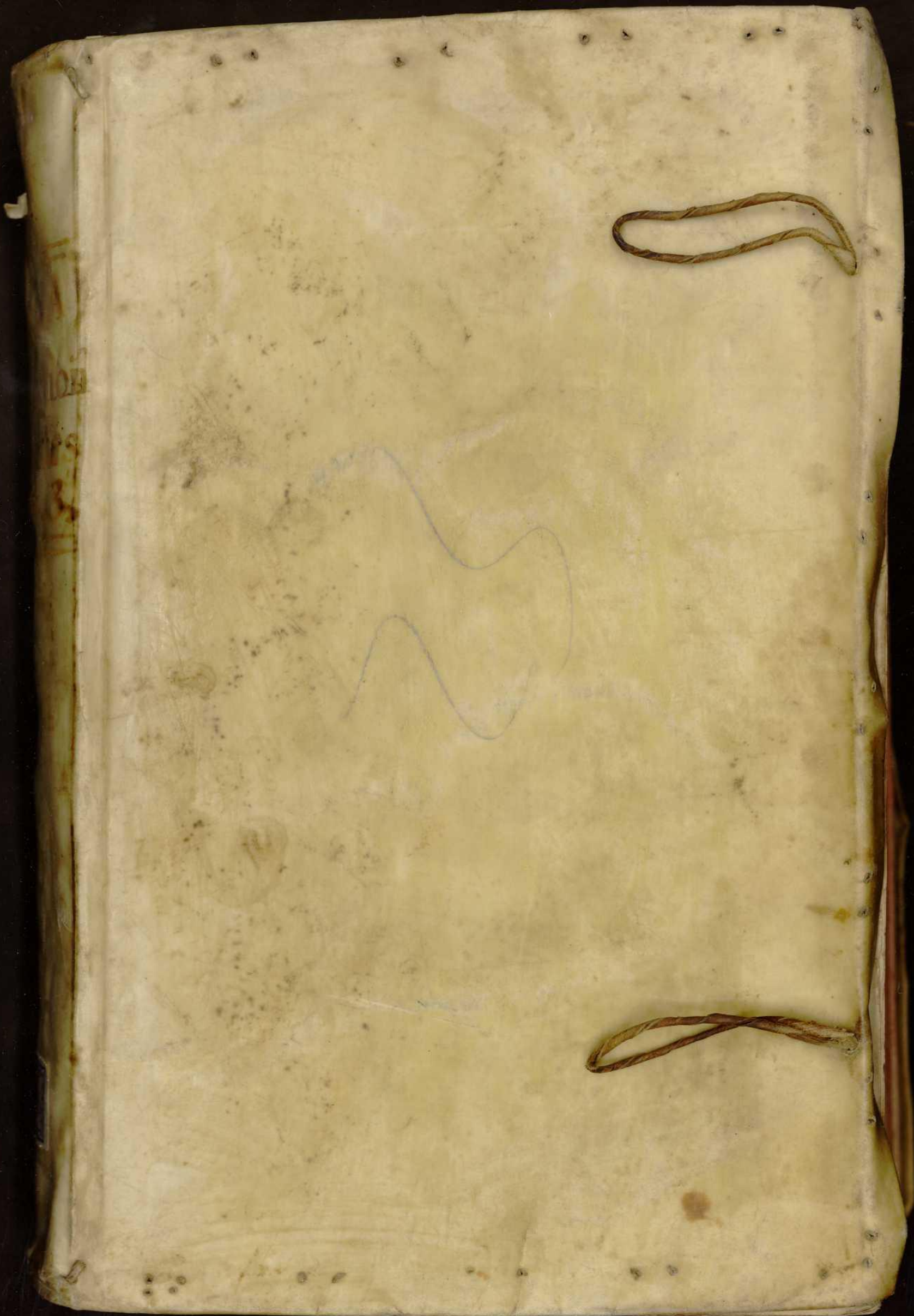

Estsa
Feb. 6
no 1

R^o 1.069.

R. P. D. ANTONINI

DIANA

PANORMITANI,

CLERICI REGVLARIS,

ET

SANCTI OFFICII REGNI SICILIÆ

CONSULTORIS,

RESOLUTIONES MORALES.

In quibus selectiores Casus Conscientiæ, breuiter, dilucidè, & ut plurimum benigne sub variis Tractatibus explicantur.

Ex delat. Lib. del. coll. delat. comp. de M. de Soria.
EDITIO NOVISSIMA,

Nouis Additionibus & Indicibus locupletata, & infinitis mendis, quibus priores Editiones scatebant, repurgata.

ANTVERPIÆ,

Apud IOANNEM & IACOBVM MEVRSIOS.

ANNO M. DC. XLV.

R. P. D. ANTONINI

DIANA

PANORMITANI

CELERICI REGULARIS

ET

SACRATI OFFICII REGNI SICILIAE

CONSULTORIS

RESOLUTIONES MORALES

In quibus selectiores Casus Conscientiae, breuiter, dilucide, & optime
resoluntur sub variis Titulis explicantur.

EDITIO NOVISSIMA

Notis Additionibus & Indicibus locupletata, & in finis mendis
quibusdam Editiones leuiter reposita.

ANTVERPIA

Apud IOANNEM & JACOBUM MEYERIOS

ANNO MDCXCV

ILLVSTRISSIMO,

E T

EXCELLENTISSIMO COMITI,

D. FRANCISCO III.

DE VIGINTIMILLIBVS,

MARCHIONI HIERACENSI,

PRINCIPI CASTELBONI,

ANTONINVS DIANA, CLERICVS REGVLARIS,

Sempiternam felicitatem.

*S*ATIS animo fluctuabam, Excellentissime Princeps, quòd presens munus dissonum valdè, & alienum à tua dignitate viderem. Quid enim magnanimo Principi placet magis, aut in quo iucundius oblectatur, quàm in Romanorum Fastis, in bellorum difficultatibus, in veterum Imperatorum triumphis, in Magistratuum administratione, in optima denique exercitus regendi, ac rempublicam gerendi ratione? Neque verò tibi est genius alius, aliàve indoles: neque aliud te profectò, quàm vel maximos Dynastas studium tenet. Ex Regia namq; Normandorum prosapia ortum cum ducas; iure optimo inter primos tue stirpis auctores numeras Riccardum Serlonem, Rogerij Sicilia Comitis ex fratre nepotem, qui Vigintimilliorum nomen, ex totidem caso Maurorum numero; & Familia tue gloriam unà cum Hieracij Comitatu à patruo sibi concessò propagavit in posteros. Memoras etiam Rogerium, Guglielmi II. Regis res optimo in statu locantem: Guglielmum Irenæ Constantinopolitani Imperatoris filie matrimonio copulatum; ac Henricum unà cum Patre Manfredi Regis partes secutum, ideoq; à Gallis oppidis ac ditione expoliatum, & à Petro demum Aragonio restitutum, qui pro Federico Rege plurimum in Engij expugnatione insudavit. His verò adnectis Alduinum, Iscla maioris Comitem, in Burdigalensi pralio Petri Regis commilitonem: Franciscum I. ad Pont. Max. Legatum, inter Regni Procures ferè præcipuum: Franciscum II. Friderici III. Regis tutorem, Sicilia Vicarium, & pacis cum Neapolitanis sequestrem:

Ioannem Hieracij Marchionem, qui post Neapolis Regnum Alphon-
 so Regi conseruatum, Sicilia sedatâ, Hispaniis compositis, Bosferio
 Tunetano Rege fugato, Acarnania Principe genero suo in priorem sta-
 tum restituto, Vexillifer denique Romana Ecclesia, Summ. Pont. ac
 Regi suo, pristinam asseruit, & libertatem, & dignitatem. Quid de An-
 tonio huius Regni Admirate, qui, & Agatham Pratensem Iacobi II.
 Regis Aragonum neptem, & Margaritam Bausiam Neapolitanae Re-
 gina sororem, quæ ad D. Ludouicum Francorum Regem genus suum re-
 ferebat, utramque habere meruit, in matrem illam, hanc in uxorem.
 Quid de Simeonibus Regni Sicilia moderamina tam iustè multoties
 administrantibus; aut de Ioannis III. prudentia in eiusdem Regni gu-
 bernatione, ac militari virtute in ipsius à Turcarum classe tuitione, elo-
 quendum foret? Ceterum insignes tot auorum imagines, ideo effictas prius
 arbitror à natura, ut in TVI procreatione, ex his omnibus unam velu-
 ti Zeuxis Tyndariden, efformaret, & clarissimos inter Heroas, auito
 emicans splendore, tuoq; generi generositate superior extares etiam mole
 virtutum. Quid ergo cum tanto Principe Moraliū hac tractatio, quæ
 religioso Antistiti aptius conueniret? Verum si non externam tantum
 huius Voluminis faciem intuearis, illudq; voluas interiūs; inuenies pro-
 fectò quidquid deceat excelsū, probumq; Principem; reperies, quā se ge-
 rant prudentiā Magnates in Comitibus, quidq; in iis fieri iustè, iniuste ve-
 queat: & scies interim, quā honorificè id fuerit à tuis quondam Maio-
 ribus præstitum: cognosces etiam quantum deferre Principes debeant
 Ecclesiasticis viris, ac locis. Quod utinam sic scirent omnes, in eadem qua
 tu dignitate positi, & factis scientiam probarent, ut facile est à tua mihi
 probitate sperandum magis, quā optandum; & pleraque tibi huiusmo-
 di alia legenti occurrent Optimatibus necessaria. Sed anxius quidem,
 quā par erat, de muneris congruitate scripsi, cum tamen in hoc tibi
 Opere dicando magis egerim quod opus esset, quā quod decens: non
 enim mihi aliud erat, quò tuorum in me, meumq; Ordinem meritorum
 copiam, vniuerso testarer Orbi, tibiq; quoquo pacto gratificarer. Ades
 namq; nobis veluti tutelare sydus, & quos tuæ beneuolentia radiis illu-
 stras, tutaris influxu. Nec tamen pateris diei, noctisq; vices; nostro enim
 bono ortum semel, occidis numquam: & dum in tuæ benignitatis Celo
 verteris, quotidie innumeris, quibus nos cumulaſti beneficiis, maiora &
 maiora adiungis in dies: ut nequeam meritò, quanta in te sit beneficij
 animi magnitudo, stylo, vel mente metiri. Faueas ergo, Excellentissime
 Princeps, & Regiā humanitate, quā soles, Auctorem respicias, & Au-
 ctoris Opus, quod tuo utique patrocinio fortunabis in eum, si tuo, quo
 erit insignitum, nomine, publici fauoris ei viam aperies. Vale.

AVCTOR AD LECTOREM.

LVRIMVM, vt opinor, amice Lector, in hoc moralis doctrinæ studio defudasti, & laboris molestiam fefellisti certè auiditate sciendi. Quare in librorum varietate diu errans, diuque in prolixitate laborans, ingredi tandem facile, ac compendiosum iter, quod hoc tibi Volumine indigitatur, & tuum tibi meo labore imminutum quidem esse cognosces. Nam ea mihi scribendi semper animus fuit, quibus imbuantur, non obruantur ingenia. Sed vt verum fatear, nolens simul, & volens compendio scripsi: volens quidem, vt longam artem, qua possem, vitæ æquarem breuitati: nolens verò, quia ægra semper vtens valetudine, & innumeris præpeditus negotiis, nec si voluissem longius ire, potuissem. Non defatigaberis igitur, mi Lector, nec corpore, nec ingenio, quod tibi breuitas hinc, inde perspicuitas dabit. Prolixitatem siquidem vehementer exosus post simplicem sententiam eius addidi potissimam rationem, eiusdemque præcipuos patronos; hoc tantum prudenti cui libet, ac docto viro suffecisse ratus. Acre tamen aliquod ingenium, & curiosum nimis, quia id ei per otium licebit, vberiore forsitan cupiet doctrinam. At hoc ipsum apud Auctores inueniet in hoc Codice summa fide relatos, quorum multoties sententias ad verbum transcripsi ex industria. Satis denique ipse se tibi hic liber successu temporis probabit. O quam enim iucundum erit! ô quam valde benigniores tibi hæc Resolutiones percurrere iuuabit? Multis te molestiis, ac maximis perplexitatibus liberum senties inter aliorum, vel confessiones excipiendas, vel ambiguitates enodandas. Senses etenim, & memetipsum ego, cum plurimis ab hinc annis, in hac Domo Panormitana de arduis moralium consular quotidie. Ex Auctoribus verò, recentiores, quia eis plurimum defero, sæpè, & libenter refero, penes quos antiquiores omnes faciliè habebis; nam, vt cum Plinio loquar, (*Lib. 2. Epist. 21.*) sum ex his, qui miror antiquos, non tamen, vt quidam, temporum nostrorum ingenia despicio. Hoc namque virtuti semper accidit triste, alio scilicet sæculo nasci, alio laudari. Id quod deplorans Tacitus, ait, (*De orat.*) *vitio malignitatis humana, vetera semper in laude, præsentia in fastidio esse.* Ceterum, caue, ne ad multiplices opinionum varietates, quæ in moralibus, & in hoc maxime reperiuntur Volumine, hæreas animo, easque incuses, quod confusionem mentibus ingerant. Caue, inquam, ne summam simul Omnipotentis æquanimitem, suaueque diuinæ legis iugum accuses, ac damnes. Cum enim plura intra vnā veritatis semitam ita naturali lege claudantur, vt nefas sit ab ea, vel latum vnguem, aberrare. In aliquibus tamen aliquam Deus nobis libertatem fecit, quorum videlicet veritatem, vt multiplici eam calle possemus adire, veluti in compito collocauit. Cumque naturaliter varium sit, præsertim in sapientioribus, iudicium, variumque ingenium; prudenter quisque aget, si prudentum iudicio, ac rationis dictamine hanc, vel illam arripuerit viam. Qua in rerum conditor, & humanæ consuluit imbecillitati, & scelestorum hominum exprobrauit improbitatem, quod tam latum iter nimis malitiosè fallant. Vale, & dum has Priores Resolutionum partes libenter lras, si quid benè de tuis me studiis mereri senties, alteras quam primū expecta.

A P P R O B A T I O N E S.

P R I M A & S e c u n d a m P a r t e m R e s o l u t i o n u m M o r a l i u m P. D. A N T O N I N I D I A N Æ C l e r. R e g u l. p o t e s t a t e a d i d n o b i s s p e c i a l i t e r f a c t à à R. a d m o d u m P a t r e n o s t r o D. P h i l i p p o M a r i a G u a d a g n i o e o r u m d e m C l e r i c o r u m R e g u l a r i u m P r æ p o s i t o G e n e r a l i , v i d i m u s , d o c t r i n a m q u e i u d i c a u i m u s : & n i h i l i n e a c o n t r a f i d e m , a u t b o n o s m o r e s c o n t i n e r i a f f i r m a m u s ; s e d d o c t r i n a m s o l i d à s t a b i l i t a t e f u n d a t a m , O p u s p l a n è d i g n i s s i m u m c e n s e m u s , q u o d i n c o m m u n e m v t i l i t a t e m e d a t u r ; n a m i n e o , q u o d p r æ c i p u u m i u d i c a m u s , & d i f f i c i l l i m u m e s t , g r a u i s s i m a s Q u æ s t i o n e s p r o p o n i t , & e x p l a n a t , n e c v l l a m e f f u g i t d i f f i c u l t a t e m .

Panormi, in Aedibus Sancti Iosephi, die 8. mens. Septembr. ann. 1628.

D. Andreas de Viuo Cler. Regul. Sacra Theologia Professor.

D. Paulus Maria Quartus Cler. Regul. Sacra Theologia Professor.

D. P H I L I P P V S M A R I A G V A D A G N I V S Præpositus Generalis Cler. Regul.

H O c O p u s i n s c r i p t u m P r i m a & S e c u n d a P a r s R e s o l u t i o n u m M o r a l i u m à P. D. A N T O N I N O D I A N A c o m p o s i t u m , & i n x e a p r æ f i x a m a f f e r t i o n e m d o c t o r u m P P. q u i b u s i d c o m m i s i m u s , a p p r o b a t u m , v t t y p i s m a n d e t u r (q u o a d n o s s p e c t a t) s a c u l t a t e m c o n c e d i m u s . I n q u o r u m f i d e m , & c .

Dat. Panormi in Aedibus nostris S. Maria de Catena die 9. Septembr. ann. 1628.

D. Philippus Maria Guadagnius Præposit. Generalis.

C E N S V R A R. P. I O S E P H I D E A V G V S T I N O Societatis IESV, in Collegio Panormitano Studiorum Præfecti.

R E u e r e n d i s s i m o D o m i n o V i c a r i o G e n e r a l i . V i d i i n f r a s c r i p t o s T r a c t a t u s R e u e r e n d i P a t r i s D. A N T O N I N I D I A N Æ , n e m p e , D e D e n u n t i a t i o n i b u s f a c i e n d i s , & c . D e A b s o l u t i o n e a b h e r e s i , & c . D e P a u p e r t a t e r e l i g i o s a , & c . D e C o n t r a c t i b u s , D e I e i u n i o , D e L e g i b u s , D e B u l l a C r u c i a t a , D e H o r i s C a n o n i c i s , D e O p i n i o n e P r o b a b i l i , D e C e l e b r a t i o n e M i s s a r u m , & t r e s T r a c t a t u s M i s c e l l a n e o s : & i n h i s n i h i l r e p e r i c o n t r a r i u m f i d e i , a u t b o n i s m o r i b u s ; s e d e x i s t i m o O p u s f u t u r u m o m n i b u s v a l d è v t i l e , p r æ s e r t i m C o n f e s s a r i i s , & d i g n u m , q u o d q u à m p r i m u m i n l u c e m p r o d e a t ; c u m s i t O p u s v a l d è l a b o r i o s u m , & e r u d i t u m .

Panormi die 2. Decembris, 1628.

Iosephus Augustinus Societatis IESV.

C E N S V R A R. P. I O . P E T R I M V S T I C A S O C . I E S V in Collegio Panormitano Sacrae Theologiae Lectoris.

V I d i t r e s T r a c t a t u s e x p o s i t o s à R. P. D. A N T O N I N O D I A N A , v i d e l i c e t D e I m m u n i t a t e E c c l e s i a r u m , D e I m m u n i t a t e E c c l e s i a s t i c a , D e P a r l a m e n t o , & n i h i l i n e i s i n u e n i c o n t r a r i u m f i d e i , a u t b o n i s m o r i b u s ; i m o c e n s e o t a l i a O p e r a f u t u r a e s s e v a l d è v t i l i a , & i d e o d i g n a q u e i m p r i m a n t u r .

Panormi die 4. Ianuarij 1629.

Ioan. Petrus Multica Societatis IESV.

N O s i n f r a s c r i p t i S. T h e o l o g i æ D o c t o r e s , f i d e m f a c i a m u s , p e r l e c t u m à n o b i s l i b r u m q u i i n s c r i b i t u r , R e s o l u t i o n e s M o r a l e s P. A N T O N I N I D I A N A , o m n i a q u e i n e o f i d e i C a t h o l i c æ , A p o s t o l i c æ & R o m a n æ c o n s e n t a n e a r e p e r t a . L u g d u n i d i e 21. D e c e m b r i s , 1633.

Fr. Claudius Cochet Ord. Prædic.

Fr. Stephanus Molin Carmelita.

S V M M A P R I V I L E G I I .

P H I L I P P V S D e i g r a t i à H i s p a n i a r u m , I n d i a r u m , & c . R e x C a t h o l i c u s , A r c h i d u x A u s t r i æ , D u x B u r g u n d i æ , B r a b a n t i æ , & c . S e r e n i s s i m u s B e l g a r u m P r i n c e p s , d i p l o m a t e s u o s a n x i t , n e q u i s L i b r u m c u i t i t u l u s e s t , R. P. D. A N T O N I N I D I A N A P a n o r m i t a n i , C l e r i c i R e g u l a r i s , & S a n c t i O f f i c i j R e g n i S i c i l i æ C o n s u l t o r i s R E S O L V T I O N E S M O R A L E S , c i t r a I O A N N I S M E V R S I I v o l u n t a t e m v l l o m o d o i m p r i m a t , a u t a l i b i t e r r a r u m i m p r e s s u m , i n I n f e r i o r i s G e r m a n i æ d i t i o n e s i m p o r t e t , v e n a l e m v e h a b e a t . Q u i s e c u s f a x i t , c o n f i s c a t i o n e l i b r o r u m , & a l i a g r a u i p æ n a m u l t a b i t u r , v t i l a t u s p a t e t i n L i t t e r i s d a t i s B r u x e l l æ , x x i . A u g u s t i , M . D C . x x x v i i i .

Signat

LOYENS.

OPERA ET NOMINA AVCTORVM

recentiorum, quæ in hoc volumine citantur, ad construendam optimam casuum conscientiae Bibliothecam.

ADAMI Tanne-
ri Societ. Iesv
in Summâ Di-
ui Thomæ.
Ægidij Co-
nich Societ.
Iesv de Sacra-
mentis Item de
Fide, Spe & Charitate. Item Respon-
sio ad Dissertationem impugnantem
absolutionem moribundi.

Alexandri Ambrosini de Immuni-
tate Ecclesiastica super Bullam Gre-
gor. XV.

Alexandri Carrerij de Sponsalibus,
& Matrimonio.

Alexandri Peregrini Clerici Regu-
laris Tractatus de Duello. Item de
immunitate Ecclesiarum. Item Scho-
lia ad Privilegia Religionis Cler. Re-
gularium. Item Commentaria ad Cō-
stitutiones Clericorum Regularium.

Alexandri Pefantij Tractatus de
Immunitate Ecclesiastica. Item in Sū-
mam D. Thomæ.

Alonfi de Vega Ordinis Minorum
Summa Casuum conscientiae. Item
Speculum Parochorum.

Aloysij Bariola flores Inquisitor. &
Concilia moralia. Item Aphorismi
Casuum Conscientiae.

Aloysij Riccij Decisiones Curiae
Archiepiscopalis Neapolitanæ. Item
Praxis Fori Ecclesiastici. Item Colle-
ctanea omnium Decisionum.

Aloysij Turriani Societatis Iesv in
1. 2. D. Thomæ de Fide, Spe & Char-
tate. Item de Iustitia, & Iure. Item de
Pœnitentia & Censuris.

Alphonfi Curiel Commentaria in
1. 2. D. Thomæ.

Alphonfi de Leone Clerici Regu-
laris Recollectiones, seu Tractatus de
Iubilæo. Item de officio & potestate
Confessarii.

Alphonfi de Madrig Tract. de Epi-
scopis, Parochis, Confessariis, &c.

Alphonfi de Mendoza August. Cō-
trouersia Theologica.

Alphonfi Narbona 3. pars Recopi-
lationum Legum Hispaniæ.

Alphonfi Regij Augustiniani Reso-
lutiones Casuum Conscientiae.

Alphonfi Veracruz speculum coni-
ugatorum.

Alphonfi Villagut. Benedictini,
Tract. de rebus Ecclesiæ non rite alic-
natis. Item Allegatio in eadem mate-
ria. Item de viuis.

Andrea Castaldi Clerici Regularis
Praxis Ceremoniarum.

Andrea Molfesij Clerici Regularis
Summa Casuum Conscientiae.

Andrea Viſtorelli Notæ ad ma-
nuale Nauarii. Item de Sacramento
extremae Vnctionis.

Angeli de Clauasio Summa Ca-
suum conscientiae, dicta Summa An-
gelica.

Antonij Corduba Quaestionarium

Theologicum. Item Decisiones Ca-
suum conscientiae. Item Expositio in
Regul. Fratrum Minorum.

Antonij de Escobar examen Con-
fessarium.

Antonij Fernandez Societatis Iesv
Instructio Confessarium.

Antonij Gomez Tractat. in Bul-
lam Cruciatæ.

Antonij Lazarij Quæstiones Cano-
nicæ, siue de Monitoriis. Item Tracta-
tus de Blasphemia.

Antonij de Litteratis Summa Ca-
suum Conscientiae.

Antonij Naldi Clerici Regularis
Summa Casuum Conscientiae.

Antonij Raguccij Lucerna Paro-
chorum. Item Vas Ecclesiasticæ disci-
plinæ. Item Tractatus de Officio Ca-
nonicorum.

Antonij Ricciulli Tractatus de Iu-
re Personarum extra Ecclesiæ gre-
mium existentium.

Antonij Russi Manuale Definitio-
num.

Antonij Saluatore Tract. de Re-
curſa & Contin. Cambiorum.

Antonij Sanctarelli Societatis Iesv
Resolutiones variae. Item Tractatus
de Hæresi. Item de Iubilæo.

Antonij de Sousa Dominicani Re-
lectio in Bullam Cœnæ. Item Apho-
rismi Inquisitorum.

Archangeli Rubeo de Sacramentis
in 4. sent.

Arnaldi Albertini de Hæreticis.
Item de Secreto. Item de agnoscendis
assertionibus Catholicis, & Hæreti-
cis.

Arſtreæ Vallenſis Paratitla Decre-
talium.

Alecanij Tamburinij de iure Abba-
tum.

Augustini Barbosa de Potestate E-
piscopi. Item Collectanea Doctorum
in Ius Canonicū. De officio Parochi.
De officio Canonicorum.

Augustini Vigiani Disputationes
de Immunitate Ecclesiastica.

Balthassaris Gomez de Amescua
Tractatus de Potestate in se ip-
sum.

Bartholomæi ab Angelo Domini-
cani Examen Confessarium, ac Or-
dinandorum.

Bartholomæi à S. Fausto Congre-
gationis Fulienſis Speculum Confes-
sarium, item Thesaurus Religioſo-
rum. item de Horis Canonicis. item
de Iubilæo. item Theologia Moralis.

Bartholomæi Fumi Summa Casuum
Conscientiae, dicta Summa Armilla.

Bartholomæi Gauanti Commen-
taria in Rubricas Missalis, & Breuiar-
ij. item Praxis Visitationis Episcopalis.
item Praxis Synodi Diœcesan. itē
enchiridion Episcoporum.

Bartholomæi Gyptij Tract. de Ca-
sibus reſeruatis.

Bartholomæi Ledefma Tract. de
Sacramentis.

Bartholomæi Medina Dominicani
Summa, siue Instructio Confessario-
rum. item in p. 2. D. Thom. item in
2. 2.

Bartholomæi Salonij Augustiniani
Commentaria de Iustitia, & Iure in 2.
2. D. Thom.

Bartholomæi de Vecchis Capucci-
ni Praxis obseruanda in admittendis
Nouitiis.

Bartholomæi Vgolini Tractatus de
Censuris. Item in Bullam Cœnæ. Item
de Vfuris. item de Simonia. item de
Irregularitate. item Responsiones ad
Tractatum 7. Theologorum. item
Responsiones ad Iuriscōsultos Gym-
nasij Patauini. item de Iustitia moni-
torij Pauli V. item de potestate Epi-
scopi.

Basilij Pontij Augustiniani Theo-
logi eminentissimi Tract. de Matri-
monio. item de Impedimentis Matri-
monij.

Bernardi Comensis Lucerna In-
quisitorum cum Annotationibus Frā-
ciscei Pegnæ.

Bernardi Diaz Practica Crimina-
lis, cum Annotationibus Salzedi.

Bernardi Iustiniani Clerici Regu-
laris Tract. de Cambiis.

Bernardini Sandoval Tract. de Of-
ficio Ecclesiastico.

Caroli de Grassaliis Regalium
Franciae Libri duo.

Caroli de Grassis Tractatus de ef-
fectibus Clericatus.

Caroli Macigni Tractatus de Ho-
ris Canonicis.

Castilli de Bobadilla Politica Hi-
spano idioma conscripta.

Christophori Anguiani Tractat. de
Legibus.

Claudij Carnini Tract. de Vi, & Po-
testate Legum humanarum.

Claudij Soleri Tractat. de Iuridica
Potestate Confessarium.

Collegij Bononiensis Responsum
pro Libertate Ecclesiastica.

Cosmæ Philiarchi de Officio Sa-
cerdotis.

David à Mauden Discur. in De-
calog.

Didaci Aluarez Dominicani in p.
2. D. Thomæ.

Didaci Couarruuiæ Opera omnia.

Didaci Nugni Dominicani de Sa-
cramentis in 3. p. D. Thom.

Directorium Inquisitorum cum
commentariis Francisci Pegnæ.

Dominici Bannez de Fide, Spe, &
Charitate. item de Iustitia, & Iure.

Domitij Chametora Tractat. de
Sac.

Emannëlis Rodriguez Francif-
cani Commentaria in Bullam
Crucia

Opera & nomina Auctorum.

Cruciatæ, & Summa cas. conscientiæ nouissimè Hispano idiomate conscripta, & aucta. Item Quæstiones Regulares.

Emmanuelis Sà Soc. Iesv, cum Notis Viçtorelli.

Erasmi à Chokier Tract. Iurisdictionis ordinariæ in Exemptos, illorumque exemption. ab ordinaria Iurisdic. tione.

Euangelistæ Roris examen Ordinand.

Ferdinandi Castri Palai Societat. Iesv Opera Moralia.

Ferdinandi Maturæ Responsum pro Vectigali serico.

Flaminij Parisij Tract. de Resignatione Beneficiorum, item de Confidentia beneficii.

Flauij Cherubini compendium Bullarum S. P. cum Scholiis.

Francisci de Alcozer Confessionarium Item Summa & Tract. de Ludo.

Francisci Aponte Clerici Regularis, Tr. de Potestate Proregis.

Francisci de Auila Dissertatio de Confessione per litteras, seu Internuntium.

Francisci Berti Resol. super Missam.

Francisci Coquetij Dominicani Dissertatio de Confessione per litteras, seu Internuntium.

Francisci Coriolani Capuccini Tract. de Casibus reseruatis.

Francisci Galetti Margarita Casuum conscientia.

Francisci Ghetis Theologia Moralis.

Francisci Merolla Disputationes in vniuersam Theologiam moralem.

Francisci Molini Tract. de ritu Nuptiarum & Pactis in Matrimonio coeuentis.

Francisci Ortiz Franciscani Summa casuum conscientia.

Francisci de Pirigianis Franciscani in 4. sent. Item Tract. Criminalis Can.

Francisci Ripa Tract. de Simonia.

Francisci de Sosa Franciscani Theologi Eminentiissimi Commentaria super Bullam Clem. VIII. de largitione munerum, liber verè aureus, ex quo multa desumpti in Tract. de Paupert. Religiosa.

Francisci Suar. Societ. Iesv Opera omnia.

Francisci Syluij Lectoris publici in Academia Duacen. in 2. 2. D. Thom. & in 3. p.

Francisci Toleri Societatis Iesv Summa cum Notis Viçtorelli.

Francisci Torreblanca Tractat. de Magia.

Francisci Victoria Relectiones. Item Summa sacramentorum.

Francisci Zipari Ius nouum Pontificium.

Fructuosi Bisbe Tract. de Comœdiis.

Fulgentij Pinelli lectura de Horis Canonicis.

Gabrielis Pereira Tract. de Manu Regia, Pars 1. 2. & 3.

Gabrielis Vasquez Societatis Iesv Opera omnia.

Gasparis Hurtado Societatis Iesv de Matrimonio, & de Censuris.

Gregorij Martinez Dominicani Commentaria in 1. 2. D. Thom.

Gregorij Pollachi Tract. de Iubilo. Item de potestate Prælatorum Regularium.

Gregorij Sayri Clauis Regia, item de Censuris.

Gregorij Seruantis Defensio Immunitatis Ecclesiasticæ.

Gregorij de Valentia Societ. Iesv in D. Thomam.

Gulielmi Cantarelli quæstiones in Decalogum.

Hectoris Felicij Tract. de Societate.

Henriquez Societat. Iesv Summa.

Henriquez de Villalobos Franciscani Manuale Confessoriorum, item Summa casuum conscientia.

Hieronymi Campanili Diuersorium Iuris Canonici.

Hieronymi Cenedo Dominicani de Paupertate Religiosa.

Hieronymi Ceuillos Tr. de cognitione per viam violentiæ in causis Ecclesiasticis.

Hieronymi Gonzalez Glossæ in Regulis Cancellariæ.

Hieronymi Llamas Summa, siue instructio Confessoriorum.

Hieronymi Onuphrij Opusculum de sigillo Confessionis.

Hieronymi Pharaonij Benedictini Tract. de Sacram. Pœnitentiæ, & de restitutione.

Hieronymi Rodriguez Compendium Quæstionum Regularium.

Hieronymi Sorbo Capuccini Compendium Priuilegiorum Mendicantium.

Hieronymi Veneri Examen Episc. Homoboni de Bonis Clerici Regularis S. Pauli Examen Ecclesiasticum, item Tract. de casibus reseruatis, item de statibus humanæ vitæ. Item Concilia.

Horatij Gambarupæ Tract. de casibus reseruatis.

Iacobi de Graffis Concilia, item Decisiones aureæ, item de arbitrariis Confessoriorum, item de casibus reseruatis.

Iacobi Sbrozij Tr. de Vicario Episcopi.

Iacobi Simancha Institutiones Catholicæ, item Praxis hæreseos.

Ioannis Antonij Massobrij Tract. de Synodo Diocesana Episcop. item Praxis habendi concilium ad vacantes Parochiales Ecclesias.

Ioannis Azorij Societatis Iesv Institutiones morales.

Ioan. Baptistæ Antonucij Augustiniani Catechesis Diocesis Neapolitanæ.

Ioannis Baptistæ Bizozeri Summa casuum conscientia. Item de Sacramentis.

Ioannis de Carthagera Franciscani Propugnaculum de iure belli Ro-

mani Pontificis, item de Sacramentis.

Ioannis Baptistæ Confecti Collectio priuilegiorum Mendicantium.

Ioannis Baptistæ Contrado responsa casuum conscientia.

Ioannis Baptistæ Possuini liber de officio Curati.

Ioan. Baptistæ Scortia Societ. Iesv constitutiones Pontif. item de sacrific. Missæ.

Ioannis Baptistæ Signio Tract. de reliquiis.

Ioannis Baptistæ Valenzuela Defensio monitorij Pauli V. contra Venetos.

Ioannis Beltrani de Gueuara Propugnaculum Ecclesiasticæ libertatis.

Ioannis Chapeauillæ Tractat. de modo ministrandi sacramenta tempore pestis, item de casibus reseruatis.

Ioannis Cochier Tract. de permutationibus beneficiorum. Item de libertate Ecclesiastica.

Ioan. de la Cruz Directorium conscientia. Item de statu Religionis.

Ioannis Dominici Montagnola Dominicani Disputatio de valore, & fructu Missæ.

Ioannis Francisci Capiblanco Tract. de officio Baronum erga vassallos Burgenfes.

Ioannis Francisci Leonis Thesaurus fori Ecclesiastici.

Ioannis Francisci Suarez Eachiridion casuum conscientia.

Ioannis Gutierrez Quæstiones Canonica, item Tract. de matrimonio, & gabelis.

Ioannis de Heuia Labyrinthus de commerciis, item Curia Philippica.

Ioan. Honorij compendium Iuris Canon.

Ioannis Kiene Tract. de casib. reseruatis.

Ioannis de Lapide resolutiones dubiorum Missæ.

Ioan. Malderi in par. 2. D. Thom. item in 1. 2. item Tract. de sigillo confessionis, item de abusu restrictionum mentalium.

Ioannis Maldonati Societatis Iesv de Sacramentis.

Ioannis Mariæ Belletti Disquisitiones Clericales.

Ioan. Mariæ Nouarij Practicæ conclusiones, siue opusculum nouum noui iuris Pontificij.

Ioannis Medina Codex de Pœnitentia, & restitutione.

Ioannis Narbona Tract. de appellatione à Vicario ad Episcopum.

Ioannis Pauli Lancellotti Institutiones Iuris Canonici.

Ioannis Pedrazza Summa, siue instructio Confessorum.

Ioannis Perlini Tract. de frequentia communionis.

Ioan. Petri Barchij Institutiones pro Confessoribus Monialium.

Ioannis Petri Monera Clerici Regularis S. Pauli Tract. de distributionibus. Item de decimis. Item de Optione Canonica. Item de Iudiciis conseruatoribus. Item de Commutatione vltimarum voluntatum.

Ioannis .

Opera & nomina Auctorum.

Ioannis Præpositi Societatis Iesv Comm. in 3. p. D. Thom.

Ioannis Rojas singularia. Item de Hæreticis.

Ioannis de Salas Societ. Iesv Tract. de contractibus. Item de Legibus. Item in 1. 2. D. Thom.

Ioannis Sancij selectæ, & practicæ disputationes circa Sacramentū Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, Opus immortalitate dignissimum, in quo Auctoris acumen, & doctrinam luculenter demonstrat; utinam alios ingenij sui focus in lucem emitteret.

Ioan. Tab. Dominicani Summa casuum conscientia; dicta Summa Tabiena.

Ioannis Valeri Carthusiani Differentiæ vtriusque Fori, Viri doctissimi & eruditissimi, ac in Academiis Hispaniæ satis noti, vnde merito multa ex illo collegi in Tract. de Paupertate Religiosa.

Ioannes VViggers inip. 2. D. Thomæ. Item in 1. 2.

Ioan. Yribarne de sacr. in 4. sententiarum.

Iosephe Aldretæ Soc. Iesv de Religiosa disciplina tuenda. item Allegatio pro Regularium exemptione.

Iosephe Angles Flores in libros sententiarum.

Iosephe de Hortu speculum Parochorum.

Iosephe de S. Maria Tribunal Religios.

Iosephe de Neapoli Allegatio pro Vestigali serico.

Iuliani Viuiiani Praxis iuris patronat.

Iulij Cæsaris Madij Tract. de Sacri Ordin.

Iulij Cæsarij Raineri Catalogus censurarum, & irregularitatum.

Iulij Lauorij de Iubilæo. Item elucubrationes variæ.

Lactantij Finelli Tract. de casibus reſeruatis.

Lælij Zeechij summa casuum conscientia. Item de Republica Ecclesiastica, item de casibus reſeruatis, item de Sacram. item de Beneficiis.

Laurentij de Peirinis ex Ordine Minimorum Religiosus subditus, & Prælatus. item super priuilegia eiusdem Ordinis Minimorum.

Laurentij Portel Ordinis Minorum de Obseruantia dubia regularia, cum nouis additionibus: ex quibus multa collegi in meo Tract. de Denuntiatione, & de Absolutione ab Hæresi, & merito; nam hic Auctor fuit vir doctissimus, & Lector Sacræ Theologiæ in Portugallia, cuius opera miræ claritate, & eruditione reſerta, fuerunt approbata non solum ab Ordinario, sed etiam ab Officio S. Inquisitionis, ut patet in Addit. fol. 307.

Leonardi Duardi Clerici Regularis commentaria in Bullam Cœnæ. item de censibus.

Leonardi Lessij Societatis Iesv de iustitia & iure.

Luca Castellini Tract. de electione Canon. item de Canoniz. Sancto-

rum.

Luca Floroni Tract. de casibus reſeruatis. Item de duello.

Ludouici de Beia Augustiniani Responsiones casuum conscientia.

Ludouici Carbo Tract. de Legibus. item de Restitutione.

Ludouici de San Iuan Summa casuum conscientia.

Lud. Lopez Dominicani, Iustratorum conscientia. item de Contractibus.

Ludou. de Miranda Franciscani Ordo iudiciarius. itē Manuale Prælat.

Ludouici Molina Societatis Iesv de Iustitia & iure.

Ludou. Montefini in 1. 2. D. Thomæ.

Ludouici Parami de Origine Sanctæ Inquisitionis.

Marcelli Megala Clerici Regularis Institutiones confessariorum. item Consilia.

Marci Ant. Beraducij Summa Corona.

Marci Ant. Cucchi Instit. Iur. Canon.

Marci Antonij Genuensis Practicabilia Ecclesiastica. item Praxis Archiepiscopalis, item Manuale pastorum.

Marci Antonij Luciani Enchiridion de Ecclesia & vnitatem fidelium.

Marij Alterij de Censuris.

Marij Antonini Resolutiones variz.

Marij Italia Tract. de Immun. Ecclesiast.

Martha de Iurisdictione.

Mart. Becani Societatis Iesv Opera omnia

Martini Bonacina Opera omnia.

Mart. Carrillo Itinerarium ordinandorum.

Martini Fornarij Societatis Iesv Institutio Confessariorum.

Martini Funes Speculum Morale.

Martini de Ledesma Commentaria in liberos Sent.

Martini Nauarri Opera omnia.

Martini del Rio Societatis Iesv Disquisitiones Magicæ.

Martini Visualdi Candelabrum aureum.

Mauritij Alzedi Praxis Episcoporum.

Melchioris Lotteris de re beneficiaria.

Melchioris Zambrani Decisiones Casuum conscientia occurrentium tempore mortis.

Memoriale Clericorum editum iussu Cardinalis Ludouij Archiep. Bononiensis, postea Greg. XV.

Michaelis de Palatio Praxis de Contractibus.

Michaelis Timothei Quæstiones in Diuinum officium & Missam.

Michaelis Zanardi Director. Confess.

Nicodemi de Florentia Speculum Confessariorum.

Nicolai Eymerici Director. Inquisit.

Nicolai Garziæ Tract. de Beneficiis.

Nicolai à Grana Lumina Conscientia.

Pauly Aresij Clerici Regularis de Aquæ Transubst. in facis. Missæ.

Pauli Ciera Tract. de iure Principum.

Pauli Comitoli Societatis Iesv Responsa Moralia. item Tract. Apologeticus contra Venetos. item de Contractibus.

Pauli Fraxinelli Augustiniani Disputatio de Obligationibus Sacerdotum ad Missas pro aliis ex iustitia celebrandas. item An Sacerdos teneatur dicere Missam de Defunctis, vel eius vice possit dicere de Sanctis.

Pauli Fuschii liber de Visitatione.

Pauli Glemontensis Tract. de Legatis perpetuis, & aliis relictis Fratibus D. Francisci de Obseruantia.

Pauli Layman Societ. Iesv Theol. Mori.

Pauli Piafecijs Praxis Episcopalis.

Pauli Salodij Praxis Compendiosa de Visitatione.

Pauli Santori Tract. de casibus Papalibus, & Episcopalibus.

Pauli Squillanti Tract. de obligationibus Clericorum.

Petri Ala Tr. de Christiano Decurione.

Petri Aragon. Augustiniani Comm. in 1. 2. D. Thom. de iustitia, & iure.

Petri Bellochij Franciscani Praxis Theologiæ Moralis, seu de Casibus reſeruatis.

Petri Binsfeldij Enchiridion Theologiæ Pastoralis. Item de Simonia, de Vitiis, de Iniuriis, & de Malefic.

Petri de Cabrera de Sacramentis in 3. p. D. Thomæ.

Petri Cenedo Quæstiones Canonice.

Petri Corsetti Propugnatio pro Vestigali serico.

Petri Fay Dominicani de Pœnitentia in 3. p. D. Thom.

Petri de Ledesma Dominicani Summa Casuum conscientia, cum Additionibus. Hic Auctor fuit vir eminentis litteraturæ, & Primarius Lector in Academia Salmanticensi, vnde merito plura ex illo decerpsi in Tract. de Paupertate Religiosa, & in aliis.

Petri de Lorca Ordinis Cisterciensis in 1. 2. D. Thom. item in 2. 2.

Petri Nauarra de Restitutione.

Petri de Reyna Tract. de Sacramentis, & de Cæremoniis Missæ.

Petri de Soto Lectiones.

Petri Tholosani Partitiones Iuris Canonici. item Commentaria in Ius Canonicum.

Philippi Fabri Franciscani de Pœnitentia. item de Restitutione. item de Sacram. Ordinis, & Censuris. item Commentaria in libros sententiarum.

Philippi Maynardi de Priuil. Eccles. pro defensione Monitorij Pauli V.

Prosp. Farinacij Tract. de Hæresi. item Appendix super Bullam Greg. XIV. de Immunitate Ecclesiarum.

Raphaëlis Rastellij Cler. Regul. Tra. de Censuris in genere.

Raphaëlis

Opera & nomina Auctorum.

Raphaëlis de la Torre Dominica-
ni Commentaria in 2.2. D. Thom.

Remigij Scophræ Opusculum de
Inualiditate Professionis.

Repertorium Inquisitor. Auctoris
incerti.

Ricardi Hallo de quinquepartita
conscientia, recta, erronea, dubia,
opinabili, & scrupulosa.

Roderici Acuña in Decretum Gra-
tiani. Item Tract. de Confessariis sol-
licitantibus, cum Additionibus Sera-
phini de Freita. Hic Auctor est vir do-
ctissimus, & prius fuit Inquisitor, &
nunc meritò Archiepiscopus Bracha-
rensis. Eius verò Additionator fuit
Lector publicus in Acad. Vallisolerana;
unde meritò multa ex ipsis collegi
in Tract. de Denuntiationibus, & in
Tract. de Absolutione ab hæresi.

Rodobaldi Parini Tract. de Gabel-
lis.

Romualdi Coli Dominici Tract.
de Cambiis, Vsuræ, Censibus, &c.

Rutilij Benzonij Speculum Episco-
porum & Curatorum.

Saluatoris Rassi Tractat. de casib.
Conscien.

Scipion. de Rubéis Aphorism.

Episc.

Sebastiani Acoſta Explicatio in
Bullam Cruciatæ.

Sebastiani à Bononia Capuccini
Tr. de Electione.

Sebastiani Cæsaris Relectio de Ec-
clesiastica Hierarchia.

Sigismundi Scaccia Tract. de com-
merciis.

Simeon. Maioli Tract. de Irregula-
ritate.

Simpliciani Mutrini Theologia
Moralis, siue de Sacramentis.

Stephani de Auila Societatis Iesv
Tract. de Censuris.

Steph. Emonerij Splendor Veritatis
moralis, seu Disputat. de Veritate.

Stephani Fagundez Societ. Iesv de
Præceptis Ecclesiæ.

Stephani Quaranta Summ. Bullarij.
Summa Pisanella.

Syluester Bartochiccus de Votis
Religiosorum.

Syluest. Pieratæ Dominic. Summa
Cas. Conscien. dicta Summa Sylue-
strina.

Syluij Tinti Tractat. de Ordinarij.
Clericor.

Thomæ Boninſignio Dominici
Tract. de Venditione ad tempus,

Cambiis, Censibus, &c.

Thomæ de Vio Caietani Summa
cum Annotationibus Pauli de Pala-
tio.

Thomæ à Iesv Maria, Liber de
Regularium Visitatione.

Thomæ à Iesv de Paup. Religiosa.

Thomæ de Mercato Dominici
Summa de Contractibus.

Thomæ Sanchez Soc. Iesv de Ma-
trimonio. item Summa.

Thomæ Zerola praxis Episcopa-
lis. item praxis de Sacramento pœni-
tentiz. Item de Iubilæo.

Valerij Reginaldi Soc. Iesv. Pra-
xis pœnitentiæ. item de prudentia
Confessarij. item de Officio pœni-
tentis.

Vincenſij Fillincij Soc. Iesv Qua-
stiones Morales.

Virginij de Boccacis Tractatus de
Censibus super Constit. Pij V. &c.

Vmberti Locati praxis Inquisito-
rum.

VVolfangi à Vorburg Rudimenta
Iuris Canonici.

VVoltherus Strensdorff in D.
Thomam de iustitia & iure.

SERIES

SERIES TRACTATVVM MORALIVM

*his tribus R. P. D. Antonini Diana Partibus, recens
locupletatis, contentorum.*

P A R S P R I M A.

- I. E Immunitate Ecclesiarum super Bullam Grego-
rij XIV.
 - II. De Immunitate Ecclesiastica.
 - III. De Comitibus, seu Parlamento Regni Siciliae, & Neapolis.
 - IV. De Denuntiationibus faciendis ex Edicto Dominorum
Inquisitorum, & de sollicitatione facta in Confessione
iuxta Bullas Clementis VIII. Pauli V. & Gregorij XV.
 - V. De Absolutione ab Hæresi, & aliis delictis pertinentibus
ad Tribunal Sancti Officij.
 - VI. De Paupertate Religiosa super Bull. Clem. VIII. de largi-
tione munerum.
 - VII. De circumstantiis non necessariò in Confessione expli-
candis.
 - VIII. De Contractibus.
 - IX. De Ieiunio.
 - X. De Legibus.
 - XI. De Bulla Cruciatæ.
-

P A R S S E C U N D A.

- XII. De Horis Canonicis.
 - XIII. De Opinione probabili.
 - XIV. De Celebratione Missarum.
Et alij tres Tractatus Miscellanei.
-

P A R S T E R T I A.

- I. De Immunitate Ecclesiastica.
- II. De Dubiis Regularium.
- III. De Absolutione largienda moribundo sensibus destituto.
- IV. De Sacramentis.
- V. & VI. Miscellaneorum.

IN-

TRACTATVS L

De immunitate Ecclesiarum.

RESOL. I

IN Constitutio Grego-
rij XIV. de immuni-
tate Ecclesiarum, de-
roget iurs communi,
& consuetudinibus?
pag. 1.

2. An qui commisit gra-
uia delicta, extra homicidium, & mutilationem
membrorum, in Ecclesijs seu Cœmeterijs, hac immu-
nitate gaudeat? 2
3. An qui deliquit prope Ecclesiam sub spe confugiendi ad
eam, gaudeat postea ipsius Ecclesia immunitate? ibid.
4. An qui proditorie voluit aliquem occidere, & deuenit
ad actum proximum, sed eam non occidit, gaudeat
immunitate? ibid.
5. An qui occidit inimicum, non proditorie, sed per insidias,
gaudeat immunitate? ibid.
6. An committens crimen læsæ Maiestatis in personâ Prin-
cipis superiorem recognoscentis, gaudeat hac imma-
nitate? 3
7. An rebellis, vel qui offendit statuas, vel imagines Prin-
cipi dicatas, gaudeat immunitate? ibid.
8. An ministri laicalis iurisdictionis possint in Ecclesia au-
ferre reo arma prohibita? ibid.
9. An existens in Ecclesia, vel in aliquo Monasterio, & ex
fenestrâ pilam tormentariam iecit in alium extra
Ecclesiam existentem, & illum occidit, gaudeat im-
munitate? 4
10. An existens in Ecclesia mandans homicidium extra il-
lam committi, vel existens extra Ecclesiam man-
dans homicidium intra illam committi, gaudeat hac
immunitate? ibid.
11. An qui in Ecclesia committit homicidium, vel membrum
mutilauit, non deliberatè, sed accidentaliter, & calo-
re iracundie, & prouocatus, gaudeat immunitate? 5
12. An reus confugiens ad Ecclesiam possit per Iudices Ec-
clesiasticos, vel laicos, puniri pœna exilij, vel ad per-
petuum carcerem? ibid.
13. An qui iam vicinus Ecclesia, cum ipso satellite per vim
intrat in Ecclesiam, & vt sese de illius manibus exi-
mat, vulnerat illum cum magna sanguinis effusione,
gaudeat immunitate? ibid.
14. An, si constaret notoriè, reum non gaudere immunitate
Ecclesia, possit illum Iudex secularis extrahere ab
Ecclesia sine licentia Episcopi? ibid.
15. An ad incurrendam excommunicationem huius Bulla
sufficiat actus attentatus? 6
16. An Iudex qui non mandauit extrahere reum ab Eccle-
sia, sed satellites, vel alij extraxerunt vi, vel dolo; te-
neatur restituere reum in Ecclesia, vel possit contra
illum agi? ibid.
17. An confugiens ad Ecclesiam, gestando secum scilopettones,
seu archibutiferos, gaudeat immunitate? ibid.
18. An reus, qui attentauit occidere aliquem proditorie, ef-
fectu, & morte non secuta, gaudeat immunitate? 7
19. An testis, qui sua falsa depositione fuit causa, vt quis
morti traderetur, fugiens effracto carcere in Eccle-

- siam, immunitate gaudeat? ibid.
20. An, si quis occideret Fiscum Regium, vel Præsidentem ius-
titiæ, gauderet immunitate Ecclesiæ? ibid.
21. An violantes Ecclesias frangendo fores, vel comburendo
eas, gaudeant immunitate? 8
22. An Iudeus, Paganus, Saracenus, & quilibet infidelis,
gaudeat immunitate Ecclesiæ? ibid.
23. An apostata à Religione gaudeat immunitate? ibid.
24. An Clerici gaudeant immunitate Ecclesiæ, ita vt ad
Ecclesiam confugientes pro criminibus non exceptis
in Bulla, ab eorumdem Iudicibus Ecclesiasticis inuicem
extrahi non possint ab ea? ibid.
25. An Religiosi gaudeant dicta immunitate, ita vt eorum
Superiores non possint illos extrahere ab Ecclesijs, &
quid, si delinquant in proprijs Monasterijs? 9
26. An reus amittat immunitatem, qui deceptus fuit sub-
doli verbis, & fallacijs, ad egrediendum ab Ecclesia,
& Iudex possit illum punire? 10
27. An reus confugiens ad Palatium Episcopi, quod non sit
intra confines, & quadraginta passus, sed longè ab
Ecclesia distet, gaudeat immunitate? ibid.
28. An, si aliquis à satellitibus fugiens intraret in cubiculū
egrotantis, ad quem communicandum Sacerdos
cum SS. Sacramento aduenisset, & ibi à dictis bir-
roarijs comprehenderetur, antequam Sacerdotem
tangeret, an is, inquam, immunitate gauderet? ibid.
29. An Hæreticus non solum ob hæresim, verum etiam ob
alia delicta distincta ab hæresi, careat immunitate
Ecclesiarum? 11
30. An quis comprehensus extra locum sacrum, si per illum
tamen ad carcerem ducatur, vel ad supplicium, &
ad mortem trahatur per aliquam Ecclesiam, gau-
deat immunitate? ibid.
31. An qui ex proposito, & sub specie amicitia proditorie
aliam alicui viro nobili inferret, vel cum fustibus
eum percuteret, gauderet Ecclesia immunitate? ibid.
32. An mercator, qui fraudulenter decoxit, gaudeat im-
munitate? ibid.
33. An qui occidit inimicum ex premeditata animi deli-
beratione, apostatam tamen, vt vulgo dicitur, atque
ex industria, non autem proditorie, seu per insidias,
gaudeat immunitate? 12
34. An occidens Clericum, gaudeat immunitate? ibid.
35. An occidens amicum reconciliatum, tamquam proditor
careat immunitate? 13
36. Vtrum, si quis veneno occideret aliquem, gauderet im-
munitate? ibid.
37. An Palatia Illustrissimorum Cardinalium gaudeant
immunitate? 14
38. An, qui vehementer suspectus est de hæresi gaudeat im-
munitate Ecclesiarum? ibid.
39. De aliquibus Ioannis Sanci opinionibus, circa immu-
nitatem Ecclesiarum. ibid.
40. An damnatus ad trirèmes in vita, vel ad tempus, si
confugiat ad Ecclesiam, gaudeat eius immunitate?
ibid.
41. An Iudices, vel alij contraueniens huic Constitutio-
ni, sint ab Episcopo absoluedi, vel talis excommuni-
catio sit Summo Pontifici reservata? ibid.

Index Tractatum, & Resolutionum Partis I.

TRACTATUS II.

De immunitate Ecclesiastica.

RESOL. I. **A**N Clerici sint iure humano, vel diuino, exempti à legibus, & iurisdictione Principum secularium? 15

2. An Principes, vel Summus Pontifex possint reuocare hoc priuilegium Ecclesiastica immunitatis? 16

3. An Clerici possint tali exemptioni renuntiare? ibid.

4. An per consuetudinem, maxime si sit immemorabilis, dicta immunitas reuocari possit? ibid.

5. An adsit tolerantia, & consensus tacitus Summi Pontificis cū dicta consuetudine ita vt Principes aliquid licite efficiant aduersus libertatem Ecclesiasticā? 17

6. An per aliquod priuilegium sit in aliquibus Regnis supradicta Ecclesiastica libertati derogatum? ibi.

7. An sint aliqui casus, in quibus Principes saculares possint pœnis coercere Clericos? 18

8. An Ecclesiastici sint exempti à legibus civilibus, quatenus cum libertate Ecclesiastica non pugnant? 19

9. An saculares Magistratus possint cogere Clericos, vt triticum vendant, si necessitas adsit? ibid.

10. An minister laicus possit spoliare Clericum armis prohibitis? 20

11. An Iudex laicus, & eius minister possit capere personā Ecclesiasticam in flagranti crimine, & ducere illā sine iniuria ad suum Ecclesiasticum Superiorem? ibi.

12. Quid sentiendum, si non in flagranti crimine, sed noctu cum armis prohibitis, vel mutato habitu Clericus inuentus sit? 21

13. An ministri Regij possint detinere in Cancellariis Bullas Apostolicas, ad examinandum, & executioni mandandum? ibid.

14. An ministri Regij possint cognoscere causas Ecclesiasticas per viam violentiæ, vt vulgo dicitur? 22

15. Quomodo sit explicandus textus in cap. filius, vel nepotibus. 17. q. 7. 23

16. An Iudex laicus, siue eius minister, inueniens Ecclesiasticos exportantes pecuniam, frumentum, & equos, &c. à Regno contra legem, possit talia auferre, sine fractione libertatis Ecclesiasticæ, & timore excommunicationis. ibid.

17. An Legatus natus possit exercere iurisdictionem in Regulares exemptos? 24

18. Vtrum Episcopi, & Ecclesiastici, tamquam inobedientes mandatis Regis, vel ex aliis delictis, possint expelli à Regno? ibid.

19. An Princeps secularis possit punire Clericū delinquentē ratione officij, sibi ab ipsomet Principe cōcessi? 25

20. An persona Ecclesiastica, qua commiserunt crimen læsæ Maiestatis, per Principes saculares, & eorum Iudices puniri possint? ibid.

21. An Iudex laicus possit citare Clericum creditorem, in confessione alicuius inuentarij? 26

22. An Iudex laicus possit compellere Clericum ad restituendum depositum, quoties se obligauit restituere in tribunali Iudicis secularis? ibid.

23. An Iudex laicus possit citare Clericum ad exhibenda iura sua coram eo, quando eius debitor petit dilationem ex consensu maioris partis creditorum, vel si velit beneficium cessionis bonorum obtinere? ibid.

24. An Iudex laicus possit punire Clericos, qui sine habitu, & tonsura immiscet se in delictis grauissimis? ibi.

25. An Iudex laicus possit iudicare causam Clericorum,

qui heredes sunt alicuius secularis; & causa ante eius mortem coram se incepta? 27

26. An Iudex laicus possit punire Clericum pœna pecuniaria, quia reuerentia signa illi non exhibuerit, vel quia coram ipso deliquerit? 28

27. An Iudex laicus possit punire Clericum, qui assumpsit habitum clericalem post delictum patratum, intentione subtrahendi se à seculari potestate? ibid.

28. Vtrum Iudex laicus possit in casu contingenti cognoscere de clericatu, vel de habitu? ibid.

29. An Iudex laicus possit punire Clericos in minoribus constitutos? 29

30. An si dictus Clericus habeat tantum titulum, & collationem beneficij, non autem possessionem, gaudeat fori priuilegio, & sit à iurisdictione laicā exemptus? ibid.

31. An Clericus, qui habet pensionem tantum super aliquo beneficio, gaudeat, tamquam beneficiatus, priuilegio fori, ita vt exemptus sit à iurisdictione seculari? ibid.

32. An Capellanus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit à Papa, vel Episcopo assignata, gaudeat priuilegio fori? 30

33. An Clericus gaudeat priuilegio fori, & sit à laica iurisdictione exemptus, si tantum deferat habitum, & non tonsuram, vel e contra? ibid.

34. An Clericus, qui aliquando dimittit habitum, & tonsuram, amittat priuilegium fori, & Iudex laicus possit illum punire? ibid.

35. An Clericus incedens cum habitu & tonsura, sed non deferens alicui Ecclesiæ, gaudeat priuilegio fori? ibi.

36. An Princeps possit imponere, & exigere gabellas à Clericis in minoribus constitutis? 31

37. An Princeps secularis possit imponere, & exigere gabellas à Clericis non habentibus requisita Concilij Tridentini sess. 23. c. 6. de quibus supra dictū est? ibi.

38. An Princeps possit imponere gabellas super bona Nouitiorum? 32

39. An Princeps laicus possit imponere gabellas super bona Ecclesiasticorum propter reparationem pontium, murorum, &c. ibid.

40. An Principes possint imponere gabellas super bona patrimonialia Clericorum? 33

41. An Princeps, seu alius Superior laicus sine consensu Cleri possit imponere gabellas super eius bona, ex aliqua publica necessitate, vt pestis, &c. ibi.

42. An Superior laicus, quando Clerici tenentur soluere gabellas, possit illos ad soluendum compellere? ibid.

43. An Princeps possit imponere gabellas super bona Clericorum ipsis donata, aut emptā? 34

44. An Princeps possit imponere gabellas super bona Clericorum, qui habitum clericalem assumpserunt sine intentione clericandi, sed tantum in fraudem collectarum? 35

45. An licite Senatus Panormitanus, & alia Respublica exigant gabellas ab Ecclesiasticis, cum animo restituendi eas in fine anni? ibid.

46. An si Princeps, vel aliqua Respublica propter aliquam instam causam auget tantillum pretium carnis, vini, olei, &c. vt illud plus conuertatur in illam causam, non quidem in grauamen Clericorum hoc faciens principaliter, sed generaliter in grauamen omnium; incurrat in excommunicationem Bulla, si talem gabellam à Clericis exigat? ibid.

Index Tractatum,

47. An Clericus negotiator, statim ante trinam monitionem teneatur soluere gabellas; & Princeps laicus illas ab illo possit licite exigere. *ibid.*
48. An Principes imponentes gabellas, licet iustas, super bona Ecclesiasticorum, incurrant in excommunicationem Bullæ Cœne. 35
49. An, si Princeps laicus iuste statuendo pretium legitimum vini, vult postea super emptore laico imponere gabellam, quam extra pretium legale iustum dandum venditori, debeat ipse emptor tribuere pro bono & necessitate publica; talis gabella sit contra immunitatem Ecclesiasticam. *ibid.*
50. An Princeps possit imponere, & exigere gabellam ab Equitibus D. Iacobi, Alcantara, & Calatrava. 38
51. An minister laicalis iurisdictionis possit exercere iurisdictionem circa Clericos coniugatos, non in criminalibus, sed civilibus. *ibid.*
52. An Iudex laicus possit punire Clericum assassinum. *ibid.*
53. An Iudex secularis processum occulte Ecclesiasticum in causa criminali, cum intentione postea processum presentandi Prelato, faciat contra libertatem Ecclesiasticam, & incidat in excommunicationem Bullæ Cœne. 39
54. An Principes possint statuere, ne laici vendant Clericis, ne molant, aut coquant panem, vel ne exhibeant aliqua servitia, & obsequia. *ibid.*
55. An Principes, seu ministri Regij, faciendo litteras hortatorias ad Episcopos, ut ab aliqua mala determinatione desistant, ut est in usu in Regno Neapolitano, faciant contra libertatem Ecclesiasticam, & incidant in censuras Bullæ. 40
56. An laicus sit Iudex competens, quando agitur de possessione matrimonij. *ibid.*
57. An statutum disponens, mulierem extra territorium nubentem, cum sua familia priuandam fore hereditate, etsi ei sit quasita, sit contra immunitatem Ecclesiasticam. *ibid.*
58. An sit contra libertatem Ecclesiasticam condere statutum, ut immobilia non alienentur in extraneos, prohibendo expresse, ne alienentur in personas Ecclesiasticas. *ibid.*
59. Quadam ciuitates habent priuilegium, ut qui ad eas confluunt habitationis causa, non possint per quinquennium ab eorum creditoribus constringi: quaritur, an si Princeps in casu particulari statuatur per publicam scripturam, ne aliqui debitores, inter quos nominat quendam Sacerdotem, possint dicto priuilegio frui; an, inquam, hoc statutum sit contra immunitatem Ecclesiasticam. 41
60. An, si Princeps statuatur, ne suis priuilegiis potiantur ij, qui sibi subditi sunt, faciat contra libertatem Ecclesiasticam, & Clerici illis non possint uti. 42
61. An, si Princeps conderet statutum, abrogans aliud statutum suum, quod Clericorum priuilegium continebat, peccet contra immunitatem Ecclesiasticam. *ibid.*
62. An Principes statuantes, ne in eorum statu possint adificari de nouo Ecclesia, & Monasteria, sine eorum licentia, derogent immunitati Ecclesiastica. 43
63. An statuta, quibus cauetur, ne quis possessionem apprehendat alicuius Ecclesie, vel beneficij, sine facultate Principis, vel suorum ministrorum, sit contra libertatem Ecclesiasticam. *ibid.*
64. An statutum mandans, bona Ecclesie relicta infra certum tempus vendi, sit contra libertatem Ecclesiasticam. 44
65. An Principes, si per aliqua statuta disponant de his, quæ ad funera & exequias pertinent, efficiant contra libertatem Ecclesiasticam, & sint excommunicati. *ibid.*
66. An, quando sumus in dubio, an aliquod statutum sit contra immunitatem Ecclesiasticam, debeamus opinionem, quæ fauet Ecclesie, amplecti. *ibid.*
67. An Iudex, & minister Regius possit cognoscere causam, cum agitur, ut Petrus v. g. Clericus recuperet Ecclesia possessionem, à qua est eiectus per vim, vel retineat beneficij possessionem, in qua ab alio turbatur. 45
68. An sit licitum Principibus, & Magistratibus laicis, discutere facultates, & potestates alicuius Nuntij, qui in illam Prouinciam à Pontifice mittitur. *ibid.*
69. An statuta prohibentia extractionem annonæ, videlicet, vini, frumenti, bladi, leguminum, & huiusmodi, extra territorium deferri, ut conseruetur abundantia in Ciuitate, comprehendant Clericos extrahentes eius bona, vel fructus, à suis prædijs collectos. *ibid.*
70. An statuta prohibentia introduci in ciuitatem vinum recolectum, vel aliud extra territorium, comprehendat Clericos. *ibid.*
71. An lex, siue statutum, quod aliquis adiens hereditatem, non facto inuentario, teneatur ultra vires hereditatis, comprehendat Clericos. *ibid.*
72. An Clerico vendenti vinum, frumentum, &c. ultra taxam à Principe impositam possit Iustitia seculari dicta victualia in penam tollere, ut à lege statutum est. 46
73. An Iudex laicus possit civiliter, seu criminaliter cognoscere causas aduersus Equites D. Iacobi, Alcantara, Calatrava. *ibid.*
74. An Principes, seu ministri laici possint statuere irritando aliqua iuramenta, quæ in certis contractibus apponerentur. *ibid.*
75. An valeat statutum, in quo cauetur, ne filia, vel filius possint contrahere sine consensu patris, aliàs cadant ab hereditate. 47
76. An Clerici teneantur, & possint per seculares Iudices cogi ad reparandam viam ante domos suas. 48
77. An Clericus, qui falsa mensura triticum, vinum, vel oleum vendidit, possit puniri à Iudice seculari. *ibid.*
78. An Iudex laicus possit cognoscere crimen vsuræ, siue de iure, siue de facto queratur. *ibid.*
79. Vtrum Clerici teneantur ad gabellam, quæ imposita est pro manutenendo exercitum in partibus inimicorum, ut tutius consilia Regni conseruentur. 49
80. An Clericus coniugatus cum vnicâ & virgine, vestes clericales, & tonsuram deponens, si postea illas reassumat, gaudeat priuilegio fori. *ibid.*
81. An Iudex laicus possit procedere contra animalia & pecora Clericorum, quæ in alienis pascuis reperta fuerunt. *ibid.*
82. An Iudex Ecclesiasticus possit punire laicum, qui crimen sacrilegij commisit. 50
83. An quadam doctrina Syluestri de gabella soluenda à Clericis super pane, vino, &c. sit vera. *ibid.*
84. An Episcopus possit visitare Hospitale, etiam si à Patro no in ipsius fundatione aliter cautum sit, & maxime consentiente ipso Episcopo. *ibid.*
85. An Tertiarij D. Francisci, seu Bizoche, vel Beata, ut vocant, gaudeant priuilegio fori, & possint sequi legatum relictum pro Monachatu? 52. Vide etiam in Addit. secund. resol. 28.
86. An Iudex Ecclesiasticus possit cognoscere inter laicos de

& Resolutionum Partis I.

- de alimentis filio spurio debitis? 52
87. Quando Iudex laicus & Ecclesiasticus possint cognoscere de crimine adulterij? 53
88. An Iudex Ecclesiasticus possit punire laicos concubinos? ibid.
89. An Iudex Ecclesiasticus in criminibus mixti fori, possit laicos, sine auxilio brachij secularis, in carcerem detrudere? ibid.
90. An Iudex laicus possit iudicare in causa decimarum? 54
91. An, quando decima sunt secularibus in feudum data, cognitio pertineat ad Iudicem secularem? ibid.
92. An Iudex laicus possit cognoscere de causis decimarum, si Clerici illas petant à laicis, qui prescriptione, & consuetudine immemorabili eas numquam soluti sunt persolvere? ibid.
93. An Iudex laicus possit simul cum Iudice Ecclesiastico, causam decimarum cognoscere, saltem titulo compromissi? ibid.
94. An laicus conductor decimarum sit conveniendus coram Iudice laico? ibid.
95. An Iudex Ecclesiasticus sit Iudex competens, quando agitur de dando tutore, seu curatore Clerico minori, aut mente capto? 55
96. An Concordata Sum. Pont. cum aliquo Rege, sint privilegium, & an sint reuocata per Bulla Cœnariibi.
97. An aliqua ciuitas, vel Princeps, possit exigere tributa à Clericis, quia per consuetudinem immemorabilem ita semper factum est? ibid.
98. An Episcopi possint excommunicare Iudices laicos, qui volunt cognoscere delicta famulorum suorum? ibid.
99. An transacto anno, Episcopus sit executor ultimarum voluntatum, etiam quoad legata profana? ibid.
100. An quando Clericus instituit heredem alium Clericum, vel laicus condidit testamentum ad pias causas, possit Iudex Ecclesiasticus dicta Testamenta publicare? 56
101. An Episcopus possit visitare Hospitalia, & Confraternitates, quoad decentiam diuini cultus, etiamsi existant sub protectione Regum? ibid.
102. An Reges possint se intromittere, quando ab aliquo Episcopo non obseruatur aliquod decretum Concilij Tridentini? ibid.
103. An appellationes, quæ dicuntur tuitiua, rectè à Iudicibus laicis, in causis Ecclesiasticis concedantur? ibid.
104. An sit licita lex prohibens, ne bona vulgò, dicta, de realengo, transferantur in Ecclesias, vulgò, A mano morta, sine licentia Regis? 57
105. An Princeps secularis possit ferre aliquam legem aduersus filios, contra iustam parentum voluntatem nubentes? ibid.
106. Quid sentiendum de aliquibus Constitut. Iustiniani Imperat. præsertim de Constit. 3. 5. 6. 7. & 58. ibid.
107. An Clericus possit se subiicere Iudici seculari, ut arbitro? ibid.
108. An semel punitus in foro Ecclesie, possit iterum pro eadem culpa à Iudice seculari puniri, etiam ad excessum pœnæ? ibid.
109. An Iudex Ecclesiasticus teneatur in causis Ecclesiasticis, aut mixti fori, præbere processus Iudicibus secularibus, à quibus auxilium petit? 58
110. An Clericus falsum testimonium dicens coram Iudice laico, ab eo puniri possit? ibid.
111. An Iudex Ecclesiasticus possit incidenter cognoscere de rebus temporalibus seu profanis, & è contrà Iudices laici de rebus spiritualibus, & Ecclesiasticis? ibi.
112. An Princeps laicus possit legitimare filium Clerici, si ipse filius sit Clericus? 59
113. An Prelati Summi Pontifice inferiores delegare possint indistinctè laicis causas Ecclesiasticas? ibid.
114. An Princeps secularis non tantum possit resistere iuramento, ita ut prohibeat ne fiat, sed etiam possit impedire effectum illius, ita ut, si fiat, nullatenus sequatur obligatio? 60
115. An Princeps secularis possit relaxare obligationem iuramenti præstiti? ibid.
116. An Iudex secularis possit cogere laicos ad condonandam obligationem iuramenti, metu, aut iniuria extorti. ibid.
117. An de causa dotis principaliter, & non incidenter intentata, possit Iudex Ecclesiasticus inter laicos cognoscere? ibid.
118. An si vidua, pupilli, vel alia persona pauperes fuerint oppressa, tunc etiam nulla data negligentia Iudicis secularis, possint aduersarios suos ad Iudicem Ecclesiasticum trahere, & in illius foro conuenire? ibi.
119. An Clericus relegatus à Iudice Ecclesiastico si durante relegatione efficiatur laicus, & frangat relegationem, possit pro dicta fractura à Iudice Ecclesiastico puniri, & duplicari pœna? 61
120. An Iudex Ecclesiasticus sit competens, non solum quoad relaxationem iuramenti, sed etiam ad effectum agendi, ut præstita relaxatione annullat, & rescindat ipsum contractum? ibid.
121. An Ordinarius, vel Iudex delegatus debeat necessariò præmittere censuras, antequam imploret, pro sua sententia exequenda, brachium seculare? ibid.
122. An Summus Pontifex habeat in toto Orbe Christiano temporalem potestatem? ibid.
123. Quomodo sit intelligenda Extrauag. Vnam sanctam. Bonifacij VIII. 62
124. An Summus Pontifex possit cognoscere, & Iudex existere competens, ubi lis aliqua, vel discordia oritur in re graui inter duos supremos Principes, neminem in temporalibus recognoscentes? ibid.
125. An statutum, ut quis, qui nondum habet ius in re bonorum, quæ possessurus est, dominus sit, si non ingreditur Religionem, sin verò, amittat; an, inquam, tale statutum sit illicitum, & contra immunitatem Ecclesiasticam? ibid.
126. An Reges & Principes recipiant suam potestatem immediatè à Deo? 63
127. An privilegium exemptionis à iurisdictione temporalis, Clericis concessum fuerit, & inceperit tempore Constantini? ibid.
128. An Principes possint leges condere circa matrim. ibid.
129. An Edictum, seu Statutum de non edificandis Monasteriis, seu habendis cœtib. Religiosorum sine licentia Principis, sit contra immunitatem Ecclesiasticam? ibi.
130. An N. Religiosus Professus, qui miscuit se enormibus, amiserit privilegium fori, ita ut sine metu censurarum, possit illum Iudex laicus punire? 64
131. An Iudex Ecclesiasticus sit competens in causis sponsaliorum? 66
132. Ad quem Iudicem spectat spirituale, vel seculare, pendente lite super matrimonio, vel sponsalitiis, sequestrare puellam, causa explorandi voluntatè? ibid.
133. An in casu, in quo collecta, seu gabella, iuste Clericis imponuntur, possint imponi, inconsulto Romano Pontifice; & an dicta gabella, si excedat

Index Tractatum,

- octauam partem valoris rei, sint iniusta? *ibid.*
 134. Quando laicorum facultas non sufficere censendum sit ad hoc, vt Clerici cum consensu Episcopi, & consilio Romano Pontifice contribuere in aliquibus casibus teneantur? 67
 135. An Inquisitores possint procedere contra Iudices laicos, si remissius agant cum Hæreticis sibi relictis, & poenam mortis per ignem non imponent? *ibi.*
 136. An Inquisitorum iurisdictio in familiares suos, in criminibus aliis diuersis ab hæresi, sit secularis, vel Ecclesiastica? 68

TRACTATVS III.

De Comitibus, seu Parlamento Regni Siciliae, & Neapolis.

- RESOL. I. **D**E donatiuis, quæ in Parlamento Regni, Serenissimo Regi tribuuntur, & de eorum iustitia? 68
 2. Quanam conditiones requirantur ad impositionem iusta gabelle, & donatiui? 69
 3. An donatiuum, & tributum impositum alicui Regno propter bella, & sumptus, quos sustinet Rex in aliis Regnis, sit iustum? *ibid.*
 4. An Rex, si culpa sua propter largitiones immoderatas, ludos, iniusta bella, &c. in egestatem inciderit, possit iuste imponere tributum, & Regnum illi donatiuum præbere? 70
 5. Quanam forma seruanda sit in iusto tributo, & donatiuo? *ibid.*
 6. An liceat in Parlamento exteros efficere Regnicolas? 71
 7. An plures Vniuersitates, & Barones Regni, possint constituere vnum, aut alterum in Procuratorem, ad effectum intrandi in Parlamento? *ibid.*
 8. An aliquis, qui intrat in Parlamento tamquam Procurator, possit rogatus substituere alterum in Procuratorem? 72
 9. Procuratores, & alij, intrantes in Parlamento, an debeant proponere aliquid, licet ab illo, qui caput est Parlamenti, non proponatur? *ibid.*
 10. An aliquis Baro, v. g. qui habet etiam aliquam procuram alicuius Vniuersitatis, possit in Parlamento dare diuersas voces, vt Baro videlicet respondendo affirmatiue, & vt procurator negatiue? *ibid.*
 11. An intrantes in Parlamentum, possint credere Regi attestanti, se esse in necessitate? *ibid.*
 12. An assignare summam necessariam pro sustentatione Regis, vel regimine, & defensione Regni, spectet ad Parlamentum, vel hoc remittatur arbitrio Regis? *ibi.*
 13. An, si esset stipendium sumptibus Regis assignatum ex pacto inito cum ipso Rege possit postea Parlamentum ex aliqua causa præbere donatiuum maius, & Rex imponere nouum, vel antiquum augere tributum? 73
 14. An quando vasalli, & Vniuersitates sunt multum oneratae, possit, & debeat Rex non imponere nouum tributum, nec requirere donatiuum, sed minuire, vel suspendere gratias, & pensiones aliquibus assignatas? *ibid.*
 15. An pro imponendis tributis in hoc regno Sicilia sufficiat tantum causa necessaria de iure communi? *ib.*
 16. Vtrum in Parlamento, postquam numerus sufficiens suffragatus fuit pro iniusto donatiuo, seu alia re; si aliquis postea concurrat, peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem? *ibid.*
 17. An, qui prior tulit suffragium, antequam sufficiens numerus esset donatiuo iniquo suffragatus, teneatur ad restitutionem, etiam si certò sciisset, sequentes in eandem partem ituros? 74

18. An, quando in Parlamento à maiori parte certò scitur concludendum pro re aliqua iniusta, & iniquo donatiuo, possit aliquis, pro illa die, doni manere, sine periculo peccati mortalis, & onere restitutionis? *ibid.*
 19. An doctrina superioris questionis sit etiam applicanda in casu, quo non sufficeret maior pars ad concludendum, sed omnes sigillatim concurrere deberent? 75
 20. An intrantes in Parlamentum, quoad iustitiam donatiui, & ministri Regis, quoad iustitiam tributorum, teneantur sequi opinionem probabiliorum, probabiliter relictam? *ibid.*
 21. An Regni incola, habentes rationes probabiles de iniustitia donatiui facti in Parlamento, possint non soluere collectas, & vectigalia imposita ab Vniuersitatibus pro soluendo dicto donatiuo, etiam si pro Rege & iustitia donatiui adsint alie rationes probabiles? *ib.*
 22. An, quando in Parlamento præbetur aliquod donatiuum pro custodia Regni, pro reparatione pontium, turrium, &c. teneantur Ecclesiastici contribuere? 76
 23. Vtrum Episcopi, & Ecclesiastici teneantur vocati accedere ad Parlamentum, ita vt contrauenientes possint expelli à Regno, tamquam inobedientes mandatis Regis? *ibid.*
 24. An, si donatiuum adhuc duraret per multos annos, possit ex nunc pro tunc fieri alia noua prerogatio ad alios annos? 77
 25. Vtrum, si adsit iusta causa præbendi donatiuum, possint Proreges illud extorquere à Parlamentariis per vim, & metum? *ibid.*
 26. An, si populus onus donatiui sufferre non possunt, teneantur Barones Regni ad contribuendum? *ibid.*
 27. An sufficiat, vt ad donatiuum contribuendum concurrat maior pars congregatorum? *ibid.*
 28. An Procuratores in Parlamento sedere debeant in loco, vbi eorum Barones sedere deberent, si in Parlamento adessent? *ibid.*
 29. An in Parlamento possint congregati tribuere aliqua donatiua Domino Proregi? *ibid.*
 30. Vtrum aliquis possit se subscribere determinationi factæ à maiori parte Comitiorum, licet ipse contrarium votum emisit? *ibid.*
 31. Quam benigne Regnum Sicilia sit onerandum gabelle, & donatiuis præ ceteris Regnis? 78
 32. Quinam Theologi, & quomodo consulendi sunt à Proregibus, & ab intrantibus in Parlamento pro resolutione iustitie donatiui? *ibid.*

TRACTATVS IV.

De Denuntiationibus faciendis ex Edicto DD. Inquisitorum; & in particulari, ex sollicitatione facta in Confessione.

- RESOL. I. **A**N si quis sciat, aliquem commisisse delictum in Edicto contentum, sed hoc non possit probare, teneatur in tali casu denuntiare? 79
 2. An dicta denuntiatio facienda sit sine prauia correctione fraterna? *ibid.*
 3. An criminosi, iam emendati, sint vigore edicti denuntiandi? 80
 4. An filius teneatur denuntiare patrem hæreticum? 81
 5. An vxor & frater teneantur denuntiare maritum & fratrem hæreticum? *ibid.*
 6. An filius, vxor, & frater teneantur denuntiare patrem, mari-

& Resolutionum Partis I.

- maritum, vel fratrem perpetrantem crimina, extra
heresim formalem? ibid.
7. An quis teneatur denunciare, si ex denuntiatione timeat
dammū notabile in vita, fama, & bonis externis? ib.
8. Vtrum quis teneatur denunciare seipsum? 82
9. An saltem dicti criminosi teneantur denunciare com-
plices? ibid.
10. An, quando edictum fundatur in presumptione, & ego
scio, presumptionem in tali casu deficere, tenear ad
denuntiandum? 83
11. An si Confessarius à femina sollicitatus consentiat ad
actus turpes, & sermones inhonestos, sit ab aliis, qui
hoc sciunt, denunciandus? ibid.
12. An Confessarius, qui sollicitavit adolescentem in Con-
fessione, sit denunciandus? ibid.
13. An Confessarius, qui in confessionario, vel in alio loco
sub pretextu Confessionis, non tamen Confessionis
secute, sollicitavit feminam, sit denunciandus? 84
14. An Confessarius, qui ante, vel paulo post Confessionem,
feminam sollicitavit, sit denunciandus? ibid.
15. An si laicus, vel Clericus occultè ponat se in loco Con-
fessionibus deputato, & inter Confessionem semi-
na, illam ibi sollicitet, sit denunciandus? ibid.
16. An dictus laicus, vel Clericus, saltem quia simulavit
se Sacerdotem esse, si sollicitaverit feminam in Con-
fessione, non tamen illam absolviendo, sit Inquisito-
ribus denunciandus? 85
17. An sit denunciandus Sacerdos, qui non habens faculta-
tem audiendi Confessiones ab Ordinario, sollicitat
feminam in Confessione, fingens se habere talem
potestatem? ibid.
18. An, si femina, sine ullo ordine ad Confessionem, loqua-
tur cum Confessario de negotiis in confessionario,
& interim ab ipso sollicitetur; an sit dictus Con-
fessor denunciandus? ibid.
19. An Confessarius, qui in Confessione vrget poenitentem
de prostituenda sibi, vel aliis, filia, consanguinea,
amica, &c. sit denunciandus? ibid.
20. An Confessarius sollicitans feminam non ad turpia, &
inhonestia, sed ad alia peccata, sit denunciandus? ibid.
21. Vtrum Confessarius contraveniens huic Constitutioni
Gregor. XV. & aliorum Pontificum, ex parvitate
materie sit excusandus, vel denunciandus? 86
22. An mandans Confessario, vt sollicitet pro se poeniten-
tem, denunciandus sit? ibid.
23. An mulier sollicitans Confessarum, sit ab ipso, vel ab
aliis, qui hoc sciunt, denuncianda? ibid.
24. An, si aliquis sub sigillo naturali sciat ab aliquo, mu-
lierem fuisse sollicitatam à tali Confessario, teneat-
ur illum denunciare? 87
25. An Confessarius, qui sollicitavit puerum ante Consti-
tutionem Gregor. XV. vel feminam, extra Confes-
sionem in confessionario, aut in loco quocumque,
vbi Confessiones sacramentales audiuntur, &c. sit
denunciandus? ibid.
26. An quis teneatur denunciare Confessarium, qui prop-
ter sollicitationem alterius confessus abiuravit?
ibid.
27. An supradictæ denuntiationes sint faciendæ ante Con-
fessionem, ita vt non possit Confessarius aliquem
absolvere, nisi prius denuntiet? 88
28. An hoc crimen sufficienter probatur per testimonia
duarum feminarum? ibid.
29. An Episcopi possint cognoscere de hoc crimine, ita vt

aliquis penes ipsos possit Confessarium sollicitan-
tem denuntiare? ibid.

TRACTATUS V.

De absolutione ab heresi, & aliis delictis perti-
nentibus ad Tribunal Sancti Officij.

RESOL. I. **A**N Confessarius virtute alicuius Iubilæi,
possit absolvere ab heresi occulta? 88

2. An Episcopi possint absolvere ab heresi occulta, vigore
Concilij Tridentini? 89

3. An Inquisitores habeant facultatem absolvendi ab he-
resi? 90

4. Quid facere debeat Hereticus occultus, qui absolutio-
nem ab Episcopo, vel Inquisitore, obtinere non po-
tuit? ibid.

5. An quilibet Sacerdos, etiam Parochus præsentis, possit in
articulo mortis hereticum absolvere? 91

6. An Prelati regulares possint absolvere suos subditos ab
heresi occulta? 92

7. An Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ, possit absol-
vere à casibus contentis in Edicto DD. Inquisito-
rum, heresi tantum excepta? 93

8. An Regulares, virtute suorum privilegiorum, possint et-
iam absolvere à casibus contentis in Edicto dicto-
rum Dominorum Inquisitorum. 94

TRACTATUS VI.

De paupertate religiosa super Bullam Clem. VIII.
de largitione munerum.

RESOL. I. **A**N ista Bulla sit vsu recepta, & adhuc ob-
liget ad sui observationem? 94

2. An in ista Bulla Summus Pontifex condat novum ius
circa largitiones munerum Religiosorum? 95

3. An cognitio quantitatis muneris largiendi spectet etiam
ad Capitulum generale? ibid.

4. Quanti valoris debeant esse munera, vt licitè fiant, &
non sint contra hanc Constitutionem? ibid.

5. An, si Religiosus sine licentia sui Prelati, præbeat munus-
culum duorum aureorum, incidat in penas huius
Constitutionis? 96

6. An Monialis, seu Religiosus, cum licentia sui Prelati
possit facere amico, seu cognato, corporalia magni
valoris, vel picturam, & non incidere in penas hu-
ius Constitutionis? ibid.

7. An Religiosus possit dare leniora alterius generis, licet nō
sint de lenibus comestibilibus, & ad devotionem per-
tinentibus concessis in hac Bulla; & an casus excepti
in hac Bulla extendantur ad alios similes? ibid.

8. An Religiosus, qui non acceptat aliquod donum, sed ro-
gat, vt detur amico, seu consanguineo suo, peccet
contra paupertatem, & contra hanc Bullam? 97

9. An Religiosus, qui celebrat aliquas Missas ad intentio-
nem alicuius amici, sciens dictum amicum stipen-
dium pro illis accipere, peccet contra paupertatem,
& includatur in Bulla Clem. VIII. ibid.

10. Parentes Monialium, vel Religiosorum præbent illis
magnam pecuniarum summam ad eorum, cui li-
buerit, beneplacitum dispensandam; reservando ta-
men pro se dominium: queritur, an dicta Moniales
illas dispensando, peccent contra paupertatem, &
incidant in Bullam Clement. VIII. 98

11. An Bulla Clement. VIII. prohibens largitionem mune-
rum, locum sibi vendicat, si Moniales, vel Regulares
dent elemosynam? ibid.

12. Quotnam sint fines, seu causæ finales huius Consti-
tutionis Clement. VIII. ibid.

Index Tractatum,

13. *Quenam esculenta & poculenta possit Religiosus largiri, in terminis huius Bullae Clem. VIII. & ad quem valorem ascendere possint?* 99
14. *An Religiosi recipientes in Monasteriis aliquē nō occasione transitus, vel deuotionis, sed recreationis causa, incidāt in pēnas huius Constitutionis Cle. VIII. ibi.*
15. *An donatio remuneratoria sit prohibita in hac Bulla, ita vt Religiosus, seu Monialis, largiendo aliquod donum in remunerationē, contraueniat huic Constitutioni?* ibid.
16. *An Religiosi, & Moniales possint largiri, non solum dona equipollentia meritis, sed etiam vltra?* 100
17. *An Moniales cum licentia Abbatissae, seu Prelati, possint praeberē Confessario, vltra iustum stipendium assignatum, aliquid amplius?* ibid.
18. *An, si Religiosus largiatur munera alteri Religioso, incidat in pēnas huius Bullae?* ibid.
19. *An Religiosus de annuis redditibus, ex Superioris licentia, ad suum vsum concessis, sine aliqua restrictione, possit liberē parcius viuendo, aliis donare?* ibid.
20. *An, quando Religiosi inter se largiuntur munera de rebus minimis, necessarium sit habere licentiam expressam, & in scriptis, suorum Superiorum?* 101
21. *An dictam licentiam debeat Religiosus semper habere quoties vult donare?* ibid.
22. *Vtrum Abbatissa possit concedere licentiam donandi Monialibus, quam potest Prelatus Religiosis?* ibid.
23. *Vtrum Milites D. Iacobi, Alcantarae, &c. includantur in hac Bulla, ita vt sit illis interdictum donare?* ibi.
24. *An liceat aliquid dare proprio loci Ordinario ex causa benedictionis, vel susceptionis, habitus Regularis, aut Professionis Monialium?* ibid.
25. *An in hac Bulla prohibeantur donationes, quae sunt partus intellectus, vt conciones, lectiones, & huiusmodi scriptae?* 102
26. *An Religiosus, qui ab externis suis deuotis munus accipit, & inscio Prelato necessarios libros emit, peccet peccato proprietatis, & contraueniat nostrae Constitutioni?* ibid.
27. *An Nouitij includantur in hac Bulla, sub nomine Religiosorum?* ibid.
28. *An Religiosus possit sine licentia Prelati, & sine contrauentione voti paupertatis, & huius Bullae, largiri suam rationem, seu pitantiam?* ibid.
29. *An Religiosus peccet contra votum paupertatis, & contra Bullam Clem. VIII. si absque Superioris licentia accipiat pecuniam, vt ipse liberē disponat in elemosynam, nomine eius qui dedit?* 103
30. *An Religiosus, qui sine licentia Prelati, solet sumere aliqua bona Monasterij, pertinentia ad cibum & potum, infringat votum paupertatis?* ibid.
31. *An Religiosus, seu Monialis, cum licentia tacita, peccet mortaliter alienando, vel recipiendo aliquid clandestinē, sciens illum modum clandestinum, Superiori displiciturum?* 104
32. *An Religiosi, post Conc. Trid. possint habere peculium, id est, redditus annuos, ad nutum Superiorum reuocabiles, & ad solos vsus honestos & pios, idq. ex causa legitima?* ibid.
33. *An, si in aliquo speciali casu Religiosus largiendo munera, nec dissiparet bona Religionis, nec tale donum vlla foret ambitionis occasio, incideret in pēnas huius Bullae?* 105
34. *An Religiosus paulatim modica accipiens, vel expen-*
- dens Superioris licentia, peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem?* 106
35. *An, si Religiosus ad proprium vsum accipiat paulatim comestibilia, si perueniat ad quantitatem notabilem, peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem?* 107
36. *Quanam quantitas requiratur, vt ea sine licentia Superioris vsurpata à Religioso, ad peccatum mortale deueniatur?* ibid.
37. *An Religiosus sine peccato possit commodare, & mutuo dare aliqua, quae ipsi ad vsum permissa sunt?* ibid.
38. *An Religiosus possit commutare etiam cum secularibus aliquas res, quando nullam iacturam patitur Conuentus?* 108
39. *An Religiosus possit praeberē aliquod munus Religioso eiusdem Monasterij?* ibid.
40. *An Religiosus peccet contra paupertatem, sumendo aliquam rem ex loco publico, pro vsu temporali, & deinde in eundem locum restituat?* ibid.
41. *An, si aliquis Religiosus accipiat ab amico aliqua comestibilia, peccet contra votum paupertatis?* ibid.
42. *An Religiosus possit recipere aliquid sine licentia Superioris, si habeat intentionem petendi dictam licentiam, priusquam expendat illud?* 109
43. *An frangat votum paupertatis Religiosus, qui petit ab amico, vt deponat pecuniam penes aliquem, vel apud ipsummet Religiosum, vt, quando opus erit, petat facultatem vtendi à superiore Prelato?* ibid.
44. *An Religiosus furans aliquid notabile ad vsum fratris particularis, vel alicuius secularis, incurrat in casum reservatum in decreto Clem. VIII.* ibid.
45. *An saltem Superior, in tali casu, possit reservare illud furtum, quatenus est peccatum proprietatis?* ibid.

TRACTATUS VII.

De circumstantiis aggrauantibus non necessariò explicandis in Confessione.

RESOL. I. **A**N circumstantiae notabiliter aggrauantes, sint in Confessione à penitentibus aperiendae? 110

1. *An, qui contra naturam peccauit cum mare, vel semina, vel cum bestia diuersae speciei, debeat explicare circumstantias maris, vel semina, aut bestia huius, vel alterius generis?* ibid.
2. *An mulieri peccanti cum Sacerdote Religioso, satis sit dicere, se commississe sacrilegium cum Sacerdote, vel initio sacris Ordinibus?* 111
3. *Vtrum Sacerdos, vel Religiosus professus satisfaciatur in Confessione, si dicat, se violasse votum castitatis, non manifestando votum solemne, quod habet?* ibid.
4. *An sponsus, vel sponsa de futuro, & cum eis carnaliter commiscuentes, teneantur istam circumstantiam explicare?* ibid.
5. *An Episcopus, & Generalis alicuius Religionis, si peccet mortaliter, teneatur explicare istam circumstantiam?* 112
6. *An mulier habens rem cum Nouitio, vel solutus cum Nouitia Religiosa, teneantur aperire hanc circumstantiam?* ibid.
7. *An Sacerdos, vel initiatus sacris Ordinibus, si aliquem percutiat, vel occidat, teneatur explicare hanc circumstantiam?* ibid.
8. *An Religiosus professus, qui emittit votum de non committenda mollitie, vel fornicatione, teneatur explicare hanc circumstantiam voti emissi post professionem?* Et idem queritur de Sacerdote, vel sacris Ordinibus initio? ibid.
9. *An*

& Resolutionum Partis I.

10. An vir, qui prima vice virginitate amisit, teneatur hanc sui floris circumstantiam in confessione aperire? 113
11. An virgines, quando sponte primo fornicantur, teneantur in Confessione istam circumstantiam explicare? ibid.
12. An Confessarius, qui carnaliter cognovit penitentem, teneatur dictam circumstantiam explicare? ibid.
13. An qui committit, v.g. tria fornicationis peccata cum tribus feminis, teneatur in Confessione dicere, se cum tribus feminis fornicatum esse? 114
14. An, qui furatus est, v.g. mille aureos, satisfaciatur, si in Confessione dicat, Surripui rem notabilem? ibid.
15. An consuetudo peccandi, sit circumstantia aperienda in Confessione? ibid.
16. An subditus, qui Prælati præcipienti aliquid sub præcepto obedientie, non obedit, peccet dupliciter, & teneatur hanc circumstantiam in Confessione aperire? ibid.
17. An, si quis unica voluntate voluisset plures homines occidere, aut pluries ad mulierem accedere, &c. teneatur hanc circumstantiam confiteri. ibid.
18. An gestatio Reliquiarum in actu venereo, vel illas amasie dare, sit circumstantia in Confessione aperienda? 115
19. An sit circumstantia aperienda in Confessione, copula inter conjugatos habita in loco sacro? ibid.
20. An sit circumstantia aperienda in Confessione, si quis haberet copulam in Oratorio alicuius domus, in quo de licentia Episcopi Missæ celebrantur? ibid.
21. An Clericus sacris Ordinibus initiatus, vel Religiosus, qui in ludo taxillorum & alearum fraudavit aliquem in notabili quantitate, satisfaciatur dicendo in Confessione, se proximum in quantitate notabili fraudasse; an vero teneatur circumstantiam instrumenti, & medij aperire, asserendo, illam fraudem fecisse in ludo taxillorum, seu alearum? 116
22. An, qui non audiuit Missam in die Dominico, in quem incidit festum alicuius Sancti, satisfaciatur dicendo in Confessione, se in die festo semel Missæ Sacrum prætermisisse. Item queritur, si eodem die duplici titulo ieiunandum sit? ibid.
23. Virum si quis furetur propter fornicationem, teneatur hanc circumstantiam finis explicare in Confessione, vel sufficiat dicere: Furatus sum. & postea per alium actum dicere: Habui intentionem fornicandi? ibid.
24. An, qui cum conscientia erronea fecit aliquid, nec tamen in cogitatione distinxit, an illam actionem facere, esset peccatum mortale, vel veniale, debeat in Confessione talem circumstantiam conscientie erronee aperire, si postea inuenit, non esse peccatum mortale illud, quod fecit? 117
25. An tactus impudici facti in Ecclesia habeant specialem malitiam sacrilegij mortalis, necessario in Confessione explicandam? ibid.
26. An pollutio occulta, facta in Ecclesia, contineat sacrilegij malitiam necessario in sacramentali Confessione manifestandam? Idemque queritur de fornicatione: ibid.
27. Quidam latro furatur crumenam diuitis in Ecclesia: queritur, an hoc peccatum, extra malitiam furti, contineat etiam malitiam sacrilegij, necessario in Confessione aperiendam? 118
28. An, qui unico impetu profert in seruos plures iniurias, vocando illos fures, sodomitas: an, inquam, aperienda sit quantitas, & numerus iniuriarum, & etiam personarum; vel sufficiat accusare se iniuriam grauem intulisse alicui, non explicando iniurias, neque personas? 119
29. Virum ita, ut in superiori casu, sentiendum sit, quando quis infert iniuriam pluribus personis: an verò sit necessarium explicare in Confessione numerum personarum? ibid.
30. An peccatum odij aduersus proximum, non sit peccatum vnius speciei, sed plurium, ita ut in Confessione penitentes teneantur explicare mala voluta, v.g. si fuerunt circa facultates, vel circa personam, seu circa honorem? 120
31. An, qui commisit incestum cum matre, vel filia, aut sorore, vel nepte, debeat exprimere circumstantiam persona sibi iuncta sanguine, vel affinitate naturali, vel legali, aut spiritali: an satis sit dicere, Pollui me peccato incestus duabus vicibus? ibid.
32. An, si quis perpetravit aliquod delictum carnale in die Iouis sancti, vel eo die, quo ad Confessionem accessit, teneatur postea in Confessione aperire hanc circumstantiam? ibid.
33. An, qui peccauit, aliàs non peccaturus, ex confidentia obtinendi Iubileum, aut Bullam Cruciatam, teneatur hanc circumstantiam in Confessione aperire? 121
34. An confitenda sit circumstantia inductionis ad peccatum, si aliter ad peccandum paratus esset: ut si quis fornicaretur cum muliere parata. ibid.
35. An circumstantia modi in copula coniugali sit in Confessione aperienda. ibid.
36. An, si Iudex, vel alia persona publica, furto capiat res alienas, quas ex officio custodire tenetur, debeat explicare hanc circumstantiam officij sui. ibid.
37. An raptus sit circumstantia necessario confitenda, si virgo sponte consentit. ibid.
38. An, si aliquis ad Ecclesiam confugiat, & intra illam postea ei Iudex auferat arma, debeat Iudex hanc circumstantiam in Confessione aperire. 122
39. An circumstantia durationis temporis sit in Confessione aperienda. ibid.
40. An testis, qui simul rogatur de pluribus rebus & articulis sub iuramento, & in omnibus mentitur, teneatur hanc circumstantiam in Confessione aperire. ibid.
41. An, si Sacerdos in Missa Eucharistiam ab aliis consecratam in peccato mortali multis ministrat, debeat hanc circumstantiam explicare. ibid.
42. An, si quis fornicatur, teneatur non solum explicare actum, sed circumstantias, ut tactus, & oscula, &c. quæ subsequuntur copulam. ibid.
43. An, qui in peccato mortali excipit Confessiones multorum, non solum peccet mortaliter, sed teneatur hanc circumstantiam aperire. 123
44. An, qui commisit aliquod peccatum, cuius periculo se antea exposuit, teneatur explicare hanc circumstantiam in Confessione. ibid.
45. An, qui dixit peccatum, oblitus alicuius circumstantie, satisfaciatur postea in alia Confessione explicando grauitatem circumstantie oblitæ. ibid.
46. An, qui peccatum heresis, vel superstitionis commisit, teneatur explicare in Confessione qualitatem superstitionis, vel heresis. ibid.
47. An Confessarius, qui incipit audire Confessionem in peccato mortali, sed postea ante absolutionem elicit actum contritionis, teneatur postea, quando confitetur, explicare, se incepisse illam Confessionem in statu peccati. 124
48. An delectatio morosa sumat malitiam ab opere exter-

- no, ita ut neceſſe ſit in Confeſſione aperire circumſtantiam operis, & exprimere obiectum, v.g. ſi mulier, de qua ſumpta eſt delectatio, fuerit coniugata, Monialis, libera, &c. *ibid.*
49. Vtrum in Confeſſione aperienda ſit circumſtantia manifeſtatiua complicitatis, ſi ex hac nullum damnum ſequatur complicitati, præter infamiam apud Confeſſorem? *ibid.*
50. An quis teneatur conſiteri circumſtantiam, ſeu diuerſitatem blaſphemiarum? 125
51. An, quando quis proſert vnicui actui conuitia in Deum, aſſerendo ſapius, Dio ingiuſto, Dio ingiuſto, &c. teneatur hoc in Confeſſione aperire? *ibid.*
52. An aliquis cotiens cum homine, & ſupercubans, ſicuti ſuper mulierem, teneatur aperire hanc circumſtantiam, ſi tantum ſe polluat? *ibid.*
53. An, quando aliquis ſolus ſe polluit, tangendo aliquem profeſſum, vel in ſacris conſtitutum, teneatur explicare hanc circumſtantiam? *ibid.*
54. An circumſtantia apoſtaſia ſit in Confeſſione aperienda, vel ſufficiat dicere, in hæreſim lapſus ſum? *ibid.*
55. An circumſtantia recidui ſit aliquando conſitenda, & Confeſſarius propter conſuetudinem peccandi, poſſit diſſerre abſolutionem? 126
56. An in opinione, quam ſuprà in Reſol. 12. reſutauimus, quod Confeſſarius obligetur conſiteri circumſtantiam copule cum filia Confeſſionis teneatur etiã id ſateri, ſi cū viro filio Confeſſionis accubaret? *ibid.*
57. An Prælati, ſi omittat correctionem ſubditi ſatiſfaciat dicendo in Confeſſione, Omniſi correctionem proximi? 127
58. An diuturnitas voluntaria retentionis de re aliena furto ablata, ſit circumſtantia neceſſariò in Confeſſione aperienda? *ibid.*
59. An, qui cum conſcientia peccati mortalis miniſtrat excellentius Sacramentum, debeat dictum Sacramentum in Confeſſione explicare? *ibid.*
60. An Medico ſatis ſit ſateri, ſe conſeſſiſſe licentiam edendi carnes abſque legitima cauſa diebus prohibitis, non manifeſtando illos ieiunio eſſe conſecratos? *ibid.*
61. An, ſi quis ſuraretur coram Iudice, vel cum manifeſto periculo vitæ, teneretur poſtea aperire hanc circumſtantiam in Confeſſione? 128
62. An, ſi quis omiſit, v.g. Sacrum propter ſtudium, teneatur explicare in Confeſſione hæc circumſtantia? *ibid.*
63. An, ſi Clericus, v.g. in diuturna nauigatione abiiciat Breuiarium, teneatur aperire hanc circumſtantiam, vel ei ſufficiat dicere, Viſeſies, v.g. omiſi Horas Canonicas? *ibid.*
64. An ſit neceſſarium in Confeſſione ipſam omiſſionem explicare, vel ſufficiat tantum ſe accuſare de cauſa omiſſioni data? *ibid.*
65. An pollutio præuſa, ſed non intenta in ebrietate, nimia comæſtione, &c. ſit in Confeſſione aperienda? 129
66. An diuinationes diſſerant ſpecie, & ſint in Confeſſione aperienda? *ibid.*
- T R A C T A T V S VIII.
- De Contractibus, & Cambiis.
- RESOL. I. **A**N cambium ſit licitum, cum pro campſario reſpondet Procurator campſoris non de propriis vel alienis pecuniis, ſed cum pecuniis ipſius campſoris: quod cambium hodie eſt in praxi valde uſitatum. 130
2. An ſupradictum cambium licitè exerceatur, non ſolum à mercatoribus, ſed etiam à perſonis particularibus, & priuatis, ut mulieribus, &c. 131
3. An agens, ſeu reſpondens, in ſupradicto cambio, debeat eſſe mercator, ſeu perſona diues? *ibid.*
4. An cambium, vulgò dictum, con la ricorſa, de quo ſuprà dictum eſt in Reſol. 1. diſſerat ab illo, quod vulgò dicitur, con le continuationi? *ibid.*
5. An dictæ continuationes, ſeu recambias, ſint licite ratione tantum lucri ceſſantis, vel dani emergentis? *ibid.*
6. In quam quantitate ſumende ſint prouiſiones cambiorum? 132
7. An dicta quantitas tertie partis pro centenario, ſit iuſta, etiam in prouiſionibus, quæ ſumuntur in recambiis, & continuationibus? *ibid.*
8. An campſores poſſint in recambiis, & continuationibus exigere toties quoties dictas prouiſiones? 133
9. An campſor poſſit toties quoties recipere duas prouiſiones, vnam in loco, ubi efficitur cambium, alteram in nundinis, quam recipit eius agens? *ibid.*
10. An debeatur vna tantum prouiſio pro cambio magno, ac pro paruo, v.g. pro mille, ac pro centum? *ibi.*
11. An id, quod campſoribus debetur ratione prouiſionum, & intereſſe, poſſit ab ipſis adiici ſorti, ut cambium magis augeatur? 134
12. An conſuetudo campſorum de non acceptanda ſolutione ſortis, niſi ſimul ſoluantur detrimenta cambiorum, ſit licita? *ibid.*
13. An campſores dantes ad cambium modo ut ſuprà, ſint in foro externo, tamquam uſurarij, puniendi? *ibid.*
14. Vtrum campſor, qui bona fide dedit pecuniam Petro ad cambium, ſoluendam Meſſana, exiſtimans ipſum habere pecuniam in tali loco, & poſtea comperiat non habere, poſſit tantum exigere, quantum lucri percepſiſſet, ſi Petrus Meſſana ſoluſſet? *ibid.*
15. Vtrum campſor poſſit cum campſario à principio pacciſci certum, & determinatum intereſſe, etiam in caſu non ſolutionis? *ibid.*
16. An contractus maſſarij ad mercatorem, qui vulgò dicitur, alla meta, ſit licitus, qui contractus paſſim celebratur in hoc Siciliæ Regno? 135
17. An, ſi in ſupradicto contractu venditor non tradat frumenta tempore præfixo, poſſit emptor petere, & accipere ſummum in illo anno frumentorum valorem, qui dicitur, le maggiori valute? *ibid.*
18. An talis contractus poſſit ſapius renouari? 136
19. An ſupradictus contractus dum renouatur, licitè poſtea in illo adiiciatur intereſſe ſorti principalis? *ibi.*
20. Vtrum ſit licitum vendere res credita pecunia, pretio rigoroſo, & poſtea illas ſtatim emere, numerata pecunia, pretio iuſſimo, vel medio? *ibid.*
21. An licitè poſſit quis pluriſ vendere res illas, quæ communiter crediti pluriſ venduntur? *ibid.*
22. An liceat minoris emere anticipata ſolutione, cum aliqua res eo modo emi ſoleant, ut lana, &c. 137
23. In quibus caſibus res aliquando poteſt vendi carius, quam alioquin vendatur? *ibid.*
24. An mercator, ſive quiuſ alius, qui non exercuit monopolium, poſſit iuſtè ſuas merces vendere pretio illo, quod monopolium creauit? *ibid.*
25. An, ſi aliquis ſciat, breui valorem monete diminuetum eſſe, poſſit illam alicui mutuare cum pacto, ut eam ſibi reſtituat iuxta valorem, quem dicta pecunia habet, non autem eo, quem habebit tempore, quo reſtituendum erit mutuum? *ibid.*

26. An factores possint à mercatoribus accipere partem pretij? 138
27. An qui vulgò vocantur Regatones, sint obligandi ad restitutionem? ibid.
28. An licitum sit tradere pecuniam alteri, sibi aliam rem tradenti, v.g. domum hoc pacto, vt ipse vtatur re; alter vero pecunia: qui contractus vulgò dicitur, à godere? ibid.
29. An pœna conuentionalis soluenda sit, ante sententiam Iudicis? ibid.
30. An possit quis dare Titio mercatori magnam summam pecuniarum cum pacto, vt pro tali pecunia accipiat ab ipso Titio in fine anni, v.g. quinque pro centenario? 139
31. Vtrum quis possit sumere mutuum ab vsuario sub vsuris, non solum ad subleuandam necessitatem, sed etiam propter conuiuia, torneamenta, & similia, iuxta exigentiam proprii status? ibid.
32. An Thesaurarius alicuius Principis, vel Procurator, seu famulus alicuius domini, inscio ipso, possit cum domini pecuniis, quas expendendas, vel conseruandas habet, negotiari, & lucrum in suam vtilitatem vertere? 140
33. An licitum sit mercatoribus dicere petenti mutuo centum: Nolumus tibi tantam pecuniam mutuo dare, sed mutuabimur 50. & si volueris, totidem dabimus in mercibus, vel etiam totum, quod mutuo petis, pro summo pretio ad creditum? ibid.
34. Vtrum licitum sit percipere lucrum cessans ex mutuo, si compensetur alio lucro, quo careret mutuans, si non mutuaret? ibid.
35. An, qui vendunt fructus meliores pretio maiori, deteriores pretio taxato, peccent, & obligentur ad restitutionem? ibid.
36. Quis pro censu imposito ad rationem quinque pro centenario, dedit tantum vncias octoginta; rogatus tamen emixe à venditore, quasi iura, à me, an teneretur ad restitutionem? 141
37. An licitum sit propter periculum in recuperanda sorte, aliquid amplius exigere? & idem queritur, si aliqua res ad creditum vendatur? ibid.
38. An quis possit vèdere equum, torquem aureum, vel aliquid aliud vltra iustū pretiū, & hoc cum cōditione, vt emptor illud soluat, cum vxorem duxerit? 142
39. An quis possit vendere aliquid cum vitio occulto, quod si emptor sciret, non esset rem empturus, saltem eodem pretio? ibid.
40. An si aliquis sciat, rem breui minus valituram, possit vendere pretio currenti? ibid.
41. An possit quis vendere res indifferētes, si sciat, emptores abusuros in damnum alicuius tertij innocentis? 143
42. An Senatus ciuitatis, vel Consiliarij Regis, possint vendere res suas, quando agnoscunt, breuiter minuendū earum pretium, ex lege, vel mandato Principis? ibid.
43. An aliquis teneatur restituere lucrum cessans, vel damnum emergens alicuius contractus mutui, vel venditionis, si mora fuit inculpabilis? ibid.
44. An de pecunia antea debita possit census constitui, vel tempore contractus, tradendo aliquas merces in pretium census? ibid.
45. An, si aliquis sciat, Aulam, & Proregē citò Messana in discessurū, possit domum locare pretio currenti? 144
46. An si quis rogatus de futura copia mercium, vel de tritici, vel moneta diminutione, vel de discessu Proregis, & Aule; dicat se nescire, vel respondeat negatiuè, peccet contra iustitiam, & teneatur restituere: ibid.
47. Petrus mutuauit Ioanni magnam pecunie quantitatem, putans se posse aliquid ex eo mutuo accipere; quod si sciuisset, se licitè nō posse, alium non iniustum contractum celebrasset. Queritur modò, vtrum possit retinere lucrum, quod acquisiuisset, celebrando contractum iustum, v.g. societatis, cambij, &c. 145
48. Petrus mutuo dedit Ioanni vncias centum per duos annos, ita vt intra id tempus repetere non possit dictas vncias centum. Queritur modò, an Petrus possit aliquid accipere, non pro mutuo, nam esset vsura; sed pro illa priuatione, non repetendi dictas pecunias per illud tempus duorum annorum? ibid.
49. An chirographa, seu credita immatura emi, & extinguī possint minori pretio, non solum à tertia persona; verum etiam ab ipsomet debitore? Quod est dicere, an ius, v.g. ad 100. aureos soluendos intra annum, possit modò emi ab aliquo, vel ab ipso debitore minoris, vt 96. vel 97. 146
50. Hic Panormi à Thesaurario Regni expediuntur militibus quedam librantie. Queritur, an emi possint dimidio pretio, si difficilis sit solutio? Idem etiam queritur de omnibus chirographis. ibid.
51. Quidam habet multa dolia vini generosi, cui apponit magnam quantitatem aquae; sed ex illa mistione non efficitur deterius eo, quod passim venditur ab aliis. Queritur modò, an possit tutā conscientia sine onere restitutionis, in venditione talis vini, exigere totum pretium à lege taxatum. Idem potest queri de tritico, & aliis. 147
52. In hoc Regno Sicilia pretium, quo venduntur boues, est à Regia Pragmatica taxatum. Queritur modò, an Petrus, qui habet aliquos boues, in bonitate excedentes alios, possit illos vendere vltra taxam dictae Pragmaticae? ibid.
53. Quispiam emerat vestem quadraginta, quae valebat sexaginta aureis; sed emerat rogatus à veditore. Consultus fuit, an emptor teneretur aliquid restituere? ib.
54. Olim in hoc Regno propter monetæ tonsionem promulgatum fuit Edictum ab Excellentissimo Prorege, Marchione Villena, vt in posterum omnia genera monetarū secundum pondus valerent, & expenderentur: cum hoc scirent multi, ante edicti promulgationem, omnem pecuniā vel mutuo dederunt, vel ex ea res emerūt. Quaesitū fuit à multis, an hoc cum crimine & onere restitutionis factum fuerit? 148
55. Dubitare aliquis fortasse posset, an qui ob seruorem, contra alicuius vendidit sub hasta rem plus duplo, quam valebat, teneatur aliquid restituere? ibid.
56. An gemmas insignes, canes, falcones, picturas antiquas, & similia, quae non habent pretium taxatum à Principe, vel à communi hominum existimatione, possit venditor vendere eo pretio, quo voluerit? 149
57. Olim hac questione tentatus sum: Vtrum sit licitum exigere aliquid supra iustū pretium, ratione periculi sortis, cui interdum vendens creditū exponitur? ibid.
58. Solent mercatores aliquando non mutuare indigenti, sed ei creditū merces offerre, & vendere summo pretio, vt ille eas vèdat pecunia numerata, cui voluerit; sed emptor statim illas offert ipsis mercatoribus, qui easdē merces emūt pecunia numerata, pretio medio, vel infimo: hic contractus Hispanè vocatur mohatrea, Italicè, stocco: queritur, an sit licitus? 150

59. An sit usura, mutuare, ut mihi, cum opus habeo, remutues; aut, ut iusto pretio à me emas, vel in meo molendino molas. Quod est querere, an mutuator licite possit deducere in pactum eam iuris naturalis obligationem, qua ex honestate tenemur benefacere nostris benefactoribus. Et hoc totum intelligendum est sine incommodo mutuatarij. *ibid.*
60. Rogatus, an mutuantem liceat in pactum deducere, ut mutuatarius statim emat, vendat, remutuet, &c. 151
61. An mutuare aliquid cum pacto, ut ille, qui recipit mutuum, conferat officium, vel Ecclesiasticum beneficium, usura sit. *ibid.*
62. Petrus mutuans magnam pecuniarum summam, excitauit mutuatarium ad mutui beneficium remunerandum; & mutuatarius sic excitatus misit illi aliqua dona; queritur, an ista dona ultra sortem accipiens sit usurarius. 152
63. Petrus debet Ioanni centum nummos soluendos post annum, sed nunc vult illi soluere quinquaginta, hoc pacto, ut Ioannes expectet per biennium alios quinquaginta: queritur an hac solutio sit usuraria. *ibid.*
64. Cum lucrum cessans debeat mutuantem, queritur modò, an totum, vel in qua quantitate debeat. 153
65. Pluries quesitum à me fuit, an contractus, qui vulgò dicitur, Apagare, & consignare, & in hoc Sicilia Regno frequenter celebratur, sit licitus, & non usurarius. *ibid.*
66. An, si quis capitale maius, quod vulgò dicitur, tutto il recto, in sponione aliqua exposuerit, possit ille, qui capitale minus habet, acceptare sponionem, & lucrari illud plus sine onere restitutionis. *ibid.*
67. Quidam filius familias, qui parum poterat perdere, lucratus est magnam pecuniarum summam: cum postea ad Sacramentum Pœnitentie accederet, noluit illum Confessarius absolueret; nam assererat, non posse plus lucrari, quam posset perdere: quesierunt à me postea, an reuerà dictus pœnitens teneatur ad aliquam restitutionem. 154
68. Petrus bona fide rem emit à latrone, quam postea durante bona fide vendit Ioanni, & deinde cognoscit rem illam esse alienam: queritur, an licite possit sibi pretium retinere, & non rescindere contractum cum Ioanne, dummodo rem illam vendiderit eodem pretio, quo emerat. *ibid.*
69. Petrus emit bona fide equum à latrone, postea de hoc certior factus; queritur, an possit tuta conscientia rescindere contractum, & latroni equum illum reddere, ut pretium pro eo datum recuperet. 155
70. Celebris, & difficilis est illa questio inter DD. An tempore magna sterilitatis, & inopia Pragmatica frumenti, & aliarum rerum seruanda sit in conscientia, vel liceat vendere frumentum secundum pretium commune, & vulgare. *ibid.*
71. Cuidam ex dato mutuo emerit damnum notabile, antequam mutuatarius fuisset in mora soluendi: quesitum, an possit aliquid à mutuatario pro illo damno petere, & teneatur mutuatarius dare. 156
72. Vtrum Clericus in sacris constitutus, vel Religiosus possit negotiari per se, vel per alium. 157
73. An saltem, qui habet beneficium Ecclesiasticum, sed non est ordinatus in sacris, possit negotiari per se ipsum. *ibid.*
74. Sapius in praxi occurrit illa questio, ex quam culpa teneatur depositarius, quando perit penes ipsum res deposita. *ibid.*
75. Questio, quam ordinatur, olim à nobis cum magnis Theologis agitata fuit: Vtrum heres ab intestato teneatur in foro conscientie soluere legata in testamento minus solemniter relicta. 158
76. Quidam vir nobilis olim in quadam subbustatione, seu licitatione publica, rogauit amicos, volentes emere, ne plus offerrent certa quantitate, & hoc, ut ipse postea (ut in facto contigit) emeret rem illam pretio infimo, secundum illum modum vendendi: quesitum à me, an peccauerit contra iustitiam, & teneatur ad restitutionem aliquam? Idè queritur de illis, qui hoc pacto emerunt aliquod officium, vel vestigalia, aut prouentus. 159
77. Rectores cuiusdam Ecclesie concesserunt aliqua bona in euidentem illius Ecclesie utilitatem, saluo assensu Sedis Apostolice, & ante assensum tradiderunt possessionem. Instanter à me quesierunt, an dicta alienatio sit nulla, & an inciderint in excommunicationem Pauline, Ambitosæ. *ibid.*
78. De emptione saccharorum in hoc Regno Sicilia fieri solita. *ibid.*
79. An, si in fasce herbarum, olerum, vel lignorum, qua ad cibum hominum, vel ad pabulum animalium, vel ignem venduntur, inueniatur herba aliqua magnæ virtutis ignota, possit emi pretio currenti. 160
80. An, qui vendit vinum aqua dilutum, descendendo tamen in pretio, tantum quantum cum eo vitio valet, quod emptori non manifestat, an inquam, talis venditor peccet, & teneatur ad restitutionem. *ibid.*
81. An contractus ille, qui vulgò dicitur, beneficiata, seu lotto, sit licitus. *ibid.*
82. An contractus, qui vulgò dicitur, godere à godere, sit licitus. 161
83. An pater, seu mater, possit aliquid plus vni filio relinquere, quam aliis. *ibid.*
84. An pater, seu mater, peccet mortaliter, grauando legitimam filiorum gratuitis donationibus, vel minuendo onerosas, sed fictis contractibus. 162
85. An in testamento possit quis insituere extraneum in heredem, & relinquere fratrem, consobrinum. *ibid.*
86. An domini teneantur prestare salarium famulis infirmis. *ibid.*
87. An debitor morosus sit monendus à creditore, antequam accipiat pecuniam cum interesse, propter eius moram. 163
88. An Ciues Panormitani possint vendere vinum, ex eorum prædiis collectum, ultra pretium à lege impositum, & ut vulgò dicitur, A cannatella. *ibid.*
89. De quodam locationis contractu in praxi frequentissimo. *ibid.*

TRACTATUS IX.

De Ieiunio.

- RESOL. I. DE quantitate, & qualitate collationis serotine. 164
2. An peregrini, quorum presentia solum est in transitu per duos, vel tres dies, teneantur ad ieiunia illius loci. 165
3. An qui discedit mane ex loco, ubi est ieiunium, peruenturus ad locum, ubi non ieiunatur, possit sumere ientaculum, & comedere in loco illo, ubi ieiunium seruatur. 166
4. An, qui fecit votum de ieiunando tali die in pane, & aqua, toties peccabit mortaliter, quoties biberit vinum. 167
5. An, si quis voueret ieiunare, teneatur abstinere à lacticiis extra Quadragesimam. *ibid.*
6. An

& Resolutionum Partis I.

6. An ieiunium indictum à Confessario, vel ab aliquo Iubileo frangatur cū esu ouorum, & lactitiorum: ibi. Vide etiam in Addit. secund. Resol. 20.
7. An sutores excusentur à lege ieiunij? 167
8. An sartores, & barbitonfores teneantur ieiunare? ibid.
9. An fossores, ferrarij & similes, qui excusantur à ieiunio, teneantur ieiunare vno, vel altero die, quo non laborant? 168
10. An Predicatores, & Magistri, qui publice alios docent, teneantur ad ieiunium? ibid.
11. An Predicatores, si ex mercede concionentur, teneantur ieiunare? & quid de Musicis? ibid.
12. An Aduocati, & Procuratores teneantur ieiunare? 169
13. An quis teneatur eos solos operarios vocare, qui cum moderato labore possunt operari sine fractione ieiunij? ibid.
14. An pregnantēs, & lactantes teneantur ad ieiunium: ib.
15. Quid facere debeat dubitans, an teneatur ad ieiunium? ibid.
16. An, si quis violet duo ieiunia ab Ecclesia indicta in vnum diem incidentia, peccet dupliciter? ibid.
17. An licitum sit in ieiuniis Iubilei, voti, & impositis pro penitentia, comedere oua, & lacticia cum Bulla Cruciatæ? 170
18. An quis teneatur ad ieiunia sui oppidi, dum absens est? ibid.
19. An aliquis, vt effugiat obligationem præcepti, possit transire ad alium locum propinquum, vt non ieiunet, si ieiunetur in suo? 171
20. An senes sexagenarij, licet robusti & validi, teneantur ad ieiunium? ibid.
21. An in hoc Sicilia Regno diebus quadragesimalibus, & alijs ieiunijs, vsus sagiminis sit licitus habentibus Bullam Cruciatæ? 172
22. An, qui vouit ieiunare die Sabbathi, vel sexta feria, teneatur ad id votum, si dies Natiuitatis venerit in his diebus? ibid.
23. An in die ieiunij bibere vinum ad sustentationem, & famem sedandam, sit licitum? 173
24. An sine ieiunij fractione licitum sit sumere interdum parum cibi, ne potius noceat? ibid.
25. An dispensatus in esu caruium, censeatur dispensatus ad non ieiunandum? 174
26. An dispensatus, vt possit edere carnes, seu lacticia, possit simul edere pisces? ibid.
27. An, qui in diebus ieiuniorum notabiliter anticipat horam comedendi, peccet mortaliter? ibid.
28. An pater, seu dominus, teneatur cōpellere filios, & seruos ad obseruanda ieiunia, qua frangere volunt? 175
29. An quis, ne inurbanus videatur, sumendo modicum cibum ab amico rogatus, peccet saltem venialiter? ib.
30. An femina grauida ad vincendas carnis tentationes, teneatur ieiunare cum periculo prolis? ibid.
31. An in Quadragesima licitum sit sine Bulla Cruciatæ edere, quod vulgò dicitur, vn biscotto? ibid.
32. An, qui è medio prandio surgit, ad aliquid occurrens, possit postea redire ad continuandum prandium: ib.
33. An in die ieiunij licitum sit collationem serotinam mane sumere, & nocturno tempore cœnam capere? ibi.
34. An iusculum ex pane cocto, vel pane cum amygdalis, in serotina collatione adhiberi possit, etiamsi sumatur in ea quantitate, qua separatim sumi posset: ibi.
35. An collatio serotina in vigilia Natiuitatis, sit sumenda in magna quantitate, ratione consuetudinis? 177
36. An ieiunium indictum ab Episcopo pro certo die, vel fixa lege, & constitutione, obliget Regulares? ibid.
37. An, qui vouit certa die ieiunare, toties peccet mortaliter, quoties carnes comedit? ibid.
38. An licitum sit, eum, qui paratus est cœnare, inuitare causa vrbauitatis ad cœnandum? 178
39. An caupones, seu tabernarij proponentes cœnam in die ieiunij omnibus indifferenter, peccet mortaliter: ibi.
40. An defessus ex labore sumpto ob recreationem, vt ex ludo pilæ, vel ob quarendam concubinam, teneatur ad ieiunium? 179
41. In quibus ieiunijs prohibeantur lacticia? ibid.
42. An paruulis ante expletum septennium licebit ministrare carnes in diebus ieiunij, & quid de Paganis, & perpetuo amenibus. 180
43. An in die ieiunij paruitas materia excuset in esu carniū? ibid.
44. An in ieiunio secundò comedens, toties peccet postea, quoties eodem die comederit? ibid.
45. An toties peccetur mortaliter, quoties in die ieiunij carnes comeduntur? ibid.
46. An, qui ad loca sacra peregrinatur, excusetur à ieiunio? 181
47. An qui ex licentia comedit carnes in die ieiunij, possit comedere lardum, aut alias carnes nocuas? ibid.
48. Vtrum, qui ob iustam causam comederet hora octaua, aut nona, ob iter agendum, v.g. aut hospitibus inserviendum, teneatur illo die ad ieiunium? ibid.
49. An pro obligatione ieiunij vigesimus primus annus sit computandus de momento ad momentum? ibid.
50. An proficiscens à ciuitate, vbi non seruatur ieiunium, & accedens meridie ad locum domicilij, vbi seruatur, teneatur seruare ieiunium, si nondū violatū est? 182
51. An qui, nisi cœna accepta, dormire non valet, teneatur manè collationem sumere, cœnam ad noctem differendo? ibid.
52. An excusetur à ieiunio, qui labore aliquo defatigatur, quamuis illud in alium diem cōmodè differre queat, & etiamsi data opera, vt nō ieiunetur, hoc ageret: ib.
53. An, qui in die ieiunij tertia, vel quarta vice comedit, peccet saltem venialiter? ibid.

T R A C T A T V S X.

De Legibus.

- RESOL. I. **A**N vt leges humana tam ciuiles quàm Pontificia, obligent, requiratur consensus, & acceptatio populū? 183
2. An peccet subditi, sine causa non recipientes legem à Principe legitime promulgatam? ibid.
 3. An, quando dubium est, si lex sit vsu recepta, necne, præsumendum sit esse acceptatam? 184
 4. An, vt lex non obliget, sit necessarius consensus tacitus Principis, vt, v.g. noscat vsu legem non recipi & tamen tolerari? ibid.
 5. An Episcopi, & Principes excusentur si non curant, vt leges Pontificia promulgentur, & recipiantur? ibid.
 6. Vtrum liceat supplicationem super aliqua lege porrigere, & interim suspendere eius obligationem, & illam minimè obseruare? ibid.
 7. An, vt lex per non vsu auctoritate careat, requiratur certum tempus, & opus sit aliqua præscriptione? 185
 8. An, vt leges Pontificia obligent, necesse sit, vt promulgentur in singulis Diocessibus, & Prouincijs? ibid.
 9. An leges Pontificia non obligent, nisi post duos menses à promulgatione factæ? 186

Index Tractatum,

10. An Princeps teneatur seruare suas leges? 187
11. An Regulares teneantur obseruare leges synodales Episcoporum? ibid.
12. An Clerici subiiciantur legibus Principum secularium, quæ spectant ad Reipublica gubernationem, & pacem, nec cum sacris canonibus, & statu Clericorum pugnant? 188
13. Solent plures aliquando in æstate se transferre ad ciuitatem Montis Regalis: queritur, an teneantur ad ieiunia, obseruationem festorum, &c. illius loci? ibid.
14. An aliquis existens in ciuitate Montis Regalis per aliquos dies, teneatur obseruare festa, vel ieiunia, quæ hic Panormi obseruantur? quod est querere, an peregrinus teneatur seruare festa, & ieiunia proprii domicilij, quæ nõ seruatur in loco, in quo reperitur? 189
15. An peregrini teneantur obseruare leges locorum, in quibus reperiuntur? ibid.
16. An vagi teneantur seruare leges locorum, in quibus reperiuntur? 190
17. An lex purè pœnalis in materia graui, obliget in conscientia? ibid.
18. An Pragmatica, quæ in hoc Regno prohibet ferre sclopetum, vulgò dictum sclopettoni, sub pœna capitis, obliget sub reatu peccati mortalis? Quod est querere, an lex prohibens aliquid sub pœna mortis, inutilitatis, perpetui carceris, damnationis ad trivemes, confiscationis bonorum, aut amissionis multorum bonorum, obliget sub mortali? ibid.
19. An fraudantes vectigalia iusta peccent, & teneantur ad restitutionem? 191
20. An lex pœnalis mixta obliget sub reatu peccati mortalis? ibid.
21. An lex pœnalis Ecclesiastica, puta excommunicationis, suspensionis, interdicti, & irregularitatis, obliget sub mortali? 192
22. An Decretum Cardinalium editum contra Religiosos accedentes ad loquendum cum Monialibus, obliget ad peccatum mortale? ibid.
23. An lex pœnalis ipso facto pœnam inferens, obliget non solum in conscientia, sed etiam vt delinques teneatur illam pœnam persolvere ante Iudicis sententiam? ib.
24. An, qui per legem pœnalem priuatur ipso facto voce actiua, & passiuâ, teneatur in conscientia hanc pœnam subire ante Iudicis condemnationem? 193
25. An quando dubitatur, an lex obliget ad mortale, vel ad veniale, iudicandum sit obligare sub mortali? ib.
26. An lex pœnalis ex identitate rationis sit extendenda ad alios casus? ibid.
27. Vtrum lex fundata in præsumptione obliget in conscientia, si præsumptio in aliquo casu particulari deficiat? 194
28. Vtrum, quando cessat finis adequatus legis in aliquo casu particulari, cesset obligatio legis? ibid.
29. An Declarationes Illustrissimorum Cardinalium habeant vim legis? 195
30. Vtrum, quando dubitatur, an cõsuetudo fuerit inducta ex animo deuotionis, vel ex animo se obligendi, sit præsumendum inducta fuisse animo obligandi? 196
31. An licitè possit Prælatus dispensare, quando dubitat, vtrum causa dispensationis sit iusta? ibid.
32. An dispensatio sine causa in lege propria, vel inferioris, sit valida, & an dispensans sine causa peccet mortaliter? ibid.
33. An valida sit dispensatio Prælato inferiori bona fide

- dispensante, in causa non iusta? ibid.
34. An sit valida dispensatio facta ab inferiori in lege Superioris, non præcognita prius causa, quando reuera causa erat iusta, & legitima? ibid.
35. An si Superior dispense in propria lege sine causa, peccet mortaliter? & idem queritur de subdito dispensationem petente? 197
36. An sit valida dispensatio, quando erratur in nomine Diœcesis, vt si Petrus sit Diœcesis Panormitana, & dicatur esse Diœcesis Messanensis? ibid.
37. An Episcopus possit dispensare non admonito Summo Pontifice, quem in casu pauperum suis sumptibus admonere potest? ibid.
38. An valida sit dispensatio circa irregularitatem homicidij, si non fuit explicata circumstantia sacerdotij, si occisus erat Sacerdos? 198
39. An possit peti dispensatio super aliquo impedimento matrimonij, tacito alio, in posterum dispensando? ibid.
40. An si quis obtinuit dispensationem ad contrahendum cum affine, vel consanguinea, sed ea minime sit vsus, postea petens aliam dispensationem cum alia consanguinea, vel affine, teneatur in hac secunda petenda mentionem prioris dispensationis facere? ibid.
41. An, cessante causa dispensationis, cesset ipsa dispensatio? ibid.
42. An taciturnitas rei reddat subrepticiam dispensationem, quando tacetur aliquid, quod secundum stylum Curie est necessario declarandum? 199
43. An regula Cancellaria obliget in foro interiori? ibid.
44. An dispensatio inter consanguineos, vel affines, sit subreptitia, non facta mentione de copula habita inter eos? ibid.

TRACTATUS XI.

De Bulla Cruciatæ.

- RESOL. I. **A**N gratis, & indultis Bulla Cruciatæ possit quis frui extra Regna, vbi Bulla non publicatur. 200
2. An tempore interdicti si quis habeat Bullam, teneatur audire Sacrum. ibid.
 3. An Bulla Cruciatæ det priuilegium illam sumentibus, vt in ieiuniis alicuius iubilæi possint edere lacticiam. ib.
 4. An per priuilegium Bullæ dispensatus in esu carniū, censeatur dispensatus ad ieiunandum. ibid.
 5. An Regulares, & Presbyteri seculares sumendo Bullam, possint diebus Dominicis Quadragesima vti lacticiis. 201
 6. Vtrum, quando quis suscipit Bullam, debeat esse in gratia. ibid.
 7. An per Bullam Cruciatæ Confessor approbatus, ab Ordinario in vna Diœcesi, possit in alia in Confessorem, sine noua Ordinarij loci approbatione eligi. ib.
 8. An per Bullam Cruciatæ possit quis eligere in Confessarium habentem beneficium curatum? 202
 9. An approbatus ab Episcopo cum limitatione ex defectu ætatis, vt hic Panormi efficitur, ad Confessiones virorum, & non mulierum, sit eligibilis per Bullam Cruciatæ, non solum à viris, sed etiam à feminis. ib. Vide etiam in Addit. secund. resol. 9.
 10. An Sacerdos approbatus ab Ordinario pro vno oppido, sit eligibilis per Bullam Cruciatæ. 202
 11. Vtrum Confessarius, qui pro determinato tempore fuit approbatus, & expositus, sit transacto illo tempore per Bullam eligibilis. 203
 12. An Confessarium olim approbatum, sed postea ab Ordinario

& Resolutionum Partis I.

- vario sine causa, & illegitimè reprobatur, possit, virtute Bullæ, aliquis eligere ad eius confessionem audiendam?* ibid.
33. *An Confessarius Regularis ab Episcopo approbatus, sed prohibitus à Prelato Religionis, sit hoc non obstante per Bullam ad confessiones audiendas eligibilis?* ibid.
34. *An Regulares, sine licentia suorum Prelatorum, virtute Bullæ Cruciatæ, possint eligere Confessarium, ut illos à peccatis, & casibus reservatis, seu censuris absoluat?* 204
35. *An Nouitij Regularium possint sumere Bullam, & virtute ipsius à casibus reservatis absolui?* 205
36. *An, qui peccat ob spem absolutionis Bullæ, gaudeat ipsius privilegio: & idem queritur de Iubileo.* ibid.
37. *An quis per Bullam possit absolui à reservatis, & censuris, non solum ante, sed etiam post ipsius suspensionem incursum: & idem queritur de commutatione votorum, &c.* ibid.
38. *Quis per Bullam, seu virtute Iubilei eligit Confessarium, & facit cum illo confessionem inualidam, & irritam, vel ex defectu doloris, seu examinis, vel ex alio capite, obtinendo absolutionem à reservatis: queritur, an dicta peccata non sint amplius reservata, ita ut postea possit à quocumque Confessario ab illis absolui?* ibid.
Vide etiam Resol. 16. in Addit. secund.
39. *An, qui fuit absolutus virtute Bullæ Cruciatæ, sine ulla mentione, & intentione reservatorum, tam ex parte sui, quam ex parte Confessarii; licet remaneat absolutus à peccatis reservatis oblitis, an etiam remaneat liber ab obligatione postea confitendi illa peccata reservata legitimo superiori si amplius non habeat Bullam Cruciatam, vel an poterit absolui à quocumque Confessario?* 206
40. *An per Bullam Cruciatam detur facultas recipiendi Eucharistiam, præterquam in die Paschatis, de manu simplicis Sacerdotis, sine licentia Parochi, siue Episcopi: & idem queritur de Sacr. extr. Vñt.* 207
41. *An, quando commutantur vota per Bullam Cruciatam, non solum diuitum, sed etiam vota pauperum, commutanda sint in temporale aliquod belli subsidium per eleemosynam?* ibid.
42. *An, qui vigore Bullæ Cruciatæ fuit absolutus ab excommunicatione, sine satisfactione partis, teneatur iterum confiteri, tamquam non legitimè, sed nulliter absolutus?* ibid.
43. *An Confessarius electus per Bullam Cruciatam possit absolui penitentem, qui solum satisfecit Clerico, vel Monacho percusso?* 208
44. *An Confessarius electus virtute Bullæ, possit absolui penitentem, qui non potest satisfacere?* ibid.
45. *Virum virtute Bullæ possit quis extra confessionem absolui à censuris: & idem queritur de Iubileo?* 209
46. *Virum virtute Bullæ Cruciatæ liceat absolui excommunicatos nominatim, vel publicos percussores Clericorum, vel alium cuius excommunicatio deducta est ad forum contentiosum, & lis non est finita?* ib.
47. *An per Bullam Cruciatam sit dispensabilis omnis irregularitas, quæ est pœna?* 210
48. *An Confessarius possit absolui penitentem ex vi Bullæ pluries à casibus Summo Pontifici reservatis?* 211
Vide etiam in Addit. secund. resol. 17.
49. *Quoniam Confessarii, virtute Bullæ Cruciatæ, possunt*
- absolui à casibus Bullæ Cœnæ, heresi excepta, semel in vita, & semel in morte, querendum est breviter de aliquibus casibus inclusis in dicta Bulla: idem queritur, quid dicendum de aliis casibus positus in primo Canone Bullæ Cœnæ, an includantur sub nomine heresis, ita ut per Bullam Cruciatam minime possint absolui?* 211
50. *Quanam paruitas materia excuset ab excommunicatione legendo libros hereticos; & an legentes sint absolui per Bullam Cruciatam?* ibid.
51. *An, qui legit librum Hæretici, qui non tractat de religione ex professo, neque continet multas hereses, sed vna tantum, incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ita ut per Cruciatam sit absolui?* 212
52. *An, qui legit librum Auctoris Catholici, sed cum Scholiis, & Commentariis Hæreticorum tam copiosis, ut liber potius ex eis, quam ex textu constare censetur, incidat in Bullam Cœnæ, & per Cruciatam sit absolui?* ibid.
53. *An, qui non per seipsum, sed per alios legit aliquem librum Hæretici, heresim continentem, seu ex professo de religione tractantem incurrat in excommunicationem Bullæ, ita ut per Cruciatam sit absolui?* ibid.
54. *Virum, qui legeret epistolam, seu litteram misivam alicuius Hæretici, in qua heresim doceret, in hanc excommunicationem incurreret, unde virtute Cruciatæ absolui?* ibid.
55. *An, qui legerit librum hereticum in Gallia, Anglia, & aliis Prouinciis, ubi Bulla Cœnæ non est recepta, incidat hoc non obstante in excommunicationem, & egeat Bulla Cruciatam propter absolutionem?* 213
56. *Virum idiota legens librum hereticum Latina lingua compositum, quam ipse nullo modo intelligit, incidat in excommunicationem Bullæ, ita ut per Cruciatam sit absolui?* ibid.
57. *An, qui intelligens librum esse hereticum, comburit illum, & non Inquisitoribus tradit, incurrat in excommunicationem huius Canonis?* ibid.
58. *An imponentes gabellas super rebus, quæ ad proprium usum, vel familie emuntur, incidant in excommunicationem Bullæ, & per Cruciatam sint absolui?* ibid.
59. *An commutatio votorum facta per privilegium Bullæ Cruciatæ, indigeat aliqua iusta causa?* 214
60. *An commutatio voti facta per Bullam, possit fieri in minus bonum?* 215
61. *An Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ possit, quemadmodum vota, ita etiam iuramenta facta circa eandem materiam votorum commutare?* ibid.
62. *An Confessarius, qui per Bullam Cruciatam habet potestatem commutandi vota, possit illa dispensare?* ibid.
63. *An Confessarius per Bullam Cruciatam possit commutare vota iuramento firmata?* ibid.
64. *An Confessarius peccet, si sine iusta causa nolit virtute Cruciatæ commutare vota penitentis?* ibid.
65. *An commutatio voti virtute Bullæ Cruciatæ debeat fieri in Confessione sacramentali?* 216
66. *An Confessarius per Bullam Cruciatam possit commutare votum pœnale quoad pœnam pecuniariam ex eius fractione incursum?* ibid.
67. *An Confessarius per Bullam Cruciatam possit commutare votum emissum in favorem tertij, ut, v.g. voluit Petrus dare Calicem pro sacello B. Andrea, aut*

Index Tractatum,

- certo pauperi elemosynam, &c. *ibid.*
48. An Confessarius ex iurisdictione ordinaria possit commutare votum in bonum aequale, vel ad hoc faciendum indigeat Bulla Cruciate? *ibid.*
49. An Confessarius virtute Cruciate commutans aliquod votum absque debita aequalitatis investigatione, peccet mortaliter? *ibid.*
50. An Confessarius possit commutare vota post Bullam susceptam emissam? 217
51. An per Bullam Cruciate possit Confessarius commutare votum factum de non petenda commutatione *ibid.*
52. An Confessarius in fine anni possit differre commutationem voti, etiamsi annus Cruciate transeat, si velit maturius considerare super voti commutationem, dicendo penitenti: Commuto tibi hoc votum in id, quod ego, vel alius postea existimabit commutandum: *ibi.*
53. An votum penale Religionis, seu castitatis, sit per Bullam dispensabile? *ibid.*
54. An supradicta doctrina procedat etiam in votis conditionalibus? *ibid.*
55. An votum ingrediendi Religionem arctiorem, possit Confessarius virtute Bullae Cruciate commutare in laxiorem Religionem? *ibid.*
56. An Confessarius virtute Bullae Cruciate possit commutare omnia vota, quae Episcopus commutare potest? 218
57. An Confessarius per Bullam Cruciate possit commutare votum castitatis, quando fuit emissum pro tempore limitato? *ibid.*
58. An per Bullam possit Confessarius commutare votum non petendi debitum? *ibid.*
59. An votum non nubendi sit per Bullam Cruciate dispensabile? *ibid.*
60. An Confessarius possit commutare votum virginittis, quando constat, non esse votum castitatis, sed solum integritatis corporis seruanda? *ibid.*
61. An Confessarius per Bullam possit commutare votum non fornicandi, non tenenda certa mulieris, non committendi actum molliciti, aut abstinendi ab alio actu venereo? 219
62. An per Bullam sit commutabile votum castitatis coniugalis? *ibid.*
63. An per Bullam Cruciate possit Confessarius commutare votum disiunctiuum, cuius altera pars est reseruata: vt si aliquis diceret: Voueo castitatem, vel Ordinem sacrum? *ibid.*
64. An Confessarius per Bullam possit commutare votum assumendi Ordines sacros? *ibid.*
65. An in casu posito supra, quando emittitur votum disiunctiuum, nempe, Voueo castitatem, vel suscipere Ordines sacros, an si vouens statueret postea non ordinari, ex vi voti determinate obligetur ad castitatem; ita, vt Confessarius non possit amplius votum illud virtute Cruciate commutare? *ibid.*
66. An si quis adstrictus voto castitatis ad nuptias transeat, possit Confessarius virtute Bullae commutare tale votum, vt possit petere debitum? 220
67. An Confessarius per Bullam Cruciate possit commutare votum, quando diuersis votis varia ad castitatem pertinentia sunt promissa, ita vt ex omnibus illis iunctis consurgat obligatio ad perfectam castitatem: *ibid.*
68. Quenam vota possit Confessarius virtute Bullae Cruciate commutare? *ibid.*
69. An Confessarius virtute Bullae Cruciate possit commutare iuramenta poenalia, vel conditionalia castitatis, seu Religionis? *ibid.*
70. An Confessarius virtute Cruciate possit commutare votum castitatis vxoris, vel viri, tempore matrimonij consummati emissum? *ibid.*
71. An Confessarius per Bullam Cruciate possit commutare materiam subrogatam, in quam fuit commutatum votum reseruatum castitatis, seu Religionis, vel vltimarum peregrinationis? *ibid.*
72. An Confessarius possit commutare votum castitatis, seu Religionis, emissum cum expressa protestatione, ne ad illorum executionem vouens sit obligatus sub onere peccati mortalis, sed tantum venialis? 221
73. An Confessarius per Bullam Cruciate possit commutare votum castitatis, seu Religionis emissum propter lenem metum? *ibid.*
74. An Confessarius possit commutare per Bullam Cruciate votum disiunctiuum, modo quo supra diximus, quando materia non reseruata effecta est impossibilis, ita vt vouens nequeat partem non reseruatam adimplere, sed tantum partem reseruatam? *ibid.*
75. An per Bullam Cruciate possit quis commutare votum emissum cum intentione efficiendi illud reseruatum, vt scilicet votum a nullo possit auferri, nisi petita commutatione a Summo Pontifice? *ibid.*
76. An Confessarius virtute Bullae Cruciate, possit commutare votum vouendi castitatem, seu Religionem? *ibid.*
77. An Confessarius, virtute Cruciate, possit commutare votum Religionis Militenfis? *ibid.*
78. An per Bullam Cruciate possit Confessarius commutare votum Religionis D. Iacobi, Calatravae, & Alcantarae? 222
79. An Confessarius, virtute Bullae Cruciate, possit commutare votum perseuerandi in Religione, vt tempore Nouitatus liceat ex causa iusta egredi? *ibid.*
80. An Confessarius virtute Bullae Cruciate possit commutare votum Religionis, vt ex iusta causa non impleatur tempore praescripto? *ibid.*
81. An virtute Bullae Cruciate possit Confessarius commutare votum castitatis coniugalis? 223
82. An per Bullam Cruciate Confessarius possit commutare votum castitatis emissum cum licentia alterius coniugis? *ibid.*
83. An Confessarius per Bullam Cruciate possit commutare qualitatem adiunctam voti vltimarum? *ibid.*
84. An Confessarius per Bullam Cruciate possit commutare votum castitatis, seu Religionis, emissum a persona alterius potestati subiecta, vt a coniugata, seruo, vel filio sine licentia viri, domini, vel patris? *ibid.*
85. An, qui obtinuit commutationem alicuius voti per Bullam Cruciate, possit redire ad votum prius, omisso eo, in quod facta est commutatio? 224
86. Est in aliqua Ecclesia Regularium Altare privilegiatum, in quo per Missam liberatur anima a Purgatorio; suspenditurne haec gratia per Bullam Cruciate? *ibid.*
Vide etiam Resol. 22. in Addit. secund.
87. An Bulla Cruciate suspendat privilegia concessa in iure communi, eaque, quae vsu tolerata consuetudinis approbantur? 224
88. An Bulla Cruciate suspendat Indulgentias Regularium? *ibid.*
89. An sub nomine Mendicantium in Bulla Cruciate includantur etiam alij Religiosi qui mendicantes non sunt,

& Resolutionum Partis I.

- sunt, sed ex beneficio Sedis Apostolica eorum fruuntur privilegiis. ibid.
90. An si quis scit patrem, vel amicum quolibet anno Bullam Cruciatam illi sumere, possit uti dictis privilegiis, antequam pater, vel amicus certiore illum faciat de Bulla iam sumpta eius nomine. 225
91. An si elapso anno Bulla non promulgatur, sed pauld post promulganda erit, possit quis intra illud tempus frui privilegio prima Bulla. ibid.
92. An in magna Civitate, ut hic Panormi, quis non teneatur primo publicationis die accipere Bullam, si eius privilegii uti velit; sed sufficiat, quod postea in illa hebdomada sumat. ibid.
93. An si ante elapsam annu promulgetur secunda Bulla, possit quis uti privilegio prima Bulla, donec trāseat annus, non obstante publicatione alterius Bulla. ibi.
94. An si quis sub fine anni, quo expirat Cruciatam, incipiat confiteri; & quia non potest ob iustas causas confessionem finire, & absolutionem obtinere, possit Confessarius transacto anno virtute precedentis Bulla illum absolvere. ibid.
Vide etiam Resol. 24. in Addit. secund.
95. An, si aliquis sumat pro amico Bullam Cruciatam, & scribat in ea eius nomen; possit hic illum non acceptare, sed nomen suum tollere, & illam alicui applicare. 225
96. An per clausulam Bulla Cœne suspendatur Bulla Cruciatam. 226
97. An per Iubileum anni Sancti, Bulla Cruciatam suspendatur. ibid.
98. An privilegia Bulla Cruciatam sint favorabilia, & amplianda. ibid.
99. An Prælati Regulares peccarent mortaliter prohibendo, ne subditi sumant Bullam Cruciatam. ibid.
100. An Bulla Cruciatam suspendat privilegia Regularium commutandi vota, & in eis dispensandi, & absolventi a reservatis. ibid.
Vide etiam Resol. 23. in Addit. secund.
101. An valeat Bulla sumpta ex pecuniis ablatis, furatis; & quid si meretrices illam sumant. 227
102. An sufficiat ad lucrandas Indulgentias Bulla Cruciatam, visitare ex vno loco quinque altaria sine mortu corporali. ibid.
Vide etiam Resol. 25. in Addit. secund.
103. An si quis non potest ingredi Ecclesiam, quia est plena hominibus, consequatur Indulgentiam Bulla, visitando talem Ecclesiam à foris, ut sibi possibile est. 227
104. An supradicta Indulgentia Bulla obtineri possit multis eodem die. ibid.
105. An pro lucranda Indulgentia supradicta, sufficiat suscipientem Bullam confessum fuisse in Quadragesima præterita, & habere propositum confitendi in Quadragesima futura. 228
106. Quomodo Confessarius tempore mortis debeat impertiri Indulgentiam moribundo. ibid.
107. An ad lucrandas Indulgentias Bulla teneatur quis confiteri, si non habet mortalia peccata, sed tantum venialia. ibid.
108. An possit Confessarius virtute Bulla Cruciatam applicare Indulgentiam moribundo sensibus destituto, qui petiit antea Confessionem. ibid.
109. Quoties per Bullam Cruciatam lucratur quis Indulgentiam plenariam. 229
110. An Commissarius Cruciatam possit dispensare in aliquibus irregularitatibus. ibid.
111. An Commissarius Cruciatam possit dispensare super irregularitate publica, contracta tamen ex delicto. ibi.
112. An possit dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio casuali, & iniusta mutilatione membrorum. ibid.
113. An Commissarius Bulla possit dispensare in irregularitate contracta propter simoniam. 230
114. An irregularitas incursum propter hæresim occultam, sit dispensabilis per facultatem concessam Commissario Bulla Cruciatam. ibid.
115. An irregularitas contracta per malam suspensionem Ordinum, quia suscipiens erat excommunicatus, vel suspensus, sit per Commissarium Cruciatam dispensabilis. ibid.
116. An Commissarius possit dispensare in aliquo impedimento matrimonij. ibid.
117. An primus ille gradus, in quo potest Commissarius dispensare, intelligendus sit in utraque linea, transuersali & recta. 231
118. Quando dicitur impedimentum occultum, ut possit Commissarius Bulla dispensare. ibid.
119. An, quando Commissarius dispensat in impedimento, opus sit, ut qui ignoravit impedimentum, certior de illo efficiatur. ibid.

INDEX TRACTATVVM, & Resolutionum secundæ Partis.

TRACTATVS XII.

De Horis Canonicis.

- RESOL. I. ETRVS beneficiatus in quadam civitate huius Regni, per spatium septem annorum recitavit Officium sine debita attentione, & hoc voluntariè. Quæsum à me fuit, an teneatur ad restitutionem fructuum, qui vncias sexcentas superabant. pag. 1.
1. Proxima disputationi merito adiuncta sit ista: An Clericus

- rici, Religiosi, &c. recitantes Horas Canonicas sine attentione, saltem virtuali, satisfaciunt præcepto Ecclesiæ lato in cap. Dolentes. ibid.
3. Sæpius coactus sum respondere ad istam dubitationem; An quis impleat præceptum recitandi Horas Canonicas, si in Officio feria recitet Officium alicuius Sancti, vel alterius ferie. 2
4. Queritur, an aliquis peccet mortaliter, si Officium diuinum recitat cum notabili interruptione inter Psalmos eiusdem Hora, vel Nocturni, vel inter ipsos Psalmos. 3
5. Vtrum, si quis omittat omnes Horas vnius diei, committat

Index Tractatum,

- tat tantum vnum peccatum, an plura? *ibid.*
 6. Quidam Canonicus recitabat Officium, non tamen canendo cum aliis in Choro; queritur, an hoc facere poterit sine peccato mortali, & distributiones quotidianas lucrari? *ibid.*
 7. An Canonici confabulantes in Choro, aut exercentes aliquas actiones praeſate attentioni externa repugnantes, teneantur ad restitutionem distributionum quotidianarum? 4
 8. Quidam Sacerdos habebat beneficium curatum cum multis oneribus, vt Miſſa, &c. & per multos annos multoties reliquit Horas Canonicas; quaſiuit a me, an teneatur restituere in integrum omnes fructus interim perceptos? *ibid.*
 9. Petrus habebat beneficium perexiguum, & tenue, & relinquebat ſapius recitationem Horarum Canonicarum; queritur, an peccauerit, & teneatur ad restitutionem? 5
 10. An Regulares, vel alij, relicta conſuetudine, vel Religionis, vel Eccleſiae, ſecluſo aliquo praecepto, poſſint priuatim diuinum Officium ſecundum Breuiarium Romanum recitare? *ibid.*
 11. An, qui priuatim diuinum Officium recitat, debeat ita illud pronuntiare, vt ſeipſum audiat? 6
 12. An, qui priuatim diuinum Officium perſoluunt, debeant alternatim lectiones recitare, vel ſatisfaciant, ſi vnus tantum illas recitet, & alter ſocius tantum audiat. *ibid.*
 13. An, qui detinetur in pulſandis Organis, vel thure praebendo, &c. teneatur per ſeipſum illam partem recitare, ſi ſaltem non audierit. *ibid.*
 14. Vtrum recitantes Officium extra Horas praſcriptas peccent mortaliter? *ibid.*
 15. An, ſi quis recitaret matutinum ſequentis diei, antequam Officium illius diei perſolutum fuerit, peccaret mortaliter, & non ſatisfaceret praecepto? 7
 16. Vtrum, ſi aliquis inuertat ordinem Officij, vel ordinem euſdem Horae, peccet mortaliter? *ibid.*
 17. Vtrum Moniales, ſeu deputati ad Chorũ, teneantur ſub onere peccati mortalis perſoluere Horas Canon. *ib.*
 18. Vtrum Monachus fugitiuus teneatur recitare Officium diuinum. *ibid.*
 19. Vtrum Superior cum ſuis Religioſis poſſit diſpenſare circa obligationem recitandi Officium diuinum. 8
 20. Vtrum Clerici minores teneantur recitare Pſalmos, quos Episcopuſ in ordinatione iniunxit? *ibid.*
 21. An beneficiarius teneatur perſoluere Horas Canonicas, ſtatim ac beneficii collationem acceptauit? *ibid.*
 22. Vtrum, qui ratione Ordinis ſacri, & beneficii tenetur perſoluere Horas Canonicas; ſi illas non recitet, peccet dupliciter, & ſit iſta circumſtantia in Confefſione aperienda? *ibid.*
 23. An, qui omiſit aliquo die omnes Horas Canonicas, vel notabilem illarum partem, teneatur in Confefſione aperire id, quod omiſit; vel ſufficiat dicere, ſe mortale peccatum commiſſiſſe in non perſoluenſo diuinum Officium? *ibid.*
 24. An beneficiarius, qui alio die ſupplet defectum in recitatione Officij commiſſum, liberetur ab onere restitutionis? 9
 25. An beneficiarius non recitans primis ſex menſibus, teneatur iure naturali ad aliquam restitutionem? *ibid.*
 26. Quenam pars Officij omiſſa à beneficiario ſit leuiſ, vt non obliget ad restitutionem? *ibid.*
 27. Cui ſit facienda reſtitutio ex omiſſione Horarum? *ib.*
 28. Quando Medicuſ dubitat, an propter timorem grauiſſi damni teneatur infirmuſ dicere Horas Canonicas; an ipſe eger illas perſoluere ſit obligatuſ. 10
 29. An eger, qui poteſt recitare maiorem partem Officij, teneatur illam perſoluere? *ibid.*
 30. An, ſi quiſ non haberet Breuiarium, ſed ſciret Pſalmos, teneatur illos dicere ſine Lectionibus in Matutino, vel Capitulis, & verſiculis in Horis? *ibid.*
 31. An Canonicuſ, qui abeſt à Choro ſine cauſa, animo amittendarum diſtributionum tempori abſentiae reſpondentium, peccet mortaliter? *ibid.*
 32. An, qui recitat Officium cum notabili abſciſſione vltimarum ſyllabarum, peccet mortaliter, & teneatur denud recitare? *ibid.*
 33. An, qui ſubmiſſa voce aliis canentibus, perſoluit Horas Canonicas, poſſit percipere diſtributiones? 11
 34. An beneficiarius, ſi intra annum per octo, vel decem dies omiſit Officium, teneatur ad restitutionem? *ib.*
 35. An, ſi aliquiſ habeat priuilegium recitandi Breuiario breui, vel dicendi Horas ante tempuſ, poſſit ſociuſ recitare eodem modo cum illo abſque culpa? *ibid.*
 36. An Prælatus Religioſis addiſtis Breuiario Romano poſſit in publica recitatione ex cauſa iuſta diſpenſare in Officio vnuiſ diei, vna, vel altera vice? *ibid.*
 37. Qui incepit recitare Officium, animo non ſatisfaciendi pro tunc, ſed poſtea iterando; & tamen perſaſuſ, poſtea vult ſatisfacere illa prima recitatione: queritur, an ſatisfaciat obligationi cum illa prima recitatione? *ibid.*
 38. An Prælati regulares ratione Officij teneantur ad aſſiſtentiam Chori? 12
 39. In qua hora poſſit quiſ dicere Matutinum ſequentis diei? *ibid.*
 40. Vtrum Clerici Religioſi damnati ad triremes, teneantur dicere Horas Canonicas? *ibid.*
 41. Quenam paruitas materia excuſet à peccato mortali in omnibus Horis Canonicis? *ibid.*
 42. An quiſ teneatur priuatim recitare Litaniarum in diebus Rogationum, ſi non adſit in Choro, ſiue in Proceſſionibus? 13
 43. An, qui haberet diurnum, teneatur recitare Pſalmos ſine Lectionibus, & Reſponſoriis? *ibid.*

TRACTATUS XIII.

De opinione probabili.

- RESOL. I. AN ſit licitum relicta opinione probabiliori, & magis tuta, ſequi opinionem probabilem, & minus tutam? 15
 2. An in adminiſtratione Sacramentorum liceat ſequi opinionem probabilem, & minus tutam, relicta probabiliori, & tutiori. 14
 3. An Iudex poſſit iudicare ſecundum probabilem opinionem, communem, & probabiliori relicta? *ibid.*
 Vide etiam Reſol. 13. in Addit ſecund.
 4. An Aduocatuſ, probabiliori relicta, poſſit conſulere ſecundum opinionem probabilem, in cauſa ſanguinis, vel amiſſionis omnium bonorum? 15
 5. An Aduocatuſ poſſit ſequi opinionem Antonij Fabri Cuiacij, & ſimilium Iuriſconſultorum? *ibid.*
 6. An Aduocatuſ, non ſolum in cauſa probabili, ſed etiam in cauſa dubia poſſit patrocinari? *ibid.*
 7. An Medicuſ, ſi iuxta regulas Medicinae non habeat medica-

& Resolutionum Partis II.

medicamentum certum, possit sequi opinionem minus probabilem circa aliqua medicamenta, relicta probabiliori. 16

8. An Rex possit bellum gerere ex opinione probabili, licet ab altero Rege possideatur regnum, etiam cum opinione probabili. ibid.

9. An, quando fas est sequi aliquam opinionem probabilem in vita, etiam liceat sequi illam in articulo mortis? ibid.

10. An, quando varietas opinionum versatur inter superiorem & subditum, teneatur subditus obedire? ibid.

11. An Confessarius teneatur sequi poenitentis opinionem? 17

12. An opinio speculatiue probabilis, semper in praxi tuto amplecti possit? ibid.

13. Quanam opinio eligenda sit illa, quae est fauorabilis Sacramento, an illa, quae est fauorabilis suscipienti? ib.

14. An Responsor casuum conscientiae possit consulere in his, quae pertinent ad utilitatem interrogantis, iuxta aliorum opinionem, contra propriam? ibid.

TRACTATUS XIV.

De celebratione Missarum, iuxta Decreta Urbani VIII.

RESOL. I. **A**N Episcopi vigore Concilij Tridentini possint reducere Missas in fundatione ap-
positas? 18

2. An Episcopi possint reducere Missas ad minorem summam, quae fuerunt relictae post Concil. Tridentinum? ibid.

3. An reductio Missarum sit ab Episcopo facienda in Synodo? ibid.

4. An Generales Religionum possint absque Capitulo, sicut diximus probabiliter de Episcopis, absque Synodo reducere Missas ad summam minorem? ibid.

5. An praedicta facultas moderandi Missas, comprehendat etiam annuaria, & officia pro defunctis? ibid.

6. An Generales Religionum possint dispensare, ut certarum Missarum cum multis collectis celebratione, plurium Missarum oneribus Regulares subditi satisficiant? 19

7. Quando stipendium Missae fuerit ab Episcopo, vel à consuetudine taxatum, si petens Missam, non det stipendium integrum, & iustum; an poterit Sacerdos ab uno, vel à diuersis tot parua huiusmodi stipendia accipere, quae iusta elemosyna aequiualeant, & vnum tantum pro omnibus illis Missae sacrificium offerre? ib.

8. Vtrum Sacerdos pauper possit pro vna Missa accipere tot stipendia, quot sufficiant ad eius diurnam sustentationem? ibid.

9. An Sacerdos in diebus festiuis possit accipere pro vna Missa duplicatum stipendium? 20

10. An Sacerdos, qui elemosynam accipit pro dicendis Missis, possit postea per alios satisficere minori pittance sine peccato, & onere restitutionis? ibid.

11. An supradicta prohibitio extendatur ad Capellanum, cui pro paucis Missis dicendis pingue stipendium respondet, si per alium Sacerdotem sacra efficiantur, data ei stipe iusta & consueta? ibid.

12. An dicta prohibitio extendatur ad Sacerdotem, qui à viro amicissimo accepit pro dicenda Missa duplicatum stipendium, & ipse per alium Sacerdotem satisficit, dato ei iusto stipendio? ibid.

13. An hac prohibitio extendatur etiam, quando excessus consueti stipendij sponte condonatur? 21

14. An hoc decretum DD. Cardinalium prohibeat Sacerdoti partem suam Missae alteri applicare: quod est querere, an Sacerdos possit duplex stipendium pro

vna Missa accipere, applicando vni partem solitam, & alteri suam partem? ibid.

15. An Sacerdos pauper, qui pro die occurrenti non habet elemosynam pro Missa celebranda, possit Missam celebrare, & illam applicare primo offerenti stipendium, quem Deus scit futurum primum? ibid.

16. An detur aliquis casus, in quo Sacerdoti liceat Missas celebrare anticipatè? ibid.

17. An, si Petrus reliquit centum aureos pro centum Missis, in aliqua Ecclesia celebrandis, si augeatur stipendium praestandum Sacerdotibus, teneatur heres data capacitate hereditatis supplere illam elemosynam? ibid.

18. An Episcopus possit compellere Capellanum, ut per seipsum celebret, si in fundatione positum sit, quod Capellani celebrent? 22

19. An simplex Sacerdos, nullo impedimento detentus, peccet mortaliter non celebrando, modò communicet in Paschate, nec adsit scandalum, vel contemptus? ibid.

20. An Sacerdos, Corpus Christi ab alio ministro, pro deuotione, seu in die Parasceues, sumens, debeat stolam Ecclesiastico praecepto adhibere, c. Eccl. dist. 23. ibid.

21. An, si festum Annuntiationis veniat in die Sabbathi maioris hebdomadae, sint in illa die celebranda plures Missae in Ecclesiis? ibid.

22. An Sacerdos excommunicatus celebrans, committat duplex peccatum, non praemissa Confessione, sciens se teneri vinculo peccati, & censura? ibid.

23. An Sacerdos, qui ministrat aliis cum peccato mortali in Missa, vel extra Missam, sacram Eucharistiam, peccet mortaliter? 23
Vide etiam in Addit. secund. Resol. 5.

24. An Sacerdos celebrans in peccato mortali, peccet tripliciter; nempe, quia indignè consecrat, indignè offert, & indignè sumit Corpus Christi? 23

25. An Sacerdos peccet mortaliter, differendo celebrationes Missarum ad longum tempus? ibid.

26. An Parochus teneatur celebrare pro suis ouibus, & quoties, & an teneatur illis aliquas Missas applicare? ib.

27. An Capellanus egrotans per aliquot dies, teneatur per alium Sacerdotem Missas celebrare? ibid.

28. An Sacerdos obligatus quotidie celebrare, possit ex causa maioris honestatis vnā Missam in hebdomada omittere? 24

29. An Sacerdos institutus, & obligatus ad celebrandum in certo templo, Oratorio, vel altari, peccet alibi celebrando? ibid.

30. Vtrum Sacerdos, qui in diebus Dominicis, vel in aliis festis duplicibus celebrat aliam Missam rotinam, v. g. vel de requie, &c. peccet mortaliter? ibid.

31. An Sacerdos, qui certis diebus ex accepto stipendio, vel ex fundatione Capellaniae debet dicere Missam de B. Virgine, de Spiritu sancto, vel de requie, &c. possit illis diebus dicere Missam currentem in Missali praescriptam? ibid.

32. An Sacerdos obligatus dicere Missas D. Gregorij, teneatur illas dicere sine interruptione, & omnes de requie? 25

33. Sacerdos in qua hora potest incipere Missam? ibid.

34. Sacerdos in qua hora dici potest finire Missam? ibid.

35. An Sacerdos possit tres Missas ante auroram celebrare? 26

36. An Sacerdos possit dicere Missam ante Matutini Officij celebrationem? ibid.

*** 3

37. A 15

Index Tractatum,

37. An. deficientibus particulis, possit Sacerdos partem Hostia alteri prebere? ibid.
38. An secluso scandalo, & contemptu, liceat sine causa iusta, celebrare extra Ecclesiam? ibid.
39. An in nocte Nativitatis, Sacerdos nolens celebrare omnes tres Missas, sed unam tantum, possit relinquere primam Missam, & dicere secundam, vel si placuerit, tertiam? 27
40. An Sacerdos regularis peccet mortaliter, si in Canone Missæ pro nomine Episcopi, ponat nomen Generalis sue Religionis? ibid.
41. An Sacerdos, cum sacris vestibus se induit, peccet mortaliter, relinquendo orationes positas in Missali, quas se induendo Sacerdotes dicere solent. ibid.
42. An Sacerdos in Missa maiori peccet, si non legat submissa voce Epistolam, & Evangelium, postea à subdiacono, & Diacono canendum? ibid.
43. An Sacerdos peccet mortaliter, celebrando Missam sine ministro, ne careat Missa in die festo? ibid.
44. An Sacerdos, in casu necessitatis, possit feminam in responsione Missæ administram adhibere? ibid.
45. An Sacerdos in necessitate celebrans, cum vno lumine olei, vel adipis, peccet mortaliter? 28
46. Vtrum Sacerdos peccet mortaliter, si in aliquo loco, ubi non adesset Missale, celebraret Missam? ibid.
47. An Sacerdos, qui præterita die applicavit Missam pro Petro, & postea Missam celebrando, nihil de applicatione sacrificij cogitavit, satisfecerit sue obligationi: quod est querere, an Sacerdos in Missa actualiter, vel virtualiter debeat applicare sacrificium pro eo, qui dedit stipendium. ibid.
48. Sacerdos, si ante Missam confessus sit, & postea celebrando, peccatum mortale in Confessione oblitum in mentem venit, vtrum teneatur in tali casu elicere actum contritionis de illo peccato? 29
49. Vtrum Sacerdos, qui ex intentione non nominat aliquem Sanctum eorum, qui in Canone Missæ ponuntur peccet mortaliter? ibid.
50. An Sacerdos, Missam novam celebrans, possit se in medio altaris ad populum vertere, & oblationes ab ipso sponte factas accipere? ibid.
51. An Sacerdos, qui noctu misit, ad raucedinem faucium leniendam, saccharum in os, paulatim deglutientem: si illud duraverit post mediam noctem, & dubitat, an aliquas partes illius in stomachum traiecerit, possit Missam celebrare? ibid.
52. Vtrum Sacerdos, qui manè solet deglutire aliquid ex propriis vnguib, vel papyri, &c. possit celebrare Missam? 30
53. An Sacerdos possit communicare seipsum extra Missam? ib.
54. An dictus Sacerdos, in tali casu, possit se communicare, qualibet hora diei post meridiem. ibid.
55. An Sacerdos in celebrando, non observans rubricas Missalis, peccet mortaliter? ibid.
56. An Sacerdos possit aliquando eodem die plures Missas celebrare? 31
57. An in casu necessitatis possit Sacerdos celebrare sine stola, manipulo, aut cingulo, vel celebrare in tali casu necessitatis cum stola, manipulo, aut cingulo non benedicto? ibid.
58. An Sacerdos possit celebrare capite cooperto, ex aliqua infirmitate? ibid.
59. An Sacerdos, qui in Missa omittit voluntariè, Credo, seu Gloria, peccet mortaliter? 32
60. An Sacerdos, qui ex carentia Confessarij propter scandalum celebravit, teneatur quamprimum confiteri? ibid.
61. An Sacerdos, qui in ipsa actione celebrandi recordatur alicuius peccati mortalis, licet tunc eliciat actum contritionis, teneatur postea quamprimum confiteri, stante supradicto precepto? ibid.
62. An quando accidit festum Annuntiationis B. Virginis in die Parasceves, sit Missa illius diei audienda, sub reatu peccati mortalis? 33
63. An simplex Sacerdos, deficiente copia Confessarij, possit celebrare contritus, dum iter facit, propter Missam præcepti, quam tenetur audire? ibid.
64. An talis Sacerdos simplex, etiam non Parochus, possit celebrare Missam prævia Confessione, dum non adest Sacerdos, ut alij Missam audiant, & non est alius qui celebret? ibid.
65. An Sacerdos, qui habet casus reservatos, à quibus præsens Confessarius illi non posset absolvere, posset contritus, sine prævia confessione, Sacramentum conficere? ibi.
66. An Sacerdos possit celebrare post cibum ad communicandum infirmum, qui est in articulo mortis? 34
67. Vtrum Sacerdos in casu necessitatis, secluso etiam scandalo, possit celebrare cum lumine olei? ibid.
68. An Sacerdos possit celebrare sine cingulo benedictor? 35
69. An Sacerdos possit celebrare in patena, & calice nondum consecrato, & cum vestimentis nondum benedictis, si alius Sacerdos, bona fide, cum ipsis Missam antea celebrasset? ibid.
70. An Sacerdos, sumpto iam Corpore, si videt consecrasse calicem per inconsiderationem cum sola aqua, debeat non solum vinum apponere, sed de novo consecrare aliam hostiam, incipiendo ab illis verbis, qui pridie quam pateretur? ibid.
71. An oblatione hostia iam facta, si offeratur Sacerdoti particula pro communicando laico, possit illam consecrare? 36
72. An, si Sacerdos regularis applicet Missas, contra intentionem Superioris, valeat talis applicatio? ibid.
73. An Sacerdos regularis, tempore Paschali, possit ministrare Eucharistiam secularibus, ut adimpleat præceptum Ecclesiasticum annuæ Communionis? ibid.
74. An Missa Regularibus concessa, possit ab aliis dici in ipsorum Regularium Ecclesiis: & quid de Missa Sanctissimi Rosarij? ibid.
75. An Sacerdos possit utrum subministrare Eucharistiam infirmo, qui semel in articulo mortis sumpsit Communionem per modum Viatici non ieiunus? 37
76. An in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, quando casus occurrit, debeant cantari duæ Missæ, una de Festo post Tertiam, alia de Feria post Nonam: & an Ecclesie Regularium dicantur Collegiatæ? ibid.
77. Quando Sacerdos iterum præbet egroti non ieiuno Sacramentum Eucharistie, quam temporis intercapedo habenda est inter unam & alteram communionem? ibid.
78. An Sacerdos possit præbere viaticum infirmo deliranti, qui propter febrem in amentiam incidit? ibid.
79. An Sacerdos possit aliquando in sanitate communicare supradictos amentes? 38
80. An, qui tenetur in aliqua Ecclesia celebrare, sine sacrificij applicatione, ut vulgò dicitur, con la sola presenza, possit aliud stipendium pro illa Missa accipere, & alteri applicare? ibid.

& Resolutionum Partis II.

TRACTATUS XV.

Miscellaneus.

RESOL. I. IN tabella casuum referuatorum Diocesis

1. Panormitana adest peccatum sodomie: quæsitum sæpius à me fuit, an ante annos pubertatis includantur in tali reservatione? 39
2. An intra pyxidem, vbi Sacramentum referuatur, debeat permanere aliqua palla, ex lino confecta, & benedicta? ibid.
3. Vtrum calix, qui vsu aurum amisit, & iterum postea deauratur quoad illam superficiem, qua tangit Sanguinem Christi, debeat de nouo consecrari: Idem queritur de patena? ibid.
4. Vtrum cingulum perdat benedictionem, si ita frangatur, vt neutra pars sufficiat ad cingendum Sacerdotem, licet ipse aliquo modo vniat partes illas separatas? 40
5. Difficilis est illa questio, an si quis inualidè contraxit ob defectum consensus, vel cum impedimento dirimente, obrenta dispensatione, teneatur iterum consentire ante Parochum & testes? ibid.
6. Olim per effusionem humani sanguinis iniuriosam, fuit violata quadam Ecclesia consecrata: quæsierunt, an simplex Sacerdos de licentia Episcopi possit illam reconciliare? 41
7. Quidam Confessarius, ex negligentia culpabili, non interrogauit penitentem de circumstantia necessaria ad Confessionis integritatem: queritur, an teneatur penitentem monere de defectu commisso? ibid.
8. Quidam habebant facultatem distribuendi pauperibus certam pecuniarum summam: quæsierunt à me documenta aliqua ad tollendos scrupulos. 42
9. An aliquis, qui non æquè dubitat, sed magis in eam partem inclinat, vt votum emisit: an, inquam, propter istam suspicionem voti, teneatur ad illud adimplendum, non integrè quidem; sed ad partem pro ratione huius maioris propensionis? ibid.
10. An possessor bona fidei, si inaequaliter dubitet, & magis inclinet in eam partem, vt res sit aliena, teneatur iuxta inclinationem, & propensionem aliquid restituere? 43
11. Quis emit rem aliquam bona fide, & postea dubitat esse alienam, nec veritas appositæ debite diligentia sciri potuit: queritur, an qui illam vendidit, teneatur paratus esse ad illud pretium, quo vendidit, restituendum domino, quoties comparuerit? ibid.
12. Vtrum Confessarius in aliquo casu, sine licentia penitentis possit loqui cum illo de peccatis auditis in confessione: videlicet, Confessor commisit aliquem defectum in absoluen-do penitentem; queritur, an possit illi hoc manifestare extra Confessionem, etià si penitens non dederit licentiam manifestandi? 44
13. Olim interrogatus fui, an Confessarius dicens in aliqua ciuitate, vel alio loco, vbi Confessiones audit, committi peccatum sodomie, vel aliud, frangat sigillum Confessionis, & vt fractor talis sigilli sit puniendus? ibi.
14. In quadam ciuitate huius Regni Confessarius, cum licentia penitentis, in ordine ad consilium petendum, manifestauit cuidam Sacerdoti aliqua peccata, de quibus ipse postea cum aliquibus locutus est: quæsitum à me fuit tunc, an dictus Confessarius frigerit sigillum Confessionis? ibid.
15. Vtrum liceat ad honorem tuendum, inuaforem post impactam alapam, fustem, vel vulnus fugientem insequi, & occidere? 45

16. Quidam vir nobilis occidit Titium, cum moderamine tamen inculpata tutela, sed poterat fugiendo vitam seruare; modo penitentià ductus, vult sacros Ordines suscipere; quæsitum à me, an propter illud homicidium incurrerit irregularitatem, ita vt egeat dispensatione? 46
17. Quidam mandauit Petro, vt occideret Caium, non præcogitando aliquid de morte Petri, & verisimiliter credere poterat, non esse secuturam, quia Caius longè debilior erat Petro. Accidit verò, his non obstantibus, quod Caius occidit Petrum: interrogatus fui, an mandans incurrerit in irregularitatem, ita vt non posset amplius ministrare, quia iam erat saceris Ordinibus insignitus? 47
18. In quadam ciuitate huius Regni plures, non ex cõsilio, sed ex rixa subito contingente, percusserunt aliquem, sed vnus tantum percussit vulnere lethali, ex quo mortuus est; & cognitus fuit iste percussor: quæsierunt postea à multis Theologis, an omnes incurrerint in irregularitatem, an solus ille, qui mortale vulnus inflixit? ibi.
19. Frequens hic casus accidit: in rixa subito, & inopinatè contingenti, quis occidit alium: queritur, an hoc homicidium non dicatur voluntarium simpliciter, sed casuale, ita vt occidens possit impetrare dispensationem ab Episcopo, qui potest vigore Conc. Trid. sess. 24. c. 6. dispensare super irregularitates occultas, contractas ex homicidio casuali? ibid.
20. Quis in rixa præcindit alteri diguum: queritur, an sit irregularis? 48
21. Vtrum illegitimus occultus possit dispensationem obtinere ab Episcopo vigore Concil. Trid. sess. 24. c. 6. ad recipiendos sacros Ordines? ibid.
22. Olim hoc facti genus mihi propositum fuit: vir nobilis acceperat in domo sua quendam infantem expositum in Hospitali: modò cum sit adolescens bonæ indolis, vult illum ad sacros Ordines promouere: queritur an iste sit irregularis propter periculum illegitimationis, ita vt egeat dispensatione? ibid.
- Vide etiam circa expositos, an censendi sint irregulares, & sint baptizandi, in Addit. secund. res. 6.
23. An Decretum Pii V. quod incipit, Decori & honestati, editum anno 1569 in quo conceditur Monialibus posse propter morbum lepræ, & epidemiam, exire de Monasterio; an, inquam, hoc decretum extendendum sit ad aliam infirmitatem, non tantum aliis, sed soli Moniali nocuam, cui exeuendo à Monasterio remedium adhiberetur, si aliàs periculum vite, aut grauius, & diuturna infirmitatis probabiliter timeretur? 49
24. Quidam Hæreticus exterius, sed occultus, impetrauit in foro conscientie absolutionem ab hæresi Romæ à quodam Penitentiario Summi Pontificis, modò vult sacros Ordines suscipere: queritur primò, an propter illam hæresim incurrerit in irregularitatem. Secundò, an Episcopus possit super illam dispensare vigore Concilij Trid. sess. 24. c. 6. 50
25. Vtrum sit peccatum mortale iurare, amphibologiis vtendo, absque necessitate; vt si, videlicet, iures, loci causa, Principem esse in aula, intelligendo pictum? ibid.
26. An reus, qui in iudicio à Iudice secundum ordinem iuris interrogatus, negauit veritatem, qua manifestata condemnaretur, teneatur in conscientia ad retractandum dictam, antequam finiatur iudicium, & pronuntietur sententia. Et an eum esse in malo statu dicendum sit, nisi se ad fatendam veritatem, etiam non rogatus, offerat, ac proinde à Confessario

Index Tractatum,

- absolendum non esse, nisi id facere proponat. 51
27. An reus iuridicè interrogatus à Iudice, propter semiplenam probationem, vel indicia equipollentia, teneatur respondere etiam in causa capitali? 52
28. In ultimo Iubilæo Pauli V. Pontif. Maxim. fuit orta magna dissensio inter Theologos, an, qui die Dominico confiteretur, satisfaceret Iubilæo. ibid.
29. Quidam Sacerdos absoluit penitentem, qui rem habuerat cum femina in vase præpostero, tenens illam opinionem, hanc non esse veram sodomiam, neque includi in casu reservato sodomie posita in Tabella Illustrissimi Archiep. quaesivit postea, an peccauerit, & an illud Sacramentum fuerit nullum, quia ille penitens aliud peccatum in illa Confessione non fuerat confessus? 53
30. An femina ornans se secundum consuetudinem patriæ, si sciat ex hoc ornatu, lascivie ab aliquo amari, peccet mortaliter se ornando, vel è domo exeundo. 54
31. Cuidam Confessario olim hic casus accidit. Quædam mulier inter confabulationem cum viro sibi in matrimonium coniungendo, dicebat illi verba, non quidem turpia, sed affectuosa, & amatoria; unde postea in pollutionem, & distillationem incurrebat; sine tamen vlla delectatione, vel periculo alicuius consensu, imò cum maxima displicentia, quia erat timorata conscientia: interrogatus fuit, an peccaret mortaliter, & si nollet desistere ab his confabulationibus, an sit ei absolutio deneganda? ibid.
32. Rem satis controuersam propono: An in communibus pauperum necessitatibus, sicut in extremis, & grauius, sit obligatio faciendi elemosynam ex bonis omnino superfluis. 55
33. Vxor cuiusdam nobilis viri secundum consuetudinem aliarum mulierum sue conditionis, solebat facere moderatas donationes, & elemosynas; postea maritus hoc sciens vxori prohibuit: quaesitum à me fuit, an non obstante dicta prohibitione, vxor possit sine scrupulo dictas elemosynas facere. 56
34. Solent rustici in diebus festis inter se, vel cum Dominis celebrare contractus: queritur, an Notarij, & ipsi contrahentes, sine peccato possint hoc facere. Item queritur, an vsus tonsorum sit licitus, qui festis diebus tondent omnes, qui ad tonsuram accedunt: ibi.
35. An Notarij, Commissarij, & alij Officiales Curie possint in diebus festis acta transcribere. Idem queritur de illis, qui sermones Predicatorum, & allegationes Doctorum, vt vulgò dicitur, pro mercede copiant. 57
36. An agasones, seu muliones possint cum bestijs, aut rhedis onerarijs iter inchoare in diebus festis. 58
37. Quidam patronus, qui non erat primus fundator beneficij, quaesivit à me, an sub peccato mortali deberet presentare digniorem. ibid.
38. An in Canonicatibus, Personatibus, & Dignitatibus, ceterisq; præbendis, & dimidijs præbendis Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiarum, & in præstimonij, & alijs simplicibus beneficijs curam animarum non habentibus, licitum sit eligere dignum prætermisso digniori. ibid.
39. Sapius in praxi occurrit hæc quaestio, an executores alicuius testamenti, vel legati, qui debent inter pauperes distribuere aliquam pecuniarum summam, teneantur eligere pauperiores? Idem queritur de Confessarijs, & Religiosis, qui habent à secularibus facultatem distribuendi aliquam elemosynam. 59
40. Diximus supra in beneficijs simplicibus, non teneri electores eligere digniores, sed tantum dignos, queritur modò, an hæc sententia procedat etiam in beneficijs curatis, vt sunt Episcopatus, &c. qua conferunt Pontifices, & Reges? ibid.
41. An obligatio eligendi digniorem, extendatur etiam ad resignantem beneficium suum in fauorè alterius? 60
42. Solent litigantes conducere Aduocatos, & Procuratores ad annum, vel annos, sub certa annua mercede, seu salario ad omnes causas, quas habent, vel habituri sunt; queritur modò, an si nullas causas in illo anno partes habuerint, Aduocati licitè petant salarium: ibid.
43. An puer existens in utero matris possit baptizari? 61
44. An mulier condemnata ad mortem posset prius secari, si adsit periculum, ne ex aliquo morbo ante partum vnà cum prole moreretur; & spes adsit, vt infans hoc modo possit baptizari? ibid.
45. Vtrum liceat baptizare infantes, filios infidelium, inuitis parentibus? ibid.
46. Vtrum obstetrices teneantur scire formam Baptismi, & modum baptizandi? 62
47. Quidam Parochus olim quaesivit à me, an qui in forma Baptismi relinqueret istas particulas, In & Et, dicendo, Ego te baptizo nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti, conficeret Sacramentum? & si conficiat, an ita baptizando peccet mortaliter? ibi.
48. An, si quis adderet aliquid formæ Baptismi, dicendo, v.g. Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & B. Mariæ Virginis, vel omnium Sanctorum, conficeret Sacramentum? 63
49. Olim fuit inter me & Religiosum Dominicane Familiae orta hæc quaestio, an debitor morosus inculpabiliter teneatur suo creditori ad interesse damni emergentis, seu lucri cessantis? ibid.
50. Petrus mutauit centum Ioanni: queritur, vtrum possit cum eo pacisci, vt sibi statim reddantur quinque ratione lucri cessantis? 64
51. An Reliquia alicuius Sancti nouiter inuenta, debeant approbari ab Episcopo? 65
52. An penitens teneatur acceptare iniunctam à Confessario penitentiam? ibid.
53. Vtrum vnus Confessarius possit impositam penitentiam ab alio commutare? 66
54. An Equites Commendatarij D. Ioannis, insumentes redditus bonorum suorum in vsus illicitos, peccent contra paupertatem, & accipientes teneantur ad restitutionem? 67
55. Quando quis beatificatus est, & concessa fuit facultas, vt Sacerdotes certa Religionis possint de illo Missam celebrare, vt concessum fuit in Beatificatione nostri B. Andreae Auellani: queritur in tali casu, an omnes alij Sacerdotes saculares & regulares possint celebrare Missam de eo Beato in Ecclesia assignata in Decreto Beatificationis? 68
- Vide etiam Resol. 2. in Addit. secund.
56. An cogentes feminas intrare Monasterium educationis causa, incidant in excommunicationem latam in Concil. Trid. sess. 25. c. 18. 69
57. An sit simonia vendere locum honoratiorem pro sepultura? 70
58. An Bulla Sixti V. contra Astrologiam iudiciariam obliget non solum in foro exteriori, sed etiam in foro conscientie? 71
59. An Aduocatus teneatur de culpa leui? ibid.
60. Quid

& Resolutionum Partis II.

60. Quid facere debet Confessarius, qui malè absoluit penitentem de aliquo casu reservato, non habens iurisdictionem? ibid.
61. An ad Prælatum Regulares Generalis teneatur eligere digniores? ibid.
62. An quis teneatur alloqui, salutare, resalutare, & familiaritatem cum inimico habere, vel alia signa amicitie ei ostendere, si ipse hæc omnia procuraret? 72
63. Antestis teneatur respondere, si Iudex interroget, quando crimen est notorium, & publicum, sed ignoratur auctor ipsius? ibid.
64. De quibusdam dubiis circa usum matrimony? 73
65. An Princeps possit concedere licentiam, ut aliquis domum exponat ludos? ibid.
66. Quoniam tempore Senatores Civitatum, & præcipue huius Urbis Panormi, provisionem frumentorum facere debeant? & an postea dictum frumentum possint vilius populo vendere, quam emerant? 75
67. De electionibus Officialium rite faciendis, & præsertim ab Illustrissimo Senatu huius Urbis Panormi? 76

TRACTATUS XVI.

Miscellaneus.

- RESOL. I.** **A**N Confessarius, qui culpabiliter non obligavit penitentem ad restituendum, teneatur ipse restituere? 78
2. An Parochus teneatur audire Confessionem subditi, quoties illè voluerit confiteri? 79
3. Quidam Diaconus, cum Ordinem sacerdotalem sumeret, tetigit calicem cum patena; sed non tetigit hostiam; quæsit à me postea, an talis contactus sit de necessitate Sacramenti? ibid.
4. Quis suscepit Ordinem Diaconatus ante Confirmationem; queritur, an peccaverit mortaliter? 80
5. Quidam Clericus in hac civitate suscepit sacros Ordines cum patrimonio ficto, & per multos annos celebravit; quæsit, an in ordinatione ratione patrimonij ficti, incurrerit in suspensionem, & postea celebrando in irregularitatem? ibid.
6. An post commutationem alicuius voti, licitum sit vœventi redire ad prius votum, etiamsi commutatio facta fuerit in melius? 81
7. Vtrum commutatio voti in bonum æquale, possit fieri propria auctoritate vœventis? ibid.
8. Olim quidam Confessarius scrupulè cruciabatur ad cognoscendam iustam causam, pro commutatione votorum? 82
9. Plausibilis est Confessarius illa questio, an qui voluntariè, vel ex obliuione, tempore Iubilæi non petiit commutationem alicuius voti, possit deinde post transactum Iubilæum, etiam post multos annos, eandem commutationem obtinere. Supponimus omnia opera præscripta fecisse, & Iubilæum consecutum fuisse. Idem dicendum est de dispensatione in irregularitate, & reliquis in Iubilæo concessis? ibid.
10. Quidam obtinuit commutationem multorum votorum virtute Iubilæi, quod intendebat lucrari; sed postea consulto, & deliberata voluntate omisit opera in Iubilæo præscripta, & illi non obtinuit; quæsit, an remaneat securus in conscientia de tali votorum commutatione; quod est querere, an vota commutata vigore alicuius Iubilæi, reuocantur, eo postea non obtento? 83
11. Conuenienter superiori questionem istam adiungimus; an qui voti commutationem accepit vigore alicuius Iubilæi, peccet postea mortaliter, si voluntariè omittat onera Iubilæi, & illud non consequatur? ibid.

12. Multi, licet sciant, quoad substantiam, Symbolum, Decalogum, & orationem Dominicam; nesciunt tamen memoriter, & eo ordine, quo proponuntur ad discenda; queritur, an peccent mortaliter? 84
13. An Regulares, qui se volunt sacris Ordinibus initiari, debeant habere dimissorias ab Episcopis, in quorum diocesi tunc manent? ibid.
14. Quidam creditor Principis, seu civitatis, fraudando gabellam, volebat sibi compensare debitum; quæsit, an hoc, servatis legibus compensationis, esset licitum? 85
15. Quidam vir nobilis consuluerat alteri, ut homicidium committeret: sed postea ante perpetratum facinus, consilium reuocavit, multas rationes ad dissuadendum adhibens; quæsit à me postea, an teneretur ad restitutionem damni ex illo homicidio subsecuti? ibid.
16. Queritur, an consulens homicidium, de quo supra dictum est, postquam reuocando consilium, nihil poterat persuadere, à nunquam, tenebatur non solum ex charitate, sed etiam ex iustitia monere eum secretò, contra quem huiusmodi consilium datum fuit, ad effectum se tuendi? ibid.
17. An Episcopus possit ex urgentissima necessitate dispensare in impedimentis dirimentibus matrimonium, ante contractum ipsum matrimonium? 86
18. Ex occasione cuiusdam homicidij casualis, fuit olim à me quæsitum, vtrum ad irregularitatem ex delicto incurrendam, requiratur culpa mortalis, & ita ut negligentia venialis non sufficiat? ibid.
19. Solent quamplurimi in morte relinquere Confessariis aliquam pecuniarum summam, pauperibus ab ipsis eligendis distribuendam; quæsit à me fuit, an dicti Confessarii teneantur pro supradicta elemosyna consequenda eligere pauperiores? ibid.
20. An, qui suscipit primam tonsuram, vel minoribus Ordinibus initiatur, animo non ascendendi ad alios Ordines, sed gaudendi privilegio fori, & exemptione à tributis, peccet mortaliter? 87
21. Quidam calcibus percussit Clericum in publica platea, & cum à tali excommunicatione non posse ab Episcopo absolui dixissent aliqui viri docti, quæsierunt à me, quid in hac re ego sentirem? ibid.
22. Olim interrogatus fui, quot testes requirantur, ut factum dicatur notorium in percussione Clerici? ibid.
23. An vxor infans maritus possit tribuere elemosynam, ut Deus auertat graue mariti dñum; ne scilicet, eum puniat, vel ut impetret eius cōversionē à statu malo: ib.
24. Vtrum Episcopi, & alij, ratione maioris doctrinæ, aut nobilitatis, possint plus ex redditibus Ecclesiasticis in sua sustentatione insumere? 88
25. Difficilis pro præxi in gratiam Confessoriorum est ista questio: An, qui longo tempore rem alienam non restituit, vnum tantum, vel plura peccata, committat? ibid.
26. Confessarius quidam angebatur magnis scrupulis in excipiendis confessionibus cuiusdam diuitis, circa præceptum largiendi elemosynam; tunc ego in eius gratiam hæc ex multis DD. adnotavi? 89
27. Quidam Religiosus inchoabat annum vigesimum tertium horum vigesimæ tertie diei, sed mane in eodem die recepit Ordinem Diaconatus; queritur, an peccauerit, & in suspensionem inciderit, tamquam ordinatus ante legitimam ætatem? 90
28. An ex aliqua iusta causa possit Episcopus conferre maiores Ordines die Dominica? ibid.
29. Vtrum Religiosus, qui parum intelligit linguam Latinam,

Index Tractatum,

- tinam sit ad sacros Ordines, & præsertim ad sacerdotium admittendus. *ibid.*
30. An Gregorij XIII. excommunicationem incurrant ingredientes Monasteria Monialium, non prætextu licentiarum, sed absque ulla prorsus licentia, etiam ad malum finem. 91
31. An Moniales admittentes aliquem intra septa Monasterij, prætextu licentiarum, incurrant in excommunicationem. *ibid.*
32. An Moniales admittentes aliquem intra septa Monasterij, etiam ad malum finem, incurrant in aliquam excommunicationem. 92
33. An ingredientes septa Monasterij, & cum aliqua sacra virgine incestum committentes, si casus sit occultus, possint ab Episcopo absolutionem excommunicationis obtinere. *ibid.*
34. Cum in regno adsit magna penuria carnis, & in perniciem rei frumentaria, in dies plura animalia macellentur; dubitatur, an sine metu excommunicationis, liceat emere à Turcis supradicta animalia, & cum illis alia victualia permutare. *ibid.*
35. An sint habendi tractatus ante electionem. 93
36. An, qui emisit votum Religionis, satisfaciat, si habitum D. Ioannis assumat. *ibid.*
37. An in obtinendis beneficiis liceat pacisci de aliquo temporali retribuendo, tamquam motiuo, seu pro recompensatione gratuita. *ibid.*
38. An habens rem cum meretrice, teneatur in conscientia soluere ei mercedem solitam, siue eam promiserit, siue non. 94
39. An aliquid pro alio, inuito creditore, solui possit. 95
40. An, qui emit domum, vel fundum ad plura debita hypothecatum, teneatur dicta debita in conscientia soluere. *ibid.*
41. An, quando multis imminet periculum vite, ut sit in naufragio, bello, peste, &c. tunc singuli possint breuiter dicere aliqua peccata, & sic absolui. *ibid.*
42. An excommunicatus, si non possit satisfacere, debeat saltim prestare Confessario iuratoriæ cautionem? *ibi.*
43. An Ecclesia tribuat iurisdictionem, quando adest communis error sine titulo colorato. 96
44. An Prælati Religionum possint sine approbatione Ordinarij audire secularium Confessiones. *ibi.*
45. An quis teneatur occasionem proximam vitare cum suo magno detrimento, ita ut Confessarius non possit illum absolueret. *ibid.*
46. Quenam conditiones sunt necessariae ad iustam compensationem faciendam. 97
47. An cliens possit pacisci cum Aduocato de quota litis. *ib.*
48. An si corruptor virginis non adhibuerit vim, aut dolum, sed importunis precibus, vehementibus blanditijs, & persuasionibus induxerit illam ad consensum, teneatur ad restitutionem. 98
49. Solent mercatores in suis libris scribere rationes dati & accepti & quid ipsis debeat: queritur, an possit postea debitor eligere, in quo debito pecunia sibi debita compensetur. *ibid.*
50. An legatum factum puellis, ut nubant, debeat, si aliqua dotem habeat, sed non sufficientem? Vbi etiam plura de legatis pro virginibus maritandis. *ibid.*
51. An dubius in fide sit Hereticus. 99
52. An si in ipso conflictu duelli sit aliquis vulneratus, & eodem die, vel alio sequenti moriatur, priuari debeat Ecclesiastica sepultura. 100
53. An, si quis prouocet aliquem ad duellum, sese conferens postea ad præfixum locum, & præfixo tempore, ibique frustra expectato inimico, discedens, incidat in excommunicationem Bulla Greg. XIII. *ibid.*
54. An ad expellendum semen corruptum, vel ad sedandum pruritum, liceat refricare verenda cum periculo pollutionis, non tamen consensus in ea. *ibid.*

TRACTATUS XVII.

Miscellaneus.

RESOL. I. **V**oram pro Illustrissimo Senatu Panormitano circa moderationem privile-

gij, seu consuetudinis, permittentis ciuibz huius Urbis, non vendere vinum de eorum vineis collectum iuxta taxam. 101

2. Felix dedit Confessario vncias septuaginta, ut restitueret Ioanni suo creditori. Post duos annos scit Confessarium non restituisse: queritur, an denuò dictus Felix debeat restituere. 103

3. Quidam vir nobilis est in mora soluendi debitum vnciarum ducentarum ex contractu, sepius confitetur, & non restituit; habet tamen animum restituendi: queritur à Confessario, an sit illi absolutio deneganda, maxime cum creditor multoties ab illo petierit solutionem. *ibid.*

4. Petrus emit rem furtiuam mala fide, postea comperto vero domino, queritur, an teneatur illi restituere, & non furi, ad repetendum pretium, quod pro ea dedit? 104

5. Petrus deambulando per ciuitatem, inuenit crumenam cum magna pecuniarum quantitate: facta debita diligentia non reperit dominum, ideo per multos annos illas sibi retinuit; nunc Confessarius denegat illi absolutionem, si pauperibus dictas pecunias non restituat: queritur quid faciendum? *ibid.*

6. Quidam vir nobilis contraxit sponsalia, & per multos dies causa delectationis osculabatur, & tangebatur sponsum: queritur, an peccauerit mortaliter? *ibid.*

7. Quedam mulier multas pecunias per adulterium acquisiuit: queritur, an marito sint restituenda? 105

8. Petrus in ludo prohibito taxillorum perdidit magnam pecuniarum quantitatē: queritur, an illam in foro conscientie teneatur soluere? *ibid.*

9. Proposita mihi sepius fuit hæc quaestio: An promissio externa, legitime ab alio acceptata, obliget in conscientia? *ibid.*

10. Quidam adolescens fecit votum non solum ingrediti, sed etiam prostendi in quadam Religione, sed tempore Nouitijus deprehendit eam sibi propter vita asperitatem, non esse accomodam, queritur, an stante voto prostendi, possit egredi? 106

11. Consultus sum quam sapienter, an Confessarius, qui carnaliter poenitentem cognouit, teneatur in Confessione exprimere hanc circumstantiam; vel an sufficiat tantum dicere, se copulam cum coniugata, vel soluta habuisse? *ibid.*

12. Petrus habuit rem cum puella virgine, ipsa tamen consentiente: queritur, an hoc sit stuprum, habens malitiam specie distinctam à simplici fornicatione, & necessario in Confessione explicandam? 107

13. Quidam Sacerdos Capellanus cuiusdam Parochie, existens in peccato mortali, ministravit per multos menses egrotis sacram Eucharistiam: queritur, an toties in tali administratione peccauerit mortaliter? *ibid.*

14. Olim allate fuerunt mihi duæ dubitationes. Primò, an Sacer-

& Resolutionum Partis II.

- Sacerdos, qui omittit in consecratione particulam, Ehim, conficiat Sacramentum, vel saltem peccet? Secundo, quid si dicat: Hic est enim Calis, s pro x, viendo? 108
15. Mulier quadam domi puerum baptizauit Italicè, hæc verba pronuntians: Io te battezo, col nome del Padre, col nome del Figliuolo, & col nome dello Spirito santo; statim quesitum fuit à me, an Sacramentum sub tali forma administratum, fuerit validum? ibid.
16. Quidam Sacerdos post consecrationem Sanguinis, inuenit in Calice aliquas guttas separat. à vino, & illas cum purificatorio ante sumptionem Sanguinis absterfit; queritur, an illa guttae fuerint consecratae? 109.
17. Quidam Episcopus in sua Diocesi confirmauit subditum alterius Episcopi, & hoc extra Ecclesiam, queritur an peccauerit? ibid.
18. An Petrus satisfecit præcepto Missæ, qui eodem tempore Sacrum duorum Sacerdotum media ex parte audiuit; nempe, Missam vnius Sacerdotis vsque ad consecrationem, & Missam alterius Sacerdotis à consecratione vsque ad finem? 110
19. Queritur, an illa particule, vel hostia, quas quis, in scio Sacerdote, consecrandas apposuit in corporali, remaneant consecratae? ibid.
20. Ex quadam huius Regni ciuitate relata hæc questio mihi fuit: Possint quidam Religiosi iurdafter ad sacros Ordines promoveri? 111
21. Canonicus mihi coniunctissimis litteris ad me misit, scire volebat; vtrum Sacerdos Beneficiarius, exercens per multos annos crimen sodomiticum cum femina, occultè tamen, & sine scandalo, incurrerit irregularitatem & in pœnas Extrauag. Pij V. ibid.
22. Quis manifestauit complicem in Confessione, cum haberet copiam adeundi alium Confessarium, cui non erat notus complex: in alia verò Confessione, cum scrupulum de hoc haberet, manifestauit Confessario, qui sacrilegam putauit primam Confessionem, dum in ipsa pœnitens peccauit mortaliter, manifestando peccatum occultum proximi sine necessitate, & ideo repetendam esse dicebat. Consultus ego de hac re ab ipso met pœnitente, negatiuè respondi. ibi.
23. Olim orta est inter aliquos Sacerdotes magna controuersia, an tactus impudici facti in Ecclesia habeant specialem malitiam sacrilegij mortalis, necessario in Confessione explicandam? 112
24. Quidam vir timorata conscientia audiuit detrahentem de re graui, & non correxit; queritur, an à lethali culpa excusari possit? ibid.
25. Petrus in Confessione accusauit se decies adulterasse; sed postea cognouit, se quinque tantum in peccatum adulterij incidisse; queritur, an, quando denuò confiteretur, debeat certum numerum declarare, & dicere, se tantum quinque peccasse? 113
26. Olim per litteras quesitus fui à quodam Sacerdote: vtrum Episcopus possit legatum aliquod in aequale, aut melius commutare? ibid.
27. Vir quidam nobilissimus, cum in ludo taxillorum magnam pecuniarum summam perdidisset, coëgit socium ad persistendum in ludo: vnde postea pecuniam perditam iterum acquisiuit, imò plus quam perdididerat antea, vicit; queritur, an teneatur ad restitutionem? 114
28. Fuit sapius à diuersis Confessariis ad me delata ista questio: an gabella possit imponi rebus ad proprios vsus necessarius, nimirum carnibus, piscibus, salt. frumento, oleo, &c. & si pœnitens noller restituere defraudationem talis gabellæ, an sit illi deneganda absolutio? ibid.
29. An non solum in extrema, sed etiam in graui necessitate, sit licitum pauperibus occultè surripere ab opulenti, si aliter illud malum graue auertere nequeant? 115
30. Vtrum Decretum super absolutione à casibus reseruat. is, deroget priuilegiis Confessariorum commorantium in hoc Sicilia Regno, & Sardinia? ibid.
31. Quis omisit aliqua peccata in Confessione, ex ignorantia vincibili oblitus, in qua non adhibuit diligentiam necessariam in examinanda conscientia; queritur, an talis Confessio fuerit inualida, & ideo iteranda? 116
32. Cum Concil. Trident. asserat c. 11. can. 17. Sacramenta tribus perfici, materia, forma, & intentione ministri; & cum intentio sit triplex, habitualis, virtualis, & actualis; queritur, quanam sit sufficiens ad validè consecrandum Sacramentum? ibid.
33. Olim cum quodam Religioso fuit mihi magna altercatio: an in cogitationibus veneris sit peccatum mortale, si voluntas non consentiat positiuè, nec etiam positiuè dissentiat, sed tantum permisiuè se habeat? 117
34. Celebris est illa questio inter Theologos nostri temporis, an in delectatione morosa fatenda sint circumstantia operis: quod est querere, an delectatio sumat speciem ex opere externo? 118
35. Pluries à nonnullis Confessariis quesitus fui, an Comœdiis interesse sit peccatum mortale? ibid.
36. Quidam vir in absentia coniugis sapius habuit delectationem de actu coniugij præterito, & etiam futuro, ac si actu præsens esset; sine tamen aliquo periculo pollutionis. Confessarius in Confessione obligauit illum ad explicandum numerum dictarum delectationum: quesitum postea à me, an verè in illis delectationibus peccauerit mortaliter? ibid.
37. Olim per litteras à quodam Sacerdote interrogatus fui de opinionibus Doctorum circa præsentem casum. Primum, an peccaret mortaliter, si quis conficeret membra brutorum, sine vlla delectatione, sed solum ex curiositate, inspicendi semen. Secundo, si coniugatus immitteret membrum virile in os feminae, peccaret etiam mortaliter. Tertiò, si absente coniuge liceret se ipsum tangere, libidinis, & voluptatis causa, absque pollutionis periculo? 119
38. Quidam vir coniugatus, semine intra vas emisso, membrum virile extrahit, manente femina valde irritata libidine; quæ postea tactibus se excitando seminat: queritur, an ita faciens peccet mortaliter? ibid.
39. Quidam Sacerdos noluit absolutionem sacramentalem impendere cuidam in trirēmbus per totam vitam condemnato, quia habebat voluntatem quamprimùm fugiendi. Tunc statim resolutionem huius casus à me enixè petierunt? 120
40. An, si quis capitale maius, quod vulgò dicitur, tutto il resto, in sponsione aliqua exposuerit, possit ille, qui capitale minus habet, acceptare sponsionem, & lucrari illud plus sine onere restitutionis? ibid.
41. Sape mihi ab exteris, & à nostris delata fuit hæc questio; an Petrus, qui leuem quantitatem aufert à

Index Tractatum, & Resolutionum Partis II.

- Ioanne, à quo alij abstulerant notabilem, peccet mortaliter? ibid.
42. Petrus, qui nullo modo aliqua exhortatione fuit causa, ut alij minuta furtiva à Ioanne acciperent, si hac furtiva sciat, peccatne mortaliter modicum cum ipsis vel separatim accipiendo, si tota illa furtiva simul cum suo considerata, perveniant ad materiam notabilem? ibid.
43. Quis post quantitatem notabilem per minima furtiva sublatam, addit furtiva alia parva; queritur, an per quodlibet novum furtulum, novum peccatum lethale committat? 121
44. Quidam vir nobilis possidebat multa bona, dubitans esse sua: quæsit à me, an teneatur illa restituere? ibid.
45. Fuit olim mihi magna altercatio cum quodam Confessario, qui volebat absolutionem impendere cuidam viro nobili, qui dubitabat, si emiserat votum D. Virginis Lauretanae, & per multum tempus non adimplevit, neque adimplere volebat? 122
46. An pœnitens, qui lubricam & debilem habet memoriam, teneatur scribere peccata? ibid.
47. Vtrum tempore Iubilæi Regulares teneantur eligere Confessarium, non à suo Pralato, sed ab Episcopo loci approbatum? 123
48. In compilatione processus pro canonizatione P. N. B. Andreae, quæsitum fuit à quodam, quanam esset differentia inter Miraculum & Gratiâ? ibid.
49. In præterito Iubilæo, cum quis illum obtinisset in prima hebdomada, incidit postea in casus reservatos, & fuit in secunda hebdomada iterum à quodam Confessario absolutus, quæsitum à me postea dictus Confessarius, an peccaverit, & teneatur de errore admonere pœnitentem? ibid.
50. Olim rusticus Confessionem audiui, qui mulum surripuerat cuiusdam viri nobilissimi, & per spatium multorum annorum locaverat: dubitavi tunc, an non solum ad restitutionem muli, sed etiam ad pretium locationis teneretur? 124
51. Pendet decisio multorum casuum ex illa celebri questione, vtrum fur, & cuius alius iniquus possessor, teneatur restituere maiorem summam, ad quam excrevit res furata, tempore detentionis; maxime si fur illam vendidit in illo optimo statu? ibid.
52. Merito superiori questioni hac adiuncta erit; vtrum iniquus possessor teneatur ad restitutionem iuxta summum valorem, & incrementum, quod res habuit tempore acceptionis, vel detentionis, quando ignoratur, quo tempore verus dominus esset rem illam venditurus? 125
53. Illustriss. Card. Archiepisc. reservavit in hac sua Diocesi Panormitana aliquos casus; sed multis Regularium Superioribus dedit potestatem ab illis absoluendi: interrogatus sapiens fui à nostratibus, & exteris, an dicti Superiores Regularium possent istam auctoritatem concedere alicui particulari? Idem queritur de Pœnitentiariis? ibid.
54. Petrus confessionem fecit die Natiuitatis Domini; sed postea in multa peccata incidens tempore Quadragesimæ scelera illa Confessario non exposuit; queritur, an illa prima Confessione satisfecerit præcepto Ecclesiæ annuæ Confessionis; quod est querere, an fideles satisfaciant præcepto Confessionis, quocumque anni tempore confitendo, vel teneantur confiteri tempore Quadragesimæ? ibid.
55. An adulter, qui filium suscepit ex adulterio, illumque reliquit inter filios legitimos mariti adulteræ, præter alimenta, teneatur etiam occurrere damno hereditatis, quæ legitimis heredibus admittitur; vel damno dotis, (& de hoc casu olim interrogatus fui) quam pater putatius tradit puella spuria, credens eam esse propriam filiam? 126
56. Hic Panormi sodomia referuatur à D. Archiepiscopo. Quidam iter agens per aliam Diocesim fuit absolutus à tali casu à quodam Sacerdote ordinario; postea Panormum rediens, cum incidenter in altera Confessione id explicaret, noluit Confessarius illum absolvere, asserendo illam Confessionem fuisse inualidam, & ipsum non habere potestatem absoluendi à casibus referuatis; quæsitum à me fuit, an hæc opinio esset vera? ibid.
57. Queritur, quæ quantitas requiratur, ut furtum sit peccatum mortale? 127
58. Quidam servus aliquid sibi subtraherebat de necessariis sine domini incommodo, & præter opera præscripta, ex quibus lucrum colligebat: interrogatus fui an de his acquireret sibi dominium, vel domino: quod est querere, an servus possit habere aliquarum rerum dominium, & de rebus à se acquisitis disponere? 128
59. An in favorem Principis præsumendum sit in dubio positivo: Habet, v.g. subditus rationes probabiles, ut aliquod tributum sit iniustum; adsunt verò pro Principe & iustitia vetricales alia rationes probabiles: queritur, an teneatur solvere tributum? ibid.
60. In multis regionibus extant Pandectæ, & statuta, in quibus Notariis, Commissariis, & ceteris iustitiæ administris taxata sunt stipendia: queritur, an modo obligent in conscientia, stante varietate temporum, & circumstantiarum? 129
61. An Bulla Pij V. contra Clericos sodomitas, obliget in foro conscientia, & sit vsu recepta? ibid.
62. An Clericus incurrat in pœnas supradictæ Bullæ, si habeat rem cum aliqua muliere in vase præpostero? ibid.
63. An Clericus incurrat in pœnas supradictæ Extravagantis, si non emisit semen intra vas? 130
64. An in pœnas dictæ Bullæ incidunt Clerici, tam agentes vitium sodomiticum, quam patientes? ibid.
65. An Clericus crimen sodomiticum admittens semel, bis, aut ter, incurrat pœnas supradictæ Bullæ? ibid.
66. An Clericus incurrat in pœnas dictæ Bullæ, si vitium bestialitatis commiserit? 131
67. Vtrum ad incurrendas pœnas supradictæ Bullæ exigatur sententia Iudicis, ita ut ante illam Clerici dictas pœnas non incurrant in conscientia? 132
68. Praxis pro Confessariis circa absolutionem Clericis sodomitis impertiendam? 133
69. An Clericus sodomita occultus sit suspensus; & si celebret, incurrat in irregularitatem? ibid.

TRACTATUS I.

De immunitate Ecclesiarum super Bullam Gregorij XIV.

Olim inter me & N. magna agitata fuit questio, an Bulla Gregorij XIV. de immunitate Ecclesiarum corrigeret ius commune, ita ut tantum casus in illa exceptuati non gauderent immunitate? Ille prorsus negabat cum Petro Gambacurta, & paucis aliis. Ego mordicus aiebam cum communi Theologorum ac Iurisperitorum sententia: ideò tunc aduersus hanc sententiam multa collegi, quæ modo in gratiam Confessariorum in hoc tractatu resolutoriè, & breuiter more nostro pertractabimus, examinando aliquas opiniones Gambacurta, Villadiego, & Bobadilla.

RESOLVTIO I. An Constitutio Gregorij XIV. de immunitate Ecclesiarum derogat iuri communi, & consuetudinibus?

NEGATIVE respondet Gambacurta lib. 5. c. 8. & seq. Zerola in Praxi Epis. p. 1. vers. immunitas, n. 7. & aliqui ministri laicalis iurisdictionis cum Gutier. pract. qq. lib. 3. q. 1. n. 36. vide etià Layman. in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 9. n. 2. & Venerum in Exam. Episc. lib. 9. c. 37. n. 32.

Sed prorsus hæc opinio est reiicienda. Probat 1. Nam Pontifex in ista Bulla cum particula taxatiua reducit omnia ad vnicam formam, ut patet in illis verbis: Ita ad vnā tantum formam reducimus, & moderamur. Ergo reuocat ius commune, & consuetudines diuersam aliam formam ab ista introducentes.

Ita expressè determinatur in litteris arbitrij concessis per Sedem Apostolicam anno 1605. Prelatis huius Regni, & præsertim Archiepiscopo Panormitano, ibi, Per la qual cosa fu mosso Gregor. XIV. di felice memoria à publicare la sua Costituzione, è dare certa forma, come s'hauesse à praticare la permissione, che veniu concessa da' medesimi Canonici à Magistrati laici nelli casi eccettuati.

Hoc ipsum etiam determinauit Clemens VIII. in quodam Breui ad Archiepisc. Panormitanum tunc Didacum de Hædo, datū Romæ 6. Febr. anno 1597. vbi asserit aliquos delinquentes, qui per industriam & insidias homicidium commiserant, debuisse gaudere immunitate Ecclesie vigore Constitutionis Greg. XIV. Ergo dicta Constitutio corrigit ius commune, quia tale delictum ex c. 1. de homicidio non gaudet immunitate. Bullam autem Clement. VIII. inuenies per extensum apud M. Antoninum Genuesem in Praxi c. 76. n. 2. & alios.

In dicta Constitutione Summus Pontifex pluries facit mentionem iuris communis; & quando voluit, quòd in aliquo casu illibatum permaneret, hoc expressit; ut patet, quando loquitur de Clericis, Monachis, Militibus, eorumque priuilegiis.

Ponderanda sunt illa verba Constitutionis: Quòd si quis quacumque dignitate, & auctoritate præditus, promissorum (nempe indultorum per alios Pontifices con-

cessorum) aut alio quouis pretexto, quidquam præter, aut contra huius nostre constitutionis tenorem attentare præsumperit, eum ipso facto censuras etiam incurrisse declaramus. Ex quibus verbis clarè apparet, intentionem Pontificis non solum fuisse, reuocare priuilegia Principibus concessa, sed etiam omnes consuetudines & abusus, aliaque contraria omnia, præter vel contra formam traditam in presenti Constitutione, introducta; & ideò posuit illa verba, aut alio quouis pretexto, post factam mentionem de priuilegiis.

Summus Pontifex promulgauit illam Constitutionem per modum legis vniuersalis, & statuti; ergo abstulit, & correxit ius commune.

In dicta Bulla Pontifex, reducendo omnia ad vnā formam tollit facultatem aliter interpretandi: ergo. Ceteras rationes vide apud Doctores citandos.

Ex his omnibus apparet manifestè Constitutionem Gregorianam reuocare, non solum priuilegia, sed etiam ius commune, & consuetudines. Et primò quoad reuocationem consuetudinum, vide Marium Antonin. Maceraten. lib. 2. Resolut. 15. num. 5. Giurb. conf. 50. num. 14. & conf. 70. num. 9. Ambrosinum tractat. de immunit. Eccles. cap. 14. num. 3. & seq. Farinac. in Append. cap. 22. num. 359. iuncto cum c. 2. nu. 14. & 15. Francisc. Leo in Thes. fori Eccl. p. 1. c. 13. n. 27. & nouissimè Martinum Bonacinam tr. de legib. disp. 3. q. 7. §. 6. nu. 4. & ex nostra Religione P. Peregrin. tr. de Imm. Eccl. c. 2. à n. 16. vsque ad 21. Hi omnes aduersus Gambacurtam docent Constitutionem Gregorij reuocare omnes consuetudines, quidquid in contrarium videatur docere Tannerus in 2. 2. disp. 5. q. 5. dub. 1. num. 17. in fin.

Et quòd reuocet & corrigit ius commune, quod mordicus negat Gambacurta, docent etiam citati DD. & præter illos ex ipsamet Societate P. Filliucius in quest. moral. tom. 1. tr. 15. cap. 6. nu. 153. & Pater Scortia in Bulla Pont. Epitom. 152. Theore. 385. ex nostra Religione P. Duard in Exposit. Bulla Cæne, lib. 2. Can. 15. q. 16. n. 27. & P. Megala in 3. p. lib. 4. c. 2. q. 1. n. 15. cum Apòte decis. 14. in fine. Idem asserit Villalob. in sum. tom. 2. tr. 39. dub. 7. n. 22. & 23. Capoblanco, de Baronib. Prag. 8. p. 2. nu. 105. Genues. in Praxi Archiepisc. c. 17. n. 11. Gratian. in discip. Forens. to. 2. c. 180. num. 29. Card. Tusch. to. 3. ver. Ecclesia, concl. 11. n. 9. & ex nostris Regnicolis vir doctus & pius Francisc. del Castil. in suis Decis. to. 2. dec. 156. nu. 32. Giurb. conf. 20.

num. 3. 4. & 5. conf. 70. n. 2. & 13. & conf. 100. nu. 18. & conf. 30. n. 5. Io. Francif. Leo in *Theſ. fori Eccleſ. p. 1. c. 15. n. 27.* Lazarius tr. *de Blaſp. q. 5. n. 20.* Riccius p. 1. *decif. 140. n. 1. 2. & 5. Collect. 1790.* Homobonus de *Examine Eccleſ. p. 2. tr. 11. c. 12. q. 26. ſuppoſ. 3.* Rainer. in *Catal. conſ. c. 9. exam. 31.* Vide etiam *Confeſſum in Privil. mendicant. tit. 5. c. 6.* Ex quibus omnibus videant aliqui me his diebus rectè conſuluiſſe Indices laicos incurrere in excommunicationem Gregorianam, abſtrahendo reos ab Eccleſia vigore cuiusdam aſſertæ conſuetudinis. Et ex his etiam apparet à fortiori non benè Gambacurt. lib. 5. c. 9. n. 4. (virū alioquin doctiſſimum) aſſerere, etiam ampliaciones factas per Doctores, non eſſe per hanc Bullam reuocatas. Et quia ex iſtis principiis deducuntur resolutiones multorum caſuum contra immunitatem ſacrorum locorum, & mentem Pontificis, ideo illas breuiter tangendo, quæritur

RESOL. II. *An qui commiſit grauiſſa delicta, extra homicidium & mutilationem membrorum, in Eccleſiis, ſeu cæmeteriis, hac immunitate gaudeat?*

Negatiuè reſpondet Gambacurta lib. 2. c. 18. & Villadiego in *Polit. c. 3. n. 206.* Tannerus in 2. 2. *diſp. 5. q. 8. dub. 1. n. 16.* Et ante Bullā Gregorij, quod non miror, hoc etiam docuerat Suarez de *Relig. to. 1. tr. 2. lib. 3. c. 11. nu. 6.* Raphaël de la Torre in 2. 2. *to. 1. q. 99. art. 3. diſp. 7.* Barboſ. in *Collect. to. 1. lib. 3. tit. 49. c. 10. n. 4.* Ioan. de Heuia in *Curia Philip. p. 3. §. 12. nu. 20.* Graff. *to. 1. lib. 3. conſ. vnic. n. 10. & 18. de Immunit. Eccl. & Portel. in dubiis Reg. ver. Eccl. Immunitas. n. 15.*

Sed contrariam ſententiā, poſt dictam Bullam, amplectendam eſſe cenſeo; & ita committentes in Eccleſiis ſupra, ſodomias, monetam falſam, & ſimilia, gaudent immunitate Eccleſiæ: licet tales delinquentes ſint à Iudice Eccleſiaſtico puniendi ratione loci delicti; ſeu, conſulto prius Romano Pōtifice, poterunt etiam tradi Curie ſeculari, ſi delictum eſſet atrociffimum. Ita docet P. Peregrinus in *tract. de imm. Eccl. c. 6. n. 23.* Riccius p. 5. *collect. 1792.* vbi aſſerit per noſtram Bullam correctū eſſe c. fin. de *Immunit. Eccl. Bonacina de legibus diſp. 3. q. 7. §. 4. n. 12.* Farinacius de *immunit. Eccl. cap. 16. num. 208. & 209.* P. Megala in 3. *part. lib. 4. c. 2. q. 2. num. 15.* & nouiſſimè ex Societate Ieſu P. Scottia in *Bull. Pont. epit. 153. Theo. 385.* Vnde non eſt audiendus Reginald. in *Prax. tom. 1. lib. 9. c. 26. nu. 38. in fin.* Et ratio eſt, quia vt ſuprà diximus, priuatio immunitatis nō eſt extendenda ad caſus in Bulla non expreſſos; ſed in dicta Bulla excipitur tantū homicidium, & membrorum mutilatio: ergo non eſt trahenda ad alia, licet enormia delicta. Hanc etiam ſententiā docuit Iuriſconſultus Gratianus in *diſcep. Forenſ. to. 2. c. 380. n. 29.* & alij communiter: quidquid in contrarium aſſerat Zipæus in *Iure nouo can. lib. 3. de Immunit. Eccl. n. 10.*

RESOL. III. *An qui deliquit prope Eccleſiam ſub ſpe confugiendi ad eam, gaudeat poſtea ipſius Eccleſiæ immunitate?*

Non gaudere docet Gambacurta lib. 5. c. 19. & Villadiego in *Polit. c. 3. q. 206.* & poſt conſtitu-

tionem Gregor. Farinac. de *Immunit. c. 16. n. 214.* Ambroſinus de *Immunitate Eccleſiæ c. 5. n. 4.* non ex principio Gambacurtæ, ſed quia putauit poſt dictam Bullam Gregorianam ita declaraffe Clem. VIII. in vna Panormitana. Idem docet Tannerus in 2. 2. *diſp. 5. q. 8. dub. 1. n. 17.* ex mente aliquorum; Zanard. in *direct. confeſſ. p. 1. de ſacram. Pæn. c. 18. caſ. 5.* Ioan. de Heuia in *Curia Philip. p. 5. §. 12. n. 21.* Barboſa in *Collect. lib. 3. tit. 49. c. 10. n. 5.*

Sed contrarium docet Fagundez de *Præcep. Eccl. tr. 1. lib. 4. c. 8. num. 45.* Io. de la Cruz in *direct. conſ. p. 1. Præcep. 8. q. 3. a. 2. dub. 1. concl. 1.* Peregrin. de *Immunit. c. 6. n. 30.* Et ante Bullam docuerat Suarez *to. 1. de Relig. tract. 2. lib. 3. c. 11. n. 4.* Et ratio deſumitur ex verbis Bullæ, quæ excludit ab immunitate homicidia, & mutilationes factas in Eccleſiis, & cæmeteriis. Ergo cū diſtinctè dicit, *In Eccleſiis & cæmeteriis*, virtute ponitur excluſiua, extra Eccleſiam, & cæmeterium. Et ita ante hanc Bullam Greg. docuit Decianus *tom. 2. lib. 6. c. 28. num. 5.* qui reſpondet ad omnia argumēta adducta in contrariū per Alciat. de *preſump. reg. 3. preſumpt. 33. n. 2. & ſeq.* docuerat hoc etiam Tabiena *verb. Immunit. n. 10.* Sylueſter *eodem ver. lib. 3. n. 5.* Angelus *eodem ver. n. 17.* & Armilla *eodem ver. nu. 12.* Vnde valdè miror Gambacurtam relinquere Theologos doctiſſimos, & ſequi velle Iuriſconſultorum veſtigia. Reſtat modò reſpondere ad argumentum Ambroſini. Dico igitur, quod reſolutio Clem. VIII. in aliquo caſu particulari non tollit legem vniuerſalem: nam ex aliquibus circumſtantiis particularibus mouentibus animū ſuum, potuit ita in illo caſu determinare, quæ quidem non militat in vniuerſali.

RESOL. IV. *An qui proditoriè voluit aliquem occidere, & deuenit ad actum proximum, ſed caſu nō occidit, gaudeat immunitate?*

Negatiuè reſpondet Gambacurta lib. 5. c. 30. n. 6. Sed poſt conſtitutionē Greg. reiiciēda eſt hæc opinio: nam in verbis dictæ Bullæ expreſſè Pōtifeſ loquitur de occidente proditoriè: vnde ex vi verborū requirit actum cōſummatum cū effectu ſubſecuto, ad hoc, vt immunitatē amittat: & ita poſt dictam Bullam docet Peregrinus de *Immunit. Eccl. c. 7. n. 13.* Bonacina de *legib. diſp. 3. q. 7. §. 5. n. 16.* & Farinac. de *Immunit. c. 9. n. 145. & 146.* vbi aſſerit, quod hæc opinio hodie ſecundū Bullam Greg. omni difficultate caret in illis verbis, *Aut qui proditoriè proximum ſuum occiderit*: vbi clarè requiritur mors ſecuta; & ideo ſe retractat à contraria ſententia, quam docuerat in *tit. de carcer. q. 28. n. 45.*

RESOL. V. *An qui occidit inimicum non proditoriè, ſed per inſidias gaudeat immunitate?*

Negatiuè reſpondet Gambacurta lib. 5. c. 4. & 31. & Villadieg. in *Polit. cap. 3. num. 208.* vbi docet, non obſtante Conſtitutione Gregoriana, homicidium inſidioſum non gaudere hac immunitate. Vide etiam Suar. de *Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 11. num. 10.* Fagund. de *præcep. Eccl. tract. 1. lib. 4. numer. 46.* & Portel. in *dubiis regularib. ver. Eccleſiæ immunitas, num. 15.*

Sed

Sed isti scripserunt ante Bullam, & in loco, ubi non est recepta; & ideo omnes scribentes post dictam Bullam contrarium docent. Ita tenet Peregrin. tract. de immunit. cap. 7. n. 5. & 20. Ambrosinus de immunit. c. 6. nu. 5. Farinacius de immunitate c. 9. nu. 143. & Bonac. de legibus disp. 3. q. 7. §. 4. n. 14. Et ratio est, quia est differentia inter homicidium proditoriè commissum, & non proditoriè: sed Bulla ex immunitate solum excipit homicidium proditorium: ergo non excludit non proditorium. Et clarè hoc determinauit Clemens VIII. referente Cardinali Burghesio, & Platta; nam in quodam Breui Archiepiscopo Panormitano directo, ut supra visum est, determinat quosdam occisores, qui ex insidiis inimicum occiderunt, gaudere immunitate Ecclesiastica, stante Bulla Greg. XIV. quidquid in contrarium sentiat de mente Clem. VIII. Marius Italia de immunit. lib. 1. c. 5. §. 4. n. 1. qui, ut Farinacius benè obseruat, diuinat, & minimè audiendus est. Nota verò, quòd nos per homicidium proditorium intelligimus illud, ubi nullus cum occiso præcedebat rancor, sed potius simulabatur amicitia. Vnde, contra Gambacurtam, Megalam in 3. p. lib. 4. c. 2. q. 1. n. 18. & Bobadillā in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 14. n. 38. non dicitur proditor, qui occidit inimicum suum à tergo, vel ex fenestra cum archibufiis. Ita docet Bartolus in leg. respiciendum. §. delinquent, nu. 1. ff. de Pœnis. & ita, præter Ambrosinum, Farinacium, & Peregrinum, docet in terminis huius Bullæ Ricc. p. 5. collat. 1792. & p. 1. dec. 168. n. 1. Genuens. in Praxi c. 94. & ita etiā ante dictam Bullā fuisse decisum in Regno Neapolitano testatur Vinc. de Franch. in decis. 713. Cum igitur immunitas Ecclesiæ sit fauorabilis propter reuerentiā factorum locorū, & exceptio sit odiosa; verbum proditoriè, strictè interpretandum est: licet nouissimè cōtrarium asserat Fagundes de præcep. Eccles. tract. 2. lib. 4. c. 4. n. 46. cum Portel. in dubiis Regul. ver. Eccl. immunitas nu. 15. Sed isti scripserunt in Hispania, ubi Bulla Greg. non est vsu recepta.

RESOL. VI. An committens crimen læsæ Maiestatis in personam Principis superiorem recognoscentis, gaudeat hac immunitate?

Non gaudere respondet Gambacurta lib. 5. c. 44. & ponit exemplum in Principibus nostræ Sicilia, ut est Princeps Buteræ, Petrapertie, Castriuertranis: & hoc extendit etiam ad Duces, Marchiones, Comites, Vicecomites, & Barones vassalorum, & ita ex parte docet Megala in 3. p. lib. 4. c. 2. q. 1. nu. 22.

Sed tu contrarium tene cum Barb. in collect. 10. 1. lib. 3. tit. 49. c. 6. numer. 10. Peregr. in tract. de immunit. Eccl. c. 9. n. 8. & nouissimè cum Farinac. de immunit. c. 13. nu. 287. & Italia de immunit. lib. 1. c. 6. §. 7. n. 29. & seq. & num. 36. ver. hoc autem. Et ratio est, quia, dato quòd crimen læsæ Maiestatis committerent, illos offendendo, gauderent tamen Ecclesiæ immunitate: quia præsens Bulla Gregoriana intelligitur de offendentibus personam supremi Principis; nam cum versetur in materia odiosa, & pœnali, ita nomen Principis in Bulla accipiendum est.

Pars I.

RESOL. VII. An rebellis, vel qui offendit statuas, vel imagines Principi dicatas, gaudeat immunitate?

Vbi supra lib. 5. c. 44. Gambacurta negat, & Villadiego in Politic. c. 3. n. 207. quia reus maiestatis videtur; sed licet talis crimen læsæ Maiestatis committit, attamen immunitate Ecclesiæ gaudebit, quia tale crimen non est in personam Principis, ut Constitutio Gregoriana requirit; & ita docet Peregr. de immunit. c. 10. n. 8.

Vnde notandum est hic, quòd licet multis modis committatur crimen læsæ maiestatis; hodie tamen per dictam Constitutionem Gregor. XIV. statutum est, reum de crimine læsæ Maiestatis tunc non gaudere immunitate Ecclesiæ, si in personam Principis aliquid machinatus fuerit: ergo secus si non in personam Principis. & ideo Peregr. vbi supra. n. 9. probat gaudere hac immunitate Ecclesiæ offendentes, ut diximus, statuas, vel imagines Principum, euentes falsam monetam, offendentes eum qui habet saluum conductum, tractantes de faciendo Rege ipso viuente, expoliantes Nuntios Regis, vel alterius Principis, ut arcana Regni sciant, & similia perpetrantes: nam licet hi omnes in his delictis committant crimen læsæ Maiestatis, non tamen personam Principis offendunt. Et ita asserit Farinac. de immunit. c. 13. num. 190. cum Peregrin. num. 13. & Rebel. delinquentes contra statutum principis, licet crimen læsæ Maiestatis committant, gaudebunt tamen hac immunitate: nam per rebellionem, licet resistent, & non obediunt suo Principi, non tamen offendunt personam Principis.

Notandum est etiam cum Megala in 3. part. l. 4. c. 2. q. 1. n. 23. Ambrosino de Immunitate c. 9. n. 6. Farinac. vbi supra. n. 191. quòd si aliquis crimen læsæ Maiestatis committeret in personam Principis, si non est ei subditus ratione originis, seu domicilij, hanc immunitatem non amittere, quia talis non dicitur committere crimen læsæ Maiestatis: & est communis opinio, teste Rolando lib. 1. conf. 4. n. 5.

An verò qui sciunt machinationem cōtra personam Principis, & non reuelant, gaudeant immunitate Ecclesiarum, Negatiuè respōdet Farinac. de immunit. c. 13. n. 186. sed contrariam sententiam docet Peregr. tract. de immunit. c. 10. n. 11. quia licet tale crimen puniri debeat pœna mortis, tamen immunitatē Ecclesiæ non amittit, quia crimen est omissionis, & non cōmissionis contra personam Principis: & in hac Constitutione Sum. Pontifex punit delinquentes in committendo, & non in omitendo cōtra personam Principis: nam illa dictio, in, posita in Bulla denotat, contra, & per consequens actionem, & non omissionem.

RESOL. VIII. An ministri laicalis iurisdictionis possint in Ecclesia auferre reo arma prohibita?

Affirmatiuè respondet Gambacurta lib. 4. c. 16. n. 11. Villadiego in Polit. c. 3. n. 214. & citat Co-uarr. l. 2. var. c. 20. nu. 12. idè docuit nouissimè Io. de la Cruz in direct. conf. part. 1. præc. 8. q. 3. ar. 1. dub. 1. conc. 3. Graff. 10. 1. li. 3. conf. vnic. n. 19. de immunit. Eccl. Suarez

A 2

de

de Relig. to. 1. tr. 2. l. 3. c. 12. sub n. 3. Fagundez de precep. Eccl. pract. 2. l. 4. c. 4. n. 55. & Laurentius Portell. in dubiis Regularibus, vers. Ecclesia Imminutas, n. 15.

Sed negatiuam sententiam, & meritò, docet Farinac. tract. de immunit. Eccl. 16. num. 248. vbi asserit contrariam sententiam procedere de iure ciuili, non autem de iure Canonico, nam ex c. 1. extra. de Immunit. Eccl. & in cap. 2. eodem titulo in 6. expressè prohibetur Iudicibus secularibus aliquā iurisdictionem in Ecclesia exercere. Hanc sententiā docuit P. Peregr. de immunit. Eccl. c. 13. n. 5. & rationem aliam adducit, quia sicut reus non potest extrahi per Iudicem laicum ab Ecclesia, etiam in casibus exceptis, sine licentia Episcopi, vel eius Officialis; vt determinat Greg. XIV. in hac Constitutione; ita quoque non potest Iudex laicus illum armis expoliare in Ecclesia absque licentia Episcopi, vel eius Officialis: nam accessorium sequitur naturam sui principalis.

Cautè etiam legendus est Gambac. loc. cit. qui asserit satellites posse per vim auferre rem furtiuā è manibus furum, etiam in Ecclesia existentium, si tradere recusent, vt eam suo domino restituant: sed hoc ex rationibus allatis negat Peregr. ex loco citato, & cap. 12. num. 8. Nec approbo aliam opinionem Gambac. vbi sup. n. 14. 15. & 18. vbi asserit posse satellites Curia, quando reus est intra Ecclesiam, ne inde fugiat, brachio apprehensum tenere, donec licentia Episcopi veniat; vel si personæ Ecclesiasticae quærunt dimittere illum, non expetita licentia Episcopi, reum capere, & extrahere ab Ecclesia, & ad Episcopum postea ducere: non, inquam, approbo hanc opinionem, propter multa inconuenientia, quæ ex illa possunt procedere ex insolentia ministrorum laicalis iurisdictionis, & propter irreuerentiam ex talibus actionibus contra Ecclesiam prouenientē. Adde quòd in casibus similibus ad euitanda supradicta incommoda, & propter securitatem Iudicium secularium concedunt DD. quòd Ecclesia obsideatur à satellitibus, ne reus liberè fugiat; vel vt, si extra fines Ecclesiæ exeat, capiatur; quia in tali casu nulla vis efficitur existenti in loco sacro, vt efficeretur, si esset sequenda opinio Gambac. sed solus locus non sacer custoditur, vt si voluntariè illinc exeat criminofus, ibi teneatur, & vis inferatur, vbi licitè inferri potest: & ita docet Peregr. loco cit. n. 10. qui citat Suarez, Ambrosinum, & Italiam, cui ego addo Farin. tract. de imm. Eccl. c. 19. n. 299. & Megalam in 3. part. l. 4. c. 2. q. 1. n. 29.

RESOL. IX. An existens in Ecclesia, vel in aliquo Monasterio, & ex fenestra pilam tormentariam iecit in alium extra Ecclesiam existentem, & illum occidit, gaudeat immunitate?

Non gaudere affirmat Gambac. lib. 5. c. 24. n. 21. Villadiego in Pol. c. 3. nu. 106. Ioa. de Heuia in Curia Philip. p. 3. §. 12. nu. 23. Et in hoc socios multos habet; nā itatenuerunt ex nostris P. Megala in 3. p. lib. 4. c. 2. q. 1. n. 12. Graff. to. 1. l. 3. conf. vnico. n. 10. de Im. Eccl. Duard. in Bulla Cæne, l. 2. can. 15. q. 16. n. 23. Farin. tract. de Im. c. 16. n. 223. Portell. in dubiis Regul. ver. Ec-

clesiæ Immunitas, n. 15. Ambrosinus tract. de imm. c. 5. n. 8. Et ratio est, quia tale homicidium commissum videtur in Ecclesia, cum in illa initium habuerit.

Sed mihi placet opinio Bonacinae tract. de legibus, disp. 3. q. 7. §. 4. nu. 8. Vbi asserit supradictū criminofum gaudere immunitate, & ratio est, quia Gregorius in ista Cōstitutione ait, illos non gaudere immunitate, qui mutilāt, & occidūt in Ecclesia. quæ quidem verba, vt patet, denotant actum completum, & perfectum in Ecclesia: ergo cum simus in materia odiosa, & in pœnalibus, non sunt dicta verba extendenda ad homicidium inchoatum in Ecclesia. & hoc patet manifestè à simili; nā vt docet ipsemet Bonacina de cens. disp. 1. q. 1. punct. 11. n. 11. quis dum existit in Ecclesia iaciens sagittā, & occidens hominem existentem extra Ecclesiam, non incurrit censuram latā contra occidentem in Ecclesia; nam illa occisio facta fuit extra Ecclesiam, licet in Ecclesia fuerit inchoata: ergo etiam verum est quòd secundum sententiam Bonacinae dictus criminofus non potest capi à ministris ob sacrilegam vulnerationem in Ecclesia inchoatam.

Notandum est verò è contra, quòd immunitate non gauderet ille, qui existens extra Ecclesiā occideret existentē in Ecclesia; nam talis dicitur delictum occisionis commississe in Ecclesia: & in his casibus puto non esse attendendū locum inchoati, sed locum consummati delicti, vt suprà dixi, & ita docet Riccius p. 5. collect. 1792. Portel. loco cit. Bonac. n. 7. Farinac. n. 224. Peregr. n. 16. Megala n. 13. & alij; gauderet tamen hac immunitate ille, qui vulneraret aliquem in Ecclesia, etiam cum sanguinis effusione, sine tamen alicuius membri mutilatione, vt docet Farinac. vbi sup. n. 227. & alij.

RESOL. X. An existens in Ecclesia mandans homicidium extra illam committi, vel existens extra Ecclesiam mandans homicidium intra illam committi, gaudeat hac immunitate?

Minimè gaudere respondet Gambacurta l. 5. n. 25. Io. de Heuia in Curia Philip. p. 3. §. 12. n. 23. cum Duardo in Bulla Cæne, lib. 2. can. 15. q. 16. n. 23. Et ante Bullam Gregorij Suarez de Relig. to. 1. tr. 2. lib. 3. c. 11. num. 7. Idem docet Portel. in dubiis Regul. ver. Ecclesiæ immunitas, numer. 15. Sed vt notat ipse ibidem, Bulla Gregoriana in Portugallia non est vsu recepta.

Sed contrariam sententiam post Bullam Greg. XIV. docent omnes scribētes; ita Megala in 3. part. l. 4. c. 1. q. 1. n. 13. Farinac. de immunit. Eccl. c. 16. num. 231. cum Martino Bonacina de leg. disp. 3. q. 7. §. 4. n. 11. & aliis. Et ratio est, quia talis nō dicitur verè, & propriè loquēdo occidere, sed mandare occisionem; & cum simus in pœnalibus, & in materia odiosa, vt pte libertati delinquentium & immunitati Ecclesiasticæ contraria; verba Bullæ contra occidentem, non sunt extendenda ad mandantē occidere; sicut censura lata contra aliquid facientem, nō est extendenda ad mandantem id facere; vt nos latè probauimus in tr. de denuntiationib. q. 23. & probat in casibus huius Bullæ Homobonus de Exam. Eccl. p. 2. tract. 11. c. 5. q. 5. rect. 4.

Nec

Nec valet dicere, quod qui per alium facit, per seipsum facere videtur, nā respōdeo, hoc axioma, vt benè aduertit Auil. *de cens. p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 2.* & alij, intelligendum esse quoad culpam, non autem quoad pœnam: & omnia supradicta sunt intelligenda, etiā vt in titulo quæstionis diximus, de illo, qui existens extra Ecclesiam mandaret cōmittere homicidium intra Ecclesiam; nam militat eadem ratio, licet Peregrinus quoad hoc, cōtrarium sentiat, *c. 6. n. 36.* Sed tu tene nostram sententiam.

RESOL. XI. *An qui in Ecclesia committit homicidium, vel membrum mutilauit, non deliberatè, sed accidentaliter, & calore iracundia, & prouocatus, gaudeat immunitate?*

Negatiuè respondet Gambacur. *lib. 5. c. 23.* & ex nostris, Peregrin. *de immunit. c. 6. n. 15.* qui adducit rationem ex verbis Bullæ; vbi Sūmus Pontifex indistinctè excipit membra mutilantes, & homicidas in iplis Ecclesiis, vel cœmeteriis. Ergo indistinctè debet intelligi, tam de illis, qui ex proposito, & deliberatè; quàm de illis, qui in rixa accidentaliter, & ex calore iracundiæ occidunt, vel mutilant.

At his minimè suffragantibus contrariā sententiam docet Farinac. *tract. de immunit. Eccl. c. 16. n. 240.* & ante Bullā id docuerat Guttier. *pract. qq. lib. 3. q. 1. n. 35.* & seq. cum Sesse *decis. 141. n. 7.* & aliis. & hoc maximè procederet, si tale homicidium fuisset in Ecclesia perpetrātū, non solū ex rixa subitanea, sed & ad alterius prouocationē, & multò magis ad se defendēdum: nam in præfatis casibus occidēs, vel mutilans nō videtur habere animū irreuerentem offendendi, & violādī ipsam Ecclesiā. vide Tabienam *ver. Immunitas. n. 10.* Armillam *eodem verb. n. 12.* Rosellam *eodem verb. n. 2.* & alios. Notādum est tamen vulneratē in Ecclesia gaudere omnino immunitate, extra membrorum tamen mutilationē: & ita nouissimè in terminis nostræ Bullæ docet Barbosa *in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 4. c. 10.* & alij.

RESOL. XII. *An reus confugiens ad Ecclesiam possit per Iudices Ecclesiasticos, vel laicos puniri pœna exilij; vel ad perpetuum carcerem?*

Possè, respōdet Gambac. *lib. 4. c. 33.* & 35. sed non est audiendus; & negatiuam sententiam tenendam esse existimo. cum Farinac. *tract. de immunit. Eccl. c. 21. n. 333.* & 336. Idem docet Franc. Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. c. 12. n. 6.* cum Mario Italia *de immu. lib. 1. c. 6. §. 3. nu. 1.* & seq. Innoc. & Hostiens. *in c. inter alia de immunit. Eccl. Ancharan. & Zabarel. in Clem. 1. de pœn. & remiss.* & aliis. & ratio est, quia exiliū, & carceratio est gravis pœna, & inter corporales computatur, vt ait Suarez, & alij.

Nota etiā, quod dictus Gambac. *c. 34. n. 9.* tenet possè Iudices supradictum reum condemnare ad triremes, etiam in perpetuum; nō tamen ad remigandum; & hoc etiā concedit in homine robusto, & laboribus assuetō; etiā si ex tali remigatione esset verberandus. Sed hæc opinio, & aliæ multæ supradicti auctoris circa immunitatem hāc est reiciēda, vt illā reiciit Pater Suarez vbi suprà; asserēs talem reū non possè condemnari ad triremes, etiā

Pars I.

si ibi verberandus non esset, propter duram, & laboriosam seruitutem. Docet etiā Gambac. *vbi sup. c. 32. n. 2.* & seq. ex *can. de raptorib. 36. q. 1.* possè Iudices dictos criminosos, de quibus loquimur, condemnare, vt seruiant ei, cui iniuriā intulerunt: sed contrariū, & rectè, docet ibidē Suarez; & dispositionem illā in raptu virginum specialē esse existimat, propter illius delicti atrocitatē; imò existimat illū canonem non esse vsu receptū, neque per se possè vniuersam Ecclesiam obligare: vnde patet contra Gambacurtam, quod si dictus canon non est in vsu, quoad raptos virginum; quantò magis quoad alios delinquentes. Tandem notandū est, quod licet confugiens ad Ecclesiam impunitus dimitti non debet, tamen pœnam ei infligendam, non Iudex laicus, sed Ecclesiasticus debet imponere; vt notant Farinac. *vbi sup. de Immunit. c. 21. n. 339.* & alij.

RESOL. XIII. *An qui iam vicinus Ecclesie cum ipso satellite, per vim intrat in Ecclesiam, & vt sese de illius manibus eximat, vulnerat illum cum magna sanguinis effusione, gaudeat immunitate?*

Non gaudere docet Gambac. *l. 4. c. 18. n. 6.* cum ratione grauis delicti in Ecclesia perpetrati, immunitate priuetur. & idem docet Villadiego *in Polit. c. 3. n. 206.*

Sed suprà hanc opinionem reprobauimus q. 2. nam delicta etiam grauiora, & enormia in Ecclesia commissā, nō excluduntur ab immunitate Ecclesiarum, extra homicidium, & mutilationem membrorum; & idē in particulari ad propositum casum respondendo, assero supradictum criminofum gaudere immunitate; quia post Bullam Greg. XIV. vt rectè notat Farinac. *tr. de immunit. Eccl. c. 16. num. 227.* vulnerans in Ecclesia etiam cum effusione sanguinis, gaudet illius immunitate; quia in dicta Constitutione excipitur solū vulnus cum mutilatione membri; quidquid in contrarium asserant aliqui: sed in dicto casu reus non mutilauit membrum aliquod, sed solū satellitem grauiter vulnerauit; ergo gaudebit Ecclesiæ immunitate.

RESOL. XIV. *An si constaret notoriè reum non gaudere immunitate Ecclesie, possit illum Iudex secularis extrahere ab Ecclesia sine licentia Episcopi?*

Affirmatiuam sententiam docet Gambac. *lib. 6. c. 14.* & lib. 8. c. 10. Villadiego *in Polit. c. 3. n. 238.* & ante Bullam Greg. probabiliter docuerat Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. c. 11.*

Sed hodie post Constitutionem Greg. XIV. vt notat Filliucius *tom. 1. tr. 15. c. 6. n. 154.* & Duardus *in Bulla Cœne l. 2. can. 15. q. 16. n. 31.* hæc opinio est prorsus refellenda, & non audeant Iudices illā in praxi obseruare: nam sine dubio in excommunicationē incurrerent, & cōtra sacram immunitatem efficerent. & ita fuisse decisum in curia Archiepiscopali Neapolitana testatur Genuensis *in Praxi. c. 17. n. 5.* & Riccius *p. 5. collect. 1792.* & idē docet Lazarius *tract. de Blasphem. q. 5. n. 71.* vbi sic ait: Formā huius Constitutionis seruanda est, etiam si confugientem ad Ecclesiam, notorium sit commississe delictum ex-

A 3 ceptuatum

ceptuatum in ea: adhuc enim Episcopus debet prius cognoscere, an hoc sit verum, & postea consignare reum curiæ sæculari; alias extrahentes incurrerent censuras, & reus est Ecclesiæ restituendus. Hoc etiam docet Farinac. in *Append. de imm.* c. 22. n. 359. Rainer. in *Catal. cens.* c. 9. excom. 31. notab. 3. & nouissimè Franc. Zipeus in *sua Anal. iur. can. lib.* 3. de imm. Eccl. n. 12. cum nostro P. Megala in 3. p. lib. 4. c. 2. q. 1. n. 31. vbi asserit, formam huius Constitutionis esse seruandam, licet notoriè constet reum commississe delictum in hac extrauaganti exceptum; nam etiam si notorium releuet ab onere probandi, c. vestras, de cohabit. Cler. & mul. tamen non releuat quando probatio requiritur pro forma. Hec ille, & alij. Ex quibus constat me his diebus elapsis cum quodam supremo Ministro Regio rectè opinionem Gambacurtæ reprobasse, illum à tali sententia amouendo.

RESOL. XV. An ad incurrendam excommunicationem huius Bullæ sufficiat actus attentatus.

Negatiuè respondet Gambac. lib. 8. cap. 13. putat enim, quòd si aliquis attētare extrahere per vim reum ab Ecclesia, & reuerà non extraheret, nō incurreret in pœnas huius Cōstitutionis; quia talis actus non fuit completus, sed attentatus.

Sed tales in excommunicationem Bullę dicendum est omnino incidere; & ita docēt Peregrinus de imm. Eccl. c. 14. nu. 7. & Marius Italia de imm. Eccl. lib. 1. c. 6. §. 2. n. 60. & patet ex verbis Bullę ibi, *Quidquam prater, aut contra huius nostre Constitutionis tenorem attentare presumpserit, declaramus etiam.* Et gratis Gambacurtæ asserit suprà dicta verba intelligenda esse de attentato cum effectu subsecuto. Vnde nostram sententiam docet etiam Farinac. in *tract. de imm. Eccl.* c. 20. n. 322. ex auctoritate leg. 2. Cod. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt, in illis verbis, *Si quisquam contra hanc legem venire tentauerit.* Ex quibus manifestè apparet, quòd sola attentatio punitur; & hoc ibidem notauit glossa in *ver. tentauerit*, & Megala in 3. p. lib. 4. c. 2. q. 1. n. 30. in fine. Notandum est tamen cum Peregrino, & Farinacio, non sufficere solam cogitationem extrahendi; sed requiritur, quòd fuerit deuentum ad aliquem actum exteriorem; vt etiam notauit Ambrosinus *tract. de immu.* c. 15. n. 6. & alij.

RESOL. XVI. An index qui non mandauit extrahere reum ab Ecclesia, sed satellites, vel alij extraxerunt, vi vel dolo, teneatur restituere reum in Ecclesia; vel possit contra illum agi?

In tali casu posse aduersus talem procedere, quia illum inuenit extra locum sacrum, putauit Suarez de Relig. 1. 1. *tract. 2. lib.* 3. c. 13. n. 17. & ideo illum non esse Ecclesiæ restituendum, nec pœnas violatæ immunitatis incurrere docet.

At ego semper contrariam sententiam tenui, quam postea docuit noster Megala in 3. par. lib. 4. c. 2. q. 1. n. 31. & Peregrin. in *tract. de immunit. Eccl.* c. 14. nu. 10. cui addendus est Farinac. *tract. de imm. cap.* 20. n. 324. Et ratio est, quia talis reus est affectus pro restitutione Ecclesiæ, quæ fuit dolo, seu vi spoliata; ergo ad quemcumque transierit, cum

tali onere transit; sicut res furtiua transit ad omnes cum onere restitutionis, cui de iure cōpetit, scilicet domino suo. Adde quod in Bulla dicitur, *Extrahunt, capiunt, & incarcerant.* Vt igitur dicta verba operētur effectum suum, iuxta cap. *Pastoralis, de appellat.* sunt intelligenda, capiunt, & incarcerant, scilicet extractum. Ita Peregrinus. Deinde Sum. Pontifex in ista Bulla punit attentantes aliquid præter, vel contra eius formam; sed Iudex, qui si non mandauit, tamen extractum non restituit, contra Bullam attentare dicitur: ergo illius pœnam incurrat. Sed quia talis casus accidit in vrbe Neapolitana, & vt suprà diximus, fuit decissum; ponā verba Episcopi Genuens. in *Praxi* c. 17. n. 5. vbi sic ait: Ann. 1598. quidam assassinus interfecit quandam personam, & postea cōfugit ad Ecclesiam, à qua fuit per vim extractus à cōsanguineis occisi, & aliquibus satellitibus Curie sæcularis, & eodem die coram Iudice sæculari confessus fuit commississe dictum homicidium per assassinium; fuerūt per Curiam Archiepiscopale citati omnes Iudices magnæ Curie Vicariæ, Aduocatus, & Procurator Fiscalis, & etiā Carcerarij, quatenus deberēt restituere dictū extractum Ecclesiæ prædictæ, vel procurare eius restitutionem; & non impedire respectuè ad finem; quòd si constiterit Curie Archiepiscopali à dicto delinquente fuisse commissum delictum exceptū in Bulla, posset eidem Curie sæculari consignari; qui non aliter procurauerunt, sed post breue tempus laqueo suspendi fecerūt; & sic per Curiam Archiepiscopalem fuerūt declarati excommunicati omnes prædicti Iudices, Fiscales, Carcerarij, satellites, & consanguinei occisi, qui extraxerant dictum iuuenē à dicta Ecclesia. Ita Genuensis. Vnde apparet omnes reos extractos ab Ecclesia vi, vel dolo per quascumq; personas, esse à Iudice laico Ecclesiæ restituendos; & si aliter fecerint, in excommunicationem & pœnas Bullę Gregorianæ incident.

RESOL. XVII. An confugiens ad Ecclesiam gestando secum sclopettes, seu archibusetos gaudeat immunitate?

Non gaudere putauit Villadiego in *Polit.* c. 3. n. 244. Farinac. *tit. de Carcer.* q. 28 nu. 66. & ante illum Rebuff. in *constit. Gallic.* t. 2. *tit. de imm. Eccl.* glos. 1. nu. 28. & alij: quia delatio supradictorum armorum meretur capitalem pœnam, & vt delictum graue, nō gaudet Ecclesiæ immunitate.

Sed contrarium docet Peregr. de immu. c. 12. nu. 11. nam licet talis delinquat in Ecclesia gestando arma illa prohibita; tamē, vt suprà diximus, gaudebit immunitate; quia solū delicta homicidij, & mutilationis membrorum excludūt ab immunitate in constitutione Greg. XIV. non autem alia graui delicta, etiam in Ecclesia perpetrata. Putat tamen Gambac. lib. 4. cap. 17. nu. 13. in fi. quòd si aliqui consuetudo esset in contrarium, talis criminofus non gauderet. Sed nos hanc limitationem non admittimus; nam, vt suprà contra ipsum probauimus, Constitutio Greg. tollit omnem consuetudinem, & reducit omnia ad vnicam formā, cum particula taxatiua: & ita in simili casu cuiusdam as-

sertæ

fertæ consuetudinis, Peregr. respondet *vbi sup. n. 8.* Ex supradictis inferitur, furantes in Ecclesia res alienas, quos hodie vocamus *Tagliabursi*, imò furâtes res sacras etiam in templo, gaudere dicta immunitate; quidquid in contrarium dicat Decian. *tom. 2. l. 6. c. 26. num. 7.* Bobadill. *in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 14. nu. 8.* & alij penes Farinac. *tract. de Immun. c. 16. n. 215.* quos ipse merito in *num. 217.* reprobât, & refellit; & hac etiam immunitate gauderet, si fur, cõfugiens ad Ecclesiam, rem furto sublatam postea intra Ecclesiam contrectauerit, eaquæ vsus fuerit; vt notat Farinac. *num. 218.* & Peregr. *nu. 10.* Et ratio potissima est, quam sapius adduximus, nempe tale delictum non esse per præsentem constitutionem exceptum. Notandum est etiam contra Io. de Henia *in Curia Philip. pag. 3. §. 12. n. 26.* & alios, arma prohibita non posse satellites auferre ab illo, qui in Ecclesia confugit, & se abscondit.

RESOL. XVIII. *An reus, qui attentauit occidere aliquem proditorie effectu, & morte non secuta, gaudet immunitate?*

GAudere docet Bonacina *de leg. disp. 3. quæst. 7. §. 5. n. 16.* cum nostro Peregrino *de Immun. c. 7. n. 13.* & alij, quia Constitutio Greg. loquitur expresse de occidente: vnde requiritur actus consummatus cum effectu subsecuto. Et ita docet Farinac. *de immu. cap. 10. num. 145.* retractans se de contraria opinione, quam docuerat antea in *tit. de carcer. qu. 28. num. 45.* licet aliqui contrarium asserant cum Io. de Henia *in Curia Philip. p. 3. §. 12. num. 36.* & Nauar. *in manua. cap. 25. num. 21.* Sed isti scripserunt ante Bullam Gregor. & post Bullâ, Tanner. *in 2.2. disp. 5. q. 8. dub. 1. num. 16.* Dices eum, qui tentauit assassinium, non gaudet immunitate, etiam non secuto effectu, dummodò deuentum sit ad actum aliquem proximum consummationi, nempe insultus, vel vulnerum; ergo neque debet gaudere huiusmodi immunitate, qui attentauit homicidium proditorium. Respondeo esse disparem rationem; nam in Bulla Summ. Pontifex excipit occidentes proditorie, & assassinos; sed sine morte subsecuta quis non potest dici occisor proditorius, sicuti potest dici assassinus; ergo.

Non reticeam tamen Farinac. *de immu. Eccl. c. 8. num. 125. in fin.* inclinare in sententiam asserentem assassinium attentatum, nõ secuta morte, gaudere immunitate; licet contrariũ asserat Peregr. *vbi sup. de immu. cap. 7. num. 37.* Nota verò, vt quis, tamquam assassinus, non possit vti priuilegio immunitatis Ecclesiæ, opus est quodd interueniat mandatum ad occidendum; nam ex mandato ad vulnerandum tantum, etiam mediante pecunia, non committitur assassinium. Ita Riec. *in p. 1. decis. 112. num. 1.* Ambrosin. *tr. de imm. cap. 7. num. 11.* Bonacin. *de leg. disp. 1. quæst. 7. §. 4. n. 20.* & alij. Item gaudebit immunitate, qui ex mandato alterius pecunia mediante occidit communem inimicum; vel qui præsentem ipso mandante occidit aliquem; nam in his casibus quis ita occidens aliquem, non dicitur assassinus, vt ex multis affirmat Farin. *de imm. cap. 8. num. 132. & 133.* Notandum est etiam, non esse assassinum, illum,

qui per preces, vel per alios respectus occidit aliquem; contra Villad. *in Pol. cap. 3. num. 215.* quia in assassinio opus est, vt adsit pecunia, vel loco pecuniæ, aliqua res pretio æstimabilis.

RESOL. XIX. *An testis, qui sua falsa depositione fuit causa, vt quis morti traderetur, fugiens effracto carcere in Ecclesiam, immunitate gaudeat?*

DVas difficultates tangit hæc quæstio. Prima, an rei, qui effracto carcere ad Ecclesiam confugiunt, gaudeant immunitate? Secunda, an testes falsi, vt suprà, tali etiam priuilegio fruuntur? Ad primam respõdeo affirmatiuè cum Ambrosin. *tr. de immu. cap. 10. num. 11.* Peregr. *de imm. cap. 5. num. 9.* & aliis; quidquid in contrarium asserat Gambac. *lib. 4. cap. 18. nu. 9. in fin.* vbi adest consuetudo, tales reos non gaudere: sed hoc falsum est; nam, vt suprà diximus, & notat in casu simili Farinac. *de imm. cap. 6. n. 65.* Bulla Greg. XIV. derogat & tollit omnes consuetudines, & reducit omnia ad vnã formã, cum particula taxatiua, excludendo omnes alios casus.

Ad secundam dubitationem principalẽ respondet negatiuè Italia *de imm. Eccl. lib. 1. c. 5. §. 4.* & latius §. 5. *numer. 145. & seq.* vbi docet testem falsum, ob quem morti aliquis traditus fuit, non gaudere immunitate Ecclesiæ; quia talis diceretur proditor homicida. Sed obseruat optimè Farinac. *de imm. c. 9. num. 141.* stantè Bulla Greg. in hoc casu, debere Episcopum consulere Summ. Pontificem, & iuxta illius responsum se regulare. Sed hanc doctrinam noster Peregr. *vbi sup. c. 7. num. 43.* putat non procedere, si testis, mediante pecunia corruptus, falsum deposuerit, propter quam falsitatem reus est condemnatus ad mortem; nam talis in hoc casu dicitur assassinus, & ided non gaudebit immunitate. Limitatio igitur, & consilium Farinacij procederet in casu, quo testis deposuisset falsum, non tamen pecunia mediante; & in tali casu, ita faciendum ab Episcopo, etiam ego existimo.

RESOL. XX. *An si quis occideret Fiscum Regium, vel Præsidentem Iustitiæ, gauderet immunitate Ecclesiæ?*

HÆc opinio ex supradictis in quæst. 7. resoluta est; sed in particulari illam posui; quia his diebus à quodam Iuriconsulto agitata fuit, qui dicebat, dictum reum ita facientem committere crimen læsæ Maiestatis, & ided non gaudere immunitate Ecclesiæ.

Sed prorsus, vt ego illi satisfeci, contrarium dicendum est: quia in Bulla excipitur tantum crimen læsæ Maiestatis contra personam Principis; sed dictus criminofus cõmisit quidem crimen læsæ Maiestatis, sed non in personam Principis; ergo gaudebit Ecclesiæ immunitate. & ita in terminis docet Bonacin. *de leg. disp. 3. quæst. 7. punct. 4. num. 22.* & Ambrosin. *de imm. c. 9. num. 7.* cum Farinac. *de imm. c. 13. n. 192. qui n. 185.* aduertit etiam occisores Cardinalem, & Episcoporum gaudere dicta immunitate, licet in tali casu putet reum à Iudice Ecclesiastico custodiendum esse, vt postea Sum. Pontifex informetur: sed absolute occidentes Cardinales non gaudere, docet Peregr. *de imm. cap. 9. num. 5.* etiam si dicti

dicti Cardinales galerum, seu capellum à Pontifice non acceperint.

RESOL. XXI. *An violentes Ecclesias frangendo fores, vel comburendo eas, gaudeant immunitate?*

Non gaudere respondet Villadieg. in *Polit. c. 3. num. 213.* Bobadilla in *polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. n. 49.* qui citat Remigium; & idem docet Faber in *leg. 1. Cod. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt.*

Sed contrarium docet Peregrin. de *immu. c. 12. n. 15.* & ratio est manifesta; nam Summ. Pontifex in ista Bulla excipit aliquos casus cum dictione *taxatiua, tantum;* quæ dictione tollit extensionem ad non expressa: sed dicta Bulla excipit tantum violentes Ecclesiam per homicidium, aut mutilationem membrorum; ergo non est extendenda ad alios violatores per quodlibet delictum.

RESOL. XXII. *An iudex Paganus, Saracenus, & quilibet infidelis gaudeat immunitate Ecclesie?*

Respondeo affirmatiue cum D. Antonino p. 3. tit. 12. p. 3. §. 1. ver. *Hic ergo exceptis.* Siluestro in *summa ver. immunitas 3. n. 2. vers. secundum de Pagano,* & Azorio p. 2. lib. 9. c. 9. *quest. 9.* Nec desunt pro firmanda mea opinione docti Iurisperiti, nam ita docet Riciull. de *iure person. lib. 2. cap. 12. per tot.* cum aliis quos citat & sequitur Barbof. in *Collect. to. 1. lib. 5. tit. 49. cap. 6. num. 50.* Faber in *leg. 2. C. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt,* & in §. *sed & hoc, num. 3.* Instit. de *his qui sunt sui, vel alieni iuris,* & Glossa, Hostiensis, Innoc. & Cardinalis apud Bobadill. *tom. 1. lib. 2. c. 14. nu. 51.* qui probabilem vocat hanc opinionem, & absolute etiam tenet illam in terminis nostræ Bullæ Italia de *immu. lib. 1. cap. 3. per tot.* & ratio est, quia tale privilegium non conceditur à Summo Pontifice intuitu personarum, sed loci. Sed privilegia locis concessa, ad quaslibet personas ibi stantes extenduntur, ut notat Bartol. in *leg. finali. Cod. de testam. & leg. cunctos populos,* & Bald. in *leg. si non speciali. C. de Testam.* Ergo dum infideles tali privilegio frui volunt, non est illis denegandum: quidquid in contrarium asserant Megala in 3. p. lib. 4. c. 2. nu. 3. & 16. Doctores apud Farinac. de *immu. c. 5. nu. 79.* qui num. 83. cum Peregr. tract. de *immu. cap. 12. num. 1.* & Suarez de *Relig. 1. tr. 2. lib. 3. c. 10. n. 11.* distinguit; si enim infidelis confugiens ad Ecclesiam, non petit Baptismum; putat contra nostram sententiam, non gaudere; quia sua infidelitate indignum se facit eius beneficio; sed ut diximus, hoc privilegium non conceditur ratione personarum, sed locorum. Vel petit Baptismum verè, & realiter; & non simulando; & tunc asserit gaudere. Sed tu tene nostram sententiam, quam valde miror vocari parum tutam à Gamba. l. 4. c. 7. n. 5. cum sit probabilis, & tam magnos Theologos & Iurisperitos habeat patronos, & ex ipsamet Societate probabilem vocavit Fagund. de *præcep. Eccl. l. 4. c. 4. n. 49.* & Portel. in *dub. Reg. ver. Eccl. imm. n. 10.*

RESOL. XXIII. *An Apostata à Religione gaudeat immunitate?*

Negatiue respondet Peregr. tr. de *immu. c. 12. n. 16.* sed contrariam sententiam tenendam esse

existimo. Dico igitur dictum Apostatam gaudere immunitate, non autem in Ecclesiis, & Monasteriis eiusdem Religionis, à qua apostatauit, sed in aliis, ut dictum est; & ita docet Duard. in *Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. q. 16. n. 15.* Bobadill. in *polit. tom. 1. lib. 2. c. 14. num. 57.* qui citat Rebuff. & Decian. Et ita docet in terminis nostræ Bullæ Farinac. de *immu. c. 13. n. 169.* & Italia de *immu. lib. 1. c. 3. §. 1. n. 17. ver. Ex his ergo apparet.* Vbi testatur quemdam Apostatam à Religione fuisse restitutum Ecclesiæ, ex qua fuerat extractus.

RESOL. XXIV. *An Clerici gaudeant immunitate Ecclesie; ita ut ad Ecclesiam confugientes pro criminibus non exceptis in Bulla, ab eorumdem Iudicibus Ecclesiasticis inuiti extrahi non possint ab ea?*

Difficilis est ista quaestio, & inter veteres, & recentiores Theologos & Canonistas non parum agitata. Prima opinio asserit non gaudere. Ita Villadieg. in *polit. cap. 3. n. 213.* Heuia in *curia Philip. p. 3. §. 12. nu. 17.* Abb. in *c. inter alia num. 13. de immu. Eccl.* & alij Iurisperiti, quos citat Guttier. p. 1. q. 4. lib. 3. q. 3. n. 1. & auctores infra citandi. Idem ex neotericis docet Bellet. in *disq. cler. p. 1. tit. 3. §. 15. num. 1.* Genuen. in *prax. c. 17. num. 11.* Tanner. in 2. 2. *diff. 5. q. 8. dub. 1. n. 16.* Peregr. de *immu. cap. 12. n. 3.* Megal. in 3. p. lib. 4. c. 2. n. 34. Bonacina de *legib. diff. 3. q. 7. §. 3. n. 7.* Fagundez de *præcep. Eccl. tract. 2. lib. 4. cap. 4. n. 52.* Suar. de *Relig. to. 1. tract. 2. lib. 3. c. 10. n. 6.* Lopez in *instr. p. 2. c. 285.* Azor. p. 2. lib. 9. c. 9. q. 9. Portell. in *dub. Regul. ver. Eccl. immu. n. 13.* Homobon. de *Exam. Eccl. p. 2. tr. 11. c. 12. q. 26. suppos. 3.* & alij. Probatur hæc opinio, quia ut ait Fagundez, cum hæc immunitas non sit de iure diuino, sed de iure Canonico, & positio; ideo non ligat Iudices Ecclesiasticos, ut patet ex praxi, & consuetudine. Abbas ubi supra profertur ex fundamento in confirmationem huius opinionis. Deinde Peregrinus ex verbis Bullæ Greg. nam ibi solum de laicis Sum. Pontifex facit mentionem. Ergo excludit Clericos ab ista immunitate, & ita seruari per consuetudinem testatur. At his minime obstantibus,

Secunda sententia docet, Clericos gaudere hac immunitate; & ita docet nouissime Salgado de *protectione Regia tom. 2. p. 2. cap. 4. num. 115.* & Roman. *conf. 226. quod incipit, Spectabilis Domine,* & in *conf. 234.* probat non solum Clericos de iure Canonico habere immunitatem; sed tenet, maiorem esse rationem, cur Clericus in Ecclesia capi nequeat, quam laicus. Idem docet Episcopus Diaz in *pract. Crim. cap. 123. in fine.* Iulius Clar. in *pract. §. fin. quest. 30. num. 16.* & Zerola in *Praxi Episcop. par. 1. §. Immunitas Ecclesiastica, ver. 8.* Decian. *tom. 2. lib. 6. cap. 26. num. 1.* Ioan. Maria Monticellus in *sua pract. crim. regul. 12. n. 18.* Couarruias lib. 2. *var. resol. cap. 20. nu. 16.* Et hanc sententiam, citans alios, veriorē, & communiorē putat Bobadilla in *Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. n. 57. in Glossa litt. P.* & nouissime docet hanc sententiam Farinac. tit. de *Carcer. qu. 28. n. 7.* Et in terminis nostræ Bullæ Ambrosinus de *Immunit. ca. 12. per totum.* Duardus in *Bulla Cæn. lib. 2. canon 15. quest. 16. n. 13.* & magis amplè Petrus Cenedo in *suis question. Canonicis question. 42. per totam.* ubi asserit, Iudices Ecclesia-

Ecclesiasticos, extrahendo Clericos ab Ecclesia sine licentia Summi Pontificis in casibus non expressis: incurrere in pœnas, & censuras latas contra violantes immunitatem Ecclesiarum. Et probatur hæc sententia; quia iura Canonica & Ciuilia indistinctè loquuntur, & indefinitè, ac generaliter; ergo tam laici, quam Clerici complectuntur ex auctoritate leg. de Pretio. ff. de publicat. Ceteras rationes adducit Ambrosin. & alij. Restat modò respondere ad argumenta in contrarium; sed quia in his laboribus breuitati studeo, solutionem argumenti Fagundez inuenies apud Petr. Cened. in *Can. qu. 42. m. 11.* Argumenta verò Abbatis satis soluta sunt à Decian. vbi sup. tom. 2. lib. 6. cap. 26. n. 1. & à Cardinali in c. inter alia. de immun. q. 6. Ad argumentum verò Peregrini respondet Gambac. de immun. lib. 4. c. 11. n. 8. Vbi probat in Constitutione Greg. XIV. adesse mentionem de Clericis & Ecclesiasticis.

RESOL XXV. An Religiosi gaudeant dicta immunitate, ita ut eorum Superiores non possint illos extrahere, si nolint, ab Ecclesiis; & quid, si delinquant in propriis Monasteriis.

Negat in specie Riccius p. 3. decis. 172. numer. 6. & ita fuisse decisum in Curia Archiep. Neapolitana asserit; & ita docent etiam Doctores citati superiori quæstione in prima opinione, qui pro confirmanda eorum sententia sic argumentabantur. Si Clerici gaudere debent immunitate Ecclesiarum, sequitur, quòd Religiosi numquam possent in carcerem detrudi à suis Prælati, cum semper sint in Monasterio, quod gaudet hac immunitate: sed hoc asserere est absurdum; ergo, neque Clerici, neque Religiosi immunitate Ecclesiarum gaudebunt. Et ita in particulari arguebant Syluester rer. Immunitas. 3. §. 3. n. 2. Fagundez de præcep. Eccl. tract. 2. lib. 4. c. 4. n. 52. Suarez de Relig. 10. 1. tract. 2. lib. 3. c. 10. n. 6. & noster Peregrinus de Immun. c. 12. n. 3. dub. 3. opin. 2. arg. 3. cum aliis.

At hoc inconueniente non obstante, multi DD. ut suprà visum est in secunda opinione, docuerunt Clericos, & per cōsequens Religiosos gaudere Ecclesiæ immunitate; & præcipuè inter illos Petrus Cenedo in quæst. Can. q. 42. & Petrus Gambac. lib. 4. c. 11. n. 10. vbi asserit; Eadem est ratio de Clericis, ac Religiosis; & idè licet illis, ad euadendas delictorum suorum iudiciales pœnas, ad Ecclesias, & Monasteria confugere; & sunt ab Ecclesia defendendi. Nec existimo satis esse consuetudinem, qua probetur, eos non solere ad Ecclesias confugere, ut propterea immunitate careant: sicut nil valeret, si probaretur idem de laicis; non enim propterea quòd nullus laicus per multos annos ad Ecclesiam confugit, idè mihi non proderit, si voluerit cōfugere. Sed probare necesse est consuetudinem, qua Clerici, seu Regulares ad Ecclesiam confugiētes, numquam in ea ad immunitatem admissi sunt. Ita Gambac. vbi addit, Regulares in Vrbe ad mortē damnatos per Iudicē ab Apostolica Sede delegatum, si commississent aliquod delictum non exceptum, posse ad Ecclesiam cōfugere, & eius immunitate gaudere. Hæc opinio mihi placet; & ita sen-

tio cum supradictis citatis Doctoribus, Regulares gaudere sicut Clericos immunitate Ecclesiarum. Sed difficultas est, quando delinquant in propriis Monasteriis. Idem dicendū videtur, stando in dicta opinione, quòd Clerici, & Regulares immunitate gaudeant. Et ita in terminis docet Gambacurta sup. n. 12. vbi ait: Difficultas non leuis superest de Regularibus delinquentibus in propriis Ecclesiis, seu Monasteriis, de quibus valdè dubiū est, an teneantur lege capit. final. de immun. Eccl. nisi textum illius cap. amplè intelligamus, ut delinquēs in ipso loco immunitatis, careat privilegio, quā rarissimè Religiosi ad immunitatem admittuntur, quia rarò exeunt: sed cū textus sit odiosus, ut latè ab immunitate excludens, & se restringat ad Ecclesias, & cœmeteria, ad quæ etiā se restringit Constitutio Greg. XIV. probabile mihi est in illis solis delictis grauib, quæ in Ecclesiis, vel cœmeteriis committuntur, ablatam esse illis immunitatem. Si quis verò hæc ipsa, seu alia graui delicta committat in aliis immunibus locis, Monasteriis, Domibus, etiam non carebit immunitate; quoniā in dictis Canonibus non est expressum. Ita ille. Quæ omnia limitat nu. 14. ad eos casus, in quibus Superior procederet contra Regulares in foro iudiciali ad vltices pœnas Canonum; non autè quando procederet in foro paterno ad pœnitentias salutares.

Hæc opinio Gambacurta est probabilis, stando in rigore Canonum, & præcipuè in terminis nostræ Bullæ Greg. XIV. vbi, ut suprà diximus, excluduntur ab immunitate tantum illi, qui membra mutilarent, vel occiderent in Ecclesiis; & idè cōmittentes alia delicta enormia in Ecclesiis vel cœmeteriis, gaudebunt immunitate; sicut etiam gaudebunt immunitate, committentes homicidia, & mutilationes membrorum, & alia delicta extra Ecclesias, & cœmeteria, in Monasteriis, & aliis locis, quæ præbent immunitatem Ecclesiasticam. Ex qua doctrina, Regularis qui committeret quodlibet graue delictum in Monasterio, gaudebit utique supradicta immunitate, & Superiores incurrerent in pœnas, & censuras violatæ immunitatis, si aduersum talem criminofum volentem gaudere hac immunitate, in iudicio procederent; & ipse in tali casu non teneretur ad interrogationem respondere. Hæc omnia, ut dixi, probabilia mihi videntur, stando in rigore Canonum, & Constitutionis Gregorianæ.

Sed contrarium tenendum videtur, ex recepta consuetudine à Sum. Pontificibus approbata: dixi approbata à Sum. Pontificibus, nam sola consuetudo, ut sæpius diximus, & doctè notat Cened. q. 2. n. 10. non præualet aduersus hanc immunitatē; nisi Pontificum interueniat consensus, quem in nostro casu interuenire patet; nā Summi Pontifices quotidie ex appellatione causarum ad Sacram Congregationem, vel ad ipsos de causis regularibus, vident eorum Superiores aduersus illos processus formare, & sententiam ferre de delictis intra Monasterium commissis; de quibus, stante contraria opinione, gauderēt dicti Regulares criminofii Ecclesiæ immunitate; & tamen de hoc non reclamāt, neque

neque supradictos Superiores, tamquā violatores immunitatis Ecclesiarum seuerè, vt deberent facere, puniunt; imò tales processus, & sententias confirmant. Ergo præbent illis, in huiusmodi casibus iurisdictionem, non obstante aliquo canone, & Bulla Gregoriana contrarium determinante. Et certè si opinio Gambacurtæ in praxi fuisset admitenda, nullus Religiosus puniretur, & obseruantia, & disciplina Regularis corrueret; & ideò vt Religionibus perniciosam, nullo pacto admittendam esse puto.

RESOL. XXVI. *An reus amittat immunitatem, qui deceptus fuit subdolis verbis & fallaciis, ad egrediendum ab Ecclesia, & Index possit illum punire?*

Affirmatiuè respondet Bonac. de leg. disp. 3. q. 7. §. 4. n. 24. Filiucius to. 1. tr. 15. c. 6. n. 154. Duard. in Bulla Cœn. lib. 2. can. 15. q. 16. num. 34. Fagundez de Præcep. Eccl. tr. ... lib. 4. c. 4. nu. 56. qui citat Suarez, & Nauarrum; quamobrè asserit, Videant delinquentes, ne se falli finant; vbi primùm enim à loco sacro sponte egrediuntur, hanc immunitatem amittunt. Fallit tamen hoc iuxta Syluestr. verb. immun. 3. nu. 24. nisi exeant ad requisita naturæ, cui libenter adhæreo: indecens enim est, vt Ecclesia Dei, & locus sacer, qui omni odorum suffimento olere debet, his immunditiis sordeat. Ita Fagundez.

Non reticeam tamen contrarium docere Bobadill. in Polit. to. 1. lib. 2. c. 14. n. 80. ibi; *aunque por palabras blandas, ó enganosas, ó promesas, &c.* Idem docet Villadiego in Polit. c. 3. num. 222. & noster P. Megal. in 3. p. lib. 4. c. 2. q. 1. n. 31. vbi asserit. Et prædicta procedunt, etiam si blandis verbis, vel fallaciis à ministris Iustitiæ, vel Iudice inductus delinquens sponte exiret. Vnde hæc sententia in fauorem Ecclesiæ amplectenda videtur, & illam etiam docet Mastrill. heu quondam noster! lib. 2. Decis. 169. n. 12.

RESOL. XXVII. *An reus fugiens ad Palatium Episcopi, qui non sit intra confines, & quadraginta passus, sed longè ab Ecclesia distet, gaudeat immunitate?*

Negatiuè respondet Bobadill. in Polit. to. 1. lib. 2. c. 14. n. 85. qui in gloss. lit. C. ex Couarru. lib. 2. var. cap. 20. n. 5. testatur de communi praxi, & idem docet Ambrosin. de immun. ca. 10. n. 7. Et maximè hoc procederet si in tali Palatio non adesset oratorium, in quo diuinum celebretur sacrificium. Et nouissimè docet hanc sententiam Martinus Bonacina de leg. disp. 3. q. 7. §. 2. num. 8. & Piafecius in praxi Episc. p. 2. c. 4. art. 8. n. 2.

Sed contrariam opinionem amplexi sunt non ignobiles auctores, & inter illos noster P. Peregrinus tract. de immun. cap. 4. n. 69. vbi citat plures DD. quibus ego addo Megalam in 3. p. lib. 4. c. 2. q. 1. nu. 36. Franciscum Leo, in thes. fori. Eccles. pag. 1. cap. 13. num. 14. Gambac. de immun. lib. 4. c. 3. nu. 7. Azorium pag. 2. lib. 9. c. 8. q. 5. Marium Italianum tract. de immun. lib. 1. c. 4. §. 9. n. 1. & seq. Anastasium Germonium de immun. sac. templ. lib. 3. c. 16. num. 45. & seq. Giurb. conf. 10. num. 13. & alios. Et ratio est, quia hæc immunitas concessa est ratione dignitatis personæ Episcopalis, propter sanctitatem muneris, & dignitatis; sic-

ut tota familia Episcopi, licet laica, gaudet intuitu eius priuilegio fori. Itaque dicendum absolute Palatium Episcopi, siue cum Cappella, siue sine Cappella, siue intra quadraginta passus, siue extra, gaudere ea immunitate, qua gaudet sponsa eius Ecclesia: vnde Doctores contrarium sentientes non sunt audiendi; quia cum causa immunitatis sit fauorabilis, non solum delinquenti, sed etiam Ecclesiæ, minimè restringenda erit, sed potius amplianda: & licet res dubia sit, sciunt iam omnes, quod in dubiis pro reo, & in dubiis pro Ecclesia pronütietur, per ea, quæ pulchrè notat Riccius in Praxi pag. 2. Resol. 42. num. 2. Igitur nostra sententia omnino optinenda erit, & in praxi obseruanda. Notandum est etiam quod Villadiego in Polit. cap. 3. num. 201. extendit hanc immunitatem, *a las casas de algunos Embaxadores de la Corte.*

RESOL. XXVIII. *An si aliquis à satellitibus fugiens intraret in cubiculum egrotantis, vbi ipsum communicandum Sacerdos cum SS. Sacramento aduenisset, & ibi à dictis birroariis comprehensus fuisset, antequam Sacerdotem tangeret, an is inquam, immunitate gauderet?*

Suppono contra Gloss. in c. quæsitum. 13. q. 2. Couarr. lib. 2. var. c. 20. nu. 6. & Bonaciam vbi infra reum tangentem Sacerdotem, qui Eucharistiam deferret, gaudere immunitate Ecclesiæ, neque capi posse; & si capiatur, restituendus erit. Bobadilla in Polit. to. 1. lib. 2. cap. 14. n. 86. qui in Gloss. lit. G. citat pro hac sententia 30. Doctores, quibus ego addo Raph. de la Torre tom. 2. in 2. q. 99. a. 3. disput. 7. Io. de Heuia in Curia Philipp. pag. 3. §. 12. num. 8. Mirandam de ordine iud. to. 1. q. 15. art. 4. concl. 2. Tanner. in 2. 2. disp. 5. quæst. 8. dub. 1. num. 14. Megalam in 3. p. lib. 4. cap. 2. q. 1. num. 38. Ceuallos in tr. de cognitione per viam violen. p. 3. q. 42. per tot. Petr. de Cenedo in qq. Canon. q. 42. num. 13. Graffium in decis. p. 2. lib. 1. cap. 1. numer. 32. Rodriquez in summ. tom. 1. cap. 155. num. 1. Ambrosinum de immun. cap. 10. nu. 9. Gambacurt. de immun. lib. 4. c. 6. num. 4. Syluestr. ver. immunitas 3. num. 1. Angelum eodem ver. quæst. 28. cum aliis. Et ratio est; quia hoc dignissimum Sacramentum potissima causa est, vt Ecclesiis hæc immunitas concessa sit; ergo multò magis debet ipsum eandem habere immunitatem. At præcipua ratio huius assertionis, est concors omnium Doctorum sententia.

Sed cum hæc omnia vera sint, difficultas est in nostro casu, in quo reus non potuit tangere Sacerdotem, sed solum intrare in cubiculum, vbi Sacerdos cum SS. Sacramento extabat pro communicando infirmo. Sed ego quidquid in contrariū asserat Bonacina de leg. disp. 3. q. 8. §. 2. n. 11. puto dictum reum in illo cubiculo gaudere immunitate; & satellites illum comprehendendo, in censuras Bullæ incidere; & Iudicem debere illi Ecclesiæ restituere: nam locus in quo actus est corpus Christi, quamuis in transitu, vt erat in casu nostro, gaudet immunitate, & illam alteri præbet; & ita docet P. Suarez de Relig. to. 1. tr. 2. lib. 3. c. 9. nu. 10. in fin. Et non solum in hoc casu, puto reum immunitate gaudere; sed etiam per plateas ciuitatis, quando fugiens à satellitibus,

litibus, se immisceret inter illas personas, quæ affo-
ciant Venerabile Sacramentum Eucharistiæ, etiã si
non tangeret Sacerdotem, vel hastam Baldachini.
Quia omnes illæ personæ vnâ cum Sacerdote ge-
stante SS. Sacramentum, repræsentant vnâ Ec-
clesiam. Et ita iisdem verbis docet noster P. Pere-
grin. *de immunit.* *Eccles. cap. 4. nu. 19.* cum Mario Italia
etiã *de immunit. lib. 1. cap. 4. §. 10. n. 8.* quod est valdè
notandum; nam talis casus potest de facili in praxi
contingere. Notandum est verò quòd confugiens
ad Sacerdotem portantem Oleum sanctum infir-
mis, non gaudet Ecclesiæ immunitate, vt notat
Riccius *par. 3. decis. 88. num. 5.*

RESOL. XXIX. *An Hæreticus non solum ob hære-
sim, verum etiam ob alia delicta, distincta ab hæresi,
careat immunitate Ecclesiarum?*

Affirmatiuè respondet Gambac. *lib. 7. c. 3. num.*
6. Peregrinus *de immunit. c. 8. num. 13.* Bobadill.
to. 1. lib. 2. cap. 14. num. 54. Tanner. *in 2. 2. disp. 5. quest. 8.*
dub. 1. num. 16. si tamen de hæresi non fuisset puni-
tus; & ratio est, quia est indignus tali fauore, & vt
Ecclesia illum defendat. Verum contrariam sen-
tentiam tenendam esse iudico cum Portell. *in du-
biis Regul. ver. Ecclesiæ immunitas, numer. 10.* Azorio
pag. 2. lib. 9. cap. 9. quest. 9. Syluestro *ver. immunitas 3.*
quest. 3. Suarez *de Relig. tom. 1. tr. 2. lib. 3. cap. 10. nu. 13.*
Bonacin. *de leg. disput. 3. quest. 7. §. 3. num. 3.* & aliis. Et
ratio est, quia non habemus fundamentum ad ex-
cipiendam personam, vbi crimen non est exce-
ptum. Vnde in illis locis, vbi hæretici impunè ha-
bitare permittuntur, nec propter hæresim puniun-
tur; dicendum est in criminibus non exceptis, gau-
dere, vt ceteros, immunitate Ecclesiarum. Vide
circa præsentem quæstionem Farinac. *de immunit. c.*
13. num. 170.

RESOL. XXX. *An quis comprehensus extra locum
sacrum, per illum tamen ad carcerem ducatur, vel ad
supplicium, & ad mortem trahatur per aliquam Ec-
clesiam, gaudeat immunitate?*

Prima opinio negat. Ita Bobadill. *in Pol. tom. 1.*
lib. 2. c. 14. num. 61. qui in *Gloss. lit. A.* plusquam 25.
Doctores pro hac sententia adducit. Idem docet
in casu simili Tanner. *in 2. 2. disp. 5. dub. 1. n. 17.* & ra-
tio est, quia talis reus liber in Ecclesiam non fuit
ingressus; ergo immunitate non gaudebit.

Secunda opinio affirmat, quam tuetur Nauarr.
in Manuali cap. 25. numer. 19. Boër. *decis. 100.* Germon.
de Immunit. lib. 3. cap. 16. num. 35. & alij citati à Boba-
dill. *vbi sup. in Glossa litt. B.*

Tertia opinio distinguit: vel carceratus ducitur
per Ecclesiã ex necessitate, quia ex alio loco trans-
ire non potest; & in hoc casu procederet prima
opinio: vel voluntariè, & sine necessitate per Ec-
clesiam ductus fuit; & in hoc casu secunda opinio
sequenda erit. Ita docet noster P. Peregrin. *de im-
munit. c. 5. n. 8.* Alteram distinctionem pro concordia
dictarum opinionum affert etiam Farinac. *de im-
munit. c. 15. num. 205.*

Quid ego sentiam, dicam breuiter; non obstan-
tibus dictis distinctionibus, quas ingeniosas esse

arbitror, puto cum Fagundez *de Præcep. Eccles. tr. 2. l. 3.*
c. 4. num. 57. vtramque opinionem esse probabilem:
priorem tamen in rigore iuris veriorem; poste-
riorem autem magis piam, & ideo in praxi am-
plectendam.

RESOL. XXXI. *An qui ex proposito, & sub specie
amicitiæ proditoriè alapam alicui viro nobili inferret,
vel cum fustibus eum percuteret, gauderet Ecclesiæ im-
munitate?*

Hoc dubium à nemine tactum notat Bobadill.
in Pol. tom. 1. lib. 2. cap. 14. nu. 44. & putat in ta-
li casu percutientem non gaudere Ecclesiæ immu-
nitate. *Los palos,* (hæc sunt eius verba,) *y el bofetón se
reputa en derecho por grauisima iniuria, por lo qual se
podria desir, que el tal aleuoso no gozasse de la Inmunidad
Eclesiastica, y así se determino en el Consejo supremo, el
año de setenta y seys.* & post Bobadill. hanc sententiã
docet etiam Villadiego *in Polit. c. 3. nu. 211.* & Io. de
Heuia *in Curia Philipp. p. 3. §. 12. n. 37.*

Sed hæc opinio post Bullam Greg. XIV. non est
tenenda; quia Summ. Pontifex, vt suprã dictum est,
in ista Constitutione excipit aliquos casus ab im-
munitate Ecclesiastica; sed exceptio firmat regulã
in contrarium in casibus non exceptis, ex lege, *Tri-
bunus, §. vlt. ff. de militari testam.* vt notat Suar. *de leg.*
lib. 8. cap. 19. num. 7. in fin. ergo, cum excipiat tan-
tùm in Bulla homicidium proditorium, nõ est ex-
tendenda hæc exceptio ad alapas, & fustes prodio-
toriè alicui inflictas. Confirmatur, quia Summus
Pontifex, vt excludat omnes alios casus, in dicta
Constitutione apposuit dictionem taxatiuam, *tan-
tùm;* ibi, *Ita ad vnâ tantùm formam reducimus.* quæ
dictio de sui natura impedit extensionem ad non
expressa, ex leg. *properandum. §. 1. Cod. de iud.* vt no-
tat Dec. *lib. 1. conf. 54. numer. 1.* & alij, ergo, &c. Ex
hac doctrina valdè notanda, vt contra Gambac.
quest. 1. notauimus, pendet decisio multorum ca-
suum: & ideo Raptores Virginũ gaudent immu-
nitate hæc, ita Fagundez *de præcep. Eccles. tract. 2. lib. 4.*
cap. 4. numer. 47. Item Simoniaci, absque tamen er-
rore in intellectu; nam ita essent hæretici, & per
consequens exceptuati per Bullam. Item Blasphemi,
si blasphemias hæreticales non proferant; ita
Ambrosin. *de immunit. cap. 8. num. 12.* Item Adulteri,
contra Ancharanum *in cap. inter alia, de immunit. Ec-
cles.* Ita Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 8. nu. 11.*
Item Homicida, qui ex proposito, & deliberatè, &
data opera aliquem occidit; ita Peregr. *cap. 7. nu. 16.*
Item capitaliter Banniti; ita idem Peregr. *cap. 5. n. 11.*
Item Tonsores monetarum; ita Marius Italia *de
imm. lib. 1. cap. 5. §. 1. numer. 15.* Hi omnes, sicut etiam
multi alij gaudent immunitate Ecclesiarum, quia
supradicta crimina nõ sunt in Constitutione Greg.
excepta: & dicta Bulla, quæ, vt diximus, redu-
cit omnia ad vnâ formam cum particula taxa-
tiua, non est extendenda ad alios casus similes.

RESOL. XXXII. *An Mercator, qui fraudulenter
decoxit, gaudeat immunitate?*

Negatiuè respondet Gambac. *lib. 4. cap. 15. num.*
7. in terminis nostræ Bullæ; & ita etiam do-
cuet-

cuerunt ex Theologis Ioann. de la Cruz in direct. conscient. pag. 1. Prac. 8. questio. 3. artic. 1. dub. 1. concl. 1. Fagundez de precept. Eccles. tract. 2. lib. 4. cap. 4. num. 53. Rodriquez in Sum. tom. 7. cap. 154. num. 1. & ex Iurisperitis Bobadill. to. 1. lib. 2. cap. 14. num. 67. & 71. Villadiego in Polit. cap. 3. nu. 216. Azueus tom. 3. lib. 5. tit. 26. leg. 6. num. 2. Gutierrez pract. quest. lib. 1. quest. 1. per tot. & alij. quia Pius V. in Constitutione edita anno 1570. eos furibus assimilauit; & in illos ultimam pœnam supplicij inflixit. Deinde asserunt multi, illos inclusos esse in nostra Bulla Gregoriana sub nomine publicorum latronum; & in hanc sententiam tandē inclinat Tanner. in. 2. 2. D. Thomæ disput. 5. quest. 8. dub. 1. num. 17. & noster P. Peregrin. de Immunit. c. 12. numer. 4. in fine.

Sed ego his diebus in casu N. contrarium consului, & ita postea Romæ in Sacra Cardinalium Congregatione fuit decisum: nempe decoctorem etiam fraudulentum immunitate gaudere; & respondebam ad Doctores citatos pro Gambacurta, & Peregrino, ipsos non loqui in terminis Bullæ Gregorij XIV. quia in Hispania dicta Constitutio non est vsu recepta, vt notauit Portel. in Dub. Regul. vers. Eccles. Immunitas, numero 9. & ratio est, quia, vt sapius diximus, in dicta Bulla non priuantur dicti decoctores immunitate: nam inter casus exceptos, casus decoctorum non inuenitur; & dicta Bulla non est extendenda ad alios casus ibi non expressos. Deinde hoc apparet ex verbis Bullæ; nam ibi Pontifex reuocat omnia indulta, & priuilegia data Principibus; vt possint ad Ecclesiā confugientes extrahere, & præsertim fraudulentos decoctores. Vnde cum in ista narratiua talium decoctorum efficiatur mentio, de quibus postea, quando Summus Pontifex disponit, ne verbum quidem de illis; apparet manifestè Pontificem voluisse huiusmodi decoctores gaudere: & ita in terminis huius Constit. docet Farinac. de Immunit. cap. 3. numer. 64. retractans se de contraria opinione, quam docuerat antea in tract. de carcer. quest. 28. numer. 33. Idem docet Gratia. in discept. Forens. tom. 2. cap. 380. numer. 29. Girona tract. de Priuileg. cap. 23. numer. 1035. Ambrosin. de immunit. cap. 13. numer. 4. Flauius Cherubinus in Compend. Bull. tom. 2. const. 117. Pij V. schol. 2. cum alijs Iurisperitis. & ex Theologis Nauarr. in Man. cap. 25. numer. 19. Duard. in Bull. Cen. lib. 2. can. 5. quest. 16. Bonacin. de leg. disp. 3. quest. 7. §. 4. numer. 2. Fernandez in Exam. Theolog. Mor. pag. 4. cap. 10. §. 1. numer. 10. & alij. Ad id verò, quod dicebatur in contrarium, quod sub nomine publici latronis includitur decoctor, negatur; & vt dixi, ex verbis ipsius Bullæ contrarium apparet. Adde quod, si dicta sententia esset vera, rarò in praxi occurreret; quia difficile admodum est, vt notat ipsemet Peregrinus, concurrere in aliquo decoctore ea, quæ necessaria sunt ad publicum latronem constituendum, & maximè actuum frequentia. Ex his apparet quàm cautè legendi sint aliqui Iurisperiti, & præsertim Hispani, asserentes etiam simplices debitores, qui sine causa criminis confugiunt ad Ecclesiā, non gaudere illius immunitate. Et ita docet, citans alios, Hieronym. Cæ-

uall. in tr. de cognit. per viam violentiæ, part. 2. quest. 5. num. 6. nam hæc opinio est contra immunitatem Ecclesiæ, & Constitutionem Gregor. vt notauit Farinac. vbi sup. tract. de immunit. cap. 3. numer. 57. & 62. vbi citat multos alios; quibus ego addo Graff. tom. 1. lib. 3. conf. 1. per tot. de immunit. Eccles. Portell. in dub. reg. verb. Eccles. immunitas, numer. 14. Peregr. de immunit. cap. 12. numer. 10. Bonacina de leg. disputat. 3. quest. 7. §. 4. numer. 2. Megal. in 3. part. lib. 4. cap. 2. quest. 2. numer. 33. qui testatur de communi Doctorum sententia: & hæc doctrina procedit etiam stante statuto, quod debitor carcerari possit; & quod sit suspectus de fuga: & etiam in debitore publico, vt est exactor tributorum. Idem dicendum est de debitore ex causa administrationis, & redditionis rationum, & de obligato ad rationem publicam, vel de officiali debitore ex causa Syndicatus. Ita suprâ citati Doctores.

RESOL. XXXIII. An qui occidit inimicum ex premeditata animi deliberatione apostatæ, vt vulgo dicitur, atque ex industria, non autem proditoriè, seu per insidias, gaudeat immunitate?

Dixi non proditoriè, neque per insidias, quia de hoc suprâ diximus: igitur ad casum propositum respondendo, dico negatiuam sententiā docere Gambacurt. lib. 5. cap. 4. num. 19. & seq. Probat hanc opinionem ex cap. 1. de homicidio, & ex consuetudine multorum locorum.

Sed post nostram Constitutionem hæc opinio est prorsus reprobanda, sicut illam reprobatur Riccius part. 5. collect. 1792. Peregrinus de Immunit. ca. 7. num. 15. & alij: nam Summus Pontifex in ista Constitutione excipit tantum homicidium proditorium, vbi nullus præcedebat rancor, sed potius simulabatur amicitia; ergo non est dicta exceptio extendenda ad homicidium non proditorium, dato quod deliberatè, & ex industria sit commissum; quia dicta Bulla non sustinet extensiones ad alios casus, ibi non expressos, cum reducat omnia ad vnā formam, vt sæpè diximus, cum particula taxatiua: tantum. & excipiendo aliquos casus, exceptio firmat regulam in casibus non exceptuatis. Ex quibus patet responsio ad argumenta Gambacurt. nam, vt probauimus suprâ quest. 1. hæc Bulla Greg. XIV. derogat iuri communi, & consuetudinibus contra eius formam; ergo in nostro casu non valet argumentum ex cap. 1. de homicidio, neque ex consuetudine, stante derogatione iuris communis, & consuetudinum suprâ dictæ Bullæ.

RESOL. XXXIV. An occidens clericum gaudeat immunitate?

Negatiuè respondet Villad. in Polit. c. 3. num. 212. Riccius in Praxi part. 2. resolut. 309. per totam. Primò, quia occidens est excommunicatus; ergo non gaudet immunitate. Secundò, quia hæc immunitas non conceditur committentibus crimen læsæ Maiestatis: sed offendens Clericum committit crimen læsæ Maiestatis diuinæ; ergo. Tertio delinquentes in Ecclesia non fruuntur hac immunitate. Hanc sententiā docet etiam Bobadilla tom. 1. lib. 2. c. 14. num.

num. 47. qui citat Vasquium, Remigium, & Suarez de Paz. in Praxi. tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 3. numer. 169. & tamquam probabilem illam admittit Ioan. Saneius in suis Practicis disp. 44. num. 52.

Sed post Constitutionem Gregorianam contrarium tenendum est; & ita docet Peregr. de immunit. Eccl. cap. 12. num. 13. Ceuall. tract. de cognit. per viam violent. part. 2. quest. 101. cum Farinac. de immunit. cap. 7. numer. 114. retractans se de contraria sententia, quam docuerat antea in tract. de carcer. quest. 28. numer. 29. & Mar. Italia de immunit. lib. 1. cap. 2. §. unico numer. 6. & cap. 5. §. 3. numer. 79. & ratio est, quia inter homicidia excepta, non ponuntur nisi homicidia proditoria, aut per assassinium peracta; ergo verba Bullæ, ut sæpe dictum est, non sunt extendenda ad alia homicidia. Nec obstat, quod Clericus representat Ecclesiam, & illum offendens Ecclesiam offendit; ergo. nam respondetur, quod Ecclesia diligit inimicos, & benefacit persequentibus illam; nec etiam obstat, quod qui committit sacrilegium, non gaudet immunitate, ut notat Gutier. pract. questionum lib. 3. quest. 1. num. 33. & alij: sed occidens clericum sacrilegium committit; ergo. nam respondetur, sententiam Gutierrez, & aliorum post Constitutionem Gregor. non esse sustinendam; quia in Bulla crimen sacrilegij non reperitur exceptum; ergo debet gaudere; & ita docet Ambrosin. de immunit. c. 4. num. 6. reprobans Decian. tom. 1. lib. 6. cap. 28. num. 7. & Duardus in Bull. can. lib. 2. canon. 15. q. 16. num. 27.

Ex quibus patet responsio ad argumenta Ricciij superius posita. Ad primum nego excommunicatum non gaudere immunitate Ecclesiarum, quia talis casus non est exceptus in Bulla. Secundò, hoc priuilegium non est datum fauore personarum, sed propter reuerentiam factorum locorum. Tertiò, excommunicatio non habet alios effectus, nisi quos iura declarauerunt; sed nullum ius statuit, ut excommunicatus immunitate non gaudeat: ergo. Et ita contra Felinum in c. 2. de except. numer. 5. docent omnes Doctores, tam ante Bullam, quam post Bullam Greg. XIV. Ita Ioan. de la Cruz in Direct. conscient. part. 1. præcept. 8. q. 3. art. 1. dub. 1. conclus. 2. Suarez de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. c. 10. n. 3. Fagundez de Præcept. Eccl. tract. 2. lib. 4. cap. 4. nu. 50. Alterius de cens. tom. 1. lib. 2. cap. 6. col. 3. ver. Hoc idem sentiendum est. Nauarr. cap. 25. num. 20. Syluest. ver. immunitas 3. quest. 3. Angel. eodem ver. num. 11. Rosella eodem ver. immunit. 2. num. 7. Armilla eodem ver. num. 7. & alij. Ad secundum argumentum respondetur ex dictis, quod in Constitutione Gregor. non excipiuntur ab immunitate omnes delinquentes in crimine læsæ Maiestatis, sed tantum excipitur crimen læsæ Maiestatis in personam Principis commissum. Ad tertium respondetur ex dicta Bulla Greg. omnes delinquentes in Ecclesia gaudere immunitate; præter ibi committentes homicidia, & membrorum mutilationem, ut docet Riccius p. 5. collect. 1792. & communiter. Unde patet occidentem clericum gaudere omnino Ecclesiæ immunitate; quod est valde notandum, quia casus potest de facili in praxi contingere: neque circa

Pars I.

presentem questionem admittenda est doctrina Petri Gambacurtæ, contra quem, & merito, insurgit Giurb. conf. 70. num. 9.

RESOL. XXXV. An occidens amicum reconciliatum, tamquam proditor careat immunitate?

Suppono, inter inimicos non esse homicidium proditorium, nam tunc dicitur quis proditoriè occidere aliquem, quando inter illum & occisum nullus præcedebat rancor, sed potius simulabatur amicitia, ut puta, quia insimul comedebant, vel simul erant in itinere. & ita docet Ambros. de immunit. cap. 6. numer. 1. Peregrin. etiam de immunit. cap. 7. numer. 2. & alij. & ideò, ut supra diximus, etiam occidens inimicum retrò, non dicitur committere homicidium proditorium; quia debebat sibi præcauere ab inimico suo, ut ex doctrina Bartoli, sequuntur scribentes omnes post Bullam Greg. licet illos carpat & irrideat, sed immerito, Gambacurt. lib. 5. cap. 28. n. 3.

Hoc supposito, respondeo occidentem amicum reconciliatum gaudere immunitate; quia talis non dicitur proditor, & Bulla excipit tantum homicidium proditorium; & ita fuisse decisum in curia Archiepiscopali Neapolitana testatur Riccius part. 1. decisio. 168. numer. 2. ubi ait: Cum dubitaretur in Curia Archiepiscopali, si occidens amicum reconciliatum dicatur proditor; fuit communi omnium voto conclusum, minimè potuisse dici proditorem: amicus enim reconciliatus æquipollet inimico. Ita ille. & adducit multas alias rationes, & Doctores; adi illum, & non pigebit.

RESOL. XXXVI. Vtrum si quis veneno occideret aliquem, gauderet immunitate?

Non gaudere docent ferè omnes Doctores, & ita tenet Homobonus de exam. Eccl. part. 2. tract. vi. cap. 5. quest. 5. resol. 4. Megal. in 3. part. lib. 4. cap. 1. quest. 1. numer. 18. Peregr. de immunit. cap. 7. numer. 6. Marius Italia de immunit. lib. 1. cap. 5. §. 4. numer. 36. Ioan. de la Cruz in direct. conf. part. 1. præcept. 8. quest. 3. art. 2. dub. 1. concl. 1. Graff. tom. 1. lib. 3. conf. unico de immunit. Eccl. numer. 16. Villadieg. in polit. cap. 3. num. 28. & Bobadill. in polit. tom. 1. lib. 2. c. 14. num. 75. ubi sic ait: Duda es, si al que mata con veneno le valdra la Iglesia, y digo que no, pues el derecho tanto considero las insidias y traycion por indignas de la inmunidad Ecclesiastica, y el que recibe el veneno esta seguro, y es mas prodicion matar con veneno que con hierro, y asi aunque muchos Canonistas tenieron lo contrario, pero Boerio, Gigante, y Deciano tienen esta parte y con maiores fundamentos, y io lo mismo.

His tamen non obstantibus Farinac. de immunit. cap. 9. numer. 142. putat in tali casu debere Episcopum consulere Summ. Pontif. & iuxta illius responsum se regulare, & exequi; vide etiam Ioan. de Hevia in Curia Philipp. part. 3. §. 12. numer. 6. & Barbosa in Collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 9. n. 13.

B

RE-

RESOL. XXXVII. *An palatia Illustrissimorum Cardinalium gaudeant immunitate?*

Negatiuè responder noster Duardus in *comment. Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quæst. 16. num. 12.* putat enim, hoc priuilegium illis reuocatum fuisse à Greg. XIII. & Sixto V.

Sed contrariam sententiam amplectendam esse puto, in locis extra Urbem Romæ; quia tale priuilegium non fuit illis simpliciter sublatum, sed tantum pro vrbe Romana: & cum causæ aliquæ non militent extra dictam urbem, dicendum est, in aliis locis, vel saltem extra statum Ecclesiasticos ael supradicta Palatia confugientes gaudere; & ita docet ex nostris P. Peregrin. *de immunit. Eccl. cap. 4. num. 75. in fin.*

RESOL. XXXVIII. *An qui vehementer suspectus est de hæresi, gaudeat immunitate Ecclesiarum.*

Cum quadam limitatione affirmatiuè respondet Gambacurt. *lib. 5. c. 38. n. 4.*

Sed omnes scribentes super dictam Bullam, absolute negatiuam sententiam docent; vt noster Pater Peregrin. *cap. 8. num. 8.* Marius Italia *lib. 1. cap. 5. §. 6. num. 59. & num. 140.* & Ambros. *cap. 8. num. 10.* Idem etiam docet Penna in *suis Annot. ad. 2. part. Director. Inquis. schol. 9. §. qui autem inueni.* & post hæc scripta hanc etiam sententiam inueni apud Farinac. *de immunit. Eccl. c. 13. num. 175.* vbi sic asserit: Non solum blasphemum hæreticalem, sed etiam quemcumque alium de hæresi quouis modo suspectum, si ad Ecclesiam confugiat, ab ea à ministris sancti Officij indifferenter extrahitur: & ratio est, quia cum error hæresis consistat in intellectu, qui nisi per ipsiusmet rei confessionem declarari non potest, formalitasque hæresis ab hoc dependeat, utique pro fidei orthodoxe cōseruatione, ne pestifera hæc lues latenter serpat, si rei huiusmodi ad Ecclesiam confugiant, ab ea extrahendi sunt, iuxtaque intentionis declarationem ad abiurationis gradum admittuntur; & ita in antiquissimo illius sacri Tribunalis stylo semper seruatum est, & seruatur in præsens. Hæc Farinacius. Vnde apparet, me his diebus rectè respondisse contra opinionem Gambacurt, quæ omnino reiicienda est.

RESOL. XXXIX. *De aliquibus Ioannis Sancij opinionibus, circa immunitatem Ecclesiarum.*

Nouissimè hic auctor edidit suas selectas disputationes, vbi in *disput. 44. num. 52.* docuit, posse Iudicem sequi has opiniones probabiles, & extrahere reum ab Ecclesia, in his casibus; Primò, si sit blasphemus. Secundò, si occidat Clericum. Tertiò, si è manibus satellitum eripiat, & ad Ecclesiam confugiat. Quartò, si committat delictum in Ecclesia: nam in hoc casu putat non gaudere, etiam in aliis delictis extra Ecclesiam peractis. Quintò, si exiret ab Ecclesia committendi criminis causa, putat etiam non gaudere Ecclesiæ immunitate. Sed Confessarij cautè legant hæc omnia; nam loquitur in terminis iuris communis, & in Hispania, vbi, vt suprà notauimus, Bulla Grego-

riana non est vsu recepta; & idè quidquid sit de probabilitate dictorum casuum, stante supradicta Bulla reus, vt suprà, immunitate Ecclesiarum gaudebit.

RESOL. XL. *An damnatus ad triremes in vita, vel ad tempus, si confugiat ad Ecclesiam, gaudeat eius immunitate?*

Non gaudere docet Villadiego in *Polit. cap. 3. num. 215.* vbi asserit, *No vale la Iglesia al Galeote que esta condenado à seruicio de galeras.* Idem etiam docet Martha *de iur. p. 2. cap. 51. num. 17.* & alij.

Sed meritò contrariam sententiam docet ex nostris Regnicolis vir doctus Giurb. in *consiliis criminalibus consil. 30. num. 21.* nam Ecclesia non à pœna infligenda tantum reddit delinquentem ad eam confugientem securum, sed etiam à pœna imposita: & sic damnatum ad Castrum Milatij per septennium, ad Ecclesiam confugientem, gaudere eius immunitate, declarauit Curia Archiepiscopi Messanenensis ann. 1619. in causa cuiusdam Barresio. Et anno 1618. in causa cuiusdam Bonauoglia, qui ex triremibus Neapolitanis ad Ecclesiam confugerat, idem Archiepiscopus Messanenensis ita etiam declarauit. Et hanc sententiam in fauorem Ecclesiæ omnino tenendam esse existimo.

RESOL. XLI. *An Iudices, vel alij contraueniens huic Constitutioni sint ab Episcopo absoluendi, vel talis excommunicatio sit Summo Pontifici reseruata?*

Esse reseruata Summo Pontifici, docet Italia *de immunit. Ecclesiastic. cap. 6. §. 2. nu. 3.* Duardus in *Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quæst. 16. num. 19.* Farinac. *de immunit. cap. 20. num. 315.* vbi acriter inuehitur contra aliter sentientes. Idem docet Filiucius *tom. 1. tract. 15. cap. 6. num. 155.* & nouissimè noster P. Peregrin. *de immunit. cap. 15. num. 16.* qui post multa, sic asserit: Pro conclusionis cōfirmatione addo, quod cum hoc dubium discuteretur in Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ fuit conclusum, censuras prædictas esse reseruatas Sedi Apostolicæ, nec posse Ordinarios regulariter ab illis absolvere. Et facto verbo Summ. Pontifici Paulo V. annuit. Ita mihi retulit Reuerendiss. Coccina Romanæ Rotæ Decanus, & ad præsens Regens Prætorij Sacræ Pœnitentiariæ. Sic Peregrinus. Et ratio est, quia in quodam Decreto Clement. VIII. edito anno 1601. & 1602. hæc censura Summo Pontifici reseruatur. Secundò est etiam reseruata in Bull. Cœn. in qua reseruatur absolutio excommunicationis latæ contra violentes libertatem Ecclesiasticam.

Sed hæc opinione non obstante, contrarium sentiunt multi & asserunt posse Episcopos supradictos criminosos absolvere, quia talis censura non est Summo Pontifici reseruata. Et ita docet Barbof. *de potestat. Episcop. part. 3. Alleg. 51. cas. 3. numer. 72.* cuius liber fuit impressus Romæ; & ita etiam docet Genuesis *cap. 17. numer. 4. in Romana impressione apud Mascardum, anno 1619.* quem postea secuti sunt noster Pater Megala in *3. part. lib. 4. cap. 2. quæst. 1. numer. 34.* Gratianus in *discepta. tom. 3. cap.*

cap. 414. num. 12. Rainerus in *catal. cens. cap. 9. Excommunicat.* 31. Homobon. de *Exam. Ecclesiast. part. 2. tract. 11. cap. 12. quæst. 26. suppos. 3.* Bellettus in *Disquis. Cleric. tit. de favore cleric. real. §. 4. num. 39.* Marius Antoninus *variarum resolut. lib. 3. resolut. 15.* Zipæus in *suo iure nouo Canon. lib. 3. titulo de immunit. Ecclesiast. numer. 13.* Bonacina de *leg. disp. 3. quæst. 7. §. 6. numer. 8.* Riccius in *praxi part. 2. resolut. 333. numero 1.* & tandem Grassius *tom. 1. lib. 3. consil. vnico, numer. 29. in fine de immunit. Ecclesiast. cum aliis.* & respondent ad argumenta contraria. Ad primum asserunt, decreta Clement. VIII. loqui de Confessariis, qui prætextu facultatum absoluebant, & non de Episcopis; imò in illis decretis referuatur, & corroboratur potestas Episcoporum; ergo. Item in dictis decretis tollitur priuilegium absoluendi ab excommunicatione incurra propter percussio-

nem Clerici; & tamen Episcopi absoluunt à dicta excommunicatione; ergo patet Clement. VIII. in illis decretis non fuisse locutum de Episcopis, sed de priuatis Sacerdotibus, vt dictum est, qui virtute priuilegiorum absoluebant. Ad secundum respondent, in Bulla Cœnæ solum excommunicari statuentes contra libertatem Ecclesiasticam; non verò omnes facientes contra Ecclesiasticam libertatem, & immunitatem. Et hæc circa præsentem Bullam satis dixisse sufficiat, monendo ministros laicalis iurisdictionis, vt in dubiis semper pro Ecclesia teneant; præsertim cum in aliquo speciali & atroci casu, possint consulere Summum Pontificem, & reum ab ipso petere; quomodo factum est hic Panormi tempore Excellentissimi Marchionis Hieracensis Præsidis, & Illustrissimi Hahedi Archiepiscopi.

TRACTATUS II.

De immunitate Ecclesiastica.

RESOLVTIO I. An Clerici sint iure humano, vel diuino, exempti à legibus, & iurisdictione Principum secularium?

PRIMA sententia docet dictā exemptionem esse de iure humano, sed multum consonam iuri diuino: ita communiter Theologi, Salas de *legib. q. 96. tract. 14. disp. 14. sect. 11. num. 120.* Molin. de *iust. tom. 1. tract. 2. disp. 31. num. 6.* Salon. *tom. 2. in 2.2. quæst. 67. art. 1. concl. 4.* Lessius *lib. 2. c. 33. dub. 4. num. 30.* Malderus in *2.2. tract. 5. cap. 6. dub. 7.* Victoria *Relect. 1. de potest. Eccl. Medin. C. de Restit. quæst. 15.* Sotus in *4. distinct. 25. q. 2. art. 2. concl. 3. 4. & 5.* Villalob. in *sum. tom. 1. tract. 11. dub. 17. num. 2.* Henriquez *lib. 10. cap. 15. num. 1.* Aragon. in *2.2. q. 62. art. 3.* Pereir. de *manu Regia cap. 3. nu. 3.* Ledesm. in *4. part. 2. q. 20. art. 4. concl. 2.* Souf. in *Expos. Bull. Cœn. cap. 19. disp. 91.* & DD. quos citat Bellet. in *disquis. cler. part. 1. tit. 3. §. 1. num. 17.* Garfias de *nobil. Hisp. glos. 9. nu. 18.* Castill. *contr. iur. lib. 2. cap. 5. num. 29.* Morl. in *empor. iur. part. 1. tit. 2. quæst. 12.* & alij; apud quos sequentes conclusiones inuenio.

Prima: Ecclesiasticos in causis Ecclesiasticis à potestate laica iure diuino esse exemptos; vnde sequitur non posse Summū Pontificem causas Ecclesiasticas spirituales Principibus secularibus absolute submittere; nec in contrariū potest allegari præscriptio, cum res hæc sit de iure diuino. Secunda conclusio: Summ. Pontifex de iure diuino ab omni potestate seculari exemptus est; & extra casum hæresis à nemine potest deponi, & iudicari ordinaria potestate. Tertia conclusio: Ecclesiastici in temporalibus, tã quoad bona sua, quàm quoad personas exempti sunt à iurisdictione laica iure humano, postulante id recta ratione, iure diuino maxime congruenti. Nullum enim sufficiens testimonium adducitur pro illorum exemptione de iure diuino, sed licet tale ius diuinum naturale nō

præbeat illis talem exemptionem, dictat tamen eam à Principibus esse concedendam, & à Romano Pontifice fieri posse: vnde quod ius diuinū ex multis rationibus faciendum esse dictabat, id postea iure canonico, & ciuili factum est, vt patet ex multis iuribus. Et notandum est, quod si Principes nolissent in hanc exemptionem consentire, Summi Pontifices, & Concilia habebant auctoritatem eam inducendi.

Secunda sententia sustinet, Clericorum exemptionem esse de iure diuino, & humano; ita docent cōmuniter Canonistæ, & quamplures Theologi, vt ex neotericis Suarez *contra Regem Anglie lib. 4. cap. 9.* Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. 9. cap. 8. nu. 1.* Sousa in *tract. censur. Pauli V. fol. 25. & seq.* Azori *part. 1. lib. 5. c. 12. quæst. 1.* Bonac. de *contr. disp. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 3.* Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 13. num. 316.* & *tom. 2. tract. 25. c. vlt. nu. 427.* Duardus in *Bull. Cœn. lib. 2. vers. 15. q. 18. concl. 2. num. 16.* Comitolus in *tract. Apolog. contra Venetos c. 1.* Pesantius *tract. de immunit. Eccles. disp. 1. nu. 5.* Alterius de *Censur. tom. 1. disp. 16. lib. 5. c. 2.* Homob. de *Exam. Eccles. p. 2. tract. 11. c. 4. quæst. 4.* Peregr. de *immun. Eccl. cap. 16. numer. 37.* Vgolin. in *Resp. ad Iuriscons. Gymnas. Patavini cap. 2.* Seruant. in *Defens. immun. Eccles. contra Vener. propos. 5. fol. 57. & seq.* Valenzuola in *Defens. cons. Pauli V. part. 4. numer. 37.* & alij. Idem etiam docent ex Iuristis Surd. *tom. 2. cons. 301. num. 52.* Roland à Val. *tom. 2. cons. 23. n. 18.* Marius Antonin. *lib. 1. Resol. 97. num. 8.* Ricc. *part. 2. decis. 299. num. 3.* Francisc. Leo in *Thef. fori Eccl. part. 1. cap. 14. num. 1.* Bursat. *tom. 4. cons. 397. n. 10.* Martha de *iurisdic. part. 2. cap. 6. per tot.* Philipp. Maynardus de *priuileg. Eccl. contra Venetos part. 2. art. 12.* Carol. de Grassi de *effect. Cler. effect. 1. n. 2.* Colleg. Bononiens. in *respons. pro libertate Eccl. contra Venetos n. 46.* Vigianius de *immun. Eccl. disp. 4.* Germon. de *immun. sacr. lib. 3. cap. 15.* Francisc. Gutier. *tract. de Gabell. quæst. 92. n. 9. & seq.* Beia *part. 1. cas. 26.* Cabedo *part. 2. decis. 83. n. 19.* Ioan. Francisc. Fagnan. in *Tract. de iust. cens.*

Pauli V. part. 1. fol. 8. & part. 4. fol. 93. Ioan. Beltran. in propug. liberi. Eccl. Affer. 1. §. 7. n. 13. & 31. Et vt dixi, communiter Canonistæ, & alij, quos citat Bobadil. in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 17. in Gloss. lit. B. & Calist. Ramirez in tract. de lege Regia §. 27. n. 9. in Glossa lit. V.

Hanc igitur sententiam tamquam probabiliorē amplectens, assero, priuilegiū exemptionis Clericorum fuisse à Iure diuino immediatè concessum, & Iure Canonico postea stabilitum; & etiam secluso iure diuino immediato, potuisset exemptio Clericorum per ius Canonicum sine adminiculo iuris ciuilibus introduci; quod quidē ius ciuile postea dictum priuilegium concessit, & primus omnium videtur hoc priuilegium Constantinus accepisse. Rationes verò, quæ hæc omnia confirmant, videbis apud citatos auctores, & præsertim apud Suarez, & Duardum; sed si quis primam opinionem vellet sequi, quæritur:

RESOL. II. An Principes, vel Summus Pontifex possint reuocare hoc priuilegium Ecclesiasticæ immunitatis

RESPONDEO negatiuè, etiam stando in sententia illorum asserentium hanc exemptionem non esse de iure diuino, sed tantū de iure humano. Ita Molin. de iust. to. 1. tract. 2. disp. 31. Lessius 1. 2. c. 33. dub. 4. n. 35. Malderus in 2. 2. tract. 5. c. 6. dub. 4. in fin. & nouissimè Ceual. tract. de cognit. per viam violentiæ, in Proem. c. 6. per tot. Salgad. de Protect. Reg. tom. 1. part. 1. c. 1. Prel. 3. n. 127. & alij; quia populi, à quibus Principes habent auctoritatem, consenserunt in hanc exemptionem: vnde non est in eorum potestate illam reuocare. Et quod semel concessum est, non potest amplius repeti. Secundò, quia Pontifices, & Concilia, quæ sunt supra ipsos Principes, eam confirmarunt. Idem verò dicendum est de Summo Pontifice; non enim potest in vniuersum huic iuri immunitatis renuntiare; quia ipse nō est dominus absolutus bonorum, & iurium suæ Sedis, & illorū, quæ à Principibus donata sunt illi; quia principaliter sunt donata Christo, & Pontifici, vt Vicario eius; & ideo non personæ, sed Sedi data sunt; & sic solum est dispensator fidelis, & prudens, vnde non potest suo arbitrio illa donare, vel alienare. Ita Ceual. qui citat Iacobat. de Concil. lib. 1. & Suarez, vide etiam Grammat. dec. 61. n. 10. & Surdū 10. 3. conf. 301. n. 53. & Viganium tract. de immu. Eccl. disp. 5. & 6.

RESOL. III. An clerici possint tali exemptioni renuntiare?

RESPONDEO negatiuè, cum sit ipsis omnino interdictum tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, 11. quæst. 1. can. insolita. & can. placuit. extra. de foro compet. & ita docent communiter DD. Vigan. tract. de immu. Eccl. disp. 2. concl. 3. Fernandez in exam. Theolog. moral. part. 2. c. 6. §. 1. n. 5. Salonius in 2. 2. quæst. 67. art. 1. controu. 2. Duardus in Bull. Cæn. lib. 2. can. 14. quæst. 8. n. 2. qui citat c. si diligenti. & c. significasti. de foro compet. Pefantius tract. de immu. Eccl. disp. 2. qui citat cap. qualiter & quando de iudic. & ibi Butri 2. n. 8. Ioan. Andr. nu. 11. & Panormit. nu. 7. cum Auchar. n. 5. & Imola num. 3. Idem etiam docet Bonacina de censur. disp. 2. quæst. 4. punct. 2. nu. 1. qui citat Auilam & Sua-

rez. vide etiam Ambrosinum de immu. Eccles. c. 16. n. 12. Sayrum in Clauis Regia lib. 2. c. 7. n. 10. Alexandr. lib. 1. conf. 8. num. 3. Grammat. dec. 61. n. 14. Roland. à Valle tom. 1. conf. 4. n. 9. Surdum tom. 1. conf. 2. n. 31. & tom. 3. consil. 397. conf. 15. Honded. tom. 1. conf. 3. nu. 21. Grat. tom. 1. conf. 87. nu. 3. cum aliis. & hoc aduersus Aufferium de potest. iud. secul. reg. 2. n. 20. non solum est verum, quoad negotia criminalia, sed etiam ciuilia. Et ratio est, quia priuilegium exemptionis à laica potestate nō est concessum singularibus personis, sed statui Clericorum: sed nullus cedere potest priuilegio communitati concessio, vt patet ex c. si diligenti. de foro compet. ergo. Quod etiam procedit, etiam si clericus renuntiaret tali priuilegio. de consensu Episcopi, vt notauit Farinac. de Inquis. qu. 8. n. 13 & alij penes Martha de Iur. part. 4. cent. 2. cas. 152. n. 8. & Carol. de Grassis de effect. Cler. effect. 1. n. 652.

RESOL. IV. An per consuetudinem, maximè si sit immemorabilis, dicta immunitas reuocari possit?

AFFIRMATIUE respondendum videtur ex auctoritate Couarr. pract. quæstionum cap. 35. numer. 5. qui asserit à Iudicibus Regiis aliquas clericorum causas ad sua Tribunalia sæpè tractari, & hoc rectè factum conatur defendere, & adducit consuetudinem aliquorum Regnorum. Idem docet Garsias de Nobil. Hispan. Gloss. 9. num. 48. Salgado de Protect. Regia tom. 1. part. 1. cap. 1. Prelud. 3. numer. 138. & seq. nam consuetudo immemorabilis, legis, & priuilegij vicem obtinet, vt patet ex cap. super quibusdam 26. §. præterea, de verb. signif. & notat Riccius part. 4. dec. 89. n. 4. cum Ioan. Narbon. de Appellat. à vicar. part. 2. fundam. 4. nu. 4. vbi plura inuenies pro firmanda vi immemorabilis consuetudinis; quæ omnia etiam notauit Ceual. tract. de cognit. per viam violentiæ, Gloss. 4. numer. 1. & seq. & Gonzal. ad reg. 8. Cancell. Gloss. 33. num. 4. vide etiam Pereira de manu Regia. c. 5. num. 6. & seq.

Sed his non obstantibus contrariam sententiam affirmandam esse puto, quam docent Azor. part. 1. lib. 5. c. 12. quæst. 1. ver. sed dubitare posset. Laymā. in Theol. Mor. lib. 4. tract. 9. cap. 10. n. 1. Pefantius tract. de immu. Eccles. disp. 2. nu. 2. Filiucius tom. 1. tract. 6. cap. 10. num. 255. Duardus in Bulla Cæn. cap. 14. disp. 76. n. 5 & disp. 75. n. 2. Acofta in Bullam Cruciatam quæst. 79. Alterius de Cens. tom. 1. lib. 5. disp. 16. cap. 2. fol. mihi 686. Bellett. in disquis. cler. part. 1. tit. 3. §. 3. numer. 8. Duardus iterum in Bull. Cæn. lib. 2. can. 14. quæst. 9. nu. 8. Martha de iurisdic. part. 4. cent. 2. casu 101. Surd. tom. 3. consil. 301. numer. 52. Comitoli in tract. Apolog. contra Venetos cap. 3. num. 8. & alij communiter. vide etiam Pereira de manu Regia Prel. 3. n. 10. & 11. & ratio est, quia laici cum sint incapaces iurisdictionis Ecclesiasticæ, numquam possunt se tueri consuetudine, etiam immemorabili, quæ numquam legitima esse potest ad præscribendum. Adde quod omnis consuetudo contra Ecclesiasticam libertatem reprobatur in c. nouerint. de sent. Excom. & in Authent. Cass. de sacros. Eccles.

Deinde talis consuetudo nihil valet, aut operatur; quia singulis annis per Bullam Cænæ reprobatur, vt notat Colleg. Bononiens. in resp. contra Venetos

netos numer. 59. Vigianius tract. de liber. Eccles. disp. 2. concl. 4. disp. 3. concl. 1. Vgolinus in resp. ad Iuriconsf. Gymnasij Patavini cap. 7. Ioan. Franc. Fagnan. in tract. de iust. cens. Pauli V. part. 4. fol. 116. Tanner. in 2. 2. disp. 5. q. 5. dub. 4. n. 132. Bonacin. vbi sup. & alij cum Francisco Soula contra Venetos fol. mihi 72. & Martha de iur. part. 4. cent. 1. cas. 7. numer. 11. Philiarcho de offic. sacer. tom. 1. lib. 3. c. 9. in fine. vide etiam Tanner. in part. 2. D. Thoma. disp. 5. quest. 5. dub. 4. num. 132. & ideo P. Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 32. num. 23. sic asserit: Ex dictis satis constat nullam consuetudinem, etiam si immemorabilis sit, vilo modo contra immunitatem Ecclesiasticam præualere posse: solum obici solent quædam particulares consuetudines aliquorum Regnorum, quæ licet sint contra immunitatem Ecclesiasticam, sine scrupulo à Magistratibus laicis obseruantur, ad illas verò possumus vno verbo respondere, illas consuetudines non ad ius, sed ad facta hominum pertinere, propter quæ veritatem negare non possumus, neque illorum rationem dare tenemur, sed ad illos hoc spectat, qui consuetudines illas obseruant. Ita Suarez; qui cap. 34. numero 16. notat etiam consuetudinem turpem, & exprobratam, etiam immemorabilem non posse inducere priuilegium. Ad auctoritatem verò Couarruias, qui sæpius in hoc tractatu citatur, respondeo cum Cardinali Bellarmino in Resp. ad quamdam Epistolam in fauorem Venetorum, vbi sic asserit folio mihi 7. E se il Couarruias dice il contrario noi habbiamo à credere più alle scritture, & à Santi Padri, che al Couarruias, il quale in materia di Giurisdittione si è mostrato sempre troppo parziale. Et Maderiaga in tract. de Senatu cap. 39. §. 2. fol. mihi 458. loquens de quadam opinione Couarruias circa libertatem Ecclesiasticam, sic asserit: Que cierto por mas que diga Couarruias; que lo escriuio siendo Oydor de Granada, y por ventura lo quisiera horrar siendo Obispo, &c. Ex quibus apparet cautè legendum esse Couarruiam in his materiis, vt notat etiam Suarez de Relig. tom. 1. lib. 1. de diuino cultu, cap. 38. numer. 16. licet alioquin virum doctissimum; & nouissimè etiam contra illum insurgit Tanner. in p. 2. disp. 5. quest. 7. dub. 1. num. 16. & in defens. Eccles. lib. 2. cap. 16.

RESOL. V. An adsit tolerantia, & consensus tacitus Summi Pontificis cum dicta consuetudine, ita vt Principes aliquid licitè efficiant aduersus libertatem Ecclesiasticam?

Quidquid asserat Salgado de Protect. Regia. tom. 1. part. 1. cap. 1. prel. 3. numer. 139. & alij; negatiuè respondet Azorius part. 1. lib. 5. capit. 12. vers. queri solet. Filliucius tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 256. Pesantius de immun. Eccles. disp. 3. numer. 2. Alterius de cens. tom. 1. lib. 5. disput. 16. cap. 2. fol. mihi 686. Acofta in Bullam Cruciate quest. 79. & Doctores in superiori resol. citati; quia talis consensus non potest præsupponi, cum Summus Pontifex quotannis in Bulla Cænæ excommunicat contrarium facientes, & tollit cum amplissimis claufulis omnes consuetudines: vnde Episcopus Antuerpiensis Ioannes Malderus in part. 2. q. 96. art. 4.

Part I.

fol. mihi 407. col. 1. sic asseruit: Sanè ne tolerantia Papæ in hac re allegari possit in defensionem consuetudinis, impedit vel ipsa Bulla Cænæ quotannis repetita, quæ disertè resistit eiusmodi consuetudini, aut verius corruptelæ; multò minùs præualere potest via præscriptionis; quia numquam nititur bona fide. Ita ille. Idem docet Layman in theol. mor. lib. 4. tract. 9. cap. 10. n. 1. Vigianius tract. de immu. Eccl. c. 2. tom. 4. fol. 43. vbi ita ait: Cum quotannis die Cænæ, publicè excommunicat magistratus, & persuasissimè cuique esse debet Summum Pontif. hanc consuetudinem, quam corruptelam vocant, æquo animo non perferre, & consequenter neque expresse, neque tacitè assentire, &c. Et hoc etiam docet Vgolinus in respons. ad Iuriconsf. Gymnasij Patavini c. 7. fol. 93. Barbosa in Collect. lib. 1. Decret. tit. 2. cap. Ecclesia S. Maria, de constit. num. 25. & Ioan. Franc. Fagnanus in tract. de iust. cens. Pauli V. p. 4. fol. 116. Philiarcho de offic. Sacer. part. 1. lib. 3. c. 9. in fin. Tannerus in 2. 2. disp. 5. quest. 5. dub. 4. n. 132.

Deinde in præsentia materia notanda est illa celebris doctrina, quam ex Theologis asserit Suarez de legib. lib. 7. c. 13. num. 12. tolerantiam sola supposita scientia, non indicare sufficienter consensum; quia multa per patientiam tolerantur, quæ non approbantur; iuxta c. cum iam dudum. de præben. Vnde ait Filliucius vbi sup. tom. 1. tr. 16. c. 10. n. 256. loquens in terminis nostri casus, simplex tolerantia, quando scilicet Princeps non potest commodè prouidere, non satis est ad dispensandum, ex c. denique dist. 4. Et Iuriconsultus Surdus tom. 3. conf. 301. n. 57. asseruit in his casibus tolerantiam Papæ non esse approbatiuam animo inducendi, vel confirmandi consuetudinem, sed potius, vt scandalum vitetur; & hoc postea etiam docuit Collegium Bononiense contra Venetos in resp. pro liber. Eccles. n. 57.

Sed his non obstantibus, non desunt Doctores excusantes aliquas consuetudines aduersus libertatem Ecclesiasticam ex tacito consensu Pontificis: quia scit, & tolerat; vt Salgado vbi sup. de protect. Regia tom. 1. part. 1. c. 1. prel. 3. n. 148. Lessius lib. 2. cap. 33. dub. 5. n. 29. Turrianus in 2. 2. to. 2. disp. 14. dub. 4. n. 12. Salas de legib. quest. 96. tract. 14. sect. 11. n. 121. Vasquez opus. de Restit. cap. 6. §. 1. n. 33. Molina de iust. tom. 3. tract. 2. disp. 270. n. 5. & ipse Malder. in 2. 2. tract. 5. c. 6. dub. 8. Ergo non est verum dicere absolutè quòd per publicationem Bullæ tollitur omnis consensus Pontificis; sed dicendum est, quòd stante publicatione Bullæ, quando adsit talis consensus Pontificis tacitus & approbatiuus, colligendus erit prudenter, vt notat Malderus vbi sup. cum Henriquez ex rationibus & coniecturis. Sed, quia res est multum dubia, & periculosa, videant Principes, & ministri laicalis iurisdictionis, quid faciant.

RESOL. VI. An per aliquod priuilegium sit in aliquibus Regnis supradicta Ecclesiastica libertati derogatum?

Aliqui respondent affirmatiuè, & ita asserit Bannez in 2. 2. quest. 67. art. 1. dub. 2. concl. 2. Ioan. de la Cruz in Direct. conscient. part. 1. Præcep. 8. q. 3. art. 1. dub. 1. concl. 3. Pesantius de immun. Eccles. disp. 3.

sput. 3. & alij, Reges Hispaniæ habere priuilegium à Summo Pontifice circa Tribunal, quod ipsi vocant *de la fuerza*. Et Rex Franciæ, licet laicus, obtinet canonicatus, & Beneficia confert in Regno suo, ex priuilegio Apostolico, vt notauit Carolus de Grassaliis in *Regal. Fran. lib. 2. iur. 1. fol. mibi 229. & iur. 2. fol. 237.* & Rempublicam Venetorum ex priuilegio Summi Pontificis, procedere posse in aliquibus causis contra clericos, notauit Zanard. in *direct. confess. 10. 3. cap. 50. & Decianus 10. 1. lib. 4. cap. 9. n. 66.* cum Gigante.

Sed difficultas est an supradicta priuilegia si reuerà existant, sint per Bullam Cænæ reuocata. Nā aliqui audent dicere Reges habere aliqua priuilegia immemorabilia, ita vt cesserint in iura Regia, & non possint ampliùs à Pontifice reuocari, vt notat Zipæus in *Anal. iur. can. lib. 2. de foro compet. n. 41. in fine.* Magis verò modestè loquitur Henriquez lib. 10. c. 15. n. 5. in *Glossa lit. G.* quem tacito nomine sequitur Malderus in 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 7. in fin. vbi asserit Pontificem iura quædam spiritualia, quæ Rex quispiam ex contractu remuneratorio, aut immemorabili habet, reuocare non debere.

At posse Pontificem priuilegia, etiam remuneratoria reuocare non est dubitandum, vt ex multis probat Soula in *Bull. Cæn. t. 26. disp. 102. num. 2.* difficultas, vt dicebam existit, an sint per dictam Bullam reuocata? Filiucius tom. 1. tract. 16. cap. 10. n. 258. putat, si reuerà priuilegium aliquod à Romano Pontifice alicui Principi concessum sit, Bullam Cænæ illud non reuocare, & idè ita asserit: Dixi sub pretextu, quia si verè priuilegiū concessum sit à Sede Apostolica, vt potest, iustè etiam excusari poterunt: & tunc dicendum est, legem posteriorem vniuersalem, nō derogare priuilegio anteriori speciali; atque ita Regem Hispaniarum, & Regē Galliarum habere aliqua priuilegia, restantur Bannez, & de Grassaliis; quod præsumi potest in Regibus, alioqui Catholicis, & piis. Ita ille. Et Pater Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 34. nu. 29. ex Cardinali Bellarmino non audet damñare vsum talium priuilegiorum, sed hoc Apostolicæ Sedi remittit; quod antea fecerat Nauar. in *manua. c. 27. num. 11.* vt notat Vasquez in part. 2. to. 2. disp. 167. c. 4. num. 32. Becanus in *sum. Theo. 2. tract. 3. cap. 6. quest. 11. num. 2.* & Salas de *legib. disp. 14. sect. 9. num. 108.*

Verum contrariam sententiam docuit Sayrus de *conf. lib. 3. c. 25. num. 10.* vbi ita loquitur: Hinc patet, sine causa dubitasse Nauarrum, an Iudices Galliarum, qui cognoscere, & iudicare solēt Clericos super quibusdam casibus, in censuram Bullæ incendant; quia priuilegia ista per viam remunerationis concessa sunt, & sunt priuilegia immemorabilia. In qua re, si quidem dubitandum esset de Summi Pontificis intentione, recurrendum esse censerem ad iudicium Summi Pontificis. Quia tamen legislatoris mens, & intètio ex verbis eius colligenda est, non opus esse puto, vt quis pro huius rei ac dubij solutione, ad Summum Pontificem recurrat; quandoquidem his verbis Bullæ omnia huiusmodi priuilegia se reuocasse Summus Pontifex satis manifestè declarauit. Ita ille. & respondet ad argumen-

ta Nauarri. Idem postea etiam docuit noster Duardus in *Bull. Cæn. lib. 3. §. 5. quest. 1. num. 1.* & Philipp. Maynardus de *priuileg. Eccles. part. 2. art. 18. nu. 10.* vbi ita ait: Prædicta priuilegia fuerunt postea à Summis Pontificibus reuocata, & inter ceteras reuocationes illa est, quæ legitur in Bulla Cænæ Domini, ibi, *excommunicamus.* Ita Maynardus, cui addo Vgolinum in *Resp. ad Iurif. consul. Gymnasij Patauini c. 7. fol. mibi 9.* vbi ita asserit: Per Bullam Cænæ Domini, quæ singulis annis in die Iouis sancti præsentibus Principum Christianorum Nuntiis publicatur illa clausula, *non obstantibus, &c.* derogat omnibus priuilegiis cōtra libertatem Ecclesiasticā. Idem etiam docet Martha de *iuris. part. 1. cent. 1. cas. 7. n. 12.* Barbosa in *Collect. lib. 1. Decret. tit. 2. c. Eccl. S. Mariae de constit. n. 25.* Patres Theologi Religionis Seruorum in *defens. cens. Pauli V. c. 8. n. 19. in fin.* & Ioan. Beltr. de Gueuar. in *propug. Eccl. liber. 5. n. 43. asser. 1.*

Sed post hæc scripta, inueni Malderū in part. 2. q. 9. art. 4. fol. mibi 407. col. 1. putare, dicta priuilegia non esse reuocata in Bulla Cænæ, & hæc sunt eius verba: Priuilegium datum Regibus, aut Iudicibus sæcularibus cognoscendi causas clericorū, nisi reuocatum sit, excusat contra immunitatem faciētes Iudices. An autem omnia quotannis reuocentur per Bullam Cænæ, aliqui dubitant: verius videtur non irritari; quia generalia verba, quæ rigidiora de hac re erant in Bulla Greg. XIII. à posterioribus Pontificibus temperata sunt. Iudicium interim sit penes Sanctam Sedem. Ita Malderus. Adde etiam quòd Fagundez de *præcept. Eccles. tract. 1. lib. 3. cap. 7. nu. 17.* defendit quamdam consuetudinem vigentem in Lusitania, ex vi cuiusdam priuilegij à Summo Pontifice obtenti: videndus est etiam Salgado de *protect. Regia tom. 2. part. 3. cap. 10. nu. 96. & 97.* Tuentur igitur vtramque sententiam doctissimi viri; sed ad alia procedamus.

RESOL. VII. An sint aliqui casus, in quibus Principes seculares possint pœnis coercere Clericos?

Affirmatiuè respōdet ex Victoria & Soto Antonius Fernandez in *exam. Theol. Mor. part. 2. c. 6. §. 1. num. 4.* & Ludouicus Molina de *iust. & iure, to. 1. tract. 2. disp. 31. num. 10.* vbi sic asserit: Obseruant Victoria & Sotus, si clericorum libertas in manifestam cederet sæcularis Reipublicæ perniciem, clericis impune vacantibus in laicorum cædes, Summiq̃ue Pontifices admoniti, adhibere nollent remedium, posse equidem Principes seculares suis subditis consulere, nihil immunitate, & priuilegio clericorum impediēte. Ratio est, quoniam Reipublica ciuilis est sibi ipsi sufficiens; quocirca quæ admodum propria auctoritate potest seipsam defendere, & seruare indemnem à quacumque Reipublica alia sæculari, sic etiam ab Ecclesiasticis. Meritò autem admonent, potestatem hanc esse apud Principem, non verò apud Iudices, & Magistratus; & idcirco nefas illis esse propria auctoritate agere contra Ecclesiæ libertatem, aut clericos capiēdo, vel malefactores extrahendo de Ecclesiis, vel aliqua alia ratione leges transgrediendo; tamen vim vi repellendo cum moderamine incul-

patæ

patē tutelę suos ab Ecclesiasticis tutari, ac defendere possint. Ita Molina, & Guilielmus Benedictus in c. Rainutius, ver. vxorem. n. 454. Aufreus de potest. sacul. super Eccl. personas regul. 2. Nauarrus in c. cum contingat de rescript. remedi. 1. ver. 1. Simancha de chat. Instut. cap. 42. nu. 32. Sed meritò aduertit Salas de leg. q. 94. tract. 14. disp. 14. sect. 9. n. 111. quòd casus isti sunt metaphysici, & moraliter cōtingere non possunt, quia clerici & Episcopi non habent tantam potestatem in Rempubliam; sicut & alius casus, quem ponit Victoria in Relect. de potest. Papę, metaphysicus etiam videtur, vbi asserit, quòd si Papa faceret aliqua mandata in destructionem Ecclesię, possit Princeps secularis facto, & vi resistere illis & impedire executionem talium mandatorum. Ita Victoria. Sed certè modū excessisse aliqua ex parte videtur, vt cōtra illū notauit Azor. p. 1. l. 5. c. 14. q. 5.

RESOL. VIII. An Ecclesiastici sint exempti à legibus ciuilibus, quatenus cum libertate Ecclesiastica non pugnant?

Affirmatiuam sententiam mordicus sustinet M. Antonius Genuensis in praxi c. 74. per tot. Sed communis Theologorum, & Iurisperitorum sententia contrarium docet; nempe clericos, neque iure digino, neque humano esse exemptos ab aliis legibus ciuilibus, quę non sunt cōtra libertatem Ecclesiasticam; & idè si clerici vendunt frumenta vltra pretium iuste à Republica statutū, & peccant mortaliter, sicut laici, & tenentur ad restitutionem, vt docet Syluester ver. lex, quęst. 15. Saloni-
us tom. 2. in 2.2. q. 77. art. 1. contro. 10. Angelus eod. ver. num. 5. Ledesma in summa 10. 2. tract. 8. cap. 32. difficult. 4. Molina tom. 2. tract. 2. disp. 31. num. 15. Sotus de iust. l. 1. q. 7. ar. 7. concl. 1. & alij, quos citat & sequitur Salgado de protect. Regia, tom. 1. part. 1. cap. 1. n. 64. Prel. 2. & Ceuallos tract. de cognit. per viam violentie, in Prolog. numer. 30. Peirinus de priuileg. Minimorum tom. 1. const. Iulij II. §. 33. numer. 151. Et idè tenentur obedire legibus Principum secularium taxantibus pteria censuum, vt notat Auendagno tract. de cens. Hisp. c. 32. numer. 10. Lassarte de decima vendit. cap. 10. numer. 3. Mexia in Prag. taxę panis, concl. 5. numer. 39 in fine. Salas de empt. & vendit. dub. 9. num. 2. in fin. & alij.

Sed difficultas est, an Clerici teneantur dictis legibus directè; nam affirmatiuè respondent Sotus, Victoria, Medina, & alij quos citat, & sequitur Salas de leg. disp. 14. sect. 8. num. 94. & 104. Sed contraria sententia videtur mihi probabilior cum Tannero in part. 2. disp. 5. quęst. 6. dub. 2. numer. 3. Vasquez in p. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4. Azorio p. 1. lib. 5. cap. 12. quęst. 3. & p. 2. lib. 9. cap. 7. qu. 8. 9. & 15. Pelancio tract. de immunit. Eccles. disp. 4. & alij.

Dico igitur, clericos non teneri directè legibus secularibus; sed ex ratione naturali dictante, seruandas esse leges seculares, propter conformitatem cum personis secularibus eiusdem Reipublicę: tenentur igitur clerici seruare leges Principum secularium, non vi coërcitiua, sed vi directiua. Ita etiam docet Viganius tract. de imm. Eccl. disp. 2. concl. 5. & Villalobos in summa tom. 1. tract. 2.

dub. 31. nu. 1. Portel. in dubijs Regul. ver. lex. n. 2. Filliucius tom. 2. tra. 35. c. 4. n. 94. Faultus in speculo Confess. disp. 6. q. 44. num. 3. Barbosa in Collect. lib. 1. Decret. tit. 2. c. Eccles. S. Maria, de constit. num. 4. & ratio nostrę sententię est, quia nemo tenetur directè legibus eius, qui in ipsū non habet iurisdictionem, vt docet D. Thomas in p. 2. q. 96. ar. 5. & constat ex l. fin. ff. de iuris. omn. iud. Sed Principes non habent in clericos iurisdictionem, vt determinat Innocentius III. in c. Ecclesia Sanctę Marię, de constit. & c. placuit 16. q. 7. & c. seculares, de foro compet. in 6. Ergo. Et hanc sententiam etiam docuit Cardinalis Bellarminus in Responsione ad Epistolam incerti Auctoris pro defensione Venetorum contra censuras Pauli V. vbi fol. 6. sic asserit: E vero che li Ecclesiastici hanno da offeruare quelle legi ciuili, che non sono contrarie all' Ecclesiastiche, e sono necessarie per il comercio, che hanno li Ecclesiastici con i secolari, tuttauia à questa offeruanza delle legi de Principi secolari sono gli Ecclesiastici obligati, quanto alla direttione, non quanto alla forza, cioè vi rationis, non vi legis. Ita ille.

Sed notandum est, Primò quòd etiam stando in prima opinione affirmatiua, quòd clerici tenentur directè legibus secularium, non sequitur, quòd possit per transgressionem laicus illos punire, vt benè notat Salas vbi sup. num. 104. in fin. & alij. Secundò, cum Vasquez loco citato, Iudicem Ecclesiasticum non debere, quāuis posset, clericis violentibus leges ciuiles eandem pœnam infligere, quę laicis statuta est, etiam si cum eorum statu illa pœna non pugnet; & rationem adducit Salas sect. 10. n. 112. in fine. quia decet cū clericis mitius agere, ob conseruationē status Ecclesiastici; & ita vsu seruari videmus, etiam in pœnis statutis pro violatione legum naturalium. Ex his omnibus apparèt, quòd cautè legendus sit Vincentius de Fraco p. 2. decis. 9. asserens, clericos non esse omnino exemptos à legibus ciuilibus, quatenus spectant ad tranquillitatem Reipublicę, vt aduersus illum notauit Marius Antoninus lib. 1. Resol. 97. n. 8.

RESOL. IX. An seculares magistratus possint cogere clericos, vt triticum vendant si necessitas adsit?

Affirmatiuè respondent Iurisconsulti, & quod magis miror ex Theologis Ortiz in summa. c. 4. nu. 9. & Ioannes Salas in tract. de empt. & vendit. dub. 9. num. 2. vbi in fine asserit, quòd non oportet in tali casu recurrere ad Iudices Ecclesiasticos: vide etiam Valerum in differentiis vtriusque fori, verb. Clericus, differ. 3. n. 3.

Sed contrariam sententiam amplectendam esse prorsus iudico; ex cap. non minus, & cap. aduersus, de immunit. Eccles. c. quamquam de censibus in 6. & ex Bulla Cœna can. 12. idè in tali casu, puto recurrendum esse ad superiorem Ecclesiasticum, nisi fames, aut necessitas vrgeant, & periculum sit in mora; nam in tali casu Iudex laicus poterit frumētum sequestrare, & ab horreis clericorum extrahere, & vendere, non vi iurisdictionis, sed ob instans periculum de facto iuris. vnde non est audiendus Ioan. de Heuia in Curia Philippica p. 3. §. 3. num. 10. & Bobadilla in polit. to. 2. lib. 3. c. 3. num. 13. vbi sic asserit: En estas ocasiones hize sacar el trigo sobrado no solo de ca-

sa de seculares, pero de canonicos y clerigos ricos, y aun de las Iglesias, y de los Obispos, que lo grangean y venden a preios y per modos inuistos, como quiera que puedē los Ecclesiasticos ser compellidos a vender el trigo que los sobra para la prouision de la Republica.

At fallitur hic auctor; nam licet clerici ita facientes peccent iuri naturali cōtrauenientes, quia tamen ad supradicta tenentur non vi coactiua, sed directiua, ideò per ministros Ecclesiasticos, & non laicos, ad id faciendum cōpellendi sunt; quia sēculares nullam potestatem habent in clericos: neque publica necessitas, seu utilitas iurisdictionem illis præbet; & ideò tempore penuriæ non possunt per illos compelli vendere frumenta, & alia ad victum necessaria, & ad non excedendum pretium legale dictarum rerum venalium, sed ad id compellendi sunt per Iudices Ecclesiasticos, nisi in casu de quo suprà. Vide Duardum in Bulla Cæn. l. 2. can. 15. q. 17. n. 45. Bellettum in disquis. cler. part. 1. tit. 5. §. 2. n. 9. Madium tract. de sacris Ordinibus c. 14. n. 38. & ex nostris P. Molfesum in sum. tom. 2. tr. 12. c. 5. num. 85. qui impugnatur Salas ubi sup. & alios.

RESOL. X. An minister laicus possit spoliare clericum armis prohibitis?

Affirmatiuam sententiam docet Couarruias Pract. qq. cap. 33. num. 7. Azeuedus tom. 1. lib. 1. tit. 3. leg. 9. num. 3. Borrellus de præstat. Reg. chat. cap. 71. numer. 45. Duenn. reg. 15. Plaza de delictis lib. 1. cap. 8. numer. 9. Anton. Gomez in leg. 45. Taur. n. 48. Iul. Clar. in pract. crim. q. 36. nu. 26. & quest. 82. stat. 6. num. 1. Cenedo in collect. iur. can. part. 1. collect. 37. num. 17. Morla in empor. iur. part. 1. tit. 1. q. 16. num. 17. Bobadill. in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 71. Ludouicus Mexia in pragmat. taxæ panis consil. 5. numer. 58. Ioan. de Heuia in curia Philippica part. 3. §. 3. num. 9. ubi asserunt, clericum arma prohibita portantem à ministris laicis iurisdictionis armis his expoliari posse, & priuari absque metu excommunicationis & maximè tempore noctis, ut vult Ceuallos tract. de cognit. per viam violentia, part. 2. q. 54. num. 17. nec compelli posse à Iudice Ecclesiastico arma illa restituere, cum ita se habeat consuetudo, & tacita Ecclesiasticorum permissio.

Sed quod magis miror, non desunt præstantissimi Theologi, qui hanc sententiam defendunt, ut Rodriquez in sum. tom. 2. cap. 237. numer. 13. Ioan. de la Cruz in direct. conscient. par. 1. præcep. 8. quest. 3. art. 1. dub. 1. concl. 3. Bannez in 2. 2. quest. 67. art. 1. dub. 2. concl. 5. Grassius in decis. part. 1. lib. 4. cap. 18. numer. 158. Coriolanus in Bull. Cæn. excom. 20. fol. mihi 956. Ortiz in sum. cap. 4. numer. 9. & cap. 7. numer. 1. Petrus Lorca in part. 2. tom. 2. tract. de legib. disp. 25. membr. 4. fol. mihi 486. & Vasquez etiam in part. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4. numer. 31. qui duo vltimi asserunt in tali casu Ministros Regios auferendo arma clericis, non inducere pœnam legis, sed efficere, ut lex feruetur, & impedire transgressionem legis. At falluntur viri doctissimi, ut benè obseruat, contra Vasquez, Salas de legib. q. 96. tra. 14. disp. 14. sect. 9. n. 106. non spectat ad Iudices sēculares propria auctoritate efficere, ut leges ciuiles à clericis obseruen-

tur, cum nullam in eos iurisdictionem habeant. Id eò puto omnino dicendum minimè posse ministros laicis iurisdictionis, clericos armis prohibitis spoliari, quia clerici ad obseruanda statuta laicorum sunt cogendi per iudicem Ecclesiasticum; unde non poterunt per laicum armis spoliari, tantum ad obuiandum delictum poterunt duci ad Episcopum, ut inferius dicendum est, & in Episcopi potestate erit dispensare de armis. Et ita docent Doctores, quos citat & sequitur Barbosa in suis collect. 10. 1. lib. 3. tit. 1. cap. 2. nu. 6. & tom. 2. lib. 5. tit. 39. cap. 25. num. 4. quibus ego addo Madium tract. de sacris ordinib. cap. 14. num. 21. Bonacinam de legib. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. nu. 2. Duardum in Bull. Cæn. li. 2. can. 12. q. 11. n. 91. Bellettum in disquis. cler. part. 1. tit. 2. §. 2. n. 38. Martham de iur. part. 4. cent. 1. cas. 7. n. 20. Megalam in 3. part. lib. 3. cap. 11. n. 20. Genuensem in praxi cap. 74. num. 6. & Ricciū part. 3. decis. 299. per tot. ubi quærit, an clericus ferens arma, possit resistere cum armis birroario laico, volenti eum capere; & respondet affirmatiuè.

Ex his sequitur, esse reiiciendos Villalobos in sum. tom. 2. tr. 10. diff. 16. n. 2. Ledesma in sum. tom. 2. tract. 8. cap. 9. concl. 33. Salsedum in addit. ad Diaz cap. 68. Morla in empor. iur. p. 1. tit. 1. q. 16. num. 16. & seq. Cenedo in collect. iur. part. 1. collect. 37. p. 19. asserentes, clericum exercentem prohibitā venationem, vel piscationem posse spoliari à Iudice sēculari, vel suis ministris, auiibus, vel canibus, vel aliis instrumentis. Vide etiam, circa præsentem quæstionem Anguianum tract. de leg. lib. 2. contr. 15. nu. 31. qui ex parte nobiscum sentit, asserens nullo pacto esse sustinendam sententiam illorum DD. asserentium arma clericorum, posse per sēculares Iudices capientibus adiudicari.

RESOL. XI. An iudex laicus, & eius minister possit capere personam Ecclesiasticam in flagranti crimine, & ducere illam sine iniuria ad suum Ecclesiasticum Superiorem?

Negatiuè respondet Megala in 3. part. lib. 3. c. 11. n. 7. Martha de iur. part. 4. cent. 1. cas. 42. n. 17. & Soula in Bulla Cæn. c. 16. disp. 82. num. 8. cum aliis. Et ratio est, quia non est textus in iure canonico, qui declaret posse laicum Iudicem in hoc casu clericum comprehendere, etiam ut ad Prælatum suum ducat, nisi de ipsius Prælati licentia; & in contrarium sunt iura absolute prohibentia, ne clericus à laico Iudice comprehendatur. Ergo, &c.

Sed non desunt Doctores, qui contrarium asserant, & hi sunt Peregrinus de immunit. Eccles. cap. 16. num. 37. Gomez var. tom. 3. cap. 4. nu. 3. Auendanus de exequ. mand. part. 1. c. 22. num. 2. Olibanus de iure fisci cap. 14. num. 140. Borrellus de præst. Regis Cathol. cap. 71. numer. 185. Duardus ex nostris in Bulla Cæn. lib. 2. can. 19. quest. 7. num. 2. Cenedo in qq. Can. q. 4. num. 14. Ortiz in sum. cap. 4. num. 9. Pereira in tract. de manu Regia cap. 10. numer. 6. Salgado de Protect. Regia tom. 2. part. 2. cap. 4. numer. 13. Bonacina de legib. disp. 10. quest. 2. punct. 1. §. 1. nu. 22. Coriolanus in Bulla Cæn. excom. 19. fol. mihi 955. Grassius in decis. part. 1. lib. 4. cap. 18. numer. 152. Nauarrus in manuali cap. 17. numer. 83. Bellettus in disquis. cler. part. 1. tit. 3. §. 11.

§. 11. n. 1. qui pro hac sententia citat Felinum, Decium, Ioan. Andr. Baldum, Clarum, & alios. vide etiam Homobonum *de Exa. Eccl. p. 2. tr. 11. c. 4. q. 4. suppos. 3.* Piasetium *in praxi Epif. p. 2. cap. 4. art. 3. num. 13.*

At ego amplector hanc sententiam in casibus, & cum limitationibus quas adducit Campanili *in diuers. iur. rubr. 4. nu. 26.* & nouissimè Barbosa *in suis Collectan. to. 2. l. 5. tit. 39. c. 35. n. 5. in fin.*

RESOL. XII. *Quid sentiendum, si non in flagranti crimine, sed noctu cum armis prohibitis, vel mutato habitu clericus inuentus sit?*

Non posse etiam in tali casu clericum comprehendendi, putat Megala *in 3. p. lib. 3. cap. 11. art. 7.* & ratio est validissima, quia in Bulla Cænæ excommunicantur Magistratus, & c. quomodolibet se interponentes circa capturam clericorum, nisi hoc faciant cum expressa licentia Sedis Apostolicæ: & cum natura exceptionis sit firmare regulam in omnibus aliis casibus non exceptis; ergo capientes clericos sine tali expressa licentia, supradicta censura inuoluuntur. Et dictam licentiam accedere dicas, quando fit cum licentia proprii Prælati, vt idem Megala docet.

Sed his non obstantibus multi Doctores contrariam sententiam probant, vt Bellettus *in disq. cler. p. 1. tit. 2. §. 2. numer. 37. & tit. 3. §. 11. num. 1.* Genuenfis *in Praxi c. 27. num. 8.* Bobadilla *in polit. lib. 2. c. 18. n. 50.* Et ex Theologis docet hoc etiam Soufa *in Bulla Cæn. c. 16. disp. 82. nu. 9.* vbi sic ait: Non condemnare comprehendentem Ecclesiasticū noctu cū armis prohibitis, & præsertim mutato habitu, eò quòd Iudex in tali casu vtilitati, ac tranquillitati Reipublicæ consulit; plus enim potest Respublica, quàm quælibet particularis persona. Cum ergo particularis persona possit in flagranti delicto defendere innocentem, potest illud idem & Respublica etiam præuidendo, & anticipando tumultus & occasiones quibus ipsa perturbari potest. Ita Soufa, & ex eademmet Dominicanorū familia Pater Ioan. de la Cruz *in direct. consc. p. 1. Præcep. 8. q. 3. art. 1. dub. 3. concl. 3.* vbi sic asserit: Iudex secularis iure defensionis suæ, aut alterius innocentis licitè comprehendit clericum, non solum in actuali aggressionem, & crimine patrando, præueniēdo illud; sed etiam in crimine patrato, ne fugiat, vt præsentetur suo Superiori, dū non excedat in hoc impingendo pugnū nolenti se capi, & duci quietè, aut offerenti fideiussionem præsentandi se suo Prælati; nisi immanitas delicti, aut alia iusta causa petat illū debere capi. Sic ille. Idem etiam docet Bannez *in 2. 2. q. 67. art. 1. dub. 2. concl. 5.* & Lorca *in p. 2. to. 2. tract. de legib. disp. 25. membr. 4.* Aduerte tamen cum Megala *vbi sup. n. 10.* qui tandem probabilem vocat sententiam huius & superioris Resolutionis, non posse Iudices laicos detinere clericum in suis carceribus vltra spatium 20. horarum.

At his minimè non obstantibus Campanili *in diuers. iur. rub. 4. num. 27.* non admittit hoc spatium 20. horarum, sed putat statim clericum recto tramite ad iudicem Ecclesiasticum deducendum esse. Et fusiùs probat hanc sententiam nouissimè Bar-

bosa *in suis collect. tom. 1. lib. 3. tit. 1. cap. 2. n. 7.* vbi docet iudicem laicum in excommunicationem incurrere, si, cum possit incontinenti, non tradat clericum Iudici Ecclesiastico.

RESOL. XIII. *An Ministri Regij possint detinere in Cancellariis Bullas Apostolicas ad examinandum, & executioni mandandum?*

Affirmatiuè respondent Iurisperiti, & præcipuè Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violentie in Prolog. numer. 157. Glossa 6. numer. 6. & Gloss. 8. numer. 33.* Ioan. de Heuia *in curia Philippica part. 1. §. 5. numer. 5.* Sesse *de inhibit. iust. Arag. cap. 8. §. 3. numer. 83. & 88.* Cenedus *in quest. Canonica, quest. 45. num. 21. & seq.* Flores de Mena, Couarru. & alii. Et ex Theologis hanc sententiam videtur approbare Malderus Episcopus Antuerpiensis *in 2. 2. quest. 1. art. 10. dub. 8. in fine.* vbi sic ait: Non videtur improbabile quod Couarruias *pract. qq. cap. 35.* accurate tradidit ex Papæ consensu, præscriptione, vsu immemorabili, & euidenti spiritualis regiminis vtilitate, tribunalia Regia, in quibusdam Regnis ritè ita praticari; vt sine sua permissione & consensu nequeant quædam Apostolica mandata executioni mandari. Ita ille. Sed hæc magis absolutè docuit Rodriquez *in addit. ad §. 9. Bulæ Cruciatæ, fol. mihi 159.* sic asserens: Duda se mas si los Reyes, Principes, y Oydores de los Consejos Reales deteniendo las letras Apostolicas quedan descomulgados por la Bulla de la Cena. y respondo que no, por que el juez Ecclesiastico no los tiene por descomulgados, ni su Santidad sabiendo que lo hacen de ordinario los declara por tales, ni el pueblo Christiano los euita. Hieronymus Llemas *in instruct. Confess. part. 1. cap. 7. §. 19.* sic ait: Est aduertendum, quòd ab immemorabili Reges Hispaniæ examinat litteras Apostolicas sic gratiæ sicut iustitiæ, cum omni reuerentia & subiectione, solum ne dolosæ suspectæve sint, vel furtiue & subreptitiæ, & hoc cedit in obsequium Apostolicæ Sedis; & si ij limites non exceduntur, hoc non damnant Summi Põtifices, neque censuris vetant, secus si malitiosè, & caute losè id fiat, in fauorem vnius, & damnum alterius; & ex Iacobo de Grassis *in decis. part. 1. libr. 4. cap. 10. num. 120.* videtur adesse concordata inter Pontificem & Regem nostrum super hoc, nam ita loquitur; Consideratis, viliisque litteris de hac re à Papa Regi Philippo missis, & è contrà, censeo non esse condemnandos, nec incurrere excommunicationem Regios magistratus expedientes Regiū exequatur, & illud impetrantes, donec aliter à Sede Apostolica decifum fuerit; caueant autem ministri Regis, cuius mens sanctissima est, in non inferendo præiudicium Sanctæ Sedi Apostolicæ. Neque diuexent negotiatores in non expediendo Regium exequatur. Ita Grassius. vide etiam Henriquez *lib. 14. cap. 12. num. 6. in Glossa lit. Q.* & Io. de la Cruz *de statu Relig. lib. 1. cap. 6. art. 2. dub. 2. concl. 1.*

Sed his non obstantibus, cõmuniter Theologi docent, nullo modo sustineri posse vsum retinendi, & examinandi litteras Apostolicas per laicam potestatem. Vnde quia Zerola *in praxi part. 1. ver. litteræ Apostolicæ*, affirmatiuam sententiā docebat;

in editione facta Lugduni ex permissione Magistri Sacri Palatii in loco citato, fuerunt apposta in margine hæc verba: *Cautè lege, nam sunt hæc contra auctoritatem Apostolicam, & iurisdictionem Ecclesiasticam.* Et ideo hæc secundam opinionem mordicus tenet Filliucius *tom. 1. tr. 16. c. 8. num. 193. & seq.* Reginald. *to. 1. lib. 9. c. 22. n. 338.* Azor. *part. 1. lib. 5. c. 14. q. 4.* Alterius *de censuris tom. 1. disp. 15. c. 2. fol. mihi 664. col. 2.* Bonacina *de leg. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. num. 15.* Pefantius *tract. de immun. Eccles. disp. 7. nu. 3.* Duardus *in Bulla Cæna lib. 2. c. 13. q. 5.* Acoſta *in Expoſ. Bull. Cruc. quæſt. 96 per tot.* Souſa *in expoſ. Bull. Cæn. cap. 13. disp. 76. concl. 1. n. 2. 4. & 9.* & alij. & probatur ex verbis Bullæ ibi, *cap. & retineri faciunt; & ibi, qui impediunt, & prohibent simpliciter, vel sine eorum beneplacito, & consensu, vel examinari, executioni mandari.* Non tamē negant hi Doctores, litteras Apostolicas recognoscere quidem posse & discuti cum dubitatur de earum subreptione, aut falsitate; sed hoc ad Ecclesiasticum Iudicem pertinet, & non ad secularem. Hæc igitur causa discuti debet apud Episcopos, Archiepiscopos, & Nuntios Apostolicos, qui ad Prouincias & Regna mittuntur; & non apud prophanos magistratus, qui iuris & potestatis Ecclesiasticæ incapaces sunt; sed circa præsentem quæſtionem, vide omnino Acoſta *vbi supra.*

RESOL. XIV. *An Miniſtri Regij poſſint cognoſcere cauſas Eccleſiaſticas per viâ violentiæ, vt vulgò dicitur.*

Affirmatiuè reſpōdent Iuriſperiti, & ita docet Salgado *in tract. de proteſt. Regia to. 1. part. 1. cap. 1. & ſeq.* Pereira *tract. de manu Regia part. 1. cap. 4. & quæſt. 7.* Ceuallos *in tract. ſuper hac materia edito, & præcipuè in gloſ. 6. n. 57.* vbi tenet, hanc cognitionem non fundari in priuilegio Pōtificali neque in eius tolerantia, ſed in iurē Regali, cuius officium eſt vim tollere. Idem etiā docet Segura *in director. Iudic. Eccles. part. 2. cap. 13. n. 51. & 53.* Caliſtus *in tract. de lege Regia §. 20. n. 83.* Auendagnus *in cap. prætorum part. 1. cap. 1. n. 13.* Azeuedus *to. 1. lib. 1. l. 2. tit. 6. Recop. Seſſe de inhib. iuſt. Arag. cap. 8. §. 3. part. 2. deciſ. Epist. ad Regem.* Cenedus *in qq. Canon. quæſt. 45. per tot.* Bobadilla *in Polit. to. 1. lib. 2. c. 18. n. 139.* Io. de Heuia *in Curia Philippica part. 1. §. 5. n. 34.* Graſſ. *de eff. Cler. eff. 1. num. 300.* & alij.

Neque talem vſum, & cognitionem audēt improbare doctiſſimi Theologi; vt Rodriquez *in ſum. tom. 1. cap. 155. num. 8.* Ioan. Valerus *in differentiis vtriuſque ſori verb. Peccatum, diſſer. 3. nu. 2.* Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. part. 1. Præcep. 8. quæſt. 3. art. 1. dub. 3. concl. 3.* & de ſtatu Relig. *lib. 1. cap. 6. artic. 2. dub. 2. concl. 1.* Hieronymus Llemas *in Inſtruct. Confeſſ. part. 1. cap. 7. §. 18.* Henriquez *lib. 14. cap. 12. n. 6. & lib. 3. c. 16. n. 4. in Gloſſ. lit. A.* & nouiſſimè Anguiano *tract. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 17. nu. 95.* cum aliis. & adducunt pro hac firmanda ſententia *cap. Regum 23. q. 5.* vbi habetur, quod Regum eſt, per vim oppreſſos à manibus violentorum & calumniantium liberare, ac iniurias repellere; & *cap. filius vel nepotibus, 17. q. 7.* Iudices verò hanc vim repellentes aſſerunt id non efficere per viam iuriſdictionis, ſed per viam iuſtæ deſenſionis.

Sed hæc opinionem exploſam eſſe video com-

munitur à Theologiſ; & ideo illā reprobant Suarez *contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 34. numer. 30.* Layman *in Theol. Moral. lib. 4. tract. 9. cap. 4. numer. 4.* Azorius *part. 1. lib. 5. cap. 12. & 14.* Reginaldus *tom. 1. lib. 9. cap. 22. nu. 341.* Duardus *in Bulla Cæn. lib. 2. can. 14. q. 9.* Bonacina *de legib. diſp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. num. 10.* Alterius *de cenſur. tom. 1. diſp. 15. lib. 5. cap. 3. fol. mihi 669. col. 2.* Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 8. & 10.* Ioan. de Maderiaga *tract. de Senatu cap. 39.* Sayrus *de Cenſur. lib. 3. cap. 18. numer. 6.* Coriolanus *in Bulla Cænæ, Excom. 14. fol. mihi 927.* Idem etiam docet nouiſſimè ex Hiſpaniſ Iuriſconſultis doctus Barboſ. *in collect. lib. 1. decret. tit. 2. cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit. num. 1.* & alij. & ratio eſt, quia clericus coram Epifcopo, & Epifcopus coram Archiepiſcopo conueniri debet, ex *cap. ſacroſ. de ſent. excom. & cap. ad redimendum, de officio ordin.* Archiepiſcopus conuenitur coram Primate, ex *cap. antiqua, de priuileg.* Primas coram Romano Pontifice, vel coram Legato Sūmi Pontificis ad eam Prouinciā miſſo: & ideo oppreſſus à Prælato inferiore poteſt recurrere ad ſuperiorem, non verò adire laicale Tribunal, maxime, quia Canones interdiciunt ab Eccleſiaſticis Iudicibus ad laicos appellari, vt habetur *in cap. qualiter & quando de iudic. & cap. ſi quis clericum, & cap. clericum 11. qu. 1.* ceteras rationes videbis apud citatos Doctores.

Sed ego in controuerſia tam graui, puto non eſſe recedendum ab hac ſententia negatiua Theologorum; quamuis ſpeculatiuè loquendo non videatur ſpernenda aliquorū obſeruatione, qui putant tunc aliquem, cui violētia inferitur, poſſe adire Iudicem laicum, quando ad talem vim reprimendā, Iudex Eccleſiaſticus nō adeſſet, ſeu ſi adeſſet, nollet reprimere. Et ita docent, non ſolū Iuriſconſulti, ſed etiam doctiſſimi Theologi, & in primis Epifcopus Antuerpienſis Ioānes Malderus *in part. 2. q. 96. artic. 4. fol. mihi 407.* qui etiam rectè addit, poſſe in tali caſu Iudicem laicum inſpicere acta ad eum finem, vt conſtet de iniuria facta in negatione appellationis; quia qui poteſt defendere, poteſt etiam illa, ſine quibus deſenſio fieri non poteſt. Adde quod inſpectio actorum per ſe nō eſt actus iuriſdictionis; nā arbitantes ea inſpicere poſſunt. Et ita hanc ſententiam docet etiam Portel. *in addit. ad dubia Regul. in fine operis, verb. appellare, numer. 3.* vbi ſic aſſerit; Religioſus, ſi per appellationem, vel alia intra ordinem, poteſt vitare vim ſibi iniuſtè illatam, incurret cenſuras, ſi ad Iudices ſeculares recurrat. Si verò neque ſit locus appellationi, vel illa non recipiatur, & ſuperior ad quē poſſet recurrere, longè diſtet, ita vt nō poſſit illum adire inſtante grauamine, vel etiam cæpto, & ſic iniuſtè illatum arbitrio boni viri; tūc credo poſſe Religioſum, vel clericum recurrere ad Principem ſecularem, qualis eſt Rex, non tamquam appellatē ad Iudicem competentem; ſed ſolū, vt ſibi ſuccurrat illo grauamine iniuſto, tollendo vim ſibi factam, modo quo licitè poteſt, ſuadēdo Prælato, vt vel abſtineat à vi iniuſta, vel det locum appellationi, vel Iudices nouos aſſignet; & per hoc Religioſus recurrens ad Principem ſecularem cum prædictis circumſtantiis nullam cenſuram Bullæ Cænæ, vel alterius

terius Bullæ incurret. Ita Portel. cuius sententiam secutus est etiam doctus Soufa ex Dominicanorum familia in Bull. Cæne, cap. 15. disput. 78. num. 2. & seq. ubi probat, non posse Iudices laicos vim auferre, nisi prius Ecclesiastici Iudices Superiores ad eos, qui violentiam inferunt, succurrere requisiti nolint: quâdo tamen omni medio ordinario præmisso, non est alia via repellendi vim à Iudice Ecclesiastico factâ, vel quando periculum est in mora, licitum est Iudici sæculari causam Ecclesiasticam ad se auocare, & violentiam auferre.

Ex quibus apparet vix aut nunquam moraliter occurrere casum iustæ defensionis in hac materia pro Iudice laico, vt rectè notauit Azorius, Bonacina, & alij. Deinde apparet nõ rectè dici in hac materia ab aliquibus Iurisconsultis, quòd etiam tunc quâdo adiri potest per eum, qui se grauatum existimat à Iudice laico, alius Iudex Ecclesiasticus superior, possit nihilominus auctoritatem suam interponere Iudex laicus, quasi in casu isto adhuc locus sit præuentioni. Et ita, vt dixi, non est recedendum à sententia affirmatiua Theologorum. Restat modò respondere ad canones, quos pro prima sententia afferebant Iurisconsulti, & hoc in sequenti resolutione faciemus.

RESOL. XV. Quomodo sit explicandus textus in cap. filiis, vel nepotibus 17. quest. 7.

EX intelligentia istius Canonis, pendet resolutio quæstionum circa libertatem Ecclesiasticâ; & contra illam, aliqui Iurisconsulti istum Canonem audacter & temerariè adducunt, interpretantes, & putantes per istum textum negligentiam Episcoporum, seu alterius Prælati Ecclesiastici, suppleri posse per Iudicem sæcularè, vt malè sentit Olibanus de iure fisci. c. 13. n. 31. cum glossa, & alijs.

Ideò dict. cap. filiis, vel nepotibus, respondeo intelligendum esse in casibus, in quibus iurispatronatus collatio, atque institutio ex priuilegio Summi Pontificis spectat ad Regem; & secundum istum intellectum, qui congruentius videtur aptari posse illi litteræ, primò adeundus esset Episcopus, deinde Rex in subsidium: extra hunc intellectum, credo nullo modo adeundum esse Regem, cum non liceat iniicere manus in messem alienam, & prætextu boni, turbare iurisdictionem Ecclesiasticam, & sic incidere in excommunicationem. Ita Martha de iurisd. part. 4. cent. 2. casu 43. numer. 4. & Duardus in Bulla Cæne lib. 4. conf. 14. quest. 8. num. 8. qui adducit alias duas interpretationes, nempe ex vigore dicti capituli, tunc esse recurrèndum ad Regem, pro reparatione Ecclesiæ iurispatronatus, cum per Ecclesiasticum Iudicem ipsius Rector cogi non potest, vt in cap. petimus 11. quest. 1. & cap. non licuit dist. 17. vel cum Iudex Ecclesiasticus deest; ne propter distantiam ab vrbe Roma, Ecclesia ruat, pendente prouisione facienda per Romanum Pontificem.

Secundò, vel respondetur supradictum capitulum non esse intelligendum, quòd in defectu Ecclesiasticorum, Princeps sæcularis possit causas Ecclesiasticas ad se auocare, sed vt moneat Superiorem Ecclesiasticum de neglecta, vel iniquè admi-

ministrata iustitia; vel vt faciat instantiam alteri Superiori, pro illius correctione. Ita Christophorus de Anguiano in tract. de leg. tom. 1. lib. 2. contr. 17. num. 93. Pesantius tract. de immunit. Eccles. disp. 2. nu. 1. Alterius de censur. tom. 1. disp. 16. lib. 5. cap. 2. fol. mihi 686. colum. 2. qui citat Butrium, Abbatem, & Imolam; & Doctores infra citandi.

Tertiò respondetur, & hæc est vera responsio; hoc ius fuisse sublatum, & abrogatum ab Innocentio III. in cap. qualiter & quando. de iud. Et ita docet Coriolanus in Bulla Cæn. Excomm. 14. fol. 926. Filiucius tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 263. Bonacina de legib. disp. 10. quest. 2. punct. 1. §. 1. num. 12. Salas de legib. quest. 96. tract. 14. disput. 14. tract. 19. num. 109. Pesantius de Imm. Eccles. disp. 16. Azorius part. 1. lib. 5. cap. 14. quest. 2. ad finem. Duardus in Bull. Cæn. lib. 2. cap. 14. quest. 8. num. 8. Glossa, Ioann. Andreas, Abbas, & alij penes ipsos. Et per dict. cap. qualiter & quando, etiam dicendum est, cum Duardus fuisse correctum & sublatum cap. si quis cum clerico, & §. si quis autem pecuniaria.

RESOL. XVI. An iudex laicus, siue eius minister inueniens Ecclesiasticos, exportantes pecuniam, frumentum, & equos, &c. à Regno contra legem, possit talia auferre, sine fractione libertatis Ecclesiasticæ, & timore excommunicationis.

POSSE in tali casu laicos ministros illas res auferre docet Ioan. de Heuia in Curia Philippica par. 3. §. 3. num. 11. Bobadilla in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 117. ubi sic ait: Si algunos Prelados, ò clericos sacassen estos Reynos moneda, podran los corregidores tomarla, y por la misma razon otras qualesquier cosas vedadas, assi por leyes como por ordenanças, como saria tambien el pan, ò vino, ò otras virtuales que sacassen: fuera de la Iurisdiccion que se perden ipso facto, y caen en comisso assi bien como alos clericos se les toman, y quitan las armas por la paz, y quietitud comun, assi tambien estas cosas que son vedadas por el bien vniversal de clericos y legos. Ita Bobadilla. Sed contra illum meritò insurgit noster Megala in 3. part. lib. 3. cap. 11. n. 36, & ratio est, quia clerici non possunt comprehendere sub tali statuto, & ordinatione, vt communiter docent Doctores, & præsertim Alterius de Censur. tom. 1. disp. 16. lib. 5. cap. 5. in fine. Bartholomæus à S. Fausto in speculo Confess. disp. 33. quest. 20. Valerus in differentiis vtriusque fori, vers. Clericus, differ. 3. num. 4. & Azorius part. 3. lib. 5. cap. 19. q. 13. Nec valet dicere cum Bobadilla hoc statutum respicere bonum commune tam laicorum, quàm clericorum; nam respondetur cum Azorio, quòd licet respiciat bonum commune, non tamen ex æquo respicit clericos & laicos, & ideò excepti sunt clerici, nec sub tali statuto possunt comprehendere. Casum similem verò, quem adducit de spoliatione armorum, respondeo illam sententiam communiter non esse receptam: adde quòd est dispar ratio inter vtrumque casum; nam in casu armorum probabiliter timetur damnum tertij, & perturbatio Reipublicæ, & ita per modum defensionis, & non punitionis à Iudice laico auferuntur. In hoc verò casu non timetur damnum innocentis, sed solum sequitur bonum commune, ad quod, vt dictum est, clerici non tenentur. Ergo, &c.

Dein-

Deinde, vt supra obseruatum est, ex Vasquez in part. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4. & Salas de legib. disp. 14. sect. 10. n. 112. clericos, etiam à Iudicibus Ecclesiasticis non esse puniendos pœna legibus civilibus constituta, etiam si cum eorum statu non pugnet; nam lex civilis pœnam ordinariam assignas, non potuit clericos ad eam obligare; non enim habent laici potestatem saltem coercitiuam & punitiuam in ordine ad clericos; & licet clerici tenentur vi directiua obedire statutis Principum, iustis & in bonum commune ordinatis; non tamē possent puniri ex transgressione à Iudice laico, neque ad pœnam vllam ex vi talium statutorum tenentur; ergo, &c.

RESOL. XVII. *An legatus natus possit exercere iurisdictionem in Regulares exemptos.*

RESPONDEO negatiuē; nam legatus à latere potest talem iurisdictionem exercere in exemptos, & ita docet Gloss. in c. 1. de off. leg. in verb. vniuersos. & ibi noster Abbas Panormitanus n. 8. qui hanc sententiam probat ex cap. si abbatem de elect. in 6. & ex cap. 1. de verb. signif. Et ita docet etiam Villadiego in tract. de legato, q. 8. n. 20. & ex neotericis tenet etiam hanc sententiam Erasmus de Cochier in tract. de iurisd. in exemptos, par. 2. q. 2. per totam, & q. 50. n. 6. & part. 4. q. 26. n. 2. cū aliis. Quinam verò sint legati nati vide Henriquez lib. 10. c. 28. num. 3. Gambacurt. de immun. Eccl. lib. 10. cap. 8. num. 19. & alios.

RESOL. XVIII. *Vtrum Episcopi, & Ecclesiastici tamquam inobedientes mandatis Regis, vel ex aliis delictis, possint expelli à Regno.*

AFFIRMATIUE respondet Bobadilla in Polit. 10. 1. lib. 2. c. 10. num. 66. vbi sic ait: Es de aduertir, que esta obediencia a los Reales mandados liga, y comprende tambien a los Obispos, y Prelados, y otras personas Ecclesiasticas, quando se les manda comparecer, o otras cosas permitidas por cuya contumacia, y transgression pueden los dichos Ecclesiasticos ser echados de los Reinos. Idem docuit Callistus Ramirez in tract. de lege Regia, §. 27. num. 12. Ioan. de Heuia in curia Philippica part. 1. §. 5. num. 35. Pereira de manu Regia c. 12. num. 12. Humada in leg. 65. tit. 5. part. 1. in Glossa 8. fol. mihi 17. col. 4. Ceuallos tract. de cognit. per viam violentie Glossa 6. numer. 65. Azeuedus tom. 2. lib. 4. tit. 1. leg. 4. numer. 12. Cenedo in quest. Canon. quest. 45. numer. 24. & alij penes ipsos & Bobadillam vbi sup. cap. 18. num. 62.

Sed hanc sententiam, & merito, reprobatur ex Iuriconsultis Hispanis vir doctus & pius Valenzuela in defens. monitor. Pauli V. part. 4. num. 101. & semper mihi summopere displicuit; nam concedo supradictis Doctores, Ecclesiasticos esse astrictos obedire mādatis Principum secularium, & seruare eorum leges, quoniam partes sunt Reipublice, eundemque communem Regem habent; sed vi directiua; ita vt non obediendo possint Principes illos punire. Ita Molina tom. 1. tract. 2. disp. 3. concl. 6. Becanus in sum. Theolog. part. 2. tract. 3. cap. 1. sect. 11. num. 11. Vasquez in part. 2. tom. 2. disp. 167. toto c. 4. præter illos quos citat & sequitur Bonacina tract.

de legib. disp. 1. q. 1. punct. 6. n. 29. & alij communiter.

Nec valet dicere cum Olibano de iure fisci cap. 9. n. 28. Bobadilla, Ceuallos, Cenedo, & alii, hoc esse verum, si Principes expellerent Ecclesiasticos à suis Regnis per viam iurisdictionis cōtentiosæ, & iudicialis; sed ipsi hoc faciūt per viam iurisdictionis œconomice & politice, sicut paterfamilias potest expellere, & de facto expellit famulum clericum inobedientem, seu domum perturbantem. Respondeo, hanc distinctionem esse chimericā in casu nostro, & exemplū quod adducunt nō facit ad rem. Nam paterfamilias ipse constituit famulum clericum ad seruendum domui suæ, & idē potest ad placitum suum, illum non solum inobedientem & domum perturbantem, sed etiam obedientem & pacificum expellere: neque illi facit iniuriam, cū talis clericus non habeat vllum ius commorandi in domo sua. Sed Clerici, Prælati, & Episcopi à Summo Pontifice cōstituuntur in Regnis ad seruitium & regimen Ecclesiarum; vnde si in aliqua re delinquant, non possunt illos Principes seculares expellere, quia habet ius commorandi in eorum Regnis non solum vt ciues, sed vt personæ constitutæ à Summo Pontifice ad seruitium & gubernationem dictarum Ecclesiarum, ad quem spectat de omni iure illos, si in aliquo deliquerint, punire: & hac de causa dixit Bellettus in disquis. cler. tit. de fauore clericorum personali. §. 5. n. 3. par. 1. non posse Principem expellere clericum, si aliquam Ecclesiā obtinuit à Papa in ipsius dominio, nisi de licentia ipsius Papæ: & hæc opinio iam est determinata in Bulla Cœnæ.

Vnde Principes expellentes Episcopos à suis Diœcesibus, & Cōsiliarij id consulentes incurrūt in excommunicationem vndecimam supradictæ Bullæ, vt communiter obseruat Theologi, & præsertim ex nostra Religione Megala in 3. part. lib. 3. c. 11. n. 4. q. 1. Duardus in Bulla Cœnæ lib. 2. canon. 11. q. 9. ex Societate Iesu Scortia in Bull. Pont. Epit. c. 66. Theor. 420. Filiucius tom. 1. tract. 16. c. 9. n. 247. Suarez de censuris disp. 21. lect. 2. num. 70. Reginaldus in praxi tom. 1. lib. 9. cap. 20. num. 313. Henriquez lib. 4. cap. 12. n. 6. & in Glossa littera V. ex Dominicanorum familia doctissimus Sousa in Bulla Cœnæ c. 12. in notat. ad text. n. 3. & disp. 62. Idem docet Alterius de censur. tom. 1. disp. 12. lib. 5. c. 4. §. quod verum est. Gambacurt. tract. de cas. refer. c. 11. n. 4. Sayrus de censur. lib. 3. c. 15. n. 8. Bellettus in disquis. cler. part. 1. tit. 3. §. 2. num. 26. Coriolanus in Bulla Cœnæ excomm. 11. & ante illos Nauarrus in Manuali c. 27. nu. 67. quem postea secutus est pius & doctus Iuriconsultus Martha de iurisd. part. 2. c. 34. n. 24. quidquid nimis audacter sentiat Pereira vbi sup. & Salsedus in addit. ad pract. crim. Diaz. c. 102. ita vt ex ipsis Iuriconsultis Hispanis, non audeat talem sententiam consulere Ioseph Sese de inhibitionibus c. 8. §. 3. num. 103. & 104. & periculosa vocat Ioan. de Heuia in curia Philippica, par. 3. §. 3. n. 30.

Nec valet dicere, ergo Principes debent impunē in Regnis suis relinquere Episcopos & clericos seditiosos, & perturbantes pacem & Rempublicam; nam respondeo, quod in similibus casibus Episcopi & clerici possunt à Summo Pontifice, & à suis Iudi-

Iudicibus reprimi, ac puniri, id iuste poscentibus Principibus ad bonum publicum; quod si tanta adesset necessitas, quod clarè, & euidenter periculum esset in mora, tunc, vt notat Molina *tom. 1. tract. 2. disp. 31. concl. 4.* Salas *de legib. tract. 14. disp. 14. sect. 9. n. 111.* Tannerus *in 2.2. disp. 4. q. 4. dub. 1. nu. 30.* aduersus clericos, & Episcopos per modum iustæ defensionis, liceret Principi sæculari facere id quod recta ratio ad impediendum damnum Reipublicæ imminebat, necessarium esse dictauerit. Et ideo Ceuallos mutans sententiam *vbi sup. tract. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 77. n. 9.* & Vgolinus *in Bulla Cænæ c. 11. p. 2. ver. aut eos. §. 1. n. 3. in fin.* docuit, tunc Principes sæculares posse Episcopos expellere à Regno, & suis Diocælibus sine timore excommunicationis, quando id faciunt de licentia Romani Pontificis, vel quādo graue scandalum, & periculum Reipublicæ timetur. Quod vt moraliter contingat vix credi potest, & Romanus Pontifex cōsuli non potest, quod etiam loquēs de clerico docuit Salsedo *in pra. Bernardi Diaz c. 141. lit. B.* Et ratio est, quia quādo non adest periculum in mora, non habet locum modus iustæ defensionis; nam conditio necessaria ad iustam defensionem est, vt efficiatur cum moderamine inculpatæ tutelæ: sed quando Princeps potest à Summo Pontifice, vel Prælato Ecclesiastico defensionem postulare, non inculpatè se defendit. Ergo, &c. vide Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 34.* & alios.

RESOL. XIX. *An Princeps secularis possit punire clericum delinquentem ratione officij, sibi ab ipsomet Principe concessi.*

Affirmatiuam sententiam docet Borrellus *de Praest. Reg. chat. c. 71. nu. 34.* Anguiano *de leg. lib. 2. contr. 21. n. 58. & 59.* Suarez *contra Regem angliæ. l. 4. c. 34. nu. 26.* Layman *in Theol. mor. lib. 4. tr. 9. c. 4. nu. 3.* Petrus de Cenedo *in collect. iur. can. p. 1. collect. 37. n. 16.* qui citat Doctores. Idem docet Bobadilla *in polit. to. 1. l. 2. cap. 18. n. 99.* & Ceuallos *tract. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 65. nu. 14.* vbi sic asserit: *Quando algun Ecclesiastico delinque en el officio, que tomo como si es Medico Boticario, d Abogado, d tutor, d curador de algun menor, d tiene officio de su Magestad Presidente de hazienda, d Consejero, y delinque en el, d vende el clerico con medidas falsas su mercaderia, y en otros casos semejantes porque entonces, ratione officij potest puniri in bonis, & Iudex sæcularis est competens.* Ita Ceuallos, qui citat multos alios.

Sed contrarium asserendum est; & ita docent communiter Theologi, vt Megala *in 3. p. lib. 3. c. 11. v. 26. & 32.* Bonacina *de legib. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 24.* Ambrosinus *de immun. Eccl. c. 20. n. 54.* Duardus *in Bulla Cæn. lib. 2. can. 15. q. 11. n. 273.* vbi sic ait: Clericus trahi non potest ad forum sæculare, etiam ratione officij sibi concessi à Principe sæculari, si in eo delinquat; nec etiam ratione cuiuscumque artificij, si quam artem exerceat, quæ Consules habeant, ac Primates, apud quos illius artificij iurisdic-tio resideat. Ita ille. Et hanc sententiam docet etiam Erasmus Cochier *de iurisd. to. 2. p. 3. q. vlt. n. 1. & 2.* Zanardus *in direct. confess. to. 3. c. 50. fol. 285. in fin. D.* Carolus de Grassis *de eff. cler. eff. 1. nu. 82.* asserens, in

Part 1.

hoc Regno ita fuisse obseruatū in causa cuiusdam Equitis Hierosolymitani, qui officium Capitaneatus exercebat in Ciuitate Calatagironis, & alia vice in Patrimonio.

Nec valet dicere, quod non punitur in persona, sed in bonis; quia respondeo, quod non solum personæ clericorum, sed eorum bona sunt exempta à Iurisdictione laicali; & ideo idem Duardus *nu. 31.* inuehitur in quosdam Iudices, qui puniunt clericos pœna pecuniaria, & pro pœna corporali eos ad Episcopos remittunt; quia dicta bona clericorum sequuntur priuilegium personæ, vt idem notauit *nu. 52.* Genuensis *in Praxi cap. 8. nu. 5.* Soula *in Bulla Cænæ, cap. 20. disp. 95. num. 4.* & ideo Abbas *in cap. qualiter de iudic. num. 8.* ita asseruit: Certum est, quod si persona exempta est; ergo etiam res. Vnde nostram sententiam docet ex Iurisconsultis Martha *de iurisd. p. 4. cent. 2. cas. 127. n. 5.* Vide etiam Riccium *in praxi tom. 2. Resol. 413. num. 2.* & Barbosam *in Collect. tom. 1. lib. 3. tit. 50. c. 2. num. 4.* Francisc. Marc. *part. 3. decis. 479. num. 4. & 5.* Caballum *Resol. crimin. cas. 64.* & alios.

RESOL. XX. *An persona Ecclesiastica, quæ commiserunt crimen læsæ Maiestatis, per Principes sæculares & eorum Iudices puniri possint?*

Affirmatiuè videtur respondendum, ex Constitutione Regni Neapolis de personis, quæ cauetur, quod si clericus cōmiserit aliquod delictum, debet iudicari & cōdemnari per suum Episcopum, & non per Iudicem sæcularem, excepto si commiserit crimen prodicionis contra Regem; & ibi Glossa dicit, si esset crimen læsæ maiestatis. Deinde in multis partibus vi consuetudinis vigētis, clerici rebelles à Iudice sæculari puniuntur; & hanc opinionem docet etiam nouissimè Callistus Ramirez *in tract. de Lege Regia §. 27. n. 11.* qui in glossa *lit. D.* citat multos alios.

Sed hæc sententia non potest sustineri, & contrariam communiter docēt Theologi & Iurispriti, vt Vigianus *tr. de immun. Eccl. disp. 2. concl. 2.* Bellettus *in disquis. cler. part. 1. tit. 3. §. 1. nu. 4.* vbi pro hac sententia citat 13. Doctores. Idem docet Pesantius *tract. de immun. Eccl. disp. 13.* Zanardus *in direct. confess. tom. 3. cap. 50.* Valenzuela *in defen. cens. Pauli V. part. 4. n. 70.* & ita nouissimè anno 1600. vt notauit Genuensis *in praxi c. 72. per totum;* in casu quodam atrocissimæ rebellionis cuiusdam Religiosi, qui aliquas terras Regni Neapolitani in manus Turcarum tradere volebat, declarauit Clemens VIII. Nam cū Fiscus allegaret pro tali delicto quemdam clericum Neapolitanū olim fuisse decapitatum, fuit dictum malè iudicatum, & dicta causa fuit à dicto Summo Pōtifice commissā Nūtio Neapolitano, dato & adiūcto alio Consiliario clerico; tamen vt in illo iudicio interueniret tamquam delegatus à Sede Apostolica. Et ideo asserit Genuensis: Hæc disputatio in hoc Regno finem accepit, vt cognitio talis criminis pertineat ad Ecclesiasticum, nisi causa delegetur à Summo Pontifice. Quæ delegatio facta à Clemente VIII. demonstrauit, apud Iudices laicos, circa tale crimen,

C

nullam

nullam extare iurisdictionem. vnde cautè legendus est Ramirez *vbi sup.*

Ad argumenta in contrarium respondeo, illam Constitutionem nullius fuisse roboris; quia Princeps laicus nullam habet iurisdictionem in Ecclesiasticos, & idèd non potest condere legem, quòd clerici committentes crimen læsæ Maiestatis iudicentur à Iudice laico. Ad consuetudinem verò allegatam, respondeo, esse corruptelam, nec vis vlla præscriptionis, & longæ consuetudinis, ius dare potest Iudici laico; quia in laicum potestas Ecclesiastica cadere non potest, vt suprà probatum est. Ergo, &c. Sed circa præsentem quæstionem vide etiam Cabedo p. 2. dec. 83.

RESOL. XXI. *An Iudex laicus possit citare clericum creditorem, in confectiōe alicuius inuentarij?*

Hic casus est practicabilis, quia in confectiōe inuentarij citandi sunt omnes creditores, & legatarij, de quorum præiudicio agitur. Aliqui igitur respondent, posse Iudicem sæcularem in tali facto, per edictum vel specialiter citare clericum creditorem, dum non expressè citetur ad comparandum, sed cum illa conditione, & qualitate, si sua putauerit interesse. Et ratio est, nam talis citatio non est vera, & simplex citatio; sed potiùs monitio, vt compareat, si voluerit, quæ de iure non supponit iurisdictionem, & superioritatem, & sic non arctat citatum ad necessariò comparandum. Et ita docent communiter Iurisperiti, quos citat & sequitur Ceuallos *tr. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 78. n. 3. & seq. Io. de Heuia in Curia Philip. p. 1. §. 5. n. 31. Gironde de Gabellis p. 4. §. 1. n. 18. & alij.*

Sed contrariam sententiam docet Duardus in *Bulla Cæne. lib. 2. can. 15. q. 11. num. 50.* vbi sic asserit: Ecclesiastici non possunt trahi ad Curias sæculares pro confectiōe inuentarij. Hinc heres cum vult hereditatem adire cum beneficio legis, & inuentarij, quamvis super illius confectiōe citandi sint omnes creditores, & legatarij; nihilominus si clerici sunt, non possunt citari per Iudicem sæcularem illius loci, vbi bona hereditaria sunt, vel vbi heres domicilium habet, sed debent moneri per Iudicem Ecclesiasticum, quia clerici non possunt compelli ad comparandum coram Iudice laico vigore generalis edicti, si sua putauerint interesse, quoniam istæ citationes edictionales à iure communi sunt exorbitantes. Ita Duardus; quod antea docuerat Martha *de iurisd. p. 4. cent. 1. casu 38. n. 8.* Et idem docet Bonacina *de leg. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 27. Ambrosinus de immunit. Eccles. c. 22. n. 73. & alij.*

RESOL. XXII. *An Iudex laicus possit compellere clericum ad restituendum depositum, quoties se obligauit restituere in tribunali Iudicis secularis.*

Affirmatiuam sententiam docent non pauci Iurisperiti, vt Gutierrez *de tutel. p. 3. cap. 1. nu. 9. Ioan. de Heuia in Curia Philip. p. 1. §. 5. n. 23. Salgado de protect. Regia tom. 2. p. 4. c. 14. n. 105. Borrellus de Præstan. Regis Cathol. c. 7. n. 240. Mexia in Pragm. taxæ panis concl. 5. n. 35.* cum alijs citatis à Carolo de Grassis *de effect. Cler. effect. 1. n. 855.* & nouissimè Bobadilla in *polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. nu. 130.* vbi sic ait: Si

el clérigo fuesse depositario de alguna cosa de voluntad de la parte, ó por mandado del Iuez seglar, podrá ser compelido por el a la restitucion del deposito, no por ella, y orden de iuyzio, ni por pena criminal, si no executivamente por toma de bienes. Ita ille.

Sed hæc sententia non admittitur à sapientissimo Iurisperito Surdo *lib. 3. consil. 396. n. 33. Bellerto in disquis. cler. p. 1. tit. 3. nu. 37. Bonacina de leg. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 26. Ambrosino de immunit. Eccles. c. 20. n. 53.* & à nostro Patre Duardo in *Bulla Cæne lib. 2. can. 15. q. 11. n. 36.* vbi docet, Clericos deputatos depositarios, non posse per Iudices laicos compelli ad restitutionem depositi, vel sequestri. Et Iurisperiti Ceuallos *tract. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 76. n. 16. & Martha de iurisd. p. 4. cent. 2. cas. 104. n. 9.* admittunt sententiam contrariam Bobadillæ, & aliorum, quoad cognitionem, non autem quoad executionem. Et idèd putant posse Iudicem laicū declarare, clericum debere depositum restituere, sed non posse executionem huius sententiæ, ad restituendum depositum, contra clericum exercere, sed hoc à Iudice Ecclesiastico faciendum esse affirmant.

RESOL. XXIII. *An Iudex laicus possit citare clericum ad exhibenda iura sua coram eo, quando eius debitor petit dilationem ex consensu maiori partis creditorum, vel si velit beneficium cessionis bonorum obtinere?*

Hic casus frequenter in praxi potest accidere, & idèd dicam hîc quid sentiant Doctores; Affirmatiuam sententiam docet Ceuallos *tract. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 72. n. 3. Afflictus dec. 280. n. 7. & ex nostris regnicolis Mastrillus dec. 79. n. 3.* cum alijs. Et ratio est, quia in tali casu clericus non conuenitur vt reus; sed prouocatur vt actor ad comparandum, & docendum de suo iure; neque in tali casu præiudicatur iurisdictioni Ecclesiasticæ, neque fit in damnum, & præiudicium clerici, sed in eius vtilitatem; nam si reliqui creditores recuperent sua debita, & ipse non compareat, & ostendat sua credita, remanet sine debito, & tenetur postea litigare contra ceteros creditores, intentando reuocatoriā coram Iudice laico.

At his non obstantibus, contrariam sententiam docet noster P. Duardus in *Bulla Cæne lib. 2. can. 15. q. 11. n. 53.* vbi sic ait: Debitor laicus, petens admitti ad miserabile beneficium cessionis bonorum, vel ad remissionem partis suorum creditorum, non potest trahere clericū ad forum sæculare, sed debet adire Iudicem Ecclesiasticum; nisi debitor detineretur in carceribus ad instantiam clerici creditoris; nam tunc per viam reconuentionis potest petere contra clericum admitti ad beneficiū cessionis. Ita Duardus. Et ita etiam antea docuerat Martha *de iurisd. part. 4. cent. 2. casu 123. n. 9. & seq.*

RESOL. XXIV. *An Iudex laicus possit punire clericos, qui sine habitu & tonsura immiscant se in delictis grauissimis?*

Affirmatiuè respondent aliqui Iurisperiti. Putant enim clericum facinorosum, qui dim-

missio habitu clericali immiscet se enormitatibus; fori priuilegium amittere, & conueniri, & puniri posse per Iudicem sæcularem. Ita inter multos docet Heuia in *Curia Philip. p. 3. n. 30.* Riccius in *Praxi tom. 2. Resol. 172. n. 2.* Bobadilla in *Polit. 10. 1. lib. 2. c. 18. n. 95.* vbi sic ait: *Si el clerigo dexado el habito y tonsura clerical por vn anno ò mas; cometiesse delictos enormes y crueles, como serian homicidios, hurtos, sacrilegios, adulterios, falsos testimonios, ò violencias publicas, y se mezclasse en otras torpedades detestables, y perseverasse en ellas viniendo suelta, y dissolutamente, entonces el clerigo: ora sea en ordenes menores constituido, ora en mayores, pierde el priuilegio de canon, y del fuero: y podra el corregidor sin incurrir en excommunication, y sin que proceda amonestacion, secrestarle sus bienes, prenderle, y atormentarle, y sin degradacion castigarle en pena de muerte.* Ita ille, qui in *Glossa littera B.* adducit plures Doctores ita sentientes, & præcipuè Alex. de Neuo *conf. 39.* Verum est quòd postea in *n. 96.* limitat hanc sententiã quando delictum commissum adeò esset Reipublicæ perniciosum, vt pium esset illud punire.

Sed hæc sententia est prorsus exterminanda à Tribunalibus: & contra Bobadillam instant ferè omnes Doctores, & Theologi. Idèò dicendum est, suprà dictum clericum non posse à Iudice sæculari puniri, nisi antea præcesserit trina monitio; aliàs à suo Iudice Ecclesiastico est puniendus, etiã si perpetrasset quodlibet atrocissimum delictum. Et ita docent Ceuallos *tract. de cognit. per viam viol. p. 1. q. 76. n. 6. & seq.* qui citat plurimos Iurisconsultos. Idem docet Bellettus in *disquis. cler. p. 1. tit. 3. §. 7. n. 3.* & alij penes ipsum. Ex nostris hæc sententiam aduersus Bobadillam defendit Megala in *3. p. l. 3. c. 11. q. 1. nu. 31. & 32.* Ex Societate Iesu Filiucius *tom. 1. tract. 16. c. 11. nu. 314.* cum aliis. Et ratio desumitur ex *c. in audientia, 25. de sent. excom. ibi:* Huiusmodi clerici si à Prælato tertio commoniti militaria noluerint arma deponere, de priuilegio clericorum subsidium aliquod habere non possint. Et in *cap. fin. de rit. & honest. cler.* sic habetur: Mandamus quatenus si tales tertio à te commoniti, ab huiusmodi non resipuerint, sed prætermisissis diuinis officiis negotiationibus institerint supradictis, tum eo facto priuilegium abiciant clericale. Ex quibus clarè apparet clericum, ante trinam monitionem non esse priuandum priuilegio fori, nec curiæ sæculari tradendum. Et hanc sententiam præter Doctores citatos, tenet amicus heu quondam noster D. Carolus de Grassis *de effect. Cler. eff. 1. num. 891.* Martha *de iuris. p. 4. cent. 2. cas. 135.* Barbosa in *collect. tom. 2. lib. 5. tit. 39. c. 25. num. 2.* Ambrosinus *de imm. Eccles. c. 17. n. 16.* Bonacina *de leg. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. nu. 6.* & alij penes ipsos. Nec obstat *c. perpendimus, de sent. excom.* nam ibi Summus Pontifex, vt communiter tenent Doctores, non agit de priuilegio fori, sed de priuilegio canonis, vt notat Coninch. *de sacram. disp. 14. dub. 15. n. 160.* Bonacina, Ambrosinus, Barbosa, & alij penes ipsos. Nec obstat etiam aduersus nostram principalem conclusionem, quòd Decianus *lib. 2. consil. 82. nu. 9.* afferat Bullam Pauli III. anno 1542. qua conceditur licentia Iudicibus sæcularibus, procedendi contra clericos in atrocissimis delictis. Nam respondeo cum Ceuallos *tract.*

de cognit. per viam viol. p. 2. q. 102. num. 4. dictam Bullam non extare. Notandum est etiam, quòd ad priuandum clericum priuilegio fori ad hoc, vt dicatur se in enormitatibus immiscere, requiritur Primò, vt incedat sine habitu, & tonsura. Secundò, non sufficit vnum delictum, sed plura requiruntur. Tertio, necesse est, vt in enormitatibus cõprehendatur. Comprehensus autem dicitur, si in flagranti fuerit captus, vel si ipse antequam opponat de priuilegio clericali, delictum fateatur, seu de eo sit legitime conuictus, vel si crimen sit adeò notorium de facto, vt nullus sit inficiationi locus. & ita docet doctus Barbosa in *collect. tom. 2. lib. 5. tit. 9. c. 1. num. 2. 3. & 4.* quæ sunt valde notanda: vide etiam eundem Barbosam *ibid. tit. 33. c. 27. per tot.* Sed de hac quæstione vide *infra in Resolut.*

RESOL. XXV. *An iudex laicus possit iudicare causam clericorum, qui heredes sunt alicuius secularis, & causa ante eius mortem coram se incepta?*

Affirmatiuè communiter respondent; & ita tenent Doctores, quos citat, & sequitur Carol. de Grass. *de eff. cler. eff. 1. n. 282.* quibus ego addo Io. de Heuia in *curia Philipp. p. 1. §. 5. n. 20.* Castill. *p. 1. decis. 2.* Coriolanum in *Bulla Cæn. excom. 16. fol. mihi 945.* Megala in *3. p. lib. 3. c. 10. numer. 59.* Grassium in *dec. p. 1. lib. 4. c. 18. n. 128.* Rodriguez in *sum. nouissima tom. 1. c. 216. nu. 15.* Ceuallos *tract. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 40. n. 9.* qui citat plures Iurisconsultos, & Reginaldum *tom. 1. lib. 9. c. 23. numer. 352.* vbi sic ait: Clericus ratione hereditatis, quam accipit à laico, subiicitur foro sæculari; & idèò omnes lites, quæ inceptæ fuerint viuente laico defuncto, ipse clericus heres coram eodem sæculari iudice prosequi debet, Aliæ autem lites circa bona defuncti, vel actiones, venire debent ad Iudicem Ecclesiasticum. Ita ille.

Sed non desunt Doctores, qui contrariam sententiam docent, vt Bonac. *de leg. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 25.* & Ambrosinus *de imm. Eccles. c. 20. nu. 45.* qui asserunt, quòd clericus heres laici non tenetur coram Iudice sæculari prosequi litem iam ceptã contra laicum cui successit, sed denuò erit super eadem re, vel actione, coram Ecclesiastico conueniendus. Et ratio est, quia militat eadem ratio exceptionis, vel si lis sit incepta, vel non: & sequeretur ex contraria sententia magnum inconueniens, nempe, quòd secuta sententia condemnatoria contra clericum heredem laici, ista sententia feriret de vento, postquam executioni mādari non posset, nisi per Iudicem Ecclesiasticum, qui cum non subiaceat eidem Principi, cui subest Iudex laicus, non teneretur dictam sententiam exequi. Vide etiam M. Anton. *lib. 1. Resol. 49. n. 2.* vbi probat ex multis, quòd instantia inchoata coram Iudice sæculari contra laicum defunctum, cui successit heres clericus, non continuatur in clericum, qui debet propterea conueniri coram Ecclesiastico. Et hæc sententia mihi placet. Notandum est etiam, quòd prima sententia limitatur à Doctoribus citatis multipliciter, vt patet ex Grassio *vbi sup. nu. 290. & seq.* & secundum illam, instantia cepta cõtra clericum coram Iudice Ecclesiastico, debet

continuari contra laicum heredem clerici, coram eodem Iudice; sic docet Riccius p. 4. dec. 218. per tot.

RESOL. XXVI. *An iudex laicus possit punire clericum cum pœna pecuniaria, qui reuerentia signa illi non exhibuerit, vel quia coram ipso deliquerit?*

Affirmatiuè respondet Pereira tract. de manu Regia, p. 1. c. 7. n. 42. Bobadilla in polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. nu. 89. ubi sic ait: *Si el clérigo cometiese delito, d' defacato contra los ministros de la iusticia seglar, d' en su presencia, podranle prender para remitirle, porque la iurisdicción Real no queda illusoria y ménos preciada como quiera que ay algunos clérigos poco cortés, y otros tan atreuidos que se precian de no respetar a la iusticia seglar, y de passar delante del corregidor, d' de su teniente estando en el Tribunal, y fuera del sin hazerles cortésia: loqual hecho de malicia es bien refrenar cueradamente con alguna multa, y pena pecuniaria.* Ita Bobadilla. Sed contra illum, & meritò, insurgit noster Megala in 3. p. lib. 3. n. 35. ca. 11. aduertendo priorem casum Bobadillæ, habere tantum locum, quando talis captura esset simpliciter necessaria ad propriam, vel aliorum defensionem. Alterum verò casum habere contra se determinationes Bullæ Cœnæ. Et miror equidem quomodo Bobadilla, & alij, sint ita faciles ad condemnandos clericos in bonis, & pecuniâ, quasi dicta bona non habeant privilegium, quod habet clerici persona: & tamen canones statuunt, ut exempta persona clerici, non possit in rebus molestari, c. unico de cleric. coniug. n. 5. qui reddit rationem, ne per vnam viam cõcedatur, quod per aliam denegetur. Et ita docet Genuens. in Praxi c. 8. n. 5. Layman in Theol. mor. lib. 4. tr. 9. c. 4. n. 13. & c. 5. n. 1. & Carol. de Grassis de effect. cler. eff. 1. n. 13. Vide inf. Resol. 37. sed ad alia transeamus.

RESOL. XXVII. *An iudex laicus possit punire clericum, qui assumpsit habitum clericalem post delictum patratum, intentione subtrahendi se à seculari potestate?*

Affirmatiuam sententiam communiter docet DD. ut Molin. de iust. to. 4. tract. 3. disp. 49. n. 21. & alij penes Ambrosin. de imm. Eccl. c. 19. n. 5. Menochium de presum. lib. 6. q. 76. nu. 35. Gutierrez pract. q. lib. 1. q. 5. Ceuallos tract. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 44. n. 7.

Sed non reticeam contrariam sententiã docere Bonacinam de leg. disp. 10. q. 2. punct. 1. n. 16. & Episcopum Iterniensem M. Ant. Genuensem in praxi c. 8. n. 5. ubi sic ait: *Verior mihi semper visa fuit illa opinio, quòd iudex secularis nõ potest procedere, nec in causa criminali, nec in causa ciuili contra laicũ conuentum, postea effectum clericum; quoniam si confugiens ad Ecclesiã post delictum animo fraudadũ Curiam secularem gaudet immunitate, quamuis remaneat laicus, & ad tempus in ea moretur; multò magis gaudere debet, qui personã suam per ordinis susceptionem Deo consecrat, ut illi perpetuò famuletur. Ita ille, quod etiam probat ex tex. in l. qui cum vno. §. reus. ff. de re milit. ubi videtur casus expressus. Nam reus capitalis criminis accusatus, si efficiatur miles non remittitur, sed à Iudice militię iudicandus est. Multò magis id procedere dicendum erit in effecto milite cœlesti. Fa-*

cit etiam Concilium Tridentinum c. 4. sess. 23. de re-form. dum prohibet Episcopis ordinare illos, qui fraude, ut fugiant iudicium seculare, ordines suscipiunt; quæ quidem prohibitio frustra fuisset facta, si fraus illos à laica potestate non eximeret. Neq; obstat, quòd si talis sententia esset vera, multi in perniciem Reipublicæ, & eius fraudẽ, ut euitarent pœnam vltimi supplicij, ordinarentur; nam respondeo, quòd satis à sacris canonibus fuit prouisum, & præcipuè à sacro Concilio Tridentino, ut Episcopi prædictos non ordinent, nisi subtiliter scrutando mores, & vitam: & in specie præcipit non ordinari eos qui seculare iudicium fugiendi animo, & fraude, ordinari veniunt.

Notandum est verò, quòd stando in prima sententia, DD. citati asserunt non posse Iudicem laicum talẽ clericum ordinatum in fraudem punire quoad pœnam corporalem, sed tantum quoad pœnam pecuniariam, & confiscationem bonorum. Ita Bellettus in disq. Cler. p. 1. tit. 3. §. 4. nu. 3. qui citat 12. Doctores. Petrus Cenedo in collect. iur. can. p. 1. collect. 3. n. 13. & alij penes ipsum; Molina tr. 3. disp. 49. n. 22. & Bonacina ubi sup. Sed hoc etiam displicet Genuensi loco citato, quia, ut supra etiam sæpè dictum est, canones determinant in specie, ut exẽpta persona clerici non possit in rebus molestari; ne per vnam viam concedatur, quod per aliã denegetur. Et ita habetur in c. vn. de cler. coniug. in 6. Sed circa præsentem quæstionem vide etiam Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 4. n. 12. & seq. Suarez cont. Reg. Angliæ l. 4. c. 15. n. 17. refellentes quamdam sententiam Couarr. & Iulij Clari.

RESOL. XXVIII. *Utrum iudex laicus possit in casu contingenti cognoscere de clericatu, vel de habitu*

Multi Regij, ad Iudicem secularem spectato hanc cognitionem, contendunt; & sic olim malè obseruabatur in nostra Sicilia, & hodie obseruatur multis in locis. Et ita docent Borrellus de protect. Reg. chat. c. 76. n. 308. Guid. Pap. q. 138. Gratianus discep. forens. p. 2. c. 190. n. 30. & alij apud Ceuallos tract. de cognit. per viam viol. in Proem. c. 8. n. 39.

Sed absolute contrariam sententiam amplectendam esse puto ex c. si iudex laicus, de sent. excom. in 6. Et ita docent communiter Doctores, Couarr. pract. q. c. 33. Zerola in Praxi Epis. p. 1. ver. Clericus, n. 3. Salzedus in Praxi crim. Diaz c. 62. n. 14. Marius Antoninus l. 3. Resol. 48. Ioan. de la Cruz in direct. conscient. p. 2. de sacram. ordinis, q. 5. dub. 8. conf. 1. Molina de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 49. num. 6. & 11. Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 7. n. 6. Ceuallos ubi sup. tract. de cognit. & c. p. 2. q. 44. n. 1. Itaque coram Iudice Ecclesiastico de clericatu & habitu habenda est discussio, & cognitio, citatis tamen Iudice & Fisco secularis curiæ; & postquam Iudex Ecclesiasticus declarauit N. clericum gaudere priuilegio fori, petenda est remissio cum intimatione dictæ declarationis, iuxta cap. iudex, cit. quæ quidem remissio à Iudice seculari debet fieri sine clerici dedecore, ut obseruat Marius Antoninus ubi sup. num. 2. & infra certum terminum, nempe 20. horarum. Aliàs secularis Iudex dictum clericum non remittens, ultra prædictum tempus ex dict.

dict. cap. iudex, in excommunicationem incurreret.

Nota verò, quòd si captus incedebat in habitu laicali, tunc potest detineri per iudicem sæcularè, donec Iudex Ecclesiasticus ferat declarationem; & dum pendet talis cognitio, Iudex sæcularis debet supersedere à progressu in causâ delicti. Nota etiam, quòd si clericus fuerit comprehensus in habitu laicali, & fama esset publica & notoria quòd ille esset clericus, vtique in tali casu remittendus est statim ad Iudicem Ecclesiasticum, & ante cognitionem clericatus. Quomodo autem probeatur clericatus, vide Bellettum in *disquis. cler. p. 1. tit. 3. §. 14. nu. 10.* Quæ autem vestes censendæ sint clericales, in clericis primæ tonsuræ, & initiatis minoribus ordinibus, vide Bonac. de *leg. disp. 10. qu. 2. punct. 1. §. 4. n. 17.* Couar. *pract. q. c. 31. n. 7.* & Iul. Clar. *lib. 5. sent. §. ult. q. 36. n. 13.* cum aliis Ambrosin. de *imm. Eccles. c. 23.*

RESOL. XXIX. *An iudex laicus possit punire clericos in minoribus constitutos?*

Quando tales clerici subiiciantur iudicibus laicis, determinauit sancta Synodus Tridentina, ita loquens in *sess. 23. c. 6.* Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus, fori priuilegio gaudeat, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & tonsuram deferens, alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inferuiat, vel in seminario clericorum, aut in aliqua schola, seu Vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores ordines suscipiendos versetur. Ita Concilium: cuius verba nouissimè à Iuriconsulto Hispano Torreblanca *lib. 3. de Magia, c. 9. n. 40.* contra communem fuerunt exposita, nò de omnibus clericis minorum ordinum, seu de his tantum, qui ante decimum quartum ætatis annum versantur, de quibus in præcedentibus verbis fit mentio; vel de incorrigibilibus, & facinorosis, & qui se immiscent sæcularibus: nam hi dispositioni causam dederunt. Sed licet hæc expositio sit ingeniosa, est in contrarium communis Doctorum sententia, & ideo circa prædicta verba, multa scitu digna, non solum Theologi, sed etiam Iuriconsulti adnotarunt, quorum libros forsitan multi nò habebunt; in gratia Confessariorum, ex industria, & non sine labore, quæ in illis dispersa hinc inde inueniuntur, hic simul colligere conabor, resolutione, & breuiter more nostro, ideo.

Quæritur primò, Vtrum clericus habens beneficium, sed non deferens habitum, & tonsuram, nec alicui Ecclesiæ deferuiat, gaudeat priuilegio fori. Respondeo, quòd Suarez de *conf. disp. 22. sect. 1. n. 11.* & Ambrosinus de *imm. c. 13.* videntur docere, quòd clericus beneficiatus nò gaudeat, nisi alicui Ecclesiæ deferuiat. Sed hoc est contra mentem Concilij. Nam in citatis verbis duos modos distinxit. Vnum absolutè, si clericus primæ tonsuræ habeat beneficium. Alium, si tonsuram, & habitum clericalem deferat, & alicui Ecclesiæ deferuiat. Et sic verba Concilij alternatiuè procedunt. Et ita tenet Rodriguez in *sum. tom. 1. c. 155. concl. 2.* Azeuedus *lib. 1. leg. 1. tit. 4. n. 9.* Bobadilla in *Polit. to. 1. lib. 2. c. 18. n. 102. in Glossa lit. E.* noster Franciscus Aponte

Pars I.

lib. 1. conf. 24. Gutierrez *pract. qq. lib. 1. q. 7.* Marius Ant. *lib. 3. Resol. 48. num. 22.* Ceuall. *tract. de cognit. per viam viol. in Proem. c. 8. n. 14.* & *p. 2. q. 44. n. 3.* Bonacina de *leg. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. n. 10.* qui omnes asserunt, vt clericus gaudeat priuilegio fori sufficere, vt habeat tantum beneficiu: seruitiu verò Ecclesiæ, vt infra patebit, est necessarium in clerico incedente cum habitu & tonsura. Vide Ricc. *p. 4. dec. 557. n. 1.*

RESOL. XXX. *An si dictus clericus habeat tantum titulum, & collationem beneficii, non autem possessionem, gaudeat fori priuilegio, & sit à iurisdictione laica exemptus?*

Negatiuè respondet ex Theologis Lopez *p. 1. cap. 286.* & ex Iuristis Iulius Clarius *lib. 5. §. fin. q. 36. n. 21.* & alij.

Sed contrarium asserendum est cum Anastas. Germonio *lib. 3. c. 15. n. 59.* Gigante de *Pension. c. 94. n. 11.* & ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem, notauit Parisius de *resign. benef. lib. 7. q. 1. n. 47.* Et ratio est, quia per solam collationem, & titulum beneficii, etiam sine eius possessione, quis dicitur beneficium habere, vt docet Rom. *consil. 350.* Couarr. *lib. 3. var. c. 16.* Vide etiam Bonacinam de *leg. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. num. 12.* vbi ex professo probat hanc sententiam. Quæ quidem sententia procedit etiam in clerico possidente quidem beneficium, sed sine redditibus; quia habet titulum beneficii. Et hoc solum requirit Concilium hic, & beneficium sine redditibus assignatur in fauorem alterius, & Episcopi titulares faciunt omnia, quæ solent facere ceteri Episcopi, & tamen ex eorum Episcopatibus nullos redditus percipiunt. Ergo, &c. Et ita docet noster D. Carolus de Grassis de *effect. cler. eff. 1. n. 1224.*

RESOL. XXXI. *An clericus, qui habet pensionem tantum super aliquo beneficio, gaudeat tamquam beneficiatus priuilegio fori, ita vt exemptus sit à iurisdictione seculari?*

Non gaudere respondet Azeuedus *tom. 1. lib. 1. leg. 1. tit. 4. nu. 5.* Recop. Gonzalez ad *reg. 8. Cancell. gl. 5. §. 5. numer. 6.* Carolus de Grassis de *effect. cler. eff. 1. num. 1198.* Bonacina de *leg. disp. 10. q. 2. punct. 1. n. 11.* & Flaminius de *resign. benef. lib. 1. q. 11. n. 70.* & *lib. 2. q. 15. n. 15.* qui cum Gonzalez asserit ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem 19. Iunij 1586. his verbis, *Cui reseruata fuit pensio, si non incedit in habitu, & tonsura, non gaudet priuilegio fori.*

Sed contrariam sententiam docet Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. c. 26. n. 9.* Zerola in *praxi Episc. ver. Clericus, §. 2. ver. ex hac doctrina.* Lassarte de *decim. vèd. c. 19. n. 24.* Rodriguez in *sum. tom. 1. c. 155. n. 11.* & Salzed. in *Pract. cri. Diaz c. 64. n. 10.* vbi ita consuluit in Academia Complutensi an. 1584. & ita iudicatum fuisse in Supremo Consilio Regis, testatur. Adde etiam, quòd Armendariz in *addit. ad Recop. I. Nauar. lib. 2. tract. 19. de foro compet. nu. 5. & 7.* testatur ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem.

At Bellettus in *disq. cleric. part. 1. tit. 3. §. 8. num. 11.* & alij, conantur concordare supradictas sententias; asserunt enim, quòd prima opinio loquitur in casu, quo pensio non excedit sexaginta ducatos

C 3

auri

auri de camera, vt in Bulla Sixti V. quæ incipit *Pa-
storalis*, sub anno 1589. Marcus verò Antonius Cuc-
chus *lib. 5. tit. 8. nu. 17.* aliter concordat. Dicit enim,
quod si clericus habeat pensionem loco tituli be-
neficii, reputatur vt beneficiarius, & per conse-
quens gaudebit priuilegio fori, secus autem, mi-
nimè gaudebit. Vide etiam Ceuallus *tract. de co-
gnit. per viam viol. p. 2. q. 62. n. 31.*

RESOL. XXXII. *An Capellanus cui Capella in
perpetuum, vel in titulum fuerit à Papâ, vel Episcopo
assignata, gaudeat priuilegio fori*

Respondeo affirmatiuè; nam beneficium Ec-
clesiasticum, dicta Capellania iudicatur. Et
ita docet Azorius *p. 2. lib. 10. cap. 2. q. 5.* Nauarrus *de
horis canon. c. 20. num. 17.* Salzedus *in pract. crim. Diaz.
c. 64. nu. 12.* & alij. Secus autem si habeat Capella-
niam, seu beneficium vulgariter dictum seruitium
Missarum; quoniam tales Capellaniæ non dan-
tur in titulum, nec in perpetuum, sed sunt amou-
biles; nec veniunt appellatione beneficii, vt nota-
uit Azeuedus *to. 1. lib. 1. leg. 1. tit. 4. n. 7. Recop.* & alij.
Et ita etiam gaudere priuilegio fori dicendum est,
si clericus habet præstimonium seu fratranciam: si
dictum tamen præstimonium possideat in titulu
perpetuū, & aliquod spirituale annexum habeat;
nam cum istis conditionibus, præstimonia pro be-
neficiis habentur. Et ita probat Azeuedus *vbi sup.*
Menochius *consil. 201. n. 56.* Parisius *de resig. benef. lib.
1. q. 1. ex n. 124.* Gonzalez *ad reg. 8. cancell. gloss. 5. §. 2. n.
11.* Garfias *de benef. tom. 1. p. 1. c. 2. nu. 117.* Bonacina *de
leg. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. n. 11.* & alij.

RESOL. XXXIII. *An clericus gaudeat priuilegio
fori, & sit à laica iurisdictione exemptus, si tantum de-
ferat habitum, & non tonsuram, vel è contra.*

Negatiuè respondent Bellettus *in disq. cler. p. 1.
tit. 3. §. 8. nu. 7.* & Riccius *p. 1. dec. 154. num. 8.* qui
notant ita declarasse Sacram Cardinalium Congre-
gationem. Et ratio est, quia Concilium Tridenti-
num loquitur copulatiuè, nempe vt clerici defe-
rant habitum & tonsuram, & alicui Ecclesiæ de-
feruiant.

Non reticeam tamen Marium Antoninum Ma-
ceratensem, Vicarium Generalem Cardinalis Bor-
romæi, contrarium asserere *in suis variis Resolut. 13.
Resol. 48. n. 5.* vbi tenet clericum inuentum sine ha-
bitu, sed cum tonsura; vel cum habitu, & sine ton-
sura, gaudere priuilegio fori. Et Capiblancus *de
offic. Bar. prag. 8. c. 3. n. 28.* putat dimissionem tonsu-
ræ non esse tantæ solemnitatis, si cetera concur-
rant; & citat Barbosam. Notandum est etiam con-
tra Gutierrez *in quest. canon. lib. 1. c. 12. n. 9.* Mexia *in
prag. taxæ panis. concl. 1. n. 31.* & alios, clericum gau-
dere priuilegio fori, si tempore capturæ inuenia-
tur sine vestibus clericalibus, dummodo tempore
delicti illas gestauerit. Et ita declarasse Sacram
Cardinalium Congregationem anno 1586. nota-
uit Marius Antoninus *vbi sup. lib. 3. Resol. 48. n. 7.* &
docet Sanchez *de matr. tom. 2. lib. 7. disp. 46. num. 10.*
qui multos alios citat. Et ratio est, quia ad gaudē-
dum priuilegio fori, non attenditur, nisi tempus

commissi delicti. Parum ergo refert, si tempore
capturæ clericus sine habitu inueniatur, si tamen
tempore, quo commisit delictū, illum gestauerit.

RESOL. XXXIV. *An clericus, qui aliquando dimit-
tit habitum & tonsuram, amittat priuilegium fori,
& iudex laicus possit illum punire.*

Respondeo negatiuè, & vt amittat supradictū
priuilegium, opus est tanta perseverantia in
dimissione habitus, vt publicè æstimeretur vt lai-
cus. Ita Prosper de Augustino *in Addit. ad summ.
Quaranta, ver. Habitus clericalis.* Layman *in Theol.
mor. lib. 4. tract. 9. c. 6. n. 2. asser. 1.* Suarez *de cens. disp. 22.
sect. 1. n. 11.* Bonacina *de leg. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. nu.
14.* vbi asserit, Sacram Cardinalium Congrega-
tionem declarasse clericum, qui dimisso clericali
habitu homicidium commiserat, & sine clericali
habitu à laica potestate captus fuerat, remittendum
esse ad forum Ecclesiasticum; quia non præsumi-
tur dimisisse habitum animo illum deferendi, sed
vt commodius delictū perpetraret: quod est val-
de notandum, & hoc etiam notauit Capiblancus
Barb. prag. 8. p. 3. n. 34.

An verò requiratur trina monitio, vt clericus
incedens sine habitu, & tonsura, perdat priuile-
gium fori? Respondeo, quod de iure antiquo re-
quirebatur, vt patet ex *c. fin. de vita & honest. cler.* Sed
hodie de iure nouo Concilij Tridentini non re-
quiritur; nam dictum Concilium loquitur cum
dictione *nisi*, quæ excipit iuxta *leg. actione, Cod. de a-
ction. & Decium in c. si pro debilitate. ff. de offic. deleg.*
Et ita docent Marius Antoninus *lib. 3. Resol. 48. n. 7.*
& Riccius *p. 4. dec. 154. n. 4.* qui testantur ita fuisse
declaratum à Sacra Cardinalium Congregatione:
& ita tenet Bellettus *in Disq. cleric. p. 1. tit. 3. §. 8. nu.
6.* & alij.

RESOL. XXXV. *An clericus incedens cum habitu,
& tonsura, sed non deferuiens alicui Ecclesiæ, gaudeat
priuilegio fori?*

Affirmatiuè respondet Marius Antoninus *lib.
3. Resol. 48. nu. 14.* Sed negatiuam sententiam
docet Bonacina *de leg. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. nu. 10.
& 15.* Ambrosinus *de immun. Eccles. c. 17. n. 13.* Meno-
chius *to. 10. conf. 912. n. 27.* & alij. Et ratio est, quia,
vt supra diximus, Concilium loquitur copulatiuè,
videlicet vt clericus deferat habitum, & tonsuram,
& alicui Ecclesiæ deferuiat.

Notandum est tamen, quod dicta licentia Epi-
scopi deferuiendi in certa Ecclesia, sufficit vt ob-
tineatur ore tenus. Nec sufficit vt bis, vel ter talis
clericus deferuiat, quia verba Concilij requirunt
actum perseverantium. Verum tamen est, quod
verba Concilij non sunt intelligenda ita literaliter,
& rigide, id est, pro omni tempore, sed pro ma-
iori parte ipsius: & ita declarasse Sacram Cardina-
lium Cōgregationem testatur Riccius *p. 4. dec. 154.
num. 5.* & Capibl. *in tract. de offic. Bar. prag. 8. p. 3. n. 30.*
cum Gratiano *in discept. tom. 3. c. 440. nu. 6.* Vnde si
aliquo impedimento fuerit dictum seruitium in-
terpellatum, gaudebit vtique clericus priuilegio
fori: & sufficit si ante mensem, quo perpetratum
fuit delictum, inueniatur dictum seruitium præsti-
tisse,

tisse, licet Concilium loquatur de presenti, ibi, *inseruit, & ibi, versetur*; nam dicta verba intelligenda sunt moraliter. Et tandem nota, quod supradicta verba intelligenda sunt de seruitio spirituali, & non sufficit seruitium in temporalibus. Et aliqui addunt non sufficere seruitium, si præbatur alteri Ecclesie quā illi, in qua mandauit Episcopus.

Sed contrariam sententiam tenendam esse puto, quam docet Capiblanco *vbi sup. n. 32.* & Riccius *p. 4. dec. III. n. 5.* vbi ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem testatur, & ita consuluisset nostrum doctissimum Aponte notauit Prosper de Augustino *in addit. ad sum. Quaranta, verb. habitum clericorum.* quod asserit etiam procedere, si dicitur clericus deferuieret Capellæ existenti in Ecclesia, quæ ab Episcopo Confraternitati laicorum, pro Oratorio esset assignata. Et ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem obseruat Riccius *p. 4. dec. 154. n. 2.*

Sed hæc dicta sufficiant circa exemptionem clericorum in minoribus à iurisdictione laicali, & intelligentiam verborum Concilij Tridentini, circa quæ hoc vnum addam; hic Concilium loqui tantum de priuilegio fori, & non canonis; & ideo percutiens clericum non deferentem habitum, & tonsuram, incurrat in excommunicationem canonis, si quis. Et ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem, testatur Gonzalez *in Reg. 8. Cancell. Glossa 5. §. 5. num. 7.* & docet Bellettus *in disp. cler. p. 1. tit. 3. §. 8. num. 59.* vnde cautè legendi sunt Auendagnus *de exeq. mand. p. 1. c. 22. n. 12.* & Menochius *lib. 6. præsumpt. 76. nu. 12.* asserentes, non incurrere in excommunicationem illum, qui percutit clericum repertum in habitu laicali. Sed ad alias circa immunitatem Ecclesiasticam quæstiones deueniamus.

RESOL. XXXVI. *An Principes possint imponere, & exigere gabellas à Clericis in minoribus constitutis*

DE clericis primæ tonsuræ affirmatiuè respondet Angles *in 4. tom. 2. de restit. vectig. diff. 5.* Lassarte *de decima vend. c. 19. nu. 21.* Gutierrez *præct. quæst. lib. 1. q. 8.* Ledesma *in sum. tom. 2. tract. 17. cap. 2. concl. 27.* & Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p. 1. præcep. 7. art. 3. conclus. 1.*

Sed stando in iure communi, contrariam sententiam prorsus amplectendam esse puto; nam omnes clerici, etiam primæ tonsuræ gaudent exemptione gabellarum, vt notat Molina *tom. 3. tract. 2. disp. 270. num. 5.* Malderus, Lessius, & alij *vbi infr.* & colligitur ex *cap. fin. de vita & honest. cler. ex cap. quamquam de censibus.* & ex *leg. Presbyteros, Cod. de Episc. & Cler.* Dixi, stando in iure communi; nam in aliquibus Regnis, clerici in minoribus constituti, si actu beneficium non habent, non sunt exempti ab onere gabellarum, vt notant Aragon. *in 2. 2. q. 62. art. 3.* Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. n. 263.* & 283. Ioan. de Heuia *in tract. de commer. lib. 1. c. 14. n. 9.* Flores de Mena *lib. 2. q. 21. n. 199.* Felicianus *de cens. lib. 2. c. vlt. n. 13.* Gironda *de Gabellis p. 7. nu. 7.* Rodriguez *in sum. tom. 1. c. 75. concl. 14.* Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p. 1. præcep. 7. q. 7. art. 3. dub. 1. concl. 1.* & alij penes ipsos. Et hoc stante consuetudine, à

Romano Pontifice scita & approbata, vt obseruant Vasquez *opusc. de Restit. cap. 6. §. 1. nu. 33.* Lessius *lib. 2. c. 33. dub. 5. n. 39.* Malderus *in 2. 2. tract. 5. c. 6. dub. 8.* Molina *tom. 3. tract. 2. disp. 270. num. 5.* Turrianus *in 2. 2. tom. 2. disp. 44. n. 12.* & Salas *de leg. q. 96. tract. 14. disp. 14. sect. 11. n. 121.*

Sed hanc consuetudinem, & Doctorum opinionem refellit ex Theologis Hispanis Garfias *de Beneficiis tom. 1. p. 2. cap. 3. à n. 1. vsque ad 10.* & ex nostris P. Megala *in p. 2. lib. 2. c. 17. q. 6. n. 101.* Quidquid igitur sit de hoc, certum est talem consuetudinem non extare in hoc Regno Siciliæ; & ideo clericos minores etiam primæ tonsuræ, gaudere exemptione gabellarum; & qui vectigalia ab illis exigerent, vel imponent, in excommunicationem Bullæ Cœnæ inciderent.

RESOL. XXXVII. *An Princeps secularis possit imponere, & exigere gabellas à clericis non habentibus requisita Concilij Tridentini sess. 23. cap. 6. de quibus supra dictum est?*

Etiam seclasa consuetudine in contrarium, de qua in superiori Resolutione, affirmatiuam sententiam docent non ignobiles auctores, vt Homobonus *de Exam. Eccles. p. 1. tract. 7. c. 29. q. 120.* Layman *in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. cap. 6. nu. 3.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 27. num. 14.* Azorius *p. 3. lib. 5. c. 19. q. 6.* Filiucius *tom. 1. tract. 16. c. 11. num. 298.* Reginaldus *tom. 1. lib. 9. cap. 25. n. 376.* Coriolanus *in expos. Bull. Cœn. excom. 18. fol. mihi 949.* Alterius *de cens. tom. 1. disp. 19. lib. 5. c. 6. dub. 10.* Barbosa *in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. c. 7. n. 7.* & Ceuallos *tract. de cognit. per viam viol. in proœm. c. 7. num. 22.* vbi sic asserit: Clericus si non obseruet requisita Concilij Tridentini, non potest dici exemptus à tributis, nisi sit iurisdictioni Ecclesiæ subiectus; & sic cum Clerici in minoribus non gaudeant priuilegio fori ex defectu dictarum conditionum, consequenter non gaudent immunitate à tributis, & gabellis. Ita ille: Et secundum hanc opinionem, vt clericus sit exemptus à gabellis, debet incedere non solum in habitu & tonsura, sed etiam deferuire alicui Ecclesiæ, de mandato Episcopi; nam has conditiones requirit Concilium Tridentinum, vt supra satis explicatum est. Et ita etiam docet noster P. Molfesius *in sum. tom. 1. tr. 6. c. 10. num. 65.* & *tom. 2. tract. 12. n. 162.* Hæc opinio est probabilis, cum Graff. *par. 1. lib. 2. c. 125. n. 21.*

Sed non minus probabilem contrariam esse sentio, quam sæpius in praxi consului; nam dicti clerici de iure communi sunt exempti à solutione gabellarum: nec obstat ius nouum Concilij Tridentini; nam loquitur tantum de priuilegio fori, & tantum restringit illis hoc priuilegiū. Immunitas verò à tributis, non dependet à priuilegio fori, & potest habere rationem omnino diuersam; nā & laicis quibusdam sine priuilegio fori conceditur. Ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet Lessius *lib. 2. c. 33. dub. 5. numer. 38.* Molina *tom. 3. tract. 2. disp. 270. num. 5.* Malderus *in 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 8.* Garfias *de Benefic. tom. 1. cap. 3. p. 2. num. 5. in fine.* Et ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem, apparet apud Comitolum *in Respon. Moral. lib. 6.*

q. 20. vbi habetur Epistola tenoris sequentis directa ad eundem Comitolum:

Molto Reuerendo Padre sono stati altre volte considerati, & risolti nella Congregatione del Concilio i dubij, che mi scriue la R.V. Quanto al primo, è stato deciso, che chi non hà beneficio, ò non camina con habito, è tonsura, seza altra monitione, viene escluso del priuilegio del foro. Quanto al secondo, la Congregatione hà sentito, ch' i chierici, che mancando nelle cose contenute nel capitolo 6. sessione 23. non godono il priuilegio del foro, non per questo s'intendono priuati del priuilegio del can. si quis suadete diabolus. Da questa ne siegue la resolutione al terzo quesito. Perche non togliendo il Concilio (notentur hæc verba) se non il priuilegio del foro, tutti quell' altri priuilegi, che competono a chierici, rimangono nella dispositione della ragione commune. Con che imaginandomi, &c. Di Roma il di 22. de agosto 1581. Di V. R. come fratello amoreuolissimo, Antonio Cardinale Caraffa.

Ex his apparet, supradictos clericos gaudere immunitate gabellarum, quia, vt diximus, & docuit Sacra Congregatio, hoc testante supradicto Cardinali, Concilium tollit clericis priuilegium fori, non autem alia priuilegia, quæ illis competunt de iure communi, & diligenter enumerat idem Comitulus lib. 1. q. 54. numer. 2. Et post hæc scripta inueni, hanc opinionem docere etiam Iurisconsultum Hispanum Torreblancam in defensione lib. de Magia. c. 6. num. 69. vbi sic asserit: El clérigo de corona exemptus est ab exactionibus, & contributionibus, tam realibus, quam personalibus tributorum, petitorum gabellarum, & munerum temporalium. Porque cerca desto el Concilio Tridentino, nõ tratò nada, y assi, lo dexo ala disposicion del derecho comun, en que esta mandado, que goze de todos los priuilegios de los clérigos, y assi lo resolué nouissimamente la Congregation de los Señores Cardinales deputados por la Sede Apostolica para la interpretacion del Concilio in dict. sess. 23. c. 6. Ita Torreblanca; vnde de hoc non est ampliùs dubitandum à scrupulosis.

RESOL. XXXVIII. An Princeps possit imponere gabellas super bona Nouitiorum?

Affirmatiuè videtur respondendum ex Mollesio in sum. tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 162. vbi docet, Regulares professos esse exemptos à gabelis. Ergo videtur excludere Nouitios, quia non sunt Regulares professi. Sed non credo virum doctum & pium hanc sententiã docere, sed sub nomine Regularium professorum, Nouitios etiam includit: nam in fauorabilibus sub nomine Religiosorum includuntur. Igitur solus Parladorius Rev. Quotid. lib. 1. c. 13. §. 1. num. 21. in 2. edit. & Ignatius Lassar. Doctor Hispanus docuit hanc affirmatiuam sententiã in tract. de decima vend. c. 19. n. 50. fol. mihi 189.

Sed aduersus illum, & meritò, insurgit Molina tom. 3. tract. 2. disp. 671. n. 2. Malderus in 2. 2. tract. 1. c. 6. dub. 8. Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 44. dub. 4. nu. 12. Bartholomæus à S. Fausto in speculo confess. disput. 33. q. 14. num. 2. & nouissimè Barbosa in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. c. 7. n. 11. Sanchez in sum. tom. 2. lib. 6. cap. 10. numer. 16. Et probatur hæc opinio duplici ratione; quia Nouitij verè sunt de familia Monasterij, &

pars communitatis istius Religionis, quæ exempta est. Deinde receptissimus vsus habet, vt tributum merè personale Nouitius non soluat, quia verè persona eius habetur Ecclesiastica. Itaque meritò, qui agnoscitur pro Ecclesiastico, etiam in patrimonialibus bonis, instar reliquorum Ecclesiasticorū exemptus habendus erit. Et ita hanc sententiã non solum Theologi omnes sequuntur, sed etiam peritissimi Iurisconsulti, vt Grassus de effect. Cler. effect. 3. num. 131. qui citat Abbatem, Bartolum, Ripam, & alios. Idem etiam docuit Flores de Mena in suis varijs qq. lib. 2. quest. 21. §. 4. n. 198. fol. mihi 270. & antea docuerat Bertachinus tract. de gabellis p. 7. principali. nu. 56. Nec valet dicere cum Lassarte vbi supra, quòd Nouitius non sit verè Religiosus, & transire possit ad sæculum; quia etiam Acolytus ad sæculum relicto officio Ecclesiastico transire potest, & tamen gaudet exemptione gabellarum. Sufficit igitur, vt Nouitius in Religionem sit admissus, quia vt diximus, pars est communitatis Religionis, quæ verè est communitas personarum Ecclesiasticarum, estque is Nouitius in via, vt perfectè, & indissolubiliter vniatur eidem communitati: ac proinde eo ipso reputatur persona Ecclesiastica, & gaudet priuilegio canonis, & fori, & exemptione gabellarum.

RESOL. XXXIX. An Princeps laicus possit imponere gabellas super bona Ecclesiasticorum propter reparationem pontium, murorum, &c.

Affirmatiuè respondet aliqui Iurisconsulti ex auctoritate leg. ad instructiones itinerum, pontiumque, etiam diuinas domus, & venerabiles Ecclesias libenter ascribimus; & præter Iuristas, quos adducit Borrellus de præf. Reg. chat. c. 62. n. 48. Salgado de prolect. Regia. p. 3. c. 5. nu. 9. & nos adduximus in tract. de Parlam. docet hanc sententiã ex Theologis Viualdus in Candelabro aureo super Bullam Cæn. casu 18. n. 3. & Henriquez in sum. lib. 10. c. 15. n. 5. vbi in Glossa, littera L. asserit ius ciuile in hoc non esse correctum, sed declarare ius canonicum, & mentem Pontificis.

Sed hæc opinio exploditur cõmuniter à Theologis, quos citauimus dicto tract. quibus nunc addo Homobonum de exam. Eccles. part. 2. tract. 11. c. 6. q. 9. suppos. 2. Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 6. nu. 6. Ioan. de la Cruz in director. conscient. p. 1. præcep. 7. q. 7. a. 3. dub. 1. concl. 1. Augustinus Bariola in suis consilijs. post Flores direct. inquis. consil. 8. Salonium tom. 2. in 2. 2. q. 78. art. 5. contr. 5. Soufam in Bull. Cæn. cap. 19. disp. 92. n. 6. Bellettum in disq. Cler. p. 1. tit. 5. §. 2. num. 12. Portel. in addit. ad dubia Regularia, vers. tributum, num. 5. & 8. Alterium de cens. tom. 1. disp. 19. lib. 6. cap. 6. dub. 8.

Ad argumentum verò desumptum ex leg. ad instructiones, respondeo cum Lessio lib. 2. cap. 33. dub. 3. num. 25. cum sit contra immunitatem Ecclesiarum vim non habere, & fuisse correctam à iure Canonico, vt notat Glossa in c. generaliter, ver. Nouarum, & ver. Collationibus. 6. q. 1. Et contrariam etiam postea docuisse ipsos Imperatores in iure nouo ciuili ex Auth. item nulla communitas. C. de Episc. & Cler. tenet Azorius p. 3. lib. 5. cap. 19. q. 10. & Portel.

in addit. ad dubia Regularia, ver. Tributum. num. 11. qui citat textum in leg. placet, de sacros. Eccles. & leg. 2. Cod. de Episc. & Cler.

Sed quidquid sit de hoc, in ordine ad ius ciuile, certum est ex iure canonico, clericos non teneri ad dictas contributiones, vt apparet in c. non minus. & in c. aduersus, de immun. Eccles. & ex can. Bulla Cæn. Ex his omnibus apparet, cautè legendum esse Henriquez vbi supra, qui etiam in Glossa littera L. asserit per sententiam Senatus Regij declaratum esse teneri clerum ad contributionem, vt oppidum, quod Rex vendere parabat, se redimat, quod etiam postea docuit Bobadilla in. polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. num. 286.

Sed hæc sententia mihi displicet, nam id bonū non principaliter, primariò, ac directè concernit clericos, sed laicos: & idè clerici non tenentur ad contributionem supradictam; quia, vt obseruant contra sententiam Henriquez, & aliquorum Iurisperitorum, omnes Theologi, & ex ipsamet Societate Lessius, Molina, & alij à me citati in tra. de Parlam. quando bonum commune, & publicum non tangit principaliter clericos, sed secundariò, vt est in casu supradicto, & in reparatione viarum, turrium, murorum, &c. clerici non tenentur contribuere, licet contrarium docuerit Henriquez, & idè non sequendus, vt supra probatum est.

RESOL. XL. An Principes possint imponere gabellas super bona patrimonialia clericorum?

Affirmatiuam sententiam docet ex Iurisperitis neotericis Bobadilla in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 260. qui in Glossa littera F. citat pro hac sententia quamplurimos Iuristas, & cum limitatione, vt hoc non intelligatur quoad bona patrimonialia, ad quorum titulum ordinati sunt.

Sed communi calculo Theologorum hæc doctrina, tamquam sacris canonibus contraria, meritò explosa est; & illam reprobant Homobonus de Exam. Eccles. p. 2. tract. 11. cap. 6. quest. 9. Riccius part. 2. decis. 299. num. 3. Syluester ver. immunitas 1. num. 6. Duardus in Bulla Cæn. lib. 2. cap. 17. quest. 5. nu. 4. Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. cap. 6. nu. 9. Lessius lib. 2. cap. 33. dub. 33. num. 19. Azorius p. 3. lib. 5. cap. 19. q. 7. Reginaldus tom. 1. lib. 2. c. 25. num. 379. Filiucius tom. 1. tract. 16. c. 11. num. 298. Molina tom. 3. tract. 2. disput. 671. num. 2. Molfesius in sum. tom. 2. tract. 12. c. 22. nu. 166. Alterius de cens. tom. 2. disp. 19. lib. 5. cap. 6. dub. 2. Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 24. & 25. Coriolanus in Bull. Cæn. excom. 18. Prosper de Augustino in addit. ad summ. Quaranta, ver. vectigal. Megala in p. 2. lib. 2. c. 17. q. 6. nu. 114. Salonijs tom. 2. in 2. 2. q. 78. a. 5. contr. 2. nu. 2. Sayrus de censur. lib. 3. c. 22. num. 9. Bartholom. à S. Fausto in spec. confes. disp. 33. q. 13. num. 2. Bellet. in disq. cler. p. 1. tit. 5. §. 5. nu. 1. & auctores veteres penes ipsos.

Probatur hæc sententia ex cap. t. de immun. Eccl. c. quamquam, de cens. in 6. & præcipuè ex can. Bulla Cæn. in illis verbis, imponentes decimas, &c. personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum bona. vbi dictio illa, eorum, contradistinguitur contra alteram dictionem sequentem Ecclesiarum; & idè non nisi

de bonis patrimonialibus, & propriis clericorum, & aliis quæ ad Ecclesiam non pertinent, intelligi potest.

RESOL. XLI. An Princeps seu alius superior laicus sine consensu cleri possit imponere gabellas super eius bona, ex aliqua publica necessitate, vt pestis, &c.

Hæc quæstio fuit discussa anno præterito, quando Illustriss. Senatus Panormitanus imposuit aliqua vectigalia pro expensis factis tēpore morbi contagiosi, qui ciuitatem hanc miserimè afflixit. Et respondi negatiuè, quia obligatio totius populi non sufficit ad obligandum clerum, & cum ageretur de vtilitate vtrorumque, necesse erat, vtrorumque interuenire consensum. Et ita in terminis resoluit hunc casum Rodriquez in sum. tom. 2. c. 75. nu. 13. Petrus Ledesma in sum. tom. 2. tract. 7. cap. 2. concl. 27. fol. mihi 205. Ioan. de la Cruz in direct. conscient. p. 1. præcep. 7. q. 7. art. 4. dub. 1. concl. 1. fol. 98. Azorius p. 3. lib. 5. cap. 19. q. 11. & Lopez in instruct. p. 2. r. 40. agens de peste grassante olim Hispaniæ. Idem docet Syluester ver. immunitas. q. 2. Alterius de cens. 1. 1. disp. 16. lib. 5. c. 6. dub. 13. Salonijs tom. 2. in 2. 2. q. 78. art. 5. contr. 1. Bellettus in disquis. cler. p. 1. tit. 5. §. 2. n. 6. & alij penes ipsos, vbi asserunt, quòd quando necessitas publica concernit directè, & principaliter æquè vtilitatem Ecclesiasticorum, & laicorum, tunc debent Ecclesiastici contribuere: non tamen ad deliberationem solius populi; sed oportet quòd clerus & populus simul conueniant, & deliberent; quia quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. Et si in tali casu clerus, sine legitima causa nollet consentire, possent laici implorare auxilium Superioris Ecclesiastici, vt compellat clericos.

Sed notandum est, quòd in hoc casu non habet locum dispositio cap. aduersus, de consult. Rom. Pont. Nam contributio in isto casu, non fit solum propter vtilitatem publicam, sed ob priuatam vtilitatē clericorum, & d. cap. aduersus, tractat in casu, vbi agitur de vtilitate tantū publica. Et ita docet Tabiena verb. excommunicatio 5. cas. 18. num. 4. Syluester verb. immunitas. q. 5. nu. 20. Angelus eod. verb. num. 37. Layman in Theol. mor. lib. 4. tr. 9. c. 6. nu. 7. Molina de iust. tom. 3. disp. 672. n. 5. consil. 3. Meala in p. 3. lib. 2. cap. 17. q. 6. n. 121. & consil. 72. n. 18. Ledesma, Rodriquez, Lopez, & Ioan. de la Cruz vbi supra. Et secundum hæc, quæ dicta sunt intelligendus est Bobad. in pol. tom. 1. lib. 2. c. 18. num. 291. vbi ait: En la sisa d repartimiento que se echa para guardar el pueblo de peste, en lo qual por ser para cosa comun asi à clericos, como à legos, deuen contribuir los Ecclesiasticos. Et idem docet Garfias de Nobil. Hispan. glossa 9. nu. 53. cum alijs, quorum opinio admittenda est; præcedentibus iis, quæ supra narrata sunt; nam solus populus, vel Princeps sine conuocatione & consensu cleri, hoc minimè efficere potest, vt supra probauimus.

RESOL. XLII. An superior laicus quando clerici tenentur soluere gabellas, possit illos ad soluendum compellere?

Affirmatiuè respondet Salgado vbi inf. Mexia in prag. taxæ panis, concl. 5. num. 23. Lassarte de

Gabellis, c. 19. nu. 84. & cum aliis Coriolanus in Bull. Cæn. Excom. 16. fol. mihi 945. vbi ait; posse clericos coram Iudice seculari conueniri in censibus, & tributis; nam videntur potius res eorum, tamquam affectatæ, conueniri, quam personæ. Aliqui Iuriconsulti admittunt etiam hanc sententiam, dummodo Iudex laicus procedat contra bona, & non contra personam clerici.

Sed contrariam sententiam, & meritò, docet Anguiano in tract. de leg. tom. 1. lib. 2. contr. 15. n. 14. & seq. Bartholomæus à S. Fausto in speculo Confess. disp. 33. q. 21. vbi docet, quòd quando clerici nolunt soluere collectam, seu aliam contributionem quam tenentur soluere, Iudices Ecclesiasticos debere illos ad soluendum compellere, & non seculares. Nec valet dicere, quòd adest consuetudo in contrarium; quia dicta consuetudo est corruptela, & reprobata per canones. Et licet in tali casu Iudex laicus non exerceat iurisdictionem in personam clerici, sed solum in rem temporalem eius; tamen quando onus est personale, quòd soluitur ex rebus, est ratione personæ. Vnde sicut persona clerici est priuilegiata, ita etiam & res clerici priuilegiata erit; quia onus imponitur ratione personæ.

Adde quòd, vt sapius supra dictum est, ego non possum intelligere hanc distinctionem Iuriconsultorum, quam assertit Ramirez in tract. de lege Regia. §. 27. n. 12. & alij penes ipsum in Glossa litt. F. cum Salgado de protect. Regia. p. 4. cap. 14. num. 100. tom. 2. Nempe non posse Iudices laicos punire clericos in persona, sed posse in eorum bonis; nam eo ipso, quòd persona clerici exempta est à laicali iurisdictione, exempta sunt etiam eius bona. Nam, vt bene notat Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. c. 24. n. 11. bona semper adherent personæ ipsius clerici, & ideo tunc dicitur persona perfectè & integrè exempta, quando etiam eius bona exempta sunt. Neque facit ad rem, quòd bona clericorum sint temporalia, & quòd respiciunt clericum, non vt clericum, sed vt dominum temporalem, vel ciuem; quia ille non tantum exemptus est vt clericus, sed etiam vt ciuis, & simpliciter eius persona; & consequenter etiam ea, quæ illi accessoria sunt. Ita Suarez, & in c. vnico de cler. coniug. in 6. statuitur quòd persona clerici non possit in rebus molestari, ne per vniam concedatur, quòd per aliam denegatur.

Vnde non sunt audiendi Angelus in l. quoties, in fin. C. de iudiciis. Federicus de Senis conf. 88. Lancellott. de attent. p. 2. cap. 15. nu. 97. Aufrelius in repet. clem. 1. de offic. ordin. nu. 81. Guilielmus de Benedictis in c. Raimutius, vers. & uxorem, dec. 2. num. 142. Chassaneus de consuet. Burgund. rubr. 1. §. 5. nu. 82. Franciscus Marcus decif. 215. nu. 1. p. 1. asserentes, posse Iudicem secularem punire clericum, non in persona quidem, sed in bonis, si falsum deposuerit coram eo; licet aliqui Doctores Iuristæ existiment in tali casu supradictum clericum non solum in bonis, sed etiam in persona à Iudice laico puniri posse.

Sed hæc opinio est falsa, & illam reprobant ex ipsismet Iuriconsultis Afflictus decif. 230. Farinacius tit. de inquis. q. 8. nu. 26. Fachineus lib. 9. contron. cap. 27. Surdus conf. 396. num. 27. Decianus in tract. crim. lib. 4. cap. 9. num. 22. & nouissimè Martha de in-

risd. part. 4. cent. 2. cas. 138. num. 9. in fin. cum aliis.

RESOL. XLIII. An Princeps possit imponere gabellas super bona clericorum ipsis donata, aut emptæ?

Hic casus ponitur maximè pro Regno Neapolitano, vbi de iure eius municipali clerici non gaudent immunitate collectarum in bonis donatis, vt notat, nec improbat, Ricc. p. 4. collect. 901.

Sed non posse Principes hoc efficere docet noster P. Duardus in Bull. Cæn. lib. 2. can. 18. q. 6. nu. 1. & seq. & patet ex verbis Bullæ ibi, *imponentes decimas, &c. personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum bonis*. Ex quibus verbis bona clericorum eximantur ab oneribus huiusmodi. Et cum textus Bullæ generaliter loquatur de bonis Ecclesiasticorum, non debemus illum restringere, sed generaliter, vt loquitur, intelligere de quibuscumque eorum bonis, siue patrimonialia sint, siue donata, siue emptæ, aut quouis alio titulo quæsitæ. Et ita etiam hanc sententiam docet Barbosa in suis Collectan. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 4. nu. 4. Filliucius tom. 1. tract. 16. c. 11. num. 298. Reginaldus tom. 1. lib. 9. c. 25. nu. 377. Alterius tom. 1. disput. 19. lib. 5. cap. 2. fol. mihi 370. col. 2. Lessius lib. 2. cap. 3. dub. 3. num. 19. & alij, qui non solum docent, vt supra probatum est, bona patrimonialia clericorum esse exempta, sed etiam alia, alio quouis titulo quæsitæ.

Ex his igitur apparet, censura canonis 17. Bullæ Cænæ innodari omnes illos, qui imponunt collectas, decimas, tributum, siue gabellam cuiuscumque generis super omnia clericorum bona, siue sint patrimonialia, siue acquisita ex testamento, donatione, emptione, aut quouis alio titulo; & ideo consuetudo Regni Neapolitani videtur improbanda.

Non reticeam tamen, aliquos Doctores illam approbare, vt Coriolanus in Bull. Cænæ, excom. 18. fol. mihi 951. & Prosperum de Augustino in addit. ad sum. Quaranta, ver. vectigal. fol. mihi 632. Sed an probabiliter, videant viri docti, & iudicent. Duardus vbi sup. num. 12. talem consuetudinem improbat, & asserit, quòd si in Regno Neapolitano non adest priuilegium Pontificis id concedentis, illam consuetudinem, seu constitutionem imponendi gabellas super bona clericorum donata, esse contra libertatem Ecclesiasticam, & nullam prorsus retinere firmitatem. Sed an clericus teneatur soluere gabellas impositas super bona laicorum, ad ipsum postea aliquo titulo, de quibus supra, peruenientia? Respondeo distinguendo; vel illa bona habebant annexam aliquam gabellam, vel collectam certam, perpetuam, & inuariabilem, nimirum vt ex ea quotannis soluiatur certa pensio in perpetuum; vel illa bona erant solum obligata ad collectas, obligatione indeterminata, & variabili ad tempus, nimirum ad soluendas collectas pro varietate temporum, & necessitatum occurrentium. In primo casu, tenentur clerici soluere supradicta opera; in secundo minimè. Et ita docet Filliucius tom. 1. tract. 16. c. 11. num. 294. Azorius p. 3. lib. 5. cap. 19. q. 8. Duardus in Bull. Cæn. lib. 2. can. 18. q. 6. n. 6. Megala in p. 2. lib. 2. cap. 17. q. 6. num. 98. & 103. Alterius tom. 1. disput. 19. lib. 5. c. 6. fol. mihi 739. Prosper de

de Augustino in addit. ad sum. Quaranta, ver. vectigal. Soula in Bull. Cæn. c. 19. disp. 92. n. 5. Molfesius in sum. tom. 2. tr. 12. c. 22. nu. 167. & 168. Turrianus tom. 2. m. 2. 2. disp. 44. dub. 4. n. 13. Molina tom. 3. tract. 2. disp. 672. & alij. vide etiam Layman in Theol. mor. lib. 4. tr. 9. c. 6. num. 5. Malderus in 2. 2. tr. 5. c. 6. dub. 9. & Suarez contra Regem Anglia l. 4. c. 20.

RESOL. XLIV. An Princeps possit imponere gabellas super bona clericorum, qui habitum clericalem assumpserunt sine intentione clericandi, sed tantum in fraudem collectarum?

Videtur respondendum affirmatiue; & dictos Principes, ita facientes, non incurrere in excommunicationem Bullæ Cænæ, putauit Coriolanus in expos. dictæ Bullæ, Excom. 18. fol. mihi 950. & Prosper de Augustino in addit. ad sum. Quaranta, ver. vectigal. ex auctoritate legis, qui sub prætextu, C. de sacros. Eccles.

Sed meritò noster P. Duardus in Bulla Cæn. l. 2. can. 18. q. 7. num. 2. contrarium docet, nempe clericos incidentes cum habitu, & tonsura, & diuinis deseruientes, etiam si habitum ipsum assumpserint in fraudem gabellarum, gaudere dicta exemptione. Et ratio est; quia supradicti clerici etiam si non habeant animum permanendi in clericatu, hîc & nunc verè clerici sunt. Ergo gaudent exemptione gabellarum; & idèd illas ab illis exigentes in excommunicationem Bullæ Cænæ incurrerent. Quæ ita vera esse existimo, vt putem contra Duardum n. 5. etiam si Ecclesiæ alicui non deseruierent, adhuc gaudere gabellarum exemptione. Nam, vt supra probatum est, vt clerici sint immunes à soluendis gabellis, non est necessarium, vt habeant cõditiones requisitas à Concilio Tridentino. Nam Concilium in illo loco loquitur tantum de priuilegio fori, & nihil tangit de alijs clericorum priuilegijs. Ergo, &c.

RESOL. XLV. An licitè Senatus Panormitanus, & alie Respublice exigant gabellas ab Ecclesiasticis cum animo restituendi eas in fine anni?

AD hanc quæstionem negatiue respondent viri docti, Duardus in Bull. Cæn. lib. 2. can. 18. q. 15. n. 3. & Alterius de cens. to. 1. disp. 19. lib. 5. c. 3. fol. mihi 734. vbi sic asserit: Notandum est non excusari ab hac censura, qui exigunt, vel mandant exigi huiusmodi gabellas à clericis, animo restituendi in fine anni, quamuis profiteantur hunc modum seruare, causa euitandi fraudes publicanorum exigentium gabellas. Et ratio est, quia cogunt antea ad soluendum, & hoc est magnum onus, & incommodum clericis. Ita Alterius. Quocirca addit Duardus, qui supradictò animo hæc onera à clericis exigunt, si volunt effugere huius censuræ vinculum, in fine anni curent ipsis clericis restituere aliquid plus supra id quod exegerunt, in recompensationem dicti incommodi, & interesse.

At his non obstantibus, puto sine vilo scrupulo nostram Ciuitatem hanc consuetudinè obseruare; nèpe in fine anni pro vectigalibus soluere clericis, vt vulgò dicitur, *lo scasciato*. Quia totum hoc factum fuit, & efficitur consentientibus & volen-

tibus ipsis clericis, non autem renuntiantibus priuilegio, sed sustinentibus eius effectum differri in tempus, quod proximè sit magis opportunum, sine vilo onere, & interesse.

RESOL. XLVI. An si Princeps, vel aliqua Respublica propter aliquam iustam causam auget tantillum pretium carnis, vini, olei, &c. vt illud plus conuertatur in illam causam, non quidem in grauamen clericorum hoc faciens principaliter, sed generaliter in grauamen omnium; incurrat in excommunicationem Bullæ, si talem gabellam à clericis exigat.

Negatiue respondendum videtur ex Angelo verb. immunitas, num. 42. & ex Syluestro eodem verb. 1. q. 6. n. 22. quem sequitur Coriolanus in Bulla Cænæ, excom. 18. fol. mihi 949. Lopez in instruct. p. 2. c. 40. fol. mihi 127. & facit Henriquez lib. 5. cap. 15. n. 5. quem postea secutus est Malderus in 2. 2. tract. 5. c. 6. dub. 11. in fin. vbi sic ait: Est licita contributio laicis imposita, quando in valdè modico grauatur clerum, & ipse clerus sine magna molestia eximi non potest; vt pote si grauamen vino sit impositum, quod ex communi laici taberna accipere velint. Et ita etiam hanc sententiam ex Iurisperitis tenet Paulus de Castil. lib. 2. conf. 323. Vide etiam Rosellam v. pedagium, n. 17. Richardum quodlib. 2. q. 30. & Astensem in sum. lib. 3. tit. 30. art. 4.

Sed his non obstantibus, contrariam prorsus sententiam amplectendam esse puto. Dico igitur, talem impositionem quoad clericos esse illicitam, & taliter facientes, incidere in excommunicationem; quia in Bulla Cænæ non solam excommunicantur qui directè imponunt gabellas clericis, sed etiam indirectè. Nec valet dicere, quòd talis gabella non sit posita principaliter in grauamen clericorum, sed generaliter in grauamen omnium; nam ita secundariò indirectè Ecclesiastici grauantur, quos indirectè, vt diximus, per Bullam grauare prohibitum est. Ergo, &c. Ceteras rationes videbis apud nostrum Megalam, qui doctè, vt semper solet, hanc sententiam sustinet & defendit in p. 2. l. 2. c. 17. q. 6. n. 107. & idem docet Alterius to. 1. disp. 19. l. 5. c. 6. fol. mihi 740. col. 2.

Neque obstat, quòd dicta gabella sit posita ex iusta causa, v. g. ob omnium clericorum, & laicorum vtilitatem; nam respondetur, hoc efficiendum esse cum consensu clericorum, vt supra probatum est. Hinc ipsemet Henriquez loco cit. in glossa litera P. voluit aliam tabernam aperiendam esse, in quam absque tributo confluere possint clerici, ad emendum vinum, oleum, &c. iusto pretio. Sed hoc etiam non caret difficultate; nam clerici sunt liberi, vt possint emere victualia in omnibus locis, absque onere alicuius gabellæ. Ergo non sunt coarctandi, vt emant in tali loco.

RESOL. XLVII. An Clericus negotiator, statim ante trinam monitionem teneatur soluere gabellas, & Princeps laicus illas ab illo possit licitè exigere?

Affirmatiue respondent communiter. Ita Malderus in 2. 2. t. act. 5. cap. 6. dub. 9. Portel. in dub. Regul. ver. tributum, n. 5. Io. de Henia tract. de commer. lib. 1. cap. 14. n. 10. Prosper de Augustino in addit. ad sum.

sum. Quar. verb. vestigal. Turrianus tom. 2. in 2.2. disp. 44. dub. 4. n. 12. & alij.

Non desunt tamen Doctores contrarium sentientes, videlicet, quod clerici negotiatores non tenentur soluere gabellas, nisi ter prius fuerint moniti, ut desistant à negotiatione. Ita docet Lopez *instruct. p. 2. c. 41. Sousa in Bulla Cænæ, c. 19. disp. 92. n. 3. in fin. Rodriguez in sum. tom. 2. c. 75. nu. 11. & Petrus de Ledesma in sum. tom. 2. tract. 17. c. 2. concl. 17. vbi sic asserit: Adviertese que los Ecclesiasticos que tratan y negocian no estan obligados à pagarlos, ante que les amenesten tres vezes, que no sean negociantes y trattantes. Et probat hanc sententiam ex auctoritate c. ex litteris de vita & honest. cleric. Et ita etiam docet Molfesius in sum. tom. 2. tract. 12. c. 22. num. 173. Lessius lib. 2. c. 33. dub. 3. num. 23. Io. de la Cruz in direct. conscient. cap. 1. Præcep. 7. q. 7. art. 3. dub. 1. concl. 1. & Reginaldus ro. 1. l. 9. c. 25. n. 379. in fin.*

Aliqui verò concordant supradictas sententias, & asserunt utramque esse veram, nempe clericum statim ex causa negotiationis amittere priuilegiū exemptionis, & hac immunitate non esse priuatū, nisi post trinam monitionem. Nam quantum ad ipsas res, quas defert occasione negotiationis, eo ipso caret exemptione, absque vlla monitione; pro quibus si exigitur gabella, & pedagiū, nulla incurritur excommunicatio, & sic procedit prima opinio, superius posita. Quantum verò ad alia omnia bona sua, & personam, non amittit simpliciter priuilegiū immunitatis, nisi post tertiam monitionem si desistere nolit, & ita procedit secunda opinio.

Hanc sententiam, cum tali distinctione docet Alterius de cens. tom. 1. disp. 19. lib. 5. cap. 6. q. 3. fol. mihi 743. col. 1. Molina tom. 1. disp. 147. concl. 5. & Duardus in Bulla Cæn. lib. 2. can. 18. q. 8. n. 9. Et circa præsentem quæstionem vide etiam Ceuallus tract. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 64. per tot. Gutierrez de Gabellis lib. 7. q. 94. per tot. & Martha de iurisdic. p. 4. cent. 1. cas. 3. n. 2. & seq. cum aliis.

RESOL. XLVIII. *An Principes imponentes gabellas, licet iustas, super bona Ecclesiasticorum, incurrant in excommunicationem Bullæ Cænæ.*

Negatiuam sententiam docet Graffius in decis. p. 1. lib. 4. c. 18. n. 84. Filliucius tom. 1. tract. 16. c. 5. n. 105. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 17. dub. 20. num. 18. Alterius tom. 1. disp. 6. lib. 5. c. 4. fol. mihi 507. Sousa in Bulla Cænæ, c. 6. disp. 41. concl. 3. n. 3. & Salonijs tom. 2. in 2.2. q. 78. art. 5. cont. 2. vbi ait: Qui iustas, & quas à secularibus exigere possunt, à clericis gabellas exigunt, non incidunt in Bullā Cænæ, sed in aliam tantum excommunicationem papalem, qua percutiuntur in cap. quamquam, & aliis, à qua satisfacta parte, per Bullam Cruciatæ absolui possunt. Ita Salonijs. Et hoc prius docuerat Nauarrus in Manuali, c. 27. n. 61. Cum enim semel Bulla Cænæ excommunicet eos, qui nouas gabellas, ad id potestatem non habentes imponunt, ut patet clausula 8. & postea clausula 17. excommunicet omnes, qui gabellas imponunt, aut exigunt impositas à personis Ecclesiasticis, aut ex eorum vel Ecclesiasticorum bonis; putat ipse Nauarrus priori non ex-

communicari eos, qui Ecclesiasticos grauant gabellis, modò illæ licitæ sint respectu laicorum; posteriori verò non excommunicari eos, qui eas exigunt ratione bonorum patrimonialium à clericis, cum restringatur censura ad redditus Ecclesiasticos,

Sed in hoc posteriori fallitur bonus senex; nam imponentes gabellas super bona patrimonialia clericorum, excommunicantur in illo canone 17. Bullæ, ut suprà probatum est. Quoad excommunicationem verò canonis 5. probabiliter opinatur cum DD. suprà citatis, licet contrariam sententiam probabiliorē esse putem, cum nostro Megala in 3. part. lib. 3. cap. 4. num. 14. Suarez, Gabriel. D. Antonino, Angelo. Tabiena, apud Filliucium vbi sup. & Duardo in Bull. Cæn. lib. 2. can. 5. q. 6. num. 15. vbi ex multis probat, Principes imponentes gabellas, licet iustas, super bona Ecclesiasticorum, incurrere in censuram canonis 5. Bullæ Cænæ. Et ratio est, quia excommunicatio in illo canone fertur contra eos, qui imponunt gabellas, in casibus à iure non permixtis. Sed ius non permittit imponere gabellas super bona clericorum. Ergo illas imponentes incurrunt in hanc censuram. Ceteras verò rationes videbis apud Duardū. Sed quia circa præsentem immunitatem Ecclesiasticorum à gabellis, multa notauimus in quodam occurrenti casu, de quo consultus fui ab Illustriss. Senatu huius urbis Panormi; ideo in gratiam Confessoriorum, non pigebit hic ponere ea, quæ tunc, hinc inde pro indaganda veritate collegi.

RESOL. XLIX. *An Princeps laicus iussu statuendo pretium legitimum vini, vult postea super emptore laico imponere gabellam, quam extra pretium legale iustum dandum venditori, debeat ipse emptor tribuere pro bono & necessitate publica; quaritur, an talis gabella sit contra immunitatem Ecclesiasticam?*

Pro parte negatiua arguitur primò. Tunc impositio gabellæ est contra immunitatem Ecclesiasticam, quando directè, vel indirectè læditur ipsa Ecclesia; sed in nostro casu Ecclesia non læditur, neque per indirectū. Ergo, &c. Probatur minor; nam tunc Ecclesia dicitur læsa indirectè, quando emptores rerum Ecclesiasticarum nimis grauaretur, & magis quam emptores laicorum: sed hoc non accidit in casu nostro. Ergo, &c. Et ita in specie docet Freder. de Senis cons. 111. nu. 10. & Felinus in cap. Eccles. S. Maria de constit. n. 99.

Dices, læditur indirectè Ecclesia in hoc casu, quia propter onus gabellæ sentiet in vendendo vinum suum, aliquod damnum. Respondeo, hoc non posse facilius euenire; nam ideo Princeps ponit pretium legale vino, quod quidem pretium consistit in indiuisibili mathematico, neque potest alterari ab euentibus, & sic Ecclesia semper habebit iustum pretium rerum suarum; & si aliquod damnum forsan in hoc adueniret, esset per accidens, & secundariò, quod non est cōsiderabile. Et ita in terminis docet Menochius de arbit. lib. 2. cent. 6. cas. 562. nu. 46. Valascus de iur. emphyt. q. 17. nu. 5. & Molina de iust. tom. 3. tract. 2. disp. 663. nu. 5. in fin. vbi sic asserit: Exemptio Ecclesiasticorum, & Ecclesiasticorum

rum, solum est, ut ipsi non soluant tributum ex suis rebus; non verò, ut alij non soluant tributum ex rebus, quæ emptione, aut permutatione ad ipsos sunt peruenturæ; esto per accidens sequatur, quod carius, ob ea tributa ad ipsos perueniant. Hæc Molina. Ita etiam Henriquez in *sum. lib. 10. c. 15. n. 6. in Glossa littera V.* & Rodriquez in *sum. tom. 4. c. 166. n. 7.* & hæc sunt eius verba: *Los seglares vendiendo à los Ecclesiasticos, ò regulares algo, obligation tienen de pagar alcavala, aunque por esto los dichos Ecclesiasticos, y regulares las dichas cosas por mas alto precio compren, ni por esto es quebrantada su inmunidad Ecclesiastica.* Et hanc doctrinam antea docuerat Mexia in *prag. taxa panis, concl. 5. n. 39.* & Lassarte de *decima vendit. c. 19. n. 10.* vide etiã Rodriquez *qq. Regal. tom. 3. q. 74. art. 71.*

Secundò arguitur, gabella reuerà non est pars pretij, sed tantum nomine, ut obseruant Megala in *p. 2. lib. 2. c. 17. q. 6. nu. 108.* Aluarus Valascus *tom. 1. consil. 70 n. 14.* Parlador *Rer. quotid. lib. 1. c. 3. §. 1. n. 21. in fin.* Gratian. in *discept. tom. 2. c. 258. nu. 42.* Castillo *lib. 2. dec. 127. n. 12.* Comitulus in *resp. mor. lib. 4. q. 39. n. 3.* & alij. Ergo potest separari à pretio; nec venditor iuste ex ista separatione conqueri potest, nam cum gabella non sit pars pretij, ad illum non potest pertinere, & sine gabella iam ipse obtinet iustum pretium rei suæ. Ergo, &c. Et ut rectè notant Felicianus de *consil. lib. 2. c. 1. n. 14.* Azevedus *tom. 6. lib. 9. tit. 17. leg. 1. n. 81.* Auendagnus de *consil. Hispan. c. 28. n. 4.* vbi ex onere gabellæ, adiecto emptioni & venditioni, nihil commodi actu percipiunt emptor aut venditor, id non habetur loco pretij; nam tunc onus gabellæ, pars pretij esse dicitur, quando inest rei, vel quando aliquid commodi ex eo peruenit ad emptorem, vel venditorem. vide etiam Gutierrez de *gabella, q. 67.*

Tertiò, argumentatur pro ista sententia, ex auctoritate Doctorum, qui illam tuentur, & sunt Boërius *dec. 213. n. 19.* Bursatus *li. 1. consil. 42. n. 14.* Alexander de *iur. fisc. li. 1. Resol. 5. n. 7.* Purpuratus *consil. 489. n. 7. & 8.* Tiraquell. de *retract. consanguini. §. 1. glos. 13. n. 12.* & alij quàmplures; qui omnes asserunt gabellam impositam super emptore rerum Ecclesiasticarum esse licitam.

At his non obstantibus, non desunt Doctores pro contraria sententia, asserentes talem gabellam esse iniustam, & contra Ecclesiasticam immunitatem. Et ita docent Gratianus in *discept. Forens. to. 2. c. 390. per tot.* Menochius *lib. 2. consil. 136.* Laderchius *consil. 103. à n. 8. vsque ad nu. 15.* Riccius in *praxi tom. 2. Resol. 187. nu. 2. & Resol. 283. per tot.* Surdus *consil. 305. n. 80.* Homobonus de *exam. Eccles. p. 2. tract. 9. c. 1. q. 1.* & Zerola in *Praxi Episc. p. 1. ver. gabella. q. 4.* vbi probat, talem gabellam indirectè latam esse contra clericos; ait enim: In quibusdā locis Regni ratione velaminis alicuius vniuersitatis laici imponunt gabellam super serico, vel vino, vel aliquo huiusmodi, & volunt, ut soluantur duo carleni, vel quid simile pro libra, vel dolio; & quia videt se non posse astringere personas Ecclesiasticas vendentes, statuunt, ut soluant ementes; & non vident, quod indirectè ista gabella cadit super personas Ecclesiasticas; & si dicunt, non clerici, sed ementes soluant; nam propter onus gabellæ soluendum, vilius emunt. Ita ille.

Paris I.

Secundò ita argumentatur Laderchius *vbi sup.* Ementes à clericis de iure communi non tenentur soluere gabellas. Ergo si statutum hoc addat, dicitur contra libertatem Ecclesiasticam. Probatur consequentia; nam illud statutum, quod coarctat clericos, & adimit id, quod communi iure eis permillum est, dicitur violare libertatem Ecclesiasticam. At clerici secundum ius civile & canonicum, possunt liberè contrahere cum laicis quibuscumque, nec illi tenentur soluere gabellam. Ergo si statutum hoc addat, ut dixi, erit contra Ecclesiasticam libertatem. Et sic subdit Laderchius: dicat Ecclesia, tolle statutum, & si emptores tenentur ad gabellam, compelle. Sin minùs, ne mihi ius meum auferas, interest enim mea habere emptores immunes.

Tertiò, lex & magistratus, seu communis prudentum existimatio, in impositione iusti pretij alicuius rei, multas circumstantias tam intrinsecas quàm extrinsecas considerat, & præcipuè onus gabellæ inter illas respicit; ita Lessius *lib. 2. c. 33. dub. 8. n. 68.* & sic ait Molina *to. 3. tr. 2. disp. 678. n. 6.* tota latitudo pretij franci, & alcavala, est pretium iustum rei. Ergo gabella est pars pretij, ut implemet Molina asserit etiam in *disp. 668. n. 2. in fin.* Malderus in *2. 2. tr. 5. c. 6. dub. 5. in fin.* Bonacina de *contract. disp. 2. q. 9. punct. 1. nu. 4.* Valquez *opus. de restit. c. 6. §. 2. dub. 9. n. 52.* Turrianus *tom. 2. in 2. 2. disp. 46. dub. 8. n. 9.* qui citat Molinam in alio loco supra non adducto. Mol-fesius in *sum. tom. 2. tract. 12. c. 22. nu. 123.* Lassarte de *Decima vend. c. 15. n. 19.* Paulus de Castro *consil. 433. n. 2.* & alij. Cum igitur gabella sit pars pretij, semper inuoluitur in pretio, nec potest ab illo separari. Ergo iustum pretium alicuius rei dicitur, tam pretiū francum, quàm ipsa gabella. Vnde, licet clerici non soluant vectigal, ratione rei vendendæ debitum, possunt tamen rem illam vendere pretio ordinario, & non minore, quia in ipso inuoluitur gabella, ut apparet ex Lessio *vbi sup. lib. 2. c. 33. dub. 8. n. 68.*

Hæ sunt contrariæ sententiæ, super positam questionem, quas conatur concordare Bellettus in *disquis. Cler. p. 1. tit. de exempt. cler. §. 8. n. 2.* cum illa celebri distinctione Baldi *consil. 31.* quem postea amplexi sunt Rolandus à Valle *li. 4. consil. 61. n. 18.* Riminaldus *lib. 6. consil. 724. nu. 49. & 50.* Surdus *consil. 127. n. 66.* Aut onus gabellæ est annexum contractui, ut si verbi gratia, ponatur statutum, quod soluantur duo solidi pro quolibet dolio vini quod emitur vel venditur; hæc gabella immediatè respicit contractum, ut esset in casu nostro, & lædit emptorem, & venditorem immunem; nam propter onus gabellæ, vel carius vel vilius emet, seu vendet. Aut onus gabellæ adicitur actui separato ab ipso contractu, ut si statutum dicat, quod qui vult exportare dolium vini in ciuitatē, soluat gabellam; tunc hæc gabellæ solutio, non respicit immediatè contractum ipsum, sed actum exportationis, qui nil commune habet cum ipsa Ecclesia, seu immuni. Hac supposita distinctione, ait Bellettus, primam sententiam negatiuam supra positam esse amplectendam, quando onus gabellæ adicitur actui separato ab ipso contractu. Secundam verò sententiam affirmatiuam, esse veram, quando onus gabellæ est annexum ipsi contractui. Et hæc olim, circa præsentem quæstionē

D

in

in casu proposito, ut dixi, à Senatu Panormitano collegeram, pro subleuando labore Theologorum, qui consulendi erant; & quia res visa est difficilis, & periculosa, Senatus non posuit dictam gabellam.

RESOL. L. *An Princeps possit imponere, & exigere gabellam ab Equitibus D. Iacobi, Alcantara, & Calatrava?*

Affirmatiuè respondet Bobadilla in *polit. to. 1. li. 2. c. 18. n. 264.* nam putat dictos Equites esse tantum immunes à gabellis, quoad bona commendarum. Ita etiam sentiunt alij Iurisperiti, & Theologi, qui tenent dictos Equites non esse verè Religiosos, ut præter Doctores, quos citat Sanchez *vbi inf.* docent Ioan. de la Cruz de *stat. Relig. lib. 1. cap. 2. dub. 3. concl. 2.* Petrus de Ledesma in *sum. to. 2. tr. 10. c. 8. dnb. 2. concl. 2.* Emanuel Sà ver. *Religio. n. 41.* Burgo de Paz *consil. 17. n. 2. & 3.* Natta *li. 3. conf. 508. & 509.* Graffius *to. 1. lib. 3. consil. 11. de Reg. Valentia to. 3. disp. 10. q. 4. punct. 2.* Moneta de *confer. iud. c. 10. num. 389.* Molfesius in *sum. to. 1. tract. 6. c. 2. n. 30. & alij.*

Sed contrariam sententiam amplectendam esse puto: nempe hos Equites esse verè Religiosos. Ita Sanchez in *sum. to. 1. lib. 4. c. 16. n. 11.* vbi citat pro hac sententià 8. Doctores, quibus ego addo alios quos citat Gasias de *Benef. to. 1. p. 1. c. 4. nu. 15.* & Hieronymum de Cenedo *tract. de Pauper. Relig. dub. 60. nu. 12. & seq.* & Basilium Poncium in *tract. de Impedim. matr. causa 27. q. 2. §. 4.* vbi sic asserit: Dictos equites esse verè, & substantialiter Religiosos, adeò certum existimo, ut oppositum iudicem nimis licentiosè dictum, ne dicam grauius; cum pleno ore litteræ Pontificiæ illos appellent Religiosos, & etiam cum castitate coniugali vera Religio constare possit, eò quòd sicut in paupertate latitudo est, ita etiam in castitate, quæ est materia voti. Ita Poncius, cum aliis Theologis, quorum vota circa præsentem quæstionem adducit Mota de *confer. ordin. D. Iacobi, lib. 2. c. 2. §. 29. per tot.* vbi n. 4. Michaël de Carranca probans dictos Equites esse verè Religiosos, sic ait: *Confirrase tambien por la practica deste Reyno de Valencia, donde vemos que son exemptos de sissas, y imposiciones que no pagan los Ecclesiasticos, y regulares, y los seglares las pagan, y estos Cavalleros de Sant Iago, Calatrava, Alcantara, y montesa come he dicho no las pagā.* Ita ille, & doctissimus Sancius in *suis pract. disput.* ita tenet, dictos Equites esse verè Religiosos, & docet illos posse confiteri Sacerdoti sæculari non approbato ab Ordinario, sicut possunt alij Regulares: sic ille in *disp. 49. nu. 11. & 13.* quod est valdè notandum, quia nouum. Et Flores de Mena *lib. 2. q. 21. n. 205.* docet etiā dictos Equites non esse collectādos, & esse immunes à gabellis; quia dato, & non concessò, quòd non sint verè Religiosi; sunt tamen personæ Ecclesiasticæ, & largo modo Religiosi: vnde ex his me consulente in causa D. Aloysij Mastrantoni, & Don Ioan. de Gioëni, Illustriss. Senatus Panormitanus cōcessit exemptionē gabellarū supradictis Equitibus, qui erant adhuc Nouitij.

RESOL. LI. *An minister laicalis iurisdictionis possit exercere iurisdictionem circa clericos coniugatos, non in criminalibus, sed in ciuilibus.*

Affirmatiuè respondet Couarruuias *pract. qq. c. 31. nu. 9.* Barbosa de *potest. Episc. p. 2. alleg. 12.*

n. 25. Cenedo in *qq. Canon. q. 4. n. 18. & 19.* Gutierrez *Pract. qq. lib. 1. q. 5. n. 3.* Azcuedus *tom. 1. lib. 1. l. 2. tit. 4.* Recop. Sanchez de *matr. to. 2. lib. 7. disp. 46. n. 22.* Megala in *3. p. lib. 3. c. 10. num. 40.* & Coriolanus in *Bulla Cænæ Excom. 16. fol. mibi 945.* Layman *vbi infr.* cum aliis. Probatum hoc ex *c. vnico, de cler. coniug. in 6.* vbi solum conceditur clericis coniugatis priuilegium canonis, & fori; in ceteris autem minimè. Et licet textus loquatur etiam de causis ciuilibus; intelligendus est quoad capturam personæ, non autem si merè ciuilitè contra bona sine carceratione agatur; ut fuit resolutum in *Capp. Tholos. dec. 184.* & apud Guidum Papam *dec. 12.*

Sed mihi contraria sententia videtur probabilior. Dico igitur clericum coniugatum, si contraxit cum virgine, & tonsuram, & habitum clericalem gestat, & alicui Ecclesiæ deseruiat, gaudere priuilegio fori non solum in criminalibus, sed etiam in ciuilibus, & ante Iudicem Ecclesiasticum esse conueniendum, ut patet ex *c. 2. de foro comp. & c. vnico, de cler. coniug.* vbi habetur: Neque ab ipsis sæcularibus Iudicibus eos debere personaliter, vel etiam pecunialiter nullatenus cōdemnari. Vbi pondera verbum illud, *nullatenus*, quod totum negat, & vniuersaliter iurisdictionem Iudicis sæcularis excludit. Et dato, quòd hic casus esset dubius in iure, potius pro Iurisdictione Ecclesiastica iudicandum est, quàm pro iurisdictione laicali. Et ita docuit quidam Regius, is est Ceuallos in *tract. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 73. n. 4.* aduersus alios Iuristas. Et ex nostris docet etiam hanc sententiam Duardus in *Bulla Cænæ, lib. 2. can. 15. q. 4. concl. 3. n. 12.* Riccius in *suis decis. p. 4. dec. 329. n. 5. & collect. 308.* & nouissimè ex Iuristis Martha de *iurisd. p. 1. cent. 2. cas. 159. nu. 5.* vide etiam Zanardum in *direct. confes. p. 1. de Sacram. matrim. c. 23. q. 24.* & alij apud Ceuallos. Notandum est etiam cum nostro Don. Carolo de Graffis de *Effect. cler. effect. 2. n. 118.* & aliis, Clericum negotiatorem, si ter non fuerit monitus, non subiacere statutis laicorum. Et Layman notauit, quòd omnis negotiatio, quæ aliis clericis prohibita est, etiam coniugatis prohibita censeri debet, ita ille in *Theolog. Moral. lib. 4. tract. 9. c. 8. n. 5.* & Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. c. 28. num. 9.* cum aliis; quidquid in contrarium asserat Clar. *§. fin. q. 30. n. 12.*

RESOL. LII. *An Iudex laicus possit punire clericum assassinum notorium?*

Affirmatiuè respondet Iacob. de Graffæis in *suis dec. p. 1. lib. 4. c. 18. n. 15.* sed iste auctor in *suis comment. super Bullam Cæn.* latas opiniones docet aduersus Ecclesiasticam immunitatem. Et idè contrariam sententiam docet Bonacina de *legib. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. n. 8.* Ambrosinus de *imm. Eccl. c. 17. n. 10.* Duardus in *Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. q. 11. n. 63.* Martha de *iurisd. p. 4. cent. 2. cas. 129. nu. 17.* Mastrillus *to. 3. dec. 288. n. 28.* Bellettus in *disquis. Cler. p. 1. tit. 3. §. 7. n. 6.* Marius Antoninus *lib. 3. Resol. 2. n. 9.* Salzedus in *pract. crim. Diaz. c. 98. litt. B.* Ceuallos *tr. de cog. per viā violen. part. 2. q. 102. n. 6. & q. 87. n. 4.* Megala in *3. p. lib. 3. c. 10. q. 4. n. 35.* & alij: quidquid in contrarium asserant aliqui Iurisperiti, ut noster D. Carolus de Graffis

Grassius de effect. Cler. eff. 1. n. 668. & Petrus de Cenedo in collect. iur. can. p. 1. collect. 37. num. 11. & alij penes ipsos; quorum sententiam, sed immerito, probabilem vocat Gambacur. de immunit. Eccles. lib. 7. cap. 14. n. 13. & illum sequitur Molina tom. 4. tract. 3. disp. 25. n. 6. & disp. 49. n. 20.

Dico igitur, contra Grassium, & supradictos Iuristas, clericum assassini reum non subici potestati seculari, nisi post sententiam criminis declarationem, quam ferre debet Iudex Ecclesiasticus: & Iudicem secularem, aliter facientem, certum est in excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrere. Et idem dicendum est de clerico incorrigibili. Nam non amittit privilegium fori absque alia declaratione, & depositione; sed requiritur sententia Iudicis Ecclesiastici, qui illam brachio seculari tradat. & hoc habetur in c. cum non ab hom. de iudic. Et ita docet Suarez de censur. disp. 22. sect. 1. n. 9. Coninck de Sacram. disp. 14. dub. 15. n. 19. Sayrus de cens. lib. 3. c. 19. num. 5. & alij apud Ambrosinum de Imm. c. 17. num. 28. & habetur expressè in quadam Bulla Clem. VIII. dat. Rom. 18. Decembr. 1591.

Hoc etiam militat, & idem dicendum est, in clerico Sodomita notorio; quia illum non potest punire Iudex laicus, nisi præcedat declaratio Iudicis Ecclesiastici: quidquid in contrarium asserat Garfias de Nobil. Gloss. 9. num. 19. ubi cautè legendus est; nam in illa Glossa multas opiniones affert contra immunitatem Ecclesiasticam. Sed nostram sententiam tenet, & docet Duardus in Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. q. 11. n. 61. Ceuallos tract. de cognit. per viam violent. p. 2. q. 97. art. 4. Martha de iurisd. p. 2. c. 16. nu. 4. Bobadilla in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. nu. 59. Megala in 3. p. lib. 3. c. 11. n. 11. & iterum Ceuallos ubi sup. q. 43. nu. 6. ubi sic asserit: Hoc vidimus in facti contingentia in quodam clerico alienigena, qui in Matua Carpentana non solum committebat agens & patiens illud nefandum sodomix crimen, sed etiam contraherebat matrimonia inter masculos mutato ordine naturæ. Et licet illud delictum fuerit gravissimum, & numquam auditum, clericus tamen ille, post degradationem fuit traditus curiæ seculari. Ita ille.

RESOL. LIII. An Iudex secularis processans occultè Ecclesiasticum in causa criminali cum intentione postea processum presentandi Prælati, faciat contra libertatem Ecclesiasticam, & incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ?

NEGATIVE respondet Grassius in decis. p. 1. lib. 4. c. 18. n. 135. sed iste auctor, ut supra notauimus, multa docet, non admittenda in his materiis Ecclesiasticæ libertatis.

Et idè contrarium asserendum est, nempe in excommunicationem incidere Iudicem secularem, qui secretò Ecclesiasticos processaret, etiam si animum haberet presentandi talem processum Sum. Pontifici, vel alteri Prælati. Et ita docent Filiucius tom. 1. tra. 16. c. 11. n. 312. & Sousa in Bull. Cæn. c. 20. disp. 95. concl. 2. nu. 3. qui nu. 2. hanc sententiam limitat dicendo: Quando (hæc sunt eius verba) non est aditus ad Prælatus, qui iuridicè se informare possit de facto criminali alicuius Ecclesiasti-

ci, & in eo continuatur, & est periculum in mora potest Iudex secularis informationem facere, ut Prælati præsentet, non verò in aliis casibus.

Quando verò in aliquo facto criminali, Ecclesiastici & seculares simul conuenerunt, eatenus Iudex secularis poterit circa Ecclesiasticos testium dicta recipere, quatenus ad id procedendum, contra laicos necessarium fuerit; aliàs ab hac censura illum non excusarem, sed informationem talem verbaliter, ut Prælati denuntiet, non verò iudicialiter accipere, existimo non prohiberi hoc loco. Ita Sousa; quæ sunt valdè notanda à Iudicibus laicis. Ad argumentum verò, quod adducit Grassius, respondetur, quòd licet capere informationem propriè, & in rigore loquendo, non sit processare; est tamen quomodolibet in causis Ecclesiasticorum criminalibus se intromittere, quod est contra libertatem Ecclesiasticam, & sufficit ad incurrendam excommunicationem.

RESOL. LIV. An principes possint statuere, ne laici vendant clericis, ne molant, aut coquant panem, vel ne exhibeant aliqua seruitia, & obsequia?

ITA facientes non incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, putauit Caietanus in sum. verb. Excommunicatio, c. 31. Nauarr. in Manuali c. 27. n. 119. Et hanc sententiam nouissimè probabilem vocat Filiucius tom. 1. tract. 16. c. 10. nu. 271. & illam absolute etiam docet Pereira de manu Regiæ, Prælud. 3. num. 7. & Anguiano in tract. de leg. 1. 1. lib. 2. contr. 15. nu. 39. & seq.

Sed ego falsam existimo; dico igitur Principes ita statuentes in excommunicationem Bullæ Cœnæ incidere, quia tale statutum est contra libertatem Ecclesiasticam, ut habetur in c. eos, de imm. Eccles. in 6. his verbis: Eos qui temporale dominium obtinentes suis subditis, ne Prælati, aut clericis, seu personis Ecclesiasticis quidquam vèdant, molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere præsumant, aliquando interdunt, cum talia in derogationem libertatis Ecclesiasticæ præsumantur, eo ipso excommunicationem sententiæ decernimus. Ita textus. Et ita docent cõmuniter omnes Theologi, ut Suarez de censur. disp. 21. sect. 2. num. 93. Reginaldus tom. 1. lib. 9. c. 24. n. 358. Gambacurta tract. de cas. refer. c. 10. n. 10. Coriolanus in Bulla Cænæ excom. 15. fol. mihi 937. Filiucius ubi sup. & alij.

Nec valet dicere, quòd talia statuta sint potiùs contra libertatem politici conuictus, quàm contra Ecclesiasticam libertatem; nam respondetur, Primò, saltem indirectè supradicta statuta sunt contra immunitatem Ecclesiasticam. Sed in Bulla excommunicantur etiam qui indirectè aliquid statuunt contra dictam libertatem. Ergo, &c. Secundò, durius est, & incommodius vexare clericos in his, quæ pertinent ad politicum conuictum, quàm in aliis, quæ pertinent, ut Ecclesia est. Ergo, &c. Tertio, est contra libertatem Ecclesiasticam denegare clericis ea, quæ de iure communi illis competunt: sed iure communi quilibet alteri obsequia prædicta præstare potest. Ergo, &c. Et idè nostra sententia omnino tenenda est.

RESOL. LV. *An Principes, seu Ministri Regij, faciendo litteras hortatorias ad Episcopos, ut ab aliqua mala determinatione desistant, ut est in usu in Regno Neapolitano, faciant contra libertatem Ecclesiasticam, & incidant in censuras Bullæ?*

Negatiuam sententiam docet Coriolanus in Bull. Cæn. excom. 16. vbi sic habet: Hortatoria hæc non comprehendantur: est autem hortatoria, littera amicabile, si Episcopus aliquid contra laicum impertinenter faciens, ab Officialibus secularibus hortatur, ut desistat à faciendo talia. Idem etiam docet Megal. in 3. p. lib. 3. c. 19. nu. 6. quia verba exhortatoria solum consilium important, & necessitatem non inducunt; nisi tamen in his litteris Princeps precatoriis verbis vteretur, & non tantum exhortatoriis; nam in tali casu res esset multum scrupulosa, nam preces Principum mandato æquiparantur.

RESOL. LVI. *An laicus sit Iudex competens, quando agitur de possessorio matrimonij?*

Agitur de possessorio, v.g. inter virum & uxorem, & vir innititur possessione aduersus mulierem, quæ propria auctoritate diuertit, vel è contra: quaritur, an Iudex laicus sit competens in hoc casu? Affirmatiuam sententiam ex neotericis Iurisconsultis docet Thesaurus dec. 117. & ita fuisse decisum in Senatu Pedemontano testatur. Sed malè, & contra iurisdictionem Ecclesiasticam; nam matrimonialis possessoria admixtam habet causam spiritualitatis, simul & titulum: & Iudex laicus certum est quod non potest cognoscere de possessoriis rerum Ecclesiasticarum, quando per titulum iustificari debent: vnde possessorij causam mixtam habens causam spiritualitatis, ad solos Iudices Ecclesiasticos pertinet. Et ita in terminis hæc omnia probat nouissimè Franciscus Molin. tract. de Ritu nupt. lib. 2. differ. 10. n. 19. & seq. adi illum, & non pigebit.

RESOL. LVII. *An statutum disponens mulierem extra territorium nubentem, cum sua familia priuandam fore hereditate, & si ei sit quasita, sit contra immunitatem Ecclesiasticam?*

Si in hoc Sicilia Regno tale statutum adesset, non pauci illud frangerent: sed ad rem multi hoc statutum valere opinati sunt; & ita docet Baldus in l. si matre. C. de suis & legit. her. idem Baldus lib. 1. conf. 367. & in c. consilui, n. 6. de offic. deleg. Socius & Iason in lib. 1. §. veteres, ff. de acq. poss. Alexander lib. 2. conf. 151. nu. 2. Ruinus lib. 3. conf. 49. & alij. Et ratio est, quia huiusmodi statuta facta sunt in bonum Reipublicæ ad eam replendam liberis, & ut etiam plures sint in ea, qui gabellas soluant, & onera sustineant. Sed contrariam sententiam omnino amplectendam esse puto, quia matrimonia libera esse debent ab omni coactione, ex leg. Titia, ff. de verb. oblig. Vnde & in terminis huius questionis non valere similia statuta, etiam si colorem quemdam publicæ vtilitatis præferant, docet Panormitanus in c. 1. de spons. Decius post Felinum in c. Ecclesia S. Marie, nu. 36. de cond. Et hanc opinio-

nem communem esse testatur Gabriel li. 2. conf. 12. n. 9. & illam nouissimè docuit Molina de Ritu nupt. lib. 2. differ. 7. n. 26. & post illum Barbosa in collect. 2. l. 4. tit. 1. c. 1. n. 7:

RESOL. LVIII. *An sit contra libertatem Ecclesiasticam condere statutum, ut immobilia non alienentur in extraneos, prohibendo expresse, ne alienentur in personas Ecclesiasticas?*

Negatiuè respondent aliqui, ut Molina, quod valdè miror, de iust. to. 1. tract. 2. disp. 140. nu. 18. & alij quamplures Iurisconsulti, quos affert & sequitur nouissimè Christophorus de Anguiano in tra. de leg. to. 1. lib. 2. contr. 15. nu. 33. & seq. Et tales statuentes non incurrere in excommunicationem Bullæ putauit Iacobus de Graff. in suis dec. p. 1. lib. 4. c. 18. n. 233. vbi hæc verba asseruit: Si in statuto cauetur, quod nullus subditus potestati Mediolani possit alienare rem immobilem in non subditum, nisi soluat tantum pro libra, expresse prohibendo ne possit alienare in personam Ecclesiasticam, dico, quod tale statutum est iudicum, & non improbandum, nec censendum contra libertatem Ecclesiæ, quia est conditum fauore publici & communis boni, & subditorum, ut eis salua immobilia, & territoria conseruentur. Ita ille.

Sed talis opinio est contra communem & veram sententiam omnium Theologorum, & Iurisconsultorum, quam inter alios docet Comitulus in tr. Apolog. c. 1. n. 18. fol. mihi 26. Bouius in resp. ad M. Paulum, p. 3. fol. mihi 33. Colleg. Bononiens. in resp. pro libert. Eccl. n. 18. & seq. Vgolinus in resp. ad Iurisc. Gymnasij Patavini, c. 6. §. 1. & seq. Vigianus tra. de immunit. Eccl. disp. 3. concl. 2. Barbosa in collect. ad lib. 1. Decret. tit. 2. c. Ecclesia S. Marie, de const. nu. 29. to. 1. Franc. Fagnanus in tr. de iust. cens. Pauli V. p. 3. fol. 42. Genuensis in pract. Eccles. tricen. 13. q. 379. n. 5. Duardus in Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. q. 19. nu. 83. Filliucius to. 1. tr. 16. c. 10. n. 271. Reginaldus in praxi to. 1. lib. 9. c. 23. n. 359. Suarez contra Regem Angliæ. Martha de iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 6. n. 16. Bellettus in disquis. cler. p. 1. tit. 4. §. 4. n. 1 & 4. vbi citat quamplures Doctores. Surdus lib. 3. conf. 301. nu. 67. Maynardus de Priuileg. Eccles. contra Venetos, p. 2. ar. 22. n. 67. & seqq. & alij.

Et ratio est, quia tale statutum prohibet Ecclesiasticis, quod nec naturali, nec diuino iure prohibitum est, imò id humano iure concessum, ut patet ex l. generali, & Liubemus, de sacros. Eccl. vbi conceditur, ut Ecclesiasticis liberè legari, & donari possint à laicis eorum bona, tam inter viuos, quam inter mortuos. Et hoc facere prohibentes damnantur expresse in c. eos, de imm. Eccl. in 6. Et hoc maxime procederet, si statutum expresse prohiberet, ne fiat alienatio in Ecclesias, ut ex multis notat Bellettus vbi sup. n. 4. Et etiam si talis mentio Ecclesiasticorum non adesset, sed tantum laici, & subditi nominarentur, adhuc tale statutum clericos non comprehendere, nec illis præiudicaret. Nam, ut benè notat Maynard. vbi sup. n. 68. licet dictum statutum, quoad verba, non videretur infringere Ecclesiasticam libertatē, cum præcipiat subditis; tamen quoad mentem est contra libertatem Ecclesiasticam, faciendo fraudem de persona ad personam. Et in similibus

non

non tantum inspicitur, cum quo statuens loquatur, sed in quem effectum sermo proferatur.

Adde quod nulla dispositio generalis comprehendit casus, vel personas in specie privilegiatas; & sub generali dispositione non comprehenditur id, de quo in specie disponi non potest, ex *l. Lucius*, §. *pen. ff. ad municip.* vnde, ut supra dixi, valde miror, Graffium virum Ecclesiasticum, doctum & pium, contrarium dixisse. Et ideo speciatim loquendo de illo statuto Mediolanensi, obseruat Maynardus *vbi sup.* cum Menochio *lib. 9. conf. 878. nu. 10. in fin.* Senatum Mediolanensem consueuisse seruare, ut illud statutum clericos non comprehendat.

Notandum est verò, quod licet Coriolanus in *Expos. Bull. Cæne, Excom. 15. fol. mihi 958.* asserat, statutum, quod non alienentur bona immobilia in extraneos, non esse contra libertatem Ecclesiasticam; tamen docet in tali casu posse Episcopos cogere ita statuentes, ut declarent, illud statutum non debere extendi ad Clericos. Vide *Surdum lib. 3. conf. 301. nu. 45.*

RESOL. LIX. *Quadam civitates habent privilegium, ut qui ad eas confluant habitationis causa, non possint per quinquennium ab eorum creditoribus stringi; queritur, an si Princeps in casu particulari statuatur per publicam scripturam, ne aliqui debitores, inter quos nominat quemdam Sacerdotem, possint dicto privilegio frui; an, inquam, hoc statutum sit contra immunitatem Ecclesiasticam?*

DE hoc casu interrogatus fui in causa Dominorum de N. & pro statuto, & validitate actus, adfuit multa Argumenta.

Primò, quando Princeps ex iusta causa reuocat privilegium clericis, vel Ecclesiæ concessum, non facit contra libertatem Ecclesiasticam, dummodò non sit receptum à Summo Pontifice. Sed hoc, imò minùs accidit in casu nostro. Ergo, &c. Minor patet. Maior probatur ex auctoritate Fulgositij in *l. si quis curialis. C. de Episc. & Cler. & aliorum Iuriconsultorum.* Et ex Theologis mordicus sustinet hanc sententiam Ioseph. Sousa in *Bull. Cæn. cap. 16. disp. 84. concl. 5. n. 6.* & Decius in *conf. 83. nu. 4. & conf. 275. num. 3.* asseruit, valere Principis statutum, per quod clericis, & Ecclesiæ denegantur beneficia, & privilegia aliorum statutorum.

Secundò, Princeps in casu nostro non reuocat, sed declarat primam concessionem privilegij non fuisse ad similem euentum extensam. Nam si dicti, & similes creditores, inter quos adest clericus, gauderent, vergeret hoc in detrimentum Regis, & Regni; & ideo talis casus ex natura rei non intelligitur inclusus in prima concessione, quia privilegium generaliter inductum, non includit casum publicæ utilitati contrarium, ut ex multis notat doctus Mexia in *prag. taxæ panis, concl. 4. n. 20.* Azuedus *lib. 6. leg. 1. tit. 1. n. 25. recop.* & nouissimè Girona in *tract. de Priuil. q. 70. n. 334.*

Tertiò, tunc aliquod statutum est contra libertatem Ecclesiasticam, quando clerici ex illo efficiuntur deterius conditionis quàm laici, ut probat Riccius in *praxi to. 3. ref. 207. nu. 7.* & Megala in *3p. lib. 3. c. 10. q. 1. nu. 51.* & alij communiter. Sed in

nostro casu clericus non efficitur deterius conditionis quàm laicus, nam privilegium utrique negatur. Ergo, &c.

Quartò, statutum contra libertatē politici conuictus, non est contra libertatem Ecclesiasticam, ut fert sententia Caietani in *sum. c. 31. & Nauar. c. 27. n. 11.* Sed hoc statutum Principis respicit tantum libertatē politicam, nempe personā dicti clerici, non quatenus clericus est, sed ut persona politica, & vasallus. Ergo nō est contra libertatem Ecclesiasticam.

Sed his non obstantibus, tunc ego, ut dixi, interrogatus in hoc casu, contrarium censui, & consulentes postea mihi dixerunt ita etiam sensisse P. Iosephum de Augustino Societatis Iesu, virum amicissimum & doctissimum. Et primò, suppono de iure communi, clericos posse gaudere, & uti beneficio statutorum, & privilegiorum alicui vniuersitati, vel certo generi personarum concessorum, ut patet ex *c. constitutus, de restit. in int.* & notauit noster P. Duardus in *Bulla Cænæ lib. 2. can. 15. q. 19. n. 11. 13. 31. 33. 40. & 41.* Secundò notandum est, quod statutum per quod tolluntur clericis ea, quæ de iure communi illis competunt, & contra libertatem Ecclesiasticam, ut docet Decius, & Felinus in *c. Eccl. S. Maria, de const. hic in n. 69. ille in n. 8.* Mandellus de *Alba lib. 1. conf. 8. n. 3. & 10. conf. 164. n. 13.* & ex Theologis Filliucius *t. 1. tr. 16. c. 10. n. 271.* & Megal. in *3. p. lib. 3. c. 10. q. 1. n. 56.* cum aliis communiter.

His verò suppositis, sic argumentor. Statutum quod aufert alicui clerico ea, quæ de iure communi sibi competunt, est contra libertatem Ecclesiasticam; sed in nostro casu denegatur clerico privilegium, quod sibi de iure communi competit, ut supra probatum est: ergo tale statutum erit contra libertatem Ecclesiasticam. Nec valet dicere, quod in nostro casu, etiam laici non gaudent, ut apparet ex lectura statuti; ergo neque debet gaudere clericus: quia cessat ratio nostri argumenti. Nam respondeo, quod hoc esset verum, si Princeps per dictum actum, & statutum, generaliter denegaret in posterum omnibus laicis tale privilegium; sed cum denegat tantum aliquibus, manet adhuc ius, & vrget ratio nostræ argumentationis.

Deinde, & hoc est maximum argumentum, Princeps in isto actu vititur verbis imperatiuis, dicens, *mandauit, & mandat;* quod quidē verbum præsupponit iurisdictionem, nam inducit præceptum, ut inter multos notat Salas de *leg. disp. 10. sect. 9. nu. 35.* Bonacina etiā de *leg. disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 4. n. 7.* Vasquez, Sanchez, & alij penes ipsos. Sed Princeps nō habet iurisdictionem in clericos. Ergo nullus erit actus, & contra canonem 15. *Bullæ Cænæ*, vbi prohibetur Principibus condere statuta, & ordinationes ex quacumque causa contra Clericos.

Adde, quod Princeps in ista ordinatione facit specificam mentionem de clerico; sed statuta laicorum, etiam clericis fauorabilia, si de illis mentionem faciant, sunt nulla, & contra libertatem Ecclesiasticam, ut ex communi sententia Doctorum notat Alexander *lib. 2. conf. 211. nu. 2. & 6.* Surdus *lib. 2. conf. 301. n. 13.* Oddo *lib. 1. conf. 44. n. 3.* Cioffus *lib. 1. conf. 81. n. 84.* Plotus *conf. 93. num. 2.* Caualcanus *lib. 3. dec. 33. nu. 16.* Decius in *c. que Ecclesiarum,*

de *constit. nu. 38.* & alij. Ergo nullum erit statutum, de quo loquimur, ex defectu potestatis, quæ caret Princeps in nominando clericum.

Restat modò respondere ad argumenta in principio posita. Ad primum dico doctrinam illam non procedere in casu nostro, ubi reuocatur clericum priuilegium, quod ei competit de iure communi, vt supra probatum est; sed procedere in casu, quo statutum denegaret aliquibus clericis Beneficium proprium. Vt v.g. posset Princeps reuocare per statutum eleëmofynam singulis annis faciendam Ecclesiæ, vel clericis, per alterum prius statutum dispositam. Sed quia hæc opinio, vt infra videbimus, mihi non placet, idèò respondetur ad argumentum, negando absolutè illam sententiam, vt de facto negauit Martha de *iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 52. num. 6. & seq.* & præter Doctores, quos ipse citat, refellunt etiam hanc opinionem Alterius de *conf. tom. 1. lib. 5. disp. 16. dub. 1.* Fabius de Anna *lib. 1. conf. 86. nu. 4.* Antoninus Genuentis in *Pract. Eccles. tricen. 6. q. 158. num. 2.* Azorius *p. 1. lib. 5. cap. 13. quest. 5.* cum aliis.

Ad secundum respondeo, Principem non declarare, sed statuere, & ordinare, vtendo verbis præceptiuis, & nominando clericum in specie; quæ omnia sunt contra libertatem Ecclesiasticam, & Bullam Cænæ Domini; secus autem si generaliter declararet similes debitores non gaudere, nec fuisse inclusos in priuilegio Ciuitatis Agrigentinæ, non nominando clericos.

Ad tertium respondetur, quòd in nostro casu clericus efficitur deterioris conditionis quàm laici, non quidem prænominati in tali statuto, sed in aliis. Et ratio est, quia iste actus non reuocat generaliter priuilegium illius ciuitatis pro omnibus laicis, sed pro aliquibus, vt dictum est: & sicut multi laici ante hoc decretum pro simili causa (vt mihi assentunt) vñ sunt tali priuilegio, sic & in posterum vtentur; quia, vt diximus, reuocatio talis priuilegij minimè generica, sed specifica est. Deinde in hoc statuto maximè clericus efficitur deterioris conditionis quàm laicus, quia potest quidem Princeps ratione iurisdictionis in suis ordinationibus facere specificam mentionem de laicis, nō autem de clericis, quod factū in isto statuto apparet. Ergo, &c.

Et tandem ad quartum respondetur, falsam esse illam sententiam Caietani, vt supra probatum est. Nam ex illa sequeretur, posse principes statuere, ne clerici quid emant, aut vendant, ne alterius operas conducant, ne apud aliquos faciant molere suum triticum, aut panem coquere, ne transeant per pontem, ne habitent in aliqua ciuitate, & similia: quæ omnia absurdissima esse satis apparet. Ita Reginaldus *tom. 1. lib. 9. c. 24. sect. 2. n. 358.* & alij.

RESOL. LX. *An si Princeps statuatur, ne suis priuilegijs potiantur ij, qui subditi non sunt, faciat contra libertatem Ecclesiasticam, & clerici illis non possint vti?*

Non esse statutum contra immunitatem Ecclesiasticam putauit D. Carolus de Grassis de *eff. cler. eff. 1. n. 26.* Azorius *p. 1. lib. 5. c. 13. q. 4.* qui citat Bartolum, & Felinum in *c. Eccl. S. Mariae*, & idèò clericos huiusmodi priuilegio non gaudere, & ra-

tionem adducit, quia Princeps in tali statuto nullam facit mentionem de clericis, & idèò non est inualidum defectu iurisdictionis. Deinde aliud est beneficium, vel priuilegium non concedere, derogare verò aliud; nam hoc quod est concedere, absque vlla iniuria alterius fit; adimere verò, tollere aut ex parte minuere, sine iniuria, & damno minimè contingit. Ergo, &c.

Sed ego de hoc casu interrogatus à Sereniss. Principe Philiberto, respondi affirmatiuè, & adduxi nostrum P. Duardum, qui in *comm. in Bulla Cæn. lib. 2. can. 15. q. 19. num. 41.* contra Azorium in specie loquens, hanc sententiam docet: & ratio est, quia, vt in superiori Resol. dictum est, statutum, per quod tolluntur alicui clerico ea, quæ de iure communi sibi competunt, est contra libertatem Ecclesiasticam, vt notat Filliucius *t. 1. tract. 16. c. 10. q. 8. nu. 271.* Riccius in *praxi tom. 3. Resol. 207. num. 8.* Mandellus de Alba *lib. 1. conf. 8. n. 3. & 10.* cum aliis. Sed in nostro casu denegatur clericis priuilegium, quod de iure communi illis competit. Ergo, &c. Probo minorem; nam de iure communi clerici possunt gaudere, & vti beneficio statutorum, & priuilegiorum alicui vniuersitati, vel certo generi personarum concessorum, vt patet ex *c. constitutus de ressit. in integ.* vt notauit Duardus *vbi sup. num. 11. 14. 31. 33. 40. & 41.* Ergo, &c. Et ita secundum hanc sententiam tunc fuit determinatum.

RESOL. LXI. *An si Princeps conderet statutum abrogans aliud statutum suum, quod clericorum priuilegium continebat, peccet contra immunitatem Ecclesiasticam?*

NEGatiuam sententiam docet Soufa in *Bulla Cæn. c. 16. disp. 84. concl. 5. nu. 6.* Duardus etiam in *Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. q. 27. n. 16.* Villalobos in *sum. to. 1. tr. 17. dub. 21. nu. 4.* & alij; dummodo, vt in alia Resol. supra diximus, huiusmodi priuilegium non fuerit confirmatum per Sum. Pontificem. Putant enim hi DD. priuilegia particularia huius, vel illius Ecclesiæ, Religionis, vel personæ, directè non pertinere ad immunitatem Ecclesiasticam, & posse reuocari. Et ratio est, quia lex ad libitum statuentis, præsertim quando sponte facta est, & ad est iusta causa, reuocari potest. Ergo, & priuilegium Ecclesiæ concessum; nam qui est causa iuris, potest etiam esse causa reuocationis illius, quod sine iniuria tertij fit, cum adest causa. Et cum per reuocationem illius, quod prius cōcessum fuerat, aliquid reducitur ad ius, quod prius competeat antiquitus, conqueri non potest, qui ex tali reuocatione damnum patitur, vt docet Glossa in *leg. si vnus, §. pactus ne pereat. verb. quod in specie, ff. de pact.* Ergo, &c.

His tamen non obstantibus, contrariam sententiam amplectendam esse puto, quam ex Theologis docet Azorius *p. 1. lib. 5. cap. 13. q. 5.* Coriolanus in *Bulla Cænæ, excom. 15. fol. mihi 935.* Pefantius *tract. de Immun. Eccl. disp. 9.* & ex Iurisperitis Martha de *iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 52. nu. 6.* Alterius *to. 1. disp. 16. lib. 5. c. 6. fol. 703. col. 2.* qui citat Felinum in *c. Eccl. S. Mariae, num. 124. de const.* & copiosè noster D. Carolus de Grassis de *eff. cler. eff. 2. n. 14. & 23.* Filliucius *t. 1. tr. 16. c. 10.*

c. 10. nu. 269. qui citat Sayrum & Syluestrum, & alios. Et ratio est, quia priuilegium concessum, postquam ratum habetur ab eo, in quem collatum est, transit in ius. Ergo laicus potuit à principio priuilegium clericis non concedere; sed semel concessum non poterit ampliùs reuocare, vt habetur ex Felino in c. Eccl. S. Maria, n. 124. de constit.

Deinde, priuilegium concessum alicui non subdito, reuocari non potest, vt habetur in c. nouit, de iud. & notat Abbas in c. inter alia, n. 19. de Imm. Eccl. & alij. Sed clerici non sunt subditi secularibus. Ergo priuilegium illis concessum ampliùs auferri non potest, & aliter facientes in excommunicationem Bullæ Cænæ incurrent; quod in verbis Bullæ determinatum videtur, ibi, *quarumcumque Ecclesiarum iuribus quomodolibet prauindicatur*. Item semper indirectè per statutum contra particularem Ecclesiam præiudicatur ceteris generaliter. Ergo, &c. Et ita, stante hac opinione, si erat statutum antiquum laicorum, vt singulis annis, certo die cuiusdam mensis, cuidam Collegio clericorum, vel Monasterio regularium, erogarentur certæ elemosynæ, sed deinde efficerent aliud statutum, ne in posterum ea elemosyna præbeatur, secundum hanc posteriorem sententiam, tale statutum esset contra libertatem Ecclesiasticam. Vide etiam circa præsentem quæstionem Genuensem in Pract. Eccl. tricen. 17. q. 480. n. 2. qui contra aliquos probat, statutum esse contra libertatem Ecclesiæ, quando est contra libertatem vnius Ecclesiæ tantum.

RESOL. LXII. *An Principes statuantes ne in eorum statu possint edificari de nouo Ecclesia, & Monasteria, sine eorum licentia, derogent immunitati Ecclesiasticæ?*

SEPTem argumenta pro parte negatiua adducit Antonius Bouius in Respons. pro cens. Pauli V. contra Venetos, quæ postea solidè euertit, & impugnat, probans tale statutum esse contra libertatem Ecclesiasticam. Idem etiam docet Vgolinus in Respons. ad iurisc. Gymnasij Patau. contra Venetos c. 6. §. 1. 2. 3. 4. & 5. Collegiū Bononienſe pro libert. Eccl. contra Venetos, n. 43. Philippus Maynardus de Priuileg. Eccl. contra Venetos p. 2. art. 24. per tot. Bellettus in disq. cler. p. 1. tit. 6. §. 1. n. 20. Duardus in Bulla Cænæ lib. 2. can. 15. q. 19. n. 68. Aloysius in Praxi to. 3. Resol. 207. nu. 7. Patres Theologi Religionis Seruorum in defens. cens. Pauli V. Ioan. Franc. Fagnan. in tract. de iustit. cens. eiusdem Pauli V. p. 2. fol. 26. Ferdinand. de Bastidia in Antidoto contra Paulum Venetum, p. 2. arg. 10. & seq. Valenzuola in defens. Monit. Pauli V. p. 2. n. 28. & seq. Lupustract. de liber. Eccl. q. 4. n. 7. & Paulus Comitulus in tract. Apolog. contra Venetos, c. 1. n. 17. qui hoc probat ex multis, & præcipuè ex dist. 1. de consecrat. & in particulari ex can. de locorum Gelasij Papæ. ex can. Ecclesia Nicolai Papæ. ex c. nemo Concilij Aurelianensis. & ex decret. sub. tit. de Eccl. edific. vel repar. & maximè ex decret. fin. & ex illa quæ incipit, *Ad audientiam*. & ex illa Bonifacij VIII. quæ incipit, *Auctoritate*, de priuileg. in 6. patet hoc etiam ex Auth. de Eccl. rit. per tot. & Auth. vt null. fabric. orat. & loc. Et licet à Valente, Theodosio & Arcadio Imperatoribus, fuerit prohibitum Ecclesias edificari sine Principis licentia, vt patet ex leg. nemo, C. de relig. & sump. funer. hoc ta-

men Imperatores illi effecerunt de facto, & propterea totum hoc fuit postea reuocatum à Iustiniانو in l. sancimus, §. siquidem, C. de Episc. & in d. Auth. vt null. fabr. &c.

Sed audiamus de hac re differentem Cardinalem Baronium in sua Paraneli ad Rempublicam Venetam, quæ tale statutum contra libertatem Ecclesiasticam effecerat, & propterea à Paulo V. excommunicata fuerat, vbi fol. 15. sic asserit: *Exagitationi insuper litteris Apostolicis per vos statutū, Ne quis Ecclesias, Monasteria, atque alias religiosas Domos Venetiis, & vbique locorum dominio vestro subiectorum sine vestra speciali licentia fundet & erigat. Quam autem contra ius fasque id præsumpseritis, quæ dicturi sumus vos commonebunt*. Nam illa Occidentalis Imperij culmina augustissima, æquè, & robore militari potentia, simulq; doctrina rerum sacrarū conspicua, Carolus & Ludouicus, cum faterentur super Ecclesias nulum sibi vendicandum esse dominium, verè legitimi laudati sunt Imperatores; vt qui lege scripta professi sunt, non tantum in Ecclesiarum constructione aliquod ius non esse concessum Imperatoribus, sed neque absque Episcopi licentia domus suæ Oratorij construendi habere aliquam facultatem; quod probè cognitum pragmatica sanctione ita relinquere voluere testatum his verbis: *Placuit nobis, vt (sicut ab Episcopis, & reliquis Sacerdotibus, ac Dei seruis admoniti fuimus) ne Capellæ in nostro Palatio, vel alicubi, sine permissu Episcopi, in cuius est parochia, fiant*. Si igitur nec capellam vnā & in suo palatio ædificandi absque licentia Episcopi tanti Imperatores facultatem se habere testati sunt, quomodo ædificandi Ecclesias, & alia religiosa loca dandi licentiam, vel negandi, vos ita vobis arrogatis auctoritatem? Ita Cardinalis Baronius; qui ex alijs exemplis probat tale statutum infringere Ecclesiasticā libertatem.

His omnibus addendum est, quod Constantinus Imperator concessit facultatem, vt Ecclesiæ per totum orbem possint ædificari, vt patet in c. futuram. 12. q. 1. Ergo non possunt Principes etiam aliās absoluti, & Imperio non subiecti, reuocare priuilegia ab Imperio Ecclesiæ concessa. Nam vt notat Filiucius to. 1. tract. 16. c. 10. n. 270. & alij penes Valenzuolam vbi sup. in defens. Mon. Pauli V. p. 2. nu. 36. statuta quæ restringunt Priuilegia concessa toti Ecclesiæ à Deo, Papa, vel Imperatore, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, sunt contra libertatem Ecclesiasticam. Quod etiam notauit Maynardus de Priuileg. Eccl. p. 2. art. 22. num. 95. & art. 23. num. 24.

RESOL. LXIII. *An statuta, quibus cauetur ne quis possessionem apprehendat alicuius Ecclesiæ; vel beneficii sine facultate Principis, vel suorum ministrorum, sit contra libertatem Ecclesiasticam?*

RESPONDEO affirmatiuè cum Canonistis & Theologis, qui communiter reprobant cens. 23. Angeli, & Camillum in diuers. iur. p. 2. c. 2. n. 137. Ita docet ex veteribus Abbas lib. 1. cens. 83. Felinus in c. Eccl. S. Maria, de constit. n. 96. & ex neotericis Vgolinus in Bull. Cæn. p. 2. c. 13. vers. 4. Quæ illa, n. 2. La-

derchius *conf.* 103. n. 4. Alterius *de cens. tom. 1. disp.* 16. lib. 5. c. 5. fol. mihi 699. col. 1. & Alexander Pefantius *tract. de imm. Eccles. disp.* 10. cum Azorio. Et ratio est, quia Ecclesia habet ius immittendi clericos in possessionem beneficiorum, & clerici ex isto statuto redduntur timidiore, & laici in statuendo audaciores. Vnde notat Alterius *vbi sup. cap. 6. fol.* 704. col. 2. quod si possessio beneficij à clerico legitime capiatur, nec testes, nec notarius, qui interfuerunt, incurrunt ullam poenā dicti statuti; quia quando statutum inualidum est, poena in eo apposta non ligat ex *Auth. Cassan. C. de sac. Eccles. & c. Nouerit, de sent. excom.* Imò ita statuantes sunt excommunicati.

Limitatur supradicta sententia à Duaro *in Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. q. 11. n. 59.* & Martha *de iurif. p. 4. cent. 1. cas. 46. n. 8. & 14.* non procedere in Regibus, qui ex priuilegio Romani Pontificis habent collationem, & institutionem beneficiorum, vel priuilegium, vt in eorum Regnis nullus exterius beneficium possit obtinere, vt habet Rex noster.

RESOL. LXIV. *An statutum mandans bona Ecclesie relicta infra certum tempus vendi, sit contra libertatem Ecclesiasticam?*

Affirmatiue respondet Hostiensis *in c. fin. n. 11. ver. in mortuariis, de reb. Eccl. non alien.* Archidiaconus *in c. Romana; n. 13. ver. non tamen quoad alienationem, de appel. & ex neotericis Surdus lib. 1. conf. 2. n. 20. & seq. & Philippus Maynardus de Priuil. Eccles. p. 2. art. 22. n. 44.*

RESOL. LXV. *An Principes, si per aliqua statuta disponant in his, quæ ad funera, & exequias pertinent, efficiant contra libertatem Ecclesiasticam, & sint excommunicati?*

Hic casus agitatus & discussus fuit tempore Excellentiss. Proregis D. Francisci de Castro, & tunc respondi cum Felino *in c. Eccles. S. Mariae, de constit. n. 112.* & aliis, distinguendo; Vel in simili statuto Princeps disponit de his, quæ spectant ad Clerum vel cultum diuinum, aut ad animarum salutem, puta de numero Missarum, de candelis, de eleemosyna clericorum, & de eorum numero, vel Religiosorum, qui debent comitari funus, & similibus. Et in hoc casu tale statutum esse contra libertatem Ecclesiasticam. Sed si Princeps in statuto prohiberet abusus circa pompam funeris, vt de vestibus lugubribus, de pannis nigri coloris, ne cubacula parentur pannis nigris, & de aliis externis solemnitatibus, quæ nullam habent relationē ad cultum diuinū, & ex quibus nihil utilitatis minuitur Ecclesiis, aut clericis, neque aliquid detrimenti patitur cultus diuinus, vel Ecclesia; tunc eiusmodi statutum esset validum, nec aliquid contra immunitatem Ecclesiasticam contineret. Et ita ex neotericis docet Alterius *de cens. to. 1. disp.* 16. lib. 5. c. 6. fol. 704. col. 2. Reginald. *in prax. to. 1. lib. 9. c. 23. nu. 360.* Duardus *in Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. q. 19. nu. 7.* Megala *in 3. p. lib. 3. c. 10. q. 3. n. 54.* Carolus de Grassis *de eff. cler. eff. 2. num. 467.* Martha *de iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 54.* Naldus *in sum. verb. statutum, n. 2. & alij.*

Ex his apparet, non esse admittendam sententiam Caietani *in sum. verb. Excommunicatio, c. 31. Na-*

uarr. in man. c. 27. nu. 120. Grassij *in dec. p. 1. lib. 4. c. 18. n. 135.* Soufax *in Bull. Cæn. c. 16. disp. 94. concl. 2. num. 3.* Layman *in Theol. mor. lib. 4. tr. 9. c. 9. n. 3.* asserentium posse Principes in suis statutis ordinare, vt clerici moderent sumptus ceræ, & candelarum. Nam si intelligunt de cera, & candelis, quæ in Ecclesia & apud funus comitantes remanent; hoc, inquam, statutum esset inualidum, quia ex illo impediretur eleemosyna, & minueretur aliqua utilitas Ecclesie, & clericis, seu Religiosis. Et ita docent Doctores citati, quibus adde doctissimum Tabienam *verb. Excommunicatio, G. cas. 20. nu. 5. fol. mihi 672.* qui notat tale statutum esse contra libertatem Ecclesiasticam; nam indirectè prohibet liberam facultatem dandi eleemosynam clericis, & Ecclesiis.

Vnde non benè dixerunt Soufax & Grassius *vbi sup.* quod numerus candelarum ordinetur ad pompam & temporalem honorē defuncti. Nam, vt benè notat Tabiena, dictæ candelæ, quæ remanent apud Ecclesiam & clericos, non solum deferuiunt ad honorem defuncti, sed etiam ad eleemosynam Ecclesie, & clericorum, seu Religiosorum.

Idem quod diximus de cereis, & candelis, dicendum est de culcitris, quæ apponuntur super corpus defuncti, quidquid in contrarium asserat Duardus, & Martha. Nam de illis nihil potest statuere Princeps laicus, cum remaneant apud Ecclesiam: ex quibus postea vel efficiuntur paramenta pro ornamento altarium, vel pro vestibus sacerdotalibus, vel saltem remanent pro eius ornamento. Nam vt hic, & in ciuitate Neapolitana vidimus, in diebus festiuis Ecclesie integræ de illis ornantur. Et sic non dubito dictas culcitra non solum deferui pro honore temporali defunctorum, sed etiam pro eleemosyna Ecclesiarum, vbi defunctus sepelitur. Et ita Syluester *verb. immunit. 5. n. 10. vers. statutum, q. 2. ver. 8.* ait, prædicta statuta sunt licita laicis, quatenus disponunt in his, quæ non applicantur Ecclesiis; sed dictæ culcitra, de quibus loquimur, Ecclesiis applicantur. Ergo, &c. Ita etiam Paludanus *in 4. dist. 18. q. 3. art. 3.* vbi sic asserit: Videtur esse contra Ecclesiasticam libertatem, statuendo quod super mortuum nō sit nisi talis pannus, vel tot cerei, & huiusmodi, quia liberæ Ecclesie etiam liberas oblationes habere debent. An verò quod dictum est de culcitris, dicendum sit de extructione sepulture, negat Duardus, & Martha: sed affirmat D. Carolus de Grassis *de eff. cler. eff. 2. n. 483.* Vnde tempore, vt dixi, Excellentiss. Comitiss. de Lemos Proregis meritissimi huius Regni, nihil circa hoc innouatum est. Scio Filliucium *tom. 1. tr. 16. c. 10. nu. 273.* vocare opinionem Caietani probabilem, licet ipse nostram sententiam teneat. Tamen in praxi talem opinionem admittendam esse minimè existimo; sed ad alia deueniamus.

RESOL. LXVI. *An quando sumus in dubiis, an aliquod statutum sit contra immunitatem Ecclesiasticam, debeamus opinionem, quæ fauet Ecclesie, amplecti?*

Respondeo affirmatiue; quod est valdè notādū, quia quotidianum. Et ratio est, quia in dubio tenenda est opinio, quæ fauet Ecclesie, vt patet ex *cap. fin. de sent. & re iudic. & ex l. sunt persone, ff. de relig.*

fig. & sumpt. funer. Idem docet ex veteribus Felinus in c.1. n.104. de constit. Iason in l.filiusfa. §. diui. nu.82. & in repet. n.110. ff. de leg. 1. Decianus lib.3. conf. 80. n.22. Hondedeus li.1. conf.3. n.24. nouissimè Bellettus in disquis. cler. p.1. tit.6. §.4. n.13. & Maynardus de Priuil. Eccle. contra Venetos, p.2. art.22. n.61.

RESOL. LXVII. *An Iudex, & minister Regius possit cognoscere causam, cum agitur ut Petrus v.g. clericus recuperet Ecclesiæ possessionem, à qua est eiectus per vim, vel retineat beneficij possessionem, in qua ab alio turbatur?*

Quidquid in cōtrarium asserant DD. quos refert Couarr. pract. qq. c.35. n.1. negatiuè respondendum est: & ita docet Pesant. in tra. de imm. Eccl. disp.15. Duardus in Bull. Cæn. lib.2. can.14. q.19. n.47. & seq. Azor. p.1. lib.5. c.14. q.1. Et ratio desumitur ex auctoritate clem.1. de caus. poss. & clem.1. de sequest. poss. vbi causa de beneficio siue iure petitorio, siue possessorio, spiritualis censetur. Neque ob receptam consuetudinem, hanc causam ad Iudices laicos pertinere posse, contra Christophor. de Anguan. in tract. de leg. tom.1. lib.1. contr.19. n.30. Couarr. & Matth. de Affli. dec. 24. testantem de vsu Regni Neapolitani, notat Pesant. & Azor. quia per consuetudinem, Iudex laicus non potest sibi vindicare ea, quæ sunt Ecclesiastici iuris, ut supra satis probatum, & fusè probat Carol. de Graff. de eff. cler. eff. 1. n.372. vsque ad num.287. Neque potest adduci tolerantia Sum. Pontificis; nam quidquid aliqui asserant, quotannis in Bulla Cænæ omnes istas consuetudines tamquam corruptelas damnare Sum. Pontifices apparet. Ergo, &c.

RESOL. LXVIII. *An sit licitum Principibus, & Magistratibus laicis, discutere facultates, & potestates alicuius Nuntij, qui in illam Prouinciam à Pontifice mittitur.*

Negatiuè respondent communiter contra Couarruiam Pract. qq. c.34. n.4. & Bobadillā in pol. to.1. lib.2. c.18. n.207. Et ita docet Bonacina de legib. disp.10. q.2. punct.1. §.1. n.15. Pesantius de imm. Eccl. disp.20. Azorius p.1. lib.5. c.14. q.6. & alij.

Nec valent rationes, quas adducit Couarr. quia ad summum tantum probant, Nuntiorum potestatem discuti debere per Iudices Ecclesiasticos, qui in illis Regnis reperiuntur, ut sunt Episcopi, Archiepiscopi, &c. Ex commissione verò Summi Pontificis debent Nuntij exhibere Regibus, seu Magistratibus litteras suarum legationum, ut eis innotescat legitima eorum legatio, & auctoritas, ut colligitur ex c. nobilissimus, dist.97.

RESOL. LXIX. *An statuta prohibentia extractionem annone, videlicet vini, frumenti, blada, leguminum, & huiusmodi extra territorium deferri, ut conseruetur abundantia in ciuitate, comprehendant clericos extrahentes eiusmodi bona, vel fructus, à suis prædiis collectos?*

Affirmatiuè respondent Menochius to. 8. conf. 800. n.38. & ex Hispanis Mexia in prax. taxa panis, concl. 5. Auiles in c.17. prat. gl.1. ver. buenas, n.12. Pereira tract. de manu Regia, p.1. in concor. Regis Seba-

stiani, concor.291. cum aliis Iurisperitis.

Sed contrarium omnino asserendum est, cum Azorio p.3. lib.5. c.19. q.13. Bartholomæo à S. Faulto in spec. conf. disp.33. q.10. Belletto Disq. cler. p.1. tit.6. §.3. n.1. Martha de iurisd. p.4. cas.83. nu.1. Grammatico dec.100. n.15. Bursato lib.1. conf.42. n.28. Io. de Amico conf.18. n.17. Baiardo in addit. ad Iul. Clar. §. fin. q.82. n.87. Rolando lib.4. conf.61. n.22. & aliis.

Nec valet dicere quòd ad publicam & communem vtilitatem spectat, ut supradicta extra territorium non extrahantur; nam respondetur, licet sit bonum commune, non tamen ex æquo respicit clericos, ut laicos; & ideo clerici sunt exempti. Ad auctoritatem Menochij respondeo, licet ipse doctissimus equidem Iurisconsultus fuerit, tamen in illo consilio cautè legendus est; nam multa dicit non ferèda, contra libertatem Ecclesiasticam: vnde meritò Carol. de Grassis de Eff. cler. eff.2. n.420. sic asseruit: Cauendum est à consilio 800. Menochij, nam in multis libris deletum est, quia est contra libertatem Ecclesiasticam. Ita ille. Idem dicendum est de conf.100. eiusdem Auctoris, aduersus quem scripsit tunc sapientissimus Surdus consil.301. quod omnino videatur. Et etiam in hoc casu cautè legendus Bobadilla in Poli. to.1. lib.2. c.18. n.117. quem supra refutauimus.

RESOL. LXX. *An statuta prohibentia introduci in ciuitatem vinum recollectum, vel aliud extra territorium, comprehendant Clericos?*

Affirmatiuam sententiam docuit Mexia super pragm. taxa panis conf.5. nu.17. Morla in empor. iur. p.1. tit.1. q.16. n.19. & alij.

Sed non sunt audiendi, & ita contrarium docet Bellettus in disq. cler. p.1. tit.6. §.3. nu.3. Baldus lib.2. conf.198. ver. non obstat. Martha de iurisd. p.4. cent.1. cas.2. n.10. & 13. Ripa tract. de peste. tit. de remed. ad confer. vbertatem, n.122. Grammaticus decif. 100. n.15. & 16. Io. de Amico conf.18. in fine, & Menochius lib.8. conf. 800. n.30. cum aliis. Et ratio est, quia tale statutum non respicit publicam vtilitatem, sed priuatam illorum ciuium, qui habet vineas & prædia in territorio; sed clerici nō tenentur, quando statutum latum est propter publicam vtilitatem, si talis vtilitas non respiciat æquè principaliter clericos, ut laicos. Ergo multò magis nō obligabit, si respiciat tantum vtilitatem aliquorum, ut est in casu de quo loquimur. Vnde non approbo consuetudinē huius Urbis, si adhuc tamen obseruatur, in quā non possunt introire vina recollecta extra territorium, si clericos comprehendat; nam, ut diximus, nō includuntur, neque possunt includi in tali statuto, & etiam nostram sententiam præter Doctores citatos docet Bursatus lib.1. conf.42. n.18. & conf.93. num.26. & Couarr. in c. possessor. p.2. §.4. n.8. de reg. iur. in 6.

RESOL. LXXI. *An lex siue statutum, quòd aliquis adiens hereditatem non factò inuentariò, teneatur ultra vires hereditatis, comprehendat Clericos?*

Affirmatiuè respondent aliqui, etiam si clericus fuisset institutus heres amore Dei. Ita Morla in empor. iur. tit.1. q.16. nu.11. & alij, quos citat & sequitur Carolus de Grassis de effect. cler. eff.2. num.252.

num. 252. Sed ego contrariam sententiam amplectendā esse puto, quam docet noster P. Duardus in *Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. q. 17. n. 8.* vbi sic ait: Ecclesiastici heredes instituti, non conficientes inuentarium, non tenentur ultra vires hereditatis in solidum omnibus creditoribus hereditariis, iuxta tex. in *l. si te bonis, & l. fin. §. cum igitur. C. de iur. delib.* & citat Ioan. Andream. Item etiam ex neotericis docet Martha de iuris. p. 4. cent. 1. conf. 75. n. 5. qui n. 12. optimam rationem adducit pro hac sententia, nempe talem legem non comprehendere clericos ex defectu iurisdictionis: adi illum, & non pigebit. Notandum est tamen, quod etiam stando in prima opinione, illa non procederet, cum Ecclesia vel monasterium instituitur heres; nam licet non confecerint inuentarium, non propterea tenentur ultra vires hereditatis. Ita de Grassis vbi sup. num. 253. & Morla num. 12. in fin. Abbas & Felinus in cap. S. Mariae, de Const. hic num. 66. ille n. 13. cum aliis.

RESOL. LXXII. *An Clericus vendens vinum frumentum, &c. ultra taxam à Principe impositam, possit iustitia secularis dicta victualia ei in pœnam tollere, vt à lege statutum est?*

Affirmatiuè respondet Bobadilla in *polit. to. 1. lib. 2. c. 18. nu. 122.* vbi sic asserit *Si el clérigo vendiesse el trigo, ò el pan cozido, ò el vino, fruta, ò otros mantenimientos à mas de la tasa, y por ello segun la ley, ò ordenansa lo tuuiesse perdido, podra la iusticia seglar tomarlo por auer caydo en comiso, y applicarlo, conforme a la ley.* Ita ille.

Sed hæc opinio est prorsus eliminanda. Nam verum est, vt suprà diximus, quod clerici tenentur seruare legem taxantem pretia rerum, & ita docet Salonijs *tom. 2. in 2.2. q. 77. art. 1. contr. 10.* Molina *to. 1. tract. 1. disp. 31. nu. 13.* Sotus de iust. *lib. 1. q. 6. art. 7.* Nauarr. in *man. cap. 23. nu. 887.* & alij. Sed ad id non tenentur ex vi coactiua, sed directiua: non tenentur ex vi legis, quatenus ciuilis est, nam non habet ius in clericos; sed quia ex vi iuris naturalis tenentur vendere res suas iusto pretio. Sed iustum pretium est illud, quod taxatur à lege. Ergo, &c.

Ex his sequitur, contra Bobadillam, clericos non teneri ad pœnam ad quam laici tenentur, si dicta victualia venderent ultra iustum pretium. Sed audiamus Azorium p. 1. lib. 5. c. 13. q. 4. de hac re differentem: Clericus (ait) suum vinum, vel frumentum cogitur iure naturali, non ciuili Principis lege, tantidem vendere; laicus verò eodem pretio vendere non solum naturali, sed etiam ciuili iure compellitur. Et hinc est, vt si Principis lege pœna sit statuta in eos, qui pluri vendiderint, eius pœnæ laicus sit reus, non clericus. Quod si Princeps expresserit, vt ea pœna afficiantur etiam clerici, qui pluri vendiderint, nihil valet ex ea parte lex, quia pœnam statuit in eos, à quibus eam exigere, & sumere non potest. Ita Azorius.

Idem docet Pelantius *tract. de imm. disp. 5. in fin.* Nec ego intelligere possum distinctionem Bobadillæ, inter res quæ pluri venduntur, & ex ordinatione legis cadūt in commissum, & alias pœnas à lege impositas. Nam illa prior est etiam pœna à

lege constituta, ad quam clericus non tenetur, nec Iudex laicus ex carentia iurisdictionis potest illam exigere. Ergo dicendum, quod in tali casu clerici sunt exempti & liberi ab incurfione dictarum pœnarum legis, quam Princeps promulgauit: verum possunt puniri ab Episcopis, mitiori tamen pœna, vt suprà in alia Resolutione notauimus.

RESOL. LXXIII. *An Iudex laicus possit ciuilitè, seu criminaliter cognoscere causas aduersus Equites D. Iacobi, Alcantara, & Calatrava?*

Affirmatiuè respondent, qui opinantur dictos Equites non esse verè Religiosos, quorum sententiam suprà refutauimus.

Et idèd asserendum est, supradictos esse verè Religiosos, & gaudere priuilegio fori, sicut gaudent ceteri mendicantes. Et eorum Iudices Conseruatores possunt excommunicationem fulminare aduersus Iudices laicos, qui illorum causas cognoscere volunt. Ita docet doctiss. Mota de *confir. ord. D. Iacobi lib. 2. c. 1. §. 9.* ex Bullis Pontificiis Alexandri III. & aliorum. Idem docuit Franciscus Molina, & Michaël Carranea præstantissimi Theologi apud eundem Mota *lib. 2. c. 2. §. 32. n. 31. & 43.* Et nouissimè hanc sententiam amplexus est Ceuallus *tract. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 149. nu. 13.* vbi ita pluries fuisse iudicatum in Hispania testatur. Mastrillus verò *tom. 3. dec. 280. n. 165.* adducit litteram Regiam, datā die 10. Ianuarij 1609. vbi statuitur, huiusmodi Milites in causis criminalibus & mixtis gaudere priuilegio fori: causas verò ciuiles terminari debere iuxta stylum & consuetudinem loci. Sed pro omnimoda exemptione fori dictorum Militum, facit doctrina Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 7. n. 1.* & Suarez *cont. Reg. Angliæ, lib. 4. c. 29. nu. 7.* asserentium, gaudentes priuilegio canonis, gaudere priuilegio fori. Sed dicti Milites D. Iacobi, Calatravae, &c. gaudent priuilegio canonis, vt ex multis notat Bonacina de *conf. disp. 4. q. 4. punct. 1. num. 7.* Fillicius *tom. 1. tract. 15. c. 1. q. 4. n. 14.* Marius Antoninus *Var. Resol. lib. 1. c. 112. cas. 63.* Carolus de Grassis de *effect. cler. eff. 9. nu. 131.* Nauarrus *conf. 11. de Regul. Giptius de cas. refer. c. 3. nu. 15.* & alij. Ergo debent gaudere priuilegio fori; quia aliter in iure non est determinatum, vt de clericis minoribus, qui gaudent priuilegio canonis, sed non fori, si conditiones Concilij Tridentini non obseruant.

RESOL. LXXIV. *An Principes, seu ministri laici possint statuere irritando aliqua iuramenta, quæ in certis contractibus apponerentur?*

Affirmatiuè videtur respondendum, & ita in Lusitania iure Regio noua *Recop. lib. 4. tit. 73.* irritantur omnia iuramenta, quæ in contractibus & promissionibus apponuntur.

Sed negatiua sententia prorsus sustinenda est, quia lex lata à Principe seculari, nihil potest circa iuramentum, cum negotium merè spirituale sit, vt super matrimonio, decimis, & similibus. Et præter DD. quos citat & sequitur Carolus de Grassis de *effect. cler. eff. 2. n. 81.* docent hanc sententiam Duardus in *Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. q. 19. nu. 56.* &c.

& pius & doctus Iurisc. Martha *de iurif. p. 4. cent. 1. cas. 72. n. 18.* qui contrariam sententiam falsam vocat, ut reuera est, & multos alios citat; quidquid sit de illa lege Lusitanæ, quam conatur defendere Fagundez *de Præcept. Eccl. tract. 1. lib. 3. c. 7. nu. 17.* ubi putat, Reges illam legem constituissè ex priuilegio Summi Pontificis; quod licet modò non extet, sufficit extare illius famam tempore immemorabili per effectum & vsum priuilegij probatam. Dicendum est igitur, quòd quoties statutum facit mentionem de iuramento, etiamsi hoc efficeret propter bonum finem, & bonum commune, est contra iurisdictionem Ecclesiasticam. Vnde si statutum præciperet, ne minores & mulieres possint contrahere, non seruata certa solemnitate, & contractus aliter factus, sit nullus, præsumptus, & simulatus, atque præsumendū minores dolo inductos ad contrahendum, etiamsi iurauerint, non valet: quia disponit de iuramento per indirectam, imò & de directo, cum faciat expressam mentionem de iuramento. Posset tamen dictum statutum sustineri concurrentibus duobus, de quibus Martha *ubi sup. n. 28.* Sed de hac quæstione vide infra.

RESOL. LXXV. *An valeat statutum, in quo cauetur, ne filia vel filius possint contrahere sine consensu patris, aliàs cadant ab hereditate?*

A Liqui affirmatiuam sententiam docuerunt, & ita ex Soto docet Ledesma *in sum. tom. 2. in Addit ad Matr. c. 7. concl. 5. fol. mibi 57.* ubi defendit legem quamdam Hispaniæ ita decernentem, ubi sic ait: *Esta sentencia tiene el Padre Maestro Soto, y otros Doctores, la razon es, porque el casarse sin la voluntad de los padres es contra la ley natural, y es pecado que perturba la paz de la Republica, como se ve en la experiencia luego iustamente las leyes pueden castigar el tal pecado.* Ita ille. Et idem ex neotericis tradit Cancer *p. 1. c. 24. n. 4. & p. 3. c. 11. n. 4.* testatur in Senatu Regio Catalanæ ita fuisse iudicatum 1. Octobris 1603. Vide etiam Menchac. *tract. de success. creat. §. 10. n. 628.* & Lup. *in repet. c. per verba, not. 3. §. 3. n. 9. de donat. int. vir. & vxor.*

Sed meritò aduersus dictam legem insurgunt etiam Doctores Hispani, ut Couarr. *super 4. decr. p. 2. c. 3. §. 8. n. 5. 6. & 7.* & nouissimè Franc. Molinus *de Ritu nupt. lib. 2. differ. 7. n. 14.* Veracruz *in spec. coniug. p. 3. art. 20. concl. 3. rat. 2.* Corduba *in tract. cas. conscient. q. 171.* Nauarrus *in Man. c. 14. n. 15.* Molina *de primog. lib. 2. c. 16. n. 6.* Gutierrez *pract. qq. lib. 2. q. 1. n. 2.* Martienzo *in leg. 1. tit. 1. glos. 4. n. 2. lib. 5. & alij penes ipsos.* Et ratio est, quia disponit de spiritualibus, & ideò est contra libertatem Ecclesiasticam. Et ita etiam docent Ludou. Mor. *conf. 97. n. 8.* ubi multos adducit, Martin. Vran. *lib. 1. conf. 4. n. 34.* Raufne *lib. 1. conf. 10. & alij.* Vnde statutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius ciuitatis, infringit Ecclesiasticam libertatem, & non est validum. Ita Lud. Mor. *conf. 96. n. 9. & alij.* Vide Carolum de Grassis *de effect. cler. eff. 2. n. 81. & seq.* & nouissimè Bellettum *in disquis. cler. p. tit. 6. §. 4. n. 43.* ubi sic ait: Neque vim legum habent leges, quæ inferunt pœnas matrimonium contrahentibus sine parentum consensu. Nam etsi Principes eas tulerint

ad honestatem persuadendam, quæ consistit in exigendo parentum consensu ab ipsis filiis ad coniugalem contractum; non tamen habent vim, cum id spectet ad Summum Pontificem. Laici etenim nihil possunt statuere, quod matrimonij liberum consensum impediatur, etiam circa accidentia ipsi matrimonio. Ita ille; qui adducit nouem DD. pro hac sententia: vnde de illa non est dubitandum, ut ex aliis iuribus & rationibus probat Martha *de iurif. p. 4. cent. 1. cas. 80. n. 5. ubi n. 11.* notat, hoc procedere, si in statuto requiritur consensus de necessitate; secus autem si de consilio: quia si testator potest disponere, ut eius filia nubat de consilio alicuius; ergo & id poterit induci per statutum.

Notandum est etiam, quòd in Concilio Tridentino *sess. 24. c. 9.* sic habetur: Præcipit Synodus omnibus, cuiuscumque gradus, dignitatis, & conditionis existant, sub anathematis pœna, quam ipso facto incurrant, ne quouis modo, directè, vel indirectè, subditos suos, vel cuiuscumque alios cogant, quò minus liberè matrimonia contrahant. Ex quibus verbis videant ministri laici, ne statuendo aliquid circa matrimonia, incurrant in dictam excommunicationem, in quam minimè incurrerent Reges, & Imperatores, si talia statuta efficerent; quia oportet illos exprimere, ut alibi expressit Concilium *sess. c. 11. de refor. & in Bulla Cæne, ut notat Henriquez lib. 11. c. 6. nu. 6. in Glossa, lit. G. & Gutierrez tract. de matr. cap. 79. nu. 12.* Neque etiam talem excommunicationem incurreret pater, si iniuste impediret matrimonia filiorum; quidquid in contrarium asserat Martha *ubi sup. de iurif. p. 4. cent. 1. cas. 71. n. 23.* Et ita docet Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 4. disp. 22. nu. 8.* Nauarrus *in sum. c. 27. n. 150.* Molina *tract. 2. disp. 176.* Henriquez & Gutierrez *ubi sup.* cum aliis. Ex his omnibus apparet, patrem non debere, neque posse in foro conscientie exheredare filiam, etiam stantibus his legibus, si nupserit contra eius voluntatem, nec posse confessarium absoluerè patrem in articulo mortis, nisi prius reuocet testamentum, ubi eam exheredauit.

Post hæc scripta inueni Io. Valerum *in suis differ. vtriusque fori, ver. matrimonium, differ. 1.* hanc quæstionem tractare, & nobiscum sentire. Vnde miror Rebellium *p. 2. lib. 2. q. 14. sect. vlt. 29.* contrarium docere, quia tales leges tantum per accidens derogant libertati Ecclesiasticæ. Ergo non sunt iniustæ & inualidæ, ut docet Caietanus *in sum. verb. Excomm. cas. 31. & 37.* cum Nauarro *c. 21. n. 120.*

Sed hanc sententiam Nauarri & Caietani supra refutauimus; ergo non est audiendus Rebellius. Ad illud verò, quod asserit Ledesma, quòd dictæ leges sunt latæ propter bonum commune, ut conseruetur pax & concordia inter ciues; Respondeo quòd utilitas publica, & bonum commune non confert iurisdictionem laicis, ut possint statuere aliquid in detrimentum libertatis Ecclesiasticæ, ut notant communiter Doctores tam Theologi, quam Iurisperiti. Sed hoc accideret in casu nostro. Ergo, &c.

RESOL. LXXVI. *An clerici teneantur, & possint per seculares Iudices cogi ad reparandam viam ante domos suas?*

Affirmatiuè respondet Petrus de Cenedo in *collect. iuris can. p. 1. collect. 37. nu. 4.* Humada in *lib. 54. tit. 6. p. 1. gloss. 2. n. 18.* Tiraquell. *de retract. lig. nag. §. 32. gloss. vn. num. 10.* Ludouicus Mexia in *Prag. taxæ panis, concl. 5. n. 70.* vbi ait: Clericos Ecclesiasticasque personas cogi posse per seculare potestatem reparare viam ante domum, & itineris pertinentia sua mundare facere suis expensis; quod est notandum in praxi, circa ordinationes Hispalenses. *Para que no echen agua suzia por las calles ni otras inmundicias.* Et ad mandata Præfecti vrbis Hispalensis pro mundandis per vicinos viarum suis pertinentiis, vt ab his munditiis clerici etiam non excusentur, nec à pœna & mulcta effundentium amurcam per vias publicas; quod iam vidi practitari. Ita ille, & alij Iuriconsulti.

Sed hæc omnia sunt contra immunitatem Ecclesiasticam, vt in casu simili aduersus Henriquez *lib. 10. c. 15. §. 7. in Glossa, lit. C.* rectè notauit Viualdus in *candelabro sup. Bull. Cæn. cas. 18. nu. 9.* Et ita asserit Lud. Molina *de iustit. tom. 3. tract. 2. disp. 272. nu. 5.* Si vicini omnes contribuant ad sternendam lapidibus viam, quæ est ante ianuas ipsorum; tunc etiam Ecclesiastici, qui ibi habent domos, tenentur similiter contribuere. Sed in tali euentu non possunt seculares per seipso compellere Ecclesiasticos vt contribuant, si Ecclesiastici renuant; sed id efficere debent per Episcopum, aut per alium legitimum Iudicem Ecclesiasticum. Idem etiam docet Layman in *Theol. mor. lib. 4. tr. 9. c. 6. num. 7.* Falsum est etiam, quod tenentur ad pœnam effundentium amurcam, & similia per vias publicas; nam Clerici non subduntur pœnis impositis à seculari potestate, ex defectu iurisdictionis. Et horum omnium ratio iam supra sæpius explanata est.

Nec etiam mihi placet doctrina illa, quam adducit dictus Mexia *loco cit. nu. 44.* nempe, quod si graculi, aut vermes, vel locustæ, seu bruchi nascuntur in vineis & messibus alicuius clerici, per statutum cogi potest cum aliis, in quorum vineis & messibus reperiuntur huiusmodi animalia, vt suis expensis ea capiat & occidat. Quo in casu quantumcunque priuilegiati, ne & alij inficiantur, possunt cogi etiam de facto, vt suis expensis id faciant, & ita se vidisse practitari testatur. Non, inquam, hæc doctrina mihi placet, & illam reprobatur Molina *vbi sup.* Nam in tali casu Ecclesiastici, licet teneantur, debent tamen ad id compelli per Iudicem Ecclesiasticum, & non per seculares. Et exempla quæ adducit Mexia ad confirmandam sententiam, non faciunt ad rem; quia in illis casibus adest necessitas, nec aliter fieri potest, neque tempus concedit adire Ecclesiasticum Superiorem. Ergo, &c. Et ita etiam docet in similibus casibus Io. Salas *de leg. disp. 14. sect. 9. & sect. 11. n. 114.* vbi sic ait: Quando cōtributio facienda est æquè primariò in vtilitatē clericorū ac laicorum, verbi gratia, pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros clericorū & laicorum inundet. Non potest tamen tunc per se

potestas laica clericos recusantes compellere, sed per Ecclesiasticam. Quod si id commodè fieri non posset, putant quidam non esse omnino improbandam realem executionem; quia in tali casu presumitur potestati habitio, seu tacita licentia Summi Pontificis; sed tutius censet Lessius, & ego omnino necessarium, vt hæc expressè ad tales casus per Principes petatur. Hæc Salas.

RESOL. LXXVII. *An clericus qui saluam mensuram triticum, vinum vel oleum vendidit, possit puniri à Iudice seculari?*

Affirmatiuè respondet Chassaneus *Consuet. Burgund. rubr. 1. §. 5. nu. 90.* Petrus Cenedo in *collect. iur. can. p. 1. collect. 37. n. 18.* & Ludouicus Mexia in *Prag. taxæ panis, concl. 5. nu. 29.* cum aliis Iuriconsultis.

Sed ex dictis contrarium prorsus asserendum est; nam, vt firmat Augustinus Vigianus *tract. de imm. Eccl. disp. 2. concl. 5.* Vasquez in *p. 2. tom. 2. disp. 167. c. 4. n. 29. & 30.* Salas *de leg. disp. 14. sect. 9. nu. 106.* Barbosa in *collect. tom. 1. lib. 3. decr. tit. 17. c. vt mensura, de empr. & vend. num. 3.* qui citat Martham, & alij Theologi communiter, Clerici, legum ciuiliū violatores, minimè puniri possunt à politico magistratu. Et licet, vt superius diximus, teneantur obedire legibus ciuilibus in his rebus, quæ spectant ad regimen ciuitatis, & sacris Canonibus ac clericali officio non repugnant; tamen ad hoc tenentur non directè, sed indirectè, non vi legis, sed vi rationis: & ideo non possunt à Iudice seculari, si illas transgrediuntur, aliquo pacto puniri; sed ad Iudicem Ecclesiasticum recurrendum est. Vide etiam Filiucium *tom. 2. tract. 35. c. 9. n. 94.* & Bartholomæum à S. Fausto in *spec. confess. disp. 6. q. 44. n. 3.*

RESOL. LXXVIII. *An Iudex laicus possit cognoscere crimen vsura, siue de iure, siue de facto quærat?*

Affirmatiuè respondet Tannerus in *2. 2. disp. 4. q. 4. dub. 1. nu. 35.* Salas *tr. de empr. dub. 45. nu. 1. & 2.* cum Eman. Sa *ver. vsura n. 15.* & nouissimè Ioan. de Heuia in *suo labyrin. commer. lib. 2. c. 1. n. 37.* vbi sic asserit: *Del delito de la vsura no solo puede conocer el juez Ecclesiastico, sino tambien el secular, por ser mixti fori. Y procede no solo en quanto a la question del hecho, si se cometio, ò no la vsura, sino tambien en quanto a la question del derecho, si el contrato es usurario, ò no.* Idem etiam docuit in curia Philip. *p. 3. §. 9. nu. 27.* & ante illum Rodericus *de Ann. reddit. lib. 3. q. 3. nu. 122.* cum multis aliis Iuriconsultis.

Sed meritò contrarium sententiam tenuit Saloni in *2. 2. tom. 2. q. 78. ar. 3. contr. vlt.* vbi ita ait: *Verior & communior DD. tam Theologorum, quàm Canonistarum sententia docet, vbi fuerit apertum, contractum aliquem vsurarium esse, huiusmodi delictum esse mixti fori, ita vt sit locus præuentioni; posseque huius delicti reum, vbi non vertitur in dubium, illum commississe vsuram, tam ex mandato Iudicis Ecclesiastici, quàm secularis, compelli ad restitutionem vsurarum, si quas acceperit, & ratione illius delicti puniri. Vbi res verò dubia fuerit & anceps, vtrumque pertinet ad Eccle-*

ecclesiasticum Iudicem, & declarare an contractus ille in iudicium Ecclesiæ, tanquam suspectus de usura vocatus usurarius sit; & reum, si in labē iniquitatis usurariæ inciderit, ad restitutionem compellere, & punire. Quæ omnia communi vsu Tribunalium Ecclesiastici & sæcularis obseruantur. Ita Salonijs. Cuius sententiam amplexi sunt etiam Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. ... c. 2. n. 8. & 9.* Azorius *part. 2. lib. 3. cap. 53. q. 2.* Ragucius in *lucerna Parochorum, tit. de Restit. quest. 219.* Michaël de Palatio *lib. 4. contract. c. ult.* Cardin. Tuschus *tom. 8. §. vsur. concl. 357. num. 19.* Clarus *§. fin. quest. 37.* Reginaldus in *praxi, tom. 2. lib. 23. c. 9. sect. 1. num. 93. in fin.* & Bonacina de *contract. disp. 3. quest. 3. punct. ult. nu. 2.* Martha de *iurif. part. 2. cap. 7. numer. 11.* ita asserens: Alia causa est, cur usura dicatur crimen Ecclesiasticum, nempe quòd licet dum de punitione agitur, & questio est facti, usura pertineat tam ad laicum quàm ad Ecclesiasticum Iudicem; quando tamen questio est iuris, hoc est, quando inquiritur num contractus sit usurarius, propriè pertinet ad Iudicem Ecclesiasticum de ea cognoscere. Ita ille. Et hanc sententiam docuit etiam ex Panormitano Syluester *verb. usura 9. in princip.* & Scaccia *tract. de Commer. §. 7. Gloss. 5. num. 81.* ubi ita ait: Conclude ex horum omnium casuum distinctione & resolutione, quòd cognitio an contractus sit usurarius, pertinet ad Iudicem Ecclesiasticum, & non ad sæcularem, vt notauit Card. Turrecremata in *c. quid dicam, sub num. 5. ver. ad tertium 14. quest. 4.* Ita Scaccia. vide etiam Bobadillam in *polit. tom. 1. lib. 2. c. 17. num. 40.*

RESOL. LXXIX. *Vtrum clerici teneantur ad gabellam, quæ imposita est pro manutenendo exercitum in partibus inimicorum, vt tutius confinia Regni conferuentur?*

Affirmatiuè respondet Henriquez *lib. 10. c. 13. n. 5. in Glossa, litt. Q.* ubi sic asserit: Ann. 1590. consulti Salmanticenses Iurisperiti, Moia, Solis, Didacus, Hériguez, Sahagun, Bernal, & ex Theologis Magister Gueuara, Bannez, & plerique alij, admittunt iustè compelli clerum per Episcopum contribuere pro ingenti pecunia, quam Regna & Senatores vrbs promiserant Regi pro adiuuandis Catholicis contra hæreticos Gallos, & vt tutius conferuentur confinia Hispaniæ. Ita Henriquez.

Sed contrariam sententiam docet Carolus de Grassis de *eff. cler. eff. 3. num. 243.* ubi putat, quòd tunc clerici tenentur contribuere, quādo utilitas, siue necessitas principaliter & immediatè, & non mediatè & in remotis tangit illos, vt ait ipse, quādo Princeps vellet imponere gabellam, seu collectam pro manutenendo exercitum, & faciendo bellum in partibus inimicis, ne inimicus accederet ad suas ciuitates, licet ex isto actū, ciuitas cui imponitur gabella, consequatur utilitatem, scilicet, quòd propter tale bellum hostes non possunt molestare ciuitatem. Ita ille. Et hæc opinio contra Henriquez est omnino tenenda, vt nos suprà etiam firmauimus.

Pars I.

RESOL. LXXX. *An Clericus coniugatus cum vnica & virgine, vestes clericales & tonsuram deponens, si postea illas reassumat, gaudeat priuilegio fori?*

Negatiuè respondent aliqui Iurisconsulti, & ex neotericis hoc etiam docet Auendagno de *exequend. mandat. Reg. lib. 1. c. 22. n. 15.*

Sed contrariam sententiam amplectendam omnino esse iudico. Et ita docet M. Antonius Cuchus in *inst. lib. 3. tit. 9. n. 67.* ubi ita asserit: Si clericus coniugatus, qui clericales vestes induere non solebat, eas tandem cum tonsura assumpserit, priuilegio fori potietur. Vide etiam Barbosa in *l. Titia 35. n. 33. ff. de solut. matr.* Clarus *lib. 5. recept. §. fin. q. 36. n. 15.* & alios.

RESOL. LXXXI. *An Iudex laicus possit procedere contra animalia & pecora clericorum, quæ in alienis pascuis reperta fuerunt?*

Hanc questionem tractant inter multos Guttier. *pract. qq. lib. 1. q. 4. n. 2. & Ceual. in tract. de cogn. per viam viol. p. 2. q. 11. num. 44.* & distinguunt. Nam aut Iudex sæcularis procedit contra personam clericorum, & religiosorum, pro executione pænæ statuti, & ordinationis; vel contra ipsa pecora, quæ fuerunt reperta in pascuis alienis, & prohibitis. In primo casu non potest; secus autem in secundo, quando scilicet procedit contra pecora. Et ita fuisse decusum in Regali Cancellaria Pinciana, & esse de stylo Curiarum sæcularium, testantur. Idem etiam docet Heuia in *Cur. Philip. par. 3. §. 17. n. 13.*

Sed ego circa præsentem distinctionem semper magnam habui difficultatem, & nouissimè illam improbat Barbosa in *collect. tom. 1. lib. 1. tit. 2. cap. 10. n. 6.* ubi sic ait: Statuta laicorum, pænarum condemnationem, & exactionem imponentia aduersus eos quorum pecora damnum dederunt, aut in fructibus, vel in pastibus vetitis fuerunt inuenta, non ligant clericos & Ecclesiasticas personas, quia indistinctè sæcularibus prohibetur, clericos distingere, aut condènnare, *c. 2. de foro comp.* tum quia causa, quamuis sua natura merè tēporalis sit, ratione personæ clerici contra quem mouetur, manet Ecclesiastica; quidquid in contrarium resoluant aliqui. Idque suadere conantur ex eo, quia quando onus impositum est rei, potest sæcularis iubere, vt executio fiat in re, quæ in suo territorio & iurisdictione est, nō habito respectu, an persona, cuius res est, pertineat ad suum forū, vel iurisdictionē. Confirmatur hæc ratio, quia hoc pacto persona clerici nō condènnatur à Iudice sæculari, nec eius statuto ligatur, quia in personā clerici nulla dirigitur executio, sed onus reale rei impositum à clerico exigitur, sicut aliud quodcumque tributum reale. Sed ratio hæc non euincit, cum omnino oporteat sententiam ferri, & condemnationem pænarum fieri in personam, quia animalia minimè sunt capacia quòd conueniantur, vel condènnentur, *arg. cap. 2. vbi, rem quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit, hoc tit. cap. mulier, vers.*

E

qua-

quaritur. 15. q. 5. ibi, nec vllō modo capax legis sit. bonius tex. in l. 1. post princ. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur. Ergo fundamentum prædictum contrariæ opinionis secundum iuris rigorem, stare non potest. Ita Barbosa; licet, vt supra diximus, contrariā sententiam multi doceant.

RESOL. LXXXII. An Iudex Ecclesiasticus possit punire laicum, qui crimen sacrilegij commisit.

HAnc quæstionem pertractat nouissimè Ceuallos in tract. de cognit. per viam violentiæ, par. 2. q. 59. per tot. & alij penes ipsum, asserentes aliqua, quæ mihi minimè placent.

Ideo absolūtè assero cum Barbosa in suis Collect. tom. 2. lib. 5. tit. 23. cap. 2. nu. 9. & aliis, sacrilegium esse mixti fori. Ita vt non minùs, sed æquè principaliter, de eo aduersus laicum cognoscere possit Ecclesiasticus Iudex, atque sæcularis, & inter eos locus sit præuentioni, iuxta c. de foro comp. & in cap. cum sit generale, de penis in 6. Vnde idem Barbosa num. 54. asserit, tenendam esse sententiam eorum, qui docent mixti fori, & ad Ecclesiasticum Iudicem trahi posse nō solum inuafores rerum Ecclesiasticarum, quando per vim eas occupant, verum etiam omnes alios, qui in negotiis cum Ecclesia gestis, eius rebus præiudicant quoquo modo, per fraudem scilicet, vel aliter contra iustitiam; quod confirmatur ex alia communi resolutione Doctorum asserentium Ecclesiam lesam in contractu, de cuius nullitate, vel exceptione agitur, per in integrum restitutionem; laicos coram Ecclesiastico Iudice posse conuenire. Notandum est etiam, quod supradicta sententia non solum procedit in rebus Ecclesiæ, sed etiam in rebus Clericorum; ita vt laici earum inuafores, coram Ecclesiastico Iudice conueniri, & adeo valeant coerceri: quidquid in contrarium asserat Barbosa, Decianus, Pereira, & alij, putantes, minimè res clericorum potiri priuilegio rerum Ecclesiasticarum, neque propter violentiam in eis illatam, posse laicos trahi ad Ecclesiasticum Iudicem: quæ sunt omnia notanda, vt obseruat doctè Barbosa loc. cit.

Et pro fine huius Resol. obseruandum est etiam, malè Ceuallos vbi sup. num. 17. docere, laicum non posse conueniri coram Iudice Ecclesiastico, si verba iniuriōsa aduersus clericum emisit, nam contrarium docent DD. & inter Hispanos ipsos Ioan. de Heuia in Curia Philippica, p. 3. §. 2. n. 6. vbi sic asserit: *Conose tambien el juez Ecclesiastico contra legos que iniurian a los clerigos y personas Ecclesiasticas, aunque tambien lo puede hazer el secular.*

RESOL. LXXXIII. An quadam doctrina Syluestri, de gabella soluenda à Clericis super pane, vino, &c. sit vera?

IN ver. immunitas, p. 1. num. 22. Syluester sic asserit: Posito quod propter debita, aut aliud, Consules gabellam ponant super carne, aut vino, & huiusmodi, quam Ecclesiæ soluunt indirectè, cum emant carius; distinguendum est. Nam si eam ponunt propter abusum, & excessum eorum, scilicet

quod fecerunt, sic non licitè ponunt, sed soluant de suo; si verò ponunt propter communem utilitatem, tam clericorum, quam laicorum, sic licet eis. Si verò propter utilitatem laicorum principaliter, clericorum verò indirectè, & à remotis, iterum distinguitur. Nam aut faciunt animo extorquendi pecunias ab Ecclesiasticis, quas extorquere alio modo non possunt, & sic non licet; Aut non faciunt eo animo, quia etsi non essent Ecclesiasticæ personæ, adhuc eam imposerēt, & sic licet eis. Ita ille; & ante illum Angelus in verb. immunitas, n. 42. Idem docet Henriquez lib. 10. c. 15. n. 5. & in Glossa, lit. O. Paulus de Castro conf. 432. lib. 2. Octavianus Vulpellius de libert. Eccles. p. 2. numer. 51. Lopez in instruct. p. 2. c. 40. Vide etiam Malderum in 2. 2. tr. 5. c. 6. dub. 11. in fine.

Sed falluntur equidem, & cautè legendi sunt, Nam, vt supra probatum est, Ecclesiastici non tenentur soluere gabellam, quæ principaliter concernit laicorum utilitatem, & secundariò clericorum. Et ridiculum est dicere, quod dicti Auctores asserunt, clericos tunc non teneri ad solutionem dictæ gabellæ, quādo extorqueretur ex animo accipiendi dictas pecunias ab Ecclesiasticis, quas extorquere alio modo laici non possent, secus autem si non eo animo. Nam respondetur, exemptionem clericorum non depēdere ex bono, vel malo animo imponentium gabellas; sed ex priuilegio, quod ex iure diuino & humano illas habent non soluendi. Et si talis opinio esset vera, semper laici imposerent gabellas absque illo malo animo, & sic clerici semper illas solverent. Dicendum est igitur, clericos exemptos esse à dicto onere gabellarum super carne, vino, serico, &c.

Et ideo Rodriquez in sum. tom. 2. c. 75. nu. 14. ita ait: *Ni desto se pueden quejar los clerigos, pues pueden comprar estas cosas en sus carnicerías, y tauernillas, y officinas, particularmente deputadas para ellos, donde commodamente las pueden tener. Verdades, que dande commodamente no pueden auer estas officinas particulares, ternia por muy sospechosas las dichas imposiciones respecto de los Ecclesiasticos.* Sic ille. Et absolūtè tamquam falsam hanc opinionem Angeli & Syluestri refellit ex nostris P. Megala in p. 2. lib. 2. c. 17. q. 9. n. 106. Gutierrez in tract. de gabellis, quæst. 92. n. 60. Sed an in dicto casu, possint laici aperire tabernas, in quibus sine onere vectigalis, confluere possint clerici; respondet Rodriquez, & Henriquez vbi sup. affirmatiuè, quibus etiam adde Ledesnam in sum. tom. 2. tract. 7. cap. 2. concl. 27. Sed hoc difficultate non caret. Vide supra Resol. 45.

RESOL. LXXXIV. An Episcopus possit visitare Hospitalia, etiam si à patrono in ipsius fundatione aliter cautum sit, & maxime consentiente ipso Episcopo?

Respondeo negatiuè. Nam licet DD. communiter asserant, posse Episcopum visitare Hospitalia; esto, si testator prohibuisset, ne se Episcopus intromitteret, vt docet Duardus in expos. Bull. Can. lib. 2. can. 15. q. 7. num. 16. Vgol. de potest. Episc. c. 24. §. 1. num. 3. Cochier de potest. ordin. in exemptos, p. 4. q. 53. Zerola in praxi Episc. part. 1. ver. Hospit. num. 2. Martha

Martha de iur. p. 4. cent. 2. cas. 88. numer. 14. & cas. 113. num. 31. Fuschus de visit. lib. 2. cap. 12. num. 7. & 8. Vide etiam Riccium p. 4. decis. 209. per tot. cum multis aliis.

Tamen ista opinio est limitanda, ut non procedat, quando Episcopus in ipsa fundatione consensit, ut rectè obseruauerunt doctissimi Iurisperiti, Perez de Lara de Annuer. & Capellan. lib. 2. c. 1. n. 48. Guttierrez in Repet. in l. nemo potest. ff. de legat. 1. n. 451. iuncto cons. 1. n. 1. & Gonzalez sup. 8. Reg. Cancell. Gloss. 5. n. 41. qui citat Rochum de Curte, Abbatem, Felinum, & Lambertinum.

Et ratio est, quia licet Episcopus non possit consentire in præiudicium, & derogationem iuris acquisiti Episcopatus, potest tamen iuri quærendo præiudicare. Et licet supradicta limitatio non admittatur à Federico de Senis cons. 247. & aliis, atamen post Concilium Trident. sess. 22. cap. 8. & 9. meo iudicio non est dubitandum. Nam ut notat ubi suprà Gonzalez n. 48. cum Ecclesiæ & loca pia fundari nequeant sine consensu Episcopi, præsupponendo Concilium validam fundationem, disponit, quod clausula & conditio expressè appositæ, quod Ordinarius non se intromittat, est seruanda. Ergo Concilium intellexit, quod si Episcopus in fundatione consentiat, non posse postea locum pium visitare, & posse in iure quærendo Episcopatus præiudicare.

Sed quidquid sit de hac quæstione, etiam si Episcopus non consentiat, dummodo fundator in fundatione Episcopum à visitatione exclusit, puto non posse Hospitale illud visitare. Et ita declarauit Sacra Cardinalium Congregatio, ut notat Armendar. in addit. ad leg. Nauarr. lib. 1. tit. 6. leg. 5. §. 2. n. 66. in hæc verba: Si in fundatione Hospitalis firmiter dictum, quod Ordinarius non possit se intromittere in eius visitatione, non poterit illud visitare: & stante dicta declaratione, in vna Abulensi ita fuit decisum per Sacram Rotam Romanam, ut patet apud Farinacium tom. 2. p. 2. decis. 33. Vide etiam Riccium in collect. 1227. & 1228. Et ita sentiunt DD. communiter, Azeuedus tom. 2. lib. 4. tit. 1. leg. 10. n. 29. Muta dec. 28. n. 29. Carol. de Grassis tract. de effect. Cleric. effect. 1. nu. 610. & Garzias de Benef. tom. 1. p. 1. c. 2. n. 98. & 104. ubi asserit, ita nouissimè declarasse S. D. N. Paulum V. die 7. Aprilis 1606. in causa Abulensi, pro Comite de Oropesa, contra Episcopum, ut in eius Breui, sub annulo Piscatoris.

Vnde per dictas declarationes apparet Primò, reprobendam esse sententiam Zerolæ, qui in Praxi Episc. p. 1. verb. Hospitale, n. 3. putauit Concilium Tridentinum ubi suprà loqui tantum in casu visionis computorum, non autem in casu visitationis. Nam Congregatio Cardinalium extendit verba Concilij, non solum ad visionem computorum, sed etiam ad visitationem.

Secundò, reprobat etiam sententia Alexandri Moneta, qui in tract. de commut. ult. volunt. c. 10. concl. 7. n. 478. asseruit, quod Concilium loquitur solum de administratoribus fabricæ alicuius Ecclesiæ; sed fallitur. Nam illa verba Concilij, nisi secus in institutione, intelliguntur etiam habere lo-

cum in visitatione, & casu visionis computorum alicuius Hospitalis, ut aduertit Guttierrez canon. qq. lib. 1. c. 35. num. 19. quem sequitur Rodriguez in sum. tom. 3. c. 198. nu. 3. Et patet ex verbis declarationis Cardinalium, quæ suprà adduximus. Nec minus fallitur hic Auctor, dum asserit, quod quando testator excludit Ordinarium à visitatione, intelligendum est, cum agitur de immutanda principali dispositione defuncti, non autem præcisè exequenda. Sed hoc est gratis dictum. Nam in casibus, in quibus fuerunt factæ dictæ declarationes, clarum est quod Episcopi non intendebant visitare illa Hospitalia, ad immutandas fundatorum, & testatorum voluntates, sed ad exequendas. Et hoc non obstante responderunt Domini Cardinales absolute, & sine vlla distinctione, quod si in fundatione dictum sit, quod Ordinarius non possit se intromittere in eius visitatione, & non posse illud visitare.

Tertiò exploditur Augustinus Barbosa de potest. Episcop. p. 3. alleg. 75. nu. 9. qui docet, supradictas declarationes Cardinalium intelligendas esse de Hospitalibus, quæ à laicis reguntur, quasi merè laicalibus, & in quibus piæ dispositiones non adsunt; vel de loco pio hospitalitatis causa priuatim instituto, intra ipsiusmet instituentis ædes incluso, ita ut ab extra, si quod opus sit, spiritualitatis vocetur. Sed miror Barbosam, alias virum doctum, sic leuiter in hac materia loqui. Nam declarationes Cardinalium loquuntur de Hospitalibus omnibus in comuni, & absolute, & sine vlla distinctione, & in quibus piæ dispositiones adsunt, & erectæ sunt Capellæ, cum onere Missarum, ut patet in illa declaratione facta in causa Hospitalis de Holmedo ciuitatis Abulensis, & in multis aliis.

Quartò, non valet dicere, quod declarationes Cardinalium loquuntur de Episcopo, qui vult visitare aliquod Hospitale, ut Episcopus; non autem ut Apostolicæ Sedis delegatus, vigore Concilij Trident. sess. 23. c. 8. Et pro hac opinione faciunt ea, quæ adducit Marius Antoninus var. resol. lib. 1. resol. 66. n. 4. Sed hæc responsio est ridicula. Nam Cardinales fuerunt interrogati in ordine ad dictum decretum Concilij. Et ipsi de dicto decreto loquentes responderunt. Et ratio, per quam adstricti fuerunt ad faciendas illas declarationes, nempe ut seruetur forma in fundatione appositæ, non solum militat, si Episcopus velit visitare Hospitale, ut Episcopus, sed etiam ut delegatus Apostolicus. Et ita in casibus occurrētib, pro quibus emanarunt dictæ declarationes, Episcopi se abstinerunt à visitatione Hospitalium, & aliorum locorum piorum, in quorum fundatione cautum erat, ne Episcopi se intromitterent.

Et tandem pro complemento huius quæstionis, licet Garzias ubi sup. de benef. tom. 1. p. 1. cap. 2. nu. 98. cum aliis asserat dictas declarationes non esse intelligendas in casu negligentiae; nam fundator, seu testator non potest prohibere, ne Episcopus se intromittat circa implementum, & executionem eorum quæ ad pias causas relinquuntur, ut ex c. tua nobis, §. 1. de testament. probant Bobadilla in pol. lib. 2. c. 17. num. 102. Suarez in praxi, tom. 2. Præf. 2. num. 44.

num. 44. Sarmiento lib. 2. Select. c. 11. num. 14. Spino in speculo testam. Glossa 28. principali. n. 20. & alij: tamen quidquid sit de hac opinione, notandum est, quod si esset amplectenda, limitanda foret, ut non procederet, quando in casu negligentie fundator, seu testator alios executores substituerit, ut recte notant Aufrerius in Apost. d. dec. 112. Capella Tholosana. & Alex. ubi sup. de comm. ult. volunt. c. 10. concl. 7. n. 475. cum Couarr. in c. tua nobis. de testam. nu. 2. & Matienzo lib. 5. tit. 4. leg. 7. Gloss. 2. nu. 2. fol. 120. & leg. 14. Gloss. 1. n. 45. fol. 130. Tunc enim excluditur Episcopus, donec substituti constituentur in negligentia. Et ita etiam docet Perez de Anniver. lib. 2. c. 9. nu. 26. Et hæc dicta sufficiant circa præsentem satis difficilem quæstionem.

Hoc vnum addam, & multum notandum, quod licet Concil. Trident. in sess. 22. annullet omnia priuilegia exemptionis Hospitalibus concessa in illis verbis c. 8. *Etiam si exemptionum priuilegio sunt munita*, tamen hæc verba intelligenda sunt de priuilegiis extra, & non in ipsa fundatione concessis. Et ita declarauit Sacra Congregatio, exponens supradictum locum Concilij, in hæc verba: *Si loca pia in eorum fundatione exempta facta fuissent ab Ordinario, per hoc decretum nihil est eis derogatum*. Hanc declarationem ego inuolui in schedis meis, desumptam olim ex Farinacio.

RESOL. LXXXV. An Tertiarij D. Francisci, seu Bizoche, vel Beate, ut vocant, gaudeant priuilegio fori, & possint consequi legatum relictum pro Monachatu?

GAudere si in communitatibus viuant, putauit Barbosa de potest. Episc. p. 2. allegat. 12. nu. 41. & alij penes ipsum. Difficultas verò est, si non collegialiter viuant, sed in proprijs domibus. Negatiuam sententiam docuit Carolus de Grassis de eff. cler. eff. 1. numer. 93. Et præter illos, quos ipse citat, mordicus docet hanc sententiam Cenallos in tract. de cognition. per viam viol. p. 2. quæst. 61. vbi nu. 24. asserit, quod etiam si collegialiter supradicti Fratres viuant, non gaudent priuilegio fori, ex determinatione Leonis X. Et sic non est amplius de hoc dubitandum, cum causa sit iudicio Ecclesiæ decisa. Ita ille.

Sed fallitur. Nam ut bene notat Pontius ubi inf. & Ioan. Baptista Confettus in Collect. Priuileg. tit. 23. c. 14. in fine, postea supradictus Pontifex, per aliam suam Constitutionem, in specie huic Breui derogauit, & deinde Paulus III. Gregor. XIV. & Sixtus V. in eorum litteris, dictorum priuilegiorum confirmatorijs, eiusdem Concilij Lateran. decretis derogarunt. Ergo non bene asserit Cenallos, hanc sententiam esse ab Ecclesia decisam. Et ideo multi contrariam opinionem tuentur: nempe supradictas mulieres, quamuis possint contrahere matrimonium, tamen interim donec religiose viuunt, gaudere priuilegio fori, & canonice licet clerici in minoribus, & nouitij possunt contrahere matrimonium, & tamen fori priuilegio gaudent. Et ita in fauorem dictarum mulierum tertij Ordinis D. Francisci, nouissimè ex Felino, & alijs docet Gratian. in discept. tom. 3. c. 413. numer. 38.

& ex Theologis Rodriquez in qq. Regular. tom. 2. q. 65. art. 5.

Sed quid ego sentiam, dicam breuiter. Igitur si viri huius Ordinis collegialiter viuant, & mulieres si vitâ virginalem simpliciter expresseque vouerint, etiam si habitent in proprijs domibus, puto priuilegio fori gaudere. Et ita docet Basilius Pontius de impen. matr. caus. 27. cap. 19. §. 5. Portel in dubijs Regular. ver. Tertiarij, nu. 7. Piafecius in praxi Episc. nouissima, p. 2. c. 3. art. 7. nu. 11. & Cherubinus in Compen. Bullar. tom. 1. consil. 22. Leonis X. schol. 2. ex declaratione Illust. Cardinalium ita asserentium: Sacra congregatio Cardinalium Tridentini interpretum consulta respondit, Fratres Tertiarios, Mantellatos, Corrigiatis, aliosque similes, ita demum Ordinis, cuius tertiæ regulæ habitum assumpserunt, priuilegijs potiri, & ab Ordinarij iurisdictione exemptos esse, si viri collegialiter viuant, seu cum Claustalibus habitent: & mulieres virginalem, seu calibem, aut castam vidualem expresso voto, & sub dicto habitu viri: traduxerint, quemadmodum cauetur constitutione Concilij Lateranen. sub Leone X. quæ habetur sess. xj. in fin. Hoc autem voto mulierum, alia duo, scilicet paupertatis, & obedientiæ, nequaquam includi. Quinimò huiusmodi mulieres, si vitam virginalem, aut calibem simpliciter expresseque vouerint, etiam in consanguineorum, & affinium suorum, aut proprijs domibus, vel seorsum habitantes, supradictis priuilegijs Ordinis, cuius tertiæ regulæ habitum deferunt, exemptioneque ab Ordinarij iurisdictione frui debere, quemadmodum idem Leo postea declarauit, constitutione edita die prima Martij ann. 1518. Quod si Fratres Sororesque tertij Ordinis, quid amplius prætendant vigore consuetudinis, posse ius suum prosequi in iudicio ordinario. Hier. Card. Pamphilus.

Vnde ex his apparet, me his diebus probabiliter respondisse Gubernatoribus Montis Pietatis, supradictas mulieres Tertiarias, si habuerint requisita expressa in dicto responso Cardinalium, consequi posse legatum relictum pro monachatu, licet contrarium doceat noster Franciscus del Castillo lib. 1. dec. 88. nu. 2. & Aloysius Riccius p. 4. col. lect. 1051. Et ratio nostræ sententiæ desumpta est ex §. sed hoc presenti, Auth. de sanct. Episc. coll. 9. Nec obstat Bartolus in l. commodissime ff. de fil. & posthum. quia loquitur de ingressu Monasterij, non autem de simplici monachatu. Et ita fuisse decisum apud Rectores Orphanorum, & in Curia Archiepiscopali Panormitana testatur Castillo vbi supra, licet, ut diximus, ipse contrarium sentiat. Idem etiam fuisse decisum apud Rectores S. Barbatæ, & Montis Pietatis mihi constat. Et ita etiam tenuit. P. Ioseph Ragusa Societatis Iesu, in quodam Consilio in fauorem Monachatus dictarum mulierum. Vide etiam Soula in tract. de Tertiarijs.

RESOL. LXXXVI. An Index Ecclesiasticus possit cognoscere inter laicos, de alimentis filio spurio debitum?

Negatiuam sententiam docuit Cenallos tract. de cognit. per viam violentiæ, part. 2. quæst. 53. num. 5.

num. 5. qui citat Theſaurum decif. 211. num. 4.

Sed contrariam ſententiam prout amplectendam eſſe puto. Nam cognitionem huius cauſæ eſſe mixti fori, docuit ex Theologis Societatis Jeſu nouiſſimè Sanctarellus *var. reſol. p. 1. q. 34. num. 2.* qui citat Laram, & Barboſam, quibus ego addo Surdum *de alimentis. tit. 8. priuileg. 6. n. 6.* & à fortiori Conarr. *de ſponſal. p. 2. c. 8. §. 6. nu. 6.* Molinam *de primog. lib. 2. c. 15. n. 76.* Aretinum *conf. 48. n. 5.* & alios. Vide etiam Belletrum *in diſquiſ. cler. p. 1. tit. de fauore clericorum reali, § 5. num. 69.* Igitur in electione filij ſpurij petenda erunt alimenta coram Iudice Eccleſiaſtico, vel laico; vnde reiecta manet opinio Cenalli, Theſauri, & aliorum.

Notandum eſt tamen pro Iudice Eccleſiaſtico in præſenti caſu, quòd ſub nomine alimentorum veniunt cibaria, veſtes, potus, habitatio, medicina, lectus, & alia huiusmodi, ſine quibus vita tranſigi non poteſt, vt ex pluribus notauit ſupradictus Sanctarellus *vbi ſup. q. 37. per tot.*

Sed difficultas eſt, an alimenta præſtanda ſint filio ſpurio attentis & conſideratis diuitiis paternis, & eius qualitate & dignitate? Negatiuam ſententiam docet Lara, Palatius, Gamma, Rebellius, & alij apud Barboſam *in collect. to. 2. lib. 4. tit. 7. c. 5. n. 12.*

Sed ipſe meritò affirmatiuam ſententiam tenet; & ita docet Francus *dec. 283. num. 18.* & 19 Molina *de iuſt. tract. 2. diſp. 168.* Leſſius *lib. 2. cap. 19. num. 67.* cum aliis apud Barboſam, quibus adde Sanctarellum *loc. cit. var. reſol. p. 1. q. 31. num. 29.* Azorium *p. 2. cap. 3. q. 2.* & noſtrum Megalam *in p. 2. lib. 2. c. 2. q. 2. nu. 4* qui, vt ſemper ſolet, doctè hanc quæſtionem pertractat. Id verò, quòd diximus de parentibus circa filios, dicendum eſt de filiis circa parentes, vt notant 10. Doctores apud Barboſam *vbi ſup. num. 9.* qui n. 11. cum multis aliis limitat ſupradicta, ſi ſpurij de ſua arte, vel operibus, aut aliunde commodè viuere poſſunt. Et ita ex Theologis docuit etiam Henriquez *lib. 11. cap. 19. num. 2.* & in Gloſſa, lit. N. vbi alios citat.

RESOL. LXXXVII. Quando Iudex laicus & Eccleſiaſticus poſſunt cognoscere de crimine adulterij?

DE hac quæſtione agunt Io. de Heuia *in Curia Philip. p. 5. §. 2. num. 20.* Conarruias *de ſponſ. p. 2. c. 7. §. 7. n. 12.* Pereira *in l. ſi curatorem, ver. leſis, num. 22.* Suarez *de Paz in praxi tom. 2. Præf. 2. num. 31.* Miranda *in ord. iudic. tom. 1. q. 1. art. 5. concl. 7.* Martha *de iuriſd. p. 2. cap. 19.* Vincentius *de Franchio dec. 312.* Cenallos *de cogn. per viam viol. p. 2. quæſt. 8.* Riccius *p. 5. collect. 2076.* Farinacius *in praxi crim. p. 3. quæſt. 89. n. 112.* & p. 5. q. 141. nu. 42. Azorius *p. 2. lib. 3. nu. 53. q. 2.* & alij.

Dico igitur, quòd de adulterio ad pœnam sanguinis imponendam, ſolus Iudex ſæcularis eſt competens; quoad alias verò pœnas eſt mixti fori, & ideo datur locus præuentioni. In cauſa verò diuortij, Iudex Eccleſiaſticus ſolus eſt competens ad cognoscendum de adulterio. Ita DD. citati, quibus adde Germonium *de ſacror. imm. lib. 3. cap. 12. num. 58.* & Miranda *de ordine iudiciali, quæſt. 1. art. 5.*

Pars I.

concl. 6. Sanchez *de matr. tom. 3. lib. 10. diſp. 8. num. 15.* vbi refellit Decium *in conf. 212. n. 2.* & alios aſſerentes, quòd ſi ſimul agatur de diuortio, & amiſſione dotis, talem cognitionem eſſe mixti fori.

Imò, & ſi de ſola coniugum ſeparatione ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentum agatur, ſolus Iudex Eccleſiaſticus eſt competens, quicquid in contrarium aſſerat Rupellanus *Forenſ. inſtit. Gallie, lib. 1. cap. 25.* Et ſi quando ageretur de diuortio coram Iudice Eccleſiaſtico, quæſtio alimentorum, & dotis amittendæ, tamquam ei acceſſoriæ, pertinet ad eundem. Secus autem dum cauſa principalis verteretur de dote: nam tunc talem cognitionem pertinere ad ſolum Iudicem laicum, exiſtimandum eſſe puto.

Ex his autem inferit Sanchez *numer. 17.* quòd quæſtione mota, de alimentis præſtandis adulteræ à viro ſeparatæ coram Iudice ſæculari, viroque excipiente de ſufficienti cauſa diuortij; debet ſæcularis Iudex lite ſuperſedere, donec Eccleſiaſticus diuortij quæſtionem dirimat. Ita ille, & alij; quæ omnia pro praxi ſunt valdè adnotanda. Sed circa prædicta, & multa alia in ordine ad præſentem materiam, vide Barboſam *de poteſt. Episc. p. 3. alleg. 84. per tot.*

RESOL. LXXXVIII. An Iudex Eccleſiaſticus poſſit punire laicos concubinos?

RESPONDEO affirmatiuè, vt clarè patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. c. 8.* Aduertendum eſt tamen, quòd dictum Concilium non tollit alias pœnas à iure communi, vel ſtatutis Synodalibus; contra concubinos inflictas, nec alium modum procedendi contra eosdem, niſi velit Ordinarius eos excommunicare, quia tunc forma *d. cap. 8.* ſeruanda eſt. Et ita fuiſſe deciſum à Sacra Cardinalium Congregatione teſtatur Armendariz *in Recopil. leg. Nauar. lib. 5. tit. 3. l. vnic. de adult. num. 9.* & poſt illum Barboſa *in collect. tom. 1. lib. 1. tit. 35. c. 1. n. 3.* qui n. 4. doctè, vt ſemper ſolet,

Ex his inferit, poſſe Episcopum in prima admonitione, pœna pecuniaria concubinarum punire; quia vt tenuit eadem Sacra Congregatio, trina monitio tunc neceſſaria eſt inter concubinos, quando contra eos vult ferri ſententiam excommunicationis, non verò ſi pœnis pecuniariis, vel aliis puniri illos velint Episcopi: quia in tali caſu non requiritur ſolemnitas, de qua loquitur Concilium in illo *c. 8.* Et ita nouiſſimè docuit etiam Pereira *tract. de manu Regia. p. 1. c. 7. nu. 24.* licet contrarium, ſed non benè, videatur docere Riccius *in praxi p. 1. reſol. 319. num. 3.* contra quemdam Episcopum huius Regni: ſed poſtea ſe retractauit, & noſtram ſententiam docuit in ſuis *decif. p. 4. dec. 43. num. 9.* Notandum eſt tamen, quòd concubinatus eſt etiam crimen mixti fori. Ita Azorius *p. 2. lib. 3. c. 53. q. 2.* & alij.

RESOL. LXXXIX. An Iudex Eccleſiaſticus in criminibus mixti fori, poſſit laicos ſine auxilio brachij ſæcularis in carcerem detrudere?

Non posse, excepto casu hæresis, putavit nouissimè Salgado de *protest. Regia*, tom. 2. p. 2. cap. 4. n. 36. & seq. cum Anguiano tract. de leg. lib. 3. contr. 30. per tot. & Bobadilla in *polit. tom. 1. lib. 2. c. 27.* nu. 167. Iulio Claro in *pract. crim. q. 47. num. 8.* & alijs penes Barbofam de *potest. Episc. p. 3. alleg. 107. n. 8.* qui asserunt, Episcopos non posse procedere contra laicos alijs pœnis, quàm censuris Ecclesiasticis.

Sed hanc sententiam optimè refellit Barbofa loc. cit. & ex Theologis Azorius p. 2. lib. 3. c. 53. q. 3. & alij communiter. Notandum est etiam contra dictum Bobadillam *vbi sup. nu. 187.* in tali casu, dictos criminosos non in Regijs carceribus, sed in Ecclesiasticis reponendos esse, vt tradit Segura in *direct. Iud. p. 2. c. 13. n. 44.* & alij.

RESOL. XC. An Iudex laicus possit iudicare in causa decimarum?

De hac quæstione & sequentibus tractat Cevallos de *cognit. per viam violentiæ*, p. 2. quæst. 23. per totam.

Sed quia in aliquibus mihi displicet, ideò assero, quòd quæstio iuris circa decimas pertinet ad solum Iudicem Ecclesiasticum. Vt si v.g. ad quamdam Ecclesiam pertineat ius decimarum, & sit ne aliquis priuilegiatus, quo titulo percipiantur; item de modo decimandi, de tempore, &c. Si autem quæstio sit facti, Iudex etiam laicus competens erit, & est mixti fori. Vt si v.g. talis perceperit, vel soluerit, seu etiam percipiat, vel soluat decimas, ad effectum quoque, vt is, de quo non dubitat an iure soluere debeat decimas, eas soluere Ecclesiæ, eiusque Rectori cogatur, vel quia agatur contra tertium detentorem fructuum decimarum: item si agatur de restitutione illarum, quando furto auferuntur, aut venduntur, aut in alios vsus temporales conuertuntur, &c. Et ita docet Fagundez *præcep. 5. lib. 3. cap. 5. n. 1. & 2.* & alij penes ipsum, quibus ego addo Monetam de *decimis*, c. 8. q. 1. n. 1. & 5. Gutierrez de *iuram. confir. p. 1. c. 2. nu. 35.* Germonium de *sacr. immun. lib. 3. c. 19. n. 84. & 99.* & alios.

Non reticeam tamen, contrarium sentire Homobonum de *exam. Eccles. p. 2. tract. 8. cap. 8. q. 24.* & Azorium p. 1. lib. 7. c. 36. q. 5. vbi docent, etiam quando quæstio est facti, solum Ecclesiasticum esse Iudicem competentem circa decimas, ex Bal. Fulgos. Cup. Gem. Fachin. & alijs, qui asserunt causam spiritualium, cum etiam quæstio est facti, Ecclesiastici Iudicis esse. Sed circa præsentem quæstionem, & alias sequentes de decimis, vide omnino Tannerum in 2. 2. disp. 5. q. 3. dub. 2. n. 40.

RESOL. XCI. An quando decima sunt secularibus in feudum data, cognitio pertineat ad Iudicem secularem?

Affirmatiuè respondet Couarruias *Pract. qq. c. 35. n. 2.* Rebuffus tract. de *decimis*, q. 10. nu. 39. & alij penes ipsos.

Sed meritò supradictam sententiam refellit Azorius p. 1. lib. 7. c. 26. q. 3. Fagundez *præcep. 5. lib. 3. ca. 5. n. 5.* & alij penes ipsos. Et ratio est; quia feudum ipsum ad hoc ex iure decimarum oritur, quòd in Ecclesiasticum, neque priuilegium percipiendi decimas extendi debet ad cognitionem causæ, nisi id

exprimatur. Ad auctoritatem verò Couarruiæ & Rebuffi. respondeo cum Suarez de *relig. tom. 1. lib. 1. di. diuino cultu*, c. 38. nu. 16. alios & alios quos ipsi referunt, esse cautè legendos; quia plus quàm oportet inclinant in fauorem secularium Principum.

Notandum est tamen cum Moneta de *decimis*, c. 8. q. 1. n. 15. circa fin. quòd si opinio Couar. & aliorum esset vera, tamen adhuc posset non solum laicus, sed etiam Iudex Ecclesiasticus decimarum causam definire; quia censetur Summus Pontifex, aut Ecclesia, ius decimandi laicis concedentes, eiusdem iuris cognitionem, aliàs sibi de iure competentem, nisi aliud in contrarium appareat, à se in dubio abdicare voluisse. Esset igitur in tali casu cognitio decimarum, causa mixti fori: quod ego non approbo, quia, vt diximus, talis cognitio spectat solum ad Iudicem Ecclesiasticum, modo quo supra.

RESOL. XCII. An Iudex laicus possit cognoscere de causis decimarum, si clerici illas petant à laicis, qui præscriptione & consuetudine immemorabili eas nunquam soliti sunt persolvere?

Aliqui affirmatiuè respondent, vnde asserunt in tali casu licitè ipsos laicos causam istius litis ad forum seculare deducere. Et ita docet Couarruias *pract. qq. c. 35. n. 2. & var. Resol. lib. 1. c. 17. n. 19.* & alij.

Sed negatiuam sententiam prorsus affirmandam esse censeo cum Fagundez *præcep. 5. lib. 2. cap. 5. n. 8.* Azorio p. 1. lib. 7. c. 36. q. 4. & alijs. Quòd si aliqui Principes sententiã Couarruiæ in praxi obseruant, dicendum est, illos hoc efficere ex aliquo priuilegio Summorum Pontificum; sed an reuerà ita sit, ipsi videant.

RESOL. XCIII. An Iudex laicus possit simul cum Iudice Ecclesiastico causam decimarum cognoscere, saltem titulo compromissi?

Negatiuè respondendum est, & ita docet Bonacina tract. de *legibus*, disp. ult. q. 5. punct. 6. n. 1. & alij penes ipsum.

An verò de possessorio decimandi Iudex Ecclesiasticus, vel laicus cognoscat, vide Doctores, quos citat Barbofa in *collect. tom. 1. lib. 3. tit. 30. cap. 25. nam. 3.* Mihi verò placet opinio affirmatiua, hoc ad Iudicem Ecclesiasticum pertinere eo pacto, quo docet Moneta de *decimis*, c. 8. q. 1. n. 10. & seq.

RESOL. XCIV. An laicus conductor decimarum, sit conueniendus coram Iudice laico?

Affirmatiuè respondet Couarruias *pract. qq. cap. 35. num. 2.* & Gutierrez etiam *pract. qq. lib. 3. q. 26. nu. 10.* Sed Germonius de *sacror. immun. lib. 3. cap. 19. n. 97.* docet non solum Iudicem laicum, sed etiam Ecclesiasticum in tali casu cognoscere posse.

Mihi verò magis placet opinio Azorij p. 1. lib. 7. c. 36. q. 6. asserentis, hanc causam solum coram Iudice Ecclesiastico tractandam esse, quia ortum habet ex iure decimarum, quod ius Ecclesiasticum ac spirituale est, non autem ciuile & prophanum; sententia tamen Germonij, quam etiam sequitur Moneta de *decimis*, c. 8. q. 1. n. 17. est probabilis; opinionem verò Couarruias minimè sequendam esse existimo.

RESOL. XCV. *An Iudex Ecclesiasticus sit Iudex competens, quando agitur de dando tutore, seu curatore clerico minori, aut mente capto?*

Negatiuè respondet Aufrelius in *clen. 1. de officio ordin. reg. 4. fallen. 25.* quia datio tutoris, seu curatoris, respicit patrimonium clerici. Sed Iudex laicus potest se intromittere in bona patrimonialia clerici. Ergo, &c.

Sed iste Auctor est tantè legendus; nam multa asserit non fauorabilia; & absurda contra immunitatem Ecclesiasticam. Dico igitur, dandum esse tutorem, vel curatorem clerico minori per Iudicem Ecclesiasticum; & idem dicendum est de clerico mente capto: & ita in terminis docet Georgius de Cabelo p. 1. dec. 80. nu. 2. Anguianus de leg. tom. 1. lib. 2. contr. 23. n. 69. & Bellettus in *disq. cler. p. 1. tit. de fauore clericorum personali, §. 6. n. 15.* qui notant, quòd si clericus minor litigat tamquam actor coram Iudice seculari, potest idem Iudex secularis dare ei curatorem ad litem, quia dictus curator datur rebus, & non personæ. Notandum est etiam, quòd item Cabelo in *seq. dec. 81.* obseruat, quoad inuentarium bonorū clerici mortui, qui filios minores reliquit, ad Iudicem laicum pupillorū pertinere illud facere. Quæ quidem sunt valdè notanda, quia multum quotidiana.

RESOL. XCVI. *An Concordata Summi Pontificis cum aliquo Rege, sint priuilegium, & an sint reuocata per Bullam Cœnæ?*

Doctus Iurisconsultus Gabriel Pereira in *suo tr. de manu Regia, p. 1. c. 6. n. 34.* partem tenet negatiuam; putat enim ex Cōcordatis non induci priuilegium, sed specialem cōtractum vltro citroque obligatorium: & impugnat Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. c. 24. num. 22. affirmatiuam sententiam docentem.

Sed Episcopus Antuerpiensis Ioann. Malderus in p. 2. D. Thomæ, q. 96. art. 4. fol. 407. col. 1. sententiam Suarez, & meritò, amplexus est. Dico igitur tales concordias habere vim cuiusdam priuilegij: vnde inferendum est, quòd sicut priuilegium renocatur ad libitum concedentis, ita pariter Concordata. Et ita etiam docet nouissimè Laymā in *Theol. mor. lib. 4. tr. 9. c. 10. n. 3.*

An verò reuocata sint per Bullam Cœnæ, negatiuè respondet Pereira *vbi sup. n. 13.* Sed sententiam affirmatiuam docet Azorius in *sum. to. 1. libr. 5. c. 12. ver. ex dictis*, quam videtur probare Suarez *loc. cit. à n. 29.* Sed cum sit dictum, Concordata concedi per modum priuilegij, asserendum est de dictis Concordatis id, quod diximus de Priuilegiis *sup. in Resol. 6.* vbi adduximus DD. partem negantem, & affirmantem defendentes.

RESOL. XCVII. *An aliqua ciuitas, vel Princeps, possit exigere tributa à clericis, quia per consuetudinem immemorabilem ita semper factum est?*

Affirmatiuam sententiam docet Gabriel Pereira in *tr. de manu Regia, p. 1. c. 10. nu. 2.* Vide etiam Paulum de Castro in *conf. 423.*

Sed hæc sententia prorsus est abiicienda. Nam,

vt in casu simili docet noster doctissimus P. Megala in *conf. 72. n. 4.* Bulla Cœnæ Domini non solū tollit quascumque consuetudines, etiam immemorabiles, sed etiam continet clausulam irritantem, quæ destruit & inficit titulum, & possessionem; & ita citans alios DD. asserit Megal. decreuisse Romanam Rotam die 10. Decemb. 1598.

RESOL. XCVIII. *An Episcopi possint excommunicare Iudices laicos, qui volunt cognoscere delicta suorum.*

Negatiuam sententiam docuit nouissimè Gabriel Pereira in *tr. de manu Regia, p. 1. c. 19. nu. 23.* vbi asserit, quòd licet de iure communi, competere Episcopis priuilegiū pro tota familia; attamen ex iure nouo Conc. Trid. sess. 23. c. 6. contrarium tenendum esse asserit; quia Concilium ibi statuit priuilegium clericale neminem iuuare, nisi beneficium habeat, vel Ecclesiæ sit affixus, vel clericalem deferens habitum in ordine ad maiores Ordines in Vniuersitate, vel Collegio degat.

Sed miror, doctissimum virum hæc cogitasse, & typis mandasse, nam Concilium loquitur de clericis, non autem de aliis, qui ex alio capite priuilegio fori & Ecclesiastico gaudere possunt. Et ideo post Conc. Trid. nostram sententiam, & meritò, docet Doctores quos citat & sequitur Bellet. in *Disquis. cler. par. 1. tit. de fauore cleric. reali, §. 1. numer. 13. & seq.* Idem docent Riccius in *praxi p. 5. Resol. 473. n. 2.* Marius Antoninus *var. lib. 3. resol. 14. à nu. 1.* Campanili in *diuers. iur. canon. rubr. 12. c. 13. num. 88.* & nouissimè Barbof. de *potest. Epis. p. 3. alleg. 107. n. 1. & seq.* Madius in *tract. de sacr. Ordinib. c. 14. num. 46.* Leo in *Thes. fori Eccles. p. 1. c. 11. n. 19.* Zerola in *praxi Epis. p. 1. verb. Episcopus, n. 11.*

Dicendum est igitur, etiam post Conc. Trid. Episcopum posse tenere familiam armatam, quæ quidem familia, licet laica, gaudebit eodem priuilegio fori, sicut ipsi clerici gaudent. Vide Narbon. in 3. p. *recop. l. 4. tit. 1. l. 20. gl. 22. n. 4.* Cened. in *q. Can. q. 4. n. 26.* Gratianum *decis. Marchie 233. n. 1.* Marthā de *Iuris. p. 4. cas. 111. n. 3.* & alios communiter. Vnde apparet, sententiam Pereira pugnare cum omnibus recentioribus, non solū Theologis, sed etiam Iurisconsultis.

RESOL. XCIX. *An transacto anno, Episcopus sit executor vltimarum voluntatum, etiam quoad legata prophana?*

Negatiuam sententiam docet Glossa in *c. tua nobis, ver. Pius, de testam.* Aufrelius in *addit. ad Cap. pel. Tholos. dec. 251.* & alij penes Pereiram *vbi inf.*

Sed contrariam sententiam omnino amplectendam esse puto. Dico igitur, quòd transacto anno à iure testamentariis, seu executoribus concessio, Episcopus sit executor, vt voluntas defuncti impleatur, non solū quoad legata pia, sed etiam prophana, vt ex Bartolo, Boërio, Nauarro, Tiraquello, & aliis, docet Gabriel Pereira in *tr. de manu Regia, p. 1. c. 16. nu. 5.* qui addit, hunc casum esse mixtæ cognitionis, & quòd datur præuentio inter Iudicem Ecclesiasticū, & secularem; & hoc in Regno Portugalliæ, propter Concordata inter Regem & Pontificē: vnde in aliis Regnis hoc efficere, vide-

tur iuri Canonico aduersari. Quid autem dicendum sit de dictis Cōcordatis in Regno Lusitano, vel in aliis Regnis, suprà iam satis explicatum est. Vide Ceuallus *de cognit. per viam viol. p. 2. q. 8. n. 12.* qui nostram sententiā admittit tanquā in legatis omnino piis.

RESOL. C. *An quando Clericus instituit heredem alium clericum, vel laicus condidit testamentum ad pias causas, possit Iudex Ecclesiasticus dicta testamenta publicare?*

Negatiuè respondet Barbosa in *l. Heres absens. ff. de Iudiciis, n. 189.* & Pereira in *tract. de manu Regia, p. 1. c. 16. n. 18.* vbi pro affirmatiua sententia citat Molinam Theologum.

Sed ego sententiā affirmatiuā, contra Pereira cum Molina amplectendam esse puto, & illam cum Iurisconsultis neotericis docet Gutierrez *Pract. qq. lib. 2. q. 49. n. 5. 6. & 7.* & Ioan. de Henia in *Curia Philipp. p. 5. nu. 26.* vbi sic asserit: *La insinuacion, y publicacion del testamento, d donacion en que el clerigo instituye por heredero, d dona a otro clerigo, aunque no sea para pias causas, d instituye, d dona a ellas, y el inuentario que se hiziere se ha de hazer ante el iuez Ecclesiastico, como alegando otros lo trae Tello Hernandez, de que se sigue lo mismo se ha de dezir en esta successiō ab intestato.* Ita ille. Dicendum est igitur, in dictis casibus, publicationem testamenti spectare etiam ad Iudicem Ecclesiasticum.

RESOL. CI. *An Episcopus possit visitare Hospitalia & Confraternitates quoad decentiam diuinum cultus, etiamsi existant sub protectione Regum?*

Tales Confraternitates, & Hospitalia nullo pacto in omnibus ab Episcopis visitari posse, docent ex Concilio Tridēno communiter Doctores, quos citat & sequitur Barbosa *de potest. Episc. p. 3. allegat. 75. n. 16.* quibus ego addo Piasciū in *praxi Episc. p. 2. c. 3. art. 5. n. 11.* Azevedum *10. 5. lib. 8. tit. 14. l. 13. n. 9.* & Vgolin. *de potest. Episc. c. 24. §. 1. n. 3.*

His tamen non obstantibus, posse Episcopos in dictis locis visitare diuinum cultum, & ornamenta, docuit Gabriel Pereira in *tract. de man. Regia, p. 2. c. 17. n. 12.* vbi sic asserit: In his Confraternitatibus de Regum protectione possunt Prælati visitare decentiam diuini cultus & ornamentoꝝ, ex *reg. c. 2. in fine, de Custod. Euchar. & per tot. tit. de Reliq. & vener. Sanct.* Vnde Abbas in *cap. vlt. de censib. & plures*, quos citat Parisius *conf. 34.* inquit, quod licet Episcopus non visitet Cappellas particulares, & exemptas; tamen potest inquirere an decenter ibi sacra ministrentur. Nec obstat Conc. Trid. *sess. 22. c. 8.* quia procedit circa opera, quæ in illis locis exercentur, & circa petendas rationes eorum, quæ ibi expenduntur, non autem de visitatione circa cultum diuinum, quæ ad Episcopum necessariò, & priuatiuè spectat, quia res spiritualis est, & Ecclesiastica, & debet intelligi, vt Ordinarij non visitent in his quæ sub protectione Regum comprehenduntur; non verò de diuinis, in quibus Reges iurisdictionem non habent; stylus tamen aliter obseruat. Viderint qui aliter iudicant. Ita Pereira,

RESOL. CII. *An Reges possint se intromittere, quando ab aliquo Episcopo non obseruatur aliquod decretum Concilij Tridentini?*

Affirmatiuè respondet, loquens de Rege Hispaniarum, Bobad. in *Pol. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 194.* & Ceuall. *tr. de cognit. per viam viol. p. 1. G. off. 6. nu. 62.* & p. 2. q. 3. n. 9. & q. 99. n. 16. vbi sic asserit: *En nuestra España se practica, que el Rey nuestro Señor, y su Real Consejo sea juez competente, para que se guarde el Concilio Tridentino.*

Sed istam practicā non solum Theologi, sed etiam Iurisconsulti minimè admittunt; vnde Pereira in *tr. de man. Reg. p. 1. c. 8. n. 11.* sic ait: Respon-da est illa praxis, quæ maximè inualuit pluribus sententiis Senatus corroborata, quod ad Regium Tribunal supplicare liceat, quoties aliquod Concilij Trid. decretum ab Episcopo non obseruatur, quasi Reges sint Cōcilij protectores; hoc enim repugnat ipsi Conc. *sess. 25. de reform. c. 3.* Nec his casibus violentia inest, cui occurrī per sæcularem debeat. Ita ille, & ego. Quando igitur Episcopus non obseruat aliquod Concilij decretum, recurrendū est ad Archiepiscopum, & non ad Regem.

RESOL. CIII. *An appellationes, quæ dicuntur tuitiua rectè à Iudicibus laicis, in causis Ecclesiasticis concedantur?*

Affirmatiuā sententiā docet Humada *l. 3. gl. 4. tit. 13. p. 2.* Azeued. *lib. 1. recopil. tit. 6. l. 2.* & latissimè Pereir. in *tract. de man. Reg. c. 22. per tot.* cum multis aliis.

Sed cū hanc sententiā doceret etiam Viualdus in prima editione Candelabri aurei, in explicatione Bullæ Cænæ, fuit dictum Candelabrum propter multa suspensum, & prohibitum, & postea sine supradicta opinione, & multis aliis, denuò concessum, & typis excusum. Vnde apparet supradictam sententiā Romæ non esse receptam, & illam reprobare videtur Concilium Tridentinum in istis verbis: Nefas autē sit, sæculari cuilibet Magistratui prohibere Ecclesiastico Iudici, ne quem excommupicet; aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet, sub prætextu, quod contenta in præsentī decreto non sint obseruata; cū non ad sæculares, sed ad Ecclesiasticos hæc cognitio pertineat. Ita Conc. in *sess. 25. c. 3. de reform.*

Quando verò, & quomodo concedantur supradictæ chartæ, vel appellationes tuitiua, apparet ex illa Ordinatione regni Lusitaniæ, quam affert Pereira *vbi sup.* sic asserens: Iubemus quod quando aliqua proferatur sententiā à Iudice Ecclesiastico contra clericum, vel contra laicum, qui sit suæ iurisdictionis, si ipse clericus, vel laicus appellauerit ad Romanam Curiam in eo casu, in quo appellare possunt, & antequam appellationis tempus finiat, implorauerit chartam, ne pendente appellatione contra ipsum procedatur, & ne capiatur, vel ab illo pænæ exigantur, excommunicatis impolitæ; Volumus, vt eorum cuilibet dicta charta tuitiua concedatur, qua per scripturam publicam doceant quod appellauerunt, & suas appellationes prosequuntur, quamuis nullatenus receptæ sint. Ita enim

enim ab antiquo fieri consuevit, vt tales chartæ tuitiæ per Senatores Palatii expedirentur, (sic habet Ordinatio Lusitana.) Dicendum est tamen, dictas chartas, vt vocant, tuitiæ, non esse concedendas, quia offendunt Ecclesiasticam libertatem: & in casu, in quo conceduntur supradictæ appellationes, potest clericus, vel laicus oppressus recurrere pro remedio obtinendo ad Iudicem Ecclesiasticum competentem, vt canones iubent, & non ad Iudices sæculares incompetentes, quod prohibent; sed ad alia deueniamus.

RESOL. CIV. *An sit licita lex prohibens, ne bona vulgò dicta, de Realengo, transferantur in Ecclesias, vulgò, A mano morta, sine licentia Regis?*

Hæc lex posita est in quibusdā Regnis, vt Valentia, & Regno Lusitania, & Maioricarum, & quibusdā aliis, & illam defendit nouissimè Olibanus in tract. de iure fisci, c. 7. nu. 31. quia, ait ipse, omnia bona Regni à principio sunt de Realengo, & sunt Regis, & ipse potuit legem in eis ponere, ne sine licentia sua transirent in Ecclesiam.

Sed dictam legem esse contra immunitatem Ecclesiasticam, docent non solum Theologi, sed inter Hispanos Iuriconsultos, doctus Io. Valerus in suis differ. vtriusque fori, ver. Bona. differ. 3. per tot. adi illum, & non pigebit; vide etiam suprà.

RESOL. CV. *An princeps secularis possit ferre aliquam legem aduersus filios, contra iustam parentum voluntatem nubentes?*

Affirmatiuam sententiam docent non pauci Iuriscōsulti; & inter Theologos illam docet Molina de iust. to. 1. tr. 2. disp. 176. à n. 24. & Rebella de oblig. iust. p. 2. q. 14. sect. 3. quos nouissimè sequitur Poncius de sacr. matr. lib. 2. c. 1. §. 3. n. 29. & ex Iuristis neotericis Cancr. lib. 3. var. c. 11. n. 4. & Anguiano intr. de leg. to. 1. lib. 2. contr. 13. n. 15. & 30.

Sed meritò supradictam sententiam nō admittit Bellettus in disquis. cler. p. 1. tit. de exempt. cler. à statut. sacul. §. 5. n. 43. qui citat 8. Doctores; quibus ego addo ex Theologis Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 25. n. 2. & Vasq. in 3. to. 4. disp. 4. de matrim. c. 2. nu. 24. Dicendum est igitur, supradictas leges esse contra immunitatem Ecclesiasticam: & licet filij non benè agant, si nubant sine parentum licentia, attamen non est ferenda lex, quæ eos exheredari à parentibus permittat, si velint; & hoc etiam si supradicti filij indignè nuberent, vt obseruat Sanch. num. 3. Vide citatos Doctores. Et ratio est, quia ius Canonicum omnimodam in matrimoniū libertatem poscit, & ideo reicit pœnam in spōsalibus. Sed propter pœnam exheredationis, vel aliā, valde minuitur dicta libertas. Ergo dictæ leges erunt cōtra ius Canonicum, & sunt ab illo correctæ. Et ideo Valerus in differ. vtriusque fori, ver. matrim. diff. 1. n. 2. & seq. supradictas leges tamquam improbas in foro conscientie damnat, & reprobat, sicut etiam damnarunt Doctores, quos citat Molinus de ritu nupt. lib. 2. diff. 7. nu. 57. Nec obstat contra supradicta, lex quadā quæ obseruatur in Regno Cathalonie; nam hoc pertinet ad factum, & in Regno

illo leges conduntur in Comitibus generalibus, non solum à laicis, sed etiam ab Episcopis & aliis Ecclesiasticis. Ergo, vt ait Molinus vbi sup. iustificatur supradictæ leges ex scientia & tolerantia Romani Pontificis. Sed cum de hac scientia, & tolerantia dictum fuerit suprà, ad alia procedamus.

RESOL. CVI. *Quid sentiendum de aliquibus Constitutionibus Iustiniani Imperatoris, præsertim de Constit. 3. §. 6. §. 7. & §. 8.*

Ad hoc dubium nouissimè respondet Tannerus in 2. 2. D. Thoma, disp. 1. q. 4. dub. 1. num. 30. sic asserens: Constitutiones Iustiniani de rebus Ecclesiasticis, quatenus quidem iustæ sunt, & legitimæ, non sunt leges, aut sanctiones Ecclesiasticæ noui quidpiam ordinantes, præscribentes, aut definientes circa fidem disciplinamque Ecclesiasticam, sed sunt meræ executiones Canonum, iam antè in Conciliis legitimè constitutorum, spectantes ad conseruationem, & securiorem eorundem obseruationem.

Dixi tamen, quatenus iustæ sunt, quia negari non potest Iustinianum nonnulla etiam liberius præter ius fasque sanxisse. In qua re quātum & sibi & toti Imperio nocuerit, non obscurè ostendit Baronius anno Christi 528. & ann. 549. vbi breuiter ait: Eum dum dogmatibus Ecclesiasticis perscrutandis, plusquam Imperatorem decet, curiosè vacaret, vniuersum pessumdedisse Imperium. Ita ille, & ante illum Azor. to. 1. lib. 5. c. 20. §. Item leges. Iniquis igitur Iustiniani, & aliorum Principum sæcularium legibus, circa personas & causas Ecclesiasticas sancitis, rectè communi iuri derogatum esse, constat ex causa 11. q. 1. & c. non minus, de imm. Eccl. & c. quamdam, de censib. in 6. cum Bull. Cæn.

RESOL. CVII. *An Clericus possit se subicere Iudici seculari vt arbitro?*

Diximus suprà, clericos non posse exemptioni renūtiare, vt à Iudice possint validè iudicari, etiam in ciuilibus, vt patet ex cap. 41. inoluta 11. q. 1. & cap. placuit 42. ibid. & c. si diligenti 12. extra de foro compet.

At his non obstantibus potest clericus in ciuilibus se subicere Iudici seculari, vt arbitro. Sed in tali casu notandum est, quòd si dictus clericus nolit stare sententiæ, non potest Iudex laicus illum per se cogere. Et ita docet Lessius lib. 2. c. 29. dub. 6. nu. 52. & nouissimè post illum Adamus Tannerus in 2. 2. D. Thoma, disp. 4. q. 4. dub. 1. n. 29. & alij.

RESOL. CVIII. *An semel punitus in foro Ecclesia, possit iterum pro eadem culpa à Iudice seculari puniri, etiam ad excessum pœnæ?*

Affirmatiuam sententiam docent multi Iuriscōsulti, quos citat & sequitur Cenedo in Canon. qq. q. 36. n. 25. & Bobadill in polit. to. 1. lib. 2. c. 17. num. 94. in Glossa littera D. & in casu simili Peretta tract. de manu Regia, p. 2. c. 10. nu. 12. Madius in tract. de Sacris Ordini. c. 15. n. 6. & ex Theologis Adamus Tannerus in 2. 2. disp. 4. q. 4. dub. 4. n. 93. & Miranda

in lib. de ordin. iud. tom. 1. q. 1. art. 7. concl. 3. Guttierrez Canon. qq. lib. 1. cap. 12. nu. 15. cum aliis ex auctoritate c. felix, §. per hoc, de penis in 6. Et hanc sententiam cum aliqua limitatione, tenet etiam Sigismundus Scaccia de iudic. caus. lib. 1. c. 12. nu. 91. & Layman in Theol. mor. lib. 4. to. act. 9. c. 2. nu. 6.

Sed contrariā sententiam prorsus amplectendam esse iudico, quā nouissimè ex multis Doctoribus, & validissimis rationibus probat Iurisconsultus Christophorus de Anguiano in suo tract. de legib. lib. 3. contr. 32. n. 7. & seq. quia similis ratio adest in Iudice Ecclesiastico, circa causas mixti fori, quæ adest in quolibet Iudice, qui speciali ratione iudicat de subdito alterius territorij. Sed accusatus in foro delicti, non potest reaccusari in foro domicilij, quamuis diuersa sit pœna, vt manifestum est, & probat textus in l. Senatus, ff. de accus. Ergo laicus semel accusatus de crimine mixti fori, in iudicio Ecclesiastico, non poterit iterum accusari in foro seculari. Alias rationes adducit hic Auctor, quas penes ipsum inuenies, vbi etiam respondit ad omnia argumenta contrariæ sententiæ.

Notandum est tamèn, quòd Auctores primæ sententiæ, vt Tannerus, qui citat etiam Deltium, asserunt è conuerso, quòd si delictum sit mixti fori, & insufficiens sit a Iudice seculari punitum, posse iterum ab Ecclesiastico puniri.

RESOL. CIX. An Iudex Ecclesiasticus teneatur in causis Ecclesiasticis, aut mixti fori, præbere processus Iudicibus secularibus, à quibus auxilium petat?

Affirmatiuam sententiam docet Baldus in l. in criminali, C. de iurisdict. Bartolus in l. Magistratibus, ff. eod. & in l. diuus, de custod. reor. cum Rolando à Valle lib. 1. conf. 37. nu. 5. & 7. & aliis penes ipsum, & apud Barbosam de potest. Episc. p. 3. alleg. 108. n. 26. & Cenedum in Can. qq. q. 36. n. 13.

Sed falluntur equidem, & ideò meritò contrariam sententiam nouissimè docuit Moneta de iudic. confer. c. 8. n. 261. & 262. Segura in direct. iudic. Eccles. p. 2. c. 13. nu. 33. Christophorus Anguiano in suo doctissimo tract. de legib. 3. contr. 31. nu. 7. & seq. vbi ex professò, ex solidis rationibus, & ex còmuni Canonistarum sententia, probat sæcularem Iudicem requisitum per Ordinarium, vel Delegatū Ecclesiasticum, petere non posse, se instrui velle ex actis coram tali Ecclesiastico requirènte factis, num ritè & rectè processum fuerit, sed statim teneri imperituri brachium suum, etiamsi processus sibi non ostendatur, cuius copiam petere non potest, neque differre executionem brachij petiti: nec directè, neque indirectè se intromittere, vtpote ad quem nuda, & pura dumtaxat spectat executio. Et hæc opinio aduersus Mirandam de ord. iudic. tom. 1. q. 5. art. 1. concl. 1. Azeuedum in recopil. libr. 4. tit. 1. l. 15. nu. 4. & alios, non solum tenenda est quando Iudex Ecclesiasticus procedit in causis Ecclesiasticis, sed etiam in causis mixti fori, vt tradunt Doctores citati.

RESOL. CX. An Clericus falsum testimonium dicens coram Iudice laico, ab eo puniri possit?

Affirmatiuam sententiam docet, circa eius bona, non autem circa personam, Guilielmus Benedictus in c. Rainutius, ver. & uxorem, dec. 2. n. 142. Chassaneus in Consuet. Burgundie, rubr. 1. §. 5. num. 81. Francisc. Marc. p. 1. dec. 21. n. 1. Lancelot. de attentat. p. 2. c. 15. n. 97. & ex veteribus Angelus in l. quoties, in fin. C. de iudic. & Federicus de Senis conf. 88. & alij quos retulit Iulius Clarus in pract. crim. q. 37. n. 14. & Anguiano vbi inf. lib. 3. contr. 22. n. 7.

Sed absolutè dicendum est, neque in persona, neque in bonis, in tali casu posse Iudicem sæcularem clericum punire; & ita docet Ceuallos in tra. de cognit. per viam viol. p. 2. qu. 67. Afflictus dec. 230. Gutierrez. pract. qq. lib. 1. qu. 24. ver. sic quero. Fachineus lib. 9. controu. c. 27. Salzedo in pract. crim. Diaz c. 63. & ex nostris P. Duardus in suis comm. in Bull. Can. lib. 2. can. 15. q. 11. num. 34. Nullus enim clericus puniri potest à Iudice laico, ex cap. si diligenti, de foro compet. cap. 1. de cleric. coniug. & ex authent. statuimus, C. de Episc. & Cler.

An verò, ad effectum repellendi clericum à testimonio, possit Iudex laicus per viam exceptionis cognoscere de crimine clerici; negat Hostiensis in c. verum, de foro compet. & Io. Andreas in cap. at si clerici, in princ. nu. 21. sed affirmat Guttierrez pra. q. 24. n. 2. Iulius Clarus §. ult. q. 38. n. 14. & alij, quos citat & sequitur Christophorus Anguiano in tra. de legib. to. 1. l. 3. contr. 28. nu. 11.

RESOL. CXI. An Iudex Ecclesiasticus possit incidenter cognoscere de rebus temporalibus, seu profanis; & è contra Iudices laici de rebus spiritualibus, & Ecclesiasticis?

Difficilis est ista quæstio, & non semel in praxi occurrens, ad quam Christoph. de Anguiano in tract. de legib. tom. 1. lib. 21. contr. 22. numer. 21. & 25. duabus conclusionibus respondit, quarum prior sic habet.

Laici Magistratus de rebus Ecclesiasticis omnimodò prohibètur cognoscere, & super eis neque principaliter, neque incidenter iudicare possunt.

Secunda conclusio. Prælati siue Iudices Ecclesiastici, licet nò magis possint cognoscere de causis profanis inter sæculares, quàm laici, respectu causarum Ecclesiasticarum; nihilominus tamen, quia solummodo incompetentes sunt, non incapaces erga tales causas, si eas contingat incidere, rectè poterunt per incidentiam, sæcularem iurisdictionem in laicos exercere. Ita ille. Ratio igitur, quare laicus non potest, etiam incidenter, cognoscere causam Ecclesiasticam, est quia non solum circa illam est Iudex incompetens, sed etiam incapax; Ecclesiasticus verò potest incidenter de causa profana cognoscere, quia est quidem Iudex incompetens, sed non incapax.

Et hæc omnia intelligenda sunt circa Iudices laicos, vt non possint cognoscere causam Ecclesiasticam ordinariam cognitionem exercendo, sed etiam neque summarie. Et ratio est, quia quotiescum-

cumque Iudex aliquis prohibitus est vel incōpetens in negotio ordinario, seu plenario, pariter etiam prohibitus cēseri debet in summaria cognitione, iuxta duas Clementinas, si rectē intelligantur; quarum altera incipit, *Sapē, de verb. signifi.* alia secūda in ordine *sub tit. de Iud.* Et ita docet ex multis aliis rationibus, supracitatus Anguiano, vir numquam satis laudatus; quidquid in contrarium asserat Menochius *de retinen. posses. rem. 3. nu. 336.* & Guttierrez *Canon. qq. lib. 1. c. 43. nu. 46.* inferentes ex eorum sententia, vnum absurdum, scilicet posse Iudicem laicum in causa summaria, super possessorio, v.g. si ageretur de concedenda restitutione ei, qui suo beneficio spoliatus fuit, incidenter cognoscere de titulo beneficii, tāquam de re necessaria ad definiendum super restitutione: quæ omnia ex supradictis neganda sunt.

RESOL. CXII. *An Princeps laicus possit legitimare filium clericum, si ipse filius sit clericus?*

Affirmatiuam sententiam docet Couarr. 2. p. de sponsal. c. 8. §. 8. n. 19. qui citat propositum Ioan. Andreæ, & Lambertinum. Et ratio est, quia possunt laici clericis priuilegia concedere, ex c. nouit. de Iud. Ergo priuilegiū legitimatiōis potest Princeps secularis clerico cōmunicare. Et licet clerici sæculari iurisdictioni subiecti nō sint, & Princeps in illos potestatem non habeat; tamen supradicta legitimatio in effectu non tam respicit ipsius clerici legitimandi personam, quā bona ipsa, quæ supponuntur sita intra territorium Principis legitimantis.

At his non obstantibus, contrariam sententiā amplectendam esse existimo, cum Basilio Pontio de matrim. lib. 11. c. 6. nu. 9. & Anguiano tract. de leg. tom. 1. lib. 2. contr. 23. numer. 65. quia supradicta legitimatio est actus iurisdictionis. Sed clericos à sæculari potestate exemptos esse ex se patet. Ergo, &c. Adde, quod nō solum personæ, sed etiam bona clericorum sunt exempta. Ergo nō potest Princeps secularis, etiam ex hoc capite clericum legitimare. Vnde patet responsio ad argumenta contrariæ sententiæ. Ad primum responderetur, quod tunc procederet, si in tali legitimatiōe ageretur tantum de vilitate clerici & nō de eius præiudicio, vt est in casu nostro, per iurisdictionem incōpetentem in illum exercendam, &c. Et nostra opinio est admodum vera, vt aliqui doceant, etiam si filius clericum sit laicus, non posse Principem sæcularem illum legitimare. Et ita fuisse decisum 1562. in Senatu Parisiensi testatur Petr. de Grezio l. 10. Syntag. c. 4. vnde Azorius tom. 2. lib. 2. c. 15. q. vlt. asserit tutius esse ab utroque Principe legitimatiōnem postulare.

RESOL. CXIII. *An Prælati Summo Pontifice inferiores delegare possint indistincte laicis causas Ecclesiasticas?*

Clarum est posse Summum Pontificem, si viderit expedire, iurisdictionem spiritualē laicis exercendam committere, ad tractandas causas non solum ciuiles, & criminales, sed etiam spiri-

tuales, vt tradunt Nauarrus in man. c. 27. nu. 6. Aufrerius de potest. secul. reg. 4. fallen 3 & alij.

Difficultas consistit, an idem dicendum sit de Episcopis. Et distinguendo communiter respondent. Nam vel causæ spectantes ad Ecclesiasticam iurisdictionem sunt causæ merè ciuiles, & pecuniariæ; vel sunt spirituales: primas causas Episcopus potest laicis delegare; secundas minimè. Et hæc opinio in praxi communiter obseruatur, & obseruanda est; licet de iure, nouissimè Anguianus in tract. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 25. num. 4. solidè & perdoctè, vt semper solet, contrarium doceat.

RESOL. CXIV. *An Princeps secularis non tantum possit resistere iuramento, ita vt prohibeat ne fiat, sed etiam possit impedire effectum illius, ita vt si fiat, nullatenus sequatur obligatio?*

Affirmatiuam sententiam docent nouissimè Pereira de manu Regia, c. 19. per tot, & alij penes ipsum, quibus ego addo ex Theologis Molinam de iust. to. 1. tract. 2. disp. 147. n. 13. Sanchez in sum. to. 1. lib. 3. c. 22. n. 10. & 11. Valsq. de testam. c. 3. dub. 2. Pontium de matr. l. 12. c. 8. §. 5. n. 39. & Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 3. c. 11. n. 9. Sed aduersus Theologos pugnant in hac quæstione præstantissimi Iurisperiti, vt Martha de iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 72. & nouissimè Molinus de ritu nupt. lib. 1. compar. 19. num. 60. qui excusat huiusmodi statutū in Regno Cathalonix, quia leges municipales in illo Regno conduntur in Comitibus generalibus, non solum à laicis, sed etiam ab Ecclesiasticis. Et Ioan. Valerius in differ. vtriusque fori, ver. Iuramentum, differ. 9. reprobatur quādam ordinationem Lusitanam, prohibentem apponi iuramentū in vllō contractu, eod quod fuerit lata non fauore publico, nec in bonum publicum, sed fauore tantum Regio, & fauore eius iurisdictionis; ne videlicet ratione iuramenti, traherentur ad forum Ecclesiasticum, iuxta c. nouit. de Iud. Et dato, & non concessio, quod opinio contraria esset vera; tamen, vt benè obseruat Alexand. lib. 2. cons. 59. nu. 9. Couarr. in c. quamuis pactum, p. 2. §. 1. n. 8. Barboza in l. 1. §. 1. nu. 70. & 7. ff. soluto matr. Parladorius ver. quotid. lib. 2. c. 4. Valerius vbi sup. & alij, possunt Principes resistere iuramento, & prohibere ne fiat, non tamen possunt ita impedire, vt si iuramentum efficiatur, nulla sequatur obligatio. Idè in tali casu contra Sanchez, & alios, iuramentum est obseruandum, donec relaxet Episcopus. Et ita hanc sententiam ex Theologis docet P. Suarez de Relig. tom. 2. tract. 5. lib. 2. c. 38. nu. 15. vbi sic asserit: Ad leges aliquorum Regnorum responderetur, in illis nullum esse verbum de irritatione iuramenti; nam talis irritatio etiam si directè fieri posset, non posset fieri per legem ciuilem, cum sit extra forum eius. Solum ergo irritantur ibi contractus ciuiles, quando iuramentum eis additur; & tunc licet ex cōtractibus non nascatur obligatio ratione illarum legum, iuramentum per se obligabit ad id, de quo factū est, quodque sine peccato fieri potest. Hoc enim non potest impedire lex ciuilis, stante tali conditione, vt illis iuramentis reuerà stat, non obstantibus illis legibus: nam si iuramen-

ramentum est de non contrahendo illis cōtra-
ctibus quantumvis nullis, licitè seruari potest; ser-
uandum ergo est. Non carent tamen difficultate
illę leges irritantes contractū solūm propter adie-
ctionem iuramenti: nā videntur saltem indirectè
esse contra libertatem Ecclesiasticam, licet lex Ca-
stellę expresse id neget, & in ea dicatur, ita post
diligentem inquisitionem iudicatum esse. Sed hoc
examinare, ad rem presentē nō spectat. Ita Suarez.
Ex quibus verbis apparet, quod vir doctissimus
valde dubitauit de supradictis legibus, an sint cō-
tra Ecclesiasticam immunitatem; ideo Principes
ab illis abstineant, nam efficerent contra libertatē
Ecclesię, vt nos *supra in Resol. 65.* diximus, & nunc
dicemus. Non reticē tamen, pro coronide huius
Resolutionis, cum Layman *in Theol. mor. l. 4. tra. 3. c. 11. n. 10.* adnotare, quod non solū Iudex laicus,
ad obseruationem iuramenti super contractu, vel
simili negotio interpositi, laicos suos compellere
potest; sed etiam Iudex Ecclesiasticus, sicuti habe-
tur *in c. ult. de foro compet. in 6.* vbi Doctores adno-
tant, quod iuramentum non mutat forū, sed addit
forū foro. Sensus est, si contractus v.g. iuramento
confirmatus sit, potest quidem iurans ratione cō-
tractus politici, coram sæculari Iudice conueniri,
vt is totam litem definiat: sed potest etiam conue-
niri coram Iudice Ecclesiastico, ratione interpositi
iuramenti, cuius obligatio per se ad forum Ecce-
lasticum spectat: quare in tali casu, materia iura-
menti mixta est.

RESOL. CXV. *An Princeps sæcularis possit relaxare obligationem iuramenti præstiti?*

Affirmatiuè respōdent aliqui, quos refert Co-
uarruias *in Relect. de iuram. p. 1. §. 3. n. 10.* & ex
recentioribus Theologis docet etiam hęc senten-
tiam Molina *de iust. tom. 1. tr. 2. disp. 149. ver. dixi de-
inde.* & cum aliqua formidine Raphaël de la Tor-
re *in 2. 2. to. 2. q. 89. art. 9. dub. 5.* vide etiam Layman
in Theol. mor. l. 4. tr. 3. c. 11. n. 10.

Sed contrariam sententiam omnino affirman-
dam esse cenſeo. Et ita docet Ledesma *in sum. to. 2. tr. 11. c. 4. dub. 3.* vbi sic asserit: *El Principe seglar, no tie-
ne autoridad para relaxar los iuramentos de sus subdi-
tos, ni para quitar su efecto. Esta conclusion es comun en-
tre los Theologos; la razon es, porque el iuramento perte-
nese derechamente a la virtud de la Religion, y su vinculo
es cosa espiritual, y en orden a las cosas espirituales no tie-
nen autoridad los Principes seglares.* Hanc sententiam
tenuit Barbosa *in lib. 1. p. 1. num. 77. de solut. matrim.*
& Io. Gutierrez *in Authen. sacram. pub. num. 46. C. si
aduers. vendit.* Azevedus *in Recop. tom. 1. lib. 5. l. 11. n. 3.*
& alij.

Verum est, quod aliqui notant, quod licet
Princeps sæcularis non possit propriè iuramenta
relaxare, potest tamen condemnare, & remittere
obligationem, quam pars ipsa, cui iuratur, conce-
dere potest. Et ita docet Sanchez *in sum. tom. 1. l. 3. c. 22. n. 15.*

RESOL. CXVI. *An Iudex sæcularis possit cogere laicos ad condonandam obligationem iuramenti, metu aut iniuria extortit?*

Dvbijs manet Felinus *in c. cum sit generale. n. 7. de foro comp.* an possit Iudex laicus: sed affir-
matiuam sententiam docet Azorius *tom. 1. l. 1. c. 9. q. 6. in fin.* Auendagno *in c. pratorum. p. 2. c. 28. nu. 15.*
Molina Theologus *de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 149. ver. aliud accipe.* Afflictus *decis. Neapol. 263. n. 3.* Gut-
tierrez *Authen. sacram. puberum. num. 160. C. si aduer-
sus vendit.* & alij.

Verū hęc opinio limitanda est, quando con-
stat de recipiētis turpitudine, teneri ipsum relaxa-
re; si enim dubiū adest, solus Iudex Ecclesiasticus
erit competens, non autem laicus: ita Tabiena *ver. iurare. q. 20. n. 21.* Afflictus & Molina *vbi sup.* Abbas
in c. 2. de iureiur. & ibidem Alexander de Neuo *n. 3.*
cum alijs, & quando res, circa quam præstitum est
iuramentum, alioquin pertinet ad forum sæcula-
re: nam si ad eum non spectat, non potest Iudex
laicus de tali iuramento cognoscere, ex Molina *lo-
co cit.*

Notandū est etiam, quod quando Iudex laicus
potest hoc efficere, poterit etiam Iudex Ecclesia-
sticus; & ideo iurans, potest relinquendo Iudicem
laicum, adire Iudicem Ecclesiasticum, vt compel-
lat creditorem remittere huiusmodi iuramentum.
Ita habetur *in c. 2. de iureiur.* & ita docet ibi Abbas
n. 3. Alexander de Neuo *nu. 8.* & Couarruias *var. lib. 1. c. 4. n. 5.* Sed ad alia tranſeamus.

RESOL. CXVII. *An de causa dotis principaliter, & non incidenter intentata, possit Iudex Ecclesiasticus inter laicos cognoscere?*

Doctores pro negatiua, & affirmatiua senten-
tia vsque ad satietatem adducit Cenedo *in Canon. qq. q. 37. per tot. & Ceuallos tr. de cognit. per viā
viol. p. 2. q. 12. per tot. Io. de Heuia in Curia Philipp. p. 1. §. 1. nu. 9.* & ipsi negatiuam sententiam sequuntur,
quam veriore existimat nouissimè Augustinus
Barbosa *in suis Collectan. tom. 1. lib. 3. tit. 21. c. 5. nu. 3.* &
Christophorus de Anguiano *in tr. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 13. n. 17.*

Sed quidquid sit de hoc, certum est, quod quā-
do dos in testamento relicta est puellę pauperi,
tunc non Iudex sæcularis, sed Iudex Ecclesiasticus
erit competens contra laicum etiam principaliter,
& ad instantiam partis. Et ita docet Bobadilla *in Pol. tom. 1. lib. 2. c. 17. num. 10. in fi. & in Glossa. littera C.*
Gutierrez *Pract. qq. lib. 1. quest. 44. num. 10. & lib. 3. quest. 29. num. 30.* Cenedo *num. 7.* Ceuallos *nu. 4. vbi
sup.* & alij.

RESOL. CXVIII. *An si vidua, pupilli, vel alie per-
sona pauperes fuerint oppressæ, tunc etiam nulla data
negligentia Iudicis sæcularis, possint aduersarios suos
ad Iudicem Ecclesiasticum trahere, & in illius foro
conuenire?*

Negatiuam sententiam sustinet Couarruias
Pract. qq. cap. 6. num. 1. & ita mordicus, vt affir-
matiuam sententiam ridiculam appelleret.

Verū ego non ridiculam, sed verā existimo,
& Couarruię opinionem fallam puto, vt etiam
illam nouissimè existimat Anguian. *in tract. de leg.
tom. 1. lib. 3. contr. 22. num. 48.* & alij penes ipsum, ex
multis

multis iuribus, quæ affert, & præcipue per *c. ex parte, de foro compet.* vbi causa viduæ Reginæ bonis suis spoliata, in foro Ecclesiastico fuit agitata. Vide etiam textum in *c. super quibusdam, §. ult. de verb. signif. & in c. significantib. de officio delegati.* Quibus iuribus minimè satisfacit Couarr. nec quisquā poterit satisfacere, quin indistinctè probent, atque conuincant, etiam non data Iudicium sæcularium negligentia, posse personas habitu & actu miserabiles, aduersarios suos ad forum Ecclesiasticum trahere. Scio praxim in contrarium esse. Sed ego loquor, quid sentiendum de iure. Ius autem, ut visum est, nostram sententiam apertè docet. Ergo, &c. Vide etiam Tannerum in 2. 2. disp. 4. q. 4. dub. 1. num. 31.

RESOL. CXIX. *An Clericus relegatus à Iudice Ecclesiastico, si durante relegatione efficiatur laicus, & frangat relegationem, possit pro dicta fractura à Iudice Ecclesiastico puniri, & duplicari pœna?*

Hanc quæstionem tangit breuiter doctus Iuriconsultus Barbosa in *Remiss. ad ordinat. Regn. Lusit. l. 5. tit. 139. c. 159. n. 153.* & negatiuam sententiam tenuit Vincentius de Franchis in *decis. 395.*

Sed mihi sententia affirmatiua summopere placet, in quam videtur inclinare Barbosa, & absolute tenet Episcopus Genuensis in *Praxi Archiepisc. Neapol. c. 8. n. 3.* qui testatur de obseruatione illius Curia, & adducit multos canones, & rationes; qui etiam in n. 2. optimè docuit, quod si clericus, qui dū esset laicus, fuit relegatus à Iudice laico, & pendente relegatione, postquam assumpsit clericatū, non potest puniri à Iudice laico de fractura prædicta, sed ab Ecclesiastico puniendus est, idem dicendum erit, si clericus committat delictum tempore clericatus, & post delictum ducat uxorem, nam adhuc erit puniendus à Iudice Ecclesiastico. Hæc omnia Genuensis, & post illum Madius in *tr. de sacr. Ordinib. c. 13. n. 44.*

RESOL. CXX. *An Iudex Ecclesiasticus sit competens non solum quoad relaxationem iuramenti, sed etiam ad effectum agendi, ut præstita relaxatione annulet & rescindat ipsum contractum?*

Negatiuam sententiam docet Guttierrez de *Iurament. confirmat. p. 3. c. 12. nu. 6.* Decius, Couarruias, & alij penes ipsum.

Sed affirmatiuam opinionem amplectendam esse existimo, & præter Doctores quos citat & sequitur Suarez de Paz in *Praxi tom. 2. Prelud. 2. n. 39.* tenet etiam hanc sententiam ex Hispanis Iuriscōsultis Io. de Heuia in *Curia Philipp p. 1. §. 5. nu. 16.* vbi sic ait: *Quando se pide esta relaxation, ad effectum agendi, se puede pedir juntamente con ella en libelo, y petition, en que se pide la nulidad, y rescision del contracto iurado ante el Ecclesiastico, y conocerse por el della, aunque sea entre legos, y contra ellos, porque por razon del iuramento es su iuez, y así la causa del contracto iurado, aunque sea contra legos, est mixti fori de entrambos fueros Ecclesiastico, y secular, tractando se con el lego iurante, que hizo el iuramento, mas no si se trata con sus herederos, o sucesores que entonces: siendo legos no puede conocer della el Ecclesiastico,*

Par. I.

porque no passo à ellos quanto a esto, y el periuro el iuramento, aunque, si quanto ala confirmacion del contracto, y fuerça que por el se le dio. Ita ille, & ante illum Antonius Gomez 10. 2. var. c. 12. n. 22.

RESOL. CXXI. *An Ordinarius, vel Iudex delegatus debeat necessario præmittere censuras, antequam imploret, pro sua sententia exequenda, brachium sæculare?*

Affirmatiuè respondet Couarruias *pract. qq. c. 10. n. 1.* Franciscus Molinus in *tract. de brachio sæculari, lib. 1. c. 3.* & alij quamplures Iuriconsulti apud Monetam *vbi inf.* & rationem adducunt ex *c. cum non ab homine, de Iudic.* vbi mandatur Ecclesiasticis Iudicibus, ut procedant per censuras contra reos; & si non proficiant, cum non habeant amplius quid faciant, inuocent brachium sæculare.

At hæc opinio non est tenenda, & illā nouissimè impugnatur Io. Petrus Moneta in *tract. de Iud. confer. c. 8. n. 268.* Segura in *Direct. Iud. Eccles. p. 2. cap. 13. n. 33.* & alij penes ipsos. Et ratio est, quia omnia iura cū de inuocatione Brachij sæcularis agunt, loquuntur per hæc verba, *si necesse fuerit, si opus fuerit.* Vnde ad *cap. 1. de offic. ordin. & c. dilecto, de sent. excom. in 6.* & ad *c. cum ab homine,* respondetur, quod procedit in proprio casu; vel melius dicendum est, quod fuit correctum per posteriora iura, & nouissimè per Concilium Tridentinum *sess. 15. c. 5. de reg. sess. 25. c. 3. de reform.* Ita Moneta, & alij. Notandum est etiam pro hac materia, quod si Iudex sæcularis non vult brachium suum præstare Ecclesiastico, potest ad id cogi pœna excommunicationis, ut notant Doctores, quos citat & sequitur Barbosa in *Collect. tom. 1. lib. 5. tit. 26. c. 2. n. 8.* vide etiam Sanctarellum *tract. de Hæresi, c. 6. dub. 4. n. 23.*

RESOL. CXXII. *An Summus Pontifex habeat in toto orbe Christiano temporalem potestatem?*

Prima sententia docet, Summum Pontificem in toto orbe Christiano iurisdictionem & potestatem immediatè à Deo sibi commissam habere, habitu quidem, cum eius vsum & exercitium in sæculares transtulerit. Ita Doctores, quos citat Christophorus de Anguiano *vbi inf. n. 14.* Comitulus in *tract. Apolog. c. 3. per tot.* Pereira *vbi inf. n. 1.* Martha de *iurisd. p. 1. c. 18. cum seq.* Et hanc opinionem nouissimè ex Theologis docet Pësantius in *tra. de potest. Pontif. disp. 2. & seq.* vbi probat hanc sententiam ex multis iuribus, & præcipue per Extrauag. *Vnam sanctam* Bonifacii VIII. Vide etiam circa præsentem quæstionem Valenzuola in *defens. monit. Pauli V. p. 7. n. 45. & seq.*

Sed mihi contraria sententia probabilior videtur, quam tenent communiter Theologi, & plerique Iuriconsulti. Dico igitur, quod Summus Pontifex in terris Principum non habet iurisdictionem directè quoad temporalia: ex vi tamen Pontificalis officij habet sufficientem potestatem super omnia negotia sæcularia, quando id expedierit ad quietem, & conseruationem, ac Ecclesiæ defensionem, & ad bonum spirituale, ac ad finem Ecclesiasticæ potestatis supernaturalem assequendum. Potest igitur Summus Pontifex indirectè, & minùs principaliter, exercere supremam potestatem

F

tem

tem in temporalibus, quatenus id exigit, ut diximus, finis supernaturalis, & in ordine ad bonum spirituale; & ita docet Bellarminus *controu. 3. lib. 5. c. 6.* Malderus *in 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 8.* Azorius *p. 2. lib. 11. c. 5. q. 6.* Suarez *de legibus lib. 3. cap. 22.* Tannerus *in p. 2. disp. 4. q. 4. dub. 1. nu. 33.* Molina *de iust. 10. 1. tr. 2. disp. 29. concl. 3.* Rebellius *p. 2. lib. 14. q. 23. sect. 1. num. 2. & 3. & sect. 5. num. 29.* Christophorus de Anguiano *tract. de leg. tom. 1. lib. 2. contr. 17. n. 29. & seq.* Maynardus *de priuilegiis Ecclesie p. 1. art. 6. nu. 1.* Salgado *de protect. Regia. 10. 1. p. 1. c. 1. prel. 1. n. 55.* Ceuallus *tract. de cognit. per viam violent. in Prolog. n. 9. in fine, & n. 12.* Paramus *de orig. inquis. lib. 3. q. 3. opin. 4.* Syluius *in 2. 2. q. 66. art. 1. queritur, concl. 1. 2. & 3.* Pereir. *de man. Regia prel. 1. n. 4. & seq.* Barbosa *in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 17. c. 13. n. 37.* Moria *in empor. iur. p. 1. tit. de iur. q. 4.* Sotus *in 4. dist. 25. q. 2. art. 1.* Turrecremata *in sum. lib. 1. c. 13.* & alij penes ipsos. Vide etiam circa presentem questionem Bobadillam *in pol. tom. 1. lib. 2. c. 18. nu. 2. & seq.* Restat modò respondere ad argumentum ex Bonifacio Pontifice.

RESOL. CXXIII. *Quomodo sit intelligenda Extrauag. Vnam sanctam, Bonifacii VIII.*

RESPONDEO cum Christophoro Anguiano *loco cit. in tract. de leg. lib. 2. contr. 17. n. 64.* quòd mens Pontificis in supradicta Extrauag. nequaquàm fuit, velle Reges, & Principes Christianos subiicere magis imperio Ecclesie, quàm antea erant, sed tantummodo demonstrasse, quòd ultra gladium spirituale, est etiam in Ecclesia gladius temporalis, non actu, & directè exercendus, sed habitu, & indirectè dumtaxat, eo modò, quo in superiori Resol. dictum est. Verùm, quia multi putabant, nec rectè, vtrumque gladium esse actu apud Romanum Pontificem, & imperium ab eodem haberi, idque tamquam veritatem Catholicam definitum esse in dicta Extrauag. *Vnam sanctam*, idèò Clemens V. ad tollendum illum rymorem, statuit Extrauag. *Vnam sanctam*, non generasse præiudiciũ Regi, Regno, aut Regnicolis Franciæ. Neque intendisse Bonifacium, neque mentis suæ fuisse aliquod illis præiudicium inferre; nec illos magis subiecisse, quàm antea essent subiecti, ut ita dicta Extrauag. *Meruit*, nihil noui constituerit, sed magis declarauerit prædictam Extrauag. *Vnam sanctam*, quæ ex tot Interpretum commentariis aliquantulum obscura videbatur. Hæc Anguianus, perdoctè, ut semper solet; sed ex supradictis sequitur decisio subsequenti Resolutionis.

RESOL. CXXIV. *An Summus Pontifex possit cognoscere, & iudex existere competens, vbi lis aliqua, vel discordia oritur in re graui inter duos supremos Principes, neminem in temporalibus recognoscentes?*

RESPONDEO, quòd si, dum non consentiunt in Iudicem aliquem vel arbitrum, & ex tali discordia seu lite probabiliter timetur vel fidei Catholica, vel Ecclesie, seu boni spiritualis detrimentum, ex bello, seditione, vel perturbatione Reipublicæ; tunc etiam potest & debet Romanus Pontifex in ordine ad finem supernaturalem, & ad vi-

tanda eiusmodi incommoda, cognoscere, & sententiam ferre, cui tales Principes Christiani stare tenentur. Et ita docet Molina *de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 29. n. 29.* qui citat Victoriam, Riccium, Durandum, & Turrecrematam. Idem docet Sorus *in 4. dist. 25. q. 2. ar. 1. concl. 4.* & Anguianus *tract. de legib. 10. 1. lib. 2. contr. 17. n. 79.*

Ex his principiis etiam inferunt Molina *vbi sup. n. 34.* & Anguiano *n. 74.* posse Summum Pontificem leges sæculares iniustas, & bono spirituali aduersantes, ex vi suæ potestatis abrogare, & omnino extinguere: & tunc subditi parere tenentur mandatis Pontificum, & non Principum sæcularium. Item posse, exigente fidei, Ecclesiæ, aut boni spiritualis communis conseruatione, deponere Reges; & idèò transtulit Imperium à Græcis ad Germanos. Et si Princeps aliquis hæreticus, aut schismaticus fieret, posset etiam Summus Pontifex uti aduersus eum gladio temporali, procedereque usque ad depositionem, & expulsionem illius à Regno. Eodemque modo si Princeps aliquis hæreticus schismaticus aut aliis infidelibus Ecclesiæ oppugnantibus, auxilium præstaret, vel aliquid aliud efficeret, quod in Ecclesiæ detrimentum cederet, posset simili modo uti gladio temporali aduersus illum. Ita Molina *n. 28.* vide etiam Bobadillam *in pol. 10. 1. lib. 2. c. 17. n. 5.* Malderum *in 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 8.* Comitolum *in Apolog. c. 3.* Barbosa *in collect. tom. 1. lib. 1. tit. 6. c. 34. n. 3. & num. 4.* vbi obseruat, posse Romanum Pontificem electionem de Imperatore improbare, si ei idoneus non videretur, & ex rationabili causa alium eligere, imò & electum deponere, & citat pro hac sententia Peregrinum *de iure fisci*, Mastrillum, Suarez, & Bellarminum. Sed ad alia procedamus, magis in praxi occurrentia.

RESOL. CXXV. *An statutum, ut quis, qui nondum habet ius in re bonorum, quæ possessurus est, dominus sit, si non ingrediatur Religionem; sin verò, amittat: an inquam tale statutum sit illicitum, & contra immunitatem Ecclesiasticam?*

NEGATIVÈ respondet Bartolus *in l. fin. c. de pact. n. 6.* Sed contrariam sententiam meritò docet Decius *in c. in presentia, de probat. nu. 52.* & nouissimè Basilii Pontius *de matrim. lib. 3. cap. 8. nu. 25.* vbi sic asserit: Statutum quo decerneretur, ut is, qui nondum habet ius in re bonorum, quæ possessurus est, dominus sit, si in sæculari conuictu permaneat; eorundem autem nõ liberum dominum nanciscatur, si Religionem ingrediatur, nequaquam licitum est; libertati enim Ecclesiasticæ aduersari videtur, ac proinde teneri eius auctores excommunicatione, quæ est in Bulla Cernæ. Ita Pontius.

Ex quibus inferendũ est, non esse admittendas illas condiciones, quas aliqui in suis testamentis apponunt, videlicet, *do, lego, si religionem ingrediarius, si in sæculo permanearis*, quidquid in contrarium asserat Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 34. num. 11.* quem meritò Pontius *vbi sup. n. 20.* solidè, ut semper solet, impugnatur; & ego etiam puto contra eundem Sanchez *n. 12.* Molinam *10. 1. tract. 2. disp. 207. à n. 13.* & alios, si legètur ducenta, si nubat, centum si Religio-

ligionem ingrediatur, deberi ducēta Religionem ingredientem. Ita Lessius *lib. 2. c. 18. dub. 15.* Comitulus in *Resp. mor. lib. 7. q. 7.* & alij. Sed de hac quaestione nos fufius alibi.

RESOL. CXXVI. *An Reges, & Principes recipiant suam potestatem immediatē à Deo?*

Affirmatiuam sententiam docet Ceuallos & aliqui Iurifconsulti, sed contrariam omnino amplectendam esse puto, vt docet Io. Beltramus in *propugnaculo Eccles. libertatis*, asser. 1. §. 7. nu. 20. Maynardus de *privileg. Eccles. p. 1. art. 5. n. 9.* Comitulus in *tract. Apolog. cap. 3. n. 2.* Bellarminus in *respons. ad duos libellos cuiusdam Theologi. fol. mihi 4.* & Seruantius in *Defensione potest. & immunitat. Eccles. propos. 1.* Basilus Pontius de *matrim. lib. 6. c. 6. nu. 5.* & in specie aduersus Ceuallos Io. de Maderiaga in *tract. de Senatu. c. 39. §. 2. vbi in fol. 467.* sic asserit: *Este es privilegio de la sola silla Apostolica, que recibe immediatamēte de Dios la potestad, de tal manera, que no tiene que recebirla del pueblo, porque la tienen aunque no quiera el pueblo, y aunque resista todo el Mundo, pero los Principes Seglares la tienen de Dios, mediatamente d'el pueblo de tal manera, que si el pueblo no quisiera no huieran subido a ser Rey. Sed presentem quaestionem fufius explicat Tannerus in 2. 2. disp. 5. q. 5. dub. 1. à n. 8. & Suarez contra Reg. Anglia lib. 3. c. 2.*

Nec obstat, quòd homines eligere Pontificem dicuntur; nam eligendo seu nominando, nullam ipsi potestatem, vel auctoritatem Pontificiam electæ personæ tribuunt, sed eam solummodò Deo veluti præsentant, & offerunt, à quo demum suam potestatem accipiat: est igitur electio ista tantum conditio, sine qua Deus potestatem Pontificis in hominem non transferret; non autem ratio, seu medium quo electores ipsi eam potestatem electo tribuant, vt in aliqua Regis, Principis, &c. electione fieri solet. Omitto etiam, quòd aliqui Iurifconsulti docent, Principes & Reges à Summo Pontifice potestatem recipere, vt tradit Peregrinus de *privileg. fisci. lib. 1. tit. 2. n. 37.* Valenzuola in *defens. monitor. part. 5. numer. 226.* Ioseph Sese de *inhibition. cap. 8. §. 1. num. 2.* Alphonsus Azevedus in *recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 11. n. 16.* & alij.

RESOL. CXXVII. *An privilegium exemptionis à iurisdictione temporalis clericis concessum fuerit, & in ceperit tempore Constantini?*

Affirmatiuam sententiam docet Salgado de *Protect. Regia. to. 1. p. 1. c. 1. Prel. 1. nu. 51.* Ceuallos *tract. de cognit. per viam viol. in proœmio. c. 5. n. 11.* & alij penes ipsos.

Sed supradicti auctores in hoc nō sunt audiendi, & ideo contrariam sententiam docet Io. de Maderiaga in *tr. de Senatu. c. 39. §. 2. fol. mihi 467.* Card. Bellarm. in *Respons. ad duos libellos cuiusdam Theologi. fol. mihi 8.* & probatur manifestè ex auctoritate Concilij Carthagin. 3. *can. 9.* vbi sic habetur: Item placuit; quisquis Episcoporum, Presbyterorum, seu clericorum, si derelicto Ecclesiastico iudicio publicis iudiciis purgari voluerit, etiamsi pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat, &

hoc in criminali actione; in ciuili verò perdat, quod euicit. Ita illud Concilium, quod fuit celebratum centum triginta annos ante Constantinum. Vnde apparet manifestè falsitas contrariæ sententiæ. Vide etiam Concil. Chalcedon. *cap. 9.* & Agathense *can. 32.* Rectè igitur Bellarm. *vbi sup.* sic asserit: *Ecco quanto sia falso, che prima del tempo di Giustino non ci fusse distinzione di foro; ma perche Giustino non si vspurgò grande autorità in voler giudicare le cause de gli Ecclesiastici, però Menna Patriarcha di Constantinopoli domandò all' Imperatore, che al meno lasciasse alli Vescoui la cognizione delle cause ciuili, & l'Imperatore lo concesse.* Ita ille. Vnde apparet, quàm cautè legendi sint aliqui Iurifconsulti, quando loquuntur de immunitate, & potestate Ecclesiastica.

RESOL. CXXVIII. *An Princeps possit leges condere circa matrimonium?*

Posse quidem quantum ex se est, attamen eam potestatem sibi reseruasse Pontifices, putat Sanchez *to. 2. l. 6. disp. 3. n. 2.*

At contrariam sententiam docet Basilus Pontius de *matrim. l. 7. c. 2. nu. 3.* nempe ex se non posse Principes legem aliquam constituere circa matrimonia. Licet enim materia huius Sacramenti contractus sit, non satis est, vt possit Princeps sæcularis leges condere ad substantiam matrimonij directè, vel indirectè pertinentes; cum ex eo, quòd ea materia per Christum sacra facta est, iam extra iurisdictionem sæcularem sit.

Ex his infert idem Pontius *n. 4.* neque circa accessoria matrimonij posse Principem sæcularem, ex defectu potestatis, legem ferre, si eo accessorio impeditur principale: posse tamen circa alia accidentalialia, vel accessoria, quæ non pertinent ad eius substantiam, neque ex se impediunt principale, vt verbi gratia ferre leges circa dotem, & lucrū dotis, vel donationes inter virum & uxorem, & spōsalitiam largitatem, & similia. Vide etiam Riccium *p. 3. dec. 178.* & Bellettum in *disquis. p. 1. tit. 2. de exemptione clericorum à statutis secularium, §. 4. n. 43.* & 44. vbi latè disserunt, an Principes possint statuere aliquid cōtra matrimonij libertatem. Sed de hoc supra etiam satis dictum est.

RESOL. CXXIX. *An edictum, seu statutum de non edificandis Monasteriis, seu habendis cæribus Religiosorum sine licentia Principis, sit contra immunitatem Ecclesiasticam?*

Posset aliquis respondere quòd non; quia per decretum hoc consulitur aliis Monasteriis iam erectis, ne scilicet alimenta eis desint ob aliorum ædificationem, & multitudinem, & ne pretextu boni, & quæsito pietatis colore, perniciosæ societates ineantur.

Sed tale statutum esse cōtra Ecclesiasticam immunitatem docent Doctores, vt Vgolin. in *Respons. ad Iurifcons. Gymnasij Patavini. cap. 6. §. 5. nu. 2.* Valenzuola in *defens. cens. Pauli V. p. 2. per totam.* Collegium Bononiense in *respons. pro liber. Eccl. n. 43.* & alij, quia hoc est iurisdictionem Ecclesiasticam vsurpare; & ideo inter alias causas, ob quas licentia Prælatorum

rum requiritur, dum Monasteria, & nouæ Religiones in ciuitatibus introducuntur, hæc est; vt videant ac perspiciant, vnde & quomodo dicti Regulares sustentari possint: non enim permittitur eorum ædificatio, si non habeant vnde sustententur. Hæc omnia igitur spectat ad Ecclesiasticos, & non ad Principes laicos considerare. Vide supra in *Resolut. 60.*

RESOL. CXXX. *An N. Religiosus professus, qui miscuit se enormibus, amiserit priuilegium fori, ita vt sine metu censurarum possit illum Iudex laicus punire?*

Suppono primò, Religiosum professum numquam perdere priuilegium fori, etiam si apostaret à Religione, habitumque dimitteret, nisi in casibus, quibus illo priuilegio priuantur clerici in sacris instituti, propter delicta in aliquo canone expressa. Ita DD. communiter. Vide Layman in *Theol. mor. l. 4. tr. 9. c. 7. n. 5.* & Aldrete de *Religiosa disciplina tuenda, lib. 1. c. 3 per tot.*

Suppono secūdò, professum Religionis approbatæ, æqualem esse initiato Ordinibus sacris, quoad priuilegium fori; est enim mancipatus seruitio Ecclesiæ, & Religionis, & additus diuino obsequio, nec ampliùs ad sæcularem statum redire potest. Ita Nauarrus de *priuileg. conf. 25. n. 7.* Rodriq. to. 2. q. 2. art. 3. Scaccia de *iudic. to. 1. c. 11. n. 82.* Syluest. verb. *excomm. 6. n. 7.* & alij.

His suppositis, posset aliquis respondere ad dubitationem propositam, affirmatiuè. Primò, ex auctoritate *c. perpendimus, de sent. excomm.* Secūdò, ex *c. 1. de apost.* Tertiò, ex *c. ex parte, de priuileg.* & ita docent Doctores, quos citat & sequitur Farinac. de *inquisit. q. 8. n. 54.* & Iulius Clar. in *pr. crim. l. 5. q. 36. n. 23.* quibus ego addo Syluest. verb. *excommunicatio, 6. nu. 7.* Caietanum in *sum. verb. excommunicatio, c. 11. not. 7.* Coriolanum in *Expos. Bull. Cæn. excomm. 19. cas. 3.* Molinam to. 4. tract. 3. disp. 49. n. 21. Reginald. to. 2. lib. 19. c. ult. sect. 1. nu. 70. Grassum in *dec. aur. p. 1. lib. 4. c. 20. n. 151.* Bobadillam in *Polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 95.* Heuia in *Curia Philipp. p. 3. §. 3. n. 30.* Scaccia de *iudic. to. 1. c. 11. n. 79.* & Riccium in *praxi, tom. 1. Resol. 172. n. 2.* vbi sic asserit, quòd in Regno vtriusque Siciliæ ad instantiam Imperatoris Caroli V. Summus Pontifex Clemens VII. pro bono regimine concessit, vt absque trina monitione procedi possit contra clericos incedentes sine habitu, & tonsura, ac se immiscuentes sæuis & enormibus.

At his minimè suffragantibus, contrariam sententiam prorsus amplectendā esse existimo. Dico igitur, supradictum N. Religiosum gaudere priuilegio fori, eò quòd non fuerit monitus: & ita in terminis casus nostri, docet sapientissimus senex Nauar. de *priuileg. conf. 25 per tot.* loquens de quodam Religioso professo, non autem sacris Ordinibus initiato, qui plurima & enormissima delicta perpetraverat. Idem etiam docet communiter Theologi, vt Io. de la Cruz in *direct. conf. p. 2. de Sac. ord. dub. 8. concl. 4.* ex Societate Iesu Comitol. in *Responf. mor. lib. 1. q. 96. n. 3.* Filliuc. tom. 1. tract. 17. c. 11. n. 314. ex nostra Religione Megala in 3. p. lib. 3. cap. 11. n. 30. 31. & 32. Francisc. Aponte *conf. 24. n. 4.* vbi ex Butrio, & aliis, sic asserit: Sunt necessaria ad hoc, vt

clericale priuilegium quoad forum perdatur. Primò, quòd non incedat in habitu. Secūdò, quòd immisceat se enormibus. Tertiò, quòd in aliis frequentauerit. Quartò, quòd in aliis sit deprehensus, Quintò, quòd sit monitus. Sextò, quòd post monitionem fuerit corrigibilis. Ita etiam docet Rodriq. tom. 2. q. 2. art. 5. Bonacina de *legib. disp. 10. qu. 2. punct. 1. §. 1. n. 5.* Angel. in *ver. Clericus 10. n. 1.* Tabiena verb. *excomm. 5. n. 25.* vbi carpens Syluestrum, sic ait: Quidam dicunt, quòd opinio quæ dicit, qui perdit priuilegium fori, est practicanda; sed me degente Bononiæ, practicata est opinio contraria, toto approbante studio. Nec desunt pro hac sententia doctissimi Iurisperiti. Nam præter Abbatem, Io. Andreæ, & alios quos adducit Farinac. vbi sup. illam mordicus tenet Ceuallos tr. de *cognit. per viam viol. p. 2. q. 75. per tot.* Anguiano de *leg. lib. 2. contr. n. 19. 21. & 24.* Albertin. in *cap. quamquam, de Heret. q. 14. n. 11.* Alexand. de Imola lib. 1. *conf. 8.* Salsedo in *annotat. ad Pract. crim. Bernardi Diaz, cap. 141.* Bellettus in *disquis. cleric. p. 1. tit. 3. §. 7. n. 3.* Barbosa in *Collect. tom. 2. lib. 5. tit. 39. c. 25. n. 2.* Ambrosin. de *imm. Eccles. c. 17. n. 16.* Facchineus in *controu. lib. 9. c. 28.* Triuilanus lib. 2. *dec. 48. n. 17.* & alij penes ipsos. Vide etiam Zipeum in *nouo iure Põficio, lib. 2. tit. de foro compet. n. 36.* Et ratio est clara, & expressa habetur in *cap. in audientiam, & in c. contingit, de sent. excomm.* vbi Summus Pontifex determinat, quòd non præcedente trina monitione, clericus non amittit priuilegium fori. Quæ doctrina est ita vera, vt clericus etiam incorrigibilis non amittat priuilegium fori, nisi priùs ter fuerit monitus, vt ex multis probat Alterius de *conf. to. 1. disp. 1. lib. 2. c. 6. fol. mibi 183.* Vide etiam pro hac sententia Decretalem Bonifacii VIII. si *Iudex laicus, de sent. excomm. in 6.*

Nec faciunt pro contraria sententia canones adducti. Nam dicendum est, vt iura iuribus concordentur, canones illos intelligendos esse, quando præcessit trina monitio, cum alia iura clament, vt notatum est, clericos non amittere priuilegium fori, nisi præcedente monitione. Ergo, &c. Et ita respondet noster Megala vbi sup. in 3. p. lib. 3. cap. 11. n. 31. Ambrosin. de *imm. c. 17. n. 16.* cum aliis. Vnde Albertinus vbi sup. in *cap. quamquam, de Heret. q. 14. n. 11.* Io. Lupus tract. de *libert. Eccles. p. 2. q. 9.* Alterius de *conf. to. 1. disp. 1. lib. 2. c. 6. fol. 185. col. 1.* putant in casu *c. perpendimus.* præcessisse monitionem. Nec valet dicere cum Vincentio de Franchis *decis. 463. nu. 15.* & aliis, quòd in nostro casu idem operatur diuturnitas temporis, quod trina monitio. Nam respondetur, quod iura non distinguunt, sed absolute asserunt necessariam esse monitionem. Et Doctores pro nostra sententia adducti loquuntur de clericis in enormitatibus inueteratis, & ita intelligunt illa iura, prout realiter, & sine tali distinctione intelligenda sunt.

Vel posset aliquis respondere ad *c. perpendimus,* quòd loquitur de priuilegio canonis, & non fori. Et ita præter DD. citatos respondet Coninch de *Sac. disp. 14. dub. 15. n. 160.* & Suarez vbi inf. & de *conf. disp. 22. sect. 1. num. 13.* & patet ex contextu litterarum. Nam in dicto capite narratur quemdam Comitum curasse suspendi Presbyterum, qui abiecto habitu,

bitu, seditionem fecerat; diciturque illius interfectores non mittendos quidem pro absolutione ad Pontificem, (quia scilicet non erant excommunicati) iniungendam tamen iis esse penitentiam, quia scilicet peccauerant usurpando iurisdictionem in non subiectum. Si autem talis Sacerdos amisisset priuilegiū fori, fuisset subiectus illi Comiti, & merito suspensus; atque ita eius interfectores non peccassent. Vnde, ut diximus, clarè patet, quòd in hoc canone Summus Pontifex loquitur de priuilegio canonis, & non fori. Vel dicendum est, cum Anguiano tract. de legib. lib. 2. contr. 15. n. 29. quia in casu particulari dicti cap. perpendimus, periculum erat in mora, quòd non accidit in casu nostro. Ergo, &c.

Ad c. 2. de apostatis, respondeo cum Suarez vbi inf. quòd loquitur de clericis minoribus. Vel melius dicendum est, quòd in hoc textu nō dubitatur de iurisdictione Ecclesiastica, sed an clericus perdat priuilegium clericale sine vlla monitione. Et huic dubitationi respondet Pontifex; cum per censuram Ecclesiasticam non præcipimus liberari. Et sic non vult Pontifex ei succurrere, ut liberetur, & assignat rationem, quia indignum est eis ab Ecclesia subueniri, per quos constat in Ecclesia scandalum generari. Et sic non dicitur in eo textu, an ij qui talem clericum cōprehendunt, & manus violentas in eum iniiciunt, excommunicationem incurrant: sed quòd non vult tales clericos iuuare. Neque ex hoc bene sequitur, permitti Iudicibus sæcularibus facultatē eos apprehendendi, tãquam exutos omni priuilegio clericali. Ratio autem dubitandi erat, quia adhuc clericus retinebat priuilegium clericale, ex eo quia ter monitus non fuit. Et ita respondet ad verbum Ceuallus 1r. de cognis. per viam viol. p. 2. q. 75. n. 15. & ante illum Fachin. vbi sup. in contr. lib. 8. c. 29. vnde noster P. Megala asseruit in 3. p. lib. 3. c. 11. q. 1. nu. 31. dict. c. 1. de Apostat. non probare Iudices laicos posse punire prædictos clericos apostatas, sed tantum non præcipere Iudicibus Ecclesiasticis, ut per nouas censuras cogāt Iudices sæculares, qui huiusmodi clericos retinent, ad illos dimittendos. Vnde fit, ut in hoc casu possint Episcopi, si volunt, cogere laicos per censuram Ecclesiasticam, ut huiusmodi clericos captos ad sua tribunaia remittant; hoc tamen facere non tenentur: sed quamuis Episcopi taceant, nullum tamen ius laici acquirunt ad puniendos prædictos clericos, cum ob hoc de illorum foro non efficiatur. Ita noster Megala.

Ad c. ex parte, de priuilegiis, multipliciter respondent Doctores apud Barbosam in collect. 10. 2. lib. 5. tit. 33. c. 27. n. 3. Sed mihi placet responsio P. Suarez contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 27. nu. 24. Butrij in d. c. ex parte, Couarruuiæ, & aliorum, quòd dictum cap. loquitur de clericis minoribus, ut c. vnicum, de vita & honest. cler. & clem. 1. eodem tit. Vel dicendum est cum Abbate in d. c. perpendimus, n. 8. Couarr. Pract. 99. cap. 32. nu. 2. quia dictæ constitutiones pœnales sunt, idèò non debent ad alium casum extendi: & cum sint casus particulares, non est trahenda illatio ad alios casus etiam maiores, ut rectè notat Alterius de cens. tom. 2. disp. 1. lib. 2. cap. 6. fol. 184. col. 2.

Paris 1.

§. hoc autem, & fol. 184. col. 2. §. respondeo, & Fachineus vbi sup. lib. 9. contr. c. 28. in fine.

Ad priuilegium verò Clem. VII. in contrarium adductum, respondeo, quòd firmat nostram sententiam. Nam ex illo apparet, non posse sine monitionibus, Principes clericos facinorosos punire. Sed an dictum priuilegium sit verum, nescio: & an sit reuocatum per Bullam Cœnæ, remitto me ad Patres Theologos Religionis Seruorum in defens. cens. Pauli V. c. 8. n. 19. 10. Beltranum de Guevara in propugnac. Eccl. libert. §. 7. n. 43. asser. 1. Sayrum de cens. lib. 3. c. 25. nu. 10. Duardum in Bull. Cæn. lib. 3. §. 5. qu. 1. num. 1. Maynardum de Priuileg. Eccles. p. 2. art. 18. n. 10. Barbosam in collat. tom. 1. lib. 1. tit. 2. cap. 10. nu. 25. & alios. Adde, quòd licet tale priuilegium non esset reuocatum, tamen nihil operatur in casu nostro. Nam hoc priuilegium, ut patet ex ipsius contextu apud Martham de iuris. p. 2. c. 32. num. 38. loquitur de clericis minoribus, non autem de Religiosis professis, qui ut supra notauimus, æquiparantur initiatis sacris Ordinibus. Vnde ex his omnibus manifestè apparet, supradictum Religiosum gaudere priuilegio fori, nec posse illum vllò pacto Iudicem laicum, sine incurfu censurarum, punire. Vnde ex ipsismet aduersariis Clarus & Farinacius cum formidine, & cum protestatione correctionis Romanæ Ecclesiæ, contrariam sententiam docent. Et Caballus, licet cum Farinacio & aliis stet aduersus nostram sententiam; tamen vbi supra, cas. 60. n. 22. tandem in hæc verba prorupit. Non caret (ait) dubitatione opinio per Franchis firmata, quòd tali priuilegio priuatus sit clericus, quādo plura commiserit delicta, & in eis perseverauerit: nam multi non modicę auctoritatis contrarium tenēt, & adhuc monitionem necessariam dicunt, ut ex superius allegatis apparet. Et negari nō potest, quin in dubiis amplectenda sit opinio, quæ fauet Religionis, & Ecclesiæ libertati. Ita Caballus. Puto igitur, in casu occurrenti consulendum esse Summum Pontificem: & obsecro Dominos Iudices, ut legant doctissimum P. Suarez contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 27. n. 24. & 25.

Sed aliquis forsitan instabit dicendo, quòd fatemur a Superiore supradictus Religiosus sit degradandus, & curiæ sæculari tradendus. Nam propter homicidia, & alia crimina qualificata, esse clericos degradandos, & curiæ sæculari tradendos, docent plures Doctores, quos citat & sequitur Farinac. vbi sup. quibus ego addo Aldrete de discipl. religiosa tuenda, lib. 2. c. 15. n. 4. Molinam de iust. 10. 4. tract. 3. disp. 49. num. 18. Auilam de cens. p. 4. disp. vnica. dub. 3. concl. 5. Gambacurtam de imm. Eccles. lib. 7. c. 14. nu. 12. Deltrium in disq. mag. lib. 5. sect. 16. Alterium de censur. 10. 1. disp. 1. lib. 2. c. 6. fol. 186. col. 1. Villalobos in sum. 10. 1. tract. 18. dub. 12. Ambrosin. de imm. Eccl. c. 17. n. 40. Bellett. in disquis. cler. p. 1. tit. 3. §. 18. n. 6. Barbosam de potest. Episc. p. 3. alleg. 110. n. 13. & alios.

Respondeo quòd aliqui docent, clericum non esse degradandum, nisi in casibus exceptis; videlicet hæresis, falsi commissi in litteris Apostolicis, & conspirationis in proprium Episcopum. Et ita tenent Aretinus, Albertinus, & Decius, qui respondent ad omnia argumenta Abbatis, & alij penes

Aldrete, & Farinacium *loc. cit.* Idem ex neotericis docuit Couarr. *lib. 2. var. c. 20. nu. 7.* Fachin. *vbi sup. in contr. lib. 8. c. 30.* Soufa in *Bull. Cæn. c. 16. disp. 82. n. 2.* Iulius Clarus in *pract. crim. lib. 5. q. 36. nu. 36.* Modius de *sacris Ordinibus. c. 32. n. 7.* Alterius de *conf. 10. 2. disp. 2. c. 2. §. 7.* & alij. Vnde stante contrarietate dictarum opinionum, existimo dictam degradationem minimè à Superiore Regulari faciendam esse, nec dictum Religiosum curiæ seculari tradendum, nisi prius cōsulto Romano Pontifice, vt volūt ipsimet aduersarij, Farinac. *vbi sup. de Inquis. q. 8. n. 81.* & Felicianus Episcopus Scalenis *tract. de cens. c. 14.* & Albertinus in *c. quamquam, de Heret. in 6. q. 11. nu. 45.* sic asserit: Episcopus debet consulere Summum Pontificem, quando delictum est enorme. Quod est notandum contra multos miseros Episcopos, qui clericum captum pro enormi delicto, sine consultatione Papæ degradāt, & tradunt curiæ seculari. Sic ille. Et ita Florentiæ consuluerunt Pontificem in casu clerici banniti, apud Caballum *vbi sup. cas. 60. n. 23.* Papiæ in casu clerici assassini, apud Maceratensem *var. lib. 3. Resol. 2.* & Hispali in casu quorundam Religiosorum, qui suum Prouincialem occiderunt, apud Bernardum Diaz in *pract. crimin. c. 97.* Vnde non assentior sententiæ Delrij in *disq. mag. l. 5. sect. 16.* Et hæc satis dixisse sit circa præsentem quæstionem, quam subscripserunt manu propria viri doctissimi, ex Societate Iesu P. Io. Hieronymus Sopranis Præfectus studiorum in Romano Collegio; P. Gregorius Pogrus Pœnitentiarius Sanctiss. Dom. N. ad S. Petrum, ex nostra Religione P. D. Aleffandrus Peregrinus, P. D. Thomas Pellicionius, P. D. Marcellus Megala, & P. D. Thomas Afflitto.

RESOL. CXXXI. *An Iudex Ecclesiasticus sit competens in causis sponsaliorum?*

RESPONDEO affirmatiuè. Ita docet Marius Antoninus Maceratenis *lib. 1. Resol. 79. n. 8.* Reginaldus in *Praxi, tom. 2. lib. 31. c. 36. n. 268.* Sanchez de *matr. tom. 1. lib. 1. disp. 69. n. 19.* Vnde secundum Marium Antoninū *vbi sup.* non sunt audiendi Glossa in *cap. non est, in ver. vxores.* & ibi Abbas *nu. 3. & 6. de sponsal.* Couarr. de *sponsal. p. 2. c. 7. n. 3.* & alij asserentes, Iudicem secularem posse compellere partes ad obseruanda sponsalia. Sed Sanchez *loco cit. disp. 29. n. 9.* docet Iudicem vtriusque fori competentem esse ad sponsaliorum coactionem, dummodo de ipsorum valore nihil agatur: quo casu solus Iudex Ecclesiasticus est cōpetens. Sed dum sponsalia certa sunt, potest Iudex secularis, vt dictum est, ad ea cōpellere, licet iuramēto firmata sint. Vide Abb. in *c. ex litteris, el. 2. de sponsal. in 4.* Rosellam *verb. sponsalia, n. 3.* Brunellum de *sponsal. concl. 16. n. 6.* & alios.

RESOL. CXXXII. *Ad quem Iudicem spectat, spiritualem, vel secularem, pendente lite super matrimonio, vel sponsalitiis, sequestrare puellam, causa explorandi voluntatem?*

AD Iudicem tantum Ecclesiasticum hoc spectare, tradunt communiter Doctores ex *c. cum de spons.* Et ita hanc sententiam docet Genuensis in *Praxi, c. 14.* Ragucius in *lucerna Parochorum, de ma-*

trim. q. 96. & 128. vide etiam Guttierrez de *matrim. c. 37.* Et idèd cum ad Episcopum spectet, iudicare de libertate consensus puellæ, poterit etiam iudicare de loco tuto, per quem peruenitur ad dictam libertatem consensus, ex regula *l. rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procur.* Vnde non valebit laico Iudici se offerre velle tradere puellam in loco, vbi vult ipse Iudex Ecclesiasticus. Et si interuenerit casus, vt ad tollendam suspicionem coactionis, necesse sit extra ciuitatem puellam extrahi; tunc equidem ipsa sponsa ex auctoritate Iudicis Ecclesiastici adducetur. Casus autem esse potest, si timeatur præsentia Principis, vel alicuius potentis. Et ita in facti contingentia; euenisse Mediolani testatur Riccius in *Praxi, tom. 1. Resol. 216. n. 3.* & notarunt etiam Genuensis *vbi supra, cap. 14. num. 4.* & Ragucius *q. 128. num. 2.*

RESOL. CXXXIII. *An in casu, in quo collecta, seu gabella, iuste clericis imponuntur, possint imponi inconsulto Romano Pontifice, & an dicta gabella, si excedant octauam partem valoris rei, sint iniustæ?*

DE primò dubio huius quæstionis egi supra in Resolut. 41. & cum aliquibus DD. sententiam affirmatiuam tenui, quibus nunc addo Hippol. de Marfiliis in *Pract. §. aggredior, n. 63.* Guiliel. Benedict. in *Relect. c. Raynutius, verb. & vxore, dec. 5. n. 470.* Gratianum in *discep. Forens. to. 2. c. 390. n. 19.* Carocium de *locat. p. 4. de Collectis, n. 37.* & alios adductos per Decianum *vol. 2. conf. 51. num. 61.* qui omnes asserunt in tali casu sufficere consensum Episcopi cum interuentu cleri, quia tunc necessitas equè primariò respicit vtilitatem laicorum & clericorum.

Non reticeam tamen, quòd aliqui hanc opinionem intelligendam esse existimant, quando tanta adesset necessitas, quòd sine periculo aut scandalo, ad Summum Pontificem recurri non possit: quia in tali casu sufficere Episcopi, & clericorum consensus, aliter minimè. Et ita tenent 10. Doctores, quos citat & sequitur nouissimè doctus Narbona in *3. par. Reop. lib. 2. tit. 4. l. 57. Glossa vnica, n. 24.* quibus ego addo Peirinum in *Priul. Minimor. to. 1. constit. 2. Iulij II. §. 33. nu. 141.* vide etiam Medin. de *recl. q. 15.* Gigas de *pens. q. 90. in fine.* Guttierrez *qq. pract. lib. 1. q. 3. per tot.* Azuevedum in *l. 11. tit. 3. lib. 1. n. 7.* Lopez *partit. 1. tit. 6. l. 54. ver. son tenedos.* Auiles in *c. 23. Prætorum, Glossa de Ordin. n. 7.* & alios.

Quoad secundum dubium, respondeo, aliquos dubitasse de iustitia gabellæ, quando excedit octauam partem valoris rei, ex auctoritate *l. ex prestatione, C. de vectig.* Et ita videtur docere Regens Correctus vir doctissimus in *Propugnaculo vectigalis serici, fol. mibi 21.*

Sed Iacobus de Graffis in *suis decis. p. 1. 2. c. 126. num. 37.* non obstante dicta lege, docet hodie non posse dari certam regulam, nec assignari certum terminum, quando gabella sit excessiua; & idèd totum remittit arbitrio boni viri, attenta necessitate, causa, tempore, & loco. Ita Grassius. Ego verò puto absolutè, si gabella ex aliis circumstantiis sit iusta, non obstare supradictam legem. Primò, quia

quia leges illæ posite *sub tit. de vectigal.* obligant tantum in Regnis nunc subditis Imperatori. Ita Suarez *de legib. lib. 3. c. 16. n. 3. & 8.* vide etiam Megalam *in p. 2. lib. 2. cap. 17. q. 5. nu. 71.* & alios. Sed quid sit de hoc.

Existimo supradictam legem esse per contrariam consuetudinem abrogatam; & ita in casu *l. vniuersi. sub eod. tit. de vectig.* docuit Azorius *3. p. lib. 3. cap. 21.* non esse consuetudinem damnandam, vbi cumque ea extiterit, soluendi collectas, vel gabellas, etiam ex rebus ad vsus proprios necessariis; quia non sunt istæ gabellæ prohibitæ iure naturali, sed solum ciuili, quod potest consuetudine abrogari. Sed totum hoc accidit in casu nostro. Ergo. Vide etiam Malderum *in 2. 2. tract. 5. c. 6. dub. 5. in fine.* Layman *in Theol. mor. lib. 3. tra. 3. sect. 5. p. 1. c. 3. m. 3.* Fañtem *in spec. confess. disp. 33. q. 22. nu. 4.* Tannerum *in 2. 2. disp. 4. q. 6. dub. 12. n. 345.* Ioan. de la Cruz *in direct. conf. p. 1. præcep. 7. art. 3. dub. 1. concl. 1.* Duardum *in Bull. Cæn. lib. 2. cæn. 5. q. 5. num. 8.* Grassum *dec. p. 1. lib. 4. c. 18. n. 82.* & alios. Et ita ex multis aliis iuribus, & rationibus, à P. Alexandro Neuola, & P. Cæsare Bosco Societatis Iesu viris doctissimis & amicissimis, cum aliis præstantissimis Iuriconsultis, etiam me præsentem & consulente, fuerunt ad instantiam Illustriss. Senatus huius Urbis, approbatæ multæ gabellæ, quæ in hac nostra Ciuitate excedunt in magna summa, octauam partem valoris rei.

RESOL. CXXXIV. *Quando laicorum facultates non sufficere censendum sit ad hoc, vt clerici cum consensu Episcopi, & consulto Romano Pontifice, contribuere in aliquibus casibus teneantur?*

HAnc questionem non inuenies apud multos Auctores, ideo supponendum est, clericos non teneri ad tributa, quæ imponuntur ad reficiendas vias, pontes, fontes, aut muros Ciuitatis, & similia, ad communem vsus ciuium, etiam clericorum necessaria, nisi in subsidium, nempe quando deficerent facultates laicorum. Hoc supposito, Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 25. nu. 15.* putat verba illa, *Vbi laicorum non suppetunt facultates,* quæ habentur *in c. non minus, & in c. aduersus, de imm.* intelligenda esse non de facultatibus communibus Reipublicæ. Et ita etiam docet Narbona *in 3. p. Reipol. l. 2. tit. 4. l. 57. Glossa vnica, n. 21.*

Sed Megala *in p. 2. lib. 2. cap. 17. q. 6. nu. 123.* magis amplè in fauorem clericorum de hac re loquitur, sic enim asserit: Tunc facultates laicorum non sufficere censendum est, quando considerata proportionem inter necessitatem, vel vtilitatem pro qua gabella imponitur, & ciuium facultates, hæc ad soluendam gabellam non sufficiunt, nisi ciues cogantur se eis priuare, quæ quotannis illis necessaria sunt ad viuendum secundum convenientiam sui status, quem vt Reipublicæ subueniant, minuere non tenentur, ac ideo eorum tunc facultates ad soluendas gabellas non sufficere censendum erit. Et de facultatibus particulariū ciuium loquor. Nam si Ciuitas ita in communi diues est, vt ex communibus redditibus communi necessitati, vel vtilitati commodè provideere possit, tunc nec ab ipsis secularibus gabellæ exigende

sunt, nisi ex consuetudine legitime præscripta hoc introductum esset. Ita Megala. Ex cuius sententia sequitur, quam raro clerici tenentur pro supradictis gabellis contribuere. Nam difficiliter potest accidere casus, in quo bona propria omnium & singulorum ciuium, ad huiusmodi opera efficienda non sufficiant.

RESOL. CXXXV. *An Inquisitores possint procedere contra Iudices laicos, si remissius agant cum hæreticis, si bi relictis, & penam mortis per ignem non imponent?*

Christophorus Anguianus, ex neotericis Iuriconsultis Hispanis, vir doctus, & Lector primarius Iuris Pontificij in Academia Complutensi, *tr. de legib. lib. 3. contr. 31. a nu. 37. vsque ad 44.* negatiuam sententiam sustinet, & mordicus docet, in tali casu Dominos Inquisitores non posse contra Iudices laicos procedere.

Sed contrariam sententiam omnino amplectendam esse existimo; quia Iudices laici in isto casu sunt meri executores, & tenentur iuxta leges statim hæreticum ad mortem damnare, vt tradunt communiter DD. quos citat Cenedus *ad decret. Collect. 55. n. 2.* quibus ego addo Suarez *de Paz in præ. to. 2. præ. 2. n. 30.* Io. de Hevia *in Curia Philip. p. 3. §. 3. n. 19.* Mendez *in Praxi Lusitana, lib. 2. c. 1. n. 16.* & Miranda *in Ordine iudiciario, to. 1. q. 1. art. 5. concl. 6.* Et idè aliter facientes, tamquam fautores hæreticorum habentur. Vnde apparet non bene Anguianum *n. 19.* asserere, quod nullo iure probatur, Inquisitores se posse ingerere ad puniendos supradictos Iudices; nam iura præbent Iurisdictionem Inquisitoribus puniendi fautores hæreticorum. Sed dicti Iudices, non punientes pœna mortis hæreticos, tamquam fautores illorum habentur. Ergo possunt per dicta iura contra illos Domini Inquisitores procedere. Et ita mecum sentit Pegna *in Direct. Inquis. p. 3. comment. 85.* vbi ponit verba Innocentij VIII. quæ hæc sententiam firmant. Vide etiam Farinacium *tract. de Hæresi, q. 185. nu. 162.* & Sanctarellum etiam *tract. de Hæresi, c. 60. dub. 4. n. 3.*

Notandū est etiam, non bene asserere Anguianum *n. 42.* quod si Inquisitores procedere possent aduersus tales Iudices, sequeretur absurdum, nempe quod incurrerent in irregularitatem. Nam respondeo cum Cenedo *in Pract. qq. q. 15. n. 5.* Henriq. *lib. 14. c. 12. n. 5.* in Glossa litt. D. Auila *de cens. p. 7. disp. 5. sect. 2.* Medina *in sum. lib. 1. c. 11. §. 10. reg. 4.* Sanctarel. *de Hæresi, c. 26. dub. 1. n. 8.* & aliis, in tali casu Dominos Inquisitores instando, vt executioni sententia mandetur, non incurrere in irregularitatem, vt infra etiam patebit. Manet igitur explosa sententia Anguiani.

Sed aduersus Iuristam Complutensem, Theologus Complutensis videatur; is est Petrus Lorca *in 2. 2. Thom. q. 11. art. 4. disp. 49. n. 9.* vbi asserit, Iudicibus secularibus omne arbitrium circa executionem sententiæ hæreticorum sublatam esse, non obstante illa obsecratione, quam Inquisitores premittunt solent, quando reum brachio seculari tradunt, petentes vt cū eo misericorditer se gerant: nā oblectatio illa inuenta est, vt Iudices Ecclesiastici euaderet irregularitatis periculū, per quam tamen

nihil committitur arbitrio Iudicis secularis, sed solum protestatur Ecclesia affectum suum, quo, quantum est in se, auerfatur pœnam sanguinis, & nolle si fieri posset, eam inferre. Sed quia talis protestatio non ita efficax poterat apparere ad euitandam irregularitatem, idèd Paulus IV. & Pius V. motu proprio decreuerunt, tam Inquisitores, quam quoscumque ministros, & Consultores, ab omni irregularitate immunes esse, quomodocumque ad condemnationem hæretici concurrant. Ita Lorca *vbi sup.* Dicendum est igitur contra Anguianum, in supradicto casu DD. Inquisitores posse contra Iudices laicos per censuras procedere. Sed ad aliam quæstionem circa iurisdictionem Inquisitorum deueniamus.

RESOL. CXXXVI. *An Inquisitorum iurdictio in familiares suos in criminibus aliis diuersis ab hæresi sit secularis, vel Ecclesiastica?*

Basilii Pontius *de matrim. lib. 5. c. 12. n. 15. & seq.* probat supradictam iurisdictionem esse in sua origine secularem, & quod secularis etiam conseruatur, vt patet ex diuersis Concordatis pro Regno Valentia, Sicilia, Aragoni, & Castella, quorum nonnulla refert Simanca *tit. 41. nu. 16.* in quibus Rex limitat, prout sibi æquum videtur, eiusmodi Inquisitorum iurisdictionem: quod quidè fieri à Rege non posset, nisi illa iurdictio, & secularis esset in sua origine, & secularis etiam conseruaretur, si enim Ecclesiastica fieret, non esset illius Dominus, vt eam limitare, aut suspendere posset. Vnde quoties inter Consiliarios Regios & Inquisitores aliqua controuersia oritur de iurisdictione, ad Regem recurritur, & quod illi placet, executioni mandatur. Quæ omnia euidenter demonstrant, hanc iurisdictionem esse secularem, ita vt eam extendere, limitare, & suspendere possit Rex, qui eam à principio concessit. Hæc & alia plura Pontius *vbi sup.*

Sed contrariam sententiam amplectendam esse existimo, quam nouissimè ex multis & solidis rationibus docet Hispanus Iuriconsultus Alphonsus à Narbona, vir eminentis litteraturæ *to. 2. in 3. Recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 20. Glossa 22. per tot.* Et ratio est, quia ex privilegio Summi Põtificis Ioannis XXII. vt notat Barbosa *de potest. Episcop. p. 3. alleg. 107. nu. 6.* Maceratenfis *lib. 3. Resol. 14. nu. 1.* Grassius *de effectib. cleric. effect. 1. n. 130.* Zanardus *in direct. Confess. part. 2. praecep. 1. c. 6. q. 31.* Farinac. *tract. de Hæresi. q. 128. n. 90.* & alij, Domini Inquisitores possunt tenere fami-

liam armatam: sub cuius nomine comprehenduntur, vt docet Zanardus, Notarij, Aduocati, Consultores, Fiscales, Birroarij, & familiares omnes. Ergo iurdictio in supradictos est Ecclesiastica, non secularis, sicut iurdictio Episcoporum in laicos suos familiares, qui gaudent priuilegio fori. Deinde temporalis iurdictio spiritali & Ecclesiastica coniuncta, Ecclesiastica est censenda. Ergo. Vnitum enim, & annexum, naturam sequitur illius, cui annexio fit. Dicendum est igitur, quod Domini Inquisitores in examinandis familiarium & ceterorum officialium causas, ex vi & potestate Ecclesiasticæ iurisdictionis cognitionem habent, vel saltem ex Regia iurisdictione per incorporationem, vel unionem in Inquisitores translata, & idèd excommunicandi potestatem habent. Ceteras rationes, nam ego breuitati studeo, videbis apud Narbonam *vbi sup.* qui ad satietatem solidè & perdoctè hanc quæstionem examinat aduersus Allegationes Iosephi Mur, hodie latètes iussu supremi Inquisitionis Senatus.

Restat modò respondere ad argumentum de Concordatis, quod adducebat Pontius *vbi sup.* Dico igitur cum Narbona *loco cit. n. 21.* quod tantum abest, quod Inquisitores Regiam iurisdictionem, ad tractandum familiarium causas, ex concordatis istis tantummodò obtineant; vt imò concordata hæc facta fuerint, non contradicente supremo Inquisitionis Senatu, ad restringendam potiùs & limitandam generalem illam iurisdictionem cognoscendi de omnibus & quibuscumque delictis à familiaribus commissis, quam Inquisitores ex potestate Ecclesiastica noscebantur habere, quam ad aliquam iurisdictionem illis nouiter elargiendam. Quare in concordatis huius Regni Sicilia adimitur Inquisitoribus facultas cognoscendi de quinque casibus ibidem expressis; in ceteris verò iure suo ac potestate eisdem Inquisitoribus relicta, & reseruata, procedendi per excommunicationem, & censuras Ecclesiasticas. Quod signum euidentissimum est, Inquisitores habere alioquin iurisdictionem Ecclesiasticam in prædictos familiares; nam si solum Regiam & secularem haberent, Rex ipse nõ posset permittere, aut attribuire potestatem cognoscendi per censuras in ceteris casibus, præter expressos, vt permittitur in supradicta concordia Sicilia. Ita Narbona *vbi sup.* lege illum, & non pigebit. Et hæc dicta sufficiant circa præsentem Tractatum de Immunitate Ecclesiastica.

TRACTATUS III.

De Comitibus seu Parlamento Regni Sicilia & Neapolis.

RESOLVTIO I. *De Donatiua, quæ in Parlamento Regni, Serenissimo Regi tribuuntur, & de eorum Iustitia?*

VPPONENDVM est tamquam certum, Donatiua Parlamenti nomine esse voluntaria, sed re vera esse necessaria. Ita in terminis testantur Doctores. Et quia fundamentum

huius Tractatus consistit in hac veritate, ponam per extensum verba Doctorum. Io. Franc. Aponte *in suis decisionibus. part. 1. decis. 3. numer. 14.* sic ait: Donatiua, quæ singulis duobus annis fiunt, non dicuntur voluntaria, ita quod est hoc nomen simulatum; & propterea videmus, singulis duobus annis, irremissibiliter peti à Rege, cum litteris particularibus ad suum Proregem trans-

transmissis: & Populi, & Barones per Regias litteras particulares ad Parlamentum vocantur; vnde verè potest hæc appellari *impositio*, quæ singulis duobus annis fit per Regem, vt suis necessitatibus subueniat. Hæc ille. Mastrillus de Magistrat. tom. 2. lib. 5. cap. 15. n. 29. & seq. Donatiua Parlamenti licet voluntaria dicantur ad differentiam muneris, ad quod ex c. Regni tenetur Regnum, in quatuor casibus; attamen necessaria potiùs dici merentur, quia sunt loco seruitij, & pro Domino in bello adiuuando, suisque necessitatibus subueniendo, ad quod omnes tenentur. Idèd nomen hoc donatiui simulatum est, cum singulis tribus annis irremissibiliter petantur à Rege, cum expressis litteris ad Proregem transmissis, & pro effectu prædicto tria Regni brachia per litteras cõuocantur. Vnde verè *impositio* dici poterit. Idem cum iisdem verbis docet etiam ex nostris Regnicolis vir doctus Marius Giurba in suis decis. tom. 1. decis. 118. n. 10. & seq. Idem etiam docet Valenzuola, Velasquez conf. 99. punct. 4. n. 61. & ex Theologis P. Suarez de leg. lib. 5. cap. 17. n. 7. Et ex nostra Religione P. Molfelius in sum. to. 2. tract. 12. c. 22. n. 36. vbi asserit, supradicta donatiua esse reuerà impositiones, ita vt debeant habere condiciones requisitas ad impositionem gabellarum, & citat Syluest. ver. dominium q. 5. nu. 6. & Iacob. de Graffois p. 1. lib. 3. c. 1. nu. 7. vide etiam in nostris terminis tractantes casum Marin. Frecc. de subfeud. lib. 2. auctor. 3. Baron. num. 26. fol. mihi 323. conf. 1. & Bolognett. conf. 1. à n. 86. vsque ad 95. cum eruditissimo Bobadilla in Polit. tom. 2. lib. 5. c. 5. n. 4. & Basilio Pontio de impedim. matrim. causa 31. q. 2. §. II. & Petro Tholofano in sua Republica, lib. 24. cap. 5. n. 3.

Cum igitur ex dictis clarè appareat, quòd ad iustitiam donatiui concurrere debeant condiciones necessariae ad iustam gabellam imponendam; pro elucidatione huius materiæ, ponam breuiter aliquas gabellarum quæstiones in gratiam illorù, qui in dicto Parlamento interueniunt, vt possint à se abdicare multos scrupulos, & de iustitia donatiui rectè decernere.

RESOL. II. An Quanam condiciones requirantur ad impositiones iustæ gabellæ, & donatiui?

DVæ præcipuè, relinquendo alias, non necessario examinandas pro re nostra. Prima ex parte causæ finalis; nempe, quòd imponatur propter publicam vtilitatem, seu necessitatem Regis. Secunda ex parte causæ formalis, scilicet vt talis gabella, & donatiuum subditis imponatur proportionabiliter. Ita communiter DD. Turrianus in 2. 2. col. 2. disp. 44. dub. 1. & 2. Bonacina tract. de contr. disp. 2. q. 9. punct. 1. n. 2. Petr. de Aragon. in 2. 2. q. 77. artic. 3. Valentia tom. 3. disp. 5. q. 6. punct. 5. Suarez de legib. lib. 5. cap. 14. nu. 16. Barthol. à S. Fausto in specul. confess. disp. 33. q. 2. Salas de legib. qu. 69. tract. 14. disp. 15. sect. 10. nu. 118. Lessius lib. 2. c. 33. dub. 1. & 2. Reginaldus in praxi, tom. 1. lib. 10. c. 25. n. 372. Ledesma in sum. tom. 2. tract. 7. c. 2. Malderus in 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 2. Layman lib. 3. sect. 5. tract. 3. p. 1. cap. 3. nu. 2. Tannerus in 2. 2. disp. 4. q. 6. dub. 12. n. 343. & 344. Molfelius in sum. tom. 2. tract. 12. c. 22. n. 37. & 39. Syluius

in 2. 2. D. Thom. q. 66. art. 8. concl. 1. Villalobos in sum. tom. 2. tract. 8. dub. 13. num. 14. & 15. Aragon. in 2. 2. D. Thom. q. 62. art. 3. Valquez Opusc. de restit. cap. 5. §. 2. dub. 1. & 2. Molin. de iust. tract. 2. disp. 667. & seq. & alij. His ita constitutis, maximè circa primam causam insurgunt aliquæ difficultates, ordinarias de industria relinquendo.

RESOL. III. An donatiuum, & tributum impositum alicui Regno propter bella, & sumptus, quos sustinet Rex in alijs Regnù, sit iustum?

REspondeo affirmatiuè, cum Turriano in 2. 2. to. 2. disp. 46. dub. 1. n. 5. & 6. & eius Magistro doctissimo P. Gabriele Valquez Opusc. de rest. c. 6. §. 3. dub. 1. n. 7. & quia eius verba sunt pulcherrima, ponam hîc ea per extensum: Quamuis graue onus videatur nobis (loquitur de tributo Alcaualæ in Hispania) decimam soluere partem; tamen cum à Regis nostri Philippi potentia totum multarum prouinciarum pondus, imò & Christianæ Religionis pendeat, quippe qui solus hæreticis & Turcis Ecclesiam infestantibus non solum resistat, sed etiam pauciori sit, totam Italiam, Flandriam, Siciliam, & alia multa gubernet & defendat, in quarum defensione alieno aere grauetur in dies; iustitiæ legibus congruum fuit, vt tributorum aucta quota, nos qui in pace & tranquillitate degimus, Regi nostro subueniamus. At dicet aliquis, Relinquat Flandriam, deferat Italiam, vno suo antiquo Regno contentus sit, quod & sibi & nobis maiori futurum erit vtilitati. Sed numquid iura Regni patiuntur, vt Rex magno cum dedecore, timore inimicorum, antiqua Regna, quæ vel iure hereditario, vel bello iusto capta, ad eum pertinent, relinquat; maioresque in diem animos inimicorum commoueat, vt & Regnum etiam nostrum bello & armis oppugnare non dubitent? nõne salubrius erit, etiam si facultates in hoc omnes absumamus, vt inimicorù tela longè à nostris Regnis confringantur, ibique belli impetum, non tamen tam propè, sentiamus? Quod si animo quisque perpenderet, nobis vbique & omni tempore impunè licere terram excolere, messes colligere, fructibus terræ in pace & tranquillitate vesci, vnumquemque & vxore & filiis securo animo frui; è contrà verò, vbi belli furor sæuit, incolas terram excolere labore magno, & seminare, vt hostes colligant; nunc domum flagrare incendio, nunc vxores & filias raptas, filios occisos spectare, & propriam vitam quotidie discrimini expositam habere. Quis non magni faciat eam, qua fruimur, pacem? quis non vltro Regi tributa offerat, vt pacem conseruet, & conseruatam augeat? Sed contrà fieri videmus, vt homines hæc non perpenderes, ex alia verò parte nouam exactionem considerantes, & ægrè ferant, & contra Regem obmurmurent, sine causa tamen, & iniuste. Hæc Valquez; multum conducentia ad iustitiam primæ causæ imponendi tributa, & præbendi donatiuum, nempe propter bonù commune, & necessitatem Ser. Regis. Intellige tamen hæc omnia concurrente forma, de qua dicemus in Resolutione 5.

& quando non obstant leges municipales alicuius Regni, & in terminis, de quibus Aponte in *tract. de potest. Proreg. tit. 4. §. 1. nu. 4.* Sed aliam non minùs necessariam quæstionem circa præsentem materiam attingamus.

RESOL. IV. *An Rex, si culpa sua propter largitiones immoderatas, ludos, iniusta bella, &c. in egestatem incidierit, possit iuste imponere tributum, & Regnum illi donatiuum præbere?*

Respondeo, quòd sic; & in tali casu tenentur subditi largiri omnia necessaria ad defensionem & cõseruationem Reipublice, & ad id, quod necessarium esset ad Principis sustentationem, cõsiderata dignitate eius. Nam totum hoc postulat bonum publicum, quidquid sit de peccato Regis. Sic aduersus Medinam C. de *restit. q. 13.* Gabriel in 4. *dist. 15. q. 5. art. 1. concl. 3.* & D. Anroninum communiter tenent neoterici, & inter illos præcipuè Malderus in 2. 2. *tract. 5. c. 6. dub. 4.* Lessius lib. 2. *cap. 33. dub. 6. nu. 48.* Turrianus in 2. 2. *tom. 2. disp. 44. dub. 2. n. 5.* Molin. de *iust. tract. 2. q. 667. nu. 4.* Barthol. à S. Fausto in *specul. confess. disp. 33. q. 11.* Molfesius in *sum. tom. 2. tract. 12. cap. 22. n. 72.* & Vasquez *Opusc. de restit. cap. 6. §. 1. dub. 2. n. 24.* Et ratio est, quia inopia Regis vergit in perniciem totius Regni. Vt ergo imminenti malo prouideatur, licitum erit tributa imponere, vel de nouo augere. Parum ergo refert, si in inopiam incidierit Rex culpa sua, modò tributis impositis, vel denuò auctis, publico bono prouideatur.

Notat verò Lessius cum aliis ubi suprà, quòd Princeps in tali casu tenetur omnes sumptus parum necessarios excidere, & in posterum cõtineri se à prodigalitatibus. Quod, maximè notandum esse, ait Molina, à Confessariis, & Consiliariis Regum.

Restat modò examinare iusticiam causæ formalis talis donatiui, nempe, an sit impositum proportionabiliter, ita vt vires Regni possint sufferre tale onus. Et in hoc consistit difficultas, maximè quando agitur de donatiuo extraordinario. Videndum est igitur, quando gabella dicatur iusta ex forma, quia videlicet est proportionabilis in ordine ad populum.

RESOL. V. *Quanam forma seruanda sit in iusto tributo, & donatiuo?*

Multiplex, sed præcipuè (quæ facit ad casum nostrum) exigitur proportio in ordine ad vires Regni, & populorum; nam licet causa finalis tributi, nempe necessitas Regis, sit iusta; si tamen vires Regni non suppetant ad tributum ferendum, si imponatur, erit iniustum. Et sic, ait Salas *tract. de legib. disp. 15. sect. 10. n. 120.* contingere potest singula tributa per se spectata esse iusta, & multitudinem esse iniustam, quia excedit moralem facultatem subditorum.

Hinc allerebat doctissimus vir Bartholomæus Salonius de *iust. in 2. 2. tom. 2. q. 77. art. 3. concl. 6.* Proportio, & cõmensuratio formæ tributi debet esse cum populo, vt non imponatur nisi iuxta populi facultates, & vires: aliter iniquum est, & tyranni-

cum, si populus immoderatis vectigalibus grauetur, & in pauperiem redigatur. Optimù siquidem est, aqua fontis vti; non tamen fontem ipsum exhaurire, & venas illius exsiccare. Optimum, vt pastor de lacte gregis sui comedat: iniquum tamen illum excoriare. Ita neque potest Princeps immoderata tributa subditis imponere, cum non sit dominus bonorum ipsorum: sed illis tantum vti potest, & debet, ad ipsorummet subditorum vtilitatē: ita Salon. & Villalobos in *sum. to. 2. tract. 8. diff. 13. n. 5.* sic loquens: *Los tributos es necessario que sean de manera, que tengan proporciõ con las haziendas de los particulares, que saria iniusto poner grandes tributos, quando los vasallos estuuiesen pobres, que no los pudiesen pagar, porque si no se tiene atencion a la pobreza de los vasallos, destruidos ellos, quedasse destruido el Reyno, y el Rey.*

Idem asserit Rodriquez in *sum. p. 2. cap. 74. n. 2.* Ortiz etiam in *sum. c. 22. nu. 15.* asserit esse licita tributa, *Non siendo grande carga por los vassallos.* & ideo Turrian, in 2. 2. *to. 2. disp. 45. dub. 2. n. 7.* docuit Principem in imponendis tributis debere considerare propriam necessitatem per ordinem ad commune bonum, & necessitatem, & indigetiã subditorum. Et Io. Maderiaga lib. de *Senatu. c. 40. fol. mihi 474.* asserit: *Los Procuradores de las Cortes concidiendo mas que el Reyno puede por hauer la gracia del Rey, no solo peccan, si no que estan obligados à restituir los al Reyno.*

Dicendum est igitur ex veritate supradictorum cum nostro P. Molfesio in *sum. to. 2. tr. 12. c. 22. n. 36.* donatiua, quæ fiunt in Parlamento, debere esse in illa quantitate, vt possint vniuersitates ea soluere; aliter donatiuum erit iniustum ex parte causæ formalis; ideo Io. Franciscus Aponte in *tract. de potest. Proreg. tit. 4. de regal. impos. n. 45. fol. mihi 147.* asseruit in præbendis supradictis donatiuis considerandum esse, quanam sint vires Regni.

Vnde ex his omnibus apparet, quid dicendum sit de iustitia donatiuorum cuiuscumque Parlamenti, & præsertim, quando agitur de donatiuo extraordinario; nam si domini qui intrant in Parlamento, cognoscunt vniuersitates Regni, & populos posse sustinere tale onus, iustum erit donatiuum: sin aliter, iniustum. Vnde decisio, & resolutio talis casus magis pendet ex illis, quàm ex nobis; nã nos possumus tantum dicere, si adest necessitas Regis, & vires Regni suppetunt, iustum esse tributum, & donatiuum. Sed an adsit dicta necessitas, & vires Regni suppetant, ipsi videant, forsitan quàm primum ante Iudicem Deum de hoc ratione reddituri. Ita Vega in *sum. to. 1. c. 15. cas. 3.* Petrus à Nauarra de *restit. lib. 3. c. 1. n. 237.* & Pet. de Ledesma in *sum. to. 2. tract. 7. c. 2. fol. mihi 195.* ubi sic ait: *Si es ansi que las tales necesidades las aya de suerte que no se pueden suplir, si no espediendo tan rigorosamente este tributo del Alcaualla, no pertenece al Theologo determinarlo, lo que es cierto en Theologia es que si estas necesidades del Rey, y del Reyno no se pueden suplir de otra manera, iustissimo es el tributo: si se puede suplir de otra suerte, no es iusto: però esto el Rey, y los consejeros suyos lo han de iuzgar si es ansi, y han de dar cuenta à Dios supremo Iuez.* Sic ille, & ego. Verum est, quòd si insufficientia Regni Theologis constaret, tunc dicant, quid de tali insufficientia sentiunt, & nihil timeant.

Vnde

Vnde Io. Franciscus Aponte *loc. cit.* loquens in casu nostro de donatiuis, quæ in Parlamento Regi præbentur, ad Cõsiliarios sic ait: Perpendant bene ministri Regis omnia ex vtraque parte, quæ sint cauæ, quæ sint necessitates, quæ sint Regni vires, in quas necessitates inexcusabiles pecunia sit conuerrenda: si aliud adest expediens, non timeant faciem potentis: dicant veritatem coram Deo & hominibus, quia de anima certant, & de æternitate irreuocabiliter, in qua nihil potest Rex, nihil Prorex, nullus fauor, & nulla gratia. Sic Aponte.

Considerare etiam debent summopere Cõsiliarij, & Parlamentarij, ea quæ circa imposita semel donatiua, licet ad tempus, aduertit Capiblanco *tract. de officio Baronum, Prag. 10. nu. 6.* & ideò videant in illis imponendis quid faciant. Et considerent etiam attentè Arbitria, quæ proponuntur. Nā vt bene obseruat Consultor Matutæ in *respons. contra Messanen. fol. 4.* in practica sunt difficilia, & non reddunt postea in fractione panis, quod in theorica promittunt, sicut apparuit in Parlamento Ducis Ossunæ ann. 1612. Et hæc dicta sufficiant circa materiam cognoscendi iustitiam vel iniustitiam donatiui alicuius Parlameti. Sed quia olim à Nobilissimo viro, & alijs, de multis quæstionibus ad Parlamentum spectantibus interrogatus fui, illas breuiter exponam.

RESOL. VI. An liceat in Parlamento externos efficere Regnicolas?

IN magnam Regni vtilitatem redundare, vt non exteri, sed ex natione ad beneficia assumantur, docent doctissimi Iurisperiti Hispani, & præcipuè inter illos Olibanus de *iure fisci. c. 12. num. 14.* Alfonso de Azeued. *tom. 1. lib. 1. tit. 5. lib. 14. num. 1. & seq.* Georgius de Cabedo *li. de iust. patronatus Regiæ Coronæ. c. 20. per tot.* Salzedo in *addit. ad pract. crim. Diaz tot. c. 55.* Humada in *leg. 13. tit. 15. p. 1. gl. 2. nu. 4.* Paz in *l. 3. Taur. nu. 374.* Perez *l. 1. tit. 3. leg. 18. in glos. verb. que ninguno extrangero.* Ramirez in *tract. de lege Regiæ. §. 27. n. 16.* Barbosa in *collect. tom. 1. lib. 1. tit. 5. cap. 4. n. 7.* cum alijs in *l. Ecclesia, C. de Episc. & Cler. & in c. bene el 2. §. fin. de postul. prelat.* quos textus commendat in terminis pro casu nostro Luc. de Penna in *l. quisquis, C. de omni agro deserto. li. 11.* vbi etiam asserit pro hac conclusione totam dist. 71. Decreti facere. Et hoc etiam docent ex Theologis præter Sorum & Salorium, Acosta in *Bulla Cruc. q. 69.* Rodriguez etiam in *Bull. Cruc. §. 9. in addit. fol. mihi 158.* Rebelius de *oblig. iust. p. 1. l. 3. q. 4. n. 2.* Valentia *tom. 3. disp. 5. q. 7. punct. 21.* Turrian. in *2. 2. tom. 2. disp. 2. dub. 5. n. 3.* Nauarra de *restit. li. 2. c. 2. nu. 165.* & Ledesma in *sum. tom. 2. tract. 7. c. 2. diff. 6.* Et ratio est, quia homines naturales eius prouinciæ, communiter vtiliores sunt suis Ecclesijs, & maiori affectu eas prosequuntur, maioremque curam adhibent in earum gubernatione. Secundò, Regnicolæ magis residet in Ecclesijs suis, quam externi qui facile habent occasionem se eximendi à residetia, & solent commutare beneficia pensionibus impositis, quod redundat in damnum Ecclesiarum. Tertiò, & hoc est maximum argumentum, incolæ ea spe animantur eorum filios litteris ac bonis moribus imbuere, & informare, maximè cum ipsi suo labore decimas,

ex quibus fiunt beneficia, soluant. Vnde in Hispania, vt notat Henriquez in *sum. lib. 14. c. 12. nu. 6.* extraneus est incapax per legem Regni ad obtinendum beneficia, ita vt ipso facto amittat beneficia obenta.

Ex his manifestè apparet, quàm cautè & difficulter in Parlamento sint exteri inter Regnicolas admittendi; nisi qualitas personæ sit ita considerabilis, vt hoc efficere redundaret in ipsius Regni & Ecclesiarum vtilitatem. Sed experientia vt plurimum contrarium demonstrat. Caueant igitur hoc facere propter humanos fauores, in dānum propriæ nationis, & incolarum Regni iniuriam: nam cum sint filij, priuantur pane domestico, vt ille frāgatur extraneis. Post hæc scripta, inueni Hieronym. Suritam, rerum Hispan. nobilissimum scriptorem, obseruasse *tom. 6. lib. 10. cap. 99.* Ferdinandum Regem Catholicum in suo testamento filio Principi commendasse *muy encarecidamente, que no hiziesse mudāza de los oficiales, que el tenia en los Reynos de Aragon, por que entendia que era cosa muy necessaria, que los officios se proueyessen en personas naturales de la misma tierra: afirmando, que tenia experiencia, que era esto lo que mas conuenia.* Hæc ille.

RESOL. VII. An plures Vniuersitates, & Barones Regni possint constituere vnum aut alterum in Procuratorem ad effectum intrandi in Parlamento?

RESPONDEO in rigore, & absolute loquendo, non esse illicitum, si sciant Procuratores esse timorata conscientia, & amatores boni publici, non querentes semetipsos, sed communem Regni necessitatem: verum vt plurimum hoc facere, non est expediens. Sed de hac re differentem nō Religiosum audiant, sed vnum ex primis Cõsiliarijs, quem tunc Rex noster habebat, is est Io. Francisc. Aponte in *tract. de potest. Proregis, tit. de elect. official. §. 5. n. 23.* vbi ait: Permissus est abusus, vt procurationes omnes ad preces ministrorum in ipsorum personas fiant, vel ab eis dependentibus: Populi enim inscij, & ignari, & insipientes sic venditi, & consumpti reperiuntur donando, quæ numquam cogitauerunt in ipsorum perditionem, tenètes labia clausa ob metum, contra sanctam & indubitatam Regis intentionem. Quæ etsi apparenter videantur redundare in eius vtilitatem, omnia effectiue sunt in ipsius inestimabile damnum, ob exinanitionem populorum diminutione Regni reddituum, & in offensionē diuinæ iustitiæ, ob quam sanguis pauperum perpetuò clamat. Et quānam gubernatio est ista pro futuris contingentibus, vt Parlamentum, & congregatio tanti ponderis, pendeat ab vno, vel duobus, in quorum personas procurationes omnes factæ reperiuntur, & vltra isti gratificati remaneant, & nulla Regni gratia adhibeatur, quod quotidie se exuiscerat, & toto corde fideliter procurat suo Regi inferuire. Iudicent hæc prudentes. Benè tamē video, quòd multi me irridebunt, & hæc parui facient. Ego sum Iudex supremus, Regens collateralis, illiusque Decanus; sed non erubescam dicere, quòd omnium malorum causa sint mali Iudices, & mali Cõsiliarij decipiunt Reges. Hæc omnia Aponte; quæ, vt cum magno

magno zelo, ita cum maiore veritate fuerunt dictata. Nam quæ recta ratio poscit, ut duo vel tres in Parlamento possint concludere quidquid velint, in damnum & perniciem totius Regni, & Vniuersitatum? Exterminetur igitur hic abusus.

RESOL. VIII. *An si aliquis, qui intrat in Parlamento tamquam Procurator, possit rogatus substituere alterum in Procuratorem?*

Asserunt mihi, casum hunc frequenter accidere. Nam videntes aliqui Procuratorem alicuius Vniuersitatis, timorata conscientia, non concurrere ad aliquam rem iniustam in Parlamento tractandam; rogant illum ut alium in procuratorem substituat, qui postea iniquis eorum placitis libenter adhærebit. Et ideo ad quaestionem negativè respondeo. Nam licet procurator cum potestate substituendi, virtute potestatis ei tradita, non teneatur de facto procuratoris substituti, quia videtur hic procurator constitutus à domino, mediante persona procuratoris, ut dicit glossa in cap. 1. de procur. in 6. & in specie tenet Salic. in l. quod quis, C. de procur. q. 5. tamè hæc omnia intelligenda sunt, ut advertit Vincent. de Franch. tom. 1. decis. 212. si aliqua culpa procuratori substituendi imputari non potest, quod accidit in casu nostro. Nam procurator, qui vult substituere, cognoscit iniustitiam donatiui, vel rei in Parlamento tractandæ, & videt, quod requiritur substitutio procuratoris in alterius personam, in damnum Regni, & illius Vniuersitatis de qua extat procurator: ergo illam faciendo peccabit.

RESOL. IX. *Procuratores, & alij intrantes in Parlamento, an debeant proponere aliquid, licet ab illo qui caput est Parliamenti, non proponatur?*

Respondeo affirmativè: debent enim exponere necessitates Vniuersitatum, & totius Regni, an habeant vires soluendi donatium, de quo agitur, debentque rationes pro eorum voto declarare, etiam si alij contrariū sentirent. Nam ut observat Molfesius in sum. tom. 1. tract. 6. c. 16. nu. 119. forsitan vota sua mutabunt; & ita scio, ait ille, pluries euenisse, etiā in viris supremis, & regent. Regiam Cancellarium Consiliarium, & aliis supremis Officialibus, qui (ut mihi retulit Francisc. Apont.) accesserunt cum votis scriptis ad iudicandum pro certa parte, & postea audierunt quemdam Officialem inferioris doctrinæ & experientia, & nihilominus audita relatione illius, & consideratis eius rationibus mutauerunt vota sua, & iudicauerunt pro alia parte; & ita scio euenisse in pluribus electionibus. Ita Molfesius. Debent etiam declarare aliquam petitionem faciendam. Sereniss. Regi pro publica aliqua necessitate, vel utilitate Regni: Item an exactio pecuniarum ab Vniuersitatibus pro soluendo donatiuo efficiatur diligenter & debito modo à Commissarijs, & ab illis, qui tenentur hoc facere: An pecuniæ destinatae in Parlamento pro facienda aliqua re in beneficium Regni, reuera ad hoc expendantur, & similia, quæ prudentia, & zelus boni publici cum modestia & charitate exponenda dictabit.

RESOL. X. *An si aliquis Baro, v. g. qui habet etiam aliquam procuraturam alicuius Vniuersitatis, possit in Parlamento dare diuersas voces, ut Baro videlicet respondendo affirmativè, & ut procurator negativè?*

In terminis loquens de Parlamento negativè respondet ad hanc quaestionem Borrell. in addit. ad specul. princ. Petri Bellug. rubr. 45. nisi qui dedit ei potestatem dandi vocem, expressisset, cui vellet dari; nam tunc posset diuerso modo vota sua pronuntiare. Sed ego puto in hoc casu distinguendum esse. Nam si res illa determinanda in Parlamento, habet rationes probabiles pro eius iustitia & iniustitia, & tunc si non adest scandalum, potest quis, ut Baro v. g. dare votum suum affirmativum, & ut procurator dare votum negativum; nam in utroque voto sequitur opinionem probabilem. Et sic Confessarius, & Responsor casuum conscientia potest vni iuxta vnam opinionem probabilem, & alteri iuxta contrariam etiam probabilem consulere, ut notat Vasquez in p. 2. tom. 1. disp. 62. c. 9. n. 47. & Sanchez in opere morali, tom. 1. lib. 1. cap. 9. num. 20. qui n. 45. notat posse etiam Iudicem nunc secundum aliam opinionem probabilem iudicare, & hoc cessante scādalo, quod cessaret in casu nostro, si ille qui in tali modo votaret, diceret rationes probabiles pro parte affirmativa, & negativa. Sed hic casus in praxi rarò in Parlamento potest accidere, & ego consulerem semper iuxta eandem opinionem vota emittenda esse, ut emittere debet Baro, & habens plures terras; & hoc rectè notauit Aponte de potest. Proreg. tit. 4. §. 1. n. 13.

RESOL. XI. *An intrantes in Parlamento, possint credere Regi attestanti se esse in necessitate?*

Affirmativè respondent communiter. Nam ut docet Regens noster D. Petrus Corsettus, vir doctissimus & integerrimus in Propugn. vectig. fol. 46. & amicissimus Regens de Neapoli, vir litteris, probitate & rerum experientia insignis, in Alleg. pro eodem vect. fol. 5. Laderchius conf. 145. num. 2. Thom. Gram. decis. 65. n. 30. & decis. 105. num. 9. credendum est Principi quando attestatur de facto proprio, quia in ipso semper præsumitur iustitia causæ. Hæc doctrinam secutus est Cardin. Paris. tom. 1. conf. 1. n. 41. Rolandus à Valle lib. 2. conf. 1. num. 98. Oldradus conf. 258. Alexander lib. 2. conf. 216. num. 1. Cevallos contr. com. q. 578. num. 26. Bobadilla in polit. tom. 2. lib. 5. c. 5. n. 11. & alij penes ipsum in Glossa, littera C.

Sed hæc intelligenda sunt, quando moraliter aliud in contrarium non constaret. Nam ut docet Menoch. de præsumpt. lib. 2. præf. 10. n. 31. & Soc. lib. 2. conf. 164. vol. 5. recedendum est ab expressa assertionem Principis, cum de veritate in contrarium constat. Vide etiam omnino Gloritium in Resp. pro Nobilissima, & numquam satis laudata Ciuitate Messanæ in resp. 1. p. 3. n. 13. & seq.

RESOL. XII. *An assignare summam necessariam pro sustentatione Regis, vel regimine, & defensione Regni, spectet ad Parlamentum, vel hoc remittatur arbitrio Regis?*

Respon-

Respondet huic dubitationi P. Vasquez *opus. de Resol. c. 6. §. 1. dub. 1. nu. 7.* ubi ait: Notandum est, Regibus, & habentibus supremum imperium in aliqua provincia, congruam deberi sustentationem iure naturali, quæ sufficiat ad dignitatē Regiam decenter sustentandā, & Regnum, vel Provinciam ab hostibus tuendam, ex pacto tacito inter Regem & Regnum: & nisi debitum redactū sit ad certam summam pecuniæ, ex pacto inter Regem & Regnum inito, manet arbitrio Regis, & supremi Principis, qui illius Provinciae curam gerit, iustam pecuniæ summam assignare, quæ necessaria sit regimini, & defensionī ipsius Regni. Sic Vasquez.

RESOL. XIII. *An si esset stipendium sumptibus Regis assignatum, ex pacto inito cum ipso Rege, possit postea Parlamentum ex aliqua causa, præbere donativum manus & Rex imponere novum, vel antiquum augere tributum?*

Respondeo affirmatiuè ex Molfes. *in sum. tom. 2. tract. 12. c. 22. nu. 70.* Turrian. *in 2. 2. to. 2. disp. 45. dub. 2. n. 8.* Vasquez *ubi sup. dub. 2. num. 27.* qui ex Gabriel. *in 4. dist. 15. q. 5. art. 2. concl. 3.* notant Regem, ultra possessiones & redditus sibi assignatos etiam ex pacto cum suis subditis à se, vel suis progenitoribus inito, posse exigere tributa nova, vel antiqua augere, quando patrimonium sibi assignatum non sufficeret suæ congruæ sustentationi, secundum Regiam dignitatem, vel secundum necessitatem publicam Regni, propter multa quæ solent de nouo accidere; & in his tenentur subditi providere: quæ doctrina admittenda est, quando vires Regni (vt diximus *sup. in Resol. 5.*) possunt hoc sufferre; nam hoc opus hic labor est.

RESOL. XIV. *An quando vasalli, & Vniuersitates sunt multum onerate, possit & debeat Rex non imponere novum tributum, nec requirere donativum, sed munere, vel suspendere gratias, & pensiones aliquibus assignatas?*

Affirmatiuè respondeo cū Valenzuela *conf. 99. Apunt. 2. num. 29. & seq.* & Aponte *in tr. de prest. Pror. tit. 5. nu. 21. & seq.* ubi ita asserit: Quando causa publicæ utilitatis imminet, & in specie quando redditus Regni (attendat lector) nequeunt incumbenti Reipublicæ subuenire, & sustinere, tunc potest Princeps suspendere pensiones, concessiones, ipsasque etiam tollere, etiam quod sint concessæ ex causa remunerationis, quia publica utilitas præferatur priuatæ. Et ex multis aliis rationibus & iuribus firmat, quod tales concessiones debent intelligi submissæ huic periculo, & talibus oneribus, vt illæ soluantur, quatenus Regni necessitates aliud non requirant, nec aliam intentionem habuisse Regem in illis concedendis probat. Vnde tandem in hæc verba prorupit:

Hæc ante oculos, optimi Gabernatores Regnorum habere debent, & sic interpretando Regis intentionem, suspendere executiones, certiorare Regem, illumque consulere de omnibus, & nō inordinatè, & absque alia causæ cognitione executiones talibus concessionibus præstare, contra Deum,

& Rempublicam. Ex quibus tam ingentia mala oriuntur in depopulationem, & exterminationem Regni ex nouis impositionibus, nouis donatiuis, & innumerabilibus, & intolerabilibus angariis, & vexationibus. Ita Aponte, qui, vt superius dixi, latè & doctissimè, vt semper solet, hanc sententiam firmat: adi illum, & non pigebit.

RESOL. XV. *An pro imponendis tributis in hoc Regno Sicilia sufficiat tantum causa necessaria de iure communis?*

Pro intelligentia huius Resolutionis notandū est ex *c. 3. & seq. Regis Iacobi*, tantum in aliquibus casibus posse Regem imponere Siculis tributa; vnde potest dari casus, quo possit Rex imponere iustè tributa in aliis Regnis, non autem in Regno nostro ex iure municipali. Nam vt benè aduertit Gloritiu. *resp. 1. p. 3. n. 34.* si possent Siculis vectigalia imponi iuxta terminos iuris communis, vtique concessio illa Regis Iacobi, & aliorum Regum, nullam tribueret Siculis immunitatem, contra mentem & rationem finalem dictorū Regni Capitulorum, quæ fuit, alienare Siculos propter benemerita ab onere noui vectigalis, exceptis illis quatuor casibus in dictis capitulis expressatis. Vnde obseruat Gloritiu. inter alios casus suprā à Rege Iacobo expressatos, posse Regem imponere Siculis tributum tantum pro defensione Regni, si contingat ipsum inuadi inuasionē notabili sine graui, quod ipse explicat, nō solum in casu inuasionis actualis, sed proximæ, non autem remotæ, & vt ait Molfesius *in sum. tom. 2. tr. 12. c. 22. num. 64.* simulatæ, procuratæ, transitoria, &c. In aliis verò casibus, est interdicta in hoc Regno indictio noui vectigalis pro quacumque causa, etiam vigentissima.

Non reticeam tamen Regentem de Neapoli in *Alleg. pro vectig. serico fol. mihi 55.* & Consultorem de Matuta virum doctū in *Resp. pro supradicta Gabella, fol. 17. & 18.* verba Regis Iacobi contra Gloritiu. magis amplè explicare. Sed quidquid sit de hoc, certū est, non esse audiendū Marium Mutā, qui in *expos. supradicti c. Regis Iacobi, n. 6.* extendit illa verba, nedum ad inuasionem, & sic passiuam, sed etiam actiuam, vt puta quādo Rex vellet mouere iustum bellū contra aliquos. Sed hæc extensio minimè est admittenda, est enim contra mentem & verba Serenissimi Regis Iacobi. Vnde licet in aliis Regnis posset in tali casu Rex imponere tributa, non autem in Regno nostro, propter priuilegia ei concessa in suprā citatis Capitulis, nisi admittenda esset opinio Santorij Baua in *Resol. pro tracta salis, fol. 12. & 14.* ubi asserit, Regem nostrum stare & permanere in quasi possessione recedendi quando cumque à promissis, & practicatis in Regni Capitulis. Sed, bone Deus, si hoc verum esset, quis ampliùs cum Rege practicaret maxime, vt sæpiùs solet accidere, in Comitibus generalibus. Non est igitur dicta opinio admittenda. Vide Consilia Ramonij *p. 1. conf. 24. n. 81.*

RESOL. XVI. *Vtrum in Parlamento, postquam numerus sufficiens suffragatus fuit pro iniusto donatiuo, seu alia resi aliquis postea concurrat, peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem?*

IN Parlamento, quasi semper, in suffragiis maioris partis concluditur, ut in Collectis pro consuetudine locorum obseruauit Lessius lib. 2. cap. 33. dub. 2. n. 5. & in specie, loquens de Parlamento docuit Grassius vbi inf. & Carol. de Grassis in tract. de effect. Cleric. Hoc supposito, respondeo ad quesitum, ita suffragantem peccare mortaliter, sed non teneri ad restitutionem. Sic in terminis de Parlamento docet Iacob. de Grass. in decis. p. 1. lib. 2. c. 127. nu. 14. vbi ita ait: Si agatur in ciuitate de faciendo donatiuo iniusto Domino Regi, vbi plurima vota vincunt, & dum dantur vota aperta, si aliqui ex nouissimis videntes vota præcedentia viciisse, cõsentiant iniusto facinoræ ad humanum respectum, peccant mortaliter, sed non tenentur ad restitutionem. Sic ille, & Tannerus in 2. 2. disp. 4. q. 6. dub. 14. n. 395. Layman lib. 3. sect. 5. tract. 2. c. 5. nu. 5. Villalobos in sum. tom. 2. tract. 11. dub. 7. num. 8. Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 62. art. 7. Megala in 2. 2. lib. 2. q. 4. num. 32. Rodriq. in sum. p. 12. c. 74. n. 4. Ledesma in sum. tom. 2. tract. 7. cap. 2. concl. 23. Rebellius de obligat. iust. lib. 2. p. 2. q. 14. sect. 5. nu. 30. Filiucius tom. 2. tract. 33. cap. 3. nu. 63. Turrian. in 2. 2. tom. 2. disp. 12. dub. 2. nu. 2. Lessius lib. 2. c. 13. dub. 3. nu. 23. Valenzia tom. 3. disp. 5. q. 6. p. 3. Nauarr. lib. 3. c. 3. num. 33. Vasquez de restit. c. 9. §. 1. dub. 1. n. 16. & 17. aduersus Medinam C. de restit. q. 7. ad 5. & Cordub. in sum. q. 191. Et ratio est, quia cum iam damnum totum esset integrè datum per antecedentia suffragia, ille qui postea iniuste suffragium dedit, non est cooperatus ad illud damnum, plenè iam antea per alios datum. Si tamen, ut obseruant citati DD. suffragia essent reuocabilia, etiam si esset sufficiens numerus, ille, qui ultimo loco suffragium tulit, tenetur restituere, quando alij reuocarent sua suffragia, si ipse in oppositam sententiam declinaret, nam sua auctoritate renocaret priora suffragia, & idèò damnum non erat sequendum. At difficultas est, an doctrina huius questionis ab omnibus communiter cum supradictis limitationibus recepta, sit etiam applicanda in primis suffragantibus? Quæro igitur.

RESOL. XVII. An qui prior tulit suffragium, antequam sufficiens numerus esset donatiuo iniusto suffragatus, teneatur ad restitutionem, etiam si certò sciret sequentes in eandem partem ituros?

Negatiuè respondet Salonijs tom. 1. q. 62. art. 1. concl. 3. Sed meritò ab omnibus reiicitur. Et ratio est, quia alteri damificauit. Nam qui primus suffragium tulit, dedit efficacem causam damni, & positiuè contulit ad eam læsionem. Sic Villalobos in sum. tom. 2. tract. 11. dub. 7. num. 8. Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 62. art. 7. Petr. à Nauarr. lib. 3. c. 3. n. 36. Molin. tract. 2. disp. 732. n. 3. Turrianus vbi supr. nu. 3. Lessius, Filiucius, Rodriguez, & Valq. loc. citat.

Nec valet dicere, quòd iste non fuit causa, sine qua non. Ergo, &c. Nam respondeo, quòd licet nõ fuerit causa, sine qua non fieret, quia ab aliis damnum illud iam erat faciendum; tamè fuit causa sine qua non, fuit factum: & omnes illi, qui suffragia tulerunt, vsque quò maior pars esset completa, ita rei peragenda contulerunt, ut sine illis non fieret,

nullo alio de nouo adueniente. Dicendum est igitur, taliter suffragantes causam damnosam aliquid conferre, & cooperari suo suffragio ad id damnum. Et quòd alij id damnum essent post ipsos daturi, nisi ipsi illos antentererent, non tollit, quòd ipsi id damnum iniuste reuera dederint. Ex hoc non excusantur proceres (quod est maximè notandum) qui in Parlamento habent priora loca, dum suffragantur pro iniusto donatiuo, etiam si scirent certò alios suffragaturos, & conclusuros postea. Sed quid in his angustiis faciendum? possent aliqui in illo die se absentare à Parlamento: hoc videbimus in sequenti dubitatione.

RESOL. XVIII. An quando in Parlamento à maiori parte certò scitur concludendum pro re aliqua iniusta, & iniusto donatiuo, possit aliquis, pro illa die, domi manere, sine periculo peccati mortalis, & onere restitutionis?

Quidquid in contrarium dicendum videtur ex his quæ adducit Cardinal. Paleot. de sacr. conc. consul. p. 5. q. 8. & Molfesius in sum. tom. 1. tr. 6. cap. 16. n. 118. & Io. de Maderiaga in lib. de Senatu. cap. 2. §. 1. affirmatiuè respondeo, ex decis. doctissimi Patris Petr. de Ledesma in sum. tom. 2. tract. 7. c. 2. concl. 24. fol. mihi 198. col. 2. vbi loquens in casu simili, sic asserit: Si la iusticia d tributo iniusto auia de salir de regimiento, asi como asi, porque era la mayor parte, los que estauan determinados de votar, à aquellos que se quedaron en casa entendiendo, y sabiendo ciertamente esto, no estan obligados à restitution: la razon es, porque no fueron causa de tal daño eficazmente, luego no tienen obligacion de restitution: en lo que toca à peccar mortalmente por no yr a regimiento, en tal caso me parece muy aparente cosa, que no es pecado mortal supuesto que entiende que el tal negocio esta hecho eficazmente, y que ellos no han de hazer parte para impedirlo: que si el negocio no esta hecho, si no que pueden impedir con sus votos la iniusticia, tienen obligacion de yr al regimiento y votar lo que es iusto. Ita ille. Et pro hac sententia stat etiam Io. Valerius in differ. priusq. fori. ver. suffragium. differ. 2. in fin. & Nicolaus Garbias de benef. to. 1. p. 2. c. 2. n. 542. vbi sic asserit: Prædicta sententia limitatur, ut non procedat stante iusta causa, ad non assistendum capitulis: tanta enim potest causa concurrere, ut ab illis iustissimè quis excusetur etiam ordinariè. Ut si in capitulis esset tanta perversio, & procederetur cum violentia potentiorum, & præidentium, ut qui vellet satisfacere suæ conscientie, & illà exonerare, non posset id facere sine magnis molestiis, inquietudinibus, & occasionibus, & periculo aliquando cadendi, aut sine magna nota singularitatis, & proteruiæ: maximè vbi vota feruntur publica, quod est perniciosum, & regulariter votum illius prodesse non speratur, quia omnia fiunt, ut volunt præidentes. Et ratio huius limitationis est; nam durum esset obligare aliquem ad assistendum capitulis cum tanto incòmodo & periculo, & ad opponendum se, & faciendum resistentiam torrenti capituli. Hac Garbias vbi supra, multam conducentia ad casum nostrum. Nec aduersus nos facit Azeued. in addit. ad Cur. Pis. lib. 2. cap. 8. nam

nam ille loquitur in casu, quo ille, qui se absentat à consilio, cum suo voto & auctoritate poterat aliorum suffragia immutare; quod quidem in casu nostro non speramus. Dicendum est igitur, posse cum supradictis circumstantiis Dominos, & procuratores se absentare à Parlamento.

RESOL. XIX. *An doctrina superioris questionis, sit etiam applicanda in casu, quo non sufficeret maior pars ad concludendum, sed omnes sigillatim concurrere deberent?*

Respondeo negativè. Tunc enim non potest aliquis absentare se à Parlamento; & ratio est clara, quia quando omnes tenentur concurrere, unus cum suo voto potest impedire iniustam conclusionem faciendam; ergo tenetur. Ita DD. supradicti, & quos adduximus in q. 14. Unde infertur, quod malè faciunt illi, qui ut rem iustam concludant, rogant aliquem, ut pro tali die se absentet à Parlamento: & malè facit iste se absentando, ut docet Alphons. Azeved. in addit. ad Cur. Pis. lib. 2. c. 8. & Io. de Maderiaga in lib. de Senatu, cap. 28. §. 2. Idem est, si dum pro iniusta aliqua re & conclusionem agitur, & sunt in loco Comitiorum, quis data opera accipit occasionem loquendi cum aliquo, & illum exire facit extra Comititia, ut interim sine ipsius voto & præsentia statim res concludatur: in his enim casibus, si, ut dixi, ex industria id facerent, ambo peccarent. Notentur hæc pro praxi, & maximè in efficiendis Regnicolis, in quo casu omnes concurrere debent.

RESOL. XX. *An intrantes in Parlamento quoad iustitiam donatiui, & ministri Regis quoad iustitiam tributorum, teneantur sequi opinionem probabilioris, probabilis relictae*

Affirmativè videtur respondendum ex sententia Valq. de restit. c. 6. §. 3. dub. 5. nu. 57. cum Molfes. in sum. to. 2. tr. 12. c. 22. n. 75. Et ratio est, quia tales constituuntur ut Iudices inter Regem & populum, utrum donativum sit præbendum, & tributum sit imponendum necne. Sed Iudex tenetur relinquere opinionem probabilem, & sequi probabilioris, ut docent Tanner. in 2. 2. disp. 4. q. 4. dub. 6. n. 118. Filliuc. tom. 2. tr. 21. c. 4. nu. 144. Reginald. tom. 1. lib. 3. c. 10. num. 99. Valent. tom. 3. disp. 5. punct. 4. dub. 3. Becanus in p. 2. tr. 1. c. 4. q. 9. nu. 14. præter illos, quos citant & sequuntur Sanchez & Bonacina ubi inf. Ergo. Sed opinio contraria videtur etiam mihi probabilis, sicut visa est Sanchez & Bonacinae, illi in Opere morali, to. 1. lib. 1. c. 9. n. 47. huic tr. de leg. disp. 2. q. 4. punct. 9. n. 13. & præter sex classicos DD. quos ipsi citant, tenet etiam hanc sententiam doctus Iuriconsultus Morla in emporio iuris, p. 1. tit. 2. quaest. 2. & ex Theologis Lorca in p. 2. to. 1. disp. 39. membr. 2. Martinez in p. 2. tom. 1. q. 29. art. 6. dub. 6. concl. 2. Alvarez ibid. disp. 80. num. 12. Delrius in disquis. Mag. lib. 5. q. 1. §. quia quotiescumque. Hier. de Rua in suis contr. tom. 2. contract. 6. scholast. Sancius in select. disp. 44. n. 50. & 51. Fagundez Præcep. 2. lib. 3. c. 4. nu. 5. Et ratio est, quia Iudex videtur prudenter agere sequendo opinionem probabilem, relicta probabili-

Pars I.

liori; & ob id non videtur acceptor personarum; nam opinio illa probabilis, contulit illi facultatem iudicandi, iuxta quam maluerit opinionem. Fateor tamen primam sententiam esse probabilioris, sed non damnarem Dominos, qui in Parlamento præberent donativum Serenissimo Regi, sequendo opinionem probabilem circa iustitiam ipsius donatiui: maximum enim onus haberent, & multis scrupulis implicarentur, ad cognoscendum probabilioris, & probabilem opinionem. Et hanc sententiam in terminis tenet Petr. à Nauatr. de restit. lib. 3. c. 1. num. 268. & 296. Vide etiam circa præsentem materiam Suarez de legib. lib. 5. c. 18. nu. 19. & Lessium lib. 2. c. 33. dub. 11. n. 42.

RESOL. XXI. *An Regni incola habentes rationes probabiles de iniustitia donatiui facti in Parlamento possint non soluere collectas, & vectigalia imposita ab Universitatibus pro soluendo dicto donatiuo, etiamsi pro Rege & iustitia donatiui, adsint aliae rationes probabiles?*

Difficilis, sed pulchra questio. Prima opinio asserit, posse in hoc casu subditos sine ullo conscientiae scrupulo vectigalia fraudare. Ita Lessius lib. 2. c. 33. dub. 9. n. 67. Sanch. in opere mor. tom. 2. lib. 6. c. 3. n. 7. Reginald. to. 1. lib. 10. c. 25. sect. 1. nu. 374. Sancius disp. 23. n. 35. Vegha in sum. p. 1. cap. 15. cas. 11. notab. 4. Moure in sum. p. 1. c. 15. §. 6. n. 9. Megala in p. 2. lib. 2. c. 17. q. 8. n. 131. & 132. Nau. de restit. lib. 3. c. 1. p. 3. n. 261. dub. 12. Salon. tom. 1. q. 5. ar. 4. contr. 2. Barth. à S. Fausto in spec. confess. disp. 33. q. 27. num. 3. & Episc. Malderus in 2. 2. tract. 5. c. 6. dub. 4. §. dico sextò, cum aliis. Et ratio est, quia quando utrumque probabile est, tributi causam esse iustam, & iniustam, exigit Princeps iustè, & negat etiam populus iustè, quasi bello utrimque iusto, ex ignorantia. Secundò, in dubio melior est conditio possidentis. At populus in hoc casu possidet. Ergo, &c. Sed alia sententia visa est mihi semper probabilior, & illam docet Suarez de leg. lib. 5. c. 18. n. 20. Valq. de restit. ca. 6. §. 3. dub. 5. n. 78. Turrian. in 2. 2. to. 2. disp. 46. dub. 6. n. 5. & alij. Et inter alias rationes, probatur hæc opinio, quia in dubio semper præsumendum est pro Principe: verum stante probabilitate primæ sententiæ, in tali casu ego non obligarem defraudantes ad restitutionem. Restat modò respondere ad argumenta utriusque sententiæ. Ad primum argumentum primæ sententiæ; Respondeo, quod non obstat, quod interveniente ignorantia datur in hoc casu bellum ex utraque parte iustum; nam hoc habet locum, quando omnia sunt paria: in nostro autem casu non est ita; nam ceteris paribus, præferendum est ius Principis & Superioris, maximè quando practicè constat illum iustè percipere, ut accidit in casu nostro, quia habet rationes probabiles pro impositione donatiui, & gabellarum. Ad secundum argumentum respondeo, tunc meliorem esse conditionem possidentis ante sententiam, vel legem laram, non postea. Ad argumentum verò secundæ sententiæ, responderetur illud dictum, quod in dubio præsumendum est pro Principe, intelligendum esse in dubio negativò, non autem in dubio positivò, ut est in casu nostro, vel tunc esse verum, quando non agitur de interesse, & damno inferioris.

G 2

RESOL.

RESOL. XXII. *An quando in Parlamento præbatur aliquod donatiuum pro custodia Regni, pro reparatione pontium, turrium, &c. teneantur Ecclesiastici contribuere?*

Partem affirmatiuam tenent non pauci Iurif. consulti. Ita Humada l. 54. tit. 6. p. 1. gl. 2. num. 1. Mexia in Pragm. taxæ panis, concl. 5. nu. 63. præter illos quos citant & sequuntur Cenedo in suis Collectaneis ad lus Canon. p. 2. Collect. 153. nu. 3. & Lader. lib. 1. conf. 145. n. 3. probatur hæc opinio ex auctoritate l. ad Instructiones, c. de sacros. Eccl. vbi habetur: Ad instructiones itinerum, pontiumque, etiam diuinas Dominus, & venerabiles Ecclesias adscribimus. Secundò, probatur hæc opinio; nam licet personæ Ecclesiasticæ sint exemptæ, tamen aliqua eorum bona temporalia sunt, & merè ciuilia, vt sunt bona patrimonialia: ergo sunt temporalibus Principibus subiecta. Nec valet dicere, quòd talia bona ordinem habeant ad tales personas exemptas, vt ad proprios Dominos: nam responderetur, quòd tale dominium est metè temporale, & ad finem temporalem de se ordinatum. Ergo respectus ille non dirigitur ad tales personas, vt exemptas, sed præcisè vt ciues. Et ita tredecim DD. Ciuilibus, quos refert Carolus de Grassi in tract. de effect. cleric. effect. 3. n. 21. tenent, clericos non esse exemptos à tributis in bonis patrimonialibus.

Sed hæc opinio communiter refellitur à Theologis. Dico igitur, quòd ad ea quæ primariò spectant ad communitatem, minimè tenentur Ecclesiastici: ista enim illos non principaliter, sed secundariò tangunt, quatenus videlicet sunt membra Reipublice. Igitur clerici ad tales impositiones tenentur, quando non sufficiunt bona laicorum, & interueniente licentia Summi Pontificis, vel ad minus Episcopi, si de facili non daretur accessus ad Summum Pontificem. Et hæc omnia determinata sunt in c. non minus, & c. aduersus, de imm. Eccl. ita Syluester verb. immunitas, n. 20. Piafeci in prax. Episc. p. 2. c. 4. art. 8. n. 5. Molin. tr. 2. disp. 672. n. 4. Suarez contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 26. num. 3. Azorius p. 3. lib. 5. cap. 19. q. 10. Lessius lib. 2. c. 17. dub. 3. n. 25. Megala in p. 2. li. 2. c. 17. q. 6. n. 121. Molfes. in sum. tom. 2. tract. 12. cap. 23. n. 174. Duard. in Bull. Cæn. can. 18. q. 12. na. 1. Soula in eandem Bullam c. 19. disp. 92. nu. 6. Bart. à S. Faust. in specul. confess. disp. 33. q. 19. nu. 2. Alterius de cens. tom. 1. lib. 5. c. 6. disp. 16. dub. 13. Bellettus in disquis. cleric. tit. 5. p. 1. §. 2. nu. ... Garl. de Benef. tom. 1. p. 2. c. 4. num. 13. qui citat pro hac sententia 14. DD. & tandem Martha de iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 1. n. 52. vbi asserit, ita fuisse decretum à Clemente VIII. Summo Pontifice anno 1600. in causa inter Clerum & Populum Pisandum, in qua tractabatur, coram R. Nuntio Florentino, de reparando Arni flumine ad communem laicorum & clericorum vtilitatem, cum penè omnia clericorum bona essent prope flumen prædictum, & laicis instantibus clerum cogi ad contribuendum iuxta taxam, tandem Beatissimus Pontifex decreuit, Ecclesias & Ecclesiasticos teneri in subsidium, & propterea mandauit Reuerendiss. Nuntio, vt discussis prius bonis laicorum, si non sufficerent, condemnaret prædictos Ecclesiasticos ad contribuendum.

Restat modò respondere ad argumenta contraria. Ad primum dico, l. ad instructiones, fuisse correctam per Auth. Item nulla communitas, c. de Episc. & cler. vbi Ecclesiastici facti sunt immunes ab onere imposito, & imponendo. ita Hosti. in sum. de imm. Eccl. §. à quibus, ver. extraordinaria, & alij. Ad secundum argumentum responderetur, bona semper adharere personæ ipsius clerici, & ideo tunc dicitur persona perfectè & integrè exempta, quando etiam eius bona exempta sunt. Neque facit ad rem, quòd bona clericorum sint temporalia, & quòd respiciunt clericum, sed vt dominum temporale, vel ciuem; quia ille non tantum exemptus est vt clericus, sed etiam vt ciuis, & simpliciter eius persona, & consequenter etiam ea, quæ illi accessoria sunt: ita Suarez contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 24. nu. 11. ex quo Greg. de Valentia tom. 4. disp. 9. q. 5. punct. 4. ante illum dixerat, bona clericorum esse Deo consecrata, ac eatenus vocari bona Dominica in tan. 40. Apost. quare consentaneum est, vt sint libera. Et procedit etiam hæc ratio de bonis illis, quæ possident titulo temporali, quandoquidem ea etiam clerici debent referre ad cultum diuinum, atque adeò consecrare. Hæc Valentia; vnde Bellettus in disquis. cleric. tit. de exceptio. bonor. cler. p. 1. §. 5. n. 2. Martha de iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 11. nu. 24. & cas. 49. per tot. & cent. 2. cas. 101. cum aliis, communiter probant bona patrimonialia clericorum eodem priuilegio gaudere, quo res Ecclesiarum. Vnde aduersus Doctores, quos citat Grassi, vbi sup. supradicta bona sūt exempta ab onere vectigalium, vt patet in c. quamquam, de cens. in 6. & docet Theologi, vt Molin. tr. 2. disp. 670. n. 2. Molfes. in sum. tom. 2. tr. 12. c. 22. nu. 160. Azorius p. 3. lib. 5. c. 19. q. 1. Lessius lib. 2. cap. 33. dub. 3. n. 19. Megala in p. 2. lib. 2. c. 17. q. 6. num. 114. Salonijs 10. 2. q. 78. ar. 6. contr. 2. nu. 2. Malder. in 2. 2. tract. 5. c. 6. dub. 9. & alij communiter. Ex his omnibus colligitur Ecclesiasticos, qui intrant in Parlamento, non teneri ad donatiuum, nisi sponte offerant; & in Breui Apostolico ita in specie determinatum est.

RESOL. XXIII. *Vtrum Episcopi & Ecclesiastici teneantur vocati accedere ad Parlamentum, ita vt contrauenientes possint expelli à Regno, tamquam inobedientes mandatis Regiis?*

Quod teneantur vocati accedere, loquens in specie de Parlamento, tradidit Mastrillus de Magistr. tom. 2. lib. 5. c. 13. num. 36. & præter DD. quos ipse citat, tenet etiam hanc sententiam Oliban. de iur. fisci, c. 10. num. 9. Sed difficultas est, an contrauenientes possint puniri, vt suprà. Affirmatiuè respondet Bobadilla lib. 2. Polit. c. 10. nu. 66. vbi ait: Es de advertir que esta obediencia a los reales mandados liga y comprende tambien a los Obispos y Prelados y otras personas Ecclesiasticas, quando se les manda comparecer o otras cosas permitidas por cuya contumacia y transgression pueden los dichos Ecclesiasticos ser bechados de los Reynos. Idem docuit Pereira de manu Regia, cap. 12. num. 12. Heuia in Curia Philipp. p. 1. §. 5. num. 35. Humada in l. 65. tit. 5. p. 1. in gl. 9. fol. mihi 17. col. 4. Ceuallos tract. de cogn. per viam viol. gl. 6. n. 65. Azened. to. 2. lib. 4. tit. 1. l. 4. n. 12. Cenedo in q. can. q. 45. nu. 24. & alij penes ipsos, & Bobadil. vbi sup. c. 18. n. 62. Sed hanc sententiam

tiam nos in tract. de imm. Eccles. Resol. 17. satis refutauimus, probantes non posse Principes seculares expellere Episcopos extra Regnum: idè ad alia procedamus.

RESOL. XXIV. *An si donatiuum adhuc duraret per multos annos, possit ex nunc pro tunc fieri alia noua prorogatio ad alios annos?*

Respondeo negatiuè, propter accidentia, quæ possunt euenire tempore medio, quæ efficerent postea prorogationem donatiui iniustam: & eorum, quæ possunt euenire, est etiam habenda ratio; vt patet ex l. si quis domum. §. idem querit. ff. locati. §. illud quesitum. vbi Glossa fin. instit. de rer. diuis. Barthol. in l. si idem, §. si vnam, n. 5. ff. de iurisdict. omn. iud. & in l. inter stipulantem, §. sacram. n. 7. ff. de verb. oblig. Et ita in casu simili, de prorogatione cuiusdam donatiui faciendâ in Regno Neapolitano, notauit Valenzuola conf. 99. punct. 3. n. 52.

RESOL. XXV. *Vtrum si adsit iusta causa prabendi donatiuum, possint Proreges illud extorquere à Parlamentariis per vim, & metum?*

Respondeo affirmatiuè cum Basilio Pontio Legionensi in tract. de impedim. matrim. causa 31. q. 2. §. 11. vbi sic ait: Hinc etiam consequenter inferitur, concessionem vectigalium, aut noui tributi, quæ comitiis coactis fieri solet, etiâsi extorqueantur metu reuerentiæ, aut quouis alio graui, valere quidem in conscientia, nec Principem obnoxium esse restitutioni: illa enim concessio non pertinet ad liberalem donationem, atque idè nec exigit plenum voluntarium. Ea enim tributa Regi cōceduntur, quò & Regnum tueatur, & Regni hostes debellet, aliisque publicis necessitatibus subueniat. Vnde neque etiam iure positiuo, est ea concessio irrita. Imò si causâ, quæ ad exigendum tributum requiruntur, sint verè iustæ, & aliter illis necessitatibus commodè subuenire non possit, nec peccat Princeps vim inferendo Regnorum procuratoribus: nec enim ea vis, aut metus iniustus esse potest, si causâ iustæ sunt exigendi tributa. Hæc Pontius; quæ quidem vera sunt: sed attendant Proreges in tali casu, nò solum si adsit iusta causâ exigendi donatiuū in ordine ad necessitatē Regis, sed etiâ in ordine ad vires Regni; nā hoc opus hic labor est.

RESOL. XXVI. *An si populares onus donatiui sufferre non possunt, teneantur Barones Regni ad contribuendū?*

Respondeo negatiuè, loquendo in rigore iuris, eum ipsi alia onera sustineant, & teneantur ad seruitium militare: Idè, vt optimè obseruat Valenzuola conf. 99. num. 63. suasionibus, & aliis suauibus mediis inducendi sunt ad contributionem in dicto casu, in quo quidem deberent contribuere, vt rectè notauit Sotus de inst. lib. 3. q. 6. art. 7.

RESOL. XXVII. *An sufficiat, vt ad donatiuum contribuendum concurrat maior pars congregatorum?*

Respondeo affirmatiuè, & ita docet noster Aponte in tract. de potest. Proregis, quæ citat & sequitur Valenzuola conf. 99. n. 62. Verum est, quòd in Parlamento huius Regni Sicilia, si non concur-

Part I.

rit Brachium Ecclesiasticum, etiam si ex Brachio Demaniali, & Militari, maior pars concurrat, non sufficit, vt donatiuum Regi tribuatur, sed opus est Brachium Ecclesiasticum semper concurrere.

RESOL. XXVIII. *An Procuratores in Parlamento sedere debeant in loco, vbi eorum Barones sedere deberent, si in Parlamento adessent?*

Respondeo negatiuè, cum Aponte dec. 15. nu. 1. vbi ex Marino Freccia determinat, quòd Procurator in Parlamento generali non debet in eodem loco sedere, vbi Baro suus principalis sedere deberet, nec præcedentiam aliquam prætere potest in voce danda. Verum est, quòd inter Procuratores sit differentia, vt præcedant secundum qualitatem suorum principalium. Et sic ait in casu simili fuisse determinatum à Consilio Collaterali in Parlamento factò Neapoli an. 1602. die 16. Nouembr. in quo Princeps Cariati comparuit, qui præcedit Principem Casertæ tamquam antiquior: sed Princeps Casertæ erat Balius Principis Sulmonis, qui præcedit Principem Cariati; & tamen, licet Balius dicti Principis non præcessit, at sedem habuit post Principem Cariati.

RESOL. XXIX. *An in Parlamento possint congregati tribuere aliqua donatiua Domino Proregi?*

Respondeo negatiuè, cum Mastrill. de Magistrat. to. 2. lib. 5. c. 15. n. 27. quia sunt expressè prohibita ex c. Caroli 165. & litteris Regalibus sub die 20. Octobr. 1612. tempore regiminis Marchionis Villenæ, in hoc Sicilia Regno. Et ego puto, quòd etiâsi adesset licentia Regis, vt Parlamentarij possint offerre donatiuum aliquod Proregi, quòd nò sufficeret maior pars ad concludendū dictū donatiuū, sed omnes concurrere deberent; quia maior pars non potest præiudicare etiâ vni ex his, quæ sunt communia singulorum: & quando efficitur alicui præiudicium in singulari, tunc omnium consensus requiritur, vt ex multis iuribus probat Mastrill. vbi sup. cui ego addo Azeued. in addit. ad Cur. Pisan. li. 2. c. 14. Barbof. in Collect. to. 1. li. 1. tit. 2. c. 6. n. 6. Gomez to. 2. var. c. 3. n. 14. Villagut. tr. de reb. Eccl. non ritè alien. lib. 1. p. 1. c. 101. n. 7. & 8. & c. 102. num. 7. Et est dispar ratio de donatiuo, quod præberetur Sereniss. Regi, vbi sufficit maior pars, quia vt in prima Resol. firmauimus, dicta donatiua nomine sunt voluntaria, sed reuerà necessariò debentur Regi; quod nò procedit in donatiuis faciendis Domino Proregi, quia omnino sunt voluntaria, & idè omnes concurrere debent, quia de omnium agitur præiudicio.

RESOL. XXX. *Vtrum aliquis possit se subscribere determinationi à maiori parte Comitiorum, licet ipse contrarium votum emiseric?*

Respondeo distinguendo; nam vel opinio maioris partis habet rationes probabiles, licet pro minoris partis sententia adsint probabiliores; & in hoc casu puto minorem partem posse subscribere, nam in moralibus licitum est sequi opinionem probabilem, probabiliore relicta, etiam tutiori, vt docent 17. Doctores, quos citat & sequitur Sanch. in opere mor. to. 1. lib. 1. c. 9. num. 14. quibus ego addo Martin. in p. 2. t. 1. q. 19. ar. 6. dub. 6. concl. 1. Sanctarell

G 3

var.

var. Resol. p. 1. q. 59. n. 4. Granado in p. 2. contr. 2. tr. 12. diff. 4. sect. 3. nu. 23. Becanum in summ. Theol. p. 2. tr. 1. c. 4. q. 9. num. 15. Salas de legib. q. 96. tr. 14. diff. 13. sect. 1. n. 5. Lorca in p. 2. tom. 1. diff. 39. membr. 1. Villalob. in sum. tr. 1. diff. 10. n. 2. Bonacinam de legib. diff. 2. q. 4. punct. 9. n. 4. Reginaldum in praxi, tom. 1. lib. 13. c. 10. sect. 1. Filiucium in q. mor. tom. 2. tr. 21. c. 2. num. 128. & alios; quidquid in contrarium asserat ex neotericis Comitulus in Respons. mor. lib. 5. quest. 15. Et ratio est, quia ille, qui se subscribit sententiæ illorum, qui amplexati sunt opinionem probabilem, sequitur consilium prudentum hominum satis rationabiliter agentium. Sed qui prudenter agit, non peccat. Ergo, &c. Deinde si teneremur probabiliorum, & tutiorem eligere, intolerabile onus esset, & maximis angeremur scrupulis in inuestiganda opinionum veritate, & probabilitate. Igitur quando aliquis, seu minor pars Comitiorum, se subscribit sententiæ à maiori parte determinatæ, non peccabit, etiam si opinio maioris partis esset minus tuta, & minus probabilis.

Difficultas verò est, quando maior pars conclusit aperte rem iniustam in præiudicium Regni. Et videtur prima facie etiam affirmatiuè respondendum, ex auctoritate *l. quod maior pars ad municip. & l. aliud, §. refertur, ff. de reg. iur. vbi præcipitur, quòd totum id, quod fuit à maiori parte conclusum, firmum & validum teneatur. At his non obstantibus, negatiuam sententiam omnino veram esse iudico. Dico igitur, se subscribentem sententiæ conclusæ à maiori parte Comitiorum, quæ euidenter apparet iniusta, peccare mortaliter. Ita communiter DD. quos citat & sequitur Pater Io. Maderiaga in *lib. de Senatu, c. 35. §. 4.* & ita dicitur in *Exod. 23. Ne sequaris turbam ad faciendum malum, nec in iudicio plurimorum acquiescas sententiæ, vt à vero deues.* Et ratio est, quia ita se subscribentes, essent participes executionis iniustæ sententiæ, & conclusionis, & approbarent rem malam & iniustam, contrarium conscientia dictante.*

Sed asserunt aliqui hoc esse licitum duobus modis. Firmasse (ponam ipsa verba Maderiaga vbi sup.) *con protesto en el negotio que no puede vno con seguridad de conciencia firmarlo absolutamēte. El segundo es, quando despues de haueir firmado cõ los otros vna sentēcia iniqua, escriua aparte en otro libro, que no consentio en la tal sentēcia d' al reues, que haviendo primero firmado se condo el dictamen verdadero de su conciencia, se firma despues con los demas otro libro, que se haga, porque salga la sentēcia en nōbre de todos para mostrar al mundo la falsidad destas traças, quiero que me respondā los mismos que las inuentaron. Pregunto quando al Principe que tiene puestas estas leyes en sus Senados y consejos, si vno de sus Oydores se firmasse desta manera con protesto d' contrafirma, en vna coniuiracion que contra su Alteza se tratasse en el Senado, terminia por vñtura por escusado al que tal firmasse, se libraria este de culpa, y de nota de traydor con el protesto, o con efforta cõtrafirma: cierto no, si no que diria su Alteza muy bien que antes hauia dedar la vida el Senador, que consentir, d' firmar semejante traycion. Pues porque el Principe, y no en los que se hazen cõtra sara esto verdad en los peccados que se hazen contra Dios. Por esto no permitan los Principes que se haga fuerza à sus Oydores, para que se fir-*

*man contra sus cõciencias, en sentēcia, que sea claramente iniusta; basta que se haga este en los negocios dudosos, y opinables. Hæc Maderiaga. Igitur non licebit alicui se subscribere iniustæ sententiæ aliorum, etiam si protestetur, & faciat aliquem actum, & scripturam asserentem se contrarium votum emisisse. Restat modò respondere ad Argumentum suprà positum; idèd assero, illas leges approbare quod factum est à maiori parte, non quia à maiori parte factum est, sed quia præsumitur iustum & melius, vt tradit Morla in *empor. iuris, tit. 12. q. 9. n. 8.* Vnde quando rem à maiori parte conclusam, aperte apparet esse iniustam, leges non illam approbant, sed reprobant. Vide circa præsentem quæstionem Bimium *to. 1. toto cons. 105. Riccium p. 3. dec. 277. Valerum in differ. vtriusque fori, ver. suffragium, differ. 2. Zanard. in direct. Theol. p. 2. Præcep. 4. c. 33. q. 10.**

RESOL. XXXI. Quàm benignè Regnum Sicilia sit onerandum gabellis, & donatiuis præ ceteris Regnis?

Benignissimè quidem: nam hoc Regnum fidelissimum non fuit bello, impensis & industria ab inimicis, sicut cetera, vindicatum, sed sponte & voluntariè se Ser. Regi D. Petro in potestatem dedit, vt patet, & docet Valdesius de *dignit. Reg. Hisp. c. 17. n. 7. in fin.* Ergo non est sicut cetera Regna vectigalibus & oneribus onerandum. Vide Caputū in *tr. de Regim. Reip. c. 7. §. 27. nu. 2.* Vnde ex his Vasq. de *restit. cap. 6. §. 3. dub. 1. num. 9.* loquens de aliquibus Regnis Hispaniarum vectigalibus oneratis, sic asserit: Animaduertendum est, Regna hæc labore & industria Regum ab inimicis fidei in libertatem fuisse olim vindicata, propter quod & maiorem eis tenemur gratiam rependere, quorū progenitores inimicos nostros profligarunt. Ita ille, quod de Regno Sicilia, vt dictum est, non potest dici.

RESOL. XXXII. Quinam Theologi, & quomodo consulendi sint à Proregibus, & ab intrantibus in Parlamento pro resolutione iustitiæ donatiui?

Hanc quæstionem tetigit pulchrè Io. Merquez in suo *Guber. Christian. lib. 1. c. 16.* vbi sic asserit: Deuense procurar para materias semejantes, los mayores letrados de los Reynos; tambien seria razon buscar los mas libres de esperanças temporales, y los que de ninguna manera auian de ser oydos. son vnos hombres que viuen de descubrir arbitrios, con que enriquezcan los Principes, y pedir mercedes por ellos, porque de ordinario suelen dar en medios, d' poco iustificados, d' impossibles de reducir à practica, d' demasiado menudos, y algunas vezes indecentes. Propuesto el caso se dexaran los Theologos en toda libertad, y se les dara à entender, que el Principe dessea saber la verdad; aunque sea contra su prouecho, sin allegarles que otros Theologos han firmado en fauor del Rey, y seria diligencia noble, que los Reyes hiziesen mercedes à los que no se conforman en todo con su prouecho, aun con mayor declaracion, que se le iustifican. Hæc ille. Quæ omnia vtinam Principes obseruarent. Et hæc dicta sufficiant circa materiam Parliamentorum. Faxit Deus, vt bono communi aliquando deseruiant.

TRACTATUS IV.

De denuntiationibus faciendis ex Edicto DD. Inquisitorum, & in particulari, ex sollicitatione facta in Confessione.

RESOLVTIO I. An si quis sciat aliquem commississe delictum in Edicto contentū, sed hoc non possit probare, teneatur in tali casu denunciare?

NEGATIVE respondet nouissimè ex Societate Iesu Fagundez de precept. Eccl. tract. 2. lib. 4. cap. 3. num. 31. excepto casu hæresis formalis. Et hanc sententiam absolutè docuerat antè ex eadem Societate Reginaldus in Praxi, 10. 2. lib. 24. c. 3. sect. 6. nu. 50. & 57. ver. Aduerte 3. & ver. Aduerte 5. Ex nostra Religione Megala in 1. p. lib. 1. c. 5. num. 21. Idem docet Ioan. Andreas in c. nouiter, extra de iud. Gundifalvus in tom. 11. Tractatum, p. 2. tract. de Hereticis, q. 10. num. 7. Repertorium Inquisitorum ver. Denuntiatio. §. generale tamen, Decianus tract. crim. tom. 1. lib. 5. c. 30. num. 4. qui citat Speculatorem, & Glossam. Palatius in rep. c. notab. 3. §. 26. nu. 9. Angelus verò, Felinus & Nauarrus citantur à Triuisano & Farinacio vbi inf.

Et potest hæc opinio probari: quia vt obseruat Lessius lib. 2. c. 29. dub. 13. num. 111. & alij, quando crimen non potest probari, apertè contra iustitiam peccatur, si reueletur, exponitur enim reus manifestò periculo infamiae. Deinde, si auctoritas vnius Doctoris classici reddit opinionem probabilem, vt ex multis probat Valentia tom. 2. disp. 2. quæst. 12. punct. 4. & Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. c. 9. nu. 7. hæc opinio non vnum vel alterum, sed multos tam recentiores, quàm veteres habet patronos. Ergo, vt probabilis amplectenda videtur: & ita hanc sententiam probabilitate nō carere docet etiam Thomas à Iesu lib. de visitat. Regul. tract. 1. c. 16. num. 3. in fi. Neque obstat praxis Sanctiss. Inquisitionis, quam aliqui adducunt; nam, vt in simili casu docuit Fagundez tract. 2. lib. 8. c. 8. n. 18. & Granado in princ. 2. contr. 7. tract. 3. p. 1. disp. 11. sect. 2. num. 15. supradicta praxis fundatur in probabilitate contrariæ opinionis, non tamen tollit probabilitatem alterius. Ergo, &c.

At his minimè obstantibus, contrarium teneo; quia in casibus pertinentibus ad Tribunal S. Officij, denuntiatio est facienda, etiamsi delator delictum probare non possit. Et ita tenet Barbosa de Potest. Episc. p. 3. alleg. 96. num. 51. Peirinus in Priuil. Min. tom. 2. Consult. 9. Pauli V. §. 2. nu. 25. Homobonus de Exam. Eccles. p. 1. tract. 7. cap. 2. q. 14. & p. 2. tr. 22. c. 4. q. 4. resol. 4. Zanardus in direct. Confess. p. 3. cap. 31. Naldus in sum. ver. Hæresis, num. 6. Zecchius de cas. reseru. cas. 2. ver. Ampliatur. Sanctarellus de Hæresi, cap. 9. dub. vnic. n. 3. & 4. Genuenlis in Praxi, c. 23. nu. 5. Lazarius de monit. sect. 2. q. 11. n. 22. Bonacina de cens. disp. 2. q. 6. punct. 1. n. 9. Suarez tract. de fide, disp. 20. sect. 4. num. 7. Galetti in margar. cas. confic. ver. Hereticus, §. 5. Thomas à Iesu vbi sup. lib. de visit. Regul. tract. 11. c. 16. nu. 4.

& 10. Portel in addit. ad dubia Regul. ver. sollicitare feminas, n. 19. Cenedo p. 2. collect. 101. nu. 4. Scaccia de Iudic. causarum ciu. & crim. lib. 1. c. 56. nu. 4. Farinacius tract. de Hæresi, q. 97. §. 2. nu. 36. Bertazzolus in Addit. ad Bertazzolum patrem, conf. 107. nu. 12. vol. 1. Triuisianus lib. 2. decis. 51. n. 5. & nouissimè Ioseph de Sancta Maria in Tribunali Religios. tract. 12. c. 3. §. 5. & alij penes ipsos.

Et ratio est, quia licet denunciator de iure probare suam denuntiationem teneatur ex l. diuus, & ex l. ab accusatore. ff. ad Senatusconsult. Turpiliani. hodie tamen de consuetudine contrarium seruatur, vt ex Saliceto, & Mariano Socino probat Emiricius in Direct. Inquisit. p. 3. rubric. de secundo modo procedendi in causa fidei per denuntiationem, num. 68. quem sequitur nouissimè Farinacius vbi sup. tr. de hæresi, q. 185. §. 5. n. 71. & Scaccia loc. cit. c. 72. n. 4. & ita decisum pluries fuisse testatur Triuisa. vbi sup. & ita seruari in Supremo totius Christianæ Inquisitionis Tribunali asserit Farinacius. Et cum simplex denuntiatio sufficiat ad inquirendum, vt notat Vmbertus in iudic. Inqu. ver. denuntiatio, num. 3. & Farinac. q. 185. §. 5. n. 64. licet denunciator probare non possit delictū, per illam tamen denuntiationem, diligentia & inquisitione Dominorum Inquisitorum, & forsitan ex aliis reuelationibus, & denuntiationibus probabitur: vnde patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ.

RESOL. II. An dicta denuntiatio facienda sit sine praua correctione fraterna?

PRima opinio, quam ego sequor, affirmat: ita Sanctarellus in tr. de Hæresi, c. 9. n. 5. Sancius in select. disp. 11. n. 56. Bonacina in tract. var. disp. 6. punct. 3. num. 9. Syluestus in 2. 2. q. 33. art. 7. concl. 2. Villalobos in sum. p. 2. tr. 4. diff. 11. num. 3. Suarez tr. de fide disp. 20. sect. 4. n. 11. & 12. Azorius p. 1. lib. 8. c. 19. q. 9. Turrianus in 2. 2. tom. 1. disp. 58. dub. 3. Henriquez lib. 2. c. 24. nu. 10. in glossa, lit. C. Simancha in Cathol. instit. tit. 19. num. 11. cum alijs. Quia duplex est denuntiatio; alia Euangelica, alia iudicialis. Ante Euangelicam, quæ intendit emendationem fratris, conceditur, præmittendam esse correctionem, non autem ante iudicalem, quæ punitionem intendit. Sed talis est denuntiatio, quæ in Tribunali Inquisitionis efficitur. Ergo ante ipsam non est necesse, vt correctio præmittatur. Vide etiam Lorcam in 2. 2. sect. 3. disp. 47. num. 23. Coninch de fide, spe & charitate, disp. 28. dub. 8. n. 151. Bannez in 2. 2. quæst. 23. art. 8. ad 7. arg. & alios.

Secunda opinio negat, & ita docet D. Thom. 2. 2. q. 35. art. 7. quem postea secuti sunt omnes discipuli eius Scholæ, Sotus de iust. lib. 5. q. 5. art. 1. Canus de locis Theol. lib. 12. cap. 9. Syluester ver. correctio, q. 5. Lopez in Instruct. p. 4. cap. 54. Ledefina in sum. tom. 2.

tract. 4. cap. 4. concl. 24. diff. 2. fol. mihi 138. Ioa. de la Cruz ubi inf. Zanard. in direct. Confess. p. 2. præcep. 1. c. 23. q. 13. & alij. Idem docuerunt Castrus de Hæret. puni. lib. 2. c. 25. Toletus lib. 5. c. 57. num. 2. Lazarius tr. de blasphemia, q. 12. nu. 31. Homobonus tr. de cas. refer. p. 2. c. 1. & de Exam. Eccles. p. 2. tr. 9. c. 13. q. 39. Angelus verb. denuntiatio, q. 2. Rosella verb. Inquisitio, n. 1.

Sed audiamus aliquos, in generali loquentes; Portel in dub. Regul. ver. correctio fraterna, n. 1. sic asserit: Constat ex Euangelio, ante denuntiationem in Inquisitione præmittendam esse correctionem fraternam; quæ aded necessaria est, ut si sit spes, quod illa proficiet, & sufficiet, non est crimen denuntiandum Prælato, etiam si crimen ipsum sit contra communitatem, etiam si sit hæresis. Ita Portel. Reginaldus in praxi, tom. 2. lib. 24. ca. 3. sect. 6. n. 52. Superior non potest præcipere, ut prætermissa correctione fraterna, reus occultus denuntietur; neque ei tale quid præcipienti obediendum est. Non ideo tamen dambandum est, quod ab Inquisitoribus fieri dicitur statim nulla præmissa correctione denuntiandi, cum quem constat hæreticum esse; nam in crimine hæresis ordinariè nulla est spes emendationis. Non est verò negandum, quod si firmiter existimetur quis per secretam admonitionem se conuerfurum hæreticum, ac impediturum omnia mala, quæ ab eo timeri possunt, ipse debeat uti præmonitione. Ita Reginaldus, cui addatur Repertorium Inquis. ver. denuntiator. Gundisalvus de Hæret. q. 10. n. 6. Decianus tom. 1. lib. 5. c. 30. nu. 1. & Io. de la Cruz Dominicanus in Direct. conscient. p. 1. præcep. 5. q. 2. dub. 5. concl. 2. ita asserens: Mulier sollicitata in confessione non absoluitur, dum non denuntiat Inquisitoribus sollicitantem; nisi esset spes, quod iste secretè correctus emendabitur; quæ spes potest colligi ex qualitate corrigentis, & ex conditione corrigendi. Vnde si mulier sollicitata scit alicuius idoneitatem ad illam correctionem, posset cum eo hoc intendere. Ita Io. de la Cruz.

Idem docuit Fagundez de præcept. Eccles. tract. 2. lib. 4. c. 2. n. 31. ubi sic ait: Antequam fiat denuntiatio à muliere sollicitata in confessione, præmittenda est fraterna correctio, si detur spes emendæ, quia præceptum correctionis est de iure naturali, & diuino; præceptum verò huius denuntiationis est humanum: vnde non potest præualere aduersus præceptum iuris naturalis. Ut autem correctio fraterna iudicetur non profutura, non satis est semel fieri, & nõ prodesse; sed oportet iterum atque iterum adhiberi, quam diu iudicio prudentis speretur emenda. Ita Fagundez, & nouissimè Peirinus in Priuileg. Minor. tom. 2. Const. 4. Greg. XV. §. 9. n. 26. & Constit. 9. Paul. V. §. 2. n. 26. & 27.

Tertia opinio distinguit, & ponit differentiam inter hæresim formalem, & alia crimina sapientia tantum hæresim. In primo casu negat esse præmittendam correctionem fraternam. In secundo, illam admittit. Ita Fagundez docet, loquens de hæretico formali tr. 2. lib. 6. c. 4. nu. 11. qui tamen, ut paulò supra vidimus, putauit Confessarium sollicitantem in confessione, esse corrigendum. Idem docet Molfesius in sum. tom. 1. tr. 7. c. 24. n. 25. Ortiz in sum. c. 21. num. 17. Homobonus de exam. Eccl. p. 1. tract. 7.

c. 6. q. 29. & multi ex DD. citatis in secunda opinione. Sed circa præsentem quæstionem præter citatos Doctores, vide etiam Aldrete de Relig. discipl. tuenda, lib. 1. c. 5. §. 4. n. 28. Nauarram lib. 2. c. 4. nu. 193. Valentiam tom. 4. disp. 3. q. 10. punct. 5. §. 1. Filiucium tom. 2. tract. 28. c. 8. n. 151. & Onuphrium Opusc. de sigillo, sect. 2. q. 2. dub. 4.

Notandum est etiam, quod in opinione supradictorum DD. asserentium esse præmittendam correctionem, posset quis petere, an si dubium sit, utrum correctio profutura sit necne; an, inquam, in tali casu sit etiam præmittenda, vel potius facienda sit denuntiatio. Aliqui apud Delrium in disquis. Mag. tom. 3. lib. 5. sect. 4. nu. 6. putant esse præmittendam correctionem; quam sententiam valdè æquam existimat Delrius; licet ipse, & meritò, contrarium sentiat.

RESOL. III. An criminosi iam emendati sint vigore Edicti denuntiandi?

Affirmatiuè respondeo cum Sanctarello in tract. de Hæresi. c. 9. nu. 11. Sancio in select. disp. 11. nu. 52. Bonacina in tr. var. disp. 6. punct. 3. n. 9. & punct. 2. nu. 3. Azorio p. 1. lib. 8. cap. 19. q. 9. Suarez tract. de fide, disp. 40. sect. 6. num. 13. Salonio in 2. 2. q. 68. art. 1. de edictis Superiorum, Regula 3. Royas singul. 3. nu. 33. Paramo de Orig. Inquis. lib. 3. q. 8. nu. 90. & aliis, ex ratione supra allata; quia videlicet denuntiatio istorum tendit ad punitionem, & non ad correctionem.

Sed contrariam sententiam docet Sotus lib. 3. q. 5. art. 5. Molfesius in sum. tom. 1. tr. 7. cap. 24. num. 21. Genuensis in Praxi, c. 18. nu. 6. Naldus in sum. ver. Accusare, n. 1. Victorèllus in Notis ad man. Nauar. cap. 25. n. 33. Finellius tract. de cas. referu. casu 2. num. 8. in fine. Zanardus in direct. Confess. p. 3. c. 31. Rodericus Acugna in tract. de Confess. sollicit. q. 3. num. 15. & ibi Freitas n. 34. Megala in 1. p. lib. 1. c. 5. nu. 26. Portel in addit. ad dub. Regul. sollicitare feminas, n. 18. ubi sic ait: Si femina sollicitata certò sciat Confessorè esse pœnitentem, & moraliter intelligat pœnitentiam illius de præterito esse veram, non tenebitur denuntiare, quia finis denuntiationis est emendatio proximi: cum verò femina intelligat moraliter Confessorè esse emendatum, cessabit obligatio denuntiationis, quia cessauit finis illius, qui erat emendatio proximi. Ita Portel. Idem docet Peirinus in Priuileg. Minor. to. 2. constit. 4. Greg. XV. §. 6. nu. 31. ita asserens. Si mulieri sollicitatæ constet de emendatione sollicitantis, non tenetur denuntiare; quia cum probauerimus hoc peccatum fraternam correctione admittere, si hæc profuit, vel sine hac peccatum est emendatum, non est cur ad denuntiandum procedatur. Ita ille.

Sed in hac sententia, difficultas est cognoscere, quando quis censeatur emendatus, ut quis non teneatur secundum opinionem supradictorum DD. ex præcepto edicti denuntiare. Felin. in cap. testimonium, de testibus, Confessionem Sacramentalem asserit probare aliquem esse emendatum. Genuensis in praxi, c. 18. n. 6. putat, quod possit præsumi emendatio, si talis confectus fuisset iubilæum. Homobonus de exam. Eccles. p. 1. tract. 7. c. 7. q. 33. Freitas in addit. ad tract. de confess. sollicit. q. 8. num. 32. Riccius p. 2. decis.

decis. 159. n. 14. & alij asserunt, quod qui per triennium bene vixerit, emendatus presumitur. Aliqui verò putant, id arbitrio boni viri remittendum esse, qui considerata qualitate personarum, totum indicabit eum prudentia & maturitate, quia difficile est cognoscere correctionem huiusmodi personarum: & ita loquens etiam de hæreticis notavit Freitas *vbi sup. q. 18. n. 39. in fine.*

Limitat tamen hanc sententiam Fagundez *17. 2. lib. 6. c. 4. nu. 17.* & alij, quoad Hæreticum formalem; quia semper dubitare possumus, an reuera sit emendatus: sunt enim hæretici valde subdoli, & conceptam hæresim retinere non valent, quin alios doceant; & hoc notavit specialiter locum habere in casu hæresis formalis, nam in aliis casibus, criminoli emendati non sunt denuntiandi, sicut supra corrigendos esse affirmavit.

Sed Genuensis in *praxi. c. 18. n. 6.* qui citat Locatum & Megalam in *1. p. lib. 1. c. 5. num. 26.* admittunt supradictam limitationem quoad Hæreticum, qui dogmatizando nocuisset Reipublicæ; nam in tali casu putant esse denuntiandum, ut illi satisfaciatur, & sic etiam sentit Molfesius in *sum. tom. 1. tract. 7. c. 24. n. 21.*

RESOL. IV. *An filius teneatur denuntiare patrem Hæreticum?*

Prima opinio negat. Ita Alexand. de Ales *p. 3. q. 23. membr. 4. art. 2. dub. ult.* Royas *suu. 12. n. 2.* & ita intellige eundem *ing. 5. n. 29.* Idem nouissimè docuit Riccius *p. 3. decis. 278. n. 8.* & vir doctus Io. Valerius in *differ. vtriusque fori. ver. Hæresis. differ. 1. nu. 4.* vbi sic asserit: Septimò fallit in filio contra patrem, maximè si pater non inducebat filium ad hæresim. Idem videtur dicendum de vxore, marito, & fratre: sed contrarium in his tenet Royas, quod verius credo, quoad fratrem. Ita ille.

Secunda opinio, quam ego sequor, affirmat & docet, filium teneri ad denuntiandum patrem hæreticum; & ita præter Doctores, quos citat & sequitur Farinacius *de hæresi. q. 197. §. 2. num. 40.* tenet hanc sententiam Suarez *tract. de fide. disp. 20. sect. 4. n. 21.* Azorius *p. 2. lib. 2. c. 2. q. 13.* Comitulus in *Resp. moral. lib. 4. q. 8. num. 3.* Sanctarellus in *tract. de Hæresi. c. 9. nu. 15.* Bonacina in *tract. var. disp. 6. punct. 2. num. 3.* Portel in *dub. Regul. tom. 1. ver. correctio fratrum. nu. 11.* Bonacina *de cens. disp. 2. q. 6. punct. 5. nu. 1.* Lopez in *instr. q. 1. c. 54.*

Tertia opinio est media inter supradictas, ut docet Simancha *lib. de Cathol. Dissit. tit. 29. num. 4.* & Genuensis in *Praxi. c. 18. n. 9.* & ideo putat tunc filium debere denuntiare patrem hæreticum, quando hæresis patris tendit in perniciem publicam; ut si pater dogmatizaret, & filium aliosque doceret; vel quando filius interrogaretur à Iudice, tamquam testis. At in hoc secundo casu, putat Genuensis, non esse filios cogendos, si alij testes haberi possunt: cum enim sint personæ priuilegiatæ, in subsidium tantum cogendos esse constat. Et ita in Curia Archiepiscopali Neapolitana practicum esse testatur, non enim coegerunt quemdam filium aduersus patrem hæreticum. Et ita etiam docet Filiucius *tom. 2. tract. 40. c. 8. n. 233.*

RESOL. V. *An vxor & frater teneantur denuntiare maritum & fratrem hæreticum?*

De vxore affirmatiuè respondeo cum Pegna in *direct. Inquis. p. 3. q. 111. commen. 160.* & Freitas in *addit. ad tract. de Confess. sollicit. q. 19. n. 16.*

Sed contrarium videtur docere Didacus Cantera in *q. crim. rubr. de Hæreticis. ver. ex qua quidè glossa.* & post illum Riccius *p. 3. decis. 279. nu. 8.* & Ioan. Valer. in *differ. vtriusque fori. ver. hæresis. nu. 4.* hi enim cum adducerent Royas asserentem, vxorem, maritum & fratrem teneri ad denuntiandum, sequuntur illum quoad fratrem tantum.

Verum est etiam, quod hanc opinionem de obligatione fratris ad denuntiandum fratrem, vocat ipsi tantum veriore. Ergo secundum illos, contraria sententia videtur probabilis. Sed hoc ego non audeo dicere, & contrarium doceo cum Sanctarellus in *tract. de Hæresi. c. 9. n. 15.* & aliis. Et hæc dicta sint in ordine ad denuntiationem in casu hæresis formalis. Videamus modò in casu criminum, quæ sapiunt tantum hæresim.

RESOL. VI. *An filius, vxor & frater teneantur denuntiare patrem, maritum, vel fratrem perpetrantem crimina, extra hæresim formalem?*

Dicam quid sentiunt alij, Lazarius *tract. de Blasphemia. q. 12. n. 67.* sic asserit: Vxor non tenetur denuntiare maritum, in blasphemias hæreticales prorumpere solitum, vel etiam hæreticalia committentem, vbi is sit homo furibundus, & facile posset eam malè tractare. Quinimò, etiam sublato dicto timore, si non reuelat, videtur excusanda ob arctissimam coniunctionem, quæ est inter eam & virum.

Sed magis amplè loquitur Homobonus *tract. de cas. refer. p. 2. c. 1. fol. mihi 241.* Aliqui asserunt (ait ille) filium teneri deferre patrem hæreticales blasphemias proferentem; fratrem pariter teneri denuntiare alterum fratrem, & vxorem virum, cum hoc crimè melius per domesticos, quàm per alios probari possit. Hanc tamen sententiam in praxi non facile sequendam arbitror; tum quia cognati, excepto hæresis crimine, ad hoc à iure non coguntur; tum etiam quia pater & filius, maritus & vxor, & fratres inter se consentur vna & eadem persona: & iuri naturali repugnat se ipsum prodere. Sic Homobonus, quod etiam docuit in *Exam. Eccles. p. 1. tract. 7. c. 7. q. 32.*

RESOL. VII. *An quis teneatur denuntiare, si ex denuntiatione timeat damnum notabile in vita, fama, & bonis externis?*

Negatiuè respondet Sanctarellus in *tract. de hæresi. cap. 9. n. 16.* qui citat Pegnam & Scacciam; quibus ego addo Homobonum *tract. de cas. refer. p. 2. cap. 1. Peirinum super Priuileg. Minim. tom. 2. const. 4. Greg. XV. §. 9. num. 28.* & Fagundez *de Precept. Eccles. tract. 2. lib. 4. c. 3. n. 31.* vbi sic asserit: Denuntiatorem non teneri huiusmodi denuntiationes facere Inquisitoribus, cum probabili periculo mortis, infamiae, aut grauis alicuius damni proprii, vel patris, aut matris, mariti, vxoris, fratrum, aut aliorum con-

coniunctissimorum. Sed limitat hanc sententiam Genuens in *praxi*, c. 18. n. 8. nisi hæreticus dogmatizaret in magnum Reipublicæ damnum, animas seducendo, & corpora offendendo: vt si occideret pueros, & similia faceret: tunc enim, asserit ille, succedit id, quod quilibet pro patria tenetur ponere vitam.

Ideo ex hac opinione infert Portel in *addit. ad dub. Regul. ver. sollicitare feminas*, nu. 21. quod si aliqua mulier sollicitata à Confessario, vel Monialis, vel alia non potes adire Inquisitores absque infamia, satisfaciens denuntiando per Epistolam missam ad Inquisitorem, tradendo Epistolam familiari alicui S. Officij, vel steter consilio Confessarij; nam ita faciens, facit quantum in se est. Lazarius verò cum in *tract. de Blasph.* q. 12. n. 64. hanc sententiam rationibus & auctoritatibus comprobaret, post multa sic asserit: Dicebam olim, virginem quamdam ex honestis parentibus cuiusdam domicellæ ancillam, quæ seruum eiusdem domus, frequenter blasphemias, etiam hereticas, proferentem audierat, non debere accedere ad Sanctæ Inquisitionis Officium, ad illum denuntiandum; graue enim damnum posset sibi probabiliter timere in fama & honore euenturum, quandoquidē eam videntes ad dictū Tribunal accedere, facile suspicari possent, eam de aliquo delicto inquisitam fore. Igitur in tali casu potest, imò tenetur (quod facere possunt Moniales) aut suo chirographo, si scribendi esset perita, denuntiare, & attestari de tali blasphematore, per certum hominem, ad Inquisitorem missum, vel Confessario blasphematorem indicare. Ita Lazarius. Et hanc sententiam probat Episcopus Acugna, qui fuit prius Inquisitor *tract. de confess. sollicit. q. 19. per tot.* & Molfesius in *sum. tum. 1. tr. 7. c. 24. num. 24.* cum Homobono de *exam. Eccles. p. 1. tr. 7. c. 7. q. 32.*

Hinc Pegna in *direct. Inquis. p. 2. q. 53. commen. 78.* cum Sigismundo Scaccia in *Iudic. caus. crim. & har. cap. 56. n. 24. in fine*, & Farinacio de *Heresi*, q. 197. n. 53. excusant uxorem non denuntiantem maritū hæreticum, timentē ab eo malè tractari, aut intērire. Et sic hæreticus abiurans apud Inquisitores, si iterum delatus quod nonnullos complices in suo examine subticuisset, si respōdeat hoc fecisse quia ab ipsis complicibus, quia ditiores & potentiores erant, sibi valde timuit, non est indistinctē puniendus, & curiæ seculari tradendus, tamquam diminutus, sed mitius damnandus, vt obseruauit Freitas in *Addit. ad tr. de confess. sollicit. q. 19. n. 15.*

Sed his non obstantibus, docet Bonacina *diff. 6. punct. 2. nu. 6.* quod hæc doctrina non probatur ab omnibus, & ait Freitas in *addit. ad tract. de confess. sollicit. q. 10. n. 15. in fine*, quod attenta practica, contraria sententia amplectenda videtur, maximè in casu hæresis formalis. Vide etiam Royas *singul. 3. nu. 22. sen. 30. ver. 7. ampliatur.*

RESOL. VIII. *Verum quis teneatur denuntiare seipsum?*

Negatiuè respondent Doctores infrà citandi, quia nemo tenetur prodere se, vt habetur in *c. aliquando. de pen. dist. 1.* Et ita docet Sanctarellus *tract. de Heresi*, c. 11. dub. vnico, n. 19. qui citat Pegnā, Simancham, & Suarez; quibus ego addo Fernan-

dez in *Exa. Theol. mor. p. 1. c. 19. §. 5. num. 5. & p. 4. cap. 6. n. 5. §. 1.* Ricciū p. 3. decis. 278. num. 1. Homobonū in *Exam. Eccles. p. 2. tract. 11. c. 4. q. 4. lo. Valerū in differ. vtriusque fori. ver. Heresi. differ. 1. nu. 4.* Rodericū Acugna in *tract. de Confess. sollicit. q. 10. num. 4. & q. 21. n. 2.* & ibi Freitas in *addit. num. 13. & 21.* Loricium in *thes. Theol. tom. 1. ver. denuntiatio*, nu. 3. Portel in *addit. ad dubia Regul. ver. sollicitare feminas*, nu. 15. Zanardum in *direct. Confess. p. 3. in fine*, Molfesium in *sum. tom. 1. tr. 7. c. 24.* Megalam in *1. p. lib. 1. c. 5. n. 30.* & Zerolam in *praxi Episc. p. 1. ver. Heresi*, q. 35.

Aliqui tamen ex supradictis DD. limitant hanc sententiam, in casu quo pro bono communi, quis teneretur vitam propriam ponere; & ideo annis elapsis in quadam nostræ Italiæ nobilissima Ciuitate, Doctissimi Theologi obligauerunt denuntiare quemdam hæreticum dogmatizantē & docentem alios hæresim, quamuis ipsi denuntiantes fuerint discipuli eiusdem heretici, & sic complices delicti. In ceteris casibus criminosi ex edicto Inquisitorum, secundum mentem horum Doctorum, non tenentur prodere seipsos: sed, asserunt aliqui, absoluantur à Confessario per Cruciatam, vel per Regularium privilegia. Sed nos de hoc alibi. Ex ista quæstione sequitur alia; propterea

RESOL. IX. *An saltem dicti criminosi teneantur denuntiare complices?*

Respondent aliqui negatiuè, quia sicut aliquis non tenetur denuntiare seipsum, ita neq; complices. Nam moraliter loquendo, non potest quis manifestare socios, quin manifestet seipsum. Nam si v. g. Petrus denuntiet Paulum complicem, postea Paulus interrogatus vt reus, tenebitur denuntiare Petrum. Ergo Petrus denuntians Paulum, virtualiter denuntiat seipsum. Et ita docet Suarez *tract. de fide, disp. 20. sect. 4. n. 18.* qui citat Pegnam, & Simancham. Idem docet Megala in *1. p. lib. 1. cap. 5. n. 30.* & nouissimè doctus Portel in *addit. ad dub. Regul. ver. denuntiatio*, nu. 10. vbi sic ait: Complex delicti nunquam tenetur denuntiare ex vi edicti, in quacunque materia fuerit complex. Vnde potest colligi, quod si femina fuit sollicitata ab aliquo Confessore in Sacramento Confessionis, & ipsa ibi consentit in illo cum actibus turpibus, talis femina non tenetur denuntiare de illo Confessore. Ita ille. Et ver. *sollicitare feminas*, n. 15. sic etiam asserit: Si femina intra Confessionem sollicitata consensit, non tenetur denuntiare de Confessore. Probatur ex edicto communi Doctorum, quod socius criminis, vel complex, non tenetur denuntiare de socio delinquente cum periculo suæ infamiæ: non enim tenetur prodere se. At ista femina denuntians de tali Confessore, exponit periculo suam famam. Poterit enim Confessarius in Tribunali fateri se actus inhonestos cum illa habuisse, illa non repugnante; quo casu femina proderet se. Ergo, &c. Limitant verò hanc sententiam in casu hæresis, eo modo tamen, vt superiori quæstione dictum est.

Notandum est tamen, his non obstantibus, aliquos Doctores asserere feminam consentientem sollicitationi factæ in Confessione, teneri Confessarium sollicitantem denuntiare, etiam si illa sit delicti

liciti complex. Ita Acugna in *tract. de Confess. sollicit.* q. 10. n. 10. Bonacina in *tract. var. disp. 6. punct. 3. n. 10.* Peirinus in *privileg. Minim. 10. 2. constit. 4. Greg. XV. §. 3. n. 11.* Sanctarellus *tract. de Hæresi. c. 44. dub. unico, n. 12.* & alij. Non tamen tenetur proprium consensum manifestare, nec potest hoc ab Episcopo vel Inquisitore interrogari. Et in casu quo pœnitens qui consentit, vellet consensum manifestare, nō debet scribi in actis, tamquam res non spectans ad Tribunal Inquisitionis. Ita Peirinus, & alij *vbi sup.*

RESOL. X. An quando edictum fundatur in præsumptione, & ego scio præsumptionem in tali casu desicere, tenear ad denuntiandum?

NEGATIVÈ respondet Riccius p. 3. decis. 278. nu. 6. & ante illum Io. Valerus in *diff. viriusque fori, ver. hæresis, differ. 1. nu. 4.* vbi agens de denuntiationibus faciendis, vel non faciendis ex edicto Dominorum Inquisitorum, sic asserit: Quintò fallit in his, in quibus edictum se fundat in præsumptione, ut in Chiromanticis, Necromanticis, & aliis qui ex inspectione rimularum, vel linearum manuum aliqua prædicunt. Si aliàs ego certè scio, non habere tales pactum vllum cum dæmone, non teneor denuntiare; nam motus Sixti V. circa hoc editus, fundat se in præsumptione: in dubio autem tenetur quis denuntiare. Ita Valerus. Quòd autè lex fundata in præsumptione, non obliget si præsumptio cessat, probat multis Homobonus in *Exam. Eccl. p. 1. tract. 5. cap. 8. q. 53.* & probabilem hanc sententiam vocat Becanus in *sum. Theol. p. 2. tract. 3. cap. 6. concl. 4. n. 5.* & alij.

At his minimè suffragantibus, contrariam sententiam docet Freitas in *Addit. ad tract. Episcopi Acugna de Confess. sollicit. q. 21. n. 26.* vbi asserit, iudicium illud discernendi circa suspensionem de fide, quæ resultat supposita Pontificis, vel alicuius edicti præsumptione, non competere Confessariis, vel aliis, sed Inquisitoribus. Vnde licet Bulla Gregor. XV. fundetur in præsumptione, ut patet in illis verbis, *Nos in animum inducere nequeunt, sequitur iudicium discernendi, circa suspensionem de fide Confessarij sollicitantis, non competere nisi Inquisitoribus.* Et hæc (Deus scit cum quanto labore collecta) nobis sufficiant circa obligationem denuntiandi ex vi edicti Dominorum Inquisitorum, ex quibus Confessarij infinitos casus in praxi quotidie extricare poterunt. Nunc verò deueniendum est ad aliquas dubitationes elucidandas, ex sollicitatione facta in confessione, ex vigore Bullarum Clemētis VIII. Pauli V. & nouissimè Greg. XV. ideò quæritur,

RESOL. XI. An si Confessarius à femina sollicitatus, consentiat ad actus turpes, & sermones inhonestos, sit ab aliis, qui hoc sciunt, denuntiandus?

AFFIRMATIVAM sententiā docere Graffium *to. 1. lib. 5. conf. 7. nu. 8.* de pœn. notauit Freitas in *addit. ad tract. de Confess. sollicit. q. 9. nu. 8.* Sed Graffius in illo loco, nihil de hoc. Ideò negativè respondet Episcopus Rodericus Acugna in *dicto tract. de Confess. sollicit. q. 11. per tot.* & ibi Freitas nu. 24. hanc etiam sententiam docuit Portel in *Addit. ad dubia Reg. ver. sol-*

licitare feminas. nu. 10. & ita respondisse Suarez, & statuer Acugna *vbi sup.* Et ratio est, quia sollicitatio supponit preces, & postulationes prærequisitas; & ideò Pontifices vtuntur his verbis, *allicere*, vel *pro-uocare.* Sed Confessor prius sollicitatus, non rogat, non allicit, non prouocat. Ergo non est denuntiandus.

Sed hæc opinio erat probabilis, imò vera ante constitutionem Gregor. XV. nunc autem difficultatem habet. Nam in dicta Bulla Summus Pontifex asserit, esse denuntiandos illos Confessarios, qui (hæc sunt verba Bullæ) pœnitentes sollicitare, vel prouocare tentauerint, aut cum eis illicitos & inhonestos sermones, siue tractatus habuerint. Vbi vides, quòd Summus Pontifex non solum simpliciter, vt fecerat antea Clemens VIII. & Paulus V. vtitur verbo sollicitandi, & prouocandi, sed addidit illa verba, *aut cum eis, &c.* Sed Confessarius in nostro casu, licet prius à femina fuerit sollicitatus, tamen illicitos & inhonestos sermones cum illa in Confessione habet. Ergo vigore dictæ Constitutionis est denuntiandus.

Non reticeam tamen, Sanctarellum virum doctum in *tract. de Hæresi. c. 46. nu. 2.* docere etiam post Bullam Gregor. XV. non esse denuntiandum Confessarium, qui à muliere sollicitatus, eius libidini consensit. Idem etiam docet Sancius in *select. disp. 11. n. 25.* & 26. Peirinus *vbi inf. §. 3. nu. 10.* Homobonus de *Exam. Eccl. tom. 2. tract. 11. c. 12. q. 26.* & Bonacina in *tr. var. disp. 6. punct. 3. num. 17.* vnde hæc opinio probabilis & tuta etiam mihi videtur. Et verba Bullæ Greg. XV. superius adducta, posset aliquis intelligere, non de Confessario consentiente sollicitationi pœnitentis, sed de Confessario de rebus turpibus in cōfessionario cum aliqua muliere cōfabulante, absque sollicitatione ad aliquid inhonestum perpetrandum; & ita docet Peirinus in *privileg. Minim. tom. 2. Constit. 4. Greg. XV. §. 2. n. 2.*

RESOL. XII. An Confessarius, qui sollicitauit adolescentem in Confessione, sit denuntiandus?

OLIM negativam sententiā sustinebam cum Aloyfio Bariola in *Floribus Inquisit. 227.* Portel in *addit. ad dub. Regul. ver. sollicitare feminas*, quam etiam nouissimè docuit Fagundez Societatis Iesu *tr. 2. lib. 4. c. 3. num. 31.* licet contrarium asserat Giptius *tract. de cas. refer. c. 14. n. 4.* Coriolanus *tract. de cas. refer. p. 1. sect. 2. art. 22. n. 3.* Riccius in *praxi p. 3. Resol. 66. n. 3.* Rodericus Acugna in *tract. de Confess. sollicit. q. 5. per tot.* Rodriquez *qq. Regul. tom. 2. q. 27. art. 3.* Cherubinus in *Compen. Bullarum, par. 2. Constit. 31. Pij IV. schol. 2. Molfesius in sum. tom. 1. tract. 7. c. 24. num. 34.* Megala in *1. p. lib. 1. c. 5. nu. 32.* Quaranta in *sum. Bull. ver. Confess. Scortia in Bull. Pontif. epitome 77. theorem. 197.* & alij.

Et ratio erat, quia lex pœnalis non est extendenda, etiam si militet in alio casu eadem ratio. Sed Pontifices loquebantur aduersus Confessarios sollicitantes feminas. Ergo Bulla nō erat extendenda ad sollicitantes pueros. Et adducebam ad confirmationem huius sententiæ Clement. vnic. de *consang. & affin.* vbi excommunicantur Moniales professæ, cumque eis nubētes, & accipientes illas in vxores; &

& excommunicantur etiam professi ineuntes matrimonium: & tamen si aliqua femina secularis iniret matrimonium cum professo, non incurreret in excommunicatione; sicut incideret vir ineundo matrimonium cum Moniali, ut notavit Cardinalis Ancharanus, & Bonifacius hic, D. Antoninus p. 3. tit. 25. c. 33. Caietanus in sum. verb. Excommunicatio, c. 4. cum Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 48. n. 2. Sed quia textus loquitur de masculis, non extenditur ad feminas. Ita & in casu nostro, cum textus loquatur de feminis, non est extendendus ad masculos. Sic etiam in Concilio Tridentino sess. 25. de Regul. cap. 8. excommunicantur omnes, qui cogunt mulieres ad ingrediendum Monasterium: & tamen Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 4. nu. 3. cum Suarez & Bannez, sub nomine mulierum non includunt viros. Ergo & in nostra Constitutione, sub nomine feminarum non includuntur mascululi.

Ideo, ut dixi, probabiliter hanc sententiam olim sustinebam; ad quam etiam inclinabat Paramus de Orig. Inquis. lib. 3. q. 10. n. 96. Sed hodie ex Constitutione Gregor. XV. cessat omnis dubitatio, quia ibi Pontifex decernit, etiam sollicitantes viros esse denuntiandos, in illis verbis, *Qui personas, quacunque illae sint.* Et ita in terminis dictae Constitutionis docet nouissimè noster Naldus in addit. ad sum. ver. Confessio, n. 31. Peirinus in Priuil. Minim. to. 2. const. 4. Greg. XV. §. 5. n. 14. Venerus in exam. Episc. lib. 5. cap. 17. n. 19. & Bellochius de cas. refer. p. 2. quest. 7. num. 28. & q. 10. n. 51.

RESOL. XIII. An Confessarius, qui in confessionario, vel in alio loco sub pretextu Confessionis, non tamen Confessionis secuta, sollicitauit feminam, sit denuntiandus?

NEGatiuè respondet Portel in addit. ad dub. Regul. ver. sollicitare feminas, n. 12. quia non sollicitauit in Sacramento, siue intra Sacramentum; & lex poenalis, ut supra diximus, non est extendenda ad casum non expressum, ut multi asserunt apud Sanch. de matr. tom. 3. lib. 10. disp. 4. num. 23. & Rodriguez qq. Regul. to. 1. q. 47. art. 1. Et ideo in casibus reſeruatis, utpote poenalibus, strictam esse faciendam interpretationem in praxi semper docui, cum Homobono de Bonis de cas. ref. p. 1. c. 2. Chapeauilla de cas. refer. c. 6. q. 1. Coriolano de cas. refer. p. 1. sect. 1. art. 5. n. 4. Naldo in sum. ver. casus, num. 3. Bonacina de matr. disp. 4. punct. 11. n. 5. & de Sacram. disp. 5. q. 7. punct. 5. §. 3. n. 1. Reginaldo in Praxi, tom. 1. c. 11. lib. 1. sect. 1. nu. 127. Vnde asserit Floronus de cas. refer. p. 2. cas. 7. numer. 6. Summa Corona p. 2. c. 2. nu. 16. Bonacina ubi sup. de matr. & alij probabiliter, concubitus cum femina in vase prepostero non esse casum reſeruatum nefandi, quia non est propriè sodomia; & cum sumus in poenalibus, lex non est extendenda: & ideo notauit Azor p. 3. lib. 3. cap. 19. q. 3. non incurrere in poenas extrauag. Pij V. Clericum cognoscentem feminam in vase non debito.

Sed his minimè suffragantibus, hodie hæc opinio non est tenenda, quia ut notat Scortia in Bull. Pont. epitome 77. theore. 197. Venerus in exam. Episc. lib. 5. c. 17. nu. 9. & Bellochius de cas. refer. p. 2. q. 9. n. 51. Greg. XV. in sua Bulla declarauit dictum Sacertio-

tem esse denuntiandum, in illis verbis, *Qui pretextu Confessionis feminam sollicitauerint.* & ita habent edita Dominorum Inquisitorum. Et hoc etiam ante dictam Bullam docuerat Rodericus Acugna in tract. de Confess. sollicit. q. 15 per tot.

RESOL. XIV. An Confessarius, qui ante, vel paulò post Confessionem, feminam sollicitauit, sit denuntiandus?

NEGatiuam sententiam docet ex Societate Iesu Fagundez de precep. Eccl. tract. 2. lib. 4. c. 3. nu. 31. & ante illum Portel in addit. ad dub. Regul. ver. sollicitare feminas, n. 6. quia in Bullis Pontificiis Clem. V. & Pauli V. erant illa verba, *In actu audiendi Confessiones,* & dum eorum audiunt Confessiones. Ergo poena imposita crimini factò in Sacramento, non est extendenda ad crimen factum prope, vel paulò post Sacramentum; quia lex poenalis, ut supra diximus, non est extendenda.

Hæc opinio erat probabilis, licet contrarium doceret Bariola in Flor. Inquis. fol. 226. Scortia in Bull. Pont. epitome 77. theore. 197. Ortiz in sum. c. 24. n. 11. Llamas in sum. p. 3. c. 8. §. 15. Giptius tr. de cas. refer. c. 14. n. 3. Coriolanus de cas. refer. p. 2. cas. 9. in fi. Megala in 1. p. lib. 1. c. 5. n. 32. Villalobos in sum. tom. 1. tr. 9. dub. 36. n. 20. Bonacina de matr. q. 4. punct. 16. propos. 5. num. 7. Riccius in praxi, p. 2. Resol. 240. n. 2. Paramus de Orig. Inquis. lib. 3. q. 10. n. 44. Rodriguez in qq. Regul. tom. 2. q. 27. art. 2. & 3. Cherubinus in Compend. Bullarum, tom. 2. Constitut. 31. Pij IV. schol. 1. Genuens in Praxi, c. 66. n. 2. Henriquez in sum. lib. 6. cap. 17. n. 4. in Glossa littera L. Molfesius in sum. tom. 1. tract. 7. cap. 24. n. 31. Homobonus de exam. Eccl. p. 1. tr. 7. c. 6. q. 29. & alij, quia paria sunt aliquid fieri in actu Confessionis, vel paulò ante, seu post, ut habetur in Glossa, leg. Pōponius, §. rard. ff. de officio Procons. & per ea quæ adducit Tiraquellus de tr. cons. p. 2. §. 1. Glossa 4. & §. n. 23.

Sed hodie per Bullam Gregorij XV. cessauit hæc questio; nam ibi clarè statuit esse tales Confessarios denuntiandos, in illis verbis Bullæ: *In actu Sacramentalis Confessionis siue ante vel post immediatè.* His tamen non obstantibus, est reiicienda tamquam falsa opinio illa Nauarri, quam adducit Paramus ubi supra, dicentis posse Inquisitores animadvertere aduersus Confessarium, post longum tempus extra Confessionem feminam sollicitantem. Vnde rectè notauit Rodericus Acugna tr. de Confess. sollicit. q. 5. n. 15. Confessarium non esse denuntiandum, qui poenitentem litteris amatoriis, lenonibus, & interuentiis sollicitat; neque ut notat Molfesius in sum. tom. 1. tract. 7. c. 24. num. 32. si accedat post auditam Confessionem, ad domum mulieris, & ibi illam sollicitaret; quod etiam docet Scortia in Bulla Pont. epitome 77. theore. 197.

RESOL. XV. An si laicus, vel clericus occultè ponat se in loco Confessionibus deputato, & inter Confessionem feminam, illam ibi sollicitet, sit denuntiandus?

NEGatiuè respondet Portel ubi sup. in Addit. ad dub. Regul. ver. sollicitare feminas, n. 14. quia Clemens VIII. & Paulus V. loquentes de audienda Confessione Sacramentali, loqui videntur iuxta com-

communem acceptionem de Confessione vera, valida & ordinaria.

Sed per Constitutionem Greg. XV. Confessarij incidunt in pœnas Bullæ, non solum sollicitantes in Confessione, sed prætextu Confessionis. Ergo non est opus, ut addit vera & ordinaria Confessio Sacramentalis, sed sufficit solus prætextus. Sed his non obstantibus, sub censura tamen puto supradictos non esse denuntiandos, ex vigore Bullæ, quia omnes Pontifices Clem. VIII. Paulus V. & etiam Gregorius X V. imponunt pœnas contra Sacerdotes sollicitantes. Ergo non videntur comprehendere laicum, & clericum, quia ut diximus supra, verba pœnalia non sunt extendenda ad similes casus: ita ut Doctores, ut supra vidimus, probabiliter excusabant à denuntiatione, si Confessarius sollicitaret puerum, quia Pontifices loquebantur de Sacerdotibus sollicitantibus feminas: & ita etiam docuit ante me Sanctarellus de *Heresi. c. 46. dub. vnic. n. 9.* Acugna tract. de *Confess. sollic. q. 13. n. 9.* quidquid in contrarium asserat Giptius de *cas. reser. c. 14. n. 6.* Sed an supradicti sint ex alio capite Inquisitoribus denuntiandi, dicam in sequenti Resolutione.

RESOL. XVI. *An dictus laicus, vel clericus, saltem quia simulauit se Sacerdotem esse, si sollicitauerit feminam in Confessione, non tamen illam absoluendo, sit Inquisitoribus denuntiandus?*

NEGatiuam sententiam docet Rodriquez in *qq. Regul. to. 2. q. 28. art. 2.* & nouissimè in *sum. to. 2. c. 83. n. 3.* vbi sic asserit: *El que no siendo presbytero confiesa, los Inquisidores le pueden castigar, si absolvere al penitente, porque si solamente le oye de Confesion, y no le absuelve, no puede ser castigado dellos, si no del ordinario, atento que quando Greg. XIII. comete esta aut horidad a los Inquisidores dice las siguientes palabras, que procedan contra eos, qui non sunt presbyteri, si Confessiones audiant, & absolutionem impertiantur: y la razon lo dicta, porque solamente oyen de Confesion, y no quieren absolver ya tienen respecto al Sacramento, pues no lo se quieren administrar, y asi no se presume contra ellos que sienten mal de la fe, por la qual presumpcion la Sede Apostolica comete este caso a los Inquisidores.* Ita Rodriq. & post hæc scripta, inueni etiam hanc sententiam docere Ioannem Sancium in *select. disp. 11. n. 36.*

RESOL. XVII. *An sit denuntiandus Sacerdos, qui non habens facultatem audiendi Confessiones ab Ordinario, sollicitat feminam in Confessione, fingens se habere talem potestatem?*

NEGatiuam sententiam docuit Portel in *addit. ad dub. Regul. ver. sollicitare feminas, nu. 13.* quia in tali casu non adest Confessio vera, & Sacramentalis; & pœna imposita alicui actui, non incurritur ab illo, qui fecit illum actum, sed actus fuit nullus.

Sed contrariam sententiam docet Acugna *tr. de Confess. sollic. q. 14. num. 4.* quam hodie stante Bulla Greg. XV. amplectendam esse puto. Nam, ut sæpius supra diximus, in dicta Constitutione, non solum Pontifex vult esse denuntiandos Confessarios sollicitantes in Confessione; sed prætextu Confessionis, siue extra occasionem Confessionis in confessionario. Et ita docet post Bullam Greg. XV. Ioan-

nes Sancius in *select. disp. 11. n. 39.* etiam si mala fides Confessarij & pœnitentis interueniat, quia uterque cognoscit Confessionem inualidam fore, & ob id, intendere nequeunt Sacramentum conficere; nã in tali casu Sacerdos ille denuntiandus erit.

RESOL. XVIII. *An si femina, sine vllò ordine ad Confessionem, loquatur cum Confessario de negotiis in confessionario, & interim ab ipso sollicitetur, an sit dictus Confessor denuntiandus?*

NEGatiuè respondet Giptius de *cas. reser. cap. 14. n. 7.* & Episcopus Acugna in tract. de *Confess. sollic. q. 14. n. 11.* vbi sic ait: Quando non Confessionis, sed cuiusvis rei prætextu, venit mulier ad Confessarium, publicè in Ecclesia aliarum feminarum peccata audientem, licet tunc venientem sollicitet, non idcirco pœnas incurrit, quia etsi prouocet in confessionarij loco, non tamen pœnitentem prouocat, sed aliam longè diuersam. Hæc ille, qui loquitur in terminis Bullæ Pauli V.

Nunc verò, per Constitutionem Gregorij aliter dicendum est, & dictam Confessionem denuntiandum, ut apparet in illis verbis Bullæ, *siue extra occasionem Confessionis*, in quibus clarè Summus Pontifex determinat, Confessarium esse denuntiandum, etiam si extra Confessionem in confessionario feminam sollicitet.

RESOL. XIX. *An Confessarius, qui in Confessione vrget pœnitentem de prostituenda sibi vel aliis filia, consanguinea, amica, &c. sit denuntiandus?*

ALiqui negatiuè olim respondebant, quia illa sola sollicitatio ex decreto Pauli V. videtur prohibita, quæ efficitur pœnitenti à Confessario ad turpitudinem inter vtrumque exercendâ. Sed Confessarius in nostro casu non sollicitat pœnitentem, sed lenonem & turpem intercessorem. Ergo talis sollicitatio non prohibetur in Bulla. Et hanc opinionem probabilem putauit Acugna *tr. de Confess. sollic. q. 17. num. 9.* vbi contrariam sententiam, quam ipse meritò amplectitur, vocat tantum probabiliorem.

Sed hodie, vigore Bullæ Greg. XV. omnino talis Confessarius est denuntiandus, quod patet ex illis verbis, *Ad inhonestam siue inter se siue cum aliis perpetranda.* Et ita in terminis Bullæ Gregor. XV. determinauit nouissimè Nald. in *addit. ad sum. ver. Confessio, n. 31.* Bonacina in *tr. disp. 6. punct. 3. nu. 19.* Sanch. in *select. disp. 11. nu. 43. & 44.* & Sanctarellus de *Heresi, c. 44. dub. vnic. n. 19.* Et hanc sententiam etiam ante dictam Constitutionem Gregorianam tenendam esse, respondit, de hoc interrogatus, P. Suarez, ut testatur Acugna *vbi sup. n. 12.*

RESOL. XX. *An Confessarius sollicitans feminam non ad turpia & inhonestam, sed ad alia peccata, sit denuntiandus?*

VIDetur prima facie respondendum affirmatiuè. Nam Gregor. XV. prohibet Confessariis, ut non habeant cum pœnitentibus in Confessione non solum sermones inhonestos, sed etiam illicitos. Sed Confessarius sollicitans pœnitentem ad aliquod peccatum, licet non carnale, habet cum illa sermones illicitos. Ergo erit denuntiandus. Et ante

ante hanc Constitutionem, hoc etiam docuerat eruditissimus Pegna in *direct. Inquis. p. 2. comment. 81. ver. ille quoque*, ubi sic ait: Ille quoque grauiter peccat, nec leuem contrahit malæ credentiæ suspitionem, qui in Sacramento Confessionis, vel ad quæque flagitia seu peccata prouocat confitentem; & propterea iure optimo, iudicio Inquisitorum subiectus est. Ita ille. Freitas verò in *addit. ad tr. de Confessor. sollic. q. 8. n. 17.* putat hanc sententiam sequendam esse, quando Confessor sollicitat pœnitentem ad eadem peccata, quæ confitetur: veluti si sortilegium fateatur, Confessarius petat ab illo, vt se doceat illud facere; quia in tali casu, acciperet Confessarius occasionem à peccato confesso, & ita procedit suspicio de fide.

At his non obstantibus, sub cœsura tamen cœseo, dictum Confessarium non esse vigore Bull. Greg. XV. denuntiandum, quia verba Pontificis diriguntur ad sollicitationem carnalem, quæ communiter accidere solet, & in delictis nō fit extensio ex *c. in pœnu. de reg. iur. in 6. & ex l. interpretat. ff. de pœn.* Et ita in terminis Bull. Clem. VIII. & Pauli V. docuerat antea Paramus de *Orig. Inquis. lib. 3. q. 10. n. 121.* Aloysius Barigla in *Flor. Inquis. sol. 225.* Scortia in *Bull. Pont. Epit. 77. theorem. 197.* Molfes in *sum. to. 1. tr. 7. c. 24. nu. 31.* Roder. Acugna *tract. de Confess. sollic. q. 8. & alij.*

Restat modò respondere ad argumentum supra in principio positum. Dico igitur Gregorium voluisse cū illa voce, *illicitos*, cōprehendere omnes actus illicitos, in eadem tamē materia carnali, quos fortasse per alterum verbum, *inhonestos*, non ita clarè comprehenderes. Vt quando v. g. Confessarius tamquā leno, vrgeret feminam in Confessione, vt cum aliquo peccaret, vel prostitueret sibi filiam, &c. & ita in simili casu interpretatus est Episcopus Acugna supra dicta verba in *tr. cit. de Confess. sollic. q. 17. n. 10.* Et ita hanc sententiam post Bull. Greg. XV. docet Sanctarellus in *tract. de Hæresi. cap. 44. n. 19.* Venerus in *exam. Epif. lib. 5. c. 17. nu. 18.* Sancius in *select. disp. 11. n. 23.* Peirinus *super Priuil. Minim. & alij.*

RESOL. XXI. *Vtrum Confessarius contraveniens huic Constitutioni Greg. XV. & aliorum Pōtificum, ex paruitate materia sit excusandus, & non denuntiandus?*

NON esse denuntiandum putauit Portel in *addit. ad dub. Regul. verb. sollicitare feminas, nu. 4.* ubi sic asserit: Habebit hic locum ad excusandum paruitas materiae. Vnde si Confessor dicat feminæ verba leuia, vel aliud signum, vel opus leue faciat indicantium amoris lasciu, quæ verba ad iudiciū prudentis viri, nec sint peccatum mortale, vel sufficientia ad persuadendum; credo, quòd talis Confessor nō sit accusandus. Est enim communis opinio, materiam leuem & paruam excusare in omnibus delictis, saltem à pœna Ecclesiastica, vt supra diximus in simili, circa percussionem clerici interiorius malam mortaliter, & exteriorius tantum venialem, ob paruitatem operis. Ita ille.

Sed contrarium docet Acugna *tract. de Confess. sollic. q. 7. per tot.* ubi asserit Confessarium faciem pœnitentis laudando à pulchritudine, ad alliciendum eam omiſſis verbis expressioribus, incidere in pœnas Bullæ, & denuntiandum esse. Et hæc opinio videtur mihi probabilior, & sequenda.

RESOL. XXII. *An mandans Confessario, vt sollicitet pro se pœnitentem, denuntiandus sit?*

Affirmatiuè responderi Riccius in *Praxi, p. 3. Resol. 65. num. 2. & in terminis Bullæ Gregor. XV. Homobonus de exam. Eccl. p. 2. tr. 21. c. 12. q. 26. resol. 4. nam, vt habetur in c. qui per alium, de reg. iur. in 6. qui per alium facit, per se ipsum facere videtur; & in l. manumissiones, ff. de iust. & iure, & leg. si amicis, ff. de adult. dicitur facere, qui iubet aliquid facere. Sed contrariam sententiam prorsus amplectendam esse cenſeo, quia vt supra satis probatum est, verba legis pœnalis sunt formaliter & propriè accipienda, & non sunt extendenda. Et ideo nō incurrit in excommunicationem latam cōtra aliquid facientem, si quis mandauit facere, vt tradunt cōmuniter DD. in materia censurarum: Tabiena *verb. Excommunicatio. §. casu 49. §. 5.* Nauarr. in *man. cap. 27. n. 1.* Suarez de *cens. disp. 4. sect. 3. nu. 5.* Angelus *ver. excommunicatio, §. 8. n. 1. & alij.* Vnde, si excommunicatio feratur in eum, qui occidit, vel furatur, non ligat mandantem furari, & occidere, vt notauit Reginaldus in *Praxi. to. 1. lib. 9. c. 12. nu. 214.* Adde quòd, quando lex vult punire non solum facientem, sed mandantem, id explicat. Et ita in *c. mulieres, de sent. excom.* extenditur ad mandantem excommunicatio, quæ in *cap. si quis suadente diabolo*, erat tantum lata contra percutientem clericum.*

Restat modò respondere ad argumenta Riccij. Dico igitur cum Auila de *cens. p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 2. in fine*, quòd per alios facimus, per nos facimus, quantum ad culpam, non quantum ad pœnam, & non realiter, sed fictione iuris, vt loquitur Bonacina de *leg. disp. 3. q. 7. punct. 4. n. 12.* & Megala in *3. p. lib. 4. c. 2. q. 1. n. 12.* & alia iura, quæ asserunt, quòd videtur facere, qui aliquid iubet facere, loquuntur metaphoricè; nam vt optimè obseruat Bartolus in *l. sed si vnus, §. 1. ff. de iniur.* cum qui per alium facit, non verè, sed fictè facit. Cum igitur verba Bulla sint directæ contra Confessarios sollicitantes, non sunt extendenda ad mandantes Confessariis sollicitare, sicut in casu simili dicemus in sequenti Resol.

RESOL. XXIII. *An mulier sollicitans Confessarium, sit ab ipso, vel ab aliis, qui hoc sciunt, denuntianda?*

Videtur prima facie affirmatiuè respondendum, & ita in terminis Bull. Greg. XV. docet Bellochius de *cas. reser. p. 2. q. 9. n. 51.* quia talis mulier non minus Sacramentum lædit, cum sollicitat, quam Confessarius si sollicitaret. Sed Confessarius sollicitans est denuntiandus. Ergo & sollicitatrix debet denuntiari; & ita docet Paramus de *Origin. Inquis. lib. 3. q. 10. in fine.*

At contrarium omnino est affirmandum cum Riccio in *praxi. p. 3. Resol. 67. n. 1.* Sancio in *select. disp. 11. n. 24.* Bonacina in *tr. var. disp. 6. punct. 3. num. 20.* & aliis, quia Constitutiones Pontificum in Confessarios diriguntur, ad illorum audaciam & iniquitatem comprimendam: cumque hoc scelus in feminis raro contingere constet, lex de illis non disponit; quia leges humanæ ea, quæ frequentius accidere solent, considerant.

Adde

Adde illud, quod sæpius repetitum est, cum hæ Constitutiones sint pœnales, non sunt extendendæ ad alium casum, ex *cap. statutum, de Elect.* & ex *l. cum quidam ff. de lib. & posthum.* Barbosa *de potest. Epis. p. 3. allegat. 102. n. 82.* Castus *de leg. pœn. lib. 1. cap. 7. docum. 3.* Sanchez *de matr. tom. 3. lib. 10. disp. 4. num. 3.* & alij communiter. Vnde edicta pœnalia reſciunt argumentum à pari, à simili, & à contrario sensu. Et ideo pœna *l. vnic. C. de raptu virg.* non habet locum, quando virgo capit virum, vel vir virum, vt rectè obseruat Castrensis in *l. raptos, C. de raptu virg.* Truifanus *p. 2. decis. 21.* Decianus *li. 8. to. 7. nu. 28. & 29.* cum Emanuele Barbosa *ad ordin. Portug. lib. 5. tit. 18. §. 3. n. 2.* & Sanchez *de matr. to. 2. lib. 7. disp. 12. num. 25.* Et ego cenſeo, quòd excommunicatio lata contra ingredientis Monasteria Monialiũ, sub prætextu licentiarum, non extenditur contra ingredientis sine tali prætextu, vt rectè docet Sanchez in *sum. to. 1. lib. 6. c. 16. nu. 78.* qui citat Suarez, Philarchum, Zerolam, Sayrum, & Rodriquez; quibus ego addo Mirandam in *Man. Prælat. tr. de Monialibus, q. 2. art. 10. concl. 1.* Megalam in *3. p. lib. 4. c. 3. q. 2. n. 11.* Campanil. in *diner. iur. can. rubr. 12. cap. 16. n. 24.* Barboſ. *de potest. Epis. p. 3. allegat. 102. nu. 37.* cum aliis; vnde patet responsio ad argumentum contrarium.

RESOL. XXIV. *An si aliquis sub sigillo naturali ſciat ab aliquo mulierem fuiſſe ſollicitatam à tali Confessario, teneatur illum denuntiare?*

NEGatiuè respondet ex Societate Iesu Fagundez *de præcepto Eccles. tract. 2. lib. 4. c. 3. nu. 31.* vbi sic ait: Si huiusmodi sollicitatio sub secreto naturali ſciatur, denuntiatio fieri non debet. Nam cum huiusmodi secretum non vergat in detrimentum proximi, & obseruatio illius aliunde sit de iure naturali, denuntiatio autem tantum de iure positiuo, fortius vinculum iuris naturalis præualere debet minus forti. Hæc ille.

An ista sententia sit probabilis, videant viri docti. Nam si talis Confessarius non sit emendatus, vel non adsit spes emendationis per secretam correctionem, facile poterit alias feminas sollicitare: & ita tale secretum vergeret in damnum tertij, & Reipublicæ. Et sic notauit Freitas in *addit. ad tract. de Confess. sollicit. q. 21. nu. 26.* quòd quidam Confessarius per decem annos perdidit & effrenatè sollicitationibus & turpibus actis in ipſo Confessionis loco operam dederat, per quod tempus à nulla sollicitata delatus est. Ideo puto in tali casu, si ipsa mulier hoc non fecerit, talem Sacerdotem esse ab altero, qui hoc ſcit, etiam sub secreto naturali, denuntiandum. Et de hoc, in casu hæresis formalis non est dubitandum; & contrarium asserere, esset falsum. Idcirco si aliquis ſciat aliquem esse hæreticum, vel ab ipſo, vel ab alio, etiam si dederit fidem, & iuramentum adhibuerit, de non manifestando secreto, tamen tenebitur reuelare.

RESOL. XXV. *An Confessarius qui sollicitauit puerum, ante Constitutionem Gregorij XV. vel feminam extra Confessionem in confessionario, aut in loco quocumque, vbi Confessiones Sacramentales audiuntur, &c. sit denuntiandus?*

Pars I.

HÆc quæstio difficilis est, quia quærit, an dicta Constitutio ad facta præterita extendi possit. Affirmatiuam sententiam, loquens de Bulla Pauli V. docuit Rodericus Acugna *tract. de Confess. sollicit. q. 3. nu. 10.* & ita respondisse Suarez & Delmada viros doctissimos testatur; & in terminis Bullæ Gregor. XV. idem docet Sanctarellus *tract. de Hæresi, c. 44. n. 11.* & Bonac. in *var. tr. disp. 6. punct. 3. n. 7.*

Sed negatiuam sententiam docuit doctus Portel in *addit. ad dub. Regul. ver. sollicitare feminas, n. 7.* loquens etiam in terminis dictæ Bullæ Pauli V. & Fagundez *vbi inf.* cum Christophoro Anguiano viro doctissimo *tract. de legib. lib. 5. contr. 1. num. 13.* & seq. vide etiam Mirandam in *Man. prælat. tom. 2. q. 25. art. 10.* Et ratio est, quia nulla lex civilis & Ecclesiastica extenditur ad puniendâ delicta facta de præterito, sed ad faciendâ de futuro, nisi fortè lex ipsa clariis verbis exprimat, se etiam punire præterita, vt fecit Sixtus V. cum illegitimis, & receptione Religioſorum; & Concilium Tridentinum cum ordinatis in minoribus. Et hoc habetur expresse in *cap. cognoscentes, de const. ibi.* in illis verbis, *Quoties quid nouum statuitur, ita solet futuris formâ imponere, vt dispensis præterita non commendat.* Idem expressius habetur *eo. tit. c. vlt.* vbi Gregorius IX. explicans quamdam Constitutionem à se paulò antè editam, sic asserit, *Declaramus, non ad præterita, sed ad futura tantum extendi; cum leges & constitutiones futuris certum sit dare formam negotij, non ad præterita facta trahi, nisi nominatim in eis de præteritis caueatur.* Ita ibi; quo nihil clarius dici potest.

His ita suppositis, respondeo ad quæsitũ, quòd stando in illa opinione, nempe Bullas Clementis VIII. & Pauli V. contra Confessarios sollicitantes feminas, non includere Confessarios sollicitantes viros; & quòd in pœnas dictarum incidebant tantum Confessarii, qui in Sacramento Confessionis, vel ad plurimum, qui paulò ante vel post sollicitabant pœnitentes, non autem illi, qui extra occasionem Confessionis in loco confessionarij, aut in loco quocumque vbi Confessiones Sacramentales audiuntur, seu ad Confessionem audiendam electo, simulant ibi Confessiones audire. His ita statutis, assero probabiliter, non esse modò supradictos Confessarios denuntiandos, si talia crimina effecerint ante promulgationem edicti & Bullæ Greg. XV. vbi determinat, esse supradictos denuntiandos; quia, vt suprà diximus, dicta Constitutio non extenditur ad priora: quod satis probatum est, & docet Syluester *ver. des. quæst. 23.* Malderus in *p. 2. q. 96. ar. 3. dub. 4.* & alij. Vnde puto quoad denuntiationes faciendas ex vigore Constitutionis Gregor. XV. aduersus Confessarios sollicitantes, ineundas solum esse à die x. Martij 1624. tunc enim Pannormi dicta Bulla ab Illustrissimis Inquisitoribus fuit promulgata. Vnde à tempore antecedente nō tenetur quis denuntiare. Et ita de Bulla Clementis VIII. in hac materia, docuit ex Societate Iesu Fagundez *tr. 2. lib. 4. cap. 3. nu. 31.* & de Bulla Pauli V. etiam vt suprà diximus, docet Portel in *addit. ad dub. Regul. ver. sollicitare feminas, n. 7.*

RESOL. XXVI. *An quis teneatur denuntiare Confessariũ, qui propter sollicitationem alterius confessus abiurauit?*

H 2

Affir-

Affirmatiuam sententiam tenet Martinus Bonacina in tract. var. disp. 6. punct.

Sed contrarium docet Sancius in selectis, disp. 11. n. 52. Peirinus de priuileg. Minim. tom. 2. Constit. 4. Gregor. XV. §. 9. n. 32. & ante illos Freitas Additionator Roderici Acugna in tr. de Confess. sollicit. q. 3. nu. 34. Et ratio huius sententiæ erit, secundum mentem aliquorum Doctorum, quia ut supra visum est, multi asserunt, quod quis non tenetur denunciare hæreticum emendatum. Sed talis Confessarius, propter abiurationem, censetur sufficienter emendatus, ergo minimè denuntiandus erit.

RESOL. XXVII. An supradictæ denuntiationes sint faciendæ ante Confessionem, ita ut non possit Confessarius aliquem absoluerè, nisi prius denuntiet?

Affirmatiuam sententiam docuit Auila de cens. p. 2. cap. 7. dub. 7. in fine, ubi sic asserit: In rebus grauius, præcipue si pœnitens sit homo ordinarius, curandum est, ut prius denuntiet, & hoc licet nondum incurrisset excommunicationem, quia si prius obtinuerit absolutionem, facile solet id omittere: in casibus autem Inquisitionis remittendus est pœnitens ut prius denuntiet, ut præcipitur in edicto Inquisitorum. Ita Auila.

Sed hoc limitat Zanardus in direct. Theol. part. 2. Præcep. 2. cap. 11. in fine, fol. mihi 148. nisi necessitas communionis urgeret, & persona sit timorata conscientia, & promittat quam citius denuntiare. Idem etiam docet Emanuel Rodriguez in sum. to. 2. c. 34. nu. 6. ubi sic ait: Deuen notar los Confesores que quando algun penitente les dixere, que sabe hulano, hauer dicho una heresia. le han de obligar à yr luego, a los Señores Inquisidores à denunciar del. y no le pueden absolver sin que primero se haga la dicha denunciacion, pudiendo se luego como modamente hazer, porque no se pudiendo poner en execucion, basta que lo prometa. Et Peirinus qui nouissimè scripsit in Priuileg. Minim. tom. 1. Constit. 4. Greg. XV. §. 9. n. 24. asserit esse absolueudam illam pœnitentem, quæ firmiter promittit denuntiaturam Confessarium; si adsit causa, propter quam prudenti Confessario videatur denuntiationem esse differendam. Et Sanctarellus tract. de heresi, c. 9. dub. unico, nu. 16. in fin. ex Nauarro testante de praxi Sacrae Pœnitentiariæ, asserit sufficere saltem propositum firmum denuntiandi, & loquitur de denuntiando

hæretico. Vide etiam Sancium in select. disp. 11. nu. 62. & Portel. in addit. ad dubia Regul. verbo sollicitare feminas, n. 24. ubi aliqua verba ex incuria Typographi desiderantur, & Ortiz in sum. c. 24. n. 11. cum aliis.

RESOL. XXVIII. An hoc crimen sufficienter probetur per testimonia duarum seminarum?

Affirmatiuè respondet Paramus de Origine Inquisit. lib. 3. q. 10. n. 158. & 165.

Sed contrariam sententiam, & meritò, docet Sanctarellus tract. de Heresi, c. 44. dub. unico, n. 6. Peirinus de Priuileg. Minim. tom. 2. constit. 4. Gregor. XV. §. 8. n. 23. Bonacina tr. var. disp. 6. punct. 3. nu. 26. Ioann. Sancius in select. disp. 11. nu. 46. & alij. Ortiz verò in sum. c. 24. num. 11. tres feminas ait sufficere; quatuor tamen exposcit Acugna de Confess. sollicitan. quest. 23. n. 11. qui etiam n. 27. docet, ex vnius feminae quantumuis honestæ delatione, non esse Confessarium in carcerem detrudendum: vide etiam Barbolam de Confess. sollicit. post. Flor. Inquis. fol. 231.

At ego puto, hæc omnia remittenda esse iudicio & prudentiæ Dominorum Inquisitorum, qui considerare debent circumstantias & qualitates tam seminarum denuntiantium, quam Sacerdotum qui accusantur. Sed circa præsentem quæstionem, vide Constitut. Gregor. XV. in §. 7. & plura apud nostrum Molfesum in sum. to. 1. tract. 7. c. 24. n. 36. & seq.

RESOL. XXIX. An Episcopi possint cognoscere de hoc crimine, ita ut aliquis penes ipsos possit Confessarium sollicitantem denuntiare?

Affirmatiuam sententiam omnino amplectendā esse iudico. Dico igitur, quod licet Ordinarij ante Bullā Gregor. XV. non poterant cognoscere de crimine Confessariorum sollicitantium mulieres in Confessione, ex rationibus allatis per DD. ubi infra, sed pertinebat ad Inquisitores; hodie tamen post dictam Bullam, Episcopi etiam possunt cognoscere de hoc crimine: & hoc clarè apparet ex verbis Pontificis in ipsa Bulla manifestè hoc declarantis. Hanc sententiam docuit nouissimè Sanctarellus tr. de Heresi, c. 44. n. 11. & 12. Acugna de Confess. sollicit. q. 2. per tot. Peirinus super priuileg. Minim. tom. 2. constit. 4. Greg. XV. §. 6. n. 20. & Bonacina in var. tract. disp. 6. punct. 3. n. 23. & alij:

TRACTATUS V.

De absolutione ab Hæresi, & aliis delictis pertinentibus ad Tribunal Sancti Officij.

RESOLVTIO I. An Confessarius virtute alicuius iubei, possit absolvere ab hæresi occultæ?

SUPPONO, quod in ordine ad incurrendam excommunicationem in foro conscientia, opus est ut hæreticus habeat errorem in intellectu, cum pertinacia, & eius increduli-

tas humano sensui subiaccat. Diximus, ut habeat errorem in intellectu. Nam si aliquis solum exterius neget fidem, non erit hæreticus in foro interiori; & ideo qui trāsiret ad aliam sectam, vel Idolis externum cultum exhiberet; qui dæmonem inuocaret verbo, cultu, vel aliquo alio opere; qui magnetem, vel caput asini baptizaret; incantationes, & maleficia efficeret, vel similia horrenda perpetraret; si

si errorem in intellectu non haberet, minimè hæreticus in foro conscientie censendus erit. Hæc omnia tamè non impediunt, quòd minùs Illustrissimi Inquisitores possint talem punire tamquàm hæreticum; quia ex signis externis prudenter possunt, & debent præsumere internum peccatum hæresis.

Secundò diximus, cum pertinacia; quia ut sit aliquis hæreticus, opus est ut sciens & prudens teneat aliquid contra Ecclesiam, vel ut alij loquuntur, ut quis cognoscat, & animaduertat suam opinionem esse contrariam sensui Ecclesiæ, & tamen neglecta auctoritate ipsius Ecclesiæ, in sua opinione persistat. Et in hac pertinacia temporis mora, & in errore perseverantia non requiritur, quia in quouis temporis momento, & vno solo actu, & assensu instantaneo, potest hæresis culpa perpetrari.

Et tandem diximus, & eius incredulitas humano sensui subiaceat; quia hæreticus purè mentalis, non incurrit in excommunicationem, nisi verbo, aliquo signo, vel facto hæresim interiùs latitantem explicet.

Et hæc omnia supradicta docent DD. quos citat & sequitur Sanch. in sum. to. 1. lib. 2. c. 7. nu. 8. quibus subsequentes ego addo, Finellium de cas. refer. cas. 2. n. 10. Lorcam in 2. 2. q. 11. art. 2. disp. 47. nu. 7. Becanum in sum. Theol. p. 5. c. 1. q. 2. Megalā in 3. p. lib. 3. c. 1. q. 1. n. 4. Molfesum in sum. to. 1. tr. 11. cap. 7. nu. 39. Floronū de cas. refer. p. 2. cas. 1. §. 4. ver. dummodo, nu. 2. Turrianum in 2. 2. tom. 1. disp. 55. dub. 1. Coninch de act. supernat. disp. 18. dub. 7. num. 75. Malderum in 2. 2. q. 11. ar. 1. memb. 2. 3. & 4. Duardum in Bull. Cæn. lib. 2. can. 1. q. 20. & seq. Piafecium in Praxi Episc. p. 2. c. 4. ar. 6. n. 3. Giptium de cas. refer. c. 6. n. 8. 4. c. 9. n. 25. & c. 14. n. 7. Soulam in Bull. Cæn. c. 2. & disp. 5. & seq. Lazariū tr. de blasphem. q. 5. num. 7. 4. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 16. n. 2. Gambaruptam de cas. refer. c. 4. n. 13. & seq. Barbosam de potest. Episc. p. 2. alleg. 40. n. 5. Campanili in diuer. iur. can. rubr. 11. cap. 29. n. 28. Homobonum de cas. refer. p. 1. c. 8. Zanardum in direct. Confess. p. 2. præc. 1. c. 5. Peregrinum de immun. Eccl. c. 3. n. 2. Torreblancā de magia, lib. 3. c. 10. nu. 20. Cherub. in compend. Bull. t. 3. Const. 24. Pauli V. schol. 2. Valerū in differ. vtriusque fori, ver. Hæresis diff. 2. n. 1. & 2. Filiucium to. 2. tr. 22. c. 6. n. 152. & Reginaldum to. 1. li. 9. c. 14. n. 224. cum aliis. His itaque suppositis,

Respondent aliqui, Confessarium electum, virtute alicuius Iubilæi, in quo conceditur facultas absoluedi ab omnibus casibus, etiam in Bulla Cænæ, posse absolvere poenitentem à crimine hæresis. Et ita fuisse declaratum Romæ anno 1607. in Sacra Poenitentiaria, & seruari in praxi testatur Filiucius tom. 1. tract. 8. c. 10. nu. 265. & Antonucius in Cateches. Neap. lib. 4. c. 19. asserit, ita fuisse decusum Placentiæ, ab Episcopo & Inquisitore illius Civitatis: qui quidem Episcopus erat tunc noster Card. Atezzus vir sanctissimus & doctissimus; hancque sententiam præticari à Patribus Societatis Iesu, testatur Episcopus Zerola tr. de Iubilæo, lib. 2. cap. 18. q. 3. & ex eademmet Societate, illam docet Reginaldus tr. 1. lib. 8. c. 5. sect. 1. num. 53. in fine. & nouissimè Fagundez de præcep. Eccl. tr. 2. lib. 8. c. 8. n. 38. ex nostra Religione docet etiam hanc sententiam Molfes. in sum. to. 1. tr. 7. c. 21. nu. 62. Alfonsus de Leone tr. de

Parti I.

Iubilæo p. 2. q. 11. n. 43. Idem etiam docet Peirinus de Priuil. Minim. to. 1. Const. 4. Sixti IV. §. 5. nu. 20. & ante illos Lorca in 2. 2. q. 11. ar. 4. disp. 45. nu. 3. Farinacius de Hæresi, q. 192. nu. 63. qui citat Pegnam, & tandem Polacchus tract. de Iubilæo nuper impresso sect. 42. n. 65. & multi viri docti à me de hac re consulti.

Et ratio est, quia ut doctè obseruat Lorca, ex quo Pontificibus constituit controuersia hæc inter Doctores, & ut sedarent questionem, expressè aliquando exceperunt crimen hæresis, si postmodum generaliter in aliquo Iubilæo dent absoluedi potestatem, nulla exceptione facta, videntur planè ex industria eam abstulisse, & voluisse indiscriminatim omnia largiri. Secundò, quia ita videtur expedire ad finè recipiendi thesaurum Indulgentiarum, nam aliàs multi illas consequi minimè possent.

Sed hic non obstantibus, non desunt DD. contrarium sentientes, quos citat & sequitur Suar. tr. de fide, disp. 21. sect. 4. n. 21. quibus ego addo Floronū de cas. refer. p. 1. c. 4. §. 22. num. 4. Cagucium in Lucerna Parochorum, q. 125. nu. 5. Syluium in 2. 2. q. 11. ar. 3. Notarium in singul. concl. 3. nu. 8. Auilam de cens. p. 2. c. 7. disp. 1. dub. 7. concl. 1. Victorellum in notis ad man. Navarra. c. 27. n. 74. Portel in addit. ad dub. Regul. ver. Hæresis, n. 26. Homobonum de exam. Eccl. p. 1. tract. 5. c. 6. q. 35. Torreblancam de magia, lib. 4. c. 6. num. 3. Ricciullum tract. de iure person. lib. 5. c. 14. n. 7. & alios asserentes, quòd ita habet stylus Curie Romanæ, & ita fuisse declaratum à Gregorio XIII.

Sed hæc parum vrgent apud DD. primæ sententiæ. Nam respondet Fagundez ubi sup. quòd stylus Curie Romanæ fundatur in probabilitate istius opinionis, non tamen tollit probabilitatem alterius. Adde quòd stylus Curie varius est, pro varietate PP. Ad declarationem autem Greg. XIII. respondetur, quòd de illa non constat authenticè. Tuentur igitur vtramque sententiam viri doctissimi, sed mihi probabilior secunda videtur.

RESOL. II. An Episcopi possint absolvere ab Hæresi occulta, vigore Concilij Tridentini?

Respondeo aliquos asserere, Episcopos vigore Conc. Trid. sect. 24. c. 6. posse absolvere hæreticos occultos, nec per subsequentes Bullas Cænæ fuisse illis hanc potestatem sublatam. Ita docet nouissimè Puteanus in 2. 2. q. 11. ar. 4. dub. 2. Fagund. de præcep. Eccl. tr. 2. lib. 8. c. 8. n. 32. & 33. Portel in addit. ad dubia Regul. ver. Episcopus, n. 1. Soula in Bulla Cænæ, c. 23. disp. 100. concl. 3. num. 7. & antea docuerat Lorca in 2. 2. q. 11. ar. 4. disp. 45. nu. 10. Nugnus tom. 2. in addit. ad 3. p. q. 8. art. 5. dub. 10. in fine. Ledesma in sum. to. 2. tr. 1. c. 6. concl. 20. diff. 7. Emanuel Sa ver. Episc. nu. 37. Henriquez lib. 6. c. 14. nu. 7. & in Glosa M. & lib. 13. c. 27. nu. 5. litt. Q. cum multis aliis citatis à Sanch. in sum. to. 1. lib. 2. c. 11. n. 27. Ricciullo tract. de iure person. lib. 5. c. 14. n. 9. & Barbosa de potest. Episc. p. 2. alleg. 40. n. 21. & hanc sententiam probabilem vocat nouissimè Sancius in select. disp. 50. n. 32.

Sed his non obstantibus, Sanchez, Ricciullus, & Barbosa, cum multis aliis penes ipsos, contrariam sententiam docent, quibus ego addo Riccium p. 3. dec. 280. n. 1. Villalobos in sum. p. 1. tract. 9. dub. 61.

H 3

n. 2.

n.2. & 5. Gratianum in *discept.* 10.3. c.414. nu.20. Bellocium de *cas. refer.* p.2. q.1. n.275. Sanctarellum, qui post hæc scripta prodit in lucē, *tr. de hæresi*, c.5. dub. 5. n.21. Ragucium in *lucerna Parochorum*, q.125. nu.5. Scortiam in *Constit. Pont. epitom.* 166. theore. 431. Nouarium in *singul. concl.* 3. n.5. Syluium in 2.2. q.11. art.3. *quæritur* 2. in *fin.* Fabrum de *Sacram. Ordin.* dist. 25. q.1. disp. 3. c.4. n.126. Homobonum de *Exam. Eccl.* p.2. tr.12. c.4. q.16. & de *statibus*, p.1. c.8. Antonucium in *Catech. Diæces. Neap.* lib.1. c.25. n.9. Megalam in p.1. lib.1. c.13. n.10. & 15. Floronum de *cas. refer.* p.1. cap.4. §.22. n.2. & 4. Torreblancam de *magia*, lib.3. cap.10. num.17. Valerum in *differ. vtriusque fori, verb. Hæresis*, diff.5. n.1. qui omnes putant, Bullas Cœnæ derogare, & adimere supradictam potestatem Episcopis, & adducunt multos alios DD.

Verum qui sustinent primam sententiam in fauorem Episcoporum, sic illam firmant, quia in Bulla Cœnæ non fit expressa mentio Conc. Trid. quod quidem est necessarium, ut censeatur illi derogatum, quia constitutioni, seu decreto Concilij propter eius grauitatem non intelligitur derogatum, nisi de eo fiat mentio specialis, c.8. ex parte, de *Capell. monach.* ibique Gloss. in *verb. nulla mentio*, cap. nonnulli, de *rescript.* vbi etiam Glossa in *verb. fecerunt mentionem*, & ibi Felinus n.7. cum multis aliis.

Nec valet dicere, Pium V. & Gregor. XIII. cum Clem. VIII. contrarium declarasse. Nam ut bene respondet Fagundez *vbi sup.* & Soufa, de illis Pontificiis declarationibus non constat authenticè: & cum res sit adeo grauis, & iam scientibus Pontificibus cōtrouerfa, id profectò deberent expressius aliquo speciali decreto declarare. Vnde subdit Fagundez stando in hac opinione, quod si hæresis sit nota quinque vel sex, & si hæreticus quinque vel sex complices habeat, adhuc diceretur occulta, & ab illa Episcopi poterunt absolueri: putat etiā in magna Ciuitate non esse publicam, si nota fuerit septem vel octo personis. Vide Portel in *Addit. ad dubia Regul. ver. dispensare*, n.9.

Notandū est etiam, secundum supradictos DD. in tali casu, Episcopum posse committere absolutionem alicui Confessario specialiter ad eum hæresis casum deputato, ut aduersus Suarez *to.4. disp. 30. sect. 2. n.9. & 15.* & alios, probat Henriquez *lib.6. c.14. n.7.* & in *Glossa, littera O.* cum multis aliis apud Sanchez *tom.1. lib.2. c.11. nu.23.* & probabile vocat Lorca in 2.2. q.11. art.4. *disp. 45. n.11.*

Notandum est etiam, dictam absolutionem posse Episcopum impertiri extra Sacramentum Confessionis; nam per illam particulam, *in foro conscientie*, non intelligitur forum Sacramentale audita sacra Confessione, sed tantum denotatur, ut absolutio in foro externo non profit, si cōtingat hæresim in iudiciū deduci. Ita Homobonus de *Exam. Eccles.* p.1. tract.5. cap.5. q.31. Claudius Soleri de *potest. Confess.* c.30. §.1. ex *verbis*, num.6. præter illos, quos citat & sequitur Sanchez *c.11. n.13.* qui etiam n.17. & rectè, ait, posse Episcopum in tali casu absolueri subditum ab hæresi, in absentia, & hoc etiam si talis subditus sit extra diæcesim: quidquid in cōtrariū asserat Suarez in 3.p.to.5. *disp. 41. sect. 2. n.10. & 11.* & etiam si ipse Episcopus cū subdito extra diæcesim

inueniretur, posset tunc utique illum ab hæresi excommunicatione absolueri. Et hæc omnia asserunt Doctores pro firmanda opinione in fauorem Episcoporum, Sed ego contrariam existimo probabiliorem.

RESOL. III. An Inquisitores habeant facultatem absoluedi ab hæresi?

R Espondeo, Dominos Inquisitores habere facultatem absoluedi ab hæresi, non solum in foro externo, sed in foro conscientie, & præcipue Inquisitores Hispaniæ. Ita docet Campegius, Rodriguez, Toletus, Gutierrez, Paramus, Bannez, Henriquez & Graffius apud Ricciulum, & Sanchez *vbi inf.* quibus ego addo Homobonum de *Exam. Eccles.* p.2. tract.11. c.6. q.11. Puteanum in 2.2. d. Thoma q.11. art.4. dub. 2. Lorchium in *Thef. ver. Hæreticus*, §.12. Villalobos in *sum. tom.2. tract.1. diff. 12. num.6.* Freitam in *additione ad tract. de Confess. sollicit.* Episcop. Roderic. Acugna, *quest. 21. num.18.* & Garziam de *Benef. tom.2. p.11. c.10. nu.121.* qui tres vltimi loquuntur de Inquisitoribus Hispaniæ, & per consequens nostræ Siciliæ: quidquid in cōtrarium sentiat Sanctarellus tract. de *Hæresi*, c.5. dub. 7. n.31. Farinacius de *Hæresi*, q.192. n.52. & 54. Zecchius in *sum. p.1. tit. de fide, rubr. de hæresi*, c.11. n.18. Nauarrus in *singul. concl.* 4. num.2. Ricciullus tract. de *iur. person. lib.5. c.15. nu.3.* Ioan. Valerius in *differ. vtriusque fori, ver. Hæresis*, diff.3. n.3. Riccius p.3. *decis. 579. num.5.* Sanchez in *sum. tom.1. lib.2. c.12. n.3. & seq.* & Suarez tract. de *fide*, disp. 21. *sect. 4. n.15.* & inclinet Barbosa de *potest. Episc.* p.2. *alleg. 40. n.28. in fin.*

Notandum est verò, quod stando in nostra opinione, hæc facultas absoluedi ab hæresi, competit cuilibet Inquisitori, & non toti Consistorio, ut aduersus alios Freitas *vbi sup. num.15.* & alij, & ideò quilibet Inquisitor potest eandem facultatē cuilibet Confessario delegate, ut aduersus Campegius in *addit. ad Zanchin.* c.34. & alios, rectè notauit Sanchez *vbi sup. nu.5.* & Freitas *nu.16.* & Homobonus *vbi sup. tract.12. c.2. q.4.* qui etiam docuit, in Inquisitore ad hanc in foro conscientie absolutionem & delegationem impertiendam, non requiri ordinem, quia talis facultas non cōceditur Inquisitori in ordine ad Confessionem Sacramentalē, nec tamquam quid annexum ordini, sed officio; ut suprà diximus de Episcopo. Sed cum Confessarius non possit cogere, ut hæreticus occultus prodatur se Inquisitoribus, ut alibi fusè probabitur, si Inquisitores in tali casu facultatem, ut ab ipso Confessario absolueretur, nollent impertiri, neque Episcopus putans se non habere talem facultatem, vel propter aliam rationem; quæritur quid faciendum? Hanc quæstionem nemo tractat nisi Freitas in *addit. ad tract. de Confess. sollicit. Episcop. Acugna*, ideò vestigia eius terens,

RESOL. IV. Quid facere debeat hæreticus occultus, qui absolutionem ab Episcopo vel Inquisitore obtinere non potuit?

R Espondeo, hæreticum occultum, qui non potuit per Confessarium obtinere facultatē ab Episcopo,

Episcopo, seu Inquisitore, ut ab hæresi absoluitur, mittitur Romam ad maiorem Pœnitentiarium, & interim dum talis expectatur facultas, obseruet ea quæ de occulto excommunicato, nõ data de præfenti Confessoris copia, tradunt Nauarrus in manu c. 27. n. 239. & Henriquez lib. 6. c. 15. num. 7. Et ita docet Freitas in addit. ad tract. de Confess. foliis. Episc. Acugna q. 21. num. 18. ubi asserit, nullum Auctorem hunc casum tetigisse.

Potest igitur in tali casu hæreticus occultus, ratione infamiae vel scandali, si timeantur, si Sacerdos est, celebrare; si autem laicus, Eucharistiam sumere, eliciendo prius actum contritionis: & si nõ potest existimare se contritionem perfectam habere, confiteatur, & à Confessario absoluitur, ex doctrina probabili, quam docet Reginaldus in praxi tom. 1. lib. 8. c. 7. n. 87. & alij, quos citat Sancius in select. disp. disp. 32. n. 11. quidquid alij contradicant cum Sanctio loc. cit.

Sed aliqui plus addunt (attendat lector) etiam seculo scandalo, & periculo grauis infamiae, supradictum hæreticum occultum procurantem pro viribus absolutionem, seu propter paupertatem aliudve legitimum impedimentum non valentem Romam adire, vel mittere, neque ab Episcopo, vel Inquisitore absolutionem obtinere, si verò pœniteat, & contritus sit, posse interim Missam celebrare, & Eucharistiam sumere si laicus est, etiam si, ut diximus, scandalum & infamia non adesset. Et ita docet nouissime Fagundez de precept. Eccles. tract. 1. lib. 3. c. 12. num. 12. cum sapientissimo sene Martino Navarro aduersus Franciscum Suarez in 3. part. to. 5. disp. 9. sect. 3. n. 7. quod est valde notandum, & rationes adducit Fagundez. An verò hæc opinio sit probabilis, iudicent viri docti: mihi enim non placet. Videamus modò, quis possit absolvere hæreticum in articulo mortis.

RESOL. V. An quilibet Sacerdos, etiam Parocho præfente, possit in articulo mortis hæreticum absolvere?

Respondeo, posse quemlibet Confessarium in articulo mortis absolvere hæreticum; & hoc omnes concedunt. Difficultas est, quando Inquisitor, vel Episcopus adesset: & in tali casu putat Zabranus in decis. cas. cons. tẽpore mortis. c. 4. dub. 4. nu. 15. & dub. 6. nu. 4. & Bonacina de cens. disp. 1. q. 3. punct. 3. n. 5. ægrum debere illos adire, per Confessarium, vel per alium, seu per litteras, & facultatem, ut absoluitur, petere.

Hanc sententiam, & meritò, damnat Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. c. 13. num. 14. Et ratio est, quia non adest obligatio pœnitenti, ut se per tertiam personam Superiori absoluturo præfentet, & Confessarius non tenetur hoc grauamen suscipere.

Adde, quòd ego puto probabiliter in tali casu cessare omnem reservationem casuum & censurarum, & idèd posse simplicem Sacerdotem etiam præfente Confessario approbato, & Confessarium approbatum etiam præfente alio Superiore, cui casus illi & censuræ referuantur, vel per priuilegium conceduntur, posse inquam, in tali casu absolvere ægrum ab omnibus casibus & censuris, & per cõsequens ab hæresi. Ita docet Nauarrus, Rodriguez,

Henriquez, Vegha, citati à Sánchez ubi sup. n. 6. quibus ego addo Villalobos in sum. to. 1. tract. 27. clas. 1. §. 12. n. 7. Barbosa de potest. Episc. p. 2. alleg. 25. num. 51. Coriolanum tract. de cas. refer. p. 1. sect. 2. art. 16. num. 7. & 8. Conradum in Respons. cas. cons. p. 1. q. 12. Ludouicum de S. Iuan in sum. p. 1. tract. de Pœnit. q. 6. art. 6. dub. 4. Ioan. Valerium in differ. viriisque fori, ver. Excommunicatio, differ. 23. num. 1. Angles in 4. tom. 2. q. de Confessione, art. de minist. diff. in art. mortis. Episcopum Zerolam in Praxi de Pœnitentia. c. 15. n. 4. Finelliū de cas. refer. c. 7. in fin. & ex Societ. Iesu Paulum Comitolum in Resp. Moral. lib. 1. q. 22. n. 2. ubi sic asserit: Mihi tamen in verba Concil. Trident. intuenti sess. 14. c. 7. perquam videtur probabile, vnicuique in mortis articulo constituto ius esse, cui collibitum fuerit confitendi, quamuis proprius adsit Sacerdos: facit ille articulus, ut omnis cesset reservatio casuum; quare si tunc cesset reservatio, cur non itè cesset reservatio? Etenim his verbis, decernit Concilium: Verumtamen piè admodum, ne ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque idèd omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes à peccatis & censuris absolvere possunt. In quibus verbis Concilium absolutè & indistinctè dicit, omnes Sacerdotes ea potestate gaudere in eo articulo. Ergo videtur omnibus illis parem iurisdictionem pro eo articulo concedere. & cum lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Vnde Petrus de Ledesma Dominicanus, tenens hanc sententiam in sum. tom. 1. tr. de Sac. Pœnit. c. 14. diff. 2. f. mihi 301. sic ait: El derecho Ecclesiastico (nempe Concilium Tridentinū ubi suprà) no pone excepcion ninguna, si no tan solamente dize, que qualquiere Sacerdote puede absolver a qualquier penitente de qualesquier peccados y censuras, luego en el articulo de la muerte qualquier Sacerdote puede cõfesar, aunque este presente el proprio Parocho, ò otro que tenga iurisdiccion subdelegada. Hæc ille; satis, ut suprà dixi, probabiliter: quidquid in contrarium, probabiliter etiam, asserant Doctores, quos citat & sequitur Sanchez ubi sup. n. 7. quibus ego addo Santorijū de cas. Pap. & Episcop. n. 146. Bonacinam de Sac. disp. 5. q. 7. punct. 1. n. 10. & de cens. disp. 9. q. 3. punct. 3. nu. 3. Benzoniū tra. de fuga, lib. 1. disp. 1. q. 6. Sanctatellum tract. de Hæresi, cap. 6. dub. 1. n. 2. Puteanum in 3. p. D. Thoma. p. 2. q. 3. dub. 3. concl. 1. Coninch de Sacram. disp. 8. dub. 2. n. 16. Reginaldum in praxi, to. 1. lib. 1. c. 7. n. 61. Auilam de censuris, p. 2. c. 6. disp. 3. dub. 1. concl. 4. Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 93. art. 1. dub. 4. n. 18. & Nugnum etiam in addit. ad 3. p. tom. 2. q. 8. art. 6. dub. 3. folio mihi 300.

Notandum est verò, supradictum hæreticum occultum absolutum, ut suprà in articulo mortis, debere se præfentare Summo Pontifici; nam cum hoc onere absolutus censetur, si superuiuat, sub pœna reincidentiae in eandem censuram, non ut iterum absoluitur, quia iam absolutus est, sed ut obediat eius mandatis. Ita Suarez tom. 4. disp. 30. sect. 3. num. 6. Henriquez lib. 13. cap. 26. num. 4. Barbosa in Collect. tom. 2. lib. 5. tit. 39. cap. 11. num. 5. & alij communiter: licet contrarium asserat Nauarrus cap. 26. num. 27. Auila de Cens. p. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 4. concl. 1. §. 2. & Gambarupta tra. de cas. refer. c. 2. n. 65.

quando censura nō habet onus satisfaciendi causæ, propter quam incurritur, vt est in casu nostro; & probabilem putat hanc opinionem Filiucius *tom. 1. tra. 13. c. 7. n. 141.*

Sed si aliam sententiam vis amplecti, etiam dico, non esse necessarium vt talis hereticus ad Summum Pontificem recurat, sed sufficere vt ab Episcopo vel Inquisitore denuō absoluat. Nam prior absolutio non obstat, quin pœnitens possit nouam absolutionem absolutam obtinere: & ita docet Henriquez *lib. 6. c. 10. nu. 3. in Glossa, littera G.* Bonacina *de cens. disp. 1. q. 3. punct. 3. nu. 15.* & alij. Sed videamus modò, an Prælati Regulares possint absolvere suos subditos, in hæresim occultam lapsos.

RESOL. VI. *An Prælati Regulares possint absolvere suos subditos ab hæresi occulta?*

Respondent aliqui, posse Prælatos Regulares absolvere subditos suos ab hæresi occulta. Probatur ex *Priuilegio Pij V.* apud Bullarium Rodriquez *f. 920.* & de quo facit mentionem Portel *in dub. Regul. ver. Abbas, nu. 6.* Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 8. disp. 2. n. 3.* Suarez *in 3. part. tom. 4. disp. 30. sect. 2. numer. 7.* vbi tribuitur Prioribus Dominicis, ac proinde aliis Regularibus communitatibus, erga suos subditos in foro conscientie, tantum, & per se ipsos tamen, omnis facultas absoluendi, & dispensandi, quam habent Episcopi vigore Concilij Tridentini *sess. 23. c. 6.* erga suos subditos. Sed Episcopi, vt supra visum est, secundum mentem aliquorum Doctorum, possunt etiam modò absolvere ab hæresi occulta. Ergo poterunt etiam Superiores Regulares.

Et ideo Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 9. lib. 2. c. 20. n. 11.* & Coriolanus *de cas. reser. p. 1. sect. 1. art. 23. nu. 6.* asseruit, quod si auctoritas Episcoporum reuocata non est per Bullam Cœnæ, posse sine dubio Superiores Regulares ex dicto priuilegio Pij V. hæresim occultam absolvere; quia extensio Pij V. generalis est quoad omnes facultates. Sed supra probabiliter ab aliquibus Doctoribus ex multis rationibus fundatum est, auctoritatem Episcoporum per Bullam Cœnæ non fuisse sublatam. Ergo in vigore remanet priuilegium Pij V. & per consequens virtute illius, potest quilibet Superior Regularis, sicut Episcopi, absolutionem ab excommunicatione hæresis occultæ subditis suis impertiri. Non tamen approbo opinionem Megalæ *in 1. p. lib. 1. c. 13. n. 10.* vbi videtur docere, posse Regulares vt dicto priuilegio Pij V. non obstante, quod facultas tributa Episcopis, fuerit ex vi dictæ Bullæ Cœnæ sublata. Non inquam, approbo hanc sententiam: quia Pius V. in illo priuilegio non vult vt Regulares in hac parte habeant maiorem iurisdictionem quam Episcopi, sed tantum vt non sint peioris conditionis. Ergo si esset sublata auctoritas Episcoporum, esset per consequens Regularium facultas & suspensa. Ita docet Suarez *vbi sup. de Relig. tom. 4. lib. 2. c. 21. n. 10.*

Sed dices primò, dato & cōcesso, quod Episcopi nunc possint absolvere ab hæresi occulta; negatur posse Regulares ex dicto motu Pij V. nam per Bullam Cœnæ omnibus priuilegiis derogatur,

& ita huc priuilegio fuisse in Bulla Cœnæ derogatum, censet Suarez *vbi sup.* cum Portel *in dub. Regul. ver. Abbas, n. 11.*

Sed ego contrariam sententiam probabilem esse existimo, quæ asserit Bullam Cœnæ non derogare Regularium priuilegiis. Primò, quia frustra innouarentur, vt ab vnoquoque Pontifice fieri solet, si in die Cœnæ ab ipsismet PP. forent reuocanda. Secundò, quia in clausula Bullæ Cœnæ non prohibetur, absolvere absolute ratione priuilegiorum, sed eorum prætextu: prætextus autem non excludit illud, quod sit legitima facultate interueniente, sed illud quod sub aliquo velamine exercetur. Et secundum hanc expositionem intelligenda sunt illa verba eiusdem Bullæ Pij V. *concedendorum, & innouandorum.* Et ita docet in terminis Soula *in Bulla Cœnæ, c. 23. disp. 100. concl. 7. n. 3.* & Peirinus *de Priuilegiis, Minim. to. 1. const. 4. Sixti IV. §. 5. nu. 6.* & seq. & Villalobos *in sum. p. 1. tract. 9. disp. 41. n. 5.* cum aliis: quidquid in contrarium asserant aliqui.

Adde etiam, quod Gregor. XIII. anno 1564. die 18. Martij, indulsit PP. Societatis Iesu, vt per Bullam Cœnæ, cōcessionibus illis factæ non censeantur reuocata, vt habetur in compend. eiusdem Societatis, *ver. Bulla Cœnæ §. 2.* vt notauit Suarez *de Relig. tom. 4. tr. 10. lib. 9. c. 20. nu. 18.* & Portel *in dub. Regul. ver. Bulla Cœnæ, n. 2.* Sed cum nostra Religio, & cōmuniter omnes aliæ, per communicationem gaudeant supradicto priuilegio: ergo nō obstante derogatione Bullæ Cœnæ, possunt vti eorum priuilegiis, quasi semper à Summis PP. innouatis, & denuō concessis, quia ex priuilegio Gregor. XIII. per Bullam Cœnæ non reuocantur.

Instabis rursus, non posse Regulares per dictum priuilegium Pij V. absolvere ab hæresi; quia in dicta cōmissione non fit specialis mentio de hæresi, & in nulla generali cōmissione censetur hæresis absolutio comprehendendi, nisi specialiter exprimat, sicut virtute Iubilæi non absoluitur hæresis. Ita Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 7.* & Sanctarellus *tract. de Hæresi, c. 5. dub. 1. n. 9.* docent in dicto priuilegio Pij V. hæresim non esse comprehensam, & Regulares virtute talis priuilegij illam absolvere minimè posse.

Sed respondeo cum Suarez *vbi sup. 10. 4. de Relig. li. 2. c. 20. num. 10. & 11.* Portel *in dub. Regul. ver. Abbas, n. 6.* & aliis, hæresim in illo priuilegio comprehendendi. Ratio erit, quia quando Pontifices volunt à generali aliqua cōmissione hæresim excipere, illā nominatim excipiunt, vt patet in cōmissione facta à Gregor. XIII. Fratribus Sancti Bernardi in Hispania apud Portel *vbi supra,* & in aliis Bullis. Ergo dū non excipiunt, videntur illam concedere. Deinde in Bulla Pij V. expresse conceditur casus concessus Episcopis in cap. 6. Trid. vbi specialis mentio fit de hæresi. Adde, quod, vt iam probabiliter diximus, in Iubilæo non exprimitur hæresis, & tamē per generalem cōmissionem à casibus Bullæ Cœnæ, Doctores probatissimi asserunt, posse Confessarium virtute illius hæreticos occultos absolvere.

Plus addam, etiā secluso priuilegio Pij V. Patres Societatis Iesu asserunt, ex priuilegio Greg. XIII. posse eorum Generales & Prouinciales absolvere suos

suos ab hæresi occulta: ita habetur in compend. Soc. §. 7. & 8. & hoc etiam docet Ortiz *in sum. c. 5. numer. 29.* & Peirinus *de priuil. Minim. tom. 1. const. 4. Sixti IV. §. 5. n. 20.* Suarez *de Relig. tom. 4. tr. 10. lib. 9. c. 2. num. 17.* docet posse Prouinciales subdelegare hæc facultatem in casibus particularibus, non autem generaliter concedere alicui, nisi habuerint à Generali ampliorem facultatem, quam ipse poterit concedere extra Hispaniam, ubi iudicauerit expedire. Et hanc etiam potestatem habere Generalem nostræ Religionis, notauit vir doctissimus & amicissimus P. Peregrinus *in compend. priuil. p. 2. rit. absolutio. §. 2.*

Notandum est etiam, quòd in Societatis compendio, *ver. Bullæ Cænæ, §. 8.* & apud Portel *in dub. Regul. ver. Hæresis, nu. 2.* concessit Minoritis Alexander VI. facultatem absoluedi suos subditos ab hæresi occulta; (verba dicti priuilegij inuenies penes Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 9. dub. 61. n. 6. in fine*) quibus quidem omnibus priuilegiis, nostra Religio, & ferè omnes per communicationem gaudebunt.

Sed his minimè suffragantibus, contrariam sententiam sequendam esse existimo. Dico igitur, cum Megala *conf. 21. n. 6.* & Nauarro *in sing. concl. 3. n. 10.* Prælatos regulares non posse absoluerè suos ab hæresi occulta. Et de hac opinione ampliùs nõ est dubitandum, cum nouissimè ita declaratum sit per Sacram Cardinalium Congregationem sub die 17. Nouembris 1628. Sed quid faciendum si casus accideret? Respondeo, posse talem Regularem hæreticū occultum, non solùm ab Inquisitore absolutionem obtinere, sed ex licentia Superioris se subicere Episcopo, & ab illo secundum opinionem DD. *vbi sup. in Resol. 2.* absolutionem ab excommunicatione occulta hæresis impetrare, vt docet Sanchez *in sum. to. 2. lib. 2. c. 11. nu. 10. & lib. 4. c. 39. n. 32. & 33.* cum Finellio *tr. de cas. refer. c. 7. n. 6.* Et hoc procederet etiam, quando talis Prælati iniuste denegaret licentiam petitam: nam per Epicheiam, debemus credere, volutatem Papæ & Religionis esse, vt Episcopus in eo euentu, & Religiosum exemptum absoluat. Ita Pontius *de matr. libr. 8. cap. 5. n. 14.* Molina *de Inst. tom. 4. tr. 3. disp. 61. num. 5.* & alij. Vide etiam Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 4. c. 39. num. 36.* & Suarez *in 3. p. to. 4. disp. 30. sect. 2. n. 3.* quidquid in contrarium aduersus illum asserat noster Megala *in 1. p. l. 1. c. 13. n. 10.*

RESOL. VII. *An Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ, possit absoluerè à casibus contentis in edicto DD. Inquisitorum, hæresi tantum excepta?*

Respondeo, omnia supradicta intelligenda esse de crimine hæresis formaliter, non autem de aliis criminibus spectantibus ad Tribunal Sanctæ Inquisitionis, vt sunt sortilegium, maleficium, superstitio, magia, adoratio demonum, sollicitatio in Confessione, blasphemia hæreticalis, lectio librorum hæreticorum, defensio eorum, & similia: nam in huiusmodi delictis, & similibus, si aliquis non habeat errorem in intellectu, & credat omnia ab Ecclesia determinata, sed crimina illa committat tantum exterius ob iracundiam, vel ob sensualitatem, vel ex aliquo alio motiuo, is vtique, asserunt,

poterit à quocumque Confessario virtute Bullæ Cruciatæ absolui. Et probatur; nam supradicta Bulla concedit omnes casus, excepta hæresi. Sed dicta crimina non sunt formaliter hæresis. Ergo poterunt à tali Confessario absolui.

Et ita secundum Henriquez *lib. 6. c. 16. n. 2.* Portel. *in addit. ad dub. Reg. ver. lib. prohibit. n. 14.* Sanch. *in sum. tom. 1. lib. 2. c. 12. nu. 12.* Duardum *in Bulla Cænæ, lib. 3. §. 2. q. 8. n. 8.* & q. 11. n. 47. Farinacium *de Hæresi, q. 180. nu. 8.* Acoftam *in Bulla Cruciatæ, q. 63. concl. 4.* Suarez *tr. de fide, disp. 24. sect. 1. num. 11.* & alios, Confessarius virtute Cruciatæ, potest absoluerè ab omnibus casibus contentis in primo Can. Bullæ Cænæ, excepta hæresi.

Notant etiam, quòd à supradictis casibus contentis in primo Can. Bullæ Cænæ, Confessor potest tantum per Cruciatam absoluerè semel in vita, & semel in morte, vt notauit Sanchez *vbi sup. & c. 30. n. 17.* cum aliis, at malefici, sortilegi, sollicitantes in Confessione, blasphemantes hæreticaliter, & similes alij possunt absolui virtute Cruciatæ, toties, quoties; quia talia, & similia delicta non includuntur in primo Can. Bullæ Cænæ, dummodo, vt diximus, non habeant supradicti errorem in intellectu, quia sic essent hæretici formaliter. Et ita notauit Filliucius *tom. 1. tra. 16. c. 3. n. 49.* Alterius *de cens. vbi sup.* & Suarez *in 3. p. to. 5. disp. 21. sect. 2. nu. 14.* vbi sic asserit: Nec propter pactum cum dæmone, nec propter alia peccata ad Tribunal Inquisitionis spectantia, propter suspicionem hæresis, vel superstitionem Religionis, hæc censura Bullæ Cænæ incurritur, quia hæresis nõ sunt; regulariter enim in his, vt notauit etiam Filliucius *vbi sup.* non interuenit error in fide, sed potius ex aliqua passione efficiuntur. Vide etiam Freitas *in addit. ad tract. de Confess. foll. q. 21. n. 31.* Ortiz *in sum. c. 24. n. 11.* qui asserunt posse Confessarium absoluerè feminam sollicitatam, quæ non denuntiavit, si postea denuntiet, & hoc virtute Bullæ Cruciatæ. Delius etiam *in disquis. mag. p. 3. lib. 5. sect. 17.* asserit, virtute eiusdè Bullæ, quæ concedit casus Bullæ Cænæ, posse Confessarium absoluerè legentes libros magicos, quod etiam docet Raphael de la Torre *in 2. 2. q. 96. art. 4. disp. 5. in fi.* & Giptius de veneficiis, sortilegiis, & similibus, absolute loquendo *in tr. de cas. refer. c. 6. n. 84.* ita ait: Prudens Confessor habens facultatem absoluedi ab his casibus, considerabit, sit necne pœnitens verè hæreticus. Nam si quodcumque prædictorum, quantumcumque manifestam hæresim sapientium fecerit, si reuerà non sit hæreticus, absoluat illum: quidquid sit futurum coram Inquisitore, si res aliquo futuro tempore detegeretur; nam talis absolutio non patrocinator in foro exteriori. Ita ille.

Vnde ex opinione dictorum DD. apparet, quòd stando etiam in opinione illorum qui asserunt, fuisse Episcopis ablatam potestatem absoluedi ab hæresi; dicendum est tamen posse Episcopos, hoc non obstante, absoluerè à sortilegiis, maleficiis, blasphemis hæreticalibus, & aliis delictis sapientibus hæresim; dummodo non adsit error in intellectu talia perpetrantium. Nam licet hæc omnia sapiant hæresim, non sunt tamen hæresis formaliter.

Et

Et ita in terminis obseruat Homobonus *de Exam. Eccles. p. 1. tr. 5. c. 6. q. 31. in fin.* & ante illum Franciscus Leo *in thessori Eccles. p. 3. c. 37. n. 47.*

His tamen non obstantibus, non defunt DD. contrarium asserentes, nempe sub nomine hæresis includi alia delicta contenta in edictis Inquisitorum: & ita docet Fernandez *in Exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 16. sect. 1. num. 1.* Turrian. *tom. 1. in 2. 2. disp. 56. dub. 2.* Alterius *de cens. tom. 1. lib. 8. cap. 19. q. 9.* Ledesma *in sum. tom. 2. tract. 1. c. 6. in fin.* & alij. Sed restat videre, an in supradictis delictis Regulares vigore suorum priuilegiorum, habeant potestatem absoluendi.

RESOL. VIII. *An Regulares virtute suorum priuilegiorum, possint etiam absolvere à casibus contentis in edicto dictorum Dominorum Inquisitorum?*

Respondent aliqui, quòd Regulares, virtute suorum priuilegiorum, possunt absolvere sæculares ab omnibus excommunicationibus contentis in edictis Dominorum Inquisitorum, dummodo tales excommunicationes non proueniant ex hæresi formali, vel ex aliis criminibus, contentis in Bulla Cænæ.

Probatur hæc sententia, Primò, ex priuilegiis; & ideò in nostro compend. *tit. Absolutio quoad sæculares, §. 1.* sic habetur: Omnes Confessarij nostræ Congregationis approbati iuxta formam Concilij Tridentini, habent facultatem absoluendi quoscumque Christi fideles, vnde cumque venientes, à quibuslibet peccatis, etiam Apostolicæ Sedi reseruatis, & à quibuscumque censuris, sententiis, & prænis Ecclesiasticis ex illis resultantibus, præterquam ab his quæ continentur in Bulla Cænæ Domini. Hæc sunt verba priuilegij: vbi pondera illam coniunctiuam dictionem, *etiam*, quæ demonstrat, non solum Regulares posse absolvere à reseruatis Sedi Apostolicæ, sed etiam à reseruatis cuicumque inferiori Papæ.

Secundò, probatur ex illo communi axiomate, quod habetur in regula iuris in 6. cui licet quod est plus, licet utique quod est minus. Sed plus est absolvere à reseruatis Papæ, quàm à reseruatis Inquisitoribus. Ergo, &c.

Tertiò, probatur ex illa communi doctrina in materia de censuris, nempe excommunicationem ab homine, absoluendam esse ab illo qui eam tulit, vel ab illius superiore, vel ab illo qui fuit ad id le-

gitimè delegatus. Sed Regulares, vt suprà probatum est, habent potestatem absoluendi ab omnibus censuris, à quibus Põtifex potest absolvere. At Pontifex potest absolvere à censuris latis per Dominos Inquisitores. Ergo ab illis poterunt etiam absolvere Regulares, qui habent iurisdictionem delegatam à Summo Pontifice illis generaliter concessam, exceptis censuris in Bulla Cænæ contentis. Et ita in terminis hanc sententiam docet doctissimus Portel *in addit. ad dub. Reg. ver. sollicitare feminas, n. 24.* & Freitas *in addit. ad tract. de Confess. sollicit. Epif. Roderici Acugna q. 21. num. 31.* Sed ego in hac quæstione de meo nihil dico, & nihil pono, solum refero quod alij dixerunt.

Pro coronide verò huius disputationis, ponam hîc pulchrum dubium, & est; An sit absoluendus hæreticus, qui ducitur ad comburendum, & moritur negatiuus, si antea non fateatur veritatem publicè. Sanchez *in sum. tom. 2. lib. 3. c. 7. numer. 10.* putat, non esse absoluendum, idque ratione scandali, quia præsumitur decedere in hæresi; & ideò si verè reus est, crimen suum fateri tenetur, vt ex hoc scandalum cesset. Non reticeam tamen Portel *vbi sup. in addit. ad dub. Reg. ver. Reus, n. 3.* aduersus Sánchez, contrarium docere; & quia codex rarus est, ponam eius verba; ideò asserit: Ista doctrina dura mihi videtur, neque illam reperi apud aliquem Doctorem, neque Sanchez vllum citat; neque video, quare non militent pro isto reo hæretico, ad illum sic non obligandum, rationes pro excusandis aliis reis non hæreticis, maximè cum in reo hæretico violentius sit, & magis infame, veritatem publicè fateri. Quod verò attinet ad scandalum, quod putat Sánchez dari ab hæretico negatiuo; dici potest non inde suscipi scandalum, cum omnes sciant solere reos negare, & simul sciant, illum posse verè confiteri sacramentaliter in articulo mortis. Et idem scandalum, suo modo, suscipi potest de aliis reis negatiuis ductis ad patibulum. Adde quòd hoc non videmus fieri à Confessoribus doctis, comitantibus reos hæreticos ad combustionem. Ita Portel. Hæc dicta sufficiant pro præsentis quæstione, quæ omnia ex probatissimis auctoribus desumpta sūt. & maximè ex Theologis Hispanis, quorum libri approbati fuerunt communi calculo Sancti Officij, & ab Illustrissimis Inquisitoribus, quibus hæc scripta, & alia in posterum à me scribenda, humiliter & ex corde submitto.

TRACTATUS VI.

De Paupertate religiosa super Bullam Clementis VIII. de largitione munerum.

RESOLVTIO. I. *An ista Bulla sit vsu recepta, & adhuc obliget ad sui obseruationem?*

DVBIVS & anceps circa propositam quæstionem videtur remanere Vincentius Fillicius *in qq. mor. tom. 2. tract. 34. cap. 3. qu. 12. n. 81.* sed absolute docuit Stephanus Gratianus *in*

suis discept. forens. tom. 2. c. 202. n. 17. dictam Constitutionem non fuisse vsu receptam à Superioribus Regularibus. Et hæc sententiam nouissimè etiam docuit noster P. Megala *in p. 2. lib. 2. c. 27. q. 3. nu. 65.* Sed ex cõmuni doctrina, vt notat Becanus *in sum. Theol. p. 2. tom. 1. tr. 3. c. 6. q. 8. numer. 3.* Azorius *p. 1. lib. 5. c. 4. q. 1.* Lessius *lib. 2. c. 22. dub. 13. n. 98.* & alij; leges Pon-

Pontificia non obligant, nisi acceptentur à subditis. Ergo dicta Bulla Clement. VIII. non obligabit, quia non fuit à subditis recepta; & hoc ait Megala, non solum per decennium, sed spatio ferè 20. annorum, ut omnes sciunt.

Idem videtur docere Ioan. Valerus *ver. munera*, n. 106. ubi sic asserit: Nota hanc Constitutionem non solum debere legi quotannis in Capitulis Monasteriorum, sed etiam esse exarandam atque scribendam in libris quorumcumque statutorum ipsarum Religionum; quod non video observari, sicut nec omnes formas prescriptas, nec poenarum institutiones. Sic ille. Hoc docet etiam Homobonus *de cas. refer. p. 3. c. 3.* & Victorell. *in notis ad manual. Nauar. c. 18 n. 105.* & post hæc scriptas, inveni eundem Homobonum de Bonis *in suo Exam. Episc. p. 1. tr. 7. c. 30 q. 123.* iterum adnotare, multos viros doctos in illa sententia esse, quod supradicta Bulla non fuerit vsu recepta quoad poenas, quæ in illa continentur; & ego hanc sententiam probabiliorē esse existimo, quod nouissimè iterum docuit Megala *conf. 33. n. 17.* Vidè etiam Tannerum *in 2. 2. disp. 6. q. 3. dub. 4. num. 107.* & Scortiam *in Const. Pontif. epit. 159. theorem. 399. in fin.* & Peirin. *de Relig. sub tom. 1. c. 2. q. 2. §. 6.*

Vnde ex his ego non condemnarem illum Religiosum, qui legitime præscriptum sequeretur vltimæ suæ Prouinciæ, & Religionis, circa munera largienda, non obstante dicta Bulla; saluo semper, &c. Verùm hinc Panormi quoad Moniales, esse dictam Bullam vsu receptam testatus est mihi Reuerendiss. Vicarius de la Riba, vir omnis litteraturæ consultissimus.

Sed quidquid sit de vsu & obseruantia eius, multæ difficultates circa intelligentiam supradictæ Bullæ elucidandæ sunt, ad pacandas conscientias, & scrupulos à Confessariis abigendos. Quæro igitur secundò,

RESOL. II. *An in ista Bulla Summus Pontifex condat nouum ius circa largitiones munerum Religiosorum?*

EX resolutione huius quæstionis pendet decisio multorum casuum, ideò assero præter nouam formam, circa causæ approbationem Summum Pontificem non condere nouum ius in hac Bulla. Ita Sosa *in explicat. huius Bull. fundam. 1. n. 8. & §. 3. n. 72.* Ortiz *in sum. c. 5. n. 10. Io. Valerus in suis differ. vtriusque fori. ver. munera, n. 1.* ubi sic ait: Hæc Constitutio non est edita ad nouam disciplinam, nouamque religionis obligationem imponendam, vel ad nouum ius introducendum. & nu. 21. Apparet hanc Constitutionē non esse iuris noui introductiuam, sed reformatiuam, & iuris communis restitutiuam, & eidem conformem. Quare quidquid ante hanc Constitutionem licebat, & dari iuste poterat, & nunc licet & dari potest. Quidquid nunc non licet, nec antè licebat. Idem etiam asserit n. 73. & n. 98. Idem docet Io. de la Cruz *de statu Relig. lib. 1. c. 3. dub. 1. concl. 3.* ubi sic asserit Clemēs VIII. in sua Bulla multa verat Religiosis circa largitionē munerum, quæ tamen omnia, exceptis poenis ibi impositis, continentur in iure communi antiquo. Sic ille. Ita etiam docet Paulinus Berti *in*

explic. huius Bullæ, p. 2. cas. 3. in fine. fol. 418. col. 1.

Solum igitur, ut dixi, Pontifex in hac Constitutione inducit nouam formam circa causæ approbationem. Itaque cognitio, & determinatio, quæ sit iusta causa, ad munus aliquod largiendum per Religiosum superiorem, vel inferiorem, siue per aliquem Conuentum, solum spectat, & reseruat hodie per hanc Bullam generali Capitulo. Vnde colligitur Generalem, licet habuerit à Capitulo generali omnem potestatem Capituli generalis intra annum, seu annos, non posse se intromittere in cognitionem, & determinationem, quæ sit iusta causa ad munus aliquod largiendum, in casu aliquo occurrenti.

Ex his patet, quot scrupuli orirentur; & quot conscientia inuenirentur illaqueatæ, si hæc Constitutio esset vsu recepta in Religionibus. Nam vigore istius Bullæ, nullus Superior, nec vllus Conuentus potest ex causa quantumcumque iusta, dare licentiam alicui Religioso ad dandum munus aliquod, nisi causa ipsa cognoscatur in Capitulo generali, & vñanimitate omnium consensu ibidè approbetur: quæ quidè omnia credo ferè in omnibus Religionibus non observari, etiam in Obseruantibus. Dicendum est igitur, ut supra notauimus, hanc Constitutionem non esse ut plurimum apud Religiosos vsu receptam, & approbatam, saluo semper, &c. Sed ex ista quæstione oritur alia; quæro igitur,

RESOL. III. *An cognitio quantitatis muneris largiendi spectet etiam ad Capitulum generale?*

RESPONDEO negatiuè; nam ad ipsum (ut supra diximus) spectat tantum cognitio, & determinatio iustæ causæ dandi munus. Quare cum à iure communi non sit recedendum, nisi quatenus nouum cogit, dicendū est, sub censura Sedis Apostolicæ, cognitionem, & determinationem ad eisdem Conuentus & Superiores spectare, & eorum arbitrio relinqui quantitatem doni largiendi; cum contextu Bullæ non determinetur, quod sit munus notabile, & quod leue, siue munusculū. Et sic Capitulum generale Dominicanorum anno 1596. declarauit iustas causas largiendi munera, non autem quantitatem eorum. Hæc omnia inuenies apud Valerū *ubi sup. n. 49. & 50.* Et quia codex rarus est, & auctor doctissimus, aliqua ex ipso libenter adducam: Si scire cupis causas approbatas à dicto Capitulo Dominicanorum, hæc sunt. Prima est gratitudo. Secunda, conciliatio beneuolentiæ, aut eiusdem conseruatio, in ordinē tamen ad Religionem, vel Conuentum, vel in ordine ad bonum finem respectu sui ipsius. Tertia, pietas in parentes & consanguineos, vsque ad quartum gradum inclusiue. Quarta, redemptio vexationis. Sed declaranda sunt aliqua circa quantitatem ipsam munerum; quæritur igitur,

RESOL. IV. *Quanti valoris debeant esse munera, ut liceant, & non sint contra hanc Constitutionem?*

PRælatos regulares posse sibi, & suis concedere licentiam donandi vsque ad decē aureos pro causa pia, & rationabili, v.g. pro pauperibus, pro nuptiis

nuptiis cognatorum, pro gratificatione beneficiorum, &c. testantur Fagundez de Præcept. tract. 2. lib. 8. c. 6. nu. 12. Corduba in sum. q. 54. Lopez p. 1. instruct. c. 152. Io. de la Cruz de statu Relig. lib. 3. c. 1. p. 3. dub. 1. n. 162. cum aliis.

Sed cum hoc à iure non sit determinatum, neque in hac Constitutione Sum. Pontifex aliquid decernat, arbitrio Superiorum hoc esse relinquendum puto, qui pensatis conditionibus Religiosi volentis donare, & eius, cui sit munusculum, & pefata causa ob quam fit, & etiã utilitate, quæ ex dicto munusculo obuenire potest Religioso, vel Monasterio, considerata etiam facultate ipsius Monasterij, poterit minorem aut maiorem facultatem dare in quantitate & qualitate munusculi. Ita Hieronymus Cenedo de Paupert. relig. dub. 26. numer. 6. concl. 2. Sanch. in sum. to. 2. lib. 7. c. 19. num. 42. Azorius p. 1. lib. 12. q. 4. & Suarez de Relig. tom. 3. lib. 8. cap. 15. n. 13. cum Valero vbi sup. n. 65.

RESOL. V. An si Religiosus sine licentia sui Prælati præbeat munusculum duorum aureorum, incidat in pœnas huius Constitutionis?

RESPONDEO, peccatum quidem furti admittere, non autem incurrere in pœnas huius Constitutionis. Et ita viua vocis oraculo declarauit Clemens ipse VIII. Claudio Aquauia Generali Relig. Societ. Iesu, & ego habui à Patribus dictæ Societatis transumptum Epistolæ supradicti Generalis transmissæ ad P. Petrum Gambacurta Panormit. sub die 2. Martij 1596. in qua declaratio supradicta Pontificis ponebatur. Et hoc etiam testantur multi DD. qui scripta sua typis mandarunt postea; hi sunt Molfesius in sum. tom. 1. tract. 7. c. 26. n. 86. Filiucius tom. 2. tract. 34. c. 3. q. 9. n. 65. & nouissimè Homobonus de Bonis in Exam. Eccles. p. 1. tr. 7. c. 30. q. 123. cum aliquibus, quos citato nomine citat Scortia in Bull. Pont. epit. 158. theor. 396. Et ratio declarationis Pontificis forsitan fuit, quia communiter summa duorum aureorum in iure, dicitur summa modica, vt patet ex l. si oleum, 15. fin. iuncta l. seq. vbi Gloss. ff. de dolo, cum Felino in c. interfecisti, de homicid.

RESOL. VI. An Monialis, seu Religiosus cum licentia sui Prælati, possit facere amico, seu cognato Corporalia magni valoris, vel picturam, & non incidere in pœnas huius Constitutionis?

NEGATIVE forsitan aliquis respondebit, quia quidquid acquirit Monachus ex sua arte vel industria, acquirit Monasterio. Ergo, &c. Secundò, qui nequit dare, nec gratis potest remittere. Sed Religiosus, & Monialis, non possunt dare. Ergo neque remittere.

Sed ego cum Bonacina in tract. var. disp. 3. punct. 1. n. 5. Scortia in Bull. Pont. epit. 158. theor. 396. Ioanne Valero vbi sup. n. 66. & seq. affirmatiuam sententiam sustinendam esse puto. Dico igitur, quando ad faciendas illas res, amicus seu consanguineus subministrat omnia necessaria, & eius sumptibus de licentia Prælati efficiuntur; vel cum antequam fiant, Prælati dat licentiam, vt fiant pro tali amico: tunc licet necessaria accipiantur à Monasterio,

posito quòd sint parui valoris, puto in utroque casu Religiosum, seu Monialem, posse gratis efficere illam picturam, seu Corporale, vel aliam rem. Et ratio est, quia tunc non agitur de alienanda, seu donanda re, quæ sit Monasterij, sed tantum de non acquirendis; quo in casu Prælati potest præiudicare Monasterio, vt communis fert Doctorum sententia, & probat Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 6. disp. 4. n. 13.

Secundò probatur, quia Clemens VIII. in ista Bulla prohibet tantum largitionem munerum de pecuniis, vel aliis rebus iam Monasterio acquisitis; & decernit esse faciendam restitutionem de muneribus, contra hanc Constitutionem factis. Sed cum restitutio supponat ablationem, & in casu, de quo agimus, nulla fiat ablatio pretij illius rei, quæ gratis efficitur, cum numquam datum fuerit, nec debeatur. Ergo de hoc genere liberalitatis & muneris non intellexit Pontifex in ista Bulla aliquid prohibere.

Ad primum argumentum respondetur, verum esse, quidquid acquirit Monachus, Monasterio acquirere. Sed nego opera facienda ab ipsis Religiosis non posse confici gratis, de licentia tamen sui Superioris, impensis alienis. Et ratio est, quia erga talia opera nullum ius acquisitum Monasterium habet antequam efficiantur; nec habet ius ad rem, quia non adhuc sunt in rerum natura; & ideo in talibus potest (vt diximus) Superior ipsi Monasterio præiudicare.

Sic etiam responderi potest ad secundum argumentum dicendo, tunc qui nequit donare, non posse gratis remittere quod debetur, quando aliquid est debitum. Sed in nostro casu est diuersa ratio. Nam nos loquimur de remissione illius, quod adhuc debetur; & sic est casus diuersus. Notandum est tamen, doctrinam huius Resolutionis non esse applicandam, quando Religiosus facit primò picturam, v. g. sumptibus Monasterij. Nam in hoc casu verum est, non posse Monachum rem illam multi valoris, etiam de licentia Superioris, donare; quia tunc res est ipsius Monasterij, quod iam habet ius acquisitum erga ipsam: & ideo sic faciendo, & donando, contraueniret huic Bullæ.

RESOL. VII. An Religiosus possit dare leuiores alterius generis, licet non sint de leuibus comestibilibus, & ad deuotionem pertinentibus, concessis in hac Bulla; & an casus excepti in hac Bulla, extendantur ad alios similes?

NEGATIVA sententia suaderi potest ex illa vulgata regula iuris, quòd casus exceptus firmat regulam in non exceptis. Sed in hac Bulla excipiuntur tantum leuiores comestibilia, & ad deuotionem pertinentia. Ergo excluduntur omnia alia.

Sed ego puto cum Ioan. de la Cruz de stat. Relig. lib. 1. c. 3. dub. 5. concl. 3. n. 3. & Filiucio tom. 2. tract. 34. nu. 71. posse Religiosos dare etiam leuiores alterius generis. Et ratio est, quia quoties in aliqua regula excipiuntur aliqui casus, etiam casus similes consequenter manent excepti. Vnde ex multis Euerardus in suis topicis legalibus, loco à natura dictionum taxatiuarum, n. 4. Antonius Gomez. tom. 1. var. c. 11. n. 12.

& alij probant dictionem taxatiuam non excludere casus similes, in quibus eadem ratio militat. Item *in fin. C. de reuoc. donat.* decernitur, quod per solas quinque causas potest reuocari donatio; & tamen communis Doctorum sententia docet, posse quoque ex alijs grauioribus, aut eque grauius. Ita Glossa ex *l. fin. ver. voluerit. Abbas c. fin. nu. 3. de donat. Nauarrus tom. 4. n. 48. de Regul. seruantes, leg. 6. laceri nu. 59. Syluester ver. donatio 1. q. 13. nu. 17. Gomez 10. 1. var. c. 4. nu. 14. Molina de Primog. Hisp. lib. 1. c. 9. n. 32. Lessius de iust. lib. 2. c. 8. dub. 14. n. 104. cum multis alijs: quidquid in contrarium asserat Molina Theologus de iust. tom. 2. disp. 281. ver. nobis verò, & Rebellius p. 2. lib. 18. q. 9. nu. 8. Et ratio est, quia cum lex non possit excipere omnes casus exceptione dignos, ponit aliquos loco exemplorum.*

Dicendum est igitur, quod licet Sum. Pontifex in hac Bulla interdixerit munera à Religiosis dari, præterquam in casibus hinc exceptis; tamen ex doctrina superius adducta, casus excepti debent extendi ad similes, in quibus eadem vel vrgentior ratio militat. Et hanc opinionem, præter Io. de la Cruz citatum, tenet etiam Sosa in *exposit. huius Bullæ fundam. 5. num. 38. 39. 40.* & nouissimè Scortia in *Pontifi. Constit. Epitom. 158. theore. 396.* quod est maximè notandum, ad multos scrupulos depellendos.

Ad argumentum verò in cōtrarium supra adductum, potest quis respondere, regulam illam iuris, quod casus excepti firmant regulam in non exceptis, intelligendam esse de casibus non exceptis.

RESOL. VIII. *An Religiosus qui non acceptat aliquod donum, sed rogat vt detur amico, seu consanguineo suo, peccet contra paupertatem, & contra hanc Bullam?*

Affirmatiuè respondet Hieronymus à Sorbo in *compend. Priuileg. in exposit. huius Bullæ, f. mihi 194.* vbi sic asserit: Prohibentur Religiosi donare quouis modo, siue directè, siue indirectè. Vnde si quis, vel si qua diceret suis consanguineis, vt quod vellent sibi donare, donarent tali suo nomine, non posset fieri, cum sic esset donare indirectè. Ita ille. Probat hanc opinio. Nam si hoc non est dare indirectè, quid, quæso, per indirectam donationem debet intelligi? Deinde in *l. 2. ff. de calumniat.* ita habetur, *Nō refert, an ipse pecuniā acceperit, an iusserit dari.*

Sed mihi, saluo semper meliori iudicio, contraria opinio probabilior videtur. Dico igitur, si Religiosus solum se habeat vt intercessor apud Ioannem, v. g. vt ipse Ioannes nomine suo det Petro aliquam rem; non peccabit contra votum paupertatis, & contra nostram Constitutionem. Ita Peiria, de *Relig. tom. 1. c. 2. q. 2. §. 4. Fagundez de Præcep. tra. 2. lib. 8. c. 6. n. 18. Villalobos in sum. to. 2. tract. 35. dub. 32. nu. 6. Scortia in Bull. Pont. epitom. 158. theore. 397. Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 5. c. 7. n. 16. Filliucius in qq. mor. tom. 2. tr. 34. c. 3. q. 8. nu. 62. Bonac. de contr. disp. 3. q. 12. punct. 1. nu. 6. Barthol. à S. Fausto in thes. Relig. lib. 8. q. 213. Sanchez iter. in sum. tom. 2. lib. 7. c. 19. num. 74. Galetti in marg. cas. conf. ver. Relig. num. 9. Naldus in sum. ver. Relig. n. 11. Suarez to. 3. de Relig. li. 8. c. 15. nu. 45. Rodriguez in exer. spir. p. 3. tr. 3. c. 15. Turrian. in 2. 2. to. 1. disp. 85. du. 3. Sanchez de matr. to. 1. lib. 6. n. 7. Cenedo*

de pauper. Relig. dub. 29. nu. 4. Gratian. in suis discept. forens. to. 2. c. 202. num. 17. & ante omnes Sosa in expl. huius Bullæ, §. 3. n. 73.

Et ratio est clara & manifesta, quia Religiosus tunc peccat contra paupertatem, quando disponit de aliqua re sua, vel Religionis, sine consensu & facultate Superioris. Sed in prædictis casibus hoc non accidit, vt constat ex proposita specie facti. Nam solum petit Religiosus à seculari, vt rem aliquam donet alteri, de qua re ipse Religiosus non acceptat neque tacitè neque expressè vllum dominium, & potest ipse secularis semper, si velit, non dare. Ergo, &c.

Deinde Religiosus, seu Monialis, non potest donare: tamè ex hoc non sequitur, quod non possit petere ab alio potente donare, vt donet: potest enim prohiberi primum & non secundum. Ergo licet Religiosus non possit donare, tamen poterit ab aliquo seculari potente donare, petere, vt aliquid alicui donet. Sic Turrianus. Nec valet dicere, quod in nostro casu, Religiosus dicitur donare indirectè. Nam vt benè obseruat Sanchez & Cenedo vbi sup. tunc dicitur donatio indirecta, quando adest tacita acceptatio, quia & in donatione indirecta præsupponitur dominium, & quando etiam adest iussus, vt donans tradat alteri; quod neutrum est in nostro casu, quia Religiosus neque expressè neque tacitè acceptat dominium alicuius rei, & nō iubet, sed rogat, & se habet, vt diximus, tamquam intercessor. Ergo, &c. Vel secundò, dicendum cum Io. de la Cruz de *statu Relig. lib. 1. c. 2. dub. 5.* quod donatio indirecta in hoc decreto Clementis VIII. vetita dicitur, v. g. si Religiosus mutuet, animo non repetendi mutuum. Vel dicendū tertio cum Sanchez & Cenedo loc. cit. illa verba, *directè, vel indirectè*, opponi, vt Religiosi intelligant, vt cum Hispanè dicitur, *ni os passe por el pensamiento el hazer esto.* Ex his patet responsio ad primum argumentum.

Ad secundum, respondetur cum Cenedo, *que en à quella ley, se induce vna tacita acceptacion, porque el mandar que lo de à otro importa, y supone que ya fue adquirida la cosa para à quel, que mando darla.* Iussio enim, vt alteri detur, importat rem prius iubenti esse acquisitam: & verbum iubere, importat necessitatem, vt notat Albericus in *suo Diction. ver. Iubere.* & constat ex *l. 1. ff. quod iussu.* Sed in nostro casu, non iubetur, sed rogatur, ita vt quemadmodum supra diximus, possit secularis rogatus rem illam non dare. Ergo, &c.

Ex his apparet, me olim rectè respondiisse, Monialem, quæ rogauerat matrem, vt daret alteri certam pecuniarum summam, nō nomine ipsius Monialis, sed nomine suo, non fregisse votum paupertatis, neque prohibitionem Clement. VIII. de largitione indirecta munerum. Et ita tunc senserunt multi viri docti ex nostra Religione, & Societate Iesu, à me de hac re consulti.

RESOL. IX. *An Religiosus, qui celebrat aliquas Missas ad intentionem alicuius amici, sciens dictum amicum stipendium pro illis accipere, peccet contra paupertatem, & includatur in Bulla Clement. VIII.*

Respondetur negatiuè, ex auctoritate P. Francisci de Sosa in *Explicat. huius Bullæ*, §. 3. n. 74. in fin. ubi asserit: No sería contra esta ley dezir tantas Misas, por la intencion de vno, aunque entienda se ha el de aprouechar de la pitança, porque en este caso, nada se da que no sea meramente spiritual, lo qual entiendo si no esia obligado à celebrar por su Conuento. Sic ille.

Notandum est tamen, stante Bulla, non posse Religiosum, de sola licentia sui Superioris, donare ea, quæ acquisiuit ex eleemosynis Misarum, quas sibi intra annum Conuentus siue Religio concedit; nam est dispar ratio inter hos duos casus: & ita docet Io. Valerus in *diff. vtriusque fori, ver. munera*, n. 75. licet ipse sententiam negatiuam huius secundi casus, vocet tantum probabiliorē. Ergo posset aliquis dicere, affirmatiuam ex mente eiusdem Valeri, esse probabilem: sed de hoc ego dubito, cogita.

RESOL. X. *Parentes Monialium, vel Religiosorum, præbentes illis magnam pecuniarum summam, ad eorum, cui libuerit, beneplacitum dispensandam, reseruando tamen pro se dominium; queritur, an dictæ Moniales illas dispensando, peccent contra paupertatem, & incendant in Bullam Clementis VIII.*

Negatiuam sententiam amplectendam esse putat Sosa ubi *sup. in explic. huius Bullæ*, §. 2. n. 73. ubi ita ait: La misma razon corre de lo que se diessé a los Religiosos, para que lo puedan gastar en su utilidad, ò en la de quien ellos quisieren, reseruando siempre en si el verdadero dominio, expressa ò tacitamente, Porque entonces, el Religioso no es mas, que mero ministro del verdadero Señor, y no da cosa que pertenezca à la Religion. Ita ille, & idem etiam docuit inf. in §. 4. n. 78.

Ex his haberent Confessarij principium satis amplum, ad tollendos scrupulos, & adhibenda multa remedia in casibus occurrentibus; nam si Monialis, vel Religiosa, de illis pecuniis seu donis non recipiat dominium, sed illud apud dantem consanguineum seu amicum relinquat, tunc potest sine villo scrupulo de illis rebus disponere in personam Confessarij, vel alterius personæ; se haberet enim in hoc casu tamquam minister consanguinei vel amici, cuius est illa pecunia. Sed hæc opinio, cum loquatur de vsu absoluto pecuniæ, videtur aliquibus, & mihi, nimis laxa, & contra perfectionem Religiosæ paupertatis: si verò loquatur de vsu determinato ad eleemosynam, vide Resol. 33.

RESOL. XI. *An Bulla Clement. VIII. prohibens largitionem munerum, locum sibi vendicet, si Moniales vel Regulares dent eleemosynam?*

Respondeo negatiuè, cum Riccio in *Praxi*, to. 2. Resol. 25. & Sosa in *explic. huius Bullæ*, §. 7. nu. 91. & quia Codex rarus est, ponam eius verba: Esta ley trata solamente de donaciones gratias, y el dar limosna, no es propriamente donacion gratiosa, y ansi el hazer la los Religiosos se ha de condenar, ò aprobar conforme al derecho comun. & in §. 1. num. 64. ponit Doctor iste aliqua verba conducentia ad hunc casum, & multos alios decidendos, & sunt ista: Nota, que el titulo desta Constitucion es de solas donaciones gratias, y solo el absol-

ue infinitas dudas, que algunos han preguntado, y en especial Religiosas, ansi como, si les veda esta ley el hazer algunas fiestas que tiene deuocion, y gastar en traer musica, ò con el Predicador, ò en sustentar a los que las visitan, y gobierna, ò en hazer otros ministerios, en utilidad del Conuento en comun, ò de alguna Religiosa en particular, de lo qual no trata esta ley, porque todas estas cosas, y otras como ellas, no se comprehenden, de baxo del nombre, de donacion, si no de satisfacion. Hæc ille, quæ sunt admodum notanda, quia multum practicabilia; & nos de hac quæstione suprà etiam diximus.

RESOL. XII. *Quotnam sint fines seu cause finales huius Constitutionis Clement. VIII.*

Quatuor esse, respondet Bartholomæus à S. Fausto in *Thesaur. Relig.* lib. 8. q. 208. Homobonus in *Exam. Eccles.* p. 1. tract. 9. c. 5. q. 10. Filliucius to. 2. tract. 34. c. 3. q. 6. Paulinus Berti in *explic. huius Bullæ*, p. 1. principali, fol. mihi 414. col. 1. & ante illos Hieronymus à Sorbo in *Compend. Priuileg.* Prima, vt Religiosa disciplina labefactata, in pristinum restitatur, & quæ incolumis permanet, conseruetur. Secunda, vt votum paupertatis integrum, seruetur. Tertia, ne bona Monasteriorum, vel quorumcumque Regularium dilapidentur. Quarta, ne praua ambitione compulsi Religiosi, pro consequendis officiis alter alterius gratiam, vel protectoris, seu aliorum beneuolentiam aucupentur.

Sed hanc sententiam, quoad partem, & meritò, impugnat Io. Valerus in *diff. vtriusque fori, ver. munera*, num. 20, 23. & 82. Granado in p. 2. contr. 7. tract. 3. p. 2. disp. 15. sect. 3. n. 18. cum Patre Sosa in *Expos. huius Bullæ*, fundam. 5. num. 34. ubi sic asserit: El obuiar los grandes daños, que se siguen de la dissipacion del patrimonio de Christo, y el soborno para alcanzar officios, y dignidades, son la razones fundamentales desta ley. De lo qual se sigue, que no habla propriamēte Fray Hieronymo à Sorbo en señalar por primera razon fundamental la obseruancia regular, porque esta no es causa proxima, sino comun de todo quando se manda a los Religiosos: y mucho menos, exponer por segunda razon, la guarda del voto de la pobreza determinadamente, sino entienda del abuso notable cerca deste voto, ò del quebramiento del, en cosa graue, porque la Constitucion no usa deste termino voto de pobreza, ni se hallara en toda ella, y no quebrantandole, de vna de las maneras dichas, no se siguen grandes daños, y incommodo, como la ley declara, y de señalar por causa fundamental, la guarda del voto de la pobreza indeterminadamente, como este author haze, podrian nacer muchos escrúpulos, y inconuenientes. Ita ille.

Non rectè igitur DD. citati adduxerunt quatuor causas finales huius Constitutionis; duas enim esse dicendum est, nempe ne bona Monasterij dilapidentur, & ne detur ambitionis occasio. Quod summo opere notandum est; nam ex isto principio, multæ dubitationes benignè resoluendæ sunt. Vnde non benè aliqui hæc posteriorem sententiam olim nolebant admittere, est enim probabilissima, & illam præter DD. citatos, tenent etiam multi viri doctissimi, de hac re à me consulti, tam ex Societate Iesu, & ex Dominicanorum familia, quàm ex nostra Religione.

RESOL. XIII. *Quenam esculenta & poculenta possit Religiosus largiri, in terminis huius Bullæ Clem. VIII. & ad quem valorem ascendere possint?*

Valorem esculentorum & poculentorum, quæ in hac Bulla conceduntur, non debere superare quantitatem, quæ in furto inducit peccatū mortale, docet Bartholomæus à S. Fausto in *Thef. Relig. lib. 8. q. 218.* & Paulinus Berti in *explic. huius Bullæ, in 10. casibus positus post p. 2. principalem.* & putant, hanc quantitatem non debere excedere valorem trium Iuliorum. Vide etiam Fabro de *restit. in 4. sent. dist. 15. q. 1. disp. 45. c. 5. num. 122.* Igitur secundum hos Auctores, esculenta & poculenta non sumuntur in hac Bulla in significato, in quo sumuntur & explicantur in multis locis canonum & iuris communis.

Sed merito contrariam sententiam docet Sosa in *Expos. huius Bullæ, §. 4. n. 80. & 30.* Bonacina in *tra. var. disp. 3. tract. 1. num. 9.* & Valerus in *differ. vtriusque fori, ver. munera, diff. 1. nu. 59.* ubi sic ait; Quæ autem dicantur leuiora esculenta & poculenta in hac Bulla, deduci potest ex *c. statutum, §. insuper, de Rescript. in 6.* nimirum quæ paucis diebus consumi possunt. ubi Glossa *ver. paucis*, addit, & hoc arbitrio boni viri relinquendum, cum aliter non determinetur, habita consideratione personæ dantis, & personæ recipientis, ut in *c. etsi quæstiones, de Simon.*

Et ita ego hanc secundam sententiam puto probabiliorē, quia, ut supra notatum est, hæc Bulla nō est iuris noui inductiua, sed reformatiua, & iuris communis restitutiua, & eidem cōformis: quare quidquid ante hanc Constitutionem licebat, & nunc licet, & dari potest: & è contra quidquid nūc non licet, nec antè licebat; ex quibus apparet esculenta & poculenta huius Constitutionis, intelligenda esse secundum terminos iuris communis.

RESOL. XIV. *An Religiosi recipientes in Monasteriis aliquem non occasione transitus vel deuotionis, sed recreationis causa, incidant in penas huius Constitutionis Clement. VIII.*

Affirmatiuam sententiam docet Bartholomæus à S. Fausto in *Thef. Relig. lib. 8. q. 224. nu. 5.* Sorbo in *compen. privileg. ver. Dare, in explicat. huius Bullæ, & Paulinus Berti etiam in explicat. huius Bullæ, in 10. casibus post p. 2. principalem, cas. ult. & nouissimè Bonacina in *tract. variis, disp. 3. punct. 1. n. 12.**

Sed tu contrarium tene, cum Francisco Sosa in *Expos. supradictæ Bullæ, §. 7. nu. 91.* ubi ita ait: Nota que, de señalar la ley, tres causas de venir los seculares a los Conuentos, no se sigue que si vinieren por otras, no se podrá hospedarlas, lo vno porque aquellos casos son exemplos, y en los semejantes corre la misma razon, y lo otro porque no esta en aquello la fuerza, ni intento de la ley, sino en evitar gastos sumptuosos, y excessiuos, y ordenar se exercite la hospitalidad con moderacion religiosa, y como esto se guarde, poco importa, que el huésped venga al monasterio por vna de aquellas causas, o por otra, aunque sea por solo yrse a recrear con los Religiosos. Ita ille. Vnde apparet, quā benignè & satis probabiliter, hic Auctor explanet in hac Bulla mentem Pontificis, contra aliorum rigidas expositiones.

RESOL. XV. *An donatio remuneratoria sit prohibita in hac Bulla, ita ut Religiosus, seu Monialis largiendo aliquod donum in remunerationem, contraueniat huic Constitutioni.*

Pro parte affirmatiua non desunt rationes, quia Summ. Pontifex in hac Bulla prohibet Religiosis largiri dona, ex quacumque causa. Deinde Pontifex prohibet donationes indirectas. Ergo prohibet donationes remuneratorias, quæ sunt donationes indirectæ. Nam, si non prohiberet has donationes, minimè prouideret de sufficienti remedio in ordine ad bonum commune Monasteriorum, quod quidem prouidere intendebat; quia sub titulo remunerationis, Prælati & Religiosi faciliè bona Monasterij largiendo notabiliter distraherent. Ergo, &c. Secundò, probatur hæc sententia; nam donatio inter virum & uxorem est prohibita, ut patet ex *c. final. de donat. inter virum & uxorem.* Bartol. in *l. quod meo.* & ibi Alexander ff. de *acquir. possess. Anton. Gamma tom. 2. var. Resol. c. 4. num. 23.* & stante hac prohibitione, non valet inter ipsos coniuges donatio remuneratoria. Ita Pinellus de *bonis mater. lib. 1. p. 3. num. 61. & 62.* Matienzo *lib. 5. Recop. tit. 9. l. 3. Gloss. 6. n. 3.* cum aliis.

Sed contrariam sententiam prorsus amplectendam esse iudico. Dico igitur quòd quando prohibetur donare simpliciter, vel sub cōditione, vel sub modo, eo ipso non prohibetur donare ob merita quæ præcesserunt; nā donatio antidotalis, quæ dicitur remuneratoria, non est propriè & strictè donatio, ut apertè colligitur ex *l. Attilius Regulus, ff. de donat.* Et ratio est, quoniam qui donat gratis omnino, liberaliter donat. Sed remuneratoria donatio fit propter beneficium, quo aliquis benè de nobis meritus est: efficitur ergo hæc donatio de re ex gratitudinis virtute, moraliq̃ue honestate debita; & tle hac causa non debet computari inter simplices donationes. Ita Homobonus in *exam. Eccles. p. 1. tract. 1. c. 6. q. 28.* Valerus *ubi sup. ver. donatio, diff. 2. n. 2.* Io. de la Cruz in *direct. Conscient. p. 1. præcep. 7. art. 2. dub. 2.* Azorius *p. 3. lib. 11. c. 1. q. 4. & c. 2. q. 3.* Molina de *iust. to. 1. tr. 2. disp. 244. num. 3.* & communiter Iurisperiti & Theologi; & in terminis nostræ Bullæ ita etiam docuit Hieronymus de Cenedò de *Paupert. relig. dub. 27. per tot.* Bartholomæus à S. Fausto in *Thef. Relig. lib. 8. q. 227. n. 4.* Riccius in *Praxi. to. 1. & in 3. p. decis. 227. nu. 4.* Bonacina de *contract. disp. 3. q. 12. punct. 1. n. 6.* Paulinus Berti in *expos. huius Bullæ, q. ult. cas. 7.* Io. Valerus in *differ. vtriusque fori, ver. munera, nu. 97.* Rodríguez in *qq. Regul. p. 1. quæst. 27. art. 6.* Scortia in *Constitut. Pont. Epitom. 158. Theorem. 396.* Peirinus de *Relig. tom. 1. cap. 2. q. 2. §. 6.* & ante omnes Sosa in *Expos. huius Bullæ, §. 1. n. 65. & 66.*

Restat modò respondere ad argumenta contraria. Idèd a Primum respondeo, Pontificem in hac Bulla prohibere illas donationes indirectas, quæ sunt in præiudiciū Monasterij; & tales non sunt donationes remuneratorie, sed potiùs in vtilitatem & bonum ipsius Monasterij, quia hæ donationes conferuntur propter beneficia, & vtilitatem receptam, & incitant benefactores ad magis in posterum benefaciendum. Ex quibus patet,

licitas esse munerum largitiones, quæ sunt benefactoribus Monasteriorum, & etiam iis qui sperantur aliquando posse benefacere; quia similes largitiones dantur ad lucrum, siue (si ita loqui licet) ad usuram; & potius in commodum, quam in damnum Monasteriorum redundant: quod nota, quia quotidianum.

Ad Secundum exploditur sententia illorum DD. ut recte probat Sanchez de *matrim. tom. 1. lib. 6. disp. 6. nu. 11. & seq.* Turrianus in *2. 2. tom. 2. disp. 76. dub. 6.* Cenedo *vbi sup. num. 18.* & alij, qui communi calculo asserunt valere donationem inter virum & uxorem, si donatio remuneratoria sit; sed quia tales donationes remuneratoriæ à Religiosis factæ, possunt esse ultra merita, & excedere beneficia recepta, quaeritur modò,

RESOL. XVI. *An Religiosi & Moniales possint largiri non solum dona aequipollentia meritis, sed etiam ultra?*

Negatiuè videtur respondendum. Nam donatio remuneratoria debet meritis æquipollere, & in eo excessu est donatio simplex. Ita doctissimus Io. Petrus Surdus in *suis Consiliis. lib. 2. conf. 164. n. 33.* & DD. penes ipsum; & probatur in *l. si sponsus. §. circa. ff. de donat. inter vir. & vxor.* vide etiam Parisium *lib. 3. conf. 60. nu. 14.* Cassaneum *conf. 7. nu. 11.* Menochium de *arbitr. Iud. cas. 132. n. 5.* & alios.

Sed quia, ut ait D. Thomas *2. 2. q. 106. art. 6.* gratitudinis lex postulat, semper plus reddi quam sit acceptum, idè in terminis nostræ Constitutionis puto cum Io. Valero *vbi sup. num. 97.* Religiosos seu Moniales non solum posse quantum satis est ad satisfaciendum obsequiis & muneribus acceptis, sed etiam aliquid ultra, arbitrio boni & cordati viri donare. Et pro hac sententia, Valerus citat Cordubam & Nauarrum, & illam nouissimè tenet Cenedo & Sanchez *vbi sup.*

Et ut aliquid in particulari ad tollendos scrupulos dicamus, puto donationem remuneratariam non esse contra Constitutionem Clementis, quando excedit valorem meritorum & beneficiorum, in quarta parte. Ut si v.g. merita valeant duodecim, & à Religioso seu Moniali donentur sexdecim; sic tenet Barbosa in *l. qua datis 34. num. 60. ff. sol. matr.* & Nauarrus de *Reddit. q. 1. nu. 91.* & probabilem hanc opinionem vocat Sanchez de *matr. tom. 2. lib. 6. disp. 6. nu. 9.* & post illum Hieronymus Cenedo de *Paupert. relig. dub. 17. n. 13.*

Ad Doctores pro contraria sententia citatos, respondendum est, intelligendos esse in casu, in quo excessus donationis remuneratoriæ esset nimius: in illo enim esset liberalis & simplex donatio. Ex his patet, me olim rectè respondisse ad dictum casum.

RESOL. XVII. *An Moniales cum licentia abbatisse seu Prelati possint præbere Confessario, ultra iustum stipendium assignatum, aliquid amplius?*

Respondeo affirmatiuè, si seruiat cum magna charitate, patientia, assiduitate, &c. Ita in terminis Scortia in *Bull. Pont. Epitome 158. Theor. 595.* Bartholomæus à S. Fausto in *Thesauro Relig. lib. 8.*

q. 227. num. 7. vbi sic ait: Quando famuli pro certo salario inferuiunt monasterio cum magna fidelitate, his etiam ultra salarium iustum potest dari aliquid amplius, quia non est propriè donatio, sed beneficij remuneratio. Sic ille; & ante illum hoc etiam docuerat Paulinus Berti in *explicat. huius Bullæ. q. ult. cas. 6. fol. 423.* Sed hæc omnia, & similia, limita & intellige, nisi præcepto Superioris arctata sit in hoc eorum facultas. Vide infra Resol. 23.

RESOL. XVIII. *Ansi Religiosus largiatur munera alteri Religioso, incidat in penas huius Bullæ?*

Videtur respondendum affirmatiuè, quia in hac Constitutione prohibentur largitiones munerum inter ipsos Religiosos; & ita tenet Bartholomæus à S. Fausto in *Thesauro. Relig. lib. 8. q. 209. nu. 2.* & Paulinus Berti in *explicat. huius Bullæ. p. 1. f. 414. col. 2.*

Sed ego puto, quòd si in Religiosis nullus subest ambitionis metus; non esse inter ipsos largitionem munerum prohibitam; & colligitur apertè ex verbis Bullæ, ibi, *ne praua ambitione impuls.* Vnde Religiosus qui alteri Religioso præberet munera sine vilo ambitionis intentu, non includeretur sub hac prohibitione. Nam, ut diximus, hæc prohibitio fundatur in præsumptione ambitionis: unde si ea cesset, cessabit etiam prohibitio, saltem in foro conscientiæ; lex enim fundata in præsumptione, non obligat in foro conscientiæ, si præsumptio deficiat. Et ita in terminis nostræ Bullæ resoluit hoc quaesitum Ioan. Valerus in *differ. vtriusque fori, verb. munera, n. 82.* Vide supra Resol. 13.

RESOL. XIX. *An Religiosus de annuis redditibus ex Superioris licentia ad suum vsum concessis, sine aliqua restrictione possit liberè, parciùs viuendo, aliis donare?*

Minimè videtur ex textu huius Bullæ, vbi Summus Pontifex solum concedit Religiosis largiri munuscula. Et ita tenet Azorius in *terminis nostre Bullæ, p. 1. lib. 12. c. 9. q. 6.* Faustus in *Thesauro Relig. lib. 8. quest. 154. nu. 3.* & Sanchez in *sum. tom. 2. lib. 7. c. 91. n. 105.*

Sed affirmatiuam sententiam probabilem esse iudico, cum licentia saltem tacita sui Superioris. Et ratio est, quia hæc Bulla prohibet tantum largitiones munerum, ex quibus grauius incommoda & mala Monasteriis inferuntur. Sed donatio eorum, quæ Religiosi parciùs viuendo largiuntur, non affert multum damni Monasterio, ut patet. Ergo, &c. Probatur Minor. Nam in tali donatione, Religiosus nullum damnum infert Monasterio, sed genio suo, & ventri, & condegentiæ suæ personæ, cui hæc detrahit, & parciùs viuendo aufert. Idè ex hac opinione, datur occasio Religiosis, ut libentiùs frugalitati & moderato sumptui assuescant, dum sciunt ea, quæ de sibi necessariis detrahunt, posse licitè parentibus & aliis de se bene meritis donare, & in aliis licitis operibus expendere. Et ita hanc sententiā in terminis nostræ Bullæ sustinet & docet Ludouicus Beia in *respons. cas. conf. p. 4. cas. 32.* Hieronymus Cenedo de *Paupert. Relig. dub. 32. num. 9. & 15. & dub. 17. num. 9.* & Ioan. Valerus in *differ. vtriusque fori, ver. munera, nu. 73.* qui addit aliam rationem; nam, ut diximus supra, in

in ista Constitutione non redditur illicita illa largitio munerum, quæ ante ipsam erat licita. Sed largitiones munerum à Religiosis, qui parciùs vivebant, ante hanc Constitutionem erant licitæ. Ergo erunt & modò. Ex quibus apparet me rectè olim consuluisse cuidam Religioso extra claustrum moranti, cui certi annui redditus, sine vlla restrictione à suo Superiore assignati fuerant, potuisse sine vilo scrupulo, donationes decentes facere, & aliquas elemosynas largiri.

Ex his porro apparet, quòd non rectè aliqui hanc sententiam his diebus noluerunt admittere; est enim probabilis, & illam præter Doctores citatos, docent etiam multi viri docti, de hac re à me consulti, ex Societate Iesu, & ex nostra Religione; & nouissimè illam etiam docet Petrus de Religioso subdito, tom. 1. q. 2. c. 2. §. 6.

RESOL. XX. An quando Religiosi inter se largiantur munera de rebus minimis, necessarium sit habere licentiam expressam, & in scriptis suorum Superiorum?

Affirmatiuè respondet Berti in expos. huius Bullæ part. 2. cas. 3. sol. 417. col. 2. in fin. & ex parte Bartholomæus à S. Fausto in thesaur. Relig. lib. 8. quest. 219. num. 5. Et ratio est, quia ita asserunt verba Bullæ.

Sed mihi probabilis videtur contraria sententia, quæ asserit dictam prohibitionem intelligendam esse in ordine ad Religiosos, in quibus aliqua ambitio timeri potest; secus autem de Religiosis, in quibus prædicta ambitio non timetur: & in his non esse necessariam licentiam Superioris expressam, & in scriptis, sed sufficere licentiam tacitam, & multò magis verbalem, saltem in foro conscientie; & idè Bartholomæus à S. Fausto vbi sup. idem sentit de licentia in scriptis: putat enim hanc esse necessariam tantùm in ordine ad forum externum: & absolutè hanc opinionem docuit Io. Valerus in diff. vtriusque fori. verb. munera, n. 83.

RESOL. XXI. An dictam licentiam debeat Religiosus semper habere, quoties vult donare?

Iacobus de Graffis de cas. refer. lib. 3. c. 4. nu. 58. affirmatiuam tenet sententiam.

Sed Bartholomæus à S. Fausto vbi sup. q. 212. & Ioan. Valerus n. 86. negatiuam sententiam amplexi sunt: asserunt enim sufficere licentiam obtentam semel pro semper; & quidem durum esset, requiri specialem licentiam in quacumque largitione. Sufficit igitur generalis. Et ratio est, quia à iure communi non est recedendum, nisi quatenus ius nouum cogit. Sed de iure antiquo sufficiebat licentia generalis, & tacita; & cum per hanc Bullam modò requiratur expressa in scriptis, nihil addendo, vt sit specialis in quacumque largitione. Ergo sufficit, vt sit generalis in scriptis. Et ita etiam, præter Doctores citatos, aduersus Graffium, tenet hanc sententiam Paulinus Berti in expos. huius Bullæ p. 2. dub. 1. sol. 417. col. 2. circa fin.

RESOL. XXII. Vtrum Abbatissa possit concedere licentiam donandi Monialibus, quam potest Prælati Religiosis suis Religiosi?

Pars I.

Affirmatiuè respondendum est; & ita docet Sanchez in sum. tom. 2. lib. 7. c. 19. nu. 44. Faustus in thes. Relig. lib. 8. q. 221. & alij. Et ratio est, quia Abbatissa habet liberam administrationem bonorum Monasterij, sicut Abbas, vt docet Panormitanus c. 2. num. 4. de his quæ sunt à Prælato. Vnde secundum aliquos, potest dare licentiam expendendi decem ducatos, nam talem licentiam potest dare Prælati, vt docet Corduba in sum. q. 54. dub. vlt. Lopez de contract. lib. 2. c. 40. Nauarr. de rest. lib. 3. c. 1. p. 3. dub. 1. nu. 169. Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 1. c. 3. dub. 5. conclus. 1.

Imò potest Abbatissa concedere Monialibus licentiam habendi peculium, quando potest Superior Religionis illam concedere, & facultatem cōuertendi in proprios vsus, quæ propriis operibus acquirunt. Et Doctores hæc omnia docentes inuenies apud Sanchez vbi sup. qui benè limitat hanc doctrinam, nisi ex consuetudine, aut Constitutionibus illius Religionis, aut præcepto Superioris Prælati, arctata sit eius facultas. Vide Rodriguez in qq. regul. tom. 1. q. 17. art. vlt.

RESOL. XXIII. Vtrum Milites Diui Iacobi, Alcantare, & c. includantur in hac Bulla, ita vt sit illis interdictum donare?

Negatiuè respondendum est. Nam expressè in Bulla Sum. Pontifex illos excludit; ex quo colligitur hos milites esse verè & propriè Religiosos, quia exceptio firmat regulam in contrarium. Et ita docent plures & insignes Doctores apud Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 16. nu. 11. & apud Garsiam de Benef. tom. 1. p. 1. c. 4. n. 11. & præter illos, nouissimè defendit mordicus hanc sententiam Paulinus Berti in explic. huius Bullæ, part. 2. princ. Cenedo de Paupert. Relig. dub. 50. num. 15. Faustus vbi sup. q. 203. & alij; quidquid in contrarium asserant Doctores apud Sanchez vbi sup. & præter illos Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 1. cap. 2. dub. 3. conclus. 2. Petrus de Ledesma in summ. tom. 2. tract. 10. cap. 8. dub. 2. conclus. 2. Emanuel Sà ver. Relig. num. 41. Valentia tom. 3. disp. 10. quest. 4. punct. 2. Molfesius in sum. tom. 2. tract. 6. cap. 2. num. 30. Moneta de conseru. iudic. cap. 10. nu. 389. Graffius tom. 1. consil. lib. 3. consil. 11. de Regular.

Sed tu tene primam sententiam, & sic me consulente Illustrissimus Senatus huius Urbis concessit dictis Militibus exemptionem gabellarum, quæ vulgò dicitur *lo scasciato*. & hoc non solum professis, sed etiam nouitiis, vt postea etiam me consulente determinauit in casu Dominorum de Gioëni, & Mastrantonij, qui adhuc non emisserant professionem, sed tantùm acceperant habitum, & erant Nouitij Diui Iacobi. Quòd autem ex verbis huius Bullæ colligatur hos Milites esse verè Religiosos, tenet Ioan. Valerus in differ. vtriusque fori, ver. munera, num. 23. Faustus & Berti vbi supra. vnde valdè miror, aliquos his diebus contrarium docuisse.

RESOL. XXIV. An liceat aliquid dare proprio loci Ordinario ex causa benedictionis, vel susceptionis habitus Regularis, aut professionis Monialium?

I 3

Ne-

Negatiuè videtur respondendum ex verbis Bullæ; & ita docet illam explanando Paulinus Berti p. 2. fol. 416. col. 2. & Hieronymus à Sorbo in *compendio Priuil. ver. dare*, fol. 194. & alij.

Non tamen reticeam Ioan. Valerum in *suis differ. vtriusque fori, ver. muner. a*, num. 81. supradicta verba Bullæ intellexisse de muneribus pecuniariis, ac de aliis donis, tamquam pro pretio prædictorum spiritualium; secus si gratis aliqua dentur in remunerationem, vt probat textus in c. 2. placuit, 1. q. 2. Ingratitudo enim ad minimum est peccatum veniale, vt probat D. Thomas 2. 2. q. 107. art. 3. Absit tamen credere Papæ, mentem fuisse tollere gratitudinis virtutem, maximè à personis Religiosis, eximereque Moniales ab ea obligatione, per quam cuncti tenemur exhibere nos scilicet gratos beneficientibus nobis, c. Eccles. iuncta ibi Gloss. 12. q. 2. Faciunt latè tradita per Nauarrum, circa hanc obligationem gratitudinis, & remunerationis, in *lib. de reddit. Eccles. q. 1. n. 36*. Hæc omnia Valerus.

RESOL. XXV. *An in hac Bulla prohibeantur donationes, quæ sunt partus intellectus, vt conciones, lectiones, & huiusmodi scriptæ?*

Respondeo, posse Religiosos inter se hæc omnia donare, sine contrauentione nostræ Constitutionis; & ita declarasse ipsum Clement. VIII. notauit Coriolan. tract. de cas. refer. p. 2. cas. 16. nu. 19. Homobonus in exam. Eccles. p. 1. tract. 7. c. 22. q. 100. Vnde Ioan. Valerus in *suis diff. ver. muner. a*, num. 106. asseruit, quod libri manuscripti semper sunt Religiosi, & eos secum potest semper deferre quocumque vadat, etiam si se transferat in aliam Religionem. Et ver. Regul. diff. 8. n. 2. docet hoc esse verum, etiam nulla petita licentia, & nullis relictis eorum copiis. Et sic se vidisse testatur, quemdam Religiosum doctissimum secum detulisse duos libros à se compositos, nulla ad id licentia à suo Prælato petita, qui transitum fecerat ad Religionem Carthusianorum.

RESOL. XXVI. *An Religiosus, qui ab externis suis deuotis nummos accipit, & inscio Prælato necessarios libros emit, peccet peccato proprietatis, & contraueniat nostræ Constitutioni?*

Peccare peccato proprietatis putauit Sanchez in *sum. tom. 2. lib. 7. c. 19. n. 56*. cum Bartholom. à S. Fausto in *thes. Relig. lib. 8. q. 111. n. 2*.

Sed ego puto, non esse condemnandum tamquā violatorem Paupertatis, illum Religiosum, qui inscio Superiore, acceptis à pœnitentibus nummis libros emerit, dummodo tamen in cubiculo teneat illos palam expositos, omnibus obiectos. Et ratio est, quia quidquid hoc pacto Religiosus possidet, Prælatorum suorum voluntati ac potestati subiicitur. Ita docuit ante alios Azor. p. 1. lib. 12. cap. 12. q. 3. quem postea secutus est Fabius de Restit. in 4. sent. dist. 15. q. 2. dist. 45. c. 5. nu. 113. Coriolanus tract. de cas. refer. p. 2. cas. 4. num. 19. & nouissimè tenet etiam hanc sententiam in terminis nostræ Bullæ Homobon. in exam. Eccles. p. 2. tract. 7. cap. 32. q. 130. in fin. & etiam in ordine ad peccatum proprietatis.

RESOL. XXVII. *An Nouitij includantur in hac Bulla sub nomine Religiosorum?*

Respondent, & optimè, non comprehendi Faustus vbi sup. q. 206. Fillucius tom. 2. tract. 34. c. 3. num. 60. Sorbo in *comp. priuil. ver. dare*, in *expof. huius Bullæ*, & alij. Et ratio est, quia Nouitij non dicuntur Religiosi, vt benè notat Gloss. in Clem. Relig. ver. Relig. & ibi Abbas n. 1. & Imol. n. 10. vide etiam Sanchez in *sum. tom. 2. lib. 5. c. 5. n. 12*.

Hinc, licet Religiosi non possint confiteri nisi Confessariis ab eorum Prælatis designatis, & si aliàs facerent, confessio esset nulla; attamen Nouitij possunt confiteri omnibus Confessariis ab Episcopo approbatis, & confessio erit valida. Ita aduersus Vecchium in *Praxi Nouit. disp. 10. dub. 3. n. 3*. & Megalam in p. 1. lib. 1. c. 8. n. 20. dicendum est, & ita tenet Molfesius in *sum. p. 1. tract. 7. c. 14. num. 81*. Roderiquez qq. reg. tom. 1. q. 27. art. 11. Homobonus in Exam. Eccles. p. 1. tract. 5. cap. 2. q. 13. Henriquez lib. 6. c. 16. n. 3. in Glossa lib. X. c. 7. de indulg. c. 22. num. 7. in Glossa litt. Z. & V. & alij. Item Nouitij non incidunt in casus referuatos à Superioribus Religionum, quidquid in contrarium aliqui asserant, & ita possunt absolui absque eorum licentia. Ita Homobonus de Bonis de cas. refer. p. 1. c. 32. Floronus p. 1. c. 3. nu. 7. de cas. refer. S. a. ver. casus, nu. 8. Naldus in *sum. ver. Nouitius*, n. 7. Grassius in *append. lib. 1. c. 7. n. 69*. & alij.

RESOL. XXVIII. *An Religiosus possit sine licentia Prælati, & sine contrauentione voti paupertatis, & huius Bullæ, largiri suam rationem, seu pitantiam?*

Negantem sententiam docet Bartholomæus Salonius in 2. 2. tom. 1. q. 61. tract. de dominio, q. 1. art. 2. concl. 1. coroll. 3. vbi asserit, nullum Religiosum posse ex his, quæ ipsi conceduntur ad suos proprios vsus, vt victum, &c. aliquid erogare, sine particulari licentia sui Superioris, etiam si parcissimè illis vtatur, vt cum mittitur Religiosus ad peragendū aliquod negotium, in locum distantem, & datur illi à Superiore pecunia, qua victum sibi paret, etiam si parcissimè viuat, tenetur ea, quæ referuat, rediens in Conuentum Superiore restituere. Et ratio est, quia Religiosus non potest esse dominus alicuius rei, nec usufructuarius, sed tantum vsuarius. Sed vsuarius solum tenet & habet vsum rei pro se, & non potest illam dare alteri; nam hoc est proprium domini, & usufructuarij. Ergo Religiosus potest tantum comedere pitantiam, non autem disponere, & dare illam.

At mihi contraria sententia probabilis etiam videtur. Et ratio est, quia in illis rebus, quæ vnico actu consumuntur, non potest secerni vsus à dominio. Ita Ioannes XXII. in *Extrauag. Ad conditorem*, 9. quod autem, de verb. signif. vbi sic ait: Quia in rebus vsu consumptibilibus, vsus & dominium non distinguuntur; sed cum confertur vnum, cōceditur vtrūque. Et hanc sententiam tenet Syluester verb. dominium, §. 3. Petrus de Aragon. in 2. 2. q. 62. art. 1. D. Antoninus p. 4. tit. 12. c. 4. §. 10. Sarmiento de reddit. p. 1. c. 1. Turrecrem. in *sum. lib. 2. c. 112. ad 10. arg.* & alij. Et probatur ex auctoritate l. 2. ff. de usufructu eorum rerum, quæ vsu consumuntur. Et ita in terminis nostræ

nostræ Bullæ docuit hanc sententiam Hieronymus Cenedo de Paupert. Relig. dub. 17. nu. 9. & dub. 32. n. 8. & 15. vbi sic asserit: *El Religioso por tener el vso, y el dominio de la pitansa segun la sentençia prouable, y por ser limitada, y tambien de poco valor, y de que no se ha de seguir notable daño al Conuento, y por tener licencia interpretatiua del Prelado, d ser conforme à buena razon el tenerla, puede sin escrúpulo disponer della, sin contrauenir al voto de pobreza, ni a la Constitucion del Papa Clemente VIII. de largitione munerum.* Sic ille.

Scio contrariam sententiam esse probabiliorē; negat enim vsum non posse separari à dominio. Sed nostra sententia, vt diximus, est probabilis, vt etiam ex aduersariis concedit Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 31. num. 21. & Tannerus in 2. 2. disp. 4. q. 1. dub. 2. nu. 22. qui vocant contrariam sententiam quam ipsi tenent, probabiliorē & veriorē. Si quis verò has sententiās largiūs discussas legere desiderabit, præter Turrianum loco citato, videat Lessium lib. 2. c. 3. dub. 8. num. 31. Mirandam in manu. Prælu. tom. 1. q. 38. art. 10. Valentiam tom. 3. disp. 5. q. 10. punct. 1. Bahnez in 2. 2. q. 62. tract. de domin. q. 1. Belarminum tom. 1. lib. 4. de Pontifice, cap. 14. Rebelium de oblig. iust. p. 1. lib. 1. q. 7. sect. 4. n. 32. Molfesum in sum. tom. 2. tract. 1. n. 62. & alios penes ipsos.

Restat modò respondere ad argumentum contrariæ sententiæ in principio positum. Dico igitur, quòd Religiosus cum sit vsuarius rerū vnico actu consumptibilium, tenet etiam dominium illarum rerum. Nam, vt diximus, secundum sententiam probabilem, vsus non potest separari à dominio: & licet Superior possit tollere rationem limitatā, quæ iam Religioso erat applicata; non sequitur ex hoc, quòd possit separari vsus à dominio, sed solum colligitur, quòd Religiosus tenet vsum illius rei, cum dependentia ab ipso Prælato. Sed supposito, quòd Religiosus teneat vsum, tenet etiam dominium illarum rerum, quæ, vt diximus, sunt vnico actu consumptibiles.

Limitatur tamen, & intelligenda est hæc sententia, non in ordine ad rationem & pitantiam, quæ non conceditur Religioso cum taxa & limitatē, vt est panis, & vinum, &c. sed in ordine ad pitantiam, quæ limitata præbetur, vt est caro, oua, &c. Limitatur, nisi Prælatus ex causa rationabili, ad vitandum excessum & abusum Religiosorum, vel propter paupertatem Monasterij, circa tales largitiones præceptum vel censuras in contrarium non imposuisset. In his enim casibus Religiosi non deberent disponere, nec possent de cibis etiam limitatis; & hoc ratione præcepti, & boni publici totius communitatis. Et hanc opinionem ita explicatam, præter Cenedum & alios vbi sup. tamquam probabilem etiam admittunt multi viri docti, de hac re à me consulti, non solum ex nostra Religione, sed etiam ex Societate Iesu, & Dominicanorum familia; vnde valde miror, falsam ab aliquibus, his diebus, fuisse nominatam.

RESOL. XXIX. An Religiosus peccet contra votum paupertatis, & contra Bullam Clement. VIII. si absque Superioris licentia accipiat pecuniam, vt ipse libere disponat in eleemosynam nomine eius qui dedit?

Casus hic frequens est inter Religiosos; & partem affirmatiuam tuentur Turrianus in 2. 2. tom. 1. disp. 84. dub. 3. Rodriguez in exercit. spirit. p. 3. tract. 3. c. 15. Valquez apud Turrianum, & nouissimè Hieronymus Cenedo de Pauper. relig. dub. 24. nu. 11. Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 5. c. 7. nu. 16. Probat hanc sententiam Turrianus, quia donans per talem concessionem, post acceptationem factam à Religioso, aliquo iure priuatur, nec potest illam reuocare, nec licitè de bonis Religioso concessis disponere; & hoc ius reuera transiit in Religiosum, nempe facultatem liberè disponendi de illis bonis. Ergo, sine consensu Superioris, non poterit illa facultate vti Religiosus sine peccato, contra votum paupertatis. Secundò, probatur à Cenedo. Nam in tali casu Religiosus efficitur dominus iuris administrandi, idque independentè à Superioris voluntate. Ergo, &c.

Sed contrariam sententiam, tamquam probabiliorē, tenendam esse iudicauimus, & nunc maximè, nam illam inuenio apud Faustum in thes. Relig. lib. 8. q. 109. nu. 2. & apud Sanchez in sum. to. 2. lib. 7. c. 30. n. 4. & ita etiam sentiunt multi viri docti Religiosis nostræ, & Societatis Iesu. Et ratio est, quia votū paupertatis obligat Religiosum, ne accipiat dominium & proprietatem alicuius rei, in scio Superiore. Sed in nostro casu iste Religiosus non accipit dominium illarum pecuniarum, sed tantum accipit illas nomine alieno, nempe tradentis, vt det pauperibus. Ergo, &c.

Ad argumentum Turriani respondetur, non esse verum, donantem non posse reuocare illam concessionem, post acceptationem factam à Religioso; nam dominium illarum pecuniarum semper remansit apud ipsum, nec vquam habuit animi donandi Religioso, sed meram distributionem illi commisit.

Ad argumentum Cenedo respondetur, quòd ius administrandi non est dominium, nec vsusfructus, nec vsus, sed ius disponendi de re aliena nomine alieno, & iuxta ipsius præscriptum. Ergo propriè non potest dici dominium illius iuris. Et confirmatur, vt ait Sanchez; nam si quis relinqueret aliquam pecuniarum summam distribuendam in pauperes eligendos per aliquem Religiosum; certum est, Religiosum illum non esse proprietarium & dominum iuris illius, eligendo. Ergo, &c. Adde, quòd non quacumque possessio, & administratio pecuniarum, in scio Superiore, est contra votum paupertatis; sed quando sunt quid iuris, hoc est, quando Religiosus illas administrat nomine proprio independentè à voluntate Superioris: secus autem quando sunt quid solius facti, hoc est, quia non nomine proprio, sed alieno administrat: & ita sapius in praxi consului.

RESOL. XXX. An Religiosus, qui sine licentia Prælati solet sumere aliqua bona Monasterij, pertinentia ad cibum & potum, infringat votum paupertatis?

Hic casus tractatur à Sanchez in sum. tom. 2. lib. 7. c. 19. num. 53. sed multum benignè resoluitur Suarez de Relig. tom. 3. lib. 8. c. 11. nu. 41. vbi sic asserit: De bonis Monasterij vsu consumptibilibus, pertinentibus

nentibus scilicet ad cibum & potum, si tantum ad proprium usum actualem, ut sic dicam, & transitorium à Religiosis aliquid sumatur, regulariter non videtur peccatum mortale, nisi damnificatio Religionis esset nimia, & in re extraordinaria, & pretiosiore; extra huiusmodi enim casum, res huiusmodi reputantur leuioris conditionis. Et quamvis Prælati hoc displiceat, non tamen ita sunt inuoluntarij, ut illam reputent materiam grauem, in ordine ad paupertatem, sed solum in ordine ad decentiam & perfectionem Religionis.

Accedit, quod Religiosi quoad usum huiusmodi rerum, tractantur ut filij: inter parentem autem & filium, non censetur similis actio grauis. Secus verò esset, si huiusmodi res in magna quantitate acciperentur, & occultè retentæ, paulatim consumerentur; nam illud esse posset graue peccatum, quauis ad id discernendum in particulari, magna prudentia necessaria sit. Ita Suarez. vide etiam Tannerum in 2.2. disp. 7. q. 3. dub. 4. n. 106. ubi sic ait: Nulla etiam Prælati seueritas, eiusmodi acceptiones, quoad substantiam rei acceptæ, iniquas reddere potest. Sic ille.

RESOL. XXXI. *An Religiosus, seu Monialis, cum licentia tacita, peccet mortaliter alienando vel recipiendo aliquid clandestinè, sciens illum modum clandestinum Superiori displiciturum?*

Suppono ex communi sententia, ut Religiosus det vel accipiat aliquid sine voti paupertatis fractione, sufficere tacitam vel probabiliter præsumptam Superioris voluntatem, etiam in eo casu, in quo posset expressa licentia postulari, & ob aliquem humanum respectum, vel pudorem, aut nonnullam difficultatem adeundi Superiorem, omittitur. Hanc sententiam docet D. Thomas 2.2. q. 32. art. 8. ad 1. Valentia tom. 3. disp. 10. q. 4. punct. 3. Lessius de iust. lib. 2. c. 41. dub. 9. num. 8. Azorius p. 1. lib. 12. cap. 12. q. 2. 3. & 4. Molina de iust. tom. 2. disp. 276. Sà ver. elemosyna, n. 12. Ledesma in sum. tom. 2. tract. 4. c. 3. concl. 3. Bannez & Aragon. in 2.2. q. 32. art. 8. cum aliis communiter.

Hac veritate supposita, respondeo, in casu proposito Religiosum non peccare mortaliter; quia licentia tacita excusat Religiosum à transgressionem voti paupertatis, quando rem aliquam accipit, vel alienat in scio Superiore; credens tamè quod Superior licentiam sic alienandi vel recipiendi daret, quamuis displiceret illi talis alienandi & accipiendi modus. Potest igitur esse Superior inuitus ut ita dicam, quoad substantiam dandi vel alienandi, & potest esse inuitus quoad modum; si est inuitus quoad substantiam rei, Religiosus peccat alienando, vel recipiendo; non autem si est inuitus quoad modum. Et ita docet Tannerus in 2.2. disp. 6. q. 3. dub. 4. num. 165. Fagundes de Præcept. tract. 2. lib. 8. c. 6. nu. 3. Mendoza q. 8. concl. 8. Grassius decis. p. 1. lib. 3. c. 5. n. 34. Nauar. comm. 2. n. 20. de regul. Cenedo de Paupert. relig. dub. 18. nu. 14. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 28. art. 16. concl. 2. Suarez de Relig. tom. 3. lib. 8. c. 11. n. 11. & alij.

Hinc possunt Moniales & Religiosi retinere munera, quæ cum licentia tacita Abbatissæ vel Præ-

lati receperunt, etiam si modus accipiendi clandestinus illis displiceret. Vnde apparet, quamdam Monialem non fregisse votum paupertatis, quæ abscondidit aliquas res Abbatissæ visitanti cubicula, non quia putabat illis spoliari, sed propter verecundiam & confusionem, & quia Abbatissæ displicebat modus accipiendi. Ita Peirinus de Relig. tom. 1. c. 2. q. 2. §. 4. Mendoza q. 8. post concl. 4. Roderiquez qq. regul. tom. 3. q. 29. art. 5. concl. 5. Barthol. à S. Fausto in thes. relig. lib. 8. q. 126. nu. 3. Sanchez in sum. tom. 2. lib. 7. c. 19. nu. 61. & alij. Ex hac doctrina, tollent Confessarij multos scrupulos à conscientijs Religiosorum & Monialium.

Sed circa præsentem quæstionem, nota primò, ut possit Religiosus licitè operari cum dicta licentia tacita Superioris, non opus esse, ut de tali licentia habeat certitudinem moralem, ut voluit Molina, & Ledesma ubi sup. sed sufficit habere probabilem cognitionem, quæ ex iusta credèdi causa procedit; secus autem, si sit improbabilis & temeraria. Et ita docet cum aliis Sanchez in sum. tom. 2. lib. 7. c. 19. n. 13.

Nota secundò, tunc Religiosum, seu Monialem, posse conticere probabiliter talem licentiam tacitam; Primò, quando Superior est vir dulcis, & non rigidus, & nimis difficilis, sed procliuus ad condescendum cum subditis. Secundò, quando subditus est Superiori valdè dilectus, & non exosus, & nullius auctoritatis, sed est vir grauis, & optimis moribus exornatus, ac de Religione benemeritus. Tertiò, si res quæ accipiuntur, vel donantur, sint leuiiores. Quartò, ex facto ipso, ut si v.g. talis dispensatio, seu licentia in commodum Monasterij cedat. Et sic notauit Homobonus de Bonis in Exam. Eccles. p. 1. tra. 7. c. 32. q. 130. Barthol. à S. Fausto in thes. Relig. lib. 8. q. 162.

RESOL. XXXII. *An Religiosi, post Concilium Tridentinum, possint habere peculium; id est redditus annuos, ad nutum Superiorum reuocabiles, & ad solos vsus honestos & pios, idq. ex causa legitima?*

Hæc quæstio est inter Doctores nostri temporis quàm maximè agitata; & negatiuam sententiam amplexi sunt Palatius in 4. dist. 38. disp. 1. ad fin. in solut. ad 9. Corduba in sum. q. 54. Valentia in 2.2. disp. 1. q. 4. punct. 3. Lessius lib. 2. c. 4. dub. 5. num. 30. Nauarra de rest. lib. 3. c. 1. p. 3. dub. 1. num. 163. Molina de iust. tom. 2. disp. 276. Azorius tom. 1. lib. 12. c. 9. q. 2. & ita asserit Zerola in praxi Episc. p. 1. ver. Moniales, ver. ad 2. declarasse Sacram Cardinalium Congregationem, & nouissimè illam docent Vasquez in Opusc. de reddit. Eccles. c. 3. dub. 11. nu. 14. & Suarez de Relig. tom. 3. lib. 8. c. 14. nu. 18. qui omnes putant Concilium Trident. sess. 25. c. 2. de Regul. cōcedere nouum ius; ita ut non possit Religiosus post dictum Concilium habere peculium. Vnde asserit Palatius ubi sup. non licere Monialibus habere annuos redditus, etiam cum licentia Superiorum. Et ratio est, quia verba Concilij clarè apparent esse verba præceptiua, & non declaratiua iuris antiqui. Secundò, quia ut supra cum Zerola probauimus, ita Cardinalium Congregatio interpretata est dicta verba Concilij. Ergo.

Sed ego contrariam sententiam probabilem & tutam in praxi existimandam esse iudico. Dico igitur Concilium Tridentinum in illis decretis non condere nec nouum ius inducere, sed tantum confirmare statuta, & ius antiquum. c. *Monachi*, & c. *cum ad Monasterium*, de statu *Monach.* quæ quidem statuta Regularibus interdicebant peculia concessa ad vsus omnes, etiam profanos, & superfluos Monachorum statui: vel si ad vsus licitos, tamen sine iusta causa concedendi, vel irrevocabiliter à Superiore. Ergo licita erunt secundum ius antiquum & secundum Tridentinum illa peculia Religiosorum, vel Monialium, concessa ad vsus licitos & honestos, dependentes & reuocabiliter ad voluntatem simplicem Superioris. Et ita apud multos Religiosos & Moniales obseruari experientia ipsa docet; & ideo hanc sententiam docet Peirinus de Relig. tom. 1. cap. 2. q. 2. §. 1. & 2. Fagundez de Præcep. tract. 2. lib. 8. c. 6. nu. 13. Villalobos in sum. p. 2. tract. 35. dub. 30. n. 2. Tannerus in 2. 2. disp. 6. q. 3. dub. 4. nu. 108. Fabro de restit. in 4. sent. lib. 4. dist. 15. q. 2. disp. 45. cap. 5. nu. 125. Riccius p. 4. dec. 340. n. 12. Hiero. Cenedo de paupert. relig. dub. 9. n. 4. & seq. Nauarrus comment. 2. nu. 15. & 18. de Regular. Grassius in suis decis. p. 1. lib. 3. c. 5. num. 55. Emanuel Sà ver. Religionum. 84. Sanchez in sum. to. 2. lib. 7. c. 22. nu. 11. Miranda in manu. Prælat. tom. 1. q. 28. art. 8. Bartholom. à S. Fausto in thes. Relig. lib. 8. q. 30. Probatur primò hæc sententia ex verbis huius Bullæ Clement. VIII. vbi Pontifex facit differentiam, & distinguit inter bona communitatis, & bona particularium Religiosorum. Ergo, &c. Secundò, Religiosos habere peculium, vt supra diximus, dependentes videlicet à Prælato, non est habere dominium illarum rerum. Ergo tale peculium non repugnat voto paupertatis. Tertio, verba Concilij non damnant tale peculium, vt constat apud Sanchez & Cenedo vbi sup. Ergo, &c.

Ex his patet non esse damnandam illarum Religionum consuetudinem, in quibus Religiosi habent assignatos certos annuos redditus ad victum & vestitum; ita vt si deest aliquid, ipsi quærant; si autem superest, licentiam habent applicandi honestis vsibus: & hoc cum dependentia ad nutum & voluntatem Superiorum, & dummodo tale peculium & annui redditus sint moderati, & nō superflui, sed ad statum Religiosi habentis peculium necessarij. Dixi, ad statum Religiosi, &c. quia peculium aliquod potest esse superfluum vni, & non alteri: quare qualitas personarum, conditionis, loci, & aliarum circumstantiarum ad hanc statum decentiam attendenda erit. Vnde aliquando non erunt condemnandi multi Religiosi amplissimos redditus possidentes. Primò, quando Religiosus ratione personæ pluribus eguerit, vt pote quia Prælatus, quia Magister Ordinis. Secundò, quando regula esset relaxata, & paupertas eo modo intellecta, & præualuisset consuetudo. Tertio, quando pars illorum reddituum applicatur in bonū ipsius Monasterij & Religiosorum, seu Monialium pauperū ipsius Conuentus, aut aliorum pauperum; cetera verò in licitos ipsius Religiosi vsus. Quarto, quando Religiosus ille sua industria multa comparauit Monasterio, & ideo æquum est, vt plura sibi con-

cedatur in eleemosynas & alios honestos vsus, &c.

Restat modò respondere ad argumenta in contrarium adducta. Ad primum de verbis Concilij, videndus est Sanchez & Cenedo vbi sup. declarantes illa verba Concilij prohibere tantum peculia superflua, & non licita, & independentia à voluntate Superiorum. Nec valet dicere, (quod erat secundum argumentum) quod illa verba Concilij in contrarium fuerunt interpretata ab Illustriss. Cardinalium Congregatione. Nam respondeo, de illa declaratione authenticè non constare; deinde aliqui Doctores asserunt, declarationes Cardinalium esse tantum doctrinales, & non esse necessariò standum illis. Ita docent Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 8. disp. 2. n. 10. Petrus Ledesma in sum. tom. 1. de sacram. pœnit. c. 13. diff. 1. fol. mihi 285. Bonacina tract. de leg. disp. 1. q. 1. punct. 8. nu. 4. Villalobos in sum. tract. 2. diff. 7. n. 5. Ioan. Valerus in suis differ. vtriusque fori, ver. absolutio, differ. 1. n. 20. ver. nullitas, differ. 5. nu. 2. & ver. iurisdic. diff. 4. nu. 2. cum aliis aduersus Salas de leg. q. 97. tract. 14. disp. 21. sect. 12. Rodriguez in qq. Regul. tom. 1. q. 11. art. 1. & 2. Gasiam de benef. tom. 1. in Præfat. Gambarupta in tract. de cas. refer. c. 3. num. 6. Lazarium tract. de Blasph. q. 20. nu. 29. Mirandam in manu. Prælat. tom. 2. q. 26. art. 11. Narbona de appellatione à Vicario ab Episc. p. 1. n. 189. Homologum in exam. Eccles. p. 1. tract. 1. c. 6. q. 29. & alios, docentes supradictas declarationes non esse tantum doctrinales, sed etiam decisivas: sed nos de hoc alibi. vide supra Resol. 13.

RESOL. XXXIII. An si in aliquo speciali casu Religiosus largiendo munera, nec dissiparet bona Religionis, nec tale donum vlla foret ambitionis occasio, incideret in pœnas huius Bullæ?

RESPONDEO negatiuè, quidquid in contrarium asserat Faustus in thes. Relig. lib. 8. q. 209. & Paulinus Berti in explic. huius Bull. p. 1. princ. & ita docet Granado in p. 2. contr. 7. tr. 3. p. 2. disp. 15. sect. 3. num. 18. quia finis Constitutionis Pôtificiæ fuit, tollere occasionem ambitionis, & dilapidationis bonorum. Sed in nostro casu cessat ratio & finis legis. Ergo lex non obligat.

Sed quia codex rarus est, ponam per extensum verba Granadi, & ideo ita asserit: Licet leges condantur propter bonum commune, adhuc eas obligare etiam singulos subditos in particulari, & in singulis habere vim eas rationes, propter quas conduntur. Vnde quando in aliquo particulari cessant, cessat quoque legum obligatio. v. g. lex non largiendi munera, quam Clemens VIII. edidit, condita fuit propter commune bonum Religionis, sed tamen singulos obligabat, & in singulis habebant vim rationes illius Constitutionis, nempe ne dissiparetur Patrimonium Christi Domini, nec esset occasio ambitionis. Quare si in aliquo speciali casu, nec Religiosus dissiparet Patrimonium Christi, nec vlla foret ambitionis occasio, consequenter censeri deberet lex non obligare. Ita ille. Et ex nostris P. Megala concl. 33. n. 6. & satis quidem probabiliter, nam vt alibi fuscè probatū est, quando cessat finis adæquatus legis in particulari, cessat obligatio legis, vt præter Granado docet nostre P. Mc.

P. Megala *vbi sup. & in 2.2. lib. 2. c. 7. q. 2. num. 55.* Sola in hac Bulla, fund. 3. Henriquez *lib. 11. c. 17. num. 2. in Glossa. lit. O.* Nauarrus *tom. 4. comment. in rubr. de iudic. p. 7. 4. & seq.* Abbas in *c. quia in insulis, de regul. Angelus ver. lex. n. 4. cas. 2. Sà ver. lex. n. 1. & ver. ludus, n. 1.* quidquid in contrarium asserant Vasquez, Suarez, Sanchez, Molina, Salas, & alij alibi à me confutati in tract. de legibus.

RESOL. XXXIV. An Religiosus paulatim modica accipiens, vel expendens sine Superioris licentia, peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem?

Affirmatiuam sententiam docent communiter Doctores, si in eo furto complente materiam grauem, recordetur præcedentium furto- rum; licet in alijs paruis furtis non habuerit animum ampliùs furandi. Ita Valentia *tom. 3. disp. 5. q. 1. punct. 5.* Sanch. in *sum. tom. 1. lib. 1. c. 4. n. 9. & 10.* Salas in *p. 2. tom. 2. q. 88. tract. 13. disp. 16. sect. 27.* Azorius *tom. 1. lib. 4. c. 9. q. 12.* Reginaldus in *Praxi, tom. 2. lib. 23. ca. 1. q. 4.* Rebellius *part. 1. lib. 3. q. 15. sect. 15.* Filliucius *tom. 2. tract. 31. c. 10. n. 245.* Vasquez in *p. 2. tom. 2. disp. 146. c. 2. n. 5.* Sayrus in *Clau. Regia. lib. 9. c. 15. n. 22.* Nauarra de *restit. lib. 3. c. 1. n. 40.* Ledesma in *sum. tom. 2. tr. 8. c. 20.* Sotus de *iustit. lib. 5. q. 3. art. 3.* Medina in *p. 2. q. 88. art. 4. p. 2. tom. 1. tract. 2. c. 2. q. 1. n. 4.* Megala in *2.2. lib. 2. c. 1. q. 3. nu. 28.* & ita in terminis loquens de Religiosis docet Barthol. à S. Fausto in *thes. Relig. lib. 8. q. 189. nu. 3.* & Sanchez in *sum. tom. 2. lib. 7. c. 21.* cum alijs. Et ratio est, quia in ultimo illo furto, supposito præcedentibus, incipit talis Religiosus esse fur, & per consequens voluntariè detinere rem alienam in notabili quantitate, inuito domino. Ergo in eo actu peccat mortaliter, si animum retinendi præterita furta habet; & licet illa furta essent parue materiæ, dum postea coalescunt in vnum, efficiunt materiam grauem.

Hæc opinio est tenenda; sed contrariam puto etiam esse probabilem cum Filliucio *to. 21. tract. 31. c. 10. n. 243.* Rodriquez in *sum. tom. 4. cap. 118. nu. 29.* Salas in *pract. 2. q. 88. tract. 13. disp. 16. sect. 27. nu. 88.* & illam docet Nauarrus *cap. 17. n. 140.* Toletus *lib. 5. c. 16. nu. 4.* & alij. Verum est, quod Nauarrus & alij, qui docent hanc sententiam, putant retentionem illius quantitatis notabilis, esse peccatum mortale, & ideo ita furantes, & non restituentes, peccare, non ratione acceptionis, sed ratione iniustæ retentionis. Sed ego puto, tunc illam quantitatem furatam, esse sub peccato mortali restituendam, in sententia Nauarrus & aliorum, quando extaret, & non fuisset consumpta, & ex illa fur ditior factus fuisset. Ita docet Granado in *p. 2. controu. 6. tract. 2. disp. 2. sect. 5. n. 49.* & Lorca in *p. 2. tom. 2.*

Sed his non obstantibus, dictos non peccare mortaliter, neque ad restitutionem teneri, notauit absolutè Emanuel Sà *verb. furtum, n. 8.* Et licet aduersus illum insurgat Sanchez in *sum. to. 2. lib. 7. c. 21. n. 3.* qui putat hanc sententiam nullum tenere, præter Nauarrum *lib. 3. conf. in part. edit. conf. 3. de statu Monach. num. 27.* qui postea mutauit sententiam in *man. vt supra dictum est c. 17. nu. 140.* attamen ego inuenio, præter Sà & Nauarrum, docere etiam hanc opinionem Berarducium in *sum. Coron. p. 1. c. 1.*

n. 28. in fine, vbi sic asserit: Si actus furandi procedunt à voluntate intereisa, hoc est, dum homo furatur illud paruum, non intendit furari maius, nec alio tempore, & postea de nouo subuenit alia occasio furandi similiter; tunc quantumcumque reiteret huiusmodi furta sic conditionata, semper est veniale, nec tenetur de necessitate salutis restituere illa. Quia sicut multa peccata venialia numquam possunt facere vnum mortale, quantumcumque simul sumpta; ita huiusmodi parua furta, voluntate intereisa, cum vnum sint, quantumcumque simul sumantur, & aliqua quantitate notabili considerentur, numquam facient vnum furum notabile mortale, & consequenter non parient obligationem; quia semper remanent in sua natura, hoc est, sunt venialia ratione parue quantitatis, siue furum fiat semper eidem, siue diuersis. Ita ille: & notissimè hanc sententiam, loquens in terminis de Religiosis furantibus res Monasterij, docet Fernandez in *exa. Theol. mor. p. 1. c. 6. §. 2. n. 12.*

Sed stando in prima sententia, limitanda tamen videtur pluribus modis. Nam alioquin multos scrupulos & molestias Confessariis & penitentibus iniiceret. Ideò dico Primò, tunc supradicta furta minima coalescere in vnum & continuari, si fiant in eodem genere negotij, vel animo dicescendi, vt qui furantur modica, vendentes vinum, oleum, aut alia; secus si in diuerso rerum genere, siue diuersis negotijs, diuersisque dolis, nec dicescendi animo. Ita Rebellius *p. 1. lib. 3. q. 15. sect. 5. num. 44.* Sed hanc limitationem impugnat Sanchez in *sum. tom. 2. lib. 7. c. 21. n. 16.* illam tamè amplectitur Tannerus in *2.2. disp. 4. q. 6. dub. 9. num. 287.* Bonacina de *contr. disp. 2. q. 8. punct. 2. n. 3.* & ego probabilissimam puto.

Dico secundò, dicta furta continuari, & in vnum coalescere, quando inter illa non sit magna interpolatio, & interuallum: quod quidem interuallum secundum Sanchez *vbi sup. nu. 10.* & alios viros doctos, ab ipso consultos, erit spatium vnus anni. Et ratio est, quia tanta interpolatio non videtur, moraliter loquendo, coniungere quantitates illas paruas. Sed ego sentio cum Filliucio *to. 2. tract. 31. c. 10. n. 244.* magnum interuallum vt non continuetur moraliter materia vnus furti cum alio, esse mensuram vnum vel dimidium.

Dico tertio, quod exigitur maior quantitas ad mortale in his furtis minimis, & eò maior quod plures sint domini; nam quod in plures damnum diuiditur, eò minus, ceteris paribus, sunt inuiti. Ita Sanchez *nu. 17.* Rebellius *nu. 43.* Megala in *2.2. lib. 2. c. 7. q. 3. n. 36.* & Lessius *lib. 2. c. 12. dub. 8. n. 46.* Et si Confessarius scire cupit, quæ quantitas in his furtis minimis communiter sit notabilis, respondeo duplo maiorem, quàm in alijs furtis, esse necessariam.

Dico quarto, & hæc sit vltima limitatio, supradictam sententiam non habere locum quoad exigua furta esculentorum, quæ committuntur à seruis & ancillis ex rebus dominorū suorum, non vt illas vendant, sed vt comedant, sintque ordinaria, quæ non solent accuratè concludi. Ita Megala *n. 47.* Lessius *n. 48.* Nauarrus *c. 17. n. 138.* Reginaldus *to. 2. lib. 23. c. 1. num. 22.* Petrus Nauarra de *restit. lib. 3. c. 1.*

p. 3. dub. 6. nu. 202. Sayrus in *Clau reg. lib. 9. c. 15. nu. 17.* Bannez in 2. 2. q. 66. art. 6. Caietan in *sum. verb. fur-*
tum, notat. 1. & alij.

Notandum est tandem, contra Cordubam in *sum. q. 70.* & Medinam C. de *restit. q. 10.* ita furantes non teneri sub peccato mortali ad restitutionem totius quantitatis furatæ, sed tantum ad illam partem, qua restituta, cessat notabilis quantitas ad furtum mortale petita. Sic Aragon. in 2. 2. *quest. 66. art. 6.* Rebellius p. 1. lib. 3. q. 15. *sect. 4. num. 29.* Megala in 2. 2. lib. 2. c. 1. q. 3 nu. 25. Navarra de *restit. lib. 3. cap. 1. p. 10. dub. 8. num. 62.* Filliucius tom. 2. tract. 31. c. 10. nu. 247. & alij.

RESOL. XXXV. An si Religiosus ad proprium vsum accipiat paulatim comestibilia, si perueniat ad quantitatem notabilem, peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem?

DE hac re egi suprâ, & nunc iterum respondeo negatiuè. Nam existimo furti ista minima, in tali materia non continuari, vt dictum est in superiori Resol. de famulis & ancillis: & ita in terminis docet Bonacina tract. de *largit. muner. disp. 1. punct. 5. nu. 5.* Sanchez in *sum. tom. 2. lib. 7. c. 21. nu. 31.* Fernandez in *exam. Theol. mor. p. 1. c. 6. §. 2. num. 12. in fin.* & Grassius in *decis. p. 1. lib. 3. c. 5. num. 51.* Tannerus in 2. 2. *disp. 6. q. 3. dub. 4. n. 106.* licet Religiosus animum accipiendi paulatim hæc minima ad proprium vsum haberet, quamuis in hoc Grassius contrarium sentiat, sed tu tene cum Sanchez: & ratio est, quia in eo modo sic paulatim hæc accipiendi, non est ininitus Superior.

RESOL. XXXVI. Quenam quantitas requiratur, vt ea sine licentia Superioris usurpata à Religioso, ad peccatum mortale deueniatur?

COMMUNITER respondent Doctores, eam quantitatem necessariam esse & sufficere, quæ necessaria est & sufficit in sæcularibus ad constituendam materiam peccati mortalis furti. Ita Rebellius p. 1. lib. 3. q. 15. *sect. 3. nu. 22.* Azorius p. 1. lib. 12. c. 12. q. 6. Grassius p. 1. lib. 3. c. 5. n. 49. Bonacina de *contract. disp. 1. q. 10. punct. 3. n. 5.* Molina de *iustit. tom. 3. tract. 2. disp. 687. nu. 2.* vbi testatur anno 1594. sic determinatum fuisse in Congregatione Generali Patrum Societatis Iesu. Quenam verò quantitas sufficiat in sæcularibus ad constituendum furtum, quot sunt capita, tot sunt sententiæ, vt videre quis potest apud Nauarrum in *manuali. c. 17. nu. 3.* Cordubam in *sum. q. 109.* Salonium, Aragon. & Bannez in 2. 2. q. 66. art. 6. Toletum lib. 5. c. 6. nu. 3. Medinam in p. 2. q. 88. art. 8. Valentiam tom. 3. *disp. 5. q. 10. punct. 6.* Turrianum in 2. 2. tom. 2. *disp. 33. dub. 2.* Couarruiam lib. 1. var. c. 3. nu. 12. Vegham in *sum. tom. 1. c. 129. cas. 12.* Syluestrum ver. *furtum. q. 2. nu. 4.* Nauarram de *restit. lib. 3. c. 1. dub. 3. n. 32.* Bonacinam de *contr. disp. 2. q. 8. punct. 1. n. 7.* Reginaldum in *praxi, tom. 2. lib. 22. c. 1. q. 4. n. 19.* Megalam in 2. 2. lib. 2. c. 1. *quest. 3.* Grassium p. 1. lib. 2. c. 97. nu. 27. Malderum in 2. 2. tract. 4. c. 1. dub. 3. Lessium lib. 2. c. 12. dub. 6. num. 29. Azorium p. 3. lib. 5. c. 13. q. 2. Medinam C. de *restit. q. 10.* Conradum in *respons. mor. p. 1. q. 166.* Sayrum in *Clau Regia, lib. 9. cap. 12. a n. 9. vsque ad 15. & alios.*

Sed deueniendo in particulari ad Auctores loquentes de Religiosis; Mirand. in *man. prel. tom. 1. q. 28. art. 17. concl. 2.* putat quantitatem notabilem in furtis Religiosorum determinandam esse in particulari pro temporum, locorum, Religionum, personarum & aliarum circumstantiarum differentia, iudicio, & arbitrio boni viri. Mendoza verò in q. 8. *posit. de paupert. Relig. concl. 9. n. 12.* in particulari descendens, docet quantitatem duorum argenteorum non esse sufficientem ad peccatum mortale. Ioan. de la Cruz de *statu relig. lib. 1. c. 3. dub. 5.* & Sanchez in *sum. tom. 3. lib. 7. c. 20. num. 3. & 6.* putant materiam notabilem in furtis Religiosorum, esse summam quatuor argenteorum. Bartholomæus à Sancto Fausto in *thesaur. Relig. lib. 8. q. 193. nu. 21.* asserit in Monasteriis ditissimis trium argenteorum summam, quam Religiosus inuito Superiore accipit, aut expendit, esse materiam sufficientem ex obiecto, ad efficiendum peccatum mortale contra votum Paupertatis; in Monasteriis mediocri censu dotatis, duorum argenteorum summam; in Monasteriis pauperculis, vnius argentei. Opinio Sanchez videtur mihi probabilior, vt notauit Faustus.

Sed non grauabor ponere hic opinionem doctiss. virorum, Petri de Ledesma in *addit. ad sum. 10. 2. c. 4.* & Cenedo in *tr. de paupert. Relig. dub. 20. nu. 10.* vbi sic asserit: *Asi como el hño de familias tomando a su padre de sus bienes alguna mayor cantidad, que la que es graue en otro seglar, no seria hurto; asi tambien el Religioso no seria propietario; ni ladrón tomando alguno mayor cantidad, que la que haze peccado mortal en otro seglar, y lo mismo se ha de dezir, si el Religioso lo tomasse de otro Religioso del Conuento: y asi es de parecer el P. Ledesma, que si tomasse vn Religioso de los bienes de vn Conuento, o de otro Religioso particular, ocho, o nueue reales, o valor dellos en cosas, que no se consumen con el uso, no seria peccado mortal, si se haze sin licentia del Prelado, como esto no se multiplicasse, de dos vezes adelante en el año.* Ita ille, qui etiam addit cum Ledesma, in rebus comestibilibus, quæ sumuntur à communitate, vel à particulari Religioso, maiorem quantitatem requiri ad constituendum peccatum mortale. Et tandem non reticeam Rodriguez nouissime in *sum. tom. 4. c. 118. nu. 27. & 29.* putare Religiosum tunc committere furtum, quando ascendit ad summam duorum aureorum. Sed hæc opinio videtur mihi nimis laxa, & an sit probabilis, iudicent viri docti. Scio illam antea docuisse Sotum de *iust. lib. 5. quest. 3. ad 3.* quidquid in contrarium asserat Vasquez Opusc. de *restit. c. 5. §. 1. dub. 5. num. 30.* & tamquam probabilem illam admittere Aragon. in 2. 2. q. 66. art. 6. *concl. 3. fol. mihi 286.* Sed an ita sit, vt dixi, iudicent viri docti; nam mihi non placet.

RESOL. XXXVII. An Religiosus sine peccato possit commodare, & mutuo dare aliqua, quæ ipsi ad vsum permissa sunt?

NEGATIUE respondet Lessius lib. 2. cap. 41. dub. 9. n. 79. nisi essent res parui momenti, & crebro occurrentes. Et ratio est, quia vsuarius nequit vsum rei alteri concedere, quia sic non esset vsuarius, sed vsufructuarius. Sed melius Sanchez in *sum. tom. 2. lib. 7. c. 19. n. 65.* putat posse Religiosum, sine pecca-

to mortali, commodare res ad proprium vsum destinatas, quando securus est de restitutione illarum ac conseruatione, quia hæc videtur parua materia.

Sed magis amplè loquitur in hac re Petrus de Ledesma in addit. ad sum. tom. 2. c. 4. dub. 2. fol. mihi 97. quod etiam extendit, si commodaret, & mutuò daret pecunias; ita enim ait: El prestar dineros à Religiosos del mismo Conuento, y aun estraños, no es peccado mortal contra la pobreza, siendo persona segura, la persona à quien se empresta el dinero, la razon muy efficaç, que me nueue à tener este parecer, es la siguiente. Porque aunque es verdad, que por el emprestido de dineros, se passa al dominio aquel, à quien se presta, con todo esso el prestar no es cosa de importancia, porque el otro queda con obligacion de boluerle el mismo dinero, ò otro semejante en quantidad de suerte, que se passa el dominio con derecho à boluer à tener otro equiualente. Por lo qual emprestar haze muy poco, luego aunque el Religioso, no tenga formal y espressa licencia del Prelado puede muy bien prestar, porque el prestar no es cosa de importancia. Ita ille. Et ita etiam hanc sententiam docent multi viri docti ex nostra Religione, & Societate Iesu, de hac re à me consulti. Vnde immeritò aliqui hanc opinionem falsam his diebus putarunt, quam nouissimè tamquam probabilem tenet & docet Peirinus de Relig. subdit. to. 1. c. 2. q. 2. §. 5.

Non grauabor etiam hic apponere verba Llamas in Mete. p. 3. c. 9. §. 12. vbi ita ait: Monachi in eodem Monasterio professi, possunt sibi mutuò ad vsum dare libros, & res cuiuscumq; pretij, quæ unicuique illorum in vsum concessæ fuerunt, absque scrupulo vllò furti vel iniustitiæ, quia nulla iniuria fit aliis. Nam dans vsum voluntariè præbet, quem habebat concessum. Dominium verò Monasterium non amittit, cum ad idem reuertatur res quoad dominium, ex hoc, vel ex illo, quoniam ambo sunt in illo professi. Ergo nulli iniuria fit, nisi saltem Prælato, si sine eius licentia fiat. Hæc autem non est iniustitia, sed inobedientia, & semper venialis, nisi adsit contemptus. Sic ille. Et paulò post, descendens in particulatim ait; posse supradictos Religiosos dare inuicem tunicam, caligas, calceos, & etiam cucullam ad vsum, dummodò dans prouisus de sufficienti remaneat, omnino voto paupertatis seruato. Et ita etiam docet nouissimè Fagundes de præcept. Eccl. tract. 2. lib. 8. c. 6. n. 4. §. 5. & 6.

RESOL. XXXVIII. An Religiosus possit commutare etiam cum secularibus aliquas res, quando nullam iacturam patitur Conuentus?

Negatiuè sententiam docet Fausto in thes. Relig. lib. 8. q. 158. n. 2. Homobon. de casib. refer. c. 3. p. 3. Sanchez in sum. tom. 2. lib. 7. cap. 19. nu. 67. & alij, quia putant talem commutationem esse actum dominij, vtpote quæ à solo habente dominium validè fieri potest.

Hæc sententia est probabilis, sed non minùs probabilem contrariam esse puto, & præter Lopez & Rodriguez, quos citat Faustus & Sanchez, tenet etiam hanc sententiam Peirin. de Relig. tom. 1. cap. 2. quæst. 4. §. 5. Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 1. cap. 3. dub. 4. concl. 2. & Ledesma in addit. ad sum.

tom. 2. cap. 4. dub. 7. fol. mihi 99. vbi ita asserit: Me parece probabilissimo que el trueco no es peccado mortal contra el voto de la pobreza, aunque se haga sin licencia expressa del Prelado, y aunque se haga con Religioso del mismo Conuento, ò con otra persona estraña. y la razon es, porque quando vno trueca vna cosa, por otro de yqual precio, queda con el mismo derecho, y con yqual dominio de cosa del mismo valor, luego licito sara truecar semejantes cosas, sin licencia espressa del Prelado. Videtur igitur talis permutatio parua materia, quæ non habet propriam distractionis aut consumptionis rationem, & adest interpretatiua Superioris licentia. Ergo, &c. Vide etiam circa præsentem quæstionem Tannerum in 2. 2. disp. 6. q. 3. dub. 4. n. 104.

RESOL. XXXIX. An Religiosus possit præbere aliquod munus Religioso eiusdem Monasterij?

Negatiuè respondet Coriolan. de cas. refer. p. 2. cas. 8. nu. 6. si præbeat rem notabilem. Et si quis scire velit in quâ quantitate hoc fieri liceat, respondeo cum Ledesma in addit. tom. 2. c. 4. dub. 6. fol. mihi 95. vbi sic asserit: Si vn Religioso da à su compañero vn Rosario, ò vnos cuchillos, ò vnos lienços de narizes, que en dineros valdrian diez ò doze reales, no tendria escrupulo de que el Religioso los diese à otro Religioso del mismo Conuento, lo mismo digo de otras cosas parecidas, y semejantes, que no se pueden poner aqui por ser tan menudas, come sean deste precio poco mas ò poco menos, no ay que tener escrupulo de peccado de proprietad, contra el voto de la pobreza. Ita ille; qui non solum hoc extendit ad Religiosos eiusdem Monasterij, sed ad alios Religiosos, eiusdem tamen Religionis. Et hanc sententiam docet etiam Peirinus de Relig. tom. 1. cap. 2. quæst. 2. §. 6. qui etiam notat res comestibiles receptas cum licentia Prælati, posse dispensari in extraneos in magna quantitate, eo non obstante quòd sint magni pretij; quia in istis, semper præsumitur licentia Prælati. Sed an hæc omnia in præsentem Resol. posita, sint probabilia in praxi, remitto me arbitrio aliorum.

RESOL. XL. An Religiosus peccet contra paupertatem, sumendo aliquam rem ex loco publico pro vsu temporali, vt deinde in eundem locum restituat?

Negatiuam sententiam docet Azorius p. 1. li. 12. c. 12. q. 3. vbi sic ad præfatum dubium respondit: Non mihi videtur is paupertatem violasse, nisi id alioqui fuerit aliunde prohibitum. Non enim eo, quod accipit, vti vult citra omnem prorsus sui Superioris voluntatem, sed ad certos tantum dies, animo & voluntate illud in eundem locum, vnde acceperat, referendi. Sic ille; & nouissimè Villalob. in sum. tom. 2. tract. 35. dub. 29. num. 8. & Fabrus de Restit. in 4. sent. dist. 15. q. 2. disp. 454. §. n. 114.

Sed notandum est, hanc sententiam impugnare Sanchez in sum. tom. 2. lib. 7. c. 19. nu. 57. & post illum Fausto in thes. Relig. lib. 8. q. 106. num. 2. Sed vtraque opinio est probabilis.

RESOL. XLI. An si aliquis Religiosus accipiat ab amico aliqua comestibilia, peccet contra votum paupertatis? Nega-

Negatiuè respondet Ioan. de la Cruz de stat. Relig. lib. 1. cap. 3. dub. 3. concl. 3. ubi sic asserit; Religiosus, accipiendo ab amico prandium, aut alia comestibilia, non peccat ad hoc enim præsumitur habere licentiam à Prælato interpretatiuam. Et ita etiam docet Lopez in instruct. p. 1. cap. 6. Potest (ait) Religiosus recipere à secularibus aliqua munera electuariorum, vel confectionum cordialium bina vascula, vel par perdicum, vel gallinarum, vel aliquid simile. Sed quia in comestibilibus magni valoris, non præsumitur ita facile licentia Superioris, ideo cautè in tali casu procedendum est.

RESOL. XLII. *An Religiosus possit recipere aliquid sine licentia Superioris, si habeat intentionem petendi dictam licentiam priusquam expendat illud?*

Negatiuè respondet Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 1. c. 3. dub. 3. concl. 1.

Sed contrariam sententiam putat etiam probabilem, nam ita ait: Est probabilis sententia Victorie asserentis, posse Religiosum, seclusa speciali prohibitione circa hoc, recipere aliquid sine Prælati licentia, dum tamen habeat animum petendi licentiam, quando expenderit illud. Ita ille. Sed quia res accepta acquiritur statim Conuentui, eò quod absolute data & recepta sit à Religioso, & ideo dum absque licentia retinetur, id efficitur inuito dominus; propterea in tali casu dictus Religiosus potest, vt bene obseruat Sanchez in sum. tom. 2. lib. 7. c. 19. n. 51. & post illum Fausto in thes. Relig. lib. 8. q. 109. n. 2. sine fractione paupertatis efficere, vt dominium illius rei & administratio remaneat apud dantem, & ipse Religiosus nomine illius deposita habeat, non ea vtens, donec licentiam à Superiore petat: & ita sine vilo scrupulo poterit rem quancumque detinere; quia sic Religiosus nec dominium, nec vsum, nec administrationem illius rei habet. Ergo non peccabit contra votum paupertatis, vt patebit melius ex infra dicendis. Notandum est etiam, quod si talis Religiosus absolute recipiat, v. g. illam pecuniam, sed ad breue tempus retineat, vt quia expectatur notus Prælatus, vel scribat statim Generali, vel Prouinciali pro licentia, peccabit tantum venialiter: quæ quidem sunt adnotanda, quia multum practicabilia.

RESOL. XLIII. *An frangat votum paupertatis Religiosus, qui petit ab amico vt deponat pecuniam penes aliquem, vel apud ipsummet Religiosum, vt quando opus erit, petat facultatem vtendi à superiore Prælato?*

Totum hoc efficere posse Religiosum, testatur Sanchez in sum. to. 2. lib. 7. c. 19. n. 50. ita asserens: Non est contra Paupertatis votum, si Religiosus ab aliquo, absque Superioris licentia, petat vt deponat pecunias apud aliquem, non habens voluntatem acquirendi dominium, possessionem, aut administrationem, aut vsum in illas: sed totum id maneat apud deponentem cum libera renouandi depositi facultate; & solum habeat voluntatem habendi opportune pecunias, ex quibus, cum indigerit, accipiat ex Superioris licentia, & non aliter accepturus; & nullum ius acquirat, donec Superior det licentiam accipiendi. Et idè est dicendum, si Religiosus eas pecunias in depositum apud se

seruet, eodem prorsus modo, quo erant apud amicum; quia re ipsa non aliter eas pecunias habet, quam apud externum depositarium. Et hoc non pugnat cum paupertatis voto. Ita Sanchez, quem postea tacito nomine sequitur Bartholomæus à S. Fausto in thes. Relig. lib. 8. q. 115.

RESOL. XLIV. *An Religiosus surans aliquid notabile ad vsum fratris particularis, vel alicuius secularis, incurrat in casum reservatum in decreto Clement. VIII.*

Affirmatiuè respondet Coriolanus tract. de cas. reserua. p. 2. cas. 8. dub. 5. n. 13. quia talis casus intelligitur non solum de rebus Monasterij, aut Conuentus in comuni, nempe de rebus pertinentibus ad communiteriam, tam de mobilibus, quam de immobilibus, tam de his quæ vso quotidiano consumuntur, quam de his quæ durant, verum etiam de rebus particularibus, ad particularem vsum alicuius Religiosi concessis; & ita ex Sorbo testatur declarasse ipsummet Clementem VIII.

At his non obstantibus, contrariam sententiam docet Petrus de Ledesma in Addit. ad sum. to. 2. c. 2. dub. 12. fol. mihi 118. & Hieronym. de Cenedo tract. de paupert. Relig. dub. 19. n. 21. ubi sic asserit: El Prælado no puede reseruar el hurto en materia graue de las cosas que pertenecen ala Celda de otro particular, porque aunque es verdad, que el señorio destas cosas está nel Monasterio, però no se llaman cosas del Conuento directamente. Sic ille. Itaque secundum hos Auctores, Superior auctus Religionis non potest reservare furtum commissum à suo subdito, de rebus alterius Religiosi, vel alicuius secularis. Et ratio est, quia Clemens VIII. concessit tantum Superioribus Religionum reservationem furti de rebus Monasterij & Conuentus, vt ad illam declarationem Pontificis, possit quis respondere, de illa non constare authenticè. Ergo, &c.

RESOL. XLV. *An saltem Superior in tali casu possit reservare illud furtum, quatenus est peccatum proprietatis?*

Ad istud dubium respondet Ledesma in Addit. ad sum. to. 2. c. 4. dub. 12. fol. mihi 119. ita asserens: En razon de propiedad adiunta al hurto, podria muy biẽ el Prælado reseruar el peccado de propiedad, que está iũto al hurto; porque assi determina el Papa en el breue, que pueda el Prælado reseruar el peccado de propiedad, contra el voto de la Pobreza, en materia graue, sino es que el Pontifice en nõbre de peccado de propiedad, contra el voto de la Pobreza, emiẽda el gastar, o dar sin licencia del Prælado y como señor, lo que no sería suera de proposito; segun esto, no podria el Prælado reseruar todo hurto aun, en razon de propiedad. Porquẽ entõces hauiẽmos de dezir, que se cõdistinguen y differencian estas dos maneras de peccados. Ita Ledesma. In quibus ultimis verbis videtur admittere tamquam opinionem probabilem, non posse reservare tale furtum particulare, etiam quatenus est peccatum proprietatis; quia in decreto Clem. VIII. sub nomine proprietatis intelligitur tantum largitio alicuius rei magni valoris, quam faceret Religiosus, tamquam dominus, & sine licentia Superioris. Hæc secundum mentem supradicti auctoris.

Et hæc dicta sufficiant circa præsentem Bullam, & tractatum de Paupertate religiosa.

TRACTATUS VII.

De Circumstantiis aggrauantibus non necessariò explicandis in Confessione.

RESOLVTIO I. *An circumstantia notabiliter aggrauantes sint in Confessione à penitentibus aperiendæ?*

LIQVI affirmatiuè respondent, vt ex veteribus Altiſiodorenſis lib. 4. ſum. tract. 6. c. 3. q. 3. Alenſis p. 3. q. 18. membr. 4. artic. 3. §. 2. Marſilius in 4. ſent. diſt. 12. artic. 1. p. 1. dub. 1. Maior ibid. q. 4. Idem etiam docuit Sotus ibid. diſt. 18. q. 2. art. 4. Victoria in ſum. n. 177. Caietanus in ſum. ver. Confefſio, condit. 15. Saarez in 3. p. tom. 4. diſp. 22. ſect. 3. Nugnus in Addit. ad 3. p. to. 2. q. 9. art. 2. dub. 2. concl. 2. Sanchez in ſum. tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 24. Henriquez & Fagundez vbi inſ. Llamas in ſum. p. 3. §. 14. Coninch de Sacram. diſp. 7. dub. 3. concl. 1. num. 13. & nouiſſimè Ioan. de la Cruz in direct. conſcient. part. 2. de Sacram. Pæn. q. 3. dub. 5. concl. 2. Carrillo poſt iter ordin. in Re- pet. can. ſin. 14. n. 6. de furto notabili. dub. 7. n. 54. Fabrus vbi inſ. & Petrus Fay in Addit. ad 3. p. q. 9. diſp. 5. concl. 1. & Petrus Ledefma in ſum. to. 1. de pæn. c. 18. concl. 4. & Syluius in Addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. dub. 1. qui hanc ſententiam ita certam iudicant, vt contrariam improbabilem planè exiſtiment, neque vlla ratione poſſe ad praxim deduci.

Sed falluntur equidem. Nam opinionem negatiuam, aſſerentem circumſtantias aggrauantes nò eſſe in Confefſione aperiendas, non minùs probabilem & tutam in praxi, quàm affirmatè cenſeo. Et ita docet D. Thomas in 4. diſt. 16. q. 3. art. 2. q. 5. Durandus ibi. q. 4. Gabriel q. 1. Paludanus quaſt. 3. art. 3. Bonauentura diſt. 17. q. vlt. Scotus q. 1. art. 2. Carthuſianus q. 2. Almainus q. 1. art. 2. Albertus diſt. 16. art. 24. Ouandus diſt. 16. propoſ. 23. Herrera in 2. 2. diſp. 31. qu. 7. corol. 3. poſt regul. 2. Adrianus q. 4. de Confefſ. art. 2. Turrecremata de pæn. 5. cap. 1. n. 11. Viguierius in inſtit. cap. 16. §. 4. verſ. 17. Antoninus 3. p. tit. 14. c. 19. §. 7. Couarruuias in 4. decret. p. 1. c. 1. n. 14. Sylueſter ver. Confefſio, q. 9. & ver. circumſtantia, n. 2. & 3. Angelus ver. Confefſ. 1. n. 13. Tabiena verb. Circumſtantia, n. 6. & 8. Armilla eod. verſ. n. 2. & 4. Sum. Confefſorum lib. 3. tit. 34. q. 81. Corduba in ſum. q. 3. Medina C. de Confefſ. q. 7. de circumſtantiis. Nauarrus c. 6. n. 7. & in c. conſideret. de pæn. diſt. 5. n. 6. & ex neoteriſcis Alphonſus Regius in ſuis Reſolut. caſ. 30. nu. 5. Valquez in 3. p. to. 4. q. 91. art. 1. dub. 2. & 3. Reginaldus in Praxi, tom. 1. lib. 6. c. 5. nu. 135. Valentia tom. 4. diſp. 7. q. 11. punct. 1. Leſſius lib. 4. c. 3. dub. 12. n. 8. Zarnardus in Direct. Theol. p. 1. de Sacram. pæn. quaſt. 18. Gyptius de caſ. refer. c. 8. n. 5. Ortiz in ſum. c. 23. n. 44. Ochagauia de Sacram. tract. 2. q. 14. Ioseph de Ortis Parochi in ſpeculo Parochorum c. 9. n. 7. Ioannes Sanctius in Praxi. diſp. diſp. 11. n. 6. Puteanus in 3. p. D. Thomae p. 2. q. 2. dub. 4. concl. 1. Peſantius in Addit. ad 3. p. q. 10. §. de integritate Confefſ. diſp. 3. q. 3. Zerola in Praxi de Pæn. cap. 12. q. 5. & hanc ſententiam probabilem

vocant etiam aliqui ex aduerſariis, vt Henriquez lib. 1. cap. 7. nu. 4. Fagundez de Præcept. Eccleſ. punct. 2. lib. 4. c. 2. nu. 6. in ſin. Pitigianus in 4. ſent. diſt. 16. q. vn. art. 5. concl. 5. Fabrus de Pæn. in 4. ſent. diſt. 17. q. vnic. diſp. 24. c. 1. nu. 18. & Villalobos in ſum. tom. 1. tract. 9. dub. 36. num. 8. vbi ita aſſerit: Si alguno quiſiere ſeguir la opinion contraria de nueſtra conclusion, no le podremos cõdenar, pues tiene tan buenos padrinos, y la podrá ſeguir. Et ratio eſt.

Primò, quia iure diuino non tenetur quis confiteri niſi omnia peccata mortalia. Sed reticendo circumſtantias, quæ non prohibentur peculiari præcepto, confitetur quis omnia peccata mortalia. Ergo, &c. Probat minor, quia peccatum eſt dictum, factum, vel concupitum contra legem Dei. Ergo ſi aliqua circumſtantia non prohibetur peculiari præcepto, non eſt ſpeciale peccatum. Vt v. g. eodem præcepto prohibetur furtum mediocriſ quãtitatis, & magnæ quãtitatis. Ergo quamuis non exprimat quantitas rei ablata, ſufficit ſic confiteri: Fateor me commiſiſſe furtum, quod attingit peccatum mortale.

Secundò, Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 5. agens de circumſtantiis ait, eſſe præceptum confitendi illas, quæ ſpeciem mutant. Ergo cùm de aggrauantibus taceat, virtute negat tale præceptum ad illas extendi. Probat per conſequentiam, tum quia integram doctrinã tradit de omnibus neceſſariis ad hoc Sacramentum, tum etiam quia præmittit illa verba: Nihil aliud ab Eccleſia à penitentibus exigitur, quàm vt, &c. Ergo nihil aliud eſt ſub præcepto, niſi quod ibi præſcribitur.

Tertiò, ſi vera eſſet contraria ſententia, teneretur peccator ſcire circumſtantiis aggrauantes, ſicut tenetur ſcire peccata mortalia, quæ confiteri debet. Hoc autem eſt valdè durũ. Ergo, &c. Et quia ex hac opinione reſoluuntur benignè multi caſus, ego in gratiam Confefſariorum ponam hîc ſelectiores, & magis in praxi occurrentes. Ideò quæro,

RESOL. II. *An qui contra naturam peccauit cum mare vel femina, vel cum beſtia diuerſe ſpeciei, debeat explicare circumſtantias maris vel feminae, aut beſtiæ huius vel alterius generis?*

Reſpondeo negatiuè, ex doctrina Caietani q. 3. de Confefſ. & aliorũ, quia ſpecies illæ ſpecialiſſimæ, quæ ſolũ differunt in genere entis & naturæ, & non in genere moris & malitiæ, nò ſunt cõfitendæ; ſicut eſt diuiniatio per terram, per aſtra, per aquam. Item peccatum æquale in potũ, vel eſu carniũ, vel aliarum rerum. Item furtum auri, panni, argenti, &c. non dicunt niſi vnã deformitatem formalem in genere moris; & propterea neque iſtæ ſpecies ſpecialiſſimæ, neque circumſtantiæ

mate-

materialis ex parte entis sunt necessariò confitendæ. Eodem modo dicimus de peccato contra naturam, non esse necesse confiteri circumstantiam maris vel femine, vnus aut alterius generis bestie: sed sufficit dicere, Peccaui in sodomia toties; in bestialitate quater, &c. Et ita publicè docuit hîc Panormi quidam Theologus Societatis Iesu; licet Tanneras (quod mihi magis placet) contrarium doceat quoad sodomiam in 2. 2. tom. 3. disput. 3. q. 3. punct. 6. n. 149. & ante illum Zanard. in direct. p. 2. præcept. 6. c. 9.

RESOL. III. *An mulieri peccanti cum Sacerdote Religioso, satis sit dicere, se commississe sacrilegium cum Sacerdote, vel initiatio sacris Ordinibus?*

Negatiuè respondet Sotus in 4. dist. 18. quest. 2. art. 4. & de iust. lib. 2. q. 8. art. 5. ad 1. Coninch de Sacram. disp. 20. dub. 3. n. 131. Ledesma in sum. tom. 1. de penit. c. 19. de circumstantia persona, dub. 2. Zanardus in direct. Theolog. p. 1. tract. de penit. c. 18. Petrus Fay in Addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. disp. 7. ad 3. & alij, quia votum solemne castitatis à Religioso emissum, alterius speciei est ab specie voti Sacerdotis, in ordine suscepto.

Sed ego contrarium asserendum esse censeo, & ita docet Pitigianus in 4. sent. tom. 2. disp. 16. q. vnic. art. 5. Henriquez lib. 5. de pen. c. 5. n. 6. in Gloss. litt. G. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 27. n. 27. & nouissimè Villalobos in sum. to. 1. tract. 9. c. 37. n. 13. vbi ita asserit: El Sacerdote professo en el peccado de la carne satisfaze con dezir que es professo, ò que es Sacerdote. El fundamento desta sentençia es, que el Sacerdocio no tiene obligacion ala castidad, mas que la del voto solemne, que asi se incluye, y asi el voto del Sacerdote, y el del Religioso no hazen diferete especie, si no solo es reiterar el voto, come el que hiziesse tres ò quatro vezes voto de ayunar los vienes: que si le quebrase, no haze mas que vn peccado: que es come el que hizo muchas escrituras de obligaciõ para pagar vna deuda, que no por esso queda obligado à pagar mas. Ita ille; qui etiam citat Medinam, Azorium & Rodriguez. Et hanc sententiam probabilem vocat Io. de la Cruz in direct. conf. p. 1. præcept. 6. art. 6. dub. 3. concl. 3. & Lessius lib. 4. c. 3. dub. 12. n. 87.

Dicendum est igitur, pœnitentem accusantem se de copula, satisfacere dicendo in Confessione, se habuisse copulam cum Sacerdote, & non tenetur dicere illum Sacerdotem fuisse Religiosum. Ita Religiosus Sacerdos quando se accusat in Confessione, non tenetur dicere se esse Religiosum Sacerdotem, sed sufficit dicere se esse Religiosum, vel Sacerdotem, aut sacris Ordinibus initiatũ, &c. Et hanc sententiam etiam probabilem vocat Fagundez de præcept. Eccl. tr. 2. l. 4. c. 3. n. 4. in fine.

RESOL. IV. *Utrum Sacerdos vel Religiosus professus satisfaciatur in Confessione, si dicat se violasse votum castitatis, non manifestando votum solemne quod habet?*

Negatiuè respondet Palatius in 4. dist. 16. dub. 3. n. 31. Rodriguez in sum. tom. 1. cap. 109. num. 5. Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 10. c. 7. n. 4. Medina in sum. lib. 1. cap. 14. §. 18. Petrus Fay in Addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. disp. 7. ad 1. Aragon. in 2. 2. quest. 88. art. 7.

Pars I.

Azorius p. 3. lib. 3. cap. 27. q. 10. Coninch de Sacram. disp. 7. dub. 4. n. 20. Fagundez & Villalobos vbi inf. Ledesma in sum. tom. 1. de penit. cap. 19. in circumstantia persona, dub. 2. Henriquez vbi inf. & alij, qui putant, votum sacerdotale castitatis, differre specie à voto simplici.

Sed ego puto contrariam sententiam esse probabilem: & ita illam vocauit Villalobos in sum. tom. 1. tract. 9. dub. 37. n. 13. Henriquez lib. 5. de penit. cap. 5. n. 6. in Glossa, litt. G. Fagundez de præcept. Eccl. tract. 2. lib. 4. cap. 3. n. 6. & illam etiam absolutè docet Llamas in sum. par. 3. cap. 8. §. 14. Megala in 1. p. lib. 5. cap. 11. n. 8. Filiucius tom. 2. tract. 30. c. 9. nu. 124. & 125. & Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 27. num. 27. Sufficit igitur in Confessione Regularem, seu Monialem professam, dicere, se fregisse toties votum castitatis, & tacere circumstantiam professionis; quia votum solemne à simplici non differt specie, neque alterius rationis vinculum est, sed solum accidentaliter. Idem dicendum est de Sacerdote seculari. Non enim in Confessione tenetur dicere, se habere sacros Ordines, sed satis est dicere, se habere votum castitatis, & contra illud toties peccasse.

Et hoc etiam dicendum est de femina, vel viro, si carnaliter se miscuit cum Sacerdote, vel cum Religioso professio: nam satis esset dicere in Confessione, se toties fornicatam esse, vel copulam sodomiticam habuisse cum viro, voto castitatis adstricto.

Notandum est etiam hîc contra Fagundez de præcept. Eccl. tract. 2. lib. 4. cap. 3. n. 10. qui votum castitatis simplex in sæculo vel in nouitiatu emisit, & postea in Religione professus est; vel si post votum castitatis simplex, sacris Ordinibus initiatur, sufficere si dicat se habere votum castitatis: & non tenetur explicare circumstantiam sacrorum Ordinum, vel professionis in Religione. Et ita docet Sanchez vbi sup. n. 25. & 35. cum Azorio, Rodriguez & Henriquez.

RESOL. V. *An sponsus vel sponsa de futuro, & cum eis carnaliter se commiscuentes, teneantur istam circumstantiam explicare?*

Affirmatiuè respondet Homobonus de Exam. Eccl. p. 1. tract. 7. c. 36. quest. 140. Naldus in sum. ver. sponsalia, n. 12. Syluius in 3. p. q. 43. art. 1. queritur 2. Molfelius, Pitigianus in 4. sent. tom. 2. dist. 17. q. vnic. art. 5. Sarmiento select. inter. lib. 1. c. 5. n. 3. & Lopez in instruct. conficent. p. 1. cap. 29. Petrus Fay in Addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. disp. 7. ad 4. cum Petro Ledesma vbi infra, quia duplex est malitia, altera fornicationis, altera fractorum sponsalium, quæ ob id dirimi possunt, ex e. quemadmodum, de iureiur. Nec valet dicere, hoc procedere in sola sponsa fornicante; nam vterque in corpus alterius per sponsalia ius sibi comparat.

Sed his non obstantibus, non desunt Doctores qui contrarium docent, nempe talem circumstantiam non esse fatendam, neque à sponsa. Ita docet Covarruias in 4. decret. p. 1. cap. 1. n. 11. Viualdus in candelabro aureo, part. 1. in tit. de sponsalibus, num. 10.

K 2

&c

& probabilem hanc opinionem esse docuit Petrus de Ledesma *de matrim.* q. 43. art. 1. dub. ult. imò probabiliorem putat Azorius apud Filliucium *vbi inf.* quia circumstantiæ mutantes speciem sunt necessariò confitendæ. Sed ista non mutat speciem, cum adulterium non sit, vt tenet Henriquez *lib. 11. de matrim.* c. 13. n. 4. Ergo, &c.

Non reticeam tamen, aliquos Doctores media via incedere; & ita docet Rodriquez *in sum. tom. 1. c. 109. n. 3.* Sanchez *de matr. to. 1. lib. 1. disp. 2. n. 6.* Fagundez *de Præcep. Eccles. tract. 2. lib. 4. c. 3. nu. 21.* & Filliucius *to. 2. tract. 30. c. 2. n. 53.* Villalobos *in sum. to. 1. tract. 9. dub. 36. n. 16.* quod talis circumstantia tunc necessariò est fatenda, quando se tenet ex parte feminae, id est, dum aliquis fornicatur cum sponsa alterius de futuro: tunc enim tenetur fornicans, & ipsa sponsa, fateri hanc sponsalium circumstantiam: at quando se tenet ex parte viri, quia sponsus de futuro fornicatur, hæc circumstantia non est de necessitate detegenda in Confessione.

Sed his non obstantibus, noster P. Megala *in 1. p. lib. 5. c. 11. q. 5. n. 9.* putat, hanc circumstantiam non esse necessariò aperiendam in Confessione, etiam in ordine ad sponsam; quia, vt diximus ex Henriquez, non mutat speciem, neque est adulterium: idè existimo hanc sententiam probabilem esse, & tutam in praxi; & illam etiam docet, vt suprà notauimus, Couarr. & Vivaldus.

RESOL. VI. *An Episcopus, & Generalis alicuius Religionis, si peccet mortaliter, teneatur explicare istam circumstantiam?*

Affirmatiuam sententiã docet Fagundez *Præcep. 2. lib. 4. cap. 3. n. 8.* & Nugnus *in Addit. ad 3. p. tom. 2. q. 9. art. 2. dub. 3. conclus. 2. & 3.* vbi ita asserit: Quando ipse pœnitens est Episcopus, tenetur explicare istam circumstantiam in quocumque peccato mortali; quia Episcopi ratione proprii status, tenentur ad perfectionem vitæ Christianæ habendam. Sed huic perfectioni ex æquo repugnat quodcumque peccatum mortale. Ergo notabiliter aggrauatur in Episcopo, ex hac circumstantia, quodcumque peccatum mortale. Et hoc probabiliter etiam procedit in Generalibus Ordinibus, eò quòd Generales Ordines sunt quasi Episcopi, & tenentur alios monere ad perfectionem. Ita Nugnus.

Sed ego oppositum dicendum esse censeo; & ita puto, non esse talem circumstantiam necessariò in Confessione aperiendam: & ita docet Coninch *de Sacram. disp. 7. dub. 4. n. 18. vnde.* Filliucius *to. 2. tract. 30. c. 7. num. 125.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 9. dub. 36. n. 14.* Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 27. num. 33.* Henriquez *lib. 5. cap. 5. num. 6. in Glossa lit. G. & alij,* qui asserunt, quòd fornicans Episcopus, non tenetur Episcopatus circumstantiam fateri, nisi fornicatio illa ab Episcopo, seu Generali Religionis admissa, ita publica esset, vt scandalum pareret: tunc enim aduersus specialem officij obligationem delinquerent, quia tenentur subditos non solum verbo, sed etiam exemplo pascere; atque adeò specialis malitia ex status ac officij circumstantia cõtraheretur, eaque necessariò fatenda.

Itaque ex his apparet, quòd Episcopus, si occul-

tè fornicaretur, satisfaceret non solum tacendo se esse Episcopum, sed etiam si diceret se habere tantum votum castitatis, vt suprà diximus de Sacerdote vel Religioso professò fornicante. Et ita docet Sanchez *vbi sup.* quidquid in cõtrarium asserat Fagundez *de Præcep. Eccles. tract. 2. lib. 4. cap. 3. n. 8.* qui citat Ledesmam & alios multos. Sed quòd dictum est de Episcopo cum Sanchez, à fortiori procedit in Generalibus Religionibus. Notandum est etiam hinc contra Nugnum *vbi sup.* quòd quando omnes ciues tenentur ad præliandum, specialiter tenentur milites & Duces: sed supradicti non tenentur istam circumstantiam explicare, nempe se esse milites & Duces, quia dicta circumstantia est solum aggrauans, & idè non necessariò in Confessione aperienda.

RESOL. VII. *An mulier habens rem cum Nouitio, vel solutus cum Nouitia Religiosa, teneatur aperire hanc circumstantiam?*

Affirmatiuè responder Llamas *in sum. p. 3. c. 8. §. 14.*

Sed mihi placet contraria sententia, quam docet noster Megala *in 1. p. lib. 5. c. 11. num. 7.* quia cum hæc circumstantia sit tantum aggrauans, non est in Confessione aperienda. Quæ doctrina magis procedit, si mulier haberet rem cum clerico minorum Ordinum; quia talis circumstantia non ita notabiliter aggrauat malitiam luxuriæ: & ita docet Llamas *vbi suprà.*

RESOL. VIII. *An Sacerdos, vel initiatus sacris Ordinibus, si aliquem percutiat, vel occidat, teneatur explicare hanc circumstantiam?*

Teneri docet Nugnus *in Addit. ad 3. p. tom. 2. q. 9. art. 2. dub. 3. conclus. 5.* vbi sic asserit: Quando initiatus sacris Ordinibus occidit, vel abscindit membrum alterius, vel notabiliter percutit, vsque ad effusionem sanguinis, tenetur explicare se esse initiatum Sacris; quia hoc maximè repugnat proprio statui, propter irregularitatem annexam. Et credo etiam probabiliter, quòd Sacerdos teneatur explicare, se esse Sacerdotem, quia effusio sanguinis maximè repugnat Sacerdotio. Ita ille.

Sed si aliquis dictam circumstantiam taceret, non illum dampnarem, quia est solum circumstantia aggrauans.

RESOL. IX. *An Religiosus professus, qui emittit votum de non committenda molitie, vel fornicatione, teneatur explicare hanc circumstantiam voti emissi post professionem; & idem queritur de Sacerdote, vel sacris Ordinibus initiato?*

Respondeo negatiuè, nempe non teneri declarare in Confessione se hac de re post votum professionis, aut sacrum Ordinem, speciale votum emisisse; quia per votum solemne castitatis, in professione emissum, & dum sacros Ordines suscepit, ad id ipsum tenebatur; & multiplicatio noua votorum, etiam nullam addit circumstantiam aggrauantem: nec se obligauit de nouo, sed veterem obligationem cum illo voto cõfirmavit. Sicut, qui sæpè

sapè promitteret aliquam rem cum iuramento, vel publicas scripturas de illa efficeret. Et ita docet Fagundez de *præcep. Eccl. tract. 2. lib. 4. cap. 3. n. 11.* qui citat Sanchez & Llamas; & idè Filliucius *to. 2. tr. 30. c. 7. nu. 26.* asseruit, aliquem habentem votum solenne & simplex, non teneri utrumque exprimere; quia votum solenne & simplex differunt tantum accidentaliter, & non est circumstantia in Confessione aperienda.

RESOL. X. *An vir qui prima vice virginitatem amisit, teneatur hanc sui floris circumstantiam in Confessione aperire?*

Aliqui, ut notat Nugnus in *Addit. ad 3. tom. 2. q. 9. art. 2. dub. 3. conclus. 5.* affirmatiuè respondent; quia etiam vir in illo actu amittit quamdam integritatem naturalem, & formaliter amittit ipsam virginitatem, hoc est virtutem virginitatis, & specialem quamdam gloriam, quæ appellatur laureola virginitatis, quæ omnia amittit irreparabiliter in æternum. Hoc autem videtur maximum nocuum super omnia nocua temporalia. Ergo tenetur vir talem circumstantiam in Confessione explicare.

Sed contrariam sententiam veram esse iudico cum Llamas in *sum. p. 3. cap. 8. §. 17.* Azorio *p. 3. lib. 3. cap. 11. q. 2.* Filliucio *tom. 1. tract. 29. c. 3. n. 71.* Henriquez *lib. 2. de pæn. cap. 8. num. 2.* Suarez in *3. p. disp. 22. sect. 4. in circumstantia. Quid.* Nugno *vbi sup.* & aliis communiter. Neque obstat argumentum in contrarium. Nam si verum esset, probaret etiam primum peccatum commissum à susceptione Baptismi plurimum augeri à circumstantia innocentie Baptismalis, per idem amissæ; & idè explicandum esset in Confessione; quod nullus docuit. Videatur Caietanus in *2. 2. qu. 154. art. 6.* Sed difficultas consistit, an idem dicendum de virgine; idè quæritur,

RESOL. XI. *An virgines, quando sponte primò fornicantur, teneantur in Confessione istam circumstantiam explicare?*

Affirmatiuè respondent Doctores, quos citant & sequuntur Fagundez de *præcep. Eccl. tract. 2. lib. 4. c. 3. n. 13. & 16.* Bonacina de *matrim. q. 4. punct. 17. n. 2.* Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 9. dub. 36. n. 15.* Azorius *p. 3. lib. 3. c. 11. q. 4. & 5.* Filliucius *tom. 2. tr. 30. c. 3. n. 66. & 72.* Syluius in *Addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. dub. 2. conclus. 3.* quibus adde Nugnum in *Addit. ad 3. p. to. 2. q. 9. art. 2. dub. 3. conclus. 6.* & Petrum Fay in *Addit. ad 3. p. qu. 9. art. 2. disp. 8. conclus. 1.* quia circumstantia virginitatis mutat speciem, & est peccatum stupri, vel saltem est circumstantia aggrauans, maxime si virgo esset sub custodia parentum & tutorum, ut aliqui volunt, & præsertim D. Thomas *2. 2. quæst. 64. art. 6.* Angelus *ver. stuprum, in princip.* Syluester *verb. luxuria q. 1.* Tabiena *ver. stuprum, n. 1. & ver. luxuriosus, q. 5. n. 6.* Armilla *ver. luxuria, n. 4. & ver. stuprum, n. 1.* Grassus *p. 1. lib. 2. c. 79. n. 1.* & Pedrazza in *sum. præcep. 6. §. 2. cum aliis.*

Sed his non obstantibus, contrariam sententiam probabiliorē esse iudico, nempe peccatum virginitatis, si sponte consentiat, siue sit siue non sit sub

Part. I.

cura tutorum & parentum, non esse peccatum stupri, sed simplicis fornicationis, & hanc circumstantiam non esse in Confessione aperiendam. Et ita docent viri doctissimi, Lessius *lib. 2. c. 10. dub. 6. n. 5.* Coninch de *Sacram. disp. 7. dub. 4. nu. 19.* Sanchez de *matrim. tom. 1. lib. 7. disp. 4. n. 5.* Valquez *opus. de restit. c. 3. §. 1. dub. 1. n. 6. & in p. 2. disp. 112. c. 1. nu. 1.* qui pro hac sententia citat Sotum in *4. dist. 18. q. 2. art. 4.* & meritò defendit à calumnia, quam illi imponunt omnes ferè Doctores. Idem etiam docet Megala in *1. p. lib. 5. c. 11. n. 10. opin. 4.* Nauarra de *restit. lib. 2. c. 3. n. 419.* & alij, quos citat Salas in *p. 2. to. 2. tract. 3. disp. 14. n. 5.* & hanc sententiam probabilem vocat Tānerus in *p. 2. disp. 4. q. 8. n. 130.*

Vnde ex hac doctrina inferunt, & rectè, supradicti auctores, quod virgo, quæ morosè delectatur circa aliquem, non tenetur in Confessione aperire circumstantiam virginitatis, & dicere se cum esset virgo delectationem morosam de iuvene vel Religioso suscepisse; etiam si virgo se polluat, cogitando super illos; quidquid in contrarium asserat Regius *var. resol. cas. 189.* qui multos alios citat.

Secundò, inferitur, iuuenē, qui morosè delectatur de virgine, sine tamen voluntate inferendi ei violentiam, sufficere si dicat in Confessione, se delectationem habuisse circa feminā solutam. Idem dicendum est, si cum virgine copulam habuerit; nam si sponte consentit, sufficit dicere se toties copulā habuisse cum femina soluta. Et ratio supradictorum est, quia, ut notauimus, quando virgo sponte consentit, peccatum seu stuprum illud non differt à simplici fornicatione. Et hæc opinio est probabilissima, & tuta in praxi.

Notandum est etiam hîc à fortiori cum Bonacina de *matrim. quæst. 4. punct. 11. n. 9.* non esse necessariò explicandam in Confessione sodomiam commissam fuisse cum virgine; sed sufficere si dicatur, commissam fuisse cum femina; nam per hoc peccatum non violatur claustrum virginale.

Notandum est etiam, ut obseruat Sancius in *suis præct. disp.* aliquos viros doctos ex Societate Iesu censuisse, sat esse stuprantem feminam per vim, sateri se commississe simplicem fornicationem per violentiam; sic ille *disp. 29. n. 8. in fin.* licet ipse hanc sententiam in *n. 9.* non admittat.

Et tandem notandum est, quod etiam stando in prima opinione, quam supra posuimus, quando virgo sola polluitur, non tenetur exprimere circumstantiam virginitatis; quia licet per illam pollutionem perdatur virginitas, prout est virtus, non tamen prout dicit integritatem signaculi. Et ita docet Filliucius *to. 2. tr. 30. c. 3. n. 74.*

RESOL. XII. *An Confessarius, qui carnaliter cognouit pœnitentem, teneatur dictam circumstantiam explicare?*

Affirmatiuè respondet Homobonus de *Exam. Eccl. p. 1. tr. 5. c. 12. q. 75.* Ragnicus in *lucerna Parochorum, de Sacram. Pœnit. q. 43.* Acugna *tract. de Confess. foll. q. 5. n. 53.* Nugnus in *Addit. ad 3. p. tom. 2. q. 9. art. 2. dub. 3. in fin.* Sanchez de *matrim. to. 2. lib. 7. disp. 55. n. 4.* Coninch de *Sacram. disp. 31. dub. 2. n. 23.* Megala in *1. p. lib. 5. cap. 12. num. 16.* Zanard. in *direct. Theolog.*

K 3

p. 1.

p. 1. de Sac. pœn. cap. 18. in circumst. Quis. & nouissimè Fagundez de præcep. Eccl. tract. 2. lib. 4. c. 3. n. 33. & alij; quia hæc circumstantia mutat speciem peccati: est enim speciale sacrilegium ratione vinculi, similis cognationi spirituali ex Sacramento contracti.

Sed contrariam sententiam puto esse probabiliorem; quia, ut notat Valq. in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 1. dub. 2. n. 20. Rodriguez in sum. tom. 1. cap. 209. num. 1. Vegha in sum. to. c. 35. cas. 19. & alij, hæc circumstantia non mutat speciem, sed notabiliter taptum aggrauat peccatum. Et ita in terminis hanc sententiã docet Pontius tract. de impedim. matr. causa 30. c. 24. §. 2. ver. atque hac. Sancius in præct. disp. disp. 11. n. 3. & seq. Azorius p. 3. li. 3. c. 9. q. 5. & nouissimè Fay in Addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. disp. 8. conclus. 2. Bonacina de matr. q. 4. punct. 16. n. 7. cum aliis penes ipsos. Et hanc opinionem probabilem putat Portel in add. ad dub. Regul. verb. eligendam, 3. & Ledesma in sum. to. 1. de pœn. c. 19. concl. 6.

Notandum est verò, quòd Filliuc. to. 1. tract. 10. c. 5. nu. 187. resoluit hanc quæstionem cum distinctione. Aut enim, ait, actu mulier est pœnitens Sacerdotis, cui ordinariè cõfiteatur; aut non est actu pœnitens, sed olim fuit. In primo casu, putat talem circumstantiam esse in Confessione aperiendam: in secundo casu minimè.

Sed tu probabiliter tene absolutè, dictam circumstantiam numquam esse necessariò in Cõfessione explicandam; quia, ut diximus, dicta circumstantia est solum aggrauas, & non mutat speciem, quia Sacramentum pœnitentiæ non inducit propriè cognationem spirituales, cum in nullo iure expressa reperiatur. Et cõmnes 30. q. 1. intelligitur de incestu metaphorico, & improprio, licet Confessarius dicatur pater spiritualis. Et hoc etiam docet Filliucius to. 2. tract. 30. c. 5. n. 105.

RESOL. XIII. An qui committit v. g. tria fornicationis peccata cum tribus feminis, teneatur in Confessione dicere, se cum tribus feminis fornicatum esse?

RESPONDEO negatiuè cum Sancio in præct. disp. 1. n. 24. Homobono de exam. Eccl. p. 1. tract. 5. c. 13. q. 83. Bonacina de Sacram. disp. 5. q. 5. punct. 2. §. 3. diff. 3. propof. 3. n. 14. vbi sic ait: Qui commisit tria fornicationis peccata cum tribus feminis, non tenetur dicere se tres feminas carnaliter cognouisse. Sed satisfacit dicendo, se ter fornicatum fuisse: nam actus fornicationis ceteris paribus eandem habent malitiam, siue committantur cum vna & eadem femina, siue cum diuersis eiusdem rationis & conditionis. Ita ille, qui citat etiam Azorium.

RESOL. XIV. An qui furatus est v. g. mille aureos, satisfaciat si in Confessione dicat, Surripui rem notabilem?

NEGATIUE respondet Nugnus in Addit. ad 3. p. tom. 2. q. 9. art. 2. dub. 3. Henriquez lib. 5. c. 7. n. 4. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 11. nu. 24. Coninch de Sacram. disp. 7. dub. 3. n. 13. concl. 1. Fagundez de præcep. Eccl. tract. 2. lib. 4. c. 4. nu. 2. Suarez in 3. p. to. 4. disp. 22. sect. 3. n. 17. Medina lib. 1. c. 9. §. 2. Toletus lib. 3. cap. 7. n. 4. Sotus in 4. disp. 17. q. 1. art. 4. Sayrus de pœnit. c. 8. n. 8. Petrus Fay in Addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. disp. 5. conclus. 1. Bonacina vbi inf. & alij.

Hæc opinio est probabilis; sed cõtrariam etiam probabilem vocat Bonacina de Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 3. punct. 2. §. 3. diff. 3. n. 17. & illam docuit Narnarius in cap. consideret, disp. 5. nu. 12. & ex necotericis sustinet hanc sententiam Vasquez in 3. p. to. 4. q. 91. art. 1. dub. 3. Megala in 1. p. lib. 5. cap. 12. n. 2. Zanardus in Theol. p. 1. tract. de pœnit. cap. 18. Gyptius tract. de cas. refer. c. 8. n. 5. Zerola in Praxi pœnit. cap. 22. q. 5. & alij. Vnde sufficit quòd pœnitens dicat, se commisisse furtum in re notabili, ut Confessarius possit cognoscere illum peccasse mortaliter.

RESOL. XV. An consuetudo peccandi sit circumstantia aperienda in Confessione?

AFFIRMATIUE respondet Fagundez præcep. 2. lib. 4. c. 4. n. 7. Henriquez lib. 5. c. 8. n. 2. & in Gloss. lit. A. citat pro hac sententia D. Antoninum, Tabienam, Rosellam, Syluestrum, Sotum & alios.

Sed contrariam sententiam, & meritò, docet Bonacina de Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diff. 3. nu. 22. qui citat Suarez, Reginaldum & Zerolam, quibus ego addo Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 1. dub. 3. num. 3. nisi quando consuetudo illa peccandi fuisset ex occasione proxima, quam ille tenetur rescare; secus quando fuisset consuetudo, vbi non est hæc occasio: tunc enim non tenetur talem consuetudinem explicare, nisi à Confessario iusta de causa interrogetur, ut penitentis dispositionem intelligat; quia cõsuetudo arguit infirmitatem emendationis propositum. Vide infra in Resolut. 55. vbi Sancium contrarium docentem inuenies.

RESOL. XVI. An Prelato precipiente aliquid sub præcepto obedientia, si subditus non obediat, peccet dupliciter, & teneatur hanc circumstantiam in Confessione aperire?

AFFIRMATIUE respondet Villalobos in sum. to. 1. tract. 9. dub. 36. n. 14. vbi sic ait: El Religioso que no obedece al Prelado, quando le manda por obediencia, comete vn peccado con dos malicias, que es contra Religio, y contra obediencia, y assi todo lo debe en Confession explicar.

Sed pro contraria sententiã, aduersus Hispanum alium Hispanum opponamus, & hic est Ledesma in sum. to. 1. de pœn. c. 19. concl. 6. fol. mihi 328. vbi sic asserit: Se puede dezir muy probablemente, que el tal Religioso no comete sino vn peccado mortal, que tiene vna sola malicia, porque aunque el quebrantamiento del precepto sea contra la virtud de obediencia, y de Religion, però no es contra materia necessaria de obediencia, sino es por participacion de la virtud de Religion mediante el voto que hizo, y assi el tal peccado no tiene mas que vna malicia. Ita ille, qui citat Caietanum in 2. 2. q. 88. art. 5. ad 3. & Sotum de iust. l. 7. q. 2. art. 3. ad 1.

RESOL. XVII. An si quis vnica voluntate voluisset plures homines occidere, aut pluries ad mulierem accedere, &c. teneatur hanc circumstantiam confiteri?

AFFIRMATIUE respondent Doctores, qui putant in eodem actu esse posse duplicem malitiam solo numero differetem, ut docet Vasquez vbi inf. Et exemplum erit in illo, qui in vno actu odij ferretur

retur in decem homines; committeret enim vnum peccatum physicè, in quo essent decem malitiæ mortales numero distinctæ; quia sunt decem obiecta integra, quorum quodlibet ex se aptum esset constituere vnum peccatum: sunt enim decem iniuriæ diuersæ numero, quæ fierent decem distinctis hominibus: sicut qui vno ictu occideret decem homines, faceret vnum peccatum physicè ratione vnius actionis, in quo essent decem malitiæ homicidij.

Sed contrariam sententiam tenet Suarez in 3. p. 10. 4. disp. 22. sect. 5. n. 35. & alij, qui putant eiusmodi obiecta diuersa numero materialiter & physicè, facere tantum actum peccati grauiorem; esse autem vnum obiectum formaliter & moraliter: ideoque, licet singula, si per se sumantur, possint dare malitiæ numero diuersam, tamen quatenus omnia coniunguntur in vno actu hinc & nunc, nullum ex iis per se illam conferre, sed omnia simul per modum vnius cōcurrunt ad vnam & eandem malitiam. Itaque ex hac secunda opinione apparet, obiecta diuersa numero non multiplicare peccata, sed tantum aggrauare; & ideo secundum illam dicendum est, talem circumstantiam non esse in Confessione aperiendam, vt rectè notauit, licet ipse contrariam sententiam teneat, Vasquez in 3. p. 10. 4. q. 91. art. 10. dub. 4. n. 8. vbi sic asserit: Hoc dixerim in opinione hac, quam credo probabiliorē, in eodem actu esse posse duplicem malitiā solo numero differentem, cuius contrariam non existimo improbabilem: & secundum illam, qui eam sequuntur, tenentur dicere eam circumstantiam non esse necessariō in Confessione explicandam. Ita Vasquez.

Et ideo ex neotericis, docuit hanc sententiam ex nostris P. Megala in 1. p. lib. 5. cap. 12. n. 4. vbi expressè aduersus Azorium probat, quod si aliquis vnicō actu voluntatis decem homines occidere velit, non teneretur numerum huius casus in Confessione explicare; quia præter rationes adductas, sicut vnici & indiuisibilis actus charitatis erga decem homines, vnica & indiuisibilis charitatem habet; ita vnici & indiuisibilis actus odij erga totidem homines, vnica & indiuisibilis habet malitiam. Sed qui vnicō actu voluntatis decem homines vellet occidere, vnicum actum odij haberet. Ergo eius actus vnica haberet malitiam. Ergo sufficeret hanc tantum in Confessione explicare. Nisi tamen vnicō actu voluntatis vellet plures occidere, quorum vnus est pater proprius, alter Sacerdos, alter sæcularis: in quo casu vnum committeret peccatum, sed plures habens deformitates, scilicet homicidij, parricidij, & sacrilegij. Sicut qui vnicō actu voluntatis desideraret, & delectaret se de tribus feminis, quarum vna esset Monialis, altera coniugata, & altera soluta, secus si omnes tres essent solutæ, vel coniugatæ, vel Moniales. Nam in hoc vltimo casu, non autem in primo, sufficit si pœnitens dicat, se morosam delectationem habuisse super Moniali, vel soluta, vel coniugata; & non erit necessarium dicere delectationem fuisse super tres Moniales, vel tres solutas, vel tres coniugatas: quia vt dictum est, ex sententia supradictorum DD. obiecta tantum diuersa humero non multiplicant peccata, sed aggrauant. Et idem dicendum erit, secundum hos DD. in casu, quo quis vno actu voluit omittere officium per mensem, vel ieiunium per totam quadragesimam; sufficit enim si dicat in Confessione, se voluisse frangere ieiunium, vel officium non perfoluere: his tamen non obstantibus, puto contrariam sententiam Vasquez amplectendam esse, & ita in praxi obseruatur.

RESOL. XVIII. An gestatio reliquiarum in actu venereo, vel illas amasie dare, sit circumstantia in Confessione aperienda?

Respondeo, quod si in actu venereo gestentur reliquiae, vel Agni benedicti, vel calculi cum indulgentia, non committitur sacrilegium, nec talis est circumstantia in Confessione explicanda; quia concomitanter se habent ad actum venereum. Quod etiam procedit, si dictæ res sacræ dentur amasie ex gratitudine & beneuolentia, non autem tamquam pretium actus venerei; nam in isto casu esset sacrilegium hoc facere: in primo verò est tantum irreuerentia quædam, re sacræ & Deo dicata remunerando actum turpem & prophanum. Et ita docet Filiucius to. 2. tr. 30. c. 7. n. 229.

RESOL. XIX. An sit circumstantia aperienda in Confessione, copula inter coniugatos habita in loco sacro?

Respondeo negatiuè, si per longum tempus in illo loco detenti sint. Quod verò tempus longum sit, arbitrio prudentis committitur: & in hoc est difficultas; Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 15. n. 12. existimat vnum mensem esse longum tempus; Lessius lib. 4. c. 3. dub. 12. n. 86. quindecim, vel viginti dies; Fagundez verò Præp. 2. lib. 4. cap. 4. nu. 21. decem dies.

Sed ego, attenta humana fragilitate, puto cum Suarez in 3. p. qu. 83. art. 3. disp. 81. sect. 4. §. 3. violatur, & Petro Ledesma in sum. to. 1. de Sacram. Eucharist. c. 20. longum tempus esse, quatuor vel quinque dies.

Ex his apparet, rectè respondisse Megalam in 1. p. lib. 5. c. 13. n. 9. non peccasse quamdam mulierem, quæ in quadam Ecclesia Regularium reddidit coniugale debitum marito dicenti se amplius non posse continere, qui ad Ecclesiam confugerat propter delictum, & nulla aderat spes inde exeundi, nisi post longum tempus.

Sed non reticeam, quosdam Doctores existimare, copulam coniugalem in loco sacro, si occultè fiat, etiam si coniuges non sint conclusi, non esse peculiare peccatum sacrilegij; quam sententiam probabilem putat Vasquez in 2. 2. tom. 1. disp. 98. c. 3. n. 6. & illam refert Lessius vbi sup. & non impugnatur; & illam nouissimè docet Pontius de matrim. lib. 10. c. 10. n. 15. Et hæc opinio est probabilis; quidquid in contrarium asserat Tannerus in 2. 2. disp. 4. q. 2. dub. 3. n. 42. licet contrariam sententiam probabiliorē existimem.

RESOL. XX. An sit circumstantia aperienda in Confessione, si quis haberet copulam in Oratorio alicuius domus, in quo de licentia Episcopi Missæ celebrantur?

Respondeo negatiuè; & ita docet Sanchez de *matrim.* 10.3. lib. 9. disp. 15. n. 39. & alij. Idem dicendum est, vt his diebus in casu occurreret ego respondi, si copula habita sit in porta Ecclesiæ à parte externa Ecclesiæ, vel in Monasterio, in cellis Religiosorum, etiam si Superior Conuentus singulis noctibus benedicat dormitorium, & aqua aspergat lustrali, & ibi sit altare ad celebrandum; quia reputabitur tunc tamquam oratorium priuatum. Ita Fagundez *præcep.* 2. lib. 4. c. 4. n. 34. & 39. Quæ omnia etiam procedunt, si copula haberetur in Sacristia Ecclesiæ; nam non esset circumstantia aperienda in Confessione, vt notant Doctores citati, & noster P. Megala in 1. p. lib. 5. c. 13. n. 11.

RESOL. XXI. An clericus sacris Ordinibus initiatus, vel Religiosus, qui in ludo taxillorum & alearum fraudauit aliquem in notabili quantitate, satisfaciatur dicendo in Confessione, se proximum in quantitate notabili fraudasse, an verò teneatur circumstantiam instrumenti & mediij aperire, asserendo illam fraudem fecisse in ludo taxillorum, seu alearum?

Essè prædictam circumstantiam aperiendam, putant omnes qui asserunt supradictos peccare mortaliter, si frequenter vacant his ludis. Et ita docet Rebellius & Lessius apud Megalam *vbi inf.* quibus ego addo Salas *tract. de ludo, dub.* 24. n. 2. & seq. Squillante de *oblig. cler. p. 2. dub.* 8. n. 46. Toletum lib. 5. c. 27. n. 46. Homobonus de *Exam. Eccles. p. 2. tract.* 9. c. 24. q. 74. Molfesum in *sum. tom. 2. tract.* 12. c. 21. n. 41. & 88. Filiucium *tom. 2. tract.* 37. cap. 4. n. 59. & alios.

His tamen non obstantibus, noster Megala in 1. p. lib. 5. c. 14. num. 8. docet, dictam circumstantiam non esse in Confessione aperiendam; quia putat dictos clericos & Religiosos, secluso scandalo, etiam si frequenter ludant, non peccare mortaliter; & conatur respondere ad sacros Canones, vbi tales ludi clericis prohibiti inueniuntur. An verò hæc sententia sit probabilis, viri docti, illum legendo, iudicent.

RESOL. XXII. An qui non audiuit Missam in die Dominico, in quem incidit festum alicuius Sancti satisfaciatur dicendo in Confessione, se in die festo semel Missæ sacram prætermisisse. Item queritur, si eodem die duplici titulo ieiunandum sit?

Negatiuè respondet Tannerus in 2. 2. disp. 5. q. 6. dub. 2. n. 24. Homobonus de *Exam. Eccles. p. 1. tr.* 5. c. 12. q. 76. Fabrus de *pœnit. in 4. sent. dist.* 17. q. vnic. disp. 24. c. 2. n. 39. Nauarrus in *Manual. cap.* 11. n. 4. Lopez in *instrucl. p. 1. cap.* 29. Rodriguez in *sum. tom. 2. cap.* 23. n. 3. Coninch de *Sacram. disp.* 2. dub. 6. n. 47. & Reginaldus in *Praxi, tom. 1. lib.* 6. c. 4. n. 129. & alij, qui putant in tali casu non sufficere, si pœnitens dicat, Omisi Sacrum in die Dominico; sed opus est dicere, in illum diem Dominicum incidisse v. g. festum D. Ioannis Baptistæ.

Sed contrariam sententiam puto esse probabiliorē, quam tuerent & docent Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 1. dub. 4. n. 9. Nugnus in *Addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. dub.* 3. Henriquez lib. 5. cap. 5. n. 6. in *Glossa*

lit. B. Sancius *disp.* 11. nu. 17. Sanchez de *matrim.* 10. 3. lib. 9. disp. 15. n. 6. vbi sic ait: Hinc deducitur pro materia de pœnitentia, dum obligat præceptum audiendi Sacrum, aut abstinendi à seruilibus ratione duplicis festi concurrentis, vt si festum incidat in die Dominico, aut ieiunij ratione vigiliæ incidentis quatuor anni temporibus, aut Quadragesimæ, vnicam esse malitiam, præceptum illud transgredi, atque ita sufficienter fateri, dicentem se ieiunium, aut festum violasse. Idem docet etiam Ledesma in *sum. tom. 1. de pœnit. c.* 19. concl. 6. Megala in 1. p. lib. 1. c. 17. n. 5. Sà verb. *Confessio, §. quidam putat.* Et hanc sententiam magis in praxi esse vsu receptam, testatur Homobonus de *Exam. Eccles. part. 1. tract.* 5. c. 12. q. 76.

Vnde ex his inferitur, quod qui furatur rem sacram de loco sacro, satisfacit si in Cōfessione dicat, se furatum fuisse rem sacram; nec opus est dicere de loco sacro, quia vtraque illa circumstantia ad eandem rationem formalem virtutis Religionis spectat. Ergo, &c. Et ita docet Fagundez *Præcep.* 2. l. 4. c. 5. n. 21. in fine.

RESOL. XXIII. Vtrum si quis furetur propter fornicationem, teneatur hanc circumstantiam finis explicare in Confessione, vel sufficiat dicere, Furatus sum, & postea per alium actum dicere, Habui intentionem fornicandi?

Negatiuè respondet Syluester *ver. Confes.* 1. q. 10. & ex neoterics Io. de la Cruz in *direct. conf.* p. 2. tract. de *Sacram. pœnit.* q. 3. dub. 6. concl. 1. Megala in 1. p. lib. 5. c. 10. n. 2. c. 15. n. 6. Nugnus in *Addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. dub.* 3. & alij.

Sed mihi contraria sententia videtur probabilior. Dico igitur, verum esse, circumstantiam finis esse explicandam in Cōfessione, vt in exemplo apposito, quando quis furatur propter mœchiam. Et ita docet Bonacina de *Sacram. disp.* 5. q. 5. sect. 2. punct. 2. diff. 3. n. 25. Fagundez *præcep.* 2. lib. 4. c. 5. n. 10. Henriquez lib. 2. cap. 6. nu. 3. Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 22. sect. 4. in *circumstantia, Cur. Reginaldus* 10. 1. lib. 6. c. 4. n. 127. & alij communiter.

Sed licet hoc, vt dixi, verum sit, puto tamen in simili casu, contra Nugnum & alios, sufficere si pœnitens dicat, Furatus sum; & postea subiungat, Habui intentionem mœchandi. Et ita docet Angelus *ver. interrogatio, §. 6.* Nauarrus in *Manual. c. 6. n. 2.* & ex neoterics Petrus de Fay in *Addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. disp.* 11. Quia, vt ait ipse, malitia, quæ in furto desumitur à mœchia, ad quam ordinatur, non est alia ab ea, quæ reperitur in intentione mœchie; similiter malitia furti, quæ reperitur in intentione mœchiæ, non est diuersa à malitia ipsius furti secundum se. Ergo qui confitetur furtum, & mœchiam, etiam si non explicet se ordinasse vnum ad aliud, sufficienter explicat suum statum. Ergo ad aliud non tenetur.

Notandum est etiam, cum Coninch de *Sacram. disp.* 7. dub. 4. n. 24. & aliis *vbi sup.* quod circumstantia finis tunc est explicanda, quando quis peccando, intendit finem aliquem, qui continet malitiam mortalem. Vnde rectè notauit Pitigianus in 4. sent. 2. 2. dist. 17. q. vnic. art. 5. in *circumstantia, Cur.* quod

si quis est confessus propter inanem gloriam, hæc circumstantia mali finis, id est, vanæ gloriæ, non erit necessariò in Confessione aperienda; quia in tali casu, circumstantia mali finis non cõtinet malitiam mortalem. Ergo non est confitenda.

Nota secundò, quòd si quis in die festo propter studium omitteret Sacrum, non est necessarium in tali casu confiteri circumstantiam studij, propter quod omissum fuit, sed tantùm omissionem Sacri; quia talis circumstantia nec in se mala est, nec mutat speciem peccati, nec illud notabiliter aggrauat. Ergo, &c. Et ita docet Salas in p. 2. tract. 13. disp. 2. sect. 7. & 8. Vasquez etiam in p. 2. disp. 93. c. 3. Henric. lib. 2. c. 5. n. 7. & in Glossa lit. C. cum aliis.

RESOL. XXIV. *An qui cum conscientia erronea fecit aliquid, nec tamen in cogitatione distinxit, an illam actionem facere, esset peccatum mortale vel veniale, debeat in Confessione talem circumstantiam conscientia erronea aperire, si postea inuenit non esse peccatum mortale illud quod fecit?*

Affirmatiuè respondet Sanchez in sum. to. 1. l. 1. c. 11. n. 7. Vasquez in p. 2. tom. 2. disp. 59. c. 3. n. 10. Azorius p. 1. lib. 2. c. 8. q. 6. & alij.

Sed contrariam sententiam probabilem etiam esse puto, quam docet Nauarrus in Man. prelude. 9. n. 9. Lopez in instruct. p. 1. c. 3. & ex neotericis Valentia to. 2. disp. 2. q. 14. punct. 4. qui hanc rationem adducit; Nam velle id, quod in genere dumtaxat iudicatur illicitum, non videtur esse grauis malitia, cum contineatur adhuc eiusmodi voluntas intra limites eius rationis, quæ est communis peccato mortali & veniali, atque adeò sit imperfecta in genere mali: itaque solum hinc erit peccatum veniale. Ita Valentia. Vnde talis circumstantia non erit in Confessione necessariò aperienda.

RESOL. XXV. *An tactus impudici facti in Ecclesia, habeant specialem malitiam sacrilegij mortalis, necessariò in Confessione explicandam?*

Affirmant plures, & præsertim ex neotericis Ortiz in sum notab. 5. in fin. circa 6. præceptum. Salas in p. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 6. sect. 22. n. 150. in fine. & Pitigianus in 4. sent. tom. 2. dist. 17. q. vnica, art. 5. in circumstantia. Vbi in fine. Azorius to. 1. lib. 4. cap. 6. q. 10. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 3. c. 7. nu. 11. vbi citat Cord. Syluest. Lopez, Rodriguez, & Ledesma. Et ratio huius sententiæ non fundatur in Ecclesiastica prohibitionem; nam hæc prohibitio facta non est, nisi de seminis emissionem in Ecclesia. Ergo erunt hi tactus impudici in Ecclesia facti mortalia sacrilegia, ex vi legis naturalis prohibentis illos tactus in loco sacro, tamquam indecentissimos sanctitati eius. In quo genere tactus illi reputantur prudenter materia grauis, & sufficiens ad grauem irreuerentiam loci sacri. Fortasse tamen non erit idem de turpi aspectu, aut nutu, aut leui verbo, maximè quando in transitu & sine notabili mora & scandalo fiunt, quia non videntur materia ita grauis. De quo non potest ferri certa regula, sed id prudèti iudicio relinquendum est. Hæc Suarez.

Sed nimis scrupulosè. Puto igitur cum Homobono de Exam. Eccl. p. 1. tract. 5. cap. 12. q. 77. Sanchez

de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 15. n. 21. Fagundez præcep. 2. lib. 4. c. 4. n. 31. & Coninch de Sacram. disp. 7. nu. 22. probabilius esse, etiam tactus turpes & impudicos habitos in Ecclesia, modò non adsit periculum pollutionis, ratione loci sacri non habere specialem malitiam sacrilegij, in Confessione aperiendam. Et ratio est, quia vt docet Valentia 2. 2. disp. 6. q. 15. punct. 1. §. præterea, cum Henric. lib. 5. de penit. c. 7. n. 5. & Vasq. in p. 2. tom. 1. q. 72. art. 6. disp. 98. n. 4. malitia & specialis deformitas sacrilegij non confurgit ex iure naturæ, sed ex solo Ecclesiæ statuto, quod decernit, Ecclesias tantùm ex sanguinis & seminis effusione violari. Itaque, vt optimè etiam docet Caietanus tom. 1. tract. 17. responsionum. respons. 12. dub. 1. tunc loci circumstantia sacrilegium constituit, cum peccata in eo admissa impediunt diuina posse ibi celebrari, mortuos sepeliri, &c. Sed tactibus, quamuis impudicis, vt patet, non violatur Ecclesia, neque per illos impediuntur diuina officia. Ergo tales tactus, etiam turpes, non erunt sacrilegi, neque continebunt circumstantiam in Confessione detegendam.

Post hæc scripta, inueni sententiam Suarez & aliorum docere etiam ex neotericis Raphaël de la Torre in 2. 2. tom. 2. qu. 99. art. 3. disp. 7. vbi quærit, quando sacrilegia pertinentia ad tactus turpes, in Ecclesia sint peccata mortalia. Et respondit esse mortalia in fornicatione, pollutione, & tactibus impudicis in partibus inhonestis; & idèò aperienda in Confessione. Sed nostra opinio tutò practi-
cari potest.

Proximæ dubitationi ista non dissimilis meritò sit adiuncta,

RESOL. XXVI. *An pollutio occulta facta in Ecclesia, contineat sacrilegij malitiam necessariò in sacra Confessione manifestandam? Idemq, quæritur de fornicatione?*

Licet sententiam affirmatiuam cum verbis Raphaël de la Torre incipere, is in 2. 2. D. Tho. to. 2. q. 99. art. 2. disp. 7. sic ait: Secundus gradus sacrilegij in loco sacro, continet actiones fornicarias in Ecclesia exercitas: quod quidam limitant ad fornicationem publicam; videlicet per facti euentiam, eo modo, quo talia crimina sciri possunt, vel iuridicam probationem, aut rei Confessionem. At verò si fornicatio sit occulta, aiunt nò esse sacrilegium, nec eam circumstantiam loci sacri esse necessariò aperiendam in Confessione. Sed hæc sententia falsa mihi videtur, quia talis fornicatio contrariatur, etiam secluso omni iure positiuo, sanctitati Ecclesiæ, non solum propter malitiam eam quam includit, verùm etiam propter scditatem actus, cuius turpitudine, etiam si nullum esset peccatum, sanctitati Ecclesiæ & eius munditiæ repugnans est. Eamdem sententiam prius etiam docuerat Suarez de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 7. n. 4. Primò, quia licet fornicatio non violet Ecclesiam actu, vt sic dicam, & in foro Ecclesiæ, quamdiu occulta est; tamen Ecclesia suo præcepto non prohibet tantùm seminationem illicitam in Ecclesia, sed simpliciter seminis emissionem voluntariam. Et hinc est, quòd licet in principio talis actus occultus non polluat

polluat Ecclesiam; nihilominus, si postea fiat publicus, incipit Ecclesia esse polluta. Ergo à principio actus ille fuit culpabilis contra Ecclesiæ prohibitionem, quia culpa non pendet ex futuro eventu, nimirum an fornicatio illa sit aliquando futura publica necne; & actus ipse de se polluit sufficienter, & ideo est contra specialem prohibitionem Ecclesiæ. Hæc Suarez, quem sequitur etiam Sanchez de *matrim.* tom. 3. lib. 9. dist. 15. n. 11. & Bonacina de *matr.* q. 4. punct. ult. n. 7. & alij.

Sed nõ reticeam negatiuam sententiam, quam falsam vocauit Raphaël de la Torre, tamquam probabilem amplexum esse Gabrielé Vasquez in p. 2. to. 1. q. 72. art. 7. disp. 98. c. 3. n. 6. Accipe eius verba: Ex dictis colligitur, frustra aliquos torqueri in assignanda ratione, ob quam blasphemare, vel loqui turpia in loco sacro, præter malitiam quam habent in alio loco, non habeant malitiam peculiarem ex loco sacro. Ratio enim facilis est, quia nimirum lege humana nõ est ita statutum, vt blasphemia, vel turpi sermone locus sacer profanetur, sicut de pollutione definitum est, ideoq; illis peccatis non infertur peculiaris iniuria loco sacro, qualis infertur pollutione, aut sanguinis effusione. Vbi etiam obseruandum est, satis probabile videri, non esse peculiare peccatum sacrilegij, cum effunditur semen occulte in Ecclesia, quia secundum sententiam communem, quam secuti sumus in tractatu de violatione Ecclesiarum, tantum violatur locus sacer pollutione notoria. Si ergo hæc effusio eò tantum est sacrilegium, quia locus sacer ea profanatur, & tollitur consecratio, aut benedictio, quia nulla alia ratio est, vt speciale peccatum sit; fit vt notoria tantum effusio speciale peccatum sacrilegij sit. Hæc Vasquez, quem nouissimè sequitur Basilus Pontius de *matrim.* lib. 10. c. 10. n. 15. Vnde probabiliter puto, hanc circumstantiam non esse in Confessione aperiendam, licet contrariam sententiam probabiliorem existimem.

RESOL. XXVII. *Quidam latro furatur crumenam diuitis in Ecclesia; queritur an hoc peccatum præter malitiam furti contineat etiam malitiam sacrilegij, necessario in Confessione aperiendam?*

SENTENTIA affirmatiua absolutè, & sine vlla distinctione, de qua nos inferiùs, placuit Paulo de Layman in *Theolog. Mor.* lib. 4. tract. 10. cap. 7. n. 18. & Francisco Suarez de *Relig.* to. 1. lib. 3. cap. 4. n. 7. vbi ex communi sententia asserit, furtum in loco sacro sacrilegium esse. Probatur ex verbis Ioannis Papæ in c. *Quisquis*, 17. q. 4. quæ sunt ista: *Sacrilegium committitur auferendo sacrum de sacro, vel non sacrum de sacro, aut sacrum de non sacro.* Vbi clarè demonstratur simpliciter, & sine vlla limitatione, esse speciem sacrilegij furari non sacrum de sacro; & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, l. de pretio ff. de publican. nisi vel alia lex obliget, vel ratio cogat, quando aliàs sequeretur absurdum: at in nostro casu nihil horum interuenit. Et sic hanc sententiam sequitur etiam Raphaël de la Torre in 2. 2. tom. 2. q. 99. art. 1. disp. 7. & Rebellius par. 1. lib. 3. q. 15. n. 25. cum Reginaldo tom. 2. lib. 23. c. 1. n. 12. & Menochio de *Arbitrariis*, lib. 2. centur. 4. cas. 389. n. 14. &

Petro de Ledesma in *sum. to. ... tract. de penit.* c. 19. fol. mihi 328. col. 2.

Pro decisione huius quæstionis, oportet distinguere duos modos, quibus potest res non sacra in Ecclesia esse. Primò, quia est sub iure, & quasi potestate Ecclesiæ; verbi gratia, quia est illi tradita ad custodiendum, vel in pignus data, vel alio simili modo in Ecclesia deposita. Secundò, potest res aliqua profana per accidens esse in Ecclesia, vel quia ibi est persona, quæ illam secum defert, vel quia ibi casu relicta est. Hoc supposito,

Assero contra Suarez, in priori casu sacrilegium esse furari bona illa in Ecclesia; non autem in posteriori casu, vt quando latro, verbi gratia, furatur crumenam diuitis. Et ratio est, quia bona illa, quasi per accidens sunt in Ecclesia. Ergo non irrogatur specialis iniuria ipsi Ecclesiæ, etiam si inde quis ea furetur; & aliàs tale furtum non est specialiter prohibitum ab Ecclesia in honorem templi. Vnde non est vnde habeat malitiam sacrilegij lethalem, & ex hoc non est necessariò aperienda hæc circumstantia in Confessione. Hanc sententiam tenet Sotus in 4. dist. 18. q. 2. art. 4. Ioan. de la Cruz in *Direct. Conf.* p. 2. tract. de *Sacram. pen.* q. 3. dub. 6. conclus. 1. Fagundez *præcep.* 2. l. 4. c. 4. ny. 9. c. 12. Henriquez l. 2. c. 6. n. 5. in *Glossa*, lit. N. & ego practicè probabilem iudico, sicut etiam probabilis visa est Raphaëli de la Torre vbi sup. & Lessio lib. 2. c. 45. dub. 3. n. 14. vbi sic ait: Furtum in loco sacro, & quidem si asyli & securitatis causa res ibi sit deposita, vt reuerentia loci tuta sit, ob circumstantiam loci sacri, dicit malitiam sacrilegij mortiferam. Si autem eam ob causam ibi deposita non sit, probabile est ratione sacrilegij mortiferam non esse, quia res illa custodiæ loci sacri non erat concredita, sed per accidens ibi posita. Quare non censetur loco per tale furtum maior iniuria irrogari, quàm per confabulationes, risus, detractiones, contractus seculares, & similia. Sic Lessius. Sed audiamus Thomam Zerolam in *Praxi penit.* c. 12. q. 17. Querit ibi, vtrum furari tapeta, tobaleas, cortinas, vel sellas, vel quid huiusmodi, quæ erant accommodata à Sacrista pro ornamento alicuius festiuitatis in Ecclesia, sit sacrilegium? Et respondet, quòd sic, quia deferiebant cultui diuino, pro quo erant mutuo data. Secus verò si quis deferret sellam, tapeta, vel baldachinũ, vel quid huiusmodi in Ecclesiam pro sui commoditate, vel ornatu, vt faciunt Principes, Officiales, & Nobiles; quia tunc furari ea, non est sacrilegium. Sed quando fecisset Sacrista sibi ea commodari, & ipse ea pararet pro sessione alicuius Principis, vel Prælati venientis ad Ecclesiam pro deuotione, tunc etiam committeretur sacrilegium, quia indirectè cultui diuino erant deputata. Ita Zerola. Vide etiam Farinacium de *immun. Eccl.* c. 16. n. 217. ad Bullam Greg. XIV. Ex his patet responsio ad dubitationem in principio positam.

Nota verò circa presentem materiam, aduersus Io. de la Pegna, non committere sacrilegium, qui furatur à Clerico aliquid iure Ecclesiastico possessum. Ita Pitigianus in 4. sent. to. 2. dist. 18. q. vnic. art. 5. in circumstantia, Vbi.

RESOL. XXVIII. An qui vnico impetu profert in seruos plures iniurias, vocando illos fures, sodomitas; an inquam, aperienda sit quantitas & numerus iniuriarum, & etiam personarum; vel sufficiat accusare se iniuriam grauem intulisse alicui, non explicando iniurias, neque personas?

Quoad primum respondent aliqui affirmatiue, sic Ioannes Yribarne tom. 2. in 4. sent. dist. 17. disp. 15. sect. 8. Percontaberis (ait) qui in vno tempore plures iniurias vni dicit, quot committit peccata? Respondeo, quod si iniuriæ prolatae sint specie distinctæ, vt, Tu es fur, & Iudæus, tunc eiusmodi quæ iniuriæ erunt plura peccata. Sic etiam ait Nauarrus c. 6. nu. 18. Megala in 1. p. instit. Confess. lib. 5. c. 12. n. 2. & Henriquez lib. 5. cap. 8. nu. 3. Idem etiam docet Sanchez in sum. lib. 1. c. 3. n. 39. ex alio principio; & nouissimè Sancius disp. 6. n. 1. & 2. cum Tannero in 2. 2. disp. 4. q. 2. dub. 4. n. 55.

Ego verò contrariam sententiam sustinendam esse iudico, quam sequitur Zerola in Praxi penit. c. 12. q. 48. Et ratio est, quia omnes contumeliæ sunt eiusdem speciei. Ita Caietanus in 2. 2. q. 72. art. 1. Sotus de iust. lib. 5. q. 9. art. 1. Emanuel Sà ver. contumelia, nu. 1. Molina tom. 5. tract. 4. disp. 19. nu. 3. Azorius p. 3. lib. 13. c. 5. dub. 1. & Reginaldus tom. 2. lib. 24. c. 5. n. 102. vbi in terminis ponit diuisionem nostræ quæstionis; asserit enim: Tertium documentum est, omnes contumelias eiusdem speciei esse; quia quamuis in ceteris diuersitas cernatur, cōueniunt tamen in ratione formali, quæ est intentio auferendi alteri suum honorem. Vnde sequitur, satis esse in Confessione dicere, Toties contumelia affeci meum proximum; nec requiri, vt dicatur, Illum vocaui ebrum, scurram, adulterum, &c. Nisi quod, vt addit Sotus, aliquando contumeliæ grauitas tantum augeri possit, vt eius expressio sit de necessitate Confessionis; vt si quem hæreticum, aut patriæ proditorem, aut quid aliud simile appelles.

Sed hæc limitatio Soti, quam etiam sequitur noster P. Molfesius tom. 1. tract. 11. c. 22. nu. 191. procedit in opinione illorum, vt notat Azorius vbi sup. qui putant circūstantias aggrauantes esse in Confessione aperiendas. Ego verò, qui tantum circūstantias mutantes speciem in Confessione manifestandas esse puto, assero simpliciter, non esse necessarium, contra Sotum & Reginaldum, explicare contumelias graues, sed satis esse dicere, Toties contumelia affeci Petrum, Ioannem, &c.

Notent Confessarij, quod etiam hæc doctrina est applicanda, & practicanda in detractionibus; & sic à multis scrupulis & interrogationibus immunes erūt. Vide Bonacinam tract. de Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diff. 3. n. 17. qui nostram sententiam probabilem vocat.

RESOL. XXIX. Vtrum ita vt in superiori casu sentiendum sit, quando quis infert iniuriam pluribus personis; an verò sit necessarium explicare in Confessione numerum personarum?

Explicandum esse censuit Yribarne in 4. sent. dist. 17. disp. 15. sect. 8. tom. 2. Nam dum eadem iniuria in plures est prolata, tot peccata committuntur, quot personæ afficiuntur tali iniuria: dāna

liquidem causata in fama & honore, eatenus iuxta numerum personarum numerantur, vt nequeant cadere sub vnica estimatione, perinde atque damnum illatum in vita. Ita etiam sentit Bonacina de Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diff. 3. n. 16. vbi ait: Qui pluribus iniuriam intulit, teneri numerum personarum exprimere, non quia pluralitas personarum præcisè sit circumstantia mutans speciem, sed quia est obiectum terminans & determinans ipsum actum, vt aliquid spectans ad ipsius substantiam quasi indiuiduā; cum antè ipse actus indiuidualis exprimendus sit in Confessione, & hinc exprimi sufficere nequeat, non expresso numero personarum, sequitur numerum personarum exprimendum esse. Et in terminis hanc opinionem sequitur præter Zerolam in praxi penit. c. 12. q. 48. & Henriquez lib. 5. c. 5. n. 4. sequitur inquam Vasquez vbi inf. & Tannerus in 2. 2. disp. 4. q. 2. dub. 4. n. 55.

Sed resolutio huius casus pendet ex illa celebri quæstione, vtrum in eodem actu possint dari plures malitiæ, solo numero distinctæ. Negat P. Suarez in 3. p. 10. 4. disp. 22. sect. 5. n. 34. Affirmat Vasquez etiam in 3. p. 10. 4. q. 91. art. 1. dub. 4. n. 4. Sed licet Suarez teneat negatiuam sententiam, asserit tamen, confitendum esse necessario numerum personarum. Sed magis consequenter loquitur Vasquez, Nam n. 8. ait: Hoc dixerim in opinione hac, quam credo probabiliorem, in eodem actu esse posse duplicem malitiam solo numero differentem, cuius contrarium nō existimo improbabile: & secundum illam tenentur, qui eam sequuntur, dicere, eam circumstantiam non esse necessario explicandam. Vbi vides eos, qui tenent in eodem actu non esse posse plures malitias solo numero distinctas, quam opinionem probabilē vocat Vasquez, debere dicere, in nostro casu circumstantiam & numerum personarum, non esse in Confessione aperiendum; iuxta sententiam quam sequimur, circumstantias aggrauantes non esse aperiendas in Confessione.

Dices: vnitas peccatorum non tantum desumi debet ex vnitate actionis, sed etiam ex multiplicitate personarum, circa quas versatur actio. Sed in proposito casu reperiuntur plures persone, & plura subiecta, circa quæ versatur illa iniuria. Ergo sunt plura numero peccata. Respondeo, vnitatem & multiplicitem peccatorum desumi ex vnitate & multiplicitate personarum & subiectorum, quando actio fit successiue circa plures personas, non quando fit tota simul circa plures personas, vt in nostro casu. Quando enim quis fert iniuriam erga decem homines, illa iniuria respicit illos decem homines per modum vnius obiecti; & ideo vnica habitudine transcendentali ad illos tendit. Quapropter licet vnumquodque ex his obiectis, per se posset terminare actum sibi adequatum, & ita possent esse ad talia obiecta plures respectus distincti; tamen, vt cadunt sub tali actu, nullum illorum obiectorum per se sufficit ad terminandum aliquem respectum illius actus, sed solum omnia coniunctim. Ergo, &c.

Sed his non obstantibus, contrariam sententiam cum Vasquez tenendam esse puto, & cum citatis DD. Sed ad alia deueniamus.

RESOL. XXX. *An peccatum odij aduersus proximum, non sit peccatum vnius speciei, sed plurium, ita vt in Confessione poenitentes teneantur explicare mala voluta, verbi gratia, si fuerint circa facultates, vel circa personam, seu circa honorem?*

Affirmatiuè respondet P. Suarez *tract. de char. disp. 6. sect. 2. n. 2. & 3.* & Syluius *in 2. 2. q. 34. ar. 6. queritur 2.* Et probatur; nam afficere proximum iniuria in vita, vel in fama, sunt peccata specie diuersa contra iustitiam, propter materiae diuersitatem. Ergo pari modo efficient diuersitate in odio. Denique quoad mores spectat (subiungit Suarez) non dubito, quin talis diuersitas sit apertenda in Confessione. Et sic stante ista opinione, quando poenitens cõfiteatur se odisse fratrem, deberet Cõfessarius interrogare quonam genere odij? verbi gratia, an malum volitum fuerit circa honorem, vel famam, seu vitam, &c.

Sed contraria opinio probabilis etiam mihi videtur, quam docet Bonacina *in tract. de leg. disp. 3. q. 4. punct. vlt. §. 1. n. 10.* & Ledesma *in sum. 10. 2. tr. 3. c. 6. concl. 8. fol. mibi 62.* vbi ait: *El aborrecimiento del proximo, siempre es pecado de vna misma especie, aunque el hombre desea varios, y diuersos males al proximo, como son matarle, y quitarle la hacienda. Porque siempre desea estos males de baxo de vna misma razon, que es el aborrecimiento del proximo.* Igitur, secundum hanc opinionem, sufficit, vt poenitens dicat, se toties odisse proximum, & non opus est explicare, an illud odium versaretur circa famam, diuitias & personam; quia non videtur eadẽ ratio odij, & aliorum peccatorum, quorum obiectum materiale explicandum est in Confessione: nam odium in suo esse non solum specifico, verum etiam indiuiduali, constituitur potius ex motiuo, quam ex obiecto materiali, cum ideo velimus alicui graue malum, quia nobis displicet, &c.

Ad argumentum Suarez respondetur, quod licet illa mala volita differant specie, tamen in nostro casu optantur sub vna eademque ratione formali, quæ est odium proximi. Circa præsentem materiam vide Lorcam *in 2. 2. q. 34. art. 3. nu. 3.* Turrian. *in 2. disp. 91. dub. 1. in fin.* & alios.

RESOL. XXXI. *An qui commisit incestum cum matre, vel filia, aut sorore, vel nepte, debeat exprimere circumstantiam persona sibi iuncta sanguine, vel affinitate naturali, vel legali, aut spiritali; an satis sit dicere, Polluime peccato incestus, duabus vicibus?*

Respondeo, quod aliqui tenent incestum esse diuersæ speciei, non solum in linea consanguinitatis & affinitatis descenditium & ascenditium, sed etiam in gradibus singulis vtriusque lineæ; ita vt quot sunt gradus consanguinitatis & affinitatis, tot sint species distinctæ incestus: & secundum hanc opinionem dicunt circumstantiam personæ sibi coniunctæ, esse necessariò explicandam, quia mutat speciem. Et ideo, qui filiam, vel sororẽ vxoris, vel neptem cognouit, non satisfaceret dicendo, Peccaui cum affine, vel cõsanguinea, vel cum vna ascenditium, vel descenditium; sed deberet dicere, cum filia, vel nepte, vel sorore vx-

ris, &c. Quinimò, si quis peccasset cum matre, non satisfaceret dicendo, Peccaui cum vna in primo gradu consanguinitatis.

Verum iuxta opinionem D. Thomæ 2. 2. q. 154. art. 9. & Caietani *ibid.* quia incestus inter consanguineos & affines non differunt specie in genere moris, & in iudicio Sacramentali; sufficit, vt ille qui cum sorore peccauit, dicat, Commisi incestum semel, vel bis; non explicando personam sibi coniunctam. Et quamuis grauior sit incestus cum filia, vel matre, quam cum sorore, vel nepte, vel cõsobrino vxoris; tamen quia ista grauitas augeat malitiam intra eandem speciem, non est necessariò confitenda. Et hæc opinio D. Thomæ magis placet, quam probabilem vocat Filliucius *in quasi. mor. tom. 2. tract. 30. c. 5. n. 97.*

Dicendum est igitur, cum Nugno *in Addit. ad 3. p. 10. 2. q. 9. art. 2. dub. 3.* diuersitatem graduum non facere diuersitatem specificam in incestu, sed esse circumstantiam aggrauantem, quam ego probabiliter puto non esse in Cõfessione necessariò explicandam. Et ita in terminis docet Gypsius *tract. de cas. reser. c. 8. n. 5.* & ex nostris P. Megala *in 1. p. lib. 5. cap. 12. n. 9.* & alij. Circa præsentem quæstionem vide Azorium *p. 5. lib. 3. cap. 9. q. 1.* Bonacinam *de Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 2 §. 3. diff. 3. num. 9.* Valquez *in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 1. dub. 4. num. 18.* Valentiam *tom. 4. disp. 7. q. 11. punct. 1.* Suarez *in 3. p. tom. 4. disp. 22. sect. 3. n. 7.* Coninch *de Sacram. disp. 7. dub. 3. num. 13 & 21.* Sayrum *in Clau. Regiæ lib. 8. cap. 4. n. 3.* Rodriquez *in sum. tom. 1. c. 207. n. 3.* Lessium *lib. 4. c. 3. dub. 11. nu. 79.* Reginaldum *in Praxi, tom. 2. lib. 22. cap. 2. sect. 5. n. 27.* Nauarrum *cap. 16. n. 3.* Petrum de Ledesma *in sum. 10. 1. de Sacram. panis. c. 19. concl. 4. fol. mibi 327.* Henrriquez *lib. 5. cap. 9. n. 1.* Sotum *in 4. dist. 18. q. 2. art. 4. concl. 8. & dist. 40. q. vme. art. 4.* Llamas *in 3. p. methodi, c. 8. §. 19.* & alios.

RESOL. XXXII. *An si quis perpetravit aliquod delictum carnale in die Iouis sancti, vel eo die quo ad Confessionem accedit, teneatur postea in Confessione aperire hanc circumstantiam?*

Affirmatiuè respondet Medina *in sum. lib. 1. c. 9. §. 1.* Pitigianus *in 4. tom. 2. disp. 17. q. vnic. art. 5. in fine.* Rodriquez *in sum. tom. 1. c. 53. n. 12.* Llamas *in sum. p. 3. cap. 8. §. 14.* & alij. Et à fortiori docebunt hanc sententiam illi, qui asserunt circumstantiam diei festi, esse de necessitate Confessionis: & ita docuerunt Alensis *3. p. q. 32. memb. 5. art. 2.* D. Antoninus *3. p. tit. 17. c. 17. §. 5.* Maior *in 4. dist. 17. q. 4.* Angelus *ver. præceptum, n. 5.* Adrianus *in 4. de Confess. q. 4.* & alij, asserentes, vt dixi, circumstantiam diei festi esse in Confessione aperiendam, vt blasphemare, peierare, furari, &c.

Sed hanc sententiam ferè omnes neoterici reuellunt, vt Ledesma *in sum. tom. 1. de poenit. cap. 19. fol. mibi 229.* Petrus Fay *in Addit. ad 3. p. quæst. 9. art. 2. dub. 12.* Valquez *in 3. p. tom. 4. quæst. 91. art. 1. dub. 4. n. 24.* Bonacina *de Sacram. disp. 5. qu. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diff. 3. n. 29.* Coninch *de Sacram. disp. 7. dub. 4. num. 27.* Nugnus *in Addit. ad 3. p. tom. 2. quæst. 9. art. 2. dub. 3.* & alij. Quia in diebus festiuis non prohibetur opus seruile spirituale, scilicet peccatum; quod

quod tale tantum dicitur metaphoricè; sed seruile propriè corporale, scilicet mechanicum: nisi talia peccata efficerentur in contemptum diei festi. Vnde, ad dubium quæsitum respondeo, circumstantiam peccati perpetrati in die Iouis sancti, vel alterius magnæ festiuitatis, non esse in Confessione aperiendam; quia, vt notat Filliucius *to. 2. tract. 21. c. 9. n. 347.* est tantum circumstantia aggrauans. Et ita nostram sententiam docet Henriquez *lib. 5. c. 6. n. 6.* vbi sic asserit: Circumstantia temporis aliquando grauat peccatum, vt si in solempni festo, aut hebdomada sancta, fiat peccatum externum; & multi putant necessarium esse id exprimere in Confessione, sed reuerà non tenetur explicare in Confessione. Ita Henriquez. Et idem dicendum est, si aliquis peccatum perpetravit in die, qua postea confiteatur, vel in die, qua sacram Eucharistiam sumpsit. Et ita docet contra aliquos Homobonus *de Exam. Eccles. p. 1. tract. 5. c. 12. q. 81.*

RESOL. XXXIII. *An qui peccauit, aliàs non peccaturus, ex confidentia obtinendi Iubilæum, aut Bullam Cruciatæ, teneatur hanc circumstantiam in Confessione aperire?*

Negatiuè respondendum est, cum Pitigiano in *4. sent. tom. 2. dist. 17. q. vnic. art. 5. in Circumstantia, Cur. Fagundez præcep. 2. lib. 4. c. 5. num. 8.* & aliis. Zarnardus verò in *direct. Theol. p. 1. tract. de penit. cap. 18.* limitat hanc sententiam, sed in aliquibus mihi non placet.

RESOL. XXXIV. *An confitenda sit circumstantia inductionis ad peccatum, si alter ad peccandum paratus esset; vt si quis fornicaretur cum muliere parata?*

Affirmatiuè respondet Bonacin. *de Sacr. disp. 5. punct. 2. §. 3. diff. 3. n. 19.* & ante illum Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 1. c. 6. nu. 14.* quia etiam in isto casu quis cooperatur peccato alterius. Ergo, &c.

Sed contrariam sententiam tenendam existimo, & illam docet Coninch *de Sacr. disp. 7. dub. 4. nu. 13.* Azot. *p. 1. lib. 12. cap. 16. q. 5.* Ledesma in *sum. tom. 2. de penit. cap. 19. dub. 7. fol. mibi 323.* Suarez in *3. p. tom. 4. disp. 22. sect. 4. nu. 18.* & alij. Et ratio est, quia in tali casu reuerà non datur scandalum, nec propria & moralis inductio est, nam voluntas ex se & sua sponte iam disposita erat. Ergo, &c.

Notandum est, quòd quando quis vtitur aliqua persona parata, vt maleficium soluat alio maleficio, cum pacto dæmonis, tenetur hanc circumstantiam inductionis explicare. Et ita docet Henriquez *lib. 5. c. 7. n. 7.*

Sed hanc opinionem refellit Fagundez *præcep. 2. lib. 4. c. 5. num. 3.* Putat enim, in tali casu non esse dictam circumstantiam inductionis confitendam, cum illa sit parata; & moraliter loquendo, talis non est causa inductionis. Tenetur tamen confiteri peccatum aditionis sagæ, vel sagi: & ita etiam mihi videtur.

RESOL. XXXV. *An circumstantia modi in copula coniugali sit in Confessione aperienda?*

Respondeo, quidquid aliqui asserant, negatiuè, & ita non peccat mortaliter vir, qui vult habere copulam cum vxore, vel à latere, vel sedendo, vel præposterè, aut succumbente, nisi adsit periculum effundendi semen extra vas. Quia est abusus, ac naturalis ordinis peruersio in solis accidentalibus, dum vas legitimum seruatur. Et ita docet Sanchez *de matr. tom. 3. lib. 9. disp. 16. n. 3.* & alij penes ipsum.

Nota verò, quòd aliquando hoc efficitur etiam sine culpa veniali, vbi non captandæ voluptatis gratia hoc accidit, sed aliqua iusta causa interueniente, propter pinguedinem viri, vel propter periculum, ne fœtus suffocetur.

Notandum secundo, quòd vxor tenetur reddere debitum, etiam si vir cum culpa veniali, vt diximus, ex variatione situs, velit copulam complere. Ita Sanchez *vbi sup. num. 8.* licet probabiliter aliqui contrarium asserant, vt notat Henriquez *lib. 11. cap. 16. n. 6. in Gloss. litt. 8.* & alij.

RESOL. XXXVI. *An si Iudex, vel alia persona publica furto capiat res alienas, quas ex officio custodire tenetur, debeat explicare hanc circumstantiam officij sui?*

Affirmatiuè respòdent vterque Medina, Complutensis & Salmanticensis, hic in *Summa*, ille in *C. de Confess.*

Sed mihi placet sententia Henriquez *lib. 2. c. 6. nu. 3. in Gloss. litt. O.* & aliorum asserentium, secluso scandalo, non teneri; quia dato, & non concesso, quòd circumstantiæ aggrauantes sint necessariò confitendæ, attamen talis circumstantia publici officij, non multum aggrauat peccatum intra eandem speciem. Ergo non est confitenda.

RESOL. XXXVII. *An raptus sit circumstantia necessariò confitenda, si virgo sponte consentit?*

Negatiuè respondeo, quia quando virgo consentit in raptu, quamuis parentes dissentiant, & tutores ac ij qui loco parentum se habet, solum erit fornicatio, vel furtum simplex, & non erit necessariò explicanda ratio virginitatis, nec iniuria facta parentibus, si tamen raptum nesciant. Nam si parentes actualiter repugnent, quia tunc fit eis manifesta vis & iniuria, erit talis circumstantia in Confessione aperienda; secus autem minimè, vt supra diximus de stupro, cum Lessio *lib. 2. cap. 10. dub. 1.* Sanchez *de matr. tom. 2. lib. 7. disp. 4. num. 5.* & aliis. Licet contrarium docuerit Caietanus *2. 2. q. 154. art. 6. ad 1. dub.* Corduba in *q. lib. 1. q. 13.* Bartholomæus Ledesma *de Penit. dub. 10. n. 1.* Vegha in *sum. tom. 1. c. 55. cas. 25.* & alij.

Sed tu tene nostram sententiam: vnde non tenentur nec debent Confessarij dictas puellas stupratas vel raptas interrogare an virgines sint: nec corruptores tenentur dictam circumstantiam stupri vel raptus explicare, nisi cum violenter ac repugnantem virginem deflorant vel rapiunt; quia in tali casu solum datur ratio veri stupri & raptus, non autem quando virgo sponte ac liberè consentit; nam in isto vltimo casu, quando virgo sponte consentit, stuprum & raptus non differt à simplici fornicatione, & sic sufficit vt in Confessione quis dicat,

dicat, Fornicatus sum semel. Nec tenetur corruptor ad aliquam restitutionem faciendam virgini, vel parentibus, seu illius tutoribus; quia volenti, & consentienti nulla fit iniuria, & virgines sunt dominæ sui corporis, non autem parentes, aut tutores. Et ita docet Nauarra de resut. lib. 2. c. 3. num. 423. Sotus de inst. lib. 4. quest. 7. art. 1. ad 2. Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 22. sect. 4. Grassus lib. 2. decis. aur. cap. 79. n. 13. & alij.

RESOL. XXXVIII. *An si aliquis in Ecclesiam consuegat, & intra illam postea ei iudex auferat arma, debeat iudex hanc circumstantiam in Confessione aperire?*

Respondet negatiuè Couarruias *variar. resol. lib. 2. cap. 20. num. 17.* & post illum nouissimè Fagundez *præcep. 2. lib. 4. c. 4. num. 55.* vbi ita asserit: Quamuis iudex laicus non possit absque sacrilegio, & circumstantia necessariò confitenda, fruenter hoc privilegio è loco sacro inuitos abstrahere; potest tamen eis absque prædicto sacrilegio, & circumstantia, intra Ecclesiam arma auferre. Ita ille. Sed de hac questione egimus in *Tract. de Immunit. Eccles.*

RESOL. XXXIX. *An circumstantia durationis temporis, sit in Confessione aperienda?*

Respondeo negatiuè cum Zerola in *Praxi pæn. c. 12. q. 15.* Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 1. dub. 3. n. 36. contra Canum, Sotum & alios, vbi sic asserit: Ex qua ratione Nauarrus docet, temporis durationem non esse necessariò explicandam, in quantum aggrauans est: docet tamen, & benè, quando fuerit nimia, explicari oportere; quia forsitan videtur vnum peccatum, & plura fuerunt, quorum numerus cum explicari commodè non possit, oportet durationem explicare. Ita ille.

Vnde temporis duratio in Confessione aperienda est, non quatenus est circumstantia aggrauans; sed quatenus illam explicando pœnitens manifestat, eo modo quo potest, numerum peccatorum necessariò in Confessione explicandorum. Et ideo si daretur casus, in quo pœnitens in memoria haberet omnes delectationes, v.g. morosas, quas per annum habuit, non tenetur in Confessione aperire talem durationem temporis, sed sufficeret dicere, Toties morosè delectatus sum: quidquid in contrarium asserant Henriquez lib. 5. c. 7. num. 5. & Coninch de Sacram. disp. 7. dub. 3. num. 5. cum aliis. Et ideo etiam putat Zerola vbi sup. quod si quis haberet rem cum concubina tota nocte, non tenetur exprimere hanc grauitatem, sed sufficit confiteri numerum peccatorum, videlicet, Semel, vel bis fornicatus sum.

RESOL. XL. *An testis, qui simul rogatur de pluribus rebus & articulis sub iuramento, & in omnibus mentitur, teneatur hanc circumstantiam in Confessione aperire?*

Respondeo negatiuè, quia est vnum peccatum, vt rectè obseruat Henriquez lib. 5. c. 5. num. 6. in Glossa, litt. F. qui citat Archidiaconum & Sarmientum, qui etiam in littera H. addit, & optimè, hoc etiam procedere, quando multiplicat execratio-

nes & iuramenta per Deum, & per Sanctos, super eadem re, vel multiplicat scripturas publicas etiam super eadem re. Nam in talibus casibus adest tantum vnum peccatum mortale, & illa circumstantia diuerforum iuramentorum & scripturarum non est in Confessione explicanda, sed satis est vt dicat pœnitens, Transgressus sum iuramentum, & non adimpleui quamdam obligationem. Quæ omnia pro praxi sunt valdè notanda.

RESOL. XLI. *An si Sacerdos in Missa Eucharistiam ab aliis consecratam in peccato mortali multis ministraret, debeat hanc circumstantiam explicare?*

Negatiuè respondeo, quia in tali casu reperitur tantum vnicum peccatum mortale in genere moris absque iniuria proximi, sicut v.g. aliquis vna asperione baptismi, aut vna absolutione, baptizaret seu absolueret simul multos. Et ita docet Tannerus in 2. 2. disp. 4. q. 2. dub. 4. n. 56. Henriquez lib. 5. c. 5. n. 6. & alij.

Imò, vt in tract. de celebr. Miss. diximus, est probabilis illa sententia, quæ docet Sacerdotem in peccato mortali, aliis Sacram Eucharistiam ministrantem, non peccare mortaliter vt docet Vasquez in 3. p. tom. 2. disp. 136. c. 3. num. 38. Ioan. de la Cruz in Director. Confess. p. 2. quest. 4. dub. 3. concl. 1. & alij. Quidquid in contrarium asserat Filliucius tom. 1. tract. 4. c. 9. num. 271. Coninch de Sacram. q. 64. art. 6. dub. 1. nu. 35. Valentia tom. 4. disp. 9. q. 10. punct. 1. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 4. dub. 14. nu. ... & alij.

Itaque in tali casu, non est necesse vt Sacerdos se accuset de tali administratione Eucharistiæ in peccato mortali. Vel si hanc opinionem non vis tenere, dic quod sufficit, vt se accuset Eucharistiam administrasse in peccato mortali, sine expressione & numero personarum, quas communicauit.

Vnde apparet me olim probabiliter respondisse, quemdam Parochum Eucharistiam infirmis per Ciuitatem ministrantem cum peccato mortali, mortaliter non peccasse; quia qui ministrat Eucharistiam consecratam, non est minister Dei ad iustificationem proximè, sicut in aliis Sacramentis, sed tantum est veluti applicans actiua passiuus. In aliis autem Sacramentis, Sacerdos simul conficit & ministrat Sacramentum, non autem in hoc. Non enim est idem conficere, & aliis ministrare: cetera Sacramenta in actione & vñ consistunt, Sacramentum verò Eucharistiæ post consecrationem permanet. Ergo, &c.

RESOL. XLII. *An si quis fornicatur, teneatur non solum explicare actum, sed circumstantias, vt tactus, oscula, &c. quæ subsequuntur copulam?*

Affirmatiuè respondet Vasquez in 3. part. tom. 4. q. 91. art. 1. dub. 5. nu. 35. Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 22. sect. 2. nu. 8. & 9. Coninch de Sacram. disp. 7. dub. 7. n. 59. & alij. Quia cum illa non ordinentur ad copulam præcedentem, sed ad sequentem, non possunt cum illa eundem actum moralem constituere. Ergo sunt explicanda.

Sed contraria sententia in praxi communiter obseruatur, & illam docet Henriquez in sum. lib. 5. c. 5.

c. 5. nu. 5. & in Glossa, litt. V. vbi sic asserit: Est vnum numero peccatum, quando quis ante fornicationem & post illam continuat actus libidinosos. Limitant aliqui, nisi essent actus exorbitantes ad maiorem voluptatem inuenti, qui non satis explicantur in actu principali. Imò aliqui putant, quòd præter copulam, tenentur exprimere tactus & oscula.

At reuerà prædicti actus, etiam extraordinarij, habent se materialiter respectu eiusdem formæ, nec sunt necessariò explicandi. Ita Henriquez, & ante illum Nauarrus *c. 6. nu. 7.* Zanardus *in direct. Theol. p. 1. tract. de pœn. c. 18.* Sancius *disp. 6. n. 3.* Zerola *in Praxi de pœnit. c. 12. q. 47.* Azorius *p. 1. lib. 4. cap. 4. in fin. & alij.* Idèò, qui post copulam tangit & osculatur, etiam propter delectationem, demòdò meretricem, dummodo hæc non faciat ad iterandam fornicationem, non tenetur illa oscula & tactus declarare, sed sufficit dicere, Toties fornicatus sum: quia talia oscula & tactus cum actu & effectu principali coniunguntur, & cum eo constituunt vnum numero peccatum: vnde explicato actu principali, etiam censentur huiusmodi actiones explicatæ.

Notandum est etiam, quòd Sancius *vbi sup. disp. 6. n. 3.* idem docet de gaudio aut colloctione consequente ad præhabitam fornicationem, licet intercesserit magna interruptio temporis inter copulam & consequentia ad illam. Hoc tamen intelligit, quando is qui fornicationem commisit, ad alia negotia agenda non se diuertit, sed in eodem situ & statu quo peccauit perseverat, retinens feminam ad deosculandum illam, & colloquendum, vel, si fortè femina discesserit ex vtriusque conuentione, expectet reditum ad iterum deosculandum eam, vel ad colloquendum cum periculo deosculationis. Ita ille.

RESOL. XLIII. *An qui in peccato mortali excipit Confessiones multorum, non solum peccet mortaliter, sed teneatur hanc circumstantiam aperire?*

Affirmatiuè respondent aliqui, & putant talem debere explicare numerum personarum, quia tot peccata mortalia committit, quot personas absoluit. Ita Azorius *p. 1. lib. 4. cap. 4. q. 6.* Suarez *in 3. p. tom. 4. disp. 22. sect. 5. n. 55.* & alij.

Hæc sententia est probabilis, sed contrariam etiam probabilem existimo, ex dictis in superiori Resolutione, dummodo successiue illos pœnitentes absoluat; est enim vnicum peccatum in genere moris: non autem si cum notabili interruptione, nunc vnum, nunc alium absolueret. Idèò in casu nostro sufficit, vt dicat postea dictus Confessarius quando confitetur, Administraui Sacramentum pœnitentiæ in peccato mortali. Et hanc sententiam in terminis docet Rodriguez *in sum. tom. 2. c. 44. nu. 23.*

RESOL. XLIV. *An qui commisit aliquod peccatum, cuius periculo se antea exposuit, teneatur explicare hanc circumstantiam in Confessione?*

Respondeo negatiuè, sed satisfacere confitendo peccatum commissum; si tamen inter occasio-

nem & periculum, cui seipsum exposuit, & inter actum peccati completum, non intercesserit mora notabilis, quæ peccatum nouum, numero distinctum, possit constituere. Et ita docet Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 1. c. 8. nu. 4.* Suarez *in 3. p. tom. 5. disp. 28. sect. 3. nu. 16.* Aragonius *in 2. 2. q. 813. art. 3. in fin.* & Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 24. dub. 4. nu. 3.* vbi sic ait: *El que va à peccar, d se dexa lleuar de la tentacion, no cae en dos peccados, por no hauer orado para que Dios le libre, porque no haia aqui obligacion de orar distinta del precepto que quebrò, que solo la oracion era medio para no peccar, como lo es el quitar la ocasion, y el que no quita la ocasion, no comete dos peccados.* Ita ille.

RESOL. XLV. *An qui dixit peccatum, oblitus alicuius circumstantiæ, satisfaciatur postea in alia Confessione explicando gravitatem circumstantiæ oblitæ?*

Respondet negatiuè Nugnus *in addit. ad 3. p. 10. 2. q. 9. art. 1. dub. 2.* vbi sic asserit. Quando multa peccata fiunt eodem actu, vt quando quis furatur bona Ecclesiæ, non sufficit se accusare de furto: similiter quando quis occidit clericum, non sufficit se accusare de homicidio: sed in vtroque casu debet explicare sacrilegium; atque adeò, si obliuiscatur illius circumstantiæ, debet postea de illa se accusare. Sed tunc est dubium, vtrum sufficiat confiteri illam circumstantiam, secundum se, an verò sit necessarium illam confiteri per modum circumstantiæ, dicendo totum peccatum simul fuisse, scilicet furtum cum sacrilegio? Angelus dicit hoc secundum esse necessarium: & ista sententia videtur mihi magis vera; quia aliter, non verè explicatur tota malitia. Et hoc magis certum est, quando vnum ordinatur ad alterum, vt quando quis furatur ad mœchandam. Ita Nugnus.

Sed Suarez *in 3. p. tom. 4. disp. 22. sect. 2. nu. 8. & 9.* Coninch *de Sacram. disp. 7. dub. 7. n. 60.* Reginaldus *in Prax. tom. 1. lib. 6. c. 4. nu. 141.* Fillucius *tom. 1. tract. 7. c. 4. n. 80.* & alij, contrarium docent, in casu tamen, quo tam peccatum quàm circumstantia possunt separatim sufficienter explicari, secus quando non possunt sufficienter explicari. Et idèò, qui iurauit non percutere clericum, aut ieiunare in vigiliis, sed postea clericum percussit, aut ieiunium in vigiliis perfregit, & in Confessione solum expressit se clericum percussisse, aut ieiunium perfregisse, nullam habens iuramenti memoriam, satisfaciet in alia Confessione, dicendo se licitum iuramentum perfregisse. Et idem dicendum est de voto.

Similiter qui furatus est calicem, sed in Confessione ex obliuione dixit se furtum commississe, non expressa circumstantia calicis, hic in secunda Confessione satisfaciet dicendo, se mortale sacrilegium commississe. Et idèò doctrina Nugni *vbi sup.* intelligenda est cum distinctione Suarez, & aliorum.

RESOL. XLVI. *An qui peccatum hæresis vel superstitionis commisit, teneatur explicare in Confessione qualitatem superstitionis vel hæresis?*

Respondeo negatiuè; quidquid in contrarium aliqui asserant: & ita docet Reginaldus *in Praxi,*

Praxi, tom. 1. lib. 6. c. 4. n. 114. ubi ita ait: Cum diuersitas specifica peccatorum fuerit tantum in genere naturæ, tunc quia malitia moralis in illis est eiusdem speciei, nihil est opus diuersitatem declarare. Vt si v.g. quis peccauerit in diuinando, vel prolubendo in hæresim, satis est si dicat, Toties peccauit peccato diuinationis; neque necesse est addere, semel per pyromantiam, iterum per hydromantiam, ac demum per necromantiam. Item, Toties lapsus sum in hæresim; nec necesse est dicere, semel lapsus sum in hæresim Lutheranam, iterum in Caluinianam, &c. quia in talibus non est diuersitas specifica moralis, sed tantum physica. Ita ille, & ante illum doctissimus Sotus in 4. sent. dist. 18. q. 2. art. 4. concl. 6. quidquid, vt diximus, in contrarium asserant aliqui, vt Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. c. 31. nu. 39. Valentia tom. 3. disp. 1. q. 10. punct. 3. & alij.

RESOL. XLVII. *An Confessarius, qui incipit audire Confessionem in peccato mortali, sed postea ante absolutionem elicit actum contritionis, teneatur postea quando confitetur, explicare se incepisse illam Confessionem in statu peccati?*

Affirmatiuam sententiam docet Posseuinus de offic. curati, c. 45. num. 41. qui citat Suarez in 3. p. disp. 18. sect. 1. n. 2.

Et hæc opinio est satis probabilis; sed contrariam probabilem etiam esse existimo. Dico igitur Confessarium, licet sit in peccato mortali, dum à principio audit Confessionem, non peccare mortaliter, si habeat propositum pœnitendi antequam absoluat. Et ita docet Henriquez lib. 6. c. 18. num. 6. in Glossa, litt. V. Et ratio est, quia tunc Sacerdos peccat mortaliter, quando administrat Sacramentum in peccato mortali. Sed in tali casu, quando Sacerdos conficit Sacramentum, iam per actum contritionis elicitum, est in gratia. Ergo, &c.

RESOL. XLVIII. *An delectatio morosa sumat malitiam ab opere externo, ita vt necesse sit in Confessione aperire circumstantiam operis, & exprimere obiectum, v.g. si mulier, de qua sumpta est delectatio, fuerit coniugata, Monialis, libera, &c.*

Communiter affirmatiuè respondent; & ita docet Caietanus 2. 2. qu. 154. art. 4. Nauarrus c. 16. n. 9. & ex neotericis Lorca in p. 2. tom. 2. disp. 28. de pecc. membr. 3. Martinez etiam in p. 2. tom. 1. q. 15. art. 4. dub. 1. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. c. 2. nu. 11. Azorius p. 1. lib. 4. c. 6. quest. 3. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 3. dub. 3. num. 4. Homobonus de Exam. Eccl. p. 1. tract. 5. c. 13. q. 84. nam delectationes morosæ in re venerea, non sunt eiusdem speciei, sed diuersæ pro diuersitate specifica operis, de quo sunt delectationes. Ergo distinctè exprimendæ sunt in Confessione.

Hæc opinio est probabilis: sed prædictis non obstantibus, quando delectationes morosæ consistunt tantum in appetitu sensitivo, & non in efficaci volūrate, puto omnes esse eiusdem speciei, nec differre à simplici fornicatione, quia in tali casu quis v.g. non delectatur de coniugata, vt coniugata, & de illo obiecto, quatenus est iniuriosum alteri, sed quatenus est obiectum delectabile. Er-

go, &c. Et ita hanc sententiam docet Vasquez in p. 2. tom. 2. disp. 112. c. 112. cap. 2. & Sayrus in Clauis Regia, lib. 9. c. 7. nu. 10. Reginaldus tom. 2. lib. 12. c. 2. nu. 13. cum alijs. Et probabilem hanc opinionem vocat Filiucius tom. 2. tract. 21. c. 8. n. 301. Bonacina de matr. q. 4. punct. 8. nu. 19. Lessius lib. 4. cap. 3. dub. 15. nu. 123. & alij.

Vnde in Confessione, puto non esse tales circumstantias personarum necessariò aperiendas; quia, vt diximus, hæ delectationes non differunt specie: sed sufficit vt pœnitens dicat, Toties morosè delectatus sum, sine expressione & circumstantia personæ imaginationi obiectæ, an scilicet fuerit Monialis, vel libera, seu coniugata, &c.

RESOL. XLIX. *Vtrum in Confessione aperienda sit circumstantia manifestatiua complicitatis, si ex hac nullum damnum sequatur complici, præter infamiam apud Confessorem?*

Affirmatiuè respondet Bonacina de contract. disp. 2. q. 4. punct. 4. n. 2. qui citat Suarez, Rebellium, Nauarrum, & alios; quibus ego addo Vasquez in 3. p. to. 4. q. 91. art. 2. dub. 3. num. 8. Coninch de Sacram. disp. 7. dub. 9. n. 89. Reginaldus in Praxi, tom. 1. lib. 6. c. 4. n. 156. Henriquez lib. 2. cap. 9. nu. 3. & 5. Emanuel Sà ver. Confessio, nu. 18. Toletum lib. 3. c. 8. nu. 4. Paludanum in 4. dist. 16. q. 3. art. 2. Angelum verb. Confessio, 1. s. 3. Rosellam eod. ver. nu. 6. Medinam C. de Confessione, q. de circumst. loci. Nugnum in addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. dub. 2. & alios. Quia in Confessione numquā datur vera ratio infamiae, & Confessarius id cognoscit sub sigillo Confessionis, quod perinde est ac si non nouisset, vel sciret.

Hæc sententia est probabilis. Sed probabilior contraria mihi videtur, quam docet nouissimè Villalobos in sum. tom. 1. tract. 9. dub. 38. n. 3. & Petrus Fay in addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. disp. 9. concl. 1. & ante illos Valentia tom. 4. disp. 7. q. 11. punct. 1. Nauarrus in manual. c. 7. n. 3. & 4. Caietanus ver. Confessio, condit. 3. Armilla ver. circumstantia, num. 11. Lopez in instruct. p. 1. c. 36. & alij, quibus etiam adde Ioan. de la Cruz in direct. conf. p. 2. de Sacram. pœn. quest. 3. dub. 5. concl. 3. ubi sic asserit: Pœnitens non potest confiteri peccatum, aut circumstantiam manifestatiuam complicitatis, etiam si ex hoc nullum damnum sequatur complici, præter infamiam apud Confessorem, qui illud tenetur celare sub sigillo Confessionis. Nam præceptum non infamandi alterum fortius est præcepto integrandi Confessionem. Nec reputatur ista levis infamia, si aliàs Confessor non sciebat de complice similia peccata. Ita ille.

Et hanc sententiam ita veram aliqui existimant, vt doceant, nec etiam in articulo mortis posse quemquam licitè talem circumstantiam confiteri. Et ita docet Medina in sum. lib. 2. c. 4. §. 1. Sotus in 4. dist. 18. q. 2. a. 5. ad 4. Bannez in 2. 2. q. 33. dub. 8. 1. p. & 3. par. & alij; licet contrarium probabilius censent Ledesma 2. p. quest. 8. art. 4. dub. 2. & q. 10. art. 1. dub. 7. Victoria in sum. §. 174. Petrus Soto de pœnit. lect. 11. & alij.

Restat modò respondere ad argumenta contraria. Ad primum dico, quod si ex dicta manifestatione complicitatis detrimentum non esset graue, pos-

set pœnitens, etiam habita opportunitate alterius Confessarij, confiteri ei, qui in noticiam complicitis deuenturus creditur. Sed hoc est absurdum. Ergo, &c. Ad alterum verò, quod Confessarius id nescit sub sigillo; respondetur, quod iudicium temerarium non redditur grauius, quia alteri sit manifestandum, sed ex hoc præcisè, quod quis prauam formet de altero existimationem. Ergo parum facit, quod Sacerdos debeat subicere circumstantiam complicitis explicatam. Non nego tamen, vt dixi, contrariam sententiam esse probabilem; nam (vt aliàs diximus) probabiliter, sine scrupulo peccati mortalis, potest quis manifestare vni vel duobus amicis taciturnis delictum alterius occultum. Ergo à fortiori potest quis complicem in Confessione manifestare. Igitur elige quam vis opinionem.

RESOL. L. *An quis teneatur confiteri circumstantiam, seu diuersitatem blasphemiarum?*

Affirmatiuè respondet Filliucius *tom. 2. tr. 25. c. 1. n. 26.* qui citat Suarez. Idem etiam docet Turrianus *in 2. 2. disp. 58. dub. 3.* Reginald. *10. 2. lib. 18. c. 14. nu. 201.* Sanctarellus *tract. de heresi. cap. 4. dub. 1. n. 4.* Sancius *disp. 6. qu. 6.* Layman *in Theol. mor. lib. 4. tract. 10. c. 6. nu. 11.* Ledesma *in sum. tom. 2. tract. 1. c. 9. concl. 5.* Lopez *in instruct. p. 1. c. 282.* Bannez *in 2. 2. q. 13. art. 10.* Aragonius *ibid. & alij.*

Sed ego contrariam sententiam sustinendam esse iudico, quia blasphemiae in Deum, & in Sanctos, non differunt specie, vt docet Lazarius *tr. de Blasph. q. 3. n. 51.* Caiet. *in sum. ver. blasphemia.* Valentia *10. 3. disp. 1. q. 13. punct. 1.* Azorius *tom. 1. lib. 9. c. 28. q. 10. & alij.* Ergo non sunt necessariò in Confessione aperiendae, nisi tales blasphemiae procederent ex odio Dei formali, vel continerent hæresim. Secus autem his duobus casibus, in nullo alio tenetur pœnitens explicare qualitatem blasphemiae. Et ita in terminis docet Gypsius *tract. de cas. refer. c. 9. nu. 37.* Homobonus *de cas. refer. p. 2. c. 1. fol. mibi 236.* & Caiet. *in 2. 2. q. 13. art. 1. in fine.*

Vnde apparet, me olim probabiliter respondisse, contra Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 32. n. 39.* & Aragonium *in 2. 2. q. 13. art. 1.* quemdam clericum potuisse reticere in Confessione, an eius blasphemiae fuerint contra Beatam Virginem, an contra alios Sanctos.

RESOL. LI. *An quando quis profert vnico actu conuitia in Deum, asserendo sapius, Dio ingiusto, Dio ingiusto, &c. teneatur hoc in Confessione aperire?*

Respondeo negatiuè, quia tunc quot sunt conuitia in Deum, vel Sanctos, tot sunt peccata, quando sunt diuersa formaliter; vt si quis diceret Deum iniustum, & Deum nō esse omnipotentem; sic enim variantur formaliter conuitia; vel quando interruptis actibus dicta conuitia proferuntur: secus autem in casu nostro; nam talis vnam blasphemiam profert tantum, licet sapius, in Deum, vnico tamen actu & eodem tempore. Et ita docet Zanardus *in Direct. conf. p. 2. praecep. 1. c. 10.*

Vnde olim, cum multis aliis Theologis, excusauimus quemdam piscatorem à reiteratione Confessio-

num, qui sapius conuitia horrenda, non tamen specie diuersa, in Deum, si pisces non sumeret, vnico actu proferebat.

Adde, quod probabiliter etiam dici potest, contra Zanardum & Sanctarellum *tract. de Blasphemia, c. 4. dub. 2. n. 5.* in Confessione non esse exprimenda, quae verba contumeliosa fuerint in Deum, vel Sanctos prolata: nam omnes contumeliae sunt eiusdem speciei, vt supra probatum est, & docet Reginald. *10. 2. lib. 24. c. 5. nu. 102.* & alij; & omnes conueniunt in ratione formali, quae est intentio auferendi alteri honorem. Ergo, &c.

RESOL. LII. *An si aliquis coiens cum homine, & supercubans sicuti super mulierem, teneatur aperire hanc circumstantiam, sitantum se polluat?*

Affirmatiuam sententiam docet Hieronymus Llamas *in sum. p. 3. c. 8. §. 1.* Sed contraria sententia mihi placet; nam, vt ipsemet fatetur, hæc circumstantia non mutat speciem: & ideo in tali casu existimo satis esse dicere, Tactus alterius molli-
tiem commisi; vel, Pollutus sum, tangendo alterum impudicè. Et ita sensisse quemdam virum doctum testatur loco citato Llamas.

RESOL. LIII. *An quando aliquis solus se polluit, tangendo aliquem professum, vel in sacris constitutum, teneatur explicare hanc circumstantiam?*

Negatiuè respondet Llamas *in sum. p. 3. c. 8. §. 16.* vbi sic asserit: Quādo sola molli-
tates committitur tactibus professi, vel in sacris constituti, si patiens est secularis, non tenetur amplius dicere, nisi, Passus sum voluntariè pollui tactibus alienis. Neque in sacris constitutus, vel professus amplius tenetur dicere, nisi, Tangens impudicè, alium pollui. Et si non sit cognitus, non tenetur explicare, Et sum in sacris, vel professus, aut professa Religionem; nisi illi etiam accadat voluntaria pollutio, vt de se liquet; quia sacra persona non est in tali casu violata. Ita Llamas; sed an probabiliter, iudicent viri docti; nam oppositam sententiam existimo veram.

RESOL. LIV. *An circumstantia Apostasia sit in Confessione aperienda, vel sufficiat dicere, In hæresim lapsus sum?*

Escle hanc circumstantiam in Confessione aperiendam putat Ledesma *in sum. tom. 2. tract. 1. c. 7. concl. 3.* Aragon. *in 2. 2. q. 11. art. 1. dub. 1. concl. 1.* Valentia *10. 3. disp. 1. q. 11. punct. 1. diff. 1. & q. 10. punct. 3. ver. his ita.* Suarez *de fide, disp. 16. sect. 5. in fine,* cum aliis. Imò Sanchez *in sum. lib. 2. c. 7. n. 17.* docet Apostatam debere explicare ad quam sectam transierit. Probatur hæc opinio, vel quia Apostasia differt specie ab hæresi, vt tenet Suarez *loc. cit.* Lorca *in 2. 2. q. 12. art. 1. disp. 50. nu. 3.* Turrecremata *in sum. lib. 4. p. 2. c. 13.* Simancha *de Cathol. inst. tit. 7. n. 5.* Canus *de locis Theol. lib. 12. c. 9.* vel quia est circumstantia multum aggrauans. Ergo, &c.

Sed ego puto, Apostasiam non differre specie ab hæresi, vt docet Bannez *in 2. 2. q. 12. art. 1.* Valentia *tom. 3. disp. 1. quest. 11. punct. 1. & q. 12. punct. 1.* Azorius *tom. 1. lib. 8. cap. 21. q. 3.* Caietanus *in 2. 2. q. 10. art. 1. & quest. 11. art. 1.* Castrus *de inst. her. punit. lib. 1. l. 3.* c. 7.

c. 7. Pegna in direct. p. 2. q. 49. comment. 74. Sanchez ubi sup. num. 16. & recentiores Thomistæ apud Lorcam ubi sup. nu. 1. Zanardus in Direct. Theol. p. 2. præcept. 1. c. 8. Ledesma ubi sup. idem assero, circumstantiam Apostasie, tamquam aggravantem, non esse necessariò in Confessione aperiendam. Quod verò Apostasia non differat specie ab hæresi, probatur, quia Apostasia est discessio à tota fide, hæresis autem à parte fidei; at magis, vel minus recedere ab eo, quod semel susceptum est, non mutat speciem. Ergo Apostasia non differt specie ab hæresi: & idem Apostatis & hæreticis eadem pœna imponitur. Ergo, &c. Deinde, cum Apostata sit qui omnino fidem deserit, si non esset hæreticus, sequeretur multiplicando hæresim, non augeri, sed potius minui, & omnino deficere speciem hæresis: quod etiam à Philosophia naturali alienum videtur; nam multiplicando calorem, non deficit calor: & à Philosophia moralis; nam multiplicando furta, non definit furtum. Idem dicendum est, circumstantiam Apostasie non esse in Confessione aperiendam.

RESOL. LV. *An circumstantia recidivæ sit aliquando confitenda, & an Confessarius propter consuetudinem peccandi, possit differre absolutionem?*

Teneri pœnitentem confiteri consuetudinem peccandi, si à Confessario interrogetur, docet Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 1. dub. 3. Henriquez lib. 5. c. 8. nu. 1. Reginaldus tom. 1. lib. 6. c. 4. nu. 133. & nos supra in Resol. 15. docuimus. Et posse Confessarium etiam per mensem, plus vel minus, secundum prudentiam differre absolutionem assuetis peccato, docuit Grassius p. 1. decis. lib. 1. cap. 20. n. 24. Idem etiam docet Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 32. sect. 2. in fine. Sayrus in clavi Regia, lib. 5. c. 5. nu. 8. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. c. 32. nu. 45. Toletus lib. 3. cap. 18. nu. 3. iterum Suarez de Relig. tom. 2. lib. 3. cap. 8. in fin. Reginaldus in praxi, 10. 2. lib. 18. nu. 87. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 11. diff. 25. in fine. Delrius in disquis. Mag. lib. 1. cap. 5. quest. 4. in fin. Sà ver. absolutio, num. 14. Henriquez lib. 4. cap. 24. num. 4. Bannez in 2. 2. q. 2. art. 8. dub. 2. Ledesma in sum. tom. 2. tract. 1. cap. 3. post concl. 7. & alij.

Non reticeam tamen, (quod est valde notandum, quia novum) Joannem Sancium in suis Pract. disp. Matriti impressis anno 1624. disp. 9. num. 6. & seq. contrariam sententiam ex multis rationibus docere; & idem putat, Confessarium ius non habere ad interrogandum de consuetudine peccandi, cum neque illud habeat, ut bis eadem peccata quis confiteatur, nec ad afficiendum pœnitentem pudore & dedecore, consuetudine peccati cognita: sed debet pœnitens statim absolui, si verè dolorem habeat de præteritis, ac in posterum vitæ emendationem firmiter proponat. Probat hanc sententiam auctoritate aliquorum Doctorum. Et ratio est, quia ut supra dictum est, si consuetudinem peccandi teneretur pœnitens aperire, idem esset, quod obligare illum peccata legitimè confessa iterum repetere. Quod sanè nullo præcepto humano induci potest, saltem quando non interuenit reservatio. Imò licet interueniat reservatio, non posse pœnitentem obligari ad iterum confitenda pecca-

ta, docet Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 93. art. 1. dub. 6. n. 4. retractans sententiam, quam antea docuerat in q. 91. art. 3. dub. 6. 7. & 8.

Deinde, pœnitens quamvis sit pessimæ consuetudini addictus, si mentem mutaverit, & occasionem frangere proposuerit, in nullo remanet statu peccati. Ergo illi non est deneganda absolutio. Nā si Confessarius potest in tali casu licitè absolvere pœnitentem, ut ipsimet aduersarij concedunt, ad id tenebitur quia pœnitens habet semper ius, ut sibi non negetur absolutio si dignus sit, nisi id efficiatur de proprio ipsius pœnitentis consensu.

Vnde ex his infert Sancius, quod si pœnitens probabiliter credat, Confessarium non impensurum illi absolutionem, si fateretur consuetudinem peccandi, posse æquiocatione utèdo, negare consuetudinem, ut fiat sensus, Consuetudine careo peccandi non absolute, sed ad confitendum tibi de præsentia. Et hoc etiam procedit, si credat absolutionem se nacturum, cum ad confitenda eadem peccata bis non sit obligatus, nec ad patiendum pudorem ex consuetudine iam nota oriundum. Idem dicendum est de occasione proxima, ineuitabili tamen, sine magno incommodo & scandalo. Nam in tali casu posset etiam pœnitens uti æquiocatione, licet à Confessario de tali occasione interrogetur. Nam posito vero proposito, ut supponimus, emendationis, habet pœnitens ius ad absolutionem; & ut Confessarius rectè suo fungatur officio, nihil conducit scire sitne pœnitens in occasione vel non, dato, quod illam vitare non potest: eò quod siue cognoscat occasionem, siue non, tenetur Confessarius absolutionem dare. Ergo, &c. Deducitur etiam ex dictis contra Azorium tom. 1. lib. 11. c. 3. q. 4. non esse denegandam absolutionem habenti consuetudinem iurandi, & contra Ledesmam in sum. tom. 2. tr. 1. c. 3. post 7. concl. & alios, ignorantiam doctrinam Christianam, etsi sæpè admonitus non didicisset, dummodo pœniteant de præterito, & proponant de futuro.

Putat igitur supradictus Sancius, vir equidè doctissimus, peccatorem consuetudinariam in quocumque peccato, dummodo habeat dolorè de peccatis, & firmum propositum cavèdi de cetero, esse absolvendū toties quoties, nec posse Confessarium illi beneficium absolutionis denegare. Et respondet ad argumentū in contrarium, quod adduci potest, nempe absolutionem in tali casu differendam esse, ut cautior pœnitens reddatur ad præcauenda peccata, & propter inveniendū timorem. Hæc omnia desumpta sunt, ut diximus, ex supradicto Sancio; adi illum, & non pigebit: est enim vir acutissimi ingenij, & hæ practice disputationes, quas nuper edidit, sunt immortalitate dignissimæ. Utinā alios ingenij sui fortis in lucem emitteret. Sed an hæc opinio sit tuta in praxi, remitto me iudicio aliorum.

RESOL. LVI. *An in opinione, quam supra in Resol. 12. refutauimus, quod Confessarius obligetur confiteri circumstantiam copula cum filia confessionis, teneatur etiam id fateri, si cum viro filio confessionis accubaret?*

Affirmatiuam sententiā docet Sancius disp. 11. n. 12. quia, etsi iura de commissione cum fem-

minis confessionis filiabus solum loquantur, eadem omnino ratio procedit respectu virorum poenitentiae filiorum, & eadem irrogatur iniuria Sacramento. Et ideo asserit Sancius, quod in Bulla contra sollicitantes feminas in Confessione, includitur etiam sollicitatio virorum.

Hæc sententia est probabilis. Sed non minus probabilem & tutam in praxi contrariam existimo: & contra Sancium tenet hanc sententiam Bafilii Pontius in tract. de impedim. matrim. causa 30. c. 24. §. 2. ver. Atque hæc. & Acugna tract. de Confess. sollicit. q. 5. nu. 53. in fi. & Peirinus super priuileg. Minor. tom. 2. const. 4. Greg. XV. §. 5. nu. 18. quia canones prohibentes de feminis tantum loquuntur, vt c. fi. ibi, cum mulieribus, &c. omnes, ibi, Ad suam poenitentialem accedat.

Ad argumentum Sancij respondeo, multos Doctores probabiliter docuisse ante Bullam Greg. XV. Confessarios sollicitantes viros, non fuisse denunciandos, quia Bulla Pauli V. & Clem. VIII. loquebatur tantum de Confessariis sollicitantibus feminas. Ita Fagund. Societatis Iesu de præcep. Eccl. tr. 2. lib. 4. c. 3. n. 31. Portel. in addit. ad dub. Regul. ver. sollicitare feminas. Vide nostrum Tract. de Denuntiacionibus Resol. 12. vbi pro hac firmanda sententia, multas rationes inuenies. Notandum est etiam, quod stando in opinione, quod Confessarius tenetur confiteri circumstantiam copulae cum filia spiritali, non tenetur confiteri circumstantiam tactus aut pollutionis habitæ inter feminæ femora; quia ius canonicum solum commissionem numerat in ordine ad irrogandam iniuriam Sacramento.

RESOL. LVII. An Prælati, si omittat correctionem subditi, satisfaciatur dicendo in Confessione, Omisi correctionem proximi?

Necessè esse vt dicat se esse Prælatum illius, docet Bannez in 2. 2. q. 33. v. 3. dub. 1. concl. vlt. & nouissimè Villalobos in sum. tom. 2. tract. 4. diff. 6. num. 4. quia ad corrigendum subditum tenetur ex iustitia.

Aliqui autem putant, quod obligatur ex misericordia; & ideo secundum illos notabiliter tantum aggrauat ista circumstantia, vnde in confessione non erit necessariò aperienda. Et hanc sententiam probabilem existimat Ioannes Sancius in suis Pract. disp. disp. 6. n. 9. nam sententiâ Bannez veriore tantum vocat. Quod diximus de Prælato, dicendum est de patre, tutore, domino; respectu tamen mancipij, non autem respectu famuli ob salarium feruentis: quia mancipium est sub dominio domini, & ad eius curam pertinet actiones mancipij dirigere, non autem famulorum.

RESOL. LVIII. An diuturnitas voluntaria retentionis de re aliena furto ablata, sit circumstantia necessariò in Confessione aperienda?

Suppono, probabilem esse sententiam Petri à Nauarra de restit. lib. 4. c. 4. n. 9. & Tanneri in 2. 2. disp. 4. q. 6. dub. 14. num. 425. qui citat etiam Aragonium & Carbonem, asserentes plura non committi peccata, sed tantum continuari antiquum, quamuis vno anno vel plus iniuste retineatur res

aliena, etiam si fortè sæpius interim offeratur occasio restituendi, aut etiam sæpius renouetur propositum non restituendi; dummodo tamen poenitentia ductus, rem proponat restituere, & postea mutato proposito habeat animum non restituendi.

Hoc supposito quaeritur, an saltem diuturnitas voluntariæ retentionis de re aliena sit necessariò in Confessione aperienda? Tannerus vbi sup. nu. 427. & alij, affirmatiuè respondent; & rationem adducunt, quia licet in tali diuturnitate retinendi rem alienam inuito domino non semper multiplicentur peccata, vt supra diximus, aggrauantur tamen notabiliter. Ergo, &c.

Sed in nostra sententia negatiuè respondendum videtur; quia circumstantiæ aggrauantes non sunt necessariò confitendæ. Sed dicta diuturnitas voluntariæ retentionis rei alienæ, est tantum circumstantia aggrauans. Ergo in Confessione minimè aperienda erit.

Notet hoc Confessarius, & à multis scrupulis immunis erit. Nam poenitens in Confessione satisfaciunt tantum se accusando non restituisse rem alienam; nec interrogandus est de tempore & diuturnitate retentionis, vel de numero peccatorum quæ aliqui in tali diuturnitate committi putant, dummodo, vt diximus, re proposuerit restituere, at postea mutato animo determinauerit amplius restitutionem non facere; quæ omnia valde notanda sunt, quia multum practicabilia.

RESOL. LIX. An qui cum conscientia peccati mortalis ministrat excellentius Sacramentum, debeat dictum Sacramentum in Confessione explicare?

Affirmatiuam sententiam docet Io. de la Cruz in direct. conf. p. 2. de Sacram. in genere, q. 4. dub. 3. concl. 3. & ante illum Ledesma in sum. tom. 1. de Sacram. in genere, c. 6. concl. 8.

Sed ego contrarium asserendum esse puto. Licet enim in tali casu grauius peccetur, attamen in Confessione sufficit dicere, se ministrasse Sacramentum in peccato mortali. Et idem etiam aduersus præfatos Doctores dicendum esse existimo, quando minister esset in aliquo grauissimo & extraordinario peccato, aut si sit multis & grauibus irretitus peccatis. Non enim in tali casu speciem & numerum peccatorum, cum quibus Sacramentum ministravit, opus est explicare, sed sufficit dicere, se Sacramentum cum lethali peccato semel vel toties ministrasse. Et hoc ego intelligo de aliis Sacramentis, excepta Eucharistia. Nam si quis Eucharistiam ministraret cum reatu peccati mortalis, puto non peccare mortaliter, vt alibi fusiè in tract. de celebr. Miss. cum Vasquez & aliis satis probatum est.

RESOL. LX. An Medico satis sit sateri se concessisse licentiam edendi carnes absque legitima causa diebus prohibitis, non manifestando illos ieiunio esse consecratos?

Negatiuam sententiam docet Sancius in suis select. disp. disp. 41. n. 16. quia in tali casu reus est fractionis duplicis præcepti, ieiunij videlicet, & carnis abstinentiæ, vt docet etiam Sanchez in sum.

tom. 1. lib. 4. c. 11. num. 42. & 53. cum Ludouico de S. Iuan in sum. tom. 1. tract. de ieiunio, art. 7. dub. 2.

Sed Montefinus in p. 2. tom. 2. q. 73. art. 2. quæst. 4. num. 47. docet hoc esse tantum vnicum peccatum contra temperantiam, quamuis censeat esse circumstantiam notabiliter aggrauantem. Vnde si hæc opinio esset vera, in nostra sententia dicendum erit, hanc circumstantiam non esse in Confessione aperiendam, tamquam tantum aggrauantem, & non mutantem speciem.

RESOL. LXI. *An si quis furaretur coram Iudice, vel cum manifesto periculo vite, teneretur postea aperire hanc circumstantiam in Confessione?*

Affirmatiuam sententiam docet Vasquez in p. 2. tom. 1. q. 73. art. 9. dub. 3. quia putat in tali casu adesse duo peccata, videlicet peccatum furti, & peccatum temeritatis contra fortitudinem; sicut qui in bello se exponit manifesto periculo mortis absque causa.

Sed mihi placet contraria sententia, quam nouissimè tuetur Tannerus in p. 2. disp. 4. quæst. 3. dub. 3. num. 71. nam pœna huius vitæ, quamuis à peccante præuisa, non addit nouam speciem malitiæ, nisi ea pœna directè sit intenta, ipsumque adeo peccatum tamquam medium ad hunc finem electum. Ratio est, quia qui directè & per se non vult pœnam, sed tantum indirectè & consequenter, is non vult pœnam, nisi ex suppositione peccati. Sed velle pœnam ex suppositione peccati, per se non est peccatum, ut patet. Ergo, &c. Idem dicendum est de eo, qui alteri suadet peccatum, cum periculo incurrendæ pœnæ mortis. Sufficit igitur in tali casu, pœnitentè se accusare commisisse peccatum furti, & non explicare se furatum esse coram Iudice, vel cum manifesto periculo vitæ.

RESOL. LXII. *An si quis omisit v.g. Sacrum propter studium, teneatur explicare in Confessione hanc circumstantiam?*

Affirmatiuè respondet Zumel in p. 2. q. 71. art. 5. disp. 4. qui citat Gandauensem, Gabrielem, & Riccardum. Putat igitur in tali casu studium, ex cuius affectu omittitur Sacrum in die festo, esse peccatum specie ac numero distinctum ab ipso peccato omissionis, ac proinde distinctè in Confessione explicandum.

Sed ego contrariam sententiam sustinendam esse puto, quam docet Valentia, Medina, Azorius, & Vasquez, quos citat & sequitur Tannerus in part. 2. disp. 4. q. 4. dub. 2. num. 15. & 20. Et ratio est, quia voluntas ipsa omittendi, atque etiam actus ille ex se malus, cuius affectu inordinato omittitur aliquod præceptum, per se ac formaliter loquendo, nec specie nec numero distinctum sunt peccatum à subsequente omissione; ac proinde nec distinctè in Confessione aperienda sunt. Actus enim ille ideò malus est, quia ordinatur per modum causæ suæ mediæ ad consummandum omissionis peccatum. Sed in genere moris, vnum peccatum numero censetur actus consummatus peccati, & ceteri qui ad ipsam consummationem ordinantur, si aliunde mali non sunt. Ergo, &c.

Igitur absolute dicendum, quòd actus, qui est causa omissionis, si per se alioqui malus non sit, non est peccatum specie vel numero distinctum à subsequente omissione.

RESOL. LXIII. *An si Clericus v.g. in diurna navigatione abiciat Breuiarium, teneatur aperire hanc circumstantiam, vel ei sufficiat dicere, Vigetis v.g. omisi Horas Canonicas?*

Respondetur sufficere. Ita Tannerus in p. 2. disp. 4. q. 4. dub. 2. nu. 25. & 26. Et ratio est, quia impotentem se reddere ad actum præcepti, solum prohibetur præcepto affirmatiuo de actu exequendo, ac proinde non aliam habet malitiam, quam ipsamet omisio actus præcepti. Ergo, &c. Dicendum est igitur, quòd talis actus, quo quis se reddit impotentem, non est distinctum peccatum ab omissione re ipsa consequente, & ideò sufficit confiteri omissionem ipsam.

Notandum est tamen pro praxi, quòd propositum omittendi, ut & actus ille, quo quis facultatem ademit actum præcepti exercendi, per accidens aliquando in Confessione distinctè explicandum est. Ut si quis v.g. proposuisset per multos dies officium diuinum omittere, sed deinde propositum mutans, non nisi quinquies omisit. Aut si quis in navigatione vel itinere, abiecto Breuiario, cum implicito proposito omittendi Horas per integrā hebdomadam, mox postea resipisceret, vel acquisito Breuiario post tres dies, Horas recitaret: in his inquam casibus, cum longè maius peccatum sit ipse actus ex causa omissionis, quam subsequens omisio, non satis esset in Confessione solam omissionem confiteri.

Notandum est etiam eum, qui post abiectum Breuiarium, dolet de causa omissionis data, non ampliùs peccare omittendo Horas, quamdiu nouam negligentiam in comparando Breuiario non admittit; quia omisio ipsa peccatum non est, si pro tempore quo accidit, non sit in potestate omittentis, vel in sua causa sit voluntaria, ut quia antetempus executionis præcepti hominem de causa data pœnituit, aut quia vel non potuit, vel non debuit cauere secuturam omissionem. Et hæc omnia notauit Becanus in p. 2. tract. 2. c. 3. q. 6. nu. 10. & 11. cum Tannero ubi sup. dub. 3. num. 37. & Villalobos in sum. tom. 1. tract. 3. disp. 6. n. 4. Sed ad alia deueniamus.

RESOL. LXIV. *An sit necessarium in Confessione ipsam omissionem explicare, vel sufficiat tantum se accusare de causa omissionis data?*

Esse explicandam ipsam omissionem putant communiter Doctores, quos sequitur Tannerus in p. 2. disp. 4. dub. 3. n. 35.

Sed contrariam sententiam etiam probabilem esse existimo, quam tuetur Vasquez in par. 2. tom. 1. disp. 94. c. 3. num. 16. & post illum Bonacina de legib. disp. 2. q. 4. punct. 4. num. 8. ex illo principio, in quo docet peccatum omissionis tunc solum imputari, adeoque committi, quando causa culpabilis omissioni datur, ipsam verò omissionem actuale, pro tempore quo præceptum obligabat, quia sub libera potestate omittentis non est, propriè peccatum non

non esse, nec eo quidem modo, quo aliqui actus externus peccati, peccatum dicitur, deriuata scilicet malitia in ipsum ex voluntate; sed esse solum effectum peccati. Quod ita etiam pariter dicendum est de homicidio ex ebrietate, & de pollutione in somno culpabiliter secuta, itemque de vulneratione actuali per emissam sagittam facta, &c.

Sed audiamus Vasquez de hac re differentem. Si hæc omnia exteriora (asserit) quæ diximus, non essent peccata, sequeretur non esse necessarium ea in Confessione exprimere, sed satis esse explicare causam eorum liberè positam fuisse somno, aut ebrietate. Hoc autem est contra consuetudinem fidelium omnium, qui ea semper confitentur. Ergo, &c. Respondeo, non esse exprimenda in Confessione: fideles autem plurimi ea explicant, quia nesciunt ea non esse peccata, vel etiam, quia eo facto rectè explicant culpam, quam commiserunt præbendo causam & occasionem; ideo prohiberi non debent à talium euentuum confessione, præsertim cum ipsa explicatione euentus, optimè explicetur quidquid peccati in causa præcessit, & parum vnū ab alio differt. At si quis præcisè ea exprimere vellet, quæ debet, non est cogendus euentus explicare ratione Confessionis, sed aliquando ratione restitutionis, vel irregularitatis; sed satisfaceret præcepto si diceret, se dedisse proximam causam tali omissioni, vel pollutioni. Nec etiam opus est in Confessione dicere, Ego potu & cibo nimio mihi intulimorbum lethalem; sed sufficit fateri causam illius dedisse. At quando opus externum est secundum se peccatum, quia liberè semper manet sub nostra potestate, tunc debet semper explicari. Ita Vasquez, satis quidem probabiliter, quidquid aliqui obmurmurent. Dicendum est igitur absolute, ipsam actualem occisionem, seu vulnerationem hominis per sagittam, aut homicidium præuisum in ebrietate commissum, vel etiam pollutionem culpabilem in somno, non esse peccata propriè, sed tantum effectus peccati: & ita etiam hanc sententiam cum Vasquez docet nouissimè Layman in *Theol. mor. lib. 1. tract. 1. c. 3. n. 5.*

Sed si aliquis hanc questionem fusiùs explicatam, cum variis Doctorum sententiis videre cupit, adeat Malderum in p. 2. q. 72. art. 6. Lorcam in p. 2. tom. 2. sect. 4. disp. 7. de peccatis. Azorium tom. 1. lib. 4. c. 3. q. 3. Zumel in p. 2. quest. 71. art. 5. disp. 5. Filliucium tom. 2. tract. 21. c. 7. nu. 271. Becanum in p. 2. tract. 2. c. 3. q. 6. Pelantium in p. 2. q. 71. art. 5. disp. 3. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 3. dub. 6. n. 1. & seq.

RESOL. LXV. An pollutio præuisa, sed non intenta in ebrietate, nimia comestione, &c. sit in Confessione aperienda?

RESpondeo negatiuè; nam quando causa est mortalis in genere luxuriæ, tunc est peccatum mortale pollutio præuisa, non autem ut est in nostro casu, quando causa est mortalis in ebrietate, nimia comestione, &c. quia eiusmodi res ex pro-

pria ratione non ordinantur ad pollutionem, & ideo non concurrunt grauiter ad ipsam pollutionem, sed leuiter. At pollutio non est culpa mortalis, prout præcisè volita in causa leuiter illam efficiente. Ergo, &c. Et ita in terminis docet Villalobos in sum. tom. 2. tr. 40. dub. 16. num. 6. Vasq. in p. 2. tom. 1. disp. 115. c. 3. num. 9. Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 45. nu. 17. & nouissimè Granado in 3. p. 2. contr. 6. tract. 4. disp. 6. nu. 12. 18. Sufficit igitur in tali casu pœnitentem se accusare de nimio potu & cibo, & non opus est explicare pollutionem.

Sed plus addit Sancius (attendant Lector) in suis select. disp. disp. 21. n. 15. & disp. 23. n. 29. nam ibi docet, quod verba impudica, cogitationes turpes, & tactus, licet sint crimina mortalia, & sint causæ per se ordinatæ ad pollutionem, non tamen efficaciter putat in illam influere; nam si quando cogitatio turpis est præsens, non influit in pollutionem, quomodo credi potest influxuram quando est absens, utpote in somnis; & ideo pollutio ex tali delectatione præuisa, non autem volita, non erit, ait ille, peccatum mortale, ut diximus de ebrietate. Vide Sancium, & non pigebit; nam in hoc nihil affirmo, sed tantum eius sententiam refero.

Notandum est etiam, pollutionem præuisam, sed non intentam ex actionibus peccaminosis tantum venialiter in genere luxuriæ, non esse peccatum mortale, ut ex tactu v. g. leui manus, visu, verbis, lectione aliquantulum libidinosi, &c. Ita Suarez, Henriquez, Sanchez, Villalobos, Lessius, & alij apud Tannerum in p. 2. disp. 4. q. 8. dub. 6. n. 123. quorum sententiam in nu. 126. probabilem putat. Notentur hæc, quia sæpius in praxi occurrere possunt.

RESOL. LXVI. An diuinationes differant specie, & sint in Confessione aperiendæ?

RESpondeo negatiuè, ut alibi sæpius supra diximus; quia non sunt species omnino diuersæ in genere moris: unde non est necesse cōfiteri, an diuinatio fuerit per inspectionem auium, lineamentorum, &c.

Verum est, quod Syluius in Diuum Thomam 2. 2. q. 95. art. 3. putat, quod si per expressum pactum cum dæmone quispiam diuinaret, id esset exprimendum in Confessione; quia licet eiusmodi diuinatio nō differat specie à reliquis, habet tamè circumstantiam notabiliter aggrauantem: multò enim grauius est dæmones expresse inuocare, quàm aliqua facere, quibus dignum sit ut se dæmones ingerant. Ita Syluius. Sed tu contrarium tene; quia circumstantiæ aggrauantes, ut dictum est, non sunt necessariò in Confessione aperiendæ. Ergo, &c.

Et hæc dicta sufficiant circa præsentem tractatum de circumstantiis aggrauantibus. Quæ quidem, ut dixi, non sunt necessariò in Confessione aperiendæ, licet laudabiliter quis faceret, si illas aperiret, nam hoc conferret ad meritum, & ad emendationem propter verecundiam. Sed nolo imponere onus, ubi non adest.

TRACTATUS VIII.

De Contractibus & Cambiis.

RESOLVTIO I. *An cambium sit licitum, cum pro campfario respondet procurator campforis, non de propriis, vel alienis pecuniis, sed cum pecuniis ipsius campforis, quod cambium hodie est in praxi valde vsitatum?*

ODVS & praxis supradicti cambij inuenitur apud nostrum Megalam, Filliucium, Salonium, & alios vbi inf. Prima opinio docet esse illicitum & vsurarium. Sic tenet ex nostris P. Iustinian. in peculiari suo tr. de cābiis. Lupus in c. vlt. naviganti, §. 2. sub n. 29. ver. sequitur inter tr. diuer. tom. 7. fol. 113. Ioan. Bapt. Cauata tr. de cambiis, tit. de vsur. ver. quero campfores, fol. 242. Idem docet Molina de iust. tr. 2. disp. 404. Mercatus de contr. lib. 4. c. 7. Sotus de iust. lib. 6. q. 10. art. 1. in fi. & q. 13. ar. 1. concl. 3. Comitulus in resp. moral. lib. 3. q. 15. & 16. Tannerus in 2. 2. disp. 4. q. 7. dub. 5. n. 149. & 150. Fabrus de resit. in 4. sent. dist. 15 q. 2. disp. 47. c. 8. nu. 292. Rodericus lib. 3. de annuis redditibus, q. 5. nu. 27. Romoaldus Coli tr. de cambio, c. 22. Palacius lib. 3. de contr. c. 3. Rebellus de oblig. iust. p. 2. lib. 11. q. 6. concl. 3. n. 10. & alij.

Probatur hæc opinio multis rationibus, & primo. In vero cambio sicut interueniunt diuersi domini, sic debet interuenire diuersa pecunia; nam nemo dicitur vnā pecuniam suā commutare cum alia etiam sua. Sed in hoc cambio, de quo loquimur, tota pecunia, quæ datur & accipitur, est pecunia ipsius campforis. Ergo non est vera commutatio. Ergo est cambium siccū & inane. Quemadmodum non esset vera emptio, sed ficta, quando merx & pretium esset eiusdem, & fictè quis emeret suā domum, vel permutaret suū vinum cū suo oleo, vel triticum suū cum alio suo tritico, quod alibi haberet. Secundò, quia ille respondens, & procurator ipsius campforis, censetur vna persona cum campfore; & idè illa solutio, quæ ab ipso efficitur, videtur fictitia & imaginaria, & litteræ erunt inanes. Hæc opinio est probabilior, & consulenda.

Sed contraria est etiam probabilis; & idè illam non audet damnare Azorius p. 3. lib. 10. c. 9. q. 2. & solidè tuentur & docent ex nostris P. Megala in 2. 2. lib. 2. c. 16. q. 3. à num. 33. vsque ad 44. & Naldus in sum. ver. cambium num. 6. Auctor conf. 31. inter consilia Nauar. tom. 2. lib. 5. tit. de vsuris. Salas tr. de camb. dub. 17. Lessius de iust. lib. 2. c. 23. dub. 7. nu. 71. Emanuel Sà ver. cambium. Homobonus de Exam. Eccl. p. 2. tract. 9. c. 17. q. 56. Saluatorius de cambiis, p. 3. num. 5. Filliucius in q. moral. tom. 2. tr. 35. p. 2. c. 8. nu. 436. Bartholomæus à S. Fausto in speculo confess. disp. 19 q. 22. n. 2. Salonius de iust. tom. 2. q. 4. de cambiis, art. 2. contr. 12. Thomas Boninsignius c. 7. de cambiis nu. 7. 8. & 9. & nouissimè Scottia in Conflit. Pont. Epitome 107. Theorem. 291. & Theologus Innominatus in tr. de cambiis edito Mediolani apud Bidellum ann. 1623. vbi n. 76. citat etiam pro hac sententia Martinum Fornarium, &

Cosmum Stella Societatis Iesu, & ita sentiunt etiam multi Theologi nostræ Religionis, & eiusdem Societatis Iesu, à me de hac re consulti.

Probatur ex verbis Pij V. in Bulla quadam data ad Bononienses, & si cupis Pontificis verba audire, hæc sunt: *Che ogni persona possa dar dinari à cambio, è fare che le lettere siano ricapitate sopra essi datori, & così tenerli sui cambi sinche saranno rimborsati da chi hauerà preso i dinari.* Vbi S. Pontifex loquitur absolute sine vllò discrimine & distinctione proprii vel alterius correspondentis, vel propriæ seu alterius pecuniæ.

Adde, quod Salonius & alij norant sic etiam declaratum fuisse à Congregatione Illustrissimorum Cardinalium Archiepiscopo Panormitano anno 1574. re collata cum Gregorio XIII. Summo Pontifice. At quia Iustinianus & alij conantur respondere ad supradicta verba Pij V. & ad declarationē Dominorum Cardinalium, probanda etiam erit hæc opinio rationibus. Nam solutio pecuniæ non fit in loco, vbi recepta est, virtute primi cambij, quod reuera finitur in loco vbi facienda erit solutio; sed virtute secundi cambij celebrati in loco, ad quem missæ fuerunt litteræ. Deinde, si campfor mittat litteras ad proprium factorem, quibus mediantibus, ex pecunia sua vel aliena factor ille cābium ab ipso campfore collatum persoluat, debito illo per alias litteras ad eundem rursus remisso; cur non licebit eidem campfori, vt ex sua propria pecunia illud similiter persoluat? Nam, quod per alios in contractibus ciuilibus præstare licitum est, licebit etiam per nos ipsos similiter præstare. Tertiò, in hoc cambio nullum interesse contingit campfario, quemadmodum si tale cambium solueretur ex pecuniis alterius tertiæ personæ. Ergo cū campfarius non magis grauetur, sed potius obtineat facilitatem in habenda pecunia, & liberatur ab onere quærendi alium qui soluat cambium, hoc non videtur iniquum.

Nec obstant in contrarium adducta, nempe cāpforem in hoc casu emere pecuniam à suo correspondente, qui censetur vna persona cum ipso campfore, ac proinde solutio videtur fictitia & imaginaria. Nā respondetur in nostro casu respondentem campforis duplex officium præstare, & ipsius campforis, quatenus acceptat solutionem, & campfarij, quatenus pecuniam soluit; nihil enim refert ad iustitiam contractus, vt vna persona gerat vices duarum personarum: & passim habetur in iure, vt diuersis respectibus, possit vnus diuersas representare personas, vt ex multis probat Molfesius in sum. tom. 2. tract. 12. c. 7. nu. 51. & Seaccia vbi inf. Sic in nostro casu non interest, an dictæ personæ sint diuersæ, vel eadem, modò id arbitrio eius, cuius interest, relinquatur; & sic in mutuo, ipse met mutans potest esse fideiussor, seu asscurator, volente & consentiente mutuario. Item solutio huius

ius cambij non est fictitia, neque litteræ redduntur inanes, quia postquam correspondens campforis soluit pecunias in loco nundinarum, non mittit easdem litteras, sed finitur illud primum cambium, & fiunt nouæ litteræ campfarij, conficiendo secundum cambium, per quod soluuntur pecuniæ in eodem loco, in quo primum solutæ sunt. Hæc opinio, ut dixi, mihi videtur probabilis; nam potissimæ rationes oppositæ sententiæ duæ sunt. Prima, quod idem gerat duas personas. Secunda, quod campfarius vendat pecuniam illi commodatam ab emptore, vel permutet eandem. Sed hæc argumenta, saltem probabiliter, soluuntur ab auctoribus secundæ sententiæ, & in specie ab Auctore *conf. 31. inter consilia Nauarri vbi sup.* Ergo hæc sententia erit probabilis. Circa præsentem questionem vide Scaccia *tract. de commerciis & cambio, §. 6. Gloss. 1. à n. 2. vsque ad n. 89.*

Sed caueant campfores, ne in his cambiis habeant peruersam intentionem lucrandi ex dilatione solutionis, quia hæc intentio erit vsura metælis; sed solum dēt ad cambium cum animo negotiandi illā pecuniam, eo modo, quo licitè fit inter mercatores, siue adsit lucrum, siue non: & ad hoc aduertant præcipuè mulieres, & aliæ priuatæ personæ, quæ dant ad cambium, ut modò videbitur.

RESOL. II. *An supradictum cambium licitè exerceatur non solum à mercatoribus, sed etiam à personis particularibus & priuatis, ut mulieribus, &c.*

Aliqui negant, sed immeritò; nam rationes excusantes supradictum cambium inter mercatores, excusant etiam illud & inter personas priuatas, dummodo habeant aliam pecuniam apud se; utrobique enim soluitur cambium per institorem, qui vicem gerit campforis & campfarij, & apud ipsum dicitur pecunia virtualiter & credito esse, & sic vtriusque munus conuenienter exercet. Ceteras rationes inuenies apud Naldum *in sum. ver. cambium, num. 6. & seq.* qui in terminis latè docet hanc sententiam.

Sed an supradictæ personæ possint continuare tale cambium, dubitat Filliucius *tom. 1. tract. 35. p. 2. c. 10. nu. 471.* quia non possunt, ut mercatores, esse moraliter certi tantumdem lucri ipsis cessaturum ex mora, quia videlicet eandem pecuniam ad cambia exponerent. Sed Naldus *vbi sup.* docet, etiam recambia in supradictis personis esse licita: & opinio Filliucij procederet, si recambium esset licitum solum ratione lucri cessantis, & non quia est nouus contractus emptionis & venditionis, ut videbis infra in *Res. 5.*

RESOL. III. *An agens seu respondens in supradicto cambio, debeat esse mercator, seu persona diues?*

Respondeo negativè; potest enim esse quelibet persona, licet sit pauperrima, dummodo substantialia supradicti cambij efficiat, litterasque mittat, & alia necessaria faciat. Ita Antonius Saluatore *in tract. de continuat. cambiiorum, p. 5. n. 25.*

RESOL. IV. *An cambium, vulgò dictum con la Ricorsa, de quo supradictum est in Resol. 1. differat ab illo, quod vulgò dicitur con le continuazioni?*

Respondeo non differre substantialiter, sed solum accidentaliter; nam cambium continuationum reducitur ad duas personas, cambium vero recursæ ad tres; nempe qui dat pecunias, qui illas recipit, & exactor seu institor, qui in nundinis soluit & exigit pecunias: in ceteris vero conueniunt, nam recambia seu cambia continuationum non sunt nisi cambia reiterata, seu nouæ emptiones & venditiones, sub iisdem tamen iustitiæ regulis, quæ necessariae sunt pro cambio recursæ. Et ita docet Antonius Saluatore *tr. de contin. cam. in Præclud. n. 4. & 5. & Filliucius tom. 2. tr. 35. p. 2. c. 11. n. 480.*

RESOL. V. *An dictæ continuationes seu recambia, sint licita ratione tantum lucri cessantis, vel damni emergentis?*

Affirmatiuè respondet Lessius *lib. 2. c. 23. dub. 9. nu. 82.* & post illum Salas *tr. de cambiis, dub. 22. n. 1.* & Filliucius *tom. 2. tr. 35. p. 2. c. 10. n. 471.* & ideò asserunt, quod campfor non potest pacisci cum suo campfario, ut si elapso termino non soluerit, teneatur eandem summam accipere ad recambium, & illud continuare; nisi certò constet, tantum lucri illum ex illa summa amissurum, quātum ex recambio perciperet, & campfarium nolle aliter compensare lucrum cessans, vel damnum emergens.

Sed his non obstantibus, puta Scortia *in Bull. Pont. Epitom. 107. Theor. 289.* cambium esse nouam emptionem & venditionem, vnde ipse sic ait: Recambium est iteratum cambium procedēs ab antecedenti, cum eodē debitore, aucta forte ex lucro præcedentis, nisi vitietur aliud se, est pariter licitū: ita ut etiam ex prioris cambij lucro, possit lucrum in cambio, tam prima quàm aliis vicibus iuste & legitime capi, quia semper est emptio & venditio scutorum de marca, tamquam mereis: dicique non debet interesse alterius interesse, sed lucrum capitalis, seu sortis, conuerso iam priori lucro superioris cambij in partem sortis, non secus ac reliqua fors lucris facta ex cambiis realibus factis cum aliis campfariis. Cum igitur recambium nihil aliud sit, quàm nouum reale cambium alterius summæ pecuniarum, alterius lucri diuersi temporis, virtute nouarum litterarum, pretio legitime composito, & debitis circumstantiis, ut licitum fuit primum, eisdem circumstantiis factum, ita licitum erit hoc secundum, quod recambium appellamus, siue fiat cum recursæ, siue absque ea, v. g. medio proprio procuratore, certum est, semper in recambio extinguī realiter per acceptationem litterarum & solutionem realem seu virtualem, cambium præcedens, siue fiat cum noua persona, ut puta si creditor alias cambij litteras acceptet à debitore sui debitoris, siue cum eodem priore debitore; vnde etiam posteriores nouæ litteræ cambij, priores extinguunt. Ita Scortia *vbi sup.* Quod autem cambium sit emptio & venditio, docet etiam Boninsignius *tract. de cambiis, c. 7. n. 23.* Scaccia *de commer. §. 1. q. 4. nu. 21.* & alij penes ipsum. Et sic supradictæ continuationes, siue cambia, non solum iustificantur ratione lucri cessantis, sed etiam ratione emptionis & venditionis. Sed aliqua dicenda sunt circa provisiones supradicti cambij.

RESOL. VI. In quānam quantitate sumenda sunt prouisiones cambiorum?

EX inueterata & immemorabili inter mercatores consuetudine, pro prouisione cambij, debetur tertia pars scuti pro singulis centenariis scutis, secundum pecuniam, de qua soluitur cambium, seu efficitur assignatio. Ita Bonifignius de Cambiis, c. 7. Romoaldus Coli de Cambiis, cap. 21. Scaccia de commercijs, §. 3. Gloss. 3. num. 12. Scortia in Bull. Pont. Epit. 107. Theor. 291. Filliucius tom. 2. tract. 33. part. 2. c. 10. n. 475. & alij penes ipsos.

RESOL. VII. An dicta quantitas tertiæ partis scuti pro centenariis sit iusta, etiam in prouisionibus, quæ sumuntur in recambiis & continuationibus?

HÆc quæstio est multum difficilis, & hic opus, hic labor est. Aliqui affirmatiuè respondent, quia in omnibus mundi nundinis recipitur integra tertia pars vnius scuti aurei pro centenariis, etiam pro prouisionibus recambiorum & continuationum. Ergo dictæ prouisiones sic integræ receptæ sunt iustæ, Probo consequentiam. Nam vt benè aduertit Bonifignius tract. de cambiis, cap. 7. n. 23. de iustitia vel iniustitia quantitatibus prouisionum, standum est communi arbitrio mercatorum. Sed, vt dictum est, communiter omnes mercatores, ex inueterata consuetudine, recipiunt prouisiones modo supradicto. Ergo minimè de eorum iustitia dubitandum est.

Sed non desunt contrarium sentientes; nam prouisiones debentur pro labore, vt notat in specie Romoald. Coli tract. de camb. c. 21. at in recambiis & continuationibus, non est idem labor vt in cambiis realibus. Ergo, &c. & idè Malderus in 2. 2. tr. 5. cap. 4. dub. 7. putat, quod in recambiis, prouisiones vix iustè integræ accipiuntur, eò quod facilius & securius eadem cambia continuantur, quàm noua ineantur.

Possent tamen aliquis respondere, consuetudinè habentem vim legis, vt in simili dixit Nauarr. conf. 31. de vsur. circa prouisiones cambiorum, non considerasse magnitudinem, seu paruitatem laboris in vnoquoque genere cambij, & in casibus particulatim, sed in vniuersum; & idè constituisse pretium pro quouis labore in genere. Ergo, &c. Deinde, licet campfores in recambiis non ita laborent, vt in cambiis realibus, tamen ipsi laborare vellent in dictis cambiis realibus, & sumere prouisiones, & de facto laborarent si campfarij soluerent pecuniam, nam illam darent ad cambia realia, ex quibus prouisiones sumerent. Ergo etiam in recambiis, prouisiones integrè illis debentur, quia ex culpa campfarij prouenit, vt campfores in cambiis realibus dictas prouisiones integras non recipiant; nam si statuto tempore pecuniam soluerent, illam, vt dictum est, ad cambium reale alteri darent, & ex ipso prouisionem acciperent. Et idè Lessius lib. 2. c. 23. dub. 10. nu. 84. Salas de camb. dub. 22. nu. 3. Filliucius tom. 2. tract. 35. p. 2. c. 10. nu. 471. & alij, non asserunt campfores in recambiis non posse recipere integras prouisiones, quia non ita laborant, vt in cambiis realibus; non inquam, hoc asserunt, sed

docent absolute in continuationibus posse campfores sumere consuetas prouisiones, ratione lucri cessantis; quia si campfarij soluerent statuto tempore, campfores cum aliis alia cambia realia efficerent, ex quibus prouisiones reciperent. Ergo, &c.

Secundò, aliqui respondent, quod prouisiones non solum debentur ratione laboris, sed ratione periculi amittendi sortem principalem; periculum verò, quod etiam in cambio recurrit & continuationum adest, explicuit Antonius Saluatore tract. de contin. cambiorum, p. 5. nu. 45. vbi sic asserit: Nego, ch' sia maggior pericolo al cambiista mentre che, chi piglia à cambio, trà a pagare ad vn terzo per compire la partita, è non la tra allo stesso cambiista, perche se bene tanti vi ponno essere pericoli, quanto vi interuengono pagatori d' campfarij, ad ogni modo vi ponno anche essere altri tanti pericoli, nella ricorsa d' anni; masime se chi piglia à cambio è negoziante, il quale lungo tempo carrico di debiti patisce interesse, che se bene il primo anno che piglia à cambio con la ricorsa al cambiista, egli è stimato bon debitore, puo nondimeno in successo di tempo, diuenir cattiuo, e piacesse à Dio ch' il più delle volte questi tali non fossero nascostamente cattiuu fin al principio, come l'esperienza tutto dimostra. Ita ille.

Sed instabis, & dices; pericula esse inæqualia, & posse quidem cambium cum aliquo esse periculosum, nò verò cum omnibus, & æqualiter. Sed prouisiones, ratione periculi, æqualiter ab omnibus sumuntur. Ergo erunt iniustæ. Confirmatur, quia qui vendit pecunia credita, licet se exponat periculo perdendi pretium, non potest tamen æqualiter sumere aliquid plus ab omnibus, sed secundum æstimationem periculi, plus vel minus.

Fateor, hoc argumentum apud me validissimum esse; sed non reticeam, ad ipsum respondere Scacciam vbi sup. in tract. de commerc. §. 3. gloss. 3. nu. 12. vbi ait: Quod in cambiis, ratione periculi, prouisiones iustè recipiuntur, non obstante, quod pericula sint inæqualia, & cambij debitor sit minus idoneus, siue magis idoneus, id est, siue cambium sit periculosum, siue non; & hoc non solum in foro externo, sed etiam in foro conscientie. Et ratio, quam adducit, hæc est, quia lex conscientie debet esse de re possibili. Sed est impossibile cognoscere minutatim qualitates & quantitates periculi, tum quia periculum est in incerto euentu rei, & idè potest contingere, vt vbi maius appareat, euanescat, & vbi minus, ibi succedat; tum quia circa rerum euentus, varias habent opiniones, & inæquali tenentur timore. Quare si lex positua, vel consuetudo (vt est in casu nostro inueterata & immemorabilis) vnum æquale statuerit pretium, illud erit tutum etiam in foro interiori, aliàs magna conscientiarum confusio & perplexitas posset oriri. Ita Scaccia.

Possunt igitur in hoc casu dicere campfores, vt in simili dixit Nauarrus conf. 31. de vsur. consuetudinem hanc habere vim legis, & non considerasse, vt suprà diximus de labore, magnitudinè, seu paruitatem periculi in vnoquoque casu, & in particulatim, sed in vniuersum; & idè constituisse pretium pro quouis periculo in genere. Vnde ex his patet responsio ad confirmationem argumenti pro contraria

traria sententia, de vendente scilicet pecunia cre-
dita, qui non potest æqualiter ab omnibus eandem
summam accipere, pro periculo amittendi sortem.
Nam respondeo, esse disparem rationem inter
vtrumque casum; nam in venditione ad creditum,
non adest consuetudo immemorabilis, sumendi
aliquid amplius æqualiter ab omnibus ratione pe-
riculi, ut est in cambio.

Sed rursus instabis contra supradicta; nam da-
to & concessio, quod prouisiones non solum pro
labore, sed etiam pro periculo sortis principalis
sumantur, adhuc videntur iniustæ, si integræ su-
mantur, saltem in casu, quando campsores reci-
piunt fideiussores & pignora, nam cessat periculum.
Respondeo, quod etiam dato pignore, & fideiuf-
sore, possunt sumi dictæ prouisiones. Nam, ut be-
nè notat Scaccia de *commer.* §. 3. Gloss. 3. nu. 11. pignus
potest esse obligatum anterioribus creditoribus,
& fideiussor potest esse ære alieno grauatus. Ergo,
etiam cum pignore & fideiussore, remanet adhuc
periculum. Notandum est etiam, quod in nundini-
is, mercatores in taxando interesse cambi, non
respiciunt ad periculum, ut aliquid amplius in su-
pradicto interesse apponatur ratione periculi,
quod campsores possunt habere, amittendi sor-
tem principalem.

Sed his non obstantibus, habeo aduersus supra-
dicta firmum argumentum; nam campsores reci-
piunt prouisionem ex conventionione facta cum suis
agentibus. Prouisiones etenim ex natura rei de-
bentur agentibus, & non campsoribus. Ergo ne-
cessario sequitur, quod debentur tantum ratione
laboris, & non periculi. Nisi dicas, agentes omnia
efficere cum periculo campsores, stante eorum
ordinatione soluendi, ut vulgò dicitur, *sopra di loro*.
Ergo recipiant prouisiones, etiam ratione pericu-
li, quo subiiciuntur campsores.

Sed in cogita; nam hæc omnia disputationis
caussa scripta esse volo in gratiam Confessariorū
& Responsorum casuum conscientia, ut ipsi ta-
men videant, an sint probabilia, necne. Ego verò
campsoribus consulerem, ut à campfario non su-
mant in continuationibus integrum interesse cam-
bi, sed statuunt pactum, ut interesse non excedat
aliquam summam, inter ipsos benè præuisam: &
tunc pro relaxatione ista, non est illis setupulus im-
ponendus circa prouisiones; nam si aliquid am-
plius in prouisionibus sumant, iam illud remittunt
in interesse cambi; difficultas esset, quando inter-
esse cambi non excederet summam præfixam. Et
in hoc casu, quod rarò solet accidere, recurrant ad
Confessarios, & viros expertos, & eorum deter-
minationi acquiescant. Sed ad alia procedamus.

RESOL. VIII. An campsores possint in recambiis & con-
tinationibus exigere toties quoties dictas prouisiones?

Noster P. Molfesius in *sum. tom. 2. tract. 12. cap. 7.*
numer. 66. 111. cum seq. negatiuam sententiam
docet.

Sed in praxi contraria obseruatur, & illam de-
fendit Lessius lib. 2. c. 23. dub. 9. nu. 84. ubi docet, pos-
se in rigore campsores dictas prouisiones exigere,

Part. I.

& hoc titulo lucri cessantis, supponendo campso-
rem, siue eius respondentem, percepturos eas ab
aliis, si campfarius in tempore præfixo soluisset. Et
hanc sententiam Lessij, etiam post illum, docet Sa-
las tract. de cambiis, dub. 22. n. 3. & Filliacius tom. 2. tr.
35. p. 2. c. 10. n. 471.

Sed ex Scottiavbi sup. in Bull. Pont. epit. 107. theor.
289. dicendum est, recambia non esse licita ratio-
ne lucri cessantis, sed quia sunt nouæ emptiones &
venditiones; & ideo sicut in cambiis realibus iuste
sumuntur prouisiones toties quoties cambia effi-
ciuntur, ita sumendæ erunt & in recambiis.

RESOL. IX. An campfor possit toties quoties recipere
duas prouisiones, vnam in loco ubi efficitur cambium;
alteram in nundinis, quam recipit eius Agens?

Negatiuè videtur prima facie respondendum,
ex verbis Romoaldi Coli tract. de cambiis, c. 21.
circa fin. ubi sic asserit: Bisogna auertire che Gioanne
non sia grauato due volte a pagare lo stipendio, ò pro-
uisione vna volta à Pietro, & vn'altra volta all' Agente
di Pietro.

Sed hæc verba aliqui putant esse vera in casu de
quo loquitur Scaccia de *commer.* §. 3. Gloss. 3. num. 15.
non autem in casu, de quo postea loquitur supra-
dictus Scaccia num. 20. quia creditor soluendo sibi
ipsi de mandato sui debitoris, contrahit non so-
lum pro se, proprio nomine, sed contrahit etiam
procuratorio nomine, pro suo debitore. Nam de-
bitor dum mandat ei, ut soluat sibi ipsi, necessario
mandat etiam, ut nomine ipsius debitoris accipiat
cambium à se ipso, ut inde sibi soluat. Sed si debi-
tor mandaret alicui tertio, quod acciperet cam-
bium pro suo debitore, & solueret creditori; de-
beretur huic tertio: tum quia exequendo manda-
tum sibi iniunctum laboraret, tum quia accipien-
do cambium remaneret obligatio danti. Ergo ea-
dem debetur creditori, qui accipit cambium à
se ipso, ut soluat sibi ipsi. Ita Scaccia. Vnde Bonini-
gnus tract. de cambiis, c. 5. nu. 10. sic asseruit: Prouisio
soluitur à capientibus ad cambium semel ubi re-
cipitur: iterum verò Lugduni aut alibi, quod debi-
tum trahunt.

Igitur, sicut in nundinis debetur campfario pro-
uisio, sic & in reditu ex nundinis alia etiam debe-
tur prouisio, in casu tamen quo campfarius non
vult ipse rationes accipere, libros tenere, & alios
labores necessarios facere, sed id committit fa-
ciendum campfario, qui de eius ordine negotium
peragit, & illum à supradictis laboribus eximit.
Vnde si alia persona, diuersa à campfore, hæc om-
nia faceret de mandato campfarij, illi quidem, ut
omnes concedunt, deberetur prouisio; quare ergo
erit deneganda campfario, qui etiam de mandato
campfarij hoc efficit?

RESOL. X. An debeat vna tantum prouisio pro cam-
bio magno ac pro paruo, v. g. pro mille ac pro cen-
tum?

Aliqui viri docti affirmatiuam sententiam te-
nent, quia prouisio debetur pro labore. Sed
idem

M

idem

idem labor sustinetur pro cambio magno, ac pro paruo. Ergo eadem debetur prouisio.

Sed ego contrarium facientem non damnarem ad restitutionem, & contraria sententia mihi non placet, quia Romoaldus *Coli tract. de cambiis*, c. 21. Scaccia *tr. de commer. §. 3. Gloss. 3. nu. 475.* & alij, communiter asserunt absolute pro prouisionibus deberi mercatoribus vnam tertiam partem pro singulis centenis, vnde Scortia in *Bull. Pont. epit. 107. theore. 291.* asseruit, quod si summa cambij sit vnus millionis; lucrum prouisionū erit scut. 3333.

Ad argumentum verò contrarię sententię posset aliquis respondere, quod Notarij conficiendo aliquam scripturam, recipiunt longè diuersum ac maius stipendium, quàm pro alia eodem labore confecta, quia illa prior continet maiorem pecuniarum summam, quàm altera. Sed hoc accidit in casu nostro. Ergo. Item, sartor conficit eodem labore vestem ex panno, & ex auro confectam, & tamen recipit maiorem mercedem pro hac, quàm pro illa conficienda. Ergo.

Adde etiam, quod aliqui asserunt, vt suprà visum est, prouisiones deberi non solum ratione laboris, sed etiam periculi. Sed qui dat in cambio maiorem pecuniarum summam, maius periculum in se suscipit. Ergo maiores debet percipere prouisiones. Sed de hoc vide sup. in Resol. 7.

RESOL. XI. *An id quod campforibus debetur ratione prouisionum & interesse, possit ab ipsis adiuci sorti, vt cambium magis augeatur?*

Negatiuè respondendum videtur, per ea quæ latè adducit nouissimè doctus Narbona in 3. p. *Recop. lib. 5. tit. 18. leg. 13. gloss. 2. nu. 32.* & seq. & ita in terminis docet hanc sententiam Malderus in 2. 2. D. Thome, *tr. 5. c. 4. dub. 10.* & Molfesius in *sum. tom. 2. tract. 12. c. 7. n. 113.*

Sed ego contrariam sententiam probabilem & tutam in praxi esse existimo; & ita tenet ex Societate Iesu Lessius *lib. 2. c. 23. dub. 9. n. 85.* & Salas *tr. de cambiis, dub. 22. n. 4.* quia campsores moraliter certi sunt, se illud potuisse statim aliis ad cambium dare, & per illud lucrari; & ita ratione lucris cessantis, possunt illud sorti principali vnire, vt cambium augeatur.

Hoc etiam concedit ex alio principio Scortia in *Bull. Pont. epit. 107. theore. 289.* nempe ratione noui contractus emptionis & venditionis. Vide etiā Scacciam *de commer. §. 6. gloss. 1. n. 8.* & Saluatorium *tract. de contr. cambiorum. p. 5. n. 43.*

RESOL. XII. *An consuetudo campforum de non accipienda solutione sortis, nisi simul soluantur detrimenta cambiorum sit licita?*

Respondeo affirmatiuè; & præter Lessium *lib. 2. c. 23. dub. 10. num. 87.* Salas *tr. de cambiis, dub. 25. n. 2.* Fillucium *tom. 2. tr. 35. p. 2. c. 10. n. 472.* tenet etiam hanc sententiam Malderus in 2. 2. D. Thom. *tr. 5. c. 4. dub. 10.*

Igitur potest campfor, cui pro sorte debentur decem, pro interesse autem & prouisionibus tria, quando ad computum recipit tria, ea accipere in

solutum pro interesse & prouisionibus; & non tenetur tria minuere de sorte. Rationes verò huius sententię inuenies apud citatos Doctores. Nam ego in his meis laboribus non latè disputare, sed solum deliberare volo.

RESOL. XIII. *An campsores dantes ad cambium modo vt suprà, sint in foro externo tamquam vsurarij puniendæ?*

Nouissimè Adamus Tannerus in 2. 2. D. Thome, *disp. 4. q. 8. dub. 5. n. 148.* & Lessius *lib. 2. c. 23. dub. 7. n. 72.* affirmatiuam sententiam docent.

Sed immeritò quidem; nam, vt benè docet Antonius Saluatorius *tr. de continuat. cambiorum, p. 2. n. 8.* Chi cambia con la ricorsa, non vien presunto, d castigato in foro fori, come vsurario, ma che se li conuiene con algun litigare sopra questo nelle Ruote di Genoua, & d'altri Prencipi, & etiandio nella Rota di Roma Rota delle Rote, e Rota che da lume all' altre, si giudica à fauore di chi cambiando chiede l'interesse della ricorsa; come vltimamente haue ottenuto, il Signor Hettore Fiesco in Roma in vna sua causa, ch'egli agito contro il Signor Contestabile Colonna. Ita Saluatorius, vide etiam Doctores citatos vbi suprà.

RESOL. XIV. *Vtrum campfor, qui bona fide dedit pecuniam Petro ad cambium soluendam Messana, existimans ipsum habere pecuniam in tali loco, & postea comperiat non habere, possit tantum exigere, quantum lucris percepisset, si Petrus Messanæ soluisset?*

Negatiuè respondet Salas *de cambiis, dub. 15. n. 2* qui citat Ledesinam & Vegham, vbi asserit tale cambium esse siccum, & sic campforem nihil ultra sortem recipere posse, & si receperit, teneri ad restitutionem ipsius, nisi bona fide consumpserit; quia tunc solum tenetur restituere id, in quo factus fuit ditior; posse tamen exigere à campfario damnum emergens, & lucrum cessans ex ea fraude. Et rationem adducit, quia qui fide & sine animo se obligandi, aliquid promissit, non tenetur implere in foro interno, sed tantum tenetur de damno emergente, & lucro cessante.

Hæc opinio est probabilis, sed contrariam probabiliorem existimo, quam sequitur Molina *de iust. tom. 1. tr. 2. disp. 404. nu. 7.* & post illum Lessius *lib. 2. c. 23. dub. 7. n. 69.* Quia cum campfor bona fide contractum ex parte sua impleuerit, tenetur alter quoque ex parte sua implere quantum potest, vel soluere quantum interest campforis eum impleri, alioquin contractus semper paterent fraudibus, & contrahentes possent cum magno suo incommodo eludi.

RESOL. XV. *Vtrum campfor possit cum campfario à principio pacisci certum & determinatum interesse, etiam in casu non solutionis?*

Negatiuè videtur respondendū cum Fillucio *tom. 2. tract. 35. p. 2. c. 7. num. 424.* Homobono *de Exam. Eccles. p. 2. tr. 9. c. 15. q. 4.* & aliis, ex Bulla Pij V. prohibentis taxationem à principio, seu certum aut determinatum interesse in cambiis.

Sed

Sed cum hæc prohibitio fundetur in præsumptione fraudis usurariæ, in foro conscientiæ valebit dictum pactum de certo interesse, si moraliter constet istud iustum esse, etiam in locis ubi dicta Bulla Pij V. recepta est. Et ita docet Lessius lib. 2. c. 23. dub. 11. num. 90. Reginaldus tom. 2. lib. 25. cap. 34. n. 467. & alij.

An verò in tali casu campfor peccet mortaliter? affirmatiuè respondet Salas tract. de cambiis, dub. 13. n. 2. & Rebellius p. 2. lib. 11. q. 13. n. 5. ubi sic asserit: Quando modus aliquis contrahendi prohibetur ad tollendas occasiones peccandi, etsi nulla iniustitia de facto in aliquo particulari euentu occurrat, non proinde ratio legis vniuersim cessat: quoties verò ratio legis vniuersim non cessat, nec etiam ipsa lex. Quare in proposito euentu, prædicta Pij V. prohibitio obligabit, cum certum sit non tolli peccandi occasiones, si relinquatur libertas determinandi certum pretium ab initio, ratione interesse verisimiliter futuri, licet interdum æqua determinatio fiat. Ita Rebellius.

Sed ego puto, in tali casu campforem non peccare, neque dictum motum Pij V. obligare in foro conscientiæ. Et aduersus Rebellium assero cum Granado in p. 2. contr. 7. tract. 3. p. 2. disput. 15. sect. 2. & aliis, quos citauimus in tract. de legib. quòd quando cessat ratio legis, etiam in particulari, cessat eius obligatio. Sed totum hoc accidit in casu nostro. Ergo, &c. Et ita etiam docet in terminis cambiorum Emanuel Sà verb. Cambium, n. 6. ubi ita ait: Etiam in eodem Regno, licet cambium per litteras, etsi id lex aliqua prohibeat: præsumit enim fraudem, quæ si absit, non intendit prohibere.

Idemque dicendum de cambiis omnibus aliqui licitis, aut cambiorum licitis conditionibus, si lege aliqua prohibeantur; cessante enim fraude, quam lex præsumit, fieri possunt, nisi ex ipsa lege vel consuetudine constet oppositum. Sic ille. Notandum est tamen, quòd omnes Doctores citati concedunt, Pium V. non prohibere pactum de lucro incerto, si in loco constituto campfarius nō soluat tempore determinato; sed Pontifex in illa Bulla loquitur tantum de pacto lucris certi.

RESOL. XVI. An contractus massarij ad mercatorem, qui vulgò dicitur, alla meta, sit licitus, qui contractus passim celebratur in hoc Sicilia Regno?

RESPONDEO affirmatiuè, etiam si non sit agricola, neque dominus prædiorum habens frumenta iure terragiorum, neque in solidum se obliget cum aliquo, qui talis sit; quidquid in contrarium videatur docere Muta dec. 52. n. 11. Et ratio est, quia licet ita contrahens non habeat frumenta aliquo ex tribus modis, ut diximus; habet tamen modum, & potentiam, & possibilitatem habendi supradicta frumenta; nam potest illa emere tempore consueto & præfixo in contractu, ut tradat emptori: & iste contractus, si contrahentes habeant animum emendi & vendendi frumenta, est licitus, quia reducitur ad contractum emptionis & venditionis: neque aliquod continet periurium, quia verum iuratur, nempe tradendi frumentum tempore præfixo.

Pars I.

Nec valet dicere, quòd in isto contractu vnus ex contrahentibus vendit frumentum, quòd non habet neque in potentia, quia non est agricola, neque est dominus prædiorum. Ergo talis contractus non est contractus emptionis & venditionis, sed mutui palliati. Nam respondetur, quòd iste habet frumentum in potentia morali, quia habet possibilitatem emendi, vel alio modo habendi frumenta tempore, quo debet emptori illa consignare: & idèd quando contrahit, dicitur habere frumentum. Sicut enim agricola dicitur habere frumentum in potentia, quia illud habebit ex suo agro; ita iste habet frumenta, quia illa suâ pecuniâ est empturus; & hoc sufficit ad venditionem.

Adde, quòd etiam licitè quis potest vendere frumentum alienum, quòd non habet, nec habere potest; nam ut communiter Doctores asserunt, potest quis vendere rem alienam, quam minimè habet: & venditor in tali casu tenetur emptori ad euictionem, & ad pretium rei venditæ, & ad damnum subsecutum ex tali emptione; neque ad aliud obligatur.

Ex his sequitur, quòd qui non habet frumenta, neque habet facultatem illa emendi, mentitur, & est periurus, si hunc contractum celebret; quia iurat falsum. Et ita peccant contrahentes tali pacto cum filiisfamilias, quos sciunt non posse tempore præfixo talia frumenta habere, & consignare; vel cum aliis personis, quæ, ut diximus, nō solum actu frumenta non habent, sed neque in potentia, quia possibilitatem non habent habendi illa.

Notandum est verò, quòd si non habens frumenta, neque possibilitatem habendi, nihilque de hoc cogitans, ad subueniendum suæ necessitati, & bona fide ita contrahit, quia alij in foro ita solent communiter contrahere, puto supradictum non peccare, neque ad restitutionem teneri; quia talis contractus, licet materialiter sit illicitus, ex obiecto tamen & formaliter est licitus. Et ita etiam sentiunt aliqui Theologi ex Societate Iesu, à me de hac re consulti. Sed quia in tali cōtractu apponitur pactum, ut si venditor frumenta non tradat, possit emptor illa emere, ut vulgò dicitur, *alli maggiori valute*, idèd quæritur,

RESOL. XVII. An si in supradicto contractu venditor non tradat frumenta tempore præfixo; possit emptor petere & accipere summum in illo anno frumentorum valorem, qui dicitur le maggiori valute?

RESPONDEO negatiuè, quia non est certus an vendidisset illa frumenta eo tempore, quo illo summo pretio valebant; idèd ex pretiis præteritis debet relinquere pretium rigorosum, & infimum, & accipere medium. Igitur si ab Augusto usque ad mensem Ianuarii, pretium frumenti fuit aliquando tarenorum 40. aliquando 45. & aliquando 50. non sumatur in tali casu pretium infimum, quòd fuit tarenorum 40. nec rigorosum, quòd fuit tarenorum 50. sed medium, nempe tarenorum 45.

Sed si in illo tempore, quo frumentum valuit tarenos 50. emptor illud vendere determinasset, posset

posset utique summum valorem accipere, non autem si in illo tempore nihil de tali venditione cogitavit vel determinavit. Et ita in simili casu docet Villalobos in *sum. p. 2. tract. 21. dub. 7. num. 10.* Salas *tract. de empt. & vend. dub. 30. num. 5.* Lessius *lib. 2. c. 21. dub. 4. n. 28.* Azorius *p. 3. lib. 8. c. 9. quest. 1. in fin.* Molina *tom. 2. tract. 2. disp. 355. n. 6.* Salonijs in *2. 2. tom. 2. q. 88. art. 2. contr. 21. n. 6.* Pitigianus in *4. sent. tom. 2. dist. 15. concl. 6. in fin. fol. 205.* & Bonacina de *contr. disp. 3. q. 2. punct. 4. n. 16.*

Sed licet hoc sit verum, & consulendum; pro contraria tamen parte potest adduci doctrina Vasquez *Opusc. de restit. cap. 5. §. 1. dub. 12. num. 77.* & communiter aliorum Doctorum apud Lessium *lib. 2. cap. 12. dub. 16. num. 109.* nempe, quod si incertum sit quo pretio, aut in quo statu dominus rem furatam erat venditurus, tunc in tali casu tenetur restituere secundum optimum statum, & summam æstimationem, quam interea habuit. Et ratio est, quia in eo statu vendi poterat: & in dubio melior est conditio innocentis, & in eius favorem est inclinandum. Sed eadem est ratio in casu nostro, quia venditor iniuste detinet frumentum, & illud non tribuit emptori. Et emptor tale frumentum poterat vendere eo tempore, quo carius valebat. Ergo restituendum erit secundum summam æstimationem; quia, ut diximus, in eo statu vendi poterat. Et ideo ex hac doctrina multi viri docti de hac re à me consulti, non obligant ad restitutionem ita facientes; sed an probabiliter remitto me iudicio aliorum.

RESOL. XVIII. *An talis contractus possit sapius renouari?*

Respondeo affirmatiue, citra fraudem & affectum auaritiæ; quia subsequentes contractus cum requisitis suprapositis, sunt etiam contractus emptionis & venditionis. Itaque tempore mensis Augusti, si venditor non possit neque frumentum neque pretium soluere, potest celebrare denuò hunc contractum; & quoties non est soluendo, toties illud renouare: dum tamen habeat spem in præfixo tempore habendi aliquo pacto frumenta, vel pretium.

RESOL. XIX. *An supradictus contractus dum renouatur, licet postea in illo adiiciatur interesse sorti principali?*

Noster D. Andreas Molfesius in *sua sum. p. 62. tract. 12. cap. 7. num. 113.* & P. Megala *2. 2. lib. 2. c. 6. quest. 1. nu. 29.* partem tenent negatiuam. Hanc sententiam secuti sunt Malderus in *2. 2. tract. 5. c. 3. dub. 12.* & Iacobus de Graffis *part. 1. lib. 2. cap. 105. num. 8.* Hondedeus *consil. 5. num. 28.* Francus *decis. 254. numer. 14.* Rodericus de *annuis reddit. lib. 5. qu. 7. num. 27.* & Decisiones nouissimæ Rotæ Romanæ *vol. 2. dec. 315. nu. 8.* Probatur ratione; nam hoc esset quædam superfluitas, & anatocismus, iure prohibita, ut vsuræ vsurarum, ut patet ex *leg. vlt. C. de pñis.* Secundò, si admitteretur interesse alterius interesse, res in infinitum progrediretur, contra text. *leg. vnica, vers. in alijs autem casibus, C. de sentent. qua pro eo quod interest, profertur.*

Sed affirmatiuam sententiam probabiliorẽ esse censeo, quam tuentur Alphonsus Villagut. in *tract. de vsur. q. 18. num. 34.* Rota Genuensis *decis. 134. in fin.* Rota Mantuana, ut testatur Burfarus *lib. 1. consil. 68. n. 42.* Beretta *consil. 25. nu. 5.* Cagnolus in *leg. vnic. C. de sent. qua pro eo, nu. 46.* & nouissimè Scaccia in *tract. de commer. §. 7. Gloss. 2. à num. 19. vsque ad 59.* cum Polydoro Ripa *obser. 324. n. 8.*

Et ratio est aperta; nam sicuti primum interesse debetur, sic etiam debetur & secundum, & aliud deinceps; cum nulla probabilis differentia afferatur inter vnum & aliud interesse: decurso enim primo interesse, illud effectum est capitale; quo non restituto, causatur nouum interesse; cum creditor careat lucro, quod habuisset, si illud solutum sibi fuisset. Et hoc dicere voluit Signorolus in *consil. 65.* dum respondit lucrum lucri deberi, quia posteaquam lucratum est, illud lucrum facit fortem, & capitale.

Notandum est verò, interesse pœnatum nullo modo peti posse; ut v.g. aliquis nomine pœnæ teneatur aliquid soluere; si pœnam in tempore non soluit, non tenetur soluere interesse dictæ pœnæ, ut optimè notat noster P. Molfesius in *sum. tom. 2. tract. 12. c. 23. n. 37.*

His suppositis, respondeo in hoc contractu ut vulgò dicitur, *alla meta*, sine vllò scrupulo concedere possunt Confessarij, ut interesse ratione lucri cessantis, adiiciatur sorti principali: vide Lessium *lib. 2. c. 23. dub. 9. num. 85.* Sed ad alias non minùs in praxi occurrentes difficultates deueniamus.

RESOL. XX. *Utrum sit licitum vendere res credita pecunia, pretio riguroso, & postea illas statim emere numerata pecunia, pretio infimo vel medio?*

Respondeo affirmatiue cum Homobono de Bonis in *exam. Eccles. p. 2. tract. 9. c. 3. q. 5.* Layman in *Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 4. c. 16. n. 16.* Lessio *lib. 2. c. 21. dub. 16. n. 130.* Reginaldo *lib. 25. nu. 296.* Toletus *lib. 5. c. 31. n. 30.* Salas *tract. de empt. & vend. dub. 37. n. 2.* Nauarra de *restit. lib. 3. c. 2. n. 17.* Rebellio *lib. 9. q. 7. n. 7.* & alijs. Quia in tali venditione & emptione res venditur & emitur iusto pretio. Ergo, &c.

Limitanda est tamen supradicta sententia, ut non procedat, si venditor iniret cum emptore, ut rem emptam iterum sibi vendat infimo vel medio pretio. Vide Molfesium in *sum. tom. 2. tract. 12. c. 5. num. 11.* Molinam de *iust. tom. 2. disp. 316. num. 2.* & Doctores citatos. Sed de hac quaestione iterum redibit sermo.

RESOL. XXI. *An licet possit quis pluri vendere res illas, quæ communiter credito pluri venduntur?*

Respondeo affirmatiue; tum ratione lucri cessantis, seu damni emergentis; tum ratione multitudinis emptorum; tum quia in tali venditione illud est iustum pretium ex communi ementium & vendentium consuetudine & vsu. Et ita docet Emanuel Sà *verb. venditio, nu. 7.* ubi sic asserit: *Mercēs, quæ solent frequentius vendi pecunia credita quàm numerata, vendi possunt pluri expectata pecu-*

pecunia, quam vendantur numerata, etiam ultra rigorosum. Quia in eo venditionis genere, ex cōmuniorementum & vendentium vſu & æſtimatione, illud eſt iuſtum pretium. Ita ille. Secus autē, ſi nulla dictarum rationum interueniat, vt notat Bonacina de contr. diſp. 3. quaſt. 2. punct. 4. num. 17. & Filliucius tom. 2. tract. 35. c. 5. n. 113. vide etiam noſtrū Megalam in 2. 2. lib. 2. c. 9. q. 2. n. 174. & ſeq. & Molfelium in ſum. tom. 2. tract. 12. c. 5. n. 103. Vnde excuſatur venditio pannorum, & ſaccharorum, tali pacto fieri ſolita in hoc Regno; ſed de hoc alibi.

RESOL. XXII. An liceat minoris emere anticipata ſolutione, cum aliqua res eo modo emi ſolent, vt lana, &c.

Negatiuè reſpondet Valentia tom. 3. diſp. 5. q. 20. punct. 2. §. 8. & alij penes Salas tr. de empt. dub. 43. qui pro affirmatiua ſententia citat 11. Doctores, & talem emptionem meritò non abſolutè, ſed ratione aliquarum circumſtantiarum, expluribus defendit, dicendo Primò, poſſe fieri in ſimo pretio. Secundò, etiam minori pretio, quia ſit in ſimum iuſtum, propter periculum non recipiendi merces, aut non ſinceras, aut non ſtatuto tempore, aut nō ſine lite & expenſis. Tertiò, ob lucrum ceſſans, & damnum emergēs ex anticipata ſolutione. Quartò, quia ſic emendo multiplicantur venditores, & ſic minuitur pretium. Quintò, quia communis indigentia, & neceſſitas venditorum, maximè ſi vltro & rogando offerant merces, diminuit pretiū. Et tandem, quia ſi dictę merces emerentur numerata pecunia tempore traditionis, vilius venderentur propter earum multitudinem, & venditorum neceſſitates, quę in cauſa eſſent, vt emptōres rogarentur, maximè ad euitandos ſumptus in eis cōſeruandis. Et ita etiam ex neotericis docet Bonacina de contract. diſp. 3. q. 2. punct. 4. n. 20. & Filliucius tom. 2. tract. 35. c. 5. num. 102. quidquid in contrarium aſſerat Reginaldus, & alij.

RESOL. XXIII. In quibus caſibus res aliquando poteſt vendi carius, quam alioquin venderetur?

Reſpondeo cum Bonacina diſp. 3. quaſt. 2. punct. 4. n. 22. Primò, ob multitudinem emptorum. Secundò, ob affectum ad rem. Tertiò, ob lucrum ceſſans. Quartò, ob damnum emergens. Quintò, propter periculum amittendi pretium rei, vel recuperandi cum expenſis. Sextò, propter modum vendendi. Ex quibus deducitur multas eſſe cauſas, propter quas licet aliquando rem minoris emere, quam alioquin emeretur. Primò, ob multitudinē mercium, & raritatem emptorum. Secundò, ob inopiam pecunię. Tertiò, ob modum vendendi, modo res non habeat pretium à lege conſtitutum. Quę quidem ſunt maximè à Confeſſariis notanda: nam ex his pender reſolutio multorum caſuū quotidie in praxi occurrentium. Vt quando rem quis minoris emit ab illo, qui neceſſitate compellitur ad vendendum, nam in hoc caſu puto licitam talem emptionem ex modo vendendi, quia neceſſitas facit vt venditor offerat merces vltroneas, quę vileſcunt, vt aliàs dixi, non ſolū pro tertia

Part I.

parte; ſed etiam pro medietate. Deinde in tali caſu cenſentur adeſſe pauci emptores. Sed paucitas emptorum minuit pretium. Ergo, &c. Et ita docet Valquez Opuſc. de reſtit. c. 5. §. 1. dub. 10. n. 61. Turrianus in 2. 2. tom. 2. diſp. 57. dub. 61. n. 5. Emanuel Sā verb. empt. n. 4. in fin. & alij.

RESOL. XXIV. An mercator, ſiue quiuis alius, qui non exercuit monopolium, poſſit iuſtè ſuas merces vendere pretio illo quod monopolium creauit?

Negatiuè reſpondet Ioan. de la Cruz in direct. conſcien. p. 1. præcept. 7. q. 3. dub. 8. concl. 3. Rebellius p. 2. lib. 9. q. 7. nu. 5. Salas de empt. dub. 38. num. 6. cum Lopez de contract. lib. 1. c. 7. 42. Quia idem pretium eiſdem rei non poteſt ſimul eſſe ſecundum ſe iuſtum & iniuſtum. Vel igitur omnes in propoſito euentu iuſtè eodem pretio vendunt, vel nulli. Cum ergo fraudis auctores iniuſtè vendere certum ſit, reliqui quoque venditores, ſiue conſcios fraudis, ſiue inſcios, poſtquam reſciuerint fraudem, ſimiliter de iuſtitia teneri ad reſtitutionem non dubium eſt. Confirmatur, quia pretium factum per fraudem vendentium, aliāme iniuſtitiā, quę curſum iuſti pretij impedit, non eſt cenſendum iuſtum. Ergo, &c.

Hæ rationes Rebellij faciunt hanc opinionem probabilioſiorem, & ego illam ſequor: Sed contrariam etiam probabilem exiſtimo cum Bonacina de contract. diſp. 3. q. 2. punct. 5. num. 11. Turriano in 2. 2. diſp. 57. dub. 8. n. 7. quam docet Reginaldus in praxi, tom. 2. lib. 25. c. 22. n. 330. & alij. Quia mercator in tali caſu vendit eo pretio, quod eſt commune. Sed pretium commune iuſtum eſt, etiam ſi ſit auctum per fraudes aliorum. Ergo, &c.

Notandum eſt etiam, eſſe mōopolium contra iuſtitiam, quando mercatores conſpirant, vt nullus eorum vendat, niſi pretio ſupremo vel medio, vt docet Turrianus vbi ſup. nu. 2. & 4. licet contrariam ſententiam etiā probabilem putò, quam docet Villalobos in ſum. to. 2. tract. 21. dub. 27. n. 4. Molina tom. 2. diſp. 345. Nauarra, & alij, quos citat & ſequitur Molfelium in ſum. to. 2. tract. 12. c. 5. n. 130.

RESOL. XXV. An ſi aliquis ſciat breuē valorem monetę diminuendum eſſe, poſſit illam alicui mutuare cum pacto, vt eam ſibi reſtituat iuxta valorem quem dicta pecunia habebit tempore quo reſtituendum erit mutuum?

Negatiuam ſententiam amplexus eſt Azorius p. 3. lib. 5. c. 7. q. 9. & Rebellius p. 2. lib. 9. q. 6. nu. 7. cum aliis.

Sed ego contrariam ſententiam probabilioſiorem eſſe exiſtimo, quam docent & tuentur Reginaldus tom. 2. lib. 5. cap. 23. num. 345. & poſt illum Bonacina de contract. diſput. 3. quaſt. 2. punct. 5. numero 17. & alij penes ipſum. Et ratio eſt, quia ita mutuans vtitur iure ſuo. Secundò, nihil accipit ſupra fortem, cum accipiat tantum quantum tradidit in mutuo; quod eſt conſiderandum ſecundum rei valorem, & non ſecundum rei quantitatem. Et tandem ſicut licitum eſt rem meam

M 3

alteri

alteri tradere, quam prauideo perituram, nisi vendam; ita etiam licitū videtur mutuare pecuniam, cuius valorē noui Principis auctoritate prauideo diminuendum. Et hæc doctrina procedit, etiam si mutuatarius plus pecuniæ mutuet cognita lege pro mulganda, quam alioquin distraxisset. Hæc omni Bonacina.

RESOL. XXVI. *An sartores possint à mercatoribus accipere partem pretij?*

PRO explicatione, supponendum est cum Filliucio, persæpè solere eos, qui nouas vestes sibi comparare volunt, committere sartoribus, vt pannum vel sericum emant à mercatoribus. Hi autem, quia ad suam officinam potius accesserint quam ad aliam, remittunt de vnaquaque vlna v.g. partem pretij, quod à quolibet alio requirerent. Vt si 20. Iulii alteri venderent vlnam panni, remittunt sartoribus medium Iulium pro qualibet vlna. Vel postquam solutum est pretium mercis ad rationem 20. Iuliorum pro vlna, largiuntur ipsi mercatores sartoribus tres vel quatuor Iulios. Quæritur ergo, an sartores licitè possint sibi retinere partem illam pretij?

Negatiuè respondet Salas *tract. de empt. dub. 45. n.6.* vbi sic ait: Sartores, qui pro aliis emunt, & dicunt illis mercatores, se in ipsorum gratiam minoris rem vendere quam essent vendituri, nihil possunt sibi retinere; quia mercatores falsò hæc dicere solent, vt alliciant sartores, vt à seipsis emant, & non ab aliis. Ita Salas, qui citat Molinam *de iust. tom. 2. disp. 363. n. 3.*

Sed Filliucius *tom. 3. tract. 35. c. 6. nu. 149.* docet: si dicti sartores fideliter agant negotia eorum, pro quibus mercem illam emunt; non apparet vlla iniustitia in accipiēdo eiusmodi pretio: reuera enim magni refert mercatoribus, vt sartores potius ad suam officinam veniant, quam ad alias; & ex altera parte non pluris venditur merx, quam valet; & alteri cuiusque traderetur. Ita ille; quod etiam docet Homobonus in *Exam. Eccl. p. 2. tract. 9. cap. 4. q. 6.* & Salas reuera non dissentit à Filliucio.

RESOL. XXVII. *An qui vulgò vocantur Regationes, sint obligandi ad restitutionem?*

SUPpono supradictos, qui à nobis vocantur *Rigatieri*, impedire alios, ne merces emant ab iis, qui eas portant, sed eas ipsi anticipatè emunt, ita vt alij postea compellantur carius emere de manibus ipsorum. Hoc supposito, quæritur, an obligandi sint ad restitutionem. Affirmatiuè respondendum est cum Rebellio *de oblig. iust. p. 2. lib. 9. q. 18. sect. 3. n. 38.*

Sed ipse contrariam sententiam probabilem etiam esse existimat, & post illum Bonac. *de contr. disp. 3. q. 2. punct. 5. n. 5.* vbi sic ait: Non desunt ex recentioribus, à quibus huiusmodi reuenditores excusantur à mortali, & ab obligatione restituendi, etiam si caritatem inducant: quorum sententiam non improbabilem existimat Rebellius, & patet ex ratione mox allata. Ita Bonac. Et ante illum in casu simili Molina *de iust. tom. 2. disp. 345. n. 5. concl. 3.* Filliucius *tom. 3. tr. 35. c. 8. n. 214.* & Lessius *lib. 2. c. 21.*

dub. 20. n. 150. Et ratio est, quia tales non peccarunt contra iustitiam, quando emerunt; nam suppono emisisse pretio iusto currenti. Nec etiam supprimendo merces; quia non tenentur ex iustitia tunc vendere: possunt enim illas in alia tempora seruare, vel deferre in alia loca. Nec ciues habent ius iustitiæ ad eas emendas, nisi ipsi liberè voluerint. Quòd autem possint cogi à Magistratu, tantum infert esse aliquod crimen contra bonum publicum, non autem contra iustitiam particularem. Peccabunt ergo ad summum contra charitatem, & bonum publicum; sed non tenebuntur ad restitutionem.

Ex his infertur Primò, cum Filliucio & Lessio *loc. cit.* posse sine onere restitutionis mercatorem siue alium, impedire ne aliunde ab aliis merces in ciuitatem portentur, dummodo id non efficiat fraude, minis, &c. sed ex sua industria, & bonis artibus. Secundò, posse quemlibet supprimere merces suas vsque ad tempus opportunum, quo eas maiori pretio vendat, secluso monopolio; nam ita faciens vtitur iure suo: habet enim ius confundendi sibi, & merces suas vendendi iusto pretio. Et ita docet Reginaldus *tom. 2. lib. 25. num. 330.* Tertiò, excusantur transferentes triticum extra territorium, etiam si ob id pretium notabiliter augeatur; quia sic facientes violant iustitiam legalem, non autem commutatiuam. Ergo non obligantur ad restitutionem: sed peccabunt ad summum contra charitatem, & prohibitionem Principis. Ita Bonacina *vbi sup. n. 6.*

RESOL. XXVIII. *An licitum sit tradere pecuniam alteri, sibi aliam rem tradenti, v. g. domum, hoc pacto, vt ipse vtatur re, alter verò pecuniā; qui contractus vulgò dicitur, à godere?*

RESPONDEO affirmatiuè, dummodo in tali contractu adsint duæ conditiones. Prima, vt lucrum cesset illi, qui pecuniam tradit. Sicut enim in mutuo licitè aliquid recipi potest titulo lucri cessantis, ita & in isto contractu. Secunda, vt in dicto contractu apponatur pactum retrouendendi in fauorem vtriusque contrahentis, ita vt tradens pecuniam obliget se ad rem acceptam restituendā, si qui pecuniam accipit, restituerit pecuniam; & è contrā. Si igitur non adsit titulus lucri cessantis, & pactum retrouendendi, prædictus contractus erit vsurarius, & mutuum palliatum; nam tradens pecuniam recipit lucrum, quatenus vtitur re accepta, non computato pretio vsus in sortem. Et ita docet Bonacina *de contract. disp. 3. q. 2. punct. 7. §. 1. n. 7.* qui citat Couar. & Medinam. Vide etiam Homobonum *de Exam. Eccl. p. 2. tract. 9. c. 13. q. 42.* Sed de hac quæstione iterum redibit sermo.

RESOL. XXIX. *An pœna conuentionalis soluenda sit ante sententiam iudicis?*

AFFIRMATIUE respondet Regius in suis *Resol. cas. 43. num. 14.* & citat Couarru. Medinam, Salonium, Rebellium, & Azorium; quibus ego addo Reginaldum *tom. 2. lib. 25. c. 22. num. 228.* Malderum in *2. 2. tract. 5. cap. 3. dub. 18.* Turrianum in *2. 2. tom. 2. disp. 61.*

disp. 61. dub. 3. nu. 9. Filiucium tom. 2. tract. 34. cap. 5. nu. 105. Salas tract. de usuris, dub. 21. nu. 3. Emanuel Sá per. pena. n. 2. Molinam tom. 2. disp. 317. nu. 2. Guttierrez de matrim. c. 18. nu. 19. Molfesum in sum. ioh. 2. tract. 12. c. 23. num. 43. Megalam in 2. 2. lib. 2. c. 15. q. 2. n. 19. vide etiam Nauarrá de restit. lib. 3. c. 2. nu. 335. Et ratio est, quia hæc est differentia inter pœnam legalem & conuentionalem; nam illa non debetur ante iudicis sententiam, hæc autem maximè.

Hæc sententia est probabilis, sed contraria non caret sua probabilitate, vt etiam auctores citati fatentur. Et ita absolutè docet Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 37. n. 4. Vasquez in p. 2. tom. 2. disp. 173. c. 1. Nauarrus c. 23. num. 67. Beia p. 1. cas. 41. vide etiam Homobonum de Exam. Eccles. p. 2. tract. 9. c. 15. q. 47. Lessium lib. 2. c. 20. dub. 15. n. 136. & Layman in Theol. Mor. lib. 3. sect. 5. tract. 4. c. 16. nu. 11. qui asserunt hanc sententiam esse probabilem. Et ratio est, quia hæc videtur intentio contrahentium; nisi aliud exprimatur.

Notandum est etiam, quòd dicta pœna non debetur in conscientia, si debitor non sit in mora culpabili, vel si non sit moderata. Item si debitor soluit partem debiti præfixo termino, non tenetur ad persoluendam integram pœnam, sed tantum ad partem pro ratione partis non solutæ. Et tandem interuallum vnus hebdomadæ, imò & 20. dierum, secundum Mercatum & Regiù vbi sup. n. 17. non dicitur ad pœnam conuentionalem. Et hæc omnia obseruant Doctores citati, quæ multum ad praxim conducibilia sunt.

Sed an supradicta pœna conuentionalis inter contrahentes sit licita, vide Narbonam in 3. p. recop. lib. 5. tit. 18. l. 13. gloss. 2. n. 56. vbi contrarias sententias concordat: lege illum, & non pigebit. vide etiam Grammaticum de iur. 58. num. 6. Guttierrez de iuram. confir. p. 1. c. 36. nu. 10. Gamma de iur. 218. nu. 8. Barbosa in l. 2. p. 1. num. 42. ff. sol. matr. Pereira de empt. & vend. c. 29. n. 22. & alios penes ipsos.

RESOL. XXX. An possit quis dare Titio mercatori magnam summam pecuniarum cum pacto, vt pro tali pecunia accipiat ab ipso Titio in fine anni, v. g. quinque pro centenariò?

RESPONDEO affirmatiuè, dummodo intendat celebrare tres contractus, vnum societatis, alterum assecurationis capitalis, & tertium venditionis lucr. incerti pro certo, vel assecurationis lucr. certi pro maiori incerto. Et pro maiori intelligentia, sciat Cõfessarius, quòd talis casus ita procedit; nam Primò, præbetur pecunia ad negotiandum titulo societatis, ex qua negotiatione percipere quis posset decem v. g. vel duodecim pro centenariò. Deinde cum eodem mercatore celebratur contractus assecurationis capitalis: pro cuius assecuratione à mercatore suscepta, ille qui dedit pecuniam illam, detrahit quinque v. g. ex his, quæ probabiliter lucraturus erat in contractu & negotiatione societatis. Et tandem pro assecuratione restantis lucr. detrahit etiam aliquid. Quibus ita peractis, remanent v. g. illa quinque, quæ licitè & sine vlla iniustitia sumi possunt: nam in tali casu seruat æqualitas; onera enim mercatori im-

posita, compensantur iusto pretio. Et si supradicti contractus sunt liciti, si seorsim celebrentur, & cum diuersis personis; liciti etiam erunt, si simul & cum eadem persona & eodem tempore celebrentur, vt patet in contractu venditionis cum pacto retrouendendi, addito contractu locationis, quo res vendita locatur eidem venditori.

Et ita iisdem verbis docet Bonacina de contract. disp. 3. q. 3. punct. 11. n. 2. qui citat multos alios, quibus ego addo Gratianum in discept. tom. 2. c. 360. nu. 10. & 11. Sarmiento select. lib. 7. c. 1. nu. 7. & seq. Morla in empor. iur. p. 1. tit. 8. q. 25. num. 30. Natta p. 2. cons. 403. nu. 3. Rubeum in rep. c. per vestras, notab. 6. §. 11. nu. 8. Palatium de contract. lib. 4. cap. 12. Narbonam in 3 p. Recop. lib. 5. tit. 18. l. 15. gloss. 2. num. 8. Homobonum de Exam. Eccles. p. 2. tract. 9. c. 14. q. 44. Malderum in 2. 2. tract. 5. c. 2. dub. 9. Megalam in 2. 2. lib. 2. cap. 17. q. 2. n. 25. & alios penes ipsos. Quidquid in contrarium asserat Azorius p. 3. lib. 9. c. 3. q. 8. Sotus de iust. lib. 6. q. 6. art. 2. Felicius tract. de societ. c. 19. n. 15. & seq. Paladorius Rer. quot. lib. 2. c. 2. n. 9. & seq. cum aliis.

Et hæc omnia procedunt, etiam si dicti contractus celebrentur tacitè, & intentione implicita. Vnde ex his apparet me olim rectè respondisse, si ne vilo scrupulo potuissè quemdam relinquere in testamento, pecuniarum summam tradendam mercatoribus cum pacto recipiendi quinque pro centenariò; pro eleemosyna cuidam conseruatorio puellarum danda, modò talem pecuniam reliquerit, cum intentione saltem implicita, celebrandi supradictos tres contractus. Et ex his etiam passim non obligamus viduas & pupillos, qui suas pecunias tradunt mercatoribus cum pacto accipiendi quinque, v. g. pro centenariò: quidquid, vt diximus, contra nostram sententiam dicat Azorius, Rebellius, & alij.

RESOL. XXXI. Vtrum quis possit sumere mutuum ab usurario sub usuris, non solum ad subleuandam necessitatem, sed etiam propter conuiuia, torneamenta, & similia, iuxta exigentiam proprii status?

NEGATIUE respondet Syluester verb. usura 2. q. 11. Rebellius de oblig. iust. p. 2. lib. 8. q. 16. sect. 6. n. 27. & alij.

Sed, vt ipsemet Rebellius fatetur, contraria sententia est probabilis; quam tamen ego puto probabiliorem: eamque docet Faustus in spec. confess. disp. 16. q. 127. nu. 4. Sanchez in sum. tom. 3. lib. 3. cap. 8. n. 15. qui citat Sotum, Aragon. Salonium, Ledesma & alios. Et ratio est; quia hæc omnia ad decentiam status pertinent; & ita pecuniam accipiens à mutuatario, non videtur cooperari eius malitiæ, sed tantum peccatum permittit. Quod adeò verum existimo, vt cum ipso Sanchez ibi. nu. 23. Salas tract. de usur. dub. 48. num. 7. & aliis, putem non peccare mortaliter, sed venialiter, si dictam pecuniam quis peteret ad vana & inutilia, vt ad superfluas epulas, ad ludos otiosos, &c. quia eadem est prorsus ratio de hoc ac de petente Sacramentum à ministro ad malum parato, quamuis sciat fore vt in peccato mortali ministret. Sed qui peteret absque necessitate, & utilitate aliqua à tali Sacerdote Sacramentum, venialiter solum peccaret. Ergo, &c. Ceteras

rationes vide apud Sanchez. Quidquid in contrarium asserat Rebellius loco citato, Aragonius in 2. 2. q. 89. art. 6. dub. 2. Valentia tom. 3. disp. 5. q. 21. punct. 4. & alij penes Salas vbi sup. nu. 6. & Sanchez. Sed nostra sententia est probabilis & tuta in praxi, & illam etiam docet, præter DD. citatos, Ioa. de la Cruz in direct. conf. p. 1. præcep. 7. q. 5. dub. 14. concl. 2.

RESOL. XXXII. *An Thesaurarius alicuius Principis, vel procurator seu famulus alicuius domini, inscio ipso, possit cum domini pecuniis, quas ad expendendas vel conservandas habet, negotiari, & lucrum in suam utilitatemvertere?*

Respondeo affirmatiue cum Beia p. 1. cas. 2. quia huiusmodi lucrum est fructus industriæ, concurrente pecunia, tamquam instrumeto, quod ex se infœcundum est. Et ita vendens triticum alienum eo tempore, quo carius valet, satisfacit emendo & restituendo tantumdem æqualis bonitatis, eo tempore, quo minus valet, si dominus illud seruaturus erat ad illud usque tempus, quo minus valet. Et ratio est, quia seruat dominum indemnem, tantumdem æqualis bonitatis restituendo, etiam si retineat sibi lucrum, quo triticum alienum carius vendit.

Vide Molinam de iust. tom. 2. tract. 2. disp. 402. n. 2. Reginaldum tom. 2. lib. 25. c. 33. num. 450. Rebellium p. 2. lib. 11. q. 10. n. 2. Salas tract. de cambiis, dub. 7. Lessiū lib. 2. c. 23. dub. 2. n. 18. & Azorium p. 3. lib. 10. c. 4. q. 11. qui asserunt, quod si quis tradat famulo, vel negotiorum gestori, mille aureos in auro, ut soluat suo creditori, non curans qua specie id fiat; & ille eos commutet in monetam argenteam cum lucro, eamque soluat creditori, retento lucro; non teneri restituere illud lucrum, neque creditori, neque domino; sed posse illud sibi retinere.

RESOL. XXXIII. *An licitum sit mercatoribus dicere petenti mutuo centum, Nolumus tibi tantam pecuniā mutuo dare, sed mutuabimus 50. & si volueris totidem, dabimus in mercibus, vel etiam totam quod mutuo petis, pro summo pretio ad creditum?*

Affirmatiue respondet Salas tract. de vsuris, dub. 17. n. 1. qui citat multos alios. Et ita nouissime docuit P. Ioa. de la Cruz in direct. conf. p. 1. præcep. 7. q. 5. dub. 1. concl. 1. vbi sic asserit; Vsuræ est mutuare obligando in mercibus. Secus si fit sine obligatione, dicendo se nolle mutuare tantam pecuniam, sed quod accipiat mutuarius, si velit, aliquid in mercibus; tunc non erit usura, etsi sciat mutuans mutuarium venditurum vilius illas. Et licet mutuans non possit obligare mutuarium, ut illas merces sibi reuendat; tamen, seclusa hac obligatione, licet mutuant, sicut & aliis, emere illas vili pretio aliorum, quia idem est pretium iustum respectu omnium emptorum. Ita ille, & satis quidem probabiliter; quia si alter easdem merces emeret infimo pretio pecunia numerata, nullam committeret iniustitiam. Ergo neque ipse mercator, qui prius eas vendidit. Non enim factus est deterioris conditionis ad emendum, per hoc quod vendiderit illas merces. Suppono tamen mercatorem in

pactum hoc non deduxisse. Itaque puto hanc sententiam esse in praxi probabilissimam.

RESOL. XXXIV. *Vtrum licitum sit percipere lucrum cessans ex mutuo, si compensetur alio lucro, quo careret mutuans, si non mutuaret?*

Respondeo esse illicitum, & usuram: unde colligitur esse usurarios mercatores, qui vendentes creditum, accipiunt aliquid ultra pretium rigorosum, dicentes se id accipere ratione lucri cessantis, eo quod si statim eis soluerentur merces pretio summo aut medio, tantumdem aut plus lucrarentur, quam recipiant ultra sortem; aliunde enim hoc lucrum compensatur: nam vendendo ad creditum, quod virtualiter est mutuare, plures habent emptores, pluresque res vendunt, & ita compensatur lucrum, quod vendendo numerata pecunia haberet.

Et ita docet Salas tract. de vsuris, dub. 20. num. 5. & ante illum Molina tom. 2. tract. 2. disp. 316. nu. 4. vbi sic asserit: Si hi homines solum venderent pecunia statim numerata, certe in fine anni non tot merces vendidissent, quot vendunt, vendendo simul creditum; quia longè pauciores emptores habuissent. Neque ex eo, quod creditum multis vendant, nullum lucrum eis cessat, quod habuissent, si solum negotiare vellent pecunia statim numerata; quin potius eis lucrum accrescit, si intra limites iusti pretij creditum vendant iis, qui non habent pecuniam præsentem, qua emant; quoniam ultra alios, his etiam vendunt, quibus non vendidissent, nisi creditum vellent eis vendere. Ita Molina.

Quod etiam antea docuerat Michaël de Palatio lib. 4. de contract. cap. 4. dub. 5. vbi multa aduersus dictos mercatores adnotauit; & præsertim, quod vendendo ad creditum, vendunt merces pretio rigoroso; quod non haberent, si pecunia numerata illas venderent. Notent hæc Confessarii, quia hic casus passim in praxi occurrere solet, maxime cum illis, quos vulgo vocamus, *Panneri* & *Marceri*. Sed apponam hic alium casum etiam in praxi sæpius currentem.

RESOL. XXXV. *An qui vendunt fructus meliores pretio maiori, deteriores pretio taxato, peccent, & obligentur ad restitutionem?*

Respondeo affirmatiue cum Filliucio tom. 2. tr. 35. c. 4. nu. 88. vbi ita ait: Si pretium taxatum sit pro fructibus & pomis in singulas libras, venditores autem separent fructus meliores a deterioribus, & deteriores vendant pretio taxato, meliores vero occultè pretio maiori; peccantne, & obligantur ad restitutionem? Respondeo affirmatiue, quia pretium taxatum est pro vtriusque permixtum. Idem dic de carnibus, piscibus, & aliis huiusmodi: hoc enim ipso, quod est taxatum pretium, intelligitur comprehendere res eiusdem speciei, etiam si sit modicus excessus in bonitate vel deterioritate. Ita Filliucius & Fernandez in instruct. Confess. p. 3. c. 22. n. 4. & alij.

Sed Molfesius videtur excusare dictos venditores in sum. tom. 2. tract. 12. c. 5. nu. 89. vbi ita asserit: Si emptor vellet carnem electam, possent macellarij aliquid plus ultra taxam recipere ratione laboris,

aut damni, quod in residuo carnis sustinent ex venditione carnis electæ, quia alia minus valet. Et idem est quoad eos, qui fructus vendunt; nam eadem est ratio. Ita ille. Possent etiam dicti venditores ultra iustum pretium, aliquid exigere ratione gratitudinis, ut docet Rodriguez *in sum. tom. 4. c. 172. n. 1.* ita asserens: *Algunas vezes no peccan los vendedores recibiendo mas del iusto precio, si lo reciben no como precio, si no por via de gratitud, con la qual les corresponden los compradores por la facilidad y buena voluntad, que tienen los vendedores en se la vender, porque aunque estan obligados a venderlas, esta facilidad, y voluntad no cae de baxo de obligacion, y assi merecen por via de gratitud, alguna remuneracion.*

Sed hæc opinio Rodriguez esset vera, si illud plus liberaliter daretur: quod communiter non accidit; ab emptoribus enim tribuitur, quia iusto pretio obsonia illa non haberent. Opinionem vero Molfesij non approbo. Nam macellarij residuum carnis non electæ vendunt etiam pretio currenti, & non minus, ut experientia docet, & Filliucius notauit: & si aliquando minus vendunt, est longè maior, sine comparatione, excessus pretij carnis electæ, quod iniuste percipiunt. Ergo, &c.

Sed hinc notanda sunt etiam duo in ordine ad emptores: & Primò, ut benè obseruat Megala *in 2. lib. 2. c. 6. q. 3. nu. 113.* caueant ne spe maioris pretij, inducant macellarium & alios venditores ad electionem carnis. Nam si inducerent illum spe notabilis excessus pretij, & ipse emptor peccaret mortaliter, quia induceret proximū ad transgressionem taxationis pro notabili quantitate: nisi fortè ipse simpliciter peteret carnem electam, & macellarius sponte diceret se nolle illam dare, nisi pretium excedat: nam tunc emptor rem licitam peteret; & consentiendo transgressioni, redimeret vexationem suam, sibi que imputabit macellarius, si vendere non vult electam carnem, nisi cum excessu pretij, prout de usurario & petente mutuum dicunt Doctores. Ita Megala & Grassius *in suis decis. p. 1. lib. 2. c. 93. nu. 21.* qui etiam *n. 22.* notat peccare dictos emptores, si conueniant cum veditoribus, ut falsis periuriis seu mendaciis decipiant eos, qui curam habent ne obsonia carius vendantur, si ab eis inuenirentur; nam in tali casu peccabunt mortaliter ob notabile præiudicium Reipublicæ. Et hoc procedit, ait ille, etiam si postea dictum peccatum non committatur.

Et tandem obserua cum Megala *vbi sup.* quod nec à peccato excusantur macellarij & ita vendentes, ob penam in edicto æstimatorio statutam; nam illa non obstante, iniustitiam committunt circa pretium. Nec etiā excusantur, ait Grassius, propter læsionem parua, quia ad plurimum emptores addere solent duos vel tres quattrinos; nam dicta rei paruitas non excusat, quando accipitur, vel fit intentione accipiendi notabilem quantitatem. Hæc omnia aduertant Confessarij, quia ita in praxi ut plurimum euenire solent; sed ad maiora transeamus.

RESOL. XXXVI. *Quis pro censu imposito ad rationem quinque pro centenario, dedit tantum vnius octogin-*

ta, rogatus tamen enixè à venditore; quæsiuitq; à me, an teneretur ad restitutionem?

RESPONDI negatiuè, ex auctoritate Nauarri & Sylvestri, quos citat & sequitur Ioan. de la Cruz *in Direct. cons. p. 1. Præcep. 7. q. 6. dub. 2. concl. 3.* vbi sic asserit: Potest quis emere censum iam impositum, minoris pretij taxæ, etsi non sit periculosus, si ad id per venditorē rogatur, quia merces vltro neque vilescunt. Ita ille. Quantum verò vilescant, respondent Doctores vilescere pro tertia parte, Ita Caietanus *in 2. 2. q. 77. art. 1.* Salas *tract. de empt. dub. 25. n. 3.* Filliucius *tom. 2. tract. 35. c. 4. num. 70.* Lessius *lib. 2. c. 21. dub. 4. n. 33.* & alij.

Imò non desunt, ut nos alibi notauimus, qui etiam asserunt vilescere pro mediata. Vide etiam Turrianum *tom. 2. disp. 57. dub. 6. n. 5.* Bonacinam *de contract. disp. 3. q. 2. punct. 4. num. 23.* Vasquez *Opusc. de restit. c. 5. §. 1. dub. 10. n. 61.* Molfesum *in sum. tom. 2. tract. 12. c. 5. num. 109.* Pitigianum *in 4. tom. 2. disp. 15. q. 2. art. 3.* Salonium *in 2. 2. tom. 2. q. 88. art. 2. contr. 23.* Ledesma *in sum. tom. 2. tract. 8. c. 32. concl. 6.* Bannez *de iust. q. 77. art. 1. dub. 1. concl. 1.* & alios.

RESOL. XXXVII. *An licitum sit, propter periculum in recuperanda sorte, aliquid amplius exigere; & idem quaritur, si aliqua res ad creditum vendatur?*

RESPONDET negatiuè Ioan. de la Cruz *in direct. cons. p. 1. Præcep. 7. q. 5. dub. 6. concl. 2.* vbi ita ait: Non licet mutuanti exigere aliquid pro periculo & metu recuperandi debitum. Ita Soto, Bannez, & alij, quos refert & sequitur Lopez, & oppositū ait esse periculosum in fide, quia *in c. nauiganti, de usur.* definitur esse usurarium, qui recipit aliquid ultra sortem ex eo, quod suscipit in se periculum mutui. Nec est eadem ratio de fideiussore & assurectore, quibus licet aliquid accipere pro periculo assurectionis; quia ista sunt pretio æstimabilia, cum interueniat obligatio ciuilis ex parte fideiussoris: at periculum & metus mutuantis non est quid separatum à mutuo, & sic gratis præstandū cum mutuo. Ita ille. Et ita etiam hanc opinionem docet ex Societate Iesu Bellius *p. 2. lib. 9. q. 12.* Toletus *de 7. peccat. mor. c. 51.* & alij penes Salas *tr. de usur. dub. 22. n. 1.*

Sed ipse *in 2. rectè* contrariam sententiam docet, citans plures Doctores, quibus ego addo Bonacinam *de contr. disp. 3. q. 2. punct. 4. n. 18.* Filliucium *tom. 2. tr. 35. c. 5. n. 112.* & Malderum *in 2. tra. 5. cap. 3. dub. 14.* Et ratio est, quia hoc pertinet ad indemnitate mutuatoris, qui tamen non debet hoc facere cum grauamine mutuatarij, quale erit, si volente mutuatario tradere pignus, aut adducere sufficientem fideiussorem, non contentus his cautionibus, præscribat ei, ut secum super periculo paciscatur.

Aduertendum est tamen, quod tale periculum debet esse verum, & græue, & non leue.

Ad argumentum Ioan. de la Cruz & aliorum, respondeo illos nimis licentiosè locutos fuisse. Et ad *c. in ciuitate*, quod adducunt, respondetur, quod nullo modo casus noster ibi attingitur. Sed Pontifex tantum declarat, eos peccatum incurrere, qui idem rem carius vendunt, quod expectent ad tempus solutionem; nisi probabile sit, tempore solutionis

tionis valituram plus, minùve eo pretio maiori, quo nunc veditur. Imò textus iste facit pro nobis. Nam permittit venditorem posse exigere ultra pretium aliquid, quia se exponit periculo amittendi lucrum. Ergo similiter mutuans potest aliquid recipere pro periculo, cui se exponit; & ita notant Doctores citati. Sed ex veritate huius conclusionis pendet decisio cuiusdam casus, in praxi sæpius occurrentis; idèò quaeritur,

RESOL. XXXVIII. *An quis possit vendere equum, torquem auream, vel aliquid aliud ultra iustum pretium, & hoc cum conditione, ut emptor illud soluat cum uxorem duxerit?*

Agit de hac quaestione noster P. Megala in 2.2. lib. 2. c. 6. q. 4. num. 139. & ex professo in cons. 70. ubi sententiam affirmatiuam docet, ex principio in superiori resolut. allato, nempe quia ratione periculi licitum est exigere aliquid ultra iustum pretium; quidquid alij contradicant. Sed addit, quòd quinque conditiones sunt necessariae pro iustitia istius contractus.

Prima, ut periculum sit reale, & non imaginarium. Secunda, ut sit graue. Tertia, ut fiat sine scandalo ob suspicionem palliandi vsuras. Quarta, ut manifestetur emptori, ratione periculi emendi ultra iustum pretium. Quinta, ut augmentum pretij sit proportionatù periculo. Itaque cum in nostro casu adsit periculum amittendi capitale, non solùm ob mortem emptoris, sed etiam quia fieri potest ut ipse ob multa quæ contingere possunt, uxorem non ducat; & nullum quoque ex tali contractu sumatur scandalum, cum passim efficiatur: sequitur, quòd si concurrant supradictæ conditiones, licitus erit talis contractus. Ita noster Megala. Qui etiam, & optimè, existimat, in hoc casu graue periculum illud esse, quòd conditio adimplenda pro soluendo pretio ex simplici voluntate emptoris dependet. Non reticeam tamen, supradictas venditiones sæpius esse illicitas, quia augmentum pretij non est periculo proportionatum: quod quando tale sit, relinquatur arbitrio boni viri, circumstantias attendentis.

RESOL. XXXIX. *An quis possit vendere aliquid cum vitio occulto, quod si emptor sciret, non esset rem empturus, saltem eodem pretio?*

Respondeo affirmatiuè, dummodo venditor de pretio diminnat, quantò minus res propter defectum valet. Et ratio est, quia in ista venditione adest æqualitas inter contrahentes; seruatur enim æqualitas ex parte rei, quia suppono rem cù tali vitio esse etiam vtilem emptori: idem etiam accidit ex parte pretij, quia venditor iusto pretio illam vendit pro ratione defectus. Ergo, &c. Secundò, venditor in tali casu vitur iure suo circa alterius damnum. Ergo. Probo maiorem, quia vedit rem nullo modo nociuam, sed vtilem ad vsus euentis, ad quos illam quaerit, & iusto pretio: & licet occultet eius defectum, hoc facit, ut suæ consulat indemnitati, ne emptor plus quàm par est pretium extenuet. Ergo &c. Et ita docent Doctores, quos citat & sequitur Salas tr. de empt. dub. 34.

n. 5. quibus ego addo Malderum in 2.2. tract. 5. c. 2. dub. 8. Lessium lib. 2. c. 2. dub. 11. nu. 91. Bonacinam de contract. disp. 3. q. 2. punct. 6. n. 4. Fillucium tom. 2. tra. 35. c. 6. n. 128. Regium in suis Resolut. cas. 31. num. 11. & Beiam in suis Resp. p. 1. cas. 64. Quidquid in contrarium asserat Azorius, p. 3. lib. 8. c. 23. q. 3. Rebellius p. 2. lib. 9. q. 8. Megala in 2.2. cap. 6. quaest. 2. lib. 2. num. 175. Nauarr. in man. c. 23. n. 89. & alij.

Nec valet dicere, quòd talis occultatio dat causam contractui, & consequenter tolli liberù consensum emptoris. Ergo talis venditio est iniusta & illicita. Nam respondeo, quòd talis occultatio in casu nostro non est dolosa; quia quando res venalis utilis est emptori, neque ipse exprimit aliquem dissensum, non detegere mercis defectum, non est propriè fraus & dolus. Sed tunc est dolus in occultatione defectus, quando per defectum illum redditur inutilis emptori, vel periculosa; aut non minuitur pretium, iuxta exigentiam defectus.

Notandum est verò, quòd si venditor probabiliter intelligit emptorem emere rem illam ad reuendendum, tunc debet manifestare occultum vitium, ne emptor reuendat rem maiori pretio, quàm cum illo vitio valet. Et ex dictis etiam sequitur, quòd si emptor explicet se nolle rem emere, nisi careat vitio, venditionem talem esse nullam, cum conditio non subsistat; secus autem, ut diximus, si emptor nihil dicat; licet, si vitium nosset, nullo modo esset empturus, vel saltem nõ eodem pretio.

Hinc etiam inferitur, primò contra Medinam in sum. lib. 1. cap. 14. §. 25. reg. 2. & alios, esse iustam illam venditionem, quando vna substantia æquè bona datur emptori pro alia, vel etiam si sit aliquantulum deterius, quia dolus in re modica & leui non irritat contractum, neque vllam inducit obligationem. Vnde excusantur pharmacopolæ, dantes vnũ pro alio æquali, vel ferè æquali, ad medicinam. Et ita docent communiter Doctores, quos citat Salas de empt. dub. 35. nu. 12. & 3. Inferitur etiam secundò, quòd si furor conficiat calceos ex parte corij debiliori, nõ tenetur id manifestare emptori, quia tales etiam viles sunt; moderandum tamen est pretium: sed hoc in praxi seruari non posse putat Fillucius ubi sup. n. 129. quia omnes eodem pretio vendi solent; secus autem si corium adustum esset. Item etiam, quia galeri non omnes ad eò contexti euadunt, ut æqualiter viles ad vsum sint; quando ergo defectus admodum notabilis non esset, quia galerus reuerà durabit, sed non quantum alij, aut non tanto tempore splendorem retinebit quantum alij, tunc non tenetur artifex detegere vitium, sed solùm moderare pretium, iuxta vitij quantitatem. Et ita docet Molina de iust. tom. 2. tract. 2. disp. 353. num. 22. & alij. Sed circa præsentem quaestionem vide, præter DD. citatos, Turrianum in 2.2. tom. 2. disp. 58. dub. 2.

RESOL. XL. *An si aliquis sciat rem breuè minus valituram, possit vendere pretio currentis?*

Quidquid aliqui in contrarium asserant, affirmatiuè respondent communiter Doctores apud Faustum in spec. conf. disp. 6. q. 15. num. 2. Molse-
rium in sum. tom. 2. tract. 12. cap. 5. num. 69. Nauar-
ram

ram de Restit. lib. 3. cap. 2. num. 67. & alios.

Valdeus verò tom. 3. disp. 5. q. 20. punct. 4. ad 3. limitat hanc sententiam, quando emens emit rem illam, vt feruet in futurum tempus vt reuendat. Sed hanc limitationem meritò impugnat Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 58. dub. 3. nu. 5. quia venditor in tali casu iuste potest pretio currenti vendere rem illam, etiam si agnoscat emptorem emere ad reuendendum; nam in tali casu vitur iure suo, & vendit pretio communi, tempore contractus.

RESOL. XLI. An possit quis vendere res indifferentes, si sciat emptores abusuros in damnum alicuius tertij innocentis?

Negatiuè respondet Reginaldus tom. 2. lib. 25. c. 15. n. 265. vbi sic asserit: Peccat qui meretrici ornamentum aliquod vendit, quod probabiliter creditur ab illa emi, ad scandalizandum innocentem aliquem, ac pusillum; peccat, inquam, non quasi cooperans meretrici ipsi, quæ sua tantum malitia peccat: sed tamquam cooperans ad proximi ruinam, quod est peccatum contra charitatē. Ita ille. Et idem docet Ioannes de la Cruz in direct. conscient. p. 1. precept. 7. q. 3. dub. 12. concl. 2. & alij Doctores, quos citat Salas de empt. dub. 47. n. 2. qui meritò ab ipso impugnantur, & à Sanchez in sum. 10. 1. lib. 1. c. 7. n. 14.

Dico igitur, posse aliquem res indifferentes ad bonum & ad malum vsum vendere, facere, locare, aut tradere iis, quos nouerit illis ad peccatum abusuros, modò adsit causa rationabilis, & proportionata: & causam rationabilem puto esse necessitatem, vel vtilitatem aliquam; intellige proportionatam qualitati peccati. Et ita Salas concedit, posse vendi fucos, monilia, & vestes feminis abusuris illis ad adulteria; itē posse vendi taxillos, aleas, & chartas lusorias iniuste lusuris; posseque deponi pecunias apud vsurarium, qui illis exercet vituras.

Item, licebit etiam meretricibus domos locare, etiam si honestas vicinas peruersuræ sint: dummodò, vt diximus, causa rationabilis adsit. Sed circa præsentem questionem, præter Doctores, quos citat Salas & Sanchez, vide Faustum in specul. Confess. disp. 6. quæ. 101. Coninch de Actibus super. disp. 18. dub. 13. per tot. Suarez tract. de charit. disp. 10. sect. 4. per tot. Lorca in 2. 2. q. 10. art. 9. n. 6. & seq. & Molfesum in sum. tom. 2. tract. 12. c. 5. n. 53.

RESOL. XLII. An Senatus ciuitatis, vel Consiliarij Regis, possint vendere res suas, quando agnoscunt breui minuendum earum pretium, ex lege vel mandato Principis?

Negatiuè ex Theologis respondet Molina de iust. tom. 2. tract. 2. disp. 354. Lessius lib. 2. cap. 21. dub. 5. Salas de empt. dub. 32. ad 5. arg. num. 8. Faustus in spec. Confess. disp. 6. q. 20. n. 2. & ex Iurisperitis Padilla in l. constitutiones. C. de iur. & facti ignor. & Pinellus l. 2. C. de rescind. vend. p. 3. c. 2. n. 22. Quia ratione officij tenentur consulere aliorum vilitati, & ideo non possunt vt munere suo in damnum ceterorum, secus autem si aliàs illas res erant vendituri.

Sed non desunt pro contraria sententia etiam

præstantissimi Theologi, & Iurisperiti, & ideo illam sustinet Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 18. dub. 3. nu. 7. qui citat Cordubam; & ex Iurisperitis, etiam idem docet Couarruias in reg. peccatum, p. 2. §. 4. n. 6. qui omnes asserunt, etiam si certò agnoscant futuram promulgationem legis, posse dictos Consiliarios vendere omnes merces suas pretio communi, etiam quas non essent aliàs vendituri, si liberè & sine fraude aliqua exponant eas venditioni; quia & vendunt pretio currenti, & ipsi ratione sui officij non obligantur ad non vendendum eo tempore pretio communi, nec tenentur manifestare futuram promulgationem legis, ante tempus assignatum à Rege vel à Senatu. Non possunt tamen differre eam manifestationem, solum eo fine, vt prius vendant omnes suas merces; in hoc enim casu, planè viderentur abuti munere in damnum aliorum. Hæc Turrianus. Vnde, licet ego olim & scripserim & consuluerim contrariam sententiam; modò existimo, supradictam Turriani opinionem esse etiam probabilem.

RESOL. XLIII. An aliquis teneatur restituere lucrum cessans, vel damnum emergens alicuius contractus mutui, vel venditionis, si mora fuit inculpabilis?

Respondent affirmatiuè Doctores, si adsit pactum, & à principio conuentum sit de interesse proueniente ex mora; secus autem si tale pactum non adsit. Et ita docet Salas de empt. dub. 21. n. 4. Filiucius tom. 2. tract. 34. cap. 4. dub. 85. & alij penes ipsos.

Imò Homobonus de Exam. Eccles. p. 2. tract. 9. c. 15. q. 45. adducit tamquam probabilem eam sententiam, quæ docet ex quacumque mora, etiam inculpabili, esse soluendum interesse lucri cessantis, seu damni emergentis. Et ita notauit Emanuel Sà verb. mora. nu. 2. vbi sic asserit: Obligatus ex delicto semper est in mora: qui autem sine delicto, & non potest, aut cum difficultate potest, aut alioquin iusta causa excusatur, putant quidam quòd non sit in mora, adeoque non teneatur ad interesse ratione moræ, nili ex pacto.

Alij putant eum, qui non soluit tempore debito, etiam sine culpa, in mora esse: quæ opinio mihi videtur mercatorum vfu recepta. Sic ille. Sed quid dicendum, quando in contractu apponitur pœna conuentionalis, non vt satisfactio pro interesse, sed quatenus ad soluendum in termino debitor adigatur? Aliqui existimant, quòd qui ex impotentia inculpabili omisit restituere tempore debito, tenetur in conscientia impostam pœnam exsoluere. Alij verò negant. Rationes & Auctores vtriusque sententiæ inuenies apud Faustum in spec. confess. disp. 71. num. 1. & 2. Omnes itaque supradictæ opiniones sunt æquè probabiles. Sed de hac quæst. iterum redibit sermo.

RESOL. XLIV. An de pecunia antea debita possit census constitui, vel tempore contractus, tradendo aliquas merces in pretium census?

Negatiuè respondet, etiam in foro conscientie, Filiucius tom. 2. tract. 35. p. 2. c. 3. n. 306. Salas de cens. dub. 8. n. 11. & multi alij penes ipsos.

Sed

Sed contraria sententia quoad forum interius visa est mihi semper probabilior: & ita docet Malderus in 2.2. tract. 5. cap. 5. dub. 6. Ioan. de la Cruz in Direct. consp. 1. praecep. 7. q. 6. dub. 3. concl. 1. Lessius lib. 2. cap. 22. dub. 12. nu. 80. Nauarrus comment. de usuris, n. 88. & 121. Boninsignius tract. de cens. c. 5. num. 5. & Bartholomæus à S. Fausto in spec. Confess. disp. 18. q. 29. & 21. qui citat Valentiam, Salonium & Palatium.

Vnde noster P. Megala in 2.2. lib. 2. c. 7. q. 2. nu. 57. ita asserit: Infertur in foro conscientiae validum esse contractum censualem, quotiescumque ita fuerit celebratus, ut de iure naturae teneat, & nullam iniustitiam aut fraudem contineat; licet deficiat aliqua solemnitas requisita à Bulla Pij V. quae solum ad vitandas fraudes, non autem ad iustitiam contractus sit necessaria. Et consequenter inferitur, in foro conscientiae contractum hunc valere, licet non seruetur solemnitas, soluendi pecuniam numeratam coram Notario & testibus; cum talis solemnitas necessaria non sit ad iustitiam contractus, si tamen verè & realiter solutio prius facta sit. Et hoc existimo verum in foro conscientiae, etiam post latam sententiam de nullitate contractus in foro exteriori. Cum enim sit tunc & ipsa sententia in praesumptione culpae & fraudis fundata, prout fundantur omnia iura disponentia de re iudicata, ut in c. cum inter. de re iud. in conscientiae foro locum non habet, cum in ea solum veritas sit attendenda. Ita doctè, ut semper asolet, Megala.

Idem etiam docuit Emanuel Sà verb. census, nu. 3. ita asserens: Quaedam in dicta Bulla prohibentur ob praesumptionem fraudis, quae si absint, validus est contractus. Itaque potest pretium non statim solui, & prius solui, &c. Itaque cum Pontifex damnet census celebratos non numerata pecunia, tempore celebrationis ad obuiandum fraudibus, quae contingere solent in contractibus aliter celebratis, si probetur fraudem nullam intercessisse, sed antea pretium iustum debitum fuisse, ratione pecuniae mutuo acceptae, vel alterius rei aequivalentis, validus & iustus erit talis contractus; pecuniae enim nomine, aequivalentia comprehenduntur, ut patet in l. pecunia, ff. de verb. signif. & in l. quae, ff. de iure dotis. Quae verò de iure naturae, seclusis Bullis Pontificiis, in contractu censuali sint necessaria, haec sunt, ut notauit Lessius lib. 2. c. 22. dub. 12. n. 74. Aequalitas secundum aestimationem inter censum & pretium: & si aliqua grauamina hinc inde, praeter naturam contractus, per pacta accessoria imponantur, ea prudentis arbitrio debite compensentur. Bullam verò Pij V. non esse in hoc Regno Siciliae vfu receptam, notauit etiam idem Lessius, dub. 23. num. 99.

Ex quo sequitur, quod ex pensionibus non solutis, potest quis in hoc Regno redditum & censum antiquum augere, vel nouum constituere; quod est valde notandum. Et ita docet Salas vbi sup. de censibus, dub. 8. n. 13. qui citat Rodericum & Nauarrum. At verò census possit constitui ex pecunia credita, aliqui affirmant; ita Sotus de iust. lib. 6. q. 5. art. 1. alij verò negant; ita Lopez de contract. lib. 1. c. 59. & hanc opinionem probabiliorē putat Faustus in

spec. Confess. disp. 18. q. 32. nu. 2. Erit igitur opinio Soti probabilis, sed vbi Bulla Pij V. non est vfu recepta; nam in dicta Bulla id expresse veratur.

Notandum est etiam, pro fine huius resolutionis, quod licet aliqui non admittant, quod possit census institui in re, quae non reddat tantam utilitatem; quantam habet census; tamen hoc fieri posse concedit dictus Sotus vbi sup. cum Conrado de contract. quæst. 88. concl. 12. & Conarruias lib. 3. var. cap. 7. n. 6.

RESOL. XLV. An si aliquis sciat Aulam & Proregem citò Messanam discessurum, possit domum locare pretio currentis

Negatiuè respondet Gregorius de Valentia tom. 3. disp. 5. q. 20. punct. 4. ex quadam ratione, quam non bene capit Turrianus in 2.2. tom. 2. disp. 58. dub. 3. n. 4. Molina tom. 2. disp. 354. num. 11. & Salas tract. de empt. dub. 32. n. 8. ad 5. arg.

Ideo, & meritò, contrariam sententiam docet. Et ita etiam tenet Lessius lib. 2. c. 21. dub. 5. nu. 44. & Io. de la Cruz in direct. consp. 1. praecep. 7. q. 3. dub. 10. concl. 2. vbi sic asserit: Licet venditur domus pretio currenti in curia, etiam à sciente curiam in breui mutandam in alium locum. Et si emis aliquid, potes soluere in moneta, quam scis cras deponendā ex suo valore; & potes illam nunc mutuare, & recipere postea valorem, quem habebat quando mutualisti, etsi non esses cōsumpturus ante eius depositionem. Ita ille, quem, ut diximus, non solum sequitur Salas quoad locationem domus, sed etiā quoad mutuationem pecuniae; nam loco citato in fine dubitationis sic ait:

An verò sit licitum, pecuniam quam scio breuī minuendam, mutuo dare, cum obligatione habēdi postea eundem valorem, Syluester verb. usura, l. q. 15. & Gabriel in 4. dist. 15. q. 11. art. 3. putant esse usuram; sed parum consequenter, & falsò, ut docent Corduba, Nauarra, & Aragon. si quidem haec, communi aestimatione, vel ex lege, tantum valorem nunc habet. Idem ait Nauarrus de cambio. Ita Salas. Quod est valde notandum pro praxi.

Et ratio horum omnium est, quia res iuste vendi potest secundum communem aestimationem pro tempore vigentem; nam iustum pretium est, quod vel Principis lege, vel cōmuni aestimatione constat, etiam si ignorantia & errore fundetur; alioquin etiam, qui ignorantes currenti pretio vendidissent, tenerentur postea restituere; quod est absurdum. Ergo, &c. Ex his etiam sequitur, quod si sciam pretium metcis mox minuendum, possim eam vendere pretio currenti, vel monetam, seu triticum alienare, & vendere, etiam si sciam magistratum copdidisse decretum de illis minuendis, si tamen tale decretum nondum est promulgatum. Sed de his omnibus iterum redibit sermo. Vnum verò circa praesentem materiam, resoluendum videtur; ideo quaeritur,

RESOL. XLVI. An si quis rogatus de futura copia mercium, vel de tritici vel moneta diminutione, vel de discessu Proregis & Aule, dicat se nescire, vel respondeat negatiuè peccet cōtra iustitiam, & teneatur restituere

Affirmatiuam sententiam docuit Lopez de *contract. lib. 1. c. 47. dicto 5.* Lessius uero *lib. 2. cap. 21. dub. 5. nu. 43.* negatiuam tenet, cum limitatione tamen, si ille uidelicet in hoc non sit fide dignus; nam aliter qui credit, suæ leuitati imputet, si quod inde damnum sentiat.

Sed alij absolute hanc sententiam docent. Et ita tenet Salas *de empt. dub. 23. nu. 2. in fin.* & Ioan. de la Cruz *in direct. cons. p. 1. precept. 7. q. 3. dub. 10. concl. 3.* ubi sic asserit: Copia futura mercis à te nota, non minuit pretium tuæ mercis, sed licite vendis pretio currenti. Et licet interrogatus de copia futura, taceas, aut dicas te nil scire, cum non tenearis veritatem manifestare ex iustitia; imò, & si mentiaris, dicendo non esse futuram copiam, si aliàs ex tuo mendacio non creuit pretium, licite vendis pretio currenti. Ita ille, & rectè quidem; nam in tali casu dissimulare, & retinere responsum, non est actus positivus.

Deinde, iste æquinoce & amphibologicè respondere potest, cum veritatem detegere non teneatur: & licet non occurrente æquiuocatione, mentiatur; mendacium non est perniciosum, sed officiosum, quia ius habet consulendi suæ indemnitati, etiam si inde sequatur damnum tertij: & licet utatur malo medio, scilicet mendacio, non peccat contra iustitiam, sed contra veritatem. Effet etiam aliquando contra charitatem, ut si nouerim ex illa emptione, alterum incursum in extremam vel grauem necessitatem; nisi ego in similem necessitatem essem incursum; quia non potero vendere mercedem illam, vel monetam illam distrahere, nisi illum in talem pauperiem iniciendo: sed hoc rariùs accidit, idè absolute nostram opinionem in praxi probabilissimam esse existimo.

RESOL. XLVII. Petrus mutuauit Ioanni magnam pecuniarum quantitatem, putans se posse aliquid ex eo mutuo accipere, quod si sciuisset se licite non posse, alium non iniustum contractum celebrasset. Queritur modò, utrum possit retinere lucrum quod acquisiuiisset celebrando contractum iustum, v. g. societatis, cambij, &c.

Plura quæstio, & sapiùs in praxi occurrens: Lessius *de iust. lib. 2. c. 20. dub. 12.* respondet negatiuè, nisi expresse uelle contrahere meliori modo, quo posset. Et ratio est, quia acquisita contractu iniusto, non possunt retineri, ut ex multis probant Couarr. *lib. 4. var. Resol. c. 3. nu. 6.* Valentia *tom. 3. disp. 5. q. 21. punct. 3.* Azorius *p. 3. lib. 5. c. 11.* Bannes *in 2. 2. q. 78. art. 1. dub. 1.* & ibidem Aragonius & Salomus cum Syluest. *verb. usura 9. dub. 1.* & Armilla *eod. verb. n. 59.*

Nec excusat bona fides. Nam si v. g. Ioannes vendit bona fide aliquid supra iustum pretium, tenetur postea restituere excessum, nec pro lucro cessante debet aliquid retinere; hoc etiam procedit in locato, & conducto, in cambiis, & censibus, & similibus. Vide Ioan. Malderum *in 2. 2. tr. 5. c. 3. dub. 13. in fin.* Filliuc. *tom. 2. tract. 34. p. 2. c. 5. n. 106.*

Sed contraria sententia uisa est aliquibus probabilis. Asserunt enim, quod si aliquis bona fide celebravit contractum usurarium, vel aliter iniquum, quem si cognouisset iniquum esse, alium iustum ce-

lebrasset, potest retinere lucrum, quod acquisiuiisset celebrando illum contractum iustum. Ita sentiunt multi viri docti, quos tacito nomine citat Lessius *ubi sup. n. 102.* Et in terminis tenet hanc opinionem Emanuel Sà *verb. usura. n. 8.* & hæc sunt eius verba: Qui fecit contractum usurarium, bona fide credens iustum, potest tantum lucri retinere, quantum acquisiuiisset alioquin per contractum licitum. Nec destituta ratione videtur hæc opinio. Nam qui celebrat bona fide contractum usurarium, implicite intendit iustum titulum; & ita celebrat talem contractum, ut si sciret titulum iniustum, nollet contrahere, sed alium celebraret contractum licitum. Ergo, &c. Vide etiam Sanctarelum *in Resol. p. 1. q. 46. n. 11.* Ex sententia horum Doctorum, concludendum est Petrum posse retinere illud auctitium, quod ex pecunia mutuata accepit à Ioanne. Salua, &c.

RESOL. XLVIII. Petrus mutuo dedit Ioanni uncias centum per duos annos, ita ut intra id tempus repetere non possit dictas uncias centum. Queritur modò, an Petrus possit aliquid accipere, non pro mutuo, nam esset usura; sed pro illa priuatione, non repetendi dictas pecunias per illud tempus duorum annorum?

Ludouicus Molina *de iust. tom. 2. tract. 2. disp. 308. nu. 8.* Layman *in Theol. Moral. lib. 3. sect. 5. tract. 4. c. 16. n. 8.* Turrianus *in 2. 2. tom. 2. disp. 61. dub. 3. num. 6.* & Salas *tract. de usura. dub. 9. nu. 12.* negatiuè respondent, & contrariam sententiam nouam & periculosam in fide vocant. Nam, ait Molina, est falsum fundamentum, cui innititur opinio contraria, nempe mutuare ad annum v. g. esse mutuamentum inducere super se obligationem in futurum; nam hoc non est inducere super se obligationem aliquam, sed ex sua liberalitate concedere beneficium mutui in totum id tempus. Sed hoc assumptum Molina mihi displicet; nam, ut notat Salas *ubi sup.* negari non potest, ex vi illius contractus mutuamentum manere obligatum ad non repetendam pecuniam toto eo tempore. Ergo, ut quis non possit mutuam pecuniam repetere ante tale tempus, non est, ut voluit Molina, liberalis donatio, sed etiam aliqua obligatio.

Adde quod, ut bene ait Lessius *ubi inf.* non solum dantur obligationes ad actus positivos, sed etiam ad priuationes actuum. Igitur ipse Lessius *lib. 2. c. 20. dub. 14.* probat hanc sententiam his rationibus. Primò, quia contraria sententia videtur noua, nec illa apud auctores reperitur. Secundò, quia carentia pecuniæ, & obligatio non repetendi ante aliquod tempus, est quid intrinsecum ratione mutui, alioquin mutuum non differret à precario. Vide etiam Malderum *in 2. 2. tract. 5. c. 3. dub. 15.*

His tamen minimè suffragantibus, affirmatiuam sententiam tenet expresse Petrus de Ledesma, publicus Lector S. Thomæ in Vniuersitate Salmantina *in sua sum. p. 2. tract. 8. cap. 35. concl. 4. fol. mibi 457.* Sed quia codex non ita facile inuenitur, ponam hic eius verba:

La segunda dificultad es, quando vno presta mil ducados con obligacion de no los boluer à pedir en tanto tiempo, ò por algun espacio de tiempo, si será usura
N
lleuar

lleuar pretio. La razon de dudar es, porque si el lleuasse mas que el principal, lo lleuarà por razon del empréstito, luego vsura seria lleuarlo. Confírmase, porque siempre, que ay empréstito, ay por lo menos obligacion virtual de no pedir el empréstito por algunos dias, luego si por la obligacion de no boluerle à pedir se puede lleuar precio, siempre se puede lleuar precio por el empréstito. Hoc est absurdum. Ergo.

A esta dificultad se ha de responder, que si la obligacion de no lo boluer à pedir, es por mucho tiempo, se puede muy bien estimar con precio, y por razon de aquella obligacion, se puede muy bien lleuar el iusto precio sin vsura ninguna. Esto enseñan los discipulos de Sancto Thomas, porque la tal obligacion es estimable con precio.

A la razon de dudar se responde, que en el tal caso, no se lleua el dinero por el empréstito, si no por la obligacion de no lo boluer à pedir por mucho tiempo. Hæc Ledesma.

Ad primum argumentum Lessij, posset aliquis respondere, non esse verum hanc opinionem non extare apud auctores; nam vt dictum est, illam tenet Ledesma, & forsitan si Lessius illum vidisset, in hanc descendisset opinionem, nam eam vbi sup. probabilibus rationibus fulciuit.

Ad secundum respondetur, verum esse, quod obligatio non repetendi pecuniam ante aliquod tempus, sit de intrinseca ratione mutui, sed non ante tale vel tale tempus. Quod verò dicit, quod si hoc esset, mutuum non differret à precario, negatur; nam mutuum à precario differt etiam alia ratione: in mutuo enim transfertur dominium, non autem in precario.

RESOL. XLIX. An chirographa, seu credita immatura, emi & extingui possint minori pretio, non solum à tertia persona, verum etiam ab ipsomet debitore? Quod est dicere, an ius, v. g. ad 100. aureos soluendos intra annum, possit modo emi ab aliquo, vel ab ipso debitore minoris, vt 96. vel 97.

Seculo lucro cessante, aut damno emergente, vel si difficilis, vel ambigua non sit solutio; vsurariam esse hanc emptionem communiter affirmant DD. Hi sunt Reginaldus in prax. tom. 2. lib. 25. c. 18. nu. 312. Lessius lib. 2. c. 21. dub. 8. nu. 71. Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 57. dub. 9. num. 3. Azorius p. 3. lib. 8. cap. 10. q. 5. Rebellius lib. 9. q. 13. p. 2. Valentia tom. 3. disp. 5. quest. 20. punct. 2. Salas tract. de emp. dub. 39. & tract. de vsur. dub. 37. Sorus de iust. lib. 6. q. 4. art. 1. D. Antoninus p. 2. tit. 1. c. 8. §. 3. & 4. Angelus verb. vsur. §. 63. Syluest. verb. vsur. 2. q. 14. Gabriel in 4. dist. 15. q. 11. dub. 4. & alij. Nam ius ad centum, cum certa sunt, tanti valent, quam centum presentia; alioquin sola temporis expectatio daret valorem rei; quod concedere, est vsuris ianuam aperire. Adde, quod ex ista sententia sequerentur varia incommoda; vt v. g. si postularem à mercatore mutuo 100. posset ille dicere, Nolo mutuare tibi 100. sed emere solum ius ad 100. à te recipienda post annum per 90. quæ nunc tibi exhibebo. Sed iste contractus esset vsurarius. Ergo.

At licet hæc sententia sit communior & probabilior, contraria tamen opinio probabilis mihi videtur, sicut etiam visa est Maldero in 2. 2. D. Thom.

tract. 5. c. 2. dub. 5. & Philarcho de off. sacer. p. 2. lib. 5. c. 13.

Et probatur; nam pecunia præsens magis æstimatur, quam futura; sicut chirographa, seu iura, minoris æstimator, quam præsens pecunia: minus enim est actionem habere ad rem, quam rem ipsam habere. *Iminus, ff. de reg. iuris.* Ergo dicta chirographa & iura licet possint minoris emi. Accedit, quod huiusmodi contractus non est mutuum, sed emptio & venditio; nam ius ad rem potest emi, sicut emitur ius transeundi per aliquem agrum.

Nec valet dicere, quod ius ad centum sunt ipsa centum; quoniam certum est, quod ius ad rem, aliquo modo distinguitur ab ipsa re. Et sic hanc opinionem sequuntur Caietanus ver. vsura sub fin. Armilla verb. vsur. nu. 50. Emanuel Sà verb. debitum, n. 20. Nauarrus c. 17. nu. 331. & ex neotericis Faber de restit. in 4. sent. dist. 15. q. 2. disp. 47. c. 4. nu. 113. & illam publicè docuit Louanij Cardinalis Bellarminus, vt notat Lessius vbi sup. num. 66. qui etiam pro hac opinione citat Panorm. & Innocent. in cap. in ciuitate, de vsur. Et nouissimè Petrus Ledesma in sum. tom. 2. cap. 33. tract. 8. fol. mihi 475. col. 2. asserit post factum hanc sententiam non esse damnandam. Sed si hæc sententia est probabilis, vt reuera est; non solum post factum, sed etiam ante factum est approbanda. Vnde Ioan. Azorius p. 3. lib. 8. c. 10. q. 5. licet opinionem contrariam, tamquam probabilioris & tutioris amplectatur; asserit tamen, si quis Caietani & Nauarri sententiam sequatur, eum minimè condemnandum arbitror, & sic etiam ego puto. Vide Fernandez in suo exam. Theol. p. 1. c. 15. §. 1. n. 10. & Tolerum lib. 5. c. 31. n. 4.

RESOL. L. Hic Panormi à Thesaurario Regni expeditur militibus quedam librancia. Queritur an emi possint dimidio pretio, si difficilis sit solutio. Idem etiam queritur de omnibus chirographis?

Malderus in 2. 2. tract. 5. c. 7. dub. 5. sic etiam notat Molfesius in sum. tom. 2. tract. 12. c. 5. nu. 116. Ioann. Salas tract. de vsur. dub. 27. nu. 8. partem amplectuntur negantem. Si enim tibi, ait Malderus, liceret hanc libranciam emere dimidio; quia, quauis tu non habeas periculum, molestiam, aut interesse in obtinenda solutione; alij tamen communiter habent, & quidem talia, vt ab eis liberari vulgò æstimeretur dimidio eius quod continet chirographum: etiam in actionibus aliis emendis passim habebitur ratio, non illius tantum interesse & periculi quod emptor subit, sed illius quod alij subirent. Atqui communior opinio non respicit ad ista incommoda, nisi quatenus in particulari locum habent in hoc emptore. Igitur huiusmodi emptor committeret iniustitiam, cum obligatione restituendi, si plus deduxerit, quam reuera in particulari apud se expectatio & sollicitatio illius debiti habitura sit incommodi, molestiæ, periculi, seu incertitudinis in æstimatione summa, cum nonnulla compensatione oneris, quod situm est in obligatione hoc pro altero curandi ad eius instantiam. Hæc Malderus.

Sed licet hæc opinio sit probabilis, mihi tamen contraria probabilior videtur, quam sequuntur Lessius

Lessius lib. 2. cap. 21. dub. 9. & Salas sibi contrarius tract. de empt. dub. 40. Bonacina de contr. disp. 3. q. 3. punct. 10. n. 4. & ante illos Lud. Molina de iust. tra. 2. disp. 361. n. 4. Afferunt enim hi DD. quòd quando aliquis sua industria apud Principem facillè impetrabit solutionem, potest chirographum emere dimidio, si interesse, periculum, incertitudo, & molestia, quæ alius communiter subire deberet in hac actione prosequenda, iudicio aliorum æstimentur pertingere ad chirographi, seu librariæ dimidium. Et ratio est, quia, ut ait Bonacina, & alij ubi sup. iustum pretium rei emptæ, non est quanti res valet emptori; sed quanti in se valet, aut quanti valet ipsi creditori, consideratis certis circumstantiis. Cùm ergo dicta chirographa venditori non valeant in totum, ratione difficultatis, & exiguitatis spei quam creditor habet illa recuperandi, sequitur huiusmodi chirographa minoris emi posse.

Confirmatur, ait Lessius n. 76. quia hæc chirographa, cùm non habeant pretium lege taxatum, illud est assignandum ex communi æstimatione. Vnde si Princeps Turcarum tibi debeat 1000. aureos, nullaquæ, vel parua sit spes obtinendæ solutionis; fas est hoc debitum emere paruo pretio, v.g. 100. vel 50. etiam si emptor facillè integram solutionem obtinebit; hoc enim est tribuendum suæ industriæ, & bonæ fortunæ. Et sic ego aliquas Apodixas Tabulæ huius ciuitatis, ut vocant, del conto à parte, & della Corte. difficilis exactionis, olim sæpius consului minoris emi posse. Salua, &c.

RESOL. II. Quidam habet multa dolia vini generosi, cui apponit magnam quantitatem aquæ, sed ex illa mistione non efficitur deterius eo, quod passim venditur ab aliis. Queritur modò, an possit tuta conscientia, sine onere restitutionis, in venditione talis vini exigere totum pretium à lege taxatum. Idem potest queri de tritico, & aliis?

Non desunt DD. qui prorsus negant hanc missionem fieri posse; sic Petrus de Ledesma in sum. p. 2. tract. 8. c. 32. post concl. 7. diff. 2. fol. mih. 425. col. 2. Rebellius de oblig. iust. p. 2. lib. 9. q. 8. num. 17. & Salas tract. de empt. & vend. dub. 12. qui etiam citat Medinam, Molinam, Nauarrum, & Rodriquez Et probatur hæc opinio. Nam lex, v.g. taxat triticum, quale ex area adduci solet, non quale facit industria fraudulenta. Igitur, si tale triticum ex industria cum aliqua mistione venditur, minori quidè pretio vendi debet, quàm sit à taxa legis præscriptum. Adde, ut ait Azorius p. 3. lib. 8. c. 23. q. 3. in fin. quòd qui vinum aqua perfusum vendit, eo ipso vendit plus, quàm habeat; nam si habebat tres amphoras, vendit plus quàm tres amphoras. Ergo, &c.

Propter has rationes probabilis est hæc opinio: sed mihi longè probabilior sententia affirmatiua videtur, quam sequuntur Lopez in instruct. conf. p. 2. c. 47. alias 192. Ioan. de la Cruz in direct. conf. p. 1. præcept. 7. q. 3. dub. 6. concl. 2. Lessius lib. 2. c. 21. dub. 11. nu. 82. qui ait, Cur quis rem suam non potest ad eum statum reducere, in quo sunt res aliorum; & tunc eam vendere eodem pretio, quo alij. Fit hoc interdum in vino, tritico, & similibus speciebus, dum vino valdè præstanti miscetur aliud

tenue, vel aqua, aut tritico valdè puro secale; ea tamen moderatione, ut non sint deteriora, quàm quæ ab aliis passim venduntur. Hæc Lessius.

Putabam hanc sententiam citatos DD. tantum patronos habere, sed postea inueni Martinum Bonacinam, virum doctum, etiam illam amplecti in disp. 3. de contr. q. 2. punct. 6. nu. 17. & probat validissimis rationibus, quas accipe. Nam asserit, talis venditor nullum damnum vel iniuriam infert emptori; non enim tenetur illi tradere res maioris perfectionis & integritatis; quàm ab aliis vendantur. Secundò, æstimatio rei desumitur per ordinem ad vsus humanos: cùm autem, v.g. vinum per admissionem illam aquæ, sit adhuc æquè vtile ad vsus humanos, ad quos emitur; Ergo aliquis sic vendens non peccat contra iustitiam, neque tenetur ad restitutionem, cùm nullius damni causa censetur.

RESOL. III. Cùm in hoc Regno Sicilia pretium, quo venduntur boues, sit à Regia pragmatica taxatum, queritur modò, an Petrus, qui habet aliquos boues, in bonitate excedentes alios, possit illos vendere ultra taxam dictæ pragmaticæ?

Secundum opinionem aliquorum, ut Ioan. de Salas tract. de empt. & vend. dub. 12. nu. 9. respondendum est negatiuè; & probatur hæc opinio, quia taxa potest, & vult, propter bonum commune, rebus valdè inæqualibus idem pretium imponere; & oppositum esset ostium aperire in commune damnum violationi legis: multi enim dicerent, v.g. suum triticum, & suos boues, esse notabiliter meliores aliis, qui communiter vendi solent. Ergo, &c.

Mihi tamen opinio affirmatiua visa est probabilior, & sæpè in praxi eam consului. Nec desunt auctores pro hac opinione firmanda; nam illam sequuntur Ludouic. Molina de iust. tom. 2. disp. 364. num. 11. & Reginaldus in sua praxi, tom. 2. lib. 25. c. 16. sect. 3. num. 284. qui asserunt, quòd, etsi triticum, vel vinum, quod aliquis vendit, aliquantulò melius sit eo, quod venditur communiter; non idèò licere, vendendo illud, taxam à lege definitam transgredi; nam modicum pro nihilo reputatur. Sed propter notabilem excessum in bonitate, licitum esset vendere ultra pretium à lege taxatum. Et probatur; quia sicut vendens triticum in bonitate longè inferius ac deterius tritico, quod communiter venditur, eò quòd à vermibus sit corrosus, debet minuere pretium, quo communiter venditur triticum: ita quando triticum in bonitate est longè melius, possunt venditores augere pretium, quo communiter vendi solet; & idem iudicium est de ceteris mercibus, quarum pretium fuerit lege taxatum. Ex his respondendum est affirmatiuè ad superius quæsitum, cuius doctrina aufert Confessariis multos scrupulos.

RESOL. IIII. Quispiam emerat vestem quadraginta, quæ valebat sexaginta aureos, sed emerat rogatus à venditore; consultus fuit, an emptor tenetur aliquid restituere?

Respondi negatiuè. Et pro declaratione huius questionis notandū est, quòd concurrentibus aliquibus circumstantiis, aliquando licet mino-

ris emere rem aliquam, quàm alioquin emeretur, sicut è contra; vt, verbi gratia, propter modum vendendi, de qua causa vide Couarr. lib. 2. var. c. 3. nu. 5. Nauarrum c. 23. nu. 78. & 87. & Medinam in C. de rebus restit. q. 31. ver. similiter. Et sic in fine nundinarum merces minoris venduntur, quàm initio; item finitis studiis, scholastici in patriam reuersuri, libros suos minoris vendunt; & cum merces exponuntur sub hasta, & publica voce præconis venduntur, aliud pretium habent, quàm si à mercatoribus venderentur. Sic etiam minutim res maioris venditur, quàm in magna quantitate. Et ratione copiar, merces quæ simul emuntur, possunt emi minoris. Et sic de similibus.

His ita suppositis, dico, quòd res plaris venduntur in officina mercatoris quæsitæ & rogati, quàm cum quis per se, vel per proxenetas emptores quarit, & rogat; vnde Caietanus in 2. 2. q. 77. art. 1. Lessius lib. 2. c. 21. dub. 4. nu. 33. Ioan. Salas tract. de empt. & vend. dub. 25. nu. 3. Bonacina de contr. disp. 3. q. 2. punct. 4. n. 21. & Emanuel Sà verb. empt. n. 4. asserunt merces vltroneas vilescere pro tertia parte. Imò Palacius, quem sequitur Barthol. à S. Fausto in spec. Confess. disp. 6. q. 10. nu. 9. Salas vbi sup. & Rebellius p. 2. lib. 9. q. 1. nu. 36. in Caiet. ver. empt. c. 1. dixit, Pallium, quod in officina mercatoris valet quatuor aureos, ab emptore rogato posse emi duobus. Et ratio est, quia talis modus vendendi indicat copiam mercium, & paucitatem emptorum. Ex hoc apparet quæ sit decisio, scilicet illam vestem iustè fuisse emptam quadraginta, licet valeret sexaginta aureos; nam, vt est dictum, merces vltroneæ vilescunt pro tertia parte.

RESOL. LIV. Olim in hoc Regno propter monetæ consensionem promulgatum fuit Edictum ab Excellentissimo Prorege Marchione Villena, vt in posterum omnia genera monetarum, secundum pondus valerent, & expenderentur: cum hoc scirent multi, ante Edicti promulgationem, omnem pecuniam vel mutuo dederunt, vel ex ea res emerunt. Quæsitum fuit à multis, an hoc cum crimine & onere restitutionis factum fuerit?

Multi Theologi tunc affirmantem sententiam sustinuerunt, nec quidem improbabiler; nam lex futuræ pragmaticæ Principis debet esse omnibus communis, tam insciis quàm consciis, etiam antequam promulgetur; & sic in fraudem eius facit, qui ante promulgationem futuram & ignoratam ab aliis, plus distrahit, quàm distrahturus foret de re imminuenda quoad valorem per legem publicam. Deinde si Princeps alicui aperiret futurum decretum ante promulgationem, & hic occasione talis notitiæ cum aliorum damno plus monetæ & mercium distraheret, vt ditaretur, teneretur quidem ad restitutionem, quia fuit causa illius damni. Ergo etiam ille tenebitur, qui hac occasione ditatus est, quomodocumque ea scientia ad ipsum deuenerit. Et ita in terminis secuti sunt hanc sententiam Molina tom. 2. disp. 354. §. In hoc tamen. Reginaldus in sua Prax. tom. 2. lib. 25. c. 23. num. 345. Rebellius de oblig. iust. p. 2. lib. 9. quæst. 6. num. 7. & Pinellus C. de rescind. vend. part. 3. cap. 2. num. 22.

Sed ego contrariam sententiam consului, nixus auctoritate Lessij lib. 2. c. 21. dub. 5. num. 45. Ioan. Salas tract. de empt. & vend. dub. 32. nu. 8. ad 5. Homoboni in Exam. Eccl. p. 2. tract. 9. c. 3. q. 4. & Barthol. à S. Fausto in spec. Confess. disp. 16. q. 19. n. 2. qui citat Couarruiam, Sotum, Caietanum, Bannez, & Aragonium. Et ratio est manifesta; nam lex ex communi sententia DD. non obligat ante iudicis promulgationem. Ergo, etiam si aliquis sciret decretum à Principe conditum circa monetam, vel alias merces; tamen dum non est promulgatum, non obligabit, neque vllam vim habebit, & idèd antiquum pretium durabit. Nec valet dicere, ait Lessius vbi sup. quòd hoc procederet in illo, qui distraheret monetam vel alias merces bona fide, non tamen in illo, qui ex notitia huius decreti, venderet plus mercium quàm alioquin erat venditurus. Nam respondetur, quòd talis vtitur iure suo, nec aliqua lex vetat, ne vtatur notitia illius decreti in suum commodum.

Hanc etiam opinionem sequitur Comitulus in resp. mor. lib. 3. q. 32. n. 6. Obserua tamen, quòd Princeps, eiusque Consiliarius, tenetur ad restitutionem, si ex eorum negligentia, illa notitia legis promulgandæ peruenit ad aures subditorum, vnde ipsi postea ex tali scientia vendiderunt merces cum aliorum detrimento. Et ratio est, quia tenentur ex officio euitare, ne detrimentum hoc aliis sequatur; ceteri verò ciues minimè. Videant Consiliarij, cum quanto silentio opus est vt in istis negotiis procedatur.

RESOL. LV. Dubitare aliquis fortasse posset, an qui ob feruorem contrahentium vendidit sub hasta rem plus duplo quàm valebat, teneatur aliquid restituere?

Pro decisione huius quæstionis, sapius in praxi occurrentis, notandum est, quòd quando pretium à lege taxatum est, tã venditor quàm emptor ad illud obligantur: vbi verò non est legitimum pretium, tam venditori quàm emptori standum est intra latitudinem iusti pretij vulgaris: aliàs ille excedendo notabiliter, & iste deficiendo, peccat mortaliter cum onere restituendi. Est tamen aliquis casus, quo cessante legitimo, non astringuntur ementes & vendentes ad pretium vulgare: & hic casus inter alios est in subhastationibus publicis.

Sed quale sit iustum pretium in istis subhastationibus, non conueniunt inter se DD. nam multi, & inter illos præcipuè Salonijs in 2. 2. tom. 2. q. 77. art. 1. contr. 5. asserit in hoc vendendi genere reperiri etiam tria illa genera pretij, quæ constituuntur communiter à DD. in communi vsu fori, nempe infimum, medium, & supremum, seu rigorosum: sed cum hoc discrimine; nam in pretiis, quæ sumuntur ex communi vsu fori, infimum & supremum parum distant à medio, sicut 9. & 11. parum distat à 10. At in subhastatione plurimum possunt distare; medium nãque in subhastatione est, quod est iustum aut secundum vsu fori, aut arbitrio prudentum; infimum, quod ab illo deficit, modò non deficiat infra dimidium; supremum, quod illud excedit & superat, modò non excedat ultra dimidium. Vt si iustum pretium equi, peritorum arbitrio,

arbitrio, sint 100. & equus ille voce præconis vendatur, medium pretium erunt illa 100. infimum 50. supremum 150. Vnde distant in subhastatione gradus extremi à medio, quantum medietas ipsa iusti pretij complecti potest versus excessum vel defectum. Hæc Salonijs; ex cuius doctrina, quam etiam sequitur Molina *tom. 2. disp. 349. nu. 11.* apparet illud esse iustum pretium in venditione subhastata, quod non deficit, vel non excedit medietatem pretij, quo alioquin res venderetur, si non venderetur sub hasta. Et addunt in tali venditione, locum esse remedio *leg. 2. C. de rescind. vend.* quando contingit excessus ultra dimidium. Vide nostrum P. Megalam *2. 2. lib. 2. c. 6. q. 2. num. 70.* & P. Molfesum *in sum. tom. 2. tract. 12. c. 5. n. 148.*

Sed audiamus DD. contrarium sentientes. Malderus Episcopus Antuerpiensis *in 2. 2. tract. 5. c. 2. dub. 2.* asserit, iustum pretium in subhastatione etiam illud esse, quando ex contentione licitatorum res duplo venditur, quam valeat. Plus dicit Bonacina *de contr. disp. 3. q. 2. punct. 4. n. 21.* iustum pretium vendendi sub hasta illud esse, quod extorqueri potest absque fraude, & in excessu pretij præsumitur donatio, cum nec ignorantia, nec ius, nec fraus, neque necessitas cogat emptorem ad sic emendum, vel venditorem ad ita vendendum. Ex his patet resolutio suprapositæ quæstionis, nempe non esse faciendam aliquam restitutionem, etiam si res in subhastatione duplo, vel plus, vendatur quam valet. Vide Ioan. Salas *tract. de empt. & vend. dub. 25. n. 4.* & Petrum à Nauarr. *de Res. lib. 3. c. 2. n. 37.*

RESOL. LVI. *An gemmas insignes, canes, falcones, picturas antiquas, & similia, quæ non habent pretium taxatum à Principe, vel à communi hominum existimatione, possit venditor vendere eo pretio quo voluerit?*

Quidam negant; ita Lessius *lib. 2. cap. 21. dub. 3. n. 16.* Nauarrus *c. 27. nu. 28.* & alij. Probat. Primò, quia quælibet res vendi debet iusto pretio. Sed iustum pretium earum rerum, quæ nec lege, nec communi existimatione taxatæ sunt, sumendum est iudicio prudentis mercatoris, qui, spectatis circumstantiis ad rei valorem facientibus, eam æstimat. Ergo non est licitum, tanti has res vendere, quanti vendi possunt. Secundò, iudicium, quo iudicatur aliqua res tanti valere, debet esse prudens. Sed nemo potest prudenter iudicare rem aliquam valere tanti, ex eo quod venditor tanti velit vendere. Ergo, &c. Hanc sententiam communiter sequuntur omnes.

Se contrariam tenet Sotus *de iust. lib. 6. q. 2. art. 3.* Valentia *tom. 3. disp. 5. q. 20. punct. 2.* Emanuel Sà *verb. vendit. n. 14.* & nouissimè Reginaldus *in Prax. lib. 25. c. 16. sect. 4. nu. 286.* vbi ait: Illa verò, quæ allata sunt in contrarium, nimirum quod res tantum valeat, quanti vendi potest, & quod unusquisque in suis rebus sit moderator & arbiter; Petrus à Nauarra *lib. 3. c. 2. n. 11.* notat vera esse solummodo in his rebus, quæ nec lege nec communi hominum æstimatione appetiti solent, vt sunt gemmæ, capilli, accipitres, canes venatici, equi pretiosi, & alia, quæ venduntur ad splendorem, decorem, delicias,

& voluptates. Pro talibus enim, seclusis fraude & metu, potest tantum accipi in pretium, quantum venditor arbitratus fuerit, & emptor sciens & prudens dare consenserit. Etenim, si nulla sit eiusmodi rerum indigentia in republica, nec vlla necessitas ad nobilitatis in ea splendorem; sed tantum ad curiositatem pertineant: iustum pretium earum non aliter determinatur, quam æstimatione ementis, qui illas tanti facit, vt putet pertinere ad nobilitatis suæ ac diuitiarum splendorem, dare tale pretium. Hæc ex Nauarra Reginaldus. Ex quibus patet responsio ad propositam dubitationem.

RESOL. LVII. *Olim hac quæstione tentatus sum; Vtrum sit licitum exigere aliquid supra iustum pretium, ratione periculi fortis, cui interdum vendens credit exponitur?*

Non est tam facilis hæc quæstio, vt multis fortitan videtur; nam sine peccato & onere restitutionis, hoc fieri posse mordicus negant hi omnes, Sotus *de iust. lib. 6. q. 4. art. 1. dub. 2.* Nauarrus *c. 23. nu. 81.* Lopez *in instruct. p. 2. c. 220.* Palacius *de contract. lib. 4. c. 3. concl. 8.* Garfias *de contr. lib. 1. c. 23.* Toletus *de 7. peccatis, c. 5.* Azorius *p. 3. lib. 8. c. 8. q. 7.* & Rebellius *de oblig. iust. p. 2. lib. 9. q. 12. nu. 1.* qui validissimis rationibus probat hanc sententiam, ex quibus aliquas accipe. Vfurarius eris, si cogas iniquitatum ad ineundam tecum assècurationem eiusdem mutui, etiam pro vilissimo pretio, vt patet ex *c. nauiganti, de vsur.* Ergo à fortiori usurarius eris, si non mutues alteri, nisi sub obligatione reddendi aliquid ultra sortem pro periculo, cui mutuum exponis: & eadem ratio in credito militat. Consequentia probatur; nam utilior videtur debitori, & minus onerosa prior, quam secunda obligatio. Secundò, quia nec timor periculi, nec ipsum periculum de non soluendo mutuo vel credito, est secundum se vendibile, sed est consequens, siue accessorium ad vtrumque. Probat. antecedens; nam periculum istud, ex sui natura solet præcaueri per penam impositam, vel per fideiussorem. Ergo vendi non potest. Hæc & alia argumenta adducit Rebellius.

Sed contraria opinio visa est: probabilis his omnibus, Medina *de res. q. 38. causa 3. & 4.* Petro à Nauarra *lib. 3. de res. c. 2. p. 1. dub. 1. num. 105. & p. 2. c. 3. dub. 10. nu. 342.* Valentia *tom. 3. disp. 3. q. 20. punct. 2. concl. 4.* Emanuel Sà *verb. venditio. n. 3.* Rodriguez *in sum. p. 2. cap. 83. nu. 3.* & Leonar. Lessio *lib. 2. cap. 21. dub. 6. n. 34.* & alijs, quos citat & sequitur Sanctarellus *in suis Resol. p. 1. q. 47. n. 17.* & Salas *tra. de vsur. dub. 27. n. 3.* Nec desunt rationes pro hac opinione. Nā exponere se tali periculo, est pretio æstimabile. Ergo pro eo potest aliquid exigi. Deinde venditor potest petere fideiussorem, qui, vt periculum illud in se suscipiat, potest iustum pretium stipulari. Ergo si emptor cupiat venditorem illud in se suscipere, poterit venditor iustum eius pretium exigere. Nota tamen, quod hoc periculum debet esse verum, & non fictum. Et si quæris, quale erit eius iustum pretium? Respondeo totum id, quod tu libenter alteri dares, ad simile periculum redimendum.

RESOL. LVIII. Solent mercatores aliquando non mutare indigenti, sed ei creditò merces offerre, & vendere summo pretio, ut ille eas vendat pecunia numerata, cui voluerit, sed emptor statim illas offert ipsis mercatoribus, qui easdem merces emunt pecunia numerata pretio medio, vel infimo: qui contractus Hispanè vocatur Mohatra, Italicè Stocco. Quaritur an sit licitus?

Medina lib. 1. sum. c. 14. §. 23. & D. Antonin. p. 3. tit. 8. c. 4. §. 4. existimant esse iniustum, & palliatam usuram, quando idem redimit. Nam hic contractus rectè consideratus mutuum reuera est, & cum usura. Quid enim aliud est, Petrum mercatorem vendere Ioanni merces pretio, ut 100. solutendas in fine anni, & statim postea easdem emere pecunia numerata pretio, ut 90. quam dedisse illi mutuo 90. recipienda in fine anni cum lucro ut 10. Qui contractus reuera est mutuum, & cum usura. Hinc omnes prudentes eo audito illum statim condemnant, & mercatorem ita vendentem ac reementem iniquum iudicant; & in legibus Castellæ, ut notat Rebellius p. 2. lib. 9. q. 7. nu. 7. sub grauissimis pœnis prohibetur contractus iste.

Sed verius alij existimant, contractum istum non esse iniquum, nec dammandum, si duplex in eo reperiat conditio. Prior est, ut seruetur semper iustum pretium: nam cum merces huiusmodi certum pretium à lege illis impositum non habeant, sed iustum illarum pretium sit, quo venduntur communi vsu fori, quod, ut patet, habet latitudinem; si mercator, neque cum carius vendit, latitudinem illam excedat, neque cum vilius emit, ab eadem latitudine deficiat, seruat utique priorem conditionem in hoc contractu debitam. Altera conditio est, ut tollatur omne scandalum, explicando in tali contractu nullam esse iniquitatem, cum nec pretium rigidum, in quo vendit, excedat latitudinem iusti pretij, nec ab illa deficiat pretium infimum, in quo emit. Sic Nauarrus cap. 23. n. 91. Petrus à Nauarra lib. 3. c. 2. nu. 170. Homobonus in exam. Eccl. p. 2. tract. 9. c. 10. q. 4. Regius in suis Resol. cas. 14. & 34. Summa Corona p. 2. c. 7. nu. 9. Lessius lib. 2. cap. 21. dub. 16. n. 130.

Nec valet dicere, quòd idem sit emptor, qui antè erat venditor; nam, ut ait Lessius, si alius poterat illo pretio emere, cur non mercator, qui vendidit. Imò beneficium in hoc alteri præstari videtur, dum liberatur emptor à querendis alijs, & à sumptibus in proxenetis faciendis. Non tamen potest illum ad hoc cogere, nec pactum implicitum aut explicitum de hoc adhibere, ut notat Grassius p. 1. lib. 1. c. 209. num. 4. & Bonacina de contr. disp. 3. q. 3. punct. 3. n. 20.

Addunt aliqui, quòd, ut hæc venditio ab iniustitia & usura immunis sit, non debet fieri intentione principali reemendi viliori pretio, ita ut sine spe illius lucri, non esset creditò mercator venditurus. Sic Molina tom. 2. disp. 310. Angelus ver. usura, n. 60. Lopez lib. 1. de contr. c. 34. Vegha in sum. tom. 2. c. 131. cas. 62. Azorius p. 3. lib. 8. c. 11. & alij.

Sed mihi placet opinio Io. de Salas in tr. de empt. & vend. dub. 37. nu. 4. qui improbat hanc conditionem. Et ratio est, quia ubi nihil ultra sortem dedu-

citur in pactum, nec speratur ut pretium aut debitum de iustitia pro mutuo, nulla est usura, si auctarium principaliter seu minus principaliter intendatur, ut vult Molina tom. 2. disp. 305. Valentia tom. 3. disp. 5. q. 21. punct. 1. Nauarra de rest. lib. 3. c. 1. dub. 2. nu. 190. & idem Salas tract. de usuris, dub. 5. num. 5. Ergo, &c.

Respondendo igitur ad quæsitum, dico talem contractum non esse illicitum, etiam si mercator tali intentione vendat illas merces, & postea per se vel per alios emat illas: modò non adfit scandalum, neque pactum explicitum vel implicitum de retrouendendo interueniat, & modò intra limites iusti pretij consistat, ita ut quando vendit creditò, non excedat pretium summum; & quando emit numerata pecunia, non excedat iustum infimum. Salua, &c.

RESOL. LIX. An sit usura mutuari, ut mihi, cum opus habeo, remutues; aut iusto pretio à me emas, vel in meo molendino molas? Quod est querere, an mutuator licitè possit deducere in pactum eam iuris naturalis obligationem, qua ex honestate tenemur benefacere nostris benefactoribus, & hoc totum intelligendum est sine incommodo mutuatarij?

Communis opinio est negatiua. Sic D. Thomas 2. 2. q. 78. art. 2. ad 2. & 4. & ibi Caietanus, Salonius, Aragon. & Bannez, Petrus à Nauarra lib. 3. de Rest. c. 2. dub. 4. nu. 239. Molina tom. 2. disp. 308. & 309. Couarruias lib. 3. var. c. 1. n. 1. Syluester ver. usur. 1. q. 2. Medina in sum. lib. 1. cap. 14. §. 23. Lessius lib. 2. c. 20. dub. 8. nu. 58. noster Megala 2. 2. lib. 2. c. 15. q. 2. n. 29. Molfesius in sum. p. 2. tr. 12. cap. 23. nu. 43. & alij. Probatur hæc opinio vnica, sed validissima, ratione; nam obligatio ciuili, seu ex iustitia, ad tales actus, est pretio æstimabilis. Sed quando aliquis in mutuo ex vi pacti, seu contractus, intendit aliquid pretio æstimabile, est usura. Ergo, &c. Maior probatur; nam per illam ciuilem obligationem mutuatarius amittit aliquam libertatem, & subiicitur mutuanti. Ergo. Est tamen notandum, quòd isti DD. asserunt, nullum esse peccatum, si mutuator obliget mutuatarium ad tales actus faciendos, non obligatione ciuili, sed solùm gratitudinis; tunc enim nulla ciuili obligatio ab eo petitur, præter eam quam ipse habet ex iure naturali.

Sed affirmatiuam sententiam tenuit Adrianus in 4. de Rest. q. de usura, §. sed contra, D. Antoninus p. 2. tit. 1. c. 7. §. 10. Angel. verb. usura, 1. nu. 4. Maior, Almainus, Cardinalis, Io. Andreas, Laur. de Ridulphis, citati ab Azor. p. 3. lib. 5. c. 7. q. 1. Probatur hæc opinio multis rationibus; & Primò ait Almainus: Mutuans tali pacto, & cum ista obligatione ciuili, non consequitur lucrum ex mutuo, cum det æquiualens proprij coloni, vel artificis, ut ad suum, verbi gratia, molendinum, vel agrum veniat. Ergo non est usurarius. Et ponamus, quòd ille prius locasset operas coloni, dedissetque ipsi pecuniam, & colonus nollet operari; liceret mutuari illi, ut operaretur pro pecuniis acceptis. Ergo etiam licitum erit mutuari cum pacto, ut operetur pro pecuniis accipiendis. Deinde licitum est mutuari cum pacto, ut mox aliquid remutues. Sed hæc obli-

obligatio non est minus onerosa, quam obligatio civilis mutuandi in posterum, quando gratitudo id postulat. Ergo. Minor probatur: nam est minus grauis obligatio civilis mutuandi in posterum, quam mutuandi statim; quia incertum est an alter indigebit; & non teneris, nisi commodè possis. Ergo, &c.

Hæc opinio videbitur alicui probabilis, sicut visa est Maldero in 2.2. ar. 5. c. 3. dub. 4. qui contrariam sententiam tantum probabiliorē vocat. Ergo, secundum Malderum, hæc opinio erit vera, & probabilis. Adde, quod ex neotericis illam sequitur in terminis Rodriquez in sum. tom. 2. c. 197. num. 5. & quia dicta Summa non est in Latinum translata, & non tam promptè inuenitur, ponam eius verba: *Cierto es, que el que presta à otro algun dinero, puede recibir algo, no como ganancia del dinero sino como agradecimiento desta buena obra. pues la gratitud es vna correspondencia deuida de derecho natural, y diuino; lo qual es en tanto verdad, que puede el que da prestado imponer obligacion civil, al que lo recibe, de le acudir con este agradecimiento, pudiendolo hazer sin notable daño suyo, como tiene Adriano, y San Antonino.* Hæc ille. Sed an hæc opinio sit probabilis, aliis iudicandum relinquo.

Nota etiam singularem doctrinam Io. de Salas tr. de vsuris, dub. 9. nu. 4. & dub. 10. nu. 3. ad 4. & dub. 13. n. 3. & dub. 16. nu. 4. & dub. 21. nu. 2. sumptam à Dominico Bannez & Aragon. tom. 2. q. 78. art. 1. Vegha in sum. tom. 2. c. 131. cas. 76. & aliis; quod quando obligatio, v.g. ad emendum, mutuandum, &c. sine vlla incommoditate fieri potest à mutuuario, non est pretio æstimabilis. Et ideo si à mutuante in pactum deducatur, non est vsura. Ex his poteris respondere ad suprâ positam dubitationem, & ad multos alios casus.

RESOL. LX. Rogatus, an mutuanti liceat in pactum deducere, vt mutuarius statim emat, vendat, remutuet, &c.

Respondi in hac quæstione varias esse Doctorum opiniones; nom Lopez, Sotus, Aragonius, Grassius, citati à Io. Salas tr. de vsur. dub. 10. num. 3. & ipse etiam, asserunt in tali euentu vsuram committi, nisi obligatio sit reciproca. Eandem opinionem sequitur Ferdinand. Rebell. de oblig. iust. p. 2. lib. 8. q. 4. n. 10. vbi asserit, non minus foenerationem conuentionem esse, obligare mutuarium ad statim mutuandum, quam in posterum. Nec D. Thomas, ait ille, asserens mutuanti vnum, fas esse aliud mutuo simul recipere, nobis aduersatur. Non enim negamus, vicissim posse simul fieri mutationem, vt D. Thom. ait; sed nefas esse dicimus imponi obligationem ad statim mutuandum aliud, quod D. Thom. non concedit. Probatur etiam hæc opinio alia ratione; nam, vt ait Salas, obligatio ad statim mutuandum, emendum, &c. potest esse non minus grauis & molesta mutuuario, & utilis mutuanti, quam obligatio ad mutuandum, emendum, &c. in posterum. Ergo potest esse æqualiter pretio æstimabilis; ac proinde sicut est vsura ex pacto mutui obligare ad hæc in posterum faciendâ, ita ad statim.

Sed ego non minus probabilem esse existimo

contrariam sententiam; nam, vt bene asserit Reginald. tom. 2. lib. 25. c. 11. nu. 198. ita mutuans, nullam causam mutui extorquet obligationem pretio æstimabilem, cum mutuarius inde non maneat ad aliquid in posterum obligatus. Nec valet dicere mutuarium amittere libertatem vendendi, vel mutuandi in posterum; quia ex quo per illam in præsens tantummodo, non in futurum, est quis subiectus, nullum censetur inde subire onus pretio æstimabile. Adde, quod si obligatio ad statim mutuandum esset pretio æstimabilis, obligatio ad statim vendendum esset etiam pretio æstimabilis; & sic posset quis ultra summum pretium rei venditæ, aliquid exigere pro tali obligatione. Consequens est falsum. Ergo.

Accedit, vt denuò notat Reginaldus, durum esse de vsura damnare hunc aut similes contractus satis visitatos; Do tibi mutuo 100. aureos, vel 100. amphoras vini; vt mihi vicissim mutues 100. modios tritici, vel vendas iusto pretio 100. cados olei: præsertim cum, vt dictum est, talis obligatio imposita mutuuario, vt pote quæ est ad breuissimū tempus, nihil aut parum onerosa censeatur, neque pretio æstimabilis. Et sic hanc opinionem sequitur Petrus à Nauarra de rest. lib. 3. c. 2. nu. 235. & nu. 242. absolutè docet illam. Et probabilem illam vocat Dominicus Bannez in 2.2. q. 78. art. 2. & nouissimè Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 4. c. 16. n. 3. qui omnino videndus est, vbi sic asserit: Si dicatur homini, Si vis à me obtinere pecunias mutuo, oportet te quoque mutuare frumentum, vel iusto pretio vendere, aut locare mihi prædium, aliàs nihil obtinebis. Vel, Volo tibi mutuo dare pecunias; sed oportet te gratum esse ob beneficium, & scholas meas frequentare, vel ad molendinum meum frumenta adferre, merces ex mea taberna pretio iusto emere, aut vacans officium mihi conferre; non quidem vt ex iustitia ad talia mihi præstanda ratione mutui accepti, vel accipiendi obligatus sis (id enim apertè vsurarium esset) sed in tuo arbitrio sit talia præstare; tamen si non præbes, mutuum non accipies, vel acceptum illicò repetetur: in his casibus putat non adesse vsuram, licet periculosi sint.

RESOL. LXI. An mutuare aliquid cum pacto, vt ille qui recipit mutuum, conferat officium, vel Ecclesiasticum beneficium, vsura sit?

Affirmatiuè respondet Aragonius in 2.2. q. 78. art. 2. dub. 2. Medina in sum. lib. 1. c. 14. §. 23. Lopez in instr. p. 2. c. 56. §. adde. Medina Complut. q. 4. de vsur. §. inde sequitur. Reginaldus tom. 2. lib. 25. c. 11. n. 202. Et ratio est, quia illa obligatio tollit libertatem præsentanti collatori, ac proinde est pretio æstimabilis. Ergo habere tale officium, vel beneficium, est vsura; & non solum vsura, sed simonia. Vnde ait Reginaldus tom. 2. lib. 25. cap. 11. nu. 190. & Rebellius p. 2. lib. 8. q. 4. nu. 13. quod vtraque deformitas, vsuræ scilicet & simoniæ, in confessione necessariò explicanda erit. Nam quatenus in pretium mutui intendit rem spiritualement, quæ de iure pro temporali dari nequit, simoniam committit; vsuram verò, vt dictum est, quatenus ex mutuo inten-

dit rem, quæ, etsi de iure comparari nequeat, pretio tamen æstimabilis est.

Sed licet hæc omnia vera sint, aduertit tamen Petrus à Nauarra *de Rest. lib. 3. c. 2. p. 2. dub. 6.* quod deducere in pactum collationem, vel præsentationem beneficii statim faciendam, non esset usura, quia, ut dictum est supra, obligatio ad statim, cum modico tempore daret, non est pretio æstimabilis. Ergo mutuare cum pacto, ut statim mutuarius conferat beneficium, non est usura. Idem obseruauit Malderus *in 2. 2. tract. 5. c. 3. dub. 6.* ubi ait, quod si quis mutuum daret, non ut pretium beneficii Ecclesiastici, sed ut hac ratione prouocet amicitiam collatoris, aut ut gratiam præstet, quam non vult præstare, nisi alter statim gratificetur conferendo beneficium, probabile est nec usuram, nec simoniam fore. Et tandem Lessius *lib. 2. c. 20. dub. 9. n. 64.* asserit, si mutues alteri cum pacto, ut conferat beneficium Ecclesiasticum, partim est usura, partim simonia; modò illud pactum sit iustitiæ, secus si amicitie. Ex his possunt Confessarii in foro conscientie animaduertere, quando mutuans cum pacto, ut recipiat beneficium, committat usuram, necne.

Dices, quid sit dicendum, quando aliquis v. g. confert statim quantum in se est beneficium, de quo interpellauit mutuator; sed solemnitate aliqua hoc ipsum postea debet perficere. Respondeo cum Maldero *ubi sup.* quod si post inchoatam collationem beneficii à mutuuario, eius quod superest obligatio non habeant pro ciuili, sed antidotali, & ex gratitudine, probabilissimum est non esse usuram. Vide Nauarrum *lib. 3. c. 2. n. 272.*

RESOL. LXII. Petrus mutuans magnam pecuniarum summam, excitauit mutuarium ad mutui beneficium remunerandum; & mutuarius sic excitatus misit illi aliqua dona: queritur, an ista dona ultra sortem accipiens sit usurarius?

Hanc esse usuram, aliquæ rationes demonstrant: nam talis insinuatio videtur quoddam pactum implicitum. Secundò, mutuarius, qui dat propter talem insinuationem tempore mutationis, non videtur dare liberaliter, sed rubore, vel necessitate compulsus. Ergo mutuans, illa dona recipiens, usurarius est. Et sic hanc sententiam amplexi sunt Richardus *in 4. dist. 15. art. 5. q. 5.* Scotus *q. 2.* & ex recentioribus Ioseph. Angles *q. de contr. mutui, art. 2. def. 5. concl. 1.* & alij.

Sed semper ego contrariam sententiam secutus sum, & consului; quam etiam amplectuntur Caietan. *in 2. 2. q. 78. art. 1.* Molina *de iust. tom. 2. disp. 305. n. 6.* Rebellius *par. 2. l. 8. q. 4. n. 8.* Bonac. *de contr. disp. 3. q. 3. punct. 2. num. 10.* Et probatur: nam ut ait Salomus *in 2. 2. q. 78. art. 2. contr. 2. concl. 2.* actus interior & exterior eiusdem sunt bonitatis, & malitiæ. Sed actus interior, qui est sperare per mutuum non solum amicitiam, verum etiam effectus amicitie, nõ ex debito, sed ex gratitudine est actus licitus, & honestus. Ergo actus exterior, quo aliquis huiusmodi effectus ita exigit, nempe non ex debito, sed ex gratitudine, non erit actus iniquus, neque usurarius: quia si intentio est licita, per hoc quod ver-

bis explicetur, secluso scandalo nequaquam fiet illicita. Secundò, confirmatur; nam obiectum formale usuræ, est lucrum ex vi mutui, ac cum pacto, & debito ciuili: in hoc autem exteriori actu, quo mutuans expetit beneficia ista, & remunerationes, non expetit vi mutui, neque ex debito iustitiæ. Ergo non est usura. Ex his apparet, Petrum non teneri restituere illa dona, quæ à mutuuario accepit, licet ab ipso fuerit excitatus.

Sed quæres, an licitum sit non mutuare, donec mutuarius à me excitatus dicat, se daturum auctarium ex gratitudine, ac proinde ex veracitate & fidelitate, licet non ex iustitia maneat obligatus. Respondet affirmatiuè Io. Salas *tra. de usur. dub. 7. n. 6.* quia neque effectu neque affectu recipitur aliquid in pretium, vel exigitur quasi debitum ex iustitia; sed sola expectatio interuenit, qua mutuans expectat expressam rectamque voluntatem mutuarii, de dando auctario, antequam mutuum recipiat. Hæc Salas, cuius sententia tamquam probabilis est amplectenda: verum an sit etiam probabilis illa, quam ponit *dub. 6. n. 2.* iudicent viri docti: quærit enim, an sit usura mentalis auctarium velle recipere ab eo, quem scio non daturum, nisi timore ne iterum negetur ei mutuum, aut ne videatur vel vocetur ingratus. Et licet Caietanus *2. 2. q. 78. art. 1. ad 4.* Petrus à Nauarra *lib. 3. cap. 2. nu. 211.* Nauarrus *cap. 17. n. 219.* & alij, negatiuè respondeant, quia tunc mutuarius non dat illud liberaliter, sed metu, & necessitate coactus iterum recipiendi mutuum; tamen Salas, ut dixi, quando nullus est animus extorquendi auctarium, vel recipiendi illud, ut debitum ex iustitia, seu ex vi pacti, nullam esse usuram mordicus contendit.

RESOL. LXIII. Petrus debet Ioanni centum nummos soluendos post annum; sed nunc vult illi soluere quinquaginta hoc pacto, ut Ioannes expectet per biennium alios quinquaginta; queritur an hac solutio sit usuraria?

Talem esse respondet Bonacina *de contr. disp. 3. q. 3. punct. 3. nu. 9.* Et ratio est, quia hoc nihil aliud est, quam implicitè mutuare cum pacto, ut Ioannes remutuet in fine anni. Vnde Petrus à Nauarra *de rest. lib. 3. c. 2. num. 290.* ut non intercedat usura in tali casu, ait dissoluendum esse priorem contractum, quo debitor se obligauit ad soluendum centum, & alium de nouo ineundum esse, quo debitor traditis quinquaginta obliget se ad soluendos alios quinquaginta post biennium.

Sed licet hæc opinio sit probabilis; probabilior tamen contraria mihi videtur, quam sequitur præter Lessium *lib. 2. c. 10. dub. 8. n. 59.* Salas *tract. de usuris, dub. 9. nu. 10.* & alios, Io. Malderus *in 2. 2. tract. 5. c. 3. dub. 4.* Et ratio est, quia qui se obligat ad expectandam solutionem, non se obligat ad mutuandum, sed statim mutat, quia prorogat terminum solutionis, quod est virtuale mutuum: vnde in hoc contractu, vnum mutuum datur pro alio. Aduertit etiam Salas *ubi sup.* quod doctrina Petri à Nauarra superius allata, quam etiam docet Aragon. *in 2. 2. q. 78. art. 2. dub. 1. de rescissione prioris contractus & renouationis alterius, non habet locum, quan-*

quando debitum non oritur ex contractu, vel contractus renouari non potest; vt si res emptia iam esset consumpta, vel in dominium tertij translata. Adde, quod periculosum esse potest vni parti, quia altera fortè postea nollit renouare contractum, nisi cum pacto renouationis rescissus sit. Vnde absolute dicendum est, quod in tali contractu nulla adest vsura, quia à contrahentibus vnum mutuum datur pro alio: & sic patet responsio ad quæsitum. salua semper, &c.

RESOL. LXIV. *Cum lucrum cessans debeatur mutuantis; queritur modò an totum, vel in qua quantitate debeatur?*

QUenam condiciones ad legitimum interesse ratione lucri cessantis recipiendum exigantur, declarant fusè Doctores, qui communiter docent, quod non deducatur in pactum totum lucrum, quod sperabatur ex vsu pecuniæ, vel alterius rei mutuatæ; sed deductis expensis, quæ faciendæ erant in negotiatione, detrahendoque aliquid propter pericula, seu incertitudinem lucri. Ratio est clara, quia tantò minus valet lucrum in spe quàm in re, quantò magis spes frustrari potest, spectatis omnibus circumstantiis: minus etiam valet lucrum obtinendum cum expensis, quàm sine illis. Sic Rodriguez in sum. p. 1. c. 111. nu. 9. & 10. Palatius de contr. lib. 4. c. 4. Syluester ver. vsura 1. q. 19. Angelus q. 16. Armilla nu. 3. Molina tom. 2. disp. 316. Gabr. in q. dist. 5. q. 11. nu. 2. Grassius p. 1. lib. 2. c. 115. num. 20. Rebellius p. 2. lib. 8. q. 6. & alij, vt Sotus lib. 6. de iust. q. 1. art. 3. Salonijs tom. 2. q. 88. art. 2. contr. 9.

Sed quia hæc opinio relinquit taxationem dicti lucri arbitrio boni viri, quod est difficile & scrupulosum, quæsierunt sapius à me multi Confessarij certam regulam, secundum quam possent sine scrupulo & formidine taxare quantitatem supra dicti lucri cessantis: quibus hanc dedi, inuentam, & positam à Lessio lib. 2. c. 20. dub. 11. nu. 96. Bonacina de contr. disp. 3. q. 3. punct. 4. nu. 3. Reginaldo tom. 2. lib. 23. c. 8. n. 87. vbi ait: Optima autem regula statuendi in hac re iustum pretium, potest esse; vt qui mutuat, tantum remittat ex lucro cessante, quantum ipse daret alteri ob contractum assecurationis, id est, quantum daret illi, qui ipsum securum redderet de toto lucro sperato; in seipsum suscipiens totum periculum. Vt verbi gratia, si quis speraret lucrum 15. pro 100. & libenter daret 5. pro assecuratione, posset tantum accipere 10. pro lucro cessante, quia hæc soluens reddit ipsum securum. Ex hac regula possunt Confessarij statim sine consideratione expensarum, laborum, &c. statuere iustum pretium lucri cessantis, non solum in mutuo, sed etiam in alijs contractibus.

RESOL. LXV. *Pluries quæsitum à me fuit, an contractus, qui vulgò dicitur, A pagare, & consignare, & in hoc Sicilia Regno frequenter celebratur, sit licitus, & non vsurarius?*

Notandum est pro praxi huius contractus, quod ita celebratur; Ioannes, v. g. mense Ianuar. habet centum modios frumenti, quos vendit Petro, & non tradit nunc quando celebratur contractus,

sed obligat illos consignare mense Iulij, quando Petrus emens soluet pretium, quod ipsi contrahentes taxant mense Ianuar. quando faciunt contractum: pretium autem nō est illud, quod valebunt frumenta mense Iulij, neque quod valent nunc mense Ianuar. sed illud, quod taxant contrahentes mense Ianuar. & solent ex communi consensu hoc modo definire pretium soluendum. Hoc pretium verò ita taxatur, vt si mense Ianuar. tempore contractus modius frumenti valeat quadraginta tarenis, ipsi determinant & conueniunt, vt mense Iulij soluantur v. g. quadraginta tres tarenis, augendo aliquid vltra pretium currens tempore contractus; atque ita taxato pretio maiori, quo valet de presenti, vendit frumentum consignandum, & soluendum, quando consignabitur mense Iulij.

Notandum secundò, quod est proprium & speciale in hoc contractu, vt Ioannes venditor frumentorum consignandorum mense Iulij, teneatur illa dare Petro emptori quoties petierit medio tempore, à Ianuario ad Iulium; & toto illo tempore medio, dicta frumenta stant periculo & expensis Ioannis venditoris. Si verò transierit Iulius, & Petrus non acceperit frumentum, Ioannes tunc debebit monere & cogere Petrum vt illud accipiat; aliter protestetur de interesse & expensis, & periculum deinceps frumenti erit penes Petrum. His ita notatis,

Dico, quod si iste contractus celebretur inter eos, qui realiter & verè emunt frumenta, & non fictè, vt ex tali fictione lucrentur, nam alioquin iurarent falsum: dico inquam, quod talis contractus est licitus, & non vsurarius. Probatur primò, nam est contractus veræ emptionis, & venditionis. Secundò, illud plus quod accipitur vltra pretium currens, Ioannes licitè accipit sine aliqua iniustitia, quia illos duos vel tres tarenos accipit pro expensis, laboribus & periculis, quæ subit conseruando frumenta ad mensem Iulij. Tertio, in hoc contractu adest æquale & probabile periculum tam venditoris quàm emptoris; nam in mense Iulio, potest pretium esse maius, vel minus. Ergo vterque subit periculum lucrandi, vel perdendi. Quarto, in hoc contractu est quædam species contractus, quæ vulgò dicitur *artificare*, ex eo quod venditor & emptor taxant pretium de presenti in mense Ianuar. & exponunt se periculo, vt mense Iulij perdant vel lucrentur, propter æquale & probabile periculum cui se exponunt: talis verò *artificatio*, vt vulgò dicitur, stante periculo probabili euentus lucrandi & perdendi, licita est. Ergo licitum erit etiam illud plus, quod ex tali artificatione datur, & accipitur.

Propter has rationes Confessarij sine vllò scrupulo possunt talem contractum, tamquam licitum & tutum in praxi, consulere, & admittere: salua semper, &c.

RESOL. LXVI. *An si quis capitale maius, quod vulgò dicitur tutto il resto, in sponzione aliqua exposuerit, possit ille qui capitale minus habet, acceptare sponsonem, & lucrari illud plus sine onere restitutionis?*

Videtur quod non: & ita tenet Alcozer tract. de ludo, c. 16. quia non est æqualis conditio ludi ex parte

parte vtriusque. Martinus verò Bonacina de contr. disp. 3. q. 3. punct. 2. nu. 19. & Bartholomæus à S. Fausto in speculo confess. disp. 31. q. 36. nu. 3. asserunt, quòd si fortè alter, cuius pecunia maior est, norit inæqualitatem, & consentiat, quòd quasi semper evenit, vt patet ex communi vsu ludentium, tunc licitum esse ludum. Quia sic vsu videtur receptum in sponsonibus, quæ vulgo scommesse nuncupantur, in quibus vnus aliquando minorem quantitatem pecuniæ exponit, quàm alter. Et tandem videmus, vt quis vendat libertatem suam ad remigandum intrinsecibus pro pecunia, quæ est longè inferior libertate. Et hanc opinionem ex neotericis tenet etiam Azorius p. 3. lib. 5. c. 25. q. 7.

Ad argumentum in contrarium respondetur, quòd licet in tali casu non sit æqualis conditio ex parte vtriusque, tamen scienti & consentienti non fit iniuria. Vide Io. Salas de ludo, dub. 13. n. 3.

RESOL. LXVII. *Quidam filiusfamilias, qui parum poterat perdere, lucratus est magnam pecuniarum summam; cum postea ad Sacramentum poenitentiae accederet, noluit illum Confessarius absolvere; nam asserbat non posse plus lucrari, quàm posset perdere: quasierunt à me postea, an reuera dictus poenitens teneatur ad aliquam restitutionem?*

Respondi opinionem Confessarij tenuisse plures DD. vt Sotum in 4. q. 5. art. 2. Aragonium in 2. 2. q. 32. art. 7. Alcozer tract. de ludo, cap. 16. Comitolum in Respons. mor. lib. 3. q. 9. n. 5. Castrum de lege pœnali lib. 2. c. 2. Couarruuiam in reg. peccatum, p. 2. §. 4. nu. 4. & alios quam plures. Ratio est; nam, vt ait Comitolum, id fert natura ludi, vt æqua sit vtriusque ludentis conditio. Sed in nostro casu contractus est æqualis ex vtraque parte. Ergo, &c.

At ego existimo, contrariam sententiam cum Lopez p. 1. Instruct. c. 183. conclus. 3. & Sanchez in sum. tom. 2. lib. 7. c. 19. n. 86. esse probabilem, & sic supradictum minorem posse deponere conscientiam, & non restituere. Auctores qui tuentur hanc opinionem, hi sunt; Nauarrus in Man. c. 20. nu. 12. Graffius in suis decis. p. 1. lib. 2. c. 122. num. 6. Philarchus de officio Sacer. tom. 2. p. 2. lib. 5. c. 2. Beia in suis Respons. p. 1. cas. 61. Toletus lib. 5. c. 27. n. 4. & alij.

Adde etiam, quòd in nostro casu, vt ipsa pars mihi asserbat, colludens sciebat illum esse filiumfamilias, & sic videtur cessisse iuri suo, vt obseruat Sayrus in Clau Regia lib. 11. c. 12. num. 9. Henriquez lib. 7. de Indulg. c. 35. num. 6. Vegha in sum. tom. 2. c. 13. cas. 3. Sà ver. ludus, nu. 6. Azorius p. 3. lib. 5. c. 29. q. 56. & 57. Bonacina de contr. disp. 2. q. 3. punct. 2. nu. 19. & alij. Vnde non tenetur restituere, quamuis tãtam quantitatem pecuniæ perdere non poterat, quantam lucratus est: nam volenti & consentienti non fit iniuria; quidquid in contrarium asserat Sanchez in sum. tom. 2. lib. 7. c. 19. num. 87. & Io. Salas tract. de ludo dub. 13. nu. 3. putant enim illos, qui ludunt cum eo, qui alienare non potest, non consentire liberè in eius lucrum: sed quia non possunt aliter ludere, suæque cupiditati satisfacere, idèd non est dicendum velle iuri suo cedere.

Sed contraria opinio est tenenda, etiam si pecunia sic lucrata à minore, esset in magna quantitate,

contra Bartholomæum à S. Fausto in spec. Confess. disp. 32. q. 18. n. 4. & Rebilium de oblig. iust. p. 2. li. 12. q. 4. sect. 1. nu. 4. & alios; nam DD. supracitati absolute asserunt colludentes cum minoribus scienter, cedere iuri suo, patique inæqualitatem contractus, & sic Bânex in 2. 2. q. 32. art. 7. concl. 3. ait pupilum habentem tantum viginti aureos, posse lucrificare centum, imò mille ducatos.

Nos etiam, contra Comitolum vbi sup. posse filiumfamilias vigesimam partem alimentorum, quæ annuè suppeditantur, alienare, & ludere. Ita Valentianus tom. 3. disp. 5. q. 6. punct. 6. Sotus vbi sup. Molina tom. 2. disp. 242. Molfesius tom. 2. tract. 12. c. 21. nu. 70. Nauarrus c. 20. nu. 12. Lessius lib. 2. c. 26. dub. 5. n. 38. Bannez & Barthol. à S. Fausto q. 19. & 20. & Salas dub. 9. n. 8. vbi sup. Quorum doctrina extenditur etiam ad omnes alias pecunias, quas fortè per ludum non solum illicitum, sed etiam licitum filiusfamilias fuerit lucratus, vt vult Malderus in 2. 2. tract. 1. c. 12. dub. 5. Sayrus in Clau Regia lib. 11. c. 12. n. 14. Salas dub. 13. n. 5. Bannez & Rebilius sect. ult. n. 16. loc. cit. contra Armillam ver. ludus, n. 8. & alios negantes, eo fundamento, quia lucrum, quod reportat filiusfamilias à ludo, numeratur inter bona profectitia. Sed in dispensandis bonis profectitiis, filius pendet à patre. Ergo, postquam v. g. semel lucrificerit decem aureos, non poterit amplius ludere sine patris licentia. Sed ad hoc argumentum respondetur, quòd quando pater concedit filio copiam exponendi aliquam summam pecuniæ in ludo, tacitè etiam concedit copiam exponendi omne lucrum, quod inde reportabit, iuxta leges ludi. Ergo.

Ad argumentum verò Comitoli, in principio positum, respondeo cum Bannez, quòd æqualitas requisita in ludo ex parte vtriusque non est alia, nisi quòd vterque collusor sit dominus illius pecuniæ, quam exponit, & spondet. Sed in casu nostro, filiusfamilias habet liberam administrationem illius pecuniæ, quam periculo exponit, non secus atque alter. Ergo.

RESOL. LXVIII. *Petrus bona fide rem eruit à latrone, quam postea durante bona fide vendit Ioanni, & deinde cognoscit rem illam esse alienam; queritur, an licitè possit sibi pretium retinere, & non rescindere contractum cum Ioanne, dummodò rem illam vendiderit eodem pretio quo emerat?*

Teneri restituere pretium, & rescindere contractum, docet Bonacina de contract. disp. 1. quest. 4. punct. 2. n. 5. & præter DD. quos ipse citat, tenet etiam hanc opinionem Turrianus in 2. 2. to. 2. disp. 13. dub. 2. n. 12. Malderus etiam in 2. 2. tract. 4. c. 3. dub. 3. & Bartholomæus à S. Fausto in spec. Confess. disp. 4. q. 22. nu. 5. Et ratio est, quia qui vitrum v. g. vendit pro gemma, aut soluit, seu permutat falsum aurum cum vero, debet secundum conscientiam contractum dissolvere. Ergo pari ratione, si vendat rem alienam, putans esse suam, debet contractum dirimere, quando postea nouerit rem illam esse alienam.

Sed contrariam sententiam sustinet Nauarrus in Manuali c. 17. nu. 8. Philarchus de officio Sacer. to. 2. p. 2. lib. 6. c. 18. verb. Alterum in quo. Ludouicus Lopez

in *instrucl. p. 1. c. 94. ad fin. & lib. 1. de contract. c. 3. ver. inter tam dubias*. Pitigianus in 4. *sent. p. 2. dist. 15. q. 2. art. 1.* qui citat Angelum, Syluestrum, Caietanum, & Couarruiam. Nam venditor in talicafu non tenetur restituere ratione acceptionis iniquæ; quia bona fide emit à latrone: nec tenetur ratione rei acceptæ; quia iam non habet illam apud se, nec in ea factus est ditior, vt supponimus. Ergo, &c.

Dices, tenetur, quia apud se habet pretium rei alienæ, quod loco illius succedit. Respondeo cum Rebelio de *obl. inst. p. 2. lib. 9. q. 18. sect. 1. num. 11.* quod si pretium bona fide à venditore est consumptum, nec inde ditior effectus est, certum est apud omnes venditorem non teneri ad vllam restitutionem. Vel secundò respondeo, cum Sanchez in *sum. to. 1. lib. 2. q. 23. nu. 2. 5.* pretium succedere loco rei, non esse verum vniuersaliter, id enim in solis vniuersalibus iudiciis verum habet, cuiusmodi sunt hereditas, fideicommissum vniuersale, dos, &c.

Dicendum est igitur, talem venditorem teneri solum in foro conscientiæ, ad cedendam suo emptori actionem de euictione, quam habet aduersus eum, à quo bona fide emit, quia in ea sola factus est locupletior. Hanc opinionem puto esse probabilem, & sic illam vocant Sayrus in *Clau. Regia lib. 10. tract. 2. cap. 2. nu. 13.* Gregorius de Valentia *tom. 3. disp. 5. q. 6. punct. 3.* & Bonacina *vbi sup. contrariam sententiam* vocauit tantum probabilior.

Ad argumentum in principio positum respondet Nauarrus, assignando disparitatem rationis; quoniam qui dedit falsum aurum, dedit rem intrinsecè defectuosam, non tamen qui dedit rem alienam. Et si dicas, parum referre, si ne vitium intrinsecum, seu extrinsecum, quando reuera tale est, ob quod emptor merito sit iniustus, reddatque contractum inuoluntarium; tunc enim emptio est inualida, ac proinde rescindenda, si velit emptor, reddito pretio. At huic quoque argumento occurrit Nauarrus dicens, emptori tunc istum venditorem facere satis, si cedat ei (vt diximus) actionem de euictione contra primum illius rei alienæ venditorem, iuxta *leg. in creditore, ff. de euict.*

RESOL. LXIX. Petrus emit bona fide equum à latrone, postea de hoc certior factus; queritur an possit tuta conscientia rescindere contractum, & latroni equum illum reddere, vt pretium pro eo datum recuperet?

Caietanus in 2. 2. *q. 62. art. 6.* Sotus de *inst. lib. 4. q. 7. art. 2.* Couarruias *lib. 1. var. c. 3. nu. 6.* Bartholomæus Medina *lib. 1. c. 14. nu. 31.* Ioannes Medina C. de *Restit. q. 10.* Tabiena *verb. Restitutio, §. 24.* Armilla *eodem ver. n. 4. & 15.* Ledesma in 4. *p. 2. q. 18. art. 6.* Syluius in 2. 2. *D. Thoma, q. 62. art. 6. queritur 1. concl. 6.* & ex Societate Iesu Ludonicus Molina de *inst. tom. 3. disp. 722.* negatiuam tuentur sententiam; nam qui rem furtiuam reddit furi, cooperatur ipsius iniquæ detentioni. Ergo, &c. Secundò, in foro iudiciali Iudex statim arque cognouit dominum rei, præcipit omnino illi restituere: at hæc sententia Iudicis est iusta. Ergo, etiam secundum conscientiam, tenenda.

Verum contraria sententia probabilior apparet; & illam sequuntur Azorius, Lessius, Rebel-

lius, Toletus, Salonijs, Aragon. Valquez, Nauarra, Nauarrus, & alij, quos citat & sequitur Martinus Bonacina de *contract. disp. 1. q. 4. punct. 2. nu. 1.* & præter illos amplexi sunt etiam hanc opinionem Megala in 2. 2. *lib. 2. c. 6. q. 6. nu. 182.* Bartholomæus à S. Faustis in *spec. confess. disp. 4. q. 23. nu. 2.* Pitigianus in 4. *sent. part. 2. dist. 15. q. 2. art. 1.* Valentia *tom. 3. disp. 5. q. 6. punct. 4.* Malderus in 2. 2. *tract. 4. c. 3. dub. 2.* Turrianus etiam in 2. 2. *tom. 2. disp. 13. dub. 2. n. 3.* Et ratio est, quia talis emens non tenetur potius consulere bonis alterius, quam propriis, cum ipse bona fide illam rem acceperit; neque dominus rei est rationabiliter iniustus comparatione talis ementis: nec enim obligatur emens ad conseruandam rem alterius.

Dicendum est igitur, si emptor rei alienæ non potest facile recuperare pretium à vero domino, sed à fure, potest rescindere contractum, & pretium à latrone recuperare.

Ad primum argumentum respondetur. Emens, cum reddit rem latroni, qui vendidit, non est censendus cooperari iniustæ detentioni: actio enim illa reddendi talem rem latroni ex prædicta causa, non est intrinsecè mala, quia neque est iniusta comparatione domini, vt supra dictum est; neque comparatione latronis, quia illa actio fit ad recuperandum pretium: neque reddens rem illam latroni, præbet necessariò materiam peccati; liberum enim est latroni, illam restituere vero domino: quod si ex malitia non restituat, non imputabitur peccatum ei, qui rem reddit, ad recuperandum proprium pretium.

Ad secundum respondetur, negando cōsequentiam: nam in foro exteriori idè talis emptor condemnabitur ad restitutionem, quoniam res ablata apud ipsum inuenitur. Iudex enim, vt ait Lessius *lib. 2. c. 14. dub. 3. num. 18.* statim inquit à quo eam emerit, qui si potest inueniri, iubet, non vt illi restituat (quia non vult dominum rei per istas ambages ducere) sed vt restituat domino, cuius est, & ipse si velit pretium ab illo recuperet.

Notent verò Confessarij, secundam sententiam, quam supra expressimus, veram esse, quando possessor bonæ fidei emit rem à fure, & non quando gratis accepit: nam si gratis accepisset, non posset eam tradere latroni; nisi fortè moraliter certus sit, rem domino restituendam esse à fure. Ita Nauarra de *rest. lib. 3. c. 2. dub. 3. num. 19.* Opus. de *rest. c. 9. §. 1. dub. 2. nu. 13.* Sayrus in *Clau. Regia lib. 10. tract. 2. c. 2. n. 21.* & alij; salua semper &c.

RESOL. LXX. Celebris & difficilis est illa questio inter DD. An tempore magnæ sterilitatis & inopiæ, pragmatica frumenti & aliarum rerum seruanda sit in conscientia, vel liceat vendere frumentum secundum pretium commune, & vulgare?

Supponendum est ex Aristot. *lib. 2. Ethic. c. 7.* duplex esse rerum pretium, aliud legitimum, seu legale; aliud naturale, seu vulgare: legitimum vocant auctores, quod lege Principis taxatur, & idè dicitur legale; naturale verò id, quod communi æstimatione hominum statuitur: illud consistit in indiuisibili mathematico, hoc non consistit in indiuisibili,

diuisibili, sed latitudinem habet supremi, medij, & infimi; seu rigidosi, vel rigidi, pij, & minimi. Ita D. Thomas in 2.2.q.77.art.1. & ibi Caietanus, Bannez, Aragon. Valentia, & Scotus in 4. dist. 15.q.7.art.2.

Hoc supposito, respondent aliqui Doctores, pragmaticam & taxam frumenti esse seruandam sub pœna peccati mortalis, & obligationis restituendi etiam tempore sterilitatis & inopiæ. Et censent aliqui contrariam sententiam nullam habere probabilitatem, nec esse tutam in conscientia. Ita Io. de la Cruz in direct. confc. p.1. præcep.7. q.3. dub.3. concl.1. Ioan. Salas tract. de empt. & vendit. dub.7.n.3. Michael de Palatio de contr. lib.2. c. 2. Petrus à Nauarra de Restit. lib.3. cap.2.n.2. Bartholomæus Saloni- nus de iust. tom.2. q.77. art.1. contr. 2. Basilius Pontius var. disp. p.1. q.2. Scholastica, c.7. in fi. & Petrus de Ledesma in sum. tom.2. tract.8. c.32. diffc.19. fol. mihi 434. & præcipuum argumentum quod adducunt, est; nam communiter Doctores docent, quando lex est dubia, Principi obediendum esse. Sed in nostro casu res est dubia, cum multi Doctores asserant, taxam frumenti etiam tempore sterilitatis esse iustam. Ergo obligabit in conscientia.

Non desunt tamen viri docti, qui contrariam sententiam tenent; & ita notat Ledesma vbi sup. communiter docere Patres Societatis Iesu: & ex illis qui scripta typis mandarunt, P. Molina mordicus sustinet hanc opinionem de iust. tom.2. tract. 2. disp.364. n.7. vbi asserit: Si frumentum antea lege erat taxatum pretio rationabili ac moderato, ac mense Martio & Aprili sterilitas magna in annum sequentem comperitur, ob pluuiæ defectum, aut aliqua alia ratione, non teneri homines deinceps vendere triticum suum pretio tempore abundantia taxato. Quoniam præsumendum est, voluntatem Principis non esse, vt tanta superueniente sterilitate, lex quæ tempore abundantia lata erat, vim adhuc retineret; atque si id Princeps vellet, lex iam tunc esset irrationabilis ac iniusta, ac proinde in conscientia foro non obligaret. Hæc Molina. Atque hoc etiam voluisse videtur Nauarrus in sum. c. 22. nu. 88. dicens, superueniente magna necessitate, tollitur omnino taxa; quem refert & sequitur Rebellius de oblig. iust. p.2. lib.9. q.2. sect.3. num.14. In hanc sententiam iuit etiam Valerius Reginaldus in sua Praxi tom.2. lib.25. c.16. nu.270. asserens: Quantumvis decursu temporis merces pluris æstimentur communiter, quam sit à lege taxatum, nõ ideo tamen licitum est secundum illam æstimationem vendere contra hanc taxationem. Quamquam mutari debent leges, quando circumstantia notabiliter variantur; sique Princeps in eo esset notabiliter negligens; lex inciperet esse iniusta, nec in conscientia obligaret. Ita etiam docuit Lessius lib.2. c.21. dub.3. nu.14. ait enim, mutatis circumstantiis, si Princeps esset negligens in pretio legitimo mutando, potest res vendi pretio vulgari. Imò, vt notat Pontius vbi sup. ex auctoribus, qui mordicus defendunt primam sententiam, nonnulli quamvis inuiti in istam latenter relabuntur; nam ex illis Saloni- nus loc. cit. n.10. sic ait: Quod si progressu temporis viderint aperte & euidenter ipsi venditores,

mutatum esse pretium rerum communiter apud omnes, quia variata sunt reuera circumstantia omnes & mercium, & temporum, & emptorum vbique terrarum, duratque illa varietas non vno aut altero anno, sed plurimis, nec propterea mutari pretia à lege & magistratibus; tunc licet eis vendere tuta conscientia res suas, non solum iuxta legis taxationem, sed etiam iuxta communem usum fori, ad arbitrium prudentum. Hæc Saloni- nus. sic etiam Nauarra vbi sup. & Aragon. in 2.2.q.77.art.1. dict.2.

Ad argumentum contrariae sententiae responde- tur, tunc procedere, vt bene ex Suarez in 3. p. 10.5. disp.4. nu.5. & seq. notat Salas de legib. q.96. tract.14. disp.10. sect.2. nu.13. quando iustitia legis æquè probabilius rationibus nititur: nam si oppositum sit manifestè probabilius, subditi possunt se excusare ab obseruantia talis legis. Sed ita accidit in casu nostro. Ergo, &c. Vide Molfesum in sum. tom.2. tract.11. c.5. num.86. qui asserit, primam opinionem Molinæ & aliorum procedere, quado taxatio singulis annis efficitur. Secundam opinionem Salas, & ceterorum procedere, quando taxatio efficitur vniuersaliter & vniiformiter, habendo rationem fertilitatis & sterilitatis. Vide etiam Malderum in 2.2. tract.5. c.2. dub.1. Bonacinam de contr. disp.3. q.2. punct.4. n.8.

RESOL. LXXI. Cuidam ex dato mutuo emerfit damnum notabile, antequam mutuarius fuisset in mora soluendi, quæsiuit, an possit aliquid à mutuuario pro illo damno petere, & teneatur mutuarius dare?

Opinionem affirmatiuam videtur insinuare Medina, & ex veteribus Maior in 4. dist. 15. q.23. ad confirmat.1. arg. & in alia editione q.30. cuius sententiam ex neotericis amplexus est Pitigianus in 4. sent. tom.2. dist.15. q.2. art.6. §. Præterea, col.2. vbi ait: Teneatur mutuarius soluere expensas, omniaque damna creditori, ratione mutui illata; vt si corrui domus, vel si alia id genus infortunia eidem acciderunt; poteritque exigere totum damnum, quia non amittit quod erat habiturus, sed quod actu habebat: quamobrem poterit recom- pensationem bonorum, quæ ratione mutui amittit, exigere. Et esto, quod mutuator non adiecerit pactum de damno emergente, atque ita non possit contra mutuarium in foro exteriori habere actionem; tamen in foro conscientia tenetur debitor ultra sortem, ad interesse. Sic Pitigianus. Hanc sententiam cum quadam limitatione docet Toletus lib.5. c.32. in fin. putat enim cum quis vi, vel fraude, vel metu cogitur ad mutuandum, licetè posse damna emergentia recipere, quamvis hæc damna in pactum non fuerint deducta.

Sed absolutè contraria sententia tenenda est, quam tenet Salas tract. de usura, dub.18. nu.4. & præter DD. quos ipse citat, tenet etiam hanc sententiam Lessius lib.2. c.20. dub.10. nu.73. Turrianus in 2.2. tom.2. disp.61. dub.3. nu.3. Filliucius in q. mor. to.2. tract.34. p.2. c.5. n.71. & alij. Et ratio est, quia forsan mutuarius nollet cum eo onere mutuum accipere.

Ad id verò quod dicit Pitigianus, respondeo nõ loqui

loqui consequenter: nam quod in foro interno ex iustitia restituendum est, etiam restituendum est in foro externo, nisi probatio actori desit. Sed in hac re notent Confessarii breuiter hæc tria. Primò, si non inter sit pactum ante moram, vt diximus, ad nihil mutuatarius tenetur. Secundò, post moram tenetur ad damnum intrinsecum, non ad extrinsecum, modò mora sit culpabilis. Tertiò, si fiat pactum, potest teneri ad omne damnum intrinsecum, & extrinsecum, ante & post moram, etiam si mora (secundum aliquos) non sit culpabilis. Et ratio est, quia ille qui mutuat, potest cauere omni suæ indemnitati. Sed de hoc nos alibi.

RESOL. LXXII. *Vtrum Clericus in sacris constitutus, vel Religiosus possit negotiari per se, vel per alium*

Aliqui, vt Caietanus in *sum. ver. Cleric.* Rodriquez in *sum. tom. 2. c. 1. n. 2.* asserunt posse, dummodo negotiatio non sit turpis, & absit scandalum: hanc sententiam docet etiam doctissimus Michael de Palatio de *contract. lib. 2. c. 10. fol. mihi 168.* vbi ait: Vnde videtur non esse peccatum mortiferum clerico negotiatori, si aliunde non trahat rationem culpæ, aut propter scandalum, aut propter mendacia, aut periuriam, quæ in ea miscentur. Etenim si clericus negotiator antea est admonendus, igitur nunc peccat, quando admonitus non cessat à negotiando. Sic ille.

At còtra hanc sententiam sunt ferè omnes DD. Saloni in *2. 2. q. 77. art. 4.* Salas de *contract. tract. de emp. & vendit. dub. 2.* Salzedo in *Addit. ad Pract. Crim. Diaz. c. 57.* Prosper de August. in *Addit. ad sum. Bull. Quar. verb. vectigal.* Paulus Squillante de *obligat. Cler. p. 2. dub. 3. n. 39.* Reginaldus in *Praxi, to. 2. lib. 30. tr. 3. c. 2. n. 20.* Medina de *Restit. quest. 30. art. 2.* Syluest. *ver. cleric. numer. 3.* Comitulus in *Respons. moral. lib. 5. q. 53.* Scaccia *tr. de commer. §. 1. q. 7. p. 2. ampl. 11. num. 7.* Sotus de *iustit. lib. 6. qu. 2. art. 2.* Toletus in *sum. lib. 8. c. 53.* Rebellius de *oblig. iust. p. 2. lib. 9. q. 18. sect. 2. nu. 8.* Belletius in *Disquis. cler. p. 1. §. 21. nu. 2.* & alij DD. quos citat & sequitur D. Carolus de Grassis amicissimus noster in *suo pulcherrimo tract. de Effectibus Clericatus, effect. 3. n. 1.* & seq. & patet ex *c. consequens, dist. 88.* vbi Gelasius Papa ait: Clericis ab indignis quæstibus abstinentum, & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio cessandum, aut in quoscùque gradus sint politi, mox à clericalibus officiis cogantur abstinere.

Limita hanc sententiam, nisi semel aut iterum clericus negotietur: nam in hoc casu non peccaret mortaliter. Cenedus in *collect. iur. canon. p. 1. collect. 37. nu. 2. in fin.* Grassis & Salas *vbi sup. cum Lessio & Maldero.*

Sed tota difficultas est, an sit licitum exercere negotiationem per alios. Negatiue respondet ex notis P. Megala in *2. 2. lib. 2. c. 5. q. 5. nu. 157.* Genuenis in *Praxi c. 62. n. 6.* Riccius in *Praxi for. Eccles. p. 3. Resol. 205. num. 2.* Ugolinius de *Potest. Episc. c. 13. §. 17. n. 1.* Salzedo, Augustinus *vbi sup.* & alij.

At mihi contraria sententia semper placuit, quæ docet Molina de *iust. tom. 2. disp. 342. nu. 10.* Malderrus in *2. 2. tr. 5. c. 2. dub. 4.* Lessius *lib. 2. c. 21. dub. 1. n. 6.* Aragon in *2. 2. q. 77. art. 4.* Tabiena *ver. Empti, q. 26.*

Pars I.

Salas, Squillante, Rebellius, & alij communiter. Et ratio est, quia vt probat Medina *vbi sup.* solum prohibitum est, ne per se clerici negotientur, & negotiandum per alios cessat ratio prohibitionis. Vnde cum Turiano in *2. 2. tom. 2. disp. 59. dub. 2. n. 3.* puto ex vi solius prohibitionis, etiam sine veniali culpa, posse clericos & Religiosos negotiari per alios, licet cum Lessio & Molina aliter sentire videatur Barthol. à S. Fausto in *spec. Confess. disp. 6. p. 103.* putat enim peccare venialiter.

RESOL. LXXIII. *An saltem qui habet beneficium Ecclesiasticum, sed non est ordinatus in sacris, possit negotiari per se ipsum*

Negatiue respondet Salas de *contr. tract. de empt. dub. 2. n. 5.* qui citat Rebellium, Vegham, Sæ, & Tabienam: tenet etiam hanc sententiam Molfesius in *sum. tom. 2. tract. 12. c. 4. n. 129.* & Belletius in *Disquis. Cler. p. 1. §. 21. n. 17.*

Non reticeam tamen aliquos DD. in contrarium inclinare, vt notat Squillante de *obligat. Cler. p. 2. dub. 3. num. 39.* & P. Molina de *iust. tom. 2. tract. 2. dist. 342. n. 2.* vbi ait: De beneficiariis, qui in sacris non sunt constituti, anceps est Syluest. inclinare quæ videntur Doctores alij, illos non peccare lethaliter.

RESOL. LXXIV. *Sapius in praxi occurrit illa questio, ex quam culpa teneatur depositarius, quando peris penes ipsum res deposita?*

Communiter DD. sic respondent: Quando depositum fuit factum tantum in gratiam solius deponentis, depositarius in hoc casu tenetur tantum de dolo, & lata culpa: sed si accipit aliquid pro deposito seruando, tenetur etiam de leui culpa, secus de leuissima, dummodo si non se offert in depositarium: nam tunc, cum depositum factum sit in gratiam ipsius depositarij, tenetur etiam de leuissima, vt etiam si adesset pactum. Ita Molfesius in *sum. tom. 2. tr. 12. c. 15. nu. 44. & seqq.* Megala in *2. 2. lib. 2. c. 18. q. 2. nu. 12.* Turrianus in *2. 2. tom. 2. disp. 14. dub. 5. nu. 8.* Barthol. à S. Fausto in *spec. Confess. disp. 8.* Reginaldus in *Praxi, tom. 2. lib. 25. c. 46. sect. 1. nu. 563.* & seq. Azorius *p. 3. lib. 7. c. 7. q. 1. & seq.* Molina de *iust. tom. 2. tr. 2. tota disput. 527.* Sotus *lib. 4. de iust. quest. 7. art. 2. & alij.*

Hinc inferunt DD. supracitati, & præcipue Molina *n. 4.* Bullarij, Caupones, Naturæ comparatione eorum quæ in nauem, vel hospitium conferuntur, & qui curam molendini habent comparatione tritici, quod vt molatur, asportatur, & qui curam habent domorum publicarum, vt sunt Dariarij, vbi aliquæ res conseruantur, vel venduntur, & inde commodum aliquod habent; item Sartores, & Fullones, & alij similes; hi omnes tenentur de leui culpa, quia vt supra diximus, res depositæ etiam cedunt in ipsorum commodum, propter contractum locationis & conductionis cum deposito coniunctum. Imò & aliquando secundum aliquos tenentur de culpa leuissima.

Sed hæc omnia licet vera sint, tamen cenfeo illam opinionem esse probabilem & tutam in praxi, quæ asserit, neminem teneri in conscientia, nisi ex culpa graui, & lata, & non ex culpa leui, & leuissima; nisi aliter inter contrahentes sit conuentum.

O

Ita

Ita Lessius lib. 2. cap. 27. dub. 3. num. 11. & Filliucius in *quest. moral. to. 2. tract. 34. c. 2. nu. 23.* Ex hac doctrina erunt liberi à multis scrupulis Confessarij, & ego, ut dixi, existimo illam satis probabilem.

Non reticeam etiam in hac materia singularem sententiã Ferdinandi Rebellij de *oblig. iust. p. 2. li. 16. q. vnica à n. 5. vsque ad nu. 10.* asserentis in foro conscientie in ordine ad restitutionem, non sufficere latam culpam iuridicam, sed requiri theologicam, & moralem, ac denique solum dolam verum. Itaque vult, si depositarius per crassam ignorantiam, vel incogitantiam, seu obliuionem amittat rem depositam, non teneri in conscientia, nisi quando culpa scienter est commissa; ut si propter pigritiam nolit expressè rem alienam custodire, vel data opera eã per periculosa loca deferat; & si audire vis eius verba, hæc sunt: Quãuis in iudiciali foro depositarius teneatur non tantum de dolo, sed etiam de lata culpa, quia quando patet lata culpa, dolus esse presumitur; tamen in foro conscientie, vbi veritas constat, de solo dolo tenetur. Hæc ille; an probabiliter iudicent viri docti, & legant Io. Valerum in *differ. vtriusque fori, verb. depositum. differ. 4. n. 4.* qui Rebellium acriter impugnat.

RESOL. LXXV. *Quam ordinur questionem, olim mihi cum magnis Theologis agitata fuit; Vtrum heres ab intestato teneatur in foro conscientie soluere legata in testamento minùs solemniter relicta?*

Teneri putat Paulus Comitulus in *Respon. mor. lib. 7. tota q. 8.* Angelus, Tabiena, Syluester, Adrianus, Medina apud Lessium *vbi inf. n. 14.* D. Antoninus *p. 3. tit. 10. cap. 3. §. 14.* & dicit communem Iac. in *1. si post diuisionem, nu. 5. C. de iuris & facti ignor. Bal. leg. cum quis, C. eod. Imola, Alex. in leg. nemo potest. ff. de leg. 1.* tenet etiam hanc sententiam Filliucius *quest. mor. tom. 2. tr. 34. c. 7. nu. 150.* Molfesius in *sum. tom. 2. tr. 13. c. 2. n. 147.* Homobonus *p. 1. tract. 7. c. 19. q. 188.* Mantica de *coniect. vlt. vol. lib. 2. tit. 14. num. 10.* Molina de *iust. to. 1. disp. 81.* Lessius & Malderus *vbi inf.* & Reginaldus in *praxi, tom. 2. lib. 15. cap. 7. sect. 1. n. 105.* Et ratio est quia cessante fine legis, eiusdem legis cessat obligatio. Sed ille leges, quæ in testamentis præcipiunt aliquas iuris solemnitates, solum hoc faciunt ad euitandas fraudes, & dolos. Ergo vbi ista non interfuerint, leges ipsæ non obligabunt, atque ex consequenti illa testamenta erunt valida in foro conscientie.

Ex his infert Reginaldus, & alij *vbi sup.* heredem ab intestato, si sciat defuncti voluntatem, qua alterum constituerit heredem, aut ei aliquid legarit testamento minùs solemniter, teneri in conscientia tali restituere hereditatem, & legatum soluere. Secundo, si ea de re fuerit dubius, teneri propter dubiũ cum illo altero componere. Nã cum nec ipse, nec alter ille, adhuc cœperit possidere bona fide, par est in dubio vtriusque cõditio. Tertio, si heres ipse ab intestato, hereditatem, aut legata retineat, illos quibus per testamẽtum minùs solemniter fuerit aliquid relictum, posse seruatis debitis conditionibus, vti compensatione. Ita ille ex Molina, & aliis.

At ego cum Maldero in *2. 2. tr. 1. c. 11. dub. 5.* Lessio *l. 2. c. 19. dub. 3. n. 30.* Io. de la Cruz in *Direct. conf.*

p. 1. prapcep. 7. q. 1. art. 5. dub. 14. concl. 3. puto cõtrariam sententiam esse probabilem & tutam in praxi, quam sequuntur & docent Couarruias *cap. 10. de testam. n. 10.* Bonacina de *contract. disp. 3. q. 1. punct. 3. n. 5. & seq.* Valerius in *differ. vtriusque fori, ver. legatum, differ. 6. n. 2.* Vegha in *sum. tom. 2. c. 114. cas. 2.* Beia in *Resp. cas. conf. p. 1. cas. 53.* Petrus de Aragon. in *2. 2. q. 62. art. 4.* vbi agit de dominio, *fol. mihi 105.* Salas de *legib. tra. 14. disp. 16. sect. 12. nu. 52.* Salonijs in *2. 2. tom. 1. q. 61. seu. q. 5. de dominio, art. 4. fol. 159.* Naldus in *sum. ver. testam. num. 8.* Bannez de *iust. q. 62. disp. 5. de translat. dominij, fol. mihi 100.* Becanus in *sum. Theol. tom. 2. tract. 3. c. 6. n. 5. concl. 4. & n. 6. in fin. regula 5. & Vasquez in Opusc. de testam. c. 3. dub. 1. nu. 4. & in p. 2. tom. 2. disp. 164. c. 3. nu. 36. & 37.* qui citat Gomez & Padillam viros doctissimos.

Dico igitur; Primo contra Reginaldum & alios *vbi sup.* Heredem ab intestato non teneri quidquã tradere heredi instituto in testamento minùs solemniter, nec soluere legata facta in tali testamento, dummodo non sint facta ad pias causas. Secundo, nec teneri facere compositionem iuxta quantitatem dubij. Tertio, cum cui legatum relictum est, non posse vti occulta compensatione. Ex his duabus opinionibus, quam maluerint eligant Confessarij, & ita in multis casibus occurrentibus sedabunt multos scrupulos.

Ad argumentum in principio positum responderetur, quod finis legis dupliciter potest cessare, aut in communi, aut in particulari: quando cessat primo modo, cessat obligatio legis, non autem quando cessat in particulari. At verò leges, quæ irritant illegitimos contractus, ut in casu nostro, habent pro fine bonum commune; & sic quamuis cesset finis legis in particulari, semper eius obligatio firma manet. Ita communiter DD. Vasquez in *2. 2. to. 2. disp. 163. c. 3. n. 19. & Opusc. de reddit. c. 2. §. 2. dub. 14. n. 51.* Suarez de *legib. lib. 3. cap. 23. lib. 5. c. 24. & lib. 6. c. 7. & 9.* Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 4. cap. 15. n. 37. & de matr. tom. 1. lib. 3. disp. 3. n. 7. & 9.* Salas tract. de censibus, dub. 8. nu. 11. & de legibus tract. 14. disp. 10. sect. 4. nu. 19. & disp. 15. sect. 7. num. 14. Coninch de *Sacram. disp. 7. dub. 9. nu. 86. & disp. 14. dub. 14. nu. 144.* Reginaldus in *Praxi, tom. 1. lib. 13. c. 18. q. 3. nu. 180.* Rebellius de *oblig. iust. p. 2. lib. 11. q. 13. nu. 7.* Molina de *iust. tom. 1. disp. 81. ad 3. arg. secunda sententia.* Bonacina de *legibus, disp. 1. q. 1. punct. vlt. §. 2. nu. 1. & seq. & disp. 10. q. 2. punct. 8. §. incidens. n. 13.* Pitigianus in *4. sent. tom. 2. dist. 15. q. 2. art. 3.* Sayrus in *Clau. Regia lib. 3. c. 1. n. 6. & c. 7. n. 11. & 13.* Felicianus de *censibus, tom. 2. lib. 1. c. 8. n. 6.* Couarruias in *2. p. Decret. cap. 6. §. 9. nu. 8.* Sarmiento lib. 3. *select. interpr. c. 12. nu. 8.* Petrus de Aragon. in *2. 2. q. 62. art. 4.* licet probabiliter aliqui cõtrarium asserant. Ex his omnibus apparet contractum nullum iure humano in foro exteriori, esse etiam nullum in foro conscientie. Sed ad ornatum presentis questionis vide etiam vltra DD. citatos Fernandez in *Exam. Theol. moral. p. 1. c. 17. §. 2. nu. 14.* Naldus in *sum. ver. Testament. nu. 8.* Sotum de *iust. l. 4. q. 5. ar. 3.* Suarez de *legibus, lib. 5. c. 24. n. 9.*

RESOL. LXXVI. *Quidam vir nobilis olim in quadam subhaftatione seu licitatione publica, rogauit amicos volentes emere, ne plus offerrent certâ quantitate, & hoc ut ipse postea (ut in facto contigit) emeret rem illam pretio infimo, secundum illum modum vendendi; quæsiuit à me an peccauerit contra iustitiam, & teneatur ad restitutionem aliquam? Idem quaritur de illis, qui hoc pacto emerunt aliquod officium, vel rectigalia aut prouentus?*

TEc care contra iustitiam, & teneri ad restitutionem putauit P. Megala in 2.2.li.2. c.6. q.5. n.146. Et ratio est, quia dum alij erant parati plus offerre, impeditur venditor ne illud plus consequatur.

At ego contrariam sententiam in praxi semper consului, & illam docent Reginaldus in *Praxi* to.2. lib.25. c.22. nu.379. Villalobos in *sum.tom.2. tract.21. dub.17. nu.4.* Vegha in *sum.tom.2. c.43. cas.3.* Bonacina de *contract. disp.3. q.2. punct.5. nu.10.* Rodriquez in *sum.tom.2. c.84. nu.1.* Aragon. in 2.2. q.77. art.4. & ante illos Petrus à Nauarra de *Restit. lib.3. c.2. n.84. & 85.* vbi sic ait: Non enim meo iudicio quodcunque monopolium mercatorum, ut non nisi certo pretio emat, est iniquum, si reuera illud est iustum pretium. Atque idem est, dum quis in publica licitatione rogat amicum, vel amicos, ne plus dent certâ quadam quantitate; ut ipse iusto pretio, infimo tamen, vel mediocri rem habeat iuxta illud forum; vel cum volens officium emere, rogat alios emptores, ne velint plus dare; quod in vectigalium, vel aliorum prouentuum emptione contingere solet. Isti enim caritatem non inducunt, sed vtuntur industria & diligentia, ut res sibi iusto pretio detur, imentes in emendo augmentum magnū in pretio. Hæc ille. Ex quibus pater responsio ad argumentum contrariæ sententiæ; nam esset verum, quando vi & metu impediret alios ne augeant pretium, non autem in casu nostro, vbi solum adest industria & diligentia emptoris.

RESOL. LXXVII. *Rectores cuiusdam Ecclesiæ concesserunt aliqua bona in euidentem illius Ecclesiæ utilitatē, saluo assensu Sedis Apostolica, & ante assensum tradiderunt possessionem. Instanter à me quesierunt, an dicta alienatio sit nulla, & an inciderint in excommunicationem Paulinæ Ambitiosæ?*

Suppono ex Aloysio Riccio, & aliis in alienatione bonorum Hospitalis requiri assensum Apostolicum. Sic ille in *Praxi* p.1. *Resol.37. n.1. & seq.* Hoc supposito, assero circa præsentem quæstionē duas esse opiniones. Prima asserit esse dictam alienationem nullam & inuallidam, quia in alienatione rerum Ecclesiæ, duo copulatiue requiruntur; nempe solemnitas, & causa; & vnum sine alio non sufficit. Ita Menochius *lib.9. conf.872.* & alij DD. quos citat & sequitur Marius Antonin. Maceratenensis *lib.1. var. Resol. Resol.5. n.6. & 7. & Resol.50. n.43.* cum Aloysio Riccio in *Praxi* p.1. *Resol.7.12. & 24.* & aliis; & ita in foro conscientie docuit Suarez de *legibus lib.5. c.14. nu.6.* Vasquez *Opus. de Reddi. c.2. §.2. dub.14.* Bonacina de *contract. vbi inf.* & alij. Et ratio est, quia sine forma substantiali nihil subsistere potest. At prædicta solemnitas, nempe assensus Apostolicus, à iure præscripta est, tamquam forma substantialis contractus. Ergo, &c.

Part 1.

Secunda opinio contrarium asserit, nempe supradictam alienationem, quia est in euidentem Ecclesiæ utilitatem, etiam sine assensu Apostolico celebratam, non esse inuallidam. Ita Quaranta in *sum.Bullar.ver. alienatio n.34.* qui citat Decium, Rebuffum, Nauarrum, & alios. Idem docuit Capic. *decis.16. n.4.* Berretta *consil.92.* Gabriel de *rer. alien. concl.1. lib.3.* Hieronymus Gabriel *consil.71. vol.2. n.11. & seq.* & Decisiones nouissimæ Rotæ Romanæ p.3. lib.2. *decis.225. n.3. & 4. & lib.3. decis.261. nu.6.* & 7. facit etiam pro hac sententia Genuensis in *Praxi c.88. nu.4.* vbi asserit, quod alienatio si sit facta, saluo assensu Pontificis, non licere à contractuante impetratum assensum recedere. Et in foro conscientie hoc etiam tenet Azorius p.2. lib.9. c.2. q.8. dub.2. Reginaldus in *Praxi, tom.2. lib.30. tract.3. c.6. sect.2. n.69. & 70.* Naldus in *sum.ver. Actus. nu.15. & ver. contractus, nu.10.* Rodriquez in *Quæst. Reg. tom.1. q.27. art.9.* Syluester *ver. Alienatio, n.13.* Angelus *cod. ver. §.15.* cum aliis. Et ratio est, quia cum talis contractus celebratus sit in gratiam Ecclesiæ, & in illius utilitatem, quamuis legitima forma deficiat, & solemnitas, validus tamē erit; quia forma requiritur ad fraudes euitandas, & propterea quando fraus deficit, non adeo solemnitas est necessaria in conscientia, quod sine illa contractus non sit validus. Vide Gutierrez in *quæst. to.1. lib.2. q.23. n.9.* qui conatur has opiniones concordare.

Sed hæc dicta sufficiant circa nullitatem seu validitatem contractus: videamus modò, quid dicendum sit de excommunicatione Pontificis. Martinus Bonacina de *contr. disp.3. q.8. punct.4. n.11.* asserit supradictos Rectores alienantes bona Ecclesiæ sine præuio consensu Pontificis, incurrisse in dictâ excommunicationem. Ita etiam alij. Sed mihi placet opinio Reginaldi *vbi sup.* & Filliucij in *quæst. mor. tom.1. tr.14. c.7. q.6. n.119. & tr.16. c.9. num.226.* asserentis, dictos Rectores, quia fecerunt conditionem Ecclesiæ meliorem, non incidere in illam censuram, & citat Quarantam *ver. Alienatio, n.50.*

Dices, Clementem VIII. apud Genuensem in *Praxi* c.44. declarasse quemdam Rectorem incurrisse in pœnam dictæ extrauag. quia alienauit bona Ecclesiæ, saluo assensu Summi Pontificis. Respondedo, non constare illam alienationem fuisse factam in euidentem illius Ecclesiæ utilitatem, ut constat in casu nostro: & sic declaratio Pontificis non facit aduersus opinionem Filliucij.

At his non obstantibus, cõsului supradictis Rectoribus, ut pro validitate alienationis assensum Summi Pontificis obtinerent, & ad tollendos omnes scrupulos, virtute Bullæ Cruciatæ, beneficium absolutionis à censura quærerent.

RESOL. LXXVIII. *De emptione, ut vulgò dicitur, saccharorum, in hoc Regno Sicilia fieri solita.*

Puto probabiliter, dictam emptionem saccharorum non esse iniustam, ex multis rationibus, sed præcipue ex modo vendendi; nam quando venditor offert & rogat emptorem, pretium rei decrescit, quia merces vltionæ vilescunt. Ita cõmuniter DD. Io. Medina *Cod. de rebus rest. q.31. n.3. §. deinde demus.* Azorius *par.3. lib.8. cap.21. quæst. 6.*

O 2

Ban-

Bannez de iust. qu. 77. art. 1. dub. 1. concl. 1. Ioan. de la Cruz in Direct. p. 1. precep. 7. q. 3. dub. 1. concl. 1. Ledesma in sum. p. 2. tract. 8. c. 32. concl. 6. Turrianus tom. 2. disp. 57. dub. 6. nu. 5. Nauarrus lib. 3. c. 2. dub. 5. num. 30. Vasquez de Rest. c. 5. §. 1. dub. 10. nu. 61. Pitigianus in 4. sent. tom. 2. dist. 15. q. 2. art. 3. & Doctores ubi inf. citandi.

Difficultas verò est cognoscere quanto dictæ merces vltroneæ vilescant; & emptor rogatus à venditore, quanto minùs à pretio ordinario possit in emenda merce minuere. Multi DD. asserunt merces vltroneas vilescere pro tertia parte. Ita Caietanus in 2. 2. q. 77. art. 1. Lessius lib. 2. c. 21. dub. 4. nu. 33. Salas tr. de empt. dub. 25. num. 3. Faustus in spec. Confess. disp. 6. q. 10. n. 9. Filiucius tom. 2. tract. 35. c. 4. num. 70. Bonacina de contr. disp. 3. q. 2. punct. 4. n. 23.

Imò aliqui asserunt dictas vltroneas merces vilescere pro medietate; ita docuit doctissimus Palatius in summam Caietani, ver. emptio. c. 2. quem postea secuti sunt Salas ubi sup. Rebellius p. 2. lib. 9. q. 1. n. 36. Barthol. à S. Fausto de contr. disp. 6. q. 10. n. 9. Megala in 2. 2. l. 2. c. 6. q. 2. n. 47. & seq. 4. n. 138. & fusè in conf. 93. n. 3. cum aliis.

Ex his patet emptionem saccharorum fieri solitam anticipata solutione, nò esse vsurariam, quia dictæ merces minùs iusto pretio emuntur, non propter solutionem anticipatam; hoc enim facere esset vsura; sed emuntur minori pretio ex modo vendendi; nam cum venditor offerat & roget emptorem, merces illæ efficiuntur vltroneæ, & eo ipso quòd vltroneæ sunt, per consequens vilescunt. Vnde patet responsio ad argumentum cuiusdam Religiosi; dicebat etenim, pretium iustum rei non est, quod valet tempore conuentionis, sed tempore traditionis. Ergo illicita erit talis emptio saccharorum; nam in tempore traditionis plus valebunt. Respondeo maiorem argumèti esse veram regulariter, ac per se loquendo; non verò quando per accidens ratione circumstantiarum concurrentiù, necesse est pretium decrefcere vel accrescere. Iustum igitur pretium alicuius mercis erit, quàn ipsa valet tẽpore traditionis, nisi ex causis extrinsecis, tempore contractus minoris aestimetur, vt accidit in casu nostro ex modo vendendi.

Ex hac doctrina sequitur, me olim rectè respõdisse, posse aliquem emere rem viliùs ab illo qui vendit necessitate compulsus, non quia illud plus censeatur venditor liberè donare; nam in hoc casu non posse præsumi donationem, rectè censuit Angel. Syluest. & alij; sed quia in hoc casu, ex modo vendendi, minuitur pretium rei, & merces efficiuntur vltroneæ. Ergo possunt minoris emi. Ita Turrianus, Nauarra, Bonacina ubi sup. cum Villalobos in sum. tom. 1. tr. 21. lib. 6. n. 20.

RESOL. LXXIX. *An si in fasce herbarum, olerum, vel lignorum, quæ ad cibum hominum, vel ad pabulum animalium, vel ignem venduntur, inueniatur herba aliqua magne virtutis ignota, possit emi pretio currenti?*

Negatiuè respondet Turrianus in 2. 2. to. 2. disp. 58. dub. 4. n. 6. & rationem adducit, quia emens debet manifestare venditori ignorantiam valorem rei venditæ: vt si quis vili pretio lapidem pretio-

sum venderet, teneretur emptor manifestare valorem lapidis, quando illum agnoscit. Ergo & in nostro casu idem dicendum erit: ignorantia enim vendentis non aufert pretium, quod res habet secundum communem estimationem eorù, quorum iudicio in qualibet negotiatione assignandũ est pretium.

Sed his non obstantibus, aduersus Turrianum stant ferè omnes Doctores; & ita docet Molina tom. 2. tr. 2. disp. 353. Lessius lib. 2. c. 81. dub. 11. n. 85. & alij. Et ratio est, quia tota illa res, ad eum vsum quo vèdi solet, non pluris aestimatur; vnde ex his inferunt Doctores, quòd qui sciret in alterius fundo latere thesaurum, vel venam pretiosi metalli, vel fontem delitescentem, posset illum emere nò maiori pretio, quàm secundum externam superficiem valet; quia licet pretium sumatur ex communi estimatione, communiter tamen ager ille non aestimatur ratione thesauri, vel venarum. Ergo licitum est illi emere pretio currenti.

Et ita contra Armillam, Angelum, & alios tenent DD. citati, quibus adde Rebellium p. 2. lib. 9. q. 5. n. 2. & alios penes Salas de emp. dub. 26. n. 5. qui etiam n. 8. ex multis rectè notat, quòd si in aliqua regione res aliqua parui aestimetur, idque ignorent incolæ, posse paruo emi; sicut fecerunt Hispani ementes aurum apud Indos; & si lapidarius esset ignota virtus alicuius lapidis pretiosi, qui scir illius valorem, potest communi pretio illum emere.

RESOL. LXXX. *An qui vendit vinum aquâ dilutum, descendendo tamen in pretio tantum quantum cum eo vitio valet, quod emptori non manifestat; an, inquam, peccet, & teneatur ad restitutionem?*

Negatiuè respõdet Homobonus de Exam. Eccl. tom. 2. tract. 9. c. 4. q. 8. ubi sic asserit: Si emptor vinum illud statim erat consumpturus, & ob illud occultũ vitium, quòd sit aqua dilutum, subituit, & in pretio descendit, tum à peccato saltem lethali, & à restituendi obligatione immunis erit; cum iure suo vsus fuerit, nec vlla iniustitia intercesserit. Secus si illud erat conseruaturus, vel alteri venditurus, ita vt sibi, vel secundo emptori damnum crearetur; tunc enim & charitatem & iustitiam lēssisset, si emptorem de occulto vitio non admonuisset. Ita ille; & Salas tr. empt. dub. 34. n. 4.

Alteram verò limitationē supradictæ opinionis opponit Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 58. dub. 6. nu. 1. videlicet ne talis veditio sapiùs efficiatur, quia ex tali modo vendēdi poterit minui commune pretium iustum; nam licet vendendo dictum vinum aquâ mixtum, non inferatur damnum emptori, fieri tamen poterit, vt pretium eius mensuræ vini aquâ non mixti minuatur. Cum enim emētes non agnoscant mixtionem aquæ, existimāt minui pretiũ, atque adedò ab alijs venditoribus nolunt emere maiori pretio. Vnde ex his apparet, quòd sapiùs ita vendens inferret iniustitiam & damnum.

RESOL. LXXXI. *An contractus ille qui vulgò dicitur, Beneficiata, seu Lotto, sit licitus?*

Respondeo affirmatiuè, seclusis tamen fraudibus, cum Filiucio tom. 2. tract. 37. c. 3. n. 43. qui citat Molinam. Idem etiam docet Deltius in Disquis.

Disquis. mag. tom. 2. lib. 4. c. 4. quest. 2. Alcocer *de ludo* c. 49. Lopez *de contract. lib. 2. c. 23.* Garfias *de contract. lib. 2. cap. 44.* Bonacina etiam *de contract. disp. 3. q. 2. punct. 2. nu. 26.* Scaccia *tract. de comm. §. 1. q. 1. nu. 110.* & alij.

Sed notandum est, quod res quæ ibi venduntur, non possunt vendi nisi iusto pretio quo res ipsæ valent, habita ratione operarum quas ministri illius ludii adhibent: unde peccarent mortaliter, & tenerentur ad restitutionem, si excederent in pretio; habita ratione debiti laboris, & rei. Ita DD. citati, & Sà *ver. vendit. nu. 15.* ubi ita asserit: In venditione, quæ vulgò dicitur *Lotto*, cum scilicet multa venduntur innumeris, qui syngraphas dant cum paruo pretio, non possunt res omnes pluris vendi, quàm valent ipsæ, & opera ministrorum quibus soluendum. Ita Sà. Et restitutio fieri debet pauperibus, si veri domini nesciuntur. Deinde supradicti ministri licet accipiant dictum stipendium, si non excedat iustum rigorosum, si non sint plures quàm necessarij sint, & si non plus temporis in eo negotio infumant quàm necesse sit. Cauendæ sunt etiam fraudes venditorum, & dictorum ministrorum, ne sortitionem faciant postquam sufficientes symbolæ sunt collatæ: item ne merces mutuent, vel diminuunt. Item, ne quando simul facienda sortitio, aliquas merces prius patiantur sortem subire, & similia.

RESOL. LXXXII. *An contractus qui vulgò dicitur Godere à godere, sit licitus?*

Hic contractus sapientissime in praxi frequentatur, & de illo superius aliqua diximus. Aliqui, ut notat Homobonus de bonis *de Exam. Eccles. p. 2. tract. 9. cap. 15. q. 42.* asserunt contractum hunc validum esse, si illicita pacta non contineat, eo quod in contractum innominatum resoluitur, do, ut des.

Sed ut docet Molfesius *in sum. tom. 2. tract. 12. c. 8. nu. 47.* ad euitandam suspicionem vsurarum, efficitur talis contractus ad instar contractus emptionis, ut dominus prædij illud vendat infra certum tempus pro certo conuento pretio, pacto adiecto, quod possit emptor soluere pretium infra tot annos, cum pacto de retrouendendo, & adiciatur pactum, ut per quinquenium, verbi gratia, expelli nequeat ab illo prædio. Itaque si fructus prædij sunt æquales cum interesse quod percipitur ex illa pecunia, ut ad rationem nouem, & infra pro centenario contractus, nec etiam continet iniustitiam: si adsit inæqualitas contractus, reducendus est ad æqualitatem. Ita ille. Vide Scacc. *de commer. §. 1. q. 1. n. 470.* & seq. Surdum *in conf. 425.* Carroc. *de locat. & cond. p. 1. qu. 4.* & alios. vide etiam Couarrui. *lib. 3. var. resol. cap. 9. numer. 3.* Contadum *de contr. qu. 84.* Medinam *tract. de usura q. 15.* qui præbent alium modum pro iustificatione supradicti contractus, licet Azor. *p. 3. lib. 9. cap. 20.* contrarium videatur docere.

RESOL. LXXXIII. *An pater seu mater possit aliquid plus vni filio relinquere quàm alijs?*

Respondeo affirmatiuè, dummodò reliqui filij non priuentur legitima portione. Ratio est,

quia cum huiusmodi bona sint ipsius testatoris, potest vni plus relinquere quàm alteri. Et ita docet Megala *in p. 2. lib. 2. c. 23. q. 4. num. 113.* Homobonus *in tract. de statibus p. 2. cap. 20.* Emanuel Sà *verb. testamentum, n. 27.* Beia *in suis Respons. p. 1. cas. 57.* Bonacina *de contract. disp. 3. quest. vlt. punct. 3. n. 12.* & alij penes ipsos.

Sed non grauabor hic apponere in gratiam Confessariorum verba doctissimi Philarchi *de officio Sacer. tom. 1. 2. par. 2. lib. 4. cap. 20.* ubi sic asserit: Quamuis pater non possit in vita donare filiis, in morte tamen potest relinquere plus vni quàm alteri: & licet ex æquitate debeat maiorem partem hereditatis relinquere filio meliori, quando non vult omnes in æquali parte succedere, non tamen peccat si maiorem relinquit minùs digno, ut tenet & probat Couarruias *in regul. peccatum 2. p. relect. §. 7.* addo saltem mortaliter, quia non peccat contra iustitiam distributiuam. Nam pater distribuens bona inter filios, non tenetur legibus iustitiæ distributiæ, quæ solùm ligat eos, qui publica potestate, publica & communia bona & officia distribuunt; & nulla est lex, quæ illi formam tribuat distribuendi illa, quæ ad libitum relinquere potest. Nec contra iustitiam commutatiuam, quia illis non tenetur relinquere nisi legitimas; & quæ ultra legitimas habet, potest tamquam suorum bonorum dominus, ad libitum relinquere, & non sunt propria dignioris, nec ut propria ei necessariò debentur; & in donatione ad liberalitatem pertinet non est acceptio personarum, nec violatur iustitia. Caueat pater, ut inæqualem distributionem non faciat ex odio: & si mouetur ex inordinato amore erga aliquem, non propterea mortaliter peccat, cum non faciat contra iustitiam, nec quilibet amor inordinatus sit peccatum mortale. Recta autè ratio exigere videtur, quod relictis illis quæ vult ad pias causas, & filiis partibus iure debitis, reliquum æquis portionibus filiis relinquat. Recta etià ratio suadere potest, quod illud totum vni, vel aliquibus relinquat, & non alijs. Nam si vnus habet bona propria, vel nutritus fuit in studijs, & est Doctor, & potest lucrari; & alij magis egent & non sunt ita ad lucrandum idonei; potest istis maiorem hereditatis partem facere, similiter & illis qui non sunt ad dissipandum dediti: dummodo, ut diximus, alij non defraudentur parte eis iure debita. Id autè quod aliqui dicunt, testatores, qui non habent liberos aut parentes, qui sint necessarij heredes, teneri relinquere bona cognatis, nisi sint mali & indigni, limitandum est cum Nauarra, ut intelligatur de cognatis extremè egentibus, quibus nullus alius proximior cognatus est, qui eos alere possit & velit, quia nulla est lex naturalis, diuina vel humana, ad plus de præcepto obligans. Quod si non sint in hac extrema necessitate, de rigore nihil eis tenentur relinquere: imò pater totum id quod superest, ultra partes legitimas filiis de iure debitas, potest de rigore relinquere extraneo, & dicere filiis, ut quisque tollat quod suum est, & vadat. Nec ob id est illis deneganda absolutio. Quod si ex odio faciunt, & nolunt mutare testamentum, distinguat prudens Confessor peccatum

tum à non peccato, & nisi odium deposuerint, nō absoluat. Si autem dicunt se odium deposuisse, & de habito pœnitere, sed nolle mutare testamentum, sunt absoluedi, & non potest ad hoc illos cogere, etiam si in eo uenialiter peccarent; nam ueniale non impedit effectum Sacramenti, nec tollit gratiam. Quod idē diximus, quia inueniuntur Confessarij, qui cum infirmis & in extremis laborantibus consanguineorum potiùs, quàm animarum causam tractant, & illos absolueri nolunt, nisi testamentum mutauerint, & iuxta consanguineorū voluntatem fecerint: unde etiam illos sœpē ad desperationem inducunt, &c. Hæc omnia Philarchus.

RESOL. LXXXIV. *An pater seu mater peccet mortaliter, grauando legitimam filiorum gratuitis donationibus, vel minuendo onerosis, sed fictis contractibus?*

Respondeo affirmatiuē: possunt tamen remuneratorijs, ut dicunt, donationibus, aut ueris contractibus onerosis illam minuire: quæ quidem remuneratio in indiuisibili non consistit, sed potiùs uera gratitudo donum remunerationis excedit. Et ita docent Ortiz in *sum. c. 17. n. 9.* Homobonus de Bonis in *tract. de statibus p. 2. c. 20.* Fernandez in *Exam. Theol. Moral. p. 4. c. 15. §. 4. nu. 1.* Rodriquez in *sum. tom. 1. c. 13. n. 2.* Sed audiamus nostrum Megalam in *p. 2. lib. 2. c. 23. q. 4. n. 111.* ubi sic asserit: Pone patrem superstitem omnia bona sua alienare uelle ad hoc, ut à filiis legitimam auferat; queritur an sine peccato iniustitiæ facere hoc possit. Et respondetur affirmatiuē. Et ratio est; nam filius non habet ius in hereditatem patris, patre uiuente; & idē potest omnia bona sua pater vendere, & pretium in mare proicere, nō obstante filiorum præiudicio. Dixi, sine peccato iniustitiæ; nam peccatum contra charitatem & amorem filiis debitum euitare nō possēt pater, qui ut legitimam filiis auferret, bona alienaret, rationabili causa cessante. Ita Megala.

RESOL. LXXXV. *An in testamento possit quis instituere extraneum in heredem, & relinquere fratrem, consobrinum?*

Non desunt Doctores, ut obseruat Homobonus ubi *inf.* qui asserant charitatis ac iustitiæ leges ab eo violari, qui omiſſis consanguineis, extraneos heredes instituit; proinde heredes sic institutos bona sibi relicta, sanguine coniunctis ipsius testatoris restituere debere, ut per Riccium in *Decis. Archiep. decis. 213.*

Sed contrariam sententiam omnino amplectendam esse iudico, quam docet Homobonus de Bonis in *Exam. Eccles. p. 2. tract. 9. cap. 20. q. 27.* Beia in *ſuis Resp. p. 2. cas. 57.* Bonacina de *contract. disp. 3. q. ult. punct. 3. n. 13.* Emanuel Sá *verb. hereditas. num. 1.* Syluester *eod. verb. n. 2.* cum alijs.

Dico igitur, quod testator potest quemlibet extraneum instituere, nulla facta mentione consanguineorum collateralium; dummodo non adit scandalum, & obligatio, qua tenetur proximi necessitatem subleuare. Ratio est, quia nullum ius, siue diuinum, siue naturale, siue humanum, ad id il-

lum obligat, secluse scandalo, & extrema vel graui necessitate supradictorum: potest igitur in tali casu subleuare eorum necessitatem, & reliqua extraneo relinquere.

Non grauabor etiam hic apponere uerba Io. Valeri in *Differ. utriusque fori. verb. hereditas. differ. 9. n. 3.* ubi sic asserit: Quid dicendum si non relinquat bona extraneo diuiti, sed alicui Monasterio, vel Hospitali? Existimo in tali casu Monasterium securam conscientiam retinere posse supradicta bona. Ratio est, quia nullo iure cauetur, quod teneatur ea relinquere consanguineis, si alias extremē non indigeant: & sic nulla in hoc iniustitia violatur; & eligendo alios pauperes Christi meliores, cessat equitatis ratio, & offensa Dei. Nō enim culpæ imputari potest, quod quis omitat carnem & sanguinem, & de iisdem non curet, licet in paupertate positus, & eligat illis omiſſis alios pauperes, vel meliores, vel in maiori necessitate constitutos. In pari quippe necessitate bonitas præeminet consanguinitati, atque præualeat præferendaque est. Cum uerò Hospitali relinquuntur, in maiori necessitate tales pauperes positi sunt (cum sint infirmi, & manibus suis se iuuare non possint) quàm consanguinei, si sani sint; & idē non mirum, si eligi illi possint, & præferendi ueniant meritō illis secundis. Ita Valerius ubi *sup.* Vide etiam circa præsentem quæſtionem Layman in *Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 5. nu. 17.* Molinam *tom. 1. tract. 2. disp. 159.* & Bonacinam de *contr. disp. 3. q. ult. punct. 3. n. 13.*

RESOL. LXXXVI. *An domini teneantur prestare salarium famulis infirmis?*

Affirmatiuē respondent, Speculator in *tit. de locat. §. postquam iam plenē. nu. 20.* Marius Antoninus *Var. Resol. lib. 1. Resol. 92. num. 7.* Homobonus de *stat. p. 2. c. 23.* Graſſius *decis. p. 1. lib. 3. c. 8. n. 7.* Nauarra de *Reſtit. lib. 2. cap. 2. nu. 213.* Genuensis in *Praxi. c. 47. n. 2.* & alij penes Monetam *tract. de Distrib. p. 2. q. 6. nu. 4. & 6.* & alij apud Couarruiam *lib. 3. var. Resol. c. 13. nu. 8.* qui meritō contrariam sententiam docet, & post illum tenet Molina de *iust. tom. 2. tract. 2. disp. 493. n. 3.* Megala in *2. 2. lib. 2. c. 8. q. 1. num. 16.* Flores de Mena *lib. 1. var. q. 8. §. 2. num. 17.* Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 5. cap. 3. n. 7.* Barbosa in *ſuis collect. tom. 1. lib. 3. tit. 6. cap. 1. n. 5.* ubi ex Guttierrez, & alijs aduersus Azorium *p. 3. lib. 8. c. 14. q. 3.* docet, famulum teneri soluere expensas domino, quas in sua curatione fecit; quod etiam tenet Reginaldus *to. 2. lib. 25. c. 40. n. 517.*

Dico igitur, quod dominus non tenetur soluere salarium famulo infirmo pro tempore infirmitatis, modò famulus non existat in extrema vel graui necessitate; tum enim certum est teneri, obligatione tamen charitatis, & modò non adit consuetudo gentis, & prouidentia in contrarium. Imò si quos sumptus in eo curando fecerit, potest illos ab eo exigere: quia iidem sumptus nō ad dominum, sed ad famulum locantem se pertinent. Et ratio horum omnium est, quia uerè stat per famulum, quod minus operas suas non præſtet: & licet in hoc culpam non habeat, tamen uerè deficit in iis præſtandis. Et idē hanc sententiam docet etiam nouissi-

uissimè, præter DD. citatos, Filliucius *tom. 2. traët. 28. p. 2. c. 4. n. 84.* & Rebellius *p. 2. lib. 14. q. 15. n. 1.* & 2. qui citat Syluestrum, Angelum, & Tabienam. Vide etiam Io. Valerum in *Differ. vtriusque fori, ver. Alimenta, diff. 8. n. 2.*

RESOL. LXXXVII. *An debitor morosus sit monendus à creditore, antequam accipiat pecuniam cum interesse, propter eius moram?*

Hic casus frequentissimus est in praxi. v.g. Petrus debitor non soluit tempore præfixo, & ob id Paulus creditor adstrictus est cum interesse accipere tantum quantum erat debitum; quæritur an teneatur monere Petrum se velle mutuum ab alio accipere sub vsuris. Affirmatiuè respondet Azorius *p. 3. lib. 5. c. 4. q. 3.* Et ratio est, quia fortasse Petrus debitor de hoc monitus, vel soluisset debitum, vel alio modo prouidisset, ne Paulus creditor damnum pateretur.

Sed contrariam sententiam, & meritò, docent Petrus à Nauarra *de restit. lib. 13. c. 2. nu. 281.* Malderrus in *2. 2. traët. 5. dub. 22. §. dico 3. quæst. 2.* & Scaccia *traët. de commer. §. 1. q. 7. p. 2. ampl. 8. num. 263. & 266.* Dico igitur, dictam monitionem, seu protestationem laudabiliter creditores efficere, sed non esse necessariam; quia mora debitoris iam causauit obligationem; & damnum illud creditoris, quod sequitur, non procedit à monitione, seu protestatione quam faceret creditor; sed procedit à mora ipsius debitoris, & damno inde secuto; & creditoris damni æstimatio non magis debetur, quia fuerit protestatus, quam si non fuerit protestatus. Ceteras rationes vide apud Scacciam loco citato.

RESOL. LXXXVIII. *An ciues Panormitani possint vendere vinum ex eorum prædiis collectum vltra pretium à lege impositum, & vt vulgo dicitur, A cannetella?*

Respondeo affirmatiuè, ex priuilegio meritò illis concessò, vt spe talis lucri allekti, efficacius inuigilent ad vinearum cultiuationem, quæ in territorio dictæ Ciuitatis existunt.

Sed notandum est, non posse nisi vinum, quod ex suis propriis vineis collegerunt, tali pacto vendere, non autem si vinum ex aliis vineis emant; & cõtrarium facientes peccant, & tenentur ad restitutionem; quia priuilegium hoc illis non concedit, sed tantum loquitur de vino à propria vinea collecto: quod est valdè notandum. Non enim defuerunt, qui contrariam sententiam in praxim deducere volebant: sed ego semper contrarium sensi; nec aliter dicendum est.

RESOL. LXXXIX. *De quodam locationis contractu in praxi frequentissimo.*

ARomatarius quidam locauit omnia vasa & medicamenta suæ tabernæ ad decem annos, illa quæ conductori tradidit certo pretio æstimata, cum expresso pacto, vt teneatur conductor singulis annis soluere decem pro centenario pretij æstimati, & in fine conductionis restituere vasa, & medicamenta eodem pretio æstimanda; quæritur an talis contractus sit licitus?

Hic casus ponitur iisdem verbis à nostro P. Megala in *consil. 85.* & illicitum esse & vsurarium ostendit. Nam conductor contra iustitiam & naturam contractus, etiam ad casus fortuitos obligatur, grauaturque ad subeunda omnia pericula rei locatæ: quod in contractibus iustitiæ non est admitendum, nisi ad rationem huius periculi, pensio minuatur, cum in eis æqualitas inter contrahentes seruanda sit.

His tamen non obstantibus, talem contractum licitum esse ostendit Caualecanus *p. 2. decis. 13. n. 66.* & ita fuisse decisum Papiæ & Mediolani anno 1582. de locatione facta per quemdam Speciarium de tota sua Apotheca cum vasis, domo, & medicinis, & aliis rebus, quæ in dicta Speciaria afferuabantur, alteri Speciariorum, cum æstimatione rerum, & pacto, quod finita locatione deberet præfatam Apothecam cum dictis rebus æstimatis & inuentariatis restituere. Et ratio est, quia in dicta locatione (vnde patet responsio ad argumentum Megalæ) licet periculum rerum Apothecæ sit conductori ex vi æstimationis & numerationis ipsarum factarum, & sic in hoc transcendat dictus contractus terminos locationis, cui proprium est pertinere periculum rei locatæ ad ipsum locatorem; nihilominus manet locatio, quia sic actum est inter contrahentes, quemadmodum dominus habet dominium super deposito facto de pecunia non consignata in sacculo, sed numerata. Quia licet dominium talis pecuniæ transierit in depositarii vigore dictæ numerationis, vt patet in *l. Lucius, & in l. dies sponsaliorum, §. qui pecuniam, ff. deposit.* & *l. quod si ab initio, ff. de reb. credit.* nihilominus manet depositum. Vnde, cum in dicto contractu maneat locatio, de cuius natura est, vt solvatur aliquid pro locatione, meritò ibi cessat omnis vsura, quæ solummodò committitur in contractu mutui realis, vel virtualis. Et ideo hanc sententiam, præter Caualecanum citatum, tenet Io. Valerius in *Differ. vtriusque fori, verb. vsura, differ. 3. n. 9.*

TRACTATUS IX.

De Ieiunio.

RESOLVTIO I. De quantitate & qualitate collationis ferotinæ?

SUPPONO tamquam certum ex communi DD. sententia, vnicam comestionem esse de essentia ieiunij: sed collationē ferotinam in tali tempore, licitam esse ratione cōsuetudinis, etiam si sumatur alendi causa. Videndum modò est, in qua quantitate & qualitate dicta collatio facienda sit.

Et quoad primum respondeo, quòd prima sententia docet, quantitatem trium vnciarum licitam esse. Ita Iacob. de Graffis in *Decis. p. 1. lib. 2. cap. 37. nu. 29.* Secunda sententia extendit hanc quantitatem ad vncias quatuor. Ita Homobonus in *Exam. Eccl. p. 1. tract. 6. cap. 20. q. 90.* Victorellus in *Notis ad man. Nau. c. 21. n. 3. & alij.* Tertia sententia sex vncias concedit. Ita Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 23. dub. 7. num. 4. & alij.* Quarta sententia vncias octo permittit. Ita Fagüdez de *Præcep. Eccl. tract. 4. lib. 1. cap. 4. nu. 13. & 19.* qui etiam asserit sic respondisse Suarez, cū de tali quantitate interrogaretur. Quinta demum sententia putat, quartam partem eorum quæ ieiunanti sufficerent ad ordinariam suam cœnam, non esse quantitatem notabilem. Ita Reginaldus in *Praxi, tom. 1. lib. 4. c. 14. dub. 10. nu. 185.* Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. 8. c. 1. n. 9.* & Filliucius *tom. 2. tract. 27. p. 2. c. 3. q. 7. nu. 33.* vbi ita in celebri Academia Theologorum definitum esse testatur.

Quid ego sentiam, dicam breuiter. Primam, & Secundam opinionem, puto nimis rigidam. Tertiam, & maxime Quartam, tamquam benigniorem, & probabilem libenter amplector. Quintam verò sententiam, nimis laxam existimo. Nec valet dicere, quòd quarta pars in aliis rebus, pro modica haberi solet. Nam respondetur primò, hoc non esse absolutè verum; nam si quis laboraret in die festo per spatium sex horarum, peccaret mortaliter: neque excusaretur ratione paruitatis materiæ, quam in tali casu puto esse duas horas; & tamen spatium sex horarum est quarta pars diei festi. Ergo, &c.

Secundò respondetur, collationem ferotinam non tam esse licitam, quia sumitur ex tenui materia, & parua quantitate; nam alioquin licitè sumeretur à principio, quod est falsum: sed licita est, quia consuetudo illam introduxit. At numquam per consuetudinem introductum fuit, vt aliquis in dicta collatione sumeret quartam partem cœnæ. Ergo talem quantitatem sumere illicitum erit. Vnde semper mihi summopere placuit sententia Lessij *lib. 4. c. 2. dub. 2. n. 11.* Bonacinae de *legib. disp. vlt. q. 1. punct. 3. n. 2.* & aliorum, asserentium circa quantita-

tem collationis ferotinæ, standum esse locorum consuetudini; nam, vt sæpè suprà dictum est, dicta collatio fuit per consuetudinem introducta. Ergo sumenda erit iuxta limites receptæ consuetudinis.

Verum est, quòd talis cōsuetudo non est intelligenda de illa, quæ viget apud viros parum timoratos, sed de illa quæ viget apud viros bonos, & conscientia timorata, vt rectè notauit Fernandez de *Exam. Theol. p. 2. c. 8. §. 2. nu. 9.* Toletus *lib. 6. cap. 2. n. 4.* & alij. Hinc doctissimus Petrus Cenedo in *qq. canon. q. 41. n. 4.* sic asseruit: Aduertendum est etiam circa quantitatem collationis ferotinæ seruandam esse tantum consuetudinem bonorum ac timoratae conscientia virorum, non verò aliorum: etiam si dicatur contrarium esse receptum à maiori parte populi. Ita ille.

Sed cū quantitatem vnciarum octo in dicta collatione, licitam esse suprà ex sententia Fagüdez & Suarez statutum sit; in hoc puncto non multos habebimus aduersarios, quia talem quantitatem ab omnibus cum acclamatione & brachiis expansis admittendam esse video. Difficultas ergo erit circa qualitatem ciborum dictæ collationis; nam multi nimis licetiosè in illa sumunt pisces, oua, & cetera lacticia, quibus possunt ex priuilegio vesci. Ideò quoad secundum punctum, de qualitate ciborum, assero in dicta collatione sub onere peccati mortalis, quantitatem licitam non posse extendi ad pisces, oua, & alia lacticia, seu cibos substantiales in cœna manducari solitos. Et ratio est manifesta; quia vt dictū est, collatio est licita propter consuetudinem. Sed consuetudo, quæ introduxit dictam collationem, non solum præscripsit & præscribit quantitatem, sed etiam qualitatem ciborum: numquam verò per consuetudinem in collatione introducti sunt cibi, qui communiter ordinantur ad sustentationem, & inter fercula apponuntur, vt pisces, oua, legumina, &c. Ergo talia manducare illicitum, & peccatum erit.

Verum, quia multi nolunt hanc veritatem intelligere; ponam per extensum verba Doctorum. Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 23. dub. 7. n. 3.* No se puede hazer collacion con pescado, ò hueuos, ni tan poco con legumbres, porque la materia de collacion es pan, conseruas, frutas, y yeruas, &c.

Azorius *p. 1. lib. 7. cap. 8. q. 9.* In refectiuncula vespertina solum edi possunt, quæ ante vel post prandium sumi solent, quales sunt fructus arborum, herbae, & alij quidam fructus leuiiores sumi soliti, ea tantum ratione, ne potus stomacho officiat; vt proinde sit corruptela, si ij cibi sumantur, qui potissimum ad nutriendum valent, qualia sunt legumina, & pisces.

Reginaldus in *Praxi, tom. 1. lib. 4. disp. 14. lib. 10. num. 185.* In collatione ferotina solum edi possunt, quæ ante vel post prandium, aut cœnam aliàs sumi solent,

solent, qualia sunt electuaria, fructus arborum; puta ficus, viti, nuxes, pyra, poma, herbae, &c. Si enim secus fiat, id est, sumantur alij cibi, qui valent potissimum ad nutriendum, ut sunt pisces, & legumina, non erit refectiuncula, sed ieiunium soluetur.

Filliucius 1. 2. tr. 27. p. 2. cap. 2. dub. 6. n. 30. Cibi qui communiter ordinantur ad sustentandam naturam, & inter fercula apponuntur, videntur prohibiti esse; tales sunt pisces, ova, item iuscula ex leguminibus, amygdalato, & huiusmodi: hæc enim omnia prohibentur, quia non solent numerari inter cibos ad ientacula, sed inter cibos ad alendam & sustentandam naturam. Layman in Theol. mor. lib. 4. tr. 8. c. 1. num. 9. Qualitatem cibi in collatione sumendi, aiunt DD. communiter esse fructus, aut herbas, adiuncto etiam pane, vel pisciculo paruo, secundum Azorium. Sed ego puto eum loqui de pisciculo paruo, qui fumo siccatus, vel aceto maceratus sit, qualis etiam inter leuiiores numerari solet, ut colligitur ex c. Presbyter, dist. 82. & cap. 2. de homicidio. nam postea ipse Azor. corruptelam esse ait, si ij cibi sumantur, qui potissimum ad nutriendum valent, qualia sunt legumina, & pisces.

Stephanus Fagundez de precep. Eccl. tr. 4. lib. 1. c. 4. n. 8. Consuetudine ubique receptum est, ut in refectiuncula soli fructus cum modico panis capiatur: & hanc consuetudinem excedere non est licitum: & si aliqui non nihil piscis adhibere soleant, id quidem per corruptelam faciunt, non per consuetudinem legitimam. Communis enim consuetudo est, ut fructus modici, & modicum panis in collatione adhibeatur, non pisciculi parui, nec tantillum magni piscis: non enim quantitas materiae, sed materia prohibetur.

Ioseph Angles de ieiunio q. 9. art. 2. dub. 4. In collatione serotina, ne illa sumantur, quæ per se ad nutriendum ordinantur, quales cibi sunt pisces, ova, & cetera; nam in his, quamquam similis quantitas non violaret ieiunium, ratione tamen qualitatis violaret.

Vivaldus in candel. aur. p. vlt. cap. 11. n. 25. In refectiuncula concedi potest frustulum panis cum pyro, pomove, vna, vel cum paucis ficibus, nucibus, vel his similibus.

Berarducius in summa cor. p. 1. c. 1. n. 79. In collatione serotina concedi possunt aliqua electuaria, confectiones, vel panis dulciarius, fructus, herbae, &c. quæ ad nutriendum principaliter ordinata non sunt.

Petrus Ledesma in sum. tom. 2. tract. 17. c. 2. diff. 5. concl. 4. Vno puede hazer collacion con la cantidad de vn quarteron de pan, y tres, ò quatro azeytunas, ò vn poco de conferua, ò otra cosa semeiante. Et paulò post fol. 69. No se pueden comer en collacion bueuos, ni otras cosas semejantes, que siruen de cena.

Iacobus de Graffis in decis. p. 1. l. 2. cap. 37. nu. 29. Collatio de sero fieri potest, vel parum fructuum, vel ficium, vel panis solius, vtriusque iuxta morè regionis.

Vegha in sum. p. 1. c. 15. cas. 5. Es licito hazer la collacion, no solo con fruta, ò pan, ò yeruas disijunctiue, sino, à vn tambien conijunctim, & simul.

Antonius de Litteratis in sum. p. 2. c. 19. n. 4. Ieiunans in sero diei non debet sumere aliquid comestibile, quod in prandio consuetum est sumere, sed aliquid per modum medicinae, ne potus illi noceat.

Molfesius in summa, tom. 1. tr. 10. c. 3. nu. 24. Nihil interest, si in pane, vel fructibus, fiat huiusmodi collatio, quamuis decentius fiat in fructibus.

Sylvius 2. 2. q. 147. art. 6. queritur 2. Consuetudini standum est, quantum ad qualitatem eius quod pro collatione sumitur, modicum panis accipere, vel seorsim, vel vna cum fructibus, herbis aliisque cibis leuioribus, cuiusmodi sunt ficus, vna, nuxes, poma, vel alia ex saccharo condita; imò & aliquid casei, vel butyri, vbi ita consuetudo obtinuit, non est illicitum.

Vide etiam Beia p. 1. cas. 3. Syluest. verb. ieiunium, q. 3. n. 10. Rodriguez in sum. tom. 1. c. 23. n. 8. Medina in instruct. confess. l. 1. c. 13. §. 10. Llamas in summa. p. 3. c. 5. §. 24. Ortiz in summa, c. 19. n. 10.

Ex his omnibus apparet, sine ratione & fundamento, contra communem DD. sententiam locutum fuisse Bonac. de legib. disp. vl. punct. 3. q. 1. n. 3. vbi asserit, in serotina collatione non tam cibi qualitatem, quam quantitatem attendendam esse; nam ut supra ex ore omnium Theologorum probatum est, qualitas cibi in refectiuncula frangeret ieiunium: & ita etiam sentiunt plures Patres nostræ Religionis, & ex Soc. Iesu à me de hac re consulti; vnde minimè dubitandum est, contrarium facientes peccare mortaliter & frangere ieiuniū. Scripsi hæc ad comprimendam audaciam aliquorum, qui ex auctoritate Bonacinae contrariam sententiam in praxi consulere audebant; quæ quidem sententia non est probabilis, sed falsa, quia est destituta rationibus, & est contra communem, ut visum est. Ergo, &c.

Nota tamen hic obiter, quod si inaduertenter quisumat cibum pluries, non ob id frangit ieiunium, neque ob id à collatiuncula noctu sumi solita abstinere tenebitur, nisi nimis proximè ad horam refectiois nocturnæ esset cibus assumptus. Ita docet Sancius in selectis disp. 52. n. 3. qui etiam n. 3. notat licere nobilioribus, ob adeptam consuetudinem, aliquantulum largiorem quam plebeiis refectiunculam vespertinam accipere; solent enim esse debilioris valetudinis, & assueti delicatioribus, & pluribus epulis. Vide etiam Tannerum in 2. 2. D. Thoma, disp. 3. q. 3. dub. 5. n. 91.

RESOL. II. An peregrini, quorum presentia solum est in transitu per duos vel tres dies, teneantur ad ieiunia illius loci:

Sententiam affirmatiuam docuit Suarez de Relig. to. 1. lib. 2. c. 14. nu. 8. & de legibus, lib. 3. cap. 33. n. 3. Malderus in p. 2. q. 96. art. 5. circa fin. fol. mihi 409. Molfesius in sum. tom. 1. tract. 10. c. 4. nu. 17. Salas de legibus disp. 14. sect. 4. nu. 415. Ortiz in sum. c. 19. mandam. 2. n. 12. in fi. lo. de la Cruz in direct. consp. 1. precep. 3. art. 4. disp. 9. concl. 1. Mexia in pragmat. taxa panis, concl. 5. num. 80. Nauarrus in man. c. 13. n. 5. & c. 23. nu. 120. Couarruias lib. 4. var. c. 20. nu. 8. Lopez in instr. p. 1. c. 52. & alij, qui omnes asserunt, peregrinos teneri ad ieiunia, festa, & mores locorum per quos transiunt.

transeunt. Et ratio est, quia in *cap. illa, dist. 12.* & ex Augustino ita habetur: Ad quamcumque Ecclesiam veneris, eius morem serua. Vbi glossa notat illud prouerbum, *Si fueris Romæ, Romano uiuio more.* Item in *c. conf. de obser. ieiuniorum*, & gloss. ibi; dicunt teneri peregrinos conformari consuetudini locorum in quibus sunt, & posse Episcopos illos compellere ad huiusmodi ieiunia, & consuetudines obseruandas. Vnde ex hac doctrina putat Lessius *l. 4. c. 2. dub. 7. n. 51.* peregrinum teneri ad ieiunium, & ad Missam audiendam, si integro die in aliquo loco permaneret. Hæc opinio est satis probabilis.

Sed non minus probabilem contrariam existimo, & in praxi tutam, ut notauit Villalob. in *sum. tom. 1. tract. 2. difficult. 33. n. 8.* & illam docet Fagundez *præcep. 4. lib. 1. c. 7. nu. 10.* qui multos alios citat. Idem docet Azorius *p. 1. lib. 7. cap. 19. q. 4.* Reginaldus *tom. 1. lib. 4. c. 12. n. 136.* Vegha in *sum. tom. 1. c. 14. cas. 11.* cum aliis. Et ratio est, quia in *c. illa, dist. 12.* respondet Ambrosius Augustino, consuetudinem esse seruandam, ad quamcumque Ecclesiam quis accesserit, ne aliis offensio præbeatur. Ergo excluso scandalo, non tenetur peregrinus seruare ieiunium, vel dies festos alicuius loci, per quem transit. Ceteras rationes vide apud citatos auctores.

Imò ego puto, dictos peregrinos; seculis scandalo, non teneri ad ieiunia, & dies festos, nisi habeant animū ibi manendi per maiorem anni partem. Et ita loquens de ieiunio docuit Bonacina de *legibus, disp. 1. q. 1. punct. 6. n. 49.* & *disp. ult. q. 1. punct. 6. n. 6.* ex doctrina quam docet Sanchez de *matr. tom. 1. lib. 3. disp. 18. n. 9.* & in *sum. tom. 1. lib. 1. cap. 12. nu. 38.* & alij. Et hanc opinionem probabilem vocat Lessius *lib. 4. c. 3. dub. 7. nu. 49.* licet ipse contrariam doceat, quam nouissimè tenet etiam Sancius in *selectis disp. 44. n. 31.* Fillucius *tom. 2. tract. 27. c. 7. n. 16.* & eod. *tr. p. 2. c. 6. n. 106.* & alij; quod probant ex vi consuetudinis, quæ obligat peregrinos ad ieiunia & festa loci, ad quem diuertunt, permanendo per aliquod breue tempus: unde omnes fideles ita obseruant, ex apprehensione quòd ad id teneantur. Secundo, quia Episcopi puniunt eiusmodi peregrinos, ieiunia, & dies festos, & alias consuetudines loci non obseruantes. Ergo, &c.

Sed ad primum respòdeo, negando consuetudinem illam obligare sub mortali, & aliqui hoc facientes faciunt ex consilio: & si obligatos se existimant, vel id faciunt ex ignoratìa, sicut se ad audiendam Missam credunt in solo transitu, aut breui mora: vel si sunt viri docti, id faciunt, quia tenent contrariam sententiam: & ideò nostram tenentes neque Missam audiunt, neque ieiunia obseruabunt.

Ad secundum respondeo, Episcopos punire dictos peregrinos in nostro casu, ratione scandali quod præbent, ieiunia & dies festos non obseruando: vel dicendum est Episcopos hoc efficere, quia amplectuntur contrariam sententiam valde probabilem.

Restat modò respondere ad argumenta primæ sententiæ Suarez, & aliorum. Ad primum dico, quòd Augustinus in illo canone loquitur de peregrinis habitantibus in aliquo loco pro maiori anni

parte, vel loquitur de consilio, vel ratione scandalizanti. Ita Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 2. diff. 23. n. 8.*

Ad secundum respondeo eodem modo, nempe, quòd Concilium loquitur de his, qui causa habitandi in aliquem locum se transferunt: aut loquitur de vagabundis, de quibus est diuersa ratio. Ita Fagundez *vbi sup. n. 12.*

Notandum verò est, quòd Clauis Regia *lib. 3. c. 4. n. 8.* Sancius in *selectis disp. 44. num. 34.* & Lessius *lib. 4. c. 2. dub. 7. nu. 49.* admittunt nostram sententiam tamquam probabilem, non solum in ordine ad viatores, & aduenas, sed etiam quoad vagos. At hæc opinio aliquibus non placet; nam cum vagi nullibi habeant domicilium, sunt totius orbis accolæ, & ideò tenentur ad ieiunia, & festa, aliaque leges & consuetudines locorum, in quibus reperiuntur; alioquin immunes essent ab omnibus legibus & statutis: quod dicere absurdum est. Ita docet Azorius *p. 1. lib. 5. c. 11. q. 13.* Suarez de *relig. tom. 1. lib. 2. c. 14. n. 20.* Lorca in *p. 2. to. 2. tract. de leg. disp. 25. membr. 4. in fin.* Sanchez de *matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 18. n. 14. fol. mihi 4. disp. 15. q. 4. ar. 2. & alij.*

Notandum est etiam, quòd licet supra docuerimus, aduenas accedentes ad aliquem locum, absque intentione ibi commorandi maiori anni parte non obligari legibus illius loci; tamen excipiuntur aliqui casus, in quibus aduenæ tenentur seruare leges locorum: qui quidem casus cum non pertineant ad nostram materiam, videbis illos apud citatos Doctores.

Et tandem nota, quòd Sancius in *selectis disp. 54. n. 35.* aduersus Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 1. c. 12. n. 42.* docet, quòd accedens ad aliquod oppidum, animo ibi habitandi, si postea decernat se breui discessurum, lege ieiunij illius loci non tenetur.

RESOL. III. An qui discedit manè ex loco vbi est ieiunium, perueniens ad locum vbi non ieiunatur, possit sumere ientaculum, & comedere in loco illo, vbi ieiunium seruatur?

NEGatiuam sententiam docet Coninch in *3. p. de sacr. q. 74. art. 4. disp. 3. n. 103.* Pontius de *matrim. lib. 5. c. 8. n. 3.* Et ratio est, quia non refert, quòd vesperi sit ponenda causa excusans à ieiunio: nam hæc nondum est posita; aliàs posset manè comedere carnes: quia eadem causa, quæ eum à ieiunio excusat, excusabit etiam ab abstinentia carniū, has enim vesperi licitè comederet.

At his non obstantibus, contrariam sententiam docuit Lessius *l. 4. cap. 2. dub. 8. nu. 88.* vbi sic asserit: Qui discedit manè ex oppido domicilij vbi est ieiunium, perueniens ad locum vbi non est ieiunium, non potest quidem in loco domicilij vesci carnibus, potest tamen sumere ientaculum; quia non tenetur illo die abstinere à secunda refectione, cum in loco in quem perueniens est, possit secundò & tertio comedere. Ergo potest primam refectionem sumere manè antequam discedat. Ita ille. Idem etiam docet Sanchez de *matr. tom. 1. lib. 3. disp. 18. n. 22.* Portel in *addit. ad dubia reg. ver. ieiun. n. 2.* Naldus in *sum. verb. ieiun. n. 2.* Fillucius *tom. 2. tr. 27. p. 2. c. 6. nu. 109.* Molfesius in *sum. tom. 1. tract. 10. c. 4. n. 22.* Imò cum Sancio in *Sele. disp. 54. n. 28.* & aliis, puto

puto hoc etiam esse verum; quamvis nocte sit peruenturus ad ipsummet oppidum à quo manè exiit, & ubi ieiunium seruabatur; nam cum ipse ferè per totam diem fuerit in loco ubi non ieiunabatur, potuit licitè pluries comedere, cum quo ieiunium nequit seruari; erit tamen astrictus, serò in oppidum reuersus, à carnibus abstinere.

Ad argumentum verò Coninch, respondetur ex Sanch. obligationem abstinendi à carnibus, esse diuiduam: vnde toties illis vtens in die vetito delinquit mortaliter. Quare potest pro parte diei eiisdem, dum in loco obligationis est, id præceptum seruare, & pro parte eiusdem diei non seruare, dū est in alio loco in quo non obligat. Sed obligatio ieiunandi indiuidua est, consistens in vnica comestione: quare semel violans ieiunium comedendo, non tenetur amplius ea die à cibis abstinere. Cum ergo ieiunium nocte obligaturum non sit, nō obligabit summo manè. Ita Sanch. quem citat & sequitur Villalob. in sum. to. 1. tr. 2. diff. 34. nu. 3. vbi sic ait: *El que sale de su lugar donde se ayuna y llega la hora de la cena à otro adonde se come carne, la puede cenar alli, y aun podría antes de salir de su lugar, si tiene por cierto que ha de yr al lugar, donde no se ayuna, al morzar en su casa por la mañana, con que no coma carne entonces.* Ita ille.

RESOL. IV. An qui fecit votum de ieiunando tali die in pane & aqua, toties peccabit mortaliter, quoties biberit vinum?

RESPONDEO talem, si biberit vinum, peccare mortaliter: at eo bibito in ea quantitate notabili, vt frangat ieiunium, non est amplius peccatū id bibere. Attamen si promisit se illa die nihil māducaturum nisi panem & aquam, tunc quoties biberet vinum, peccaret mortaliter, quia toties frangit votum negatiuum. Ita Sanchez in sum. to. 1. lib. 4. c. 11. nu. 45. & post illum Portel in addit. ad dubia Regul. ver. ieiun. n. 4. Sed Barthol. à S. Fausto in thes. Regul. l. 1. q. 141. q. 137. notauit ita vouentem non frangere ieiunium, si cereuissiam biberet, quia verum vinum non est.

RESOL. V. An si quis voueret ieiunare, teneatur abstinere à lacticiis extra Quadragesimam?

NEGATIUE respondet Ortiz in sum. c. 19. n. 9. vbi sic ait: *Los huevos no son contra la sustancia del ayuno, ni se vedan sino en Quaresma, y así los que prometieron de ayunar, pueden ayunar con huevos.* Sed Azorius p. 1. lib. 3. c. 10. q. 2. ait, ita vouentem debere eo modo seruare hoc ieiunium, quo modo ciuitas seruat ieiunia vigiliarum, & quatuor temporum. Et lib. 11. c. 20. qu. 7. asserit, ita vouentem, teneri seruare hoc ieiunium, iuxta patriæ consuetudinem.

Sed talem consuetudinem non extare putat Portel in addit. ad dub. Reg. verb. ieiunium, nu. 7. vbi sic asserit: Sanchez tenet probabile esse, sic vouentem ieiunium, absque Bulla Cruciatæ, posse comedere lacticia in illo die ieiunij, extra ieiunia tamen Quadragesimæ: quia est probabilior opinio, nec de iure, neque de consuetudine interdicti in die ieiunij lacticia extra Quadragesimam. Ita Portel, probabiliter quidem, vt supra dictum est. Et no-

uissimè hanc sententiam docet Sanchius in select. disp. 51. nu. 19. vbi ait non adesse præceptum, neque consuetudinem abstinendi ab ouis, & lacticiis in vigiliis, & quatuor anni temporibus, maximè in Regnis ubi adest Bulla Cruciatæ, vt est in hoc Regno Siciliae. Vide etiam Vasquez par. 2. tom. 2. disp. 117. c. 6. nu. 54.

Itaque ita vouens satisfaceret voto, si in ieiuniis extra Quadragesimam comederet sine Bulla lacticia, & oua. Imò Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 11. n. 53. cum Angles, docet promittentem ieiunare in Quadragesima, dubium autem an intenderit abstinere à lacticiis, non esse dānandum tamquam reum voti, si illis absque Bulla vescatur, licet peccaret in præceptum Ecclesiæ, interdicentis eo tempore lacticiis vsum. Rationes, quare id asserat, videndæ sunt apud ipsum.

RESOL. VI. An ieiunium indictum à Confessario vel ab aliquo Iubileo, frangatur cum esu ouorum, & lacticiis?

QVoad primum, de ieiunio per penitentiam iniuncto, negatiue responder Paludanus in 4. dist. q. 4. art. 4. concl. 2. Syluester ver. ieiunium, qu. 5. & Fagundez præcep. 4. lib. 1. c. 2. num. 10. qui etiam citat D. Antoninum; & Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 11. num. 50. citat pro hac sententia Quandum in 4. dist. 16. post propos. 52. concl. 1.

Sed quoad ieiunia Iubilæi, posse illa seruari cum esu lacticiis docet Henriquez li. 7. c. 10. num. 4. & cap. 13. num. 13. & Villalobos in sum. tom. 1. tract. 26. diff. 24. n. 4. vbi sic asserit: *Puede se ganhar el Iubileo ayunando con huevos, y lacticios (fuera del ayuno de Quaresma) la razon es porque en derecho no se prohiben los huevos entre anno, y comiendo lacticios, se guarda la sustancia del ayuno, y lo declararon Pio V. Greg. XIII. Greg. XIV. y Sisto V. en los Iubileos que en su tiempo dieron, como refiere Henriquez, y el que tuuiere, Bulla tambien en Quaresma, puede ganhar el Iubileo comiendo lacticios, porque con esto ayuna.*

Dices, hoc verum esse seclusa consuetudine, vt notauit ipsemet Henriquez. Homobonus de exam. p. 1. tract. 8. cap. 7. q. 21. & Alfonso de Leone tract. de Iubileo, p. 2. q. 14. sect. 3. n. 142. Respondent aliqui talem consuetudinem non extare; idè ad alia transueamus.

RESOL. VII. An sutores excusentur à lege ieiunij?

NEGATIUE respondet Toletus lib. 6. c. 4. n. 5. Sed Villalob. in sum. tom. 1. tract. 23. diff. 14. num. 7. putat hoc remittendum esse ad arbitrium boni viri, qui malè citat Azorium par. 1. lib. 7. c. 17. quæst. 8. hoc etiam asserentem: nam ipse absolutè in illo loco excusat sutores à ieiunio, neque id remittit arbitrio boni viri; nam dicta ars videtur laboriosa. Et ita etiam docet contra Toletum, Lessius lib. 4. c. 2. dub. 6. num. 43. Reginaldus in praxi, tom. 1. lib. 4. c. 17. sect. 2. num. 16. Bonacina de leg. disp. vlt. quæst. 11. p. vlt. nu. 10. & Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 8. c. 3. n. 3.

RESOL. VIII. An sartores & barbitonfores teneantur ieiunare?

Com-

Communiter DD. affirmatiuam sententiam docent. Ita Filiucius & Bonacina *vbi inf.* Ragucius in *vas. Eccles. discipl. precep.* 7. q. 30. n. 9. Molfellius in *sum. tom. 1. tract. 20. c. 4. num. 43.* Lessius *lib. 4. c. 2. dub. 6. num. 43.* Azorius *p. 2. lib. 7. c. 17. q. 8.* Villalobos in *sum. 10. 1. tract. 23. diff. 3. n. 7.* Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. 8. cap. 3. num. 3.* Tannerus in *2. 2. disp. 3. q. 3. dub. 5. num. 102.* Reginaldus *tom. 1. lib. 4. cap. 17. nu. 216.* Ioan. de la Cruz in *direct. conf. p. 1. precep. 3. art. 4. dub. 9. concl. 2.* & alij, vbi docent, excusari à ieiunio figulos, argentarios, textores, fullones, cæmētarios, pistores, coriarios, & alios in labore similes: non autem sartores, pictores, & tonsores; quia huiusmodi artes non sunt ita laboriosæ; nam in his exercitationibus est paruus corporis motus, & per consequens parua virium resolutio, quæ ad restaurationem substantiæ exhaustæ non requirit frequentem cibi sumptionem, vt à ieiunio possint excusari. Neque obseruat Reginaldus in contrarium vt gere posse priuilegium Eugenij IV. quia ipsum nihil habet, per quod tales eo comprehendi censeri possit, vt patet consideranti illius tenorem.

At his non obstantibus, Fagundez Theologus Soc. Iesu *precep. 4. lib. 1. c. 8. nu. 15. & 16. in fin.* ex *Le-des. 2. 4. q. 17. art. 3. dub. 9.* contrariam docet sententiam, quam adducunt, & non improbant Filiucius *tom. 2. tract. 27. p. 2. c. 6. nu. 117.* & Bonacina *de leg. disp. vl. q. 1. punct. vl. nu. 12.* Probat autem Fagundez hanc sententiam, nempe sartores, & barbitores non teneri ad ieiunium, ex dicto priuilegio Eugenij IV. vbi putat Pontificem omnes artifices indiscriminatim excusare, siue eis concedendo priuilegium non ieiunandi, siue declarando eos non comprehendi in lege ieiunij.

RESOL. IX. An fossores, ferrarij, & similes, qui excusantur à ieiunio, teneantur ieiunare vno vel altero die, quo non laborant?

In arbitrio prudentis viri definiendum esse putat Medina in *sum. lib. 1. cap. 14. §. 10.* & Syluius in *2. 2. D. Thom. qu. 187. art. 4.* & Villalobos in *sum. 10. 1. tr. 23. disp. 4. n. 9.*

Sed ego absolutè cenfeo, dictos artifices non teneri illis diebus ieiunare; quia huiusmodi viri non sunt ita ieiunio assuefacti, & idèd maximè affligerentur, si ieiunare tenerentur: deinde indigēt viribus ad laborem sequentium dierum, & laboribus præteritis admodum fessi & debilitati remanent. Et ita nobiscum sentit Io. de la Cruz in *direct. conf. p. 1. precep. 3. art. 4. dub. 9. concl. 2.* Azorius *tom. 1. lib. 7. cap. 27. q. 8.* Fagundez *precep. 4. lib. 1. cap. 8. n. 16.* & alij.

RESOL. X. An Prædicatores, & Magistri, qui publicè alios docent, teneantur ad ieiunium?

Negatiuè respondet Io. de la Cruz in *direct. 95. p. 1. precep. 3. art. 4. dub. 9. concl. 2.* vbi sic asserit: Excusatur, qui ob opera pietatis maiora ieiunio, non valer ieiunare, vt prædicando, docendo. Idem docet Tabiena *ver. ieiunium. nu. 16.* Filiucius *tom. 2. tract. 27. p. 2. cap. 6. n. 124.* Azor. *par. 1. lib. 7. cap. 28. q. 1.* Grassius *p. 1. lib. 2. c. 37. n. 54.* Antonius de Litteratis in *sum. p. 1. c. 39. nu. 9.* Fernandez in *exam. Theol. mor.*

p. 2. c. 8. §. 2. n. 12. Nauarrus *c. 21. num. 16.* Gabriel in *4. dist. 16. q. 3. art. 1. Resol. ver. ieiunium, n. 21.* Reginaldus *tom. 1. lib. 4. c. 17. num. 219.* Syluius in *2. 2. D. Thom. q. 147. art. 4. & alij.*

Sed hoc intelligunt supradicti DD. quando commodè ieiunare non possunt; nam si possent, tenerentur: & idèd asserit Villalobos in *sum. 10. 1. tr. 23. diff. 4. nu. 15.* *Se excusan del ayuno los predicadores, maestros, y doctores, que enseñan à otros, quando no pueden hazer los tales officios ayunando, mas de ordinario esro que pueden estos ayunar.*

Sed pro praxi Confessoriorum, quid ego sentiam dicam breuiter. Prædicatores, qui in diebus Quadagesimalibus concionantur, puto omnino excusandos esse à ieiunio, quia summopere laborant. De Prædicatoribus verò qui Dominicis diebus tantum concionantur, vt plurimum non esse à ieiunio excusandos, nisi essent debiles, & parue complexionis; & idèd hoc remittendum puto ad arbitrium boni viri. De lectoribus verò, puto cum Fagundez *precep. 4. lib. 1. c. 8. nu. 19.* qui Maiorem citat, non esse omnes excusandos, sed tantum illos, quorum labor improbus est, vel qui ita debiles sunt, vt sufficienter studere non possint, vt lectionem explicent, & legant cum satisfactione.

Notandum est verò supradictam doctrinam procedere etiam quoad Confessarios, quos à ieiunio excusant DD. supracitati, quando, vt notat Fagundez *vbi sup.* & alij, assidue pœnitentium confessiones audirent, & ieiunium commodè obseruare non possent, & id in causa sit, vt à confessionibus desistant. Secus autem, si audiendo confessiones, possent etiam commodè ieiunium seruare; quod arbitrium boni viri considerabit.

RESOL. XI. An Prædicatores, si ex mercede concionentur, teneantur ieiunare; & quid de Musicis?

Affirmatiuam sententiam docet, ex Syluest. & Caiet. Binsfeldius in *enchir. Theolog. post. p. 3. c. 33. concl. 9.* & illà videtur etiam docere Philarchus *de off. sac. tom. 1. p. 2. lib. 3. c. 25.* Toletus *lib. 6. cap. 5.* Fernandez in *exam. Theol. p. 2. cap. 8. §. 2. n. 12.* Fagundez *precep. 4. lib. 1. c. 9. n. 19.* vbi tunc excusant Prædicatores à ieiunio, quando concionarentur ex officio, puta ex obedientia, vel ex voto, seu si eorum conciones essent multum viles populo.

Nauarrus verò in *man. cap. 21. n. 17.* & post illum Grassius *p. 1. lib. 2. c. 37. n. 54.* & Reginaldus in *praxi, tom. 1. lib. 4. c. 17. n. 219.* putant hanc sententiam esse veram, quando talis Prædicator concionaretur principaliter propter lucrum; secus si minus principaliter ob necessitatem se sustentandi.

Sed ego puto, absolutè dicendum esse, Prædicatores excusari à ieiunio, etiam si conciones suscipiant ob mercedem. Et ita docet Bonacina *tract. de legib. disp. vl. q. 1. punct. vl. nu. 3.* & Filiucius in *Praxi, tom. 2. tract. 27. p. 2. c. 6. nu. 124.* & Lessius *lib. 4. cap. 1. dub. 6. nu. 44.* putant contra Fagundez & Philarchum, quòd non est necesse vt prædicatio efficiatur ex voto, vel officio.

Quoad Musicos verò, ita asserit Sæcius in *select. disp. 44. n. 18.* Cantores conducti ad canendum, siue salariū aut præbendam ad id habentes, possunt

sunt non seruare ieiunium, si ad canēdum redderentur inhabiles. Et ouis in Quadagesima vescefas erit, causa vocis conseruandæ. Non enim causa ieiunij astrictus est aliquis diminutè suum exequi munus. Ita Sancius, qui in facti contingentia, ita fuisse consultum in Hispania testatur. Quod ego vrgentiùs procedere existimo in cātoribns, ad solatium magni Principis in camera concinentibus.

RESOL. XII. *An aduocati & procuratores teneantur ieiunare?*

Affirmatiuè respondet Io. de la Cruz in *Direct.* conf. p. 1. precept. 3. art. 4. dub. 9. concl. 2. & Ledesma in *sum. tom. 2. tract. 17. cap. 2. concl. 5. dub. 3.* & etiam Reginaldus in *praxi, tom. 1. lib. 4. c. 17. n. 216.*

Sed quia Philarchus de off. sac. tom. 1. p. 2. lib. 3. c. 35. & alij, agunt de illis sicut & de concionatoribus, & lectoribus; ideò, quod dictum est de talibus, dicendum est de aduocatis, nempe vt de lectoribus asserit Fagund. precept. 4. lib. 1. cap. 8. num. 19. non omnes esse excusandos, sed tantum illos, quorum labor improbus, vel qui ita debiles sunt, vt sufficienter studere non possint, vt postea causis clientum satisfaciant, ac propterea dixit Ortiz in *sum. cap. 19. mand. 2. num. 5.* No esla obligado à ayunar el iurista, que esla su cabeza desuaneida de studiar. Idem quod dictum est de aduocatis, dicendum puto de procuratoribus.

RESOL. XIII. *An quis teneatur eos solos operarios vocare, qui cum moderato labore possunt operari sine fractione ieiunij?*

Affirmatiuè respondet Toletus in *sum. lib. 6. c. 5. n. 1. cas. 1.* qui citat Paludanum in *4. dist. 14. q. 4. art. 1.* & Gabriel dist. 16. q. 3. art. 1. notab. 4.

Sed ego puto contrariam sententiam veram esse, & ita obtinuit consuetudo recepta ab omnibus timoratis, & religiosi viris, qui non propter ieiunium subtrahunt seruis de labore, neque operarios dimittunt. Igitur non tenetur dominus eum solum laborem seruis imponere, & eos solos operarios vocare, qui cum moderato labore possint ieiunare; sed poterit eundem laborem seruis imponere, & operarios quoscumque vocare, licet ieiunium non sint seruaturi. Et ita docet contra Toletum, Fernandez in *Exam. Theol. mor. p. 2. cap. 8. §. 2. n. 15.* Imò Fagundez precept. 4. lib. 1. c. 6. num. 16. putat posse dominos conducere operarios hoc pacto, vt eo die quo suo labori incumbunt, non ieiunent: quia cum dicti operarij non teneantur ieiunare, neque venialiter peccabit dominus illos cum cōditione, vt non ieiunent, conducendo.

RESOL. XIV. *An pragnantes, & lactantes teneantur ad ieiunium?*

Non teneri respondet Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 6. n. 39. Vegha in *sum. tom. 1. c. 14. cas. 22.* Valentia to. 3. disp. 9. q. 2. punct. 2. Graffius p. 1. lib. 2. c. 37. nu. 44. Toletus lib. 6. c. 4. num. 3. Azorius to. 1. lib. 7. c. 17. q. 6. Tannerus in 2. 2. disp. 3. q. 3. dub. 5. num. 100. Syluius in 2. 2. D. Thomæ q. 147. art. 4. Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 23. diff. 4. nu. 2.* Fillucius tom. 2. tract. 27. p. 2. cap. 6. num. 114. Azorius p. 1. lib. 7. c. 28. q. 6. Io. de la Cruz in

Pars I.

direct. conf. p. 1. precept. 3. art. 4. dub. 9. concl. 2. & alij.

Sed limitat hanc sententiam Syluest. verb. *ieiunium, q. 9. vers. 5.* Philarchus de off. sac. tom. 1. p. 2. lib. 3. c. 25. Iacobus de Graffis tom. 1. p. 2. lib. 2. c. 37. nu. 44. nisi dictæ mulieres essent robustæ, & vnica refectione possent seipsas & fœtum sustentare.

Sed quia huiusmodi mulieres communiter nō sunt tam robustæ naturæ, vt vnica refectione tantum alimenti sumere possint, vt pro se & prole sufficiat, & omnis lex adaptatur ad ea, quæ frequenter accidere solent: ideò non refert, si aliquæ sint robustæ & virilis naturæ, vt tradit ex nostris Molfesius in *sum. tom. 1. tract. 10. c. 4. n. 40.* & Reginaldus in *Praxi, tom. 1. lib. 4. c. 17. n. 210.*

Adde quòd in dubio non tenentur ad ieiuniū, vt notat Fagundez precept. 4. lib. 1. c. 8. num. 14. Caiet. in 2. 2. q. 147. art. 4. & omnes DD. suprā citati. Deinde tales mulieres appetunt sepe vehementer aliqua, & nisi desiderio satisfaciant suo, periculum est ne fœtus proiciatur; & ideò Confessarij sine scrupulo supradictas pragnantes, & lactantes excusabunt à lege ieiunij.

RESOL. XV. *Quid facere debeat dubitans an teneatur ad ieiunium?*

In tali casu debet recurrere ad superiorem pro dispensatione: qui non debet esse nimium scrupulosus, & ambiguus, remittens id petentium subditorum conscientis; nam ad ipsos spectat tunc dispensare: quando enim causa est dubia, tunc ipsi dispensando, iustam efficiunt. Ita Caietanus in 2. 2. q. 147. art. 4. Fillucius tom. 2. tr. 27. p. 2. c. 6. nu. 129. Ortiz in *sum. c. 19. manda. 2. num. 15.* Graffis p. 1. lib. 2. cap. 37. nu. 57. Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 23. diff. 22.* Ledesma in *sum. tom. 2. tr. 17. c. 2. concl. 5.* & alij.

Notandum est etiam cum Io. de la Cruz in *direct. conscient. p. 1. precept. 3. art. 4. dub. 9. concl. 3.* quòd si Prælati dubitet de sufficientia causæ, aut iudicet eam nimis sufficientem, tunc debet ieiunium in alia opera pia commutare. Et sicut supradicta potest circa ieiunia subditorum, poterit circa sua; quia non debet esse peioris conditionis, quàm subditi: quod etiam procedit in casibus reseruatis. Ita Sanchez de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 3. nu. 9. Azorius p. 1. lib. 7. cap. 29. q. 7. & Villalobos vbi sup. qui citat Syluestrum, Caietanum & Sotum.

Sed hæc omnia procedunt in ieiuniis à iure communi indictis. Nam, quantum ad ieiunia ex voto, potest Confessarius virtute Cruciatæ illa commutare, sicut ieiunia à Confessario in pœnitentia imposita, quilibet alius Confessarius, iuxta illa quæ in tali materia alibi diximus. Ita Villalobos n. 24. & alij.

RESOL. XVI. *An si quis violet duo ieiunia ab Ecclesia indicta in vnum diem incidentia, peccet dupliciter?*

Affirmatiuè respondet Nanarrus in *man. ca. 11. n. 4.* Lopez in *homil. par. 1. cap. 39.* Rodriguez in *sum. tom. 1. c. 23. n. 3.* & ex neotericis Societatis IESV Ægidius Coninch de *sacr. disput. 7. dub. 6. num. 47.* & alij; quia violat duplex præceptum: & ita sentiunt de auditione Missæ, atque cessatione ab operibus feruilibus.

P

Hæc

Hæc opinio est probabilis. Sed contrariam probabiliorem esse existimo : & ita in terminis loquens de ieiunio docet Ledesma *in sum. tom. 1. tract. 17. c. 2. concl. 6.* Filliucius *tom. 2. tr. 27. p. 2. cap. 5. n. 82.* Henriquez *lib. 5. c. 5. num. 6.* Azorius *tom. 1. lib. 7. c. 31. q. 7.* Fagundez *præcept. 4. lib. 1. c. 10. nu. 7.* Sanchez *de matr. tom. 3. lib. 9. disp. 15. n. 6.* Vasquez *in p. 2. tom. 2. q. 72. art. 6. disp. 98. num. 8. & seq.* Suarez *in 3. p. tom. 4. disp. 22. sect. 4. nu. 22. & alij.* Et ratio est, quia peccata non multiplicantur numero ex diuersitate præceptorum, quando illa præcepta pertinent ad vnâ virtutem, vt est in casu nostro : secus si pertinerent ad diuersas virtutes : vt cùm concurreret ieiunium indictum ab Ecclesia, & ex voto : & ita dicendum est de auditione Missæ, & abstinencia ab operibus seruilibus.

Quæres, an saltem talis transgressio præceptorum sit circumstantia in Confessione aperienda? Affirmatiuè respondet Reginaldus *in praxi. tom. 2. lib. 4. c. 17. n. 192. & alij.* Sed ego puto contrariam sententiam probabiliorem, etiam stando in illa opinione, quod circumstantiæ aggravantes sint necessariò confitendæ. Ita docet Vasquez *in p. 2. tom. 2. disp. 96. nu. 10. & Sanchez de matr. tom. 3. lib. 9. disp. 15. n. 6. cum aliis.* Nam talis circumstantia non ita notabiliter aggravat, vt sit in Confessione aperienda. Ex his apparet, Monachum D. Francisci peccare dupliciter, si in diem Veneris coincidit vigilia, & non ieiunet; quia obligatur ad illa ieiunia ex diuersis virtutibus, temperantiæ scilicet, & ex præcepto Ecclesiæ, & Religionis, quia ex voto obedientiæ tenetur Regulam obseruare. Ita docet Vasquez *vbi sup. nu. 8. & 9.* Sanchez, Fagundez *præcept. 1. lib. 2. c. 2. n. 9. & alij.*

Nota etiam, supradictum Religiosum D. Francisci teneri ad Regulæ ieiunia, etiam si annum xxj. non expleuerit; quidquid in contrarium asserat Medina *in sum. lib. 1. cap. 14. §. 10. cum Graffis p. 1. lib. 2. c. 37. nu. 4.* nam nostram sententiam communiter docent DD. Ortiz *in sum. c. 19. mand. 2. pun. 21.* Portel *vbi inf. Reginald. tom. 1. lib. 4. c. 17. nu. 207.* Emanuel Sâ *verb. ieiunium, nu. 3.* Tabiena *q. 16. nu. 17.* Syluest. *q. 6. dist. 1.* Azorius *tom. 1. lib. 7. c. 27. q. 3.* Ledesma *in sum. to. 2. tract. 27. c. 2. concl. 5. dub. 2.* Vegha *in sum. tom. 1. cap. 14. cas. 6.* Gabr. *in 4. dist. 16. q. 5. art. 1.* Fagundez *præcept. 4. lib. 1. c. 8. n. 6.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 23. dist. 4. n. 5. & alij.*

Verùm Portel *in dub. Regul. verb. ieiun. n. 2. & Roderiq. tom. 2. q. 100. art. 6.* obseruat, & optimè, dictos Minoritas ante vigesimum annum, non teneri ieiunare vigiliis, & quatuor tempora Ecclesiæ, & Sanctorum; quia ad ea non obligantur ex vi Regulæ: ergo non tenentur ex præcepto Ecclesiæ.

Ex supradictis etiam apparet teneri ad ieiunia Iubilæi adolescentes, qui nondum vigesimum primum annum attigerunt, aliàs Iubileum non obtinebunt. Ita docet ex nostris P. Alphonsus de Leone *tr. de Iubil. p. 2. q. 14. sect. 3. nu. 144.* qui citat Azorium, Graffium, Zanardum, Toletum, Bonacinam, & alios. Idem docet Fagundez *præcept. 4. lib. 1. c. 8. n. 5.*

RESOL. XVII. *An licitum sit in ieiuniis Iubilæi, voti, & impositis pro pœnitentia, comedere oua & lacticia cum Bulla Cruciatæ?*

Quidquid aliqui contradicant (vt adnotaui in *tract. de Bulla Cruciatæ*) respondeo affirmatiuè; & præter DD. quos ibi citaui, docet hanc sententiam Molfesius *in sum. to. 1. tr. 10. c. 4. n. 28.* Alphonsus de Leone *tr. de Iubilæo, q. 14. sec. 1. n. 142.* Et ratio est, quia dum contrarium non constat de mente summi Pontificis; venientes in voto, & Confessarij in pœnitentia iniuncta, semper præsumuntur se conformare, vt in aliis ieiuniis Ecclesiasticis efficitur. Sed in aliis ieiuniis ab Ecclesia indictis, licitum est cum Bulla comedere lacticia. Ergo licitum erit & in ieiuniis Iubilæi, voti, & pœnitentiæ: quidquid, vt dixi, in contrarium sentiant Nauar. & Graffius.

RESOL. XVIII. *An quis teneatur ad ieiunia sui oppidi dum absens est?*

Affirmatiuam sententiam docet Paludanus *in 4. dist. 15. q. 4. art. 3.* quem postea sequitur D. Antoninus *p. 2. tit. 7. c. 2. §. 2. in fin. & Syluest. verb. ieiunium, n. 7.* Rosella *eod. ver. n. 16. & alij.* Et ratio est, quia aliter non teneretur ad leges loci, per quem transit, neque ad leges patriæ: ergo omnino exemptus esset; quod asserere est absurdum.

Hæc sententia est probabilis. Sed contrariam probabiliorem esse existimo, quam docet Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 2. dist. 34. nu. 1. & seq.* Filliucius *tom. 2. tract. 27. p. 2. c. 6. n. 108.* Lessius *lib. 4. c. 2. dub. 8. n. 54.* Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 3. disp. 18. nu. 18.* Reginaldus *tom. 1. lib. 4. c. 12. n. 136. & alij.* Et ratio est quia statuta & consuetudines locales affixæ sunt loco, & obligant tantum existentem in eo, vt constat ex *c. illa, dist. 12. & c. 2. de quest. in 6.* ergo, &c. Et idè, si quis noctu peruenit in loca, vbi ieiunium suæ patriæ non seruatur, potest ibi cœnare, & comedere carnes. Ita Lessius *vbi sup. & Lusitanus* transiens per Castellam potest edere intestina animalium, quamuis in Lusitania id sibi feria 6. & die sabbathi non liceret. Ita Sayrus *in Clauis lib. 7. c. 3. nu. 11.* Nauarrus *in sum. c. 23. v. 120.* Couarruias *lib. 4. var. cap. 20. nu. 8.* Et hæc doctrina procedit etiam, si talia ieiunia essent iuris communis, & obligarent in patria peregrini, non autem in eo loco in quo reperitur, si per dissuetudinem fuissent abrogata: & ita Mediolani licitum erit peregrinis vesci carnibus primis quatuor diebus Quadragesimæ, vt notauit Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 3. c. 18. n. 7. & 18.* & Lessius *n. 59.* Fagundez *vbi inf. n. 3.* Secus autem, si ieiunia domicilij sui obseruentur etiã in loco vbi tunc est, quia tunc nulla ratio excusat, cùm talia ieiunia obligent in patria sua, & in loco vbi tunc per modum transitus moratur. Ita docet Sanchez *de matr. lib. 3. disp. 18. n. 14.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 2. cap. 14.* Fagundez *præcept. 4. lib. 1. cap. 7. n. 7. & alij;* licet etiam probabiliter contrarium asserat Sancius *in Selectis disp. 54. nu. 31.* vbi docet, non teneri peregrinum ieiunare in loco, vbi seruatur ieiunium, quando in suo loco etiã seruatur; quia talis peregrinus non tenetur seruare legem illam in loco vbi est præsens, ex vi legis suæ patriæ, nam illa non potest obligare extra territorium: nec etiã obligatur ex vi legis illius oppidi, per quod peregrinus transit. Ergo, &c. Nec est reputandum inconueniens in illo casu peregrinū ad nō ieiunandum

dum esse liberum; nam vagi, qui certum domicilium non habent, nullis particularibus legibus locorum per quæ vagantur, vincuntur. Ita Sancius, quod est valde notandum.

RESOL. XIX. *An aliquis ut effugiat obligationem præcepti, possit transire ad alium locum propinquum, ut non ieiunet, si ieiunetur in suo?*

Videtur negativè respondendum, quia malitia & fraus non debet patrocinari auctori, ut communiter asserunt Iurisperiti, & ita docet Medina in p. 2. q. 66. art. 5. Sylvester verb. *ieiunium*, q. 2. Rosell. eod. verb. num. 16. & nouissimè Lessius lib. 4. c. 2. dub. 8. n. 60.

Sed contrariam sententiam in praxi tutam esse, & probabilem existimo, & illam docet nouissimè Fagundez præcep. 1. lib. 1. c. 7. n. 7. Etiam, ut dixi, si talis ex sola intentione in alium locum se cõferat, ut ieiunium patriæ effugiat; quia in tali casu non datur propriè & formaliter fraus; nam fraus datur propriè, ubi adest obligatio legis, quam quis per dolum & fraudem vult euadere. Sed hîc nulla datur obligatio, ut superiori quæstione probatum est; ergo dicendum est, dari potiùs fugam quamdam obligationis, quæ fuga de se non est bona, nec mala; & ita faciens utitur iure suo. Ergo, &c.

RESOL. XX. *An senes sexagenarii, licet robusti & validi, teneantur ad ieiunium?*

Leuius fortasse proposita hæc quæstio alicui videbitur. Sed ita minimè est; nam cum paucis commilitonibus aduersus plures huius militiæ fortissimos duces pugnam aggredior.

Dico igitur; ferè omnes DD. asserere senes sexagenarios viribus pollentes, non excusari à præcepto ieiunij. Ita docet Layman in Theol. mor. lib. 4. tr. 8. c. 3. n. 1. & 2. Syluius in 2. 2. D. Thomæ, q. 147. a. 4. Tannerus 2. 2. disp. 3. q. 3. dub. 5. num. 101. Lessius de iustit. lib. 4. c. 2. dub. 6. nu. 41. Fagundez de præcept. Eccles. tr. 4. lib. 1. c. 8. num. 10. & 11. Filliucius tom. 2. tract. 27. p. 2. c. 6. nu. 112. Reginaldus tom. 1. lib. 4. cap. 17. sect. 1. num. 209. Valentia tom. 3. disp. 9. q. 2. punct. 5. Azorius lib. 7. p. 1. c. 17. q. 4. Ioan. de la Cruz in direct. conscient. p. 1. præcep. 3. art. 4. dub. 9. concl. 2. Villalobos in sum. tom. 1. tr. 23. dub. 4. num. 6. Campanili in diuer. iur. can. rubr. 7. c. 6. nu. 151. Bonacina de legib. disp. 10. q. 1. punct. ult. n. 4. Vgolinus de potest. Episc. c. 9. nu. 6. Ledesma in sum. to. 2. tr. 17. c. 1. concl. 5. dub. 3. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 2. c. 8. §. 2. num. 20. Victorellus in notis ad summam Tolet. lib. 6. c. 4. n. 1. & à fortiori docent hæc sententiam DD. asserentes, senes tantùm septuagenarios immunes esse à lege ieiunij. Ita Gabriel in 4. dist. 16. q. 3. art. 1. notab. 4. Syluest. ver. *ieiunium*, q. 6. dicto 2. Toletus lib. 6. c. 4. n. 2. Rosella eod. verb. nu. 15. Tabiena eod. verb. nu. 18. q. 17. cum aliis, & DD. asserentes, ut excusentur senes à lege ieiunij, attendendum esse robur corporis, & complexionem naturæ, & iuxta eam iudicandum esse, & ideo totum hoc arbitrio prudentis viri relinquendum esse. Ita docet D. Antoninus p. 2. tit. 6. c. 2. §. 7. Palatius in 4. dist. 15. disp. 8. concl. 4. Graffis p. 1. lib. 2. c. 17. num. 43. Vegha in sum. ro. 1. c. 14. cas. 15. Rodriq. in expos. Bull.

Pars 1.

Cruc. §. 7. n. 2. Summa Corona p. 1. c. 1. nu. 80. & alij.

Itaque ex mente horû DD. manifestè apparet, senes sexagenarios, si ad sustinendum ieiunium euidenter & certò viribus polleat, debere ieiunare, non autem in dubium, quia ieiunando, exponerent se periculo grauis incommodi, ad quod Ecclesia nõ videtur obligare. Nec valet dicere, quòd sicut adolescentes robusti & validi non tenentur ieiunare ante annum vigesimum primum, ita neque senes post annum sexagesimum obligabuntur ad legem ieiunij. Nam respondetur non esse, ut bene obseruat Valentia ubi sup. parem rationem in senibus & adolescentibus; quia natura nõ ita determinatè præstituit senibus tempus defectus, sicut adolescentibus tempus profectus atque augmenti. Deinde sunt aliqui sexagenarii tam valida complexione, ut dubitare non possimus eos absque vlla corporis & salutis læsione ieiunare posse: quare ergo non ieiunabunt? Facit etiam pro hac sententia id quod probat Riccius p. 3. det. 233. num. 6. & Nouarius in praxi, q. 18. sect. 1. nu. 4. senes sexagenarios non esse damnandos ad triremes, secus autem si sint robusti & validi.

Attamen, his minimè obstantibus, licet supradictæ sententiæ sint omnes probabiles; ego non minùs probabilem illam existimo, quæ docet in ætate sexagenaria senes, licet viribus polleant, certò & infallibiliter excusari à lege ieiunij. Vnde miror, Fagundez hanc opinionem vocare parum tutam, licet addat non omnino improbabilem: non enim defunt validissimæ rationes ad illam confirmandam; & auctores magni nominis illam mordicus tenuere. Hi sunt doctissimus Theologus Llamas in sum. p. 3. cap. 5. §. 20. ubi asserit, quòd interrogatus de hac re Pius V. viva voce ita respondit. Idem docet Molfesius in sum. tom. 1. tract. 10. c. 4. n. 37. Ortiz in sum. c. 19. nu. 11. Ioseph. Angles in 4. sent. par. 2. q. 6. dub. 6. Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 32. numer. 17. & Portel in dub. regul. p. 1. ver. *ieiunium*, num. 5.

Probatur hæc opinio, quia, ut asserunt medici, hæc senum roboris existimatio est illusiua; nam est ea ætas ex se adeò debilis, ut facili ex causa ab illo putato robore deturbetur, nisi cibi fomento sibi subueniat: natura enim in illa ætate languescit, & ad interitum properat, & sanitas dictorum senum non est firma & constans, sed fallax & incerta, & media inter morbum & perfectam sanitatem, ut testatur Galenus lib. 5. & 6. de san. tuen. Et licet aliqui sexagenarii validi & fortes videantur, tamen, ut diximus, eorum natura prolabitur, & ad interitum tendit, atque adeò adminiculo cibi frequentius sumpti indiget, ut non tam præsentistatui, quàm futuro consulatur. Deinde Pius V. & Pontifices subsequentes denegantes Clericis & Religiosis esum lacticiniorum virtute Bullæ Cruciatæ, exceperunt tamen senes sexagenarios: quasi rationi consentaneum sit, ut in ea ætate defectui naturæ consulant. Ex his rationibus & aliis, quas inuenies apud citatos auctores apparet supradictam nostram sententiam esse probabilissimam. Vnde sapiùs non dubitavi ego illam in praxi consulere, & ita etiam sentiunt multi PP. ex nostra

P 2

Re-

Religione, & Soc. IESV. de hac re à me consulti.

Notandum est etiam, Sanchez in *Summa*, excusare à ieiunio sexagenarios, qui toto vitæ tempore voverunt ieiunare certis diebus hebdomadæ, vel anni; contrarium verò docet Layman in *Theol. Mor. lib. 4. tract. 8. c. 3. n. 2.*

RESOL. XXI. *An in hoc Sicilia Regno diebus Quadragesimalibus, & aliis ieiuniis, vsus sagiminis sit licitus habentibus Bullam Cruciatæ?*

Licitum esse ex consuetudine & auctoritate DD. manifestè apparet. Posse verò consuetudine mitigare & abrogare leges & iura humana, cõmunis refert DD. opinio, idque asserunt Theologi cum D. Thoma in p. 2. q. 97. art. 3. Canonistæ in c. ult. de consuetud. Legistæ l. de quibus. ff. de legib. & ita in terminis de ieiunio declarant Lessius lib. 4. c. 2. dub. 2. n. 8. Bonacina tract. de legib. disp. ult. quest. 1. punct. 2. n. 2. Reginaldus to. 1. lib. 4. c. 23. sect. 1. nu. 147. cum aliis: & ita in Belgio, exceptis paucis diebus, consuetudo permittit lacticinia, etiam in Quadragesima: & apud Castellanos in Hispania, ut notat Sanchez de matr. to. 1. lib. 3. disp. 18. nu. 19. licitum est edere sabbatho intestina animalium.

Sed dices, in Belgio & in Castella talem consuetudinem esse licitam, quia licitis & bonis actibus rationabiliter fuerit introducta propter aliquam necessitatem; nam & dicitur in c. fin. de consuet. longæquam consuetudinem non prævalere legi, nisi sit rationalis; quod quidem non constat de nostra consuetudine vtendi sagimine.

Respondetur primò, negando assumptum; nam vt probat Salas de legib. tract. 14. disp. 19. sect. 5. nu. 45. ex D. Thoma, Caietano, Medina, Conrado, Gersono, Soto, Valentia, Tabiena & aliis, communis & vera sententia est, etiam si consuetudo cœperit, seu constet ex malis actibus, legem abrogare, vbi legitime præscripta fuerit; alias numquam consuetudo eam vim obtinere posset, cum semper necessarium sit, actus illos contra legem gestos, initio illicitos esse, donec consuetudo illos excusans iam inoleuerit, præscripque sit lege abrogata.

Ad cap. verò fin. de consuetud. dico consuetudinem non dici rationabilem, eò quòd licitis & honestis actibus cœpta aut continuata sit; sed alia ratione: in qua quidem assignanda variant Doctores, vt videre licet apud Menochium de arbitr. lib. 2. cont. 1. toto casu 82. & apud Salas vbi sup. nu. 47. At si fides habenda sit Gersoni, p. 3. tract. de vita spirituali, an lect. 4. coroll. 13. alphab. 62. littera P. Gabriel in 4. dist. 42. q. 1. art. 3. dub. 6. Nauarra lib. 3. consil. de cens. in priori. cap. 95. 7. nu. 3. in posteriori autem cons. 3. n. 3. numquam censetur consuetudo rationi dissonans, nisi iuri diuino aut naturali refragetur. At nostra consuetudo in hoc euentu illis iuribus non opponitur, sed soli Pontificio: ergo non potest dici irrationabilis. Sed quidquid sit de hac doctrina,

Respondetur secundo ad argumentum principale ex Caietano in part. 2. quest. 97. art. 3. Sanchez lib. 7. disp. 4. num. 14. de matrim. Suarez de legibus, lib. 7. cap. 18. num. 24. Valentia tom. 2. disput. 7. q. 5. punct. 8. & aliis, fieri posse, vt consuetudo contra legem humanam habuerit quidem ortum ab actibus ma-

lis, atque adeò non fuerit initio rationabilis; nihilominus tamen succedente tempore excuset posteros, & vim habeat abrogandi legem; nam (vt rectè inquit Caietanus) non tenentur posteri solliciti esse in inuestiganda causâ, ob quam sui maiores cœperunt facere contra legem; quin imò verè possunt præsumere eos habuisse causam iustam. Ex his omnibus apparet, quomodo sine scrupulo licitum sit vti apud nos in diebus ieiuniorum lardo & sagimine, ratione inueteratæ consuetudinis; & hoc etiam licitum erit aduenis & peregrinis. Vnde Nauarra in sum. c. 23. nu. 120. Couarr. lib. 4. var. c. 20. nu. 8. & Henriquez lib. 9. de Missa, c. 25. nu. 2. docent Lusitanum transeuntem per Castellam possè edere sabbatho intestina animalium, quamuis in Lusitania id sibi non liceat.

Quòd verò vsus sagiminis sit licitus in hoc Regno, non solum ratione consuetudinis, vt probatum est, sed etiam ex auctoritate multorum DD. patet, nam non ignobiles auctores probabiliter docent, quòd in illis diebus, quibus ex aliquo priuilegio liceat comedere oua, caseum, & cetera lacticinia, liceat etiam comedere lardum & sagimen. Ita affirmat Glos. in cap. presbyt. disp. 82. in verb. sagim. Abbas in c. consulti, de iudic. Hostiens. in sum. Rubr. de obser. ieiun. Syluester ver. ieiun. q. 5. nu. 16. Angelus eod. verb. §. 5. fin. Tabiena eod. ver. §. 7. Bertachinus, Auiles, & alij apud Henriquez in sum. lib. 7. c. 13. nu. 11. in glossa littera H. vbi etiam asserit, ita respondisse aliquos Archiepiscopos Hispaniæ, qui de hac re consulti fuerunt: & ex neoteticis Societatis IESV, docet hanc sententiam nouissimè Fagundez de præcept. Eccles. tract. 4. lib. 1. cap. 2. nu. 20. ante illum Grassius in decis. p. 1. lib. 2. c. 37. nu. 11. Azorius p. 1. lib. 7. c. 10. q. 18. vide etiam Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 8. c. 1. nu. 5. Et ratio est, quia pinguedo non est caro, vt probat Aristoteles 2. de generat. finito enim naturali augmento augetur pinguedo. Scio contrariam sententiam probabilem docere Villalobos in sum. p. 1. tract. 24. dub. 8. p. 16. Filiucium tom. 2. tract. 27. p. 2. c. 3. num. 61. & alios. Sed pro nostra sententia, vt visum est, non desunt patroni; & ideo, vt probatum est, satis constat vsus sagiminis in hoc Regno iustificari ex consuetudine, vt dicebamus, & ex DD. auctoritate.

RESOL. XXII. *An qui vouit ieiunare die sabbathi, vel vj. feria, teneatur ad id votum, si dies Natiuitatis venerit in his diebus?*

Affirmatiuam sententiam docet Suarez de relig. tom. 2. lib. 4. c. 20. nu. 7. Portel in addit. ad dub. regul. ver. ieiunium. n. 9. Philarchus de off. sac. tom. 1. p. 2. lib. 3. c. 25. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 11. nu. 61. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 23. differ. 2. n. 6. Bartholomæus à S. Fausto in thes. relig. 1. q. 154. nu. 2. Vaquez in par. ... to. 2. disp. 20. c. 4. n. 26. Syluester ver. ieiunium, n. 27. quest. 10. Ortiz in sum. c. 19. num. 21. Reginaldus tom. 2. lib. 18. c. 20. num. 290. Bonacina de legibus, disp. 4. q. 2. punct. 6. nu. 9. Paludan in 4. dist. 38. q. 3. art. 4. conclus. 4. Hieronymus Llamas in sum. p. 3. cap. 5. §. 28. Homobonus de Bonis in Exam. Eccl. p. 1. tract. 5. c. 9. quest. 60. Molfesius in summa, tom. 1. tract. 11. cap. 14. num. 67. Sayrus in Clau. Reg. lib. 6. cap. 8. num. 11. Et

Et ratio est; quia ita clarè habetur in *c. fin. de obser. ieiunij*, ibi: Qui nec voto, nec regulari obseruantia sunt astricti in sexta feria, si festum Natiuitatis Domini die ipso venite cõrigerit, carnibus propter festi excellentiam vesci possunt, secundum cõsuetudinem Ecclesiæ generalis. vbi vide etiam Glos. Hostiensem, & Ancharanum.

Hæc sententia est probabilis. Sed contrariam nõ minus probabilem existimo, quam docet doctissimus Molina *tom. 2. disp. 272. nu. 3.* vbi sic ait: Si Deo vouisti omnes sextas ferias anni ieiunare; eoq; anno dies Natiuitatis Domini sexta feria celebretur, in qua omnes fideles carnibus vescuntur; ad iudicandum, an in ea die, nihil impediẽte voto, possis carnibus vesci, & non ieiunare, interrogandus es; An si dum votum emisisti tibi occurreret eo anno festum Natiuitatis incidere in die Veneris, eum diem exciperes? quod si affirmanter responderes, certè non teneris ieiunare; si autem trepides, scrupulosusque ac timorata conscientia plus iusto sis, arbitrio prudentis iudicandum est te non teneri ieiunare: neque enim credendum est, te eo die voluisse à carnibus abstinere, & esse singularem, cum familia onere, in piscibus tibi soli parãdis. Ita Molina. Quem postea secutus est ex eadem Societate Azorius *tom. 1. lib. 2. c. 20. q. 3.* & nouissimè Fagundez de *præcep. Eccl. tract. 4. lib. 1. c. 6. n. 6.* qui tenet hæc sententiam, non ex eo fundamento, vt volunt Molina & Azor. quod si cogitasset, nõ vouisset eo die ieiunare; sed quia quando non constat de intentione expressa vouentis ieiunium, votũ ipsius accipiendum est iuxta morem Ecclesiæ. Sed mos Ecclesiæ est, vt non ieiunetur, & vt carnes comedantur in die Natiuitatis Domini, etiam si veniat in sabbatho, vel in feria sexta. Ergo, &c.

Et idèõ hanc opinionem etiam auctores contrarij probabilem vocant, vt Bartholomæus à S. Fausto in *Theol. Relig. lib. 1. q. 154. nu. 2.* Bonacina de *legibus. disp. 4. q. 2. punct. 6. num. 9.* cum aliis: & post hæc inueni hanc opinionem etiam docuisse Rodriq. in *sum. tom. 3. c. 25. n. 8.* vbi sic asserit: *A el que hizo voto simple de ayunar los viernes se le deue preguntar, si tuuo intencion expressa de ayunar en este dia, aunque cayesse en viernes la Natiuidad, por que si no se accorido desto, no està obligado à ayunar, attento que si se acordara verisimilmente se ha de creer, que no hiziera voto de ayunar en dia de tanta festiuidad.* Hæc ille, mutans opinionem contrariam, quam docuerat antè in *quæst. regul. tom. 3. q. 45. art. 3.*

Restat modò respondere ad argumentum cõtrarium ex *c. fin. de obser. ieiun.* Dico igitur illum canonem intelligendum esse, quando vouens expressè includeret in suo voto diem Natiuitatis Domini, vt suprà dictum est, & omnes consentiũt. Non igitur loquitur in casu, quo vouens nihil de tali die cogitaret; nam in isto casu sustinenda est sententia contraria. Et ita ego sentio, & sæpe in praxi consulu. Notandum est etiam contra aliquos DD. quos citato nomine carpit Syluester *ver. ieiunium, n. 7.* cum qui votum emisit non comedendi oua in sexta feria, vel die sabbathi, posse comedere carnes in die Natalis Domini. Vide Reginaldum in *praxi tom. 1. lib. 4. c. 13. sect. 1. n. 146.*

PARS I.

RESOL. XXIII. An in die ieiunij bibere vinum ad sustentationem & famem sedandam sit illicitum?

Negatiuam sententiam ex neotericeis mordicus sustentat Reginaldus in *Praxi, tom. 1. lib. 4. c. 13. sect. 1. n. 153.* qui citat ex eademmet Societate Azorium *p. 1. lib. 7. c. 10. q. 4. in fin.* & ex veteribus id docuerunt Riccardus in *4. dist. 10. art. 3. q. 7.* Antoninus *part. 2. tit. 6. c. 2. §. 9.* Rosell. *verb. ieiunium, nu. 5.* & tandem hanc sententiam docuit vir doctus Medina Complutensis *C. de ieiun. q. 11.* quam fateor esse probabilem.

Sed contrariam probabiliorem esse iudico, quam docet Vegha in *sum. to. 1. c. 14. cas. 32.* Homobonus de Bonis de *Exam. Eccles. p. 2. tract. 8. c. 7. q. 20.* Filliucius *tom. 2. tract. 27. p. 2. q. 10. nu. 24.* Molfesius in *sum. tom. 1. tract. 10. c. 3. n. 25. lib. 4. c. 2. dub. 11. nu. 10.* vbi sic ait: Potus ordinatur potiùs ad cibi per corpus distributionem, & sanguinis refrigerium, quàm vt per se corpus alati quod si interdum alati, id per accidens est, & non tantum alit, quantum cibis. Vnde Ecclesia eius rationem non habuit. Quare etiam si quis eo fine vtatur, etiam immoderatè, non violabit præceptum Ecclesiæ de ieiunio, et si contra temperantiam peccet. Ita ille: & nouissimè Fagundez de *præcep. Eccles. tract. 4. lib. 1. c. 3. nu. 19.* asserit in more & consuetudine positum esse, vinum non violare ieiunium, et si ad famem sedandam sumatur; semper enim sumitur per modum potus.

Ex his apparet, quàm parum Confessarios mouere debeat sententia Alexand. de Ales *p. 4. membro 8. art. 1. §. 3.* asserentis, vini potionem, præsertim ante prandium, ieiunium violare; nam est contra communem Theologorum sententiam: vide Villalobos in *sum. to. 1. tract. 23. diff. 3. nu. 14.* Homobonus de *Exam. Eccles. p. 2. tract. 8. c. 7. q. 20.* Ledesnam in *sum. tom. 2. tract. 17. c. 2. dub. 4.* & alios.

RESOL. XXIV. An sine ieiunij fractione licitum sit sumere interdum parum cibi, ne potus noceat?

Respondeo affirmatiuè; exiguam v.g. portionè alicuius electuarij, quinque vel sex amygdalas saccharo in crustatas; vel quid simile. Ita Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 23. diff. 3. n. 14.* & Homobonus de *Exam. Eccles. p. 2. tract. 8. c. 7. q. 20.* Reginaldus in *praxi tom. 1. lib. 4. c. 14. dub. 4. n. 17.* qui citat Syluestrum, Medinam & Armillam.

Sed hanc sententiam limitat Azorius *p. 1. lib. 7. cap. 10. q. 7.* dummodo non sit panis, herba, arboris fructus; sed exigua medicamenti alimentosi portio, siue frustum. At fallitur vir doctus iudicio Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. 8. cap. 1. num. 7.* & Fagundez de *præcep. Eccles. præcept. 4. lib. 1. cap. 2. n. 20.* quia ista, etiam per modum medicinæ, sumi possunt ne potus noceat. Ergo, &c. Et ita etiam videtur sentire Emanuel Sà *verb. ieiun. nu. 8.* vbi sine ulla limitatione sic asserit: Ieiunium non violat potus aquæ aut vini, neque etiam si quid edatur, ne potus noceat. Vide Molfesium in *sum. tom. 1. tract. 10. c. 5. num. 23.* & Philarchum de *off. sacer. tom. 1. p. 2. lib. 3. c. 25.* & hoc est intelligendum, toties quoties biberit; dummodo id non faciat in fraudè ieiunij, sed

P 3

ne

ne potius noceat: & ita docet Fagundez *præcept.* 4. *vbi sup. lib. 1. c. 4. n. 15.* cum aliis.

RESOL. XXV. *An dispensatus in esu carniū, censetur dispensatus ad non ieiunandum?*

Hic casus in praxi sæpè potest contingere, & in hac Ciuitate Medicus quidam doctissimus ita cū multis in Quadragesima dispensabat. Sed ad quæstionem respondeo primam opinionem negare. Ita Iacobus de Graffis in *Decis.* p. 1. lib. 2. c. 37. n. 58. cum Medina, Petraza, & aliis. Et ratio est, quia necessitas, & iusta causa, quæ excusat ab integro ieiunio, non excusat ab omni parte illius: præceptum enim Ecclesiæ, licet in totum seruari non possit, in parte quæ seruari potest, seruandum est, ex *c. cum dilecti, de dolo, & contum.* & ibi Gloss. & DD.

Secunda opinio affirmat, & illam docet Caietanus in *2. 2. qu. 147. art. 8.* Hieronymus Llamas in *sum. p. 3. cap. 5. §. 26.* Ledesma in *sum. tom. 2. tract. 17. c. 2. conc. 5.* Ioan. de la Cruz in *direct. cons. p. 1. præcept. 4. art. 4. dub. 8. conclus. 3.* Gomez. in *Bull. Cruciatæ, claus. 7. n. 4.* Medina in *sum. tom. 1. lib. 1. cap. 14. §. 10.* Henriquez lib. 7. c. 13. n. 12. Filiucius *tom. 2. tract. 27. p. 2. c. 3. n. 25.* Azorius p. 1. lib. 7. cap. 10. q. 3. Toletus lib. 6. c. 3. num. 4. & alij. Et ratio est, quia abstinentia ab esu carniū est de substantia ieiunij: ergo qui dispensatus est quoad comestionem carnis, eo ipso dispensatus est in ieiunio.

Tertia opinio distinguit. Velenim dispensatus ad esum carnis, edit carnes, quia pisces nocere salutis solent; vel vt vires amissas recuperet, quia est quasi actualiter infirmus: priori modo dispensatus tenetur ad ieiunandum; aliter verò minimè; & idèò pluries edere potest. Ita docent Reginaldus *to. 1. lib. 4. c. 14. n. 168.* Lessius lib. 4. c. 2. dub. 6. nu. 45. Bonacina *de legibus, disp. 10. q. 1. punct. 2. nu. 3.* Fernandez in *Exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 5. num. 3.* Petrus Cenedo in *qq. canon. q. 40. n. 6.* & Ortiz in *sum. cap. 19. n. 20.* cum aliis. Omnes istæ tres opiniones sunt probabiles; sed secunda videtur mihi probabilior, & tuta in praxi, vt testatur Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 24. dub. 8. n. 9. in fine.*

RESOL. XXVI. *An dispensatus vt possit edere carnes, seu lacticia, possit simul edere pisces?*

Negatiuam sententiam docet doctus senex Nauarrus *tom. 1. cons. 5. de obser. ieiun.* quem postea secutus est Graffius p. 1. lib. 2. c. 37. nu. 59. Et ratio est, quia piscium esus ei nocet, vel non nocet: si nocet, ergo comedendo illos peccat: si non nocet; ergo sine iusta causa cum ipso dispensatur.

Sed contrariam sententiam docent communiter DD. vt Reginaldus *tom. 1. lib. 4. c. 14. nu. 168.* Filiucius *tom. 2. tract. 27. p. 2. c. 3. num. 52.* Nugnus in *addit. ad 3. p. tom. 2. tract. de Bulla, §. 8. dub. 4.* Sebastianus Acoſta in *explicat. Bull. q. 80.* Fernandez in *Exam. Theol. moral. p. 3. c. 9. §. 5. num. 3.* Azorius p. 1. lib. 7. cap. 10. q. 5. Ortiz in *sum. c. 19. nu. 18.* & 19. Fagundez *præcept. 4. lib. 1. c. 2. n. 18.* & Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 23. dub. 8. n. 10.* qui respondet ad argumenta Nauarri. Et ratio est, quia hoc sine peccato fieri aliquando potest, vt si vnà cum carnibus non noceant pisces,

vel quia parum de ipsis comedendo facultas appetitiua excitatur; vel dato quòd contra temperantiam peccetur, non tamen ieiunium frangitur, à quo ex iusta causa dispensatio concessa fuit. Circa præsentem quæstionem, vide Vegham in *sum. tom. 1. c. 4. cas. 17.*

RESOL. XXVII. *An qui in diebus ieiuniorum notabiliter anticipat horam comedendi, peccet mortaliter?*

Affirmatiuè respondet ex neotericis nouissimè Fagundez *præcept. 4. lib. 1. c. 13. n. 4.* & ex eadem Societate Reginaldus *tom. 1. lib. 4. c. 15. nu. 191.* Azorius p. 1. lib. 7. c. 11. q. 4. quod antea docuerat Caietanus in *2. 2. q. 147. art. 7.* Nauarrus in *man. cap. 21. nu. 27.* Paludanus in *4. dist. 15. q. 4. art. 4. concl. 1.* Couarr. lib. 4. var. resol. c. 20. nu. 14. Syluest. *ver. ieiunium, n. 13.* Homobonus *de Exam. Eccles. p. 1. tract. 6. cap. 20. q. 90.* Ledesma in *sum. tom. 2. tract. 17. dub. 4. ante §. concl. 10.* de la Cruz in *direct. cons. p. 1. præcept. 4. art. 4. dub. 8. concl. 2.*

Hæc opinio est probabilis, sed contrariam probabiliorē esse existimo, & illam docet Lessius lib. 4. c. 2. dub. 2. nu. 13. Molfesius in *sum. to. 1. tract. 10. c. 5. n. 16.* Toletus in *sum. lib. 6. c. 2. num. 8.* Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 23. dub. 9. num. 2.* Filiucius *tom. 2. tract. 27. p. 2. cap. 4. nu. 70.* Bonacina *de legibus, disp. vlt. q. 1. punct. 4. nu. 3.* Fernandez in *Exam. Theol. mor. p. 2. c. 8. §. 3. n. 6.* Angelus *ver. ieiunium, nu. 2.* Innocentius de Rubricis *de obser. ieiun. n. 3.* Palat. in *sum. Caiet. ver. ieiun.* Riccard. in *4. disp. 15. art. 3. q. 8. in fin.* Vide etiam Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. 8. c. 1. nu. 11.* Et ratio est, quia talis anticipatio est solum mutatio accidentalē ieiunij: ergo non est peccatum mortale. Quòd verò sit mutatio accidentalē, patet; nam hora comedendi ex successu temporis magnam habuit varietatem in Ecclesia: ergo determinatio horæ in ieiunio, numquam fuit de ipsius essentia; quia quæ sunt de essentia, immutari non possunt absque immutatione eius quod per ea constitutum est. Adde quòd si per talem anticipationem violaretur ieiunium, non teneretur quis adhuc ampliùs ieiunare, sed hoc alferere est absurdum: ergo, &c.

Notandum est verò, quòd si sine causa anticipetur notabiliter dicta hora comedendi, erit peccatum veniale: quòd si aliqua iusta causa subſit, neque veniale peccatum erit; vt si iter ineundum sit, vel hospites dimittendi, concio habenda post meridiem, prælectio in Academia, vel alia grauis occupatio, quæ liberam mentem à cibo & potu requirit.

Sed dices, stando in contraria opinione, quæ alferit hoc esse peccatum mortale, quantum possit absque dicto mortali peccato praueneri dicta hora comedendi? Molfesius nimis laxè in *sum. tom. 1. tract. 10. c. 5. num. 15.* putat per horam circiter: nimis scrupulosè Azorius p. 1. lib. 7. c. 11. q. 4. per quadrantem: sed probabiliter, & sine formidine Azorij, Filiucius *tom. 2. tract. 27. p. 2. c. 1. n. 73.* putat per mediam horam, quia eiusmodi anticipatio non est notabilis: quidquid in contrarium sentiat Fagundez *præcept. 4. lib. 1. cap. 3. n. 4.* vbi putat semihoram esse tempus notabile. Ergo, &c.

Sed

Sed in nostra sententia, quæ in hac anticipatio-
ne non agnoscit culpam mortalem, dicta anticipatio
mediæ horæ non esset, vt benè notat Filiu-
cius, neque peccatum veniale; secus si vltra me-
diam horam anticipatio efficeretur; nam ita esset
culpa tantò grauior venialiter, quantò ab eo lon-
giùs recederetur. Cùm verò Religiosi habeant pri-
uilegium anticipandi prandium per horam, sequi-
tur posse dictos Religiosos privilegiatos, per horam
cum dimidia absque vlla culpa prandium
ante meridiem præuenire.

RESOL. XXVIII. *An pater seu dominus, teneatur
compellere filios & seruos ad obseruanda ieiunia quæ
frangere volunt?*

RESPONDET affirmatiuè vir doctus Petrus de
Ledesima in *sum. tom. 1. tract. 27. c. 2. concl. 6.*

Sed negatiuam sententiam existimo sustinen-
dam esse. Dico igitur, quòd patres & domini te-
nètur monere, & curare lege charitatis, vt sui sub-
diti ieiunium seruent; non tamen tenentur illos
compellere, aut cògere ad ieiunia seruanda; nam
id durum nimis & rigorosum esset. Ita docet Fili-
uicius *tom. 2. tract. 27. p. 2. c. 6. n. 91.* & Vegha in *sum.
tom. 1. c. 14. cas. 27. lo qual* (subdit ipse) *se ha de entender
quando los tales hijos, criados, y seruos de su casa, y familia
no ayunaren, aunque se lo mande el padre de la familia,
antes buscaran à escondidas, ò pidiendo a los estrafios el al-
muerzo, y la cena deuenles empero negar la cena aunque
digan que es auaro.* Et ita etiam docuit Rodriguez
in *sum. tom. 1. c. 23. concl. 4. num. 8.* & Ortiz in *sum. c. 9.
mand. 2. n. 14.*

Igitur in tali casu paterfamilias tenetur supra-
dictos monere, & corrigere; non autem compellere,
seu ex domo eiicere: & post hæc scripta inue-
ni hanc sententiam etiam docere Homobonum
de Bonis in *Exam. Eccles. p. 1. tract. 8. c. 7. q. 21.* Comi-
tolum in *Responf. mor. lib. 4. §. 6.* Azor. *p. 1. lib. 7. cap. 37.
q. 12.* Nauarr. *c. 21. num. 26.* Tolet. *lib. 6. cap. 5.* & Regi-
nald. in *praxi, tom. 1. lib. 4. c. 1. n. 199.* cum aliis.

RESOL. XXIX. *An qui, ne inurbanus videatur, sumit
modicum cibum ab amico rogatus, peccet saltem ve-
nialiter?*

AFFIRMATIUE respondet Caiet. in *2. 2. q. 148. art.
3.* Syluest. *ver. ieiun. q. 4.* Nauarrus in *man. cap. 21.
num. 13.* Paludanus in *4. dist. 15. q. 4. art. 2.* & ibidem
Riccardus *q. 3. art. 4.* D. Antoninus *p. 2. tit. 6. c. 2. §. 6.*
Et ex neotericis tenet etiam hanc sententiã Ioan.
de la Cruz in *direct. cons. p. 1. præcep. 4. art. 4. dub. 1.
concl. 1.* Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 23. diff. 6. num. 4.*
Azorius *p. 1. lib. 7. c. 9. q. 1.* & ante illos Hieronymus
Llamas in *sum. p. 3. c. 5. §. 25.* qui acriter inuehitur in
contrarium sentientes: & idè ait quòd quis ab
amicis rogatus possit comedere etiam ieiunans, li-
centia est fratris Bartholomæi de Medina, sed nõ
nostra, neque doctissimorum virorum, imò neque
Ecclesiæ, in totum fraudatiua ieiunij: inter Chri-
stianos enim rogatus vt comedat, si respondeat,
ieiuno hodie, neque inurbanus est, neque amplius
rogatus ab aliquo, neque in minimo amicitia de-
perditur. Et scio experientia, ex hac Mediæ licen-
tia, multos toto die, cum ieiunij irrisione, ambu-

lare de domo in domum vt inuidentur. Ita Llamas.

Sed non benè loquitur hic auctor, licet vir do-
ctus, contra Medinam; nam eius sententiam puto
probabilissimam, quam docet in *sum. lib. 1. cap. 14.
§. 10.* & nouissimè tenet Petrus de Cenedo in *quæst.
canon. q. 41. num. 7.* & etiam post illum ex Societate
P. Fagundez *præcep. 4. lib. 1. cap. 4. n. 15.* qui notat im-
meritò Llamas carpere Medinam, cum asserat ex
eius licentia multos tota die cum ieiunij irrisione
diuersuros de domo in domum, vt ab amicis in-
uidentur. At quis non videt hanc consequentiam
indignam esse viro Theologo: nam Medina ita ait:
*Però si rogandole vn amigo despues de hauer hecho colla-
cion, toma vn bocado para beuer por via de amistad, no es
pecado alguno.* Vbi nec pluries hoc fieri posse asserit,
neq. quòd vtatur hac cautela, quòd ipse amicos
quæreret, vt ipsum inuident. Et idè sententiam
Medinæ Fagundez vbi *sup. nu. 3.* etiam de culpa ve-
niali excusat propter quamdam vrbaneitatem. Vn-
de hoc etiam docuit Filiuicius *tom. 1. tract. 27. p. 2.
c. 2. num. 41.* Sed circa præsentem quæstionem, vide
etiam Emanuel Sà *ver. ieiunium, num. 8.* Vegham in
sum. tom. 1. cap. 14. cas. 2. Ledesimam in *sum. tom. 2.
tract. 27. c. 2. dub. 3.*

RESOL. XXX. *An femina grauida ad vincendas carnis
tentationes, teneatur ieiunare cum periculo prolis?*

HAEC casus curiosus est, & pauci de illo tractant,
AFFIRMATIUE sententiam docet Fernandez
in *Exam. Theol. moral. par. 4. c. 12. §. 6. nu. 1.* vbi sic asse-
rit: Euentus occurrit memoriæ a nemine hætenus
agitatus, dignus tamen notatu, & explicatu. Pati-
tur mater graues concupiscentiæ tentationes, ad
incontinentiam prouocantes, seu potius cogètes:
experimento didicit, nulla vi eas se superaturam,
nisi ieiuniorum macie, & debilitatione; verumtamen
apertè videt prolem aut perituram, aut nõ-
tabile salutis detrimentum passuram, propter la-
ctis, seu matris virium defectum. Quid igitur de-
betne propriam salutem spiritualem, & continen-
tiam anteferre prolis salutem corporali? Arbitror
posse, & debere iuxta charitatis ordinem, qua docemur
spiritualia corporalibus antepone, tum
nostra, tum aliena; atque subsecuta mors, vel debi-
litas prolis, per accidens subsequetur. Ita ille.

Contra quem nouissimè insurgit Homobonus
de Bonis in *Exam. Eccles. p. 2. tract. 8. c. 7. q. 17.* vbi ita
ait: Non est audiendus Fernandez, qui dicere au-
sus est, feminam grauidam, quæ carnis stimulis, ad
incontinentiam laceffentibus vrgetur, teneri etiam
cum prolis vel foetus discrimine & extinctio-
ne ieiunare, si existimat se eos non nisi abstinentie
macie & debilitatione superaturam. Nam cum
alia remedia, vt orationem, Sacramentorum fre-
quentationem, pia consilia, & alia huiusmodi ad-
hibere possit, non debet tantæ iacturæ ipsam pro-
lem exponere. Sic Homobonus, & ego.

RESOL. XXXI. *An in Quadragesima licitum sit sine
Bulla Cruciata edere, quod vulgò dicitur vn Biscotto?*

NEGANTEM sententiam amplexus est vir doctis-
simus Ioan. de la Cruz in *direct. cons. p. 1. præc. 3.
a. 4. dub. 8. concl. 4. in fin.* vbi sic asserit: Nota esse pec-

catum mortale comedere in Quadragesima biscochos sine priuilegio. Nec valet, quod substantia oui est versa in aliam substantiam, aliàs liceret comedere cibum album ex carne confectum, cum ibi substantia carnis versa sit in aliam substantiā. Idem etiam docuit Vegha in *sum. tom. 1. c. 14. cas. 9.*

At his non obstantibus, affirmatiuam sententiam tenet P. Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 23. dub. 7. n. 3.* ita asserens: *Es materia de colacion vn biscocho non obstante que lleuan hueuos, que moralmente se uizga auelo por colacion, y assi me parece, que esta en vso. Suele lleuar vn biscocho la quarta parte de vn hueuo. & licet dubius circa presentem questionem maneat Rodriguez in sum. tom. 1. c. 23. ante 1. concl. tamen in fine sic asserit: Attento que la substancia del hueuo es poca, no es materia de peccado mortal, porque los que hazen los biscochos, afirman que cada vno dellos lleua muy poco de vn hueuo, y assi me lo han certificado.*

Igitur, & propter consuetudinem, & propter paruitatem materie, hoc edulium comedentes, excusantur à peccato. Vnde si magnam quantitatem ex ipsis comederent, peccarent etiam secundum hos DD.

Sed post hæc scripta, inueni Ledesnam docere etiam hanc sententiam in *sum. tom. 2. tract. 27. n. 2. diff. 5. fol. mibi 690.* vbi ita asserit: *No tengo peccado mortal en la colacion comer vn biscocho, d. dos. La razon es, porque aunque no sea licito, comer hueuos en su propria forma, ni conuertos en otra substancia, però la cantidad de hueuos, que se alla en dos, d. tres biscochos, es muy pequeña, como es cosa notoria, y lo dicen los que hazen biscochos, y assi está engañado Rodriguez en dezir, que cada biscocho lleua vn hueuo. Lo que digo en la colacion, digo al comer por la misma razon.* Ita ille. Qui tamen immerito carpit Rodriguez; nam ipse numquam dixit, quod tale edulium contineat vnum integrum ouum, vt ex ipsius verbis supra apparet; & in hoc etiam fallitur Vegha vbi *sup. tom. 1. cap. 14. cas. 9.* qui etiam citat Rodriguez ita asserentem.

RESOL. XXXII. *An qui e medio prandio surgit, ad aliquid occurrens, possit postea redire ad continuandum prandium?*

RESPONDEO affirmatiuè cū Fagundez *præcep. 4. lib. 1. c. 4. num. 3.* Fernandez in *Exam. Theol. mor. p. 2. c. 8. §. 3. n. 8.* Toletum *lib. 6. c. 2. num. 7.* dummodo non habuerit animum ampliùs non comedendi, & interruptio sit parua; quæ quādo talis sit, remittitur ad arbitrium boni viri. Ita Reginaldus *tom. 1. lib. 4. c. 14. n. 177.* Azorius *p. 1. lib. 7. cap. 11. q. 1.* & alij; licet Bonacina *de leg. disp. vlt. q. 1. punct. 3. nu. 10.* putet hoc esse licitum, etiam si longa temporis mora intercesserit; dummodo, vt diximus, surgat à prandio animo postea continuandi. Vnde putat Sancius in *selectis disp. 52. num. 4.* hoc etiam esse licitum, quamuis spatium duarum horarum intercurrerit.

Notandum est tamen, quod in hoc casu probabiliter putat etiam Lessius *lib. 4. c. 2. dub. 2. num. 11.* & Layman in *Theol. mor. lib. 4. tr. 8. c. 1. n. 6.* quod si quis surrexerit à mensa animo non redeundi, si fortè prandium adhuc duraret, posse iterum mutata intentione ad conuiuas redire, à quibus recesserat; quod postea etiam docet Villalobos in *sum. tom. 1.*

tract. 23. diff. 6. n. 2. qui etiam addit, quod si el que tenia cogida ya la seruletra pensando que se hauia acabado la comida, si despues se traen otra cosa que comer, no quiebra el ayuno comiendola, porque no es mas de vna comida, y si supiera, que hauia mas, esperarara.

Sed plus addit Fillucius *tom. 2. tract. 27. p. 2. c. 2. q. 10. n. 41.* nempe, quod si etiam non adesset alius conuiua, si prandium instauraret intra breue tempus, vt quadrantem horæ, vel paulò magis, probabile est non frangi ieiuniū; quia reputatur vna comestio moraliter: quod etiam antea docuerat noster Molfesius in *sum. tr. 10. tom. 1. c. 5. n. 27.* vbi sine asserit: Quando est modica interruptio, etiam sine animo repetendi prandium, non iudicatur fractio ieiunij, vt surgens à mensa accedens in aulam, vel aliò, vt comedat electuaria, siue res de saccharo, & sic de alijs. Ita Molfesius.

Notandum est etiam, quod Portel in *addit. ad dub. reg. ver. ieiunium, n. 10.* putat spatium mediæ horæ, non esse magnam interruptionem, vt nō possit quis redire ad cœnam, nisi, addit, quod manducauit, esset sufficiens ad sustentationē ieiunij, nam nō posset iterum comedere absque fractione ieiunij.

RESOL. XXXIII. *An in die ieiunij licitum sit collationem serotinam mane sumere, & nocturno tempore cœnam capere?*

NEGATIUE sententiā sub onere peccati mortalis docuerunt Azorius *p. 1. lib. 7. c. 8. q. 6.* Llamas in *sum. p. 3. cap. 5. §. 26.* Fagundez *præcep. 4. lib. 1. c. 4. n. 16.* cum alijs; quia (ait ille) collatio serotina non à iure, sed à consuetudine introducta est: ergo serotina tantum collatio licita erit, & non matutina, cum adhuc matutina per consuetudinem non sit introducta.

Hæc sententia est probabilis, sed probabiliore esse contrariam existimo. Dico igitur, sine rationali causa collationem serotinam manè sumere, esse tantum peccatum veniale. Et ita docet Layman in *Theol. mor. lib. 4. tr. 8. c. 1. nu. 10.* Fernandez in *exam. Theol. mor. p. 2. c. 8. §. 3. n. 7.* Toletus *lib. 6. c. 2. n. 8.* Fillucius *tom. 2. tr. 27. p. 2. c. 2. n. 28.* Lessius *lib. 4. c. 2. dub. 2. num. 11.* Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 23. diff. 7. n. 2.* & alij. Et ratio est, quia ita faciendo non violatur substantia ieiunij, sed tantum mutatur circumstantia illius cœnula.

Notandum est tamen, quod mutatio talis refectiuiculae, si efficiatur ex iusta causa, vt v.g. propter studium, propter aliqua negotia agenda in die, propter iter, propter lectionem prælegendam, vel sermonem faciendum, propter vigilias nocturnas, vel quid simile; tunc, inquam, talis mutatio non erit neque peccatum veniale. Ita docent DD. citati, quibus adde Cenedum in *quæst. Canon. q. 45. nu. 6.* in *fin.* Beiam *p. 1. cas. 3.* Naldum in *sum. ver. ieiunium, n. 8.* Molfesium in *sum. tom. 1. tr. 10. c. 5. n. 37.* & alios.

RESOL. XXXIV. *An insculum ex pane cocto, vel pane cum amygdalis, in serotina collatione adhiberi possit; etiam si sumatur in ea quantitate, quæ separatim sumi posset?*

NEGATIUE respondet Layman in *Theol. mor. lib. 4. tr. 8. c. 1. n. 9.* & Fillucius *10. 2. tr. 27. p. 2. cap. 2. n. 31.*

num. 13. quia, ut ipse asserit, sit aliud genus ferculi, quod non ingredi solet ientaculum, sed apponitur in mensis ad alendum. Agenae enim igne, ea quae separatim cibi leuius sunt, euadunt cibi ad sustentandam naturam; incassantur enim, & fit quoddam artificiale diuersum. Vnde aqua ipsa, quae antea erat potabilis, & sumi poterat in qualibet quantitate, absque fractione ieiunij; postea sumitur per modum cibi, & certis limitibus tantum sumi potest, nisi frangendum sit ieiunium. Ut omitram multo plus ponderare eiusmodi iuscula, quam res separatas, ex quibus confecta sunt, atque adeo demendum esset ex his, quod superat debitam mensuram. Ita Filliucius.

Non reticeam tamen Azorium p. 1. l. 7. c. 9. q. 8. contrarium docere, ubi sic asserit: Quares, an liceat aliquid iurulenti sorbendo sumere loco refectiunculae vespertinae? Respondeo fas esse, dummodo iusculum cum aliquo cibo in diebus ieiuniorum vetito coctum non sit, sed tantum vel cum pane, vel cum fructibus, aut herbis. Ita ille, quem postea secutus est Reginaldus in Praxi, tom. 1. lib. 4. c. 14. n. 185. & Bonac. de legib. disp. ult. punct. 3. q. 1. nu. 3.

RESOL. XXXV. An collatio serotina in vigilia Natiuitatis sit sumenda in magna quantitate, ratione consuetudinis?

Prima opinio negat. Ita Nauarrus in Man. c. 21. nu. 15. reprobans contrariam consuetudinem. Idem docet Rodriquez in sum. to. 1. c. 23. nu. 10. Anton. Bernard. in sum. c. 22. n. 23. Angles in 4. tract. de ieiun. q. 9. art. 2. diff. 4. dub. 1. & alij.

Secunda opinio affirmat, ubi talis consuetudo adesset; & sic docet Villalobos in sum. to. 1. tract. 23. diff. 7. num. 5. Ledesma ubi sup. Llamas, Beia p. 1. cas. 3. Medina in instr. sac. p. 1. c. 14. §. 10. & alij.

Tertia opinio distinguit, & est Petri de Cenedo in quest. canon. q. 41. n. 5. ubi sic asserit: In dioecibus, & prouinciis, ubi sic usu receptum est, ut in vigilia Natiuitatis Domini assumi possit in collationem, quantum libuerit ex variis fructibus, neque Praelati reclamant, sed potius ipsi Confessores, & Praedicatores eam consuetudinem sequuntur; huiusmodi certe consuetudo excusabit a transgressionem praeccepti ieiunij; & in hoc casu procedit opinio affirmans. Si autem in aliquibus prouinciis ab hac consuetudine reclamant Praelati, neque viri timorati eam acceptant, non excusari a culpa; quia videtur potius corruptela, quam consuetudo rationabilis; & in hoc casu procedit opinio negans. Ita Cenedus.

Quid ego sentiam, dicam breuiter. Omnes istae tres sententiae sunt probabiles. Sed quia Azorius p. 1. l. 7. c. 8. q. 8. affirmat ubicumque in vigilia Natiuitatis ferè esse consuetudine introductum, ut duplo maior solito collatio serotina efficiatur; ideo puto cum Fagundez praecip. 4. lib. 1. c. 24. n. 19. in tali die, posse sumi pro refectiuncula vicias sexdecim plus minusve ex pane, vel ex dulciariis.

Sed an talis extensio militet etiam pro Religiosis, difficultas est; nam Hieronymus Llamas in sum. p. 3. c. 5. §. 25. putat talem consuetudinem inualuisse apud Religiosos; sed hoc mordicus negat Villalo-

bos ubi sup. in sum. tom. 1. tr. 23. diff. 7. nu. 5. Ledesma in sum. tom. 2. tr. 27. cap. 2. conc. 4. in fin. ubi ait: Entre los Religiosos esta costumbre no ha preualecido. & in nostra Religione certum est non extare. Ideo negatiue respondendum viderur.

Notandum est ex his, curiales Romanos non frangere ieiunium, facientes collationem, ut vulgo dicitur, grossam, secundum consuetudinem Romanae Curiae; quia tales videtur generaliter dispensati, postquam Papa sciens eam tolerat, nec Confessores, & Praedicatores eam damnant; licet hoc, ut bene obseruat Cenedus ubi sup. n. 4. non quia efficitur & committitur Romae, in aliis Prouinciis & Regnis extendendum est. Vide Caietan. in ver. 5. ieiunium, iuxta fin. Armil. in sum. ver. eod. nu. 12. Toletum lib. 7. c. 8. in fin. & alios.

RESOL. XXXVI. An ieiunium indictum ab Episcopo pro certo die, vel fixa lege, & constitutione, obliget Regulares?

Affirmatiuam sententiam docet Villalobos in sum. tom. 1. tr. 23. diff. 5. num. 6. ubi sic asserit: Tengo por cierto, que si el Obispo diese vn dia de ayuno en vn lugar, tendrian los Religiosos, que alli viuen obligacion de guardarle, porque aunque el Obispo no es superior; quoad vim coactiuam tienen obligacion a conformarle con los demas. Vnde Regulares tenentur obseruare dies festos indictos ab Episcopo. Ergo & ieiunia.

Sed contrariam sententiam, secluso scandalo, merito docet Suarez de legib. lib. 4. c. 20. n. 8. Azorius p. 1. lib. 7. c. 30. q. 2. Fagundez praecip. 4. lib. 1. c. 7. nu. 4. Llamas in sum. p. 1. c. 5. §. 28. in fin. ubi ait: Ieiunia imposita ab Episcopo Religiosos non obligant, ut patet argumento Concilij Tridentini, ubi Regulares obligans ad obseruationem festorum, quae Episcopus in sua dioecesi statuerit obseruanda, non obligauit, neque mentionem fecit ieiuniorum. Vnde patet responsio ad contrarium argumentum.

Notandum est tamen, quod si in aliqua ciuitate vel loco recepta sint generali consuetudine nonnulla ieiunia, ea quoque obligare Regulares. Ita DD. citati.

RESOL. XXXVII. An qui vouit certa die ieiunare, toties peccet mortaliter, quoties carnes comedit?

Affirmatiue respondet Azorius p. 1. lib. 7. ca. 10. q. 8. nam in die ieiunij, verum est quod pluries comedendo pisces, vel lacticia, non peccetur toties mortaliter, sed tantum in secunda comestione, ut docet Durandus in 4. dist. 15. q. 11. Paludanus ib. q. 4. art. 5. Gabriel dist. 16. q. 3. art. 3. dub. 5. Caietanus in 2. 2. q. 146. art. 8. Angelus ver. ieiun. q. 22. Syluester eod. ver. q. 8. Rosell. eod. ver. nu. 4. Arm. eod. ver. num. 14. Tabiena eod. ver. q. 9. D. Antoninus part. 2. tit. 6. c. 2. §. 9. Nauarrus in man. c. 21. nu. 15. Regius in suis resol. cas. 9. n. 1. & seq. Binsfeldius in enchir. Theol. Pastor. p. 3. c. 33. concl. 5. Filliucius tom. 2. tr. 27. p. 2. cap. 2. n. 23. Llesius lib. 4. c. 2. dub. 3. n. 15. Reginaldus tom. 1. li. 4. c. 14. n. 179. Villalobos in sum. tom. 1. tr. 23. diff. 6. n. 6. 10. de la Cruz in direct. consc. p. 1. praecip. 4. art. 4. dub. 1. concl. 1. Fernandez in Exam. Theol. mor. p. 2. c. 8. §. 3. n. 10. Rodriquez in sum. tom. 1. c. 23. n. 1. Henriquez lib. 7. c. 13. n. 12. in glossa. lit. 8. Coninch de Sauram. q. 7. 4. art. 4. dub. 3.

dub. 3. n. 103. & alij; quidquid in contrarium asserat Medina Complutensis q. 5. de ieiunio, & Couartuias lib. 4. var. c. 20. n. 13.

Tamen aliter dicendum est, si quis comedat carnes, nam toties peccabit, quoties illas comederit, ut notat Filiucius *to. 2. tract. 27. p. 2. c. 5. nu. 81.* Toletus *lib. 6. c. 3.* Lessius *vbi sup. nu. 17.* Ortiz *in sum. c. 19. mand. 2. num. 9.* Homobonus *de Exam. Eccles. p. 2. tr. 8. c. 7. q. 20.* Graff. *in decis. p. 1. lib. 2. c. 37. num. 49.* Fagundez *præcep. 4. lib. 1. c. 4. num. 9.* & Ledesma *in sum. tom. 2. tract. 27. c. 2. fol. mihi 689.* cum aliis communiter ex DD. citatis.

His suppositis, pro sententia Azorij sic argumentatur: Votum ieiunij obligat instar præcepti Ecclesiastici de ieiunio: at Ecclesia ieiunium præcipiendo, ita abstinentiam à carnibus indicit, ut sit peccatum mortale toties quoties eduntur. Ergo ita erit in ieiunio voti.

Hæc sententia est probabilis. Sed non minus probabilem contrariam existimo, quam docet Bartholomæus à S. Fausto *in Thes. Relig. lib. 1. q. 140. n. 2.* quia sic vouens non promittit per se & directè abstinentiam carnum, sed indirectè & accessoriè, in quantum scilicet ieiunium absque ipsa consistere nequit; quare cum semel violato ieiunio cesset obligatio principalis ieiunij, cessat quoque obligatio accessoria abstinentiæ à carnibus. Secus autem esset, si hic expressè promitteret in die unicâ comestionem; tunc enim peccaret toties, quoties præter unicam comestionem, ederet carnes illa die. Sic Faustus; qui postea etiam assignat differentiam inter ieiunium ex præcepto Ecclesiæ, & ex vi voti. Vnde patet responsio ad argumentum in fauorem Azorij suprà positum.

RESOL. XXXVIII. *An licitum sit eum qui paratus est cenare, inuitare causa vrbauitatis ad cœnandum?*

Negatiuam sententiam docet Lessius *lib. 4. c. 2. dub. 3. n. 20.* cum Fagundez *præc. 4. lib. 1. cap. 10. n. 12.* Et ratio est, quia nemo potest inuitari aut incitari ad id, quod sine peccato præstare non potest. Sed hic non potest sine peccato comedere, ut supponitur; ergo non erit licitum illum ad cœnam inuitare.

Hæc sententia est probabilis. Sed contrariam probabiliorem esse puto cum Azorio *p. 1. lib. 7. c. 31. q. 12.* & Salas *de empe. dub. 47. num. 10.* qui citat Sâ. & alios. Idem etiam docet Naldus *in sum. verb. ieiun. num. 1.* Nauarrus & Caietanus *in Man. cap. 21. nu. 24.* Idem docet Tannerus *in 2. 2. disp. 3. q. 3. dub. 5. nu. 94.* Philarchus *de offic. Sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 3. c. 25. in fin.* & nouissimè Franciscus Ortiz *in sum. c. 16. mandam. 2. n. 10.* vbi sic asserit: *El que por causa de vrbauidad, dè de hospicio da comida al que està aparejado à no ayunar, no pecca.* Et ratio est, quia in ea circumstantia non inuitas illum ad cœnandum absolute, sed ad cœnandum in domo tua, & nō alibi: & sic non offers cœnam, sed offers locum, in quo cœna fieri potest. Probat hoc etiam Nauarrus, quia licitum est ex iusta causa inuitare ad actum per se, & suo genere bonum, vel indifferentem, nullo modo cōsentiendo in eū, quatenus ex malitia alterius efficitur malus. Ceteras rationes vide apud Philarchū *vbi sup.*

Post hæc scripta, inueni sententiam Nauarri etiam docere Filiucium *tom. 2. tract. 27. p. 2. c. 5. nu. 98.* & Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 23. diff. 3. nu. 2.* vbi sic asserit: *Si alguno conuida à cenar al que sabe, que si no cena alli, ha de cenar en otra parte, no sera peccado conuidarle, segun Cayetano, y Nauarro: porque esto no es conuidarle à que cene, que ya hauià de cenar, sino à que cene alli, y no en otra parte, y come hauià de cenar à su costa, cena a la del que le conuida.* Ita ille. Vnde apparet ex auctoritate tantorum virorum, quàm probabilis sit hæc opinio.

Ex his infertur primò, vendentes in diebus ieiuniorum cibos prohibitos, non peccare, quia tales bona fide vendunt; & nō videntur cooperari peccato illorū qui mala fide emunt; & in illis diebus multi sunt, qui iis cibis indigent: nec venditores vlla lege tenentur explorare voluntatem, & causas emptorum: ergo si venditor certò non nouerit emptorem in emendo peccare, non peccat vendendo, si vel publicè, vel secretò vendat. Ita Fagundez *præcep. 4. lib. 1. c. 10. nu. 10.* & alij aduersus Reginaldum *tom. 1. lib. 4. c. 16. nu. 202.* Secundò infertur, quòd seruus & ancilla, qui condiunt & porrigunt cibos, & mensam heris non ieiunantibus sternunt, mensæque ministrant, nullius culpæ participes efficiuntur. Ita Azorius *p. 1. lib. 7. c. 31. q. 11. c. p. 2. lib. 12. c. vlt. q. 5.* Villalobos *vbi sup.* Caietanus *in 2. 2. q. 147. art. 4.* & alij. Sed ex suprà dictis oritur alia quæstio. Ideò quæritur,

RESOL. XXXIX. *An caupones, seu tabernarij, proponentes cœnam in die ieiunij omnibus indifferenter, peccent mortaliter?*

Quando probabiliter credunt illos excusari à ieiunio, posse tales cibos ministrare putat Philarchus *de off. sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 3. cap. 25.* & alij. Imò quando dubitant, quia suum non est hoc discutere: & vnusquisque præsumitur bonus. Ita Reginaldus *in praxi, tom. 1. lib. 4. c. 16. n. 200.* Valencia *tom. 3. disp. 9. q. 2. punct. 2.* vnde non tenentur eos interrogare de hoc, an scilicet habeant causam: quidquid in contrarium asserat Lessius *lib. 4. c. 2. dub. 4. n. 20.* & Filiucius *tom. 2. tr. 27. p. 2. c. 5. n. 93.* ut optimè contra illos notauit noster Molfesius *in sum. tom. 1. tract. 10. c. 5. nu. 30.* & Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 1. c. 7. n. 34.* cum Homobono *vbi sup.*

Tota igitur difficultas est, quādo credunt alterum à ieiunio non excusari. Prima opinio affirmat tales peccare mortaliter. Ita Toletus *in sum. lib. 6. c. 5.* Fernandez *in Exam. Theol. p. 2. c. 8. §. 2. nu. 22.* Nauarrus *in Man. c. 21. num. 26.* Gabriel *in 4. disp. 16. q. 3. art. 3. dub. 6.* Medina, & alij. Secunda opinio negat. Ita Ledesma *in sum. tom. 2. tract. 27. c. 2. concl. 6. diff. 4. fol. mihi 698.* vbi sic asserit: *Si sabiendo que algunos tienen determinacion de quebrar el ayuno, dè comer carne, no peccan los mesoneros ministrando les semejantes majares, esto enseñan comunemēte los doctores. La razon es, porque en tal caso los mesoneros no concurren al quebrantamiento del ayuno, pues ellos están determinados de quebrantarlo dè comer manjar contrario. Aduiértase que en tal caso, no tienen obligacion a negar a los huéspedes, comer por via de correccion fraterna, porque de ordinario los mesoneros no pueden corregir à los huéspedes que pasan, particularmente*

larmente siendo gente *authorizada*, y tambien que si les megan los manjares, los hallarã en otros mesones, ò en otras partes, por lo qual no tienen semejante obligacion. Ita ille. Et pro hac sententia Sanchez citat Salonium, Martinum Ledesimam, Rodriquez, & alios, & nouissimè illam docet Homobonus de Exam. Eccles. p. 2. tract. 8. c. 7. q. 21.

Tertia opinio distinguit. Vel caupo potest sine incommodo notabili negare supradictis cœnam, vel non potest: si non potest, non tenetur; si potest, tenetur: quia ex charitate obligatur impedire offensionem Dei, quantum commodè potest. Sed etiam in tali casu si supradicti essent aliò ituri, & cœnaturi, potest præbere illis cœnam, quia peccatum non potest sic impediri. Et ita sentit Filliucius tom. 2. tract. 27. p. 2. c. 5. nu. 93. Lessius lib. 4. c. 2. dub. 4. n. 24. Sanchez in sum. to. 1. lib. 1. c. 7. n. 35. & alij.

Omnes istæ tres sententiæ sunt probabiles. Sed secunda magis mihi placet, & in praxi quasi semper sustinenda videtur; quia moraliter loquendo, ut idemmet Sanchez obseruat, tabernarij & caupones dicti numquam ob hanc causam peccabunt mortaliter; quia etiam si tales cibos & cœnam nõ ministrant, alibi hospites sunt empturi, aut cœnaturi. Deinde, confluentes ad eos, communiter sunt viatores, operarij, aut pauperes; & ideò probabiliter possunt exultimare hos habere causam frangendi ieiunium. Et licet apud ipsos etiam confluant viri nobiles, & perditæ vitæ, tamen non tenentur illis denegare cœnam; quia cum caupones sint infimæ sortis, & illi effrenatæ linguæ, iniuriis & contumeliis afficientur. Et quod magis vim facit, quia si tali pacto cum confluentibus ad eorum tabernas agerent, pauci ad illas confluerent; & sic notabile detrimentum in bonis sustinerent. Igitur ex his, Confessarij dictis tabernariis scrupulos non iniiciat, sed illos absoluat.

RESOL. XL. An defessus ex labore sumpto ob recreationem, ut ex ludo pilæ, vel ob querendam concubinam, teneatur ad ieiunium?

RESPONDENT aliqui distinguendo. Vel talis præiudicat, aut præiudicare debuit, quòd ex illo impedimento voluntariè à se suscepto, non valebit ieiunare; & ita peccabit mortaliter ob suam causam non ieiunando. Vel non præiudicat, aut expertus est ex illo impedimento sequi necessitatem nõ ieiunandi; & in hoc casu non peccabit postea non ieiunando, nec in se, nec ob suam causam: & ita ad hunc casum respondet Ortiz in sum. c. 19. n. 17. Homobonus de Exam. Eccles. p. 2. tr. 8. c. 7. p. 23. & tract. 9. c. 4. q. 74. Io. de la Cruz in direct. confc. p. 1. præcept. 3. art. 4. dub. 9. concl. 3. Rodriquez in sum. tom. 1. cap. 23. n. 6. & alij. At his minimè obstantibus, contrariam sententiam docuit Medina in sum. l. 1. cap. 14. §. 10. ut notauit Ledesima in sum. tom. 2. tr. 27. concl. 6. c. 2. diff. 5. fol. mihi 699. vbi sic asserit: No pecca el que pone impedimieto al ayuno, esto en seña Medina en su summa, y pone exemplo en los caminantes de apie, aunque tomen el camino por su passatiempo, los quales no tienen obligacion de ayunar llegando fatigados, trabajados, y diez que esto tiene verdad, aunque el camino se hiziesse por ver à su amiga si despues cansados, y fatigados, el tal peccara cõtra otro precepto de no fornicar, però no peccara contra el precepto

del ayuno, tambien se pueden traer otros exemplos. Ita Ledesima, qui probabilem putat esse hanc opinionem, & paulò post addit exemplum de ludo pilæ.

Hanc sententiam docet absolutè Filliucius Medinam sequens tom. 2. tr. 27. p. 2. c. 6. nu. 123. & Villalobos in sum. tom. 1. tr. 23. diff. 4. nu. 11. vbi ait: Esta excusado el que hauiendo hecho alguna obra, se cansò en ella por su culpa, de suerte que no puede ya ayunar: como si iugo demasiado la pelota, con que no lo aya hecho en fraude de la ley, y si lo hizo en fraude de la ley, pecco quando lo hizo, mas ya despues de hecho no pecca en dexar de ayunar.

Notandum est etiam, quòd Ledesima vbi sup. putat talem non esse obligatum relinquere ludum pilæ propter ieiunij obseruationem: quia ludus pilæ non est medium de se ordinatū ad complementum, & obseruationem ieiunij, nec Ecclesia obligat ad abstinentiam à ludo, ut ieiunio quis vacet. Ergo, &c. Licet contrarium asserat Villalobos, & alij. Sed circa præsentem quæstionem, vide infra in Resol. 46.

RESOL. XLI. In quibus ieiuniis prohibeantur lacticiuia?

RESPONDEO de iure communi prohiberi tantū in diebus Quadragesimalibus, ut patet in cap. denique, dist. 4. & notat Io. de la Cruz in direct. confc. p. 1. præcept. 3. art. 4. dub. 8. concl. 4. Villalobos in sum. tom. 1. tr. 23. diff. 8. n. 1. Ledesima in sum. tom. 2. tract. 27. c. 2. concl. 3. Reginaldus in praxi, tom. 1. lib. 4. c. 13. nu. 2. tr. 27. p. 2. c. 2. dub. 25. Ortiz in sum. c. 19. mand. 2. num. 9. Fernand. in exam. Theol. mor. p. 2. c. 8. §. 3. Sanchez in sum. to. 1. lib. 4. c. 11. n. 50. & alij penes ipsos.

Difficultas est, an in diebus ieiuniorum extra Quadragesimam prohibeantur saltem ex consuetudine. Aliqui asserunt adesse talem consuetudinem, & in multis locis, & ideo sub mortali obseruandam. Sed Filliucius tom. 2. tr. 27. p. 2. c. 3. n. 49. rectè obseruat non semper consuetudinem obligare sub peccato ad abstinentiam ab ouis, quia non est cum existimatione obligationis, sed tantum ex deuotione; ideoque admonendi populi ne ex erronea conscientia peccent. Et hæc doctrina procedit in locis, vbi Bulla Cruciatæ communiter obseruatur. Vnde Vasq. in p. 2. tom. 2. diff. 177. c. 6. num. 15. putauit consuetudinem abstinentiæ ab ouis in regno Castellæ non obligare, quod etiam docuit Villalobos in sum. to. 1. tr. diff. 2. nu. 7. vbi sic asserit: No obliga la costumbre de no comer hueuos en todo el año, fuera de los ayunos de la Quaresima: porque no se puede probar que aya tal costumbre, porque toma la mayor parte del pueblo, la bula de mas de cinquenta años à esta parte, y comen con ella lacticiosos, y para que se introduga costumbre, es menester, que la introduga la mayor parte del pueblo voluntariamente con animo de obligarse, lo qual me parece muy probable, y que se puede seguir en practica. Ita ille, & etiã ante illum Henriquez in sum. lib. 7. c. 13. n. 9. sic asserens: Ista consuetudo debet esse præscripta spatio quadraginta annorū, ut habeat vim legis, & spõte inducta animo obligandi: quare examinanda est consuetudo regionis, aut vrbis: & multi viri docti negant obligare in multis Hispaniæ locis, quasi ea consuetudo non sit scienter, & sponte inducta, sed ob frequentes Bullas, quas ferè omnes capiunt, reputare simpliciores viros per errorem se obligari. Ita Henriquez, quem postea secutus est Ro-

Rodriquez in *sum. tom. 1. cap. 23. concl. 10. n. 11.*

Notandum est etiam cum Villalob. *vbi sup.* quòd si sit dubium, an talis consuetudo obliget ad mortale necne, minimè obligat: & idè propter tot circumstantias, & conditiones necessarias, vt consuetudo obliget sub mortali, putat illam non adesse cum isto onere. Et ita docet Portel in *addit. ad dub. reg. ver. ieiunium, n. 7.* & Sanch. in *sum. tom. 1. lib. 4. c. 11. n. 25.* vbi simpliciter & absolutè negat lacticia in ieiuniis extra Quadragesimam per consuetudinem prohiberi. Et hæc sunt eius verba: Existimo satisfieri omnibus his ieiuniis extra Quadragesimam factis, edendo lacticia absque Bulla; quia est probabilior opinio, nec iure, neque consuetudine interdici lacticia in illis, vt in tractatu de ieiunio probauimus. Ita Sanch. & nouissimè Sancius mutans opinionem in *select. disp. 41. nu. 19.* Vide etiam suprà *Resol. 5. & 6.*

RESOL. XLII. *An paruulis ante expletum septennium liceat ministrare carnes in diebus ieiunij, & quid de Paganis & perpetuò amentibus?*

PRO negatiua sententia Syluius in *2. 2. D. Thoma q. 147. art. 4.* adducit Paludanum & Toletum; sed ipse ait, quòd vbi adest consuetudo, quòd tales cibi paruulis præbeantur, licet præbere.

Sed absolutè affirmatiuam sententiam sustinendam esse puto cum Tannero in *2. 2. disp. 3. q. 3. dub. 5. n. 99.* Villalob. in *sum. to. 1. tr. 23. dub. 4. n. 4.* Azorio *to. 1. lib. 7. c. 17. q. 3.* Gomez in *Bull. Cruc. claus. 7. n. 16.* & Emanuel Sà *ver. ieiunium, n. 17.* Sanchez in *sum. to. 1. l. 1. cap. 12. nu. 9.* & aliis communiter. Vnde contra Syluium *vbi sup.* Cordubam in *sum. q. 60.* & Lopez *p. 2. instruct. c. 212.* dicendum est, hoc etiam esse licitum in locis, vbi adest consuetudo in contrariū. Nam cum paruuli ante septennium non ligentur legibus, à fortiori neque tenentur abstinere à carnibus ratione consuetudinis, quæ est lex non scripta. Et ita docet Sanchez *vbi sup.* & Sanch. in *select. disp. 41. num. 31.* vbi etiam plus addit, quòd quamuis ante septennium puer doli capax sit, nullo præcepto positiuo obligatur, cum leges positiuæ iuris ante illam ætatem, in qua communiter lumen rationis oriri est solitum, non intendunt obligare, & per accidens in vno, vel alio puero, rationis vsus acceleratur; vnde secundum Sancium in tali casu puer non tenetur abstinere à carnibus, & licitum erit ei illas ministrare. Sed contrarium docet Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 23. dub. 8. n. 7.* & alij.

Quoad Paganos verò, fas erat ministrare illis carnes in diebus ieiuniorum, quia nulla lege Ecclesiastica obligantur. Et ita etiam docet Sanch. *vbi sup. nu. 29.* qui citat Sanchez, Suarez, & Azorium: secus enim dicendum erit de perpetuò amentibus, cum ipsi sub Ecclesiasticis legibus comprehendantur. Sed contra Sancium, ego puto cum Sanchez *n. 16.* & Fagundez *præc. 4. l. 1. c. 8. nu. 8.* licitum esse ministrare carnes etiam perpetuò amentibus. Rationes huius sententiæ adducit Sanchez.

RESOL. XLIII. *An in die ieiunij paruitas materia excuset in esu carnum?*

AD hanc quæstionem respondet Tannerus in *2. 2. D. Thoma, disp. 3. q. 3. dub. 5. n. 93.* vbi sic asserit:

Dubium non est, in die ieiunij peccari toties, quoties carnes comeduntur; & in hoc ex ipso fidelium sensu, non excusare paruitatem materiæ: quod eatenus verum existimo, quatenus esus carnis seu cibi vetiri, existimatur aduersari fidei professioni. Aliàs non video, cur non æquè in hac ac in aliis materiis à mortali excusare possit materiæ paruitas. Ita Tannerus.

RESOL. XLIV. *An in ieiunio secundò comedens, toties peccet postea, quoties eodem die comederit?*

TOties peccare docet nouissimè Syluius in *2. 2. D. Thoma, q. 147. art. 6.* queritur 3. & ante illum Molanus in *Theol. pract. tract. 3. cap. 11. concl. 4.* Maior in *4. dist. 15. q. 6.* Medina *tract. de ieiun. q. 5.* & Couarruias *var. resol. lib. 4. c. 20. n. 13.*

Sed contrariam sententiam tenet, quam docent Doctores, quos citat & sequitur Fagundez *præc. 4. lib. 1. c. 4. n. 5.* quibus ego addo Fernand. in *Exam. Theol. mor. p. 2. c. 8. §. 2. num. 10.* Vegham in *sum. tom. 1. c. 14. cas. 9.* Henriquez *lib. 7. c. 13. in glossa. litt. S.* Toletum *lib. 6. c. 3. num. 5. lo. de la Cruz in direct. conf. p. 1. præc. 3. art. 4. dub. 8. concl. 1.* Tannerum in *2. 2. disp. 3. q. 3. dub. 5. num. 93.* Layman in *Theol. mar. lib. 4. tract. 8. c. 1. n. 13.* Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 23. diff. 6. num. 4.* Suarez de *Relig. tom. 2. l. 4. c. 7. n. 12.* Filliucium *tom. 2. tr. 27. c. 1. n. 13.* Reginaldum *tom. 1. lib. 4. cap. 14. n. 179.* Lessium *lib. 4. c. 2. dub. 3. nu. 15.* Salas de *legibus, disp. 14. sect. 5. num. 67.* Valentiam *tom. 3. disp. 9. q. 2. punct. 4.* & alios communiter. Et ratio est, quia vt apparet ex communi vsu fidelium, Ecclesia non prohibet vltiorem comestionem quomodocumque consideratam, sed solum prout quis per illam transgreditur hunc quasi ieiunij limitem, qui est vnica comestio.

Neque, vt aduertit Layman *vbi sup.* hoc loco discrimen faciendum est, vtrum quis scienter reficiendo se altera vice, ieiunium soluerit voluntariè, iusta vel iniusta de causa; an verò ignoranter & inuoluntariè, quia nesciebat, aut non recordabatur esse diem ieiunij: quandoquidè etiam in hoc casu ieiunium re ipsa & materialiter violatum est, vt seruari deinceps non possit, secundum modum & formam Ecclesiæ. Ergo, &c. Sed Sancius in *select. disp. 42. n. 2.* contrarium docet, vbi asserit: Si inaduertèter aliquis pluries cibum etiam carnis fumeret, ieiunium nequiquam frangeret, & seruare erit astriktus, cum prorsus illa comestio sit inuoluntaria respectu ieiunij; nec præceptum violatur, quod non soluitur nisi per actum voluntarium. Ita Sancius.

RESOL. XLV. *An toties peccetur mortaliter, quoties aliquis in die ieiunij carnes comedit?*

RESPONDEO affirmatiuè. Ita DD. in superiori *Resol.* citati. Et ratio erit, quia hæc est mens Ecclesiæ, in die ieiunij absolutè interdiciere carnes, vt sensus prohibitionis sit: Ne carnes comedantur; id est numquam in die ieiunij comedantur: cuiusmodi negatio distributionem tribuit prædicato, more aliarum negatiuarum propositionum, seu præceptorum. Idem dicendum est de prohibitionem lacticianorum; vnde Sancius in *select. disp.*

disp. 41. nu. 26. sic asserit: Præceptum abstinendi à lacticiis & ouis negatiuum est, & habet diuiduam materiam: vnde frangeretur à Sacerdotibus quoties in die oua, & lacticia ederent, eo modo quo toties delinquerent, quoties in die prohibito carnes comederent. Et duplici labe inquinaretur Sacerdos, edens carnes & oua in die Quadragesimali absque legitima causa, cum sit distinctum præceptum, quo Sacerdotibus lacticia & oua vetantur, ab eo quo carnes: in quam duplicem fractionem etiam rueret laicus edens carnes in Quadragesima absque causa, & oua & lacticia sine Bulla Cruciatæ; & tenebitur cōfiteri, quoties se applicauerit esui carniū in die, & quoties comestioni ouorum. Hæc omnia Sancius.

Notandum est tamen contra Azorium, qui vult aliquo die ieiunare, non toties peccat, quoties in illo die carnes comedit; & ita aduersus illum docet Sancius *in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 11. nu. 41.* Notandum est etiam cum Portel *in Addit. ad Dub. Reg. verb. ieiunium, n. 8.* ex Sanchez *vbi sup. n. 53.* quod qui in Quadragesima ieiunauit, sed comedit lacticia absque causa, & sine Bulla, vnum tantum peccatum fecit edendo lacticia tunc prohibita: non verò is peccauit contra ieiunium, quia de intrinseca ratione ieiunij etiam Quadragesimalis, non est abstinentia à lacticiis, sed est abstinentia à carniibus. Sed de his omnibus nos suprà egimus.

RESOL. XLVI. *An qui ad loca sacra peregrinatur, excusetur à ieiunio?*

Syluius *in 2. 2. D. Thomæ q. 147. art. 4.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 23. dub. 4. nu. 16.* Fagundez *in Exam. Theol. mor. p. 2. cap. 8. §. 2. num. 12.* & alij, distinguunt; si enim peregrinatio potest sine incommodo differri, non excusatur: si non potest commode, excusatur.

Sed absolute, talem peregrinantem non esse adstrictum ieiunare, docet Sancius *in select. disp. 54. n. 2.* vnde ait: Generaliter dicendum est, excusari à ieiunio exequentem aliquod opus pium, etiā absque necessitate, quod secum ieiunium non compatitur. Vnde flagellantes se in hebdomada sancta, excusantur à ieiunio, si ob debilitatem experiantur ieiuniū seruari non posse. Non enim Ecclesia præcipit abstinere à flagellis ob ieiunium, sed tantum ieiunium seruari à potentibus. Ita Sanc.

Non reticeam tamen Ortiz *in sum. c. 19. n. 12.* absolute docere peregrinantes non esse adstrictos ad ieiunium, sic enim ait: *Los que van camino, aunque vayan à cauallo, y el camino no sea forzoso, no son obligados al ayuno.* Sed circa præsentem quæstionem vide etiam Layman *in Theol. mor. l. 4. tr. 8. c. 3. n. 5.* & alios.

RESOL. XLVII. *An qui ex licentia comedit carnes in die ieiunij, possit comedere lardum, aut alias carnes noctuas?*

Ioannes de la Cruz, vir doctissimus ex Dominicorum familia, *in suo direct. conf. p. 1. præcept. 4. artic. 8. dub. 8. concl. 3.* negatiuam sententiam docet, vbi sic asserit: Nota non licere dispensato ob infirmitatem in esu carnis, comedere tociniū, aut alias carnes noctuas, quia aliàs esus istorum erat vetitus

in Quadragesima. Et per Medicum non dispensatur in istis cibis nociuis. Ita ille, & citat pro hac sententia Emanuele Rodriquez.

Sed contrariam opinionem sustinendam esse putō, quam nouissimè docet Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 23. dub. 8. n. 11.* vbi sic ait: *El que tiene licencia para comer carne, puede comer conejo, liebre, & tocino, y si esto le hiziere daño, será peccado de gula, mas, & menos conforme al daño que le hiziere, mas no es cōtra el precepto del ayuno, mayormente, que el tocino, aunque es rezio de digerir, es de buen mantenimiento, como dizen los Medicos.* Itaque habenti licentiam ad esum carniū, licebit quodcumque genus comedere, scilicet lardum, leporem, hœdum, bouem, & alia infirmis disconuenientia; etiam si tota refectio ex illo carnis genere fiat. Nam in tali casu edendo carnes saluti nociuas, peccabit aduersus præceptum naturale temperantiæ, non autem aduersus præceptum positiuū de abstinendo à carniibus in die ieiuniorum. Notandum verò, quod si supradicta sumerentur in parua quantitate, ad excitandum appetitum, tunc non frangeretur neque præceptū positiuum abstinentiæ, neque etiam præceptum naturale temperantiæ seruandæ. Et ita intelligendus est Henriquez *lib. 7. c. 30. n. 3.*

RESOL. XLVIII. *Vtrum qui ob iustam causam comederet hora octaua, aut nona, ob iter agendum, v.g. aut hospitibus inseruiendum, teneatur illo die ad ieiunium?*

Qui asserunt horam nō esse de essentia ieiunij, vt nos superius diximus, affirmatiuè respondunt. Et ita docet Beia *p. 1. dec. cas. 45.* Vegha *in sum. p. 1. c. 14. cas. 33.* Moure *in sum. p. 2. c. 8. §. 2. num. 5.* Lopez *in instruct. p. 2. c. 112.* Rodriquez *in qq. Regul. tom. 2. q. 100. art. 2.* & alij.

Sed Sancius, qui nouissimè suas Selectas disputationes edidit, *in disp. 53. nu. 5.* contrarium docet; quia hora yndecima est de substantia ieiunij, vel saltem intrinseca illi. Ergo soluitur ieiuniū ex anteuerfione horæ. Nec putat distinguendum esse, quando soluitur ex iusta causā, vel absque illa, & citat plures Doctores: vnde infert non teneri amplius ieiunare, qui malitiosè comedit anticipando notabiliter horam ieiunij. Item, qui putabat se iter facturum, vel laboraturū, & ideo inculpatè summo manè comedit animo non ieiunandi; & tamē postea causa aliqua impeditus est ne iter ageret, vel laboraret; docet etiam in tali casu, quod non teneatur ieiunare: at contrarium docet Layman *in Theol. mor. l. 4. tr. 8. c. 1. n. 4.* qui citat Viualdum.

RESOL. XLIX. *An pro obligatione ieiunij vigesimus primus annus sit cōputandus de momento ad momentum?*

Affirmatiuam sententiam docet Portel *in addit. ad dub. Regul. ver. ieiun. nu. 1.* & Sanch. *de matr. tom. 1. l. 2. disp. 24. n. 23.* vnde infert, quod si aliquis ante punctum impletæ ætatis ieiunium minimè fregisset, tenebitur postea illud seruare; quia transacto eo puncto, iam præcepto ieiunij obligatur, & aliàs potest illud seruare. Ergo, &c.

Sed contrariam sententiam nouissimè docet alter Sanch. *in suis select. disp. 54. n. 4.* quia præceptum ieiunij respicit totum diem integrum, vt indiuiduum obiectum; non enim præcipitur per mādaturā

tum ieiunij dimidium diei, vel quartam partem ieiunare, sed totū diem. Igitur, qui exemptus fuerit à ieiunio per aliquam diei partem, totaliter liberatur illo die; cum præceptum huiusmodi, vel totum diem comprehendere debeat, vel nullam partem illius.

Notandum est etiam, quòd dubitans an expleuerit vigesimum primum annum, facta sufficienti diligentia, ieiunio non est astrictus, cum tunc non sit possessio pro præcepto ieiunij. Ita Sanch. *vbi sup.*

RESOL. L. *An proficiscens à ciuitate, vbi non seruatur ieiunium, & ascendens meridie ad locum domicilij, vbi seruatur, teneatur seruare ieiunium, si nondum violatum est?*

Affirmatiuè respondet Sanch. *in sum. 10. 1. l. 1. c. 12. n. 33.* Lessius *l. 4. c. 2. dub. 8. n. 58.* & Basilii Pontius *de matr. l. 5. c. 8. n. 3.*

Sed negatiuam sententiam docet Sanchius *in select. disp. 54. n. 4.* Nam, vt supra dictum est, mandatum ieiunij respicit integrum diē, vt indiuiduum obiectum: sed cum ille potuerit licitè comedere in loco à quo discessit, merito non tenetur ad ieiunium per integrum diem. Et supradicti Doctores eo modo, quo fatentur proficiscentem ab oppido domicilij vbi seruatur ieiunium, & peruenientem nocte vbi non seruatur, posse in domicilio ientaculum sumere eò quòd nocte cœnare licitè possit: item admittere erunt adstricti non teneri seruare ieiunium peruenientem ad domicilium, vbi seruatur, quando manè potuit ientaculum sumere.

RESOL. LI. *An qui nisi cœna accepta dormire non valet, teneatur manè collationem sumere, cœnam ad noctem differendo?*

Negatiuè respondet Sanchius *in suis select. disp. 54. n. 13.* quia non seruatur ieiunium sumpta collationcula. Sed hoc mihi non placet, aliaque ratio mihi arridet, quam etiam ipse affert, & est; quia non obligatur aliquis ordinem refectionum peruertere, sed tutò poterit se communi hominum consuetudini aptare. Igitur in tali casu nō tenetur quis ieiunare, vt docet Caiet. *ver. ieiunium, c. 2.* Lopez *in instruct. p. 2. c. 111.* Filiucius *tom. 2. tra. 27. cap. 6. nu. 130.* Ludouic. de S. Iuan *in sum. p. 1. tract. de ieiun. art. 6.* & alij.

RESOL. LII. *An excusetur à ieiunio qui labore aliquo defatigatur, quamuis illud in alium diem commodè differre queat, & etiamsi data opera vt non ieiunet, hoc ageret?*

Non eximi docet Azorius *tom. 1. l. 7. c. 17. q. 9.* & alij penes ipsum.

Sed contrariam sententiam tenendam esse puto, quia ius habet iste ad illum laborem suscipiendum, v.g. ad iter agendum, ad ludendum pilā, ad venandum, &c. quo non priuatur ob ieiunium seruandum. Et hæc opinio procedit, etiamsi in fraudem ieiunij id ageret, nullius negotij causa itinerando, sed solo animo non seruandi ieiunium.

Et ita docet Sanchius *in suis selectis, disp. 4. nu. 14.* loquens de ieiunio, & Suarez *de relig. tom. 1. lib. 2. c. 13. num. 6.* loquens de obseruatione festorum. Nam in tali casu puto non interuenire propriam fraudem aut dolum, sed fugam quamdam obligationis præcepti, quæ tamen contra præceptum non est; sed bona, vel mala, ratione finis ob quem fit. Vide etiam Salas *de legib. disp. 14. sect. 5. n. 66.* & Sanchez *in sum. 10. 1. l. 1. c. 12. n. 35.*

Vnde ex his infert Sanchius *vbi sup. n. 20.* & nos supra tetigimus, liberos esse à lege ieiunij, qui culpa sua ita defatigati redduntur, vt ieiunare non valeant, vt qui defatigatus esset ludo pilæ, vel ex venatione, aut nimis esset deditus feminarum commistioni; nam tales die quo præceptum obligat, impotentes sunt seruare, die verò quo ludunt, nōdum aduenit. Ergo, &c. Quòd si in fraudem ieiunij se defatigarent, peccare desiderio illo frangendi ieiunium, docent plures. Sed ex doctrina Sanchij & Suarez *vbi sup.* contrariū dicendum est. Nā in tali casu non interuenit fraus, sed fuga quædā obligationis, quæ non sufficit ad causandū peccatū. Aliud quidem est, desiderare aliquem frangere præceptum, quando adest obligatio; aliud desiderare se reddi impotentem ad præceptum: hoc enim nihil aliud est, quàm optare excusationem præcepti; quam licet quis intendat viā illicitā, non operatur aduersus tale præceptum, cum non desideret illud infringere, quando obligat; sed modum quo non obliget, quærat. Et hæc opinio mihi non displicet. Dicendum est igitur, quòd non tenentur ieiunio qui labore aliquo defatigantur, etiam si id agant in fraudem ieiunij; quia dum defatigatio acquiritur, non adest ieiunij præceptum; dum verò iam acquisita est, impossibilitas adest ad ieiunandū. Ergo, &c.

RESOL. LIII. *An qui in die ieiunij tertiā vel quartā vice comedit, peccet saltem venialiter?*

Affirmatiuè respondet Lessius *lib. 4. c. 2. dub. 3. n. 15.* cui fauere videtur Durandus *in 4. dist. 15. q. 11. n. 9. in fine.* & alij, quia secundariò videntur prohibita, & per illas magis receditur à fine intrinseco ieiunij.

Sed mihi contraria sententia placet. Dico igitur tantum illum peccatum mortaliter contra ieiunij præceptum, qui secundā vice comedit, non autem venialiter, quia tertiā vel quartā. Et ita docet Villalob. *in sum. 10. 1. tract. 23. diff. 6. n. 5.* & Sanchius *in select. disp. 54. n. 42.* Vnde non est audiendus Montefinus *in p. 2. tom. 2. q. 73. art. 2. q. 4. n. 47.* Couarruias *Var. lib. 4. c. 2. n. 13.* & alij asserentes, quòd quia præceptum ieiunij obligat ad comedendum semel tantum in die, qui pluries comedit, pluries agit cōtra huiusmodi præceptum: ergo plura committit numero peccata, quòd intelligit Montefinus si interrumpatur voluntas, vt nec formaliter, vel virtualiter maneat. Sed cum hoc præceptum indiuiduum habeat materiam, semel transgressa, non vltius remanet materia, quæ præcipiatur, & id eò Montefini & aliorum opinio non est tenenda.

TRACTATUS X.

De Legibus.

RESOLVTIO I. *An vt leges humane tam ciuiles quam Pontificie obligent, requiratur consensus & acceptatio populi?*

NEGATIVE respondet Basilius Pontius *de matr. lib. 5. cap. 7. n. 2.* Berti in *Exposit. Bull. Clem. VIII. de largit. muner. p. 7. principali.* Puteanus in *p. 2. D. Thoma, q. 95. art. 3. dub. vñca, concl. 2.* Granado in *p. 1. contr. 7. tract. 3. p. 1. disp. 7. n. 3.* Vasquez in *p. 2. tom. 2. disp. 156. c. 5. nu. 36.* Malderrus in *p. 2. q. 90. art. 3. dub. 2.* Suarez *de legib. lib. 3. c. 19. & lib. 4. cap. 16.* Lorca in *p. 2. tract. de legib. disp. 20. fol. mihi 445.* vbi ita ait: Hæc sententia euidentis est, nec opposita percipi potest. Nam legislatores leges imponunt iure præfecturæ & dominij, quod in subditos habent; & obligatio legis oritur ex subiectione, qua subditi Prælati subsumunt, & obedientia, quam illis præstare tenentur: obedientia autem vis non oritur à subditi acceptatione; & si liberum esset populo dissentire, & leges respuere, non essent subditi; nam voluntate, & non necessitate pareretur, & fieret quasi conuentio quædam, & pactum inter subditos & Prælatus de obseruanda lege, nec vllum esset obedientiæ vinculum.

Confirmatur, quia nisi lex cogeret subditos, & obligationem induceret absque dependentia ab eorum approbatione, subditi quæ possent dissentire, esset bellum vtriusque iustum; nam legislator iuste exigit obedientiam & obseruationem legis, & subditi iuste resistunt, cum acceptatio legis eius arbitrio commissa sit. Confirmatur præterea, quia præceptum actuale obligat nullo expectato assensu eius, cui imponitur, nec aliquis oppositum vniquam mente concipit: ergo & lex; maior enim, & non minor est legis, quam simplicis præcepti vis. Ita ille, satis quidem probabiliter.

Sed contrariam sententiam docent non ignobiles auctores, vt Tannerus in *p. 2. D. Thoma, disp. 5. q. 5. dub. 4. nu. 130.* Cochier *de iurisdic. tom. 1. q. 50. num. 8.* Valentia *tom. 2. disp. 7. qu. 5. punct. 2.* Filiucius *tom. 2. tract. 21. c. vi. n. 429.* Becanus in *sum. Theol. p. 2. tr. 3. c. 6. q. 8. n. 2.* Sanctarellus *tr. de hæresi, cap. 13. n. 21.* Lessius *lib. 2. c. 22. dub. 13. nu. 98.* Reginald. *tom. 1. l. 13. cap. 16. n. 160.* Homobonus *de Exam. Eccles. p. 2. tract. 11. c. 7. q. 17.* Nauarrus in *man. c. 23. n. 41.* Emanuel Sà *verb. lex, n. 1.* Miranda in *Man. Prælat. tom. 2. qu. 25. art. 21. concl. 1.* & alij. Et ratio est, quia leges promulgantur sub tacita conditione, si à populo acceptentur; hoc enim videtur conforme benignæ Principum & legislatorum voluntati, ne nimis suis subditis onerosi videantur: & ita determinatum videtur in *l. de quibus, ff. de legib.* vbi illud habetur: Leges nulla alia ex causa nos tenent, quam quod iudicio populi receptæ sunt. Quæ quidem sententia non solum procedit quoad leges Principum secularium, sed etiam contra Duardum in *Bulla Cæna lib. 1. c. 3. q. 6.*

Pars 1.

n. 9. & alios, quoad leges Pontificias, vt rectè notat Azorius *p. 1. l. 5. c. 4. q. 1.* Becanus & Reginaldus *loc. cit.* Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 2. dub. 16. nu. 6.* & alij, quia ita voluntas eius interpretatur, vt quamdiu lex ipsius non est à populo recepta, velit obligationem eius suspendi, ne detur peccandi occasio. Et confirmatur ex verbis D. Pauli *2. ad Cor. 13.* vbi asserit, Christum dedisse hanc potestatem Prælati Ecclesiæ, non in destructionem, sed in ædificationem. Ergo præsumendum est, Prælatos non velle vti sua potestate contra communem populorum consensum; hoc enim esset vti in destructionem, non in ædificationem. Quando autem lex non dicatur vsu recepta, respondeo, quando maior pars populi prosequitur facere, quod facere consueuerat ante legis promulgationem. Ita Doctores citati.

Vnde Puteanus in *p. 2. D. Thoma, q. 11. art. 4. dub. 2.* & Filiucius *tom. 1. tract. 11. c. 1. qu. 5. nu. 11.* cum Sanchez & Azorio, putant Bullam Cænæ, vbi non est vsu recepta, non obligare in conscientia. Idem etiam docuit Io. Valerius in *differ. vtriusque fori, verb. peccatum, differ. 30. n. 2.* & Becanus in *p. 2. tract. 3. c. 6. q. 8. num. 4.* licet alij, & magis probabiliter, quoad Bullam Cænæ contrarium asserant. Non est tamen alia opinio improbabilis, vt minus rectè aliqui his diebus dixerunt.

Sed his non obstantibus, quoad leges Pontificias, credo non esse recedendum à prima sententia, cum Pontifex iurisdictionem accipiat immediate à Deo, & non à populo; & ideo eius lex non pedit quoad eius obligationem à populi acceptatione; & per hoc peccant illam non acceptando, quamuis per non vsum, si est abrogata, non obligat amplius; cumque Bulla Cænæ quotannis publicetur, non potest per non vsum tolli.

RESOL. II. *An peccent subditi sine causa non recipientes legem à Principe legitime promulgatam?*

RESPONDENT affirmatiuè tam Doctores primæ quam secundæ sententiæ in superiori Resol. adducti. Non reticeam tamen, quod secundum Martinum Bonacinam *tr. de legib. disp. 1. q. 1. punct. 4. n. 39.* in hac re videtur distinguendum: Vel enim legislator intendit obligare independentem ab acceptatione populi, vel dependentem; si independentem ab acceptatione intendit obligare, censo subditos peccare non acceptando, quia faciunt contra superioris voluntatem, obligantis ad legem acceptandam: si verò intendit obligare dependentem ab acceptatione, non videntur peccare, quia nondum purificata est conditio, sub qua legislator intendit obligare. Ita Bonacina.

Gregorius verò de Valentia *tom. 2. disp. 7. quæst. 5. punct. 5.* & alij, putant legem latam à Principe independentem ab acceptatione populi, & cum obligatione illum obligandi, non esse validam: quia huiusmodi lex magnam excitare posset in populo perturbationem, & ideo consequenter non esset iusta,

Q 2

iusta, nec lata propter bonum commune. Et hanc sententiam probabilem putat Bonacina *vbi sup. n. 29.* nam contrariam, quam ipse cum multis aliis tenet, vocat tantum probabilior.

Sed quidquid sit de hoc, respondendo ad propositam questionem, videtur, si contrarium ex coniecturis sufficienter non constaret, Principes semper promulgare leges depēdenter ab acceptatione subditorum, neque illos intendere obligare: & idē eum qui absque sufficienti causa legem non acceptat, aliquam culpam non incurere, nisi graue incommodum Reipublicae inde proueniat. Et ratio est, quia acceptatio est conditio requisita ad legis obligationem: ergo si lex non acceptetur, non obligat; & consequenter non peccat, qui illam non acceptat, quia nondum purificata est conditio, sub qua legislator intendit obligare; & Princeps intendit solum obligare cum conditione, si lex acceptetur, nisi aliter expresse, vel ut dixi, si contrarium ex coniecturis sufficienter non constaret. Ergo, &c. Et ita in terminis docet Megala *in 2. 2. l. 2. c. 6. q. 3. n. 115. & 117.*

Vnde non admitto sententiam P. Suarez *de legibus l. 13. cap. 19. n. 8.* & aliorum asserentium legislatores obligare independentem ab acceptatione populi, nisi aliter exprimat, aut aliter morali certitudine colligatur de ipsius mente. Hoc inquam non admitto cum Martino Bonacina *loc. cit. nu. 29.* quia hoc, ut supra diximus, non videtur conforme benignae legislatorum voluntati, ne nimis suis subditis onerosi videantur; & idē leges humanae, ut notant Doctores superius citati, & in specie Filiucius *tom. 2. tract. 21. c. vlt. n. 429.* feruntur cum ea tacita conditione, si populus recipiat. Ergo, &c.

RESOL. III. *An quando dubium est, si lex sit vsu recepta necne, praesumendum sit esse acceptatam?*

Affirmatiue respondēt aliqui: sed mihi contraria sententia probabilis etiam videtur, quam docet Salas *in p. 2. q. 21. tract. 8. disp. vnic. sect. 18. n. 169.* licet postea contrarium doceat *in tract. de leg. q. 96. tr. 14. disp. 13. sect. 5. n. 22.*

Sed audiamus Azorium *p. 1. lib. 2. c. 19. qu. 12.* vbi sic asserit: Queritur quid sit dicendum, quando Titius dubio & ancipiti animo est, videlicet an haec, vel illa lex excommunicationem, suspensionem, irregularitatemve imponens sit vsu recepta? Respondeo, cum materia sit in odiis, vel pœnis, Titius in foro cōscientiae potest eam partē amplecti, quae negat legem vsu esse receptam; & idem iuris est, si inter auctores sint probabiles sententiae, quibusdam affirmantibus eam esse receptam, aliis contra negantibus: potest enim quis sententiae negantium adherere, tuta & salva cōscientia. Ita ille.

Scio contrariam sententiam plures docuisse, quia iudicandum est in fauorem legis, cum possessio, & praesumptio stare videatur pro illa, quam constat latam esse, & dubitatur de illius excusatione. Sed, ut dixi, contraria sententia est etiam probabilis. Vnde cum aliqui dubitent, Bullā Clem. VIII. *de largit. muner.* esse vsu receptam, stante supradicta dubitatione, qui contra illam aliquid efficerent, non incurrerent in pœnas ibi aduersus contraue-

nientes latas. Idem dicendum videtur, de extranag. ambitioſe Pauli II. contra alienantes bona Ecclesiastica. Nam ut Nauarrus apud Bonacinam *de legib. disp. 1. q. 1. punct. 4. nu. 31.* & aliqui putant, quoad pœnas dicta Bulla nō videtur recepta, sed si in aliqua pronuncia obseruaretur, hoc equidem non militaret, sed illam subditi obseruare tenerentur.

RESOL. IV. *An ut lex non obliget, sit necessarius consensus tacitus Principis, ut v.g. noscat vsu legem non recipi, & tamen tolerari?*

Aliqui affirmatiue respondent, ut Syluester *ver. lex. q. 6.* Reginaldus *in praxi, to. 1. l. 13. c. 16. n. 162.* & Rodriguez apud Salas *de leg. disp. 13. sect. 2. n. 12.* cum aliis.

Sed mihi contraria sententia omnino sustinenda videtur. Dico igitur, satis esse nō obseruari legem, etiam si Princeps hoc nesciat; quia ut supra dictum est, leges humanae feruntur cum ista tacita conditione, si populus recipiat. Et ita docet Filiucius *tom. 2. tract. 21. c. vlt. n. 429.* Azorius *p. 1. lib. 5. c. 4. q. 2.* Salas *vbi sup.* & alij. Videtur tamen haec sententia limitanda quoad leges Pontificias, quia multoties Pontifices licet non prohibeant ea quae sunt contra proprias leges, praecipue in materia immunitatis Ecclesiasticae, non tamen consentiunt, sed tacent, quia non possunt commodē remedium adhibere; quae taciturnitas non excusat non seruantes dictas leges.

RESOL. V. *An Episcopi & Principes excusentur, si non curent ut leges Pontificiae promulgentur, & recipiantur?*

Ad hanc questionem Becanus *in sum. Theol. p. 2. tract. 3. c. 6. q. 8. nu. 4.* respondet cum distinctione. Nam si Pontifex expresse mandat Episcopis & Principibus, ut promulgent, & recipiant aliquam legem; tunc tenentur obedire, nisi afferant legitimam causam, cur non obediant: si expresse non mandat, tunc Episcopi & Principes perinde se habent sicut reliqua communitas. Et hoc intelligendum est de illis Episcopis & Principibus, qui viuunt eo tempore, quo lex Pontificis primum promulgatur: nam si illi tunc non promulgant, neque recipiunt legem, successores eorum excusantur. Hinc patet Episcopos, & Principes, qui hoc tempore viuunt, & quorum antecessores non receperunt Concilium Tridentinum, aut Bullam Cœnae Domini, liberos esse in conscientia, multo magis eorum subditos. Ita Becanus.

RESOL. VI. *Utrum liceat supplicationem super aliqua lege porrigere, & interim suspendere eius obligationem, & illam minime obseruare?*

Negatiue respondet Ioan. de la Cruz *in direct. consc. par. 1. precept. 7. q. 6. dub. 4. concl. 2.* & Vasq. *in p. 2. tom. 2. q. 94. art. 3. disp. 156. c. 5. num. 43.* quia appellatio, vel supplicatio iure quidem concessa est contra sententiam, at contra legem nusquam concessa reperitur.

Sed contrarium communiter docent Doctores, ut Granado *in p. 2. contr. 7. tract. 3. p. 1. disp. 7. n. 9.* Malderus *in p. 2. q. 90. art. 3. dub. 2. fol. mihi 341. col. 2.* Salas *de leg. disp. 13. sect. 4. num. 20.* Suarez *de legib. l. 4. c. 16.*

c. 16. n. 6. & Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 2. dub. 16. num. 6.* vbi sic ait: *Las leyes canonicas si no se reciben no obligan, de la qual conclusion se sigue, que si se supplicasse de las leyes del Pontifice, tambien se suspenderia su efecto como dise Felino, y otros, y consta de la costumbre, que ay en muchas prouincias de la Iglesia, que supplican al Pontifice, y el passa por ello.* Et ratio est, quia talis praesumitur rationabilis voluntas legislatoris; nam posita aliqua iusta causa, consonum videtur, ut subditi habeant aditum ad legislatorem pro reuocanda lege, & interim non obligantur illam seruare, donec legislator mentem suam explicauerit, quidquid in contrarium asserat Lorca in p. 2. to. 2. de legib. disp. 20. qui putat interim dum supplicatur, & legislator non respondet, legem obligare.

Ad argumentum Vasquez respondeo cum Maldero, quod quamuis proprie appellationes non fiant a legibus, sed a sententiis; potest tamen allegari causa, & peti reformatio legum, vel ab ipso facienda latore, vel ab eius superiore. Notandum est tamen, quod si Summus Pontifex audita communitatis supplicatione taceat, & non respondeat dictae supplicationi, praesumitur consentire, & legis obligationem tollere; nisi aliter ex coniecturis constaret Principem supplicationi non respondere, non quia nolit obligationem legis tollere, vel suspendere, sed ut suauiter, & cum minori offensione & damno reiciat supplicationem; tunc in hoc casu non licebit suspendere amplius legis executionem.

RESOL. VII. An, ut lex per non usum auctoritate careat, requiratur certum tempus, & opus sit aliqua praescriptione?

Requiri spatium decem annorum putauit Azorius p. 1. lib. 5. c. 4. q. 4. & alij.

Sed mihi probatur opinio Henrici tract. de Synodo. art. 2. n. 63. Felini in cap. 1. de treuga & pace, & Suarez de legib. lib. 4. c. 16. n. 12. asserentium non requiri certum tempus, sed solum repugnantiam per actus contrarios, numero sufficienti, arbitrio prudentum; quia nullum est ius, quod praescribat illud tempus decem annorum; neque ex natura rei est necessarium, & usus videtur esse in contrarium; quia ut lex censetur non acceptata, non solet expectari illud tempus, sed solum quod pro maiori parte per sufficientem consuetudinem repugnatum sit. Et haec sententia in conscientia & praxi videtur secura. Ita Suarez.

Imò sciēte Principe, & non puniente, cum possit, aliqui sentiunt sufficere duos, vel tres actus factos contra legem. Ita Azorius vbi sup. p. 1. lib. 5. c. 4. q. 6. Panormitanus in cap. 1. de treuga & pace, Bartolus in l. de quibus, n. 10. ff. de legib. & alij, quia ad inducendam consuetudinem binus actus sufficit, & frequentia actus contingit, quando bis fit: nam quando bis fit, frequenter fit. Et hanc sententiam docet etiam Emanuel Sà ver. lex, m. 1. Reginaldus tom. 1. lib. 13. c. 16. nu. 162. Rodriguez qq. Regul. tom. 1. q. 6. art. 12. & Miranda in Man. Pral. to. 2. q. 24. art. 1. con. 3. nec putat Rodriguez, esse necessarium, istos actus fieri in praesentia Principis legislatoris, vel eo sciente; sed satis esse fieri scientibus Auditori-

bus Regiis, vel Episcopis; quod etiam docuit Burghos de Paz in lege 1. Taur. 232. & 233.

RESOL. VIII. An leges Pontificiae, ut obligent, necesse sit ut promulgentur in singulis Diocesisibus & Prouinciis?

Negatiuam sententiam docet Tanner. in p. 2. disp. 5. quest. 5. dub. 3. num. 118. Angu. tract. de leg. tom. 1. lib. 4. contract. 1. nu. 27. & 28. Pontius de matr. lib. 5. c. 7. n. 2. Berti in Explicat. Bullae Clem. VIII. de largit. muner. 7. princip. Layman vbi infr. num. 4. Castelinus in tract. de Elect. Can. Pral. 1. §. 10. Lorca in p. 2. tom. 2. disp. 18. de legib. Fernandez in Exam. Theol. mor. p. 2. cap. 3. §. 3. num. 1. in fin. Rodriguez qq. regul. tom. 1. q. 6. art. 3. Graffei in consil. tom. 1. lib. 3. consil. 9. num. 4. de regularib. Malderus in 2. 2. quest. 90. art. 4. dub. 3. Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 2. dub. 12. num. 5.* Marius Antoninus libr. 1. resol. 122. cas. 1. Filliucius tom. 2. tract. 21. cap. 11. num. 397. Sayrus in clau. Regia, lib. 3. c. 5. n. 7. Coriolanus in Bulla Cæna, vbi de absolutione, in fine, fol. mihi 975. Granado in p. 2. contr. 7. tract. 3. p. 1. disp. 11. sect. 2. nu. 17. Vgolinus contra Venetos, c. 1. §. 1. nu. 4. Suarez de legib. lib. 4. c. 15. nu. 2. Salas etiam de legib. disp. 12. sect. 2. num. 10. Valentia tom. 3. disp. 7. q. 5. punct. 5. Vasquez in p. 2. tom. 2. disp. 256. c. 2. Azor. p. 1. lib. 5. c. 5. q. 3. Duard. in expl. Bull. Cæn. lib. 3. §. 1. q. 1. n. 17. Molfes. in *sum. tom. 1. tract. 9. c. 8. num. 38.* cum multis aliis.

Probatur hæc opinio. Primò, ex cõmuni praxi; nam omnes causæ, quæ ex toto terrarum orbe deferuntur ad Romanam Curiam, non definiuntur, nisi iuxta Regulas Cancellariæ, & alias leges, quæ tantum Romæ promulgatæ sunt: ergo, &c. Secundò, Bulla Cænæ Domini nusquam, nisi Romæ solet promulgari. Tertiò, quia Pius IV. in sua Bulla, in qua cõfirmavit Concil. Trident. voluit, ut leges dicti Concilij, quæ pettinent ad reformationem, & ius canonicum, vbique inciperent obligare Kal. Maij ann. 1564. post promulgationem Romæ factam. Quartò, quia cum Pontificibus expedire videtur, ut eorum Bullæ promulgentur in singulis Prouinciis, id speciatim decernunt, ut patet in Bulla Sixti V. contra Astrologos. Ergo cum publicationem omittunt, non iubentes ut efficiatur, signum est eosdem Pontifices velle, ut facta Romæ promulgatione, nulla alia opus sit, ut eorum leges in singulis prouinciis obligent.

His tamen minimè suffragantibus, contrariam sententiam docent viri doctissimi, ut Serarius in suis Opusc. Theol. tom. 3. disp. de legib. n. 56. & seq. Sà ver. lex, n. 9. Solerus de potest. Confess. cap. 9. q. 5. Medina in p. 2. qu. 90. art. 4. dub. 1. post 2. concl. & dub. vlt. concl. 5. Angelus ver. lex, num. 13. Sotus de iust. lib. 1. q. 1. art. 4. Ludouicus Carbo de leg. lib. 3. disp. 9. Conradus in p. 2. q. 90. art. 4. ad 2. Miranda in Manual. Pral. tom. 2. qu. 25. art. 4. conclus. 5. Victorellus in notis ad manual. Nauarri, c. 23. nu. 40. & Molina de iust. tom. 2. tract. 2. disp. 395. n. 4. vbi sic ait: Opinio illa, quod Pontificiæ leges statim post duos menses à publicatione Romæ facta, totam obligent Ecclesiam, neque necessaria sit publicatio in singulis Prouinciis, aut Diocesisibus, ad effectum, quod nullus praesumatur illas ignorare; ptofectò non est tam certa, quam certa supponitur; quin potius, contraria meo iudicio

dicio est probabilior. Ita Molina. Et hanc sententiam probabilem & tutam esse in conscientia putat Layman in *Theol. mor. l. 1. tract. 4. c. 3. n. 3.* Becanus in *sum. Theol. p. 2. tr. 3. c. 6. n. 5. & 6. in fine.* Homobonus de *Exam. Eccles. p. 2. tr. 12. c. 3. qu. 10. in fine.* Lessius verò de *iust. l. 2. c. 22. dub. 13. num. 28.* & Valquez cum Granado *vbi sup.* eorum sententiam vocant tantum probabiliores: ergo secundum illos, ista erit probabilis.

Nec destituta videtur rationibus hæc sententia: nam nimis durum esset, si statim atque Romæ promulgatur aliqua lex Pontificia, obligaret Christianos per totum mundum dissipatos. Secundò, in multis locis Concilij Trident. leges non seruantur, quia ibidem non fuerunt promulgatæ. Tertiò, id colligitur ex *c. cum infirmitas, de pæn. & remis.* vbi statuitur legem Concilij generalis, quæ circa Medicos lata est, non prius obligare Medicos, quam fuerit à locorum Ordinariis promulgata. Ergo etiam constitutio Papæ non ligat in Diocesisibus, vbi non fuerit promulgata.

Restat modò respondere ad argumenta contrariæ sententiæ. Ad primum respondetur, Iudices Curie Romanæ iudicare secundum opinionem probabiliores, quæ afferit constitutiones Pontificias tantum Romæ publicatas obligare in foro externo, & conscientiæ; sed ex hoc non sequitur, contrariam sententiam esse falsam. Et ita in simili casu respondet Becanus *vbi sup. q. 7. n. 3. in fin.* & ita etiam in simili casu de stylo Curie Romanæ respondet Fagundez de *præcept. Eccl. tr. 2. l. 8. c. 8. n. 138.* & Granado in *p. 2. contr. 7. tract. 3. p. 1. disp. 11. sect. 2. n. 15.* Igitur dicendum est, quod praxis illa quæ assertur, fundatur in probabilitate contrariæ sententiæ, non tamen tollit probabilitatem alterius.

Ad secundum respondeo cum Reginaldo *to. 5. l. 13. cap. 16. n. 155.* Constitutiones Pontificias vsu atque consuetudine receptas, ut est Bulla Cænæ, & similes Constitutiones contentas in Decreto, & ceteras non indigere promulgatione facta in provincia.

Ad alia argumenta respondet Molina *vbi sup. n. 8.* Ego verò puto non esse necessariam promulgationem, ut lex Pontificia obliget; & idè tene primam sententiam.

RESOL. IX. *An leges Pontificiæ non obligent, nisi post duos menses à promulgatione factæ*

Statim obligare facta promulgatione, & non post duos menses, docet Tanner. in *par. 2. disp. 5. q. 6. dub. 1. n. 7.* Anguiano *tr. de leg. tom. 1. l. 4. contr. 2. n. 17.* Vasq. in *p. 2. disp. 156. c. 3. nu. 14.* Homob. de *Exa. Eccl. p. 2. tr. 9. c. 3. q. 3.* Suarez de *legib. lib. 3. cap. 18. l. 4. c. 15. nu. 11. & c. 17. num. 5.* Salas etiam de *legib. disp. 12. sect. 3. n. 20.* Molina de *iust. tract. 2. disp. 395.* Malderus in *p. 2. q. 90. art. 4. dub. 3.* & Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 2. dub. 14. num. 4.* *Las leyes del Pontífice, si no es que señalan tiempo, en publicandose en Roma obligan sin esperar a que pasen dos meses: el fundamento es, que la autentica, ut nouæ factæ constitutiones, no esla recebida en las leyes canonicas, como consta del estylo.* Et ratio est, quia nulla lege ita statuitur, & lex illa authentica non obligat Pontificem nec alios Reges non subditos Im-

perio. Et licet Pontifex in *c. nouerit, de sent. excom.* assignet duos menses pro monitione, ut qui fecerint statuta contra libertatem Ecclesiasticam, illa reuocet intra duos menses, alioquin in excommunicationem incurrerent; ex hoc non sequitur necessarium pro promulgatione tempus duorum mensium, ut omnis lex Pontificia obliget; nam sunt aliquæ leges, quæ ex voluntate Principis, seu Pontificis non incipiunt obligare, nisi post certum tempus facta promulgatione.

Hæc sententia est probabilis; sed etiam probabilem contrariam existimo, quæ asserit leges Pontificias, in quibus non apponitur certum tempus obligationis, non obligare, nisi post duos menses à promulgatione facta. Et ita docet Martinus Becanus in *sum. Theol. p. 2. tr. 3. cap. 6. concl. 2. nu. 3.* qui citat Syluestrum, Panormitanum, & Io. Andreæ. Idem docet Valentia *to. 2. disp. 7. q. 5. punct. 5.* Nauarrus in *Man. c. 23. n. 24.* Emanuel Sa *ver. lex. n. 8.* Miranda in *Man. Pral. to. 2. q. 25. art. 4. concl. 5.* Reginaldus *tom. 1. l. 13. cap. 16. nu. 152.* Tabiena *ver. lex. nu. 52. & verb. constitutio, n. 1.* cum multis aliis. Et hanc opinionem in foro conscientie tutam esse, & seruari posse affirmat etiam Azor. *p. 1. lib. 5. c. 3. q. 8. in fin.* Et ratio est, quia ut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita sacrorum canonum statuta Principum constitutionibus adiuvantur, ex *c. 1. de noui oper. nunt.* illudque iuri civili sit consentaneum, nec in iure canonico cautum sit contrarium; ipsum sanè seruari potest, præsertim cum Papa, dum intendit statim obligare, soleat in sua constitutione id exprimere, ut videre est in *c. cum singula, de præben. in 6. & Clem. 2. de heret.* sed ut diximus ex *Auth. ut factæ nauæ constit.* apparet leges non obligare, nisi post duos menses à facta promulgatione. Ergo, &c. Secundò, dictum tempus duorum mensium, non solum apponitur, ut ignorantes non ligentur, sed etiam ut lex incipiat obligare, & ita tollatur omnis confusio, rixa, & imparitas subditorum. Vnde ex his inferunt supradicti Doctores, quod si aliquis sciret promulgatam esse legem, tamen non teneretur illam seruare ante duos menses elapsos; quia alioquin, ut benè notat Becanus, Valèria & alij, magna sequeretur in Republica perturbatio. Nam qui scirent legem promulgatam, tenerentur eam seruare in utroque foro, alij in neutro tenerentur. Dicendum est igitur leges Pontificias, & Principum secularium non obligare, nisi post tempus duorum mensium à promulgatione facta.

Nec valet dicere, quod stylus Curie Romanæ est in contrarium; & quod ibi à Iudicibus passim puniuntur transgressores legum, etià ante elapsum tempus duorum mensium. Nam respondeo cum Salas, Becano, Miranda & aliis, quod stylus Curie & Iudices idè hoc faciunt, quia fundantur, & sequuntur opinionem priorem; subditos verò posse tutam conscientiam sequi oppositam, quia probabilis est, sed caueant pœnas à Iudicibus infligendas. Igitur, ait Nauarr. stylus Curie procedit in foro externo, & non in foro interiori. Notandum est verò cum Soto *lib. 1. de iust. qu. 1. art. 4.* Reginaldo, Valentia, & aliis, doctrinam supradictam admittendam esse in legibus Principum supremorum, secus au-

tem si lex feratur ab aliquo magistratu, qui habet in sua gubernatione superiorem, vt Episcopus: nam tunc statim ex ipso tempore promulgationis obligat, & ita etiam docet Suarez de legib. l. 3. c. 18. n. 9. l. 4. c. 15. n. 15.

RESOL. X. *An Princeps teneatur seruare suas leges?*

Respondeo quod Princeps, seu alius legislator, qui non habet superiorem, non tenetur legibus non obligantibus ex aquo, vt legibus vestium, &c. bene tamen tenetur legibus obligantibus omnibus, vt legibus taxantibus pretia mercium, &c. sed ad hoc non tenetur vi coercitiua, cum à nullo puniri possit, sed vi directiua. Quia sicut ius naturæ præcipit, vt inferiores superioribus obediant, & sic se conforment cum suo capite; ita præcipet, vt superiores obseruent leges proprias, & sic se conformet subditis: turpe est enim caput & membra non conformari. Ergo eodem modo, quo subditi tenentur seruare leges superiorum, superiores ipsi tenentur seruare proprias; ac proinde vtrique legibus obligantur. Ita docet Granado in p. 2. contr. 7. tr. 3. p. 1. disp. 6. sess. 1. num. 6. Layman in Theol. mor. tract. 4. c. 9. n. 3. Suarez de legib. l. 3. cap. 35. Fernand. in Exam. Theol. mor. p. 2. c. 6. §. 2. Ioan. de la Cruz in direct. conf. in proem. dub. 3. concl. 2. Vasquez in p. 2. to. 2. disp. 167. c. 3. n. 17. Becanus in sum. Theol. p. 2. tract. 3. c. 6. q. 12. per tot. & alij penes ipsos.

Sed difficultas est, an ex vi directiua teneatur ita seruare suas leges, vt illas frangendo peccet mortaliter. Affirmant aliqui, vt Granado *vbi sup.* in p. 2. contr. 7. tract. 3. p. 2. disp. 17. sect. 3. nu. 24. Suarez de leg. l. 3. cap. 35. nu. 8. & 20. Sayrus in clau. Regia li. 2. c. 9. n. 2. Malderus in p. 2. qu. 96. tract. 5. sol. mihi 405. col. 1. & alij, quia putant directè Principes teneri seruare leges.

Sed mihi contraria sententia probabilis etiam videtur, quam docet Filliucius tom. 2. tract. 21. c. ult. n. 426. Azorius p. 1. li. 3. cap. 11. qu. 1. Salas de leg. disp. 14. sect. 2. nu. 19. & 20. & disp. 20. sect. 12. nu. 104. Lessius lib. 2. c. 35. dub. 5. n. 34. & alij, quia Princeps non tenetur seruare legem, nisi indirectè, & illo iure, quo se tenetur conformare subditis; & cum lex non obliget ultra voluntatem legislatoris, non censetur legislator velle sibi tantam obligationem imponere. Ergo, &c. Vnde semoto scandalo, & aliis circumstantiis, assero Pontificem non peccare mortaliter, si non communicet in Paschate, si faciat contractum iure tantum humano simoniacum, & alia similia: peccaret tamen Princeps si venderet aliquam rem ultra iustum pretium taxatum à lege; nam vt bene obseruat Lorca in p. 2. to. 2. tract. de leg. disp. 26. membr. 3. & alij, naturalis iustitia postulat, vt iusto pretio contractus fiant; pretium autem fit iustum communi estimatione, quæ melius lege, quam alio arbitrio declaratur.

Notandum est etiam, quod Princeps tenetur stare contractibus à se celebratis cum suis subditis, & aliter faciendo peccat mortaliter. Et ita docet Reginaldus in praxi, to. 1. l. 13. c. 17. num. 168. Suarez de leg. l. 3. c. 35. num. 23. Salas etiam de leg. disp. 14. sect. 2. n. 27. Azor. p. 1. lib. 5. c. 11. q. 1. Filliucius *vbi sup.* & nouissimè Villalobos in sum. tom. 1. tr. 2. dub. 30. num. 6.

vbi sic asserit: *En todo contrato el Principe se obliga à aquel con que cõtraher, aunque sea su subdito, y queda obligado como el está, es comun sentencia, y lo dicta la razon natural, porque el cõtrato ha de ser ygnal, y no ha de claudicar, y ansi pues el subdito le queda obligado a el en el cõtrato, tambien el ha de quedar obligado.* Et idè etiam docet Io. Valerus in differ. vtriusque fori. verb. lex diff. 10. n. 1. Principes non teneri saltem (ait ipse) sub mortali, seruare leges, nisi tamen iurassent seruare eas, vt solet tale iuramentum exigi à Regibus & Dominis terrarum, dum capiunt de nouo possessiones earum; quia Princeps naturaliter sub peccato mortali potest se suis subditis obligare. Vide etiam circa præsentem quæstionem Tannerum in p. 2. disp. 5. q. 6. dub. 2. n. 22.

RESOL. XI. *An Regulares teneantur obseruare leges Synodales Episcoporum?*

Affirmatiuam sententiam docet Vasquez in p. 2. to. 2. disp. 167. c. 4. nu. 32. Sanch. in sum. to. 1. l. 4. c. 15. nu. 21. qui citat Rodriq. Villalob. in sum. tom. 1. tr. 2. dub. 31. n. 4. Becanus in sum. Theol. p. 2. tract. 3. c. 6. q. 11. num. 3. & in hanc sententiam videtur inclinare Malderus in p. 2. quæst. 96. art. 5. sol. mihi 409. col. 1. & alij, qui asserunt Religiosos obligari iure naturæ, saltem quoad vim directiuam, ad eiusmodi leges seruandas, quando illæ non derogant statui Religioso, & spectant ad communem obseruantiam, & deuotionem totius populi, & cleri; pars enim debet conformari suo toti, sicut in iis in quibus homogenea est.

Sed ego contrariam sententiam existimo probabiliorè, nempe Religiosos solum teneri ad eiusmodi leges, ex decentia, & ratione scandali vitand; ideoque si scandalum cesset, numquam peccare, illas non obseruando. Et ita docet P. Granado in p. 2. contr. 7. tr. 3. p. 1. disp. 6. sect. 3. n. 18. Lorca etiam in par. 2. tom. 2. disp. 25. membr. ult. Suarez de leg. lib. 4. c. 20. n. 9. & Salas de leg. tract. 14. sect. 4. n. 43. & ex Predicatorum familia Michael Zahardus in suo direct. Theol. p. 2. præcept. 4. c. 12. in fin. vbi sic ait: Hinc patet, Regulares omnes privilegiatos esse exemptos ab omnibus ordinationibus synodalibus, & prouincialibus. Idem docet Pontius de matr. lib. 5. c. 7. n. 31. & Portel in dub. Reg. ver. lex. n. 1. vbi asserit: Leges Episcoporum non ligant Religiosos, nisi quoad festorum obseruationes, interdicta, ceterasque censuras obseruandas; pro quibus ferendis licentiam habent à iure Tridentini. Et idè rectè Llamas in sum. seu method. p. 3. c. 5. §. 28. in fin. notauit, quod ieiunia ab Episcopo imposita, non obligant Religiosos exemptos: quod etiam docuit Portel *vbi sup.* in dub. reg. verb. festi dies, nu. 3. sentiens in conscientia ad dicta ieiunia non teneri, nisi ratione scandali, & nisi in vsu & consuetudine illa Regulares acceptauerint, & citat Suarez *vbi sup.*

Notandum est verò, quod sunt multi casus, in quibus Religiosi, etiam exempti, tenentur legibus & sententiis Episcoporum, quia sunt in iure expressi: quorum numerum inuenies adnotatum diligentissimè apud Malderum in par. 2. q. 96. art. 5. sol. mihi 408. & apud Cenedum in qq. Canon. q. 26. per tot. vide etiam Barbosam de potest. Episc. p. 3. alleg. 105.

RESOL. XII. An Clerici subiiciantur legibus Principum secularium, quæ spectant ad Reipublicæ gubernationem, & pacem, nec cum sacris canonibus & statu Clericorum pugnant?

AD hanc questionem respondet Petrus Lorca in p.2. tom.2. tr. de legib. disp.25. membr.4. vbi sic ait: Est dubium, ut cum clerici obligentur legibus civilibus, sola æquitate naturali, ratione conformitatis cum aliis hominibus, an ipsa vi & efficacia legum: mihi apparet probabilius, obligari secundo modo, quoniam licet quoad alia exempti sint, quoad leges non videtur exempti. Quare non solum virtuti directivæ, ut aliqui opinantur, sed virtuti etiam coactivæ, quamvis hæc coactio, punitione, & executio legum, fieri non debeat per Principes sæculares, sed per Principes Ecclesiasticos; per eos autem compelli debent ad legum civilium observationem. Ita Lorca.

Sed hæc sententia est singularis, ideò non tenenda. Sed dicendum est cum communi Theologorum sententia, ut nos firmavimus in tract. de imm. Eccl. quod clerici legibus civilibus respicientibus bonum commune, & non repugnantibus Ecclesiæ libertati, tenentur tantum ex vi directivæ, non autem ex vi legis; imò aliqui, & probabiliter, docent clericos non teneri directe legibus secularibus, sed ex ratione naturali, dictante servandas esse leges sæculares, propter conformitatem cum personis secularibus eiusdem Reipublicæ, quæ illis legibus directe subiiciuntur: sicut Princeps non obligatur directe suis legibus, sed indirecte, quia ratio naturalis dictat, ut oneribus, quæ subditis imponit, ipse quoque se subiiciat. Et hanc sententiam docet Layman in Theol. mor. tr.4. c.13. n.6. Azorius p.1. li.5. c.12. q.3. & p.2. li.9. c.7. q.8. & 15. & alij.

Non reticeam tamen, quod aliqui inferunt, secluso scandalo, clericos non peccare mortaliter, si dictas leges Principum secularium non observent. Et ita docet Martinus Bonacina tract. de legib. disp.1. q.1. punct.6. n.53. vbi sic asserit: Vtrum clerici graviter peccent transgrediendo leges civiles, constat ex supra dictis non graviter peccare, posito, quod directe non teneantur legibus civilibus. Idem docuit Io. Salas de leg. disp.14. sect.10. nu.11. in fin. vbi ita ait: Si verum esset, quod clerici non obligentur directe legibus civilibus, secluso scandalo, non peccarent mortaliter, eas violando. Ita ille, qui sup. in sect.8. n.103. sententiam istam asserentem, clericos non directe, sed indirecte legibus secularibus teneri, tamquam probabilem admittit, & ad argumenta contraria respondit.

RESOL. XIII. Solent plures aliquando in estate se transferre ad Civitatem Montis Regalis; queritur, an teneantur ad ieiunia, observationem festorum, &c. illius loci?

ALiqui affirmatiue respondent. Et ita in terminis docet Molfesius in sum. to.1. tr.9. c.8. nu.34. & tr.10. n.17. c.4. Suar. de relig. tom.1. l.2. c.14. Lessius lib.4. c.2. dub.8. num.10. Sayrus in clavi Regia lib.7. c.3. n.1. & Fagund. de præcep. Eccl. tr.1. lib.1. c.8. nu.20. Et ratio est, ait Molfesius cum aliis; quia cinis existens extra suum locum est solutus à ieiuniis, & particu-

laribus obligationibus sui loci: ergo iustum est, ut ligetur consuetudine, & legibus locorum, in quibus per aliquos dies manet; qui enim sentit commodum, debet etiam onus sentire; iuxta regulam iuris. Deinde, ait Suarez & Lessius, omnes fideles ita observant leges, & consuetudines locorum in quibus manent, & licet hæc consuetudo ortu habuerit occasione vitandi scandali, at semel inducta obligat in conscientia, tamquam valde rationabilis.

At ego puto, contrariam sententiam esse probabiliorē. Et ratio est, quia lex tantum obligat subditos, & partes communitatis, pro qua fertur: sed advenæ & peregrini non sunt subditi, nec pars communitatis, in qua versantur. Ergo non tenentur legibus eius. Maior est certa. Minor probatur, nam advenæ non habent intentionem, ut suppono, manendi in tali loco pro maiori anni parte. Ergo non censentur in eo loco habitare, & consequenter non ligantur talibus consuetudinibus, & legibus. Deinde Episcopus talis loci non potest dictis peregrinis aliqua Sacramenta ministrare, præter confessionem, & communionem; idque ex tacita proprii Episcopi licentia: nec potest cum illis dispensare. Ergo nec iurisdictione obligandi illos suis legibus potietur. Et ita hanc sententiam docet Granado in p.2. contr.7. tr.3. p.1. disp.7. sect.4. n.25. Sanch. de matr. to.1. lib.3. disp.18. n.4. & in opere moral. tom.1. lib.1. c.12. nu.38. Azorius p.1. lib.7. c.30. q. vlt. Vegha in sum. to.1. c.14. cas.11. & alij penes ipsos.

Ad argumentum Molfesij responderetur, illam regulam iuris procedere, quando onus necessarium est annexum commodo; ut percipiens beneficii fructus teneatur eius oneribus; secus ubi annexa non sunt: & sic Novitius Religionis gaudet eius privilegiis, non tamen tenetur eius oneribus ac præceptis, secundum veriorē sententiam.

Ad argumentum Suarii, & Lessij, negatur ea consuetudo obligans: quod si aliqui se obligatos existimant, aut id ex ignorantia provenit, aut si sint viri docti, id existimant, quia tenent contrariam sententiam: at oppositam tenent, qui nostram amplectuntur. Dicendum est igitur, secluso scandalo (quod facile potest vitari, admonitis adstantibus, se non teneri ad eas leges, vel occulte transgrediendo) Panormitanum in Civitate Montis Regalis existentem, cum animo ibi non manendi pro maiori anni parte, non teneri ad ieiunia, festorum observationes, & alias leges illius loci.

Hæc tamen sententia, & superioris resolutionis limitanda est. Primò, quoad contractus solemnitates, nam omnes advenæ tenentur servare solennitates in contractu requisitas ex legibus, & consuetudinibus loci, in quo contrahunt. Secundò, quando legum transgressio cederet in damnum illius loci: tunc enim peregrini tenentur; ut si aliquod statutum prohibeat aliquid extrahi ex illo loco. Tertiò, supradicta doctrina secundum aliquos non est intelligenda de vagis, qui nullibi certam sedem habent; hi enim tenentur ad leges illius oppidi, per quod obiter transeunt. Quartò, quando illæ leges obligant etiam in loco domicilij, & non solum in loco ubi repertiuntur: nam in hoc casu nulla ratio est excusans. Vide Villalob. in sum. to.1. tr.2. dub.33. Fagund. Sanch. &

& alios ubi sup. Sed huic aliam adiungamus non dissimilem quaestionem.

RESOL. XIV. *An aliquis existens in ciuitate Montis Regalis per aliquos dies, teneatur obseruare festa, vel ieiunia, quae hic Panormi obseruantur? quod est querere, An peregrinus teneatur seruare festa, & ieiunia proprii domicilij, quae non seruantur in loco in quo reperitur?*

R Espondent affirmatiue Syluester *ver. ieiun. q. 2. dist. 12.* Rosella *eod. ver. numer. 16.* D. Antoninus *par. 3. tit. 6. cap. 2. §. 2.* & Paludanus *in 4. dist. 15. q. 15. art. 3.*

Sed ego contrariam sententiam omnino sustinendam esse existimo, etiam si ex industria quis hoc efficeret, ut laboraret in alio loco, vel ibi non ieiunaret, sed carnes comederet. Et ita docet Sanchez *in sum. tom. 1. l. 1. ca. 12. num. 35.* & de *matr. tom. 1. l. 3. disp. 18. nu. 29.* Fagundez de *praecept. Eccl. tract. 1. l. 1. c. 7. n. 7.* quia vitur iure suo, & ut optimè aduertit Suarez de *Relig. tom. 1. l. 2. cap. 13. n. 8. in fin.* in tali casu non interuenit propria fraus, aut dolus, sed fuga quaedam obligationis praeccepti, quae tamen contra praecceptum non est; & ita licet per se non sit bona, non est tamen mala.

Scio contrariam sententiam docere Lessium *l. 4. c. 2. dub. 8. num. 60.* Rebellium *par. 2. l. 2. q. 7. sect. 3. n. 16.* Sayrum in *Clau Regia l. 7. cap. 3. num. 12.* Rodriguez *in sum. tom. 2. c. 219. nu. 2.* & vtrumque Ledesnam apud Sanchez. Sed tu tene affirmatiuam sententiam tamquam probabiliorē, quia qui vitur iure suo, non potest dici fraudem committere. Et ita hanc sententiam nouissimè tenet Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 2. dub. 34. nu. 2.* ubi ita asserit: *Si vn Portugues está en Castilla puede comer menudos los Sabados, como se comen aca, y no pecca el que sale de su lugar vn día de fiesta à trabaxar en otro lugar, donde no se guarde aquel día, y el que sale de su lugar, donde se ayuna, y llega la hora de la cena à otra, adonde se come carne, la puede cenar allí, y aun podría antes de salir de su lugar donde no se ayuna al morzar en su casa por la mañana, con que no coma carne.* Ita ille. Notandum est tamen, quod ille qui in die festo patriae se transfert ad alium locum, ubi dies festus non est, laborandi causa, non tenetur prius Missam audire, si in ipso manè diei festi exit, quia talis homo non tenebatur audire Sacrum, nisi vsque ad meridiem. Ergo si intra meridiem exeat, Sacro non audito, non peccat. Et ita docet Sanchez *ubi sup. de matr. tom. 1. l. 3. disp. 18. nu. 21.* cuius sententiam probabilem vocat Lessius *l. 4. c. 2. dub. 8. nu. 56.* Malderus *in p. 2. qu. 96. art. 5.* & Fagundez de *praecept. Eccl. tract. 1. l. 1. c. 7. num. 13.* quidquid in contrarium asserat Emanuel Sa *ver. festum, num. 8.* Naldus *in sum. ver. festum, nu. 8.* Sayrus in *Clau Regia l. 7. cap. 12.* Fernandez in *Exam. Theol. mor. p. 1. cap. 7. §. 1. n. 14.* Filiucius *tr. 27. c. 7. n. 111.* Suarez de *Relig. to. 1. l. 2. c. 15. n. pen.* & alij. Sed tu tene cum Sanchez, non solum post factum, ut vult Naldus *in sum. ver. Missa, n. 17.* & alij, sed etiam ante factum.

Ex his omnibus infert Fagundez, duo multum notabilia Primò *ubi sup. n. 8.* nempe posse aliquem laborare diebus festis de praeccepto Episcopi, & ieiunia eius non seruare intra eandem Diocesim ipsius Episcopi, si ibi sit locus exemptus ab illius

iurisdictione, cum locus exemptus pro extraneo habeatur. Et ita asserunt Auila de *conf. p. 2. c. 3. dub. 5.* Henriquez *l. 13. cap. 26. n. 1.* & alij, excommunicationem Episcopi pro tota Diocesi non ligare eos subditos, qui commorantur in loco exempto intra eandem Diocesim ipsius Episcopi qui censuram fert. Secundò notat Fagundez, quod si festum, vel ieiunium seruatur in patria, & in loco, per quē transit, ex praeccepto Episcopi vtriusque Diocesis, tunc videtur peregrinus ad neutrum obligari: quia peregrini non sunt subditi Episcopo illius loci, ut eos obligare possit suo praeccepto; & quia non tenentur absentes ad leges patriae: ergo, &c. Et ideo hanc sententiam putat probabilem, etiam quoad casus reueruatos. Sed contrariam, ut probabiliorē confirmat. Vnde ex his apparet, me probabiliter olim dixisse Panormitanos in diebus festiuis à nostro Archiepiscopo indictis posse laborare in Ecclesia S. Caraldi, quia est locus exemptus, & subiectus Archiepiscopo Montis Regalis.

RESOL. XV. *An peregrini teneantur obseruare leges locorum in quibus reperiuntur?*

P Rima opinio asserit tunc peregrinos teneri, quando sedem figunt animo ibi perpetuò manendi. Ita docet Ioseph Angles *in 4. q. 4. de ieiun. ante dub. 1. diff. 2.* & alij apud Fagundez de *praecept. Eccl. tract. 1. l. 1. c. 8. num. 1.* & Sanchez, de *matr. tom. 1. l. 3. disp. 18. n. 8.*

Secunda opinio asserit peregrinum, praeciso scandalo, non obligari legibus & consuetudinibus particularibus locorum, ad quae diuertit, nisi habeat intentionem manendi ibi pro maiori anni parte, non autem pro minori. Et ita docet Sánchez *ubi sup. n. 9.* Granado *in p. 2. contr. 7. tract. 3. p. 1. disp. 6. sect. 4. nu. 23. & 25.* Villalobos *in sum. to. 1. tr. 2. dub. 33. n. 8.* Reginaldus *in praxi, tom. 1. l. 13. c. 17. n. 172.* Azorius *p. 1. l. 5. cap. 11. q. 3.* Sanchez, & alij. Vnde Regulares virtute suorum privilegiorum possunt pro satisfactione praeccepti sumendi Eucharistiam semel in anno tempore Paschatis, communicare dictos peregrinos, qui non habent animum commorandi in aliquo loco pro maiori anni parte, quia in tali casu nulla efficitur iniuria parochis, cum huiusmodi peregrini non sint sui parochiani, & propria parochia in illo loco careant. Et ita docet Sanchez, de *matr. to. 1. l. 3. disp. 23. n. 17.* & Fagund. *loc. cit. n. 5.*

Tertia opinio docet indifferenter peregrinos obligari legibus & consuetudinibus loci in quo sunt. Ita Pontius de *matr. l. 5. c. 7. §. 1. n. 6.* Nauarr. *in man. c. 13. n. 5.* Maior *in 4. dist. 15. qu. 5.* Driedo *l. 1. de libert. Christ. c. 17. §. vna est.* Ledesina *l. p. 4. q. 15. art. 2. dub. 2.* Lopez *in instruct. p. 1. c. 52. §. vna quoque ciuitas.* Couarr. *l. 4. var. c. 20. n. 8. circa fin. & alij.*

Quarta opinio distinguit duobus modis posse praecipue peregrinos esse in aliquo loco: vno permanenter per aliquos dies; alio transeunter, & per modum hospitij, & in transitu, prandendo v.g. vel pernoctando. In primo casu putat teneri peregrinos seruare leges illius loci; in secundo minimè. Et ita docet Lessius *l. 4. c. 2. dub. 8. n. 51.* Suarez de *Relig. to. 1. l. 2. c. 14. n. 8.* Filiucius *to. 1. tr. 27. c. 7. num. 116.* & seq. Fagundez *ubi sup. de praeccept. Eccl. tr. 2. l. 1. c. 8. nu. 15. & 20.* & alij.

Quid

Quid ego sentiam, dicam breuiter. Prima sententia est nimis laxa. Tertia & quarta est nimis rigida. Secunda est probabilior, cum limitationibus tamen positis à Sanchez *vbi sup.* sed iterum de hac quaestione redibit sermo in *tract. de ieiun.* circa quā præter DD. citatos, vide Layman in *Theol. mor. tr. 4. c. 12. per tot.* Coninch de *Sacr. q. 7. 4. art. 4. dub. 2.* Sayrum in *Clauis regia lib. 3. c. 4.* Medinam Complutensem *C. de ieiun. q. 10.* Medinam Salmanticensem in *p. 2. qu. 96. art. 4.* Philarchum de *off. Sacer. tom. 1. p. 2. lib. 3. c. 23.* & alios penes ipsos.

RESOL. XVI. *An vagi teneantur seruare leges locorum, in quibus reperiuntur?*

Communitè affirmatiuè respondent Doctores, Lorca in *p. 2. tom. 2. disp. 25. membr. 4. de leg. Sanchez de matr. to. 1. lib. 3. disp. 18. n. 15.* Fagundez de *præcep. Eccl. tr. 1. lib. 1. c. 8. n. 4.* Filliuc. *tom. 2. tr. 27. c. 7. n. 105.* Suarez de *Relig. tom. 1. lib. 2. c. 14. nu. 20.* Salas de *legib. disp. 14. sect. 4. nu. 55.* Reginaldus in *praxi, tom. 1. lib. 13. cap. 17. nu. 172.* Azorius *p. 1. lib. 5. c. 11. q. 13.* Sotus in *4. dist. 18. q. 4. art. 2.* & Villalobos in *sum. to. 2. tr. 2. dub. 33. n. 1.* vbi sic asserit: *Los forasteros vagos, que son los que no tienen casa, ni lugar en parte ninguna, estos estan obligados à las leyes, y costumbres del lugar por donde pasan, aunque sea de passo; porque como estos tales no tienen domicilio en ninguna parte seguro donde quiera, que allegan le adquieren, y de otra manera diriamos, que no tienen obligacion à leyes, ni costumbres de lugar alguno.* Dicendum est igitur, vagos teneri obseruare leges oppidi, in quo reperiuntur; quia cum nullum peculiare domicilium habeant, illud quoad omnia acquirunt, vbi cumque reperiuntur; aliàs viderentur exempti ab omnibus statutis, & consuetudinibus, quod dicere absurdum videtur.

Non reticeam tamen contrarium docere Gregorium Sayrum in *Clauis Regia lib. 3. c. 4. n. 8.* & Leonardum Lessium *li. 4. cap. 2. dub. 7. n. 49.* vbi ita ait: *Hæc sententia est probabilis, eaque non solum de peregrinis, qui alibi fixum domicilium habent, sed etiam de vagis, qui nusquam firmam sedem obtinent, intelligi potest; nam eadem ratio in illis locum habet, nimirum quia non sunt incolæ, aut inhabitantes; & Doctores generaliter loquuntur, nec distinguunt hoc loco inter peregrinos & vagos; sed volunt omnes alienigenas, qui veniunt animo non manendi, non teneri.* Ita Paludanus, Antoninus, Syluester, & Medina. Nec obstat, quod possint percipere Sacramenta vbi cumque inueniantur, quia illud est priuilegium, non obligatio: ad nullam enim in particulari astringuntur paraciam, nisi per maiorem anni partem aliquo loco consistere decreuerint. Neque absurdum videri debet, eum qui numquam sistit, nullis statutis particularium locorum teneri. Ita Lessius: & post illum, docet etiam nouissimè hanc sententiam Ioannes Sancius in *Selectis disp. 54. nu. 34.* & Paulus Layman in *Theol. Moral. tr. 4. c. 12. n. 6.* vnde apparet hanc opinionem satis probabilem esse.

RESOL. XVII. *An lex purè pœnalis in materia graui obliget in conscientia?*

Affirmatiuè respondet Malderus in *p. 2. qu. 69. art. 4. membr. 3.* Suarez de *legib. lib. 3. c. 26. & lib. 5.*

c. 3. Salonius in *2. 2. to. 2. q. 77. art. 2. contr. 8.* Salas de *legib. disp. 10. sect. 5. & disp. 15. sect. 1. n. 13.* Azor. & Filiucius *vbi inf.* Lessius *li. 2. c. 33. dub. 8. nu. 59.* Medina in *p. 2. q. 96. art. 4. dub. 3.* Aragonitis in *2. 2. q. 62. ar. 3.* Duardus in *Bulla Cane li. 3. §. 8. qu. 2. nu. 32.* Io. Valerius in *differ. vtriusque fori, ver. lex, differ. 7. n. 3.* & alij communiter, quia pœna supponit culpam, & lex continens præceptum obligat in conscientia, quia continet præceptum. Deinde si hæc sententia non esset vera, ferè tota vis humanarum legum periret; nam magna pars legum fertur sub tali forma: & tandem quando in re alioqui non præcepta, nec prohibita, legislator non vult ad culpam obligare, solet id exprimere in ipsa lege. Ergo, &c.

Hæc sententia videtur sustinenda. Sed his non obstantibus, contrariam sententiam docet Nauarrus in *Manuali, c. 23. num. 55.* quem postea ex neoterici sequitur Miranda in *Man. Pral. tom. 2. q. 25. art. 18. concl. 2.* Nicodemus de Florentia in *spec. Confess. c. 53.* Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 2. dub. 22. nu. 2.* & Reginaldus in *praxi, tom. 1. li. 15. cap. 6. sect. 5. nu. 50.* quia in dubio benignior interpretatio facienda est, & lex explicari debet de minori pœna, *c. in panis 49. de regulis iuris in 6.* Item qui ex duobus propositis alterum tantum affirmat, alterum negare videtur, ex *leg. cum Prator, ff. de iud. c. nonne, de presumpt.* Ergo legislator, qui ad pœnam temporalem & æternam potest obligare, si solius temporalis meminit, non videtur intendisse obligare ad æternam. Deinde Reges & Principes, siue sæculares indices numquam expresseerunt neque interpretati sunt in suis legibus pœnalibus mentem & intentionem suam esse, vel fuisse, per ipsas obligare sibi subditos ad culpam; neque cōsuetudo ipsa id vniquam fuit interpretata, nisi simul cum eis, seu ipsarum aliqua, lex diuina, naturalis, aut Euangelica, aut constitutio canonica, ex qua id ipsum colligeretur. Signum igitur est, consuetudine ipsa supradictas leges interpretantè, quod per eas homines non obligentur ad culpam, sed tantum ad pœnam in eisdem appositam; & tandem lex, vt obliget, necesse est vt obliget ad culpam: hucusque non est vsu receptum. Ergo, &c.

Et ideo hanc sententiam probabilem puto, & illam etiam probabilem vocauit Valentia *tom. 2. disp. 7. qu. 5. punct. 6.* Azorius *p. 1. li. 5. cap. 6. q. 4.* & Filiucius *to. 2. tract. 21. c. 11. n. 420.* Vnde valde miror Sotum de *iust. li. 1. q. 6. art. 5.* hanc opinionem vocare errorem vulgi, putantis cum sua pœna licere cuilibet legem transgredi. Nam dicere legem pœnalem non obligare in conscientia, vulgi error non est; sed opinio doctorum virorum, & probabilis etiam ex mente illorum, qui contrariam sententiam docent, vt diximus. Sed quia ex probabilitate huius opinionis, oriuntur resolutiones multorum casuum, de duobus faciam hic tantum mentionem, quia de ipsis sæpius interrogatus fui.

RESOL. XVIII. *An pragmatica, que in hoc Regno prohibet ferre scopetum, vulgò dictum Scopettoni, sub pœna capitis, obliget sub reatu peccati mortalis? Quod est querere; An lex prohibens aliquid sub pœna mortis, mutilationis, perpetui carceris, damnationis*

tionis ad trivemes, confiscationis bonorum, aut amissionis multorum bonorum, obliget sub mortali?

Communis, & probabilior sententia affirmat. Et ita docet Lorca in p. 2. tom. 2. disp. 22. de legib. reg. 2. Comit. in resp. mor. l. 4. q. 17. nu. 8. Sanchez in sum. tom. 2. l. 6. c. 4. n. 64. Vasquez in p. 2. tom. 2. q. 96. art. 4. disp. 159. c. 3. n. 23. Azor. p. 1. l. 5. c. 6. q. 5. Suarez de leg. l. 3. c. 26. n. 4. Salas etiam de leg. disp. 10. sect. 9. n. 67. & alij apud Sanchez vbi sup.

At contrariam opinionem docet Nauarrus in Man. n. 55. & 56. & ex neotericis Soc. Iesv Valerus Reginaldus in praxi tom. 1. li. 15. c. 6. sect. 5. num. 50. & seq. vbi probat hanc sententiam ex principio in superiori resolutione posito, nempe legem pœnalem non obligare ad culpam. Sed dices; mortale est obicere se probabili periculo vitæ: sed qui transgreditur legem imponentem supplicium mortis, exponit se tali periculo: ergo peccat mortaliter. Respondetur esse peccatum mortale exponere se periculo mortis, quia violatur quintum Decalogi præceptum; sed transgredi legem, quæ mortis pœnam imponit, non est de se tali periculo se exponere, quia potest quis tanta cautela talem legem violare, vt non incurrat in probabile periculum pœnæ. Dicendum est igitur, ex pœna capitis, mutilationis, &c. quam lex humana imponit, non duci argumentum sufficiens ad ostendendum in dubio obligationem illius esse ad peccatum mortale; nisi aliunde constet ex aliquo certo signo legislatores voluisse eiusmodi legem pœnalem obligare subditos, non modò ad illam pœnam subeundam, sed etiam ad reatum peccati mortalis. Hæc omnia Reginaldus. Quare Philarchus de officio Sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 3. cap. 2. dicto 4. negavit, ex pœna capitis colligi obligationem legis civilis sub reatu culpæ mortalis. Sed ex ista probabili opinione, quòd lex pœnalis non obliget in conscientia, pendet etiam decisio alterius casus, de quo etiam sæpius interrogatus fui.

RESOL. XIX. An fraudantes vectigalia iusta peccent, & teneantur ad restitutionem?

Communis sententia Doctorum, & rectè quidem, est affirmatiua: & sic docet Ortiz in sum. c. 3. n. 4. Homobon. de Exam. Eccles. p. 1. tract. 7. cap. 29. q. 120. Vegha in sum. p. 1. c. 15. cas. 13. Rodriquez in sum. p. 2. c. 76. nu. 3. Gratius p. 1. lib. 2. c. 125. nu. 93. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 1. c. 15. §. 6. nu. 18. Megala in p. 2. lib. 2. c. 17. num. 130. Molfesius in sum. tom. 2. tr. 12. c. 22. num. 126. Salas de legib. disp. 15. sect. 16. n. 116. Ledesma in sum. tom. 2. tract. 7. c. ult. concl. 25. Suarez de legib. lib. 5. c. 18. nu. 6. Gutierrez tract. de gabel. qu. 3. n. 23. & 24. Nauarra de restit. lib. 3. c. 1. num. 266. Sanchez in sum. tom. 2. lib. 6. c. 4. nu. 52. Vasquez, Lessius, & alij vbi sup. asserentes, vectigalia ita deberi in conscientia, vt lethaliter peccent ea defraudantes in materia notabili, quæ sufficiat ad furtum mortale. Et ratio est apertissima; nā sicut Princeps Reipublicæ debet curam & vigilantiam; ita Respublica debet Principi congruum dignitati subsidium; & eo, qui vectigalia defraudat, Principi iustum stipendium defraudat: peccat igitur, & tenetur ad

restitutionem. Secundò, talis defraudatio vectigalium tendit in præiudicium euentium talia tributa. Ergo, &c.

Hæc opinio videtur sustinenda. Sed contrariam non esse improbabilem, putauit Lessius lib. 2. c. 33. dub. 8. nu. 55. & Bonacina de contract. disp. 2. q. 9. punct. 1. n. 3. nam affirmatiuam sententiam, quam ipsi tenent, vocant tantum probabiliorē. Ergo secundum Lessium & Bonacinam, negatiua sententia est probabilis; & illam absolutè docent Angelus in ver. pedagium, nu. 6. Nauarrus in Man. c. 17. n. 200. & c. 23. n. 54. Beia in respons. p. 1. cas. 13. Duardus in comm. Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. q. 12. n. 9. vbi latissimè fundat hanc sententiam, & respondet ad argumenta contraria. Et ratio est, quia probabilis est illa opinio, vt supra notauimus, quæ asserit leges humanas purè pœnales non obligare in conscientia: sed tributa, & vectigalia sunt veluti leges humanæ pœnam imponentes: ergo non obligant in conscientia.

Ad primum argumentum contrariæ sententiæ, respondet Beia, & Duardus, quòd licet de iure naturali debeantur Principibus tributa, tamen fraudantes dicta vectigalia non intendunt legi naturali contrauenire, sed cum tractetur de lege purè pœnali, eorum arbitrio committitur, an velint soluere, vel tributa fraudare, & sic exponere se periculo luendæ pœnæ cum notabili Principis emolumento.

Ad secundum respondetur, quòd imputandum est euentibus prædictas gabellas, si fraudentur, si nō inuigilent; nam sub tali conditione illas emunt; & si cum alio amittunt, cum alio lucrantur propter pœnam contrauentionis. Hæc supra citati auctores. Vnde Emanuel Sà Societ. Iesv ver. gabella, n. 6. asserit, defraudantes vectigalia non esse à Confessariis vrgendos ad restitutionem; quod etiam docuit Episcopus Malderus in 2. 2. tra. 5. c. 6. dub. 15. in casu, quo pœnitentes nollent restituere; nam sequendo hanc opinionem probabilem, possunt licitè à Confessariis absolui.

RESOL. XX. An lex pœnalis mixta obliget sub reatu peccati mortalis?

Dixi, lex pœnalis mixta, quando v.g. lex aliquid fieri iubet, aut prohibet, & deinde pœnam transgressoribus imponit. Vt si lex dicat, iubemus, vel prohibemus, ne quis arma portet sub pœna tali: nam si lex nihil præciperet, aut interdiceret, sed solum pœnam aliquid facientibus irrogaret; vt si diceret, Qui arma portauerit, subeat talem pœnam; hæc lex esset purè pœnalis; de qua iam supra dictum est. Hoc supposito, affirmatiuè respondeo ad propositam quæstionem cum Becano in sum. Theol. p. 2. tr. 3. c. 7. q. 2. num. 4. Granado in p. 2. contr. 7. tr. 3. p. 1. disp. 4. sect. 2. nu. 7. Maldero in p. 2. q. 96. art. 4. memb. 2. Sanchez in sum. tom. 2. lib. 6. c. 4. nu. 60. Vasquez in p. 2. tom. 2. disp. 159. c. 2. & 3. & à fortiori cum DD. citatis, qui absolutè docent, omnem legem pœnalem obligare in conscientia.

Non desunt tamen Doctores, qui contrariam sententiam affirmant, nempe omnes leges pœnales, siue purè pœnales sint, siue mixtæ, non obliga-

re in conscientia, Sed ponam hinc verba Villalob. in sum. tom. 1. tr. 2. dub. 22. n. 6. ita asserentis: *Las leyes humanas civiles mixtas, que son las que no solo ponen pena, sino tambien prohiben, que no se haga tal cosa, d mandan que se haga, obligan a culpa, lo contrario desta conclusion tiene Nauarro, Gomez, Iuan Andreas, Mattheo Metesila, Sceuola, Decio, y otros: y esta sententia me parece muy probable, y por que fauorece a las animas, y la tiene tantos hombres doctos, se puede muy bien seguir en practica, y dize Azor. p. 1. lib. 5. cap. 6. q. 5. que el que sequiere esta opinion, non est omnino condemnandus.* Ita Villalob. & ideo etiam hanc sententiam probabilem vocauit Filliuc. tom. 2. tra. 21. c. 11. nu. 418. & 420. & illam ex eademmet Societ. IESV cum Nauarr. amplectitur Gregor. de Valent. tom. 2. disp. 7. q. 5. punct. 6. §. 3. in 6. signo, ver. accedit, quod Henricus.

Dicendum est igitur esse opinionem probabilem illam, quæ asserit omnem legem pœnalē, siue purē pœnalem, siue mixtam, non obligare in conscientia. Notandum est etiam cum Valentia & aliis, quod cum legislatores Ecclesiastici possint, & soleant comminari spiritualem pœnam, quando in conscientia obligare volunt, si tantum pœnam temporalem statuunt, indicium esse videtur, quod ad eam tantum obligare velint, præsertim cum odia sint restringenda. Et ex his Confessarij possunt in multis casibus occurrētibus, quam plures scrupulos tollere, prout prudētia illis dictabit.

RESOL. XXI. *An lex pœnalis Ecclesiastica, puta excommunicationis, suspensionis, interdicti, & irregularitatis obliget sub mortali?*

Affirmatiuē respōdent communiter DD. Sed contrarium docet Valent. tom. 2. disp. 7. q. 5. punct. 9. §. 13. in 4. sign. ita asserens: Signum est, quod leges Ecclesiasticæ obligent sub mortali, quando subiūgitur pœna excommunicationis maioris latæ sententiæ. Non est autem eadem ratio, si subiūgatur pœna suspensionis, vel interdicti, vel irregularitatis; quoniam hæc possunt etiam incurri propter peccatum veniale, imò irregularitas incurritur interdum absque villo peccato. Quamquā has etiam pœnas Medina non satis, vt apparet, consideratē dixit esse indicium obligationis sub mortali. Ita Valētia, & post illum doctissimus Salonius in 2. 2. tom. 2. q. 77. art. 1. contr. 8. n. 8. Et quoad pœnā suspensionis, idem docuit Azorius p. 1. lib. 5. c. 6. q. 5. & quoad pœnam irregularitatis, Sayrus in Clau Regia lib. 3. c. 7. n. 25.

Notandum est etiam, Valentiam docere, tunc legem sub pœna excommunicationis obligare ad culpam mortalem, quando excommunicatio est latæ sententiæ; non autem si excommunicatio sit comminatoria; & citat Nauarrum, Castrum, & Caietanum. Et hæc sententia probabilis est, secundum Salonium: nam contrariam, quam ipse & alij communiter tenent, vocat tantum probabiliorē; sed an talis reuera sit, iudicent viri docti, quia mihi non placet.

RESOL. XXII. *An decretum Cardinalium editum contra Religiosos accedentes ad loquendum cum Monialibus, obliget ad peccatum mortale?*

Vbi tale decretum est in vfu, obligare ad peccatum mortale docet noster Duard. in Bull. Cœn. l. 3. §. 8. q. 2. num. 45. Bonacina tract. de clausura, q. 3. punct. 4. num. 4. Perrinus in Priuil. Minimor. tom. 2. constit. 6. Pij V. §. 10. num. 36. & Salas in p. 2. disp. 15. sectio. 1. conclus. 2. nu. 16. vbi ita ait: Decretum Cardinalium editum contra Religiosos accedentes ad Monasteria Monialium, vbi est in vfu, obligat ad mortale, quia ponit pœnam priuationis officij, vocisq; actiue & passiue. Sed non defuere contrarium probabiliter sentientes, quia dictum decretum cum sit lex pœnalis, ex probabili Doctorum sententia, assererant non obligare ad culpam mortalem. Vnde Illustrissimi Domini Cardinales vt tollerent omnem difficultatem, declararunt sub die 1. Iulij 1606. supradictum decretum obligare etiam ad peccatum mortale, quorum verba inuenies apud Duardum vbi sup. n. 47. quæ ista sunt: *Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium negotiis Regularium præposita, censuit & declarauit Regulares accedentes ad Monasteria Monialium contra formam Decreti, quo huiusmodi accessus per Sacram Congregationem prohibetur, vltra pœnas priuationis officiorum, & vocis actiue & passiue, incurrere etiam pœnam peccati mortalis.* Ita Sacra Congregatio.

RESOL. XXIII. *An lex pœnalis ipso facto pœnam inferens, obliget non solum in conscientia, sed etiam vt delinquens teneatur illam pœnam persolvere ante iudicis sententiam?*

Suppono duplicem esse pœnam; vnā, quæ aliquam actiuam hominis executionem requirit; alterā, quæ non requirit talem executionem, sed in sola passione, vel priuatione consistit, qualis est pœna inhabilitatis, excommunicationis, priuationis vocis actiue, &c. Hoc supposito dico, reum non teneri ante sententiam declaratoriam soluere pœnam, quæ non potest mandari executioni absque homine, nisi clarē appareat talem esse legislatoris intentionem, vt velit reum pœnam illam subire ante iudicis sententiam. Ita communiter Doctores, Layman in Theol. Mor. tract. 4. c. 15. n. 3. & alij penes ipsum, cum Maldero in p. 2. qu. 96. art. 4. membr. 4. Ex quibus resoluam multos casus: sed quia non sunt ita in praxi occurrentes, paucos de illis tantum attingam, qui sæpius occurrere solent.

Idē quæro, an qui est causa ne quis condemnatur ad pœnam iustam impositam a lege, teneatur pœnam restituere ei cui esset applicanda. Vt si fiscus non accuset, vel si iudex non condemnet ad pœnam lege præscriptam; si custodes siluarum, ciuitatum non manifestent crimina, propter quæ esset imponenda pœna pecuniaria; si testis, vel reus iuridicē interrogatus crimē neget, ex cuius manifestatione condemnaretur ad multam pecuniariam, &c. Respondeo negatiuē. Et ita docet Granado in p. 2. contr. 7. tr. 3. p. 1. disp. 13. sect. 2. numer. 8. Valquez in p. 2. tom. 2. disp. 168. cap. 4. n. 30. Salas de legib. disp. 13. sect. 8. n. 105. & Lessius l. 2. cap. 13. dub. 10. nu. 72. & 73. Emanuel Sà ver. restitut. num. 46. & ver. pœna, nu. 14. & alij penes ipsos, quia pœna non debetur ante iudicis condemnationem: quæ quidem opinio

nio est multum notanda; nam ex illa excusabuntur non pauci ab onere restitutionis; ita ut dixi, non desint viri docti, qui contrariam sententiam amplexi sunt, & onus restitutionis supradictis imponunt. Sed nostra opinio probabilis est, & tuta in praxi. Notandum est tamen, supradictam doctrinam non procedere in pœnis, quæ in testamentis apponuntur; & sic femina, cui relictum est legatū si castè viuat, non potest legatum recipere si vitam turpiter traducat; nam huiusmodi pœnæ potius dicuntur legata conditionalia, quàm pœnæ. Ita Doctores citati.

Secundò quæro an pœna conuentionalis apposta in aliquo contractu, sit ante Iudicis sententiā soluenda? Negatiuè respondeo cum Lessio lib. 2. c. 20. dub. 15. nu. 236. Sanchez de matr. tom. 1. lib. 1. c. 24. n. 4. Vasquez in p. 2. to. 2. disp. 173. c. 1. nu. 2. & 3. & alij apud ipsos, quidquid in contrarium asserat Molina to. 2. tr. 2. disp. 317. num. 3. Reginaldus tom. 2. lib. 25. c. 12. n. 228. Rebellius p. 2. lib. 8. q. 9. n. 6. & alij.

RESOL. XXIV. An qui per legem pœnalem priuatur ipso facto voce actiua & passiua, teneatur in conscientia hanc pœnam subire ante Iudicis condemnationem?

Affirmatiuè respondent Salas de legib. disp. 15. sect. 2. n. 29. Vasquez in p. 2. disp. 168. c. 2. nu. 12. Becanus in sum. Theol. p. 2. tract. 3. c. 7. q. 3. concl. 1. nu. 5. Suarez de legib. lib. 5. c. 9. n. 5. Villalobos in sum. tom. 1. tr. 2. dub. 25. n. 4. vbi sic asserit: La pena de priuacion de voz actiua y passiua, qual es la inhabilidad para dar el voto en la eleccion, o para poder ser eligido, quando la ley lo declara sufficientemente obliga en conciencia, antes de la sententia del Iues. Asi lo dicen todos los Doctores, y insiere se claramente de lo dicho, que corre aqui la misma razon, que en las censuras, solo hallo, que Soto lib. 1. de iust. q. 6. art. 6. & lib. 4. q. 6. art. 3. tiene lo contrario, hablando de la voz actiua, y inhabilidad para dar el voto, y haze diferencia entre las demas penas priuatiuas, y esta, porque en las demas solo priuan de los bienes comunes, y esta priua de los propios. Mas esto ya queda impugnado, y el derecho de elegir tan poco es cosa propria, sino comun de la Iglesia, o vniuersidad, y asi como por la descomunion queda vno priuado para poder elegir, por sola la ley tambien quedara inhabil para votar en la cathedra por los estatutos, y no hallo Doctores ningunos, que en esto figan Soto. Ita ille.

Sed fallitur, asserendo Sotum neminem fuisse secutum, nam eius sententiam amplexi sunt aliqui, & inter alios ex Societ. Iesv Granado in p. 2. contr. 7. tr. 3. p. 1. disp. 13. sect. 2. nu. 15. Ledesma 2. 4. q. 19. a. 2. Sola in expl. Bullæ Clem. 8. de largit. mun. §. 9. Molina de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 96. nu. 8. vbi ita ait: Idem dicendum est, quando quis ipso iure ob crimen aliquod priuatus est iure eligendi, aut iure suffragiū ferendi, ut scholastici ob ambitum in cathedris; nisi enim sententia sequatur, eligere possunt, suffragiumque ferre, idque habet consuetudo Vniuersitatum, ut affirmat Sotus. Ita Molina: & Episcopus Antuerpiensis Ioannes Malderus in par. 2. q. 96. art. 4. membr. 4. fol. mihi 401. col. 1. loquens de hac questione, ita asserit: Probabiliter quidam dicunt, suffragio actiuo neminem priuari per legem pœnalem ante sententiam iudicis, ne omnes electiones reddantur incerte, secus de suffragio passi-

Pars I.

uo. Sic ille. Et ideo etiam hanc sententiam, quoad vocem actiuam, docuit nouissimè Castellinus in tract. de Elect. can. Prel. 1. §. 6. n. 20. & alij penes ipsum. Vide etiam Layman in Theol. Mor. tract. 4. c. 15. n. 5. & Sanchez de Matr. lib. 9. disp. 30. n. 2.

Et notandum est etiam, stādo in prima opinione, cum qui in priuationem vocis actiue & passiuæ incidit, non teneri priuare se voce actiua vel passiuā, quoties hoc nequit facere sine infamia, etiam si in lege habeatur delinquentem incurrere in talem pœnam, non expectata vlla sententia. Et ita docet Bonacina de legib. disp. 1. q. 1. punct. 7. n. 10. & alij. Et ratio est, quia ius ad propriam famam conseruandam, præponderat iuri humano indicenti v.g. priuationem officij, beneficij, vocis actiue, &c. tenetur tamen in tali casu delinquens diligenter inquirere dispensationem.

RESOL. XXV. An quando dubitatur an lex obliget ad mortale, vel ad veniale, iudicandum sit obligare sub mortali?

Affirmatiuè respondet Layman in Theol. Mor. tr. 4. c. 3. n. 6. Salas de legibus, disp. 10. sect. 2. num. 12. in fin. Valentia tom. 2. disp. 7. q. 5. punct. 6. §. 3. Sayrus in Clau Regia lib. 3. c. 7. n. 29. & alij.

Sed ego puto cū Nauarro in Manuali, c. 23. n. 50. & aliis, probabiliter sustineri posse obligare tantum sub veniali, si dubitetur omnibus benè perpensis, an lex obliget sub mortali; quia in dubio melior est conditio possidentis suam libertatem. Et ideo probabilem puto opinionē Molinæ to. 3. disp. 674. n. 6. & 7. Aragonij in 2. 2. q. 62. art. 3. Caietani, Saloni, & aliorum asserentium, quod quādo quis dubitat de iustitia alicuius tributi, non tenetur illud soluere: quia melior est conditio possidentis: licet Lessius lib. 2. c. 37. dub. 8. nu. 64. Salas de legibus, disp. 15. sect. 1. n. 110. & alij contrarium asserant.

RESOL. XXVI. An lex pœnalis ex identitate rationis sit extendenda ad alios casus?

Affirmatiuè videtur respondendum, maximè si in ea sit ratio illa expressa, & si lex illa sit lata in animæ fauorem ad vitanda peccata. Et ita ex multis notauit Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 42. nu. 4. & ex parte Sæ verb. lex, n. 9. & alij.

Sed contrariam sententiam sustinendam esse puto, quam docet Salas de legibus, tr. 14. disp. 21. sect. 13. n. 29. in fine, Portel in addit. ad dub. Regul. ver. lex, nu. 13. vbi sic asserit: Iuxta communioem sententiam numquam pœnam vnus legis, & vnus casus esse extendendam ad casum alium, etiam si in hoc secundo casu concurrat eadē ratio, vel maior ratio, seu maior malitia ipsius actus. Ita ille: & ita etiam docet Io. Valerius in different. vtriusque fori, verb. lex, differ. 5. n. 2. Bonacina de leg. disp. 1. q. 1. punct. 8. num. 23. qui citat Sayrum, & Suarez, & alij.

Vnde ex his apparet, quod ante Bullam Gregorij XV. si Confessarius sollicitasset puerum, non erat denuntiandus; quia Bullæ aliorum Pontificum erant latæ contra sollicitantes feminas. Item Bulla Gregorij XIII. contra clericos sodomitas, non extenditur contra clericum abutentem femina in vase præpostero. Limitatur hæc sententi-

R

tenti

tentia à Bonacina & Valero in correlatiuis, & idè in casum referuatum sodomie incurrit tam agens, quàm patiens.

RESOL. XXVII. *Vtrum lex fundata in presumptione obliget in conscientia, si præsumptio in aliquo casu particulari deficiat?*

Respondeo negatiuè cū Homobono de Exam. Eccles. p. 1. tract. 5. c. 8. q. 53. & præter Doctores, quos ipse citat, sequitur etiam hanc sententiam Io. Valerus in differ. vtriusque fori, ver. lex, differ. 12. num. 1. Layman in Theol. mor. tract. 4. c. 21. n. 4. Fernandez in Exam. Theol. Moral. p. 2. cap. 4. §. 3. nu. 4. Megala in 2. 2. lib. 2. c. 7. q. 2. n. 55. quidquid aliqui asserant. Et hanc sententiam probabilem in foro conscientie putant etiam auctores qui contrariam docent: & ita Becanus in sum. Theol. mor. p. 2. tract. 3. cap. 6. q. 9. concl. 4. n. 5. sic asserit: Tamen si leges humanæ, quæ irritant contractum, fundentur in præsumptione, tamen validæ sunt, & obligant in vtroque foro, tam interno quàm externo, etiam si contingat præsumptionem in aliquo casu falsam esse. Hæc conclusio est certa in foro externo, dubia in interno; nam multi probabiliter contrarium tenent. Ita Becanus.

Cum igitur hæc sententia sit probabilis, dicendum est contra Reginaldum 10. 2. lib. 25. c. 52. n. 627. & Molinam tom. 1. tract. 2. disp. 217. num. 12. & alios, quod heres, qui non cōfecit inuentarium, non teneatur in foro conscientie soluere legata, vel debita defuncti, si legata & debita excedant vires hereditatis. Et ita docet Salonijs in 2. 2. q. 77. art. 3. dub. 10. Sanchez in sum. lib. 4. cap. 15. num. 37. Sayrus in Clau. Regia lib. 3. c. 7. n. 7. Suarez de legib. lib. 3. c. 23. n. 9. Syluester ver. lex, q. 9. Angelus eodem ver. Nauarra de restit. lib. 3. c. 4. dub. 9. n. 137.

Item Decretum Concilij Tridentini sess. 25. c. 19. denegans audientiam professis, qui trāfacto quinquennio reclamare volunt, allegantes nullam fuisse professionem, cū innitatur præsumptioni ratificationis inductæ per illud quinquennium prioris irritæ professionis, veram in foro conscientie obligationem non inducit: sicut etiam Bulla Sixti V. quoad annulationem professionis ob illum iuris defectum, quod de professi vita & moribus inquisitio non sit antea facta, ipsi præsumptioni innititur: ita vt in foro interiori non liget, si ex parte rei nullum subit vitium. Et ita tenet Sanchez de matr. tom. 2. lib. 7. disp. 37. num. 9. Gratianus in discept. forens. c. 413. Rodriquez qq. regul. quæst. 54. art. 4. Beia part. 4. cas. 18.

Item prohibitio Clementis VIII. in Bull. de largit. muner. processit ex præsumpta causa ambitionis; vnde si ea cesset, cessabit etiam illa prohibitio in foro conscientie. Valerus in differ. vtriusque fori, ver. muner. differ. 1. nu. 82. & Bulla Sixti V. quia fundatur in præsumptione, vt chiromantici, &c. habeant pactum cum dæmone: si aliquis certò sciat tales pactum vllum cum dæmone non habere, non tenetur denuntiare, vt notat idem Valerus verb. hæresis, differ. 1. n. 4. & post illum Riccius p. 3. decis. 278. nu. 6.

Hinc etiam docent, heredem ex testamento minus solemni, si ei constet euidenter, vt facillè po-

test constare, nullam vim, nullam fraudem, nullumve alium defectum naturalem in illo contingisse, posse accipere sibi, ac retinere bona testatoris. Ita Sayrus in Clau. Regia lib. 3. c. 7. n. 9. Syluester ver. hereditas, 3. q. 7. Medina C. de restit. q. 23. & alij.

Hæc omnia probabiliter dicta sunt. Nam scio aliquos contrarium docere, & quamdam distinctionem facere de duplici præsumptione, quam præsumat legislator. Sed ad maiorem huius quæstionis dilucidationem, ponam hic subsequenter dubitationem.

RESOL. XXVIII. *Vtrum quando cessat finis adequatus legis in aliquo casu particulari, cesset obligatio legis?*

Rem difficillimam explanandam aggredior, quia pro negatiua sententia stant fere omnes Doctores, & ita docet Layman in Theol. mor. lib. 1. tr. 4. c. 21. n. 3. Valq. in p. 2. 10. 2. disp. 163. c. 3. nu. 19. & Opusc. de test. c. 1. dub. 1. num. 4. & Opusc. de reddit. c. 2. §. 2. dub. 14. nu. 5. Suarez de legib. lib. 6. c. 7. lib. 3. c. 23. lib. 5. cap. 25. Salas etiam de legib. tract. 14. disp. 10. sect. 4. n. 19. disp. 5. sect. 7. n. 14. & tr. de censuris, dub. 8. n. 16. Molina tom. 1. disp. 81. ad 3. arg. secunda sentent. in fi. Reginaldus 10. 1. lib. 13. c. 18. q. 3. n. 180. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 15. n. 37. & de matr. 10. 1. lib. 3. disp. 3. nu. 7. & 9. Rebellius p. 2. lib. 11. q. 13. nu. 7. Coninch de Sacram. disp. 7. dub. 9. n. 86. & disp. 14. dub. 14. n. 144. Becanus in sum. Theol. p. 2. tr. 3. cap. 6. concl. 4. n. 5. in fi. Villalob. in sum. tom. 1. tr. 2. dub. 36. nu. 6. Miranda in man. Prælat. 10. 2. q. 25. art. 23. concl. 2. Sotus de iust. lib. 1. q. 6. art. 2. Lorca in p. 2. 10. 2. disp. 26. de legib. Aragonius in 2. 2. q. 62. art. 4. de dominio. Medina in p. 2. q. 98. art. 6. Anguianus de legib. lib. 1. contr. 3. Salonijs in 2. 2. 10. 1. q. 5. art. 4. concl. 3. ad 1. arg. de domin. Felicianus de censib. 10. 2. lib. 1. c. 8. n. 6. Sarmiento select. inter. lib. 3. c. 12. n. 8. Couarruu. in 2. p. decr. c. 6. §. 9. nu. 8. Malderus in p. 2. q. 96. art. 5. & 6. Sayrus in Clau. Regia lib. 3. c. 2. n. 6. & c. 7. nu. 11. in fi. & n. 13. in fi. Bonac. de legib. disp. 10. q. 2. punct. 8. §. incidens, n. 13. & de rest. disp. 3. q. 1. punct. 3. n. 2. Naldus in sum. ver. lex. n. 3. Pontius tr. de impedim. matr. causa 31. q. 2. §. 5. Pitigianus in 4. sent. tom. 2. disp. 15. q. 2. art. 3. Portel in addit. ad dub. reg. ver. lex. num. 4. Moneta de commut. vlt. volunt. cap. 4. q. 5. concl. 2. n. 150. Vegha in sum. tom. 2. c. 23. cas. 13. Pontius de matr. lib. 5. c. 5. n. 7. & 8. & alij. Afferunt hi Doctores, vt obligatio legis cesset, requiri vt eius ratio & finis adæquatus cesset in communi, & vniuersaliter; & non sufficit, quod cesset in casu particulari, quia lex conditur propter bonum commune. Ergo licet in casu particulari cesset, retinebit adhuc vim obligandi.

Sed vt verum fatear, ego numquam potui intelligere hanc distinctionem, nempe legem tunc non obligare, quando finis eius cessat in generali, secus autem in particulari. Nam vt bene obseruat Scaccia tract. de commer. §. 1. q. 1. nu. 511. quando lex cessat in sua generalitate, tunc lex non solum cessaret in vno, sed etiam cessaret in omnibus, sicque illa lex reduceretur ad non legem: quasi tunc esset correctæ ratio legis, & sic ipsa lex. Itaque dicendum est, quod si in aliquo particulari casu cessat finis adæquatus, & totalis, & ratio legis, cessabit quoque eius obligatio. Et ita docet Nauarrus 10. 4. commet. in rubr. de iudicijs, n. 74. Mexia in prag. taxæ panis, concl. 2.

concl. 2. à nu. 29. vsque ad n. 36. Henriquez lib. 11. c. 17. n. 2. in gloss. litt. O. & lib. 10. cap. 15. num. 8. in gloss. litt. R. Comitolus in resp. mor. lib. 7. q. 1. nu. 10. Abbas in cap. quia in insulis, de Regularib. Angelus ver. lex. n. 4. cas. 7. Sola in Bull. Clement. VIII. de largit. muner. fundam. 3. Si ver. lex. n. 1. & ver. ludus. nu. 1. Megala in 2. 2. lib. 2. c. 7. q. 2. num. 55. Granado in p. 2. contr. 7. tract. 3. par. 1. disp. 15. sect. 2. vbi diffusè, & ad partes probat, & docet hanc sententiam. Et ratio est, quia valet argumentum de toto ad partem: sed quādo ratio legis cessat in totum, cessat etiam lex: ergo quando ratio legis cessat in partem, in partem etiam cessabit lex, ex auctoritate legis quæ de tota. ff. de rei vendit. & idē ita pro hac sententia, argumentatur Granado vbi sup. sic asserens: Cū ratio adæquata legis cessat in generali, seu comparatiuè, respectu omnium personarum, ac temporum, cessat in generali obligatio legis. Ergo cū ratio adæquata legis cessat in aliquo casu speciali, seu cōparatione alicuius personæ & temporis, cessabit obligatio legis in particulari. Probat consequentia, quia ita se habet lex in vniuersali ad rationem acceptam in generali, sicut lex in particulari ad rationem acceptam in casu speciali. Sed quādo ratio legis cessat cōparatione omnium, cessat obligatio legis respectu omnium. Ergo quando cessat cōparatione vnius, cessabit obligatio legis cōparatione illius. Deinde lex non solum obligat omnes in generali, sed singulos in speciali. Ergo sicut deficiente ratione apud omnes, manent omnes deobligati: ita deficiente apud vnum, manebit vnus deobligatus.

Ad argumentum verò in contrarium, quod suprà positum est, respondeo; quòd licet leges condantur propter bonum cōmune, adhuc eas obligare etiam singulos subditos in particulari, & in singulis habere vim eam rationem, propter quam conduntur. Ergo quando in aliquo particulari cessat, cessabit quoque legum obligatio. Et ex ista resolutione Confessarij, & responsores casuum conscientia, poterunt multos scrupulos & difficultates tollere in praxi quotidie.

RESOL. XXIX. An declarationes Illustrissimorum Cardinalium habeant vim legis

Affirmatiuam sententiam docent aliqui, & ita asserunt, quòd dictæ declarationes non solum habendæ sunt vt probabiles & doctrinales, sed etiam vt auctoritatiuæ, & necessariæ, tamquam si ab ipso Papa editæ fuissent; ita vt habeant vim obligandi in vtroque foro nō solum pro illis personis, ad quarū instantiam fiunt, seu in illo casu speciali cui Congregatio respondet, sed vt leges generales in similibus omnibus. Et ita tenet Salas de legib. tr. 14. disp. 21. sect. 12. Cochier tract. de permuta. benefic. p. 2. c. 30. Zipæus in anal. iur. can. Epist. ad Lector. Leon. tr. de iubil. p. 2. q. 5. n. 207. Bellochius de cas. reseru. p. 1. q. 2. n. 82. Rodriquez qq. regul. tom. 1. q. 11. art. 1. & 2. Gambarupta de cas. reseru. c. 3. nu. 6. Lazarius tractat. de blasph. q. 10. num. 39. Miranda in Man. Prelat. tom. 2. q. 6. art. 11. Homobonus de Exam. Eccl. p. 1. tr. 1. c. 6. q. 29. Narbona de appel. à vicar. ad Episcop. 1. num. 189. Cochier. tr. de permuta. benefic. part. 2. c. 30. Garfias de benefic. tom. 1. in prefat. vbi sic asserit: Quod attinet ad de-

Part. I.

clarationes sacræ Congregationis, certum eas non esse declarationes doctrinales, sicut latas à Doctōribus, & Iurisperitis, vt aliqui Theologi perperam dicunt; sed esse declarationes definitiuas, seu decisiuas, vim legis habētes, & vt leges recipiendas, vt-pote latas ex commissione Papæ, & à personis habentibus interpretandi & respondendi facultatē à Principe, vt apparet ex Bulla Sixti V. quæ est in p. 2. Bullarij 7. in ordine, vbi habetur facultas dictæ Congregationis; & eadem sacra Congregatio cuidam Abbati Messanenfi sic respondit: Eadem ratio habenda est de his, quæ scribuntur à Cardinalibus Sacræ Congregationis Concil. Trident. nomine ipsius Congregationis, ac si à Papa scripta essent, & aliàs sic censuit: Decreta, & litteræ Congregationis Concilij, semotis litibus sunt executioni demādanda, nec super his sententia, nec decretum aliquod est faciendum; & ita super declarationibus sacræ Congregationis Papa statim dat breue, & Auditor Cameræ monitorium in earū executionem, & Rota eas absque vlla cōtrouersia & disputatione amplectitur, suscipit, & obseruat, vt praxis ostendit. Et quamuis declaratio sit facta ad instantiam alicuius, seu in casu particulari, tamen facit ius quoad omnes, & in vniuersum. Ita Garfias.

At his non obstantibus, nō desunt præstantissimi Theologi, qui contrariam sententiam docent, vt Petrus de Ledesma ex Dominicanorum familia in sum. tom. 1. de sacram. pœnit. cap. 13. difficul. 7. fol. mibi 285. vbi sic asserit: Las determinaciones de los Señores Cardinales no hazen derecho, como es cosa cierta, y aueriguada, tan solamente tienen fuerza en el caso particular que les preguntan, y es augmēto grande en fauor de aquella sententia, que parece que aprueuan. Idem docuit Sanchez ex Societate Iesv de matrim. to. 3. lib. 8. disp. 2. n. 10. dicens: Nec obstat declaratio Cardinalium; quia de ea non constat authenticè, neque illi necessariò standum est, quamuis magnā habeat auctoritatem. Ita ille, & post illum Io. Valerus in differ. vtriusque fori, verb. absolutio, differ. 1. num. 20. & ver. nullitas, differ. 5. nu. 2. Pontius de matrim. lib. 5. c. 13. §. 2. n. 7. Zipæus in nouo iure Pontificio lib. 5. tit. de pœn. & remis nu. 9. Serarius in Prolegom. Bibliacis, c. 19. q. 11. & in disquis. mag. p. 3. lib. 6. cap. 1. sect. 3. Bonacina de legib. disp. 1. q. 1. punct. 8. n. 4. Vegha in sum. to. 1. c. 62. cas. 41. & hanc sententiam probabilem putat Villalobos in sum. tom. 1. tract. 2. dub. 7. nu. 5. vbi ita asserit: Otros dicen, que las declaraciones de los Cardinales no obligan, hasta que el Papa las promulgue, por que es de razon de la ley que se promulgue en especial, y hasta agora no ha permitido su Santidad, que se promulguen a la Iglesia en su nombre, y pareceme probable. Vide etiam Portel in dub. regul. verb. Cardinalium declarationes. Et ratio huius opinionis est; quia, vt asserunt supradicti Doctores, vt lex obliget, necesse est vt promulgetur: sed dictæ declarationes non promulgantur: ergo non obligant. Nec valet dicere cum Rodriquez vbi suprà, id procedere in legibus, quæ nouum ius condunt, non autem quæ antiquum ius declarāt, declarationes enim cum ipsa lege à principio insunt. Nam respondetur, quòd licet in manifestis legibus declarationes insint, & ex se sine alia promulgatione obligationem afferant, secus tamen

R 2

militer

militat in dubiis, quia tales declarationes sunt veluti nouæ leges, unde noua publicatione egent: & idè nisi aliter per Sedem Apostolicam declaratur, censeo cum supradictis Doctoribus, declarationes Cardinalium maximi quidem ponderis esse, & ab iis nulla ratione recedendum sine firmissimo fundamento, attamen vim legis non habere existimo, neque standum illis necessario.

RESOL. XXX. *Utrum quando dubitatur, an consuetudo fuerit inducta ex animo deuotionis, vel ex animo se obligandi, sit presumendum inductam fuisse animo obligandi*

Syppono, quòd ad inducendam consuetudinem, quæ vim legis habeat, & obligationem pariat, requiritur, vt id quod inducitur per consuetudinem introducatur, & obseruetur per modum præcepti, & obligationis: unde quod frequenter efficitur ex sola deuotione, vel consilio, non inducit obligationem; sicut quando quis aliquid facit eum ignorantia, putans ad illud teneri: & idè ait Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 2. dub. 28. nu. 5. Para introducir costumbre se requiere, que los que la introduzen tengan voluntad de obligarse y lo hagan de cierta ciencia, y no por ignorancia, pensando que están obligados, y así pienso, que es la costumbre de no comer hueuos entre años los viernes, porque los actos, que introduze la costumbre han de ser voluntarios, y no ay cosa tan contraria a la voluntad, como el error.* Vnde apparet non esse ita clarum, vt aliqui putant, an consuetudo, quæ in aliquibus locis viget non comedendi lacticia in diebus ieiuniorum infra annum, obliget ad mortale: sed de hoc alibi. Nunc ad propositam quæstionem respondendo, assero contra Reginaldum in *praxi, tom. 1. lib. 13. c. 23. sect. 1. n. 244.* & Azorium p. 1. lib. 5. c. 18. q. 5. quòd quando dubitatur an consuetudo fuerit inducta ex animo deuotionis, vel animo se obligandi, presumendum non inductam fuisse tanquam obligatoriam. Et ita docet Suarez de *legib. lib. 7. c. 15. n. 13.*

RESOL. XXXI. *An licitè possit Prælatatus dispensare, quando dubitat, utrum causa dispensationis sit iusta?*

Negatiuè respondet Bonacina de *legib. disp. 1. q. 2. punct. 3. num. 7.* quia fieri potest, vt causa re ipsa non sit sufficiens: sed qui periculo se exponit dispensandi sine iusta causa, peccat. Ergo, &c.

Hæc opinio est probabilis; sed contrariam etiã probabilem docet Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 4. c. 45. n. 10.* quia in benigniorem partem est in dubio inclinandum, & credendum est, facultatem Superiorum esse in hoc dubiam; id enim petit bonum, & suauæ Ecclesiæ regimen: esset enim multis scrupulorum occasionibus exposita potestas, si ad causas solas certas extenderetur, & vix auderent Superiores dispensare. Ita ille. Et hanc opinionem docuit etiam doctissimus Syluester ver. *dispensat. q. 14. n. 10.* vbi agens de Prælati Regularibus, quibus permittitur dispensare in regulis, sic asserit: Dispensare possunt, quando eis constat de causa legitima, & etiam si dubitent, quia ad clementiorem partem declinandum est. Hæc doctrina est valdè attendenda, quia multi scrupuli ex illa tolli possunt.

RESOL. XXXII. *An dispensatio sine causa in lege propria, vel inferioris sit valida, & an dispensans sine causa peccet mortaliter?*

Negatiuè respondent aliqui, quos nouissimè sequitur Valsq. in p. 2. to. 2. disp. 178. c. 4. per tot.

Sed contrariam sententiam communiter docent Doctores, quorū nomina inuenies apud Salas de *legib. disp. 20. sect. 4. n. 37.* & Suarez etiam de *legib. lib. 6. c. 19. n. 6.* & ex neotericis docet etiam hæc sententiam Pontius de *matr. lib. 8. c. 14. num. 7.* Lorca in p. 2. tom. 2. disp. 27. & Villalobos in *summ. tom. 1. tract. 2. dub. 41. n. 5.* vbi sic ait: *Quando dispensa el Papa en su propia ley, aunque sea sin causa, es valida la dispensacion. Esta conclusion es comun. El fundamento es, porque aquella ley era propia, y pende de su voluntad, la qual puede mudar, lo mismo se ha de dezir del Obispo, y de qualquiera Prelado, que dispensa en su propia ley.* Ita ille.

Nota tamen hic obiter, contra Suarez de *legib. lib. 6. c. 18. nu. 9.* Valentiam *tom. 2. disp. 7. q. 5. punct. 9.* & alios, Superiorem dispensantem in propria lege sine iusta causa, non peccare mortaliter, sed tantum venialiter; secluso tamen scandalo, & graui alterius damno. Et ita docet Layman in *Theol. Mor. lib. 1. tract. 4. c. 22. nu. 13.* & alij penes ipsum; quibus adde Tannerum in p. 2. disp. 5. q. 7. dub. 2. n. 29. quod etiam verum est in petente dispensationem, nam tantum venialiter peccat; licet postea in vsu dictæ dispensationis sine iusta causa obtente, nullam culpam etiam venialem committat. Et ita ego sentio contra Layman & Sanchez de *matrim. lib. 8. disp. 18. nu. 12. & 13.* fretus auctoritate Malderi in p. 2. q. 97. art. 4. dub. 2. Suarez de *leg. lib. 6. nu. 14.* Azor. p. 1. lib. 5. c. 15. q. 3. & aliorum.

RESOL. XXXIII. *An valida sit dispensatio, Prælati inferiori bonâ fide dispensante in causa non iusta?*

Negatiuè respondet Salas de *legib. disp. 20. sect. 4. n. 35.* & alij penes ipsum, quia bona fides non solet acta alioqui nulla reddere, & idè cognita insufficientiâ causæ, non potest quis in foro conscientia, huiusmodi dispensatione gaudere.

Sed opinio contraria probabilis etiam mihi videtur, quam docet Sanchez de *matrim. tom. 3. lib. 8. disp. 17. n. 8.* vbi sic asserit: Non valet dispensatio inferioris in lege superioris, licet sit aliqualis causa; si tamen eam illegitimam esse constet: hoc tamen limitarem, nisi prudenter, ac bona fide iudicarit Prælati causam esse iustam; tunc enim credo valere dispensationem, licet verè non fuerit causa sufficiens, quia non est credendum aliam esse Pontificis intentionem circa suas leges, & Dei circa suas, in quibus permittitur inferiori dispensare. quod clarè significat Azorius p. 1. lib. 7. cap. 29. q. 9. vbi hæc ait: Si Prælati aliquis, bona fide lege ieiunij aliquem liberet, putans causam esse iustam, relaxatio prodest, quia bonâ fide facta est. Ita ille: & idè tutus erit subditus in tali casu, quamuis postea constet causam non fuisse sufficientem.

RESOL. XXXIV. *An sit valida dispensatio facta ab inferiori in lege Superioris, non præcognita prius causa, quando reuera causa erat iusta & legitima?*

Negatiuam sententiam docet Azorius p.1. lib. 5. c.15. quæst. 9. & 10. asserens in neutro foro valere dictam dispensationem; quia facultas dispensandi cēsetur cōmissā, prēmisiā causā cognitione.

Sed contraria sententia probabilior mihi videtur, nempe huiusmodi dispensationem validam esse in foro conscientiae, donec in foro exteriori reuocetur. Et præter Doctores, quos citat & sequitur Sanchez de matr. to. 3. lib. 8. disp. 17. nu. 11. Salas de legibus, disp. 20. sect. 9. n. 79. docet etiam hanc sententiam Villalobos in summa, tom. 1. tract. 2. dub. 41. num. 4. vbi ita ait: *Quando de hecho de verdad ay iusta causa, mas el Prelado dispensa en conocimiento della, vale la dispensacion en el fuero interior hasta tanto, que se le reuocque en el fuero exterior: y es la razon porque no ay derecho, en que se irrite la tal dispensacion, y como en ella se guarda el fin, basta esso aunque falte, la solemnidad del derecho.* Vnde contra Azorium putat, & bene, Salas vbi sup. n. 81. si subditus vtatur tali dispensatione, neque venialiter peccaret.

RESOL. XXXV. An si superior dispense in propria lege sine causa, peccet mortaliter; & idem quaritur de subdito dispensationem petente?

Aliqui respondent esse posse, & ex genere suo peccatum mortale. Et pro hac sententia Sanchez de matr. tom. 3. disp. 18. n. 6. citat Caietanum, Armillam, Ledesnam, Vegham, Rodriguez, & alios. Idem etiam docet Granado contr. 7. tract. 3. part. 2. disp. 17. sect. 3. n. 24.

Sed tu tene contrariam sententiā, quam docet citatus Sanchez n. 7. Valentia tom. 2. disp. 7. quæst. 5. punct. 5. & alij, quos citat & sequitur Salas de legibus, disp. 20. sect. 5. nu. 54. & 55. quibus ego addo Villalobos in sum. tom. 1. tract. 2. dub. 4. n. 6. ita asserentem: *Duda es entre los Doctores, que peccado sea el dispensar sin causa en la propia ley; Couarruuias dize, que por vêtura muchas vezes es peccado mortal, mas yo tēgo por mas probable, que de ordinario no es mas que peccado venial, si no es en caso, que hauiesse graue daño de otros, ò escandalo.* Ita ille. Itaque seculò scandalo, & graui aliorum damno, non est peccatum mortale dispensare, seu petere dispensationem, & illā vti sine iusta causa. Imò ego puto probabiliter non peccare neque venialiter, si aliquis vtatur dispensatione obtenta sine iusta causa; quia cum talis dispensatio sit valida, nulla ampliùs legis obligatio remanet, cuius transgressio ad culpam venialem obligare possit. Ergo, &c. Et hanc opinionem probabilem vocat Sanchez nu. 10. & Salas vbi sup. & nouissimè Malderus in p. 2. q. 97. art. 4. qui citat Suarez, & alios.

RESOL. XXXVI. An sit valida dispensatio, quando erratur in nomine Diœcesis, vt si Petrus sit Diœcesis Panormitana, & dicatur esse Diœcesis Messanensis?

Negatiuè respondet Sanchez de matr. tom. 3. disp. 21. nu. 39. & post illum Moneta de commut. vlt. volum. c. 12. concl. 9. n. 206. & Villalobos in sum. to. 1. tr. 2. dub. 43. num. 11. vbi sic ait: *Quando se hierra en el nombre, y no en la persona, no es la dispensacion subreptitia, mas no es lo mismo, quando la dispensacion viene errada en el Obispado, como si se comete al Prouisor de Zamora, y el que ha de ser dispensado es del Obispado de Sala-*

Paris.

manca, porque como no se comete al de Salamãca, no puede dispensar, y ansi esto no es error en el nombre, sino en la persona. assi lo tiene Innocentio y Abad. Ita ille.

Sed ego, non solum puto esse validam dispensationem, quando erratur in nomine personæ, vt quando nomen Petri exprimitur nomine Pauli, vt docet Pontius de matrim. lib. 8. c. 15. §. vlt. nu. 43. Moneta vbi sup. n. 205. Layman in Theol. Moral. lib. 1. tr. 4. c. 32. num. 27. sed etiam quando erratur in Diœcesi; vt si Petrus, cū quo dispensatur, dicatur esse Diœcesis Panormitana, cum tamen sit Messanensis; quia constat intentionem Papæ esse, vt solus proprius petentis ordinarius cum illo dispense: & si ordinarius potest dispensare, quando erratur in nomine petentis, sic etiam poterit, quando erratur in nomine ipsius Episcopi. Et ita aduersus Sanch. docuit Salas de legib. disp. 20. sect. 16. n. 123. Sanctarelus var. resol. p. 1. q. 63. per tot. & hæc opinio bis, me consulente, posita est in praxi.

Nota etiam secundum Layman in Theol. Moral. lib. 1. tract. 4. c. 32. nu. 26. quod rescriptum non vitatur, vt à Commissario executioni mandari nō possit, si error aliquis incuria scriptoris irrepsit. Vt si verbi gratiā, Papa commisit Officiali, quod si preces veritate niti cognouerit, cum Titio & Caio Apostolicā auctoritate dispense: sed erratum fuit in Bulla Pontificia; nam pro tertio gradu affinitatis, positus fuit tertius gradus consanguinitatis.

RESOL. XXXVII. An Episcopus possit dispensare non admonito Summo Pontifice, quem in casu pauperum suis sumptibus admonere potest?

Negatiuè respondet Vasquez in p. 2. tom. 2. disp. 178. c. 2. n. 16. quia in tali casu non apparet necessitas dispensandi, cum periculum nō sit in mora, & ad Pontificem recurri potest per litteras Episcopi, qui potest & tenetur pauperum necessitati subuenire. Ergo, &c. Et hanc opinionem post Vasquez amplexus est etiam Bonacina de legibus, disp. 1. q. 2. punct. 1. n. 19. & ideò secundum hos Doctores, Episcopus non potest dispensare, quoties ipse potest Summum Pontificem per litteras certiorum facere, & paupertati partium; cum quibus dispensandum est, suis expensis & redditibus occurrere.

Sed hæc opinio nimis onerosa videtur pro Episcopis; ideò contrariam sustinendam esse censeo, & illam docet Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 40. nu. 39. & Salas de legib. disp. 20. sect. 3. num. 27. vbi sic asserit; Aduertit Vasquez quoties Episcopus potest certiorum facere Pontificem, & paupertatem eorū, cum quibus dispensandum est, supplere, vt negotium ad Pontificem deferatur, dispensare non posse. Nam si hoc modo Pontifex consuli potest, quæ ratione Episcopus in lege Pontificia dispensabit? Ego verò credo Episcopum non teneri in impetrandis his dispensationibus redditus suos consumere. Poterit ergo dispensare ob paupertatē partium, etiam cum ipse eam paupertatē supplere potest. Et ita habet praxis, & sentiunt Doctores; nam sine illa limitatione docent licitū Episcopo esse dispensare in necessitate, quando propter paupertatē partium difficilis est ad Pontificē aditus. Ita Salas.

R 3

RE-

RESOL. XXXVIII. *An valida sit dispensatio circa irregularitatem homicidij si non fuit explicata circumstantia Sacerdotij si occisus erat Sacerdos.*

NON esse validam docet Suarez de legibus, lib. 6. c. 24. n. 12. Rodriquez in sum. tom. 1. c. 179. n. 10. concl. 5. & Auila de censur. part. 7. disput. 10. dub. 8. vbi sic ait: Qui voluntarie occidit Presbyterum, & in petenda dispensatione, solū dicit se occidisse hominē, non manet tutus, nec dispensatio est valida.

Sed contrariam sententiam puto probabiliorē esse, & illam docuit Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 8. disp. 21. n. 22. & post illum Salas de legib. disp. 20. sect. 15. num. 122. & nouissimē Sanctarellus var. resol. p. 1. q. 62. n. 2. Pontius de matrim. lib. 8. c. 15. §. 4. nu. 24. & Layman in Theol. mor. tract. 4. c. 32. nu. 21. Et ratio est, quia talis circumstantia, nec iure, nec stylo Curia, nec consuetudine exprimenda apparet. Ergo, &c. Et hoc puto adhuc verum esse, etiam si Pontifex non esset dispensationem concessurus, si sciret dictam circumstantiam Sacerdotij, ex his quę tradit idem Salas loco cit. n. 148.

RESOL. XXXIX. *An possit peti dispensatio super aliquo impedimento matrimonij, tacito alio in posterum dispensando?*

NEGATIVE respondet Suarez de legib. lib. 6. ca. 24. n. 6. Guttierrez de matrim. c. 123. nu. 21. Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 8. disp. 23. nu. 2. Sanctarellus var. resol. p. 1. quest. 65. Layman in Theol. mor. lib. 1. tract. 4. c. 22. n. 19. Garfias de benef. tom. 2. p. 3. c. 3. n. 54. & alij. Et ratio est, quia sic decipitur Pontifex, nam putat petentem vno solo impedimento laborare.

Sed contrariam sententiam docet Emanuel Sā verb. dispensatio, nu. 16. Henriquez lib. 12. c. 3. num. 6. in glossa litt. N. Salas de legib. disp. 20. sect. 15. nu. 122. in fine, & alij, vt Nauarrus, Rodriquez, Vegha, Genuesis apud Garfiam vbi sup. n. 53. Vnde, si qui sint simul consanguinei & affines, poterunt in quibusdam litteris consanguinitatem proponere, tacita affinitate; & in aliis affinitatem tacita consanguinitate: & vtraque dispensatio valida erit quoad suum impedimentum. Et rationes pro hac sententia inuenies apud Sanchez vbi sup. n. 1. qui in fine sic asserit: Et cum hac sententia tot patronos habeat, & rationes non parui momenti, est probabilis, nec potest iuste damnari qui illam amplecteretur. Et hanc opinionem probabilem esse docet etiā Villalobos in summa, tom. 1. tract. 24. difficult. 27. nu. 7. At his non obstantibus, hac opinio est contra praxim & vsum Romanę Curia, ex quo infringitur eius probabilitas.

RESOL. XL. *An si quis obtinuit dispensationem ad contrahendū cum affine, vel consanguinea, sed ea minime sit vsus, postea petens aliam dispensationem cum alia consanguinea, vel affine, teneatur in hac secunda petenda mentionem prioris dispensationis facere?*

Hic casus in praxi hoc anno mihi propositus fuit. Affirmatiuam sententiam docet Suarez de legib. lib. 6. c. 23. n. 20. vbi sic asserit: Censeo in isto casu, posteriorem dispensationem esse subrepticiam, & necessarium esse exprimere priorem dispensationem, vt vel Pontifex eius renuntiatio-

nem acceptet, vel illam irritet; vel vtramque simul validam esse concedat: alioqui enim verissimum esse censeo sine scientia & consensu Pontificis, non posse illas duas dispensationes validas simul permanere; quia est indulgentia quādam nimis extraordinaria, & parum rationi cōsentanea, & longē verisimilius est non fuisse Pontificem eā concessurum, si proponeretur. Ita Suarez.

At ego contrariam sententiam probabiliorē esse puro, & illam docet Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 8. disp. 22. num. 13. & post illum Layman in Theol. Mor. lib. 1. tract. 4. c. 32. n. 20. Guttierrez tract. de matr. cap. 123. nu. 20. vbi sic ait: Dubitari forsan posset de alia ampliacione eiusdem auctoris, nempe vt idem sit dicendum, licet femina resiliat, nolens priori consanguineo nubere, ac impetret posteriorem dispensationem ad nubendū aliis: credit enim in vtroque casu mentionem prioris dispensationis necessariam non esse, eō quod sint super diuersis matrimoniis, & neutra habeat cōnexionem cum altera. Et licet hæc ratio concludat in præcedentibus dictis, at in hoc posteriori de femina resiliante à prima dispensatione, nolente priori consanguineo nubere, ac impetrante posteriorem dispensationem, non videtur sufficiens; siquidem secunda dispensatio est noua gratia in derogationem prioris. Sed nihilominus adhuc credo hanc ampliacionē quoque esse veram, ex eo quod nihil interesse videatur quoad irritationem posterioris, quod femina hæc nubat illi consanguineo priori, vel huic secundo iuxta mentem & intentionem Papę concedentis, de quo si ei fuisset facta mentio, eum nō remoueret à concessione secundæ gratiæ; siquidem hæc non fuit subreptitia in causa finali, nec impulsua. Ita Guttierrez.

Ad argumentum verò Suarez respondetur, quod licet vtraque dispensatio stare nequeat, tamē in vsu illarum datur optio. Vel dic, quod per impetrationem posterioris dispensationis, impetrans renuntiavit priori in manu Pontificis, à quo posteriorem impetrauit, & ita ea ampliūs vti nequit, sed sola posteriori.

RESOL. XLI. *An cessante causa dispensationis, cesset ipsa dispensatio?*

Affirmatiuam sententiam sustinet Sanchez de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 30. nu. 14. & alij penes ipsum. Et ratio est, quia facilius tollitur priuilegium, quale est dispensatio, quā ius commune: at ius commune cessat cessante eius causa finali. Ergo à fortiori, ius speciale. & multas alias rationes adducit Sanchez.

Sed licet hæc sententia sit probabilis, cōtrariam probabiliorē esse iudico, quā tuentur Pontius de matr. lib. 8. cap. 20. nu. 4. Salas de legib. disp. 20. sect. 5. n. 64. & seq. Granado in p. 2. contr. 7. tract. 3. p. 2. disput. 17. sect. 4. n. 36. Guttierrez Canon. qq. lib. 2. c. 15. n. 30. & 132. & nouissimē tract. de matr. c. 126. n. 2. cum Sā verbi gratia, nu. 6. & alij penes ipsos. Et idē assero, quod si quis à principio obtinuit dispensationem cum causa rationabili, & sufficienti, postea tamen decursu temporis cessauit totaliter illa causa; non peccat vtens tali dispensatione. Et ratio est, quia per illam

illam dispensationem verè relaxata est illa lex, ac eius obligatio extincta: ergo non potest reuiviscere, eò quòd causa cessarit. Ceteras rationes vide apud Sanchez, qui licet contrariam opinionem teneat, vt diximus, tamen in *fin. nu. 13.* sic asserit: Qui hanc sententiam amplecteretur, damnari non posset, cum graues pro se auctores habeat, nec rationibus destituta sit; nec opposita ita concludant quin solui possint. Vnde ex his inferitur cum Suarez de *legib. lib. 6. c. 20. n. 15.* quòd irregularis dispensatus ad ordinem propter paupertatem propriam, vel propter indigentiam ministrorum Ecclesiae, licet postea cesseret illa causa ante susceptos ordines, nihilominus potest licitè ordinari ex vi illius dispensationis. Item si quis esset dispensatus ad non ieiunandum totam vitam, si illa causa postea omnino cessaret, nihilominus posset vti illa dispensatione. Vnde asserit Salas *ubi sup. num. 65. in fin.* absurdum aliquibus videtur dispensatum in perpetuū ad esum carniū propter infirmitatem, ea cessante illis vesci. Sed respondeo, non peccare mortaliter, sed ad summum venialiter; quia dispensatio retinet suum valorem, donec reuocetur.

Dices, in omni dispensatione intelligitur conditio, modò causa permaneat: ergo causa cessante cessabit dispensatio: aliàs iniquus esset dispensans, qui vellet dispensationem sine causa manere. Respondetur talem dispensationem esse absolutam, nec iniquum esse dispensatorem, quia probabiliter putauit causam fore perpetuam, & idè dispensauit, vel limitauit, seu restrinxit; sed sciens postea causam cessantem, debet dispensationem reuocare. Dicendum est igitur absolute, quòd si valida fuit dispensatio in lege propria, vel inferioris, vel in his, quae pertinent ad ius diuinum, vt in votis, vel iuramentis, vsus talis dispensationis contingens post cessationem causae, non est ex genere suo peccatum mortale, & probabile nec esse veniale, sed rem omnino licitam.

RESOL. XLII. *An taciturnitas veri reddat subreptitiam dispensationem, quando tacetur aliquid, quod secundū stylum Curiae est necessarium declarandum?*

Affirmatiue respondet Sanchez *tom. 2. lib. 8. disp. 21. q. 1.* Layman in *Theol. Moral. lib. 1. tract. 4. c. 22. nu. 18.* Et ratio est, quia stylus Curiae facit ius, vt ex multis probat Barbosa in *collect. tom. 1. lib. 1. tit. 2. c. 11. n. 3.* Ergo, &c.

Sed Granado in *p. 2. contr. 7. tract. 3. p. 2. disp. 17. sect. 6. num. 46.* docet, tunc stylum Curiae facere ius, quando constat eum esse talem, vt prudenti arbitrio inducat obligationem etiam in foro conscientiae, quod non semper constat; imò Henriquez *lib. 12. c. 3. nu. 7.* asserit, taciturnitatem veri non vitare dispensationem in foro conscientiae, sed solum in externo, licet stylus Curiae petat vt non taceatur. Et Cenallos in *qq. praet. q. 737. n. 20.* ait, eiusmodi stylum non obligare extra Curiam, quod idem sentiunt alij Doctores. Et praeterea stylum Curiae variari variato Pontifice, & non obligare nisi sit scriptus, & à Papa approbatus: quod quidem deseruit, vt non reputetur subreptitia dispensatio, in qua tacetur verum contra stylum Curiae, nisi certò constiterit talem esse stylum, vt in foro animae ob-

liget, & in eo loco, in quo traditur dispensatio. Hec Granado, licet contrarium sentiat Salas de *legib. q. 97. tract. 14. disp. 20. sect. 15. num. 117.* & Sanctarellus *var. resol. p. 1. q. 50. n. 17.* vbi docent sententiam Sanchez, & impugnant Henriquez, & Cenallos; & idè tu affirmatiuam sententiam tene, cum opposita sit periculosa, quando taciturnitas reddit dispensationem difficiliorem.

RESOL. XLIII. *An regula Cancellaria obliget in foro interiori?*

Respondeo negatiue: vnde donationem inter viuos factam per Episcopum intra viginti dies ante eius obitū, existimo esse validam in foro conscientiae, licet per regulam Cancellariae de viginti in foro exteriori sit nulla. Et ita docet Io. Valerus in *diff. vtriusque fori. ver. donatio. differ. 6. num. 2.* vbi sic ait in foro verò interiori praedictae donationes inter viuos irrevocabiler factae validae sunt, & tenent; quia praedicta regula de viginti, & aliae regulae Cancellariae sunt tantū pro foro exteriori: sunt etenim iudiciales per notata per Gomez de *regul. Cancellar. in principio.* & trademus *ver. possessio. differentia 1.* quod maxime procedit, cum donatio facta fuit extra infirmitatem, cum scilicet sanus esset Episcopus; adeò vt dicat Henriquez in *sum. tit. de indulg. cap. 30. §. 7. in Glossa lit. R.* praedictas donationes factas etiam prope, vel circa mortem; validas esse in vtroque foro; vt multi in vtroque iure periti Salmanticae consulti responderunt: sed praefati collectores generales nequaquam admittunt, nihilominus tamen quoad forum conscientiae tutus est donatarius; vnde poterit obscurdescere, si forte publicetur excommunicatio contra non reuelantes bona Episcopi defuncti: quod nota, quia est quotidianum, Ita Valerus.

RESOL. XLIV. *An dispensatio inter consanguineos vel affines sit subreptitia, non facta mentione de copula habita inter eos?*

Hic casus, frequenter solet accidere; & talem dispensationem esse subreptitiam docuit nouissimè Layman in *Theol. Mor. lib. 1. tr. 4. c. 22. nu. 18.* Rebellius *lib. 3. q. 5. sect. 4. num. 24.* Riccius *p. 4. decis. 308.* Gasias de *benef. tom. 2. p. 8. c. 3. num. 32.* Sanctarellus *p. 1. var. resol. q. 52.* & ante illum Sanchez de *matr. tom. 3. lib. 8. disp. 25. num. 8.* & alij penes ipsos. Et ratio potissima est, quia id exigit stylus Curiae.

Non reticeam tamen, contrariam sententiam esse probabilissimam, & tutam in praxi; & praeter Nauarrum, Vegham, Quandum, Salzedum, Bernardū Diaz, Henriquez, Costam, Gutierrez, Cenallos, & Rodriguez; docet etiam hanc sententiam absolute ante & post contractum matrimonium, Basilus Pontius de *matr. lib. 8. cap. 17. §. 6. nu. 32.* & post contractum matrimonium Villalobos in *sum. 10. 1. tract. 14. disp. 27. n. 7.* quia copula illa carnalis si fuisset expressa, faciliorem reddidisset Pontificem ad dispensandum. Ergo, &c. Et idè in tali casu non tenetur, qui dispensationem petunt, ad interrogationem Ordinarij de copula respondere; sed possunt sine peccato negare, reticendo in mente, vt tibi dicam. Imò, & quamuis in rescripto dicatur, si copula non fuerit, si ea dispensatio sit obtenta pro foro externo, adhuc valet quamuis negetur, dummodo

ecopula non probetur in externo foro, quia illa clausula intelligenda est, iuxta naturam eius dispensationis. Et ita hanc sententiam probabilem etiam vocat Sanchez *vbi supra* n. 12.

Ad argumentum contrariæ sententiæ ita re-

spondet Villalobos: *Al estilo de la Curia, digo, que no es derecho, ni haze irrita la dispensacion en el fuero interior, el callar la qualidad, que conforme à el se deuia explicar.* & de tali stylo Curia valdè dubitat Pontius *vbi sup.* Notètur hæc omnia, quia passim erūt obuia.

TRACTATUS XI.

De Bulla Cruciatâ.

RESOLVTIO I. *An grâtiis & indultis Bulla Cruciatâ possit quis frui extra Regna vbi Bulla non publicatur?*

RESPONDEO affirmatiuè, & ita accipiens Bullam in Sicilia, si postea Romam se transferat, potest ibi eligere Confessarium, ad obtinendam absolutionem à reseruat, & aliis ceteris contentis in dictâ Bulla, & frui aliis indultis. Ita ex Rodriguez docuit Fernandez in *Exa. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 2. n. 3.* & Vegha in *sum. tom. 1. c. 43. cas. 8.* & *tom. 2. c. 7. cas. 17. in fin.* & *tom. 1. c. 14. cas. 15.*

Notandum est tamen, hanc doctrinam non extendi ad esum carniū, & lacticiniorū; nam hoc indultum, vt apparet ex verbis Bullæ, conceditur tantum commorantibus in Regnis Hispaniarum, & non extra. Ita Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 27. in titulo, n. 3. & claus. 6. n. 4.* & alij communiter.

RESOL. II. *An tempore interdicti si quis habeat Bullam, teneatur audire Sacrum?*

AFFIRMATIUE respondet Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 19. dub. 5. nu. 14.* Tannerus in *2. 2. disp. 5. q. 6. dub. 2. nu. 25.* Sancius in *selectis. disp. 15. n. 2.* Barbosa in *Collect. tom. 2. lib. 5. tit. 33. c. 25. nu. 7.* Bonacina de *conf. disp. 5. punct. 4. n. 2.* Acosta in *Explicat. Bull. q. 28.* Cenedo in *suis Q. Q. Canonis, q. 44. per totam.* Fernandez in *Exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 3. n. 1.* Nugnus in *3. p. to. 2. q. 83. art. 6.* & alij.

Sed mihi contraria sententia probabilis etiam videtur, quam docet Auila de *conf. p. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 6.* vbi asserit, Victoriam & Canum idem docuisse; & idem tenuisse multos Doctores Salmanticensis testatur Henriquez in *sum. lib. 3. c. 48. n. 5.* in *Glossa litt. D. & lib. 7. de indul. c. 13. nu. 3.* Et hoc etiam docet Llamas in *sum. p. 3. cap. 5. §. 12.* Alterius de *conf. tom. 2. disp. 2. de interdict. cap. 3. in fine, fol. 319.* Coninch de *Sacram. disp. 17. n. 28.* & Ledesma in *sum. p. 1. tr. de Euchar. c. 27.* cum alijs. Et ratio est, quia nemo tenetur vti priuilegio sibi concessio. Nam si priuilegiū obligationem induceret, gratia nō esset, sed onus. Deinde si quis habeat priuilegium audiendi Missam in Oratorio domus; quacumque ratione cogitur domi manere, non tenetur sub pena peccati vti suo priuilegio in diebus festiuis. Ergo, &c. Et ita docet Suarez in *3. p. tom. 3. disp. 88. sect. 6.* Ceteras rationes vide apud citatos Doctores.

Hoc vnum addam, quod stando in prima opinione, qui audiunt Sacrum tempore interdicti, virtute Bullæ tenentur aliquas preces Deo, pro

vnione Principum Christianorum contra infideles, eorumque contra eosdem victoria emittere; quod præceptum ad mortale non obligat, sed tantum ad veniale, vt aduertit Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 27. claus. 4. n. 13.* qui citat Henriquez, & multos Iuristas, & Theologos Salmanticenses, cum quodam Commissario Cruciatæ.

RESOL. III. *An Bulla Cruciatâ det priuilegium illam summentibus, vt in ieiunijs alicuius Iubilæi possint edere lacticia?*

NEGATIUE respondet Nauarrus *lib. 3. de obseruat. ieiun. conf. 4. vel. 5. in 2. editione*, cum Iacobo de Graffis in *decis. tom. 1. p. 1. lib. 2. cap. 37. nu. 60.* Et idem asserunt in ieiunijs ex voto, vel ex pœnitentia à Confessario iniuncta prouenientibus.

Sed affirmatiuam sententiam sustinendam esse puto: & præter Doctores, quos citat & sequitur Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 4. cap. 11. n. 49.* docet hanc sententiam Nugnus in *3. p. tom. 2. tract. de Bull. Cruc. §. 8. dub. 3.* Fernandez in *Exam. Theol. Moral. p. 3. cap. 9. §. 5. num. 2.* Leone de Iubilæo. Vegha in *sum. tom. 1. c. 14. cas. 31. p. 2. q. 13. sect. 3. nu. 151.* Portel in *addit. ad Dubia Regular. ver. ieiun. nu. 7.* Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 27. claus. 6. n. 5.* & Fillucius *tom. 2. tr. 27. cap. 3. nu. 59.* qui benè addit, supradicta ieiunia Iubilæi, vbi non adest consuetudo abstinendi à lacticijs extra Quadragesimam, posse fieri edendo illa, etiam absque Bulla Cruciatæ; quod etiam docuerat Villalobos *vbi sup. & tract. 23. dub. 8. nu. 12.* & Henriquez *lib. 7. c. 11. n. 4.* & in *Glossa litt. K. & cap. 13. num. 13.* quia iure communi non prohibentur oua per annum, nisi esset consuetudo 40. annorum præscripta.

Sed Sancius in *Selectis disp. 4. num. 19.* Sanchez in *sum. vbi sup. tom. 1. lib. 4. c. 11. nu. 52.* quem postea secutus est Portel in *Addit. ad dubia Regul. ver. ieiunium, nu. 7.* putant non solum de iure, sed neque de consuetudine, interdici in die ieiunii lacticia extra Quadragesimam. Sed quidquid sit de hoc, certum est quod ex priuilegio Bullæ impleri possunt ieiunia Iubilæi cum esu lacticiniorū. Et ratio est, quia Iubilæum non requirit strictius ieiunium, quam est ieiunium Quadragesimæ: sed ieiunium Quadragesimæ impletur nostro in casu cum esu lacticiniorum. Ergo, &c.

RESOL. IV. *An per priuilegium Bulla dispensatus in esu carniū, censetur dispensatus ad ieiunandum?*

PRIMA opinio negat. Ita Iacobus de Graffis in *decis. p. 1. lib. 2. c. 37. nu. 58.* cum Medina, Pedraza, & alijs. Et ratio est, quia necessitas & iusta causa, quæ excusant ab integro ieiunio, non excusant ab omni

omni parte illius. Præceptum enim Ecclesiæ licet in totum seruari non possit, in parte quæ seruari potest, seruandum est, ex c. cum dilecti. & ibi Glossa, & DD. de dolo, & contum.

Secunda opinio affirmat, & illam docet Caietanus in 2.2. quest. 147. art. 8. Llamas in sum. p. 3. c. 5. §. 26. Henriquez lib. 7. c. 13. num. 12. Filliucius tom. 2. tract. 27. p. 2. c. 3. num. 52. Azorius p. 1. lib. 7. c. 10. quest. 3. Toletus lib. 6. c. 3. num. 4. cum aliis. Et ratio est, quia abstinencia ab esu carniū est de substantia ieiunij. Ergo, qui ex priuilegio Bullæ dispensatus est quoad comestionem carnis, eo ipso dispensatus videtur in præcepto ieiunij.

Tertia opinio distinguit. Vel enim dispensatus ad esum carnis, edit carnes, quia pisces nocere salutari solent; vel ut vires amissas recuperet: priori modo dispensatus tenetur ad ieiunandum, altero verò minimè, & idèò pluries edere potest. Et ita docet Cenedo in suis qq. Canonicis, q. 40. num. 6. Fernandez in Exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 5. n. 3. Bonacina de legibus, disp. 10. q. 1. punct. 2. n. 3. Reginaldus in Praxi, tom. 1. lib. 4. cap. 14. nu. 168. Lessius de iust. lib. 4. c. 2. dub. 6. n. 45. & alij.

Omnes istæ tres opiniones sunt probabiles, sed secunda videtur mihi probabilior. Notandum est etiam, quòd quando per Bullam quis dispensatus est: ut comedat carnes, & lacticia, posse simul comedere pisces. Ita Reginaldus, Filliucius, Fernandez ubi sup. Nugnus in 3. p. tom. 2. tract. de Bulla, §. 8. dub. 4. sect. 6. Acoſta in Explic. Bull. q. 80. quidquid in contrarium asserat Nauarrius; quia hoc sine peccato fieri aliquando potest, ut si vnà cum carnibus non noceant, vel quia parum de piscibus comedendo facultas appetitiua excitetur; vel dato, quòd contra temperantiam peccetur, non tamen ieiunium frangitur, à quo ex iusta causa dispensatio concessa fuit. Et ita etiam docet Villalobos in sum. tom. 1. tract. 13. dub. 8. n. 10. qui citat Azorium, & respondet ad argumentum Nauarri.

RESOL. V. An Regulares, & Presbyteri seculares sumendo Bullam, possint diebus Dominicis Quadragesimalibus lacticiis?

NEGatiuè respondendum videtur cum Henriquez lib. 7. c. 13. nu. 10. Vegha in summ. tom. 1. c. 14. cas. 29. qui citat Angles, & Lopez. Idem etiam docet Ortiz in sum. c. 19. n. 8. & ita respondisse Summum Pontificem, interrogatum de hoc à quodā Commissario Cruciatæ, testatur Rodriguez. Et ratio est, quia per Bullam prohibetur ne supradicti possint uti lacticiis in diebus Quadragesimalibus: sed dies Domini sunt dies Quadragesimales. Ergo, &c.

Hæc opinio est probabilis. Sed contrariam etiam probabilem esse iudico, & in praxi tutam, ut notauit Nugnus in 3. part. tom. 2. tract. de Bulla Cruciatæ, §. 8. dub. 5. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 27. claus. 5. nam. 11. Fernandez in Exam. Theol. mor. p. 3. cap. 9. §. 5. num. 5. Llamas in sum. p. 3. c. 5. §. 6. cum aliis. Et ratio est, quia secundum ius commune dies Domini non appellantur dies Quadragesimales. Vide Cordubam in sum. cas. 168. & Palatium in 4. dist. 15. disp. 8.

Ad responſionem verò Summi Pontificis respondetur, de illa authenticè non constare.

RESOL. VI. Vtrum quando quis suscipit Bullam, debeat esse in gratia?

IN ordine ad priuilegia Bullæ, videlicet ut quis eligat Confessarium, utatur lacticiis, &c. negatiuè respondendum est. Difficultas verò manet, in ordine ad consequendas indulgentias. Caietanus tr. 1. de indulg. q. 2. tenet sententiam affirmatiuam; & dubius Sorsus est in hoc in 4. dist. 21. q. 2. art. 3.

Sed omnino docendum est contrarium, cum Villalobos in sum. tom. 1. tract. 27. in tit. num. 5. Henriquez in sum. lib. 7. c. 9. nu. 7. Acoſta in Bull. Cruc. q. 15. per tot. & aliis. Et ratio est, quia Bulla non dicit, ut suscipientes sint in gratia; nec illud verbum, contritus, refertur ad tempus susceptionis Bullæ, sed ad instans consequendæ indulgentiæ, completis omnibus requisitis. Vnde si quis in aliquo Iubilæo feria 4. 6. & sabbato ieiunaret in peccato mortali, & die Dominica per Sacramentum Confessionis reponeretur in gratia, is indulgentiam consequeretur. Ergo, &c. Vide Filliucium tom. 1. tract. 8. ca. 6. n. 138. & alios.

RESOL. VII. An per Bullam Cruciatæ Confessor approbatus ab Ordinario in vna Diocesi, possit in alia in Confessore sine noua Ordinarij loci approbatione eligi?

NEGatiuè respondet Layman in Theol. Mor. lib. 5. tract. 6. c. 11. n. 8. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 9. dub. 15. n. 3. Beia p. 4. cas. 20. Zerola in Praxi Pæn. c. 16. q. 8. Valquez in 3. p. tom. 4. q. 93. art. 3. dub. 4. n. 3. Leone de Iubilæo, p. 2. q. 19. Campanili in diuer. iur. canon. rubr. 12. c. 13. num. 77. Acoſta in Bullam Cruciatæ q. 38. per totam, Gutierrez in quest. Canonicis lib. 1. cap. 27. n. 6. & alij.

Sed contrariam sententiam probabilem etiam esse iudico cum Henriquez lib. 3. de Pæn. c. 6. n. 7. & in Glossa lit. A. & lib. 7. de indulg. c. 12. n. 4. quem postea relictis aliis sequitur Valerus in diff. vtriusque fori, ver. absol. diff. 1. nu. 7. & seq. qui doctè & fusè probat hanc sententiam.

Dico igitur, quisquis per Bullam Cruciatæ (& idem dicendum est de tempore Iubilæi) potest in Confessarium eligere quemcumque approbatum à suo Ordinario Episcopo, siue ille Episcopus sit originis, siue beneficii, siue domicilij, & siue sit Episcopus pœnitentis, siue Confessarij; quia Bulla non requirit aliud, nisi quòd Confessarius sit approbatus ab Ordinario: sed qui in aliquo loco est approbatus ab aliquo Ordinario, verè dicitur approbatus ab Ordinario. Ergo per Bullam vbique erit eligibilis.

Et hanc opinionem docet etiam Fay in disp. de pæn. in Add. ad 3. p. q. 8. art. 5. disp. 3. concl. 4. Llamas in sum. p. 1. c. 6. §. 6. Portel in dub. regul. ver. confessor. regul. eiusq. presentatio, nu. 4. Ledesma in sum. tom. 1. tract. de sacr. pæn. c. 13. dub. 7. Fernandez in Exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 8. nu. 4. & 5. Nugnus in 3. p. tom. 2. q. 8. art. 5. dub. 9. Coninch de sac. disp. 8. dub. 7. nu. 53. Reginaldus in praxi, tom. 1. lib. 6. c. 16. quest. 4. n. 188. Io. de la Cruz in direct. conf. p. 2. tract. de pæn. q. 5. dub. 9. concl. 2. & Filliucius tom. 1. tract. 7. c. 9. nu. 262. & ita docuisse testatur

testatur Henriquez *vbi sup.* Archiepiscopum Blanco S. Iacobi, & Guerrero Granatensem, qui Concilio adfuerunt, cum Magistris Mançio, Gallo, Gueuara, & Medina, & aliis Magistris Religionum DD. Dominici, Francisci, & Augustini, cum Theologis & Iuristis Salmanticensibus.

Ad quamdam verò responsionem Cardinalium, quam afferunt Doctores contrariæ sententiæ, respondetur de illa authenticè non constare. Imò Valerus & Suarez afferunt pro nostra sententia alias Cardinalium declarationes. Notandum est verò, quòd sub nomine Ordinarij non includuntur Abbates, vel Prælati Religionis, seu Episcopus titularis; & idè Confessarij à supradictis approbati, non possunt eligi per Bullam, ut notat Nugnus *vbi supra*.

RESOL. VIII. *An per Bullam Cruciatæ possit quis eligere in Confessarium habentem beneficium curatum?*

NON posse docuit Nugnus *in add. ad 3. p. tom. 2. q. 8. art. 5. dub. 9. in fin.* & Gutierrez *in qq. canon. lib. 1. c. 27. nu. 21.* quia in Bulla solum Pontifex facit mentionem de Confessario approbato ab Ordinario, & ne verbum quidem de illo, qui obtinet beneficium parochiale.

At his minimè obstantibus, communiter contrarium docent DD. ut Valer. *in diff. vtriusque fori. ver. absol. diff. 1. nu. 16.* qui citat Blanco Archiepisc. Compostellanum, & multos Magistros Salmanticenses cum Vivaldo. Idem docuit Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 9. dub. 56. num. 4.* Homobon. *in exam. Eccl. p. 1. tract. 5. cap. 3. q. 15.* Syluius *in addit. ad 3. part. q. 8. art. 5. dub. 6. concl. 1.* Suarez *in 3. p. tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 18.* Reginaldus *tom. 1. lib. 1. c. 16. q. 3. nu. 189.* Cruz *vbi sup.* Fagundez *de præ. Eccl. tract. 2. lib. 7. c. 2. n. 35.* Filliucius *tom. 1. tract. 7. cap. 9. nu. 257.* cum aliis. Et ratio est, quia per Concil. Tridentin. talis absolute approbatur, nec in eo exigitur aliqua licentia & approbatio, nec Concilium exprimit, ut ab hoc vel illo Episcopo reputetur idoneus. Est igitur talis ubique proximè capax iurisdictionis, si aliunde cõferatur ab eo, qui potest delegare, vel mediante Bulla, vel simili priuilegio eligendi Confessorem.

Ad argumentum verò Nugni respondeo, quòd licet in Bulla efficiatur tantum mentio de Confessario ab Ordinario approbato, tamen quod dicitur de vno æquiparatorum, debet dici de alio, ex *reg. iur. & qua per Gloss. in l. si quis seruum. C. de furtis, & in c. si postquam, verb. mente de elect. lib. 6.* & per Bartolum *in l. in tantum, §. pæn. ff. de seru. corrupt.* Ex his apparet, me rectè olim respondisse, quemdam Parochum nostræ Ciuitatis ritè absoluisse Drepani pœnitentem, qui virtute Bullæ Cruciatæ absolutionem ab illo flagitauit.

Notandum est tamen, dictam sententiam affirmatiuam procedere quoad illos, qui actu beneficium parochiale retinent, non autem si habuerunt, sed renuntiaverunt, ut patet ex illis verbis Concilij: *Nisi aut parochiale beneficium habeat.* Ita notat Leone *de iubil. p. 2. quest. 9. n. 21.* Suarez *disp. 28. sect. 4. n. 20.* Fagundez *tract. 2. lib. 7. c. 2. num. 38.* Reginaldus *tom. 1. lib. 1. c. 16. n. 190.* Filliucius *vb. inf.* Henriquez *lib. 3. de pæn. c. 6. nu. 3.* & alij; licet contrariam opinio-

nem doceat Rodriguez *in Addit. ad Bull. §. 9. nu. 4.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 27. claus. 9. §. 1. n. 4.* & Io. de la Cruz *in direct. conscient. p. 2. de pæn. q. 5. dub. 8. concl. 4.* probabilem vocat.

Notandum est etiam, quòd sub nomine beneficij parochialis includuntur superiora beneficia, ut Abbates, Archipresbyteri, & huiusmodi habentes curam animarum, & iurisdictionem in hoc foro. Ita Filliucius *to. 1. tr. 7. c. 9. nu. 257.* Fagundez *vbi sup. n. 51.* Suarez *n. 21.* & Reginaldus *n. 190.* & alij.

RESOL. IX. *An approbatus ab Episcopo cum limitatione ex defectu ætatis, ut hic Panormi efficitur, ad confessiones virorum, & non mulierum, sit eligibilis per Bullam Cruciatæ non solum à viris, sed etiam à feminis?*

NEGATIUE respondet Homobonus *de cas. refer. p. 1. c. 5.* Ioan. de la Cruz *in direct. conse. p. 2. tract. de pæn. q. 5. dub. 8. conclus. 3.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 27. claus. 9. §. 1. num. 3.* Rodriguez *in sum. tom. 1. c. 60. nu. 4.* & alij. Hoc etiam tenere videtur Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 28. sect. 7. n. 3.*

Hæc opinio est probabilis, sed non minùs probabilem cõtrariam esse existimo, quam docet Fay *in Addit. ad 3. p. quest. 8. art. 5. disp. 3. conclus. 5. ad 4. arg.* Henriquez *lib. 3. c. 6. n. 8.* Nugnus *in Addit. ad 3. p. q. 8. art. 5. dub. 9.* qui malè tamen putat supradictum Confessarium peccare contra obedientiam; quia, ut rectè notat Fagundez, hanc affirmatiuam sententiam etiam docens *de præ. Eccl. tract. 2. lib. 7. c. 2. num. 45.* in nostro casu Episcopum interpretandum esse rationabiliter, ut illa restrictio locum habeat quantum ad iurisdictionem ab eodem Episcopo ei commissam, & delegatam; non verò quantum ad delegatam per Bullam, seu priuilegium Summi Pontificis. Et idè nostram sententiam probabilem & tutam in praxi vocant Ledesma *in sum. to. 1. de sacr. pæn. c. 13. dub. 8. in fine.* & Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 8. disp. 36. nu. 16.* cum aliis. Et ratio est, quia supradictus Confessarius est ab Episcopo approbatus simpliciter; & illa limitatio approbationis ad viros tantum, nõ fuit appposita ex defectu scientiæ, sed ætatis: sicut è contrà, si aliquis fuisset approbatus cum limitatione, ut non audiat confessiones personarum habentium difficilia negotia, non est approbatus simpliciter ex defectu scientiæ, & idè per Bullam non esset eligibilis. Ita Ledesma *vbi sup. dub. 9. in fine,* & Nugnus *loc. cit.*

RESOL. X. *An Sacerdos approbatus ab Ordinario pro vno oppido, sit eligibilis per Bullam Cruciatæ?*

PRIMA opinio negat. Ita Leone *tract. de iub. p. 2. q. 9. n. 20.* Filliucius *tom. 1. tract. 7. cap. 9. nu. 262.* & Nugnus *in addit. ad 3. p. to. 2. q. 8. art. 5. dub. 9. in resp. ad 9.* cum aliis.

Secunda opinio affirmat. Ita Acosta *q. 39.* & Henriquez & Medina apud Fagundez *de præ. Eccl. tract. 2. lib. 7. c. 2. nu. 18.* & 22. Et ratio est, quia Summi Pontifex non exprimit, quòd Sacerdos eligibilis per Bullam sit approbatus illimitatè pro tota diocesi, sed tantum petit, quòd sit approbatus ab Ordinario. Ergo sufficit, quòd pro vno tantum loco approbatus sit, maximè cum versetur in materia fauorabili, non restringenda, sed amplianda.

Tertia

Tertia opinio distinguit. Vel talis Sacerdos est approbatus in illo tantum oppido ex defectu scientiæ, vel non: si primo modo, non est per Bullam eligibilis; si secundo, utique. Ita Fay in *addit. ad 3. p. q. 8. art. 5. disp. 3. concl. 4. ad 4. arg.* Ledesma in *summ. tom. 1. tr. de Pœn. c. 13. dub. 9. in fi.* Rodriguez in *expl. Bull. Cruc. dub. 5. & alij.*

Sed post hæc scripta inveni Fernandez in *exam. Theol. Moral. p. 3. c. 9. §. 8. nu. 6.* docere secundam opinionem; cuius verba hæc sunt: Est quidam approbatus pro audiendis confessionibus certi loci, & non aliorum; potestne virtute Cruciatæ eligi in Confessarium à quouis totius Episcopatus? Respondeo posse. Ratio est, quia talis est approbatus ab Ordinario; hoc autem solum requiritur à Bulla; ergo ubi ius non distinguit, nec nos distinguere debemus. Addo præterea posse eligi à quouis, licet versetur ut hospes in illo Episcopatu. Ita Fernand.

Omnes istæ tres sententiæ sunt probabiles. Sed tertia videtur mihi probabilior. Nam ut benè notat Io. Valerus in *diff. vtriusque fori, verb. absol. diff. 1. nu. 15.* quando ex defectu scientiæ quis approbatur pro aliquo oppido, non est simpliciter & absolute habitatus, sed cum limitatione & restrictione, propter eius insufficientiam: & ideo constat de mente exponentis, seu approbantis, quod scilicet illum non aliter, nec alias approbarit, nisi pro illo paruo oppido. Et ideo puto Confessarium approbatum ad audiendas confessiones puerorum, rusticorum, &c. non esse eligibilem ab aliis per Bullam, quia talis non fuit simpliciter approbatus, nec censetur idoneus in forma iuris absolute, nisi respectu certi generis personarum, propter ipsius insufficientiam. Et ita docet Acosta in *expos. Bull. q. 39.* licet antea dixisset Confessarium approbatum pro vno loco tantum, esse tamen per Bullam eligibile ab aliis in illo loco non commorantibus.

RESOL. XI. *Vtrum Confessarius, qui pro determinato tempore fuit approbatus, & expositus, sit transacto illo tempore per Bullam eligibilis?*

NEGATIVE respondet Ledesma in *sum. tom. 1. tr. de confes. c. 13. dub. 10.* Et ratio est, quia licet talis Confessarius fuerit olim ab Ordinario approbatus, non est tamen, quando eligitur per Bullam.

Sed contrariam sententiam docuit Acosta in *expl. Bul. q. 39. in fine.* quia expositus ad tempus est approbatus ab Ordinario simpliciter, nisi postea ex causa reprobetur. Et ideo reputatus fuit idoneus ad audiendas confessiones: & Bulla non videtur requirere, ut Confessarius actu sit approbatus, quando eligitur; sed sufficit, ut olim habuerit approbationem, nam ita potest dici approbatus ab Ordinario. Et ita etiam docet Fay in *addit. ad 3. p. q. 8. art. 5. disp. 3. concl. 4. ad 3. arg.* si dolo ductu voluntatis, & absque causa limitatur approbatio ab Ordinario, cum qua limitatione admitti potest opinio Acostæ.

RESOL. XII. *An Confessarius olim approbatus, sed postea ab Ordinario sine causa & illegitime reprobatus, possit virtute Bullæ aliquis illum eligere ad eius confessionem audiendam?*

NEGATIVE respondet Io. de la Cruz in *direct. conf. p. 2. tr. de pœn. q. 5. dub. 8. concl. 4.* Et ratio est, quia nunc iste non est approbatus, & hoc videtur insinuari in Bulla plumbea, dum dicitur licere eligere per Bullam Confessorem sæcularem aut regularem ad Ordinario approbatum, & de regularibus semel tantum approbatum. Ergo de aliis Sacerdotibus non est eligibilis, qui aliquando fuit approbatus, sed modò non est approbatus, cum illud specialiter concedatur solis Religiosis.

At his non obstantibus, contrariam sententiam docet Sebastianus Acosta in *Explic. Bull. q. 40. per totam*, ubi ait: Si non ex culpa propria, vel ex crimine inducente infamiam, aut indecentiam ad audiendas confessiones; sed ex malevolentia Ordinarii, seu Officialis, aut in pœnam alicuius inobedientiæ prohibetur ab exercitio confessionum aliquis Sacerdos; tunc crediderim absque dubio, virtute Cruciatæ, si id constiterit, illum esse eligibile. Dixi, si id constiterit, quoniam in dubio præsumendum erit pro iudicio Ordinarii. Ita Acosta, cuius sententiam probabilem putat Io. de la Cruz ubi sup. licet ipse, ut visum est, contrariam amplexus sit.

RESOL. XIII. *An Confessarius Regularis ab Episcopo approbatus, sed prohibitus à Prælati Religionis, sit hoc non obstante per Bullam ad confessiones audiendas eligibilis?*

RESOLUTIO huius casus, ut benè notat Ledesma ubi inf. pendet ex illa questione: An Religiosus, qui obtinuit ab Episcopo licentiam audiendi confessiones, possit sine licentia sui Prælati confessiones audire?

Aliqui negative respondent. Ita Angelus, quem refert Adrianus q. 1. de *conf. dub. 1. & alij* neoterici. Et inter alias rationes quas adducunt, præcipue est ista; quia Episcopi cōferunt talem potestatem dependentem à propriis Prælati præsentantibus Religiosos ipsis Episcopis. Ergo sine tali præsentatione, nulla erit absolutio.

Sed affirmatiuam sententiam semper ego consului. Dico igitur cum Pitigiano in *4. sent. tom. 2. dist. 17. q. vnica, art. 4. dub. 1.* Nugno in *addit. ad 3. p. 12. 2. q. 8. art. 5. dub. 8.* Salas de *leg. disp. 16. sect. 10. num. 43.* Angles in *4. q. de confes. art. 8. disp. 8.* Io. de la Cruz de *stat. relig. lib. 2. c. 6. dub. 2. concl. 2.* Homobono de *Exa. Eccl. p. 2. tract. 5. cap. 2. q. 13.* Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 9. dub. 50. num. 4.* Miranda in *man. præl. tom. 2. q. 45. art. 11. & 12. & alij*; Regularem non institutum Confessarium à suo Prælati, sola Episcopi auctoritate posse audire confessiones, & validum conficere Sacramentum: quia talis Sacerdos habet potestatem ordinis, & iurisdictionis. Ergo valida erit absolutio.

Restat modò videre, an peccet mortaliter, quia sine licentia sui Prælati confessiones excipit. Aliqui ex suprâ citatis, quos nouissimè sequitur Peregrinus in *com. ad nostras constit. p. 1. c. 5. §. 5.* affirmative respondet; sed rectius Molfesius in *sum. tom. 1. tract. 7. c. 14. n. 87.* & Megala in *1. p. lib. 1. cap. 15. num. 8.* cum aliis putant hoc determinandum esse ex vi suarum constitutionum, quæ si ad mortale obligant, mortaliter talis Confessarius peccabit; si ad veniale, tantum venialiter. Ideò in illa Religione,

ut est Societ. IESV, & nostra, & aliæ, in quibus Cōstitutiones non obligant ad culpam. Sacerdos sic absolvens, non committeret peccatum mortale.

Notandum est verò, dictos Confessarios non posse absolvere pœnitentes ab illis casibus, à quibus absolvere possunt ex vi priuilegiorum Religionis; quia non habent licentiam audiendi confessiones à Prælati dictæ Religionis.

Superest modò respondere ad argumentū contrariæ sententiæ. Dico igitur, quòd cū Episcopus possit simpliciter loquendo talem potestatem cōferre, non est intelligendus, quòd conferat cum illa limitatione, nisi expressè illud significet; nam si Episcopus conferat facultatem secundum dispositionem propriæ religionis, dicens, quòd tantum valet sicut in regulis Religionis sancitum est, & religiosus excipiat confessiones præter ordinem suæ regulæ, nulla esset absolutio. Sed Episcopi non solent in dimissoriis hanc limitationem ponere. Ergo, &c. Circa præsentem quæstionem, vide Fagundes *tr. 2. lib. 7. c. 3. n. 32.*

His suppositis respondeo ad quæstionem principalem; Confessarium approbatum ab Episcopo, & non à suo Prælato, vel à suo Prælato suspensum, esse eligibilem per Bullam Cruciatæ, quando non habet alios defectus; & ita docet Ledesma *in sum. tom. 1. tract. de pœn. c. 13. dub. 12.* Acosta *in expos. Bull. q. 41. per totam, & alij.*

RESOL. XIV. An Regulares sine licentia suorum Prælatorum virtute Bullæ Cruciatæ possint eligere Confessarium, ut illos à peccatis & casibus reseruatis, seu censuris absoluat?

Negatiuè respondent communiter. Ita Llamas *in sum. p. 1. c. 5. §. 8. & seq.* Vecchius *in Praxi Nouitiorum disp. 9. dub. 3. n. 7.* Coriolan. *de cas. reseru. p. 1. sect. 3. art. 14.* Portel *in dub. Regul. ver. Bull. Cruc. num. 1.* Acosta *in explicat. Bull. q. 107. per totam.* Miranda *in man. Præl. p. 2. q. 34. art. 15. concl. 3.* Reginal. *in praxi, tom. 1. lib. 8. c. 3. sect. 3. n. 37.* Suarez *de relig. tom. 4. tr. 9. lib. 2. c. 16. n. 3.* qui citat Garfiam, Ledesmam, Cordubam, & Passarellum, & maximè post Breue Clem. VIII. datum Romæ apud Sanctum Petrum die 23. Nouembris.

Sed his non obstantibus, tres inuenio sententias circa præsentem quæstionem. Prima est Emanuelis Rodriquez *in sum. tom. 3. c. 7. n. 2. in fine,* ubi asserit Regulares per Bullam Cruciatæ posse absolui à peccatis mortalibus non reseruatis; & ita sensisse multos DD. Salmanticenses testatur; sed quia codex rarus est, ponā eius verba: *Ha se de aduertir, que en Salamāca se firmò por los muy doctos della, que la Bulla de Clem. VIII. solamente impide à los religiosos eligir cōfessor por virtud de la Bulla de la Cruzada. para que los absoluan de casos reseruados empero no los impide, que los eligan para peccados mortales no reseruados, lo qual se prouea del proemio del dicho Breue de Clem. VIII. conforme el segun derecho se ha de limitar su determinacion.* Ita ille, & rectè quidem; nam ex proemio colligitur animus & intentio legislatoris, & intellectus totius decreti, illudque limitatur, ut docet Tiraquellus *tr. cessante caussa. limit. 1. num. 65.* Neuo *conf. 3. n. 3.* Riminaldus *vol. 1. conf. 540. nu. 78.* Paz *conf. 33. nu. 6.*

Molina *de primog. Hisp. lib. 1. c. 5. n. 3.* Guttierrez *pract. qq. lib. 3. q. 17. nu. 90. & 91.* Ceuallos *com. contra com. tom. 3. q. 838. num. 114. & Salas de legib. disp. 17. sect. 9. n. 13. cum aliis.*

Ex quibus apparet, secundum opinionem Rodriquez & Doctorem Salmanticensem, posse Regulares & Moniales virtute Bullæ Cruciatæ, eligere Confessarium, & ab illo obtinere absolutionem à peccatis mortalibus non reseruatis, & hoc toties quoties voluerint.

Secunda sententia est Henrici de Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 23. claus. 9. §. 2. n. 12.* asserentis, Regulares posse virtute Cruciatæ absolui etiam à peccatis reseruatis, dummodo Confessarij, quos per Bullā eligunt, sint ex deputatis & approbatis ab eorum Prælati ad eorum confessiones audiendas. Et ita sensisse ait viros doctissimos Alphonsum Curialē, Antolinez Augustinianum, Corneio Carmelitanum, & Hernandez de Campo Franciscanū, omnes primarios Lectores S. Theologiæ in Academia Salmantina; & idem asserit sensisse Patres Collegij Societatis IESV eiusdem Ciuitatis. Et ratio quam adducit est, quia Bulla Clem. VIII. prohibet tantum eligere Confessarios extra Religionem, ut Regulares à reseruatis absolutionem obtineant, ut constat ex petitione in proemio facta, his verbis: Et illorum prætextu eligunt Confessorem aliquando præter eos, qui à suis Prælati eorum confessionibus deputati sunt, quod aliquando in speciale eorum vergit detrimentum.

Tertia sententia est Io. de la Cruz *de stat. vel. lib. 1. cap. 6. dub. 12. vbi* asserit, probabilem esse illam opinionem, quæ docet, absolute posse Regulares eligere quoscunque Confessarios, etiam extra Religionem propter absolutionem, etiam casuum reseruatorum. Et hanc sententiam etiam tamquam probabilem admittit Sancius *in select. disp. 44. n. 10. circa fin. & n. 13.* & insinuat Pötius *de matr. l. 5. ca. 20. n. 7.* & magis clarè *in l. 8. c. 19. §. 2. nu. 13. & 14.* Et ratio est, quia Clem. VIII. in Bulla solum declarauit suam intentionem, ut patet ex contextu, pro Bullis scilicet & indultis particularibus à se concessis, & concedendis; non tamen est absoluta & generalis declaratio pro concedendis etiam à suis successoribus, quidquid alij dicant.

Adde, quòd Io. Valerus *diff. 1. concl. 5. & ver. nulla, diff. 5. n. 2. in fi.* testatur se audiuisse Religiosos distinctè vti Bulla Cruciatæ, sicque practitari, quamuis in foro externo possent per Prælatos puniri, si aliis, quàm à se expositis confiteantur. Sed neque hoc audent facere Prælati: intellexi enim quosdā Prælatos à Commissario Bullæ reprehensos fuisse super hoc. Ita Valerus, qui etiam asserit, neque dictam declarationem, seu Breue Clem. VIII. obligare, si non fuerit publicatum in Conuentibus ab ipsis Prælati, cū sit factum ad instantiam tantū Procuratoris Generalis Ordinis Carmelitarum, & non motu proprio Papæ, & sic non publicatum, ut ipse probat *ver. Absolutio, diff. 1. n. 20.* dum ergo non publicatur, possunt Religiosi vti Bulla Cruciatæ. Addit etiam idem Valerus, licitum esse Religioso, sine licentia sui Prælati procurare pecuniam pro Bulla sumenda, dummodo nō transeat in eius potestatem,

testatem, sed ut amicus, qui dat pecuniam, sumat illam suo nomine, & faciat in ea ponere nomen Religiosi, & eam eidem det. Et ratio est, quia in tali casu nulla proprietas interuenit, cum pecunia non transeat in potestatem Religiosi; & accipere Bullam dicto modo procuratam, vel sponte oblatam ab amico, non est quid temporale, in quo versatur proprietas, sed quid spirituale ad bonum animæ eius, extra eum ouorum. Ita ille, & adducit Cordubam, & Io. Salas Societat. IESV in quadam lectione Bullæ. Et dato quod dictus Regularis ita faciendo peccaret, valebit tamen sumptio Bullæ, & poterit ea frui; quia multa fieri prohibentur, quæ facta tenent.

Quid ego tentiam, dicam breuiter. Opinio negatiua ex supradictis est communis, & probabilior, & illam ego consulo, & teneo. Prima, & secunda sententia Rodriguez & Villalob. est probabilis, & tuta in praxi. Tertia verò Io. de la Cruz, videat viri docti an sit probabilis, nam ego illam non approbo; & si esset probabilis, corrueret disciplina regularis. Vide etiam Fernandez in Exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 8. n. 8. & Ledesnam in sum. tom. 1. tract. de Pæn. c. 13. diff. 13. & alios.

RESOL. XV. An Nouitij Regularium possint sumere Bullam, & virtute ipsius à casibus reseruatis absolui?

Respondeo affirmatiuè; quidquid in contrarium asserat Vecchius in Praxi Nouitiorum disp. 9. dub. 5. n. 7. & ita docet Suarez de Relig. tom. 4. tra. 9. lib. 2. c. 16. nu. 10. Fernandez in Exa. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 8. n. 9. & Ledesma in sum. tom. 1. tra. de pæn. c. 13. dub. 14. ubi etiam asserit, que quando los Prelados de las Religiones huuiessen traida algun Breue, ò indulto para que los Religiosos no pudiesen eligir Confessor por virtud de la Bulla, esto no se ha de entender de los nouicios, porque los nouicios en las cosas odiosas, no entran de baxo de nombre de Religiosos. Por lo qual quanto à esto, queda como seglar, y puede eligir confessor por virtud de la Bulla de la Cruzada. Ita ille. Idem etiam docet Acoſta in Explicat. Bullæ q. 107. Villalobos in sum. tom. 1. tr. 9. c. 56. n. 6. qui benè notat, dictos Nouitios, etiam sine Bulla Cruciatæ, à casibus reseruatis in Religione posse absolutionem obtinere à quocumque Sacerdote: sed de hoc alibi.

Notandum est etiam, Nouitios, sumendo Bullam, posse edere lacticia, sicut ceteri sæculares, propter rationem dictam: non enim censentur Religiosi quoad onera. Ita Fernandez ubi sup. §. 5. nu. 5. & alij.

RESOL. XVI. An qui peccat ob spem absolutionis Bullæ, gaudeat ipsius privilegio, & idem queritur de Iubilæo?

Negatiuè multi respondent, ut Couarruias lib. 2. var. c. 2. n. 26. & alij penes Acoſtam in explic. Bull. q. 33.

Sed ipse, & rectè, contrarium docet: cui ego addo Leonem tr. de Iubil. p. 2. q. 8. nu. 14. Molfesum in sum. tom. 1. tra. 7. c. 16. n. 47. Filiucium tom. 1. tract. 8. c. 10. nu. 262. Sanctarellum de Iubil. c. 8. dub. 10. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 54. num. 18. Ledesnam in sum. tom. 1. tract. de Pæn. c. 13. dub. 10. ubi asserit: Esta resolucion tienen todos los Doctores, y se prueua lo primero, porque el Papa en este privilegio de la Bulla no pone ex-

Pars I.

cepcion ninguna, ni restricion, de la qual se entienda, que el que pecca con la tal confiança, no puede ser absuelto de los peccados. Luego por virtud de la Bulla de la Cruzada puede ser absuelto dellos, porque este privilegio es fauorable, y no es razon restringirlo. Idem etiam docet Villalobos in sum. tom. 1. tr. 27. claus. 9. §. 2. n. 19. Bonacina de leg. disp. 4. q. 2. punct. 6. §. 3. n. 12. & alij.

RESOL. XVII. An quis per Bullam possit absolui à reseruatis & censuris, non solum ante, sed etiam post ipsius susceptionem incuris; & idem queritur de commutatione votorum, &c.

Respondeo affirmatiuè; quidquid asserat Sotus de iust. lib. 8. q. 4. art. 3. cum alijs. Et ita aduersus illum docent 10. Doctores, quos citat & sequitur Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 53. nu. 26. quibus ego addo Leonem tract. de Iubil. p. 2. q. 8. n. 11. Floronum de cas. refer. p. 1. c. 4. §. 3. nu. 22. Sanctarellum tract. de Iubil. cap. 8. dub. 9. qui citat 14. Doctores pro hac sententia; Fernandez in Exam. Theol. mor. p. 3. cap. 9. §. 17. sect. 2. n. 3. Bonacinam de leg. disp. 4. qu. 2. punct. 6. §. 3. n. 12. Villalob. in sum. tom. 1. tr. 27. claus. 9. §. 2. num. 6. Ledesnam in sum. tom. 1. tra. de Pæn. c. 13. conclus. 2. dub. 6. Bartholom. à S. Fausto in thes. Relig. lib. 4. q. 50. n. 2. Molfesum in sum. tom. 1. tract. 11. c. 15. n. 204. & alios. Et ratio est, quia verba Bullæ sunt generalia. Ergo non sunt restringenda ad peccata, seu vota emissà ante, & non post publicationem Bullæ, ut etiam in Iubilæo asserunt Doctores: & verba indefinitè & generaliter expressa in priuilegijs, extenduntur ad futura, ut notat Glossa in cap. quia circa, de Priuileg. Ceteras rationes vide apud citatos Doctores.

Notandum est verò, supradictam doctrinam non solum procedere quoad commutationem votorum, sed etiam quoad dispensationem; contra Lopez, Rodriguez & Sotum; quia, ut benè notat Henriquez in sum. lib. 7. cap. 30. n. 5. cum Suarez & Sanchez ubi sup. num. 28. eadem est ratio quoad hoc inter potestatem dispensandi, & commutandi. Notandum est etiam, quod quis virtute Bullæ potest ex libito ab vno Confessario absolutionem à reseruatis & censuris obtinere, & ab alio postea votorum commutationem. Ita Faustus ubi sup. n. 4. Et hæc omnia procedunt etiam tempore Iubilæi, nam eadem est ratio, ut de Bulla.

RESOL. XVIII. Quis per Bullam, seu virtute Iubilæi eligat Confessarium, & facit cum illo confessionem inualidam, & irritam, vel ex defectu doloris, seu examinis, vel ex alio capite, obtinendo absolutionem à reseruatis: queritur, an dicta peccata non sint amplius reseruata, ita ut postea possit à quocumque Confessario ab illis absolui?

Negatiuè respondet Ledesma in sum. tom. 1. tr. de Pæn. c. 13. concl. 2. dub. 7. Villalobos in sum. tom. 1. tr. 27. claus. 9. §. 2. nu. 16. qui citat Acoſtam in explic. Bull. q. 45. quādo videlicet pœnitens scit illam confessionem esse irritam, secus si talis nullitatem confessionis non aduerteret; nam in secundo casu putat manere liberum à reservatione. Et ratio est, quia Sum. Pontifex concedit facultatē absoluedi à reseruatis in ordine ad susceptionem indulgentiarū.

S

Sed

Sed qui scienter facit confessionem irritam, indulgentias minimè consequi potest. Ergo, &c.

Non reticebo tamen, multos Doctores contrarium asserere probabiliter, quos adducit & sequitur Comitulus in *resp. mor. lib. 1. q. 30. nu. 2.* vbi sic ait: Num qui tempore Iubilæi (adde tu, & per Bullam Cruciatæ) fictè confessus est de casu reservato, nec quidquam ei profuit cōfessio ad salutem, post Iubilæum meliore mente querere possit quemlibet Confessarium, qui tum ab aliis casibus, tum à reservatis eum possit absolueret? Caietanus in *summa, verbo casus reservatio, in calce.* Armilla eodem verb. n. 4. Syluester *verb. confessio* 1. q. 19. in extremo, seu nu. 21. à quo Paludanus & D. Antoninus nominantur opinionis auctores; aiunt eum, qui fictè confessus est reservatum casum, posse à quouis Confessario absolui, propterea quòd legi Ecclesiasticæ reservationis iam satisfecit, quāvis legi diuinæ confessionis nulla ratione satisfecerit. Quare iure diuino debet iterum Sacerdoti illud ipsum peccatum, & reliqua omnia declarare. Ita Comitulus.

Sed hanc Comitoli sententiam non admittunt aliqui Doctores in confessione facta vigore Iubilæi; quia talis absolutio confertur in ordine ad lucrandas indulgentias, & verè pœnitentibus; secus autem si absolutio à reservatis, vel à Superiore Ordinario, vel à delegato daretur sine vllò ordine ad indulgentias lucrandas. Vnde patet me olim rectè respondisse, quòd quando Prælati tribuit facultatem in aliqua festiuitate absoluendi à reservatis, si aliquis Religiosus tunc efficeret confessionem irritam, & reservata confiteretur, postea à quocumque Confessario posset absolutionem ab illis obtinere; quia talia peccata non remanserunt ampliùs reservata. Et ita docet Nugnus in *Add. ad 3. p. tom. 2. q. 9. art. 2. p. 2. dub. 4.* Floronus de *cas. refer. p. 1. c. 4. §. 9. n. 3.* Reginald. in *Praxi, tom. 1. l. 8. c. 6. sect. 2. n. 61.* Homobonus *tr. de cas. refer. p. 1.* Coninch de *Sacr. disp. 8. dub. 12. nu. 91.* Henriq. *l. 6. c. 16. §. 5. in Gloss. litt. B. & C.* Suarez in *3. p. to. 4. disp. 31. sect. 4. n. 22.* Possuinus de *off. Cur. c. 27. n. 29.* cum aliis. Et ita ex hac doctrina infert Acosta *vbi sup.* quòd qui virtute Bullæ Cruciatæ confitetur casus Episcopales fictè & sine cōtritione, postea potest à quocumque Confessario de illis, etiam sine Bulla, absolutionem obtinere. Sed opinio Comitoli videtur etiam probabilis.

RESOL. XIX. *An qui fuit absolutus virtute Bullæ Cruciatæ, sine vlla mentione & intentione reservatorum, tã ex parte sui, quàm ex parte Confessarij; licet remaneat absolutus à peccatis reservatis oblitis, an etiam remaneat liber ab obligatione postea confitendi illa peccata reservata legitimo superiori, si ampliùs non habeat Bullam Cruciatæ; vel an poterit absolui à quocumque Confessario?*

RESPONDENT aliqui negatiuè. Putant enim reservationem non tolli per quamcumque absolutionem collatam à legitimo Confessario, facultatè reservatorum habente; sed per absolutionem datam à Cōfessario, qui cognitionem habuit peccati reservati, vel qui habuit intentionem auferendi quamcumque reservationem. Et ratio est, quia quando Superior, qui habebat facultatem super reservata, non habuit intètionem aliam, quàm cō-

munem ministrandi Sacramentū, nihil aliud efficit, quàm alius Sacerdos, qui non intendit auferre reservationem. Aliàs ex opposita sententiā sequeretur, quòd qui Pœnitentiarius, aut Religiosus mendicantibus habentibus multa priuilegia, aut Superiori in sua Religione, vel Cōfessario electo priuilegio nostræ Bullæ Cruciatæ, confiteretur peccata communia, & nō confiteretur peccatum reservatum, quòd habebat, ex obliuione, iam maneret liber ab obligatione illius, vt deinceps iam esset cōmune peccatum, sine obligatione confitendi legitimo Confessario, habenti potestatem super reservata. Sed hoc videtur absurdum. Ergo, &c. Et ita docet Vasquez in *3. p. tom. 4. q. 91. art. 3. dub. 5.* Suarez etiam in *3. p. tom. 4. disp. 31. sect. 4. nu. 18.* Bonacina de *Sacr. disp. 5. q. 7. punct. 5. §. 5. n. 5. & alij.*

At his minimè suffragantibus, puto contrariam sententiam esse probabilem, & tutam in praxi. Et ita docet Coninch de *Sacr. disp. 8. dub. 12. q. 98.* vbi sic asserit: Licet talis pœnitens explicite non petat absolutionem reservatorum, censetur tamè interpretatiuè petere; quia venit ad confessionem, vt quantum fieri potest, à peccatis omnibus liberetur; & si ei occurreret se habere aliqua peccata reservata, omnino peteret reservationem tolli: quare Confessarius censetur hic & nunc velle eum absolueret à peccatis, quantum licitè potest, & consequenter tollere reservationem. Ita Coninch. Et idem etiam docet Molfesius in *sum. to. 1. tr. 7. c. 21. num. 25.* & specialiter cōtra Suarez idem affirmat Nugnus in *addit. ad 3. p. tom. 2. q. 9. art. 2. p. 2. dub. 4.* cum Reginaldo in *praxi, tom. 1. lib. 8. c. 7. nu. 99.* vbi ait: Quòd Suarez vult peccata oblita nō manere reservata, non procedit in confessionibus ordinariis, quasi in eis sine vlla cogitatione casuum reservatorum, & inferior confiteatur, & superior det absolutionem: non puto necessariò tenendum in praxi, quæ ordinariè habet, vt pœnitens si non distinctè, saltem confusè de reservatione cogitet, eo animo cōfitemens, vt per Sacerdotis absolutionem, quantum fieri potest, liberetur ab omni vinculo suorum peccatorum; eademque intentione Confessarius cum illo procedat, vt indicio est absolutio à censuris, quam solet Sacramentali absolutioni præmittere. Ita ille.

Et hanc sententiā ex parte docuit etiam Megala in *p. 1. l. 1. c. 14. n. 7.* quando videlicet pœnitens confessus est corā illo Cōfessario, qui habebat potestatem super reservata ex priuilegio concessio in fauorè ipsius pœnitētis, prout fit in Iubilæis, & Bulla Cruciatæ. Secus autè quando confessus est coram illo Cōfessario, qui delegatā supra ipsa reservata iurisdictionem habebat, non ex priuilegio in fauorem sui ipsius principaliter concessio, sed in fauorè Cōfessarij, vel quia Sum. Pont. vel Episc. Pœnitentiariorum destinarunt, qui à reservatis absolueret possint.

Sed sine vlla distinctione dicendum est, supradicta peccata oblita non remanere ampliùs reservata. Et certè, vt benè obseruat Nugnus contra Suarez, ipse solus posuit illam distinctionem. Nam veteres Theologi omnes absolute & simpliciter docent, in confitente peccata Confessario habenti potestatem ab omnibus absoluendi, tolli omnem reservationem eorum, quæ bona fide omisit.

Et

Et ita docent Syluester *ver. confessio* 1. q. 4. Adrianus *quæst.* 4. de *Confess.* §. si petas circa dicta, Gabriel in 4. *dist.* 17. q. 1. art. 3. dub. 2. sub finem, Angelus *ver. confessio* 1. n. 11. Rosella *eodem ver.* 2. nu. 9. Hoc etiam docuerunt Nauarrus c. 26. n. 13. Sā *ver. confessio* n. 7. Henriquez l. 6. c. 26. n. 5. & alij.

Notandum est tamen quod aduertit Auila de *conf.* p. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 9. *concl.* 2. in fine, quod si aliquis excommunicatus, excommunicatione exigente satisfactionem partis, & oblitus est confiteri hanc censuram, per generalem absolutionem, quæ datur ad cautelam, non manet absolutus à tali censura; quia non est præsumendum Confessorem velle absolueri hanc excommunicationem, quæ si à pœnitente manifestaretur, & absolueret ab ea sine satisfactione, peccaret mortaliter. Sed ipse Auila contrariam sententiam putat etiam probabilem.

RESOL. XX. An per Bullam Cruciatæ detur facultas recipiendi Eucharistiam, præterquam in die Paschatis, de manu simplici Sacerdotis sine licentia Parochi, siue Episcopi; & idem queritur de Sacramento Extremæ vnctionis?

Negatiuam sententiam docet Suarez in 3. *par.* tom. 3. disp. 72. sect. 4. quia, ait ille, ex clausula Bullæ Cruciatæ, in qua conceditur facultas ad eligendum Confessorem, non intelligitur concessam esse facultatem, ad recipiendam Eucharistiam à tali Confessore, vel ab alio simplici Sacerdote electo ad hoc munus per ipsummet pœnitentē: quod idem dicendum est de Sacramento extremæ vnctionis. Et licet Nugnus semper Suarez aduersetur, tamen ita amplexus est hanc opinionē, vt contrariam prorsus improbabilem vocet, vt videre est apud ipsum in 3. *p.* tom. 1. q. 82. art. 3. fol. mihi 457.

Sed, pace tantorum virorum, probabilissima & tuta in praxi est contraria sententia, quam docet Vasquez in p. 3. to. 3. disp. 219. c. 5. num. 47. vbi asserit, per Bullam Cruciatæ concedi facultatem, vt quis possit à quocumque Sacerdote Eucharistiam recipere; non quia in ea concedatur vt possit eligere sibi Confessarium; nam in tali facultate non intelligitur licentia ad recipiendum hoc Sacramentum, vt post Suarez notauit etiam Filliuc. tom. 1. tr. 4. c. 9. n. 263. aduersus Caiet. *verb. excommunicatio*, c. 63. sed quia expressè licentia ad Eucharistiam accipiendā in ipsa Bulla concedatur, vt patet ex verbis ipsius Bullæ, quæ ipse adducit. Et idem quod de Eucharistia docet, etiam de Extremā vnctione admittit.

Ex his patet responsio ad argumentum Suarez. Accipiens igitur Bullam Cruciatæ, habet facultatem à Summo Pontifice eligendi Sacerdotem, vt possit ab ipso sine licentia Parochi accipere hæc tria Sacramenta, Pœnitentiam, Eucharistiam, & Extremam vnctionem. Notentur hæc, quia passim non sunt obuia.

RESOL. XXI. An quando commutantur vota per Bullam Cruciatæ, non solum vota diuitum, sed etiam vota pauperum commutanda sint in temporale aliquod vel in subsidium per eleemosynam?

Multi asserunt totam commutationem debere fieri in belli subsidium. Ita Ledesma in *sum.*

Part 1.

tom. 2. tract. 10. c. 8. fol. mihi 586. vbi absolute asserit: Quando la commutacion se haze en virtud de la Bulla, ha se de hazer en cosa que ayuda a la guerra contra los infieles, que es la causa de la expedicio de la Bulla, y no en otras obras de virtud. Sic etiam alij.

Sed mihi magis placet opinio Sanchez in *sum.* tom. 1. lib. 4. c. 54. n. 58. & aliorum. Puto igitur non esse necessarium istam cōmutationem fieri totaliter in subsidium temporale, sed sufficere si secundum partem fiat in illud, & secundum aliam partem in alia virtutum opera. Quare prudentis Confessarij arbitrio hoc relinquendum est, qui considerabit voti qualitatem.

An verò hæc doctrina procedat in pauperibus, non parua difficultas est. Nam multi asserunt, pauperem voti commutationem petentem, debere eleemosynam exiguam in id subsidium contribuere, quæ suæ paupertati æqualis sit. Ita Sanchez *vbi sup.* & præter Doctores, quos ipse citat, tenet etiam hanc sententiam Rodriquez, non tantum in locis ab ipso citatis, sed nouissimè in *sum.* to. 4. c. 188. n. 11. & Raphael de la Torre in 2. tom. 1. q. 88. art. 12. dub. 6. n. 3. vbi ait: De intentione Bullæ dubitari nō potest, esse intelligendam de subsidio temporali. Et cum ex alia parte constet nullum esse ita indigentem, etiam ex ostiatim mendicantibus, qui aliquid temporale non possideat, non existimo tutam commutationem factam in subsidium solum spirituale. Sic ille satis probabiliter.

Non reticebo tamen, contrariam sententiam esse etiam probabilem, quam docet Lessius de *iust.* lib. 2. c. 40. dub. 11. n. 95. & Suarez de *relig.* tom. 2. lib. 6. c. 19. nu. 18. vbi sic ait: Viualdus in *candel.* part. 3. c. 14. n. 39. citans Alphosum Deza (qui fuit vir doctissimus Societatis Iesv) in publicis lectionibus Compluti, dicit sufficere subsidiū spirituale, quia Bulla solum dicit in subsidium; sed reuera Bullæ intentio est de subsidio temporali. Tamen in pauperibus haberet illa interpretatio locum. Ita Suarez, quem postea secutus est ex Prædicatorum familia Io. de la Cruz in *direct.* *conf.* par. 1. præc. 2. art. 2. dub. 11. *concl.* 5. cuius hæc sunt verba: Nota, quod commutatio virtute Bullæ sub excommunicatione lata à Commissario, fiet in eleemosynam pro subsidio belli contra infideles, saltem secundum partem, vt ait Suarez. Imò pro pauperibus erit vera Viualdi intelligentia, quod sat erit, si commutatio fiat in subsidium spirituale. Ita ille, & ego. Vnde si aliquis Confessarius virtute Cruciatæ commutaret vota pauperum, non in tenue subsidium temporale ipsius Bullæ, sed in aliquas orationes, scrupulos illi non inicerem; nam hæc opinio est probabilis, magnos enim habet patronos, & ipsemet Sánchez, qui cōtrariam tenet, etiam illam *vbi sup.* n. 56. tamquam probabilem admittit.

RESOL. XXII. An qui vigore Bullæ Cruciatæ fuit absolutus ab excommunicatione sine satisfactione partis, teneatur iterum confiteri, tamquam non legitimè, sed nulliter absolutus?

Affirmatiuam sententiam docuit Coninch de *Sacr.* disp. 14. dub. 16. n. 211. Suarez in 3. *par.* tom. 5. disp. 7. sect. 5. num. 41. Filliucius tom. 1. tra. 11. c. 9. n. 295.

S 2

Sayrus

Sayrus de cens. lib. 2. c. 18. n. 10. Henriquez in sum. li. 7. de indulg. c. 13. nu. 2. Syluester, Caietanus, Armilla, Corduba cum aliis. Et ratio est, quia Bulla per illam clausulam, *prius satisfacta parte*, restringit potestatem Confessario, & illi præbet sub hac forma.

Sed mihi opinio contraria magis arridet, quam tueretur Sanchez de matr. to. 1. lib. 3. disp. 33. n. 3. Barbosa in collect. to. 3. tit. 40. c. 23. n. 3. Valer. in differ. vtriusque fori, verb. Absolutio, diff. 5. n. 5. Auila de censur. p. 2. c. 7. disp. 3. dub. 9. concl. 2. qui citat Magistros Pegna & Sanchez, & Doctorem Acosta; quia ut ex multis notat Sanchez, Sum. Pontif. per illam clausulam non intelligit, ut malè supponunt aduersarij, inducere nouam formam, nec limitare potestatem, sed tantum admonere Cōfessarium de sua obligatione, nempe ut absoluat excommunicatum satisfaciendo realiter, vel si non potest, det cautionem satisfaciendi, ut requirit ius commune. Vnde sequitur supradictum excommunicatum iniuste, & cum peccato mortali absolutum, sed tamen validè, ut diximus, posse licitè absolui à peccatis ab alio Cōfessore, qui potest se gerere cum illo tamquam cum non excommunicato, modò quantum ad satisfactionē obseruet regulas generales circa debitores.

Notandum est verò pro praxi, stantibus verbis Bullæ, *prius satisfacta parte*, quòd nomine partis, intelligitur ille, cui facta est iniuria, per illud delictum, per quod inflicta fuit excommunicatio, siue sit persona publica, siue priuata. Ita Henriquez lib. 13. c. 28. n. 1. Bonacina de cens. disp. 1. q. 3. punct. 9. Vnde sub nomine partis non intelligitur Iudex, cui ipso iure applicatur pœna pecuniaria, sed tertius inter partes; vnde per Bullam Cruciatæ potest absolui, antequam soluat iura Iudici, seu Tabellioni. Ita Sot. in 4. dist. 22. q. 2. art. 3. post 3. concl. Nomine verò satisfactionis intelligitur restitutio honoris, vel famæ, vel aliorum bonorū, ut aduertit Suar. in 3. p. to. 5. disp. 7. sect. 5. n. 47. Quòd si talis satisfactio realiter dari non possit, tunc debet dare cautionem sufficientem, scilicet pignoratitiam, vel fideiussoriam: quòd si nec hanc potest præstare, det iuratoriam satisfaciendi cum potuerit. Ita Nauarrus c. 26. num. 7. & alij. Sed circa præsentem quæstionem in particulari discutienda sunt aliqua dubia.

RESOL. XXIII. *An Confessarius electus per Bullam Cruciatæ possit absolvere penitentem, qui solum satisfecit clerico, vel Monacho percussor?*

Respondent negatiuè Riccius in Decision. Curia Arch. Neap. p. 1. decis. 86. n. 4. & par. 3. decis. 34. n. 3. Bonacina tract. de cens. disp. 2. q. 4. punct. 5. num. 5. Et ita fuisse resolutum in Curia Archiepiscopali Neapolitana testatur Riccius in casu cuiusdam, qui percussit Cōuersum certi Monasterij, vbi fuit decissum talem debuisse satisfacere Abbati, & Monasterio; quia iniuria facta Monacho, censetur facta Abbati, & Monasterio, ex leg. in personam, ff. de pactis. & ibi scribentes, cum Gomelio tom. 3. var. resol. c. 6. n. 5. & aliis. Et idem asserit de Clerico Bonacina vbi sup. qui addit modum satisfaciendi.

Hæc opinio est probabilis: sed etiam probabilem contrariam esse iudico, quam docet doctus Auila tract. de cens. p. 2. c. 7. disp. 3. dub. 11. concl. 2. vbi sic

ait: Notandum est, quòd licet percuciens clericum, vel Monachum, faciat etiam iniuriam Ecclesiæ, vel Monasterio, tamen satisfacto percusso, vel remittente iniuriam, censetur pars satisfacta, & consequenter potest absolui; quia quādo damnum infamiae, ut notat Nauarrus cap. inter verba, corol. ult. n. 376. & in Manual. cap. 18. n. 46. tangit principaliter infamatum, & minus principaliter bonum publicum, sufficit condonatio eius, ad quem principaliter pertinet, ex cap. quamuis pactum iuxta Gloss. de pactis in 6. Ita Auila satis probabiliter.

RESOL. XXIV. *An Confessarius electus virtute Bullæ, possit absolvere penitentem, qui non potest parti satisfacere?*

Negatiuè respondet Corduba tr. de Indul. qu. 43. & Ledesma in sum. tom. 1. tr. de Excom. c. 8. dub. 3. Guttierrez qq. Canon. lib. 1. c. 5. n. 29. Sotus in 4. dist. 22. q. 2. post 2. concl. quæ sequuntur nonnulli moderni; & si de facto absoluator, putat absolutionē esse nullā.

Sed contrariam sententiam probabiliorē esse iudico cum Barbosa in collect. tom. 2. tit. 40. c. 23. n. 3. Coninch de sacr. disp. 14. dub. 16. nu. 206. Vasquez in 3. p. tom. 4. tract. de Excom. dub. 20. nu. 2. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 27. claus. 9. §. 2. num. 22. Vegha in sum. tom. 1. c. 6. cas. 28. Io. de la Cruz in direct. conf. part. 2. tract. de Excom. dub. 5. conclus. 3. Fernandez in Exam. Theol. p. 3. c. 9. §. 12. nu. 10. Fillucio tom. 1. tract. 11. c. 9. n. 295. Auila de cens. p. 2. c. 7. disp. 3. dub. 8. & aliis. Et ratio est, quia non credendum, Pontificem per illam clausulam, *satisfacta parte*, voluisse excludere à beneficio absolutionis eum qui non potest satisfacere. Non enim verisimile est, postulari conditionem impossibilem, facit Clem. multorum. & Clem. nolentes, de Hæreticis, in quibus similes conditiones ita intelliguntur.

Quæ supradictæ, sunt adeò vera, ut docuerit Sanchez in sum. to. 1. l. 2. c. 20. n. 19. quòd etiam si in priuilegio solus mortis articulus excipiat, ut quis absoluator non satisfacta parte; attamen posita impotentia, putat etiam extra mortis articulum, talem esse absoluendum, licet contrariam sententiam doceat Suarez in 3. p. tom. 5. disp. 23. sect. 5. n. 27.

Ideò ex supradictis dicendum est, quòd si penitens non possit satisfacere in totum, satisfaciat in partem; & si non potest satisfacere sine graui iactura, & detrimento famæ, vel status, vel suorum bonorum, vendendo ea scilicet notabiliter vilius, licitè potest absolui, dummodo creditor non patiat æquale detrimentum. Et in his, & similibus casibus, in quibus non potest satisfacere, non sufficit præstare cautionem iuratoriam, sed pignoratitiam, seu fideiussoriam det. sufficeret tamè contra Caietanū verb. Excom. c. 77. præstare fideiussoriam, quamuis posset dare pignoratitiam. Ita Henriquez lib. 15. c. 28. num. 1. & Auila de cens. p. 2. c. 7. disp. 3. dub. 5. concl. 1. quod est valdè notandum.

Sed circa præsentem materiam vide Syluestrū ver. absol. 3. n. 3. Armillam eod. ver. n. 48. & 51. Caietanum eod. ver. cap. 4. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 6. dub. 20. n. 8. Nauarrum in Man. cap. 26. n. 7. Reginaldum in Praxi to. 1. lib. 9. c. 4. n. 65. Suarez in 3. p. to. 5. disp. 7. sect. 5. n. 41. Io. Valerum in differ. vtriusque fori, ver. absol. differ. 5. n. 4. & alios.

RESOL. XXV. *Utrum virtute Bulla possit quis extra confessionem absolui à censuris; & idem queritur de Iubileo?*

Negatiuè respondet Filliucius *tom. 1. tract. 11. c. 9. nu. 294.* Valquez *in 3. p. tom. 4. tract. de excom. dub. 20. nu. 9.* Sanctarellus *tract. de Iubileo, c. 8. dub. 8.* Acosta *in Expos. Bull. q. 50. in fi.* Fernandez *in Exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 12. nu. 4.* qui citat Couar. Nauarrum, & Cordubam. Idem docet Suarez *in 3. part. tom. 5. disp. 7. sect. 5. n. 35.* Rodriguez *in Bulla §. 9. n. 54. dicto 5.* & alij. Primò, quia ita declarauit Pius V. in Bulla Iubilai ann. 1568. Secundò, quia in Bulla apponitur clausula, *auditis confessionibus.* & licet nò apponatur, habetur tamen alia æquiualens, videlicet, quòd possint eligere Confessarium, qui possit illos absolui à peccatis & censuris.

Sed contrariam sententiam tamquam probabiliorē amplectēdam esse existimo, quam tueri Auila *de cens. p. 2. c. 7. disp. 3. dub. 13.* Villalobos *in sum. to. 2. tract. 27. claus. 9. §. 2. n. 23.* Sanchez *de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 34. n. 30.* Vegha *in sum. tom. 1. c. 6. c. 3.* Ledesma *in sum. tom. 1. tract. de Exam. c. 8. dub. 3.* Coninch *de Sacram. disp. 14. dub. 16. num. 253.* & Victoria, Pegna, Medina, Sancius, & Guerrero Archiepiscop. Granatensis, vir doctissimus, & alij Theologi Salmanticenses apud Henriquez *in sum. libr. 8. c. 13. nu. 2. in Glossa littera O.* & tandem ex Dominicorum familia vir doctus Io. de la Cruz *in direct. conf. p. 2. tr. de excom. dub. 5. concl. 3.* vbi sic ait: Nota quòd in Bullis Cruciatæ non petitur, quòd absolutio excommunicationis fiat in Sacramento pœnitentiæ, sed quia cōfessio est præuia ad absolutionem peccatorum, conceditur ibi, vt possit eligi Confessor approbatus, qui etiam possit absolui ab excommunicatione, & aliis censuris. Ita ille; & ita declarasse Commissarium Cruciatæ testatur Auila *vbi sup.* & maximè hodie, quia nò adest in Bulla clausula illa, *audita confessione:* & etiam si adesset, puto sententiam nostram esse probabiliorē, & tutam in praxi, vt ego sæpius consului, & practicaui. Et ratio est, quia nulla necessaria est connexio inter absolutionem à peccatis, & absolutionem à censuris. Secundò, quia sæpè expedit vt ita fiat, vt si reus non sit paratus, quomodo frequēter solet accidere in praxi, vt statim confiteatur, & adsint causæ ob quas expediat eum statim absolui.

Ad argumenta in contrarium adducta respondetur. Et ad primum dico cum Villalobos *vbi sup.* quòd illa declaratio Pontificis habuit locum pro illo Iubileo, in quo concessa fuit illa facultas tali pacto, & conditione. Ad secundum respondeo cū Auila, & aliis, quòd illa verba, *audita confessione,* referenda sunt ad absolutionem à peccatis, non autem ad absolutionem à censuris: referenda sunt enim singula singulis, & respectiue intelligenda, respectu potestatis absolendi ab omnibus peccatis quæ simul cum alia facultate solet concedi. Ad illud verò, quòd dicitur in Bulla adesse illa verba, quòd quis possit eligere Confessarium, vt eum absoluat à peccatis, & censuris. Ergo, &c. Respondetur, ex istis verbis non sequi vtramque absolutionem simul, aut ab eodem debere dari.

Pars I.

RESOL. XXVI. *Utrum virtute Bullæ Cruciatæ liceat absolui excommunicatos nominatim, vel publicos percussores clericorum, vel alij. cuius excommunicatio deducta est ad forum contentiosum, & lis non est finita?*

Negatiuam sententiam docuerunt Doctores, quos citat & sequitur Auila *de cens. part. 2. c. 7. disp. 3. dub. 10. concl. 1.* Et ratio est, quia talis absolutio esset scandalosa, & perturbaret iurisdictionem Iudicis, coram quo lis penderet. Idem docuit Ægidius Coninch *de Sacram. disp. 14. dub. 16. nu. 207.* Valquez *in 3. p. tom. 4. tract. de excom. dub. 20. n. 8.* Vegha *in sum. to. 1. c. 6. cas. 52. & alij.*

Sed probabiliorē contrariam sententiam puto, quam docet Sanchez *in sum. tom. 2. lib. 6. cap. 17. n. 4.* Acosta *q. 50.* Sayrus *de cens. lib. 2. cap. 20. nu. 29.* & Henriquez *lib. 8. c. 60. nu. 4.* vbi sic ait: Nominatim denuntiatus, potest satisfacta parte absolui per Bullam Cruciatæ, quòd pro occulto foro cōscientiæ prodest: & si ita absolutus petat communionem in loco, vbi cessat omnino periculum scandalis, licebit ministrare. Ita ille. Et idem procedit, si quis absolueretur virtute priuilegiorum Mendicantium: Et ratio est, quia in Bulla Cruciatæ conceditur absolute facultas absoluedi à censuris, sine vlla restrictione, aut limitatione. Ergo non est à nobis restringenda, & limitanda.

Nec obstat ratio in contrarium adducta. Nam cū talis absolutio valeat tantum pro foro interiori, nò perturbatur exterior iurdictio; nam Iudex potest procedere contra talem, ac si numquā fuisset absolutus, licet aliqui asserant supradictam absolutionem valere etiam in foro exteriori, & iudiciali. Et ita docet Medina *in sum. lib. 1. c. 12.* Rodriguez *in Bulla, §. 9. n. 55. in fine,* & nouissimè Io. de la Cruz *in direct. conf. p. 2. tract. de excom. dub. 5. concl. 3.* cum aliis. Et volumus in tali casu, quòd Confessor absolvens det schedulam absolutionis, vt per eam reus se defendat in foro exteriori: vel, vt notauit Nauarrus apud Acostam *vbi inf.* postquam Confessarius absoluerit excommunicatum, tradat pœnitenti coram Notario & testibus schedulam absolutionis, in qua affirmet illum esse virtute Bullæ, & satisfacta parte, à censuris absolutum. Et quòd Notarius in fine schedulæ testetur à Confessore prædicto excommunicato tali tempore, die, & loco illam absolutionis schedulam datam fuisse.

Sed his minimè suffragantibus, cōmuniter docent Doctores, absolutionem Bullæ non prodesse in foro exteriori, & ita absolutum debere se gerere in publico tamquam excommunicatum, ad euitandum scandalum; posse tamen secretò, & sine scandalo Missam audire, Sacramenta recipere, & cum aliis colloqui, manifestando se esse per Bullam absolutum. Et ita hanc sententiam, contra Doctores citatos, docet Auila *de cens. p. 2. c. 7. disp. 3. dub. 12.* Acosta *in expl. Bull. q. 50. per tot.* Villalobos *in sum. to. 1. tract. 27. claus. 9. §. 2. n. 24.* qui citat Henriquez, Lopez, Guttierrez, Couarruiam, & alios.

Aduertunt tamen, quòd Iudex contra ita absolutum per Bullam, non tenetur procedere; vnde si velit esse benignus, potest acceptare hanc absolutionē, etiam pro foro exteriori, & repellere accusationem

tionem fiscalis accusantis illud, quod verbi gratia celebravit, vel in ferenda sententia contra illum temperare rigorem, & pœnam. Et ita docet Auila, & Acoſta vbi ſuprà, cum Henriquez lib. 13. c. 27. n. 5. circa finem.

Notandum eſt verò cum Acoſta, omnia ſupradicta procedere, quoad abſolutionem cenſurarum ab homine, non quoad abſolutionem cenſurarum à iure. Vnde abſolutio virtute Cruciatæ à cenſura lata à iure, valebit etiam in foro exteriori, & iudiciali. Nam Sum. Pontif. in Bulla aſſerit, ſuper cenſuras ab homine latas non cadere abſolutionem virtute Bullæ in foro exteriori. Ergo cadet ſuper cenſuras à iure latas. Et idè abſolutus per Bullā à cenſuris à iure latis, debet poſtulare ſchedulam iuxta conſilium Nauarri, vt in foro exteriori, ſi opus fuerit, probet ſe abſolutionem obtinuiffe ab illa cenſura. Et ita ſi aliquis Preſbyter percuteret alium Preſbyterum, & poſteā abſolutus per Bullam in altari miniſtrauerit, ſi ſchedulam de tali abſolutione demonſtrauerit, puto non poſſe illum Fiſcalem Curia Archiepiſcopalis, vel alium in foro exteriori accuſare, & pœnas excommunicationis exigere; nam per illam abſolutionem Bullæ liberatus etiam fuit à foro exteriori. Nam, vt diximus, abſolutio Bullæ, quoad cenſuras à iure latas, non ſolum prodeſt in foro animæ, ſed etiam in foro iudiciali; quod eſt valde notandum.

Et hæc dicta ſufficiant quoad præſentem quaſtionem; circa quam etiam, ſi lubet, vide Filliucium tom. 1. tr. 11. c. 9. n. 291.

RESOL. XXVII. An per Bullam Cruciatā ſit diſpenſabilis omnis irregularitas, quæ eſt pœna

Prima ſententia negat. Ita Fabrus de ſacr. Ordin. diſt. 25. q. 1. diſp. 3. nu. 35. Homobon. de Exam. Ecclef. par. 1. tract. 5. c. 6. q. 36. qui citat Caietanum, Nauarum, Maiolum, Sotum, Viualdum, & Sayrum. Idè docet Auila de cenſ. p. 7. diſp. 10. dub. 4. concl. 2. qui citat Villadiego, Lopez, & Martinum Ledefmam. Hoc etiam docuit Villalobos in ſum. tom. 1. tract. 16. dub. 2. nu. 2. & tra. 21. dub. 9. n. 23. Acoſta in Bull. q. 48. Antonuc. in Carechef. Neap. lib. 1. c. 25. nu. 15. Sanchez in ſum. tom. 2. lib. 6. cap. 17. n. 43. Miranda in man. Prel. tom. 2. q. 33. art. 11. concl. 3. Pariſius de reſign. Benef. lib. 8. q. 7. n. 213. Zerola in praxi Epiſc. p. 1. ver. irreg. nu. 13. & p. 2. eodem ver. nu. 7. Llamas in ſum. p. 1. c. 12. §. 35. Beia p. 1. caſ. 17. Zecchius de caſ. reſeru. caſ. 1. de irregul. n. 40. Graſſius de caſ. reſeru. lib. 2. c. 17. n. 35. Sanctarellus de iubil. c. 7. dub. 5. Chapeauilla de caſ. reſeru. par. 1. cap. 4. dub. 5. Toletus lib. 1. c. 85. nu. 7. Suarez in 3. part. tom. 5. diſp. 40. ſect. 3. n. 3. Filliucius tom. 1. tract. 11. c. 1. num. 9. Reginaldus tom. 2. lib. 30. tract. 2. c. 3. ſect. 3. numer. 24. Molina de iuſt. to. 4. tract. 3. diſp. 80. Henriquez li. 14. c. 17. n. 4. in Gloſſ. litt. L.

Et ratio eſt. Primò, quia irregularitas non eſt cenſura, vt patet ex c. querenti, de verb. ſignificat. Ergo nō includitur ſub nomine cenſuræ in noſtra Bulla. Secundò, quia Bulla vtitur his verbis, vt poſſint abſolvere à cenſuris, &c. ſed irregularitas non abſolvitur, ſed diſpenſatur. Ergo, &c. Tertiò, quia ita habet ſtylus curiæ, qui numquam ſub nomine cēſu-

rarum, includit irregularitatem. Ceteras rationes vide apud citatos DD.

Secūda opinio affirmat, & docet Confeſſarium per Bullam Cruciatā, poſſe diſpenſare in omnibus irregularitatibus prouenientibus ex delicto. Hæc ſententia, vt obſeruat Io. de la Cruz vbi inſrà, eſt communis in ſchola D. Thomæ, & illam docuit in Academia Salmantina, Canus & Orellana viri eminentiſſimi, vt obſeruat Vegha vbi inſrà, & poſteā illam etiam docuerunt Salōnius, Aragon. & Bannez in 2. 2. q. 64. art. 8. Medina in part. 2. q. 99. art. 4. Ledefma in ſum. tom. 1. tract. de cenſ. c. 1. concl. 3. Corduba de indulg. lib. 5. qu. 43. dub. 4. Fernandez in Exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 14. nu. 1. Vegha in ſpec. Curator. tom. 2. cap. 12. nu. 323. & in ſum. tom. 2. c. 15. caſ. 8. Ludouic. Carbo de legib. lib. 8. diſp. 5. Carrillo in itinerar. ordinan. ſect. 4. nu. 8. Guttierr. in qq. Canon. lib. 1. c. 37. n. 6. Naldus in ſum. ver. irregul. n. 25. & ex Societate Ieſu Io. Salas de legib. tract. 15. ſect. 1. conclus. 2. nu. 16. cum Soto in 4. diſt. 22. q. 3. art. 1. & Nugno in 3. p. tom. 2. tr. de Bulla. §. vlt.

Et ratio eſt, quia aliqua irregularitates prouenientes ex delicto, dicūtur verè pœnæ, & cenſuræ; velut eſt illa, quam contrahit celebrans, vel ſuſcipiens ordines in excommunicatione maiori, & ſimilia. Patet hoc ex verbis, quæ habentur in multis Bullis, vt videre eſt in Bulla Pij IV. anno 1561. in qua conceditur Confeſſario facultas abſoluendi ab excommunicatione, ſuſpensione, & interdicto, & ſubditur, y de todas las cenſuras, y penas Eccleſiaſticas. Distinguunt igitur ſupradicti Doctores inter irregularitates: nam vel irregularitas, vt dictum eſt, imponitur pro delicto, vel imponitur propter ſignificationem, & indecentiam, qualis eſt illa, quæ ex bigamia, vel ex ſanguinis effuſione incurritur. Primam irregularitatem per Bullam putant eſſe diſpenſabilem, ſecundam minimè.

Quid ego ſentiam dicam breuiter. Prima opinio negatiua, eſt probabilior. Secunda affirmatiua, eſt probabilis; & ita illam vocauit nouiſſimè vir doctiſſimus Ioan. de la Cruz in direct. conf. p. 2. tract. de irregul. dub. 15. concl. 2. & Rodriquez in Bulla, §. 9. n. 29. aſſerit, quòd ſine ſcrupulo puede ſer aconsejada, y ſeguida. Vnde ſi aliquis illam tenere vellet, poſſet ad argumenta contraria ſic reſpondere.

Ad primum diſtinguendo; nam ſi loquitur de irregularitatibus propter indecētiā incurſis, verum eſt, quòd non includūtur ſub nomine cenſurarum; ſecus autem ſi loquitur de irregularitatibus ex delicto prouenientibus, nam ſunt veræ cenſuræ, vt dictum eſt.

Ad ſecundum reſpondet Vegha in ſpeculo vbi ſup. ſic aſſerens: A cerca de la irregularidad, que propriamente es pena por culpa, bien puede el cōfeſſor vſar deſte verbo. Abſoluo, y de ſuerte que diga: Ego te abſoluo ab omni cenſura irregularitatis, imo quedaria neciamente diſpenſo tecum ſuper irregularitate, ſi no es que à caſo por eſpecial comiſion del Prelado, le aya ſido cometida diſpenſacion, como lo dicen Bañez, y Orellana. Aliā ſolutionem huius argumēti inuenies apud Salonium.

Ad tertium reſpondet idem Salonium, nō repugnare noſtræ ſentētiæ ſtylū Curia Romanæ, quia Bullæ valent quod ſonant, alioquin deciperentur fide-

fideles à Papa, quod nefas est suspicari; & irregularitates de quibus loquimur, sunt censuræ, & pœnæ Ecclesiasticæ. Vel melius respondendum est, vt in simili casu respondit Fagundez Societatis Iesv Theologus de precep. Eccles. tr. 2. lib. 8. c. 8. n. 38. quod stylus Curie Romanæ fundatur in probabilitate contrariæ sententiæ, non autem tollit probabilitatem alterius.

Notandum est verò cum Salonio vbi sup. conclus. vlt. ad argum. 6. quod talis sententia procedit etiam quoad alias Bullas, in quibus solum dicitur, vt possit Confessarius absoluerè à censuris, & non additur vox illa, à pœnis Ecclesiasticis; nam vt constat, huiusmodi irregularitates reuerà sunt censuræ, cum Pius IV. vt suprà diximus, in sua Bulla asseruerit posse Confessarium absoluerè à censuris, suspensionibus, & interdicto, y de otras qualesquier censuras, y penas, nec possit reperiri præter excommunicationem, suspensionem, & interdictum, aliqua alia censura quàm irregularitas, nullo modo negari potest irregularitates aliquas esse censuras.

RESOL. XXVIII. An Confessarius possit absoluerè pœnitentem ex vi Bullæ pluries à casibus Summo Pontifici reseruatis?

Negatiuè respondent communiter. Ita Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 9. nu. 1. Villalobos in sum. tom. 1. tr. 27. claus. 9. §. 2. num. 5. Ledesma in sum. tom. 1. tr. de pœnit. c. 13. concl. 2. dub. 1. & alij.

Non reticeam tamen hic celebrem sententiam doctissimi Theologi Thomæ Sanchez in sum. to. 1. lib. 4. c. 54. n. 2. asserentis, casus Summo Pontifici reseruatos, occultos tamè, posse à Confessariis absolui non semel tantum, sed toties quoties. Et ratio est, quia Bulla casus Pontifici reseruatos excipit, ne liceat ab illis absoluerè toties quoties. Sed quando hi casus sunt occulti, iam non sunt casus reseruati Summo Pontifici, sed iure ordinario, & non speciali competunt Episcopis, & annexi sunt dignitati Episcopali. Cum ergo Bulla concedat absolutionem à reseruatis Episcopo toties quoties, largitur etià absolutionem ab his reseruatis occultis, quia per Concilium Trident. iam ampliùs non sunt Papales, sed Episcopales; quia licet casus Papales non definant esse tales, eò quod Pontifex illos aliquoties concedit Episcopo, imò, etià semper concedat eos Episcopo specialiat desineret esse Papales per generalem Constitutionem, concedentem eos in perpetuum cuilibet Episcopo. Sed totum hoc accidit in casu nostro. Ergo, &c.

Hæc doctrina est valde notāda, quia celebris, & non passim obuia. Itaque ex sententia Sanchez, Confessarius per Bullam Cruciatæ potest absoluerè quoscumque casus Sum. Pont. reseruatos nō semel, sed toties quoties, dummodo tamen sint occulti, quia vt tales definunt esse Papales, & sunt Episcopales; licet contrarium asserat Henriq. lib. 6. c. 14. n. 7. in fin. & Bannez in 2. 2. q. 64. art. vlt. ad fin.

RESOL. XXIX. Quoniam Confessarij virtute Bullæ Cruciatæ possunt absoluerè à casibus Bullæ Cœnæ, hæresi excepta, semel in vita, & semel in morte, querendum est breuiter de aliquibus casibus inclusis in dicta Bulla. Ideo quaritur quid dicendum de alijs casibus positis

in primo canone Bullæ Cœnæ, an includantur sub nomine hæresis, ita vt per Bullam Cruciatæ minimè possint absolui?

Non posse absolui docet Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 16. sect. 1. num. 1. Turrian. in 2. 2. to. 1. disp. 56. dub. 2. Alterius de cens. to. 1. l. 8. c. 19. q. 2. Azorius to. 1. l. 8. c. 19. q. 2. & Ledesma in sum. to. 2. tr. 1. c. 6. in fine. vbi sic asserit: Ha se de aduertir, que de baxo de nombre de heregia se comprehenden los que sauorecen, d encubren los hereges, y los que se apartan de la obediencia de los Pontifices Romanos, d tienen libros prohibidos, d los leen. Por que todos estos casos, estan reseruados en España à los Inquisidores, y ningun sacerdote los puede absoluer por la Bulla, d Iubileo. Putant igitur supradicti auctores omnes casus contentos in primo Canone Bullæ Cœnæ, inclusos esse sub nomine hæresis. Sed cum virtute Bullæ Cruciatæ hæresis non possit absolui, neque poterunt & illi.

Hæc opinio est probabilis. Sed contraria non caret etiam probabilitate, & illam docent Sánchez in sum. tom. 1. lib. 2. c. 12. nu. 12. Portel in addit. ad dubia Regul. ver. libri prohibiti, n. 14. Riccius in addit. ad Bullam Cruc. Rodriq. p. 1. §. 9. sect. 3. n. 95. Duard. in Bull. Cœn. lib. 3. §. 2. q. 8. num. 8. & seq. 11. nu. 47. Henriquez lib. 6. c. 17. nu. 2. in Gloss. litt. I. Farinac. de Hæresi, q. 180. n. 8. Suarez tr. de fide, disp. 24. sect. 1. num. 11. & alij qui omnes docent si supradicti verè hæretici non sint, posse per Bullam Cruciatæ absolui; nam solum excipitur hæresis formalis. Ergo, &c.

RESOL. XXX. Quanam paruitas materia excuset ab excommunicatione legendo libros hæreticos, & an legentes sint absoluedi per Bullam Cruciatæ?

Pater Sanchez in sum. to. 1. lib. 2. c. 10. n. 31. de hac materia loquens sic ait: Ego erèdo vnam solam paginam, quamuis liber sit ex voluminibus maioribus, non sufficere, sed maior quantitas ea pagina voluminis maioris, vulgò de marga mayor sufficiens erit. Hanc opinionem non potest probare Suarez tr. de fide disp. 20. sect. 2. nu. 20. Bonacina de cens. disp. 2. q. 5. punct. 4. n. 13. cum Molfesio in 3. p. lib. 3. c. 1. nu. 49. quia in ea lectione multum potest esse periculi. Oportet ergo, vt nimis breuis, nec multarum linearum sit lectio, vt excusationem paruitatis materiæ admittat. Sed supradicta Sanchez opinio approbatur à nostro Duaro in explic. Bull. Cœn. lib. 2. can. 1. q. 46. n. 1. Filliucio to. 2. tr. 22. c. 7. n. 204. & nouissimè à Laurentio Portel in addit. ad dub. regul. ver. libri prohibiti, nu. 7. in fin. & in hanc sententiam inclinat Layman l. 2. tr. 1. c. 16. n. 5.

Sed etiam si talis incurreret in excommunicationem dictæ Bullæ Cœnæ, latam contra legentes libros hæreticorum, puto per Bullam Cruciatæ absolui posse, dummodo hæretico animo id non faciat. Et ita in terminis, præter DD. citatos in superiori Resol. docet Acosta in expl. Bull. Cruc. qu. 53. concl. 4. Portel in addit. ad dubia regul. ver. libri prohibiti, n. 14. Riccius in addit. ad Bull. Cruc. Rodriguez p. 1. §. 9. sect. 3. n. 100. quidquid in contrarium asserat Rodriguez, & alij.

Sed de libris magicis non est dubitandum, vt docet Delrius in disp. par. 3. libr. 5. sect. 17. & Raphaël de la Torre in 2. 2. tom. 2. q. 96. art. 4. disp. 5. in fi. quia

sicut chiromantici, & magi non comprehenduntur sub nomine hæreticorum, sic eorum libri hæretici iudicandi non sunt, ut notauit Soufa in Bull. Cæn. c. 2. disp. 13. concl. 1. Bonacina de cens. disp. 2. punct. 3. num. 4. Alter. de cens. tom. 1. lib. 5. disp. 2. c. 7. fol. 472. cas. 2. & alij.

Notandum est etiam, quod paruitas materia non solum datur, ut diximus, in legentibus, sed etiam in retinentibus libros hæreticorum. Et ita si aliquis per duos dies non consignaret Inquisitoribus dictos libros, non incurreret in excommunicatione. Ita Sanchez in sum. l. 2. c. 10. n. 55. & Duard. in expl. Bull. Cæn. l. 2. can. 1. q. 51. n. 33. & alij.

RESOL. XXXI. *An qui legit librum hæretici, qui non tractat de religione ex professo, neque continet multas hæreses, sed vnam tantum, incidat in excommunicationem Bullæ Cænæ, ita ut per Cruciatam sit absoluendus?*

Non incidere in censuram Bullæ Cænæ putauit Sayrus de cens. lib. 3. cap. 5. n. 12. & Graffius in decis. p. 1. lib. 4. c. 18. num. 40. & 42. quia ut incurratur excommunicatio Bullæ, necesse est ut liber ex professo de religione tractet, aut de hæresi; non autem si tractet de aliis rebus, & obiter dicat aliquam hæresim.

Hanc autem sententiam reprobatur Sanchez in sum. tom. 1. l. 2. c. 10. nu. 34. qui citat Suarez, & idem docet Bonacina de cens. disp. 2. q. 5. punct. 4. n. 19. cum Alterio in Bull. Cæn. tom. 1. disp. 2. lib. 5. c. 6. fol. 470. in fi. & Portel. in add. ad dub. regul. ver. libri prohibiti, n. 8. quia Bulla solum requirit, ut liber hæresim contineat, quod quidem verificatur si vnicam tantum contineat. Et ideo stante hac opinione, taliter legentes sunt per Bullam Cruciatam absoluendi.

Non reticeam tamen Filliucium tom. 2. tract. 22. c. 7. n. 204. & etiam Soufa ex Prædicatorum familia, primam opinionem contra Suarez & Sanchez docere, & ideo in Expos. Bull. Cæn. disp. 13. c. 2. concl. 2. sic asserit: Qui legit, licet absque Sedis Apostolicæ licentia, hæreticorum libros, qui ex professo hæresim non continent, vel de religione non tractant, quamuis hæresim aliquam contineant, per hanc Bullam non excommunicantur. Ita ille, & probat hanc sententiam multis rationibus, quæ apud ipsum videri possunt. Hæc sententia videtur probabilis, licet contraria sit probabilior.

RESOL. XXXII. *An qui legit aliquem librum auctoris Catholici, sed cum Scholiis, & Commentariis hæreticorum tam copiosis, ut liber potius ex his, quam ex textu constare censeretur, incidat in Bullam Cænæ, & per Cruciatam sit absoluendus?*

Affirmatiuam sententiam docuit Pater Suar. in 3. p. 10. 5. disp. 21. sect. 2. n. 10. sed nimis scrupulose in hoc loquitur, & ideo non sequendus; unde merito illum reprobatur Soufa in expos. Bull. Cæn. c. 2. disp. 13. concl. 3. n. 7. & alij; nam reuera liber auctoris Catholici, licet commentarios copiosos alicuius hæretici habeat, semper nuncupatur liber auctoris Catholici, à quo in lucem editus est, & non liber hæretici commentantis.

RESOL. XXXIII. *An qui non per seipsum, sed per alios, legit aliquem librum hæretici, hæresim continen-*

tem, seu ex professo de religione tractantem, incurrat in excommunicationem Bullæ, ita ut per Cruciatam sit absoluendus?

Incurrere in dictam excommunicationem putauit Alterius de cens. tom. 1. disp. 2. lib. 5. cap. 6. fol. mihi 470. col. 2. quia in nostro casu putat specialiter per seipsum legere, qui per alium legit. Idem docet Sayrus de cens. lib. 3. c. 5. nu. 14. & Graffius in decis. p. 1. lib. 4. c. 18. n. 34. & Azorius p. 1. lib. 88. c. 6. q. 4. & nominimè Layman lib. 2. tr. 1. c. 15. nu. 6. Megala in 3. p. lib. 3. c. 1 n. 38. Reginaldus in præxi tom. 1. lib. 9. c. 14. numer. 250. & 251. Suarez tract. de fide disp. 20. sect. 2. num. 19.

Sed contrariam sententiam docet Filliucius to. 1. tr. 16. c. 3. n. 45. & to. 2. tract. 22. c. 7. nu. 207. Soufa in Bulla Cæn. c. 2. disp. 14. n. 4. Duard. in expos. Bull. Cæn. lib. 2. can. 1. q. 48. n. 5. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. c. 10. n. 48. Bonac. de cens. disp. 2. q. 5. punct. 4. nu. 11. qui male pro hac sententia citat Reginaldum, nam contrariam docet.

Sed hanc sententiam tenet etiam Portel in Add. ad dub. Reg. ver. libri prohibiti, n. 11. vbi sic asserit: Non incurrit censuram Bullæ, qui audit legere librum hæreticum; audire enim non est legere, & verba legis pœnalis sunt accipienda in significatione propria, & stricta. Et hoc verum censéo etiam, si is qui audit legere, induxerit legentem, ut legeret; nam inducere ut aliquis legat, non est legere. Et cœsura posita contra facientem, non ligat consulentem, nisi id exprimatur in ista Bulla, contra consulentem, ut tales libri legantur. Incurreret verò censuram famulus legens ex mandato heri, nisi ignorantia excusetur. Ita Portel, & ante illum Sanctarellus tr. de Hæresi c. 13. dub. vnico, n. 8. Scortia in Bullis Pontificiis Epitome 166. Theorem. 410. Vgolinus in Bull. Cæn. can. 1. ver. ac eorumdem lib. §. 1. n. 4. At his non obstantibus, ego puto non esse recedendum à prima sententia affirmatiua.

Nota verò, quod si dictus famulus fuerit compulsum ad legendum librum hæreticum in cōtemptum fidei, & hoc faceret secundum Bonacinam vbi sup. & alios, non solum peccaret mortaliter, sed in excommunicationem Bullæ incideret; sed quoad excommunicationem negat noster Duardus loc. cit. n. 151.

RESOL. XXXIV. *Vtrum qui legeret epistolam, seu litteram misiuam alicuius hæretici, in qua aliquam hæresim doceret, in hanc excommunicationem incurreret, unde virtute Cruciatæ absoluendus sit?*

Incurrere talem epistolam legentem in excommunicationem Bullæ Cænæ, mordicus defendit noster Megala in 3. p. l. 3. c. 1. n. 55.

Sed contrarium docet Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. c. 10. nu. 29. vbi ait: Credo non incurrere excommunicationem legentem, aut retinentem, aut imprimentem epistolam, concionem, aut aliam papyrum hæretici solutam, nec in tractatus formam redactam. Quod hæc in communi, & vsitato loquendi modo minimè dicantur libri; nec militat eadem ratio, quæ in libris. Hi enim multò amplius extenduntur atque diutius permanent. Ita Sanchez, quem postea secuti sunt Portel in add. ad

ad dub. Regul. ver. libri prohibiti, num. 7. & Soufa in exp. Bull. Cæn. c. 2. disp. 13. conclus. 1. nu. 5. Duardus in expl. Bull. Cæn. lib. 2. can. 1. q. 55. n. 11. Layman in Theol. mor. li. 2. tract. 1. c. 15. n. 3. & alij. Sed cenſeo in priori ſententia perſiſtendum eſſe.

RESOL. XXXV. *An qui legerit librum hereticū in Gallia, Anglia, & aliis Prouincijs, vbi Bulla Cænæ nō eſt recepta, incidat hoc non obſtante in excommunicationem, & egeat Bulla Cruciatæ, propter abſolutionem?*

Aſſeruatue reſpondet Megala in 3. p. lib. 3. c. 1. num. 60.

At contrarium docet Sanchez in ſum. 10. 1. lib. 2. cap. 10. n. 4. qui citat Azorium, & contra rationem Megalæ vide Becanum in ſum. Theol. tract. 3. c. 6. q. 8. n. 4. in ſin. vbi docet ex communi Doctōrum ſententia in Germania excuſari multos, & nō incidere in excommunicationes Bullæ Cænæ, quia in multis locis uſu recepta non eſt.

RESOL. XXXVI. *Vtrum idiota legens librum hereticum Latina lingua compoſitum, quam ipſe nullo modo intelligit, incidat in excommunicationem Bullæ, ita vt per Cruciatam ſit abſoluendus?*

Aſſeruatue reſpondet Megala in 3. p. lib. 3. cap. 1. n. 45. quia Bulla non ſpectat finem, ſed factum ipſum.

Sed negatiuam ſententiam docet Sanchez in ſum. tom. 1. lib. 2. c. 10. n. 51. quia hic caſus a principio non fuit inclufus in lege. Laurentius verò Portel in addit. ad dub. Regul. ver. libri prohibiti, n. 11. non audet hoc conſulere; ſed addit, quòd qui id fecerit, habebit auctorem Sanchez: in quibus verbis demonſtrat hanc ſententiam eſſe probabilem, ſicuti reuera probabiliffima eſt, & tuta in praxi; & illam præter Sanchez docet etiam Filliucius tom. 2. tract. 22. c. 7. n. 207. & Suarez tr. de fide, diſp. 20. ſect. 2. num. 18. vbi ſic aſſerit: In primis circa qualitatem neceſſarium eſt, vt non tantum ſit exterior lectio, ſed cum intelligentia verborum: nam ſi quis ignorās prorsus linguam Latinam, vel eam in qua liber ſcriptus eſt, illum legat, non incurrer cenſuram, nec per ſe loquendo mortaliter peccabit; quia illa non eſt formalis, nec vera lectio, ſed tantum materialis; & præterea ibi ceſſat ratio legis; quia neque periculū inde imminet, nec eſt communicatio cum heretico in doctrina: & in hoc omnes conueniunt. Ita Suarez. Vnde negandum eſt id quod dicit Megala, nempe Bullam non ſpectare finem, ſed factum.

RESOL. XXXVII. *An qui intelligens aliquem librum eſſe hereticum, comburit illum, & non Inquiſitoribus tradit, incurrat in excommunicationem huius canonis?*

Reſpondeo, quòd communiter Doctōres docent, quem non poſſe propria auctoritate libros tales cōburere, ſed teneri illos deferre ad Inquiſitores. Ita Suarez tract. de fide, diſp. 20. ſect. 2. n. 23. Azorius 10. 1. lib. 8. cap. 16. q. 11. Delius diſquiſ. Magic. tom. 3. lib. 5. ſect. 17. Farinacius de Hereſi, q. 180. nu. 40. Barboſa de poteſt. Epif. p. 3. Alleg. 90. n. 5. Soufa in Bull. Cæn. c. 2. diſp. 15. concl. 3. nu. 4. Homobonus de Exam. Eccleſ. p. 1. tract. 7. c. 2. q. 12. & p. 2. tract. 11. cap. 7. qu. 15. reſol. 2. Duardus in Bull. Cæn. lib. 2. canon. 1. q. 52. num. 1. Cherubinus in compen. Bull. tom. 2. conſt. 76. Pij V.

Schol. 2. Riccius par. 4. deciſ. 255. num. 4. & deciſ. 260. num. 7. Alterius de cenſ. tom. 1. diſp. 2. lib. 5. c. 7. & alij. Et fundantur in quadam Conſtitutione Iulij III. qui hoc videtur præcipere.

Sed non reticebo, contrariam ſententiam docere Zanchinum in tra. de Hereticis, c. 7. nu. 7. & Reptor. Inquiſitorum ver. libri, & Filliucium tom. 2. tract. 22. c. 7. nu. 208. vbi excuſat comburentes propria auctoritate, aut tradētes illis, qui dictos libros legere poſſunt; quod antea etiam docuerat in 10. 1. tract. 16. c. 3. n. 45. & hanc opinionem referens Bonacina de cenſ. diſp. 2. q. 5. punct. 4. nu. 20. in noua editione non improbat, & ideo videtur illam admittere; & multi ex auctoribus citatis, vt Alterius, Riccius, & Antonius Ricciulus in tract. de iure perſonarum, lib. 5. cap. 24. n. 2. & Campegius in Addit. ad Zanchinum de heret. c. 7. n. 7. contrariam ſententiam, quam ipſi tenent, vocant tantum veriore, & tutiore. Ergo ſecundum dictos Auctores ſententia Filliucij eſt probabilis.

Sed quidquid ſit de peccato, vt benè notat Portel in Addit. ad Dubia Regul. ver. libri prohibiti, num. 13. certum eſt illos, qui libros hereticos comburunt propria auctoritate, non incurrere in excommunicationem Bullæ Cænæ; quia tales libros comburendo, illos non retinent. Et ita etiam docet Sanchez in ſum. tom. 1. lib. 2. c. 10. nu. 56. & Suarez vbi ſup. tr. de fide, diſp. 20. ſect. 2. n. 23. & alij.

RESOL. XXXVIII. *An imponentes gabellas ſuper rebus, quæ ad proprium uſum, vel familia emuntur, incidant in excommunicationem Bullæ, & per Cruciatam ſint abſoluendi?*

PRIMA opinio aſſeruat, & ita docet Toletus li. 5. c. 74. quia dictæ gabellæ ſunt iniuſtæ, vt notat Caietanus in ſum. ver. vectigal. Tabiena eodē ver. n. 4. Angelus ver. Pedazium, n. 2. Armilla ver. Gabella, nu. 2. Ledefina p. 2. qu. 18. art. 3. Medina in part. 2. qu. 96. art. 4. Beia par. 1. caſ. 13. Gabriel in 4. diſt. 15. queſt. 5. concl. 2. litt. Z. cum alijs. Probatur ex l. vniuerſi. C. de vectigalibus, vbi pœna capitis imponitur hijs, qui de rebus ad propriū uſum neceſſarijs vectigalia exigunt. Et in l. omnium, C. de vectigalibus. determinatur, vt gabellæ tantum imponantur, vel exigantur pro rebus, vel ex rebus mercimonij, & negotiationis cauſa aſportatis, vel delatis.

Deinde ſupradictas gabellas iniuſtas eſſe patet, quia in illis pauperiores ita onerantur ſicut diuites; quod eſt contra iuſtam formam tributi, quæ efficit vt vnusquisque ſoluat iuxta proportionem ſuarum facultatum. Imò plus ſoluunt pauperes quam diuites, nam panem, vinum, oleum, &c. frequentius emunt pauperes. Ergo plus perſoluunt quam diuites. Et tandem ex iſtis tributis equè grauantur peregrini, ac incolæ, cum tamen cauſa tributi ad peregrinos non pertineat.

At hijs non obſtantibus, placet mihi ſententia Suarez de legib. libr. 5. cap. 16. Turriani in 2. 2. tom. 2. diſp. 44. dub. 3. num. 4. qui multos alios citat, & Ioan. de la Cruz in direct. conſc. part. 1. præcept. 7. art. 3. dub. 1. concl. 1. & aliorum aſſerentium dictam gabellam eſſe iuſtam; quia ſeruatur in illa, quantum fieri poſteſt, æqualitas. Nam licet pauperes plures habeant aliquan-

aliquando filios; tamen communiter qui pauperes sunt, minus emunt ex his rebus, quæ ad vitæ vsum sunt necessaria, quàm diuites. Deinde, ut notat Malderus in 2.2. tract. 5. c. 6. dub. 6. licet pauperes in his gabellis æquè contribuant, ac diuites, aut etiam amplius, hoc ipsum tamè à ditioribus compensatur; quò enim cariora sunt quæ ad communem victum pertinent, eò solent carius vendi operæ, quas pauperiores in Republica præstant.

Adde quòd, ut optimè notat Molina, & alij, vectigalia, quæ ex mercibus soluere coguntur mercatores, non tam redùdant in grauamen, ac sumptus ipsorum, quàm in grauamen eorum, qui illas ex ipsis sunt empturi; mercatores quippe quò carius emunt merces quas asportant, & quò plura tributa ex eis soluunt, eò carius eas vendunt. Quo fit, ut grauamè eiusmodi magna ex parte redundet in populos, seu in emptores earum mercium, & non in mercatores; licet emptores, & populus id non consideret. Quo fit, ut quæ inæqualitas obicitur ex eo quòd tributum soluatur ex his rebus, quæ asportantur, emuntur, aut venduntur, ad subleuandam propriam necessitatem; cernatur & accidat similiter in eo, quòd mercatores vectigalia soluant ex rebus, quas asportant, emunt, aut vendunt negotiationis causa; quandoquidem hæc ipsa tributa tandem soluunt, quia eas res emunt ad subleuandam propriam necessitatem.

Et tandem, ex impositione dictarum gabellarum minora sunt murmura, quàm essent in censu patrimonij, aut capitis; in æstimando enim cuiusque patrimonio multum odij, multum etiam deprauati iudicij incurritur: deinde oportet multos esse officarios ad exigendum, quorum stipendia multum augèt tributum, & per huiusmodi tributa super poculenta & esculenta, seu similia, cum per minutum soluatur reipublicæ subsidium, insensibile quodammodo est detrimentum soluetium. Itaque publicæ commoditatis gratia, meritò talia vectigalia debent tolerari, & licita sunt.

Ex quibus omnibus apparet, secundum hanc sententiam posse Principem, seu Rempublicam imponere vectigalia non solum in his, quæ negotiationis causa venduntur, siue emuntur; sed etiam in his quæ venduntur, aut emuntur, ut necessaria ad vitæ vsum: verum est, quòd supradicta sententia recipitur à multis, & probabiliter quidem, cum aliquibus conditionibus, & non aliter; quas conditiones ponit Lessius lib. 2. c. 33. dub. 7. num. 51. Reginaldus in Praxi tom. 1. lib. 10. cap. 24. n. 377. Molfesius in sum. tom. 2. tract. 12. c. 22. nu. 96. Faustus in spec. conf. disp. 33. quest. 22. n. 4. Layman in Theol. mor. lib. 4. sect. 5. tr. 3. c. 3. nu. 3. Tanner. in 2.2. disp. 4. q. 6. dub. 12. n. 345. & alij.

Restat modò respondere ad argumenta contrariæ sententiæ. Ad primum respondet Turrian. l. c. n. 5. illam legem non esse dispositionem iuris naturalis, sed positiui, & ideò mutari potest, solumque obseruatur, vbi leges iuris communis obseruantur. Adde quòd, ut notat Megala in p. 2. lib. 2. c. 17. q. 5. n. 71. nullus potest imponere gabellas, nisi Princeps, seu magistratus, qui in regimine temporalium supremam auctoritatem, & regalia, & me-

rum, & mixtum imperium de iure habent, & ab alio nouas leges non recipiunt. Sed hi Principes possunt & imperiales leges tollere: ergo & contra dictam legem vniuersi possunt nouas gabellas instituire; & consequenter gabellas sic institutas exigentes, vel imponentes nõ essent excommunicati. Vel tandem respòdendum est dictam legem, per contrariam consuetudinem abrogatam fuisse, ut testatur Graffius in decis. p. 1. lib. 4. cap. 18. n. 82. & Duardus in Bull. Cæn. lib. 2. can. 5. q. 5. nu. 6. cum aliis DD. suprà citatis.

Ad secundum argumentum patet responsio ex dictis; quibus adde, cum pauperes paucis soleant esse contenti, & modico viuere, pauca vendunt, & emunt, & consequenter modicum soluunt, attenta quantitate, quam ex tali emptione, & venditione diuites soluunt.

Ad tertium respòdetur, quòd peregrini meritò tales gabellas soluunt: nã & in sua patria vicissim ex hac republica peregrinos similiter ipsi tractant: & ita docuit Malderus in 2.2. tr. 8. c. 6. dub. 6. & alij.

Notandum est verò, quòd stando in contraria opinione, nepe supradictas gabellas esse iniustas, tamen non desunt Doctores, qui tali casu illas imponentes non incurrere in excommunicationem Bullæ asserant. Et sic notauit Sayrus de cens. lib. 3. c. 9. n. 6. & alij, quia putant imponentes gabellas solum incurrere in excommunicationem Bullæ Cænæ, ex defectu causæ efficientis; nempe si non habeant potestatem imponendi; nõ autem ex defectu causæ materialis, ut esset in casu nostro, vel ex defectu causæ formalis, ut si imponerentur clericis, vel aliis exemptis; sed ut diximus suprà, non desunt Doctores, qui contrarium sentiant, videlicet posse aliquem in dictam excommunicationem Bullæ incurrere, non solum ex defectu causæ efficientis, sed etiam materialis, formalis, & finalis. Et istæ opiniones sunt omnes probabiles, non solum ex principiis intrinsecis, sed etiam ex principiis extrinsecis; nam vtraque opinio habet pro se optimos auctores.

Sed hæc satis dicta sint de nonnullis casibus Bullæ Cænæ, ad cognoscendum, vtrum indigeant priuilegio Bullæ Cruciatæ; pergemus modò ad alia dubia circa ipsam Bullam Cruciatæ.

RESOL. XXXIX. An commutatio votorum facta per priuilegium Bullæ Cruciatæ indigeat aliqua iusta causa.

Respondeo negatiuè cum Portel in addit. ad dub. reg. ver. voti cõmut. 91. Suar. de relig. t. 2. l. 6. c. 19. nu. 10. Sanchez in sum. to 1. lib. 4. c. 50. num. 19. Bartholom. à S. Fausto in thes. relig. lib. 4. q. 20. nu. 7. & aliis. Et ratio est, quia licet ad commutationem voti in æquale bonum, iusta & debita causa requiratur, ut probant Doctores ex D. Thoma in 2.2. q. 8. art. 12. in corpore; tamen quando aliquod priuilegium, ad commutanda vota, non confertur simpliciter, sed cum aliquo onere ob bonum publicum, ut fit per Bullam Cruciatæ, vel Iubilæum, tunc nulla alia est opus causa, quàm conferre eleemosynam in belli subsidium præscriptam in Bulla, & exequi opera in Iubilæo definita, quia ob talem causam Pontifex id priuilegium concedit.

RESOL. XL. *An commutatio voti facta per Bullam possit fieri in minus bonum?*

Negatiuè respondet Portel in *add. ad dub. reg. ver. voti comm. nu. 59.* Sanch. in *sum. tom. 1. lib. 4. c. 5. 4. n. 4.* Suarez de *relig. to. 2. lib. 6. c. 7. & 19.* Reginaldus *to. 2. lib. 8. c. 2. num. 352.* & Io. de la Cruz in *direct. p. 1. precep. 2. art. 2. du. 10. concl. 5.* Raphael de la Torre in *2. 2. tom. 2. q. 88. art. 12. disp. 4. n. 1.* Azor. *p. 1. l. 11. cap. 18. q. 6.* Bera *p. 1. cas. 49.* Sayrus *lib. 6. cap. 12. nu. 6. & c. 19. nu. 7. & 8.* Sotus *l. 7. de inst. qu. 4. art. 3. & alij;* quia licet priuilegium Bullæ sit fauorabile, non est tamè extendendum vltra verborum proprietatem: sed commutatio propriè dicit, & significat æqualitatem. Ergo, &c.

Sed contrariam sententiam probabiliorē esse puto, quam docet Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 109.* Henriquez *l. 7. c. 30. nu. 5.* Aragon. in *2. 2. q. 88. art. 12.* Medina in *instr. l. 1. cap. 14. §. 7.* Leone *tr. de lub. p. 2. q. 12. n. 64.* cum Homobono de *Exam. Eccl. p. 1. tr. 5. c. 6. q. 40. & alij.* Et ratio est, quia aliter Bulla nihil operaretur, cum absque tali priuilegio possit Confessarius abiq̃ iusta causâ in melius auctoritate propria, & in æquè bonû cum causâ iusta auctoritate Prælati. Aliqui verò Doctores hanc secundam sententiam affirmatiuam sequuntur in casu, quo Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ commutaret vota in bonum quasi æquale, sed non in longè minus. Et ita docet Villalobos in *sum. p. 1. tr. 27. claus. 9. §. 3. n. 39. & alij.*

RESOL. XLI. *An Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ, possit quemadmodum vota, ita etiam iuramenta facta circa eandem materiam votorum commutare?*

Negatiuè respondet Azorius *tom. 1. lib. 11. c. 10. q. 2.* Lessius *lib. 2. c. 42. dub. 12. nu. 60. & 62.* Bartholom. à S. Fausto in *thes. relig. li. 4. q. 41. n. 1. & alij.* Et ratio est, quia iuramenti vinculum est specie distinctum à voto. Ergo priuilegium Bullæ Cruciatæ concessum ad commutanda vota, non extenditur ad commutanda iuramenta.

Sed contrariam sententiam probabiliorē esse iudico, quam docet Portel in *add. ad dub. reg. ver. voti commut. n. 98.* Fernandez in *Exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. sect. 2. §. 17. n. 2.* Filliucius *tom. 2. tract. 26. c. 9. nu. 254.* Suarez de *rel. tom. 2. lib. 6. c. 14. nu. 6.* Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 4. c. 53. n. 8. & alij* penes ipsos. Dico igitur, quod quando in Cruciatæ, seu Iubilæo conceditur commutatio ad vota, non exprimendo iuramēta, potest etiam commutari iuramentum, quod soli Deo factum est. Et ita etiam nouissimè docuit Leone *tr. de Iubil. p. 2. q. 12. nu. 68. & seq.* Molfesius in *sum. tom. 1. tr. 11. c. 15. nu. 203. & Villalob. in sum. to. 1. tr. 27. claus. 9. §. 3. num. 29.* vbi sic asserit: *Puede por la Bula el Confessor commutar los iuramentos, porque quando se concede facultad de commutar el voto, se concede el commutar la obligaciõ que se adquiere à solo Dios, como à creer por la virtud de Religión, y la misma obligaciõ se adquiere à Dios por el iuramento que a el se haze inmediatamente, que por el voto; y ansi la facultad de dispensar en el voto se estende à la del iuramento, porque conforme al derecho lo que se dispone en vna de dos cosas que se equiparan, es iusto disponerse en el otra.* Ita ille. Ex quibus patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ,

quia cum tam voti quàm iuramenti præstiti obligatio soli Deo acquiratur, sequitur, quod facultas circa vota, extenditur etiâ ad huiusmodi iuramēta.

Notandum est verò, quod hæc sententia non procedit in casu, quo iuramenta adiecta sint contractui, in quo est turpitudine, & iniustitia in creditore; vt ad iuramentum factum homini de soluendis vsuris, aut metu extortum, &c. Ita Sanchez *vbi sup. n. 13.* Suarez *eod. num.* quibus adde Bartholom. à S. Fausto in *thes. relig. lib. 4. quest. 53.* Sanctarellum & Molfesius *vbi sup.* licet cōtrarium asserat Barthol. Ledesma de *Sacra. tr. de matr. dub. 13.* & Rodriquez in *sum. p. 1. c. 231. n. 4. & c. 244. n. 4.*

RESOL. XLII. *An Cōfessarius, qui per Bullam Cruciatæ habet potestatem commutandi vota, possit illa dispensare?*

Minimè respondet Fernandez in *Exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. sect. 2. §. 17. nu. 6.* Et ratio est, quia maior potestas requiritur ad dispensandum, quàm ad commutandū. Et ita etiam docet Portel in *add. ad dub. Regul. ver. voti commut. nu. 46.* Villalob. in *sum. tom. 1. tra. 27. claus. 9. §. 5. n. 28.* Homobonus de *Exam. p. 1. tr. 5. c. 6. q. 40. & alij.*

RESOL. XLIII. *An Confessarius per Bullam Cruciatæ possit commutare vota iuramento firmata?*

Negatiuè respondet Henriquez *lib. 7. c. 30. nu. 5.* Sayrus in *Clau. Reg. lib. 5. c. 8. n. 9.* Filliucius *to. 2. tr. 26. c. 9. n. 255.* Azor. *tom. 1. lib. 11. c. 10. q. 2.* & Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 11. n. 94.* Et ratio est, quia concurrunt duo vincula expressa, quæ certum est esse maiora vno vinculo expresse.

Sanchez verò in *sum. to. 1. l. 4. c. 43. n. 18.* putant hæc sententiam non esse veram, si iuramētum emittatur tantum ad voti emissi confirmationem; secus autem si præstetur independenter ab illo, & tantum concomitanter; nam in isto casu priuilegium Bullæ non extenditur ad votum & iuramētum simul concurrentia. Et ita hanc sententiam post Sanchez docuit Villalobos in *sum. tom. 1. tra. 27. claus. 9. §. 3. nu. 30.* qui citat Rodriquez in *addit. ad Bull. §. 9. n. 111.* Et ratio est, quia cum sint duo vincula specie diuersa, nec vnum ab alio dependeat, fortiora sunt vno solo, quod priuilegium Bullæ concedit. Ergo, &c.

Sed licet hæc sententia sit probabilis, non minus probabilis videtur sententia Suarez de *relig. tom. 2. lib. 6. c. 14. n. 19.* qui sustinet in vtroque euentu posse Confessarium per virtutem Bullæ commutare vota, & iuramenta; quia licet sint duo vincula diuersa specie, at in ordine ad commutationem reputantur quasi vnum & idem, & eiusdem rationis; nec vnum addit alteri grauitatem intensiuam, sed solum extensiuam, id est plura vincula. Vnde patet responsio ad rationes in contrarium, quia vt diximus, etsi votum & iuramentum speculatiuè sint duo vincula specie diuersa, tamen moraliter in ordine ad Deum & ad virtutem religionis æquiparantur. Ergo, &c.

RESOL. XLIV. *An Confessarius peccet, si sine iusta causa nolit virtute Cruciatæ commutare vota penitentis?*

Respon-

Respondeo affirmatiuè cum Sanchez in *summ. to. 1. lib. 4. c. 54. n. 12.* qui citat multos alios; quibus ego addo Bartholom. à S. Fausto in *thes. Relig. lib. 4. q. 53.* & Homobonum de *Exam. Eccl. p. 1. tra. 5. c. 6. q. 40.* Et ratio est, quia cum Confessarius per Bullam Cruciatæ sit Iudex delegatus in pœnitentis fauorem, tenetur ius ex privilegio illo sibi concessum tribuere, sicut Episcopus dicitur infidelis in *c. quanto 2. q. 5.* si denegat dispensationem subdito petenti ex iusta causa.

Notandum est verò, quòd Regulares non peccarent, si nollent virtute suorum priuilegiorum vota pœnitentis commutare. Et ratio est, quia non astringuntur vti suo priuilegio. Ita Sanchez *vbi sup.* cum aliis. Licet nò minùs probabiliter contrarium asserat Henriquez *lib. 7. c. 28. n. 2.* cum aliis, quos sequitur Faustus *vbi sup. q. 54.* addens in fine quæstionis, Confessarios in utroque casu peccare ad minus venialiter.

RESOL. XLV. *An commutatio voti virtute Bullæ Cruciatæ debeat fieri in Confessione Sacramentali?*

Affirmatiuè respondet Fernandez in *Exa. Theol. mor. p. 3. c. 9. sect. 2. §. 17. nu. 5.* Rodriquez in *Bullæ Cruciatæ, §. 9. n. 113. regul. 9.* & Vegha in *sum. tom. 2. c. 129. cas. 34.* & alij.

Sed contrariam sententiam probabiliorē esse iudico cum Sanchez in *sum. tom. 1. l. 4. cap. 54. num. 15.* Henriquez *l. 7. c. 30. n. 6.* & aliis penes ipsos; quibus ego addo Homobonum de *Exam. Eccl. p. 1. tr. 5. c. 6. q. 40.* Villalobos in *sum. to. 1. tr. 26. claus. 9. §. 3. n. 3.* & Suarez de *relig. to. 2. l. 6. c. 16. n. 4.* quia in textu Bullæ Cruciatæ non dicitur, vt auditis confessionibus commutatio votorum efficiatur. Ergo, &c.

Et hæc doctrina procedit etiam quando dicta commutatio efficeretur per priuilegia Regularium, vel per aliquod Iubilæum. Ita Naldus in *sum. ver. indulg. n. 8.* Henriquez & Sanchez *vbi sup.* quidquid in contrarium asserat Sayrus in *Clau. l. 6. c. 11. n. 105.* Beia *p. 2. cas. 1.* Peregrinus in *compend. nostrorū priuileg. p. 1. tit. commut. §. 3.* Sanctarellus *tr. de Iubil. c. 8. dub. 8.* & alij penes ipsos.

RESOL. XLVI. *An Confessarius per Bullam Cruciatæ possit commutare votum pœnale, quoad pœnam pecuniariam ex eius fractione incursum?*

Negatiuam sententiam docuit Azorius *p. 1. l. 11. c. 18. q. 11. in fin.* & magis expresse Sayrus in *Clau. Regia l. 6. c. 12. n. 20.* cum aliis, quia aliud est commutare pœnam ex illius fractione debitam. Sed Bulla Cruciatæ solius voti commutationem indulget. Ergo, &c.

Hæc opinio est probabilis, sed contrariam probabiliorē esse existimo cum Raphaële de la Torre in *2. 2. tom. 2. q. 88. art. 12. disp. vlt. nu. 4.* Sanchez in *sum. to. 1. l. 4. c. 52. n. 9.* qui citat Suarez de *relig. tom. 2. l. 6. c. 2. n. 19.* cui ego addo Leonem de *Iubil. p. 2. q. 12. nu. 74.* Homobonum de *Exam. Eccl. p. 1. tr. c. 6. q. 36.* Malderum in *2. 2. tr. 10. c. 5. dub. 11.* Filiucium *tom. 2. tr. 26. c. 10. nu. 295.* Io. de la Cruz in *direct. conf. par. 1. Præcep. 2. art. 2. dub. 10. conc. 3.* Villalob. in *sum. tom. 1. tr. 27. claus. 9. §. 3. n. 32.* vbi sic ait: *Tambien se puede por la Bula de la Cruzada commutar la pena en que se incurre, por quebrar el voto penal, como si vno iuro de no iugar, y*

se iugasse de dar tal limosna, ò diziendo so pena de dar tal limosna, porque aquella pena se deue por via del voto, y como el Pontifice concede facultad a cerca de los votos, tambien la concede en estas penas. Vnde patet responsio ad argumentum contrariæ opinionis. Nam dicimus, quòd illa pœna non debetur nisi ex vi voti, quòd à principio obligauit ad illam. Ergo facultas per Bullam Cruciatæ concessa ad commutandum illud votum, extenditur etiam ad pœnam incursum ob violationem ipsius. Et hæc sententia procedit, etiam si Pontifex commutauerit votum, iubendo partem pœnæ solui, nam potest etiam dicta pars commutari.

RESOL. XLVII. *An Confessarius per Bullam Cruciatæ possit commutare votum emissum in fauorem tertij, vt v. g. vouit Petrus dare Calicem pro sacello B. Andrea, aut certo pauperi elemosynam, &c.*

Respondeo affirmatiuè cum Suarez *to. 2. de relig. l. 6. c. 15. nu. 11.* & Sanchez in *sum. tom. 1. l. 4. c. 41. n. 9.* Leone de *Iubil. par. 2. q. 12. nu. 72.* Filiucio *tom. 2. tr. 26. c. 9. n. 257.* Io. de la Cruz in *direct. conf. p. 1. Præcep. 2. art. 2. dub. 10. concl. 2.* Et ratio est, quia tale votum non tribuit vllum ius illi ecclesiæ, seu pauperi. Ergo poterit illud Confessarius commutare.

Secus autem si huiusmodi votum fuerit à Præposito ecclesiæ, vel paupere acceptatum; nam ita acquisiissent ius per acceptationem. Vel secundum aliquos, si votum dirigatur in Sanctum, cui dicatur ecclesiæ, vt, Promitto B. Andrea me datum eius ecclesiæ vnum Calicem.

Sed hanc limitationem rectè impugnat Sanchez *vbi sup. n. 12.* Suarez *n. 10.* cum Lessio *li. 2. c. 40. dub. 11. n. 90.* & Bartholom. à S. Fausto in *thes. Relig. lib. 4. q. 52.* cum aliis.

RESOL. XLVIII. *An Confessarius ex iurisdictione ordinaria possit commutare votum in bonum æquale, vel ad hoc faciendum indigeat Bulla Cruciatæ.*

Non posse hoc facere, nisi per potestatem delegatam, vt per Bullam v. g. docuit Sanchez in *sum. to. 1. lib. 4. c. 49. n. 13.* cum Suarez de *relig. to. 2. l. 6. c. 19. n. 6.* Et ratio est, quia potestas ordinaria Confessoris extenditur tantum ad forum pœnitentiæ, ad quod commutandi potestas non pertinet, sed ad Ecclesiæ gubernationem in foro externo.

Non reticebo tamen, contrariam sententiam docere Lessium *l. 2. c. 40. dub. 16. n. 105.* qui citat Viualdum in *Candelabro aureo.* Adde quòd Medina in *instr. conf. l. 1. c. 14. §. 7.* Henriquez in *sum. lib. 7. c. 30. n. 5.* & alij, putant hoc fieri posse, etiam auctoritate propria pœnitentis, dummodo votum in æquale commutetur. Quam sententiam probabilem vocat Aragon. de *iust. q. 88. art. 12. dub. 1. dist. 3.* & Suarez *vbi sup. de relig. tom. 2. lib. 6. c. 20. n. 4.* & alij, vocantes tantum contrariam probabiliorē & tutiorem, quam tenet præter Doctores quos citat & sequitur Sanchez *vbi sup.* Bartholomæus à S. Fausto in *thes. Relig. lib. 4. q. 10. n. 3.*

RESOL. XLIX. *An Confessarius virtute Cruciatæ commutans aliquod votum, absque debita æqualitatis investigatione, peccet mortaliter?*

Respondeo affirmatiuè cum Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 4. c. 50. n. 8.* quia deficit in re graui, &c. est

est causa divini cultus minyendi. Ergo, &c. Et licet hanc æqualitatem inuenire difficillimum sit, & impossibile reputet Emanuel Rodriguez in *Bull. Cruc.* §. 9. nu. 106. unde & benè consulant Doctores, ut semper cōmutatio efficiatur in paulò plus; tamen ad consolationem Confessariorum, qui non oscitanter tamen hanc commutationem efficiant, ponam hic verba doctissimi Patris Portel in *dub. Regul. ver. com. n. 41.* vbi sic asserit: Non oportet scrupulis agitari, an opus in quod votum commutatur, sit omnino æquale; hæc enim æqualitas non debet esse mathematica; & moraliter loquendo, omnimoda æqualitas nō est cognoscibilis: sufficit æqualitas ad arbitrium boni viri, seclusā fraude, & graui ignorantia, maximè si commutatio fiat virtute priuilegij. Ita Portel.

Notandum est etiam cum Suarez *tom. 2. de rel. c. 19. n. 94.* quòd commutatio fieri potest in materiam, de cuius equalitate dubitatur; quod est valdè notandum pro scrupulosis.

RESOL. L. *An Confessarius possit commutare vota post Bullam susceptam emissam?*

RESPONDEO affirmatiuè, quidquid dicat Sotus cum Fernandez in *Exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. sect. 2. §. 17. nu. 4.* & Villalobos in *sum. to. 2. tr. 28. claus. 9. §. 3. n. 40.* qui citat Nauarrum, Cordubam, & Azorium. Sed mecum sentit Ledesma in *sum. tom. 2. tr. 11. c. 4. dub. 5.* & Acolta in *Bull. q. 73.* Et ratio est, quia fauores sunt ampliandi; & quādo Summus Pontifex in Bulla concedit priuilegium commutandi vota, non illud restringit, aut limitat. Ergo neque nos restringere, aut limitare debemus. Et Henriquez in *sum. lib. 6. c. 16. n. 3. in Gloss. litt. N.* asserit, ita etiam sensisse omnes Doctores Salmanticenses, & opinionem Soti falsam etiam ibi vocat. Vide etiam Malderum in *2. 2. tr. 10. c. 5. dub. 11.*

RESOL. LI. *An per Bullam Cruciatæ possit Confessarius commutare votum factum de non petenda commutatione?*

RESPONDENDUM est affirmatiuè, & ita docet Villalobos in *sum. to. 1. tr. 27. claus. 9. §. 3. nu. 35.* Fernandez in *Exam. Theol. mor. p. 3. c. 8. sect. 2. §. 17. nu. 4.* Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 4. c. 54. n. 23.* Rodriguez in *Bull. c. 9. §. 112.* Acolta in *Bull. q. 73. in fine.*

RESOL. LII. *An Confessarius in fine anni possit differre commutationē voti, etiam si annus Cruciatæ transeat, si velit maturius considerare super voti commutationem, dicendo penitenti, Commuto tibi hoc votū in id, quod ego, vel alius postea existimabit commutandum?*

RESPONDEO affirmatiuè cū Suarez de *relig. to. 2. lib. 6. c. 16. nu. 15.* Sanchez in *sum. tom. 4. lib. 4. c. 54. n. 31. 32. & 39.* qui rationem adducit, quia iam accepit potestatem, & inchoauit causam, & ut ita dicam, concessit commutationem tempore habili, quod satis est, ut postea illam commutare possit.

Notandum est verò in gratiam Confessariorū, quòd in tali casu, antequam Confessarius, vel alius vir materiam subrogandam præscribat, non peccat penitens si votum illud violauerit. Et ita docet Sanchez *vbi supra*, cui ego addo Lessium *lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 109.* quidquid in contrarium asserat

Part. I.

Rodriguez in *Expos. nostræ Bullæ §. 9. nu. 115.* Et ratio est, quia obligatio illius voti iam est extincta, & translata in aliam materiam in genere, quam penitens acceptauit, & ideo implicite vouit id quod Confessarius, vel alius vir præscripturus sit, ac ideo ante talem præscriptionem votum non obligabit.

RESOL. LIII. *An votum pœnale Religionis, seu Castitatis sit per Bullam dispensabile?*

QVIDQUID in contrarium asserat Acolta in *Bull. q. 73.* & alij, affirmatiuè respondet Sanchez de *matr. tom. 3. lib. 8. disp. 15. n. 8.* qui citat plures Doctores, quibus ego addo Nugnum in *3. p. tom. 2. tract. de Bull. §. 11. Io. de la Cruz in direct. cons. p. 2. precept. 2. art. 2. dub. 10. concl. 4. in fi.* Fernandez de *Exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. sect. 2. §. 17. nu. 9.* Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 27. claus. 9. §. 3. n. 42.*

Dico igitur, per Bullam Cruciatæ posse Confessarium commutare vota pœnalia non solum ante, sed etiam post impletam conditionē. Et ratio est, quia votum pœnale etiam post impletam conditionem, deficit valdè à perfecta voti Religionis, & Castitatis natura, ratione cuius perfectionis referatur tale votum; vouens enim in tali casu nō eligit votū, ut tale est, sed potius eius timore, & odio voluit deterreri, ne delictum admitteret quod vitare proposuit. Et ideo Episcopi talia vota etiam commutare, & dispensare possunt, ut docet Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 18. num. 130.* Malderus in *2. 2. tr. 10. c. 5. dub. 10.* Gomez in *Bull. Cruc. claus. 10. n. 99.* & Henriquez *lib. 7. cap. 30. n. 6. in Gloss. litt. A.* vbi citat multos Doctores, & præsertim aliquos Magistros Salmanticenses.

Idem etiam docet Sanchez *vbi sup. disp. 10. nu. 8.* quidquid in contrarium asserat Azorius *p. 1. lib. 11. c. 10. q. 3.* & *c. 19. q. 13.* cum Gutierrez *qq. Canon. lib. 2. c. 22. n. 50.* & 51. vide etiam Filliucium *to. 2. tract. 26. c. 10. n. 271.* & Zanardum in *direct. Theol. p. 2. c. 52.*

RESOL. LIV. *An supradicta doctrina procedat etiam in votis conditionalibus?*

RESPONDEO affirmatiuè, & ita Confessarius per Bullam Cruciatæ potest commutare vota conditionalia, quando sunt verè conditionalia, nō solum ante, sed etiam post impletam conditionem. Dixi, *quando sunt verè conditionalia*, quia hæc vota conditionalia ferè semper non procedunt ex Religionis, aut Castitatis affectione, sed ex amore rei positæ sub conditione, quam vouens obtinere desiderat, & ut facilius illam consequatur, offert Deo ea vota. Et in hoc casu potest quidē Confessarius supradicta vota, ut diximus, commutare. Et ita docet Sanchez de *matr. to. 3. lib. 8. disp. 11. n. 8. in fin.* & alij.

Et ita Episcopi dicta vota commutare possunt, ut docet Sanchez *disp. 10. nu. 3.* qui citat Ledesmam in *sum. to. 2. tr. 10. c. 8.* quidquid in contrarium asserat Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 18. nu. 131.* Filliucius *tom. 2. tract. 26. c. 9. nu. 269.* Suarez de *relig. tom. 2. lib. 6. c. 22. nu. 11.* Valentia in *2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 7.* Azorius *p. 1. lib. 11. c. 19. q. 13.* & alij.

RESOL. LV. *An votum ingrediendi Religionem arctiorem, possit Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ commutare in laxiorem Religionem?*

¶

Respon-

Respondeo affirmatiuè, quia Confessarius in tali casu non commutat votum Religionis absolutè, sed quandam Religionis qualitatem. Et ita docet contra Lopez, Pater Sanchez de matr. 10. 3. lib. 8. disp. 15. n. 5. erogata tamen aliqua eleemosyna in belli subsidium, quæ suppleat eum Religionis strictioris excessum; additis etiam cum hac eleemosyna aliis operibus piis.

Et idèò supradictum votum potest etiam Episcopus dispensare, vt docet Reginaldus tom. 2. l. 18. c. 23. n. 331. & 335. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. num. 124. & Malderus in 2. 2. tract. 10. c. 5. dub. 10. Henriquez lib. 7. c. 22. n. 7. Azor. p. 1. c. 18. q. 8. Sayrus in Clau. l. 6. c. 11. n. 63. quidquid in contrarium asserat Nauarr. com. 4. de regul. n. 20.

RESOL. LVI. An Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ possit commutare omnia vota, quæ Episcopus commutare potest?

Hæc quæstio multum conducit ad resolutionem multorum casuum, quos suprà determinauimus, & infrà examinandi sunt; idèò respondeo affirmatiuè cum Bonacina de legib. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 4. n. 16. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 54. nu. 19. de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 15. nu. 5. quem nouissimè sequitur Sanctarelus de iub. c. 9. dub. 1. & alij, & ita dicendum est de Iubilæo; ex quibus patebit resolutio multorum casuum.

Notandum est tamen, supradictam sententiam procedere, quando Episcopus dispensat vt Episcopus, non autem, quando dispensat vt Sedis Apostolicæ delegatus, vt ex multis notauit noster P. Leone in tr. de iubil. p. 2. q. 13. sect. 2. nu. 97. & Barbosa de potest. Episc. p. 2. alleg. 37. nu. 14. qui citat Rodriguez, & Suarez: nam in tali casu Confessarius non posset tale votum commutare per Cruciatam, sicuti quando Episcopus dispenseret in his votis ratione solius necessitatis, vt obseruat Sanchez de matrim. lib. 2. disp. 40. n. 9.

RESOL. LVII. An Confessarius per Bullam Cruciatam possit commutare votum Castitatis, quando fuit emissum pro tempore limitator?

Affirmatiuè respondeo, & ita docet Sanchez de matr. 10. 3. lib. 8. disp. 15. nu. 4. Henriquez lib. 7. c. 31. n. 6. Vegha to. 2. c. 129. cas. 34. Villalobos in sum. tom. 1. tr. 27. claus. 9. §. 3. num. 42. Nugnus in 3. p. tom. 2. tract. de Bull. Cruc. §. 11. Fernandez in Exam. Theol. p. 3. c. 9. sect. 2. §. 17. n. 8. Gutierrez de matr. c. 123. nu. 6. Acosta in Bull. q. 73. & alij: quia non est votum perfectum, & absolutum castitatis.

Et idèò in tali voto potest Episcopus dispensare, vt notauit Azor. p. 1. lib. 11. cap. 19. q. 6. Gomez in expos. Bull. Cruc. claus. 10. nu. 109. Grassius in decis. p. 1. lib. 2. cap. 31. Io. de la Cruz in direct. conf. p. 1. Præcept. 2. art. 2. dub. 10. concl. 3. Zanardus in direct. Theol. part. 2. c. 52. Gutierrez qq. can. lib. 2. c. 22. n. 48. Toletus l. 4. c. 18. n. 11. Valentia tom. 3. disp. 6. q. 6. punct. 7. Paludanus in 4. dist. 38. q. 4. art. 4. nu. 43. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 18. nu. 123. Malderus in 2. 2. tract. 10. cap. 5. dub. 10. & alij.

RESOL. LVIII. An per Bullam possit Confessarius commutare votum non petendi debitum?

Posse arbitratur Rodriguez in sum. tom. 2. c. 90. n. 3. & Sanchez de matr. 10. 3. lib. 7. disp. 15. n. 4. etiam si tale votum fuisset emissum ex alterius coniugis icentia. Imò si vterque coniux communi consensu voueret, nec petere, nec reddere; quæ omnia sunt valdè notanda, & in praxi occurrentia. Et ratio est, quia supradicta vota, non sunt vota integræ castitatis, sed partis. Ergo per Bullam sunt commutabilia. Nec refert, si communi consensu nec petere, nec reddere debitum vouissent; quia adhuc nõ est votum integræ castitatis; relinquitur enim libertas transeundi ad secundas nuptias.

Et idèò etiam Episcopus potest illa commutare, vt docet Azorius p. 1. l. 11. cap. 19. q. 6. Palatius in 4. dist. 32. disp. 2. Sà ver. votum, vbi de irritat. num. 11. in fin. Malderus in 2. 2. tr. 10. c. 5. dub. 10. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 123. & alij quos inuenies apud Sanctarellum de iubil. c. 9. dub. 6. & nouissimè idem docet Io. de la Cruz in direct. conf. p. 1. præcept. 2. art. 2. dub. 10. conclus. 3.

RESOL. LIX. An votum non nubendi sit per Bullam Cruciatam dispensabile?

Respondeo affirmatiuè. Ita Henriquez lib. 7. c. 30. n. 6. Fernandez in Exam. Theol. mor. p. 3. cap. 9. sect. 2. §. 17. nu. 8. Nugnus in 3. p. to. 2. tr. de Bulla Cruc. §. 11. Acosta in Bull. q. 73. Sanchez de matr. 10. 3. lib. 8. disp. 15. n. 4. quia non est votum absolutum castitatis.

Limitat tamen hoc idem disp. 9. n. 12. nisi tale votum fuisset emissum in fauorem alterius coniugis id petentis, propter filiorum bonum, & vt eius amor, nomen, honor, amicitia cum eius consanguine conseruetur; nam in hoc casu cum tale votum sit factum in fauorem terrij, Confessarius per Bullam non posset illud commutare, nisi coniux remittat ius sibi acquisitum, & ab illo acceptatum.

Extra verò hunc casum, poterit Confessarius commutare, sicuti & Episcopus, vt docent Barbosa de potest. Episc. p. 2. allegat. 37. nu. 17. Portel in addit. ad dub. regul. verb. voti dispensatio, num. 78. Vgolinus de potest. Episc. c. 58. §. 8. num. 3. Io. de la Cruz in direct. conf. p. 1. præcept. 2. art. 20. dub. 10. concl. 3. Gutierrez de matrim. c. 123. nu. 9. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 40. n. 66. Grassius p. 1. lib. 2. c. 31. num. 29. & 31. Sà ver. votum, vbi de irrit. n. 11. Azor. tom. 1. l. 11. c. 18. q. 5. Syluester ver. vot. 4. q. 4. Rosella ver. imped. 4. nu. 3. Armilla ver. dispensare, n. 18. Gutierrez Can. qq. li. 2. c. 22. n. 49. quidquid in contrarium asserat Caietanus tom. 2. Opusc. tract. 11. de voto non nubendi, q. 1. Valentia to. 4. disp. 10. q. 5. punct. 5. conclus. 4. Nauarrus & Angelus apud Gutierrez vbi sup. aduersus quos Henriquez vbi sup. lib. 7. c. 30. n. 6. in Gloss. litt. D. sic asserit: Caietanus de voto non nubendi putat reseruatam esse Papæ, quia est perpetuum; & reducitur ad votum Castitatis. Sed falsò, quia fornicans contra tale votum, non peccat contra votum Castitatis. Hæc ille, & verè quidem; sed cum limitatione, de qua suprà loquendo de commutatione per Bullam diximus; vt rectè notauit Malderus in 2. 2. tract. 10. c. 5. dub. 10. lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 124.

RESOL. LX. An Confessarius possit commutare votum virginittatis, quando constat non esse votum Castitatis, sed solius integritatis corporis seruandæ?

Affir.

Affirmatiuè respondet Sanchez de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 15. n. 4. quia emittens tale votum nõ vult expresse ad castitatem se obligare, sed tantum ad corporis integritatem seruandam, consistentem in abstinentia à primo luxuriæ actu, per quem virginitas deperditur.

Et ita in tali voto potest Episcopus dispensare, vt notauit Azorius p. 1. lib. 11. c. 19. q. 14. Barbosa de potest. Episc. p. 2. alleg. 37. num. 18. Sayrus in Clau. Regia lib. 6. c. 11. n. 55. Grassius in decis. p. 1. lib. 2. cap. 31. num. 31. Portel in add. ad Dub. Regul. ver. voti dispensatio, nu. 78. Guttierrez de matr. c. 123. n. 8. & alij.

Notandum est verò, quòd quando aliquis emittit votum virginitatis, & dubius est de intentione; an scilicet vouerit solam à primo actu venereo abstinentiam, vt supra diximus, in tali casu neque Confessarius per Bullam, neque Episcopus poterit dispensare, aut commutare; quia tunc tale votum censetur votum continentie absolutum, vt notauit Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 21. n. 22.

RESOL. LXI. An Confessarius per Bullam possit commutare votum non fornicandi, non tenende certæ mulieris, non committendi actum mollitiei, aut abstinenti ab alio actu venereo?

Respondeo affirmatiuè cum Fernand. in exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. sect. 2. §. 17. n. 8. & ideò in his votis potest Episcopus dispensare, vt notauit Barbosa de potest. Episc. p. 2. alleg. 37. n. 15. Molfesius in sum. tom. 1. tr. 11. cap. 15. nu. 50. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 18. n. 105. Grassius in decis. p. 1. lib. 2. c. 31. num. 30. Portel in add. ad dub. regul. ver. voti dispensatio, nu. 78. Vgolinus de potest. Episc. c. 8. §. 3. nu. 3. Reginaldus tom. 2. lib. 18. c. 22. num. 33. & alij. Et ratio est, quia talia vota non sunt vota perfectæ castitatis, & ideò per Bullam sunt commutabilia.

RESOL. LXII. An per Bullam sit commutabile votum castitatis coniugalis?

Respondeo affirmatiuè cum Henriquez in sum. lib. 7. c. 30. n. 7. quia hoc votum non est votum castitatis absolutum, sed partis; nam ita vouens, potest inire matrimonium.

Et ita in tali voto dispensat Episcopus, vt notauit Sanchez in sum. to. 1. lib. 4. c. 40. nu. 50. & de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 9. nu. 7. Sanctarellus de iubil. c. 9. dub. 3. Leone etiam de iubil. p. 2. q. 13. sect. 2. n. 103. & alij.

RESOL. LXIII. An per Bullam Cruciatæ possit Confessarius commutare votum disjunctiuum, cuius altera pars est reseruata; vt si aliquis diceret, Voueo castitatē vel ordinem sacrum?

Respondeo affirmatiuè cum Sanchez de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 15. n. 4. quia ita vouenti integrum est, illam partem eligere, quam potest Confessarius per Bullam Cruciatæ commutare; nam in alternatiuis sufficit alterum impleri: ergo tale votum non potest appellari simpliciter votum castitatis, seu Religionis. Et ita docet Lessius lib. 2. c. 40. dub. 13. n. 106. Suarez de relig. tom. 2. lib. 6. c. 24. nu. 1. & 2. Reginaldus in praxi. tom. 2. lib. 18. nu. 338. Molfesius in sum. tom. 1. tract. 11. cap. 15. n. 143. Filliucius tom. 2. tract. 26. c. 9. n. 272.

Et ideò potest Episcopus dispensare super dicta

Pars I.

vota disjunctiua, vt docet Azorius p. 1. lib. 11. c. 10. q. 10. & Sanchez de matr. to. 3. lib. 8. disp. 9. n. 14. & alij.

RESOL. LXIV. An Confessarius per Bullam possit commutare votum assumendi ordines sacros?

Respondeo affirmatiuè cum Henriquez lib. 7. c. 30. nu. 6. Acosta in Bull. Cruc. q. 73. & Sanchez de matr. to. 3. lib. 8. disp. 15. num. 4. Fernandez in Exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. sect. 2. §. 17. num. 8. Et ratio est, quia tale votum non est votum castitatis, sed votum assumendi statum, cui castitas annexa est. Vnde si ita vouens frangeret votum, non esset sacrilegus fornicando; & si matrimonium cōtraheret, peccaret quidē contra votum, sed posset petere debitū.

Et ita in tali voto potest Episcopus dispensare, vt notat Portel in add. ad dubia reg. ver. voti dispensatio, n. 78. Vgolinus de potest. Episc. c. 8. §. 3. nu. 5. Reginaldus to. 2. lib. 18. c. 22. nu. 331. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 124. Valentia to. 3. disp. 6. q. 6. punct. 7. Vegha in sum. to. 2. c. 129. cas. 34. Rodriguez in Bull. §. 9. n. 122. Azorius p. 1. lib. 11. c. 19. q. 9. Suarez de relig. tom. 2. lib. 6. cap. 21. n. 7. Aragon in 2. 2. q. 88. art. 12. & alij.

RESOL. LXV. An in casu posito supra quando emittitur votum disjunctiuum, nempe, Voueo castitatem, vel suscipere ordines sacros; an si vouens statueret postea non ordinari, ex vi voti determinatē obligetur ad castitatem; ita vt Confessarius non possit amplius votum illud virtute Cruciatæ commutare?

Non posse tale votū cōmutari censuit Sanctarellus de iubil. c. 9. dub. 4. Leone tr. de iubil. p. 2. q. 1. sect. 1. n. 92. Filliucius tom. 2. tract. 26. c. 9. num. 272. Suarez de relig. to. 2. lib. 6. c. 24. nu. 3. Sanchez de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 9. nu. 14. vbi putant, quòd si ita vouens statuat ad ordines non promoueri, eligēs reliquam voti partem, ad quam se astrinxerat, non posse Episcopum, & per consequens neque Confessarium, per Bullam Cruciatæ tale votum amplius commutare; quia ex vi voti, iam tenetur ad castitatem, quæ reseruata est. Et sicut in humanis debitor alternatiuis nõ potest resilire, si creditori declaret quam partem eligat, ex reg. iur. in 6. Sed eo ipso, quo in corde statuit ita vouens illam partem voti eligere, illud propositum satis Deo indicatum fuit, qui corda hominum videt. Ergo, &c.

Non reticebo tamen, multum probabiliter cōtrariam sententiam docuisse Malderum in 2. 2. tr. 10. c. 15. dub. 10. quia vt ipse asserit, etiam homini facta talis insinuatō, modò non efficiatur per modum promissionis, vel pacti, ex natura rei, & ex iure naturæ non videtur obligare, vt re adhuc integra à tali electione debitor non possit resilire, quidquid sit de iure positiuo. Deinde etiam si nudum propositum Deus videat, non tamen proponendo censetur Deo loqui, aut ei indicare nostrum propositum. Quare probabile videtur, tale propositum, & electionis decretum, quando noua non accedit promissio, ita adhuc posse arbitrio vouentis mutari, vt reus fracti voti non sit futurus, si variet, & alteram partem postmodum eligat, siue ea præstantior, siue minùs præstans fuerit; adeoque semper poterit in talibus Episcopus dispensare. Ita Malderus, quod etiam de Confessario virtu-

T 2

te

te Bullæ Cruciatæ dicendum est, si hanc sententiam sequi velit Confessarius.

RESOL. LXVI. *An si quis adstrictus voto castitatis ad nuptias transeat, possit Confessarius virtute Bullæ commutare tale votum, ut possit petere debitum?*

Affirmatiuè respondet Viualdus in *candel. p. 3. c. 14. n. 41*. Negatiuam verò sententiam docet Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 4. c. 54. n. 20*.

Sed dices: Episcopus potest dispensare in tali voto ad petendum debitum. Ergo & Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ. Antecedens probatur ex Angelo *ver. matrimon. 3. impedim. 5. nu. 3*. Tabiena *ver. imped. impediment. 2. q. 5. Valentia tom. 4. disput. 10. q. 5. punct. 5*. Henriquez *lib. 12. c. 2. n. 9. S. a. ver. debitum coniugale. n. 4*. Grassio in *decis. p. 1. lib. 2. c. 82. nu. 5*. Toletus *lib. 7. c. 14. n. 4*. Rodriguez in *Bull. Cruc. §. 9. n. 119*. & aliis. Consequentia patet ex dictis *infr. in Resol. seqq.* Ergo, &c.

Sed ad hoc argumentum respondeo, quòd licet Confessarius possit commutare vota, quæ potest Episcopus; id intelligendum est de votis, quæ Episcopus commutat iure ordinario, & ex natura reservationis, non autem si talia vota commutaret iure speciali, aut per consuetudinem, ut est in casu nostro. Ergo, &c. Et ita docent Doctores, quando Episcopus dispensat ad petendum debitum cum illo qui contraxit matrimonium cum voto castitatis; id non facere, quia de iure communi hoc sibi cõpetit, ut notat Azorius *to. 1. lib. 11. c. 19. q. 8*. Toletus *lib. 4. c. 18. num. 1. diff. 2*. Grassius in *decis. p. 1. lib. 1. c. 13. n. 80*. Gutierrez *qq. can. lib. 1. c. 23. num. 17*. & alij. Sed id facit vigore consuetudinis, quæ hanc iurisdictionem ei concessit, ut notauit Sanchez *vbi sup. in sum. lib. 4. c. 54. n. 20*.

Notandum est verò, in tali casu Episcopum non relaxare simpliciter votum, sed solum ex parte, & secundum quid, nempe ad solum petendum debitum; & ideo mortua coniuge tota voti obligatio remittit, ut notat Faustus in *thes. relig. lib. 3. q. 91. n. 3*. & alij.

RESOL. LXVII. *An Confessarius per Bullam Cruciatam possit commutare votum castitatis, quando diuersis votis varia ad castitatem pertinentia sunt promissa, ita ut ex omnibus illis iunctis consurgat obligatio ad perfectam castitatem?*

Respondet affirmatiuè Sanchez in *sum. to. 1. li. 4. c. 45. nu. 68*. Ut si quispiam semel (ait ille) promisit se non initurum matrimonium, & iterum se non fornicaturum, & iterum se nullum peccatum venereum admissurum; quia in quolibet horum potest Episcopus dispensare, utpote quod perfecte votum castitatis non est. Ergo potest in omnibus simul, nam vota posteriora se habent per accidens ad prius. Ita Sanchez; qui loquitur de Episcopo, & nos per consequens de Confessario, qui virtute Bullæ Cruciatæ commutat.

Notandum est verò, quòd supradictam sententiam limitat Sanchez, nisi vltimum votum, quo castitas perfecta completur, consultò vouens fecerit, ut tali perfecta castitate ligatus maneat; quippe tunc censetur priora cum hoc posteriori coniungere, & ideo perfectò castitatis voto obstrictus remanet;

vnde nec Episcopus dispensare, nec Confessarius virtute Cruciatæ commutare potest.

RESOL. LXVIII. *Quanam vota possit Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ commutare?*

Respondeo, omnia præter votum castitatis, Religionis, & vota transmarina; & ideo potest commutare votum eundi Romæ, aut Compostellam, peregrinandi gratia, quod votum vulgò dicitur *di S. Giacomo di Galitia*. Et ratio est, quia in Bulla illa vota exceptuantur. Ergo, &c. Et ita notat Fernandez in *Exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. sect. 2. §. 17. num. 7*. Vilalobos in *sum. tom. 1. tr. 27. claus. 9. §. 5. n. 43*. qui citat Rodriguez.

RESOL. LXIX. *An Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ possit commutare iuramenta pœnalia, vel conditionalia castitatis seu Religionis?*

Respondeo affirmatiuè cum Sanchez in *sum. tom. 1. c. 54. lib. 4. n. 21*. Et ratio est, quia qui potest commutare vota facta soli Deo, potest etiam commutare iuramenta. Sed Confessarius potest vota pœnalia, & conditionalia castitatis & Religionis commutare. Ergo poterit & iuramenta. Maiorem propositionem docuit Aragon. in *2. 2. q. 86. art. 9*. Henriquez *lib. 7. c. 30. nu. 5*. Azorius *to. 1. lib. 1. c. 10*. S. a. *ver. iuramentum, n. 32*. & *ver. votum, vbi de irritatione, n. 16*. cum aliis. Minor propositio patet ex *infrà* dicendis in *resolut. Ergo, &c.*

RESOL. LXX. *An Confessarius virtute Cruciatæ possit commutare votum castitatis vxoris vel viri, tempore matrimonij consummati emissum?*

Respondeo affirmatiuè, dummodo tale votum fuerit factum ab vxore, vel à marito, sine consensu reciproco. Et ratio est, quia, ut notat Gutierrez *qq. can. lib. 2. c. 22. num. 49*. Aragon. in *2. 2. q. 88. art. 8. dub. vlt. Stunica de voto q. 3. n. 64*. Rodriguez in *sum. to. 2. c. 90. n. 6 in fine*, & alij, potest Episcopus in tali voto dispensare. Ergo poterit Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ.

Notandum est etiam pro Confessariis, quòd eum tale votum non sit omnimodæ castitatis, non obligat ad non reddendum, etiam quando redditio est voluntaria, propter alterius coniugis adulterium, aut diuortium, ut probat Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 6. disp. 35. n. 26*. & alij.

Igitur tale votum commutet Confessarius per Cruciatam, cum non sit votum omnimodæ continentia, cum ad non reddendum debitum obligare nequeat, & ideo per Bullam est commutabile. Et ita etiam docet Sanchez in *sum. to. 1. li. 4. c. 40. n. 51*. Molfesius in *sum. to. 1. tract. 11. cap. 15. nam. 151*. dictam commutationem virtute Cruciatæ ad petendum debitum, durare durante matrimonio, nã illo soluto ita votus tenetur seruare votum simplicis castitatis, nisi obtineat dispensationem à Sum. Põtificè.

RESOL. LXXI. *An Confessarius per Bullam Cruciatam possit commutare materiam subrogatam, in quam fuit commutatum votum reservatum castitatis seu Religionis, vel vltimarum peregrinationis?*

Aliqui negatiuè respondent, quia subrogatum sapere debet naturam eius pro quo subrogatur; vnde asserunt materiam, in quam commutatur

Votum reservatum, etiam reservatum manere. Et in hanc sententiam videtur inclinare Azorius p. 1. lib. 11. c. 18. q. 11. dicens, dubiam sibi esse contrariam sententiam, & illam docet ex modernis Zanardus in direct. Theol. p. 2. c. 33.

Sed contrariam sententiam affirmandam esse puto; quia per commutationem extinguitur prius votum reservatum ratione materiæ. Ergo aliud votum, quod est de alia materia, non erit reservatum: Et ita docet Filliucius tom. 2. tract. 26. cap. 10. n. 293. Suarez de relig. tom. 2. lib. 6. c. 20. nu. 15. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. nu. 124. Sanchez de matr. to. 3. lib. 8. disp. 9. n. 20. Henriquez lib. 7. c. 30. nu. 5. Sà ver. votum, n. vlt. Aragon. in 2. 2. q. 88. art. 12. & alij.

Ad argumentum in contrarium respondeo, subrogatum sapere naturam eius, cui subrogatur; procedit ex sola favorabili, & lata interpretatione, quæ in odiosis non habet locum, quale est reservatio.

RESOL. LXXII. An Confessarius possit commutare votum castitatis, seu Religionis, emissum cum expressa protestatione, ne ad illorum executionem vouens sit obligatus sub onere peccati mortalis, sed tantum venialis?

Respondeo affirmatiue cum Bonacina de legib. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 4. num. 20. quia tale votum, non est votum perfectum castitatis, & Religionis. Ergo per Bullam erit commutabile.

Et ita Episcopus potest illud dispensare, ut tradit Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 40. n. 47. & alij.

RESOL. LXXIII. An Confessarius per Bullam Cruciatæ possit commutare votum castitatis, seu Religionis, emissum propter leuem metum?

Negatiue videtur respondendum ex auctoritate Suarez de relig. tom. 2. lib. 6. c. 6. n. 4. qui docet, tale votum non esse dispensabile ab Episcopo, quia inuoluntarium, & coactum est per accidens, & secundum quid. Quod si sufficeret ut cessaret reservatio, cessaret etiam in votis emissis in periculo mortis, & naufragij; hoc verò dicere est absurdum. Ergo, &c.

Sed ego puto contrariam sententiam esse probabiliorē, quam docet Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 127. qui citat Angelum, Glossam, Nauarrum, & Fumum. Et ratio est, quia reservatio huius voti est intelligenda de libero, ne ita reservetur coactum, sicut spontaneum.

Reginaldus verò in Praxi, tom. 2. li. 18. c. 22. n. 336. loquitur in terminis, quod tale votum fuerit emissum ex aliquo magno metu; sed Lessius loquitur in casu metus non omnino grauis, & magis ample Leone tr. de libil. p. 2. q. 10. sect. 1. nu. 97. in fine, & Bonacina de leg. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 4. nu. 17. hanc doctrinam esse veram admittunt, etiam quando votum castitatis, seu Religionis per metum, quamuis leuem, fuerit emissum. Itaque in tali casu dicendum est, posse Confessarium supradictum votum commutare; quia emissum cum tali metu, non est reservatum. Imò probabilem puto cum Nauarro illam sententiam, quæ asserit votum emissum ex leui metu esse irritum. Et ita Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 4. n. 24. contrariam, quam ipse tenet, vocat tantum probabiliorē, & c. 40. n. 31. in fin. sententiam Nauarri probabilem vocat.

Pars I.

RESOL. LXXIV. An Confessarius possit commutare per Bullam Cruciatæ votum disiunctiuum modo quo supra diximus, quando materia non reservata effecta est impossibilis, ita ut vouens nequeat partem non reservatam adimplere, sed tantum partem reservatam?

Et ita erit casus: Emisit verbi gratia aliquis votum castitatis, seu peregrinandi ad aliquam Ecclesiam B. Virginis, vel dandi centum aureos alicui Hospitali; postea ex morbo non potest peregrinari, vel amiserit patrimonium, & ideo materia voti non reservata effecta est impossibilis, & remanet possibilis materia voti reservata; petitur in tali casu, possitne Confessarius virtute Bullæ hoc votum commutare? Negatiuam sententiā docuit Bonacina tract. de leg. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 4. num. 18. quia materia illa verè est reservata, & est adimpleta ex vi voti.

Sed contrariam sententiam affirmandam esse puto, quam docet Suarez de relig. tom. 2. lib. 6. ca. 24. n. 4. Sanchez in sum. lib. 4. cap. 40. n. 44. Et ratio est, quia tale votum per se, & ex natura sua, numquam obligauit vouentem ad partem reservatam, sed postmodum obligatio ad illam oritur per accidens ex solo facto, & impossibilitate alterius materiæ non reservatæ. Vnde patet responsio ad argumentum Bonacina; dicimus enim materiam illam esse reservatam per accidens ob impossibilitatem materiæ, non autem ex vi voti.

RESOL. LXXV. An per Bullam Cruciatæ possit quis commutare votum emissum cum intentione efficiendi illud reservatum, ut scilicet votum à nullo possit auferri, nisi petita commutatione à Summo Pontifice?

Respondeo, hoc non obstante, posse tale votum Confessarium per Bullam Cruciatæ commutare; quia vouentis intentio priuata non potest tollere potestatem superiori. Vel melius dicendum est, tale votum non esse ex tribus exceptis in Bulla Cruciatæ, quæ sola reservari diximus. Et ita loquens de Episcopo, docet Sanchez in sum. to. 1. lib. 4. c. 40. nu. 79. qui citat Azorium, & Sayrum, quibus ego addo Reginaldum tom. 2. lib. 18. c. 22. nu. 333. Suarez de relig. tom. 2. lib. 6. c. 21. num. 15. Bartholomæum à S. Fausto in Thesaur. relig. lib. 3. q. 105.

RESOL. LXXVI. An Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ possit commutare votum vouendi castitate, seu Religionem?

Respondeo affirmatiue cum Molfesio in sum. tom. 1. tract. 11. c. 15. n. 148. & Suarez de relig. to. 2. lib. 6. c. 21. n. 7. Et ratio est, quia velle facere, non est facere; & ideo velle vouere castitatem, non est castitatem vouere. Vnde optimè notat Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 40. nu. 70. quod si ita vouens fornicaretur ante promissam castitatem, non delinqueret contra votum.

RESOL. LXXVII. An Confessarius virtute Cruciatæ possit commutare votum Religionis Melitenfis?

Aliquis posset affirmatiue respondere, ex doctrina Iacobi de Graffis tom. 1. lib. 3. conf. 11. n. 14. de regular. Gonzalez in regul. 8. Cancell. Gloss. 8.

T 3

n. 57.

n. 57. & 65. Mandosij etiam in regul. 3. Cancell. q. 11. n. 3. Sarmiento de reddit. Eccles. lib. 4. q. 1. n. 13. Cabello de patron. Regia Corona c. 15. n. 16. & 18. Tallada de visit. car. c. 11. §. 4. n. 13. & fauet Syluester ver. religio. 1. q. 1. vers. tertium Hospitalarij. Panormitanus in rubr. de regul. nu. 4. & Sotus de iust. lib. 7. q. 5. art. 3. qui omnes asserunt, supradictos Milites non esse propriè, sed largo modo Religiosos. Ergo per Bullam votum talis Religionis erit commutabile.

Sed hæc sententia prorsus non est tenenda, vt docet Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. sect. 11. §. 17. n. 10. & Acosta in Bull. q. 73. quia dicti Milites sunt verè Religiosi. Et ita docent communiter Doctores, quos refert & sequitur Zanardus in direct. Theol. p. 2. precept. 4. c. 32. Bobadilla in polit. tom. 1. lib. 2. c. 19. n. 11. Henriquez lib. 11. c. 8. nu. 6. Corduba in summ. q. 178. in fin. Ledesma de matrim. q. 61. art. 2. ad 4. Rodriguez in Bull. Cruciatæ §. 9. nu. 123. Natta lib. 3. conf. 495. n. 12. Riminaldus lib. 5. conf. 527. nu. 23. & 24. Decianus in tr. crim. p. 1. lib. 4. c. 9. num. 36. Vasquez contr. illustr. lib. 1. cap. 105. num. 51. Aponte lib. 1. conf. 14. n. 3. & seq. Molina de primog. Hisp. lib. 1. cap. 13. n. 89. & alij.

Et idèd per professionem huius Religionis asserunt dirimi matrimonium ratum, & ita fecisse D. Gaston Ducem Metinæ, testatur Sanchez de matr. tom. 1. lib. 2. disp. 18. n. 8. habito consilio sapientum. Et in statutis dictæ Religionis, per Pontificè approbatis, habetur posse ad eam Religionem admitti obligatos matrimonio rato. Idem etiam docent Regius cas. 53. nu. 5. Rebellius p. 2. lib. 3. q. 4. Legionensis de imped. matrim. caus. 27. q. 2. §. 4. Azorius p. 1. lib. 13. c. 6. q. 4.

Vnde, vt suprà dixi, nullo pacto per Bullam Cruciatæ votum huius Religionis Confessarius commutare potest, sicut neque Episcopus, vt notauit Bartholomæus à S. Fausto in thes. relig. lib. 3. q. 9. 7. n. 1. Sanchez de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 9. n. 16. Rodriguez in Bull. §. 9. n. 123. Lopez in instr. p. 2. vbi agit de clauibus c. 9. in fine, & alij.

RESOL. LXXVIII. An per Bullam Cruciatæ possit Confessarius commutare votum Religionis D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ?

Affirmatiuè respondet Sotus lib. 7. q. 5. art. 3. Aragon. in 2. 2. q. 88. art. 11. quia hi Ordines militares non sunt propriè & simpliciter Religiones; & idem etiam docet Gutierrez pract. qq. lib. 2. q. 11. n. 2. Lassarte de decima vendit c. 19. n. 92. Azorius to. 1. lib. 13. cap. 3. q. 2. Valentia tom. 3. disp. 10. q. 4. punct. 2. Molina de primog. Hisp. lib. 1. cap. 13. num. 98. Mo ina Theologus de iust. tom. 3. disp. 623. num. 5. Gironde de Gabell. p. 7. n. 46. Garfias de benef. tom. 1. p. 1. c. 4. nu. 19. Parisius de resign. benef. lib. 6. quest. 2. num. 1. & alij penes ipsos.

Sed aliqui contrariam sententiam probabiliorè esse iudicant. Et ita in terminis docet Lopez in instr. p. 2. vbi agit de clauibus c. 9. ad fin. quia dicti Milites sunt verè Religiosi, vt asserunt Vegha in sum. to. 1. c. 85. cas. 147. Bobadilla in pol. tom. 1. lib. 2. c. 19. n. 11. Auendagno in c. prator. lib. 2. cap. 26. nu. 11. Medina de sac. hom. contin. lib. 4. contr. 7. c. 39. Belluga in spec. Prim. c. 1. rubr. 7. num. 76. Menchaca contr.

illustr. lib. 3. c. 105. nu. 48. Cenedo de paupert. relig. dub. 50. n. 9. & nouissimè doctissimus Basilius Pontius de imped. matr. caus. 27. q. 2. §. 4.

Quid ego sentiam, dicam breuiter. Hanc secundam opinionem semper tenui. Sed quia alia est probabilis, puto Confessarium posse per Bullam Cruciatæ commutare votum Religionis D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ. Et ita loquens de Episcopo, docet Sanchez de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 9. n. 16. & in sum. tom. 1. lib. 4. c. 40. num. 73. Et ratio est, quia vt Episcopus, vel Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi possit commutare aliquod votum, satis est quòd sit sub opinione an sit reservatum, necne: sed totum hoc accidit in casu nostro. Ergo, &c.

RESOL. LXXIX. An Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ possit commutare votum perseuerandi in Religione, vt tempore Nouitiatus liceat ex causa iusta egredi?

Ego puto, sine Bulla Cruciatæ, posse in tali casu vouentem egredi è Religione, nec aliqua voti illius commutatione indigere; quia probabilis est illa sententia, vt docet Lessius lib. 2. c. 41. dub. 5. n. 46. quæ asserit, votum perseuerandi in Religione nõ obligare, si bona fide in probatione putet quis sibi eam non esse accommodam. Et ita docuit Sotus de iust. lib. 7. q. 2. art. 1. ad 3. ver. ex hac autem definitione. Aragon. in 2. 2. q. 88. art. 3. Ledesma in sum. tom. 2. tr. 10. c. 3. dub. 7. cas. 4. & alij.

Et licet contraria sententia sit probabilior, quæ tenet Azorius p. 1. lib. 11. c. 22. quest. 8. Valentia tom. 3. disp. 6. q. 6. punct. 4. q. 4. Rodriguez in sum. tom. 2. cap. 95. n. 7. Rosella ver. relig. 3. nu. 5. Angelus ver. nouit. nu. 12. Armilla eod. ver. nu. 10. Syluester verb. Relig. 2. q. 19. & alij. Attamen his non obstantibus, puto posse Confessarium, virtute Bullæ Cruciatæ commutare votum perseuerandi in Religione. Et ratio est, quia votum perseuerandi in Religione est diuersum à voto Religionis; & Confessarius tale votum commutans, non commutat votum Religionis, sed qualitatem adiunctam voto, quæ quidem non est Pontifici reservata. Et ita in terminis, loquens de Confessario, virtute Bullæ Cruciatæ, docet Sanchez de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 15. num. 4. & loquens de Episcopo in sum. tom. 1. lib. 4. c. 40. nu. 75. cum Molfesio in sum. tom. 1. tract. 11. cap. 15. n. 147. & Maldero in 2. 2. tract. 10. c. 5. dub. 10. nu. 8. & loquens de Iubilæo Sanctarellus in tract. de Iubil. c. 10. dub. 4. & Leone etiam de Iubilæo p. 2. q. 13. sect. 3. n. 114.

RESOL. LXXX. An Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ possit commutare votum Religionis, vt ex iusta causa non impleatur tempore præscripto?

Negatiuè videtur respondendum ex auctoritate P. Suarez de relig. tom. 2. lib. 6. c. 26. nu. 11. & 12. qui docet Episcopum non posse in tali casu dispensare, nisi ex causa superueniente non esset aditus ad Summum Pontificem. Et rationem adducit; quia talis circumstantia multum attingit substantiam; differt enim totam voti obseruationem pro aliquo tempore.

Sed contraria sententia nõ est minùs probabilis,

lis, quam docet Sanchez *de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 9. n. 19.* & in *sum. tom. 1. lib. 4. c. 40. nu. 76.* & post illum Molfesius in *sum. tom. 1. tr. 11. c. 15. num. 147.* & Malderus in *2. 2. tract. 10. cap. 5. dub. 10. n. 9.* ubi asserunt, posse Episcopum ordinaria potestate dispensare in hac voti dilatione; dummodo votum non adeò differatur, ut sit periculum in eum statum incidendi, ut ita vouens reddatur impotens ad votum implendum. Et ratio est, quia hoc non est dispensare in substantia voti, sed in eius qualitate.

Et ita docet de Confessario virtute Bullæ Cruciatæ idem Sanchez *de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 15. n. 4.* quoad dicti voti commutationem. Et hanc sententiam puto probabilem, & tutam in praxi.

RESOL. LXXXI. *An virtute Bullæ Cruciatæ possit Confessarius commutare votum castitatis coniugalis?*

Respondeo affirmatiuè; quia tale votum non est votum totius castitatis, sed partis; nam ita vouens potest inire matrimonium. Et ita loquens de Episcopo testatur Sanchez *in sum. to. 1. lib. 4. c. 40. n. 50.* & ante illum Henriquez *lib. 7. c. 30. n. 6.*

Et per consequens idem dicendum est de Confessario, virtute Bullæ Cruciatæ, ut notat, & docet idem Sanchez *de matr. to. 3. lib. 8. disp. 15. nu. 7.* & alij.

RESOL. LXXXII. *An per Bullam Cruciatæ Confessarius possit commutare votum castitatis emissum cum licentia alterius coniugis?*

Respondetur affirmatiuè, & ita loquens de Episcopo docet Rodriguez *in sum. tom. 1. cap. 243. n. 14.* & Vegha *in sum. to. 2. c. 129. cas. 77.*

Sed Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 4. c. 40.* limitat hæc sententiam, quando ita vouens non haberet animum ingrediendi Religionem: nam si tale votum absque animo ingressus Religionis factum sit, siue ante, siue post consummationem matrimonij, putat posse Episcopum in eo voto dispensare, quia nō est votum omnimodæ castitatis, sed partis; & eo non obitante, tenetur ita vouens reddere debitum, & potest reddere, licet alter in adulteriū incidat. Et per consequens potest Confessarius, virtute Bullæ Cruciatæ, tale votum commutare, ut docet idem Sanchez *de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 15. n. 7.*

Et hæc doctrina procedit etiam, quando vterque coniux continentiam vouit absque alterius licentia; vel quando vterque seorsum continentiam vouit, habita tamen ab altero licentia. Secus autē si vterque communi consensu continentiam voueret per modum contractus, ac reciproce conventionis, Facio, ut facias; quia ita vouentes obligant se ad votum absolutæ, & integræ castitatis: unde non possunt nec reddere, nec petere debitum.

Ideò dicendum, non posse Episcopum dispensare cum istis coniugatis, & per consequens neque Confessarium per Bullam. Et ita notauit Sanchez *ubi sup. tom. 3. lib. 8. disp. 11. num. 7. & seqq.* Molfesius *in sum. tom. 1. tr. 11. c. 15. nu. 123. & seq.* Quod si coniuges prædicti, qui ita vouerunt, remitterent sibi ad inuicem renuntiationem illam iuris petendi, & reddendi debitum, quam vouendo fecerunt, & sibi conferrent iterum potestatem suorum corporum;

Parti I.

licet remissio esset sacrilega contra votum, esset tamen valida, & teneretur vterque reddere debitum alteri petenti; & poterit tunc Episcopus dispensare ad petendum debitum absque peccato. Ita Sanchez *in sum. to. 1. lib. 4. c. 40. nu. 61.* qui etiam *tom. 3. de matr. lib. 8. disp. 5. n. 7.* docuit, quod est valdè notandum à Confessariis, posse illos virtute Bullæ Cruciatæ, commutare vota castitatis emissæ à coniugatis in his omnibus casibus, in quibus, eò quod deficiant à ratione voti castitatis perfectæ, Episcopi possunt illa dispensare; quia in his casibus nō sunt vota absoluta castitatis, & ideò per Cruciatam sunt commutabilia. Ex quo principio deduces resolutionem multorum casuum.

RESOL. LXXXIII. *An Confessarius per Bullam Cruciatæ possit commutare qualitatem adiunctam voti vltamarinæ?*

Ingamus casum. Petrus verbi gratia vouit mendicando adire sanctum Sepulchrum; quaritur an Confessarius possit virtute Cruciatæ commutare tale votum, ut portans necessarias itineris expensas, votum illud adimpleat. Respondeo affirmatiuè ex doctrina Lessij *lib. 2. c. 40. dub. 13. nu. 105.* Molfesij *in sum. tom. 1. tr. 11. c. 15. nu. 145.* ubi docent, Episcopum posse in tali voto dispensare: & per consequens poterit Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ. Et ratio est, quia in hoc casu Confessarius non commutat votum, sed circumstantiam per accidens ipsi voto adiunctam. Et ideo supra diximus, Confessarium posse commutare qualitatem adiunctam substantiæ voti Religionis; ut cū promittente ingredi in Religionem strictiorem, ut laxiorem ingrediatur; quia id non est commutare votum reseruatam, sed quamdam eius circumstantiam.

Et ita docent Doctores communiter, ut Zanardus *in Direct. Theol. p. 2. ca. 52. Syluester ver. votum 4. q. 3. dicto 6.* Paludanus *in 4. dist. 36. q. 4. art. 4. num. 43.* D. Antoninus *p. 2. tit. 11. cap. 2. §. 9. notab. 4. ver. hoc autem videtur.* Lopez *in instr.* ubi agit de clauibus *c. 9. in fine.* Menochius *de arbit. lib. 2. cent. 5. cas. 421. nu. 16.* Rodriguez *in sum. tom. 2. c. 96. n. 5.* & alij.

RESOL. LXXXIV. *An Confessarius per Bullam Cruciatæ possit commutare votum castitatis seu Religionis, emissum à persona alterius potestati subiecta, ut à coniugata, seruo, vel filio; sine licentia viri, domini, vel patris?*

Affirmatiuè respondet Gutierrez *qq. can. lib. 2. c. 22. n. 49.* loquens de Episcopo; & per consequens idem posset Confessarius virtute Bullæ. Et ratio est, quia pater, vir, dominus, possunt talia vota irritare. Ergo poterit & Episcopus dispensare, & Confessarius per Bullam commutare.

Sed contrariam sententiam tuetur Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 8. disp. 9. nu. 4.* & post illum Suarez *de relig. tom. 2. lib. 6. c. 26. nu. 3.* & Malderus *in 2. 2. tr. 10. cap. 5. dub. 10. nu. 11.* quia, cū hæc potestas sit diuersa, & diuersa principia habeat, non sequitur, quòd ex vna ad alteram argumentum deduci debeat. Et Pontifex reseruando talia vota, non inten-

T 4

dit

dit derogare potestati dominatiuæ, quā habet pater, vir, & dominus super filium, vxorē, & seruum: secus autem dicendū est de potestate dispensandi.

RESOL. LXXXV. *An qui obtinuit commutationem alicuius voti per Bullam Cruciatā, possit redire ad votum prius, omisso eo, in quod facta est commutatio?*

Respondeo affirmatiuē cum Lessio lib. 2. c. 40. dub. 16. nu. 111. & Azorio p. 1. lib. 11. c. 18. q. 12. etiam si sæpius facta sit commutatio; vt si votum peregrinationis annuē commutatū sit in menstruam confessionem, menstrua confessio in ieiunium alicuius diei, ieiunium in certas preces; potest vouēs satisfacere voto, vel recitando illas preces, vel ieiunando illum diem, vel confitendo singulis mensibus, vel annuam peregrinationem, quod erat primum votum, suscipiendo.

Et hæc doctrina procedit contra Suarez de relig. tom. 2. lib. 6. c. 20. n. 1. & Fillucium tom. 2. tr. 26. c. 10. nu. 288. non solum quando commutatio facta fuit in rem æqualē, sed etiam in melius, vt docet Mallerus in 2. 2. tr. 10. c. 5. dub. 11. q. 9. Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 4. nu. 11. Et ratio est; quia talis commutatio facta fuit in vouentis fauorem; vnde potest ei renuntiare, alioquin non tam esset fauor, quā onus. Adde etiam, quod talis commutatio facta videtur sub conditione, si vouens nolit prius votum implere. Ergo, &c.

RESOL. LXXXVI. *Est in aliqua Ecclesia Regularium Altare priuilegiatum, in quo per Missam liberatur anima à Purgatorio; suspenditurne hæc gratia per Bullam Cruciatā?*

Respondeo affirmatiuē cum Fernand. in exam. Theol. mor. p. 3. cap. 9. sect. 11. §. 19. num. 2. qui citat Rodriguez. Et idem docet Villalobos in sum. tom. 1. tract. 27. claus. 12. num. 3. vbi sic ait: *La indulgencia, que ay en algunos Altares priuilegiados de algunos Conuentos, para que el Sacerdote, que alli dixere Missa, saque vn anima del Purgatorio, no se gasta, si no es que tenga la Bulla de los viuos, y esto aunque diga la Missa por algun frayle, porque aquel no es priuilegio que se concede en particular para los frayles, sino para todos generalmente.* Ita ille.

RESOL. LXXXVII. *An Bulla Cruciatā suspendat priuilegia concessa in iure communi, eaq; que vsu tolerata consuetudinis approbantur?*

Respondeo negatiuē; quia Bulla non facit mentionem de istis priuilegiis, neque nominat consuetudines. Vnde tempore interdicti, non obstante Bulla, potest initiatus minoribus ordinibus audire Missam, & Prælati Religionum possunt conferre litteras fraternitatis.

Et ita docet Fernandez in exam. Theol. mor. part. 3. c. 9. sect. 11. §. 18. n. 3. & Villalobos in sum. tom. 1. tr. 27. claus. 12. nu. 7. qui etiam notat, Bullam non suspendere priuilegia, quæ habent Regulares celebrandi tempore interdicti in aliquibus Festiuitatibus, in quibus omnes admittuntur ad officia diuina, & ad recipienda Sacramenta.

RESOL. LXXXVIII. *An Bulla Cruciatā suspendat Indulgentias Regularium?*

Affirmatiuam sententiam docuit Acoſta in expof. Bull. q. 108. vbi docet, per publicationem

Bullæ Cruciatæ suspendi omnes Indulgentias Mendicantium, non solum respectu secularium, sed etiam respectu ipsorum Fratrum; quia, licet in clausula reuocatoria Bullæ excipiantur facultates Mendicantium, certum est, quod sub nomine facultatum, non intelliguntur Indulgentiæ, vt patet ex cap. Extrauag. Sixti IV. de pen. & remis.

Sed contrariam sententiam tenendam esse iudico, quam præter Rodriguez, tuetur nouissimè Nugnus vbi infra, Villalobos in sum. tom. 1. tract. 27. claus. 12. n. 9. Et ad argumentum Acoſtæ respondetur, quod illa verba Bullæ, *exceptis tamen concessis Ordinum Mendicantium Superioribus, quoad eorum Fratres tantum*, extendenda sunt ad omnia superius posita, sine limitatione ad facultates tantum, vt putat Acoſta.

Notandum est verò cum Nugno in 3. p. tom. 2. tr. de Bulla, §. 14. quod sub nomine Fratrum in Bulla intelliguntur etiam Nouitij, & Moniales.

RESOL. LXXXIX. *An sub nomine Mendicantium in Bulla Cruciatā, includantur etiam alij Religiosi, qui Mendicantes non sunt, sed ex beneficio Sedis Apostolicæ eorum fruuntur priuilegiis?*

Aliqui negatiuē respondent ex auctoritate Patris Henriquez in sum. lib. 7. c. 22. nu. 4. in Gloss. litt. T. & Io. Valer. in differ. viri/que fori. ver. absolut. n. 35. vbi asserunt, exceptionem Bullæ Cruciatæ circa priuilegia Ordinū Mendicantium non prodesse aliis Religionibus non Mendicantibus, nec ea gaudere posse, etiam per communicationem priuilegiorum. Et ita tenet Rodriguez in Bull. §. 12. in add. dub. 1.

Vnde ex hac opinione sequeretur, quod Prælati istarum Religionum non Mendicantium non possit absolueri quemcumque subditum Religiosum à quibuscumque casibus Sedi Apostolicæ reseruatis; & vti similibus priuilegiis. Sequeretur etiam ex ista opinione, non manere in suo robore, quoad istos Religiosos non Mendicantes, priuilegium illud, quod non possint eligere Confessores virtute Bullæ Cruciatæ, vt absolutionem à reseruatis obtineant.

Sed his non obstantibus, contrarium docet Acoſta in Bull. Cruc. q. 105. in fine, & Villalobos in sum. to. 1. tr. 27. claus. 12. num. 11. vbi sic ait: *Las Ordenes no Mendicantes, parece que no gozan deste priuilegio, por la comunicacion, que tienen de los priuilegios, porque la Bulla suspende los de todos los Monasterios, y ansi de otra manera parece, que seria frustratoria la clausula. Mas a mi pareceme probable lo contrario, que a las que tienen comunicacion de los priuilegios, no veo por dōde los ayamos de quitar este. X no obsta el dezir, que seria frustratoria la clausula, porque se entiende en caso, que no tengan priuilegios.* Hæc ille. Vbi etiā sub nomine Mendicantium intelligit non solum Religiosos professos, sed etiam Nouitios, si habeant animum perseverandi in Religione. Et ideo stante hac opinione, omnes Superiores Mendicantes, & non Mendicantes, non obstante Bulla Cruciatæ, vigore eius clausulæ, licet frui possunt omnibus facultatibus, & priuilegiis à Sede Apostolica obtentis, etiam per communicationem in ordine ad suos Fratres, vt potestas dispensandi

sandi in aliquibus votis, in ieiuniis, in cibis prohibitis, & in aliis multis, quæ videri possunt in compendiis eorum privilegiorum.

RESOL. XC. *An si quis scit patrem, vel amicum quolibet anno Bullam Cruciatæ illi sumere, possit vii dictæ Bullæ privilegiis, antequam pater, vel amicus certiore illum faciat de Bulla iam sumpta eius nomine?*

Respondet negativè Rodriquez in Bull. §. 12. in addit. fol. mibi 212. & post illum Vegha in sum. tom. 1. c. 43. cas. 6. quia in negotiis tam arduis, & in vsum tantorum privilegiorum non sufficit certitudo moralis, seu licentia præsumpta.

Sed contrariam opinionem probabilem & tutam in praxi esse existimo, quam docuit ante omnes Henriquez, quem citat & sequitur Villalobos in sum. tom. 1. tr. 27. claus. 12. n. 25. vbi sic asserit: Si vno tenet, & a experientia, de que su padre le toma cada año la Bula, basta esto para usar della, aunque no aya llegado à sus manos, porque esto haze certidumbre moral; y me parece lo mismo en caso, que partiendose vno deste lugar, le prometieffe vn amigo fiel, y cuydadofo, de tomarsela en publicandose. Ita ille.

RESOL. XCI. *An si elapso anno Bulla non promulgatur, sed paulò post promulganda erit, possit quis intra illud tempus frui privilegio primæ Bullæ?*

Respondet Rodriquez negativè in Bull. §. 5. n. 2. Sed affirmatiuam sententiam docet Henriquez lib. 7. c. 20. nu. 2. vbi sic ait: Si elapso anno, & paucis diebus, non promulgetur secunda Bulla (quam constat paulò post promulgandam) fruetur quis prima Bulla, ex pia interpretatione Pontificis, & Commissarij; quia annus vnus cõputatur more Ecclesiastico à prima vsque ad secundam promulgationem circiter. Ita ille, satis probabiliter, qui in Gloss. litter. O. testatur ita etiam docuisse multos Iurisperitos, & Theologos Salmanticenses. Et nouissimè docet etiam hanc sententiam contra Rodriquez, Villalobos in sum. tom. 1. tr. 27. claus. 4. n. 8. & 9. Sancius in selectis disp. 55. per totam.

RESOL. XCII. *An in magna ciuitate, vt hic Panormi, quis non teneatur primo publicationis die accipere Bullam, si eius privilegiis vii velit; sed sufficiat, quòd postea in illa hebdomada sumat?*

Respondet affirmatiuè Henriquez lib. 2. cap. 19. n. 2. in Gloss. litt. O. quem postea sequitur Villalobos in sum. tom. 1. tr. 27. claus. 4. n. 10. vbi asserit: Añade Henriquez, que no estan obligados todos en vna Ciudad grande à tomar la Bula, el mismo dia de la publicacion para à prouechar se della, sino que basta que la riceban dentro de tres dias, ò vna semana; de suerte, que sienta, que el que tenia la Bula de otras, no se la acaba al punto, que la otra se publica en las grandes Ciudades. Ita ille, quod est valde notandum. Sed vide circa præsentem quæstionem Ioannem Sancium in selectis disp. 55. n. 5.

RESOL. XCIII. *An si ante elapsum annum promulgetur secunda Bulla, possit quis vii privilegio primæ Bullæ, donec transeat annus, non obstante publicatione alterius Bullæ?*

Negatiuè respondet Gomez in expl. Bull. claus. 5. n. 1. & Villalob. in sum. tom. 1. tr. 27. claus. 4. n. 11.

Sed contrariam sententiam probabiliter docet Rodriquez in Bull. §. 5. num. 2. vbi ait: Durante el año vale la Bula, y ningun Comissario la puede suspender. T assi antes, que se acabe el año de la publicacion, es contra la voluntad de su Santidad, y de su Magestad, que se predique otra Bula, y que se suspenda la passada. Por tanto los Rectores, y Curas queriendola predicar en sus lugares antes de acabado el año de la publicacion, pidan à los Comissarios, que declaren en pulpito, que no se acaba año de la publicacion de la Bula passada sino tal dia. Ita ille, & Vegha in sum. tom. 1. c. 43. cas. 10. quod pro praxi est valde notandum; & ideò nouissimè hanc sententiam docet Sanchez in selectis disp. 55. n. 4.

RESOL. XCIV. *An si quis sub fine anni, quo expirat Cruciatæ, incipiat confiteri, & quia non potest ob iustas causas confessionem finire, & absolutionem obtinere, possit Confessarius, transacto anno, virtute precedentis Bullæ, illum absolueret?*

Vt ait Henriquez, loquens de Iubilæo lib. 7. c. 11. n. 3. debere Confessarium in tali casu absolueret penitentem à reseruatis, & postea audire reliqua peccata tempore opportuno.

Sed ego puto absolutè; quòd, si confessio incipiat tempore habili, intra terminum scilicet anni publicationis Bullæ, potest Confessarius de cetero audire totam penitentis confessionem, & illum postea à reseruatis, & cõsuris absolueret. Et ita probabiliter docet Ledesma in sum. tom. 1. tract. de Sacr. confess. c. 12. concl. 5. dub. 2. & Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 13. nu. 15. Quòd si aliquis haberet licentiam audiendi confessiones ad tempus, posset eo transacto prosequi confessionem antè cõceptam.

Et ideò in terminis nostræ Bullæ hanc sententiam docet Rodriquez §. 5. nu. 2. Villalobos in sum. tr. 27. claus. 4. n. 12. Acoſta in Bull. q. 36. & alij.

Vnde optimè docuit idem Sanchez vbi sup. in sum. tom. 1. lib. 4. c. 54. num. 34. etiam si tempus Bullæ Cruciatæ transeat, posse Confessarium concedere maius tempus penitenti, vt recordetur de voto, quod scit emisisse, sed est immemor speciei; & postea transacto etiam anno Bullæ, illud commutare; quia causa illa fuit incepta tempore habili. Vnde etiam patet, quòd iurisdictio Commissarij, ac ministrorum Cruciatæ durat, quousque omnes causæ inceptæ concernentes vtilitatem, & iurisdictionem Cruciatæ finiantur; proindeque regalia præfatis ministris concessa, quamdiu illi occupati fuerint in negotiis Cruciatæ, in suo robore permanent. Et ita notauit Acoſta q. 110.

RESOL. XCV. *An si aliquis sumat pro amico Bullam Cruciatæ, & scribat in ea eius nomen, possit hic illam non acceptare, sed nomen suum tollere, & illam alicui applicare?*

Respondet affirmatiuè cum Villalob. in sum. tom. 1. tr. 27. claus. 4. n. 23. vbi sic ait: Si vn amigo me tomò la Bula, y me la embio, y yo, que tenia tomada otra no la accepte, la puedo dar à otro, y lo que dezimos de poderla dar à otro la que embio el amigo, lo entiendo yo, aunque trayga escrito el nombre, que en esso va poco, y aunque se muede, no por esso sera falsario el que lo escribe. Ita ille.

Notandum est tamen, quòd si Petrus sumit Bullam pro Ioanne, qui iam alteram ceperat, non potest Petrus illam alteri applicare; quia, ut ait Vegha in *sum. tom. 1. cap. 43. cas. 6.* realiter ille sumpsit illam Bullam cum intentione applicandi Petro, & non alteri. Ergo, &c. & ita testatur respondiſſe de hoc casu interrogatum Medinam.

Nota etiam cum Villalobos *vbi sup.* & Vegha in *sum. tom. 2. c. 7. cas. 26.* & Henriquez *lib. 7. c. 20. nu. 5.* quòd non oportet, ut nomen proprium sit eidem Bullæ inscriptum. Et si inculpate Bulla fuerit amissa, aut combusta, non est necesse ut alia sumatur, sed potest hoc non obstante quis illa frui.

Et idè hanc sententiam post Henriquez, & Villalob. docet Nugnus in *3. p. to. 2. tr. de Bull. §. ... in fin.* vbi ait: Notandum est, quòd ut Bulla sit valida, debet recipi, & obseruari cum aliqua mediocri diligentia: si verò sine culpa deperdatur, vel rumpatur, tunc credo quòd valet, quia nò debet esse maior obligatio in hac parte, quàm est in aliis rebus. Sic ille. Idem etiam docet Acoſta in *Bull. q. 12.* & Vegha in *sum. tom. 2. cap. 7. cas. 23.* & Gomez in *Bull. claus. 11. nu. 12. & 13.* & nouiſſimè Acugna in *Decret. Gratiani. p. 1. dist. 100. c. 10. n. 5.* Sed, his non obstantibus, ex verbis Bullæ contrarium apparet dicendū esse: *habet enim: Dichiarano, che quelli che la pigliaranno, habbiano da riceuere, & conſeruare queſta Bolla, perche d'altra maniera non guadagneranno la detta Bolla, ne le gratie di quella.*

RESOL. XCVI. *An per clausulam Bullæ Cœna suspendatur Bulla Cruciatæ?*

Respondeo negatiuè. Et ita docet Fernand. in *exa. Theol. moral. p. 3. c. 9. sect. 11. c. 19. nu. 5.* Henriquez *lib. 7. cap. 21. n. 2.* Et ratio est, quia aliter esset Pontifex sibi contrarius. Et ita etiam docuerunt Sanchez in *sum. to. 1. lib. 2. c. 11. n. 27.* & noster Duardus in *Bull. Cœn. lib. 3. §. 2. q. 11. n. 41.*

RESOL. XCVII. *An per Iubileum anni Sancti Bulla Cruciatæ suspendatur?*

Affirmatiuè respondet Fabrinus de *Iubil. ca. 21.* Nauarrus *not. 33. n. 3.* Lopez in *instr. tom. 2. c. 10.* & alij.

Sed contrariam sententiam prorsus amplectendam esse puto. Et ita docet Portel in *dub. regul. ver. Bull. Cruc. n. 2.* Salas de *legib. disp. 20. sect. 10. in fin.* Bonacina de *legib. disp. 1. q. 3. punct. 8. §. 3. nu. 13.* Leone *tr. de Iubil. p. 1. q. 6. n. 229.* Zerola de *ann. Iubil. lib. 2. c. 19. q. 2.* Villalobos in *sum. to. 1. tract. 27. claus. 12. n. 8.* Fernandez in *exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 10. num. 6.* Henriquez *li. 7. c. 21. n. 3.* Acoſta in *Bull. q. 101.* Rodriguez in *Bull. §. 12. dub. 6. num. 8.* qui asserit ita declarasse Clem. VIII. in suo Iubilæo anni Sancti 1600. Et ita declarasse Commissario Cruciatæ Urban. VIII. pro ann. 1625, asseruit mihi vir doctissimus D. Franciscus de la Riba, Vicarius Generalis Illustris Cardinalis ab Auria. Et ratio est, quia ut rectè notat Sanchez de *matr. tom. 3. lib. 8. disp. 33. nu. 10.* priuilegia Bullæ conceduntur per modum contractus, ut patet ex lectura Bullæ. Sed Pontifex in reuocatione, non facit mentionem facultatum per modum contractus concessarum, Ergo, &c.

RESOL. XCVIII. *An priuilegia Bullæ Cruciatæ sint fauorabilia, & amplianda?*

Negatiuè respondet Sanchez de *matrim. tom. 3. lib. 8. disp. 2. nu. 7.* idè putat esse strictè intelligenda.

Sed contrarium puto asserendum esse cum Suarez de *relig. to. 2. lib. 6. cap. 16. n. 3.* qui testatur multos viros doctos nostri temporis ita sensisse. Idem etiam docet Raphael de la Torre in *2. 2. tom. 2. q. 88. art. 12. disp. vlt. n. 1.* Villalobos in *sum. to. 1. tr. 27. in tit. num. 7.* Henriquez *lib. 6. c. 16. n. 3.* & *lib. 7. c. 30. n. 4.* & alij; quia huiusmodi priuilegia sunt beneficium Principis, sine alicuius præiudicio; sunt opus liberalitatis, clementiæ, charitatis, &c. Ergo sunt fauorabilia, & amplianda. Deinde tales facultates ordinantur immediatè ad pleniorè absolutionem faciendam, quæ quoad hanc partem est fauorabilis. Et tandem ordinantur non ad bonum priuatum, sed ad publicum totius Ecclesiæ, ad subueniendū publicæ eius necessitati. Ergo, &c. Et idem dicendum est de Iubilæo.

RESOL. XCIX. *An Prælati Regulares peccarent mortaliter prohibendo ne subditi sumant Bullam Cruciatæ?*

Respondeo affirmatiuè cum Villalobos in *sum. to. 1. tr. 27. claus. 12. n. 29.* & ante illum Acoſta in *Bull. q. 106.* vbi sic ait: Mortaliter peccat, qui subditis prohibet Bullæ susceptionem, nisi id faciat ex legitima causa; imò, & conscientia prohibetis sicut Reipublicæ Christianæ est scandalum, ita mihi suspecta semper erit. Quin potius, si Generali Commissario constiterit, nullos alicuius Familiæ Religiosos suscipere sacram Bullam, deberet super hoc diligenter inquirere; & si Prælatos illius in huiusmodi prohibitionem culpato inueniret, contra illos auctoritate Apostolica procedere.

Infero similiter, quòd si Religiosus perita, & nò obtenta licentia Superioris sumat Bullam, nò peccat; quoniam Prælati non habet ius ad denegandam talem licentiam; imò & fruetur indulgentiis Bullæ. Ita Acoſta; & Villalob. *vbi sup. num. 27.* docet, Regularem etiam ex obseruantia D. Francisci, posse sine scrupulo rogare aliquem amicū, vel penitentem, ut sumat sibi Bullam Cruciatæ.

Verum est, ut idem aduertit *nu. 26.* Superiorem Regularem concedendo, ut subditus sumat Bullam; posse talem licentiam limitare, quoad talem vsum, vel quoad talem facultatem. Et ita etiam docuit Rodriguez in *Bull. in add. §. 9. nu. 7.* & Valer. in *diff. vtriusque fori, ver. Bull. Cruc. diff. 1. nu. 2.* notauit, quòd in Societate Iesv practicitur, quòd licet Superiores non prohibeant acceptionem Bullæ, restringunt tamen eam, quantum ad facultatem eligendi Confessarium.

RESOL. C. *An Bulla Cruciatæ suspendat priuilegia Regularium commutandi vota, & in eis dispensandi, & absoluedi à reſeruatæ?*

Affirmatiuam sententiam aliqui docent, & fundantur in verbis Bullæ, ibi, *Exceptis tamen concessis Ordinum Mendicantium Superioribus, quo ad eorum*

eorum Fratres tantum. Et ita docent Nauarr. lib. 5. conf. 16. nu. 1. de priuile. Lopez p. 2. vbi de clauibus. c. 2. Rodriquez *super Bull.* §. 12. & nouissimè Acoſta etiam *super Bull.* q. 105.

Sed contrariam sententiam, quæ in praxi hodie obseruatur, prorsus amplectendam esse puto; & illam docet Ledesma in *sum. tom. 1. tr. de sac. pæn. c. 15. fol. mihi 299.* Io. de la Cruz de stat. relig. lib. 2. cap. 3. dub. 7. concl. 3. Graff. in appen. ad decis. lib. 1. cap. 7. §. 9. n. 65. Henriquez lib. 6. c. 16. n. 7. & lib. 7. cap. 18. n. 7. & Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 4. c. 54. nu. 62.* qui citat Rodriquez mutantem sententiam. Et ratio est, quia cum hæc priuilegia sint fauorabilia, non speciali Monasterio concessa, sed toti Religioni, & ordinentur in bonum commune fidelium, non suspenduntur per verba generalia, si de illis specifica merito non efficiatur. Et hoc videtur apertè docere Lessius lib. 2. c. 12. dub. 12. n. 60.

Quod ita verum est, vt neque per Iubilæum anni Sancti dicta priuilegia suspendi existimem. Et ita docet Sanchez vbi sup. cum Henriquez lib. 7. ca. 28. n. 7. & c. 31. num. 3. in Gloss. lit. S. quem postea citat & sequitur Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 27. claus. 12. n. 21.* vbi sic ait: El Padre Henriquez dice, que no se derogan los priuilegios de los Regulares en el año del Iubileo, aunque sea certísimo, y que así lo declara la costumbre. Esta sentència me parece muy probable, y que se puede seguir en práctica. Ita ille, & post illum Bartholomæus à S. Fausto in thes. relig. lib. ... qu. ... nu. ... quidquid in contrarium asserat Emanuel Rodriquez in Bull. §. 12. in addit. dub. 6. vbi mordicus contrarium docet; sed tu tene primam sententiam.

RESOL. CI. An valeat Bulla sumpta ex pecuniis ablatiſ, furatiſ; & quid si meretrices illam sumant?

Affirmatiuè videtur respondere Rodriquez in Bull. §. 1. in Addit. dub. 7. sed libenter cum ipso concarro quoad meretricem, quæ de quæstu turpi eleemosynam dat pro Bulla; quia hæc licet turpiter faciat peccando, non tamen turpiter recipit quæstum, vt communiter sentiunt Doctores. Secus autem de illo; qui ex pecuniis ablatiſ sumit Bullam; quia talis sumptio Bullæ nihil valet, cum Summus Pontifex velit hanc eleemosynam soluendam esse de propriis bonis & facultatibus. Sed pecunia ablata nō est de propriis bonis. Ergo, &c. Et ita de fure, & de meretrice sentiunt Acoſta in Bull. Cen. q. 12. & Vegha in *sum. tom. 1. cap. 43. cas. 7.* & Nugnus in 3. p. tom. 2. tract. de Bull. 1.

RESOL. CII. An sufficiat ad lucrandas Indulgentias Bulla Cruciata, visitare ex vno loco quinque altaria sine motu corporali?

Contra Rodriquez, olim negantem sententiā sustinentem, affirmatiuè respondet Vegha in *sum. tom. 2. c. 7. cas. 16.* vbi sic ait: Es necesario segun Rodriquez, que visitando estos cinco altares, aya movimiento corporal, por que si se visitan estando se quedo sin moverse, no se gana. Aunque tambien es opinion muy verdadera, y esta se sigue agora, que sin que aya movimiento corporal, visitandolos solamente en el coraçon, basta. Ita ille, & postea etiam mutans Rodriquez.

Idem etiam docet Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 27.*

clausul. 8. n. 6. & Bonacina de Sac. disp. 6. q. 1. punct. 5. n. 25. qui citat Graffium, Sà, Azorium, Henriquez li. 7. c. 10. n. 1. & Sà ver. indulg. n. 6. cum aliis.

Sed notandum est, vt ex ipsa littera Bullæ constat, quòd etiam si sint in eodè pago quinque Ecclesiæ, sufficit visitare quinque altaria in eadem Ecclesia, vel in diuersis. Sed potest esse dubium, quando in aliquo pago tantum est vnica Ecclesia, habēs tria, vel quatuor altaria; vtrum debeat quis visitare omnia illa, & iterum bis, vel ter vnū altare; an verò debeat visitare vnum altare quinquies. Respōdetur, quòd quomodocumq; fiat, sufficiet ad obtinendam Indulgentiam: sed melius est hoc vltimum, quia est magis secundum litteram. Et hoc quod dicitur, si nō fuerint quinque altaria, intelligitur in pago pro secularibus, & in propria domo pro Religiosis. Ita Nugn. in 3. p. to. 2. tr. de Bull. §. 10.

RESOL. CIII. An si quis non potest ingredi Ecclesiam, quia est plena hominibus, consequatur Indulgentiam Bullæ, visitando talem Ecclesiam à foris, vt sibi possibile est?

Negatiuè respondet Glossa in clem. de relig. & ven. Sanct. & Zanardus in direct. Theol. p. 1. tract. de Sacram. Pæn. c. 20. q. 40.

Sed contrarium communiter docetur. Ita Villalob. in *sum. tom. 1. tr. 27. claus. 8. nu. 7.* Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 9. nu. 5. qui citat Rosellam, Cordubam, & Rodriquez.

At puto in casu nostræ Bullæ, vt optimè notat Nugnus in 3. p. tom. 2. tract. de Bulla. §. 10. respondendum cum distinctione; quòd scilicet talis visitatio sit sufficiens pro visitatione vnus altaris, non tamen pro quinque altaribus; quia, moraliter loquendo, non potest dici, quòd talis homo visitet quinque altaria in illa Ecclesia, sicuti verè dicitur, quòd visitat talem Ecclesiam. Vnde sequitur, quòd ad obtinendam præsentem Indulgentiam, debet visitare quinque Ecclesias, qui isto modo visitat. Quando verò in aliquo Iubilæo tantum exigitur vnica oratio in Ecclesia, sufficit isto modo illam visitare. Ita ille; quod vltimum est valdè notandum pro Iubilæis. Et idem etiam docuerat Bonacina de Sac. disp. 6. q. 1. punct. 5. n. 26. qui citat Suarez, Rodriquez, Cordubam, & Graffium; quibus ego addo Leone tract. de Iubil. p. 1. q. 2. nu. 162. Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 26. dub. 24. n. 7.* Sanctarellum de Iubil. c. 4. dub. 3. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. c. 8. §. 8. nu. 3. & Filliucium tom. 1. tract. 8. cap. 6. quæst. 3. n. 133. & alios.

RESOL. CIV. An supradicta Indulgentia Bullæ obtineri possit multoties eodem die?

Respondéo affirmatiuè. Et ita docet in propriis terminis nostræ Bullæ Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 27. claus. 8. nu. 8.* vbi sic ait: Tengo por mas probable, que estas Indulgentias se pueden ganar muchas vezes en vn dia, visitando muchas vezes las Iglesias. Idem docuit Rodriquez in Bull. §. 8. n. 15. & Nugnus in 3. p. tom. 2. tr. de Bulla. §. 10. & alij.

Et nota, quòd supradictæ Indulgentiæ possunt sumi pro defunctis, vt habetur in Bulla Latina, & notat Villalobos vbi suprà, & ideo pro illis possunt etiam

etiam sumi in vno die multoties; & ita idem Vilalobos docet, quod est valde notandum. Et ex his patet responsio ad illam quæstionem, vtrum aliquis possit sæpius eodem die consequi Indulgentiam concessam visitantibus Ecclesiam talem tali die; de qua quæstione videndus est Bonacina de *Sacr. disp. 6. q. 1. punct. 5. n. 32.* & alij penes ipsum.

RESOL. CV. *An pro lucranda Indulgentia supradicta, sufficiat suscipientem Bullam confessum fuisse in Quadragesima præterita, & habere propositum confitendi in Quadragesima futura?*

Negatiue in terminis nostræ Bullæ respondet Acoſta in *Bull. q. 14.* quia in proprietate verborum, quæ in Indulgentiis strictè seruanda est, non dicuntur verè confessi, qui propositum confitendi habent; neque qui post præteritam confessionem peccata mortalia commiserunt.

Hæc opinio est probabilis; sed contrariam non minùs probabilem existimo; & ita, quando Indulgentia conceditur omnibus verè pœnitentibus & confessis, sacraque Eucharistia reſectis, vt sub hac forma conceditur in nostra Cruciatæ; puto satis esse, suscipientem Bullam confessum fuisse in Quadragesima præterita, & habere propositum confitendi in Quadragesima futura; quoniam talis dicitur confessus secundum ius.

Et idè docet nouissimè hanc sententiam Filiuc. *to. 1. tr. 8. c. 6. q. 8. n. 148.* vbi ait; *Quàdo in forma Indulgentiæ dicitur, verè pœnitentibus, & confessis;* etsi probabilis sit, & tutior opinio requirens actualem confessionem; attamen probabilior est, tutaque contraria, quòd scilicet satis sit vera contritio cum confessione in voto; re ipsa autem tunc tantum, quando contritio illa non reputatur vera. Sed Indulgentia Bullæ Cruciatæ, vt *suprà* diximus, conceditur sub hac forma. Ergo, &c.

Et ita præter Filiucium docet hanc sententiam Suarez *tom. 4. in. 3. p. disp. 52. sect. 3. nu. 12.* Tolet. *lib. 6. c. 27. n. 2.* Gabriel in *4. disp. 45. q. 2. num. 12.* Palud. in *4. dist. 2. q. 4. art. 3. concl. 1.* Rosella *ver. Indulg. nu. 22.* Tabiena *eodem ver. nu. 18.* Armilla *eod. ver. 18.* Angelus *eod. ver. nu. 17.* & Comitulus in *ref. mor. lib. 1. q. 39.* & alij: quidquid in contrarium asserat Coninch de *Sacr. disp. 12. dub. 7. n. 38.* Bellarminus de *Indulg. lib. 1. c. 13. q. 3.* Sà *ver. indulg. nu. 3.* Sotus in *4. dist. 21. q. 2. ar. 3.* Benzoni de *Iubil. lib. 5. c. 15. dub. 4.* Reginaldus *to. 1. lib. 7. c. vlt. q. 1. n. 171.* & alij.

RESOL. CVI. *Quomodo Confessarius tempore mortis debeat impertiri Indulgentiam moribundo?*

Respondeo, impertiendo illam sub cõditione, v. g. Si verè mortem obieris, impertio tibi Indulgentiam Bullæ; alioqui seruet tibi Deus hanc Indulgentiam ad instans mortis. Et ita fieri iubet Bullæ Commissarius, vt notat Fernandez in *exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 9. num. 4.* qui citat Nauarrum, & Cordubam. Et hanc praxim etiam docuerunt Vilalobos in *sum. to. 1. tr. 27. claus. 11. num. 3.* & Vegha in *sum. tom. 2. c. 7. cas. 23.* Et ratio huius praxis est, quia si sub tali conditione Indulgentia detur, si ex illa infirmitate æger conualuerit, & postea incideret in aliunq. articulum mortis, non indigeret noua

Bulla ad Indulgentiam cõsequendam; quod mente teneant Confessarij. Notandum est verò, quòd Indulgentia Bullæ solum conceditur pro articulo, & non pro periculo mortis.

Notandum est etiam, quòd si Confessarius nō velit vti forma tradita à Commissario, satis est dicere: Concedo tibi omnes gratias, quas concedere possum virtute huius Bullæ, etiam si hoc ore tenus non explicet, sed solum in mente, & cogitatione habeat. Ita Rodriguez in *Bull. §. 9. n. 40.* & Fernandez vbi *sup.* §. 10. nu. 1. qui *num. 3.* addit, quòd si aliquis confiteatur, vt Indulgentias huius Bullæ obtineat, & Confessarius ex malitia non illum absoluat, hoc non obstante, lucrabitur Bullæ Indulgentias.

Notandum est etiam, quòd in articulo mortis, quando clericus haberi non potest, laicus potest concedere Indulgentiam Bullæ, vt tradit ex Nauarro, lo. Valerus in *differ. vtriusque fori, ver. absol. differ. 13. n. 3.*

RESOL. CVII. *An ad lucrandas Indulgentias Bullæ teneatur quis confiteri, si nō habeat mortalia peccata, sed tantum venialia?*

Affirmatiuam sententiam docet Acoſta in *Bull. q. 14. dub. 2.* quia putat Bullam exigere confessionem, tamquam iniunctum opus.

Sed ego contrariam sententiam non minùs probabilem esse existimo; quia quando in Bulla exprimitur confessio, sermo est de confessione illius, qui conscientiam habet peccati mortalis, nisi aliud exprimatur. Ecclesia enim non consuevit præcipere confessionem, nisi de mortalibus; & confessio absolutè accepta non sumitur nisi pro confessione illorum. Et ita hanc opinionem tenet Suarez in *3. p. tom. 4. disp. 52. sect. 3.* Zanardus in *direct. Theol. p. 1. de Sacr. Pen. cap. 21. q. 24.* Loricus in *thes. Theol. ver. Iub. n. 21.* Comitulus in *Ref. mor. lib. 1. q. 39.* Reginaldus *tom. 1. lib. 7. cap. vlt. n. 173.* Bellarm. de *Indul. lib. 1. c. 13. q. 3.* Graffius *p. 1. lib. 4. cap. 15. nu. 19.* Coninch de *Sacr. tom. 2. disp. 12. dub. 7. num. 38.* Filiucius *to. 1. tract. 8. c. 6. q. 8. n. 145.* Henriquez *lib. 7. c. 12. nu. 2.* Bonacina de *Sacr. disp. 6. q. 1. punct. 5. nu. 7.* Molfesius in *sum. tom. 1. tract. 7. cap. 26. n. 79.* & alij penes ipsos; quidquid in contrarium ex neotericis asserat cõtra Suar. Didacus Nugn. in *addit. ad 3. p. tom. 2. q. 27. art. 3. dub. 2.* Sanchez de *matr. to. 3. lib. 8. disp. 15. num. 19.* Floronus de *cas. referu. p. 1. c. 6. §. 6. num. 3.* qui etiam nostram sententiam probabilem vocat, & alij.

Illud verò, quod dicit Acoſta, Bullam exigere confessionem tamquam opus iniunctum, negatur; quia hoc esset si diceretur in Bulla, *premissa, aut facta confessione*, vel quid simile. Imò Coninch vbi *sup.* de *Sacr. disp. 12. dub. 7. n. 38.* & Leone *tr. de Iubil. p. 1. q. 1. nu. 76.* tenent nostram sententiam, etiam si in Bulla apponantur hæc verba: *Premissa confessione communicauerit.* quia adhuc intelligi debent de mortalibus.

RESOL. CVIII. *An possit Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ applicare Indulgentiam moribundo sensibus destituto, qui petiit antea confessionem?*

Respondeo, tali moribundo absolutionem Sacramentalem saltem sub conditione impertiendam

tiendani esse, & à fortiori, quādo presente Sacerdote dat generalia signa, quibus ostendit se peccasse, & de peccatis dolere, si, eò quòd subito priuatur sensibus, nō possit aliquid in particulari cōfiteri. Et ita docent D. Antoninus p. 3. tit. 10. cap. 2. circa med. Syluester ver. Confessor. 3. nu. 16. Paludanus in 4. dist. 21. q. 2. art. 2. concl. 2. Angelus ver. Confessio 4. n. 8. Medina de Pœnit. tr. 2. q. 39. in fi. Regius in suis resolut. cas. 39. num. 4. Corduba q. 30. de indulg. dub. 3. opin. 2. Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 23. sect. 1. nu. 5. Henriq. lib. 6. cap. 10. n. 7. Coninch de Sacram. disp. 7. dub. 10. n. 97. & 99. Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 2. dub. 1. Sā verbō confess. Toletus lib. 3. cap. 8. n. 2. Syluius in add. ad 3. p. q. 8. art. 3. Nugnis ibidem. Quidquid in contrarium asserat nouissimè Choquetius in tr. de confess. per lit. cap. 7. per tot. Abulensis Matth. 16. q. 49. & 79. Maior in 4. dist. 14. Sotus in 4. dist. 18. q. 2. art. 5. Ledesma 2. p. 4. q. 8. art. 4. Canō relect. de pœn. p. 6. §. at inherendo. Nauart. in man. c. 26. num. 27. Lopez in instr. p. 1. c. 18. Conradus in suis resp. p. 1. q. 10. Angles in 4. p. 1. art. 2. diffi. 6.

Imò Homobonus in exam. Eccl. p. 1. tract. 7. cap. 18. q. 84. & Molfesius in sum. tom. 1. tr. 7. c. 5. n. 48. tenent hanc opinionem, etiam si moribundus, nec Confessarium petierit, nec indicia exhibuerit, ex quibus actus contritionis, vel attritionis argui possit, modò talis in mortis articulo constitutus Christiano mōre viuere soleret, & bonus, ac fidelis homo existimāretur. Quam quidē opinionem amplexū fuisse Clement. VIII. testantur. Cū enim quidam ex fabrica D. Petri præcep̃s ruisset, & illum cadentem uidisset, absolutionem ei dedit, dicens: Si es capax, absoluo te à peccatis tuis.

Et hanc opinionem approbavit etiam Summ. Pontifex Greg. XV. quando erat Archiepiscopus Bononiensis in suo man. Confessar. cap. 1. de forma Sac. Pœn. n. 16.

Sed stando etiam in cōtraria sententia, quòd dictus moribundus non sit absolueudus, vt rectè probat Malderus de sigillo Confess. c. 15. & alij cōmuniter, cum quibus ego sentio, hoc nō obstante, Indulgentia Bullæ est illi impetrienda, quia nō stetit per illum, vt confessionem minimè faceret. Et ita in similibus notauit Acoſta in Bull. q. 14. Et ita habetur in Bulla, vt obseruat etiam Villalob. in sum. to. 1. tr. 27. claus. 1. num. 1. vbi ait: *Ha se de aduertir, que como consta de las palabras desta clausula, que dize lo deseeran, no es necessario, que aya confesion para ganiar la Indulgencia, quando no pudiera hauerla, quod antea docuerat Rodriguez in Bull. §. 2. dub. 5. n. 9.*

RESOL. CIX. Quoties per Bullam Cruciatā lucretur quis Indulgentiam plenariam?

RESPONDEO, quòd semel in vita, & semel in morte. Ita notauit Leon. tr. de iubil. p. 1. q. 6. num. 229. & alij.

Sed notandum est cum Villalobos in sum. to. 1. tr. 27. claus. 1. n. 3. quòd ille, qui ad bellum pergit, potest lucrari dictam Indulgentiam toties quoties peccauerit, & confessus fuerit. Et ante illum hoc etiam notauerat Rodriguez in Bull. §. 2. dub. 6. n. 15.

RESOL. CX. An Commissarius Cruciatæ possit dispensare in aliquibus irregularitatibus?

RESPONDEO affirmatiuè. Ita Auila de cens. p. 2. disp. 10. dub. 5. Fernandez, Villalobos, Rodriguez, & alij. Et hæc sunt verba, in quibus et talis facultas impertitur: Item similiter conceditur facultas dicto Commissario dispensandi, & componendi super irregularitate, cum his, qui quibuscumque Ecclesiasticis censuris ligati, Missas & diuina officia (non tamen in contemptum clauuū) celebrauerūt, seu aliàs se immiscuerunt, & super alia qualibet irregularitate, præterquā ratione homicidij voluntarij, aut simoniæ, vel apostasiæ à fide, aut de hæresi, vel propter malam ordinum susceptionem contractā, cum retentione beneficiorū, & fructuū ex eis perceptorum, & infamiæ, ac inhabilitatis exinde proueniētis abolitione, & executione ordinū non malè susceptorum. In quibus verbis videtur, quā sit ampla facultas Commissarij, in dispensatione super irregularitatibus prouenientibus ex delicto.

RESOL. CXI. An Commissarius Cruciatæ possit dispensare super irregularitate publica, contracta tamen ex delicto?

RESPONDEO affirmatiuè, vt patet ex verbis supradictis, & notauit Fernandez in exa. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 20. nu. 1. Henriq. lib. 7. c. 13. num. 5. Villalob. in sum. tom. 1. tr. 27. clau. 13. num. 6. vbi sic ait: *Se aduerte, que no solo se concede al Commissario, que pueda dispensar en la irregularidad, que prouiene de delicto occulto, si no tambien en la que prouiene de publico. El fundamento es, porque el Pontifice no lo restringió, y ansi es visto, que le concedio generalmente, que quando solo quiere concederlo en el delicto occulto, expressamente lo declara, como hizo en el Concilio Tridentino, en la facultad que à cerca desto se concede à los Obispos, y ansi à qui concede el Papa la facultad para esto, no solo en el suero interior, sino tambien en el exterior.*

RESOL. CXII. An possit dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio casuali, & iniusta mutilatione membrorum?

RESPONDEO affirmatiuè. Nam in verbis Bullæ, seu facultatis denegatur tantum dispensatio super homicidium voluntarium. Sed mutilatio non est propriè homicidium. Ergo, &c. Et ita Episcopus, cum non possit dispensare in homicidio voluntario, potest tamen propter dictā rationem dispensare in irregularitate occulta contracta ex iniusta membrorum mutilatione, vt notat Molina to. 4. dist. 79. nu. 8. Suarez de cens. disp. 44. sect. 4. nu. 35. Fillincius tom. 1. tr. 20. c. 1. n. 9. & alij.

Et ita loquens in casu nostro asserit Rodriguez in add. §. 13. n. 2. fol. mihi 215. vbi ait: *Es de notar, que no puede el Commissario general dispensar en la irregularidad del homicidio voluntario, y por el consequente podrá dispensar en la irregularidad, que procede de mutilacion voluntaria de algun miembro, pues aqui solamente excepta el homicidio voluntario. Et ita etiā docet Villalob. in sum. to. 1. tr. 27. claus. 13. n. 7. & alij.*

Notandum est etiā hic cum Rodriguez, dictū Commissariū posse dispēlare in irregularitate orta ex homicidio casuali, licet publica: sub nomine verò homicidij voluntarij, nō includitur homicidium casuale, & ita Episcopus potest ad maiores ordines,

ordines, vigore Concilij Tridentini dispensare, etiam in tali irregularitate, dummodo sit occulta, vt multis tradit Auila de *conf. part. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 2.* Coninch de *sacram. disp. 18. dub. 14. nu. 111.* Reginald. tom. 2. lib. 30. tr. 2. c. 3. num. 28. Bonacina de *conf. disp. 7. q. 4. punct. vlt. num. 13.* & alij. Dixi, ad maiores ordines; nam ad minores, etiam si talis irregularitas sit publica, potest Episcopus dispensare, vt notauit Nauarrus c. 26. n. 240. Henriquez lib. 14. cap. 19. nu. 2. in *Glos. lit. M.* & Doctores citati.

RESOL. CXIII. An Commissarius Bulla possit dispensare in irregularitate contracta propter simoniam?

R Espondeo negatiue Fernand. in *exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 20. n. 1.* Rodriguez, & alij.

Sed ego puto propter simoniam in ordine, vel beneficio, aliquem non incurrere irregularitatem, & ita nulla egere dispensatione, quia talem irregularitatem non inuenio in iure expressam. Sed nulla irregularitas incurritur, nisi sit in iure expressa, vt notant communiter Ergo, &c. Et ita docet Suarez de *conf. disp. 43. sect. 4. num. 5.* Filiucius tom. 1. tract. 20. c. 8. n. 247. Reginaldus tom. 2. lib. 3. tract. 2. c. 16. n. 100. Henriquez lib. 13. c. 35. nu. 5. Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 21. difficul. 17. nu. 1.* quidquid in contrarium asserat Comitoli in *resp. mor. lib. 6. q. 64. nu. 3.* & seq. qui multos textus adducit, sed non ad rem loquuntur enim, & sunt interpretandi de suspensione, & non de irregularitate, vt Suarez probat.

Notandum est verò, quòd Auila de *conf. p. 7. disp. 4. dub. 7. concl. 7.* putat tantum simoniam notoriam in ordine inducere irregularitatem. Et Megala in 3. p. lib. 4. cap. 5. q. 4. n. 70. docet, simoniacum, cum per sententiam fuerit damnatus, tunc tantum incurrere irregularitatem, quia tali pœna afficiuntur omnes infames.

RESOL. CXIV. An irregularitas incurta propter hæresim occultam sit dispensabilis per facultatem concessam Commissario Bulla Cruciatæ?

R Espondeo negatiue, vt patet ex verbis Bullæ. Sed ego existimo, talem probabiliter hæreticum occultum non incurrere irregularitatem. Et ita docet Auila de *conf. p. 7. disp. 4. dub. 2. concl. 2.* qui citat Henriquez, & probatur ex *ca. ad abolendam, de hæret. vbi* textus loquitur de hæretico publico, in illis verbis, *Quicumque manifestè fuerit in hæresi deprehensus.*

Idem etiam docet Henriquez lib. 14. c. 4. nu. 6. & c. 5. n. 2. Reginaldus in *praxi, tom. 2. lib. 30. tr. 2. cap. 15. n. 193.* Sà ver. irreg. vbi irreg. ex defectu animæ, n. 2. Sayrus de *conf. lib. 7. c. 12. n. 16.* & alij.

Quidquid asserat Filiucius to. 1. tr. 20. c. 9. n. 128. Suarez to. 5. disp. 43. sect. 1. nu. 4. Azotius p. 1. lib. 8. c. 11. q. 13. & c. 21. q. 8. Coninch de *sacram. disp. 18. dub. 7. nu. 50.* Sanch. in *sum. tom. 1. li. 2. c. 25. n. 2.* Bonac. de *conf. disp. 7. punct. 7. nu. 6.* & alij, putantes etiam hæreticum occultum incurrere irregularitatem, in cuius probationem adducunt *c. saluberrimum, & §. Hæretici.* Sed hi textus nihil probant, imò pro nostra sententia faciunt; nam *c. saluberrimum*, agit de abiuratione solemnī, quæ in scriptis fit, & in §. *Hæretici*, apertè & clarè supponitur notitia criminis, sine qua ne-

quit impleri quod præscribit. Ex quibus apparet suprâ citatos canones locutos fuisse de hæreticis notoriis, & non occultis, qui, vt diximus, nullam incurrunt irregularitatem.

RESOL. CXV. An irregularitas contracta per malam susceptionem ordinum, quia suscipiens erat excommunicatus, vel suspensus, sit per Commissarium Cruciatæ dispensabilis?

R Espondeo negatiue, vt patet ex verbis Bullæ, & facultatis, vt optimè notat Fernandez in *exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 20. n. 2.*

Sed ego puto probabiliter excommunicatum, vel suspensum Ordines sacros suscipiendo non incurrere irregularitatem. Et ita nobiscum sentit, quoad excommunicatū, Suarez to. 5. disp. 42. sect. 3. n. 2. & Filiucius to. 1. tract. 20. c. 7. nu. 192. cum alijs; quidquid probabiliter in contrarium asserat Valentia to. 4. disp. 7. q. 19. punct. 3. Sayrus lib. 7. cap. 10. n. 12. Reginaldus in *praxi, tom. 2. lib. 30. tr. 2. c. 14. n. 181.* de suspensio verò idem docet Filiucius *vbi sup.* Suarez, & Sayrus; licet probabiliter contrariam sententiam doceant aliqui ex præcedentibus Doctoribus. Et ratio est, quia non datur textus, in quo imponatur talis irregularitas. Sed irregularitas non incurritur, nisi in casibus à iure expressis. Ergo, &c.

Igitur ex his omnibus apparet, non posse Commissarium dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, ex simonia, ex hæresi, & apostasia à fide, & ex mala ordinū susceptione; posse tamen in alijs irregularitatibus prouenientibus ex delicto, licet sint publicæ, in quo casu non potest Episcopus; vnde circa hoc remanet solum ista difficultas, In qua irregularitate contracta ex bigamia possit Commissarius Cruciatæ dispensare.

Ita respondet Villalobos in *sum. to. 1. tra. 27. claus. 13. n. 8.* No puede dispensar el Commissario en la bigamia interpretatiua, que no nace de delicto, qual es del que se casò con corrupta, mas si en la que nace de delicto, qual es del que se casò validamente con vna, & inuvalidamente con otra, y en la similitudinaria, que incurre el que se casò estando ordenado de orden sacro, & siendo professo en la Religion approuada. Ita ille, qui citat etiam Rodriguez.

Notandum est tamen, quòd si aliquis contraxit cum corrupta, existente aliquo impedimento dirimente, si non consummauit matrimonium, non incurrit in irregularitatem; quia, existente matrimonio inualido, nulla est significatio, seu defectus significationis. Ita Bonacina de *conf. disp. 7. q. 2. pun. 5. n. 8.* aduersus Suarez, Sayrum, & alios.

Imò ego puto aduersus Bonacinam, quòd si etiam in tali casu aliquis matrimonium consummaret, non incurreret in irregularitatem. Et ita docet Auila de *conf. p. 7. disp. 7. dub. 2.* qui citat Nauarr. asserentem sic fuisse decisum in sacra Pœnitentiaria.

RESOL. CXVI. An Commissarius possit dispensare in aliquo impedimento matrimonij?

R Espondeo affirmatiue cum Io. de la Cruz in *direct. conf. p. 2. tr. de matrim. ar. 6. dub. 12. concl. 1.* Fernandez in *exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 20. n. 3.* Henriquez li. 7. c. 13. n. 5. & li. 12. c. 3. nu. 3. Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 27. claus. 13. n. 11.* & Sanchez de *matr. tom. 3. lib. 8.*

lib. 8. disp. 6. n. 23. ubi ita asserit: Commissarius Bullæ Cruciatæ potest dispensare pro solo conscientie foro in affinitate consurgenti ex copula fornicaria in primo & secundo gradu, atque prolem susceptam, & suscipiendam, legitimam decernere, concurrentibus quatuor conditionibus. Prima est, ut matrimonium cum illo impedimento sit iam contractum, seruataque sit forma Trident. sess. 24. de matr. c. 1. Secunda est, ut impedimentum sit occultum. Tertia est, ut adfuerit bona fides, saltem ex parte alterius contrahentis, qui tempore contractus matrimonij id impedimentum ignorabat. Ultima est ut coniux qui ignorauit impedimentum, certior fiat de prioris consensus nullitate, quamuis ei non declararetur causa nullitatis, ut euitentur scandala.

RESOL. CXVII. *An ille primus gradus, in quo potest Commissarius dispensare, intelligendus sit in vtraque linea, transuersali & recta?*

Respondeo affirmatiue, quia concessio facta dicto Commissario est absoluta, & sine vlla distinctione. Et vterque gradus est iure Pontificio inductus. Ita docet Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 7. disp. 3. q. 23. & alij. Vnde Rodriguez in Bull. Cruc. §. 13. fol. minus. 19. ita asseruit: *Puede el Commissario general dispensar para que vno se pueda casar con vna muger, que conocio su padre carnalmente, auiendo se casado publicamente, ignorando vno dellos el impedimiento.*

Notandum est tamen, quod si denuntiationes culpabiliter essent omisæ, etiam si matrimonium contractum sit ante Parochum & testes, non posset in tali casu Commissarius dispensare, & ita notat ex Sanchez Villalobos in summ. tom. 1. tract. 27. claus. 13. n. 14.

RESOL. CXVIII. *Quando dicitur impedimentum occultum, ut possit Commissarius Bullæ dispensare?*

Respondeo occultum in hoc loco accipiendum esse eo modo, quo accipitur in Concil. Trid. sess. 24. cap. 6. ubi conceditur facultas Episcopis, ut possint dispensare super irregularitatibus, &c. provenientibus ex delicto occulto. Igitur hic, sicut & in Conc. Trid. occultum non accipitur secundum terminos iuris, id est, quod non potest probari, ut non bene senserunt Graffius tom. 2. conf. 2. nu. 20. de homicid. Garfias de benef. tom. 2. p. 7. c. 11. n. 4. Armen-

dariz in addit. ad recopil. l. Nauarra lib. 1. tit. 18. lib. 7. n. 25. & alij.

Sed accipitur pro eo quod non est publicum, etiam si ab aliquibus sciatur. Et ita docet Azor p. 1. lib. 8. cap. 10. q. 9. Auila de cens. p. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 12. concl. 2. Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 30. sect. 2. n. 2. & 10. 5. disp. 41. sect. 2. n. 6. Molina de iust. tom. 3. tract. 3. disp. 79. n. 8. Comitol. in resp. moral. lib. 6. c. 44. num. 2. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 19. Reginaldus tom. 2. lib. 30. tr. 2. c. 3. n. 30. Filiucius tom. 1. tract. 20. c. 10. num. 269. Homobon. de exam. Eccl. p. 1. tract. 4. c. 7. q. 57. Eloron. tr. de cas. refer. p. 1. c. 4. §. 21. num. 2. Solerus de potest. confess. c. 3. Io. de la Cruz in direct. conf. p. 2. ubi de irregul. dub. 15. concl. 1. Megala in 1. par. lib. 1. c. 13. n. 3.

Et ita in terminis casus nostri, notant Sanchez de matr. to. 3. lib. 7. disp. 3. n. 26. & Villalob. in sum. to. 1. tr. 27. claus. 13. num. 15. ubi sic ait: *Por occulto se entiende aqui lo que no es publico, y assi aunque algunos supiesen el impedimento y se pudiesse probar, se diria para este efecto occulto, y no publico, lo que se llama publico, lo que se sabe en la mayor parte de la Ciudad, Vezindad, Collegio, Monasterio, o Parochia, como tenga por lo meno diez personas.*

RESOL. CXIX. *An quando Commissarius dispensat in impedimento, opus sit, ut qui ignorauit impedimentum, certior de illo efficiatur?*

Respondeo, quod magna difficultas est, utrum ad matrimonium inualidum ob impedimentum occultum ratificandum, cessante impedimento oporteat alterum coniugem certiore facere de nullitate prioris matrimonij.

Prima opinio negat. Ita Caiet. Opus. tom. 1. tra. 12. de matr. q. 2. Sotus in 4. dist. 28. q. 1. art. 2. concl. 3. cas. 1. Veracruz in spec. p. 1. art. 44. conclus. 3. Graffius decis. p. 1. lib. 2. c. 80. n. 15.

Secunda verò sententia affirmat. Ita Villalobos in sum. tom. 1. tract. 14. dub. 32. nu. 6. Nauarrus in man. cap. 22. nu. 47. Philarchus de off. sacer. tom. 1. p. 2. lib. 2. c. 13. Cuchus in st. maior. lib. 5. tit. 12. n. 82. & alij.

Sed quidquid sit de hoc, certum est in casu nostro non valere dispensationem, ut patet ex verbis Bullæ, si coniux ignarus non efficiatur saltem in genere certior de impedimento. Et ita docet Rodriguez in Bull. §. 13. Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 7. disp. 3. numer. 23. & Villalobos in sum. tom. 1. tract. 27. claus. 13. num. 18.

RESOLUTIONVM MORALIVM PARS SECVNDA.

In qua sequentes Tractatus continentur,

De Horis Canonicis.

De Opinione probabili.

}

De Celebratione Missarum.

Et alij tres Tractatus Miscellanei.

TRACTATVS XII.

De Horis Canonicis.

RESOLVTIO I. Petrus beneficiatus in quadam ciuitate huius regni, per spatium septem annorum recitauit Officium sine debita attentione, & hoc voluntariè. Quæsitum à me fuit, an teneatur ad restitutionem fructuum, qui vncias sexcentas superabant?

Elinquendo illam quæstionem, an recitans Officium voluntariè distractus satisfaciat præcepto; dico circa præsentem difficultatem, quod affirmatiuè respondent communiter DD. Homobon. de

exam. Eccl. p. 1. tr. 4. c. 5. q. 40. Gauantus in Comment. Rub. Miss. 10. 1. sect. 1. c. 6. n. 4. Nauar. c. 20. de orat. n. 32. Graffius decis. aur. p. 1. lib. 2. c. 51. n. 7. Petrus à Navarra lib. 2. c. 2. n. 240. & seq. Vegha in sum. tom. 1. c. 128. cas. 20. Suar. in 3. p. 10. 5. disp. 4. sect. 2. n. 26. & de Religione, 10. 2. lib. 4. c. 26. n. 26. Rodriq. 10. 1. c. 143. n. 1. Moneta de distrib. p. 2. q. 2. n. 20. Lorca in p. 2. 10. 2. disp. 16. de legib. membr. 2. ad 5. Salas de legib. disp. 9. sect. 1. n. 24. Squillante de obligat. Clericorum, p. 1. dubit. 21. n. 42. Fernand. in suo exam. Theol. mor. p. 3. c. 13. §. 8. Raph. de la Torre in part. 2. 10. 1. contr. 9. de Horis Canonicis. Vasquez opusc. de Beneficiis, c. 4. §. 1. dub. 4. n. 104. & alij, quos citat & sequitur Barbosa in collect. 10. 1. lib. 3. t. 4. c. 9. n. 20. & Syluius in 2. 2. q. 83. art. 3. concl. 4. Et ratio est; nam cum attentio sit modus substantialis, non satisfacit quis præcepto Ecclesiæ sine attentione recitâdo: & ideò non dicitur recitasse, qui sic recitat; & sic contra eum habet locum pœna restitutionis imposita contra non recitantes.

Tamen, quia contrariam opinionem censeo probabilem esse cum Lessio lib. 2. c. 37. dub. 11. n. 68. & Azorio p. 1. lib. 10. c. 13. q. 8. non imposui onus dicto beneficiato restituendi. Et ita hanc sententiam absolute amplexi sunt, ex neotericis Episcopus Antuerpiensis Io. Malderus in 2. 2. tr. 10. c. 2. dub. 4. & Paulus Layman in Theol. mor. lib. 4. tr. 1. c. 5. n. 10. Cardinalis Toletus lib. 2. c. 12. n. 16. Medina Codice de orat. 4. 16. Corduba in quæst. lib. 4. q. 13. Henriq. lib. 9. c. 25. n. 5. & Caltrus de leg. pœn. lib. 2. c. 5. Probatur hæc opinio. Nam secundum Caietanum, præceptum dicendi Horas, distinctum est à præcepto dicendi eas cum attentione; nam præceptum dicendi eas, simpliciter prius fuit latum, postea verò in c. dolentes, fuit impositum præceptum de atten-

tionem. Vnde qui dicit Horas sine attentione, satisfacit præcepto primo de dicendis Horis, non autem secundo, de dicendis cum attentione. Sed cum restitutio fructuum sit pœna contra beneficiarios omittentes diuinum Officium; ille qui voluntariè distrahitur recitando Officium, illud non prætermittit, licet malè recitet. Ergo non tenebitur restituere. Salua semper, &c.

RESOL. II. Proxima disputationi merito adiuncta sit ista. An Clerici, Religiosi, &c. recitantes Horas Canonicas sine attentione saltem virtuali, satisfaciant præcepto Ecclesiæ lato in cap. Dolentes.

Prima opinio est negatiua. Sic omnes ferè recentiores. Fernandez in exam. Theol. p. 3. c. 13. §. 6. n. 1. Villalobos in sum. tom. 1. tr. 24. dub. 15. n. 6. Sorus lib. 10. q. 5. art. 5. concl. 7. Caiet. in 2. 2. quæst. 83. art. 13. Nauarrus de orat. c. 13. n. 18. & 19. Valquez in p. 2. 10. 2. disp. 160. n. 30. & 31. Medina in sum. lib. 1. c. 4. §. 11. Nauar. de restit. lib. 2. c. 2. n. 240. Lopez in instruct. 10. 2. c. 103. Emanuel Sà ver. Horæ Canonice, n. 19. Pefantius in 2. 2. q. 62. art. 2. dub. 3. Zerola in praxi Episc. p. 1. ver. Horæ Canonice, §. 4. Beia in respons. cas. consc. p. 2. cas. 33. Comitulus in resol. moral. lib. 1. q. 63. Malderus in 2. 2. tr. 10. cap. 2. dub. 2. Moneta de distribut. p. 2. q. 2. n. 2. Carol. Macigni de Hor. Can. cap. 86. n. 16. Molfesius in sum. 10. 1. tract. 4. c. 2. n. 8. Syluius in 2. 2. q. 83. art. 13. concl. 4. & 5. Homobonus de exam. Eccl. p. 1. tract. 4. c. 5. q. 40. Viguerius instit. Theol. c. 5. §. 5. ver. 11. Gauant. comment. in Rubr. Missal. 10. 2. sect. 1. c. 6. rit. 4. n. 2. Bellochius in praxi de cas. refer. part. 2. q. 15. n. 19. Conradus in resp. cas. consc. p. 1. q. 244. Rodriguez 10. 1. cap. 143. n. 1. Vegha in sum. tom. 2. cap. 128. cas. 20. Valentia 10. 3. disp. 6. q. 2. punct. 10. Azor. p. 1. lib. 10. c. 16. q. 6. Ledesma in sum. tom. 2. tr. 9. cap. 4. concl. 20. Squillante de oblig. Cler. p. 1. dub. 20. n. 36. Suarez de relig. 10. 2. lib. 4. cap. 26. n. 3. & de censuris disp. 4. sect. 2. n. 25. Aragon. in 2. 2. q. 83. art. 13. Sayr. de censur. lib. 3. c. 4. n. 23. Salas de legib. disp. 9. sect. 9. n. 24. Lorca in p. 2. 1. 2. de legib. disp. 16. memb. 2. Raphaël de la Torre in p. 2. de Horis Canon. contr. 9. Ant. Ragucius de Officio Canonici in Choro, q. 19. num. 2. & alij penes citatos. Probatur primò, quia in cap. Dolentes, de celebratione Missarum, præcipitur, vt Officium diuinum celebretur studiosè pariter & deuotè: quod significat internam attentionem & deuotionem. Vnde Glossa, Deuotè quantum ad officium mentis. Secundò

in dicto cap. *Dolentes*, Ecclesia præcipit verum actum orationis, sed actus externus sine interno, non est talis: ergo ille non solus præcipitur. Minor probatur; quia oratio consistit in actu interno, est enim colloquium cum Deo: ergo requirit attentionem erga Deum.

Verum opinio contraria placuit Durando in 4. sent. dist. 15. q. 11. Syluest. ver. *Hora*, n. 13. Medina C. de orat. q. 14. Angel. ver. *Hora*, n. 17. D. Antonin. 3. p. t. 13. cap. 4. §. 8. Rosella ver. *Hora*, n. 13. Palud. in 4. dist. 15. q. 5. art. 2. concl. 4. Et ex recentioribus illam amplexus est nouissimè Ægidius Coninch de Sacram. in 3. p. q. 83. art. 6. n. 291. & Io. Valerus in differentiis vtriusque fori. v. *Hora Canonica*, diff. 1. per totam. Et ego sine metu, probabilem esse affirmo cum Lessio l. 2. c. 37. dub. 2. n. 63, in fine. & Henric. lib. 9. ca. 25. n. 5, in Glossa littera P. & Viçtorello in sum. Toleti lib. 2. c. 13. & Layman in Theol. mor. lib. 4. tr. 1. c. 5. n. 10. Vnde si quis cum distractione voluntaria recitaret Horas Canonicas, impleveret præceptum, & consequenter non peccaret mortaliter, neque teneretur repetere, aut fructus beneficii restituere. Et ratio est, quia nemo potest præcipere, aut vetare, quod non potest punire; nec potest punire, quod non potest cognoscere, & iudicare. Sed Ecclesia extra confessionem non potest cognoscere, & iudicare actus internos. Ergo dicendum, quod non potest eos præcipere, aut vetare.

Ad argumentum contrariæ sententiæ respondet Ægidius in illo c. *Dolentes*, solum præcipi actum studiosum externum: ut videlicet exerceatur cum talibus circumstantiis externis, quæ necessaria sunt ad constituendum actum externum religionis, ita ut non peccetur exterius contra religionem. Et hoc patet ex contextu: nam ibi agitur contra illos, qui in diuino Officio fabulabantur cum sæcularibus. Ad secundum argumentum, respondetur actum externum orationis debite factum cum externa attentione, puta sine confabulatione, risu, &c. esse verè actum externum virtutis religionis, quemadmodum adoratio externa idolo facta, est verus actus externus idololatriæ, licet illum exercens non intendat interiùs adorare idolum.

Hæc doctrina est etiã applicanda in auditione Missæ: & sic satisfaceret præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacro, si quis Missam audiret voluntariè distractus, dummodo cum externa reuerentia assistat, ita ut verè possit dici hæc & nunc actum externum religionis exercere, ac cum Sacerdote celebrante propter illam externam attentionem communicare. Nam si aliter faceret, puta confabulando, ridendo, &c. non posset dici decenter, ac humano & religioso modo audire Missam. Et hæc est opinio Ægidij de Coninch *vbi sup.* n. 297. & post illum hanc sententiam docet etiam Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 7. c. 3. n. 2. Salua semper, &c.

RESOL. III. Sapius coactus sum respondere ad istam dubitationem, An quis impleat præceptum recitandi Horas Canonicas, si in Officio seræ recitet Officium aliquius Sancti, vel alterius seræ?

DVas extare in hac re contrarias sententias, inveni. Negatiuam sequuntur Vasquez opusc. de

Beneficiis, c. 4. §. 1. dub. 2. n. 60. Reginaldus 10. 2. lib. 18. c. 16. n. 172. Suarez de relig. 10. 2. lib. 4. c. 23. n. 11. Fernandez in exam. Theol. p. 3. cap. 13. §. 3. n. 1. Fabrus de Sac. Ordinis, dist. 24. q. 1. disp. 1. n. 146. Hortobonus de exam. Eccles. p. 1. tr. 4. c. 5. q. 42. Gauantus comment. in Rubr. Missal. 10. 2. sect. 1. cap. 5. tit. 2. n. 7. Onuphrius opusc. de mutat. Officij. Nauarrus de orat. c. 19. n. 211. Iacobus de Grassis decisp. 1. lib. 2. c. 51. n. 10. Philarchus 10. 1. p. 1. l. 1. concl. 6. Rodriguez 10. 1. q. 42. art. 8. Bellarminus 10. 3. l. 1. contr. 9. c. 18. Toletus lib. 2. c. 23. Ledesma in sum. p. 2. tr. 9. cap. 4. concl. 12. fol. mihi 515. Ragucius de Officio Canonicorum in Choro, q. 17. n. 2. Squillante de oblig. Cleric. p. 1. dub. 26. n. 50. Tabiena ver. *Hora*, q. 10. & Molfesius in sum. 10. 1. tract. 5. c. 2. n. 50. Naldus in sum. ver. diuinum Officium, n. 16. Filiucius tom. 2. tract. 23. cap. 8. n. 186. Summa Corona p. 1. c. 1. n. 10. Nam Pius V. præcepit Officium dici iuxta formam ab ipso præscriptam. Sed ad formam illam pertinet distributio Officij ad tempora, festiuitates, seu solemnitates, & dies. Ergo qui illam voluntariè omittit, peccat mortaliter, neque adimplet præceptum.

Limitant hanc opinionem Suarez, Reginaldus, & alij, vbi suprà; quando Officij mutatio non fieret ex contemptu, & esset æquiualens in quantitate, vel ferè, nec animo eam sapè pro libito faciendo, tunc enim iniquum non esse peccatum mortale, etiam si mutaretur Officium ex inaduertentia etiam culpabili. Requiritur tamen in hoc casu aliqua compensatio, si Officium omissum esset maius notabiliter; ut si in Dominicæ Officio, dicerent Officium aliquius Sancti, quia adimerentur ex nocturnis Dominicæ saltem nouem Psalmi, ne omittatur tanta pars Officij. Nam ita ex doctrina Raphaëlis de la Torre 2. 2. tom. 1. de Horis Canonicis, contr. 9. n. 6. mutatio formæ redundaret in notabilem mutationem substantiæ Officij.

Sed hæc limitationes mihi parum placent. Nam ut benè notat Vegha in sum. p. 1. c. 128. cas. 17. si non potest quis mutare Officium frequenter sine reatu peccati mortalis, nec erit licitum hoc facere vno, vel altero die; nam pro quolibet die est præceptum distinctum, & Officium cuiuslibet diei, onus illius est, ita quod in aliud non transeat. Sicuti adest præceptum quolibet die in Quadragesima ieiunandi; & tamè qui vno die ieiunare omittit, peccat mortaliter. Illud etiam, quod addit Suarez de leuitate materiæ, non benè cadit in proposito. Nam licet mutans Officium reciret æquiualens in quantitate, non recitat id, quod debet, sed aliud diuersum Officium; & sic non satisfacit, perinde ac si non recitaret: sicut qui ex præcepto tenetur ieiunare, aut audire Missam, vel quid aliud facere, non satisfacit, si id commutet in aliud æquiualens, aut etiam maius euidenter, quia non facit rem præceptam.

Dicendum est igitur absolute, mutationem Officij, etiam dedita opera, non esse peccatum mortale, ut si loco Officij de feria, dicatur de aliquo Sancto, &c. Tuentur hanc sententiam, Caietanus ver. *Hora*, c. 2. Layman lib. 4. tr. 1. cap. 5. n. 4. Zerola in praxi Episc. p. 1. ver. *Hora Can.* n. 6. Lessius de iust. lib. 2. c. 37. dub. 12. n. 77. Valentia 10. 3. disp. 6. q. 2. punct. 10. Zerola in praxi Episc. p. 1. ver. *Hora Canonica*, num. 6. Vegha

Vegha in *sum. tom. 1. c. 128. cas. 17.* Binsfeldius in *Enchir. Theol. p. 4. c. 9. concl. 4.* Syluest. *ver. Horæ, n. 15.* Sotus *lib. 10. q. 5. n. 4.* Medina in *sum. lib. 1. cap. 14. §. 11.* Medina de *or. q. 10. diff. 10.* Armilla *ver. Horæ Canonice, n. 7.* Ioan. Azorius *p. 1. lib. 20. c. 10. q. 2.* & nouissimè Rodriquez in *sum. to. 3. c. 195. n. 3.* Et hanc sententiam probabilem etiã putat nouissimè Filliuc. *ro. 2. tr. 23. c. 7. n. 227.* Si queris rationem, hæc erit; nam substantia præcepti recitandi diuinum Officium est, vt septem Horæ Canonice persoluantur. Sed quodd Officium sit de feriã, vel de Sanctis, pertinet ad modum accidentalem. Ergo per talem mutationem non violatur substantia præcepti, sed modus, ritus, & caremonia; quæ quidem non est transgressio sufficiens ad peccatum mortale, quidquid asserant DD. contrariæ sententiæ. Idèd si quis sine causa hanc mutationem faceret, ex quadam accidia animi, vt faciliùs & breuiùs Officium expediat, puto solùm peccare venialiter; & si beneficium habet, non teneri ad restitutionem fructuũ. Salua semper, &c.

RESOL. IV. *Queritur, an aliquis peccet mortaliter, si Officium diuinum recitat cum notabili interruptione inter Psalmos eiusdem Horæ, vel Nocturni, vel inter ipsos Psalmos?*

Affirmatiuè nonnulli respondent. Dicunt enim, si interruptio sit notabilis, & ad longum tempus, & sine causa, esse peccatum mortale, nisi repetatur postea Officium. Et ratio præcipua, quam adducunt, est ista: Vnitas vnuscuiusque Horæ pertinet ad solemnem ritum, & formam præscriptam in his Horis recitandis. Sed hæc vnitas tollitur, vel multum minuitur per talem interruptionem. Ergo. Secundò per talem interruptionem priores, & posteriores Psalmi non efficiunt vnã orationem, & vnũ Officium diuinum; & consequenter ex illis partibus sic interruptis, non constituitur Officiũ ex Vesperis, aut Cõpletorio, &c. Ergo. Et ita hanc sententiam sustinent, Nauar. de *orat. cap. 16. num. 75.* Suarez de *Relig. t. 2. lib. 4. c. 24. n. 10.* Azorius *p. 1. lib. 10. c. 8. q. 5.* Valq. *opusc. de Benef. c. 4. §. 1. dub. 6. n. 109.* Reginald. *to. 2. lib. 18. c. 12. sect. 4. n. 162.* Squillante de *obligat. cler. p. 1. dub. 15. n. 48.* Molfesius in *sum. to. 1. tract. 5. cap. 2. n. 38.* Ragucius de *Officio Canonicorum in Choro, q. 14. n. 4.* Paulus Comitulus in *respons. moral. lib. 1. q. 66. n. 2.* Io. de la Cruz in *direct. conscient. p. 1. præcept. 3. art. 3. dub. 4. conclus. 2. in fine.* Homobonus de *exam. Eccl. p. 1. tract. 4. c. 4. q. 39.* Carolus Macig. de *Horis Can. c. 87. n. 12.* & alij.

Sed mihi contraria sententiã semper visa est etiã probabilis. Dico igitur, quamquam interruptio sit magni spatij, & facta sit sine iusta causa, non est peccatum mortale, non repetere recitata, & incipere ab initio. Sic Fernandez in *suo exam. Theol. p. 3. c. 13. §. 7. n. 5.* Aragon in *2. 2. q. 83. art. 12. in fine.* Rodriquez *tom. 1. c. 143. concl. 3. n. 3.* Vegha in *sum. tom. 1. c. 128. cas. 21.* Zanardus in *suo Direct. p. 2. c. 23. in explanatione tertij præcepti. fol. mihi 624.* Ledesma in *summ. part. 2. tr. 9. cap. 1. fol. mihi 522.* & tandem Barbof. in *collect. to. 1. lib. 3. tit. 4. c. 9. n. 17.* Layman in *Theolog. mor. lib. 4. tr. 1. c. 5. n. 6.* Villalobos in *sum. to. 1. tr. 24. dub. 11. n. 4.* & Lessius *lib. 2. c. 37. dub. 10. n. 57.* Nam,

Pars II.

vt obseruat Caietanus *ver. Quando Horæ, §. quoad quartum*, in istis circumstantiis si deficient, non incurritur peccatum graue, quia non pertinent ad substantiam materiæ præceptæ. Et idèd si interruptio dureret per vnã aut duas Horas, manet tamẽ substantia precum; quia singuli Psalmi, vt notat Lessius, imò singuli penè versiculi per se habent suum pondus, & significationem completam, & sunt per se vel precatio, vel laudatio, vel sententia, non habens cum aliis necessariam connexionem.

Si igitur aliquis persolueret diuinum Officiũ cum magna interruptione, & sine iusta causa, non eum condemnarem de peccato mortali. Salua semper, &c.

RESOL. V. *Vtrum si quis omittat omnes Horas vnus diei, committat tantum vnũ peccatum, an plura?*

Docet esse plura peccata Leonard. Lessius *l. 2. c. 37. dub. 9. n. 53.* Nam singulæ Horæ sunt distinctæ orationes, & distincta Officia, diuersis temporibus Deo soluenda, ad quorum singula obligantur sub reatu peccati mortalis. Ergo singulorũ omissio erit distinctum peccatum mortale. Secundò in illo actu omittendi omnes Horas, saltem virtute septem distinctæ omissiones sunt volitæ: sed singulæ omissiones sunt distincta peccata externa. Ergo, &c. Vnde infert Lessius, in confessione debere exprimi quot Horæ fuerunt omisæ. Hanc sententiam secuti sunt etiam Tabiena *ver. Horæ, q. 18.* Fuschus de *visit. lib. 1. cap. 20. n. 19.* & videtur tenere Toletus *lib. 2. c. 12. n. 1.*

At hæc opinio quamuis sit probabilis, proflus non est sustinenda. Dico igitur cum Nauar. *c. 7. n. 6. de Orat.* Flaminio Paris. de *resign. Benef. lib. 1. q. 9. n. 8.* Grassio *p. 1. lib. 2. c. 51. n. 14.* Vegha in *sum. p. 1. c. 128. cas. 3.* Rodriquez in *sum. to. 1. cap. 140. n. 16.* Petro de Ledesma in *sum. p. 2. tr. 9. c. 4. conclus. 14. diff. 1. fol. mihi 513.* Sã *ver. Horæ, n. 14.* Valentia *to. 3. disp. 6. q. 2. punct. 10.* Azorio *p. 1. lib. 10. c. 7. q. 4.* Suarez de *Relig. tom. 2. lib. 4. c. 25. n. 18.* Reginaldo *to. 2. lib. 18. c. 11. sect. 3. n. 145.* & P. Molfesio in *sum. to. 1. tr. 5. n. 9.* cum Valq. *opusc. de Benef. c. 4. §. 1. dub. 5. n. 71.* Ortiz in *sum. cap. 3. n. 21.* Portel in *dubiis Reg. ver. Horæ Canonice, n. 5.* præceptum de recitandis Horis Canonicis vnũ esse, habens pro obiecto totum quoddã ex iisdem septem Horis Canonicis integratum. Ergo illud nõ adimplere, erit vnũ tantum peccatum mortale.

Ad argumentũ Lessij respõdetur, omnes Horas esse partes vnus officij, tanquam vnus actionis moralis integre; & idèd illius totius vna est omissio integra; atque ita vnũ peccatum. quod verò addit Suarez *vbi sup. n. 19.* quod omittere multas Horas sit circumstantia necessariò in confessione aperienda, est reprobandum in nostra sententia, quæ docet solùm circumstantias mutantes speciem, & non aggrauantes esse confitendas. Salua semper, &c.

RESOL. VI. *Quidam Canonicus recitabat Officium, non tamen canendo cum aliis in Choro; queritur an hoc facere potuerit sine peccato mortali, & distributiones quotidianas lucrari?*

Difficilis est hæc quæstio. Nam pro parte negativa sunt hi omnes, Beia in *Resp. part. 1. cap. 55.*

A 2

Sotus

Sotus de iust. lib. 10. q. 5. art. 4. Nauarrus de Orat. c. 13. n. 17. Grassius dec. lib. 2. c. 51. n. 12. & c. 52. n. 22. & c. 53. n. 45. & 21. Couarr. var. resol. lib. 3. c. 13. n. 8. Columna de redditib. Eccl. p. 3. c. 34. n. 19. Pinellus in l. 1. C. de bon. mater. p. 3. n. 16. Rodriq. in sum. to. 1. cap. 43. n. 5. Zech. in sum. p. 2. c. 83. n. 12. & Summa Corona p. 1. c. 2. & alij citati à Moneta de distrib. quotid. p. 2. q. 2. n. 21. & à Garfia tr. de Benef. to. 1. p. 3. c. 2. n. 513. Et ne dura, ait Comitulus lib. 1. q. 62. n. 3. videatur esse hæc sententia, sciendum est ita declarasse sacram Congregationem Illustrissimorum Cardinalium. Probatur hæc opinio. Nam institutio Canonicoꝝ est, non vt adsint tantum in Choro, sed vt canedo assistant: & ob id eis dantur distributiones. Ergo si id non præstent, peccabunt, nec poterunt distributiones retinere. Antecedens patet ex auctoritate Conc. Basiliensis sess. 21. §. 3. Et in Conc. Aquisgranensi cap. 151. dicitur, *Canonici religiosissime in Choro standum. & psallendum est.* Et in Concil. Trid. sess. 24. c. 12. sic habetur: *Omnes vero diuina, & per se, & non per substitutos compellantur obire Officia, atque in Choro ad psallendum instituto, Hymnis, & Canticis Dei nomen deuotè laudare.*

Sed licet hæc opinio de iure antiquo, & ex institutione officij Canonicoꝝ sit vera; tamen hodie, ratione consuetudinis, contrariam sustinendam esse iudico cum Lessio lib. 2. c. 34. dub. 33. n. 185. Raph. de la Torre in 2. 2. to. 1. q. 83. de Hor. Can. contr. 10. disp. 7. fol. mihi 357. P. Nauar. lib. 2. de Rest. c. 2. n. 217. Aragón. in 2. 2. q. 83. art. 12. dub. vlt. Garfia de Benef. to. 1. p. 3. c. 2. n. 517. & Cenedo in suis questionib. Canon. q. 2. vbi fusè confirmat hanc opinionem. Et idem docet Ricc. in sua praxi, to. 2. resol. 362. n. 3. Io. de la Cruz in direct. conf. precept. 3. art. 3. dub. 7. concl. 4. & Pet. Ledesma to. 2. tr. 9. c. 3. concl. 31. vide etiam Gauantum in Comment. ad Rubr. Miss. to. 2. tr. 1. c. 5. tit. 5. n. 3.

Ad responsionem Cardinaliũ, quam affert Comitulus respondetur de illa non constare authenticè. Ad Concilium Basiliense, & Aquisgranense respondet Cenedo vbi sup. n. 16. ibi non præceptũ, sed consilium dari: vtuntur enim Patres verbo, *debent*, quod cõsilium denotare videtur. Quod si aliquis contendat esse præceptum, respondemus iam consuetudine legitimè præscripta ei esse derogatũ. Ad Conc. verò Trid. ait Lessius vbi sup. n. 186. præceptum illud nõ dirigi ad Canonicos, sed ad Prælatos, vt cõuenientibus iuris remediis Canonicos cogant, vt canant in Choro. vnde peccant Prælati, si id negligant: non autè Canonici sua consuetudine vtentes, quamdiu à Prælatis non vrgètur. Sed hæc Lessij responsio mihi non placet, ex eo quod Concilium dicens, quod Canonici compellantur per se obire diuina Officia, atque in Choro psallere, vult eos ad id teneri: & ait quod ad id cõpellantur tanquã ad rem, ad quam tenentur; nam compulsiõ & executio præsupponit obligationem. Dicendum est igitur Concilium in hoc nõ esse receptum, sed eandem consuetudinem post illud durare, & esse continuatam, quia Episcopi, & alij Superiores non curarũt in hoc illud executioni mādari, sicut & alia multa. Vnde clarum est non obligare. Vide Azorium p. 1. lib. 10. c. 11. q. 6. Squillante de oblig. cler. p. 1. q. 29. n. 59. Reginaldum to. 2. lib. 18.

cap. 12. n. 175. & Suarez de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 12.

RESOL. VII. An Canonici confabulantes in Choro, aut exercentes aliquas actiones præfatæ attentioni externæ repugnantes, teneantur ad restitutionem distributionum quotidianarum?

Teneri putat Petrus de Ledesma in sum. to. 2. tr. 9. c. 4. concl. vlt. diff. 1. & 2. Raph. de la Torre in 2. 2. to. 1. q. 83. de Horis Canon. contr. 10. disp. 9. num. 5. Vegha in sum. p. 1. c. 128. cas. 10. & p. 2. c. 102. circa fin. Lopez in instr. to. 1. c. 246. Summa Corona p. 1. c. 1. n. 93. Squillante de oblig. cler. p. 1. dub. 30. n. 62. Suarez de Relig. to. 2. lib. 4. c. 14. n. 9. Sotus de iust. lib. 10. q. 5. art. 4. Grass. dec. aur. lib. 2. c. 51. n. 12. & c. 52. num. 22. Aragon. in 2. 2. q. 83. art. 12. & alij. Et ratio est, quia ita, verbi gratia, confabulando non solum non habent attentionem internam, sed neque externam. Ergo non satisfaciunt præcepto assistendi in Choro, & idè non possunt lucrari distributiones: adde, quod non potest dici quis præsens esse alicui rei tunc, cum ad aliud attendit, l. coram Titio. ff. de verb. signific. Ergo, &c.

Hæc opinio videtur prorsus tenenda; sed inuenio cõtrariam amplexatam esse ab Alphonso Madrid. in instr. ordin. relig. Sacerd. & Episc. sub tit. de maior. ordin. Cord. in suo quest. lib. 4. l. 13. dub. vlt. in fine. Medina in sum. lib. 1. c. 14. §. 11. Zecchio de Repub. Eccl. cap. 24. de Canonici, sub n. 6. & nouissime à Garfia de Benef. to. 5. p. 3. c. 2. n. 514. vbi asserit Canonicos notabiliter confabulantes in Choro peccare mortaliter propter c. Dolentes, de celeb. Missar. non tamè teneri ad distributionum restitutionem propter c. licet, de præbendis, & cap. vnic. de cler. non residen. in 6. vbi sola præsentia requiritur ad lucrandas distributiones. Et licet hæc opinio, quam etiam videtur tenere Toletus lib. 2. c. 12. n. 6. improbetur multis rationibus à Moneta de distribut. p. 2. q. 2. n. 22. & à Petro Cenedo in suis qq. Canon. q. 2. n. 7. tamen Garfias vbi sup. videtur, ait, ita esse consuetudinem & praxim Ecclesiarum, quod notent viri docti, & iudicent.

RESOL. VIII. Quidam sacerdos habebat beneficium curatum cum multis oneribus, vt Missa, &c. & per multos annos multoties reliquit Horas Canonicas; quæsiuit à me, an teneatur restituere in integrum omnes fructus interim perceptos?

Sciebam à quodam Theologo responsum affirmatiuum habuisse, & probabiliter; nam ita tenent Malder. in 2. 2. tr. 10. c. 2. dub. 4. Lorca in p. 2. to. 2. disp. 24. de legib. memb. 1. ver. in iure autem Canonico. Suarez de relig. to. 2. lib. 4. c. 30. n. 4. Vasquez in p. 2. to. 2. disp. 168. n. 34. & 35. Azorius p. 1. lib. 10. c. 14. q. 5. Petrus à Nauar. lib. 2. c. 2. n. 217. Valentia to. 3. disp. 6. q. 2. punct. 10. Squillante de oblig. cler. p. 1. q. 31. n. 66. & alij. Ratio est; quia in Concilio Lateranensi vltimo sub Leone X. sess. 9. §. statum. & in constit. 138. Pij V. decernitur, vt nemo beneficium curatũ, aut simplex habes, qui elapsis sex mensibus ab eius consecutione, sine legitimo impedimento Officiũ diuinum recitare omiserit, pro tempore, quo non recitauit fructus suos faciat: imò eos impendere tanquã rem iniuste captam in fabricam Ecclesiæ, aut elemosynas pauperum teneatur. Super quas Pontif.

Pontificias Constitutiones videndi sunt Nauarr. in manuali. c. 25. n. 122. Summa Corona p. 1. c. 1. n. 93. Falschus de visit. lib. 2. c. 20. n. 22. M. Ant. Cuchus in inst. lib. 5. tit. 7. n. 39. & Gigas de pensionibus. q. 30.

At ego contrariam sententiam, tamquam probabilem ei, si illam sequi vellet, demonstraui. Nam Syluius in 2. 2. q. 83. art. 13. concl. 4. Homobonus in exam. Eccl. p. 1. tr. 4. c. 5. q. 42. Molfesius in sum. tom. 1. tr. 5. c. 3. n. 26. Fernandez in suo exam. Theol. p. 3. c. 13. §. 8. n. 2. Henriquez lib. 13. c. 13. n. 2. Toletus lib. 2. c. 12. n. 2. Sotus lib. 10. q. 5. art. 6. Aragonius 2. 2. q. 83. ar. 13. Medina lib. 1. c. 14. §. 11. Petrus de Ledesma in sum. to. 2. tr. 9. c. 4. concl. 11. Raphaël Torres in 2. 2. to. 1. q. 83. de Horis Canon. contr. 9 n. 40. & Lessius lib. 2. c. 34. n. 77. asserunt, qui habet beneficium curatum, non teneri restituere, nisi partem correspondentē obligationi recitandi Horas; vt verbi gratia, Parochus & Episcopus quintam partem pro rata restituant, reliquas quatuor, ratione tituli & onerū retineant. Canonicus quartam partem restituat, alij beneficiarij tertiam. Hæc Henriquez; qui citat Lopez, Pennam, Cueuos, Gallo, & alios. Licet talis moderatio videatur Lessio iusto laxior, præsertim in Canonicis, & aliis, qui non habent aliud onus, quàm precum. Vnde eam limitat ad eos beneficiarios, qui alia onera habent, idque iuxta onerum proportionem. Toletus lib. 2. c. 12. n. 9. putat pro toto omisso Officio restituendam esse tertiam partem fructuum illi diei respondentium. quem sequitur Fernandez vbi sup. Tandem addam in fine huius dubitationis doctrinam notabilem Io. de Salas de legib. disp. 15. sect. 2. num. 27. qui contra Vasquez putat, quod si contingat Canonicum Canonicatus grossam prius verè & absolute lucrari, antequam Officiū omittat, nihil eius debere restituere: quia pœna non est, vt fructus iam suos restituat, sed vt non faciat fructus suos. Hæc ille.

RESOL. IX. Petrus habebat beneficium perexiguum, & tenue, & relinquebat sæpius recitationem Horarum Canonicarum. Queritur an peccarit, & teneatur ad restitutionem?

Communis sententia docet, beneficium, quamuis tenue, obligare ad Horas Canonicas. Ita tenet Victorellus in summa Toleti li. 2. c. 14. Aloysius Riccius in sua praxi. p. 2. resol. 406. Paulus Comitoli in suis resp. moral. lib. 1. q. 68. D. Antoninus p. 3. tit. 13. c. 4. §. 1. Gauant. comment. in Rubr. Missalis. to. 2. sect. 1. cap. 4. n. 3. Rosella ver. Hora Canon. n. 1. Tabiena ver. Hora, nu. 2. Armilla ver. Hora Canon. nu. Syluest. ver. Hora, n. 3. Nauarrus de Orat. c. 7. n. 37. Couarruias lib. 3. var. c. 13. n. 8. Beia in Resp. p. 1. cas. 55. Grassius dec. aur. p. 1. lib. 2. c. 50. n. 18. Summa Corona p. 1. c. 1. n. 92. & ex recentioribus, Gregorius de Valentia tom. 3. disp. 6. q. 2. punct. 10. Azorius p. 1. lib. 10. c. 3. q. 3. Suarez de Religione. to. 2. lib. 4. c. 21. n. 4. Reginald. to. 2. lib. 30. tr. 3. sect. 1. n. 33. Et ratio est, quia vt ait Medina C. de Oratione. q. 7. habetur in c. Clericus victum, dist. 91. vt Clericus, què sui beneficij fructus alere non possunt, querat suo labore & artificio victum sine detrimento officij sui, vbi Glossa ver. Vigiliis, eandem sententiam tenet, quia talis Clericus sibi ipsi præiudicium fecit, cum se propria sponte promoueri permiserit: tum etiam, sicut vir contrahens cum

muliere modicè dotata, teneretur semper, & vbique eam alere; sic beneficiatus teneretur, ait Glossa, officiare Ecclesiam, licet pauper sit. Secundò, Concilium Lateranense sub Leone X. sess. 29. ca. 9. quemlibet habentem beneficium, siue cum cura, siue absque cura animarum, si post sex menses ab eo obtento omiserit dicere Officiū diuinum, priuat fructibus ipsius beneficij, & obligat illos restituere fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus. Nec valet dicere, Concilium non esse extendendum ad habentem beneficium tenue: nam verba Concilij generalia sunt; & vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus. Tertio, quamuis beneficium sit tenue, gaudet tamen beneficiarius ceteris beneficiariorum privilegiis. Ergo. Hic intrat opinio Vasquez opus. de Benefic. c. 4. §. 1. dub. 5. n. 24.

Sed, si aliquis contrariam sententiam sequi voluerit cum Azorio vbi sup. & Molfesio in sum. to. 1. tr. 5. c. 3. n. 29. non esse condemnandum censeo; nā illam sequuntur doctissimi viri, Lessius, Ledes. Sotus, Malderus, vbi inf. Aragonius in 2. 2. q. 83. art. 12. Rodriquez in sum. to. 1. c. 140. n. 3. Vegha in sum. p. 1. c. 12. cas. 13. & nouissimè Raphaël de la Torre in 2. 2. to. 1. q. 83. de Horis Canon. contr. 6. disp. 5. & contr. 7. n. 16. Nam qui Altari deseruit, de Altari viuere debet, iuxta Apost. 1. Cor. 9. ac proinde, qui Ecclesiæ seruit, de eius prouentibus viuere debet. Ergo beneficium debet tribuere saltem bonam partem moderatæ sustentationis, alioquin beneficiatus non censebitur viuere de Ecclesiā; deinde, parum pro nihilo reputatur. Ergo, qui tenue beneficium habet, non censetur esse beneficiarius.

Sed si queras, quodnam censetur tenue beneficium, vt quis ratione fructuum illius non teneatur recitare Horas Canonicas? Respondet Sotus l. 10. q. 5. art. 3. quando nō habet supra octo aureos, Lessius lib. 2. c. 34. dub. 31. n. 169. quando nō suppediat bonam partem tenuis sustentationis, verbi gratia 15. vel 16. aureos. Plus addit Petrus de Ledesma in sum. p. 2. tr. 9. c. 4. concl. 5. diff. 4. fol. mihi 563. ait enim: A mi parece aunque el beneficio diez y seis ducados, y aun reynte no lo obligaria à rezar. Et tandem Malderus in 2. 2. D. Thoma, tract. 10. c. 2. dub. 3. existimat illud esse exiguum beneficium, quod tertiam partē mediocris sustentationis alicuius vulgaris Clerici non adæquat. Aduerte tamen, quod licet Lessius & Molfesius vbi supra, obligent tales beneficiarios, qui tenue beneficium habet, aliquoties per annum dicere Horas Canonicas, verbi gratia, Festis, & Dominicis diebus, prout ratio dictauerit: Tamē puto cum Maldero loco cit. si Officiū etiam in his diebus non recitauerint, non teneri ad restitutionem, quia non faciunt contra præceptū Ecclesiasticum, sed contra legem naturalem; quam legem etiam adimplerent non dicendo Officiū diuinū, si suppleant hoc aliis orationibus, vel alio Dei cultu. Quod est maximè notādū, ad tollēdos scrupulos.

RESOL. X. An Regulares, vel alij, relicta consuetudine, vel Religionis, vel Ecclesiæ, secluso aliquo præcepto, possint priuatim diuinum Officiū secundum Breviarium Romanum recitare?

Negatiuè respondent communiter Doctores, quos citat & sequitur Augustinus Barbosa in

collect. to. 1. lib. 3. tit. 41. c. 1. n. 10. Sed mihi probabilis videtur etiam contraria sententia, quam docet Portel in dubiis Regular. ver. Hora Canonica, n. 9. Rodriguez in sum. t. 3. c. 195. n. 2. Lessius lib. 2. c. 37. dub. 12. n. 74. Emanuel Sa ver. Hora, n. 6. vbi sic asserit. Extra Chorum potest quisque dicere Officium Romanum. Et ratio est, quia talis adest consuetudo. Secundò, quia Pius V. etsi insinuet in Bulla non esse mutandum officium publicum ducentorum annorum, absque consensu Episcopi, vel Capituli; nihil tamen dicit de priuato: tacite ergo permittit illud mutari. Imò contra Gasiam de beneficiis, t. 1. p. 3. c. 1. n. 150. & alios, si aliquis Clericus secularis vno, vel altero die diceret Officium per aliud Breuiarium à Romano, verbi gratia, Breuiarium sancti Dominici, &c. puto ita recitatio non peccare mortaliter, quia cum hæc mutatio parua sit, non videtur notabiliter aduersari menti Summi Pontificis. Et ita docet Ioan. de la Cruz in Direct. conscient. p. 1. præcept. 3. art. 3. dub. 4. concl. 2. Nauarrus c. 19. n. 217. & Reginaldus tom. 1. lib. 18. c. 12. n. 171. propos. 3. vbi asserit, tunc peccare ita recitantem, quando talis permutatio Breuiarij, viris doctis & pijs nimia appareret.

RESOL. XI. An qui priuatim diuinum Officium recitat, debeat ita illud pronuntiare, vt seipsum audiat?

Affirmatiue respondet Reginald. in Praxi, to. 2. lib. 8. c. 12. dub. 5. n. 174. vbi ait, vocē eius, qui solus & priuatim recitat Horas Canonicas, nō debere esse ita summis, vt non audiat seipsum. Idem etiā docet Suarez de Relig. to. 2. lib. 4. c. 7. n. 6. Quando (ait) quis recitat solus, moraliter necessarium est, vt ipse saltem seipsum possit audire; quia vox debet esse audibilis, ergo saltem ab ipso orante. Nam profectò, etiam physicè loquendo, vix potest formari vox, quæ ab ipso loquente audiri non possit, seclusis impedimentis, quæ erunt per accidens; moraliter etiam videtur id necessarium, vt possit quis humano modo explere illud præceptum; & certus fieri, quòd illud sufficienter executioni mandauerit. Ita Suarez.

Non reticeam tamen opinionem contrariam docere Azorium p. 1. lib. 10. c. 11. q. 4. vbi ita loquitur: Sanè si quis solus diuinum Officium persoluat, satis est si sic recitet, & proferat, vt verè diceat ore, & voce preces fundere, siue ab alio, siue à se audiri possit, siue non; quoniam à iure solùm cogitur voce, & ore, & non tantùm mente, & animo precari, & orare. Ac proinde, si reuerà linguam, & labia moueat; voce orat, non mente dumtaxat. Satis igitur est, si dum recitat preces, verba ita proferat, linguam, & labia mouendo, vt seipsum percipiat, & intelligat, & non solùm in gutture pronuntiet. Hæc Azorius. Quam quidem opinionem pro scrupulosis tantùm admittit Filliucius, tom. 2. tract. 23. c. 3. n. 117. ita asserens. Probabile tamen est quod dicit Azorius, satis esse vocem formare, labia mouendo, etiam si à nemine, neque ab ipso proferente audiri possit. Quod propter scrupulos dictum volo.

RESOL. XII. An qui priuatim diuinum Officium per-

soluunt, debeant alternatim Lectiones recitare, vel satisfaciant, si vnus tantùm illas recitet, & alter socius tantùm audiat?

Alternatim dictas Lectiones recitandas esse videtur docere Azorius p. 1. lib. 10. c. 7. q. 9.

Sed contrarium facientem non audet reprobare Villalobos in sum. to. 1. tract. 24. dub. 11. n. 4. vbi ita asserit: Quando rezan dos iuntos no han menester dezir ambos las Antiphonas, como se dicen en el Choro, que basta, que vno de los dos, las diga, en el dezir las Lecciones, dize Azor, que ha de dezir cada vno la suya, otros las dicen, vno la de vn Noturno, y otro las de otro, y es mejor maner a de dezir, otras vezes las dize todas el, que lee mejor de los dos, del mas moço: y no me parece, que esto se puede condenar, que así lo veo en costumbre.

RESOL. XIII. An qui detinetur in pulsandis Organis, vel transferendis libris ex vna parte in aliam, vel in thure prabendo, &c. teneatur per seipsum illam partem recitare, si saltem non audierit.

Affirmatiue respondet Suarez de relig. to. 2. lib. 4. cap. 14. n. 13. & alij. At mihi probabilis videtur etiam contraria sententia, quam docet Laymā in tr. mor. lib. 4. tract. 1. c. 5. n. 7. Molfes in sum. to. 1. tr. 5. cap. 1. n. 21. Azorius p. 1. lib. 10. c. 13. q. 20. Naldus ver. officium diuinum, n. 7. Aragon. in 2. 2. q. 83. ar. 12. in fin. & Reginaldus tom. 2. lib. 18. c. 13. n. 188. ita asserens: Ad hanc causam referri potest occupatio querendi Psalmos, aut libros. necessarios transferendi, aut peragendi aliquid aliud Choro necessarium, vt querendi prunas ad thurificandum, ac thurificandi tempore Magnificat, & Benedictus; aut pulsandi Organa. Quod enim illis sic occupatis Chorus interim recitat, aut cantat, à se nec dictum, nec auditum, non supplentes, non videntur peccare; eò quòd Chorus, cuius ministerio seruiunt, tam suo, quàm aliorum ministrantium nomine recitat, aut cantat. Ita ille. Et Villalobos in sum. tom. 1. tract. 24. dub. 16. num. 14. cum Io. de la Cruz in direct. consc. p. 1. Præcept. 3. art. 3. dub. 7. concl. 1.

Idem dicendum est de eo, qui vt benè pronuntiet lectionem in Choro inunctam, occupatur dum Chorus canit in ea perlegenda, excusatur ab auditione, aut recitatione eorum, quæ tunc à Choro dicuntur. & ita docet Raphael de la Torre in 2. 2. to. 1. cont. disp. 7. n. 12.

RESOL. XIV. Vtrum recitantes Officium extra horas præscriptas, peccent mortaliter?

Responde cum communi DD. sententia negatiue: & cum causa, neque peccatur venialiter. Iustam autem causam puto cū Lessio & aliis, esse maiorem deuotionem, vel periculum superuenturæ occupationis. Imò, quod est valde notandum contra Filliucium to. 2. tract. 23. c. 6. n. 217. Suarez de Relig. to. 2. lib. 4. c. 15. n. 11. Azorium p. 1. lib. 10. cap. 9. q. 1. & alios, etiam recitantes Officium in Choro extra horas præscriptas, si scandalum non adsit, satisfacere præcepto, nec peccare mortaliter. Et ita docet Valentia to. 3. disp. 6. q. 2. punct. 10. & post illum Bonacina tr. de Hor. Can. disp. 1. q. 3. punct. 3. n. 7. & Gaunt. in com. Rubr. Missal. to. 2. sect. 1. c. 5. tom. 6. num. 9. Layman in Resol. mor. lib. 8. tract. 1. c. 3. n. 6. & alij.

Re-

RESOL. XV. *An si quis recitaret Matutinum sequentis diei, antequam Officium illius diei persolutum fuerit, peccaret mortaliter, & non satisfaceret præcepto?*

Quidam olim affirmatiuè respondit. Sed nescio quâ ratione; nam ita faciens peccat quidem venialiter, quia inuertit ordinem vtriusque Officij; sed substantiam præcepti omnino adimplere dicendum est. Et ita docet Villalobos in *sum. to. 1. tract. 24. dub. 13. n. 1.* Vasquez *opusc. de benef. c. 4. §. 1. art. 2. 66.* Suarez de *Relig. tom. 2. lib. 4. c. 24. n. 3.* & Reginald. *tc. 2. lib. 18. c. 1. n. 180. cum aliis.*

RESOL. XVI. *Virum si aliquis inuertat ordinem Officij, vel ordinem eiusdem Horæ, peccet mortaliter?*

Affirmatiuam sententiam docet Vasquez *opusc. de benef. c. 4. §. 1. art. 2. dub. 4. n. 66.* ita asserens: Caietanus inquit, quod ordinem inuerrere Horarum non est mortale peccatum; unde factum causa rationabili, nullum erit; sine ea autem factum, erit veniale. & Sotus non audet hoc reprobare. Ego sanè, si rationabili fiat causa, nec venialis culpa damnabo; si verò irrationabili, bis aut ter, mortalem culpam non agnoscam: tamen sapissimè, aut ex more id facere, existimo à mortali culpa non esse liberum, quoniam nimium iam ordini derogaret, & consuetudini Ecclesiæ communi. Quod enim semel, ac iterum fiat, non censetur ita grauiter consuetudinem Ecclesiæ lacerare, & dirumpere; & ideo non esset mortale. Et idem dicerem, si inuerreretur ordo Psalmorum, quod à veniali culpa nunquam excusari poterit, si quidem causa nulla esse potest, quæ excuset idè enim est ei, qui hanc Horam recitare debet, hoc, aut alio ordine Psalmo dicere. unde si non seruat ordinem, sine causa facit. Ita Vasquez.

Hæc sententia est probabilis. Sed contrariam probabiliorē esse existimo, quam aduersus Vasquez docet Bonacina *tract. de Horis Canon. disp. 1. q. 3. punct. 4. n. 5.* Et ratio est, quia, vt docet Reginald. *to. 2. lib. 18. cap. 12. n. 166.* Squillante de *obligat. Cler. p. 1. dub. 24. n. 47.* Lessius *lib. 2. c. 37. dub. 12. num. 80.* Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 24. dub. 13. n. 1.* & alij communiter, ordo non est de substantia, & per consequens, talis defectus versatur in quodam accidenti. Ita contra Suarez de *Relig. to. 2. lib. 4. cap. 11. n. 10.* Macignus *tr. de Horis Canon. c. 45. n. 5.* & alios, putat Bonacina, vbi suprà, hoc etiam procedere, si aliqui in Choro inuerrant ordinem Horarum; nam secluso scandalo, & aliis circumstantiis, ita facientes, asserit, non peccarent; & ita etiam post Bonacinam docet Gauantus in *Comment. Rubr. Miss. to. 2. sect. 1. c. 5. tit. 8. n. 3.*

RESOL. XVII. *Virum Moniales, seu deputati ad Chorum, teneantur sub onere peccati mortalis persolvere Horas Canonicas?*

Affirmatiuè respondeo cum communi Theologorum sententia. Ita docet Macignus *tr. de Horis Canon. c. 13. n. 28.* Malderus in *2. tract. 10. c. 2. dub. 3.* Gauantus *Comment. in Rubr. Missal. to. 2. sect. 1. cap. 4. n. 10.* Bellochius in *praxi de cas. referu. p. 2. q. 15. n. 8.* Aragon in *2. 2. q. 85. art. 12.* Conradus in *Resp. cas. conscient. p. 1. q. 240.* Gratius *dec. p. 1. lib. 2. cap. 50.*

n. 6. Layman in *Theolog. moral. lib. 4. tr. 1. c. 4. n. 2.* Sotus *lib. 10. q. 5. art. 3.* Rodriq. *to. 2. q. 10. art. 8.* Tolemus *lib. 2. c. 2.* Nauarrus *c. 25. n. 97.* Paludanus in *4. dist. 15. q. 5. art. 1.* Gabriel *ibid. q. 8. art. 2. concl. 2.* Emanuel Sà *ver. Hora Canonica, n. 1.* Reginaldus *tom. 2. lib. 18. c. 12. n. 150.* Filliucius *to. 2. tract. 23. c. 5. n. 150.* Lessius *lib. 2. c. 37. dub. 9. n. 49.* Suarez de *Relig. tom. 2. lib. 4. c. 17. n. 6.* Azorius *p. 1. lib. 10. c. 6. q. 1.* & Portel in *dubiis Regul. ver. Hora Canonica, n. 3.* Io. de la Cruz in *direct. cons. part. 3. præcept. 3. art. 3. dub. 4. concl. 1.* & alij. Et hoc ex vi consuetudinis, ad culpam mortalem obligantis.

Caietanus verò dubitat de tali consuetudine, & idem docet Medina Complutensis *C. de orat. tr. 6. Armilla ver. Hora Canonica, n. 4.* Vide etiam Alphon. de Castro *li. 1. de leg. pœn. c. 8.* qui negat Fratres Prædicatores in sacris non constitutos peccare, si relinquunt Officium, nisi ex decimis, aliisque redditibus Ecclesiasticis alantur. Et ideo Vegha in *summ. to. 1. c. 128. cas. 7.* priorem sententiam, quam ipse tenet, probabiliorē vocat. Ergo secundum Vegham sententia excusans Moniales à priuata recitatione Horarum, probabilis est.

Non grauabor etiam hic apponere verba Henrici Villalobos, in *sum. to. 1. tract. 24. dub. 9. n. 8.* vbi sic asserit: *La duda està si de hecho ay esta costumbre, que Cayetano no supo della y no lo puedo asegurar: porque lo he preguntado à personas de algunas Religiones, y no la hallo firme, aunque Suarez dice, que casi todos testifican della, y para que se introduzga costumbre, que obligue à peccado mortal, ha de ser à sabiendas con animo de obligarse, y no por yerro pensando, que esta vn hombre obligado. Y no me persuado que se aya introducido esta costumbre, desta manera, tambien ha de contra esta costumbre, para que no obligue, como ley, que deue ser puesta esto por quien tiene autoridad, y no la tienen los moços, que no tienen reynete y vn annos, y mucho menos las mugeres, por si solas, y ansi parece, que no pueden hazer ley: todo esto lo digo disputando, para que otros los inuenguen, que à mi hazese me riguroso condenar à nadie à peccado mortal, no siendo el derecho muy claro, mas soy de parecer, que se siga en esto la opinion comun, que es mas segura, y en cosas morales tienen grande autoridad los Doctores, aunque la tienen mas las buenas razones.* Ita Villalobos.

Sed etiam hic apponam verba doctissimi Raphaëlis de la Torre in *2. 2. contr. 6. disp. 2. n. 11.* vbi sic ait: De consuetudine non intercisa recitandi Horas priuatè, etiam quando Moniales à Choro absunt, audio viros doctos & pios dicentes, vigere, & vigiuisse, alios verò dubitantes; sed ego non audem eas ab hoc onere liberare. Ita illè, & ego.

RESOL. XVIII. *Virum Monachus fugitiuus teneatur recitare Officium diuinum?*

Communiter affirmatiuè respondent. Ita Malderus, Suarez, Filliucius, & alij apud Bonac. vbi infrà; quibus adde Layman in *theolog. moral. li. 4. tr. 1. c. 4. n. 2.* Villalobos in *sum. to. 1. tract. 24. dub. 9.*

Sed contrariam sententiam docet Martinus Bonacina *tract. de Horis Canon. disp. 1. q. 2. punct. 2. n. 6.* & hanc sententiam extendit etiam quoad Monachum eiectum à Monasterio ad tempus, vel in perpetuum. Et ratio est secundum illum, quia Monachus

chus in his casibus constituitur in statu, in quo non est consuetudo recitandi diuinum Officium: & quamuis redire possit ad Monasterium, tamen definit esse Monachus, vel saltem non est in statu, in quo ex consuetudine obligetur ad Horas Canonicas; licet in praxi contrariam sententiam putet esse consulendam.

Nec valet dicere, quòd si esset vera talis sententia, Monachus reportaret commodum ex suo delicto; nam tale commodum Monachus reportaret non per se, & directè, sed per accidens; quia est in statu, ubi consuetudo non obligat ad preces. Ergo, &c.

RESOL. XIX. *Vtrum Superior cum suis Religiosis possit dispensare circa obligationem recitandi Officium diuinum?*

Negatiuè respondet Raphaël de la Torre in 2. 2. tom. 1. contr. 7. disp. 7. n. 14. Suarez de Relig. to. 2. lib. 4. c. 28. n. 41. Reginaldus to. 2. lib. 18. c. 12. n. 141. & 186. Filliucius to. 2. tr. 23. cap. 9. n. 304. Macignus tr. de Horis Canonicis, cap. 22. n. 8. & videtur inclinare Tannerus in 2. 2. disp. 5. q. 1. dub. 5. n. 175.

Sed mihi contraria sententia semper probabilis, & tuta in praxi visa est: & illam docet Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 9. n. 51. quem postea sequitur Gauantus in comment. Rubr. Missal. to. 2. sect. 1. c. 5. tit. 1. n. 6. Villalobos in sum. to. 2. tr. 24. dub. 9. n. 12. ubi ita asserit: Dize Lessio, que le parece, puede el Prelado dispensar con iusta causa en el rezo con los professos del Choro, que no estan ordenados de orden sacro, como pueden dispensar en los de mas estatutos de la Religion, aunque sean obligatorios, y da por iusta causa los estudios, o negocios, lo qual me parece probable.

Itaque potest ex iusta causa Superior cum suis Religiosis dispensare circa recitationem Horarum. Nec valet dicere, quòd nullus Superior in simili casu dispensat: nam etiam si hæc facultas non esset in usu, nõ ex hoc sequitur, quòd si aliquis Superior velit illa uti, non possit; quia facultas aliquid faciendi, absque aliorum grauamine, non amittitur per non usum, ut notant cõmuniter DD. Ergo, &c.

RESOL. XX. *Vtrum Clerici Minores teneantur recitare Psalmos, quos Episcopus in ordinatione iniunxit?*

Affirmatiuè respondet Villalobos in sum. to. 1. tr. 24. dub. 7. n. 4. Layman in Resol. mor. lib. 4. tr. 1. c. 4. n. 5. Suarez de Relig. to. 2. lib. 4. c. 16. n. 15. Azorius p. 1. lib. 10. c. 5. quest. 4. Lessius lib. 2. c. 37. dub. 9. n. 46. & alij. Sed Sotus de iust. lib. 10. q. 5. art. 3. & Valentia tom. 3. disp. 6. q. 2. punct. 10. asserunt, teneri tantum ex honestate, & idè illos omittentes, non peccarent mortaliter.

Vnde à fortiori, etiam puto contra Nauarrum, & alios, Episcopos non posse præcipere dictis Clericis aliquid singulis diebus recitandum, ut ex Suarez notat Filliucius tom. 2. tract. 23. cap. 5. n. 148. Layman & Villalobos ubi supra, cum multis aliis, quidquid in contrarium asserat Martinus Bonacina tr. de Horis Canon. disp. 1. q. 2. punct. 4. n. 2. Sed tu tene primam sententiam, quia communis est, & probabilior.

RESOL. XXI. *An beneficiarius teneatur persolvere Horas Canonicas, statim ac beneficii collatione acceptauit.*

Affirmatiuè respondet Carolus Macigni tr. de Horis Canon. c. 10. n. 25. Garfias de Beneficiis, to. 1. p. 3. c. 1. n. 92. & alij penes ipsos.

Sed ego contrariam sententiam semper tenui, quam docet Lessius lib. 2. c. 34. dub. 30. n. 167. Henriquez lib. 3. c. 13. n. 2. Vegha in sum. tom. 1. c. 128. cas. 18. Gauantus comment. in Rubr. Missal. tom. 2. sect. 1. cap. 4. n. 5. Parisius de resign. Benefic. lib. 1. q. 9. n. 15. Malderus in 2. 2. tract. 10. c. 2. dub. 3. q. 7. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 4. c. 19. n. 7. Molfesius in sum. tom. 1. tr. 5. cap. 3. n. 3. & alij, quos ipsi citant. Dico igitur, tunc beneficiarium debere Officium diuinum persolvere, quando pacificam beneficii possessionem iam accepit, & non antea; quia ante dictam possessionem non potest exercere iura beneficii. Ergo consonum est, ut ad onera beneficii non obligetur.

RESOL. XXII. *Vtrum qui ratione Ordinis sacri, & beneficii teneatur persolvere Horas Canonicas, si illas non recitet, peccet dupliciter, & sit ista circumstantia in Confessione aperienda?*

Affirmatiuè respondet Fagundez de præcept. Eccl. tract. 2. lib. 4. c. 5. n. 23. Azorius p. 1. lib. 10. cap. 14. q. 7. Suarez de relig. tom. 2. lib. 4. c. 18. n. 5. Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 15. n. 6. Squillante de obligat. Cleric. p. 1. dub. 34. n. 71. Carolus Macigni de Horis Canon. c. 10. n. 5. & alij, quia talis Clericus omittens Officium diuinum, violat duplicem virtutem, speciem diuersam; violat enim virtutem religionis, ratione Ordinis sacri; & virtutem iustitiæ, ratione beneficii.

Hæc sententia est probabilis, sed contraria est probabilior, quam tuetur Homobonus in exam. Eccles. p. 1. tract. 4. c. 5. q. 42. Henriquez lib. 12. cap. 12. n. 3. in Glossa, littera O. Garfias de Beneficiis, tom. 1. p. 3. c. 1. n. 125. Salas in p. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 3. sect. 2. n. 17. & alij; quia Clericus beneficiarius tenetur persolvere Horas ratione tantum religionis, & non iustitiæ. Ergo vnicum peccatum committit, quia violat vnã tantum virtutem.

RESOL. XXIII. *An qui omisit aliquo die omnes Horas Canonicas, vel notabilem illarum partem, teneatur in Confessione aperire id quod omisit, vel sufficiat dicere, se mortale peccatum commississe in non persoluendo diuinum Officium?*

Aliqui asserunt, non satis esse ita dicere, sed applicandam esse quantitatem Officij omissam, si sit magna, & numerum Horarum. Et ita docet Bonacina de Sacram. disp. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. num. 17. Garfias de Benef. tom. 1. p. 3. c. 1. num. 142. Henriquez lib. 5. c. 7. n. 6. Bellocchius in praxi de cas. refer. p. 2. q. 15. n. 74. & alij penes ipsos.

Sed ego puto cum Squillante de oblig. Cler. p. 1. dub. 33. n. 70. & aliis, satis esse, si Clericus se accuset, asserendo commississe culpam lethalem in recitatione Horarum. Notandum est etiam contra Nauarrum, & alios, quòd habens plura beneficia non committit tot peccata, quot sunt beneficia, ut optimè notat Garfias ubi supra n. 124. Azorius p. 1. lib. 4. c. 1. q. 6. & alij.

RESOL. XXIV. *An beneficiarius, qui alio die supplet defectum in recitatione Officij commissum, liberetur ab onere restitutionis.*

Affirmatiue respondet Molfesius in *sum. tom. 1. tract. 5. cap. 5. n. 17.* & hanc sententiam probabiliter esse existimat Bonacina de *Horis Canonicis. disp. 1. q. 5. punct. 2. n. 5.* quia in tali casu rependit æquale. Secundò, quia Capellanus, qui ratione Capellanæ hodie tenetur celebrare, si alio die celebret, ad nullam restitutionem tenetur. Ergo neque beneficiarius qui alio die Officium supplet.

Sed contrariam sententiam tenet Henriquez *lib. 13. c. 13. n. 2.* & alij communiter. Et ratio est, quia Pius V. in Bulla asserit, eum qui non recitat suo tempore, non facere fructus suos; deinde beneficiarius non recitans Horas Canonicas, ipso facto, absque alia Iudicis declaratione incurrit pœnam restitutionis fructuum. sed nemo potest propria auctoritate eximere se à pœna, quam contraxit. Ergo, &c.

Nota etiam, quòd malè à Molfesio, & Bonacina citantur Suarez de *Relig. to. 2. lib. 4. c. 29. n. 11.* & Filliucius *tom. 2. tract. 23. c. 10. n. 307.* pro affirmatiua sententia; nam loquuntur de restitutione fructuum faciendâ à beneficiario pro omissione Horarum in primis sex mensibus, de quibus non loquitur Pius V. in Bulla. unde de hac quæstione in sequenti Resolutione dicetur.

RESOL. XXV. *An beneficiarius non recitans primis sex mensibus, teneatur iure naturali ad aliquam restitutionem?*

Affirmatiue respondet Suarez de *Relig. to. 2. lib. 4. cap. 29. n. 12.* Valent. *to. 4. disp. 6. q. 2. punct. 10.* & alij apud Garfiam de *Benef. to. 1. p. 3. c. 1. n. 10.* Quia beneficiarius non recitans in primis sex mensibus, videtur peccare contra iustitiam commutativam; nam beneficium datur propter Officium: ergo recipiendo mercedem, & non laborando, tenetur ad aliquam restitutionem.

Sed licet hæc sententia sit probabilis, probabilior mihi videtur contraria, quam docet Fernand. in *exam. Theol. mor. p. 3. c. 12. §. 8. n. 1.* Filliucius *tom. 2. tract. 23. c. 10. n. 308.* Lessius *li. 2. c. 34. dub. 32. n. 170.* Malderus in *2. 2. tract. 10. c. 2. dub. 4.* Carolus Maigni de *Horis Canon. cap. 28. n. 11.* & alij penes ipsos. Vide etiam Homobonum in *exam. Eccl. p. 1. tract. 5. c. 4. q. 42.* & Gauantum in *Rubr. Miss. tom. 2. sect. 1. c. 5. tit. 1. n. 5.* Et ratio est, quia lex Ecclesiastica, quæ tota causa obligationis est, ad id non obligat. Ergo &c.

Ad argumentum contrarium respondeo, beneficiarium non teneri ad persolvendas Horas Canonicas, ex iustitia commutativa, sed ex obedientia, vel Religione. Unde si aliquis beneficiarius omittens dicere Officium, impotens sit ad restituendos fructus, non solet obligari ad restituendum in bonis spiritualibus, ut notat Filliucius *loc. cit.* Ergo, &c.

RESOL. XXVI. *Quenam pars Officij omissa à beneficiario sit levis, ut non obliget ad restitutionem?*

Circa hoc mihi summo opere placet sententia Vinc. Filliucij *tom. 2. tract. 23. c. 10. n. 219.* dum

asserit, pro omissione minori, quam vnus Hora integræ, non esse aliquid restituendum: potest igitur beneficiarius peccare mortaliter, omittendo dimidiam Horam, sed non teneri ad restitutionem. Idem dici potest de Matutino proportionaliter. Reginaldus verò *lib. 30. tract. 3. cap. 4. n. 44.* ex Suarez, putat omissionem, quæ in recitatione Officij constituit peccatum mortale, obligare ad restitutionem. Sed tu tene sententiam Filliucij, etiam si fructus respondentes illi parti omissæ, sint magnæ & notabilis quantitatis.

Nota etiam, quòd si beneficiarius omittat partem notabile Officij, si pars fructuum correspondens sit tam parua, ut non pertingat ad peccatum mortale in materia furti, tunc utique beneficiarius non tenebitur illam sub mortali restituere.

Notandum est etiam, Martinum Bonacinam *11. de Horis Canon. disp. 1. q. 5. punct. 2. n. 15.* docere, non esse improbabilem opinionem asserentem, quòd qui eodem die in singulis Horis paucos versiculos omisit, qui simul sumpti grauem, & notabilem materiam constituunt, non teneatur ad restitutionem. Et ratio est, quia lex definit obligationem restituendi pro singularum Horarum omissione. Et licet ipse respondeat ad hoc argumentum, tamen, ut dixi, hanc sententiam probabilè esse existimat, quam antè absolutè docuerat Pet. Moneta *tract. de distribut. p. 2. c. 3. n. 22.* ubi sic ait: Optimè Nauarrus infert, non satisfacere præcepto recitandi Horas eos, qui dum eantant, aut recitant, omittunt tantam partem versuum, vel Psalmorum, etiam deglutendo, corrumpendo, vel syncopando verba, vel syllabas, ut ex ita omisis, vel corruptis fiat notabilis pars. Quod tamen intelligendum est, non de omnibus Horis simul, sed de singulis Horis; nam quod in vna Hora omittitur, nõ est cum eo, quod in altera omittitur computandum, ad constituendam notabilem partem, cum qualibet Hora vnum totum integrum, & perfectum per se constituit. Ita Moneta. Qui etiam *n. 42.* cum Bonacina *ubi sup. n. 12.* liberat ab onere restitutionis distributionum, non solum eum, qui ad Chororum accedit post primum Psalmum, seu post primũ Hymnum iuxta Ecclesiarum consuetudinem; verum etiam, qui præter hanc partem reliquerit recitare aliam partem, quæ non attingat materiam notabilem, iuxta Doctorum sententiam, de qua materia notabili nos suprà diximus. Quæ sunt valde notanda à Confessariis, ut in praxi sapius occurrentia.

RESOL. XXVII. *Cui sit faciendâ restitutio ex omissione Horarum?*

Respondeo faciendam esse fabricæ beneficiij, vel pauperibus, ut patet ex Bulla Pij V. & ex Doctoribus communiter. Sub nomine verò fabricæ continetur non solum propria Ecclesia beneficiij, sed fabrica domus beneficiij, in qua beneficiarius habitat, vel alterius domus ipsius beneficiij, vel vtilitas in emendis, vel meliorandis agris, ut fructus in perpetuum augeantur. Ita Suarez de *Relig. to. 2. lib. 4. c. 30. n. 19.* & alij.

Sub nomine verò pauperum intelliguntur etiã pauperes alterius loci, in quo non est sitũ benefici-

eium, & intelligitur etiam ipse beneficiarius si sit pauper, & id non fiat in occasionem non recitandi, & eius mater, fratres, aut sorores, non solum si sint mendicis, sed etiam si necessarii ad decetiam personæ & status careant, quales sunt multi nobiles. Ita Faustus de Horis Canon. lib. 2. q. 283. & Villalobos in sum. to. 1. tract. 24. dub. 17. n. 9. Fernandez in exam. Theol. p. 3. c. 12. §. 8. n. 3. & alij.

Hæc etiam restitutio potest fieri Missis, & aliis suffragiis in utilitatem defunctorum; nam ipsi sunt etiam indigentes. Ita Filliucius tom. 2. tr. 23. cap. 10. n. 325. qui citat Suarez, & alios.

RESOL. XXVIII. Quando Medicus dubitat an propter timorem grauis damni teneatur infirmus dicere Horas Canonicas, an ipse ager illas persolvere sit obligatus?

Affirmatiuè sententiam docere videtur Suar. de Relig. to. 2. lib. 4. c. 28. n. 21.

Sed mihi placet opinio Bonacinae tract. de Horis Canon. disp. 1. q. 6. punct. 2. n. 5. vbi sic asserit: Cum verò Medicus ipse dubitat, an morbus grauis sit, vel leuis, seu recitatio nocitura sit, ægrotum ad Horas recitandas non teneri arbitror; quia non tenetur se periculo grauis damni exponere: quidquid in oppositum sentire videatur Suarez. Ita ille. Filliucius verò to. 2. tract. 23. c. 9. n. 393. Villalob. in summ. to. 1. tr. 24. dub. 16. n. 2. & Malderus in 2. 2. tr. 10. c. 2. dub. 5. putant in tali casu, quando videlicet Medicus est dubius, recurrendum esse ad Superiorem pro dispensatione; sed opinio Bonacinae est probabilis.

RESOL. XXIX. An ager, qui potest recitare maiorem partem Officij, teneatur illam persolvere?

Affirmatiuè respondent communiter Doctores. Sed notandū est cum Rodriguez in sum. p. 1. c. 145. & Garfia de Benef. tom. 1. p. 3. c. 1. n. 222. quod qui non potest recitare Matutinum cum Laudibus, ad nihil tenetur; quia licet hæc non sit maior Officij pars, nihilominus est pars illius prima, & præcipua.

RESOL. XXX. An si quis non haberet Breuiarium, sed sciret Psalmos, teneatur illos dicere sine lectionibus in Matutino, vel capitulis, & versiculis in Horis?

Negatiuè respondet Filliucius to. 2. tract. 23. c. 9. n. 287. vbi sic ait: Si quis non habens Breuiarium possit recitare memoriter totum Officium, vel integram aliquam Horam, tenetur: si autem Psalmos tantum sciat, non autem lectiones, orationem, & capitula, non tenetur. Ratio est, quia illi Psalmi, vt sic, non sunt Hora Canonica, ad quam Clericus obligatur. Ita ille, & citat Nauarrum, & Suarez. Idem etiam docuit Garfia de Benef. to. 1. p. 3. c. 1. n. 221. & Malderus in 2. 2. tr. 10. c. 2. dub. 5.

Notandum est tamen, quod si sciret alias lectiones, siue capitula, & orationes, teneretur sic dicere Officium secundum sententiam Villalob. in summ. tom. 1. tr. 24. dub. 16. n. 11. vbi sic asserit: Si este sabe de memoria los Psalmos de las Laudes, y Horas menores, puede, y debe rezarlas; poniendo qualesquiera Capitulos, y oraciones, que se le acordaren, por que con esso cumple con la substancia del rezo. Y si tuuiesse Diurnal, debe tambien rezar los Maytines si estan alli los Psalmos de las Ferias, y

dezir las lecciones de nuestra Señora, & de los Difuntos, que aunque la mutansa es mucha, no es substancial. Sed hæc opinio mihi non placet, quia ego non teneor dicere aliud Officium, nisi Officium currentis diei. Ergo, &c. vide etiam infra, Resol. 43.

RESOL. XXXI. An Canonicus, qui abest à Choro sine causa, animo amittendarum distributionum temporis absentie respondentium, peccet mortaliter?

Affirmatiuè respondent Suar. de Relig. to. 2. lib. 4. c. 10. n. 17. & c. 13. n. 5. Garfia de benef. tom. 1. p. 3. c. 2. n. 319. & seq. Filliuc. to. 2. tr. 23. c. 7. n. 207. Squillante de oblig. Cler. p. 1. dub. 28. n. 57. & alij, asserentes Canonicos, & obtinentes dignitates, seu portiones, non posse tuta conscientia, nisi per tres, vel quatuor dies, abesse à Choro, ultra tempus à Concilio Tridentino permissum; & Garfia, pro hac sententia adducit tres Cardinalium declarationes.

Hæc opinio videtur mihi probabilior. Sed quia multi de hoc nullum sibi conscientie scrupulum faciunt, vt à peccato illos immunes faciamus, dicendum est, contrariam sententiam esse probabilem; & ita illam vocat, licet oppositam teneat, Martinus Bonac. tr. de Horis Canon. disp. 2. q. 1. punct. 2. num. 3. post Syluestrum, Caietanum, Nauarrum, & alios, quam etiam sententiam absolute docuit Reginald. in praxi to. 2. lib. 18. c. 13. n. 175. in fin. cum limitatione, nisi talis absentia à Choro efficiatur per contemptum, aut ob eam Officium diuinum non diceretur in Ecclesia, aut saltem non diceretur cum debita solennitate. Ex his apparet Canonicum, qui ad Chorum accedit, sed priuatim diuinum Officium recitat, peccare tantum venialiter, etiam si in Choro tantum quatuor assistant; nam vt notat Carolus Macigni tr. de Horis Canon. c. 56. n. 24 quatuor Canonici sufficiunt ad constituendum Chorum.

RESOL. XXXII. An qui recitat Officium cum notabili abscissione vltimarum syllabarum, peccet mortaliter, & teneatur denuò recitare?

Negatiuè respondet Filliucius to. 2. tract. 23. c. 7. n. 242. Azor. p. 1. lib. 10. cap. 4. q. 11. Et ratio est, quia non violatur præceptum in re graui; nam cum tali abscissione perseuerat adhuc sensus, & significatio verborum. Vnde si abscissio syllabarum variaret notabiliter sensum verborum, sic recitans teneretur denuò recitare. Et ideo Villalob. in sum. to. 1. tr. 24. dub. 10. n. 7. sic asserit: El Officio diuino se ha de dezir sin sincopar, pronunciando hastas las vltimas palabras mas el que por mala pronunciacion, & impericia pronunciar mal, cumple con esso; y quando alguno lo hiziese con aduertencia, aunque peccaria, no por esso quedaria obligado à boluer à rezar el officio, como dize Azor, porque guarda la ley quanto à la substancia: lo qual entiende, quando no fuesse muy graue el exceso, por que si fuesse tal que corrompiesse el Officio diuino de industria, no compliria. Ita ille.

Igitur qui voluntariè persoluendo Horas Canonicas, syllabas abscidit, non tenetur sub peccato mortali diuinum Officium repetere, nisi notabiliter sensus verborum corrumperetur, quod raro solet accidere. Nota etiam, quod qui cum tali recitaret Officium, satisfaceret suo muneri, nec teneretur Offi-

Officium repetere: nam si socius ita recitans satisfacit, ut probatum est, etiam & ipse satisfaciet. Notandum est etiam cum Filliucio *2. 2. tr. 23. c. 6. n. 210.* quod ad hunc defectum reducitur nimia celeritas in canendo; moraliter enim non potest fieri sine synopa, & aliqua abscissione syllabarum; & etiam si absque illa efficiatur, tamen est in causa, ut audientes non possint verba percipere, & attendere, unde ordinariè est tantum peccatum veniale, neque obligat ad iteratam recitationem Officij, nisi adsit contemptus, vel graue scandalum, seu notabilis corruptio, & deformatio verborum in toto cantu. Unde Syluius *in 2. 2. q. 83. art. 13. concl. 5.* sic asseruit: Non censetur aliquid omittere, qui alternatim legens, aut cantans cum aliis sui Chori, versus integre recitat, alterius vero auscultat, modò suos non inchoet, priusquam alter finierit; si verò secus faciat, mortaliter; aut venialiter peccabit, secundum quod fuerit magna, vel parua quantitas verborum ita absumptorum; neque satisfaciet præcepto Horarum, quando erit notabilis. Ita ille.

RESOL. XXXIII. *An qui submissa voce, aliis canentibus, persoluit Horas Canonicas, possit percipere distributiones?*

Respondent communiter, satisfacere obligationi diuini Officij recitandi, sed non posse distributiones, quæ canentibus conferuntur, percipere.

Sed ego puto cum Filliucio *10. 2. tr. 23. c. 6. n. 196.* & Martino Bonacina *tr. de Horis Canon. disp. 1. q. 3. punct. 11. n. 17.* ita submissa voce recitantem, posse percipere mediam partem distributionum, quia non deest in totum suo muneri, cum assistat Choro, Officiū submissè recitet, & ceteros audiat. Quam quidem doctrinam, aduersus Bonacinam, Villalobos *in sum. 10. 1. tr. 24. dub. 10. n. 9.* & Portel *in dubiis Regular. ver. Hora Canonica, n. 15.* putant procedere etiam in casu, quo Canonicus non caneret, sed tantum assisteret, quia distributiones etiam pro assistentia conferuntur. Igitur Canonicus assistens, & non cantans, potest sibi medietatem distributionum retinere. Et ita docet Beia *p. 1. cas. 55.* & Carolus Macigni *tr. de Horis Canon. c. 68. n. 3.* & alij.

RESOL. XXXIV. *An beneficiarius, si intra annum per octo, vel decem dies omisit Officiū, teneatur ad restitutionem?*

Aliqui respondent negatiuè, & ita nouissimè docuit Io. de la Cruz *in direct. cons. p. 1. præcept. 3. art. 3. dub. 6. concl. 3.* ubi sic asserit: Beneficiarij, si intra annum omittant recitare per decem dies, nihil restituant, quia sunt serui liberalissimi Domini, qui multò minùs, quam domini temporales, ad pauca attendit. Et ita explicandus est motus Pij V. Ita ille, qui citat Medinam Salmanticensem, & Lopez; Ortiz verò *in sum. c. 2. n. 22.* extendit hoc ad vnum, vel alterum diem. Sed an opinio supradictorum DD. non obstante Bulla Pij V. sit probabilis, iudicio aliorum remitto; nam illam tamquam minùs probabilem noluit admittere nouissimè Syluius *in 2. 2. q. 83. art. 13. concl. 4.*

RESOL. XXXV. *An si aliquis habeat priuilegium reci-*

tandi Breuiario breui, vel dicendi Horas ante tempus, possit socius recitare eodem modo cum illo absque culpa?

Respondéo affirmatiuè, & ita docet Portel *in dubiis Regular. ver. Hora Canon. n. 8.* & Henricus *li. 7. c. 30. n. 4.* Et ratio est, quia id, quod priuilegium disponit in vno ex correlatiuis, extèditur ad aliud correlatiuum. Nota etiam, quod Episcopus religiosus potest recitare cum socio secum recitante per Breuiarium suæ Ecclesiæ. Ita Rodriquez *in sum. tom. 4. c. 68. n. 10.* & Portel. *ubi sup. n. 24.*

RESOL. XXXVI. *An Prælati Religiosis additis Breuiario Romano possit in publica recitatione ex causa iusta dispensare in Officio vnius diei, vna, vel altera vice?*

Respondéo, quod dictus Prælati non potest mutare aliquid de dicto Breuiario, absque licentia Papæ; nam id clarè præcipit Pius V. in Bulla præfixa dicto Breuiario: unde non potest præcipere, ut recitetur tale Officiū non contentum in tali Breuiario, nec concessum Ordini per aliquod priuilegium. Potest tamen ex causa iusta dispensare vna vel altera vice, ut aliquod Officiū dicatur extra illud appositum in Breuiario pro illa die. Et ita docet Portel *in dubiis Regular. ver. Hora Canon. n. 7.* & Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 4. c. 11. n. 6.* qui citat D. Antoninum, Tabienam, Armillam, & Nauatrum, quibus adde Raphaëlem de la Torre *in 2. 2. 10. 1. contr. 8. n. 6.* Sed nouissimè mihi asserunt contrarium decreuisse Sacram Cardinalium Congregationem, quod an sit verum, nescio.

RESOL. XXXVII. *Qui incepit recitare Officiū, animo non satisfaciendi pro tunc, sed postea iterando, & tamen pertesus, postea vult satisfacere illa prima recitatione: queritur an satisfaciat obligationi, cum illa prima recitatione?*

Negatiuè respondet Carolus Macigni *tract. de Hor. Can. c. 48. n. 8.* & Azor *p. 1. lib. 10. c. 1. q. 7.* Sed ego contrariam sententiam puto omnino sustinendam esse, cum Portel *in Addit. ad dubia Regular. ver. Hora Canon. n. 5.* Lessio *lib. 2. cap. 37. dub. 10. n. 59.* Sanchez *in sum. 10. 1. lib. 1. c. 13. n. 16.* Aragon *in 2. 2. q. 83. art. 3.* Henriquez *lib. 9. c. 15. n. 9.* Garfias *de benef. 10. 1. p. 3. c. 1. n. 198.* Squillante *de oblig. Cler. p. 1. dub. 22.* Valentia *tom. 3. disp. 6. q. 2. punct. 10.* Valquez *opuscul. de benef. c. 4. §. 1. dub. 7. n. 114.* Molfesius *in sum. tom. 1. tract. 5. §. c. 2. n. 40.* & 52. Naldus *in sum. ver. diuinum Officiū, n. 3.* & 8. Filliucius *10. 1. tract. 23. c. 8. quest. 1. n. 251.* & alij.

Et ratio est, quia ad implendam obligationem legis sufficit, ut quis faciat omne illud, quod lex imperat, quamuis non habeat intentionem satisfaciendi tali legi: per leges enim solum præcipitur libera & humana externi operis executio, & non ut fiat ex tali intentione. Cum ergo talis verè actu humano & libero Officiū recitet, quantumuis nolit satisfacere, verè præcepto satisfaciet.

Et idem dicendum est de auditione Missæ, ut alibi diximus; & de pœnitentia à Confessario iniuncta. Nec opus est, ut voluntas mutetur tempore opportuno, id est intra obligationis præcepti tempus, & velit per Officiū præcedens satisfacere præce-

præcepto: quia ego puto, quod non tenetur postea mutare intentionem, intendendo satisfacere priori Officio: sed satis est, si se satisfacisse sciat, non obstante contraria sua voluntate. Et ita docet Sanchez loco cit. num. 14. & 15. quidquid in contrarium probabiliter etiam asserat Suarez in 3. p. 10. 3. disp. 38. sect. 3. & Aragon in 2. 2. q. 83. art. 13. & alij.

RESOL. XXXVIII. An Prelati Regulares ratione Officij teneantur ad assistentiam Chori?

Respondeo cum Raphaële de la Torre in 2. 2. to. 1. contr. 10. disp. 1. n. 8. quod peculiari obligatione tenentur habere curam, ut Chorus, sicut patet est, frequentetur, sed ad sui præsentiam personalem non tenentur præcepto, id directe præcipiente; sed ob circumstantiam personæ, & propter aliorum exemplum, intra obligationem regulæ, magis tenebuntur, quam ceteri. Quamvis ex alia parte propter plures & grauiiores occupationes; sepius à frequentatione Chori etiam magis, quam ceteri, excusabuntur.

RESOL. XXXIX. In qua hora possit quis dicere Matutinum sequentis diei?

Respondeo communiter ab hora quarta post meridiem. Et ita docet Filliucius to. 2. tract. 23. c. 8. n. 275. ubi ita ait.

Quolibet tempore dici potest Matutinum ab hora quarta post meridiem, quæ Vere & Autumno, hoc est, Martio & Aprili in Vere, Septembri & Octobri in Autumno, coincidit cum hora vigesima prima horologii solaris, vel artificialis. Æstate autem, hoc est, Maio, Iunio, Iulio, & Augusto est hora vigesima cum dimidia plus minus. Hyeme denique, hoc est, mense Nouembri, Decembri, Ianuario & Februario est circa vigesimam primam cum dimidia. Gauantus verò in comment. Rubr. Miss. to. 2. sect. 1. c. 5. tit. 6. n. 6. Barbosa in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 41. c. 1. n. 5. & Henriquez lib. 9. c. 24. n. 7. in Glossa lit. P. putant ab hora tertia post meridiem Matutinum sequentis diei persolveri posse: sed hoc non approbat Villalobos in sum. tom. 1. tract. 24. dub. 12. n. 5. Non reticeam tamen, Molfes in sum. tom. 1. tr. 5. c. 2. n. 59. & Fabrum de Sacram. ordinis, dist. 24. q. 1. disp. 1. n. 148. docere post horam vigesimam, posse aliquem recitare Matutinum unà cum Laudibus Officij diei crastinæ: unde secundum illos, præceptum recitandi Officium diuinum, incipit à vespere huius diei usque ad mediā noctē diei crastinæ.

RESOL. XL. Virum Clerici Religiosi damnati ad trirames, teneantur dicere Horas Canonicas?

Prima opinio affirmatiua est. Ita Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 1. c. 4. n. 2. Gauant. comment. in rubr. to. 2. sect. 1. c. 4. n. 16. Ioan. Azorius p. 1. lib. 10. ca. 5. q. 9. quam opinionem Rodriguez ubi infr. tribuit Syluestro ver. hora, q. 9. sed immerito, nam ibi nihil dicit. Probat hanc sententiam Azorius à simili. Nam, ut benè notat Nauarrus c. 7. n. 17. Syluest. v. hora, q. 3. & alij cōmuniter, Clerici suspensi, interdicti, & excommunicati tenentur persolvere Officium diuinum, Ergo, ait Azorius, idem iuris erit in eo, qui per sententiam Iudicis fuerit ad tri-

remes damnatus, aut à Turcis captus in triremes coniectus, & remigandi ministerio addictus.

Secunda opinio est Emanuelis Rodriguez in sum. 10. 3. c. 194. concl. 15. n. 15. ubi asserit: El ordenado de orden sacro hechado à galeras segun Syluestro ver. hora, q. 9. obligacion tiene de rezar el officio diuino, lo qual entiendo, que sera verdad, quando comodamente puede rezar, porque si no pudiesse comodamente rezar, la Iglesia, que es su madre, no lo quiere asligr en tan miserable estado.

Sed mihi placet tertia opinio negatiua, quam docet Homobonus de exam. Eccles. p. 1. tr. 4. c. 4. q. 32. Sotus de iust. lib. 10. q. 5. art. 3. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 8. n. 11. & Leonardus Lessius de iust. lib. 2. c. 37. dub. 9. n. 45. Nam, ut ait ille, vltus est in contrarium; tum quia satis habent afflictionis, dum vi in illo supplicio detinentur: tum quia animus raro talibus ad obsequendum est paratus; & etiam, quia id cederet in dedecus ordinis Ecclesiastici, si in illa hominum colluie, ostenderent suum statum. Quæ quidem omnia non militant in Clericis suspensis, interdictis & excommunicatis. Vnde patet responso ad argumentum Azorij; est enim dispar ratio, inter Clericos damnatos ad triremes, & suspensos, & excommunicatos. Dicendum est igitur, dictos remigantes absolute non teneri ad recitandum Officium diuinum.

RESOL. XLI. Quenam paruitas materia exoneret à peccato mortali, in omnibus Horis Canonicis?

Nauarrus c. 10. de orat. n. 44. cum Squillante de Oblig. Cler. p. 1. dub. 33. n. 69. asserunt partem notabilem vnius Horæ, esse totum principium cum Psalmo.

D. Antoninus citatus ab Azorio p. 1. lib. 10. c. 7. q. 3. Macignus de Horis Canon. c. 26. n. 2. Malderus in 2. 2. tract. 10. c. 2. dub. 3. & alij asserunt, tertiam partem Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, & Completorii esse partem notabilem. Sed hæc opinio, & à fortiori illa Nauarrus dura mihi videtur. Nam, ut notat Angelus ver. hora, n. 18. quem sequitur Lessius lib. 2. c. 37. dub. 9. n. 52. etsi vna Hora sit materia grauis & sufficiens, ut sub peccato mortali præcipiatur: non tamen inde sequitur, tertiam eius partem talem esse, alioquin etiam tertia pars vnius Psalmi talis dicenda esset. Itaque etsi omittere Sextam, vel Nonam integram sit peccatum mortale, non tamen sequitur mortiferum esse, si tertia pars Sextæ, vel Nonæ omittatur.

Dico igitur cum Fernandez in suo Exam. Theol. p. 3. cap. 13. §. 7. n. 3. Bellochio in praxi de cas. refer. p. 2. q. 15. n. 46. Vegha in sum. to. 1. c. 128. cas. 15. Petr. de Ledesma in sum. to. 2. tr. 9. c. 10. concl. 14. & Reginaldo in praxi to. 2. lib. 18. c. 12. n. 143. in Horis breuioribus, ut Prima, Tertia, Sexta, Nonæ, & Completorio, partem notabilem esse dimidiam partem. Si quis ergo ex Nonæ, verbi gratia, id relinqueret, quod non attingeret dimidiam partem, non peccaret mortaliter, nec teneretur ad restitutionem fructuum, si haberet beneficium. Vide etiam Lorca in 1. secunde, to. 2. disp. 16. membr. 2. de legib.

Et hæc, ut diximus, intelligenda sunt circa Horas breuiores. Quid circa Matutinum, Laudes, & Vesperas? Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. cap. 18. n. 8. ait quod

quod in Matutino Ferie, vel Sancti simplicis, omissionum Lectionum, & earum responsorium esset materia parua; secus si esset Matutinum Festi duplicis, aut semiduplicis, in quo nouem Lectiones, & octo Responsoria omittenda essent. Sed in his verbis Sanchez non dat regulam generalem pro omnibus Officiis & Horis. Gauatus in comment. ad Rubr. Miss. tom. 2. sect. 1. c. 5. tit. 1. n. 4. & Suarez de Relig. to. 2. lib. 4. c. 25. n. 16. ait Necessarium esse, ut non dimittatur pars alicuius Horæ, quæ æquiualeat minime Horæ: si autem hanc non attingat, non videtur esse peccatum mortale. Antonius Ragucius in tr. de offic. Canonicorum in Choro, q. 13. n. 4. asserit in Horis maioribus, ut in Matutino, & Laudibus, & Vesperis notabilem partem esse quartam partem cuiuscumque Horæ, & non minorem.

Hæ sunt opiniones, quas in hac materia apud DD. inueni, omnes quidem probabiles; tu Lector quam malueris, accipe. Sed dices, quare in Horis breuioribus, diximus partem notabilem esse dimidiam, non autem in Horis maioribus. Respondeo, quia quando totum aliquod est magnū puto partem minorem tertia, notabilem esse. Sic dies festus constat vigintiquatuor horis à media, vsque ad aliam mediam noctem. Ergo tertia pars est octo horarum, & tamen si quis in die Festo opus seruale, non solum per octo, sed per quinque, aut quatuor horas faceret, peccaret quidem mortaliter. Ergo, &c.

Notandum est etiam contra Suarez, quod paruitas, quæ excusat à mortali in recitatione Horarū priuata, excusat etiam in recitatione publica Chori, nisi tamen interueniat scandalum. Et ita docet Bonacina tra. de Horis Canon. disp. 1. q. 1. punct. 1. n. 3.

RESOL. XLII. An quis teneatur priuatim recitare Litanias in diebus Rogationum, si non adsit in Choro, siue in Processionibus?

Affirmatiue respondet Tannerus in 2. 2. D. Tho. disp. 5. q. 1. dub. 5. num. 148. Gauatus in comm. ad Rubr. Missal. to. 2. sect. 6. c. 16. nu. 3. Suarez de Relig. to. 2. lib. 4. c. 25. nu. 7. Bonacina tra. de Horis Canon. disp. 1. q. 3. punct. 1. n. 13. & alij.

Sed contrariam sententiam probabilem esse

puto, quam docet Carolus Macignus de Horis Canon. c. 29. n. 18. & post illum Vasquez opusc. de Beneficiis. c. 4. §. 1. art. 2. dub. 1. n. 58. & Molfesius in sum. to. 1. tr. 4. §. c. 1. n. 56.

RESOL. XLIII. An qui haberet Diurnum teneretur recitare Psalmos, sine Lectionibus & Responsoriis?

Affirmatiuam sententiā docet Sanchez in sum. to. 1. lib. 1. c. 19. n. 8. quia Lectiones & Responsoria modica reputatur materia, quæ sufficiens non est ad moralem integritatem Matutini tollendam.

Sed contrarium docet alter Sanch. in select. disp. 15. n. 2. Nam esto respectu Psalmorum Lectiones & Responsoria sint minor pars, est tamen maximè principalis, & substantialis, ita ut absque illis non adsit Officium Canonicum. Ex quibus infert idem Sanchez, cæcum non esse adstrictum matutinam Horam recitare, licet memoria retineat Psalmos, cum Lectiones legere nequeat, nec tenetur socium quærere: præceptum namque recitandi non ad id obligat, sed solum permittit posse recitari cum socio.

Imò & si aliquis cæco se offerat in sociū ad recitandum, non tenetur illum admittere, quia recitare cum socio privilegium & fauor est, quo non uti liberè potest; quod etiam procedit in infirmo, qui cum socio posset recitare Officium: nam non tenetur, etiam si socius se offerat ad id faciendum, Notandum est etiam infirmum, etiam valentē conuersari cum amicis se inuisentibus, non ob id constringendum esse Officium recitare: quia amicis confabulari, potius animi diuersionem, ut proprium obiectum respicit, quam attentionem; & contra Officium diuinum recitare. Hæc omnia Sancius, multum ad praxim conducentia, licet aliqui contrarium sentiant, ut Gauatus in comment. Rubr. to. 2. sect. 1. c. 5. tit. 1. n. 6. & alij penes Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 1. c. 6. n. 2. sed ipse optimè cum Garcia de Benef. tom. 1. p. 3. cap. 1. num. 215. tenet, quod quando semper antea non erat solitus recitare cū socio, non tenetur postea socium asciscere, quidquid in contrarium asserant Valentia, Suarez, Azorius, & alij penes ipsum.

TRACTATUS XIII.

De Opinione probabili.

RESOLVTIO I. An sit licitum relicta opinione probabiliori, & magis tuta, sequi opinionem probabilem, & minus tutam.

Negatiue ex Neotericis respondet Antonius Perez in Laurea Salmantina certamine 10. nu. 55. Comitulus in Res. lib. 1. q. 15. & ante illos Gabriel in 4. dist. 15. qu. 8. art. 3. dub. 2. in 3. probatione primæ concl. D. Antoninus p. 1. tit. 3. c. 10. §. 10. reg. 4. & ex Thomistis, Syluester, Caietanus, Contradius, Sotus, & alij.

Sed communiter Theologi contrariam sententiam amplexi sunt, & præter 17. Doctores, quos citat & sequitur Sanchez in sum. to. 1. lib. 1. c. 9. n. 14. docet etiam hanc sententiam Layman lib. 1. tract. 1.

Pars II.

c. 5. §. 2. nu. 7. Basilius Pontius de matrim. lib. 10. c. 15. n. 4. Malder. in p. 2. D. Thom. q. 19. art. 5. disp. 68. asser. 3. Filiucius to. 2. tr. 21. c. 4. n. 128. Tannerus in p. 2. disp. 2. q. 4. dub. 3. n. 36. Emanuel Barbosa in Remiss. Doct. ad ordin. Relig. Lusit. lib. 3. tit. 64. n. 10. Garcias de benef. tom. 2. p. 11. n. 361. Villalob. in sum. to. 1. tract. 1. diff. 10. n. 2. Sancius in pract. disp. 42. nu. 12. Lorca in p. 2. to. 1. disp. 39. membr. 2. Martinez in p. 2. to. 1. q. 29. art. 6. Alvarez ibid. disp. 80. Sanctarellus ver. resol. p. 1. q. 59. n. 4. Barbosa in Collectan. tom. 1. lib. 2. tit. 9. cap. 4. n. 6. Portel in Addit. ad dubia Regular. ver. opinio. n. 3. Et ratio est, quia operans secundum opinionem probabilem, non potest indicari temerarius, neque imprudens; habet enim pro se rationes alicuius momenti: ergo si sic operans, non est imprudens,

B

nec

nec temerarius, non peccat. Secundò, quia licet opinio tutior sit perfectior & securior, nemo tenetur sequi, quod perfectius est, & quod securius, dummodò sequatur perfectum, ac tutum. Ergo, &c. Tertiò, quia cum omnimoda certitudo in rebus agendis haberi nequeat, sufficit, ut operemur cum certitudine probabili, & non requiritur omnimoda certitudo: opinio autem minùs probabilis, & minùs tuta, est aliàs sufficiens ad benè operandum moraliter: esset enim onus intolerabile, & multis scrupulis oppositum, si opiniones probabiliores semper inuestigare teneremur. Ergo, &c.

RESOL. II. *An in administratione Sacramentorum liceat sequi opinionem probabilem, & minùs tutam, relicta probabiliori, & tutiori?*

Respondent communiter Doctores, Sacerdotem administrantem Sacramentum, relicta opinione probabiliori, non peccare contra reuerentiam debitam Sacramento, sed contra charitatem: nam in ordine ad pœnitentem, quando sententiæ diuersæ sunt circa materiam & formam, vel aliquid, quod ad valorem Sacramenti requiratur, debet Sacerdos, ob periculum grauissimi detrimenti inde secuturi, relinquere opinionem probabilem, & probabiliorē amplecti.

Sed limitatur hæc sententia. Primò, circa essentialia Sacramentorum, quæ nõ sunt de necessitate salutis: nam in his administrandis, possumus uti quacumque opinione probabili, probabiliori relicta. Ita Lorca in p. 2. tom. 1. disp. 39. memb. 2. fol. mihi 468. Secundò, quando nõ est in potestate ministri sequi opinionem magis probabilem, ut quando tempore necessitatis non adest materia, verbi gratia, frumentum, potest quis consecrare in typha. Bonacina de Sacram. disp. 2. q. 1. punct. 4. num. 19. cum Martinez vbi infra. Tertiò, quando defectus prouenit ex parte suscipientis: ut si pœnitens vellet confiteri cum attritione cognita. Sanchez to. 1. lib. 1. c. 9. n. 34. cum Maldero infra. Quartò, quando quis minaretur ministranti mortem, aut aliud notabile damnum, nisi relicta sententia certa, iuxta probabilem conficeret Sacramentum, si tamen in contemptum Sacramenti, mortē non minaretur. Perez in Laurea Salmantina certam. 10. c. 12. & 13. & Sancius in select. disp. 44. n. 12. Et tandē, quando opiniones circa iurisdictionem Sacerdotis ad audiendas confessiones versantur: nam in tali casu potest Sacerdos sequi opinionem minùs probabilem, probabiliori relicta, ut docet Villalob. in sum. to. 1. tra. 1. dub. 13. n. 5. Malderus in p. 2. qu. 19. art. 5. disp. 86. Sanchez in sum. to. 1. lib. 1. c. 9. n. 35. Martinez in p. 2. tom. 1. q. 19. ar. 6. dub. 6. concl. 7. Henriquez, Salas, Vasquez, & alij, quidquid in contrarium asserat Sancius in select. disp. 44. n. 19. quia communis error ex ea probabili opinione ortus, satis est ad gestorū per eum Sacerdotem valorem, & Ecclesia stante opinione probabili, confert tali Sacerdoti iurisdictionem. Vnde contra Sácium, non peccabit Sacerdos simplex absoluens extremam vitam agentem, præsentē Sacerdote approbato; neque Parochus, excipiens in aliena diœcesi confessiones, absque noua approbatione: vel si Sacerdos approbatus absoluat reseruatim ex opinione probabili.

Adde, quòd in his casibus, semper pœnitens se accusat de aliquo veniali, & cum simplex Sacerdos ad venialium absolutionem indubiè habeat iurisdictionē, absoluens cum opinione probabili, gratiam causabit, & sic pœnitenti nulla irrogabitur iniuria, ut notauit Suarez in 3 p. tom. 4. disp. 26. sect. 6. in 8. Sanch. in sum. to. 1. lib. 1. c. 9. n. 3. Sancius in selectis disp. 44. n. 24. & alij.

RESOL. III. *An Iudex possit iudicare secundum probabilem opinionem, communem, & probabiliori relicta?*

Negatiuam sententiam docet Layman in Theol. mor. lib. 1. tr. 1. c. 5. §. 3. n. 16. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. c. 10. n. 7. cum DD. quos ipse citat: quibus ego addo Villalobos in sum. to. 1. tr. 1. diff. 15. n. 6. Malderum in p. 2. D. Thom. qu. 19. art. 5. disp. 86. circa fin. Fillicium to. 2. tr. 21. c. 4. n. 144. Becanum in sum. to. 2. tract. 1. c. 4. q. 9. nu. 13. Tannerum in 2. 2. D. Thom. disp. 4. q. 4. dub. 6. n. 128. Portel in Addit. ad dub. Regul. ver. opinio eligenda. n. 12. Azorius & alij.

Sed contrariam sententiam, probabilem etiam esse puto, quam tuentur præter 6. Doctores, quos citat Sanchez n. 46. hi omnes à me diligenter conquisiti, Hieron. de Rua in controu. to. 2. contro. 6. scholast. Martinez in p. 2. tom. 1. q. 29. art. 6. dub. 6. concl. 2. Lorca ibid. disp. 39. memb. 2. Aluarez ibi. disp. 80. n. 12. Morla in emporio iuris, p. 1. tit. 2. q. 2. Martin. Delrius in disquis. Magicis, lib. 5. q. 1. §. quotiescumque, vbi asserit esse communem sententiam Casuistarum, Sancius in pract. disp. disp. 44. n. 50. Triuignio in Praxi examinatorum, fol. 2. & probabilem vocat hanc opinionem Sanchez vbi sup. & Martinus Bonacina de legibus. disp. 2. q. 4. punct. 9. n. 13.

Dico igitur Iudicem in sententiis ferēdis, posse sequi opinionem probabilem, relicta probabiliori, etiam contra propriam opinionē, dummodò probabilitas sit circa ius, non verò circa factum; quia circa factum tenetur sequi quod probabilius est. Et hoc verum arbitror contra Vasquez in p. 2. to. 1. disp. 64. n. 5. etiam in Iudice supremo; sed si Iudex sit arbiter, & à colligantibus eligatur sub conditione, quòd iuxta suum iudicium debeat iudicare, & non iuxta aliorum, non poterit alienam opinionem sequi, ut notat Montelinus in p. 2. to. 1. disp. 29. q. 5. n. 213. secus autem si probabiliter duas opiniones sustineat; nam iuxta quamlibet poterit iudicare, cum liberum ei sit præferre iudicium proprium in ferenda sententia.

Hinc etiam à fortiori infertur contra Bannez 2. 2. q. 63. art. 4. dub. 1. ad 2. integrum esse Iudici, ex duabus opinionibus probabilibus, quam maluerit eligere, & secundum eam iudicare pro amico: nõ cessante scandalo, nunc secundum vnā, nunc secundum aliā: quod ego sentio, ut dictū est, etiam si contraria sententia esset probabilior: & si adestet scandalum, peccaret equidem, sed nõ teneretur ad restitutionem. Ita Ioan. Valerus in differentiis vtriusque fori. ver. opinio, differ. 3. n. 1. & alij penes ipsum.

Ex his infertur etiam decisio multorum casuum, quos affert Sancius vbi sup. videlicet Primò, an vnus testis omni exceptione maior constituat semiplenam probationem in causis criminalibus. Secundò, an in causa capitali possit Iudex interrogare reum ex præcepto, illum obligando ad respon-

tionem veritatis, quādo solū delictum est semiprobatum. Tertiō, an Iudex, vel ipsius minister possit incarcerare delinquentem in alieno territorio inuentum. Quartō, an fructus industriales, bona fide consumptos, possessor bonę fidei teneatur restituere. Quintō, an filij reorum maiestatis diuinę, vel humanę, geniti ante parentum crimen, afficiantur pœnis iure statutis in eorum filios. Sextō, an filij expositi ad Ecclesię lapidem, repitentur legitimi. Septimō, an ius patronatus possit præscriptione acquiri. Octauō, an pater astrictus sit filiam naturalem dotare. Nonō, an tempore pestis, possit fieri testamentum, cum minori testium numero. Decimō, an collatio beneficij facta infami, sit ipso iure nulla. In his & similibus casibus potest iudicare Iudex secundū quam maluerit sententiam, vel negatiuam, vel affirmatiuam. Et animaduertendū est, Iudices nō ob id subiici syndicatui, quōd iuxta opinionem probabilem ferant sententiam, probabiliori relicta, & communiori, contra DD. quos citat & sequitur Ioan. Valerus *vbi suprà, in differentiis vtriusque fori, ver. opinio, differ. 1. n. 1.* Et ratio est apertissima; nam vt omnes fatentur, prudenter agit qui iuxta opinionem probabilem operatur: sed syndicare Iudicem, eō quōd iuxta probabilem opinionem sententiam tulerit, esset eum punire absque culpa: quod iniquum est, & oppositum rectę rationi. Ergo, &c. Et ita in terminis docet Sancius *vbi sup. in pract. disp. disp. 44 n. 72. in fine.*

RESOL. IV. *An Aduocatus probabiliori relicta, possit consulere secundū opinionem probabilem, in causa sanguinis, vel amissione omnium bonorum?*

POSSE Aduocatū relicta probabiliori, sequi minus probabilem opinionem, nō solū iuris, vt diximus de Iudice in superiori Resolutione, sed etiam facti, docent omnes DD. sed aduertunt in hoc casu teneri manifestare parti minorē probabilitatem suę causę, aliās restituet ei damna, & expensas.

Difficultas igitur cōsistit, an hoc procedat etiam in causa sanguinis, vel amissionis omnium bonorum; nam negatiuā partem amplexi sunt ex Neotericis Io. de la Cruz *in direct. cons. p. 1. præcep. 8. art. 5. dub. 1. concl. 2.* Malderus *in part. 2. qu. 19. art. 5. disp. 86. asser. 8.* Martinez *in p. 2. to. 1. q. 19. art. 5. dub. 6. concl. 3.* & alij: quia in dubio melior est conditio possidentis rei, & in dubio fauendum est reo.

At his non obstantibus, in praxi tutam, & probabiliorē contrariam sententiam esse existimo, quam præter Sanchez *in sum. to. 2. l. 1. c. 9. n. 53.* & alij penes ipsū, tuentur etiam Turrianus *in 2. 2. to. 2. q. 71. art. 3.* Lorca *in p. 2. to. 1. disp. 39. membr. 2.* Villalobos *in sum. to. 1. tract. 1. diff. 14. n. 5.* vbi sic ait: *En qualquiera causa, aunque sea in causa sanguinis, es licito al Abogado tomar a su cargo la causa del actor, siendo prouable, aunque la del reo sea mas prouable.* Ratio est, quia si cliens in hoc casu potest iuste litigare, ergo & Aduocatus illam causam potest patrocinari: cum non imprudenter agat, vtpote quia ratione probabilis ducitur. Dicendum igitur sine trepidatione, posse Aduocatū secundū opinionem probabilem patrocinari causam actoris, etiam in causa sangui-

nis, aut honoris, vel de causa ciuili maximi momenti, vt de omnium bonorum possessione, &c.

RESOL. V. *An Aduocatus possit sequi opinione Antonij Fabri, Cuiac. & similibus Iurisconsultorum?*

HANC quæstionem tractauit Sācius *in suis Pract. disput.* &, quia Codex rarus est, ponā per extensum eius verba: Animaduertendum (ait) plures Iurisperitorum, non ausos in praxi sectari opiniones Duareni, Cuiac. Donelli, Antonij Fabri, & aliorum, appellantque illas opiniones solū theoricās, & non practicas, tantumque ad scholarum ludum proficuas: nequaquā tamen id in praxi iudicandū. In quo sanē decipiuntur. Nam imperceptibile est aliquam opinionem esse speculatiuē probabilem, & in praxi tutō amplexari non posse, cum probabilitas practica, à speculatiua probabilitate oriatur: ab eāque solū differat, tamquā effectus à sua causa. Id enim quod quis opere exequitur iuste, vel iniuste, ab eo nascitur, quod scilicet speculatiuē iudicauit posse agi licite, vel illicite, cum cognitio speculatiua dirigat voluntatem ad opus. Vnde in praxi tutō amplexari poterit Aduocatus talium Doctorum opiniones, imō fortē meliūs, quā aliorū, non adeō theoricę sapientium. Nam illi qui theoricę rem plenius examinant, & fundamenta discutiūt, meliūs quoque regulam ad operandum demonstrabunt. Aliās nihil prodesset alicui, rem sanius percipere, nisi in ordine ad operandum certiorē regulam constitueret. Nec oberit, quin horum Doctorum sententia sectari queat, quōd magis communiter Iurisperiti illorum mentem non amplexentur, nec Iudices iuxta talium opinionum sententias pronūntient: id enim necessitatem non inducit aliis, quōd videlicet contra theoricorum doctrinam teneantur quoque iudicare; & quia præsumendum sit plures Iudicum, & Iurisperitorum contra talium theoricorum sententias iudicantium id agere: quia ex proposito eorum DD. doctrinam non discussere, sed vnus alterius vestigia, tamquam greges sequitur. Hęc Sācius *disp. 44. n. 63.* quę valdē sunt notāda; quia multū quotidiana, & in aliis libris minimē obuia.

RESOL. VI. *An Aduocatus non solū in causa probabili, sed etiam in causa dubia, possit patrocinari?*

VLTI negatiuam sequuntur sententiam. Sed ego posse affirmo, cum Maldero *in p. 2. q. 19. art. 5. disp. 86. asser. 8. in fin.* & Lorca *in p. 2. to. 1. disp. 39. membr. 2.* vbi ita asserit: Non solū quando sunt probabiles sententię, sed, & si res sit dubia, omnino Aduocatus non peccat patrocinando. Et probatur, quia Aduocatus, nec sententiam profert, nec Iudicem cogit proferre: solū proponit, quę sui clientis ius confirmare possunt, quę proponere Iudici, in causa dubia non est iniustum, sed iuuat, vt à Iudice causa meliūs expendatur. Ita Lorca, quod est valdē notandum. Vide pro hac sententia D. Antoninum *p. 2. tit. 1. c. 19. §. 8.* Angelum *ver. Aduocatus, n. 17.* Armill. *n. 20.* Syluestrum *q. 10.* & Nauarrum *in sum. c. 25. n. 28.*

RESOL. VII. *An Medicus, si iuxta regulas Medicinæ, non habeat medicamentum certum, possit sequi opinionem minus probabilem, circa aliqua medicamenta, relicta probabilioris*

Non posse, sine labe peccati mortalis, respondet Portel in *Addit. ad dubia Regul. ver. opimo eligenda*, n. 10. vbi citat Sotum & Suarez, quibus ego addo Villalob. in *sum. to. 1. tr. 1. diff. 1. n. 6.* Valquez in *p. 2. to. 1. disp. 64. c. 4. in fin.* Bonac. de *legib. disp. 2. q. 4. punct. 4. n. 22.* Becanū in *sum. to. 1. tr. 1. c. 4. q. 9. n. 13.* & Sanchez in *sum. to. 1. lib. 1. c. 9. n. 41.* Et ratio est, quia faceret contra debitam charitatem, proximo indigenti exhibendam, quæ petit, ut certiori modo, quo possumus, ei subueniamus.

Non desunt tamen Doctores, qui in hoc casu asserunt, posse Medicum uti opinione probabilis. Et ita docet apud Sanchez *vbi sup.* Azor. *to. 1. lib. 2. c. 17. q. 11.* Aragonius in *2. 2. q. 64. art. 4. dub. penult.* & Salas in *p. 2. q. 21. tract. 8. disp. vn. sect. 15. n. 158.* quibus ego addo Montefinum in *p. 2. to. 1. disp. 29. q. 5. n. 214.* & nouissimè Sancium in *pract. disp. disp. 44. n. 36.* vbi cum citatis DD. notat, quod si medicamentum esset certum, tunc teneretur Medicus ex charitate, & iustitia illud applicare: quia certum pro dubio relinquere non potest. Ratio verò, quare uti possit opinione probabilis est, quia iuxta suam conscientiam applicat id, quod salutiferum probabiliter arbitratur.

RESOL. VIII. *An Rex possit bellum gerere ex opinione probabilis, licet ab altero Rege possideatur Regnum, etiam cum opinione probabilis*

Difficilis quæstio, & in praxi sæpè occurrens. Negatiuam sententiam docet Villalobos in *sum. to. 1. tr. 1. diff. 17. n. 6. & 7.* vbi sic asserit: *Quando ay opiniones probables por ambas partes, non puede el Principe mouer guerra contra otro; y si vn Rey esta en posesion, no puede el otro mouer guerra contra el, no solo quando ay probabilidad de opiniones, si no aunque la suya sea mas probable, si no es, que sea cierta.* Ita ille, & ante illum Valquez in *p. 2. to. 1. disp. 64. c. 3. n. 11.* Montefinus etiam in *p. 2. to. 1. disp. 29. q. 5. n. 224.* & alij.

Sed si opinio probabilis versetur circa ius, affirmatiuam sententiam, contra præfatos DD. docet nouissimè Sanc. in *sum. pract. disp. disp. 44. n. 58. & seq.* adi illum, & multas pro hoc firmanda sententia inuenies rationes. Et circa dubitationes præsentis materiæ, quando videlicet Rex possit gerere bellum, vide Becanum in *sum. Theol. p. 3. c. 25. q. 8.* Molinam de *iust. to. 1. tr. 2. disp. 103. per tot.* Malderum in *p. 2. q. 19. art. 5. dub. 87.* Lorcam in *2. 2. sect. 3. disp. 53.* Valent. *to. 3. disp. 3. q. 16. punct. 16.* Bannez *2. 2. q. 40. art. 1. dub. 5.* Vegham in *sum. to. 1. c. 121. cas. 3.* Salas in *p. 2. q. 21. tract. 8. disp. vn. sess. 15. à nu. 121.* Turrianum in *2. 2. to. 1. disp. 90. dub. 2.* Perez in *Laurea Salmantina, certamine 10. c. 13. nu. 98.* Tannerum in *2. 2. disp. 2. q. 6. dub. 4. per tot.* Reginaldum in *praxi, tom. 2. lib. 21. num. 92.* Agidium de *Coninch de actibus supernatural. tract. 3. disp. 31. dub. 2. & 4. per tot.*

RESOL. IX. *An, quando, fas est sequi aliquam opinionem probabilem in vita, etiam liceat sequi illam in articulo mortis?*

Negatiuam sententiam videtur docere Sánchez in *sum. to. 1. lib. 2. c. 1. n. 6.* sed aduersus illum in-

furgit alter Sanchez in *select. disp. 19. n. 8.* vbi sic asserit: *Opinio, quæ in salute securam reddit conscientiam ad operandum, vel non; tutam quoque reddit in articulo mortis, cum in vtroque tempore æqualiter constringatur homo, Deum non offendere.* Tum, quia inter opiniones in conscientia securas, reuerà vna non est securior altera, quoad impeccabilitatē: nam supposito, quod operans iuxta quamlibet, nullum committit peccatum, non magis securus erit operans ex vna, quam ex alia opinione, cum nulla detur maior securitas, quam non peccare. Ita Sancius.

RESOL. X. *An quando varietas opinionum versatur inter Superiorem & subditum, teneatur subditus obedire?*

Ad hanc quæstionem respondet Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 1. dub. 11. n. 12.* Malderus in *p. 2. q. 19. art. 5. disp. 86. §. dico 4.* Sayrus in *Clauis regia, lib. 1. c. 12. n. 6.* Sanchez in *sum. tom. 2. lib. 6. c. 3. n. 7.* Turrianus in *2. 2. disp. 50. dub. 5. n. 9.* Salas in *p. 2. to. 1. tract. 8. disp. vn. sect. 8. n. 76. & seq.* Valquez in *p. 2. to. 1. disp. 62. n. 32. & seq.* Lessius *lib. 2. cap. 11. dub. 9. n. 76. & seq.* & distinguunt multos casus, quos refert & impugnatur Ioannes Sancius in *sum. select. disp. 33. per tot.* vbi absolute probat ex multis hanc conclusionem: subditum non constringi obedire, quoties opinio aliqua probabilis asseruerit, ipsum non teneri parere, siue illicitum esse quod præcipitur; & post multas rationes confirmat à simili; videlicet quod pœnitens non tenetur obedire Confessario contra propriam opinionem; reus rogatus in causa sanguinis in delicto semiprobato, non tenetur respondere; & tandem subditus, cui opinio est esse iniustum tributum, non tenetur illud soluere. Nec, asserit, audiendi sunt Sanchez, Sayrus, & Turrianus, & alij vbi supra, censentes, teneri subditum obtemperare, si solum opinionem habeat, quod sit illicitum, quod sibi præcipitur: ed quod superior non tantum habeat ius iubendi res, quas subditus nouit esse licitas, & iuxta limites suæ potestatis, sed etiam res vniuersas, quas subditus non cognoscit euidenter illicitas, ultra potestatem superioris. Non inquam audiendi sunt: nam hoc verum est, quando ineuidencia, & incerta cognitio, quod videlicet sit illicitum, quod præcipitur, oritur ex dubio, quod habeat subditus: in hoc enim casu fatendum est teneri obedire, quia in dubiis, melior est conditio possidentis. Quando verò ineuidencia, seu incertitudo non ex dubio, sed ex opinione oritur: tunc subditus ius habet non parendi, quamuis non sit illi euidentis, esse illicitum, quod præcipitur. Sufficit namque id probabiliter opinari, cum fas sit, cuique probabilis opinione uti. Ceteras rationes pro hac firmanda sententia inuenies apud ipsum Sancium, qui respondet ad argumenta contraria: & tandem *num. 43.* concludit, Non posse iuste superiorem punire subditum non obedientem, ductum ad id probabilis opinione: quia cum tunc non obediendo minimè delinquat, & nullus dignus sit pœna, nisi ob culpam, sit tunc non habere ius superiorem punitionis dandæ subdito. Ergo, &c. Ita supradictus Sancius, qui videndus est, est enim vir doctissimus & acutissimus; sed tu sequere primam

primam opinionem, tamquam communioem, & probabiliorem.

RESOL. XI. *An Confessarius teneatur sequi penitentis opinionem?*

Respondeo affirmatiue cum Montefino in p. 2. 1. 5. disp. 29. n. 198. Syluio in 3. p. q. 9. art. 2. queritur 4. cas. 2. Basilio Pontio de matrim. lib. 4. c. 25. n. 8. Salas in p. 2. q. 21. tract. 8. sect. 9. à n. 82. Valentia to. 3. disp. 5. q. 7. punct. 4. in fin. Azorio tom. 1. lib. 2. c. 17. q. 10. Villalobos in sum tom. 1. tract. 1. dub. 12. n. 1. Suarez in 3. p. to. 4. disp. 32. sect. 5. n. 4. Perez in Laurea Salmantina, certam. 10. c. 13. nu. 97. Nugno in Addit. ad 3. p. q. 8. art. 4. dub. 4. Fernandez in exam. Theol. p. 3. cap. 6. §. 9. n. 25. Coninch. de sacram. disp. 8. dub. 17. n. 135. & alij communiter; quia quoties Confessarius potest licite absolutionem impendere, ad illam exigendam habet ius iustitiæ penitens.

Et licet Vasquez in p. 2. tom. 1. disp. 62. cap. 7. n. 40. Montefinus in p. 2. disp. 29. q. 5. n. 159. & Salas vbi sup. putant solum peccare venialiter Confessarium non proprium, si penitentem habentem pro se opinionem probabilem, nolit absolueret: ego tamen verius cum Sancio in select. disp. 33. n. 54. & Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. c. 9. n. 24. puto peccare mortaliter, si de mortalibus sit facta confessio: nam onus graue esset penitentem obligare ad sua detegenda crimina alij Confessario, absque necessitate.

Et hoc etiã procedit contra Rodriquez, etiam si Confessarius falsam esse opinionem penitentis existimaret, si tamẽ probabilis reputetur inter Doctores probatæ auctoritatis, vt docet Valentia in 2. 2. disp. 5. q. 7. punct. vlt. in fin. Sanchez & Sancijs vbi sup. & alij. Et hæc omnia supradicta vera sunt, non solum in Confessario proprio penitentis, sed etiam in non proprio, vt sunt Regulares, & alij non proprii Pastores, & Parochi, quidquid alij asserant. Vide Doctores citatos.

RESOL. XII. *An opinio speculatiue probabilis, semper in praxi tuto amplecti possit.*

Aliqui negatiue respondent, vt patet ex multis exemplis. Et ideo Sanchez de matr. lib. 7. disp. 7. licet asserat, feminas quinquagenarias à ieiunio liberas esse, addit tamen, hæc sententiam speculatiue esse probabilem, non autem tutam esse in praxi.

Sed alter Sánchez in selectis. disp. 54. n. 11. impugnatur hanc sententiam, eò quod inintelligibile videtur, aliquam opinionem esse speculatiue probabilem, & in praxi tuto amplecti non posse: probabilitas namque practica, à speculatiua differt, tamquam effectus à sua causa: id enim, quod quis opere exequitur iuste, vel iniuste, ab eo nascitur, quod scilicet speculatiue indicauit posse agi licite, vel illicite. Qui ergo arbitratur speculatiue aliquid licite operari se posse, propter rationes probabiles, id tuto executioni mandare poterit; aliàs nihil operabitur, nec alicuius fructus, siue momenti, erit illa speculatio probabilis, si ad opus esset impedita; & æquè comparari posse, speculatiuam opinionem habentem, & pertimescentem operari practice ex ea, Tantalo, poma, & aquam ad labia propè ha-

Part II.

benti, impedito tamen eis vti, siue frui. Ita Sancijs, aduersus Sanchez. Sed an probabiliter, remitto me iudicio aliorum.

RESOL. XIII. *Quenam opinio eligenda sit, illa, que est Sacramento fauorabilis; an illa, que est fauorabilis suscipienti?*

Respondeo, eligendam esse opinionem fauorabilem suscipienti, quia Sacramenta instituta sunt in fauorem fidelium. vnde in hoc casu Sacramentum cedit iuri suo. Et ita contra Coguetum in dissertatione de Confess. per litteras c. 7. & alios; eum qui petit confessionem, posse absolui in articulo mortis, existimo: & ita docet Syluius in 3. p. q. 9. art. 2. queritur 4. cas. 2. Reginald. de off. Confess. c. 21. nu. 16. Petrus Fey in 3. p. q. 9. art. 2. disp. 2. Zambran. de cas. in mortis art. c. 4. dub. 2. Salas in p. 2. tr. 8. disp. vnic. sect. 5. n. 56. Valentia to. 4. disp. 7. q. 11. Bellarmin. lib. 2. de pæn. c. 7. Sanchez de matrim. lib. 2. disp. 36. nu. 8. Pesantius in Addit. ad 3. p. de integritate Confessarior. q. 10. disp. 11. Pitigianus in 4. tr. 2. disp. 7. q. vn. concl. 4. Reginald. in praxi. to. 1. lib. 8. c. 3. n. 28. Coninch de Sacram. disp. 7. dub. 10. n. 99. Basilius Pontius de matrim. lib. 4. c. 25. nu. 8. Montefinus in p. 2. disp. 29. q. 5. nu. 176. Filhiuc. to. 1. tr. 7. c. 5. n. 120. Ludouicus de San Iuan in sum. p. 1. tract. de pæn. q. 5. art. 19. Henriq. lib. 5. cap. 2. §. 7. & alij.

Imò, existimo in tali casu, posse Confessarium sine conditione absolueret. Nam ille, qui agens aliquam actionem, iudicat se non delinquere, absolute potest illam exercere. vnde quando Theologi asserunt, ministrandum esse Sacramentum sub conditione, quando dubitatur de valore Sacramenti; id intelligendum est, in dubio proprie, non autem in opinionibus, vt est in casu nostro. Et ita ex multis alijs rationibus docet Sancijs in selectis disp. 44. n. 32. qui etiam recte n. 35. docet, in tali casu sub conditione impertiendam esse absolutionem, nempe si ambiguitas intercederet, num signa sint ex dolore orta, vel ex angore, & angustia mortis; cum in tali casu prodesse potest infirmo, & non obesse Sacramento: vitatur namque sacrilegij periculum, conditione apposita.

Notandum est etiam, quod in tali casu sufficeret vnus testis fides, testantis infirmum signa penitentiae indicasse. Neque talem iurare necessarium est, nec talem testem Christianum esse oportebit.

RESOL. XIV. *An Responsor casuum conscientie, possit consulere in his, quæ pertinent ad vtilitatem interrogantis, iuxta aliorum opinionem, contra propriam?*

Respondeo affirmatiue cum Sayro lib. 1. cap. 6. n. 11. Vasquez in p. 2. tom. 1. disp. 62. nu. 47. & disp. 63. n. 14. Sanchez in sum. to. 1. lib. 1. c. 9. nu. 19. & alijs. Imò aliquando tenetur opinionem liberantem, & benigniorem interroganti declarare, quando de opinione liberante, & benigniori interrogatur à penitente, seu petente consilium; vt docet Salas in p. 2. tom. 1. tract. 8. disp. vn. sect. 9. n. 85. & sect. 10. nu. 95. Sanchez vbi sup. n. 21. & Sancijs in select. disp. 53. n. 42.

Sed non grauabor hic apponere verba Villalobos in sum. tom. 1. tract. 1. dub. 12. n. 2. Aunquæ el confessor

fessor tenga vn opinion probable, y sabe, que ay otra, que fauorece al penitente, la qual el penitente no sabe, deue el Confessor seguir la que fauorece al penitente. Itaque vt cum Becano in p. 2. tra. 1. cap. 4. q. 9. nu. 16. claudam hanc Resolutionem, dico, quod debet vnusquisque ita consilium prestare, vt non mentiatur: non tamen necesse est vt id consulat, quod ipse iudicat esse probabilius. Nam si interrogaretur quid ipse sentiat esse verius, vel probabilius, tunc debet consulere, quod ipse iudicat esse verius, vel probabilius. Si autem solum interrogaretur de practica obligatione, potest sapè consulere id tamquam licitum, quod ipse iudicat esse minus probabile. Nam consilium magis spectat ad iudicium practicum, quam ad speculatiuum. Vnde sapè non solum rectè, sed etiam

melius faceret, ita consulendo, vt vel vtilitatis proximi rationem habeat, vel id consulat, quod facilius, & cum minori periculo potest ab alio prestari. Hec Becanus; multum conducetia pro Responsoribus casuum conscientiae.

Notandum est etiam, quod rectè Vasquez in p. 2. disp. 62. c. 9. n. 47. & disp. 63. c. 3. n. 14. & Salas in p. 2. tr. 8. disp. vnica, sect. 9. n. 85. notauit, tunc posse virum doctum relicta opinione, quam probabiliorē credit, iuxta probabilem consulere, quando petentem consilium eximit, verbi gratia, ab obligatione restitutionis, & alia quacumque; secus autem quando ipsum ad quippiam obligat. Vnde non est audiendus Sanchez in summa tom. 1. lib. 1. c. 9. nu. 21. qui contrarium docet.

TRACTATUS XIV.

De celebratione Missarum, iuxta decreta Urbani VIII.

RESOLVTIO I. An Episcopi vigore Concilij Trident. possint reducere Missas in fundatione appositae?

Espondeo negatiuè. Et ita declarant decreta Sacre Congregationis in Bull. §. 2. Ratio est, quia Concil. loquitur de Missis & anniuersariis defunctorum relictis, nō autem de impositis in fundatione; & ita antea docuerant Homobonus in exam. Eccles. p. 1. tract. 4. c. 14. qu. 129. Riccius in praxi, tom. 1. resol. 341. num. 4. Ragucius in vase Eccles. discipl. de Episcopis. q. 6. num. 86. Palscius in praxi Episcop. p. 2. c. 3. art. 5. n. 3. Vgolius de potest. Episc. c. 61. n. 1. Franciscus Leo in Thes. for. Ecclesiast. p. 2. c. 11. num. 33. Sorbus annot. ad compend. priuileg. ver. Missa 3. vers. notandum. Garfias de benefic. tom. 2. p. 7. c. 1. n. 131. & hanc sententiam docuit etiam ex nostris P. Naldus ver. Missa num. 8. cum Possenino de Offic. Curati, cap. 12. n. 25.

Ex his apparet, stante dicta declaratione Illustrissimorum Cardinalium, modò non esse amplectendam opinionem Henriquez lib. 9. cap. 22. n. 7. Mirandæ in manu. to. 1. q. 41. art. 24. & aliorum assentientium, potuisse Episcopum ex vi Tridentini, Missas requisitas in fundatione alicuius beneficii, reducere ad minorem numerum Missarum; nam, vt diximus, Concilium loquitur de Missis, & anniuersariis, relictis in aliqua Ecclesia, quæ vulgò donationes dicuntur, non autem de Missis impositis beneficio, seu Capellaniis in fundatione.

RESOL. II. An possint Episcopi Missas, quæ post Concilium Tridentinum relictæ fuerunt, ad minorem summam reducere?

Affirmatiuam sententiam docuit Naldus in sum. ver. Missa, n. 9. Posseninus de offic. curat. c. 2. n. 25. q. 9. Garfias de benefic. to. 2. p. 7. c. 1. n. 132. & alij.

Sed modò in Decreto contrarium decernunt Cardinales in §. 2. & ita antea docuerant Riccius p. 4. decis. 25. n. 4. Rodriguez in qq. reg. to. 1. q. 43. ar. 13. Hieron. à Sorb. in annot. ad compend. priuileg. ver. Missa 3. Confectus in priuileg. Mendic. tit. 19. de celebr. Miss. cap. 3.

Miranda in manual. pract. tom. 1. q. 41. art. 4. & Passarellus canon. 60. de remed. Missar. ita ait respondisse etiam Congregationem Card. 7. Febr. 1573. Possunt igitur Episcopi reducere Missas ad summam minorem, si ante Conc. Tridentinum fuerunt impositæ: & ita nonissimè docuit Bonacina de sacram. disp. 4. q. vlt. punct. 7. §. 2. n. 11.

RESOL. III. An reductio Missarum sit ab Episcopo facienda in Synodo?

Affirmatiuam sententiam docet Bonacina de sacram. disp. 4. q. vlt. punct. 7. §. 2. n. 9. Garfias de benefic. to. 2. p. 7. c. 1. n. 134. & alij. Negatiuam sequuntur Henriquez lib. 9. cap. 22. n. 6. in glossa, lit. P. Reginaldus tom. 2. lib. 23. cap. 17. nu. 134. Barbosa de potest. Episc. p. 2. alleg. 28. n. 12. Molfesius in sum. to. 1. tract. 3. c. 37. n. 29. Nauar. cap. 25. n. 138. Miranda in Manuali pr. to. 1. q. 41. art. 24. & alij.

Quid ego sentiam, dicam breuiter. In multis Episcopatibus, decretum Concil. est receptum; in alijs verò non. Vbi nō est receptum, procedit opinio negatiua; vbi est receptum, affirmatiua sententia tenenda est. Nam Concil. Trident. præscribit istam formam, nempe reductionem Missarum, ab Episcopo faciendam esse in Synodo.

RESOL. IV. An Generales Religionum possint absque Capitulo, sicut diximus probabiliter de Episcopis, absque Synodo reducere Missas ad summam minorem?

Espondeo negatiuè cū Barbosa de potest. Episc. p. 2. alleg. 28. n. 12. Miranda tom. 1. q. 41. art. 24. Rodriguez tom. 1. q. 43. art. 13. Nauar. cap. 25. n. 138. & alij. Ratio est, quia Episcopi id facere possunt ex iure communi, neque quoad eos Concil. statuit ius nouum; sed statuit antiquum seruari: quo verò ad Abbates & Generales, ius nouum constituit. Ergo, &c.

RESOL. V. An prædicta facultas moderandi Missas, comprehendat etiam anniuersaria, & officia pro defunctis?

Affirmatiuè respondit sacra Congregatio Archiepiscopo Neapolitano, vt Garfias de benefic. tom. 1.

tom.1.p.7.cap.1. n.13. Naldus in sum.verb. Missa, n.10. Gallettus in Margarita cas.conscient. ver. Missa, num.4. Riccius in praxi, p.1. resol.341.n.2. Piascius in praxi Episc.p.2.cap.3. n.15. & Stephanus Quaranta in sum. Bullarj, ver. Missa, & alij tradiderunt.

RESOL. VI. An Generales Religionum possint dispensare, ut certarum Missarum cum multis collectis celebratione, plurium Missarum oneribus Regulares subditi satisfaciant?

Respondeo, quod hoc licitum erat, ut obseruauit Rodriquez tom.1. qu.43. art.13. Bartholomæus ab Angelis in exam. Confess. dial.5. §.764. Fraxinellus de sacer.oblig. sect.7. §.9. & Confectus ait, ex priuilegio Iulij II. & Leonis X. potuisse Regulares, ex dispensatione Generalis, vnus Missæ celebratione, cum nouem collectis, vel inferioris numeri satisfacere pro nouem Missis, etiam si specialiter de Requiem, vel de alijs Sanctis dicenda fuissent. Sed modò Sacra Congregatio in supradicta Bulla §.4. reuocat similia priuilegia, & indulta. Ergo, &c.

RESOL. VII. Quando stipendium Missæ fuerit ab Episcopo, vel à consuetudine taxatum, si petens Missam, non det stipendium integrum, & iustum; an potuerit Sacerdos ab vno, vel à diuersis tot parua huiusmodi stipendia accipere, quæ iustæ elemosynæ æquiualeant, & vnum tantum pro omnibus illis Missæ sacrificium offerre?

Affirmatiuam sententiam docet Rodriquez in sum.to.4.c.52.n.4. Corduba lib.1.q.4. dub.4. Angles in Flor.p.1. quest. de valore Missæ, art.2. concl.2. append.2. Nugnus in 3 p.tom.1.q.83.art.1. dub.9. conclus.2. Fernandez in exam.Theol.moral.p.3.cap.5. §.9. n.3. Valquez in 3 p.tom.3. disp.234.c.3.n.18. Filliucius tom.1.tract.5.cap.6 n.188. Scorzia de sacr. Miss.lib.2. cap.10.n.4. Fraxinellus & Suarez vbi infra. Et ratio est, quia iniusta est eius postulatio, qui pro tenui stipendio totum peteret sacerdotis obsequium; & cum ipsi sacerdoti manifesta iniuria fiat, meritò potest se indemnem seruare.

Verum est, quod Corduba, Homobonus de Bonis in exam. Eccles.p.1.tract.4. cap.13 q.118. & Fraxinellus de oblig.sacerd. sect.4. concl.2. §.2.n.1. limitant hanc sententiam, & dicunt, non procedere, quando adit expressa promissio, de dicenda Missa pro illo paruo stipendio, alioquin virtus fidelitatis violaretur.

Sed hæc limitatio, ut benè obseruat Suarez in 3.p.to.3. disp.86. sect.4. stando in rigore iustitiæ, non videtur necessaria, quia tali sacerdoti fit iniuria; Cogitur enim ob paupertatem inæquale stipendium acceptare. Potest ergo, non obstante priori pacto, se indemnem seruare; sicut famulus, aut operarius, cui condigna merces non tribuitur, potest damnum suum refarcire, etiam si in principio ob paupertatem coactus sit pacisci pro iniusto & inæquali stipendio: & similiter, qui ob necessitatem cogitur triticum emere iniusto pretio, potest sine iniustitia, alia via se indemnem seruare. Ita Suarez, & post illum noster Molfesius tom.1.tra.3. cap.17. n.89. qui citat Reginaldum & Mirandam.

Ita vsque modò in hoc casu probabiliter quis cõsulere poterat.

Sed nunc contrariam opinionem docent Illustrissimi Cardinales in decreto, §.3. & antea docuerunt multi DD. quos citat & sequitur Bonacina de sacram. disp.4. q.vlt. punct.7. §.2.n.8. licet pro sua opinione adducat aliquos auctores, potius contrariam sententiam docentes.

RESOL. VIII. Vtrum Sacerdos pauper possit pro vna Missa accipere tot stipendia, quot sufficiant ad eius diurnam sustentationem?

Affirmatiuam sententiam probabilem putauit Io. de la Cruz in direct. conf. p.2. de Sacram. Missæ, q.1. dub.7. Ledesma in sum. p.1. de Sacram. Euchar. c.18. concl.8. Molfesius in sum.to.1. tract.3. c.16. nu.17. & illam absolutè docent & sustinent Sorus de iust. lib.9. q.3. art.1. & in 4. dist.13 q.2. art.1. Canus de Loc. Theol. libr.12. cap.13. ad 10. arg. Beia p.1. cas.12. Dom. Montagnolus c.26. Angelus ver. Missa, n.52. Rodriquez in sum.tom.1.c.251.n.4. & tom.4.c.52. nu.5. Fernandez in exam.Theol.mor.p.3 c.5. §.8. nu.3. qui citant Honcalam, & Tabienam, Petrum de Aragon. in 2.2.q.85. art.3. §. his tamen non obstantibus, & nouissimè Didacus Nugnus in 3 p.tom.1.q.83. art.1. dub.10. concl.4. Debet tamè talis Sacerdos celebrare quotidie si potest, deinde debet esse cõtentus de victu moderato, domo humili, veste trita, licet decenti, & stipendio quod seruiat illi personæ. Aliqui volunt, quod possit etiam accipere ad emendos aliquos libros, si ille Theologus, vel Iurista sit, & libri qui sunt necessarij ad exercenda aliqua ministeria spiritualia, si conueniens est & vtile Ecclesiæ, quod talis Sacerdos exerceat illa ministeria.

Deinde, secundum aliquos potest etiam talis Sacerdos accipere id quod necessarium est ad sustentandum patrem & matrem, quando sunt constituti in tali necessitate, quod non possint sustentari, nisi mendicando. Quia sicut non decet Sacerdotem mendicare; ita non decet patrem & matrem illius hoc facere; tenetur enim Sacerdos illos domi habere, & necessaria ad victum tribuere. Hæc ferè omnia Nugnus vbi supra, & ante illū sapientissimus magister Orellana apud Vegham in sum.to.2.c.41. cas.1. & ipse Vegha.

Sed hæc opinio modò corrumpitur. Nam Sacra Congregatio in decretis §.3. sub obtestatione diuini iudicij mandat, ac præcipit, ut absolutè tot Missæ à Sacerdotibus celebrentur, quor ad rationem attributæ elemosynæ præscriptæ fuerint. Ita, ut ij, ad quos pertinent, suæ obligationi non satisfaciant; quinimò grauitè peccent, & ad restitutionem teneantur.

Etiam hanc sententiam prius communiter docuerunt DD. Pitigianus in 4. sent. tom.1. dist.13. qu.2. art.6. in fine. Filliucius tom.1. tract.5. c.6. n.188. Io. de la Cruz, Ledesma, Molfesius vbi supra. Naldus verb. Capellania, nu.11. Miranda tom.1. q.41. art.23. concl.5. Lessius lib.2. cap.24. dub.5. n.28. Nauarr. cap.25. n.92. Possenuinus de offic. Cur. c.2. n.24. Fraxinellus de oblig. sacer. sect.4. concl.2. §.3. Azorius p.3 lib.12. cap.6. q.2. Suarez in 3 p.to.3. disp.88. sect.4. Valquez in 3 p.to.3. disp.234. cap.2. & alij penes ipsos; nam Sacrificium

Missæ non est institutum ad sustentandam Sacerdotis vitam, quia Sacerdos promoueri nequit, nisi habeat patrimonium sufficiens; & patet ex *1. non licet, & c. Episcopus, de præben.* Ergo, &c. Deinde, non est iustum, ut Sacerdos, qui operam suam locat tantummodò ad semihoram, in qua totum Missæ sacrificium absoluit, exigat integrum cibum diurnum, cum tantum per semihoram laboret.

RESOL. IX. *An Sacerdos in diebus festiuis possit accipere pro vna Missa duplicatum stipendium?*

Affirmatiuè respōdet Homobonus de Bonis *in exam. Eccl. p. 1. tract. 4. cap. 13. q. 120.* & in hac opinionem videtur inclinare Bonacina *de sacram. disp. 4. q. ult. punct. 8. n. 121.* Et ita determinauit Congregatio Pœnitentiariæ Mediolanensis *in sum. decis. 7.* quam inuenies apud Fraxinellum *de oblig. Sacerd. post sect. 5. fol. mihi 101.* Sed hæc opinio damnatur in decreto Cardinalium, *in §. 3.*

RESOL. X. *An Sacerdos, qui eleemosynam accepit, pro dicendis Missis, possit postea per alios satisfacere minori pitantia, sine peccato, & onere restitutionis?*

Tres præcipuas inuenio in hac materia DD. opiniones. Prima est Dominici Soto *lib. 1. de iust. q. 3. art. 1.* Rodriquez *in sum. to. 1. cap. 243. nu. 12.* Suarez *in 3. part. q. 83. art. 6. disp. 86. sect. 3. ver. hac verò occasione,* & aliorum asserentium, Sacerdotem licitè id facere, nec ad aliquam restitutionem teneri; dummodò ipse sit Curatus, aut eius populi curam habens; nam cum talis Sacerdos, ut supponitur, iustum stipendium aliis concedat, nulli facit iniuriam, si ipse pro cura, & onere, & sollicitudine reliquum sibi retineat.

Secunda opinio est Vigerij apud Bartholomæum ab Angelis *in exam. ordin. dial. 1. §. 510.* Petri de Ledesma *in sum. tom. 1. de sacram. Euchar. c. 18. conclus. 13.* qui citat Nauar. Cordub. & Maiorem Ant. Fernand. *in exam. Theol. mor. p. 3. c. 5. §. 9. n. 6.* Petri de Aragon. *in 2. 2. q. 85. art. 5. dub. ult.* Lucij Ortiz *in sum. c. 16. n. 76.* & aliorum asserentium, omnes Sacerdotes, tam habentes, quam non habentes curam animarum, non posse aliis minora stipendia dare, & sibi aliquid retinere. Limitant tamen hanc sententiam, nisi ex lege, vel consuetudine, vel ex voluntate, saltem tacita commendantium, dantiumque maiora stipendia, sit ordinatum, atque receptum, ut aliqua pars illorum remaneat penes ipsos.

Tertia opinio, cui tamquam probabiliori adhærebam olim, est Gabrielis Vasquez *in 3. p. tom. 3. disp. 234. cap. 4. n. 30.* Naldi *in sum. ver. Missa, n. 4.* Homoboni *de exam. Eccl. p. 1. tract. 8. c. 14. q. 131.* Fraxinelli *de oblig. Sacerd. sect. 3. prænot. §. 4. nu. 1.* Emanuelis Sæ *ver. Missa, n. 45.* & aliorum, qui docent opinionem affirmatiuam, etiam quoad omnes Sacerdotes, siue sint Curati, siue non; duabus tamen concurrentibus conditionibus.

Prima est, ut talia stipendia ipsi dentur Sacerdoti pro Missis ab eo celebrandis, ut sic ipse Sacerdos dominium dictorum stipendiorum acquisierit, & non sit simplex dispensator, ac Missarum dicendarum curator. Secunda est, ut eam partem stipendij pinguioris, alteri Sacerdoti præbeat, quæ sit iustum stipendium, lege aut consuetudine præ-

finitum. Quibus suppositis, hæc sententia probatur, quia Sacerdos dominium accepti pinguioris stipendij acquisiuit cum obligatione dicendi Missas pro alio. Ergo, ut dominus, dato iusto stipendio, per alium Sacerdotem obligationem adimplendo, nullam iniustitiam committit. Confirmatur, nam Sacerdos, qui ex dato sibi pingui stipendio, mercedem iusti stipendij, pro Missa dicenda dat alteri, nulli infert iniuriam: non quidem alteri Sacerdoti celebraturo, quia datur ei iustum stipendium: neque illi pro quo celebranda est Missa, quia pro eo Missa offertur eiusdem valoris ex iusto stipendio, ac si ex pinguiori diceretur. Ergo licitè eam partem, iustum stipendium excedentem sibi retinet.

Sed dices, licitum hoc etiam videtur illi Sacerdoti, qui stipendium accepit, ut curaret Missas dicere, nam etiam talis dispensator Missarum dat Sacerdotibus celebraturis iustum stipendium: ergo nulla eis infertur iniuria & iniustitia. Respondeo, negando consequentiam: infertur enim illis iniuria, non quia illis non tribuitur iustum stipendium, sed quia totum stipendium, quod ex voluntate donantis ad ipsos pertinebat, minimè datur. Ita olim circa præsentem quæstionem sentiebam.

Sed modò Sacra Congregatio, *in §. 5.* contrarium determinat; sic enim ait: Sacra Congregatio, omne damnabile lucrù ab Ecclesia remouere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri, parte eiusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat. Ultra DD. citatos alios inuenies hanc quæstionem tractantes, qui sunt, Riccius *in praxi, p. 2. resp. 363. n. 1. & 2.* Naldus *ver. Missa, n. 20.* Io. de la Cruz *in direct. consc. p. 2. q. 1. dub. concl. 1.* Cenedus *in qq. Canonicis, q. 27. per totam.* Iterum Riccius *p. 3. decis. 309. per tot. 30.* Valerus *in differ. vtriusque fori, ver. Missa, differ. 1. per tot.* Rodriquez *in sum. to. 4. c. 5. 2. n. 2.* Filiucius *to. 1. tract. 5. c. 6. n. 186.* Molfesius *in sum. tom. 1. tr. 3. c. 16. n. 20.* Vegha *in sum. tom. 2. c. 41. cas. 3.* Hieron. Llamas *in 3. p. Methodi, c. 13. §. 18.* Gutierrez *lib. 1. can. 99. c. 29. n. 32.* Zarnardus *in direct. Theol. p. 1. tract. de Eucharist. c. 13. n. 7.* Syluius *in 3. p. q. 83. ar. 1. queritur 17. in fine, & alij.*

RESOL. XI. *An supradicta prohibitio extendatur ad Capellam, cui pro paucis Missis dicendis pingue stipendium respondet, si per alium Sacerdotem sacra efficiantur, data ei stipe iusta, & consueta?*

Pro, quòd Decreta Sacre Congregationis in hoc casu non extenduntur: quia illud reliquum retinetur titulo beneficij, & Capellaniæ; non enim tribuitur tantum pro Missis dicendis. Vide Philarchum *in sum. p. 1. lib. 2. cap. 14.* Cenedum *in qq. Can. q. 27. n. 12. in fin.* Posseuinum *de off. cur. c. 2. n. 18.* Ledesmam *in sum. tom. 1. de Euchar. c. 19. concl. 13. & doctissimum Villalobos in sum. p. 1. tr. 8. diff. 17. n. 1.* Et tandem ita declarauit Sacra Congregatio.

RESOL. XII. *An Sacerdos, qui à viro amicissimo accepit pro dicenda Missa duplicatum stipendium, possit per alium Sacerdotem satisfacere, dato ei iusto stipendio?*

Respondeo cum distinctione. Vel enim illud duplicatum stipendium datum fuit præcisè, & simpli-

simpliciter pro Missa: vel datum fuit non solum pro Missa dicenda, sed etiam intuitu personæ, quæ Missam celebrare debebat, utpote, quia amicus, vel coniunctus. Si in primo casu, puto non satisfacere: secus autem in secundo.

RESOL. XIII. *An Sacerdos qui per alterum Sacerdotem Missam celebrare facit, possit retinere excessum consueti stipendij, si sponte condonetur?*

Respondeo affirmatiue, dummodo excessus stipendij alteri Sacerdoti manifestetur, & illud plus scienter ab illo, & gratis relaxetur: & ita nemini dubium est, ut notat Io. de la Cruz in direct. conscient. p. 2. de sacrificio Missæ, q. 2. dub. 8. conclus. 1. & Homobon. de exam. Eccles. p. 1. tract. 4. cap. 14. q. 191. Sacerdotem posse sibi retinere pecuniam, quam pro Sacro faciendo accepit, si illud gratis ab alio fieri procuret.

Et Villalobos in sum. p. 1. tract. 8. diff. 15. n. 4. asseruit, Episcopum non posse ordinare, quod Sacerdotes non dicant Missas pro minori stipendio à lege taxato; nam vnusquisque potest liberè condonare quidquid vult. & ita in decisione huius dubij (licet immeritò his diebus aliqui contradixerint) mecum consentiunt multi viri docti Societatis Iesu, & ex nostra Religione de hac re à me consulti, quibus adde Illustrissimum de la Riba Vicarium Generalem, etiam de hac re à me consultum.

RESOL. XIV. *An Sacerdos possit duplex stipendium pro vna Missa accipere, applicando vni partem solitam, & alteri suam partem?*

Affirmatiuam sententiam tuentur Molfesius in sum. tom. 1. tract. 3. c. 15. n. 40. Bartholomæus ab Angelis in exam. Confess. dial. 5. §. 507. & multos graues viros docuisse hanc sententiam, notat Homobonus de exam. Eccles. p. 1. tract. 4. c. 13. q. 125. quam ipse etiam probabilem vocat, & Gauantus in comment. Rub. Miss. tom. 1. p. 3. tit. 12. n. 29. contrariam sententiam, quam ipse tenet, vocat probabiliorē. Ergo hæc sententia est probabilis.

Et illam cum aliqua limitatione docet etiam Fillucius tom. 1. tract. 15. c. 6. nu. 151. vbi ex Nauarr. asserit sacrificatē posse partem sacrificij sibi debitam applicare iis pro quibus teneretur. Sed quia nescitur quanta sit, addit, arbitrari partem trium Missarum posse supplere vni, quæ dicenda esset, & applicanda tota vni; quod seruare poterunt ij, qui cum receperint multa stipendia, nō possunt omnibus satisfacere. Ratio huius opinionis hæc est, quia vt obseruat Henriquez lib. 9. c. 21. n. 7. valor Missæ specialis, qui competit Sacerdoti, est eiusdem rationis cum valore medio, qui competit illi, pro quo offertur propter stipendium sacrificij Missæ, & potest dictum valorem specialem Sacerdos alteri applicare, quod etiam tenet Naldus in sum. ver. Missæ, n. 12. Philarchus in sum. p. 1. lib. 2. c. 14. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. cap. 5. §. 2. n. 4. Sotus in 4. dist. 11. q. 2. art. 5. & dist. 13. q. 2. art. 1. Nauarr. cap. 25. n. 92. & 111. Scorzia de sacrificio Missæ lib. 1. c. 9. num. 2. Nagnus in 3. p. tom. 1. q. 83. art. 1. pag. 3. dub. 3. in fin. & alij; licet non minùs probabiliter, Bonacina de sacram. disp. 4. q. vlt. punct. 8. nu. 16. Suarez in 3. p. tom. 2.

disp. 79. sect. 9. in fin. & alij contrarium asserant. Sed circa præsentem quæstionem vide in fr. in Resol. 80.

RESOL. XV. *An Sacerdos pauper, qui pro die occurrentis non habet eleemosynam pro Missa celebranda, possit Missam celebrare, & illam applicare primo offerenti stipendium, quem Deus sit futurum primum?*

Affirmatiue aliqui viri docti respondent. Ita Henriquez lib. 9. c. 21. n. 2. Vega in sum. tom. 2. c. 41. cas. 5. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. cap. 5. §. 9. nu. 5. Fraxinellus de oblig. Sacerd. sect. 5. prenot. §. 5. n. 1. Petrus de Aragona in 2. 2. q. 85. art. 3. Petrus à Nauarr. de restit. lib. 2. c. 2. n. 373. Rodriguez in sum. tom. 1. cap. 24. n. 9. Henriquez lib. 9. c. 21. nu. 2. & alij quamplures recentiores, quorum sententiam probabilem vocauit noster Molfesius in sum. tom. 1. tr. 3. c. 16. n. 28. & Reginaldus in praxi, to. 2. lib. 23. cap. 17. num. 233. Ratio est, quia licet opus illud sit præteritum respectu nostri, in Dei tamen acceptatione, & æternitate est præsens; vnde respectu Dei acceptantis est ita recens, & præsens, ac si eodem momento offerretur.

Sed his non obstantibus, contrariam sententiam docuerunt Riccius in praxi, p. 3. Resol. 361. nu. 3. Barbosa de potest. Episcop. p. 2. alleg. 24. n. 12. Homobonus de exam. Eccles. p. 1. tract. 4. c. 14. q. 230. Io. de la Cruz in direct. conf. p. 2. de sacr. Missæ, qu. 1. dub. 8. conclus. 1. Fagundez de Prac. Eccles. p. 1. lib. 9. cap. 9. n. 10. Corduba lib. 1. q. 4. dub. 6. Coninch de sacram. q. 83. art. 5. dub. 9. n. 168. Filluc. to. 1. tr. 5. cap. 3. nu. 79. Molfesius, Reginaldus, Suarez, & nouissimè mordicus docet hanc sententiam doctissimus Petr. Cenedo in qq. Canonis, q. 28. n. 6.

Et licet Illustrissimi Cardinales in decreto Urbani VIII. nihil de hac quæstione attingant, tamen antea ex mandato Clementis VIII. sub die 15. Nouembris 1605. sententiam superius positam, tamquam pluribus nominibus periculosa, fidelium scandalis, & offensionibus obnoxia, atque à vestito Ecclesiæ more nimium abhorrètem improbarunt, & condemnarunt. Declarationem Cardinalium adducit de verbo ad verbum Cenedus vbi supra, & Riccius.

RESOL. XVI. *An detur aliquis casus, in quo Sacerdos liceat Missas celebrare anticipatè?*

Respondeo dari, & erit, si ex obligatione alicuius Capellæ, teneatur Missas certas singulis hebdomadis celebrare, vel in posterum pro certa intentione, quia tunc si aliter non exprimitur in fundatione Capellaniæ, potest Sacerdos in antecedente hebdomada tales Missas celebrare. Ita Riccius in praxi p. Resol. 338. Petrus de Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Euchar. ca. 18. concl. 17. Rodriguez in sum. tom. 1. cap. 253. n. 8. Reginaldus in praxi, tom. 2. lib. 23. c. ... n. 237. & alij; licet Fernandez respondeat cum distinctione in exam. mor. Theol. p. 3. c. 5. §. 9. n. 5.

RESOL. XVII. *An si Petrus reliquit centum aureos pro centum Missis, in aliqua Ecclesia celebrandis, si augeatur stipendium præstandum Sacerdotibus, teneatur heredes data capacitate hereditatis supplere illam eleemosynam?*

Respondeo affirmatiue, quia testator non reliquit pecuniam simpliciter pro eleemosyna soluenda.

soluenda, sed pro Missis celebrandis; & si prauidisset augmentum stipendij, non diminueret Missarum numerum, quia hereditas eam esset sustentura. Ita Homobonus de Bonis in *exam. Eccles. p. 1. tract. 4. c. 13. q. 118.* Riccius in *praxi, p. 3. resol. 364. n. 3.* Genuensis in *practic. Eccles. tricen. 6. q. 179.* Barbosa de *poteft. Episc. p. 2. allegat. 29. n. 7. & alij.*

RESOL. XVIII. *An Episcopus possit compellere Capellanium, vt per seipsum celebret, si in fundatione positum sit, quòd Capellani celebrent?*

Congregatio Cardinalium respondet negatiuè his verbis: Episcopus non potest compellere obtinentem Capellam, vt ipsemet celebret, licet in eius fundatione disponatur, quòd Capellani celebrent; nam istis oneribus Missarum, rectè per substitutum satisficit.

Hanc declarationem ponit Homobonus in *exam. Eccles. p. 1. tract. 4. cap. 13. q. 122.* Bonacina de *sacram. disp. 4. q. vlt. punct. 7. §. 1. n. 1.* Campanil. in *diuers. iur. Can. rubr. 7. c. 6. n. 13.* Barbosa de *poteft. Episc. p. 2. alleg. 24. num. 29.* & alij penes ipsos, cum Piassec. in *praxi, p. 2. c. 3. art. 5. n. 4.* vbi etiam notat, quòd tunc, taliter beneficiatus, vel Capellanus posset cogi ad presbyteratum, quando in fundatione exprimeretur, quòd debeat esse actu Sacerdos, & per seipsum seruire in beneficio.

Nota etiam Capellaniam, non esse Sacerdotalem, nec actu, nec aptitudine, si in fundatione dictum sit Capellanum debere celebrare Missas; & ita potest prouideri simplici clerico annorum 14. Nam nisi expressè caueatur à testatore, quòd Sacerdos per seipsum hoc agat, semper potest per alium celebrare. Vide Gonzales ad *regul. 8. Cancell. gloss. 5. n. 84.*

RESOL. XIX. *An simplex Sacerdos, nullo impedimento detentus, peccet mortaliter non celebrando, modò communice in Paschate, nec adsit scandalum, vel contemptus?*

Peccare mortaliter respondit Ioan. de la Cruz in *direct. p. 2. de sac. Missæ, q. 1. dub. 2. concl. 2.* Villalobos in *summ. p. 1. tract. 7. dub. 49. n. 1.* Homobonus de *exam. Eccles. p. 1. tract. 4. c. 14. q. 133.* Spina in *specul. testam. gloss. 3. n. 63.* & alij DD. communiter.

Sed contrariam sententiam probabilem puto cum Bonacina de *sacram. disp. 4. q. vlt. punct. 7. n. 10.* & illam docet D. Bonauentura in *4. dist. 12. q. 2. art. 2. q. 2.* Victoria in *sum. n. 94.* Caietan. & alij.

Nota verò, quòd DD. pro contraria sententia citati docent, simplicem Sacerdotem ter aut quater celebrantem in anno, & præcipuè in die Natalis Domini, Resurrectionis, & Pentecostes, minimè peccati mortalis reum esse, nec teneri aliis vicibus celebrare. Vide Fernandez in *exam. Theolog. moral. part. 3. cap. 5. §. 6. n. 1.* & Pitigianum in *tom. 1. dist. 13. quest. 2. art. 1.*

RESOL. XX. *An Sacerdos, Corpus Christi ab alio ministro pro deuotione, seu in die Parasceues sumens, debeat solum Ecclesiastico præcepto adhibere.* Cap. Eccl. dist. 23.

Affirmatiuè respondent Naldus in *sum. ver. Mis. sa, num. 6.* & ver. Sacerdos, n. 6. Homobonus de

exam. Eccles. tract. 4. p. 1. c. 11. q. 106. si Sacerdos sit in his partibus Italiae, cum passim in hac prouincia hoc obseruetur.

Sed Azorius *p. 1. lib. 10. cap. 28. q. 12.* contrarium asserit: putat enim, huiusmodi decretum esse vlti abrogatum. Et hanc sententiam docet etiam Pitigianus in *4. tom. 1. dist. 13. qu. 2. art. 5. in fin. fol. 610.* & nouissimè Gauantus in *comment. ad Rubr. Miss. tom. 1. p. 4. tit. 8. n. 7.*

RESOL. XXI. *An si festum Annuntiationis veniat in die Sabbathi maioris hebdomadae, sint in illa die celebrande plures Missæ in Ecclesiis?*

Hoc dubium potest in praxi sæpius contingere; & ego puto vtramque opinionem, nempe affirmatiuam & negatiuam esse probabilem. Negatiuam docuit Villalobos in *sum. p. 1. tr. 8. dub. 20. n. 4.* & quia Codex rarus est, ponam eius verba: El año de 1606. que cayo la annuntiation en Sabado, consultò el Obispo de Salamanca letrados para este caso, y resoluieron, que no se dixesse, y lo mismo fue en Valladolid adonde estaua a la sazò la corte, y no sabemos que en parte ninguna se aya hecho lo contrario.

Sed contrariam docuit doctissimus Ledesma in *sum. tom. 1. de sac. Euchar. cap. 19. concl. 5.* Fernandez in *exam. Theol. mor. p. 3. cap. 5. §. 5. n. 2.* Syluius in *3. p. q. 83. art. 2.* noster Molfesius in *sum. to. 1. tr. 3. c. 17. n. 41.* & nouissimè Io. de la Cruz in *direct. conf. par. 2. de sac. Missæ, q. 2. dub. 2. concl. 1.* vbi asserit: Anno 1617. occurrente festo Annuntiationis in Sabbatho sancto, plures Missæ celebratæ sunt in singulis Ecclesiis Toletanæ Diocesis.

Si petas verò, quænam Missa dicenda sit in illa die? Respondit Ledesma *vbi sup.* vel Missa B. Virginis, vel Missa ordinaria illius diei, cum Introitu tamen Missæ Resurrectionis sequentis diei. Rationes verò pro parte negatiua huius dubij, inuenies apud Vasquez in *3. p. tom. 3. qu. 83. art. 3. disp. 233. cap. 2. n. 23.* Pro parte verò affirmatiua apud Suarez etiam in *3. p. tom. 3. disp. 80. sect. 2. ver. tertius dies.* Vide etiam Pitigianum in *4. tom. 1. dist. 13. q. 2. art. 2.* Ego autem consulerem sententiam affirmatiuam. Vide etiam circa præsentem quæstionem Gauant. in *comment. Rubr. Missal. to. 1. p. 4. tit. 10. n. 43.*

RESOL. XXII. *An Sacerdos excommunicatus celebrans, committat duplex peccatum, non præmissa confessione, sciens se teneri vinculo peccati, & censura?*

Affirmatiuam sententiam docet Homobonus de *exam. Eccles. p. 1. tr. 4. c. 16. q. 147.* Molfesius in *sum. tom. 1. tr. 3. cap. 8. n. 88.* Suarez in *3. p. to. 3. disp. 66. sect. 1. concl. 1.* Bonacina de *sacram. disp. 4. q. 6. punct. 1. n. 34.* cum Nugno, Henriquez, & aliis.

Sed contraria videtur etiam probabilis, quam tuetur Vasquez in *1. p. to. 3. disp. 206. c. 1. n. 6.* quia talis Sacerdos excommunicatus celebrans, non facit contra duas obligationes specie distinctas, quia in hoc casu, lex humana positiua prohibet idem, quod lege diuina prohibitum erat ob eandem rationem, quam motiuam nominat; & ita prohibitio accedendi ad hoc sacramentum, intuitu Religionis exhibetur. Ideò Sacerdos, neque vt duo peccata, neque vt circumstantiam aggrauantem, eiusmodi circumstantias confiteri tenetur.

RESOL. XXIII. *An Sacerdos, qui ministrat aliis cum peccato mortali in Missa, vel extra Missam, sacram Eucharistiam, peccet mortaliter?*

Affirmatiue respondet Valentia *tom. 4. disp. 9. q. 10. punct. 1.* Suarez *in 3. p. to. 3. sect. 16.* Coninch *de sacram. q. 64. art. 6. dub. 1. n. 35.* Villalobos *in sum. p. 1. tract. 4. dub. 14. nu. 2.* Filiucius *to. 1. tract. 4. c. 9. n. 271.* & alij communiter.

At contrariam opinionem probabilem puto cum Syluio & Cabrera *in 3. p. q. 64. art. 6.* & illam docet Vasquez *in 3. p. to. 2. disp. 136. c. 3. n. 38.* Petrus de Reyna *in sum. Sacram. tract. 4. n. 6.* Io. de la Cruz *in direct. conf. p. 2. q. 4. dub. 3. concl. 1.* Ledesma *in sum. tom. 1. c. 6. concl. 8. diff. 5.* Nugnus *in 3. p. tom. 1. qu. 64. art. 6. diff. 1. concl. 2.* & alij. Nempe talem Sacerdotem in peccato mortali ministrantem, non peccare mortaliter. Ratio est, quia qui ministrat Eucharistiam consecratam, non est minister Dei, ad iustificationem proximè, sicut in aliis Sacramentis; sed tantum est veluti applicans actiua passiuus: in aliis autem Sacramentis, Sacerdos simul conficit, & ministrat Sacramentum, non autem in hoc; non enim est idem conficere, & aliis ministrare. Cetera verò Sacramenta in actione & usu consistunt. Sacramentum verò Eucharistia post consecrationem permanet. Ergo, &c.

RESOL. XXIV. *An Sacerdos celebrans in peccato mortali peccet tripliciter, nempe quia indignè consecrat, indignè offert, & indignè sumit Corpus Christi?*

Respondeo negatiue cum Azorio *p. 1. li. 10. c. 31. q. 11.* Homobono *de exam. Eccles. p. 1. tract. 4. c. 16. q. 147.* Henriquez *lib. 8. de Euchar. c. 45. nu. 2.* Fagundes *de præcep. Eccl. lib. 3. c. 5. n. 8.* Et addunt rationem, quia consecrare, offerre, & sumere Sacramentum, sunt actus subordinati ad rectam sumptionem. Sed diuersitas actus, quando alij aliis subordinantur, non efficiunt diuersa peccata, vt docet D. Tho. *in p. 2. q. 72. art. 6.* Ergo, &c.

Et licet multi putent, in hoc sacrilegio tres esse peccati prauitates; puto tamen vnius tantum peccati adesse deformitatem; nam Missa vnum est sacrificium, licet ex tribus partibus sit confectum, consecratione videlicet, oblatione & sumptione: igitur, sicut supradictæ partes, vnum constituunt sacrificium; ita Sacerdos in peccato celebrans, vnum tantum peccatum admittit, quod tribus in partibus consistit, nempe in indigna consecratione, indigna oblatione, & indigna sumptione.

Et hanc opinionem probabilem vocat Nugnus *in 3. p. tom. 1. q. 82. art. 5.* licet ipse putet Sacerdotem celebrantem in mortali, peccare duplici peccato, & quia conficit, & quia sumit Sacramentum.

Nota etiam ex eodem Azorio cum multis aliis, quos adducit Bonacina *de Sacram. disp. 4. q. 6. punct. 1. num. 33.* Sacerdotem celebrantem in peccato, non committere duo peccata, vnum videlicet quia celebrat in peccato, & alterum quia omittit confessionem illius peccati. Ratio est, quia confessio in illo tempore, obligat in ordine ad communionem; & vbi est vnum propter aliud, est vnum tantum, licet contrarium doceat noster Molfes. *in sum. to. 1. tract. 3. c. 8. n. 90.* & alij.

Ex his apparet, me olim rectè respondisse, quendam Sacerdotem, qui celebrauit Missam in peccato mortali, & sacram Eucharistiam non ab ipso consecratam quamplurimis dispensauit, vnum tantum peccatum commisisse.

RESOL. XXV. *An Sacerdos peccet mortaliter differendo celebrationes Missarum ad longum tempus?*

Communiter affirmatiue respondent DD. quos citat & sequitur Bonacina *de Sacram. disp. 4. q. vlt. punct. 7. §. 5. num. 2.* & præter illos docet etiam hanc sententiam Homobonus *in exam. p. 1. tract. 4. cap. 14. q. 132.* Fernandez *in exam. Theol. p. 3. c. 5. §. 11. n. 4.* & alij.

Sed quod tempus sit ita longum, vt mortale peccatum constituat, non explicant, & in hoc est difficultas, & Sacerdotes sunt anxij. At Villalobos *in sum. p. 1. tr. 8. dub. 18. n. 2.* explicauit. Et quia codex rarus est, ponam eius verba: *pareceme podria vn Sacerdote cargar se de 50. d 60. Missas. y dichas aquellas, de otras tantas. A este tono podran los Conuentos encargar se mas, d menos, conforme al numero de Sacerdotes, que si viniere.* Idem docet etiam Ledesma *in sum. tom. 1. c. 18. concl. 17.*

RESOL. XXVI. *An Parochus teneatur celebrare pro suis ouibus, & quoties, & an teneatur illis aliquas Missas applicare?*

Respondeo Curatum debere in diebus Dominicis, & in festis, quibus populus tenetur audire Missam, celebrare per se, vel per alios ex iusta causa. Ita Villalobos *in sum. p. 1. tract. 8. dub. 14. num. 5.* Ioan. de la Cruz *in direct. conf. p. 2. de sacr. Missæ, q. 1. dub. 8. concl. 3.* Syluius *in 3. p. q. 83. art. 1. quaritur 17.* & alij.

Sed licet, vt diximus, teneatur celebrare in his diebus, non tamè infertur, quod teneatur pro populo dictas Missas applicare, & idè potest stipendium ab aliis pro supradictis Missis, sine scrupulo accipere, nisi adsit consuetudo in contrarium. Contra Nugnum *in 3. p. to. 1. q. 83. art. 1. dub. 9. concl. 2. fol. mihi 501. col. 1.* Parocho enim, vt benè obseruat Syluius *vbi sup.* nõ debentur prouentus pastores, præcisè, vt celebret ad intentionem populi, sed ratione totius officij pastoralis.

Et etiam si adsit, putat Posseninus *de officio Curati, c. 2. n. 4.* & Fraxinellus *de oblig. Sacerd. sect. 3. conclus. 2. §. 1. num. 4.* & alij, hanc consuetudinem non obligare sub mortali, quando de hoc onere non constat ex tabulis Ecclesiarum, vel ex præcepto Episcopi, cum in præiudicium alicuius non sit inducenda obligatio, sine clavis probationibus. Circa hanc questionem vide etiam Vasquez *in 3. p. to. 3. disp. 232. c. 1. nu. 12.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 86. sect. 1.* Filiucium *to. 1. tr. 5. c. 6. n. 174.* & alios.

RESOL. XXVII. *An Capellanus agrotans per aliquos dies, teneatur per alium Sacerdotem Missas celebrare?*

Negatiue respondent DD. Sed difficultas est assignare numerum dierum. Molfesius *in sum. p. 1. tra. 6. c. 1. n. 79.* Riccius *in p. 1. resol. 340 n. 5.* Graffius *tom. 2. conf. lib. 3. de praben. diff. 2. n. 5.* Fraxinellus *de oblig. Sacerd. sect. 4. concl. 4. §. 13.* Barbosa *de potest. Episcop. p. 2. alleg. 24. n. 31.* Homobonus *de exam. Eccl. p. 1.*

p.1.tr.4.c.13. q.122. putant hanc sententiam esse admittendam; si Capellanus ægrotaret per octo vel decem dies. Petrus à Nauarra *de resit. libr. 2. cap. 2. n. 210.* si per spatium vnus, vel duorum mensium Capellanus ægrotaret, non obligat illum ad celebrandum. Non enim (asserit) credibile est, fundatorem voluisse ita stricte obligare, cum suam mentem non explicaret; nec certe est rationabile tantum emungere. Sic ille, & Naldus *in sum. ver. Missa, nu. 11.* Quorum sententiam impugnat Genuensis *in praxi, c. 47. n. 2.*

Ego verò, si Capellani infirmitas perduranerit vsque ad 15. dies, non obligat illum ad Missas celebrandas.

RESOL. XXVIII. *An Sacerdos obligatus quotidie celebrare possit ex causa maioris honestatis, vnam Missam in hebdomada omittere?*

Respondeo affirmatiuè, si institutio Missæ dirigatur ad personam Sacerdotis his vel similibus verbis: Eligatur Capellanus, qui quotidie celebret; non autem, si adiungat, per se, vel per alium: neque etiam si institutio Missæ dirigatur ad locum; vt si scilicet, dicatur quotidie Missa in tali Ecclesia, vel in tali Capella, &c. tunc enim Sacerdos, qui huiusmodi onus habet, sine vlla vacantia, tenetur quotidie celebrare. Ita Zanardus *in direct. Theol. p. 1. de sac. Miss. c. 13. in princ.* Fraxinellus *de oblig. Sacerd. sect. 4. concl. 4. §. 1.* Bonacina *de Sacram. disp. 4. q. vlt. punct. 7. §. 2. n. 16. & 17.* & alij penes ipsos.

Hoc vnum aduertam, quod ipsi non notarunt; Nauarrum in casu proposito putare aliquando Sacerdotem non solum vnam, sed etiam alteram Missam posse ex causa honestatis relinquere. Ita ille *to. 1. consil. lib. 3. de praben. conf. 6. n. 5.*

Sed hanc sententiam impugnat Naldus *in sum. ver. Miss. n. 6.* qui probabiliter tamen *in n. 7.* asserit ex aliqua ingruente necessitate posse Capellanum per annum quater vel sexies celebrare pro seipso, vel sibi valde coniuncto, ad specialem gratiam Dei obtinendam: nam hoc non ei denegaret Capellania institutor, si de tali casu cogitasset, vel interrogatus fuisset. Poteest igitur Capellanus obligatus ad quotidie celebrandum, ex consuetudine introducta, relinquere vnam Missam in hebdomada. Nota tamen, quod non potest in tali die celebrare Missam pro alio, & accipere stipendium. Ita DD. communiter.

RESOL. XXIX. *An Sacerdos institutus & obligatus ad celebrandum in certo Templo, Oratorio, vel Altari, peccet alibi celebrando?*

Respondeo peccare mortaliter, cum Nauarro *c. 25. n. 134.* Rodriguez *in sum. to. 4. cap. 5. num. 6.* Azorio *tom. 1. lib. 10. c. 24. q. 8.* Iacobo de Graffis *to. 1. consil. 3. cons. vnic. de patron. n. 15.* Homobono *de exam. Eccles. p. 1. tr. 4. c. 13. q. 123.* Fraxinello *de oblig. Sacerd. sect. 4. concl. 4. §. 9. n. 3.* Fagundez *de precept. Eccles. p. 1. lib. 3. cap. 9. n. 7.* Ratio est, quia in re magni momenti infideliter agit frangendo promissum.

Hinc à fortiori apparet, me olim cum supradictis DD. rectè respondisse, nō satisfacere, qui cum in Altari, vt dicunt, priuilegiato, accepta stipe Mis-

sam dicere debeat, si in alio loco celebret, existimans cum calculo benedicto Diui Caroli, vel alterius Sancti animam illius, pro quo celebrare tenebatur, è Purgatorio per modum suffragij eximere posse.

Puto tamen ex paruitate materiæ, Capellanum in hoc casu aliquando excusari, vt si, verbi gratia, bis, vel ter in anno in tali Sacello, siue altari non celebret.

Aduerte etiam, vt dictum est, peccare Sacerdotem in designato loco minimè celebrantem, non tamen teneri ad vllam restitutionem, nisi aliquod suffragium defunctis subtraxerit; quia videlicet, si in designato Altari celebrasset, aliqui ad eum locum conuenissent, vt Sacrum audirēt, & mortuos precibus adiunxissent: & in hoc casu debet Sacerdos defectum huiusmodi aliis precibus compensare. Ita DD. citati.

RESOL. XXX. *Vtrum Sacerdos, qui in diebus Dominicis, vel in aliis festis duplicibus, celebrat aliam Missam votiuam, verbi gratia, vel de requie, &c. peccet mortaliter?*

Respondeo negatiuè. Ita Miranda *in Manuali Pralat. tom. 1. q. 41. art. 21. concl. 3.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 83. sect. 3. concl. 1.* Zanardus *in direct. Theol. p. 1. de Sacram. Euchar. cap. 12. q. 14.* Hier. Llamas *p. 3. Method. c. 5. §. 14.* & alij, quidquid in contrarium asserat Barthol. ab Angelis *in exam. confess. dial. 5. §. 466.* & Angelus *ver. Missa, n. 33.* Ratio est, quia licet Sacerdos potest liberè dicere, vel non celebrare Missam, ita etiam & aliam celebrare: & in rigore præceptum dicendi Missam, verbi gratia, de Sancto, de feria, &c. nō videtur latum sub onere peccati mortalis, nisi aliud circumstantiæ suadeant. & scandalum adsit. Et ideò cum Villalobos *in sum. p. 1. tract. 8. dist. 31. nu. 5.* non damnamus reum peccati mortalis, Sacerdotem illum, qui in diebus festiuis Apostolorum, B. Virginis, & Domini nostri, diceret aliam Missam.

RESOL. XXXI. *An Sacerdos, qui certis diebus ex accepto stipendio, vel ex fundatione Capellania debet dicere Missam de B. Virgine, de Spiritu sancto, vel de requie, &c. possit illis diebus dicere Missam currensem in Missali præscriptam?*

Respondeo affirmatiuè, si in illis diebus incidat solemnitas alicuius Sancti, & Sacerdos afficiatur maiori deuotione in Missa de dicto Sancto; aliter peccaret. Ita Fagundez *de precept. Eccles. p. 1. lib. 3. c. 9. n. 6.* Gauantus *in Rubr. Missal. to. 1. p. 3. tit. 13. num. 20. & 21.* Peirinus *in priuileg. Mimorum, to. 1. const. 5. Leonis X. n. 2.* Fraxinellus *de oblig. Sacerd. sect. 4. concl. 4. §. 4.* Syluius *in 3. p. q. 7. art. 9. ad 5.* Azorius *p. 1. lib. 10. c. 32. q. 5.* Emanuel Sa *ver. Missa, n. 48.* Homobonus *de exam. Eccl. p. 1. tract. 4. cap. 14. q. 126.* & alij communiter. Ratio est, quia omnes Missæ sunt æqualis valoris, ex opere operato, vt notat D. Tho. *in 4. dist. 45. q. 2. art. 3. q. 1. ad 5.* Et licet ceteris paribus, Missa de requie magis defunctis prodesset, cum eius preces ad animarum liberationem directè fundantur; supplere tamen potest maior Sacerdotis deuotio, vel Sancti illius intercessio, cuius suffra-

suffragium in Missa imploratur. Et licet testator dixerit, quod singulis diebus dicatur, verbi gratia, Missa de B. Virgine, vel de requie; hæc verba tamen intelligenda sunt civili modo, & moraliter; nam non debet prævalere voluntas testatoris, Ecclesiæ ordini, & ritui. Et de hac re instruendi sunt simplices, ne scandalo afficiantur, dum petentes Missam pro mortuis, non audiant Missam de requie, sed de Sancto. Sed in hac questione absolute, & sine vlla limitatione aut scrupulo loquitur Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 8. diff. 91. num. 9.* vbi sic asserit: *El que esta obligado a dezir vna Missa, verbi gratia, de nuestra Señora, y dize la del dia, cumple bastante- mente, como sea sin escandalo, que el dezir esta Missa, de aquella, es accidental.* Idem etiam docet Ioan. de la Cruz in *direct. conf. part. 2 de sacrific. Missæ, q. 4. dub. 2. conclus. 2.* Vide etiam Ledesman in *sum. tom. 1. c. 24. concl. 6.* & Suarez in *3. p. 10. 3. disp. 83. sect. 3.*

RESOL. XXXII. An Sacerdos obligatus dicere Missas D. Gregorij, teneatur illas dicere sine interruptione, & omnes de requie?

Respondeo negatiue. & præter DD. quos citat & sequitur Bonacina de *sacram. disp. 4. quest. vlt. punct. 7. §. 3. n. 6. & 7.* tenet hanc sententiam Homobonus de Bonis in *exam. Eccl. p. 1. tract. 4. c. 14. q. 127.* Quod non teneatur dicere Missas de requie, patet ex dictis superiori Resolutione. Quod verò possit illas cum interruptione celebrare, patet. Nam Missarum obligationes, licet ad locum relatæ interruptionem non admittant, tamen ad Sacerdotis personam relatæ, civili modo & moraliter intelliguntur, vt salua honestate ac deuotione Sacerdotis, quantum fieri potest, magis continuè celebrentur. Vide etiam Beiam p. 1. *cas. 24.* Sed post hæc scripta inueni Gauantum *comment. in Rubr. Missal. tom. 1. p. 1. tit. 5. littera D.* contrarium docere, nempe valere quidem supradictas Missas si discontinuentur, sed non vt eas quas instituit S. Gregorius: sed tu tene cum supradictis DD. quibus addæ Fraxinellum de *oblig. Sacer. sect. 4. concl. 6. §. 5. n. 1. & 2.*

RESOL. XXXIII. Sacerdos in qua hora possit incipere Missam?

Respondeo quoad inceptionem licitum esse incipere Missam in ipso initio Auroræ. Sic sentiunt communiter DD. qui conueniunt nomine Auroræ intelligi crepusculum diei, vel primam Solis irradiationem; neque hoc debet consistere in indiuisibili, sed Missa potest celebrari, quando iam est proxima talis irradiatio.

Itaque prima opinio est Reginaldi in *praxi to. 1. lib. 29. c. 9. nu. 173.* qui asserit per quadrantem horæ licitum esse celebrare ante primam Solis irradiationem. Secunda opinio est Homoboni in *exam. Eccl. p. 1. tr. 4. c. 14. q. 136.* Henriquez *lib. 9. cap. 24. nu. 5.* Egidij de Coninch in *3. p. quest. 83. art. 2. dub. 4. n. 217.* vbi ait, initium diei, quo Missæ possunt incipi, est initium Auroræ, aut circa illud semihora, aut circiter ante ortum Solis. Tertia opinio est Azorij p. 1. *lib. 10. c. 25. q. 5.* Scorziæ de *Sacr. Miss. lib. 2. c. 15. n. 8.* qui nomine Auroræ, intelligunt spatium vnus horæ cum quadrante ante radios solares manifestos. Quarta opinio probabilior, est Ioan. de la Cruz

vbi in *fr. concl. 2.* Peregrini in *compend. nostrorum priuil. p. 1. tit. Miss.* Suarez in *3. p. 10. 3. disp. 80. sect. 4.* Anton. Fernand. in *exam. Theol. mor. p. 3. c. 5. §. 14. nu. 3.* Possenti in *de off. Curati, c. 8. nu. 28.* & aliorum asserentium omnes Sacerdotes posse celebrare per horam cum dimidia ante Solis ortum. Imò aliqui addunt posse anteuerti dictum tempus, vt Missa finiatur hora & dimidia incipiente ante Solis radios manifestos, quod est asserere, posse Missam incipi duabus horis ante Solis radios apertos. Quam sententiam secutus est etiam Rodriquez in *sum. p. 1. c. 247. n. 1.* & Fernandez vbi *suprà*, & Paludanus & Victoria cum Pitigiano in *4. to. 1. dist. 13. q. 2. art. 4.*

Ex his inferunt Suarez & alij, Religiosos, quibus ex priuilegio concessum est per horam ante diem celebrare, posse etiam per tres horas ante ortum Solis Missas dicere, quidquid in contrarium asserat Layman *lib. 4. tract. 5. c. 4. nu. 3.* & Vasquez in *3. p. tom. 3. disp. 233. c. 3. nu. 27.* vbi asserit posse tantum per duas & dimidiam horam, non autem per tres horas. Sed plus ego addam cum Ioan. de la Cruz in *direct. conf. p. 1. de sacr. Miss. q. 2. dub. 1. conclus. 3. in fin.* posse illic post matutinum, aut post duas horas mediæ noctis, Missas celebrari ex priuilegiis.

Non reticeam Henriquez *lib. 9. c. 24. n. 5.* facultatem concedere Sacerdoti celebrandi ante Auroram ob honestam causam, vt v. g. commodè iter suum perficiat. Sed hoc non admittit Layman vbi *suprà*, est enim contra canonem & consuetudinem vniuersalis Ecclesiæ. An autem pro infirmo communicando liceat celebrare etiam media nocte, negat Henric. vbi *sup.* sed tu contrarium tene cum Victoria de *Euchar. n. 95.* & Layman *loco cit.* & aliis.

RESOL. XXXIV. Sacerdos in qua hora diei possit finire Missam?

Respondeo, vsque ad meridiem inclusiue. Verum est, quod Ioannes Andreas *cap. 1. de celebr. Miss.* Fernandez in *exam. Theolog. mor. p. 3. cap. 5. §. 14. n. 1.* & Vasquez in *3. p. 10. 3. disp. 232. c. 4. n. 37.* asserunt posse incipi Missam, non multò post transactum meridiem: neque enim res hæc, quæ moralis est, ita mathematicè considerari debet; sed licet hoc asserant, non assignant tamen tempus.

Ego verò multas opiniones circa tale tempus inuenio. Prima est Azorij p. 1. *lib. 10. c. 25. q. 6.* qui asserit, tertiam horæ partem sufficere, vt Sacerdos dicatur mortaliter peccare, differendo Missæ celebrationem post meridiem. Secunda opinio est Layman *lib. 4. tract. 5. cap. 4. num. 4.* & Homoboni in *exam. Eccl. p. 1. tract. 4. cap. 14. q. 114.* asserentium tale tempus esse mediam horam. Tertia opinio est Martini Bonacinae de *sacr. disp. 4. q. vlt. punct. 9. nu. 6.* qui asserit spatium trium quadrantium sufficere ad peccatum mortale. Quarta opinio est doctissimi Syluij in *3. p. q. 83. art. 2.* asserentis Sacerdotem posse celebrare post meridiem, dummodo non attingat spatium vnus horæ.

Religiosi verò ex suis priuilegiis, vt notat Io. de la Cruz in *direct. conf. p. 2. de sacrific. Miss. quest. 2. dub. 1. concl. 4.* possunt celebrare vsque ad Nonam inclusiue, id est vsque ad tres horas post meridiem. Notandum est etiam cum Henriquez, Mirada, Suarez, & aliis;

aliis, quos citat & sequitur Layman *vbi sup.* Sacerdotem festo die ratione itineris impeditum, posse Missam incipere vna hora post meridiem.

RESOL. XXXV. *An Sacerdos in nocte Natiuitatis possit tres Missas ante Auroram celebrare?*

Negatiuè respondent Villalobos *in sum. part. 1. tract. 8. diff. 22. n. 3.* Fernandez *in exam. Theol. p. 3. c. 5. §. 7. num. 3.* Vgolinus *de potest. Episc. c. 16. num. 5.* Fagundez *de precept. Eccl. tract. 1. lib. 3. c. 16. n. 3.* Petrus de Ledesma *in sum. tom. 1. c. 19. concl. 9. fol. mihi 128.* Didacus Nugnus *in 3. p. 10. 1. q. 83. art. 2. ver. sed est dubium. fol. mihi 504.* Miranda *in manuali pral. p. 1. q. 40. art. 8. concl. 2.* Nauar. *in sum. cap. 25. n. 5.* Io. de la Cruz *in direct. conf. p. 2. de sacrif. Missæ, quæst. 2. dub. 1. concl. 3.* Syluest. Angel. Tab. Armil. *verb. Missæ, & alij.* Probatur hæc opinio, nam in rubr. Missalis ita statuitur. Secundò quia in ipso Canone dicitur, *communicantes, & noctem sacratissimam celebrantes*, pro prima Missa; pro aliis verò duabus dicitur, *& diem sacratissimum celebrantes*. Hanc etiam opinionem docet Acosta *in expof. Bullæ Cruciatæ, quæst. 32.* & Squillante *de oblig. cler. p. 1.*

Sed mihi contraria sententia semper visa est probabilior, & illam sæpiùs in praxi consului. Vnde miror à Nugno *vbi supra*, improbabilem vocari. Sed iste auctor nimis audacter in censurandis opinionibus se gerit, maximè sapientissimi Patris Suarez, qui nostram tuetur sententiam *in 3. p. tom. 3. disp. 80. sect. 4.* quam sequitur etiam nouissimè Puteanus *in 3. p. q. 83. art. 2.* Layman *lib. 4. tract. 5. cap. 4. n. 2.* Vasquez *in 3. p. tom. 3. disp. 232. c. 3. nu. 3.* Reginaldus *in praxi, tom. 2. cap. 9. sect. lib. 3. n. 134.* Coninch *in 3. p. q. 83. art. 2. dub. 4. nu. 218.* Syluius *in 3. p. q. 83. art. 2.* Molfesius *in sum. to. 1. tract. 3. c. 10. n. 22.* Zanardus *in direct. Theol. p. 1. de Euchar. c. 9. q. 7.* Scorzia *de sacrif. Missæ, lib. 2. c. 15. n. 5.* Ratio est, quia in *c. nocte sancta, de consecr. dist. 1.* absolute conceditur, vt nocte Natiuitatis Missæ celebrentur sine vlla distinctione.

Ad primum argumentum contrariæ sententiæ respondetur cum Vasquez, quòd prædictæ rubricæ intelligendæ sunt de Missis conuentualibus & solemnibus, vt prima Missa de nocte post mediam noctem dicatur, secunda in aurora, tertia verò in plena die. Ad secundum argumentum, respondetur cum Suarez, non ob stare, quòd in prima Missa dicatur, *communicantes, & noctem sacratissimam celebrantes*, non item in duabus reliquis, sed *communicantes, & diem sacratissimum celebrantes*: quia in diuini officij recitatione, verba non referuntur semper ad tempus in quo dicuntur, sed ad illud pro quo repræsentando & commemorando dicuntur. Vnde etiam si in prima Missa dicatur, *& noctem sacratissimam venerantes*, nemo tamen negat, quin talis Missa dici possit in plena diei luce.

Malè igitur, vt dicebam, hæc opinio tot auctoribus, & rationibus fulcita, improbabilis à Nugno vocatur; est enim probabilissima & tutissima in praxi, quidquid etiam in contrarium post hæc scripta inueni sensisse Bonacinam *de sacram. disput. 4. q. vlt. punct. 9. n. 9.*

RESOL. XXXVI. *An Sacerdos possit dicere Missam ante matutini Officij celebrationem?*

Peccare mortaliter, si Sacerdos hoc faceret, sentiunt non ignobiles Auctores, quos inuenies in numero paulò minùs quàm 30. apud doctissimum Cenedum *in suis qq. Canon. q. 3. n. 7.* quorum sententiam ipse mordicus tuetur & probat, tum ratione consuetudinis, tum ex rubricis Missalis editis ex auctoritate Romani Pontificis: vbi dicitur, quòd Sacerdos celebraturus accedat ad sacrificium Missæ matutino saltem absoluto. Et hanc opinionem tenet etiam ex neotericis Pitigianus *in to. 1. dist. 13. q. 2. art. 10.* & Zanardus *in direct. Theol. p. 1. de Euchar. cap. 9. quæst. 8.*

At contrariam sententiam probabiliorē esse iudico, & in praxi sine vllò scrupulo amplectendam, & præter Doctores 20. quos citat & sequitur Barbosa *de potest. Episcop. p. 1. alleg. 24. num. 15.* docet hanc sententiam Layman *lib. 4. tract. 5. cap. 4. nu. 5.* Ioan. de la Cruz *in direct. conf. part. 1. precept. 3. art. 3. dub. 4. concl. 2.* Raphael de la Torre *in 2. 2. tom. 1. contr. 8. disp. 2. num. 6. & 7.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 8. diff. 30. n. 1.* Ratio est, quia vt ait Syluius *in 3. p. q. 83. art. 2.* ex sui institutione, matutinales preces, & sacrificium Missæ nullam habent connexionem, neque vllum ordinem; nam preces horariæ adiunctæ sunt, vt eis exhiberetur cultus diuinus Deo supplendo pro populo. Mysterium verò Eucharistiæ à Christo institutum est, vt recoleretur memoria Passionis eius; in quo nulla connexio inuenitur, quare vnum ad aliud requiratur.

Ad argumentum in contrarium, respondetur ad primum, negando adesse talem consuetudinem obligantem ad peccatum mortale. Ad secundum respondetur, in Missali Romano nullum esse verbum præceptiuum; & ex modo quo illa regula ponitur, apparet ibi nihil nouum statui, sed solum declarari, & proponi quod fieri solet & expedit. Imò ibidem expressius admonentur Sacerdotes, vt priùs aliquantulum vacent orationi.

RESOL. XXXVII. *An deficientibus particulis possit Sacerdos partem Hostiæ alteri præbere?*

Pro infirmo moribundo, ne sine viatico deccadat, posse, affirmant DD. Difficultas consistit, an ratione deuotionis alicuius sumendæ Eucharistiæ, liceat hoc facere.

Multi negant, vt Zambranus *dec. c. 3. dub. 6. n. 7.* & alij. At ego probabiliter contrarium sentio, cum Syluestro *ver. Euchar. 3. n. 15.* Angelo *ver. Missæ, n. 27.* Grassio *decif. p. 1. lib. 2. c. 38. num. 31.* Scorzia *de sacrif. Missæ, lib. 4. c. 29. nu. 12.* Zanardo *in direct. Theol. p. 1. de sacr. Euchar. cap. 9. n. 15. & c. 10. num. 13.* & Homobono de Bonis *in exam. Eccles. part. 1. tract. 4. cap. 11. q. 110.* Emanuele Sà *ver. Euchar. num. 15.* Ratio est, quia Sacerdos sic faciens vtilitati fidelium consulit, nec vllam iniuriam facit Sacramento, cum in singulis particulis, quamuis exiguis, Christus contineatur.

RESOL. XXXVIII. *An secluso scandalo & contemptu, liceat sine iusta causa celebrare extra Ecclesiam?*

Affirmatiuè respondet Sotus *in 4. sent. dist. 13. q. 2. art. 3.* & post illum Emanuel Sà correctus ex Magistro Sacri Palatii *ver. Missæ, n. 20.*

Sed

Sed peccare mortaliter Sacerdotem celebrantem extra Ecclesiam sine iusta causa, asserunt communiter DD. Villalobos in *sum. p.1. tract. 5. diff. 23. num. 1.* Homobonus in *exam. Eccl. p.1. tr. 4. c.14. q.137.* Syluius in *3. p. q.83. art. 3. concl. 4.* Ioan. de la Cruz in *direct. conf. p.2. de sacrif. Miss. q.83. dub. 1. concl. 1.* Filliucius tom.1. tr.5. c.4. q.8. num.115. & alij penes ipsos, & clarè hoc determinatur & colligitur ex c. *sicut, c. sic ergo, c. nullus de consecr. dist.1.* Et meritò quidem ratione honoris & reuerentiæ tanto Sacramento debita; & cum materia ipsa grauis sit, consequenter obligatio præcepti ex suo genere sub mortali videtur. Ceteras rationes vide apud citatos DD.

RESOL. XXXIX. *An in nocte Natiuitatis Sacerdos nolens celebrare omnes tres Missas, sed vnam tantum, possit relinquere primam Missam, & dicere secundam, vel, si placuerit, tertiam?*

Aliqui forsitan negatiuam sententiam amplectendam esse putabunt: sed affirmatiuam docuit Zanardus in *direct. Theol. p.1. de Euchar. c.9. q.7.* Vgolinus de *polest. Episcop. c.16. nu.5.* Petrus Ledesma in *sum. to.1. de Sacram. Euchar. c.19. post 9. concl. quem postea secutus est Villalobos in sum. p.1. tr.8. diff. 22. num. 3.* & quia codex rarus est, ponam eius verba: *Verdad es que se podria dezir de noche qualquiera de las tres Missas, que es cosa accidental dezir esta, & aquella.* Et eadem ratio militat, si Sacerdos vnam Missam vellet celebrare in die; tunc enim posset dicere tertiam vel secundam Missam; quidquid Gauantus putet, dicendam esse vel primam vel tertiam, & potius tertiam, cuius Oratio cum Officio concordat. Ita ille in *comment. ad Rub. Miss. to.1. p.4. tit. 3. n.6.*

RESOL. XL. *An Sacerdos regularis peccet mortaliter, si in Canone Missæ pro nomine Episcopi, ponat nomen Generalis sue Religionis?*

Respondeo affirmatiuè ex declaratione Cardinalium, quæ sic asserit: Cum Cæsar Episcopus Nouariensis in Hispaniis Nuntius Apostolicus esset, fuit coram eo dubitatum, an Religiosi peccarent mortaliter in Canone Missæ commemorationem faciètes pro Episcopo loci, in cuius locum ponebant Superiorem Ordinis? Consulta ab ipso Nuntio sancta Sedes Apostolica respondit, eos mortaliter peccare, cum sit ad vnguem Missale obseruandum; nec in collectis Missæ, posse aliquid addi sub eadem pœna, præter orationem solitam pro Rege, & eius prole, & exercitu.

Hanc declarationem inuenies apud Rodriquez in *sum. to.4. c.51. nu. 13.* vbi tamen addit, *que no condeñaria à peccado mortal, lo que no teniendo noticia desta declaracion, ni sabiendo ser autentica añadir algo en la collecta.* Post hæc scripta, inueni hanc declarationem Cardinalium adducere etiam Villalobos in *sum. p.1. tract.8. diff. 31. nu. 3.* & Portel in *dub. regul. ver. Missa, num. 4.*

RESOL. XLI. *An Sacerdos cum sacris vestibus se induit peccet mortaliter relinquendo Orationes positas in Missali, quas se induendo Sacerdotes dicere solent?*

Peccare mortaliter, si hoc faceret aduertenter, putauit Syluius in *3. p. q.83. art. 6.* qui citat Nauar. & Azorium.

Pars II.

Sed nimis rigorosè loquuntur hi DD. Ideò puto, dummodò id faciat sine contemptu, non peccare Sacerdotem, supradictas Orationes relinquentem. Et ita præter DD. 8. quos citat & sequitur Homobonus de *exam. Eccl. p.1. tom. tract. 4. cap. 15. q.145.* docet etiam hanc sententiam Layman lib. 4. tract. 5. c.5. n.12. Vegha in *sum. to.2. c.41. cas.9.* Pitigianus in *4. tom.1. dist.13. q.2. art.10. dub. 4.* Fernandez in *exam. Theol. p.3. c.5. §.13. n.4.* Scorzia de *sacrif. Missæ, lib.2. c.8. nu.14.* Fagundez tract. 1. lib.3. cap.21. nu.9. Ratio est, quia nullum adest præceptum, seu lex præcipientis, dictas Orationes à Sacerdote dicendas sub onere peccati mortalis; & quædam in Missali posita pertinent ad decentiam & consilium, non autem ad necessitatem & obligationem. Vide Fagundez loco cit. & n.32. vbi probat regulas Missalis non obligare ad mortale, nisi contineant essentiam, seu quasi essentiam sacrificij; reliquis verò non esse præcepta, sed consilia & instructiones.

RESOL. XLII. *An Sacerdos in Missa maiori peccet, si non legat submissa voce Epistolam & Euangelium post eam à Subdiacono & Diacono canendum?*

Affirmatiuam sententiam docet Fernandez in *exam. Theolog. p.3. c.5. §.13. nu.15.* & Emanuel Sæver. *Missæ, n.51.*

Sed negatiuè respondendum est cum Vegha in *sum. to.2. c.41. cas.7.* qui citat Rodriquez. Idem docuit Villalobos in *sum. p.1. tract.8. diff. 31. num. 4.* Qui malè citat Nauarrum tamquam contrarium sentientem, nam Nauarr. in *orat. Miss. 78.* & in *Manuali cap.10. n.34. seu 46.* negatiuam sententiam docet, & multis rationibus probat, tum quia in Missali hoc non præcipitur, tum quia nullo alio Canone, seu iure in Missa solemni imponitur recitari secretò Epistolam & Euangelium. Et licet aliqui id faciant, multa sunt consuetudines, quæ non sunt præcepta. Malè igitur, vt dixi, à Villalobos Nauarrus pro contraria sententia citatur.

RESOL. XLIII. *An Sacerdos peccet mortaliter, celebrando Missam sine ministro, ne careat Missa in die festo?*

Affirmatiuè respondet Fernandez in *exam. Theol. p.3. cap.5. §.4. nu.8.* Barthol. ab Angelo in *exam. Confess. dial.5. §. 401.* quem postea secutus est Bonacina de *Sacram. disp. 4. q. vlt. punct. 9. n.33.*

Sed ego puto non peccare, & ideò in magna necessitate, qualis est diei festi, aut dandi moribundo viaticum, vel quid simile, celebrationem Missæ sine ministro licitam esse censeo. Ita Villalobos in *sum. p.1. tract.5. diff. 34. n.2.* Pitigianus in *4. to.1. dist.13. q.2. art.5. in fin.* Squillante de *oblig. Cler. p.2. dub.23. nu. 69.* & Syluius in *3. p. q.83. art.5.* asserit, ita facientem non damnare. Vide Fagundez tract. 1. lib.3. c.21. n.6. Homobonus de *Bonis in exam. Eccl. p.1. tract. 4. c.15. q.146.* & alios.

RESOL. XLIV. *An Sacerdos in casu necessitatis possit feminam in responsione Missæ administram adhibere?*

Negatiuè respondet Layman lib. 4. tr.5. c.6. n.13. Homobonus de *exam. Eccl. p.1. tract. 4. cap.15. q.146.* Suarez in *3. p. to.3. disp.88. sect.1.* Villalobos in *sum. p.1. tract.8. diff. 34. nu.1.* Ioan. de la Cruz in *direct.*

C 2

conf.

conf. p. 2. de sacr. Missæ, q. 3. dub. 5. concl. 2. Zanardus in direct. Theol. p. 1. de sacr. Missæ, c. 15. in fine. Pitigianus in 4. tom. 1. disp. 13. q. 2. art. 5. in fine. Fernandez in exam. Theol. p. 3. cap. 5. §. 4. nu. 7. Squillante de oblig. Cler. p. 2. dub. 23. nu. 70. Molfesius in sum. tom. 1. tract. 3. cap. 10. n. 40. & alij ex auctor. c. 1. de cohabit. Cler. & mul. vbi dicitur, vt nulla femina ad altare præsumat accedere, aut Presbytero ministrare.

Sed non reticeam, Didacum Nugnum in 3. p. 10. 1. q. 83. art. 6. dub. 1. fol. mihi 516. col. 2. contrariam sententiam docere, nempe quòd si non sit vir, vel ille non possit ministrare, quòd tunc debet femina & respondere, & ministrare; nam ex hoc nullum sequitur inconueniens, & ex alia parte fit sacrificium debito modo, sine confusione, & verificantur salutationes ad populum, & responsiones. Ad argumentum contrarium respondet, illa verba esse intelligenda, extra tempus grauis necessitatis; hoc enim manifestè significat verbum illud, *non præsumat*: in nostro enim casu femina non præsumit, sed hoc facit ex commissione Sacerdotis, propter instantem necessitatem: & Sacerdotem ita celebrantem, nempe cum femina, non peccare mortaliter, putauit Syluius in 3. p. q. 83. art. 5. in resp. ad 12. sed tunc tene primam opinionem.

RESOL. XLV. *An Sacerdos in necessitate celebrans cum vno lumine olei, vel adipis, peccet mortaliter?*

Affirmatiuè respondet Riccius p. 3. decis. 213. n. 1. Fagundez tract. 1. lib. 3. cap. 23. n. 17. Reginaldus to. 2. lib. 29. cap. 9. num. 196. Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 81. sect. 6. Fernandez in exam. Theol. p. 3. cap. 5. §. 13. num. 12. Villalobos in sum. p. 1. tract. 8. diff. 26. num. 4. Vasquez in 3. p. tom. 3. disp. 233. c. 3. n. 26. Molfesius tom. 1. tract. 3. c. 12. n. 57. & alij.

Sed negatiuam sententiam probabilem putat Zanar. in direct. Theol. p. 1. de sacrif. Missæ. cap. 14. in fin. Pitig. in 4. to. 1. disp. 13. q. 2. art. 3. Nugnus in 3. p. q. 83. art. 3. dub. 5. fol. mihi 509. col. 1. Graff. p. 1. lib. 2. cap. 43. n. 1. Azorius p. 1. lib. 10. c. 18. q. 15. & Homobonus de exam. Eccl. p. 1. tract. 4. c. 15. q. 143. qui etiam tenet Sacerdotem, neque peccare mortaliter si celebret Missam in altari, in quo imago Crucis non existit, & citat multos, quibus adde Villalobos in sum. p. 1. tract. 8. diff. 26. n. 6.

Nota etiam, quòd celebrare cum vnica candela cerea ex casu necessitatis, putauit Nugnus vbi suprà, esse tantum peccatum veniale.

RESOL. XLVI. *Vtrum Sacerdos peccet mortaliter, si in aliquo loco, vbi non adesset Missale, celebraret Missam?*

Hanc questionem indecisam reliquit Suarez in 3. p. disp. 81. sect. 6. & in affirmatiuam sententiam videtur inclinare Reginaldus to. 2. lib. 29. cap. 9. p. 2. sect. 6. n. 197. & docet apertè Fagundez tract. 1. lib. 3. c. 21. n. 23. Vasquez in 3. p. to. 4. disp. 233. cap. 3. n. 26. & Filliucius to. 1. tract. 8. c. 5. n. 127.

Sed ego cum Layman lib. 4. tract. 5. c. 6. num. 17. Villalobos in sum. p. 1. tract. 8. diff. 26. n. 5. & Ledesma in sum. to. 1. de Euchar. cap. 20. post 8. concl. puto in tali casu, Sacerdotem non peccare, dummodo sit ita instructus, & de sua memoria confidens, vt mora-

liter non dubitaret posse se omnia integrè dicere sine Missali, quamuis non sine alio libro loco Missalis, ne notam aliquam incurrat apud alios. Hinc Vasquez vbi sup. putauit Sacerdotes, quibus debilis est facultas videndi, si memoria calleant, posse.

RESOL. XLVII. *An Sacerdos, qui præterita die applicauit Missam pro Petro, & postea Missam celebrando, nihil de applicatione sacrificij cogitauit, satisfecerit sue obligationi; quod est querere, An Sacerdos in Missa actualiter, vel virtualiter debeat applicare sacrificium pro eo qui dedit stipendium?*

Affirmatiuè respondet Vasquez in 3. part. tom. 3. disp. 138. cap. 6. n. 76. Putat enim, vt sacrificium alicui applicetur, & vt tale ei profit, debere à voluntate offerendi proximè, vel remotè procedere. Vnde si quis offerat Missam, & hæc voluntas postea in celebrationem ipsius Missæ nullo modo influat, vt neque proximè, neque remotè eius causa sit, voluntas illa proderit per modum impetrationis; at verò sacrificium ipsum non item. Putat igitur Vasquez, applicationem Missæ debere fieri actualiter, vel virtualiter tempore eiusdem sacrificij: philosophatur enim eodè pacto de applicatione, ac de intentione conficiendi Sacramentum. In hanc sententiam incidunt Berarducius in sum. Corona p. 4. cap. 5. nu. 9. Beia p. 1. cas. 23. & Fraxinellus de oblig. Sacerd. sect. 4. concl. 4. §. 7. num. 1. qui putant, Sacerdotem in Memento, debere applicare valorem Missæ eis, pro quibus tenetur celebrare.

Sed si hæc sententia amplectenda esset, multis scrupulis agitantur Sacerdotes. Ideò contrariam opinionem probabilem esse puto, quam tenent Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 13. sect. 3. concl. 2. Bonacina de Sacram. disp. 1. q. 3. punct. 2. §. 3. num. 11. & Molfesius in sum. tom. 1. tract. 3. cap. 4. num. 13. Distinguendum est igitur in hoc casu: Vel præterita die Sacerdos absolute applicat pro Petro fructum sacrificij die crastina offerendi; & tunc valet talis applicatio, licet postea in Missa nihil de tali applicatione Sacerdos cogitet. Vel non applicat determinatè, sed habet voluntatem crastina die applicandi; & in hoc casu, talis applicatio minimè valet.

Vnde contra Vasquez, est dispar ratio inter applicationem, & intentionem conficiendi sacrificium. Quia voluntas, qua offertur sacrificium, non est necesse, vt sit operatiua sacrificij, sed solum applicatiua fructus eius: & ideò fieri potest per simplicem voluntatem, quæ antecedit ipsum sacrificium, & postea nihil circa ipsum operetur. At verò intentio conficiendi Sacramentum, debet esse intentio operatiua conficiendi ipsum sacrificium; & ideò quando nihil actualiter, seu virtualiter operatur, non est ad Sacramentum sufficiens: neque est propriè voluntas efficax eius. Ex his apparet, quòd ad applicandum sacrificium non requiritur intentio, quæ virtualiter duret tempore sacrificij, sicut requiritur ad conficiendum Sacramentum. Vnde sufficit, quòd Sacerdos applicet absolute sacrificium tali die offerendum, modò talis intentio non fuerit postea reuocata.

RESOL. XLVIII. *Sacerdos, si ante Missam confessus sit, & postea celebrando peccatum mortale in confessione oblitum, in mentem venit, utrum teneatur in tali casu elicere actum contritionis de illo peccato?*

Hanc quaestionem non inuenio apud multos, & saepius in praxi potest occurrere. Affirmatiuam sententiam ex Medina, Suarez, & Graffois, docuit Valer. Reginaldus in *praxi, to. 2. lib. 5. c. 5. sect. 3. num. 9.* quia necessarium est de peccatis poenitere, sicut & confiteri non solum ad finem consequendi eorum remissionem, sed etiam ad impletionem praeccepti, ad quam non sufficit sola virtualis peccati derelictio.

Sed contrariam sententiam probabilem etiam esse censui his diebus de hoc casu interrogatus. Dico igitur, eum qui iustificatus fuit per poenitentiam virtualem, nec recordatur alicuius peccati mortalis, non teneri ad eliciendum actum contritionis, postquam peccatum illud venerit in mentem; nisi forte velit confiteri iterum, aut nisi alio titulo teneatur elicere actum contritionis: & ita in simili casu docuit Vasquez in *3. p. tom. 4. quaest. 86. art. 2. dub. 2. n. 11.*

Probat hanc opinio. Primò, quia contritio est necessaria ad culpae & peccati remissionem. Sed illud peccatum oblitum iam in confessione virtualiter fuit verè remissum. Ergo, &c. Nec valet dicere, quòd fuit remissum cum obligatione, quòd si in mentem venerit, ille, qui confessus fuit, teneatur de illo formaliter iterum elicere actum contritionis. Nam respondeo, hanc obligationem non constare, imò apparet contrarium; nam de iure naturae quis tenetur ad formalem poenitentiam, ut iustificetur & concilietur Deo. Hic autem iam fuit iustificatus, & reconciliatus Deo per poenitentiam virtualem. Ergo, &c. De iure verò positiuo diuino, nulla talis obligatio apparet. Nā ubi in Scriptura dicitur poenitentiam esse necessariam, fit sermo de peccatoribus. Imò Lucae 15. dicitur, iustum non egere poenitentia. Adde quòd in noua lege nullum est praecceptum diuinum merè positiuum, praeter praeccepta circa Sacramentorum susceptionem: de iure autem positiuo humano non potest extare tale praecceptum; nam Ecclesia non potest praecipere actus internos. Ergo non apparet, unde & quo iure extet hoc praecceptum in nostro casu.

Potest igitur Sacerdos tunc sequi Missam inceptam, & non elicere actum contritionis, sed postea confiteri suo tempore peccatum illud oblitum, & tunc de illo atteri, vel conteri. Nec valet dicere, ut quidam Theologus olim de hoc casu interrogatus aiebat, quòd Sacerdos, cum teneatur in nostro casu confiteri, teneatur etiam conteri: nam hoc, salua pace, falsum est: non enim quoties quis tenetur confiteri, tenetur etiam conteri. Et sic, ait Fillucius *tom. 1. tract. 6. c. 8. nu. 209.* ex communi sententia DD. quis in Paschate tenetur confiteri, & tamen si non habet copiam Confessarii, non tenetur conteri. Sic & in nostro casu. Ergo, &c. Ex dictis patet responsio ad rationes contrariae sententiae.

RESOL. XLIX. *Virum Sacerdos, qui ex intentione non nominat aliquem Sanctum eorum, qui in Canone Missae ponuntur, peccet mortaliter?*

Peccare mortaliter putauit Didacus Nagnus in *3. p. to. 1. q. 83. art. 4. dub. 2. concl. 2.*

Sed quia in hac materia datur etiam paruitas materiae, ego puto, Sacerdotem hoc facientem, culpae lethalis minimè esse reum. Colligitur hoc ex Homobono de bonis in *exam. Eccles. part. 1. tract. 4. c. 16. q. 152.* & absolute tenet hanc sententiam Fillucius *to. 1. tract. 6. c. 5. n. 155.*

RESOL. L. *An Sacerdos Missam nouam celebrans, possit se in medio altaris ad populum vertere, & oblationes ab ipso sponte factas accipere?*

Respondeo affirmatiuè, & ita declarauit Sacra Congregatio, ut notat Homobonus de *exam. Eccles. part. 1. tract. 4. cap. 13. q. 117.* & Naldus in *sum. ver. Missa, num. 19.* non debet tamen circuire Ecclesiam.

RESOL. LI. *An Sacerdos, qui noctu misit, ad raucedinem faucium leniendam, saccharum in os paulatim deglutendum, si illud durauerit post mediam noctem, & dubitat, an aliquas partes illius in stomachum traiecerit, possit missam celebrare?*

Negatiuè respondeo cum communi sententia DD. hi sunt Suarez in *3. p. tom. 3. disp. 16. sect. 4.* Vasquez etiam in *3. p. tom. 3. disp. 211. c. 3. nu. 31.* Reginaldus in *praxi, tom. 2. lib. 29. c. 6. n. 119.* Bonacina de *sacram. disp. 4. q. 6. punct. 2. nu. 7.* Molfesius in *sum. to. 1. tract. 3. cap. 10. num. 13.* Coninch de *sacram. q. 80. art. 8. nu. 48.* & Syluius in *3. p. q. 80. art. 8. fol. mihi 248. col. 1.* ubi sic ait: Solueretur ieiunium, si quis nocte misisset in os aliquid sacchari, & eius aliquid traiecerit post mediam noctem: & quia tam saccharum, quam aliqua liquefcentia communiter deglutuntur, idè qui tale quippiam ante somnum accepit, non potest die sequenti communicare, nisi moraliter sit certus, quòd ante mediam noctem totum deglutauerit, vel quòd residuum erat, abstulerit. Sic ille.

Nec valet dicere, quòd illud non sumitur illo die ab extrinseco, nec traicitur per modum cibi, sed per modum saluæ. Nam responderetur, illam esse quamdam successiuam manducationem, quæ ex parte fit eodem die: & cum illa materia imponatur, ut paulatim deglutatur ex intentione fumentis, tamdiu durat eiusdem comestio, donec ipse totam deglutauerit; sicut si paulò ante mediam noctis horam imponerem alios cibos ori, eosque donec media esset audita, manderem, & degluterem eos, nullo modo possem eo die communicare. Hæc communiter asserunt DD.

Non reticeam tamen, contrariam sententiam docere Tabienam *ver. communicare, §. 49.* ubi concedit, id quod præterito die intra os sumptum est, etiam si data opera deglutatur in sequente, non soluere ieiunium naturæ, neque impedire perceptionem Eucharistiæ, quia (inquit) ad hoc opus est sumptione alicuius rei exterioris, quæ fit eodè die. Igitur necesse est, ut res aliqua eo die in os mittatur.

Pro hac sententia faciunt, Durandus, Gabriel, Paludanus, qui concedendo reliquias cibi, etiam si deglutiantur, non impedire communionem, reddunt hanc rationem; quia eo die non fuerunt in os immittæ: quæ quidem ratio, ut diximus, militat in casu nostro. Et sic ex neotericeis, sententiam Tabienæ amplexus est Bartholab Angel. in *exam. confess. dial.* 4. §. 214. *littera A.* ubi sic asserit: Quod dictum est de salua, & de reliquiis cibi, & huiusmodi, dicendum est de eo, qui in sero accipit aliquid in ore pro voce, vel pro alio, quod remanet; non enim venit ab extrinseco post mediam noctem, nec propter hoc ille non esset ieiunus. Ita ille.

RESOL. LII. *Utrum sacerdos, qui manè solet deglutire aliquid ex propriis vnguibus, vel papyri, &c. possit celebrare Missam?*

Negatiuè respondet Henriquez in *summ. lib.* 8. c. 49. n. 2. & in *gloss. lit. O.* Nugn. 10. 1. in 3. p. q. 50. art. 8. ubi putat, falsam esse sententiam modernorum, dicentium, quod si quis deglutiat aliquid ex propriis vnguibus, vel papyri, vel sanguinis proprii vulneris, & alia similia, quæ neque habent rationem cibi, neque potus, neque etiam medicinæ, non est impeditus ad sumptionem Eucharistiæ; Diuus namque Thomas dicit in *solut. ad 4. arg.* nihil referre, quod aliquid horum nutriat, vel non nutriat. Vnde assumi per modum cibi, vel potus, solum distinguitur ab eo, quod est assumi per modum saluæ; atque adeo quæcumque res exterior, est ad hoc impedimentum; aliàs enim si medicina esset nociua, non esset impedimentum.

Sed hæc opinio est nimis rigida. Ideo probabiliorē puto opinionem Sum. Coronæ p. 4. cap. 4. n. 65. & Ioan. de la Cruz in *direct. conf.* p. 2. de *Euchar.* q. 5. dub. 4. *concl.* 2. Et quia codex rarus est, ponam eius verba, itaque sic ait: Qui comedit modicum papyri, aut aliquid simile, non habens rationem cibi, aut medicinæ, potest iuxta sententiam probabilem sumere Eucharistiā. Ex quo infert (& est casus, de quo olim fui à nobilissimo viro interrogatus) mulierem terram, aut simile comedentem, siue illud comedat ob delectationem, quod est comedere per modum cibi; siue comedat, ut colorem minuat, quod est comedere per modum medicinæ; non posse postistorum sumptionem sumere Eucharistiā.

RESOL. LIII. *An sacerdos possit communicare seipsum extra Missam?*

Non posse, nisi in casu necessitatis, docet Fillicius *tom. 1. tract.* 4. cap. 9. nu. 285. Armilla *ver. communio* n. 8. Caiet. *eod. ver.* Villalobos in *sum. to. 1. tract.* 7. c. 48. n. 1.

Sed ego contrariam sententiam probabiliorē esse iudico, nempe posse sacerdotem, non solum in casu necessitatis, sed etiam deuotionis causa, seipsum communicare, extra Missam ex præconsecratis, ubi tamen non esset nisi ipse tantum sacerdos, quia in hoc Sacramento non requiritur, ut in aliis, ut minister sit persona distincta à suscipiente; & sic in die Paralceus communicat seipsum, non consecrando. Et hanc sententiam docet Syluius in

3. p. q. 82. art. 4. Homobonus de *exam. Eccles.* p. 1. tract. 4. c. 11. n. 106. Fagundez *tr. 3. lib. 3. c. 3. nu. 7.* cum Suarez in 3. p. tom. 3. *disp.* 72. *sect.* 3. Sed supradicta doctrina in praxi practicanda est, secluso scandalo; quod quidem scandalum facile ipse sacerdos vitare poterit, monendo astantes, ne scandalum patiantur; nam ita facere in illo casu sibi licet.

Obseruat tamen Fagundez, quod si in tali casu adesset Diaconus, non posse tunc sacerdotem seipsum communicare, quia adest minister ex priuilegio competens. Sed hæc limitatio mihi non placet. Nam ex ipso Fagundez *ibid.* Fillucio, & Villalobos *ubi sup.* sacerdos debet propriis manibus seipsum communicare, quando Diaconus illi sacramentum defert tempore mortis, ut docet Durandus in 4. *dist.* 13. q. 4. Ergo etiam poterit seipsum propriis manibus in nostro casu communicare, etiam si adsit Diaconus; nam etiam Diaconus tempore mortis, est minister competens. Et tamen (ut diximus) tunc sacerdos non ex manibus Diaconi, sed suis debet sacratissimam Eucharistiā accipere. Ergo idem facere debet in casu nostro.

RESOL. LIV. *An dictus sacerdos, in tali casu, possit se communicare, qualibet hora diei post meridiem?*

Respondeo affirmatiuè, cum Azorio p. 1. lib. 10. c. 25. q. 7. Syluius in 3. p. q. 80. art. 10. Henriquez lib. 8. c. 54. n. 5. Emanuel Sà *verb. Eucharistia*, n. 29. & aliis, quia nullo iure prohibetur, qualibet hora communicare, dummodò absit scandalum, & qui se communicare petit, ieiunus sit; nam prohibitio in hoc casu, cadit super consecrationem non faciendam post meridiem à multo tempore, non autem contra sacram Communionem tunc suscipiendam. Et ita etiam docet hanc opinionem Zarnardus in *direct. Theol.* p. 1. de *Euchar.* cap. 9. q. 17. licet Coninch de *Sacram.* q. 80. art. 10. nu. 85. & alij asserant, ex reuerentiā tanto Sacramento debita, non esse extra necessitatem permittendum, ut aliquis sub vespere, & qualibet hora diei communicet.

RESOL. LV. *An sacerdos in celebrando, non obseruans rubricas Missalis, peccet mortaliter?*

Affirmatiuam sententiam docuit Azorius p. 1. lib. 10. c. 29. *quest.* 6. Bonacina de *sacram. disp.* 4. q. ult. *punct.* 7. §. 3. n. 3. Pitigianus *to. 1. in 4. sent. dist.* 13. q. 2. art. 4. in *fin.* & alij. Nam si breue Pij V. quod in principio Missalis ponitur, cum attentione consideretur, obseruantia rituum ac caeremoniarum Missalis, in sacro faciendo, obligare videtur ad mortale.

Ego verò, si sacerdos contrarium faceret, non damnarem de peccato mortali. Nam contrariam sententiam asserentem dictas rubricas non obligare sub onere peccati mortalis, esse probabilem, asserunt etiam DD. citati, & Possewinus de *offic. Cur.* c. 2. n. 16. cum aliis. Et ego puto ita omnino esse tenendum, ut docet Fagundez *tract. 1. lib. 3. c. 21. & seq.* quæ intelligenda sunt, si vnam, vel alteram rubricam non obseruaret, non autem si nullam, aut si in rebus substantialibus Sacrificij delinqueret, ut alibi dictum est.

RESOL. LVI. *An Sacerdos possit aliquando eodem die plures Missas celebrare?*

Multi, vt Palud. D. Anton. Turrecr. Durand. & alij DD. vbi infr. affirmatiuè respondent. & ex neotericis, docet etiam hanc sententiam Valentia tom. 4. disp. 6. q. 11. punct. 3. ad 7. Henriquez lib. 9. c. 30. art. 7. & Nauar. in man. c. 25. nu. 93. & alij. Casus autem, in quibus id liceat, dummodò Sacerdos sit ieiunans, ad septem reducunt. Primus, in die Natiuitatis Domini nostri. Secundus, quando iam ferè dicta Missa, superuenit Pontifex, Episcopus, aut habens quasi Episcopalem iurisdictionem ordinarius Prælatus, Rex, vel aliquis Princeps secularis, aut etiam si superueniant aliqui itinerantes in die præcepti festo. Tertius, si cum finit Missam nuntiatum ei, quod intrat defuncti corpus sepeliendum cum Missa. Quartus, si non est seruata Eucharistia, & nuntiatum quem in articulo mortis esse, debet iterum celebrare, & dare aegroti viaticum. Quintus, ob benedictionem nuptiarum, quando aliqua necessitas, aut magna congruentia vrget. Sextus, ob rationabilem causam iudicatam à bono & cordato viro, ob quam videatur necessarium, vel congruentissimum, vt Missa secundò dicatur, quod habetur c. consuluit. Septimus porro, quando vnus Sacerdos præficitur duabus Ecclesijs Parochialibus, ob illarum paupertatem.

Sed ob multiplicatam Sacerdotum hi casus abierunt in defuetudinem, & solus primus & vltimus in his nostris regionibus obseruatur, vt benè obseruat Llamas p. 3. Meth. cap. 5. §. 17. in fin. Io. de la Cruz in direct. conf. p. 2. de sacram. Missæ, quest. 2. dub. 3. concl. 3. in fin. Syluius in 3. p. q. 85. art. 2. ad 5. Scorzia de sacram. Missæ, lib. 2. c. 16. n. 2. Molfesius in sum. tom. 1. tract. 3. c. 1. n. 46. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 16. nu. 4. Vasquez in 3. p. to 3. disp. 232. c. 5. n. 48. Pitigianus to. 1. in 4. dist. 13. q. 2. art. 3. Nugnus tom. 1. in 3. p. q. 83. art. 2. Suarez tom. 3. in 3. p. disp. 8. sect. 3. & alij. Vnde Sacerdotes confiderent in aliis casibus quid facere debeant, & attendant consuetudinem locorum, & regionum, & celebrent de licentia Episcopi, vt obseruat Possëuinus cap. 2. n. 7.

RESOL. LVII. *An in casu necessitatis possit Sacerdos celebrare sine stola, manipulo, aut cingulo, vel celebrare in tali casu necessitatis cum stola, manipulo, aut cingulo non benedicto?*

Extra casum necessitatis, esse mortale fatentur omnes, Nugnus tom. 1. in 3. p. q. 83. art. 3. dub. vlt. in fin. Bonacina de sacram. disp. 4. q. vlt. punct. 9. nu. 27. Vasquez tom. 3. in 3. p. disp. 233. c. 3. nu. 38. & alij, ex cap. vestimenta, de cons. dist. 1. Difficultas consistit in casu necessitatis, vt quando Sacerdos in die alicuius festi, esset in loco, vbi non inueniretur aliquod indumentum ex supradictis, vel in alio casu grauis necessitatis. Hieronymus Llamas p. 3. c. 5. §. 16. putat in tali casu Sacerdotem semel, vel bis posse celebrare, sine aliquo indumento non benedicto. Io. de la Cruz in direct. conf. p. 2. de sacram. Missæ, q. 3. dub. 4. concl. 2. Petrus Ledesma in sum. to. 1. de sacram. Euchar. c. 21. concl. 5. dub. 3. Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 83. sect. 3. dub. 1. in fin. & Coninch vbi infr. Filliucius to. 1. tract. 5.

c. 5. n. 149. putant in casu necessitatis, posse Sacerdotem celebrare sine aliquo indumento ex dictis.

Nota verò circa præsentem quæstionem de vestibus sacris, quantum attinet ad materiam, amictum & albam, debere esse lineam, ceteras verò ex quacumque alia materia. Nec multum refert, cuius ea sit coloris, etsi in Missali pro certis temporibus, certi colores designentur; nam talis ordinatio præceptiua non est, sed directiua. Ita Homobonus de exam. Eccl. p. 1. tract. 4. c. 15. q. 144. & alij.

Nota etiam secundò, stolam posse deferuire pro manipulo, & manipulum pro stola; quia talia indumenta non habent figuram determinatam. Ita Villalobos in sum. p. 1. tract. 8. dub. 28. n. 3. & alij.

Nota tertio, si cingulum perfringatur, & vtraque pars sufficiat ad cingendum, vtraque est benedicta, & potest deferuire celebrationi Missæ. Adde plus, quod si cingulum ita frangatur, vt neutra pars sufficiat ad cingendum, potest cingulum sic fractum necki. Ita Coninch de sacram. q. 83. art. 3. dub. 3. n. 250. Emanuel Sà ver. Missæ, n. 12. & Io. de la Cruz vbi supra.

Nota quartò, casulam, manipulum, & stolam seruire ab vtraque parte posse, etiam si vnica tantum consecratione ab Episcopo sacrata essent, vt si gemino colore afficerentur ad varios dies festos. Item supradictæ vestes tunc consecrationis formam amittunt, cum ita scinduntur, vt aptæ amplius non sint ad eos vsus, ad quos sacratur; alioquin formam consecrationis retinent, etiam si aliqua pars, quæ sacrata non est, vnà cum filo profano assuatur. Ita Azorius p. 1. lib. 10. c. 28. q. 9. & 10. & Bartholomæus ab Angelo in exam. confess. dial. 5. §. 275.

RESOL. LVIII. *An Sacerdos possit celebrare capite cooperto ex aliqua infirmitate?*

Respondeo negatiuè, si non adest licentia Episcopi, seu Prælati cum Regularibus. Ita Homobonus de exam. Eccl. p. 1. tract. 4. cap. 15. q. 145. Scorzia de sacram. Missæ, lib. 3. c. 4. n. 2. Henriquez lib. 9. c. 26. nu. 2. Fagundez de præcept. Eccl. p. 1. lib. 3. cap. 21. nu. 33. Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 5. cap. 6. n. 6. & notat Scorzia Gregorium XIII. vix dispensasse cum Niceæ Episcopo, vt pro infirma valetudine, publice (excepto tamen Canone) celebraret.

Verum est quod notat Suarez in 3. p. to. 3. disp. 83. sect. 3. & Filliucius tom. 1. tract. 5. cap. 5. nu. 152. Syluius in 3. p. q. 83. art. 5. in fin. si grauis infirmitas id exigeret, nec posset tamen facile dispensatio postulari, id posse sine graui culpa. Sed Petrus de Ledesma in sum. to. 1. de sacram. Euchar. cap. 21. concl. 7. absolute docet nò esse peccatum mortale secluso scandalo, & contemptu, celebrare cooperto capite, sine licentia Episcopi. Et in hanc sententiam inclinat Villalobos in sum. p. 1. tract. 8. dub. 29. num. 11. secluso tamen tempore Canonis. Opinio Ledesmæ mihi videtur probabilis, non est enim grauis materia, vt possit inducere peccatū mortale, si non adsit scandalum, & contemptus. Sed post hæc scripta, facultatem dispensandi cooperto capite spectare ad Summum Pontificem, docet Gauantus in comment. rubr. Missal. tom. 1. p. 1. tit. 2. lit. F. & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem super negotia

tia Episcoporum die 2. Ianuarij 1590. & Sacram Rituum Congregationem die 31. Iulij 1626. affirmat.

RESOL. LIX. *An Sacerdos, qui in Missa omittit voluntariè Credo, seu Gloria, peccet mortaliter?*

Fortè non peccare, putavit Nugnus *to. 1. in 3 p. q. 83. art. 4. dub. 2. ad 3.*

Sed sine vlla formidine, & absolutè docet non peccare mortaliter, sed venialiter ex materia leuitate, Filliucius *to. 1. tract. 5. c. 5. nu. 155.* & idem putat, vt diximus, si omittatur in Canone nomen alicuius Sancti, vel tempore Paschali, ea quæ interponuntur in *communicantes*, aut in actione, Hanc igitur oblationem: quod vltimum est maximè notandum.

RESOL. LX. *An Sacerdos, qui ex carentia Confessarij propter scandalum celebravit, teneatur quamprimum confiteri*

Affirmatiuè respondendum, ex verbis Concilij Tridentini *sess. 3. c. 7.* quod si necessitate urgente, Sacerdos absque præuia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur. Quæ quidem verba continere præceptum, ex communi DD. sententia putavit Suarez *to. 3. q. 66. sect. 7.* Reginaldus *tom. 2. lib. 29. c. 6. q. 4. sect. 3. n. 110.* Pelantius in *addit. ad 3. p. q. 10. disp. 5. de præcept. confess.* Nugnus in *3. part. tom. 1. q. 80. art. 4. diff. 4.* Coninch de *sacram. q. 80. art. 4. dub. 2. nu. 24.* Filliucius *tom. 1. tract. 4. cap. 8. q. 5. n. 221.* Nauarr. & alij.

Non desunt tamen DD. asserentes, in dictis verbis Concilij, non adesse præceptum, sed consilium, sicque Sacerdotes, ita celebrantes, non peccare mortaliter, si quamprimum non confiteantur. Ita docuit Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 7. dub. 37. nu. 7.* & Petrus de Ledesma in *summ. p. 1. tract. de Euchar. c. 11. ante conc. 9.*

Sed stando in prima opinione difficultas est, quomodo intelligenda sint verba illa Concilij, *quamprimum.* Sancius in *selectis disput. 32. n. 14.* putat illicò finita Missa Sacerdotem astrictum esse confiteri per dicta verba Concilij, & citat Suarez, & Vasquez. Vide etiam Henriquez *lib. 8. c. 45. n. 4.*

Ego olim illa verba *quamprimum*, id est, intra triduum exponebam; nam vt notat Gonzalez in *8. reg. Cancell. gloss. 43. n. 51.* Riccius *p. 2. dec. 88. num. 9.* & Sanchez de *matrim. to. 1. disp. 51. nu. 14.* & Coninch de *sacram. disp. 23. dub. 2. nu. 6.* dicitur quamprimum, & incontinenti fieri, quod intra triduum fit, C. de *error. aduoc. ibi, in continenti, primo triduo, & l. fin. C. de indic. ibi, illicò autem, id est, intra triduum* Et tunc, nimis benigna hæc opinio aliquibus videbatur.

Sed postea inueni apud grauissimos auctores benigniorem opinionem. Ideò Fagundez de *præcept. Eccles. tract. 3. lib. 3. c. 8. n. 9.* & ante illum noster Molfesius in *sum. tom. 1. tract. 3. c. 10. nu. 28.* & ante illum Petrus Binsfeldius in *Enchir. Theol. pastoral. c. 5.* asserunt satis esse, pro adimplendo supradicto præcepto Concilij, si Sacerdos, qui sic celebravit, confiteatur suo tempore, nempe ante aliam celebrationem: & sic illud *quamprimum* exponunt, cum primum iterum celebraverit.

Sed posset aliquis dicere, si talis opinio esset vera, ad nihil obligaret supradictum præceptum

Concilij, nam talis Sacerdos ante aliam celebrationem necessariò tenetur confiteri, propter scientiam peccati mortalis. Adde, quòd si talis Sacerdos, verbi gratia celebraret, & confiteretur post sex menses, vel annum, secundum hos auctores, adimpleret præceptum Concilij. At hoc est absurdum; nam si quis faceret aliquid post sex menses, vel annum, non faceret quamprimum. Ergo, &c. Vnde Zanardus in *direct. confess. p. 1. tract. de Euchar. cap. 7.* asseruit, quòd sub præcepto talis Sacerdos tenetur confiteri, non immediatè, nec eo die, sed non differendo per longum tempus confessionem. Sed his non obstantibus opinio dictorum Auctorum est probabilis, saltem per principia extrinseca.

Nota verò, quòd dictum præceptum Concilij quamprimum confitendi, non extenditur ad laicos, contra Nauarrum, Fagundez, Zanardum, & alios; voluntariè enim dicunt, quòd si Concilium interrogaretur, ita fuisset responsurum: quis enim hoc illis reuelauit, vt tradit Sylu. in *3. p. q. 80. art. 2. dub. 2.* & alij communiter.

Ex quo sequitur, Sacerdotem, qui Sacramentum Eucharistiæ instar sæcularis accepit, non obligari hac lege, quia in illa communione non se habet vt Sacerdos, sed vt laicus. Ita Villalobos in *sum. p. 1. tract. 3. dub. 37. nu. 8.* & alij. Secus esset, si talis Sacerdos celebraret in die Parasceues, vel si assumere-tur ad complendum Sacrificium ab alio inchoatum; nam in huiusmodi casibus obligaret hoc præceptum Concilij. Vide citatos DD.

RESOL. LXI. *An Sacerdos, qui in ipsa actione celebrandi recordatur alicuius peccati mortalis, licet tunc eliciat actum contritionis, teneatur postea quamprimum confiteri, stante supradicto præcepto?*

Affirmatiuè respondet Suarez in *3. p. to. 3. disp. 66. sect. 7.* Reginaldus in *praxi, to. 2. lib. 29. c. 7. n. 110.* Bonacina de *sacram. disp. 4. q. 6. punct. 1. nu. 39.* Squillante de *oblig. cleric. p. 1. num. 132.* & ex nostris Megala in *1. p. lib. 5. c. 4. num. 2.* Molfesius in *sum. tom. 1. tract. 3. c. 10. nu. 28.* cum alijs. Ratio verò est, nam talis Sacerdos celebrat urgente necessitate, sine præuia confessione.

Sed mihi semper visa est opinio Vasquez probabilior, quam ipse publicè docuit in Collegio Romano anno 1587. vt testatur in *3. p. to. 3. disp. 208. c. 3. nu. 19.* Dico igitur, si ante sumptum Sacramentum, quis recordetur alicuius mortalis, illud tamen non confiteatur, non quia desit copia confessarij, neque prætextus illius, sed propter scandalum aliorum, & ne incurrat infamiæ notam; non tenetur postea, ex præcepto Concilij, quamprimum confiteri: quod probatur ex verbis & mente Concilij. Nam postquam Concilium explicuit nobis vim præcepti de præmittenda confessione, addidit, modò non desit copia confessarij, quòd si necessitate urgente, absque præuia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur; hoc autem non accidit, quando Sacerdos ideò solùm non confitetur, ne notam infamiæ incurrat, cum tamen aliàs copiam habeat confessarij. Ergo, &c. Itaque secundum Vasquez, prædictum præceptum Concilij solùm obligat, quando Sacerdos non habens

copiam

copiam confessarij, & urgente necessitate compul-
sus, non præmisit confessionem, cum tamen ante-
quam celebraret conscius esset peccati mortalis.
Quare si aliquis Sacerdos, bona fide accedit ad
altare, absque conscientia peccati mortalis, ibi au-
tem recordatur alicuius, non tenebitur prædicto
præcepto. Et hinc opinionem Vasquez docuerat
antea Sayrus de *sacram. lib. 2. c. 7. art. 2.* & postea Syl-
uius in 3. p. q. 80. art. 4. dub. 2. ubi asserit contrarium
esse dicendum de Sacerdote, qui ex malitia cele-
brat, non confessus, vel qui in ipso Sacrificio mor-
taliter peccaret ante communionem, licet aliqui
hoc negent, & probabilius, ut Nugnus in 3. p. tom. 1.
q. 88. art. 4. diff. 4.

RESOL. LXII. *An quando accidit festum Annuntiationis
B. Virginis in die Parasceues, sit Missa illius diei au-
dienda, sub reatu peccati mortalis?*

Sententiam affirmatiuam docet Nugnus tom. 1. in
3. p. q. 83. art. 1. diff. 2. fol. mihi 484. & Vasquez to.
3. in 3. p. disp. 232. c. 2. num. 18. ubi ait, Feria sexta in Pa-
rasceue Missam à nullo Sacerdote celebrari posse;
ab hoc tamen non tollitur, quin eo die si festum
aliquod consuetum ab Ecclesia seruari incidat, to-
tus populus interesse debeat illi officio, in quo Sa-
cramentum præsanctificatum consumitur, ex vni-
uersali præcepto audiendi Missam, & si quidem il-
lud loco Missæ haberi potest. Per officium autem,
cui populus interesse debet, intelligo non passio-
nem, neque ceteras orationes, quæ post illam, an-
tequam Sacramentum ex suo loco in altare defe-
ratur, dicuntur; sed illud tantum, quod extracto
Sacramento, & in altari posito à Sacerdote cele-
bratur. Hæc Vasquez.

Sed aduersus illum, contrariam sententiam ego
semper tenui, quam docet ex nostris P. Naldus in
sum. ver. Missæ, nu. 20. & P. Molfesius in sum. to. 1. tr. 3.
c. 17. nu. 40. Ratio est, quia Missa illius diei non est
Missæ, neque propriè Sacrificium, cum non adsit
nova Hostiæ consecratio, ut probat, contra Nu-
gnum ubi sup. Franciscus Suarez tom. 3. in 3. p. disp. 75.
sect. 4. Bellarminus to. 2. lib. 4. de Euchar. c. 22. Sebast.
Perecius tract. de sacrific. Missæ, c. 14. Bonacina de sa-
cram. disp. 4. q. ult. punct. 2. nu. 3. Henriquez in sum. lib.
9. c. 9. nu. 6. Ledesma in sum. to. 1. c. 19. concl. 5. fol. mihi
123. Scorzia de sacrific. Missæ, lib. 1. c. 5. ad 3. arg. secundæ
opinionis, qui citat Richardum, Maiorem, Gabrielem,
& alios.

Ad argum. Vasquez posset aliquis respondere,
fideles ex vi præcepti Ecclesiastici teneri audire
tantum Missam, quod est præceptum de re indiui-
dua; & non omne id, quod succedit loco Missæ,
vel partem Missæ. Et post hæc scripta, inueni San-
cium in selectis disp. 32. n. 13. & Gauantum in comment.
Rubr. Missæ, p. 3. tit. 29. num. 24. docere hanc postero-
rem sententiam: & ita declarasse Sacram Cardina-
lium Congregationem sub die 19. Februarij
1622. testatur Gauantus; unde non est amplius Vas-
quez in posterum audiendus.

RESOL. LXIII. *An simplex Sacerdos, deficiente copia
confessarij, possit celebrare contritus, dum iter facit,
propter Missam præcepti, quam tenetur audire?*

R Espondeo affirmatiuè; quod intelligendum
est, modò deficiat Missa, quam ab alio possit

audire. Ita Rodriguez in sum. to. 1. c. 247. n. 6. Vegha
in sum. tom. 2. c. 41. cas. 4. Toletus lib. 2. c. 15. § maior
diff. Henriquez lib. 8. c. 48. n. 8. Syluester ver. Euchar.
2. §. 7. Adrian. in 4. disp. 19. q. 4. concl. 10. quidquid in
contrarium asserat Corduba in summ. q. 142. Sot. in
4. dist. 13. q. 2. art. 6. & nouissimè Coninch de sacram.
q. 80. art. 4. dub. 2. n. 17. Villalobos in sum. p. 1. tract. 7.
dub. 37. nu. 2. Filiucius tom. 1. tract. 4. c. 8. nu. 217. Pe-
santius in addit. ad 3. p. q. 10. disp. 5. de præcept. confessionis.
Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. c. 5. §. 8. n. 2. Suarez
in 3. p. tom. 3. disp. 67. sect. 4. qui tamen nostram sen-
tentiam vbcant probabilem.

Nec valet dicere, quòd præceptum de præmit-
tenda confessione ante communionem, est præcep-
tum diuinum. Præceptum autem audiendi Mis-
sam in die festo, est Ecclesiasticum; ergo fortius de-
bet esse illud, quàm istud: atque idèd necessitas
implendi præceptum Missæ, non debet excusari ab
obligatione diuini præcepti. Nam responderetur, esse
nonnullos casus, in quibus propter probabiles ra-
tiones, hinc inde occurrentes, possit Sacerdos eli-
gere, quam partem maluerit, & hunc casum de quo
loquimur, esse ex illorum numero, quia Concilium
sess. 13. c. 7. & DD. dicunt, si vrgeat necessitas, & copia
confessarij desit, id esse licitum. Adde, quòd proba-
bile est, secundum Conc. ubi sup. hoc præceptum de
præmittenda confessione esse tantum iuris humani.

Sed dices, si Sacerdos in tali casu, potest cum
sola contritione celebrare; ergo tenetur. Respon-
deo minimè, nam sequi potest opinionem negan-
tem cum Suarez, & aliis.

RESOL. LXIV. *An talis Sacerdos simplex, etiam non Pa-
rochus, possit celebrare Missam, prauia confessione, dum
non adest Sacerdos, ut alij Missam audiant, & non est
alius qui celebret?*

N Egatiuè respondent Pesantius in addit. ad 3. p.
q. 10. disp. 5. de præcept. confess. Suarez tom. 3. in 3. p.
disp. 67. sect. 4. Et ratio est, quia alij non peccabunt,
si ipse Missam non celebret.

Sed ego contrariam sententiam semper tenui,
quia ut supra probatum est, talis Sacerdos iter fa-
ciens, potest contritus Missam licere, propter ad-
implerionem præcepti Ecclesiastici dicendi, vel au-
diendi Sacrum. Ergo potest dicere Missam, ut alij
supradictum præceptum adimpleant; & quando
vrget præceptum, necessitas proximi reputanda est
tamquam propria. Nec valet dicere cum Suarez,
quòd alij non peccabunt, si Sacerdos non celebret.
Nam responderetur, posse Sacerdotem in articulo
mortis, si non adest copia cōfessarij, celebrare con-
tritum, ut ægrotus præceptum communicandi ad-
impleat; & tamen si Sacerdos in illo casu minimè
celebraret, ægrotus quidem non peccaret. Vnde
satis probabilis est nostra opinio, licet contraria
sit etiam probabilis.

RESOL. LXV. *An Sacerdos, qui habet casus reseruatos, à
quibus præsens confessarius illum non posset absolvere,
posset cōtritus, sine prauia confessione, Sacrum conficere?*

N Egatiuè respondet Suarez ubi sup. & Sotus in
4. dist. 17. q. 2. art. 5. putat enim eo casu, teneri
talem Sacerdotem præmittere confessionem
omnium

omnium peccatorum, si habeat alia peccata minime reservata, & ita ab omnibus saltem indirectè absolui; non autem tenetur hoc facere, si nulla habeat peccata non reservata.

Sed Ægidius de Coninch *de sacram. q. 80. art. 4. dub. 2. nu. 21.* etiam si talis Sacerdos habeat cum aliquo peccato reservato tantum alia peccata venialia, putat teneri confiteri omnia supradicta peccata venialia, videlicet, & reservata, ut possit saltem ab illis indirectè absolui.

Aliqui verò contrariam sententiam absolute docent, quæ asserit in tali casu posse Sacerdotem, si adest scandalum, celebrare sine prævia confessione, quia eadem peccata bis confiteri graue onus videtur. Ita Armill. *ver. communio, §. 8.* qui citat D. Antoninum, & Palud. Victoria *in sum. nu. 79.* Syluius *in addit. ad 3. p. q. 20. art. 2. dub. 3. §. 4.* & Sancius *in select. disp. 32. n. 10.*

Ego cum Filliucio *tom. 1. tract. 4. cap. 8. num. 213.* probabilem & tutam in praxi hanc sententiam esse existimo.

Nota tamen, quod Filliucius ibidem existimat, etiam esse probabilem illam sententiam, quæ asserit, quod Sacerdos habens peccatum reservatum, possit omittere confessionem, etiam si habuerit facultatem, ut possit illud confiteri inferiori, sed cum onere postea comparendi coram superiore.

RESOL. LXVI. An Sacerdos possit celebrare post cibum ad communicandum infirmum, qui est in articulo mortis?

Affirmatiuam sententiam docuit Maior *in 4. dist. 19. q. 3. ad 5.* & Zanardus *in direct. confess. p. 1. tr. de Euchar. cap. 7.* & Zambranus *in dec. cas. tempore mortis, c. 4. de Euchar. dub. 6. n. 3.* in casu quo moriens non posset recipere aliud Sacramentum, cessante omnino scandalo. Videtur in hanc sententiam inclinare, & adducit sex rationes pro hac sententia, quam probabilem vocat, Filliucius *to. 1. tract. 4. c. 8. num. 242.* contra Vasquez *in 3. p. tom. 4. disp. 211. c. 5. nu. 61.*

Sed communis opinio omnium DD. contrarium docet. Et ratio est, quia maior ratio habenda est reuerentiæ huius Sacramenti, quam necessitatis proximi; & tale præceptum obligat infirmum, cum decenter, & reuerenter Sacramentum confici, & sumi potest. Ita Ledesma *in sum. to. 1. c. 13. de Euchar. concl. 5. dub. ult.* Nauar. *c. 25. n. 88 seu 51.* Toletus *lib. 2. c. 13.* Syluius *in 3. p. q. 80. ar. 8.* Armilla *ver. Missa, n. 25.* Syluius *ver. Missa, 1. q. 7. dicto 2. cas. 3.* D. Antoninus *p. 3. tit. 13. c. 6. §. 2.* Henriquez *lib. 3. c. 46. num. 1. & c. 50. nu. 1.* Victoria *in sum. nu. 83.* & Sotus *in 4. dist. 13. q. 2. art. 2.* & omnes recentiores.

Notandum est verò hic, quod Sacerdotes in tribus præcipue casibus possunt non ieiuni sumere, & consecrare Eucharistiam. Primo, propter integritatem Sacrificij, ut quando Sacerdos aquam pro vino in calice posuit, & illam postea post sumptionem hostiæ assumpsit, tunc enim vel de nouo debet consecrare hostiam & calicem, vel saltem sanguinem tantum propter integritatem Sacrificij. Ita D. Thomas *in 3. p. q. 83. art. 6. ad 2.* Tabiena *ver. communicare, §. 42.* Victoria *in sum. nu. 101.* Henricus *lib. 8. c. 50. n. 3.* Sotus *in 4. dist. 13. q. 2. art. 6.* & alij.

Secundus casus est, quando post sumptionem calicis, & eius ablutionem, videt reliquias hostiæ in patena, vel corporali, tunc licet Sacerdoti sumere illas reliquias. Ita contra Paludanum *in 4. dist. 9. q. 1.* D. Antoninum *p. 3. tit. 13. c. 6. §. 9.* Rosellam *ver. Eucharistia 3. §. 13.* asserunt communiter DD. ut Caietan. *in sum. ver. Missa.* Syluest. *ver. Euchar. 3. §. 8.* Victoria *in sum. nu. 83.* Nauar. *cap. 25. num. 89.* Henriquez *in sum. lib. 8. cap. 50. nu. 2.* Armilla *ver. Missa, §. 26.* & alij. Et ratio est, quia totius omnino hostiæ, & calicis consumptio, prout includit etiam sumptionem ablutionis, censetur vna actio, ad ipsam communionem decenter perficiendam pertinet. Ergo illæ reliquiae per modum vnius cibi, & complementi vnius integri conuiuij, & Sacrificij sumuntur. Vnde hæc doctrina intelligenda est de reliquiis hostiæ à se consecratæ, quia secus videtur de reliquiis ab alio Sacerdote in altera Missa consecratis, quia talis sumptio non esset completio, ut supra diximus, conuiuij à Sacerdote parati; & supradicta procedunt, etiam si reliquiae post ablutionem inuentæ, sint paruæ vel magnæ quantitatis, contra Sotum *in 4. dist. 12. q. 1. art. 8.*

Tertius casus est, quando celebrans post consecrationem recordatur se non esse ieiunum, vel si post consecrationem hostiæ deficiat, si adest Sacerdos alius non ieiunus, deberet Sacrificium illud perficere, & communicare, dummodo alius Sacerdos ieiunus ibi non adest. Ita ex *cap. nihil 7. q. 1.* docet Ægidius de Coninch *de sacram. q. 80. art. 8. n. 63.* & Villalobos *in sum. p. 1. tract. 7. disp. 39. à nu. 12.* Vasquez *in 3. p. tom. 3. disp. 211. cap. 5.* & Syluius *in 3. p. quest. 60. art. 8.*

RESOL. LXVII. Vtrum Sacerdos in casu necessitatis, secluso etiam scandalo, possit celebrare cum lumine olei?

Negatiuam sententiam docet Henriquez *lib. 9. de Missa, cap. 26. num. 4. & cap. 29. nu. 7.* vbi ex consuetudine à tempore Apostolorum introducta, & ex auctoritate multorum Patrum, probat vsum celebrandi cum lumine cerei igniti; & in hanc sententiam inclinat Bellarm. *li. 2. de Missa, c. 14.*

Sed ego existimo in graui necessitate, & secluso scandalo, & contemptu, non esse mortale peccatum celebrare cum lucerna ex oleo, quia olim in Sanctuario lampades in cultum Dei ardebant, ut ait D. Thom. *in 2. q. 101. art. 1. ad 2.* & ita Sacerdotem celebrantem non damnarem, ait Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 81. sect. 6.* quem postea sequitur Fagundez *de præcept. Eccles. tract. 1. lib. 3. cap. 3. n. 17.* licet addant, hoc ante factum non esse consulendum.

Sed ego in tali necessitate constitutus, si non adest aliorum scandalum, cum lumine olei celebrarem. Vide supra q. 45. & mecum sentit Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 29. cap. ult. p. 3. sect. 6. nu. 196.* Filliucius *tom. 1. tract. 5. c. 4. nu. 126.* & nouissime Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 6. nu. 17.* vbi ita ait: Licet communi Ecclesiarum consuetudine receptum sit, ut lumen sit geminum, & in cera; ob causam tamen, etiam non valde grauem, celebrari posset cum vno cereo, vel igne ardente in oleo, aut seuo, modò scandalum absit. Ita ille.

RESOL. LXVIII. *An Sacerdos possit celebrare sine cingulo benedicto?*

Mortaliter peccare sic celebrantem, putant Filiucius tom. 1. tract. 5. c. 5. nu. 148. Villalobos in sum. p. 1. tract. 8. dub. 28. num. 8. Vasquez in 3. p. tom. 3. disp. 233. cap. 4. num. 38. Molfesius in sum. p. 1. tract. 3. cap. 12. nu. 31. Io. de la Cruz in direct. conf. p. 2. de sacrif. Missæ, q. 3. dub. 4. concl. 20. Nugnus in 3. p. tom. 1. q. 83. art. 3. conclus. 3. Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 82. sect. 3. §. 2. cum Nauar. in manual. c. 25. n. 84. qui asserit, contrariam opinionem non esse tutam; atque ideo in Pontificali Romano inuenitur benedictio cinguli, ac benedictio pro aliis Sacerdotalibus indumentis, & vniuersalis Ecclesiæ consuetudo obseruat. Et quod dicitur de aliis indumentis, dicendum etiam videtur de cingulo; est enim eadem ratio.

Sed contraria sententia probabilis etiam apparet, & ideo Sacerdos, qui sine necessitate celebraret cum cingulo non benedicto, peccaret tantum venialiter, vel cum eo, & toto fracto, & abrupto, & hoc ratione paruitatis materiæ. Ita docuit Henriquez lib. 9. de Missa, cap. 29. n. 5. in gloss. littera A. & B. Paludanus in 4. dist. 13. q. 2. art. 5. Richard. ibidem quest. 4. art. 3. Scotus ibid. dist. 13. q. 2. & doctissimus Syluester ver. Missa, 1. num. 2. Sæ ver. Missa, num. 10. & Fagundez tract. 1. lib. 3. c. 23. num. 13. est enim, ut diximus, materia leuis, & indumentum minus in se considerabile, quam quodcumque aliud; imò indumentum non est, sed indumentorum ligatura.

Ad argumentum verò, de benedictione posita in Pontificali, Respondeo, quòd ibi reperiuntur etiam benedictiones pro Missalibus, & pro libris Ecclesiasticis; & tamen non est peccatum lethale, celebrare sine Missali benedicto.

Nota tamen, quòd celebrare cum cingulo non benedicto, ex causa iusta, non erit neque peccatum veniale. Iusta verò causa erit necessitas audiendi, vel celebrandi Missam ex præcepto alicuius festiuitatis, feruor magnæ deuotionis, necessitas superandi tentationes aliquas, etsi Sacerdotes pauperes habeant stipem pro celebrando Sacro.

RESOL. LXIX. *An Sacerdos possit celebrare in patena, & calice nondum consecrato, & cum vestimentis nondum benedictis, si alius Sacerdos, bona fide cum ipsis Missam antea celebrasset?*

Responder negatiuè Fagundez tract. 1. lib. 3. c. 21. num. 15. & ita asserit respondiisse multos Patres Societatis Iesu.

Sed ego contrariam sententiam probabilem etiam esse existimo; nam in prima celebratione à Sacerdote bona fide facta, iam consecrata remanserunt. Vnde postea non indigent alia noua consecratione, vel benedictione. Et ita Castrus lib. 2. de leg. penult. cap. ult. asseruit, Ecclesiam pollutam non egere noua reconciliatione, si in ea bona fide ab aliquo Sacerdote celebratum est. Quam sententiam docuit etiam post illum Auila de cens. p. 5. disp. 7. dub. 3. conclus. 1. & Emanuel Sæ ver. Ecclesia, licet Portel in addit. ad dubia regul. ver. Eccles. num. 5. in contrariam videatur inclinasse sententiam.

Sed nostra (ut diximus) probabilis est, & tuta in praxi.

RESOL. LXX. *An Sacerdos, sumpto iam corpore, si videret consecrasse calicem per inconsiderationem cum sola aqua, debeat non solum vinum apponere sed de nouo consecrare aliam hostiam, incipiendo ab illis verbis, Qui pridie quam pateretur?*

Affirmatiuam sententiam docuit D. Thomas in 3. p. q. 83. art. 6. ad 4. Paludanus in 4. dist. 11. q. 1. art. 2. & Syluester ver. Eucharist. 2. quest. 10. num. 14. Ratio est, quia aliter faciendo, non seruaretur debitus ordo consecrandi; & ideo Pius V. in suo Missali ordinauit, ut hic defectus tali pacto suppleatur.

Sed cum omni reuerentia D. Thomæ Doctori maximo debita, puto contrariam sententiam esse probabilem. Sufficit igitur, ut Sacerdos in tali casu, statim vinum apponat, & incipiat ab illis, Simili modo, &c. consecrando calicem; quia talis modus sufficiens est ad supplendum defectum, & aptior, ut sine scandalo efficiatur, & populus non intelligat inaduentum, & defectum Sacerdotis. Et contrarium facere, ut D. Thom. putat, non esset Sacrificium perficere, sed potius nouum, & integrum facere, priori imperfecto relicto. Et licet hostia fuerit à Sacerdote consumpta, quamdiu non consumitur calix, adhuc actio sacrificandi, & substantia Sacrificij moraliter durat. Vnde quamuis consumpto corpore, solus calix postea consecratur, non censetur vna species confici sine altera. Nam subsequens consecratio sanguinis moraliter cum priori consecratione hostiæ coniungitur; & sic ex vtraque conficitur vna actio moralis, & vnum morale Sacrificium. Et sic patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ.

Ad Rubricas Missalis respondeo, ut sæpè dictum est, esse doctrinales, & non inducere præceptum, sed tantum instruere, & consilium præbere. Auctores verò, qui docent nostram sententiam aduersus D. Thom. sunt Scotus in 4. dist. 8. quest. 3. ipsemet D. Thom. in 4. dist. 11. Nauar. in manuali c. 25. n. 91. Angelus ver. Missa, n. 17. Villalobos in sum. p. 1. tr. 8. dub. 32. nu. 3. & omnes ferè neoterici. Hæc opinio fuit postea approbata in Missali iussu Clement. VIII. edito.

Notandum est verò, quòd aliqui asserunt, opinionem D. Thomæ practicandam esse, casu quo Sacerdos celebraret secretò, non autem publicè; nam in primo casu si hostiam iterum consecraret, non adesset scandalum; secus autem si publicè Missam diceret. Ita explicant mentem D. Thom. Nugnus in 3. part. tom. 1. q. 83. art. 6. dub. 2. conclus. 1. & Ioan. de la Cruz in direct. conf. p. 2. de sacrif. Missæ, q. 5. dub. 1. concl. 1. qui citat Ledesnam, & Syluius in 3. p. q. 80. art. 8. cas. 2. vide etiam Henriquez in sum. lib. 9. cap. 37. nu. 3. quæ quidem omnia probabiliter dicta sunt.

Notandum est etiam cum Nauar. & Syluius vbi supra, quòd Sacerdos non peccaret mortaliter, si, cui hæc fortasse acciderint, inopinato casu perturbatus, non susciperet, nec consecraret vinum,

vt suprà ex diuersis sententiis, necessariò consecrandum.

RESOL. LXXI. *An oblatione Hostiæ iam factâ, si offeratur Sacerdoti particula pro communicando laico, possit illam consecrare?*

Negatiuam sententiam videtur docere Bonacina de Sacram. disp. 4. q. vlt. punct. 2. num. 6. Sed contrariam sententiam probabilem etiam esse putò, quam nouissimè docet Bartholomæus Gauantus in comment. ad Rubr. Missal. tom. 1. p. 3. tit. 10. nu. 19. non tamen hoc fieri debet remotius ab oblatione Hostiæ, puta iam cœpta Præfatione; & quando fit, efficiatur oblatione eiusdem mente concepta; sed magis amplè circa præsentem quæstionem loquitur Posseuinus de off. Curati, cap. 2. num. 17. vide illum.

RESOL. LXXII. *An si Sacerdos Regularis applicet Missas contra intentionem Superioris, valeat talis applicatio?*

Respondeo, dictum Regularem, peccare quidem contra votum, sed applicationem Missæ contra mētē Superioris validam esse, quia Christus Dominus liberum actum celebrationis & consecrationis instituit, vt tota applicatio pendeat ex Sacerdotis libera intentione. Ita Syluest. verb. Missa, 1. n. 12. Angelus ver. eodem, nu. 36. Henriquez lib. 9. cap. 21. nu. 6. Fagundez tract. 1. lib. 3. cap. 10. nu. 4. Villalobos in sum. p. 1. tract. 8. dub. 10. nu. 2. & ita determinasse Theologos Salmantinos notauit Rodriquez in sum. to. 1. c. 241. concl. 10. & alij.

Ista opinio est probabilis, sed contrariam etiam non minùs probabilem existimò, quam docet nouissimè doctus Fraxinell. in tract. de oblig. Sacerd. sect. 6. §. 7. nu. 1. & Gauantus in Comment. Rubr. Missal. p. 3. tit. 12. nu. 28. Nec valet argumentum Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 79. sect. 9. positum suprà; nam respondetur esse disparē rationem inter intentionem consecrationis, & applicationem Missæ; nam intentio Sacerdotis in consecratione, est de essentia sacrificij. Idèd non potest Prælatus illam irritare, aliàs non esset sacrificium. At quòd valor Missæ huic, vel illi applicetur, non est de essentia sacrificij; & idèd si à Prælato alteri, quàm ei in quem Sacerdotis intentio dirigitur, applicetur, est sacrificium. Hanc etiam opinionem docuit Scotus quodlib. 20. Corduba lib. 1. q. 3. opm. 6. Ledesma 2. 4. q. 16. art. 14. & alij.

Notandum est verò, cum Villalobos vbi sup. n. 3. quòd si Sacerdos Regularis non faceret vllam applicationem Missæ, licet Prælatus illam Missam applicaret, non haberet dicta Prælati applicatio vllum effectum, quia Prælatus non est minister Sacrificij; sed hoc procederet stante prima opinione, non autem in secunda sententia.

RESOL. LXXIII. *An Sacerdos Regularis tempore Paschali possit ministrare Eucharistiam secularibus, vt adimpleant præceptum Ecclesiasticum annuæ Communionis?*

Negatiuè respondet Suarez de Relig. tom. 4. tract. 10. lib. 9. cap. 3. n. 8. Portel in dubijs regul. tom. 1.

ver. Sacram. administ. num. 5. Villalobos in sum. part. 1. tract. 7. dub. 47. nu. 4. Nugnus tom. 1. in 3. p. q. 83. art. 4. concl. 5. Et in hanc negatiuam sententiam videtur inclinare Fagundez de præcept. Eccles. tract. 3. lib. 1. cap. 5. num. 16.

Sed affirmatiuam sententiam, non ignobiles auctores docuisse constat: hi sunt Ioan. de la Cruz de stat. Religios. lib. 2. cap. 5. dub. 4. conclus. 3. Beia in resp. part. 4. cas. 4. Rodriquez tom. 1. qq. reg. quest. 56. art. 3. Sorbo in compend. priuileg. verb. communicare. & alij. Et hoc ex priuilegio Nicolai V. concessio Monasterio Beatæ Mariæ de Guadalupe Ordinis Diui Hieronymi anno 1458. Quod priuilegium confirmauit viux vocis oraculo Paulus III. deinde Pius IV. facultates concessas particulariter huic Monasterio, fecit communes omnibus Monasterijs eiusdem Ordinis, vt probat Rodriquez tom. 1. quest. 55. art. 9. Qua concessione, & extensione posita, id est, quòd tale priuilegium sit commune omnibus alijs Monasterijs supradicti Ordinis D. Hieronymi, sequitur euidenter posse per communicationem eo frui & vt omnes alios Mendicantes: ac proinde sequitur, posse Sacerdotem regularem ministrare Eucharistiam laicis tempore Paschali, & fideles satisfacere præcepto annuæ Communionis in Ecclesijs Regularium: & in Lusitania ita fuisse iudicatum in causa Fratrum Minorum, cum quodam Parocho, testatur Fagundez.

Nec supradictum priuilegium videtur per non vsum reuocatum. Nam priuilegia Minorum, & per consequens aliorum Ordinum, sunt à Pio IV. confirmata ex certa scientia, & de plenitudine potestatis. quæ verba, vt notat Rodriquez tom. 1. q. 8. art. 3. confirmant priuilegia, per non vsum reuocata. Adde etiam, quia idem Pontifex non solum confirmauit, sed de nouo concessit dicta priuilegia; & sic de nouo concessit Minoribus per communicationem dicta priuilegia Nicolai V. & Pauli III. Deinde nouissimè Paulus V. confirmauit, & de nouo roborauit priuilegia Minorum & Prædicatorum, etiam per non vsum reuocata. Alia verò argumenta in contrarium inuenies soluta apud Beiam. Vnde ex dictis remanet satis probabilis ista sententia. Sed ego consulerem, vt Regulares in tali casu faueant Parochis, & talem sententiam in praxim non deducant.

RESOL. LXXIV. *An Missa Regularibus concessa possit ab alijs dici in ipsorummet Regularium Ecclesijs: & quid de Missa sanctissimi Rosarij?*

Negatiuam sententiam docui in casu Missæ prima vice nobis concessæ, de B. Andrea, contra nonnullos Theologos, vt infra in tract. Miscell. videri potest; & ita declarasse Sacram Rituum Congregationem die 19. Nouembr. 1622. testatur nouissimè Gauantus comment. in Rubric. Missal. tom. 1. part. 3. tit. 10. num. 16. qui etiam part. 4. tit. 15. num. 11. notat, quòd vbi celebratur festum sanctissimi Rosarij ex Decreto Gregorij XIII. ne dicatur ea Missa, quæ nomine Rosarij circumfertur, quia concessa tantum Ordini Prædicatorum à Sacra Rituum Congregatione die 25. Iunij 1622. &

& prohibita fuit aliis, eodem die; sed fiat Missa vt n̄ esto sanctæ Mariæ ad Nives; quod obseruatur in de Lauretana ex Synodo Diocesana 1626. vel in Natiuitate, mutato nomine in Festiuitatis, quod fit honoriæ; sed illud prius magis placet. Ita Gauantus.

RESOL. LXXV. *An Sacerdos possit iterum subministrare Eucharistiam infirmo, qui semel in articulo mortis sumpsit communionem per modum viatici non ieiunus?*

Negatiuam sententiam prorsus sustinet Vasquez in 3. p. tom. 3. disp. 211. c. 4. n. 38. & nonissimè Ioan. de la Cruz in direct. consp. 2. tra. de Euchar. q. 5. dub. 4. concl. 3. Et ratio est, quia cum vna cōmunionē, infirmus iam satisfecit præcepto sumendi Eucharistiam in articulo mortis. Ergo.

Sed affirmatiuam prorsus amplectendam esse docet vñs communis Ecclesiæ, & communis DD. sententia; nam ita docet Tabiena ver. communicare, n. 48. Armilla ver. communio, num. 18. Toletus in sum. lib. 10. c. 15. Sa ver. Eucharistia, nu. 5. Sot. in 4. dist. 12. q. 1. art. 8. Victoria in sum. num. 82. Graßius dec. p. 1. lib. 2. c. 38. n. 32. Nugnus in 3. p. tom. 1. q. 80. art. 8. Coninch de Sacram. q. 80. art. 8. n. 53. Reginaldus tom. 2. lib. 29. c. 6. n. 20. Henriquez lib. 8. c. 4. n. 1. & c. 50. nu. 1. Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 68. sect. 1. & omnes Neoterici; quia non solum contra rationem, quam pro sua sententia adducit Vasquez, tunc permittitur egrotto non ieiuno communicatio, vt possit implere præceptum diuinum: sed etiam quia moriturus valde indiget tanti Sacramenti præsidio, & id sæpius; & ita maxime indigentem ope & subsidio huius Sacramenti ad vincendas occurrētes tentationes, & peccandi pericula superanda, pia Mater Ecclesia non videtur velle suo præcepto cum tanto spiritali dispendio adstringere. Deinde in Conc. Constantiens. sess. 13. dicitur in casu infirmitatis posse Eucharistiam dari non ieiuno. Ergo cum non limite ad vnam tantum vicem, quare nos limitare debemus? Maxime, vt diximus, quod in secunda & tertia vice adsit eadem necessitas, quæ in prima, scilicet ne priuetur auxilio tanti Sacramenti. Igitur hanc secundam sententiam prorsus tenendam esse existimo.

RESOL. LXXVI. *An in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis, quando casus occurrat, debeant cantari due Missæ, vna de festo post Tertiam, alia de feria post Nonam; & an Ecclesiæ Regularium dicantur Collegiatae?*

Hic casus frequenter solet accidere, nec ita facile eius resolutio apud Doctores inuenitur. Gauantus in comment. ad Rubr. Missal. tom. 1. p. 3. tit. 10. num. 8. affirmatiuam sententiam docet, & num. 11. asserit, ita declarasse sacram. Rituum Congregationem, in his verbis: Tamquam de re grauissima statuit sacra Congregatio, Missam de feria priuilegiata in Cathedralibus & Collegiatis nullatenus omittendā esse, sed omnino astātibus Canonici, & assignata distributionum portione cantandā esse, aut cum Diacono & Subdiacono; aut, si eorum copia non suppetit, absque eis, & post Nonam, non obstante quacumque consuetudine contraria, quam sacra eadem Congregatio

Pars II.

sustulit, & in posterum admitti vetuit, & addit pœnas contentas in Bulla Pij V. quæ præceptum continet. Ita Gauantus. Non reticeam tamen contrariam sententiam docere nostrum P. Andream Castaldum in sua Praxi carem. lib. 2. sect. 6. c. 3. nu. 20. Sed dicit aliquis, an si opinio Gauanti esset vera, & de dicta declaratione Cardinalium cōstaret authenticè, an inquam, in Ecclesiis Regularium duæ Missæ essent cantandæ? Respondeo negatiuè. Nam Declaratio supradicta loquitur de Collegiatis secularibus; & contra Portel in dub. Regular. ver. Missa, nu. 7. & alios, Ecclesiæ Regularium non dicuntur Collegiatae, vt probat Rodriquez qq. Regul. tom. 1. q. 43. art. 12. & in terminis nostri casus Villalobos in sum. tom. 1. tract. 8. diff. 19. nu. 4. vbi sic ait: En las ferias de Quatro temporas, Vigilias, y Rogaciones, siendo dobles, & semidobles en las Iglesias Cathedrales, y Collegiales se dicen dos Missas, vna de la fiesta à la Prima, y otra de feria después de Nona, conforme à las Rubricas del Missal Romano. Los Religiosos no estan obligados à dezir las, que sus Iglesias no son Collegiales. Ita ille. Notandum est etiā cum Layman in Theol. mor. lib. 6. tract. 5. c. 3. num. 5. Filiuc. tom. 1. tract. 5. c. 4. num. 104. & aliis penes ipsos, quod Prælati Ecclesiarum Cathedralium, Collegiatarum & Conuentualium obligatio incumbit, vt in talibus Ecclesiis quotidie saltem vnam Missam celebrari curent. Sed Victoria in sum. num. 94. absolutè negat mortaliter peccari, si aliquo die Missa in his Ecclesiis intermittatur.

RESOL. LXXVII. *Quando Sacerdos iterum præbet agrotto non ieiuno sacram Eucharistiam, quanam temporis intercapdo habenda est inter vnam & alteram communionem?*

Multum tempus, arbitrio boni viri, respondet Nauarr. tom. 2. lib. 65. de pœnit. & rem. conf. 41. quod aliqui asserunt esse 30. dies, vt obseruat Villalobos vbi infr. Hæc sententia est nimis rigida; ideo post octo vel decem dies, posse iterum infirmo non ieiuno Sacerdotem præbere viaticum putauit Nugnus in 3. p. to. 1. q. 80. art. 8. Villalobos in sum. p. 1. tract. 7. dub. 38. num. 8. Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 68. sect. 4. Henric. in sum. lib. 8. c. 5. Fagundez de præcept. Eccl. tr. 3. lib. 3. cap. 5. num. 10. & amicissimus ac pariter doctissimus noster P. D. Andreas Castaldus in sua praxi carem lib. 4. sect. 14. c. 8. nu. 5. cum aliis. Syluius verò in 3. p. q. 80. art. 9. putat post septem dies posse agrotum iterum sumere viaticum.

Ego autem puto sex dies sufficere, nixus auctoritate Tabienæ ver. communicare, n. 48. Armill. n. 18. Zambrani in decis. cas. conf. tempore mortis. cap. 3. dub. 5. n. 4. Posseuini de off. Cur. c. 8. n. 21. Filiuc. tom. 4. cap. 8. n. 238. & fauet huic sententiæ Ioan. Maior in 4. sent. dist. 9. q. 3. ad 5. q. 32.

RESOL. LXXVIII. *An Sacerdos possit præbere viaticum infirmo deliranti, qui propter febrem in amentiam incidit?*

Respondeo affirmatiuè ex D. Thom. in 3. p. q. 88. art. 9. & ex c. qui recedunt 26. q. 6. cap. 15. quia in pluribus decretis statuitur, vt pœnitentia non negetur phreneticis, si constiterit prius confessionem desiderasse, & signa contritionis dedisse; &

D

con-

consequenter idem colligitur de Eucharistia: non tamen necesse est, ut tempore usus rationis petierit expressè, & ostenderit signa contritionis, confessionis, & communionis, ut nimis scrupulosè putant Zanardus *in direct. confess. p. 1. tr. de Euchar. c. 7.* & alij. Sed omnis fidelis, qui non est notorius excommunicatus, nec notorius peccator sine signis penitentiae, & de quo non constat in complacentia peccati mortalis amisisse usum rationis, debet Eucharistiam tempore mortis sumere: in quo quidem tempore omnis fidelis illam interpretatiuè censatur petere: & sic Sacerdotes debent huiusmodi egrotis communionem præbere. Ita Sancius *in selectis disp. 38. num. 10.* Zambranus *in decis. cas. conf. tempore mortis. c. 3. dub. 4. nu. 2. & 7.* cum Coninch *de Sacram. q. 80. art. 9. n. 74.* & alijs.

Tales igitur amentes tunc communicandi non sunt, quando clarè & euidenter constat eos in peccato mortali usum rationis amisisse: quod vix potest constare, ut benè aduertit Sot. *in 4. dist. 15.* nam vnusquisque præsumitur bonus, donec oppositum probetur, *c. fin. de præsum.* Sed hæc omnia procedunt quando infirmus potest sine irreuerentia, & periculo vomitus, dictam communionem sumere, aliàs danda non erit: & idè Syluius *in 3. p. q. 80. art. 9.* Emanuel Sa *ver. Euchar. n. 3.* asserunt in mortis articulo non esse amentibus dandam Eucharistiam, ob irreuerentiæ periculum.

Sed hi Doctores nimis absolute loquuntur; nam in tali casu potest fieri experientia, ut optimè notat Zambranus *ubi supra, n. 5.* Ita quòd detur primò huiusmodi infirmo aliqua forma non consecrata, ut appareat quomodo se habeat in tali sumptione; & si se habuerit decenter, detur illa forma consecrata: sin autem, minimè: & hæc est optima praxis. Quæ quidem omnia procedunt in administratione Sacramenti Extremæ Vnctionis. In quo casu notanda erit etiam aliq. optima praxis ex Zambrano *ubi sup. c. 5. dub. 2.* qui citat Paludanum, D. Antoninum, Ledel. Henric. & alios, scilicet phreneticum vel furiosum si resistat, esse ligandum, exclusis tamen laicis ad tollendum scandalum; & id facere aliquando erit necessarium, quando phreneticus non posset recipere aliud Sacramentum, nisi Extremam Vnctionem.

RESOL. LXXIX. *An Sacerdos possit aliquando in sanitate communicare supradictos amentes?*

Respondeo negatiuè cum Zambrano *in decis. cas. conf. c. 3. dub. 6. nu. 8.* & alijs; nam hoc conceditur illis tantum in articulo mortis, quia in articulo necessitatis toleratur aliqua minor dispositio & reuerentia, quæ non impedit gratiæ habitualè, quæ tamen nõ debet tolerari extra talem necessitatem.

His tamen non obstantibus Ioseph Angles *in 4. sent. docuit* quotannis dictos amentes debere communicari; & hanc sententiam videtur etiam docere Villalobos *in sum. p. 1. tr. 7. dub. 40. n. 3.* & quia codex rarus est, ponam eius verba: *La duda es si à estos freneticos se les ha de dar fuera del articulo de la muerte, mi parecer es, que se le puede dar algunas vezes, mayormente si tienen reuerencia à este Sacramento, y alguno vso de razon, como son algunas Religiosos. Santos, que por el*

tiempo vinieron à caducar. Sed hæc opinio admitti non potest in perpetuò & absolute fatuis, sed in semifatuis; quibus etiam Henriquez *lib. 8. cap. 42. nu. 3. & 4.* putat Eucharistiam in Paschate dari debere: amò Sancius *in selectis disp. 26. nu. 5. & disp. 38. nu. 9.* probat illis Eucharistiam ministrandam esse toties, quoties eam sibi ministrari postulauerint; quia si in Paschate, vel aliquando communicadò, nullam committunt irreuerentiam, nec etiam committent pluries communicando, cum tam homo suscipiens, quam Sacramentum susceptum semper vnum & idem sint. Neque imaginari potest, quomodo hodie communicando oriatur de nouo irreuerentia, quæ heri suscipiendo Eucharistiam nõ fuit orta, dummodo actus sit eadem in specie, Sacramentum idem, & homo, qui suscipit, sit eum eodem usu rationis, quo fuit heri. Ita Sanchez. Sed an probabiliter iudicent viri docti. Nam hic Actor nimis laxas opiniones tenet circa frequentiam Sacramenti Eucharistiae. Primò enim docet, ad communicandum quotidie, non aliam requiri dispositionem, præter nullius peccati mortalis conscientiam, aut quòd ob inanem gloriam non suscipiatur Eucharistia. Secundò, esse magis expediens coniugatis die habitæ copulæ Eucharistiam suscipere; item de illo qui fornicationem, aut pollutionem voluntariam committit, si de illa confiteatur. Tertiò, pueros statim ac habent usum rationis, esse communicandos. Quartò, non esse expediens Confessariis impedire aliquoties penitentes Eucharistiam sumere, causa emendandi venialia peccata, siue imperfectiones illorum. Quintò, non esse etiam expediens Prælati Religionum priuare aliquoties suos Religiosos susceptione sacrae Eucharistiae causa illos mortificandi: & idem Confessariis erga suos penitentes. Hæc omnia Sancius *in selectis disp. 22. vsque ad 31.* Sed aduersus illum adest communis opinio Doctorum; & notissimè Salazar Societatis Iesu *in Pract. de frequen. commun. edita Matrini anno Domini 1622.* omnes supradictas propositiones refellit.

RESOL. LXXX. *An qui tenetur in aliqua Ecclesia celebrare sine Sacrificij applicatione, ut vulgò dicitur, con la sola prelenza, possit aliud stipendium pro illa Missa accipere, & alteri applicare?*

Affirmatiuam sententiam docet Alphonsus de Leone, vir huius litteraturæ consulentissimus; *in tr. de iurib. p. 3. q. 20. nu. 27.* vbi sic asserit: Quando datur stipendium, non pro applicatione Sacrificij, sed pro cultu Ecclesiae, vel commoditate populi; tunc potest Sacerdos alienam eleemosynam accipere pro applicatione Sacrificij, absque peccato & obligatione restitutionis. In dubio autem non præsumitur datum, vel relictum pro cultu Ecclesiae, sed pro applicatione Sacrificij; nisi aliud constet ex clavis verbis testatoris, vel circumstantiis personarum. Vnde cum fratres in Oratorio, seu eorum Ecclesia faciunt celebrare festis diebus, vel ob commoditatem ipsorum, ut Missam audiant, & ibi communicent, aut ob commoditatem gentis vicinæ absque alia expressione; non intelligitur Sacrificij applicationem velle, ut in praxi vidi

multoties consultum, & practicum à viris timoratis & doctis. Ita ille. Et antea hanc sententiam docuerunt etiam Fraxinellus de oblig. Sacer. sect. 4. concl. 4. §. 8. & Homobon. de Bonis de exam. Eccles. p. 1. tract. 4. l. 13. q. 121.

Sed his non obstantibus, nouissimè negatiuam sententiam tenet Gauantus in comm. ad Rubr. Missalis tom. 1. p. 3. tit. 12. nu. 5. ubi ita ait: Qui tenetur alicubi celebrare absque applicatione Sacrificij ad diuinum cultum tantum, ita debet ibi celebrare, ut nullo modo accipiat stipendium ab alio, ut illi applicet Sacrificium sibi liberum; quod expressè vult Sacra Concilij Tridentini Congregatio in Declarationibus Decreti de celebrat. Miss. sub Urbano VIII. emanati. Ita Gauant. Verba verò Sacrae Congregationis hæc sunt: Ad quartum respondetur, Sacerdotes quibus diebus tenentur Missas ce-

lebrare, ratione beneficii seu Capellæ, legati aut salarij, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utrique obligationi satisfacere. In quibus verbis Sacra Congregatio absolute, & sine vlla distinctione videtur prohibere Sacerdotibus, ne pro vna Missa duplicatum stipendium accipiant, unde corrueretur etiam opinio posita sup. in Resol. 14. Et ratio horum omnium esse potest, quia stipendium non datur pro Sacrificio ipso, & fructu spiritali; nam hoc esset simonia: sed exhibetur pro labore extrinseco, quod est pretio aestimabile. Unde Episcopus, his omnibus consideratis, statuit quantitatem iusti stipendij. Ergo vna Missa non meretur nisi vnicum stipendium iuxta Episcopi taxationem, nisi occurrerent aliæ circumstantiæ, quas supponimus non accidere in casu nostro.

TRACTATUS XV.

Et I. Miscellaneus.

RESOLVTIO I. In Tabella Casuum reſeruatorum Diœceſis Panormitanæ adest peccatum ſodomie, quaſitum ſapius à meſuit, an pueri ante annos pubertatis includantur in tali reſeruacione

DVAS inuenio apud Doctores ſententias circa hanc quaſtionem. Prima affirmat, ſic Homobonus de caſ. reſer. p. 1. cap. 3. fol. 60. ait: Peccata impuberum, ut maſculorum ante 14. annum, reſeruacionibus Episcoporum ſubduntur, niſi aliud eorum ſtatutis caueatur: ita etiam docuit Lazarius tract. de Blaſphemia, q. 9. n. 42. & nouiſſimè Floronus de caſ. reſer. p. 1. c. 3. n. 3.

Secunda opinio negat, ita doctiſſimus Paludanus in 4. ſent. diſt. 34. q. 2. art. 1. & nouiſſimè Iacobus de Graſſeis tom. 1. Conſiliorum lib. 5. de adul. conf. 3 n. 13. & ſeq. ubi quaerit, an pueri ſuccubi & muliebria patientes comprehendantur ſub caſu reſeruato; & reſpondet negatiuè, quia ſicut minor ætas in ſoto exteriori excuſat à pœna ordinaria, ita & in animæ iudicio. Et ita etiam docet Bellocchius de caſ. reſer. p. 2. q. 1. n. 203. & q. 17. n. 66.

RESOL. II. An intra pyxidem vbi Sacramentum reſeruatur, debeat permanere aliqua palla ex lino conſecta, & benediſta?

Affirmatiuè reſpondet Vaſquez in 3. p. diſp. 233. c. 4. num. 36 ubi ait: Exiſtimo ex conſuetudine neceſſarium, ut intra pyxidem, in qua Sacramentum ſeruatur, ſit vas aliquod ex lino, quod benedictione corporalis benediſtum ſit. Nam quamdiu celebratio Miſſæ durat, Corpus Chriſti ſemper eſſe debet ſupra pallam corporalem benediſtam, quæ ſindonem repræſentat. qua Chriſti Corpus mortuum in ſepulchro inuolutum fuit; ita etiam finita Miſſa quamdiu Corpus Chriſti ſeruatur. Hæc ille.

Part II.

Sed hæc ſententia mihi non placet, & conſuetudo quam affert Vaſquez eſt in contrarium. Ad argumentum verò reſpondetur ex Nugno in 3. p. 10. 1. q. 83. art. 3. dub. 5. in hiſ rebus non valere argumentum à paritate rationis: eſt etiam differens ratio, quoniam corporale tangit Corpus Chriſti in ipſomet Sacrificio. Unde licet non ſit ſanctior conſectio Corporis Chriſti, quàm ipſummet Corpus conſecratum, ac præſens perfeuerans: tamen propter conſiciendum Sacramentum ſunt neceſſaria vaſa conſecrata, non autem propter cuſtodendum. Ex hiſ patet reſponſio ad illam quaſtionem, an pyxis, in qua Corpus Chriſti ſeruatur, benedici debeat. Reginaldus in praxi, tom. 2. lib. 29. cap. 9. ſect. 6. num. 201. Molſeſius in ſum. tom. 1. tract. 3. c. 12. n. 55. Pet. de Ledefma in ſum. tom. 1. de Sacram. Euchar. c. 21. fol. mihi 150. affirmant, & in hanc ſententiam videtur inclinare Pitigianus in 4. ſent. tom. 1. diſt. 13. q. 2. art. vnic. cum aliis.

Sed in rigore mihi placet opinio negatiua, quæ tuentur & docent Paludanus in 4. diſt. 13. q. 1. art. 4. Tabiena ver. Euchar. n. 51. Sylueſt. eod. ver. 3. q. 4. Sotus in 4. diſt. 13. q. 1. art. 3. & ex neotericis Nugnus ubi ſup. Azotius p. 1. lib. 10. c. 27. q. 7. Henriquez lib. 9. c. 8. & Vaſquez loc. cit. ubi aſſerit, pyxidem non eſſe benedicendam, eò quòd nullo iure id præcipiatur. Quòd verò in Pontificali pro illa peculiaris benedictio aſſignetur, non ſatis eſt, ut dicamus neceſſariò eſſe benedicendam. Nam & in Pontificali aſſignantur benedictiones pro aliis ornamentis Altaris, & pro vaſis Reliquiarum, & pro campanis; quæ tamen omnia non ſemper benedicuntur.

RESOL. III. Vtrum Calix qui uſu aurum amiſit, & iterum poſtea deauratur quoad illam ſuperficiem quæ tangit ſanguinem Chriſti, deceat de nouo conſecrari. Idem quaeritur de Patena?

D 2

Aſſer-

Affirmatiuè respondent communiter DD. sic Pitigianus in 4. sent. tom. 1. disp. 13. q. 2. art. vnic. Molfesius in sum. tom. 1. tract. 3. c. 12. num. 53. Petrus de Ledefma in sum. tom. 1. de sac. Euchar. c. 21. fol. mibi 148. Scorzia de sacrif. Missæ, lib. 2. c. 14. num. 8. Barthol. ab Angel. in exam. Confess. dial. 5. §. 324. qui citat Syluestrum, Angelum, Armillam & Tabienam, ver. Calix. & alij communiter; vt dixi. Et ratio est, quia consecratio fit propter contractum Corporis & Sanguinis Domini. Id autem in quo proximè fit contractus, non est consecratum. Ergo consecrandum est. Et ita certam esse hanc sententiam putant aliqui, vt Reginaldus in praxi, tom. 2. lib. 29. c. 9. sect. 6. num. 199. contrariam vocet periculofam.

Sed his non obstantibus, probabilem ego puto cum Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 5. c. 6. num. 7. & illam amplexus est Ægid. de Coninch de Sacra. q. 83. art. 3. dub. 3. num. 246. quam his rationibus probat; Quia cum res semel consecrata numquam amittat consecrationem, quamdiu manet eadem & integra, vt docet D. Thom. in 3. p. q. 83. art. 3. ad 3. & communiter Doctores, difficile videtur, cur Calix consecrationem perdat per deurationem, cum nec frangatur, nec ita mutetur, quin maneat idem. Videtur ergo omnino eam retinere simili ratione, qua Ecclesia retinet suam consecrationem, quando paulatim reficitur, in qua pars noua censetur consecrata hoc ipso, quo consecrata additur.

Sed aduersus hanc rationem confurgit Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 81. sect. 7. & Pitigianus vbi sup. & alij, dicendo hoc verum esse, quando pars quæ additur, est minùs principalis. Sed in casu nostro, licet pars argentea Calicis videatur principalior quoad magnitudinem materiæ, tamen quoad vsum id quod per deurationem additur principalius est: quia tangit & continet immediatè Sanguinem Christi. Ergo. Hæc Pitigianus, & alij.

Sed contrà, nam ex hoc sequeretur, Primò Calicem recentè deauratum posse dici alium à præcedenti. Secundò eum in ratione Calicis & vsum quem habet ad Sacrificium, destrui, si interius aurum omnino deteratur; quæ tamen communiter negantur. Vtraque autem sequela probatur, quia res absolutè dicitur destrui, ac fieri noua, quando secundum suam præcipuam partem simul destruitur, aut renouatur. Et patet in Ecclesia, quæ amittit suam consecrationem, quando præcipua pars parietum simul corrumpitur. Et ob has rationes, ait Ægidius, viri quidam doctissimi putant hanc sententiam esse probabiliorē: at ego addo, quod probabilem illam etiā vocauit ex aduersariis Gabriel Vasquez, nam in 3. p. tom. 3. q. 83. art. 2. disp. 233. cap. 3. n. 32. contrariam sententiam, quam ipse tenet, vocat tantum probabiliorē. Ergo secundum Vasquez, sententia Ægidij est probabilis. Ad argumentum Pitigiani in principio positum, responderetur, quod illa noua deauratio censetur consecrata, hoc ipso quo consecrata additur.

RESOL. IV. Vtrum cingulum perdat benedictionem, si ita frangatur, vt neutra pars sufficiat ad cingendum

Sacerdotem, licet ipse aliquo modo vniat partes illas separatas?

IN simili casu cingulum benedictionem amittere putat ex Paludano Franc. Pitigianus in 4. sent. tom. 1. disp. 13. q. 2. art. 4. & hanc sententiam videtur etiam docere Bonacina de Sacram. disput. 4. q. ult. punct. 9. n. 26. & Valerius Reginaldus in praxi, to. 2. lib. 29. c. 6. sect. 3. n. 160.

Sed ego contrariam sententiam puto esse probabiliorē, quam tuetur noster P. Molfesius in sum. to. 1. tract. 3. c. 12. nu. 33. & præter Suarez & Scorziam, quos ipse citat, tenet etiam hanc opinionem ex neotericis, Coninch de Sacram. q. 83. art. 3. dub. 3. n. 251. vbi asserit; Si cingulum ita frangatur, vt neutra pars sufficiat ad cingendum Sacerdotem, amittere benedictionem. Secus si longior pars adhuc sufficeret ad cingendum. Aliqui tamen putant, etiā in prima fractione licere partibus simul nexis vti. Ita Emanuel Sà ver. Missa, n. 12. Hæc Ægidius.

RESOL. V. Difficilis est illa questio, an si quis inualidè contraxit ob defectum consensus, vel cum impedimento dirimente, obtemperata dispensatione teneatur iterum consentire ante Parochum & testes?

Aliqui affirmatiuè respondent apud Sanchez & Ceuallos vbi inf. & nouissimè docuit hanc sententiam Basilius Pontius de matrim. lib. 5. c. 6. n. 5. Ioan. Guttierrez tr. de matrim. c. 76. n. 32. Pet. Cenedo in suis Pract. qq. q. 30. n. 11. & in Collectaneis ad Decretales Collect. 58. num. 4. Spino in speculo testam. gl. 15. prin. nu. 62. Et ex Societate Iesu Paul. Comitulus in suis respons. moral. lib. 1. q. 120. nu. 3. & q. 122. nu. 10. qui asserit se de hac controuersia dedisse litteras ad Patrem Stephanum Tuccium Romanæ Pœnitentiariæ Rectorem. Et cum consuleret is Pater Clementem VIII. Pontifex affirmatiuè respōdit. Quare, addit Comitulus, post Apostolicæ Sedis adiudicationem, nemini est ampliùs integrum de hac re secus opinari; & non solum auctoritate, sed etiā rationibus suadetur hæc opinio. Nam Concilium Tridentinum absolutè docet, matrimonia non posse validè contrahi, nisi coram Parocho & testibus. Ergo sublato impedimento requiritur etiam præsentia Parochi & testium, quando denuò celebratur matrimonium, cum tunc verè contrahatur. Nec valet dicere, quod ex hac opinione sequeretur multa incommoda, præsertim scandalum: nam in tali casu non debent contrahi, sed petere dispensationem à Pontifice contrahendi sine præsentia Parochi, & testium, ratione scandali.

Verum contraria sententia probabilior est, & illam in praxi sæpiùs consului, quam amplexi sunt Andr. Victorell. mutans sententiam in Notis ad Manuale Martini Nauarri cap. 22. n. 70. Franciscus Syluius in addit ad 3. p. D. Thom. q. 45. art. 2. quest. 2. concl. 4. Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 37. num. 3. Posseuinus de officio Curati, cap. 10. num. 24. Rebelius de oblig. inst. p. 2. lib. 3. q. 9. punct. 5. & 6. & Ægidius de Coninch de Sacram. disp. 24. dub. 10. num. 83. Reginaldus in praxi, tom. 2. lib. 31. c. 23. nu. 183. & Bonacina de matrim. q. 2. punct. 9. nu. 4. & 6. præter Doctores.

ctores, quos ipse citat, & Sanchez *vbi supra*.

Dico igitur, quod non tenentur iterum coram Parocho & testibus contrahere, qui semel coram eisdem contraxerunt, inualidè tamen ex defectu consensus, vel occultum impedimentum dirimens; sed satis erit, quod rursus secretè verè consentiant, impetrata prius dispensatione impedimenti, nisi periculum sit, ut detegatur ab aliquibus impedimentum, & probetur in foro externo; tali enim periculo existente, celebrandum iterum est coram Parocho & testibus, maximè si ipsi tale impedimentum nossent, quantumcumque aliàs esset occultum; quia cum ipsis constet in foro Ecclesiæ matrimonium esse nullum, non sunt testes valoris, sed nullitatis matrimonij. Ita DD. citati. Ratio nostræ conclusionis est, quia hic casus censetur iure ipso exceptus, nec comprehensus in generali Concilij Decreto. Nam, secundum mentem Tridentini in illo loco, illud solum matrimonium dicitur clandestinum, quod non potest probari in facie Ecclesiæ esse contractum: sed id, de quo agimus, non est tale, quia eodem modo potest probari in facie Ecclesiæ contractum, quo alia omnia. Ergo ex mente Concilij, nec clandestinum, nec irritum erit.

Restat modò respondere ad argumenta Comitolii. Ad primum dico, de illa responsione Clementis VIII. non constare authenticè: vel Summum Pontificem tunc respondisse, tamquam priuatum Doctorem. Ad secundum respondetur, negando, tale matrimonium esse omnino nullum; nam fuit quidem validum secundum externam apparentiam & quoad præsumptionem Ecclesiæ ignorantis impedimentum, in cuius facie contractum est. Ergo sufficit tantum renouare consensum, & non adhibere præsentiam Parochi & testium, quia fuerunt præsentia externo contractui, & eorum præsentia requiritur, quando matrimonium contrahitur secundum omnes partes, non verò quando suppletur aliquis defectus occultus. De hac tota quæstione vide etiam Zambranam in *suis decis. cas. cons. c. 7. dub. 2.* & Ricciū etiam in *suis decis. p. 2. dec. 98.* & Hieronymum Ceuallos in *speculo aureo opinionum commun. q. 604. n. 28.*

RESOL. VI. *Olim per effusionem humani sanguinis iniuriosam, fuit violata quedam Ecclesia consecrata, quaesierunt an simplex Sacerdos de licentia Episcopi possit illam reconciliare?*

RESPONDI negatiuè; nam est differentia inter Ecclesiam benedictam, & consecratam: nam Ecclesia, si sit benedicta, potest reconciliari per simplicem Sacerdotem, & cum aqua benedicta communi; si verò sit consecrata, debet reconciliari per Episcopum proprium, vel per alium Episcopum de eius licentia, & cum aqua à se, vel ab alio Episcopo benedicta cum vino & cinere. Ita communiter Doctores. *Aula de cens. part. disput. 7. dub. 4. Filliucius in suis qq moral. tom. 1. tract. 5. cap. 4. n. 118. Sayrus de censuris lib. 5. c. 16. nu. 31. Graffius de cis. aur. p. 1. lib. 2. c. 48. nu. 10. Henriquez lib. 9. cap. 27. num. 6. Nugnus in 3. p. tom. 1. q. 63. art. 3. dub. 2. & alij.*

Pars II.

Probatur hæc opinio ex c. *Aqua, de consec. Eccles.* vbi dicitur, quod consuetudo Ecclesiæ Braccharensis, vbi solebant Episcopi committere Sacerdotibus, reconciliare Ecclesiam, potius sit dicenda corruptela.

Non reticeam tamen, contrariam sententiam extare apud Victoriam in *sum. Sacram. q. 99.* & apud Emanuelem Sà post correctionem Magistrī Sacri Palatii. *ver. Eccl. n. 20.* Et quod mirum est, nouissimè Franciscus Syluius in *suis comment. in 3. p. D. Tho. q. 83. art. 3.* docet etiam hanc sententiam, & testatur de praxi, ait enim: Quibusdam videtur, quod Ecclesia prius consecrata, sic debeat reconciliari per Episcopum, ut hic vices suas nequeat simplici Sacerdoti committere: contrarium tamen tradunt Victoria, & Sà. Credimus esse in praxi, non contradicente, sed potius concedente Pontifice. Hæc ille. Quæ quidem sententia an sit probabilis, iudicent viri docti, videtur enim contra c. *Aqua, vbi sup.* & consuetudo, & praxis, quam affert Syluius, est in contrarium.

RESOL. VII. *Quidam confessorius ex negligentia culpabili non interrogauit pœnitentem de circumstantia necessaria ad Confessionis integritatem, quaeritur an teneatur pœnitentem monere de defectu commisso?*

RESPONDEO Antonium Fernandez in *exa. Theol. moral. p. 4. c. 5. §. 11. n. 3.* affirmatiuam sententiam docere, putat enim hunc defectum esse vrgentem causam, obligantem confessorium ad petendam à confitente facultatem, ut illum moneat de re necessaria circa factam confessionem. Ac proinde si monitio absque scandalo fieri potest, tenetur talis confessorius pœnitentem monere, dummodo illi non adueniat graue detrimentum.

Sed Vincentius Filliucius ex Societate Iesu, in suis eruditis quæstionibus moralibus quas nuper edidit, *tom. 1. tract. 3. c. 12. q. 7. n. 374. & ibid. in instruct. pro confess. excip. c. 4.* contrarium docet. Etenim confessorius duplici de causa, potest malè absolvere. Primò, quia inualidè, non habendo intentionem, vel iurisdictionem, vel cum aliquo alio defectu, circa ipsam substantiam confessionis. Secundo, quia cum peccato, sed validè. In primo casu, tenetur confessorius, prout supra ait Fernandez, & communiter Doctores, petere licentiā, & admonere pœnitentem. In secundo casu, regulariter ad nihil tenetur, præterquam ad dolorem de peccato facto. Ratio est, quia pœnitens non tenetur illam confessionem iterare, sed ad summum explicare circumstantiam illam, vel speciem, vel numerum peccati, quæ omisit; quando rescierit se ad id fuisse obligatum. Hæc ille. Quam sententiam limitat, nisi defectus eiusmodi esset coniunctus cum dāno tertij, ut quia pœnitens retinebat alienum, tunc teneretur Sacerdos eum reuocare, & admonere, quando positiuè contrarium dixisset, nempe eum non teneri ad restitutionem; quando autem tantum tacuisset, non teneretur. sed de hoc alibi.

Ex hac sententia Filliucij apparet, tunc confessorium teneri admonere pœnitentem, quando defectus versatur circa substantiam, & validitatem

Sacramenti, & non est in præiudicium tertij, vel ipsius pœnitentis, relinquendo illum videlicet in occasione proxima peccandi; secus autem si absolutio fuit valida, sed ob ignorantiam cum peccato à confessorio collata, non faciendo videlicet explicare aliquam circumstantiam necessariam, vel numerum peccatorum; nam in hoc casu sufficit, ait Filliucius, confessorium pœnitere. Et ita etiam tenet Nugn. in *Addit. ad 3. p. tom. 2. q. 8. art. 4. dub. 5. fol. mibi 275.* & Reginaldus *tom. 1. lib. 8. c. 3. sect. 2. n. 31.*

Notandum est tamen, pro consolatione confessoriorum, quòd omittere aliquam interrogationem necessariam per inaduertentiam, aut obliuionem, non erit peccatum mortale, vt ex Nauarro docet Bannez, & Valerus in *differen. vtriusque fori, ver. iudex, diff. 6. n. 4.* Sed circa præsentem questionem, vide Valquez in *3. p. tom. 4. q. 93. art. 3. dub. 8.* Bonacinam de *sacram. disp. 5. q. 7. punct. 6. n. 2.* Suarez in *3. p. tom. 4. disp. 32. sect. 6.* Franciscum Ortiz in *sum. c. 24. nu. 8.* Onuphrium *opusc. de sigillo, sect. 4. q. 5. §. sequitur secundo*, Sotum de *teg. & deteg. secr. memb. 3. quest. 4.* Nauarrus *c. 26. nu. 14.* Reginaldum *vbi sup.* & alios.

RESOL. VIII. *Quidam habebant facultatem distribuendi pauperibus certam pecuniarum summam, quaesierunt à me documenta aliqua ad tollendos scrupulos?*

Respondi, quòd is cui cõmittitur electio pauperum, non habet necesse eligere pauperiores. Ita Bartol. in *l. vnum ex familia, §. in fine, de leg. 2.* Bald. in *l. cum quidam ad fin. de leg. 2.* Nam locus est gratificationi, nec peccat, qui vnum pauperem alteri prætulit. Idem Baldus in *rep. l. 1. nu. 31. vers. item queritur, de sacros. Eccles.* Hæc omnia Cardinalis Mantica de *coniect. vlt. vol. lib. 5. tit. 5. nu. 6.*

Sed difficultas manet, quânam dicatur pauper? Respondeo, & dico primò, id torum esse arbitrio boni viri remittendum, qui iuxta qualitatem personarum iudicet, quis dicatur pauper. Ita Mascardus *vbi inf. n. 4.* & Doctores in *leg. si constante, ff. sol. matrim.* At ita generaliter loquendo, res adhuc manet intricata scrupulis. Dico igitur secundo, sub nomine pauperum intelligi omnia loca pia, vt Hospitalia, Ecclesias indigentes luminaribus, ornamentis, ædificiis, & Monasteria Religiosorum; vnde habens facultatem distribuendi aliquam eleemosynam inter pauperes, potest etiam eligere Religiosos. Ita Io. Andreas in *cap. 1. in Nouella de testam. lib. 6.* & Imola in *l. captatoria, in fine de leg. 1.* Et etiam Religiosus, cui data est electio, potest bona distribuere inter Religiosos sui Monasterij, vt notat Card. in *cle. 1. n. 22.* Imol. *n. 18.* & Anch. *16. de test.* Dico igitur, quòd tertio ille etiam dicitur pauper, qui victum potest quærere, vel quærat ex labore suo. Ita Baldus per illum textum cum Glossa in *l. paupertas, ff. de excus. tut.* & Iason in *l. nisi constante, n. 151. ff. de sol. matrim.* Vnde M. Antonius Genuenlis in *suis Practicabilib. Eccles. tricenar. 13. q. 387. num. 2.* asserit legatum relictum pro dote puellæ pauperis, etiam deberi, si illa potest viuere, vel viuatur ex labore suo: quod est valdè notandum. Dico quartò, quòd pauper etiam dicitur ille, qui non

solum non habet vnde viuatur, sed etiam qui non potest commodè & honestè viuere secundum suam conditionem; vt sunt multi artifices, & personæ etiam altioris conditionis, quæ ægrè admodum vitam sustentant. Vnde Iacobus Mandellus *lib. 1. conf. 69. n. 7.* ex Bald. in *l. si quis ad declinandum, col. 2. vers. circa tertium, C. de Episc. & cler. sub nomine pauperis intelligit nobilem, cui imminet onus dotandi filias, & eas nuptui tradere, & commodè dotare non potest, licet habeat tantum, quantum sufficit ad alimenta; & sic ait Mandellus, debet ei tamquam pauperi distribui legatum factum pauperibus. Vide nostrum Megal. in *p. 2. lib. 2. c. 2. q. 2. n. 12.* & præter Doctores, quos ipse citat, tenent etiã hanc opinionem ex Civilistis Natta *vol. 3. conf. 590. n. 14.* Alciat. in *l. quos nos hostes, §. locuples, n. 11. ff. de ver. sign. & alij.* Ex Theologis Molina de *iust. tract. 2. disp. 747. nu. 1.* Reginald. in *praxi, tom. 1. lib. 10. c. 14. sect. 1. n. 197.* Filluc. in *qq. moral. tom. 2. tract. 32. cap. 4. n. 95.* Nauar. de *rest. lib. 4. cap. 2. num. 50.* Nauarr. in *manual. cap. 17. num. 93.* Valquez *opusc. de rest. cap. 5. §. 4. dub. 1. n. 6.* & 12. cum alijs.*

Ex his apparet, me olim rectè consuluisse, pauperem dicendum esse quemdam, licet vncias quadraginta annuales haberet: nam cum simul haberet matrem, non poterat secundum suam conditionem decenter viuere. Et vt ait Bannez, & Caiet. *2. 2. q. 43. art. 8.* pauperes non solum dicuntur, qui egent cibo, potu, & veste, quæ sunt necessaria naturæ, sed qui egent opportunis ad conuenientiam sui status.

Notandum est verò, quòd omnia supradicta sunt admittenda, quando aliter non constaret clarè, vel ex coniecturis de mente, & intentione testatoris, vel legatarij: nam tunc eleemosyna esset distribuenda inter illos pauperes, quos ipse in particulari voluerat.

RESOL. IX. *An aliquis, qui non aequè dubitat, sed magis in eam partem inclinat, vt votum emisit, an inquam, propter istam suspensionem voti, teneatur ad illud implendum, non integrè quidem, sed ad partem pro ratione huius maioris propensionis?*

Prima opinio est Filliucij in *qq. mor. tom. 2. tract. 22. c. 4. num. 165.* & Ferdinandi Rebelhij de *oblig. iust. p. 2. lib. 1. q. 2. sect. 2. num. 10.* vbi absolute asserit, quòd si quis ita dubitet, vt tamen verisimilius sit, votum fuisse emissum, tenetur sub mortali illud seruare; & hoc, ait, à nemine negatur.

Secunda opinio est Sanchez de *matrim. tom. 2. lib. 2. disp. 41. num. 34.* vbi ait, quòd si quis non dubitet, sed opinetur se vouisse, ita vt magna sit determinatio iudicij ad hoc, tenetur ad votum adimplendum, si verò fuerit mediocris, diuidendam esse rem promissam, sicut de possidente rem opinatur, aut magis propendet esse alienam, diximus teneri diuidere, pro dubij qualitate, quia maior iudicij determinatio etiam cum formidine, sufficenter compensat excessum possessionis, quam alter habet. Hæc ille, & alij.

Sed re melius considerata (& hæc sit tertia opinio, cui tamquam probabiliori adhareo) potest

in *Decad. tom. 1. lib. 1. c. 10. n. 36.* mutauit sententiam, & simpliciter docuit, sic dubitantem ad nullam vori partem teneri, & absolute non esse obligatū ad illud votum; & ultra Sanchez ex parte, & Salas, quem ipse citat in *p. 2. q. 21. tract. 4. disput. vnic. sect. 25. n. 254.* tenet etiam nouissimè hanc opinionem Fernandez in *exam. Theol. mor. p. 1. c. 6. §. 2. nu. 4.* & Bonacina *tract. de leg. disp. 2. q. 4. punct. 2. num. 18.* vbi asserit, quòd quando dubium est inæquale, ita vt dubitans magis propendeat in hanc partem, vt credat se votum emisisse; iudicandum esse in tali euentu in fauorem dubitantis. Ratio huius sententiæ est ista, quia possessio certa præualet rationibus inducentibus in partem oppositam, sed non generantibus assensum.

Quid sentiam, dicam breuiter. Omnes istæ tres opiniones sunt probabiles, & tutæ in praxi: vnde non benè asseruit Rebellius, suam opinionem à nemine negari, & immeritò dixit Salas opinionem Rebellij esse falsam: sed meritò huic quæstioni sequens erit adiuncta.

RESOL. X. *An possessor bonæ fidei, si inæqualiter dubitet, & magis inclinet in eam partem, vt res sit aliena, teneatur iuxta inclinationem & propensionem aliquid restituere?*

Affirmatiuè respondet Bannez *2. 2. ante q. 62. in præambulo ad illam dub. ult. concl. 2.* Ledesma *de matr. q. 45. art. 1. ad 3. primæ sententiæ dubij secundæ.* Salon. in *2. 2. q. 62. art. 6. contr. 4. concl. 4.* Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 2. disp. 41. num. 10.* & hanc sententiam puto etiam tenere Sayrum in *Clau. Regia lib. 10. tract. 2. c. 3. num. 29.* Barthol. à S. Fausto in *spec. confess. disput. 4. q. 260.* vbi asserunt, in dubio æquali possidentem bonæ fidei, non esse obligatum ad restitutionem.

At mihi semper contraria opinio visa est probabilior, quam tuetur & docet Vasquez in *p. 2. tom. 1. disp. 66. art. 7. n. 42.* vbi loquens de supradicta opinione asserit: Ego hanc sententiam existimo nulla ratione esse admittendā. Nam quamuis pro altero, qui non possidet rem, fortiores videantur rationes, & coniecturæ, circa res proprietatis; tamen si non sint vsque ad eò efficaces, vt generare possint assensum illius partis, sed rem adhuc dubiam relinquant, non debet censerī maius & potius ius proprietatis vnius, quàm alterius, cum adhuc in dubio res maneat; dubia enim res æquè videtur vtramque partem respicere. Ergo si rei in dubio existenti accedat certa possessio, potior erit causa possidentis. Quocircā quamuis vrgentiores videantur rationes pro eo, qui non possidet, si tamen non sufficiunt assensum generare; non obligabunt ad vllam restitutionem. Doctrina verò de dubio, in quo melior est conditio possidentis intelligitur, quando nullus est assensus pro altera parte. Hæc Vasquez. Igitur in casu, quando possidens bonæ fidei inclinat, vt res sit aliena, non tenetur iuxta talem propensionem aliquid restituere: quia possessio certa est potior, quàm rationes inducentes in partem contrariam, sed non generantes assensum.

Post hæc scripta, inueni etiam Bonacinam docere hanc sententiam *de restit. disp. 1. q. 2. punct. 2. n. 6.* qui citat Salas in *p. 2. q. 21. tract. 8. disput. vnic. sect. 23. n. 231.* & notat Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 9.* retractasse dicta de matrimonio vbi sup. quod non solum retractauit in isto loco, quem citat Bonacina, sed etiam in *lib. 2. c. 23. n. 179.*

RESOL. XI. *Quis emit rem aliquam bonæ fidei, & postea dubitat esse alienam, nec veritas opposita debita diligentia sciri potuit; queritur an qui illam vendidit, teneatur paratus esse ad illud pretium, quo vendidit, restituendum domino, quoties comparuerit?*

Clarum est, quòd qui rem per viam emptio-nis, seu permutationis, etiam bonæ fidei de manu latronis accepit, sed deinde incipit dubitare probabiliter, quòd sit furtiua, si facta diligentia debita sit dubius, potest illam tuta conscientia retinere. Ita Vasquez in *p. 2. q. 19. art. 6. disp. 66. c. 7. n. 42.* Salas in *p. 2. q. 21. tract. 8. disp. vnic. sect. 23. n. 231.* Lessius *lib. 2. cap. 14. dub. 4. num. 23.* & *c. 6. dub. 3. nu. 11.* Molina *tom. 3. p. 2. disput. 721. num. 4.* Rebellius *p. 1. lib. 2. q. 5. n. 10.* Salon. *2. 2. q. 62. art. 6. contr. 4. concl. 4.* Et non solum retinere, sed etiam vendere, dummodo emptori hanc conditionem exponat, ne postea domino comparente damnum emptori sequatur; & quia ratione huius vitij, res illa minus valet, quòd si non admoneat, tenetur damnum secutum refarcire, vt tradunt Grassius *dec. aur. p. 1. lib. 2. cap. 130. num. 5.* Ledesma in *sum. tom. 2. tract. 8. cap. 14. concl. 9.* Rebellius *vbi sup. num. 11.* & *p. 2. lib. 9. q. 8. sect. 2. nu. 14.* Vegha in *sum. 10. c. 60. cas. 17.* Bannez, Salomus; Lessius & Molina *vbi sup.*

His positis, in quibus communiter Doctores conueniunt. Dubium est, an qui rem ita vendidit, teneatur paratus esse pretium vero domino red-dere, si constiterit rem esse furtiuam.

Affirmatiuam sententiam tenet Sayrus in *Clau. Regia lib. 2. tract. 2. c. 4. num. 29.* cuius ratio, ait, hæc est: Nam si rem illam haberet, & apud se seruare vellet, eius animi esse oporteret, vt rem domino vero restitueret, si constiterit cuius sit. Ergo etiam eam vendendo, & pretium pro ea recipiendo, parati animi esse debet, vt cognito vero domino pretium rei venditæ domino restituat, cum pretium loco rei succedat. Hæc ille, qui citat pro hac sententia Medinam *C. de rebus restit. q. 10. concl. 3. §. Dico 2.* Couarr. in *Reg. peccatum, de reg. iur. lib. 2. p. 2. §. 12. n. 4.* & Salomus *vbi sup.*

Sed hæc opinio meritò reiecitur à Sanchez in *decalog. lib. 2. cap. 23. num. 187.* quia solum est vera, & admittenda, quando ex pretio vendens locupletior euasit, instar aliorum possessorum bonæ fidei, ex quibus ipse quoque iam est. Nec ratio contraria intentum probat: quia si res illa extaret, teneretur possessor ratione rei acceptæ illam integrè restituere: at re vendita non tenetur ratione rei acceptæ, nisi quatenus locupletior factus. Ex his negatiuè respondendum est ad dubitationem supra positam.

RESOL. XII. *Vtrum Confessarius in aliquo casu, sine licentia pœnitentis, possit loqui cum illo de peccatis auditis in confessione; videlicet, Confessor commisit aliquem defectum in absolviendo pœnitentem; queritur an possit illi hoc manifestare extra confessionem, etiam si pœnitens non dederit licentiam manifestandi?*

DOCTORES communiter negatiuè respondent. Ita Reginaldus in *praxi*, tom. 1. lib. 8. cap. 3. sect. 2. n. 30. Suarez in 3. p. 10. 4. disp. 32. sect. 5. n. 3. Onuphrius de sigillo, sect. 4. q. 5. §. Sequitur 2. qui citat Sotum, Toletum, Rodriquez, & nouissimè docuit hanc sententiam noster Megala in 1. p. lib. 1. cap. 16. nu. 22. Grassius in *dec. aur.* p. 1. lib. 1. cap. 24. num. 73. Valentia tom. 4. disp. 7. q. 13. punct. 3. Bonacina de sacram. disp. 5. q. 6. sect. 5. punct. 4. n. 8. & Franc. Syluius in *suis aureis comment.* in 3. p. D. Thom. in *Addit.* q. 11. art. 4. fol. 63. & q. 8. art. 5. quesit. 4. concl. 2. vbi ait: Qui aliquem errorem in confessione commisit, non debet pœnitenti simpliciter extra confessionem dicere, ne arguatur sigilli fractor; sed ei si præsens sit dicat, vellem quòd adhuc semel venires ad me pro confessione, quia habeo vnum verbum tibi utile. Si acquiescit, officium suum tunc adimpleat. Si verò nolit, pœnitentiam agat confessor sui errati; non enim potest, nisi de prauo pœnitentis consensu, aliquid extra confessionem manifestare. Hæc ille.

At his non obstantibus, non desunt Doctores, qui contrariam opinionem amplectuntur, hi sunt ex Dominicana familia, Nugnus in *addit.* ad 3. p. tom. 2. q. 11. art. 1. fol. mihi 346. col. 2. circa med. & ex Societate Iesu Filiucius in *q. mor.* tom. 1. tr. 7. c. 11. q. 5. nu. 324. vbi sic asserit: Si confessor defectum aliquem commisisset in confessione, ex quo esset obligatio denud cum pœnitente colloquendi, debet primò significare illi voluntatem suam; & si consentiat, iam id facit de licentia ipsius: quòd si non consentiat, potest tamen colloqui, quia verè non loquitur extra confessionem, sed complet eam, quæ iam erat inchoata, & imperfecta, & pœnitens est irrationabiliter inuitus. Hæc ille. Notandum est etiam Puteanum in 3. p. D. Thom. p. 2. q. vlt. dub. vlt. concl. 3. notab. 2. docere, sigillum confessionis non solui, quotiescumque sine licentia pœnitentis, Sacerdos extra confessionem agit cum pœnitente solo, de peccatis auditis in confessione, modò tamen id faciat studio promouendi pœnitentis salutem. Ita ille. Sed hæc opinio prorsus non est tenenda.

RESOL. XIII. *Olim interrogatus fui, an confessarius dicens in aliqua ciuitate, vel alio loco vbi confessiones audit, committi peccatum sodomie, vel aliud, frangat sigillum confessionis, & vt fractor talis sigilli sit puniendus?*

DOCTISSIMI viri (quod mirum alicui videbitur) docent, in tali casu, confessarium frangere sigillum confessionis. Ita Vasquez in 3. p. 10. 4. q. 93. art. 4. dub. 3. nu. 3. vbi asserit: Mihi placet quod Ledesma docet, contra sigillum confessionis esse, si aliquis confessarius infamaret ciuitatē alicuius peccati, vt sodomie, vel alterius, quod audiuit in

confessione; etiam si non exprimat personam: quia iam ex parte reuelatur id, quod auditum fuit in confessione: quod ita limitarem, nisi illud alia via iam publicum esset, & vt tale Sacerdos referret. Hæc Vasquez. Et hoc multò magis asserunt aliqui, de locis non ita amplis, vt de Villis, & Castris; vel si confessus est Religioso, nominaret Religionem ad quam pertinet, vel Monasterium talis Ciuitatis. Ita Filiucius in *q. mor.* tom. 1. tr. 7. c. 11. q. 3. n. 322. Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 33. sect. 3. n. 8. Coninch de sacram. disp. 9. dub. 1. num. 16. & Bonacin. de sacram. disp. 5. q. 6. sect. 5. punct. 4. num. 3. qui citat aliquos Doctores pro sua sententia contrarium asserentes.

His tamen non obstantibus, non ignobiles auctores sentiunt in his casibus, confessarium peccare, non tamen frangere sigillum. Ita Onuphrius opusc. de sigillo, sect. 4. q. 4. §. sequitur vltimò. fol. mihi 256. & nouissimè Syluius in *Addit.* ad 3. p. q. 11. art. 3. quesit. 2. f. 60. col. 1. vbi asserit: Qui solitus in aliquo loco excipere confessiones, dicit in eo committi graua crimina, non quidem frangit sigillum, sed nihilominus, si absque spiritali vtilitate, vel corā infirmioribus hoc dicat, existimantibus confessionem tali sermone reuelari, grauiter peccat, tum contra Sacramentum, à quo sic alienari possunt, tum per scandalum. Hæc Syluius. Et ante ipsum hoc idem docuerat Nauar. in *man.* c. 8. nu. 16. Viualdus in *Candelabro*, tract. de sigillo, num. 26. Megala in 1. p. lib. 1. cap. 16. num. 11. Henriquez in *sum.* lib. 6. c. 21. n. 6.

Sed quoad alterum suprà suppositum, audiamus Nugnum in *addit.* ad 3. p. tom. 2. q. 12. art. 1. fol. mihi 355. col. 2. ita loquentem; Aliqui verò dicunt, peccare peccato reuelationis sigilli illum, qui etiam si non nominet personam, nominat tamen Religionem specialem, cuius erat Religionis talis pœnitens; & est sententia probabilis: non tamen videtur ita certa, vt possit talis confessarius puniri, tamquam reuelator confessionis. Sic ille, & Fagundez præcep. 2. lib. 6. c. 4. nu. 2. Et ratio harum opinionum erit ista proculdubio, nam in istis loquendi modis, nulli pœnitenti fit iniuria; cum non sit periculum (vt suppono) quòd auctor illorum peccatorum cognoscatur, licet, vt diximus, peccauerit confessarius ita loquendo, non solum peccato, ait Onuphrius vbi sup. contra præceptum de nō scandalizando proximum, sed etiam contra præceptū de non infamando proximum; nam id cederet in infamiam illius loci, de quo diceret se hoc aut illud peccatum audiuisse sacramentaliter.

RESOL. XIV. *In quadam Ciuitate huius Regni confessarius, cum licentia pœnitentis in ordine ad consiliū petendum, manifestaui cuidam Sacerdoti aliqua peccata, de quibus ipse postea cum aliquibus locutus est; quesitum à me fuit tunc, an dictus confessarius frangeret sigillum confessionis?*

Vicarius illius Ciuitatis sententiam affirmatiuam tenebat, adducens Suarez in 3. p. tom. 4. disput. 33. sect. 4. Sed præter Suarez docet etiam hanc opinionem Pitugian. in 4. sent. tom. 2. disp. 21. q. 2. art. 5. Bonacina de sacram. disput. 5. quesit. 6. sect. 5. punct.

punct. 3. nu. 4. Filliucius in q. mor. tom. 1. tract. 7. cap. 11. q. 4. nu. 523. Syluius in addit. ad 3. p. D. Tho. q. 11. art. 3. §. 3. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. c. 6. §. 9. nu. 26. & alij. Probatur hæc opinio tribus medijs. Primò, ait Pitigianus, & Suarez, Confiliarius in hoc casu participat actum clauium, scilicet quoad clauem scientiæ, & supplet defectum ministri, ita vt ex vtroque quasi coalescat minister, habens omnia necessaria ad hoc munus. Ergo tenetur ad sigillū.

Secundò, asserit Bonacina, & alij, peccata audita in confessione ad quemcumque transeunt cum obligatione & onere sigilli confessionis: quia, vt habetur in cap. pastoralis, de decimis, obligatio sequitur rem ipsam, & non personam: sic res pignolata transit ad quoscumque cum suo onere, quia obligatio rei pignoratæ prius afficit rem ipsam, Et tandem probatur tertio, quia pœnitens ea conditione licentiam concedit, vt tamen maneat secretum sub sigillo confessionis.

Sed licet hæc opinio sit probabilis, probabilior tamen contraria mihi semper visa est, quam mordicus tuetur Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 93. art. 4. dub. 2. nu. 10. Onuphr. opusc. de sigillo, sect. 3. q. vnic. dub. 6. fol. mihi 226. §. sequitur 1. Nugnus in addit. ad 3. p. q. 11. art. 1. fol. mihi 347. col. 1. & ex nostra Religione P. Megala in 1. p. lib. 1. c. 16. n. 6. Et ratio est, quia Confiliarius iste accipit notitiam peccatorum non ab ipsa confessione, quasi sigillata, sed ab ipso pœnitente, ac si ipse referret (quia idem est, si de consensu illius referat Sacerdos) iam verò non nouit ex confessione pœnitentis, sed relatione facta extra confessionem ab ipso pœnitente, vel à Sacerdote de consensu illius; quod idem est ac si ipse referret: quod verò ita refertur, nec in confessione, neque ex confessione refertur. Ergo non oritur obligatio sigilli confessionis.

Restat modò respondere ad argumenta opposita. Ad primum respondetur ex Megala, quòd licet reuera consilium ordinetur ad clauis; attamen consulere peritorem, non est pars clauium, nec pars confessionis, sed tantum instructio est Confessarij, vt possit legitimè munus suum exercere. Ergo, &c.

Ad secundum respondetur, diuersam esse rationem obligationis in re pignolata, & sigillo confessionis: quia obligatio rei pignoratæ, non est obligatio præcepti, sed obligatio quæ fit creditori, vt in eam rem habeat prælationem ad sui solutionem; & idè obligatio prius afficit rem vnde debet fieri solutio: & quomodocumque transeat ad aliquem, semper transit cum isto onere. At verò obligatio sigilli, est obligatio præcepti, quod licet feratur de re aliqua facienda, vel non facienda, tamen non obligat rem ipsam: quia persona est, quæ tenetur operari secundum illud præceptum. Ob id non est accipienda ratio obligationis ex re ipsa quæ transit ad alios, sed in ordine ad personam: quare quando quis peccata cognouit ex ipsa confessione, tenetur sigillo: quia tunc semper est respectus in fauorem pœnitentis. Quando verò innotescunt, non confessione sacramentali, non est aliqua obligatio sigilli. Ergo, &c.

Ad tertium respondetur, non esse in potestate

pœnitentis apponere obligationem sigilli, nisi quando obligatio nascitur ex ipsa confessione. Ex his tunc consului, supradictum Sacerdotem non fregisse sigillum confessionis, sed tantum secretum naturale. De hac tota quæstione vide Coninch de Sacram. disp. 9. dub. 3. à num. 38. vsque ad 5.

RESOL. XV. Vtrum liceat ad honorem tuendum, inuasorem, post impactam alapam, fussem, vel vulnus, fugientem insequi, & occidere?

Negatiuè respondet Io. de la Cruz in direct. Confess. p. 1. præcep. 5. dub. 6. concl. 1. Toletus lib. 2. cap. 6. nu. 16. Rodriquez non benè à Bonacina pro contraria sententia citatus in sum. tom. 1. c. 135. n. 11. Turrrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 27. dub. 3. nu. 9. qui citat Sotum & Bannez, Salon in 2. 2. q. 64. art. 7. concl. 2. concl. 1. & nouissimè Malderus in 2. 2. D. Thom. tra. 3. cap. 1. dub. 14. vbi asserit, si postquam alapam impexit, quæ tibi ignominiosa est, sese in fugam conuertat offensor, non licebit eum persequi, & tantum referre, quantum postulare videtur honoris reparationis; habet enim potius speciem vindictæ, quàm defensionis. Hæc ille.

Et ita in praxi contrariam sententiam non esse consulendam docent, licet speculatiuè probabilem esse asserant Lessius de iust. lib. 2. cap. 9. dub. 12. n. 80. Reginaldus in praxi tom. 2. lib. 2. c. 5. nu. 63. Filliuc. in suis quæst. mor. tom. 2. tr. 29. c. 3. n. 51. Bonacina de contract. disp. 2. q. ult. sect. 1. punct. 10. num. 8. & alij. Et ratio est, primò, ob periculum odij, vindictæ, & excessus. Secundò, ob periculum pugnarum, & eædum in Reipublicæ perniciem. Deinde, qui iniuriam intulit, eo ipso quòd ab iniuria cessat, siue per fugam, siue quouis modo cesset, vim non infert, ac idèd repercutiens, vim vi non repellit, sed potius punit, & vindictam sumit, nec honorem defendit, cum iam per iniuriam amissus sit; & quamuis illum recuperaret, hæc honoris recuperatio ad vindictam potius, quàm ad defensionem pertinet. Hæc noster Megala vbi inf.

Sed his non obstantibus, contrariam sententiam pij & doctissimi viri docuerunt, Nauar. in manual. c. 14. n. 4. ad fin. Petr. à Nauar. de resit. lib. 2. cap. 3. n. 383. qui citat Mercatum, Victoria de iure belli, q. 2. n. 5. & ex Societate Iesu P. Henriquez in sum. lib. 14. c. 10. num. 3. in Glos. lit. T. vbi citat Cordubam, Mantium, Pegnam, & alios, & tandem tenet etiam hæc sententiam Fernandez in exam. mor. p. 1. c. 9. §. 1. n. 16. vbi ait, referens opinionem Nauarri vbi sup. Qui affectus iniuria, magnam honoris iacturam faceret, si fugientem non persequeretur, inuasorem persequi posset, & percutere tantum, quantum ad sui honoris defensionem opus esset, etiam occidendo, si id opus esset. Ratio est, quia ego possum persequi furem, & illata vi etiam mortis illius damno, raptam recuperare; ergo maiori cum ratione inuasorem, & ab eo raptum honorem extorquere. Hæc Fernandez.

Sed ad hoc argumentum respondet Megala, & alij, esse disparè rationē; nam res illa furata adhuc extat apud furem, & manet tua: sed contumelia illata, & honor iam periit: ergo illa non erit defensio

sio, sed aggressio, & vindicta. Respondet Lessius, in eo esse paritatem rationis, quod sicut res potest recuperari; ita etiam honor, qui in signis excellentiæ, & hominum existimatione consistit. Deinde, si res non extaret apud furem, qui illas abiecit in flumen, posset tamen damnum passus, talem furem, non minus quam de facto asportantem, insequi, ut tantumdem restituere cogat. de qua re Nauar. *vbi sup.* n. 384. Ergo, &c.

Sed magis clarebit hæc sententia; si notemus rationem, qua vindicta & defensio inter se differunt. Nam vindicta proprie est velle reddere malum pro malo; quod non licet priuatæ personæ. Defensio autem est aggressorem compescere, & impedire damnum quod iam imminet, vel si illatum est, (sicuti in nostro casu) ut adhuc maneat in suspenso. Istas enim esse defensionis partes, manifestum est, ut diximus ex facto illius, qui furantem res suas, vel auferre molientem impedit, vel iam auferentem insequitur: ut enim illa impeditio, sic ista infecutione censetur res suas defendere, si quidem recuperari valeat; & ut insequar eum qui damnum intulit, non possum ob aliam causam id facere, quam ut reddam malum pro malo, & esset vindicta. Cum verò damnum illatum resciri potest, eum qui intulit, licite insequi possum, non quidem ut malum referam pro malo, sed ut mihi illatum malum rescire curem, mihi quæ ad id nulla alia ratio suppetat, quia si suppetaret, non daretur propositæ infecutioni locus, tamquam vindictivæ. At cum hæc ita sint, patet illud non habere rationem vindictæ, sed defensionis, quando aliquis vir nobilis eum à quo vulneratus est insequitur: non quidem ut malum pro malo reddat, sed ut conservet honorem sibi ablatum; dummodo tamen id fiat incontinenti, cum res adhuc est in suspenso, non autem postquam inimicus domum se iam recepit, vel alia negotia gerit.

His ita positis, censo etiam ante factum, si non adsit periculum odij, appetitus vindictæ & excessus, hanc secundam sententiam esse probabilem, & tutam in praxi; quia dum aduersarius fugit, & percussus insequitur, moraliter adhuc durat congressus. Ergo, &c. Dixi ante factum; nam, post factum etiam aliqui Doctores ex contrariis illam admittunt, neque ita aggressorem occidentem obligant ad ullam restitutionem. Ita Megala *in p. 2. lib. 3. c. 1. n. 12.* & Lopez *in suo instruct.* p. 1. c. 62.

Nota verò, quod Azorius *p. 3. lib. 2. c. 1. q. 13.* contrariam sententiam vocat tantum probabilem. Ergo secundum Azorium, nostra opinio est probabilis: & dum ipse non distinguit, neque nos distinguere debemus, asserendo illum intellexisse de probabilitate speculatiua, & non practica: nam ipse absolute locutus est, dicens suam sententiam esse probabiliorem. Ergo sicut eius opinio erit secundum ipsum probabilior speculatiue, & practice, ita & nostra practice, & speculatiue erit etiam probabilis.

RESOL. XVI. *Quidam vir nobilis occidit Titium, cum moderamine tamen inculpate tutele, sed poterat fugiendo vitam seruare; modo penitentia ductus vult*

sacros Ordines suscipere: quasuit à me, an propter illud homicidium incurreret irregularitatem, ita ut egeat dispensatione?

Quidam Theologus Societatis Iesv, ut ipse consulens assererat, partem affirmatiuam illi consuluit, & probabiliter quidem: nam hanc sententiam cum 19. Doctoribus docet Sayrus *de cens. lib. 6. c. 17. n. 16.* & nouissime tenet hanc opinionem Auila *de cens. p. 7. disp. 5. sect. 3. dub. 2.* Reginald. *in praxi. to. 2. lib. 30. tract. 2. c. 9. n. 105.* & Fernand. *in exam. Theol. mor. p. 2. c. 10. §. 14. n. 9.* Farin. *p. 2. fragment. crim. n. 490.* Et ratio est clara. Nam in Clementina, *Si furiosus, de homicidio*, excusatur quis ab irregularitate aliquem occidendo, quando aliter vitam suam tueri non potest; sed in nostro casu hic mortem vitare potest fugiendo. Ergo, &c. Adde, quod ita occidens non videtur occidere pro defensione vitæ, sed pro defensione honoris. Ergo, &c.

Sed quia consulens erat vir nobilis, & fugiendo magnam infamiæ notam incurreret, existimari irregularitatem propter tale homicidium minime incurrisse. Fateor quidem, in hac sententia multos habere aduersarios; sed illam audacter, & sine metu amplector, quia pro me stat Suarez *in 3. p. tom. 5. de cens. disp. 46. sect. 1. n. 6.* vbi nostram opinionem docet, & ita asserit: Dicendum est, quod si quis non potest fugere, sine graui nota, & amissione honoris, non teneri ad fugiendum, nec irregularem fieri, si alium occidat, se defendendo. Probatur, quia quod vitari non potest sine magna infamia & dedecore, moraliter inuitabile est, & ideo merito hic casus sub verbis Clementinæ comprehensus intelligitur. Hæc Suarez. Et post illum docent etiam hanc sententiam nouissime Filliuc. *in q. mor. tom. 1. tract. 20. c. 5. n. 134.* Bonacina *de cens. disp. 7. q. 4. punct. 6. n. 4.* & Coninch *de Sacram. disp. 17. dub. 9. num. 90.*

Ex his patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ. Nam dicendum est in casu, de quo loquimur, illum, qui occidit, moraliter vitam suam alio pacto tueri non posse. Nota verò, quod Suarez suam sententiam limitat, nisi præcesserit culpa & iniuria ex parte eius, qui fugere cogitur; ut si ille dedit alteri alapam, vel iniuriolum verbū dixit, vel cum vxore inuentus est, aut pallium tollere est aggressus, & alter in eum insurgit, non solum ut vim repellat, sed etiā ut vindicet, & occidat. Nam tunc licet hic excedat, non potest alter iuste se defendere, sed potest fugere, cum ipse dederit occasionem rixæ. Et ideo si fugiendo amittit honorem, sibi, & non alteri imputare debet. Sed hæc limitatio Suarez ita absolute prolata, non mihi placet; sed cum Filliucio *vbi sup. n. 135.* tunc veram esse censo, cum id omne præuisum est; vel præuideri potuit ab inferente iniuriam. At quando omnino per accidens ea consecuta essent, non video cur non possit uti iure suo permanendi: & si aliter non posset se tueri, quam occidendo, non est cur deterioris conditionis fieri debeat, quam alij.

RESOL. XVII. *Quidam mandauit Petro, ut occideret Caium, non præcogitando aliquid de morte Petri, & verisimiliter credere poterat, non esse secutus. im, quia*

Caius

Caius longè debilior erat Petro. Accidit verò his non obstantibus, quòd Caius accidit Petrum; interrogatus sit, an mandans incurrerit in irregularitatem, ita ut non possit amplius ministrare, quia iam erat sacris ordinibus insignitus?

Respondi communiter DD. contra mandantem respondere; asserunt enim, in irregularitatem incurrissè, recte Bonacina *vbi inf.* Ita Sayrus *de cens. lib. 7. c. 2. n. 12. Reginald. in praxi, tom. 2. lib. 30. tr. 2. c. 11. sect. 1. num. 26. Nauar. Couar. Armilla, Tabiena, Syluester, Maiolus, Vival. Summa Confess. Vgolii & alij. Probatur, ait Tabiena, ver. irregularitas 2. §. 12. quia fuit in culpa, & hoc euenire posse, debuit cogitare.*

At mihi contraria opinio Henriquez *lib. 14. cap. 16. nu. 1. lit. K.* probabilis videtur, sicut etiam probabilis visa est Bonacinae *de cens. disput. 7. q. 4. punct. 7. num. 17.* Imò & Auila *de cens. p. 7. disp. 6. sect. 2. dub. 5. concl. 4.* stat pro nostra sententia; nam contra Syluium & Panormitanum admittit quamdam limitationem Innocentij & Hostiensis, scilicet quòd opinio contraria, quam ipse Auila tenet, etiam aduersus Henriquez, solum procedat quando erat verisimile, quòd Petrus occidi poterat à Caio inuadendo, ut quia erat longè debilior Caio, vel quid simile; quæ quidem circumstantia non adest in casu, de quo loquimur, imò totum contrarium, nam Caius inuadendus, erat debilior Petro.

Ex his omnibus putauì dictum consulentem non incurrissè irregularitatem, sed quia scrupulis angebatur, ad maiorem conscientiae suae tranquillitatem consului, ut dispensationem ab Episcopo obtineret, virtute Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 6.* qui dat illi auctoritatem, ut possit dispensare in irregularitate ex homicidio casuali occulto proueniente. Sed ista irregularitas, de qua loquimur, prouenit ex homicidio casuali, ut notat Fillucius *in q. mor. 10. 1. 20. c. 2. n. 36. & Suarez de cens. disp. 44. sect. 3. n. 16.* quia nemo directè intendit homicidium eius, cui mandat ut alium occidat. Indirectè igitur tantum imputabitur, & ideo casualis occisio erit, & irregularitas ex homicidio casuali; ergo poterit Episcopus circa illam dispensare.

RESOL. XVIII. *In quadam ciuitate huius Regni plures non ex consilio sed ex rixa subito contingente percusserunt aliquem sed vnus tantum percussit vulnere lethali, ex quo mortuus est; & cognitus fuit iste percussor; quaesierunt postea à multis Theologis, an omnes incurrerent in irregularitatem, vel solus ille, qui mortale vulnus influxit?*

Multi ex Societate Iesu, & ex Dominicana familia affirmatiuè responderunt, ut ipse consulens mihi affirmabat, quorum sententiam probabilissimam esse asserui: nam illam docet Stephanus de Auila *de cens. p. 7. disp. 6. sect. 3. dub. 3.* & Suarez *in 3. p. tom. 5. de cens. disp. 45. sect. 3. n. 11.* vbi ait: Etiam si vulnus inflatum, vnū tantum sit, illudque lethale, omnes impugnantes occisum fieri irregulares, nō solum quādo incerta est persona percutiens, quod est indubitatum; sed etiam si certa sit, quia alij non manent irregulares, propter incertitudinem. Sic ille.

Sed ego dictos consulentes ab incurfu irregularitatis immunes feci, & multos Auctores adduxi: praecipuè Greg. Sayrum *de cens. lib. 7. c. 4. n. 13.* vbi ait: Quando vnus à pluribus in rixa subito contingenti non praemisso consilio vulneratus est, & in occiso reperitur vnicum lethale vulnus, si constat quis id intulerit, tenebitur de homicidio, ceteri de percussione, *leg. item Mela, §. sed si seruum. ff. ad leg. Aquil. & leg. si rixa. ff. de sicariis.* Vnde ille solus irregularis erit, ceteri verò, ut ab homicidio, ita etiam ab irregularitate excusantur à DD. communiter in c. significasti 2. de homicidio. Hæc Sayrus. Cuius sententiam docent etiam Couar. *in Clem. si furiosus. p. 2. §. 2. n. 3. ver. secundus casus de homicidio,* & Bonacina *de cens. disp. 7. q. 4. punct. 8. n. 29. & Villadiego c. 6. n. 47.* apud Auilam *vbi sup.* qui quidem Auila nostram sententiam probabilè vocat: ex his omnibus, ut dixi ad casum, de quo loquimur, negatiuè respondi.

RESOL. XIX. *Frequens hic casus accidit: In rixa subito & inopinatè contingenti, quis occidit alium; queritur an hoc homicidium non dicatur voluntarium simpliciter, sed casuale, ita ut occidens possit impetrare dispensationem ab Episcopo, qui potest vigore Concil. Trid. sess. 24. cap. 6. dispensare super irregularitates occultas, contractas ex homicidio casuali?*

Fateor opinionem affirmatiuam esse probabiliorem, & illam docet Molina *de iust. tom. 4. tract. 3. disp. 79. num. 7. & Franc. Suarez in 3. p. tom. 5. de cens. disp. 44. sect. 1. n. 3.* qui reddit rationem huius sententiae; nam licet rixa inopinatè & ex tempore orta sit, potest tamen quis, libera voluntate, directè intendere mortem alterius. Ergo tale homicidium est in se directè voluntarium; & sub hac appellatione in iure comprehenditur, nisi fortasse inducat rationem defensionis, cuius alia est consideratio.

Sed contrariam opinionem negatiuam, probabilem etiam esse iudico. Dico igitur ad irregularitatem homicidij voluntarij, super quam non possit dispensare Episcopus, requiri quòd illud homicidium deliberato animo, & inito consilio fiat: nam si ex rixa repentè orta, vel ex inimicitia, ob iniuriosa verba, subito contracta, homicidium perpetratur, casuale puto esse, & non voluntarium, ita ut possit Episcopus circa irregularitatem ex ipso contractam dispensare. Hanc sententiam primus docuit Didacus Perez *in lib. 8. ordinamenti, tit. 13. in Rubr. fol. 256. col. 1. ante medium.* vbi id latè tractat, & ait in praxi ita sæpè respondisse consultum, post Concilium Tridentinum, & post illum Henriquez, Rodriquez, Salzedo, Auila Societatis Iesu Theologus *in tract. de cens. p. 7. disp. 6. sect. 2. dub. 1. & sect. 5. dub. 5. concl. 2. & nouissimè ex eadem Societate Coninch de sacram. disp. 18. dub. 14. n. 111.*

Probatur hæc opinio ex Trident. *sess. 14. cap. 17. de reform.* dicente: Eum etiam, qui per industriam occiderit proximum, & per insidias, &c. & ex illis verbis; si verò homicidium non ex proposito, sed casu, &c. Quæ verba non sunt intelligenda, ut asserit Sayrus *de cens. lib. 7. c. 7. nu. 8. & alij.* de homicidio casuali non volito in se, sed in causa; sed intelligen-

telligenda sunt de homicidio, quod casu solo contingit, ad differentiam homicidij voluti ex proposito. Quod patet, nam Concilium ibi loquitur de homicidio occulto, cuius dispensatio reservetur Papæ: & tamen certum est, quod post Concilium Episcopus potest dispensare in homicidio occulto casuali, voluto non in se, sed in causa. Ergo non loquitur de hoc homicidio, quod contingit casu; id est, non ex proposito. Ita ferè Rodriquez in sum. p. 1. c. 177. n. 2. Ex his patet responsio ad argumenta primæ sententiæ.

RESOL. XX. *Quis in rixa præscindit alteri digitum, queritur an sit irregularis?*

CAietanus & Sotus apud Sayrum *vbi infra* affirmatiuè respondent; & nouissimè docuit hanc opinionem, cum aliqua limitatione, Doctor Suarez in 3. p. to. 5. disp. 44. sect. 2. nu. 9. vbi ait: Non reputatur sufficiens ad inducendam irregularitatem, abscissio vnius digiti; si sit alter ex duobus minimis: de quolibet autem aliorum mihi videtur res satis grauis, & ad minimum dubia, & dispensatione indigens. Putant igitur hi auctores ad irregularitatem satis esse, si pars quæ abscinditur specialem ad principalis membri munus cooperationem habeat. Secundò probatur hæc sententia. Nam si aliquis careret pollice, esset irregularis. Ergo, & qui pollicem abscindit, etiam irregularis erit.

Verùm mihi contraria sententia probabilior videtur. Dico igitur absolutè non esse irregularem qui præscindit digitum, etiam contra Suarez, si esset pollex, vel index. Ita Sayrus de cens. lib. 6. cap. 15. n. 15. & præter Doctores quos ipse citat, docuerunt etiam hanc sententiam Auila de cens. 7. disp. 5. sect. 2. dub. 1. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 2. cap. 10. §. 14. n. 4. Filliucius in q. mor. to. 1. tract. 20. c. 1. n. 14. & c. 9. n. 235. Bonacina de cens. disp. 7. q. 4. punct. 8. n. 8. & alij. Et ratio est, quia irregularitas non incurritur: nisi propter mutilationem alicuius membri. Sed digitus non est membrum, vt probat Bartolus, & DD. in leg. publicorum. ff. de publi. iud. & alij apud Salzedum in pract. crimi. cap. 101. fol. mihi 475. Ergo, &c. Restat modò respondere ad argumenta contraria.

Ad primum dico, illam partem hominis dici propriè membrum, quæ habet distinctum officiū ab aliis partibus, vt oculus ad videndum, manus ad palpandum, &c. si autem non habet speciale officiū, quamuis opem ferat aliis, non dicitur propriè membrum. Probat̃ ex Arist. lib. 10. de par. animal. cap. 5. dicente, quod membra sunt in corpore operationis gratia. Et colligitur etiam ex D. Paulo 1. Cor. 12. dicente, quod membra in corpore distinctam habent operationem: sed quia irregularitas, vt diximus, incurritur (& est certum) tantum propter abscissionem membri: ergo, quia sumus in peccatis, non erit extendenda ad abscissionem partis, licet principalis, & accessoria alicuius membri.

Ad secundum dico cum Couarr. in Clem. si furiosus. p. 3. in initio. n. 8. Corollar. Nauarr. Henriquez. Filliucio, Sayro, Auila, & aliis communiter, posse contingere quod quis efficiat alium irregularem, & ipse non maneat irregularis: & è contrà. Exemplū primi, vt qui præscindit alteri nasum vel pollicem,

vt in casu nostro, non manet irregularis, quia nasus vel pollex nō est membrum; & tamen præscissus manet irregularis. Idem est in eo qui impressit alteri cicatrices in vultu cum magna deformitate. Exemplum verò secundi est, vt qui præscindit alteri membrum virile; iste enim fit irregularis, quia mutilauit membrum: & tamen sic præscissus (si contingat absque propria culpa) non fit irregularis, ex parte, c. 1. de corpore viriatis. Notent Confessarij, non esse etiam irregularem, qui abscindit mammillam feminae, vel auriculam, id est, cartilaginem, quia solum deseruit ad ornatum & tutelam auris, vel dentem, vel testiculos, absque membro genitali, vel nasum, vt ex Henriquez vult Auila *vbi sup. disp. 3. dub. 1.* quia istæ partes, vt diximus de digitis, non sunt membra. Vide DD. citatos.

RESOL. XXI. *Vtrum illegitimus occultus possit dispensationem obtinere ab Episcopo vigore Concilij Tridentini, sess. 24. cap. 6. ad recipiendos sacros ordines?*

NEgant communiter DD. Episcopum posse dispensare super illegitimitate ex delicto occulto proueniente. Sic Suarez *vbi infr.* Piascius in praxi Episcopi. p. 1. c. 1. nu. 56. & 60. Sayrus de cens. lib. 6. c. 11. n. 8. vbi 20. Doctores citat pro hac sententia, & nouissimè illam docet Bonacina de cens. disp. 7. punct. 3. q. 2. n. 15. Reginaldus in praxi, tom. 2. lib. 30. tract. 2. cap. 7. num. 73. & Filliucius in q. moral. tom. 1. tract. 19. c. 6. n. 152. Ratio est, quia Concilium tribuit Episcopis auctoritatem dispensandi super irregularitates contractas ex delicto. Sed irregularitas illegitimorum est irregularitas ex defectu, & non ex delicto. Ergo, &c.

His tamen non obstantibus, Stephanus de Auila Societatis Iesu Theologus contrariam docuit sententiam in tract. de cens. p. 7. disp. 3. dub. 7. Nam licet hæc irregularitas causet in homine quemdam defectum, tamen intrinsecè dependet à crimine parentum. Ergo si huiusmodi crimine sit occultum, comprehenditur sub decreto Concilij. Secundò probatur, nam licet dispensatio postquam est concessa in particulari casu, est odiosa, & strictè interpretanda; at verò potestas dispensandi est fauorabilis, & latissimè interpretanda, cap. fin. de simonia. Hæc Auila, cuius sententia, licet improbabilis vocetur à Suarez in 3. tom. 5. de cens. disp. 50. sect. 5. num. 5. tamen nouissimè Egid. de Coninch ex eadem Societate de Sacram. disp. 18. dub. 14. n. 117. tamquam probabilem illam admittit. Ad argumentum contrariæ sententiæ responderi potest ex dictis. Nam cum hæc irregularitas intrinsecè dependeat à crimine parentum, videtur etiam inclusa sub verbis Concilij.

RESOL. XXII. *Olim hoc facti genus mihi propositum fuit, Vir nobilis accepit in domo sua quemdam infantem expositum in Hospitali; modò cum sit adolescens bonæ indolis, vult illum ad sacros Ordines promouere; querit an iste sit irregularis propter periculum illegitimationis, ita vt egeat dispensatione?*

Affirmatiuè respondit Tolet. lib. 1. c. 52. Rebell. de oblig. iust. p. 2. lib. 1. q. 2. nu. 15. Auila de cens. p. 7. disp. 3. dub. 9. Sayrus de cens. lib. 7. cap. 10. num. 39. Valquez

quez in p. 2. disp. 66. nu. 48. Castillo *quotid. qq. lib. 2. c. 19. n. 51.* Honded. *lib. 2. conf. 47. n. 23.* Couar. *Ma-*
folus. Salzed. Vgolin. Henriquez, Lopez, Rodri-
quez, & Candelabrum aureum, apud Garfiam de
Benefic. 10. 2. p. 7. c. 2. n. 8. & nouissime Bonaci. de cens.
disp. 7. q. 2. punct. 3. n. 10. Et ratio est, quia expositi
 frequentius sunt ex turpi conceptione: in obscuris
 autem solet inspicere, quod est verisimilius: & cum
 expositus sit dubius de sua legitimatione, debet in
 dubiis tutior pars eligi, *cap. illud, de cleric. excom.*
ministr.

Hæc opinio est probabilis, sed contraria non
 caret etiam sua probabilitate, vt notauit Suarez in
 3. p. tom. 5. de cens. disp. 50. sect. 4. n. 4. & Filiucius in q.
 mor. tom. 1. tract. 19. c. 5. n. 141. & 143. & illam am-
 plexi sunt Ananias in c. 1. n. 11. de infant. expos. Felin.
 in c. cum deputati. n. 1. de iudic. Cardin. Paleot. de spu-
 riis. c. 63. à n. 3. ad fin. & ex neotericis Gratian. in dis-
 cept. forens. p. 1. c. 135. num. 1. cum Molfesio in p. 2. q. 19.
 art. 5. disp. 87. in fin. Salas in p. 2. D. Thom. tom. 2. tract. 8.
 disp. vnic. sect. 2. 4. n. 246. Sanctarel. var. resol. q. 44. &
 Coninch de sacram. disp. 18. dub. 12. n. 105. Et ratio
 est, quia quilibet præsumendus est legitimus, dum
 non probetur contrarium: tum quia in dubiis præ-
 ferenda est pars benignior: unde stante dubitatione,
 præsumendum est pro legitimatione.

Verum est quod Filiucius, Suarez, Sayrus, Bo-
 nacina vbi supra, & Henriquez *lib. 14. c. 8. n. 10.*
 cum Reginald. in praxi, to. 2. lib. 30. tract. 2. c. 7. n. 77.
 putant in hoc casu ad tollendos scrupulos, tutius
 esse, tales expositos saltem petere dispensationem
 ab Episcopo, non quia Episcopus possit dispensare
 in irregularitate præueniente ex defectu, sed quia
 illius facultas prodesse potest ad pacandam con-
 scientiam, adiuncta opinione probabili asserente,
 expositum non esse præsumendum irregularem:
 sed hæc doctrina à Nicolao Garfia vbi sup. n. 10.
 non admittitur.

Sed quidquid sit de illa; Dico absolutè, & sim-
 pliciter expositos, sine dispensatione, non solum
 Papæ, sed etiam Episcopi, sine vilo scrupulo posse
 sacros ordines recipere. Ex his patet responsio ad
 argumentum contrariæ sententiæ: & illa regula,
 quod in dubiis tutior pars est eligenda, intelli-
 gitur, & procedit generaliter quoad hoc, vt nō pos-
 sit quis facere id, de quo est dubium, an sit prohi-
 bitum, sed debet ab illo abstinere. Non tamè pro-
 cedit quoad hoc, vt in dubio debeat quis spoliari,
 seu priuari re possessa, vel facere actum positium,
 de cuius obligatione non constat, vt est in casu no-
 stro; nam hinc intrat alia regula; quod in dubio &
 pari causa melior est conditio possidentis. Quæ
 quidem regula, non solum procedit in materia ius-
 titiæ, sed etiam in aliarum virtutum; vt nos con-
 tra Vasquez & Azorium alibi demonstrauimus.
 Circa præsentem quæstionem præter citatos DD.
 vide Piassec. in praxi Episc. p. 1. cap. 1. n. 27. Mando-
 sium de atate min. c. 14. n. 24. Hostiensis in sum. tit.
 Qui filij sint legitimi, nu. 8. Andr. Viçorell. in Notis ad
 Manuale Nauar. c. 27. n. 201.

RESOL. XXIII. An decretum Pij V. quod incipit, De-
 cori & honestati, editum anno 1569. in quo con-
 Pars II.

ceditur Monialibus posse propter morbum lepræ, & epi-
 dimiæ, exire de Monasterio; an, inquam, hoc decretum
 extendendam sit ad aliam infirmitatem, non tantum
 aliis, sed soli Moniali nociuam, cui exeundo à Monaste-
 rio remedium adhiberetur, si aliis periculum vitæ, aut
 grauis & diuturna infirmitatis probabiliter timeatur?

Negatiue respondendum est. Ita tenet Guttier.
 in Can. qq. lib. 1. c. 14. Zerola in praxi, p. 1. ver. Mo-
 niales, q. 16. & p. 2. eod. ver. in fi. Barbosa de potest. Episc.
 p. 3. alleg. 102. num. 20. Megala in 3. p. lib. 4. c. 3. q. 1. n. 5.
 Sanchez in sum. to. 2. lib. 5. c. 15. n. 39. & Rodriguez
 in sum. Hispana, quam nuper edidit, to. 3. c. 96. num. 3.
 vbi notat, quod quia in Hispania aliqui Medici as-
 ferebant morbum gallicum includi sub nomine
 epidimiæ, & strame, & caneros sub nomine lepræ,
 quæ quidem omnia negabat Ludouicus de la
 Valle Medicus Regis; idè ad Sacram Cardina-
 lium Congregationem delata fuit hæc quæstio.
 Cui ita respondit.

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tri-
 dentini interpretum, supradictæ opinionum va-
 rietate, singularumque rationibus diligenter per-
 pensis, declinauit in sententiâ Doctoris Ludoui-
 ci de la Valle Medici Camera Hispaniarum Regis.
 Cuius in responso à se edito, zelum & prudentiâ
 in assequenda sanctæ memoriæ Pij V. mente pluri-
 mum in Domino commendauit, eiusdem Pij V.
 constitutionem de clausura Monialium loquen-
 tem nomine epidimiæ, eam tantum epidimiam in-
 telligere, quæ est vera, & realis pestis; ita vt ob alias
 infirmitates huic aliquo pacto consimiles, sed ta-
 men benigniores, etiam si epidimiæ nuncupentur,
 nullo pacto Monialibus professis ex Monasterio
 exire liceat: atque hoc decretum ab omnibus ad
 quos pertinet, inuiolabiliter obseruari mandauit
 Ioannes Garfia Cardin. Mellinus.

Multas rationes adducunt DD. pro hac senten-
 tia, sed præcipuè illam, quia Pius V. in Bulla dicit
 nulla alia occasione & prætextu, quàm illius tri-
 plicis infirmitatis, licere Monialibus exitum à
 Monasterio. Vnde excludit quamcumque exten-
 sionem ad alios casus, cum vtatur dictione illa ta-
 xatiua, nulla ratione, ergo, &c.

Verum non de sunt DD. qui contrariam senten-
 tiam tuentur. Hi sunt ex Societate Iesu P. Ioan. A-
 zorius p. 1. l. 13. c. 8. q. 1. ad fin. doctissimus senex Na-
 uar. comm. 4. nu. 48. de Regul. & in c. statumimus 19. q. 3.
 n. 49. Franc. Zipæus in praxi iuris Pontif. lib. 3. §. de re-
 gularibus, n. 42. Ioan. de la Cruz de stat. relig. li. 1. c. 5.
 dub. 4. concl. 2. Graffæus in dec. p. 1. lib. 4. cap. 23. n. 17. in
 fin. & nouissime Bonacina rr. de leg. disp. 1. q. 1. punct. 3.
 n. 19. vbi ait: Pius V. in extrauaganti, quæ incipit,
 Decor, statuit, ne Monialis exire possit à Monaste-
 rio alia de causâ, quàm occasione incendij, vel in-
 firmitatis lepræ, vel epidimiæ. Negandum tamen
 non videtur, quin liceat Monialibus exire, etiam
 aliis de causis consimilibus, dum imminet proba-
 bile periculum vitæ, aut grauis & diuturni mor-
 bi. Ratio est, quia isti casus videntur per epiche-
 iam excepti, & Ecclesiæ non obligat cum tanto in-
 commodo. Hæc ille.

Ad argumenta cōtraria posset aliquis ita respō-
 dere.

dere. Ad primum, de illa responsione Illustriss. Cardinalium, non constat authenticè. Ad secundum, licet in Bulla Pij V. adsit dictio *taxativa*, tamè Euerardus in suis *topis legalibus*, loco à natura dictionum *taxativarum*, n. 4. Gomez tom. 1. *variæ*, c. 11. n. 12. & alij, asserunt dictionem *taxativam* non excludere casus similes, & in quibus eadem ratio, vel virgentior militat. Ita licet in *leg. fin. C. de reuoc. donat.* deernatur ob solas causas ibi numeratas posse reuocari donationem, tamen docent plures DD. posse quoque ex aliis grauioribus, aut æquè grauibus. Ita Abb. c. *fin. de donat.* num. 3. Molina Iuriconsultus lib. 1. de *primog.* c. 9. num. 32. Lessius lib. 2. c. 18. dub. 14. n. 104. & alij. Et tandem Clemens VIII. interdixit suo motu proprio, qui incipit, *Religiosa Congregationes*, munera à Regularibus dari, præterquam in casibus ibi exceptis; & tamen Bulla de largitione munerum Religiosis interdicta, n. 38, 39. & 40. docet eos casus exceptos, extendi ad similes, in quibus eadem ratio militat. Idè potest dici in casu nostro.

RESOL. XXIV. *Quidam Hereticus externus, sed occultus, impetrauit in foro conscientie absolutionem ab hæresi Romæ à quodam Pœnitentiaro Summi Pontificis; modò vult sacros Ordines suscipere. Quaritur primò, an propter illam hæresim incurrerit in irregularitatem. Secundò an Episcopus possit super illam dispensare vigore Concilij Trident. sess. 24. c. 6.*

AD primum affirmatiuè respondet Azorius p. 1. l. 8. c. 11. q. 13. & c. 21. q. 8. Bonacina vbi inf. n. 6. Suarez nu. 4. Sanchez nu. 2. Rodriguez in *Addit. ad Bull. Cruc.* §. 13. n. 12. Vgolin. de *irregul.* c. 36. n. 6. Perez in *leg. 3. tit. 4. lib. 8. ordinam. in tract. de hæres.* p. 1. fol. 99. Filiucius vbi inf. n. 228. Farin. *tract. de hæresi.* q. 192. n. 78. Reginald. in *praxi*, tom. 2. lib. 3. *tract. 2. c.* 15. n. 193. & alij. Ratio est, quia sententia declaratoria non requiritur ad irregularitatem, cum ipso iure incurratur.

Quando autem ipso iure incurritur, non requiritur vt factum sit notorium, sed satis est esse exteriùs commissum. Hæc sententia est tenenda, licet probabiliter, vt opinatur Reginaldus vbi sup. contrariam amplexi sint non ignobiles Auctores. Ita Henriquez lib. 14. c. 4. §. 6. Garfias vbi inf. n. 85. Auila de *conf.* p. 7. disp. 4. dub. 2. Vinaldus in *Append. ad Candel. avar.* c. 1. n. 13. Sayrus de *conf.* lib. 7. c. 12. nu. 16. in *fin.* & alij.

Sed tota difficultas est in secundo quæsito, de quo instantè interrogatus fui. Nam quidam Theologus Societatis Iesu, ad què etiam hic casus peruenit, negatiuè respondit. Putabat enim potestare per Concil. Trident. Episcopis concessam, esse per Bullam Cœnæ abrogatam; & sic argumentabatur: Episcopi modò non possunt vigore Concilij absolvere ab hæresi occulta: ergo neque dispensare super irregularitate ex ipsa hæresi occulta contracta. Maior patet ex declaratione Clementis VIII. apud Azor. tom. 1. lib. 8. c. 19. q. 3. & c. 10. q. 10. Greg. XIII. apud Fuscum de *rist.* li. 2. c. 31. n. 2. Pij V. apud Nauarrum in *Manuali.* c. 27. n. 275. & Illustriss. Cardinalium apud Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 30. sect. 2. n. 11. Minor probatur ex c. cum illorum, de *sent. excom.* vbi habetur Episcopum non posse in his casibus dis-

pensare, in quibus est illi prohibita absolutio; nam maiora illis intelliguntur prohibita, quibus prohibita sūt minora. Cum ergo Episcopis prohibita sit absolutio hæresis, prohibita etiam censetur dispensatio irregularitatis eo quòd potestas dispensandi maior vocetur potestate absoluendi ab excommunicatione. Et ita hanc sententiam extra dictum admodum R. Patrem tenet & docet Suarez in 3. p. 10. 5. de *conf.* disp. 43. sect. 1. n. 7. Bonac. de *conf.* disp. 7. q. 3. punct. 6. n. 11. & Rodriq. in *sum. tom.* 3. c. 183. n. 5.

Sed ego his non obstantibus contrariam sententiam tenui, & consului, quā docet Sanchez in *sum. tom.* 1. li. 2. c. 25. n. 18. Garfias de *Benef.* to. 2. p. 11. c. 10. n. 86. & nouissimè Filiuc. in *qq. mor. tom.* 1. tract. 20. c. 9. n. 246. vbi ait: Bulla Cœnæ tantum reuocat facultatem absoluendi; at de dispensatione nullum verbum. Cum ergo sint res distinctæ, & independentes, non est facienda deductio ex vna ad alteram. Nec obstant ea, quæ in contrarium adducuntur. Nam Lorca in 2. 2. q. 11. art. 4. disp. 45. n. 9. & alij quamplures apud Sanchez in *sum. to.* 1. lib. 2. c. 1. n. 27. negarent maiorem propositionem argumenti: putant enim hodie per Bullam Cœnæ non esse sublatam Episcopis auctoritatem Concilij. Sed quidquid sit de hoc, ego concedendo maiore, nego consequentiam argumenti. Nec, vt obseruat Filiuc. vbi sup. c. cum illorum, contra nos est; imò fauet nostræ sententiæ. Nam textus dicit, maius esse absolutionem, quàm dispensationem, vt patet legenti; ideoquè vetita dispensatione, tamquam minori, intelligi etiam esse prohibitam absolutionem, tamquàm maiorem. At nos contra dicimus, vetita absolutione, cum sit maius, non prohiberi dispensationem, quod est minus. Quod est notandum aduersus Glos. ibi, & alios, qui corrumpunt illum textum.

Notent verò Confessarij circa præsentem materiam, quòd Azorius p. 1. l. 8. c. 21. q. 8. putauit illos, qui de hæresi suspecti coguntur per Inquisitores abiurare de vehementi incurrere in hanc irregularitatem, ratione suspicionis vehementis de hæresi, & notoriæ quidem. Sed contrarium est tenendum cum Farin. *tr. de hæresi.* q. 192. nu. 80. Sanchez to. 1. *sum. lib.* 2. c. 25. n. 12. Filiuc. vbi sup. n. 235. & aliis. Neque enim sunt irregulares, neque inhabiles ad officia & beneficia. Nam cum illorum hæresis non esset probata, seipsos purgarunt, & innocentes ostenderunt per abiurationem.

RESOL. XXV. *Utrum sit peccatum mortale iurare, amphibologiis vtendo, absque necessitate; vt si videlicet iures, ioci causa, Principem esse in aula, intelligendo picturam.*

PRO explicatione huius casus notandum est, tunc causam iustam vtendi his amphibologiis adesse, quoties id necessarium, aut vtile est ad salutem corporis, honoris, vel ad res familiares tuendas, vel ad quodlibet aliud virtutis votum; ita vt veritatis occultatio censeatur tunc expediens ac studiosa. Ita Nauar. c. *humana aures*, 22. q. 5. ad *fin.* & in q. 2. n. 10.

His positis communiter Doctores ad casum supra positum affirmatiuè respondent. Ita Angelus, Tabiena, Armilla, Nauarrus, Toletus, Sayrus, Philarchus, & Lopez vbi inf. Et ratio est, quia sic iurās agit contra præcipuum iuramenti finem, qui est determinatum veritatem testificari, Ergo, &c.

At initius loquitur Lessius *lib. 2. c. 42. dub. 9. n. 98. in fin.* ubi ait: Quod si tali orationi, cum iusta causa non subest, addatur iurandū, ut si iures Principē esse in oppido, intelligendo pictum, ioci causa, erit graue peccatum; quia est magna irreuerentia, suis iocis Deum testem adhibere. Fortē tamen, si scandalum absit, non erit mortiferum. Hæc Lessius.

Sed sine fortē, absolute & simpliciter asserunt aliqui non esse peccatum mortale. Ita Sanchez *in sum. 10. 1. lib. 3. c. 6. n. 22.* Bonacina *tr. de leg. disp. 4. q. 1. punct. 12. n. 3.* & nouissimē Filliuc. *in q. moral. tom. 2. tract. 23. c. 11. n. 331.* Dicendum est igitur in tali casu iurantem excusandum esse, non solum à periurio, sed etiam à peccato mortali, modò non iuret in iudicio, dum Iudex iuridicē illum interroget, vel non iuret in materia præiudiciali. Et ratio est, quia in tali iuramento deficit sola discretio seu iudiciū, eò quod diuinum testimonium non debet absque necessitate his amphibologiis misceri. Sed iuramentum cui sola discretio, seu iudiciū deficit, non est mortaliter peccaminosum. Ergo.

Ad argumentum contrariæ sententiæ, nempe id ob stare fini iurandi, respōdetur id contingere in materia leui, ac proinde non esse mortale: sicuti promittere rem venialiter malam cum iuramento, aduersatur fini iuramenti, quod ad rem iustam confirmandam institutum est: sed quia materia est leuis, est veniale. Ita erit etiam in nostro casu. Et hæc sententiā non solum erit vera cum Caiet. *2. 2. q. 89. art. 7. col. pen. ver. ad hoc igitur.* quando verba iurantis erunt ex sua significatione ambigua; sed etiam quando ex solo addito in mente iurantis retento efficiunt sensum verum; ut si videlicet, iuret se non fecisse aliquid quod reuerā fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliā diem ab ea in qua fecit; vel quoduis aliud additum verum: nam his amphibologiis uti in iuramento, quando adest iusta causa iurandi, licitum esse docuerunt Valent. *10. 3. disp. 5. q. 13. punct. 2. & 10. 4. disp. 7. q. 13. punct. vlt.* Suarez, Lessius, Tolemus, Saloniū, & alij apud Sanchez *ubi sup. n. 15.* aduersus Azorium, Aragon. Lopez, Ledesm. Sotum, & alios apud eundem Sanchez *n. 12.* asserentes ex causa licitum esse iurare cum aliqua amphibologia, quando verba quæ vsurpantur sunt ex significatione sua, & cōmuni audientium vsu ambigua, & proinde vtrumque sensum, tam iurantis, quam interrogantis recipientia: secus quando talia non sunt, sed in sensum verum detorquentur, ex solo aliquo addito mente iurantis concepto. Sed hoc etiam licere eum prima opinione dicendū est, ut optimē notat Filliuc. *ubi sup. n. 236.* & Sanch. *loc. cit.*

RESOL. XXVI. An reus, qui in iudicio à Iudice secundum ordinem iuris interrogatus, negauit veritatem, quā manifestatā condemnaretur, teneatur in conscientia ad retractandum dictum, antequam finiatur iudicium, & pronuntietur sententiā? Et an eum esse in malo statu dicendum, nisi se ad fatendam veritatem, etiam non rogatus, offerat, ac proinde à Confessario absolueudum non esse, nisi id facere proponat?

Hic casus frequenter potest accidere, & mihi olim accidit. Dico igitur duas in hac quæstio-

Part. II.

ne extare sententias. Prima affirmat. Ita Sayrus *in Clau. Regia, lib. 12. c. 17. n. 13.* Angles *in florib. 2. p. q. de correct. fraterna, art. 3. diff. 7.* & pro hac sententia Sanchez *ubi inf. citat* Bannez, Salom. Sotum, Nauar. & ultra illos nouissimē Malderus *in 2. 2. tract. 6. c. 3. dub. 1. asser. 4.* tenet hanc opinionē. Et ratio est, quia per illam negationē differtur sententiā, & ei conceditur appellatio, & defensio; ideò negatione illa iniusta se tuetur: ergo defendit causam iniustam.

Sed ego contrariam sententiam probabiliorē existimo, quam docet Sanchez *in sum. 10. 1. lib. 3. c. 7. n. 8.* & præter Philarchum, quem ipse citat, tenet etiam hanc opinionem Bonacina *in tr. de leg. disp. 10. q. 3. punct. 2. n. 8.* & Azorius *p. 3. lib. 13. c. 25. dub. 5.* ubi sic ait: Quod si reus legitimē interrogatus neget veritatem metu mortis, ad quam iuste damneretur, an Confessarius teneatur ei præcipere, ut dictum suum retractet, quod si nolit, teneatur illum ab absolutione repellere? Respondetur, Confessarium non esse obligatū ad cogendum illum, ut retractet dictum suum, quia esset cogere reum ad se prodendum; est tamen obligatus Confessarius monere illum, ut sit animo præparato, & voluntate confitendi veritatem, si iterum rogetur ut ptius, quantumuis sit cōdemnandus ad mortem; quia quoties legitimē rogatur, tenetur dicere veritatem: ergo quando non rogatur, non tenetur se prodere: & licet peccauerit denegando, debet tamen esse paratus dicere veritatem, quodcumque fuerit iterum rogatus: & Confessarius admonendo reum de hac re, si reus noluerit hanc voluntatem habere, repellere debet eum ab absolutione, quia est in voluntate faciendi contra obedientiam & iustitiam debitam. Hæc P. Azor.

Sed mihi displicet, quod dicit absolute, Confessarium in tali casu esse obligatū monere reum, ut sit animo præparato confitendi veritatē, si iterum rogetur, licet esset condemnandus ad mortē, hoc inquam, mihi displicet: nam ut bene notat Sánchez *ubi sup. n. 9.* caute se debet habere Confessarius in hoc casu, & circa hoc propositū reorum fatenda veritatis, si iterum rogentur. Si enim credat fore, ut iterum non rogentur, nil debet interrogare de tali proposito, ne pœnitentem exponat periculo denuò peccandi, habendo propositū contrarium; cum sit difficillimum negotium fateri proprium crimen. Sed satis est, si in genere proponat cauere in posterum peccata. Imò si credat fore, ut iterum rogetur, nec coniciat Confessarius in ipso pœnitente animum neganda veritatis, nō debet etiam ipsum tentare interrogādo de hac re; cum tunc nō sit in peccato mortali, id enim iam transiit. Et satis est in genere proponere emendam. Et licet opinio contraria vera esset, si pœnitēs sit in bona fide, debet Confessarius non certiore facere de hac obligatione; quæ latē diximus *l. 2. de matrim. tota disp. 38.* Ita Sanchez, cuius doctrinam aduersus Azor, debent Confessarii adnotare; quia sic erunt immunes à multis scrupulis, & facile absolutionem supradictis reis impertient. Nota etiam nostrā opinionem esse veram, etiam quando iam reus condemnatus est, & iudicium finitum, ac pœna mortis, vel alia plectendus: nam in hoc casu etiam non

E 2

teneatur

tenetur se offerre, & manifestare veritatem, nisi in aliquo speciali casu, notabile alicui tertio damnum sequeretur: quem casum, ait Sanchez n. 11. fore rarissimum credo; imò moraliter impossibile. Dicendum est igitur absolutè, non solum quando iudicium durat, ac reus est sub iudicis potestate, sed etiam quando conuictus damnatus est ad mortem, non teneri ad retractandum dictum, & manifestandam veritatem, quam antea interrogatus à Iudice negauit; quidquid in contrarium asserat Vegha, Ledesma & alij. Restat modò respondere ad argumentum contrarium. Dico igitur, quòd licet causa, quam reus tueretur, ex ea parte, qua delicti negatione innititur, sit iniusta; non tenetur tamen ipse reus cum tanto proprio detrimento se offerre ad veritatem aperiendam, sed satisfacit animo soluendi parti aduersæ expensas factas, vel alia: quantum verò ad offensam factam Iudici interroganti, denegando illi debitam obedientiam, satisfacit dolore peccati, & proposito obediendi, si iterum illum interroget. Sed hæc omnia dicta sunt, stante opinione, quòd reus legitime interrogatus, teneatur respondere; sed ego contrariam sententiam teneo, idèò quæritur,

RESOL. XXVII. *An reus iuridicè interrogatus à Iudice propter semiplenam probationem, vel indicia equipollentia, teneatur respondere etiam in causa capitali?*

A Sferentem sententiam sequuntur Alphonsus de Vegha in *sum. tom. 2. c. 89. cas. 1.* Pet. de Aragon. in *2. 2. q. 69. art. 1.* Ledesma in *sum. tom. 2. tract. 8. c. 24. concl. 2.* Turrian. in *2. 2. tom. 2. disp. 50. dub. 2. n. 2.* cum omnibus discipulis D. Thom. qui cum ipso in *2. 2. q. 69. art. 1.* sine vlla restrictione asserunt, reum iuridicè interrogatum teneri ad manifestandam veritatem. Ita Caiet. Bannez, Salon. Pirigian. in *pract. crim. p. 1. cap. 7. in addit. & Sotus de iust. lib. 5. q. 6. art. 2.* Corduba in *q. lib. 1. q. 43. dub. 3.* Azorius p. 3. lib. 13. cap. 25. q. 3. Sayrus in *Clau. Regiæ lib. 12. c. 16. n. 1.* Valent. *tom. 3. disp. 5. q. 13. punct. 1.* & Syluester, Tabiena, Gabriel, Nauarrus, Tolet. Henricus, Paludan. Couar. Gomezius apud Sayrū *vbi sup.* & apud Lessium *vbi inf.* & nouissimè mordicus docet hanc sententiam Syluius in *2. 2. D. Thom. q. 69. art. 4.* Homobonus *tract. de statibus p. 2. c. 4.* Miranda in *lib. ordinis iudiciarij, tom. 2. q. 19. art. 8. concl. 1.* & Aldret. *de relig. discipl. tuen. lib. 1. tom. 11. n. 5. & lib. 2. c. 4. num. 8. & 24.* Ioan. de la Cruz in *direct. conscien. p. 1. precept. 8. art. 3. dub. 8. concl. 2.* Et ratio est, quia cum Iudex iuridicè interrogat, apertè sequitur, reum nō posse occultare veritatem, quia in eo casu Iudex verè superior est, & iustè præcipit; ergo reus tenetur illi obedire: deinde dici non potest, Iudicem iustè interrogare, & tamen reum iustè occultare veritatem; quia daretur bellum ex vtraque parte iustum, seposita ignorantia, quod est absurdum. Ergo hæc sententia est probabilis, & erat olim communis in Schola D. Thomæ.

Verum contraria sententia etiam mihi videtur probabilis, & tuta in praxi; vnde Confessarij non debent cogere pœnitentes, vt veritatē fateantur, si spem euadendi habent. Ita Ioan. Valer. in *differ. verusque fori, ver. reslit. diff. 49.* Villalobos in *sum. to. 2. tract. 16. diff. 1. n. 10.* Ioseph. à Sancta Maria in *Tribun.*

religios. tract. 4. c. 14. n. 5. Filliuc. *tom. 2. tr. 40. n. 266.* & aliqui Doctores citati pro contraria sententia; nam illam probabiliorē vocant. Ergo nostra est probabilis. Lessius *de iust. lib. 2. c. 31. dub. 3. n. 18.* Nauar. *de reslit. lib. 2. c. 4. n. 142.* Rodriguez *tom. 2. q. 19. art. 4.* Salzedo in *tract. crim. Diaz c. 128.* Malder. in *2. 2. tract. 6. c. 13. dub. 1.* Octau. Spatarius in *praxi crim. tract. 9. c. 7. 8. & 9.* Reginald. in *praxi, tom. 2. lib. 24. c. 3. sect. 3. nu. 3.* & nouissimè solidè, vt semper solet, docet hanc sententiam Sancius in *select. dec. 43. n. 29. & seq.* Portel in *dub. Regul. tit. correctio fratrum, ver. reus, num. 43.* Peirinus *de relig. subdit. tom. 1. q. 1. s. 16. §. 1. & alij.*

Dico igitur, reum, cuius crimen non est plenè probatum, posse in causa capitis ad mortē euitandam, celare veritatē, non obstante Superioris præcepto de ea dicenda. Quæ quidè doctrina procedit, vt obseruat Malder. Lessius, Nauar. & alij, non solum in causa capitali, sed etiam quādo agitur de pœna tiremium, mutilationis, confiscationis omnium bonorum, aut aliquo alio graui dedecore. Et ratio est, quia est quidè hominibus à natura inditum, vt se defendant, & à mortis faucibus incolumem vitam reddant. Hinc leges oriuntur, quibus inuaforem cum moderamine inculpate tutelæ occidere licet, & aliena subripere, extrema famis necessitate ad id impellente, &c. Deinde ex *l. 4. ff. de testib.* nemo cogi potest ad testificandum contra parentes sanguine iunctos. Sed nemo cuiquam magis est coniunctus sanguine quàm sibi ipsi: ergo. Postremò lex humana non obligat cum periculo mortis, nisi magnitudo negotij aliud exigat; ergo non obligabit præceptum humanum; nam vtiūque eadem est ratio, ceteris paribus.

Ad argumentū in contrarium, responderetur iustè iudicè interrogare, & reū iustè negare: neque, ait Pesantius *disp. vnic. ad q. 70.* est absurdū in similibus dari bellū ex vtraque parte iustum, sicuti licitū est Iudici præcipere damnato ad pœnā vltimi supplicij, ne fugiat è carcere, ipse verò obedire nō tenetur. Dominus similiter iustè iubet seruo suo ne fugiat, ipse autè fugiendo; se à seruitute liberare potest. Ita vt in casu nostro Iudex habeat ius inquirendi veritatē à reo, & reus habeat ius celandi. Et præceptū Iudicis, de dicenda veritate in simili casu, potest censerī datū ad reum terrendū, & inducendū ad detegendam veritatem, non autem ad obligandum ipsum in conscientia. Ita Reginald. Lessius, & alij *vbi sup.* Et hæc omnia intelligenda sunt in casu, quo reus propterea recusat dicere veritatem, eò quòd sciat suum scelus ita occultū esse, vt scientia ad sententiam cōdemnationis requisita aliter haberi non possit, quàm per suam confessionem: nā si delictum plenè probatū sit, tenetur respondere ad mentem Iudicis, & manifestare veritatē. Vnde ex his apparet, quàm immeritò Turtianus, Io. de la Cruz, & alij, hanc sententiam improbabilem vocent, nam est probabilissima & tuta in praxi.

RESOL. XXVIII. *In vltimo tubilao Pauli V. Pontificis Maximi fuit orta magna dissensio inter Theologos, an qui die Dominico confiteretur, satisfaceret tubilao?*

R Euerendissimus simul & doctissimus Dominus D. Fraciscus de la Riba Vicar. Generalis Illustrissi-

Illustrissimi Cardin. ab Auria Archiepiscopi, subtiliter & solidè, ut in omnibus semper solet, negativam sententiã sustinebat: & licet tunc pro illius opinione, rationes inueniebam, non autem auctores; tandem inueni illam sententiã docere Filliuc. in q. mor. 10. 1. tract. 8. c. 10. n. 272. Vbi respondens ad nostrum quæsitum, ait: Fertur Clem. VIII. de hoc interrogatũ respondisse non satisfacere, & vigore sui Iubilæi non posse pœnitentem absolui à reseruatis die Dominico: vnde exprimitur, quoad hanc saltem facultatẽ, media nocte Sabbathi. Concessit tamen Pœnitentiariis S. Petri, ut absoluerent etiam die Dominico, quod etiam fertur præstitisse Innocent. IX. cuidam Episcopo idem petenti. Itaque de rigore textus, confessio debet fieri ante diem Dominicũ; dicitur enim, intra hoc tempus prime, scilicet, vel secundæ hebdomadæ confiteantur, & Dominica prima, vel secunda sumant Eucharistiã. In die Dominico tamen quo solet promulgari, nõ videtur dubium, confessionem in illo factam valere à tempore post publicationem. Hanc Filliuc. Et hanc sententiam docet etiam Portel in dub. Regul. 10. 1. ver. indulgentia 2. n. 6. & inclinatur noster Alphonsus de Leone tract. de Iubileo. p. 2. sect. 4. n. 161.

Attamen tunc sustinui, & nunc etiam teneo contrariam sententiam esse probabilem, quam docet & tenet multis citatis, Sebastianus Acosta in expos. Bull. Cruc. q. 14. dub. 3. vbi asserit: Dubitatur tertio, vtrum in aliquibus Iubilæis, quæ confessionem intra hebdomadam requirunt, satis sit die Dominica confiteri? Cui dubitationi affirmatiuè respondendum existimo cum Soto dist. 21. q. 2. art. 3. Nauar. notab. 19. n. 19. Henriquez c. 10. §. 8. Rodriguez §. 2. dub. 5. asserente ita viuæ vocis oraculo declaratum fuisse ad instantiam PP. Societatis Iesu, à Pio V. Sed cum ego rem inuestigare, accepi ab eisdem Societ. PP. non à Pio V. sed à Greg. XIII. hanc declarationem emanasse Anno Domini 1576. mensis Maij die 10. hanc rationem reddente, quoniam dies Dominica habetur pro complemento hebdomadæ transactæ, in quo ieiunatum est. Ita Acosta, & post illum docet etiam hanc sententiam Reginald. in praxi, 10. 1. lib. 3. cap. vlt. n. 173. Villalobos in sum. 10. 1. tract. 26. dub. 11. n. 17. Sanctarell. de Iubileo, c. 7. dub. 1. Bonacina de Sacr. disp. 6. q. 2. punct. 5. nu. 34. Sã ver. Indulgentia, n. 13. Vegha in sum. 10. 2. c. 7. cas. 5. & noster P. Molfes. in sum. tom. 1. c. 16. tract. 7. nu. 43. & ita etiam multi viri docti nostræ Religionis, & Societatis Iesu, à me de hac re consulti.

RESOL. XXIX. Quidam Sacerdos absoluit pœnitentem, qui rem habuerat cum semina in vase præpostero, tenens illam opinionem, hanc non esse veram sodomiam, neque includi casu reseruato sodomia, posita in Tabella Illustrissimi Archiepisc. quæsiuit postea, an peccauerit, & an illud sacramentum fuerit nullum, quia ille pœnitens aliud peccatum in illa confessione non fuerat confessus?

Aliqui, ut ipse assererat, responderunt affirmatiuè. Nam licet in aliis possit quis sequi opinionem probabilem, relicta etiam probabiliori & tutiori, ut nos supra probauimus; tamen hoc non est licitum in administrandis Sacramentis, Sed talis Sacerdos tenuit opinionem probabilem, & cum

illa Sacramentum administravit, ergo. Et ita hanc sententiam docuit Sancius in select. disp. 44. nu. 19. Nugnus in addit. ad 3. p. 10. 2. q. 8. art. 5. dub. 1. Salas in p. 2. tom. 1. tr. 8. disp. vnic. section. 10. n. 101. & sect. 27. n. 286. & 287. & nouissimè Filliuc. in q. mor. tom. 2. tract. 21. c. 4. n. 139. vbi ait: In casu opinionum circa iurisdictionem Sacerdotis confessiones excipientis, magis tutam opinionem sequendam esse censet: vbi tamen adesset communis error, cum titulo colorato satis tuto, potest talis haberi pro vero Confessario. Hæc ille.

Sed ego ad propositum dubiũ negatiuè respondi. Nã licet verum sit, quod in materia Sacramentorum non sit sequenda opinio probabilis relicta probabiliori & tutiori, non solum ratione obligationis charitatis erga proximum, ut voluit Vasq. in p. 2. 10. 1. disp. 63. c. 3. verum etiam ratione reuerentiæ debitæ Sacramento, & ita absolute tenuit hanc opinionem Suarez in 3. p. tom. 8. disp. 26. sect. 6. n. 5. licet mihi distinctio Vasquez magis placeat; tamen ab hac regula, & ex ista cõclusionẽ excipitur casus, de quo loquitur: nam si aliquæ opiniones circa iurisdictionem Sacerdotis ad audiendas cõfessiones versantur, & opinio probabilis doceat illam habere, probabilior autem neget, licitum est Sacerdoti relinquere probabiliorẽ, & sequi probabilem. Ita Malder. in p. 2. q. 19. art. 5. disp. 86. ante dictum 7. Martinez 10. 1. in p. 2. q. 19. art. 9. dub. 6. concl. 7. Bonac. tract. de leg. disp. 2. q. 4. punct. 9. n. 19. Reginald. in praxi, tom. 1. lib. 1. c. 8. n. 102. & 103. Coninch de Sacr. disp. 8. dub. 3. concl. 6. nu. 22. & dub. 6. nu. 46. Lessius de iust. lib. 2. c. 29. dub. 8. n. 68. vbi asserit: Adde non solum errorem communem, sed etiam probabilem DD. opinionem efficere, ut Ecclesia det iurisdictionẽ, etiam si fortè opinio illa sit falsa: ut si probabile sit, talem posse absolvere à reseruatis, vel censuris, & similibus. Ita Lessius, qui citat pro hac opinione etiam Henriquez lib. 2. de pœnit. c. 14. n. 3. & 4. & illã etiam post Lessium & alios docet Sanchez in sum. tom. 1. li. 1. c. 9. n. 35. Quoniam (ait ipse) in talibus cõfessionibus semper quispiam fatetur aliqua venialia cum mortalibus, de quibus mortalibus est opinio probabilis; sed quilibet Sacerdos habet certam iurisdictionem circa venialia, & ideo cum pœnitens non ponat obiectionem, & sit certa iurisdictione in aliquam materiæ partem, erit certus confessionis valor: & quamuis talis Confessarius careat iurisdictione in mortalia, ea indirectè & per accidens, virtute illius iurisdictionis remittuntur, quidquid in contrarium asserat Nugnus vbi sup.

Dico igitur, non solum adesse valorem Sacramenti in illa confessione, in qua pœnitens cum mortalibus, de quibus adest opinio probabilis, confitetur aliqua venialia, ut modò assererat Sanchez; sed etiam quando in illa confessione (ut fuit in casu, de quo interrogatus fui) non confitetur, nisi illud peccatum, de quo extabat opinio probabilis, confessarium posse illũ absolvere; nam tunc opinio DD. probabilis efficit, ut Ecclesia tali sacerdote in illo casu conferat iurisdictionem.

Ad argumentũ pro contraria sententia in principio positum, patet responsio ex dictis. Nam in aliis casibus in materia Sacramentorum, sequendo

opinionem probabilem, relicta probabiliori & tutiori, esset periculum irritandi Sacramentum; quod in casu, de quo loquimur, non potest euenire. Nam licet illa opinio probabilis sit falsa à parte rei, tamen in tali casu iurisdicção suppletur & confertur ab Ecclesia. Illud verò quod ait Filliuc. mihi displicet. Nam si non esset admittenda doctrina superius posita in casu, de quo loquimur, sequerentur eadem incommoda, quæ sequerentur, Ecclesia non supplente iurisdicctionem, quando est error còmunis, & titulus coloratus, in quo casu vult ipse iurisdicctionem ab Ecclesia suppleri. Ex his omnibus apparet, me rectè consuluisse, Sacerdotem absoluentem cum opinione probabilis illum penitentem, qui rem habuerat cum femina in vase præpostero, non obstante reservatione peccati sodomiae, non peccasse, neque irritum effecisse Sacramentum. Salua semper, &c.

RESOL. XXX. *An femina ornans se secundum consuetudinem patriæ, si sciat ex hoc ornatu, lasciuè se ab aliquo amari, peccet mortaliter se ornando, vel domo exeundo?*

Respondeo negativè. Ita Azor. p. 2. li. 12. c. 18. q. 11. Et ratio, quam adducit, est, quia taliter se adornando utitur iure suo. Eandem sententiam docuit Caiet. in 2. 2. q. 169. art. 2. ad 5. dub. Sanchez ubi inf. n. 17. Bonacina, & nouissimè Pet. Lorca p. 2. to. 2. q. 73. art. 8. ubi ait: Effectù per accidens, etiam si sit præuius, dummodo non sit formaliter intentus, non imputari, ostendunt multa exempla. Si videlicet mulier ornet se, ut placeat marito, vel ut procedat iuxta consuetudinè patriæ, etiam si præuideat se ab aliquo turpiter amandà, nò tenetur abstinere; neq; imputatur illi. Et ratione id probatur; quia quando effectus sequitur per accidens, etiam si præuius sit, non est virtualiter intentus; nà virtualiter intentù in causa intenditur; causa autem per accidens, nò est simpliciter causa, neque còtinet effectum, ut in ea dicatur volitum. Et certè esset gratè iugù, & animas mille laqueis implicaret, si teneretur vitare effectus per accidens præuios. Hec ergo habèda est regula generalis, ut ille effectus nò augeat malitià, neq; imputetur, qui sequitur per accidens, etiam si præuius sit, dummodo non sit formaliter inhèrens. Hæc Lorca. Vide etiam illù q. 20. art. 5.

Ex his oritur & soluitur alia dubitatio, quid dicendum de femina domo sua exeunte, cum videat se lasciuè concupiscendam ab amasio. Noster P. Megal. in 1. p. lib. 4. c. 6. n. 9. & Turrian. in 2. 2. to. 1. disp. 96. dub. 2. Becan. in 2. 2. to. 1. c. 27. q. 6. n. 4. distinguunt; nam propter scandalum futurum ex malitia alterius, non debet talis femina domi manere, sed exire potest, vel ad audiendam Missam, quando non est in præcepto, vel etiam alicuius recreationis gratia; sed si sciat quòd proximus peccat ex fragilitate, puta ex magna ratione amoris erga illà, vel quid simile, & tunc tenetur mulier se occultare, & nec etiam ex utilitate domo exire, si aliter proximi scandalum sedare non potest. Concordat ex parte cù Megala, & Turrian. Mart. in p. 2. q. 20. art. 5.

Secunda opinio est D. Antonini, Medinae, Cordubæ, Lopez, Zumel, & aliorum apud Sanchez ubi inf. n. 16. & Filliuc. in q. mor. to. 2. tract. 28. c. 10. n. 232. qui asserunt eam peccare mortaliter, si exeat do-

mo, sine vlla necessitate, sed ex curiositate indifferenter hac, vel illac discurrendo: non autem si hoc faciat ob causam necessariam, ut inuiscendi vicinas, seu affines, ne minùs vrbana habeatur, vel eundi ad Ecclesiam, &c.

Tertia opinio, cui tamquam probabiliori adhæreo, est Caiet. in 2. 2. q. 69. art. 2. ad 5. dub. quem postea secuti sunt recetiores aliqui, ut præter alios Sanchez in sum. to. 1. lib. 1. c. 6. n. 17. & Bonac. tract. de leg. disp. 2. q. 4. punct. 2. §. vnic. n. 27. & tract. de matrim. q. 4. punct. 9. n. 17. qui asserunt feminam in tali casu non peccare; non enim tenetur sua se libertate priuare egrediendi domo, standi ad ostium domus, vel fenestram, discurrendi per ciuitatem, &c. Et ratio est, quia etiam si ita faciendo daret occasionem amasio ad concupiscendù, tamen ista occasio potius prouenit ex ipsius amasij malitia, & ideo est occasio ab ipso accepta, & nò à muliere data, quæ iure suo & libertate sua utitur; & iste effectus, ut supra diximus de muliere ornante se, prouenit per accidens; & licet sit præuius, non tamen est intentus, & ideo non debet ad culpam imputari.

Limitanda tamen est hæc doctrina, nisi femina, data opera se offerret conspectui adolescentis, illius amoris conscia, et si illum non intenderet. Secus autem si hoc faciat, ut diximus, non solum propter aliquam necessitatem, seu utilitatem, sed etiam propter hoc solum, ne videlicet se priuet sua libertate, & iure exeundi domo. Ex his omnibus mihi olim rigida visa est cuiusdam confessarij resolutio, qui noluit absolvere mulierem nobilem, quæ in cursu solebat ambulare, secundum morem patriæ, cum aliis feminis nobilissimis, quia ita se præbebat conspiciendà adolescenti, à quo sciebat se turpiter amari; non enim tenebatur propter malitiam amasij, priuare se iure & libertate sua.

Adde quòd exire domo iuxta morem patriæ, ab Azor. p. 2. lib. 12. c. 18. q. 12. connumeratur inter causas iustas, quas habent mulieres in hoc casu domo egrediendi. Sed circa præfentes quæstiones, vide etiam Medi. p. 2. q. 20. art. 5. Aluar. etiam in p. 2. q. 73. art. 8. & tandem Suarez de char. disp. 10. sect. 4. n. 10. ubi asserit, feminà non peccare, etiam si sequatur scandalum, adornando se, dummodo ornatus sit moderatus, & decens; secus si esset superfluous, & maximus. Sed ego puto non peccare, etiam si esset superfluous, & maximus, dummodo sit secundum morem patriæ, & de se non sit quasi prouocatiuus ad malum. Vnde benè asserit Turrian. in 2. 2. tom. 1. disp. 96. dub. 2. §. ex traditis. ornatum non habere speciem mali, quantumuis illustrem, si sit iuxta consuetudinem patriæ feminatum, quæ honestæ sunt; secus si esset peculiaris habitus meretricius.

RESOL. XXXI. *Cuidam Confessario olim hic casus accidit. Quædam mulier inter confabulationem cum viro sibi in matrimonium coniungendo, dicebat illi verba, non quidem turpia, sed affectuosa, & amatoria, unde postea in pollutionem, & distillationem incurrebat, sine tamen vlla delectatione, vel periculo alicuius consensus, imò cum maxima displicentia, quia erat timorata conscientia; interrogatus fuit, an peccaret mortaliter, & si nollet desistere ab his confabulationibus, an esset ei absolutio deneganda?*

Respondi, omnino illi consulendum esse, ab his sermonibus abstinere, sed in rigore loquendo non esse denegandam absolutionem, quia illa pollutio & distillatio in hoc casu, non est peccatum mortale; & hoc ita probabam: Pollutio licet præiusta, non tamen intēta, ex causa venialiter peccaminosa non est peccatum mortale. Sed illa verba, ex quibus provenit pollutio, de qua loquimur, sūt tantū peccata venialia. Ergo talis pollutio non erit peccatum mortale. Maior propositio probatur, quia cum illa pollutio non sit in se volita, sed in causa in qua prævidetur, in tantum mala erit, in quantum mala est causa; in tantum enim culpa est, in quantum est volūtaria: si ergo causa est venialiter mala, talis erit & pollutio. Et sic hanc sententiam tenet Vasq. in p. 2. to. 1. disp. 115. c. 3. n. 9. & in opusc. de restit. c. 3. §. 2. dub. 6. n. 14. Salas in p. 2. to. 2. q. 74. tra. 13. disp. 6. sect. 18. Henric. in sum. lib. 11. c. 16. n. 6. Lessius de inst. li. 4. r. 3. dub. 14 n. 100. & nouissimè Bonac. tract. de matrim. q. 4. punct. 10. n. 9. vbi ait, pollutionem non esse peccatum mortale, quando provenit ex causa venialiter luxuriosa, & leuiter influente in pollutionem. Et tandem docet etiam hanc sententiam Filliuc. in q. mor. tom. 2. tract. 30. cap. 8. num. 152. vbi asserit, solum reperiri culpam mortalem in causa, ratione pollutionis præiustæ, & non intentæ, quando absque vrgenti necessitate exercetur actio ex sua natura turpis, & per se tendens ad actus venereos excitandos, & consummandam pollutionē, qualis tantum est in actionibus mortalibus pertinentibus ad sextum præceptum, vt cogitationibus morosis, aspectibus, & tactibus mortalibus. Si enim sint tantum veniales, ex defectu plenę aduertentię, vel ex suo genere, vt quia ob curiositatē tantum, tunc tantum venialis erit pollutio inde secuta. Ita Filliucius. Ex his omnibus veram esse maiorem propositionem nostri argumenti apparet; & hoc etiam verum est, vbi nec necessitas, nec causę utilitas adest. Filliuc. vbi sup. & Sanchez cum aliis infrā.

Restat modò probare minorē, & ostendere illa verba dicere, esse tantum peccatum veniale: quod probat & docet Ioan. Salas in p. 2. to. 2. tract. 13. disp. 6. sect. 24. num. 163. & Sanchez, qui citat Nauar. & Cordub. in tom. 3. de matrim. lib. 9. disp. 46. n. 37. vbi ait: Loqui verba amatoria, quę vulgò requiebro appellamus, vt videlicet, cor meum, bonum meum, anima mea, ob solam vanitatem, & conciliandum vanum amorem, non excedunt culpam venialem; quę quidem doctrina intelligēda est, secluso scandalo, & periculo proprio, vel alieno, videlicet illa verba audientis, vt succedebat in nostro casu. Ergo concludendum est, pollutionem ex talibus verbis sequentē nō esse peccatum mortale, quia, vt diximus, provenit ex causa tantum venialiter peccaminosa, & non adest periculum consensus, seu delectationis. Vnde Henric. vbi sup. ait, non esse peccatum mortale, si quis pollutionē patiat ex visione femine curiosa, vel esu cibi calidi, aut lectione etiam turpi; quia hæc non sunt, ait ille, causa physica, & moralis, quę prouocent pollutionem.

Vt autem regula generalis tradatur confessariis, vt possint in hac materia casus particulares decidere, hæc erit: Quando causa pollutionis præiusta

notabiliter & per se influit, nec adest vrgens necessitas illam exercendi, tribuitur culpæ mortali pollutio; eaque culpa efficiet causam, quamuis aliàs licita esset: huiusmodi autem causæ solæ sunt res venereæ, vt tactus, aspectus, & turpia verba. Nota verò me signanter dixisse, huiusmodi causæ solæ sunt res venereæ. Nam multi DD. probabiliter docent, etiam si gula, vel aliud peccatum non pertinet ad vitium luxurię, mortale sit, non propter eam pollutio ex eo sequens, & in eo præiusta mortalis erit. quamuis ergo in ebrietate, vel esu, aut potu mortali, præiusta sit pollutio, non imputabitur ipsa ad peccatum mortale; nec quando homo dat eam causam, peccabit mortaliter contra castitatem, sed contra abstinentiam, & sobrietatem, illamve virtutem. Imò quamuis gula esset mortalis ex circumstantia luxurię, nimirum quia esset ordinata ad fornicationem, ob quam sumerentur cibi calidi, non ideo pollutio esset mortalis, quia finis ille nihil in eam influit. Est Caiet. 2. 2. q. 54. art. 3. paulò ante 8. in resp. ad 5. Et idem est, cum quis peccaret mortaliter in cibo, vel potu, eò quod se exponeret periculo consentiendi formaliter in pollutionem; si enim postea non consentiret formaliter in illā, nec procuraret illam, quamuis sequeretur, non esset peccatum mortale. Ita Granad. in p. 2. contr. 6. tract. 4. disp. 6. n. 12. & 18. Salas in p. 2. to. 2. tract. 13. disp. 6. sect. 18. n. 117. Sanchez loc. cit. lib. 9. disp. 45. n. 17. 18. & 21. Vasq. vbi sup. cum aliis Patribus Societatis Iesu, de hac re consultis, vt ait Salas. Sed si cupis videre aliquos auctores, extra citatos, testantes de hac quæstione, vide Reginald. in praxi, tom. 2. lib. 22. c. 3. sect. 9. n. 43. Valent. in 2. 2. disp. 9. q. 33. punct. 3. §. Itaque duo requiruntur, & §. Sunt autem, & §. Itaque ad cognoscendum, & Medinam in p. 2. q. 74. art. 6. ad 3. & 4.

RESOL. XXXII. Rem satis controuersam propono. An in communibus pauperum necessitatibus, sicut in extremis & grauib. sit obligatio faciendi eleemosynam ex bonis minime superfluis?

In duas diuisi partes hac in re Doctores; affirmant enim D. Thom. in 2. 2. q. 32. art. 7. & ibi Caiet. & Bannez, Paludan. in 4. dist. 15. q. 2. art. 1. Richard. q. 24. art. 2. & ex neotericis Nauar. in Manu. c. 24. n. 5. Valent. tom. 3. disp. 3. q. 9. punct. 4. §. 2. Becan. in 2. 2. c. 21. n. 8. Bellarmin. lib. de elemos. cap. 7. Ledesma in sum. 19. 2. tract. 4. c. 3. concl. 13. f. mihi 109. & Beia in resp. cas. cons. p. 2. cas. in Sabb. die 19. Octobr. & alij. Et ratio est, quia diuisio rerum, quę communi gentiū consensu facta est, sine dubio rectē facta est. ergo, qui post factam diuisionem abundant rebus, tenentur aliis, qui indigēt, ex superfluis succurrere; alioquin si non tenerentur, iam licitē retinerent omnia superflua; & sic diuisio facta esset in præiudicium & damnum indigentium, ac ideo non esset prudēter facta. Secundò, qui nō dat eleemosynam ex superfluis, ostendit se non habere charitatē erga proximum: ergo charitas & misericordia obligabit in tali casu. Secundum ergo hanc opinionē, tenentur diuites ex superfluis ad decentiam status, eleemosyna succurrere cōmunibus pauperum necessitatibus; seu, vt clariùs loquar, tenentur sub mortali, in pauperes distribuere superflua ad decentiā status.

Sed licet hæc opinio sit probabilis, probabilior semper mihi visa est contraria. Dico igitur neminem teneri distribuere sub mortali superflua ad decentiam status, nisi in extrema, vel graui proximorum necessitate. Ita tenet Fernandez in suo exam. Theol. p. 4. c. 20. §. 2. n. 12. Victorel. in notis ad Nauar. c. 23. n. 74. Turrian. in 2. 2. disp. 82. dub. 2. Vasq. opusc. de elemos. c. 1. dub. 3. n. 21. Malderus in 2. 2. q. 27. art. 6. dub. 4. Ioan. Medina in tract. de elemos. q. 3. Pet. à Nauar. lib. 3. c. 1. n. 358. Couar. lib. 3. var. c. 14. n. 5. & ex veteribus Gabriel in 4. dist. 16. q. 11. concl. 5. Alensis p. 4. q. 113. membr. 1. Abb. in c. si verò extra de iureiurando. D. Anton. p. 2. tit. 1. c. 24. & alij. Probat ut hæc opinio, nam si quis teneretur pauperibus erogare superflua, consequens erit, vt non possit talis ea donare, cui velit, aut ex eis pios aliquos sumptus ad diuinum cultum facere, vt Ecclesiam, vel collegium ædificando, &c. Hoc est absurdum; ergo.

Adde, quòd si contraria opinio esset vera, oporteret plurimos, imò omnes diuites damnare, qui habent superflua, & consequenter etiam illorum Confessarios. Et tandem, quia si ea de causa mortale de se esset, superfluum habere in alium finem, quam in subuentionem pauperum, pariter esset mortale istud acquirere. Hoc est absurdum; ergo. Maior probatur, nam quod non potest licite retineri, non potest etiam licite acquiri. Ergo.

Quæ cum sint duriora, neque de talibus soleat penitentibus esse scrupulus, vel à confessariis eis iniici, neque detur ratio efficax, quæ illum admittere compellat; relinquitur sanè, nec esse admittendum, quòd peccatum mortale sit, superfluum tam nature, quam statui retinere in alium finem, quam in pauperum subuentionem; excepto casu extremæ, vel quasi extremæ, seu grauis necessitatis, & non communis: pro communi autem necessitate, intelligo illam, quam patiuntur pauperes ostiatim mendicantes, & hi qui vtrumque quidem tueri suum statum, sed non sine magno labore, nec sine difficultate: quos quidem pauperes non tenentur diuites inquirere ad subleuandam eorum egestatem, vt ex Nauarro notat Reginald. in prax. tom. 2. lib. 4. c. 20. sect. 1. n. 146.

Ex his omnibus respondeo ad propositam questionem negatiuè: & licet opinio affirmatiua esset vera, tamen in praxi numquam, aut rarius eueniet. Nam, vt ait Vasquez opusc. de elemos. c. 4. dub. 4. n. 14. laici possunt de bonis patrimonialibus seruare ad statum suum, vel consanguineorum mutandum, & tunc illud non dicitur superfluum. Vnde vix in sæcularibus inuenies, etiam in Regibus, superfluum statui. Hæc Vasquez, quæ quidem confessariis diuitum multum plausibilia erunt.

RESOL. XXXIII. *Vxor cuiusdam nobilis viri secundum consuetudinem aliarum mulierum sua conditionis, solebat facere moderatas donationes, & elemosynas, postea maritus hoc sciens vxori prohibuit; quaesitum à me fuit, an non obstante dicta prohibitione, vxor posset sine scrupulo dictas elemosynas facere?*

Turrianus ex Societate Iesu in 2. 2. disp. 84. dub. 1. partem negantem secutus est, ait enim: Placeat posse maritum reseruare facultatem faciendi elec-

mosynas, & vxorem tunc non posse illas facere, etiam si maritus non manifestet illi causam, vtitur enim iure suo: vix autem potest mulier cognoscere certò maritum non facere aliquas communes elemosynas, aut illas omittere sine causa; & ideo consulendum est vxori, vt in hoc obediat marito. Vnde merito Aug. c. quod. Dec. 33. q. 5. cuidam coniugata dixit, nihil de tua veste, nihil de tuo auro, vel argento, vel quacumque pecunia, aut rebus vllis terrenis tuis, sine arbitrio mariti facere debuisti, desumptum est verò illud caput ex epist. 199. & vniuersim vult, nihil omnino elargiendum esse sine consensu viri. Respondent verò aliqui, ibi esse sermonem de magnis elemosynis: sed, vt dixi, licet causa esset nimia quædam elemosyna eius femina, vt constat ex ea epist. tamen doctrina Augustini, sine restrictione vlla videtur explicanda. Alij volunt, ibi non esse præceptum, sed consilium; quæ explicatio in contextum non cadit, vt legenti constabit. Alij docent Augustinum velle, nihil esse elargiendum in elemosynam cum scandalo mariti. Verum licet hanc rationem indicet Augustinus, tamen nihil omnino vult esse elargiendum sine consensu viri; & tamen si de solo scandalo ageretur, solum loqueretur de elemosyna publica & nota marito. Hæc Turrianus. Cuius sententiam docuerunt antea Nauar. in manu. cap. 17. n. 154. D. Anton. p. 2. tit. 2. c. 19. §. 1. & Iac. de Graft. dec. aur. p. 1. lib. 2. c. 60. n. 8. in fin.

Sed ego semper in praxi contrariam opinionem secutus sum, cum Fernand. in suo exam. Theol. p. 1. c. 16. §. 7. n. 1. Bonacin. de contr. disp. 2. q. 10. pun. 2. n. 6. Regin. to. 1. lib. 4. c. 27. n. 282. Lessio lib. 2. c. 12. dub. 14. n. 85. Coninch de act. supern. disp. 27. dub. 5. n. 52. qui citat Molin. to. 2. disp. 274. & Nauar. lib. 3. c. 1. n. 83. Et ratio est, quia in tali euentu, maritus est irrationaliter inuitus: vxor enim non est mancipium, sed socia bonorum; ac proinde eam vt sociam in decenti statu tenetur maritus sustentare. Sed ad decentiam status pertinet, has donationes, & elemosynas facere. Ergo.

Sed dicet aliquis, quæ quantitas particularis potest dari ab vxore, nesciente viro? Respondeo, vigesimam partem lucri annualis. Ita Bannez in 2. 2. q. 32. art. 8. vbi ait: Nullus est scrupulus affirmare, quòd mulier diuitis dispense, nesciente viro, vigesimam partem lucri annualis: nam talis dispensatio debet esse interpretatiuè volita à bono viro. Malderus in eadem 2. 2. D. Thom. q. 32. art. 8. ait: Bannez vxori permittit dispensationem vigesimæ partis annui proventus in scio viro. Et hanc sententiam amplexus est etià nouissimè Hieron. Cenedo de pauper. relig. dub. 32. n. 14. vbi asserit: No ay scrupulo en dezir, que la mujer de vn rico, puede dar cada año la vigesima parte de su renta, sin licencia de su marido, como si tiene dos mil ducados de renta, puede dar ciento. Sic etiam Ledesma in sum. to. 2. tract. 4. c. 3. concl. 38. f. mihi 116. & Vegha in sum. to. 2. c. 17. cas. 23.

RESOL. XXXIV. *Solent Rustici in diebus festis inter se, vel cum dominis celebrare contractus; quaeritur, an Notarij, & ipsi contrahentes, sine peccato possint hoc facere. Item quaeritur, an vsus foris sit licitus, qui festis diebus tondent omnes qui ad conuersionem accedunt.*

Quoad

Quoad primum responderetur, discrepare inter se Doctores, an iuramentum extraiudiciale sit die festo licitum, vel prohibitum. Nam affirmatiue responder Abb. in c. 1. de feriis, n. 5. & clarius c. vlt. n. 18. cum Suarez de relig. tom. 3. lib. 2. c. 30. n. 17. & Molfesio in sum. to. 1. tract. 11. c. 17. n. 51. & ita habet consuetudo, ut non fiant contractus in diebus festis, nisi de licentia Episcopi. Nihilominus Caiet. in 2. 2. q. 122. art. 4. ait, prohibitionem c. 1. de feriis, intelligendam esse de iuramento solemniter in iudicio prestando. Et probari potest, tum quia textus iuxta subiectam materiam, videtur loqui de iudicialibus actionibus; tum quia alias omne iuramentum ex eo solum, quod in festo fiat, esset speciale peccatum: hoc autem est absurdum. Ergo.

Vnde secundum hanc opinionem Caietani, si absit scandalum, non peccant Notarii, qui in diebus festis celebrant rusticorum contractus; & hac sententiam Caietani probabilem putat nouissimè Layman in Theol. moral. lib. 4. tract. 7. c. 2. n. 8. sicut & ego etiam puto. Rodriquez to. 1. c. 122. n. 3. & Philarch. tom. 1. p. 2. lib. 3. c. 23. illos à peccato excusant ratione necessitatis; nam rustici in profectis non adsunt in Ciuitate; & ob similem causam, ait Suarez vbi sup. n. 25. in paruis oppidis solent iudicia litigantium in festis permitti, quia in profectis non adsunt rustici, & agrorum cultores.

Quoad secundum de tonsoribus dico, ratione paruitatis materiae, non peccare si barbam vnus vel alterius radant, ut notat Graffius dec. aur. p. 1. lib. 2. c. 23. n. 17. Nauar. c. 13. nu. 9. Vegha tom. 1. c. 114. cas. 2. Rodriq. tom. 1. c. 121. num. 4. Sayrus vbi inf. n. 9. Molfesius vbi sup. n. 68. & Azorius lib. 1. cap. 28. q. 5. tom. 2. Sed si omnes radant, ratione consuetudinis, si adsit, etià à peccato excusantur. Nam cum prohibita in die festo sint humano iure introducta, nihil obstat, ea tolli per contrariam consuetudinem, toleratam à Prælati, ut notat Sorus & Caiet. apud Regin. vbi inf. n. 52. & alij apud Sayr. in Clau Regia l. 7. c. 2. n. 11. Sed non reticeam, Fernand. in suo exam. Theol. p. 1. c. 7. §. 1. n. 6. alia ratione illos excusare, ait enim: Vnus tonsorū, qui festis diebus tondent omnes, iuxta consuetudinem scitam à Prælati, excusatur, quamquā ex alio capite id licere mihi persuadeam; nimirum, ex occasione cessantis lucrī, quoniam aliis diebus propter laborum occupationes, tondendi non accedunt. Cuius rationis quamquam nullus Doctorum, quem sciam, meminit, tamen deducitur ex c. licet, de feriis. Hæc Fernandez. Pro qua ratione intelligenda, notandum est, quod in c. licet, de feriis, Summus Pontifex indulgit in die festo piscationem halecum, quæ vno anni tempore transire solent; parique ratione, idem esse dicendum de piscatione aliorum piscium, qui similiter certo anni tempore occurrunt.

Sed Fernandez vbi sup. cum Angelo n. 34. & Caiet. in ver. festis, dicit, c. 1. idem quoque dicendum esse existimant de quouis alio lucro transitorio, quomodolibet repente occurrente, tamquam, inquit Caiet. eiusmodi lucrū cessans, damnū reputetur. Ex qua opinione sequeretur, nō solum propter necessitatem vitandi damnum, sed etiam pro acquirendo aliquo utili, & lucro, quod alio tēpo-

re acquiri non posset, licitum esse uti facultate in illo c. licet, & facere opera seruilia in diebus festis. An hæc opinio sit probabilis, tu lector iudica; sed scias illam reprobare Reginald. to. 2. lib. 19. c. 3. n. 51. cum Suarez de relig. tom. 1. lib. 2. c. 33. n. 9. Nam in eodētum lucro, quod solet vno anni tempore euenire, cernitur rationis paritas, cum eo, de quo sermo in c. licet memorato. In eo enim sermo est tantum de transitorio lucro, quod solummodò occurrit vno anni tempore, quæ circumstantia, cum non inueniatur in omni lucro transitorio, fit ut à Summo Pontifice data dispensatio in illo c. licet, non habeat ob rationis identitatem, locum in omni lucro transitorio: vnde dispensatio illius textus, non est extendenda ad priuatam vtilitatem priuatæ personæ, sed ad vtilitatem publicam, quam Pontifex in illo textu cōsiderauit, ut notat Andreas Barb. in scholio ad Abbatem. Sed ego opinionem Caietani, Fernandez, & aliorum vbi sup. tunc amplectendā esse iudico, quando vtilitas, & lucrum transitorium, quod cessat, tati sit momenti, ut prudentis arbitrio estimari possit eius amissio non mediocriter nocuum.

RESOL. XXXV. An Notarij, Commissarij, & alij Officiales Curie possint in diebus festis acta transcribere. Idem queritur de illis, qui sermones Prædicatorum, & allegationes Doctorum, ut vulgò dicitur, pro mercede copiant?

Negatiue respondet Fernand. in suo exam. Theol. p. 1. c. 7. §. 1. n. 10. Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 122. art. 4. Toletus li. 4. c. 24. n. 14. Rosella ver. serie, §. 12. Angel. eod. ver. §. 3. Nau. in manu. c. 13. nu. 14. Tabien. ver. serie, n. 40. D. Anton. p. 2. tit. 9. c. 7. §. quantū. & in terminis docet hanc sententiam Vegha in sum. to. 1. c. 114. cas. 3. Ant. de Litteratis in sum. p. 2. ca. 17. n. 21. Comit. in Resol. mor. li. 4. q. 58. n. 3. Caiet. in 2. 2. q. 122. ar. 4. §. ad 2. & Reginald. to. 1. lib. 19. c. 3. n. 40. in fin. cum Azor. p. 3. lib. 1. c. 22. q. 5. Et ratio est, quia sic transcribere chartas ex officio, & mercede pacta, est opus seruale, nō quidem ratione lucrī, sed ratione operis, & officij simul; latū est enim discriminē inter scribere, & transcribere pro officio, & mercede pacta: nam scribere simpliciter est opus honestum, & liberale, ingenuorumq; hominū: transcribere verò pro officio, & mercede pacta, est mechanicus, & purè corporalis labor, nec est opus mētis, neque artis liberalis, quia solum est ita pingere characteres, sicut in originali leguntur. Et confirmatur, quia imprimere librum, mechanicum non est sine vlla dubitatione, & tamen est genus quoddam transcriptionis.

At ego dictos Notarios & alios sic transcribentes, peccati mortalis nō condemnarem, cum Sayro in Clau Regia lib. 7. c. 2. num. 15. Frane. Galleti in Margarita casuum cons. ver. festa, Molfesio in som. to. 1. tract. 11. c. 17. n. 42. Medina lib. 1. c. 14. §. 8. Lopez in instructor. p. 1. c. 52. & nouissimè Suarez de relig. to. 1. c. 25. n. 4. vbi doctè, ut semper solet, probat, transcribere non esse opus seruale, etiam si fiat non gratia addiscendi, sed sine proprio profectu: nam talis actio de se mentalis, & spiritalis est, & per accidens ad illam est, quod hæc vel illa intētiōne fiat ab operante. Ergo inde nō efficitur seruilis ex officio, vel lucro, seu mercede. Ergo nullo modo est seruilis

feruile. Ex quibus patet responsio ad argumenta in contrarium posita. Ceteras rationes vide apud ipsum *loc. cit.* Hoc etiam docet Emanuel Sà *ver. festum*, & Rodriq. in *sum. to. 3. c. 168. n. 3.* & nouissimè Layman *Theol. mor. lib. 4. tract. 7. c. 2. n. 3.*

RESOL. XXXVI. *An Agasones seu Muliones possint cū bestis, aut rhedis oneratis iter inchoare in diebus festis?*

Respondet Suarez *de relig. to. 1. lib. 2. cap. 27. n. 3.* distinguendo; nā si iter ante diē festum bona fide inchoatum est, cū his oneribus, excusatur continuatio, vel propter publicam vtilitatem, ad quam necessarium sapē est, vt sine mora hæc transportatio rerum, & mercium fiat; vel certē propter vitandum graue nocuumētum, quod paterentur dicti agasones, seu muliones, si cogērentur omnibus diebus festis quiescere quocumque iter agendo peruenirent. De inchoatione verò cum dictis rhedis, seu curribus, & bestiis oneratis, non est facilē admittenda consuetudo, quam Caiet. 2. 2. q. 122. art. 4. abusum vocat; qui aduertit, quòd si isti muliones ducant mulos sine oneribus, non est illicitum ita progredi, vel ab vno in alium locum transferre animalia in die festo, quia id solum est iter facere, & non habet adiunctum opus seruile. Hoc etiā docet Regin. *to. 1. l. 19. c. 4. n. 50.* & Franc. Galleti in *margarita cas. cons. ver. festum.*

Sed ego puto, audita Missa, rarò in praxi dictos agasones inchoando iter cū bestiis oneratis, peccare mortaliter. Nam inchoatio talis itineris, idē est prohibita, quia habet adiunctam circumstantiam, includentē opus seruile, & onera leuare, vel imponere; quod quidem de se seruile est. At dicti agasones in his oneribus leuandis vel imponēdis, tempus notabile non cōsumunt. Ergo ratione paruitatis materiæ, à peccato mortali excusabuntur.

Quamnam verò sit paruitas materiæ excusans à tali peccato, incertum est. Azor. p. 3. lib. 1. c. 27. q. 5. Bonac. *tract. de leg. disp. 5. q. vni. pun. 3. n. 2.* & Reginal. in *praxi tom. 2. lib. 16. c. 3. n. 53.* putant spatium vnius horæ esse partem notabilem. Suarez *de relig. tom. 2. c. 31. n. 2.* putat hanc esse nimiam & rigorosam restrictionē, quia respectu totius diei pars vigesima quarta non apparet nimia; nec multum impedire finem præcepti, qui est cultus Dei. Ego, saluo semper meliori iudicio, eum, qui per spatium duarum horarū, in diebus festiis seruilia exerceret, ratione paruitatis materiæ excusarē à peccato mortali. Nam paruitas materiæ, excusans à mortali, non absolutè, & secundum se, sed respectiue ad totam materiam præceptam, spectanda est, vt notat Sanchez in *sum. lib. 1. c. 4. n. 18.* At spatium duarum horarū, licet consideratum secundum se, videatur tempus notabile & magnum, non ita tamen videtur respectiue, & in ordine ad totam materiam præceptam vnius diei. Ergo, qui per duas horas laboraret, ratione paruitatis materiæ non peccabit.

Et post hæc scripta inueni etiam Filliuc. in *sum. qq. mor. to. 2. tr. 27. c. 11. n. 205.* docere hanc sententiam.

RESOL. XXXVII. *Quidam Patronus, qui non erat primus Fundator beneficij, quesuit à me, an sub peccato mortali deberet presentare digniorem?*

Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 22. dub. 5. n. 6. Valsq. *opusc. de benef. c. 2. §. 2. dub. 5. n. 74.* Ioan. Malderus Episc. Antuerpiensis in *sum. doctiss. commentariis ad 2. 2. tr. 9. cap. 2. dub. 2. Lessius lib. 2. cap. 34. dub. 14. n. 65. in fin.* Azor. p. 2. li. 6. c. 21. q. 5. Guttier. canon. qq. lib. 2. c. 11. n. 26. Molin. *Iuriscons. de primog. Hisp. lib. 2. c. 5. num. 69.* Illephonsus Azevedo *cons. 24. dub. 4. n. 41.* Couarr. Sotus, & alij affirmatiuam sententiam amplexi sunt. Nam hoc ius, quod ipsi patrono competit à iure, ea conditione concessum est, vt ipsi tantū incumbat, quod Episcopo, aut alij Prelato incubebat; debet igitur seruare modū debitū in beneficiis distribuēdis, quod est eligere digniores.

Sed contrariam sententiam probabilem etiam puto, quòd patronus laicus non tenetur presentare digniorē, etiam quoad beneficia curata. Sic docet Lambertin. *de iure patron. p. 1. lib. 2. q. 10. art. 5. n. 17.* Ricc. in *dec. p. 3. dec. 306. nu. 4.* Bellet. in *disquis. clerical. p. 1. §. 4. n. 50.* Ioan. Valer. in *diff. vtriusque fori, ver. electio n. 1. & seq.* & hæc opinionem probabilem vocat Ledesma in *sum. p. 2. tract. 7. c. 2. concl. 7. diff. 9. fol. mihi 164.* & Bannez in 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 4. & in terminis illam sequitur nouissimè Garfias *de benef. to. 2. p. 7. c. 16. n. 19.* & Petrus à Nauar. *de restit. lib. 2. c. 2. n. 150.* Et ratio est, quia Concil. Trid. in *sess. 24. de Reform. cap. 28.* in Parochialibus iurispatr. Eccles. eligendū esse digniorem ab approbatis examinatorebus in cōcurfu, dicit, quòd si ius patronatus laicorum fuerit, debeat, qui à Patrono præsentatus erit, examinari, & si idoneus repertus, admitti in quibus verbis cū Conc. Trid. non arctet Patronum laicum, ad præsentandum digniorem, neque nos arctare debemus. Salua semper, &c.

RESOL. XXXVIII. *An in Canonicatibus, Personatibus, & dignitatibus, ceterisq. præbendis, & dimidijs præbendis Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiarum, & in prestimonis, & alijs simplicibus beneficiis curam animarum non habentibus, licitum sit eligere dignum, prætermisso digniori?*

Prima opinio absolutè negat. Sic Valsq. *opusc. de benef. c. 2. §. 2. dub. 8. n. 78.* vbi ait: Mihi videtur in omnibus beneficiis, esse mortale, digniorem prætermittere, quoniam vniuersaliter docet S. Thom. 2. 2. q. 63. quòd acceptio personarum committitur in beneficiis: ergo etiam in beneficiis non habentibus curam animarum. Ita etiam multi alij: inter quos est Bannez 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 5.

Secunda opinio est Ferdinandi Rebellij *de oblig. iust. p. 1. lib. 3. q. 9. n. 12.* vbi distinguit inter electionem ad beneficia simplicia maiora, & ad beneficia simplicia minora; ait enim: Peccatum lethale esse videtur, eligere minùs dignum ad Cardinalatus, Canonicatus, Decanatus, & alia beneficia simplicia magni momenti, quando notabilis & euidentis est inter promotum & digniorem prætermissū excessus. Si verò paruus sit, veniale videtur, vel si beneficium simplex non tanti momenti sit. Probatur, quia violatio iustitiæ distributiue, per acceptionē personarum ex genere suo mortale est. Quare nisi ex paruitate materiæ per respectum ad excessum eligendorum, vel beneficiorum excusetur, lethale erit: sic etiam tenet hanc sententiam ex neotericis,

neotericis, Io. Malderus in 2.2. tract. 9. c. 2. dub. 7. & Lessius ubi sup. n. 64.

Tertia opinio est Regin. to. 2. li. 30. tr. 3. c. 15. n. 179. in fin. & Lessij lib. 2. c. 34. dub. 14. n. 66. qui asserunt, in Canonicis, & ceteris beneficiis simplicibus minoris momenti non videri peccatū mortiferū, semel vel bis prætermittere digniorē; modò conferatur ei, qui verè dignus sit: videtur tamen esse mortiferum, si quis id passim faciat, aut si rarò eureret, ut digniores præferatur. Et ratio est, quia quòd semel, vel iterum dignior prætermittatur in huiusmodi beneficiis, non censetur notabile incommodum, aut notabilis iniuria Ecclesiarū; paucorum enim mediocritas, aliorū virtute facile cōpēsatur.

Quarta opinio, quam ego libenter amplector, est Nauar. de restit. lib. 2. c. 2. n. 172. Ledesin. in sum. p. 2. tr. 7. c. 2. concl. 7. diff. 15. f. mihi 170. Guttierrez Can. qq. lib. 2. c. 11. n. 12. & Garthæ de benef. to. 2. p. 7. c. 16. n. 16. ubi absolute & simpliciter asserit; omnia beneficia, quæ curam animarum non habent, satis est, ut conferantur dignis, etiam prætermittis dignioribus. At si hæc opinio nō esset vera, ait ubi sup. Guttierrez, omnes Prælati essent in statu damnationis, nam passim in beneficiis simplicibus eligunt dignos, dignioribus prætermittis. Et ratio est, quia dum Concil. Tridentinum in diuersis capitibus sola Episcopalia beneficia & curata dignioribus esse conferenda decreuit; videtur cōcessisse, cetera beneficia ad arbitrium Prælati distribui posse: præsertim, quia dum de Canonicis loquitur sess. 24. de Reform. c. 12. hortatur, ut in prouinciis, ubi id commodè fieri potest, dignitates omnes; & saltem dimidia pars Canonicatū in Cathedralibus Ecclesiis & Collegiatis insignibus conferatur tantum Magistris & Doctoribus, aut etiam Licentiatis in Theologia, seu iure Canonico: ergo necessario cōferri non debent graduatis, & dignioribus, sed arbitrio superioris legitimi videtur relictū. At verò iura antiqua non ita plana sunt in beneficiis simplicibus, sicuti in curatis: quæ si essent, adhuc oppositum videtur introductum, & ipsemet Sum. Pontifex prædicta beneficia simplicia dignis confert, absque concursu; beneficia verò curata per primum examen, & cōcursum coram Ordinariis faciendum, ut quotidie videmus. Ex hoc igitur videtur abrogata constitutio iuris antiqui; & talia beneficia simplicia non videtur ex natura rei esse bona cōmunia, & decertantibus debita; & ita nullam committi iniustitiam per acceptionem personarum, si dignioribus non conferantur, sed tota res commissa videtur Papæ, & aliis Prælati, ut ipsi arbitrio prouideant bonos ministros, qui etsi non sint meliores, non tamen otiosi, & cum scandalo viuunt.

RESOL. XXXIX. Sapius in praxi occurrit hæc questio, an executores alicuius testamenti, vel legati, qui debent inter pauperes distribuere aliquam pecuniarum summam, teneantur eligere pauperiores? Idem queritur de confessariis, & Religiosis, qui habent à secularibus facultatem distribuendi aliquam elemosynam?

DE hac questione dictū est etiam suprà in Resol. sed modò aliquid amplius addam. Dico igitur quòd Illephōsus de Azcuedo conf. 24. dub. 4.

n. 44. affirmatiuè respondet, quā sententiam prius docuerat sapientissimus Philippus Decius conf. 72. n. 3. his verbis: Bona relictā pauperibus debent distribui inter illos, qui sunt pauperiores, arg. tex. no. in l. quis ad declinandum. C. de Episc. & cler. ibi, qui pauperior esse agnoscitur. & dato quòd distributio, quæ facta esset inter pauperes, non deberet retractari, licet alij pauperiores reperirentur, tamen peccauit ita distribuendo, &c. Hanc opinionē sequuntur etiam Feder. de Senis conf. 95. n. 2. Simon de Prædis de interp. ult. vol. interp. 1. dub. 2. n. 94. & alij.

At mihi opinio contraria semper placuit, & in praxi sæpius illam consului, si qui auctores qui illā tuerentur, scire desiderant, hi sunt, ex Theologis Cordub. in sum. q. 22. & nouissimè noster Siculus D. Bartholomæus à S. Fausto in speculo confess. disp. 4. q. 176. n. 2. qui citat Syluest. Rodriquez, & Petr. à Nauarr. ex Iuristis Cardinal. Mantica de coniect. li. 8. tit. 5. n. 6. & Ioan. Matienzo lib. 5. tit. 4. l. 14. Gloss. 1. n. 12. qui citat Bartol. in l. vnum ex familia. §. 1. de leg. 5. & Bald. in l. cum quidam ad fin. de leg. 2.

Hinc colligo, quòd qui habet facultatem distribuendi inter pauperes, potest etiam eligere Religiosos mendicantes pro suis necessitatibus, ut notat Ioan. Andr. in c. 1. in nouella de test. lib. 6. & Imola in l. captatoria, in fin. de leg. 1. Vnde etiam Religiosus, cui data est electio, potest bona distribuere inter Religiosos sui Monasterij. Sic Cardin. in Clem. 1. num. 22. Imol. n. 18. & Anchar. n. 16. de test. Parisius conf. 26. n. 14. vol. 4. Matienzo lib. 1. Recop. tit. 4. lib. 14. gloss. 1. n. 14. Rosella ver. Restit. 15. n. 8. Sylu. ver. test. 2. q. 2. dist. 5. Peralta l. vnum ex familia, §. rogo, n. 7. ff. de legat. 2. Rationes pro hac sententia videndæ sunt apud citatos Doctores.

Nota verò circa hanc materiam, quòd quando in testamento relinquitur, ut pauperioribus aliquid detur, quamuis pauperibus detur, sufficit ut non teneatur ad restitutionem, dummodo non fuerint signati, & nominati; licet malè fecit, qui pauperioribus non dederit, factum tamen sic tenet per executorem testamenti: sic Conradus in suis respons. p. 1. q. 101.

RESOL. XL. Diximus suprà in beneficiis simplicibus, non teneri electores eligere digniores, sed tantum dignos; queritur modò, an hæc sententia procedat etiam in beneficiis curatis, ut sunt Episcopatus, &c. quæ conferunt Pontifices, & Reges?

NEGant omnes, & est communis sententia. Fernand. in suo exam. Theol. p. 4. c. 4. §. 1. num. 2. Castellinus in tract. de elect. canon. c. 9. per tot. Molfesius in sum. to. 1. tract. 6. tit. de beneficiis, n. 6. & 61. Turrianus in 2.2. to. 2. disp. 22. dub. 1. n. 2. & alij, quos citat & sequitur Barbosa in collectan. to. 1. lib. 1. tit. 6. c. 19. n. 4. Valentia tom. 3. disp. 5. q. 7. punct. 2. Vegha in sum. tom. 1. c. 109. cas. 1. Malderus in 2.2. tract. 9. c. 2. dub. 7. Valquez opusc. de Benef. cap. 2. §. 3. dub. 1. & 8. Azor. p. 2. lib. 6. c. 15. q. 1. 8. & 9. & D. Thom. 2.2. quest. 63. art. 3. ad 3. cum Caiet. Aragonio, Salonio & Bannez ibid. Verba D. Thomæ hæc sunt: Ut electio non possit impugnari in foro iudiciali, sufficit eligere bonum; nec oportet eligere meliorem, quia sic omnis electio posset habere calumniam:

niam: sed ad conscientiam eligentis, necesse est eligere meliorem. Rationes vide apud DD. citatos. Addam tantum verba Innocentij III. in c. vnico, tit. vt Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur, vbi ait: Non ex affectu carnali, sed discreto iudicio debuisti Ecclesiasticum officium in personam magis idoneam dispensare: & merito quidem, nam dimittendo digniorem sine causa debita, violatur iustitia distributiva, ex qua beneficia sunt bona communia, & premia meritorum, & committitur peccatum acceptionis personarum, quod est mortale in genere suo.

Sed licet hæc omnia absolute sint vera, quidquid in contrarium asserat Glossa in c. licet ergo 8. q. 1. & in c. Monasterium 16. q. 7. & in c. 2. de officio cussolis, & c. 3. de iure patron. cum Roccho de iure patron. ver. honorificum. q. 15. ad fin. & Pedrazza in sum. precit. 7. §. 36. qui asserit absolute, solum esse peccatum veniale, eligere dignum prætermisso digniore, quamuis peccetur contra iustitiam distributivam. Vnde non est audiendus Filliuc. 10. 3. tract. 41. c. 4. n. 181. qui asserit, hanc sententiam esse probabilem, & Alexander de Ale. p. 2. q. 136. §. 2. qui putat, solum in Episcopatibus esse peccatum prætermittre digniorem, non autem in ceteris beneficiis, etiam curam animarum habentibus.

Tamen difficultas consistit, an opinio communis, quæ prorsus est amplectenda, procedat etiam quoad illos, qui ius habent conferendi beneficia per prouisionem liberalem, vt sunt Reges, & Sum. Pontif. ita vt illi teneantur eligere digniores. Pater Lessius lib. 2. c. 34. dub. 14. n. 64. affirmatiue respondet, vbi ait: Qui liberè conferunt beneficia, grauiter peccant, si digniores prætermittant, siue sit Papa, siue Princeps secularis; non enim sunt domini beneficiorum, sed æconomi. Si hæc opinio esset vera, magnum pondus haberent Pontifices, & Reges. Sed mihi probabilis videtur etiam contraria sententia, quam ex neotericeis sustinet Reginald. 10. 2. lib. 30. tr. 3. c. 14. n. 179. vbi sic asserit: Qui ius habent conferendi beneficia per prouisionem liberam, vt Papa, ac nonnumquam Princeps ex priuilegio, vel consensu tacito Ecclesiæ, non tenentur eligere digniores, nisi in promptu sint; sed sufficit eligere dignos: alioquin enim semper tenerentur digniorem querere, quod à Papa, vel à Regibus exigere, durum est. Hæc Reginaldus. Cuius doctrina non procedit, quando beneficia per concursum competentium, & oppositorum conferuntur, sed quando, vt diximus, conferuntur per prouisionem liberam.

RESOL. XLI. An obligatio eligendi digniorem, extendatur etiam ad resignantem beneficium suum in fauorem alterius?

NAuarrus in Miscell. 38. n. 7. Sot. de iust. lib. 3. q. 6. art. 2. in fin. & nouissime P. Vasquez opusc. de benef. c. 2. §. 4. dub. 7. n. 100. asserunt extendi. Vnde Vasquez ait: Cauere debent renuntiantes, ne prætextu consanguinitatis, vel alia via, prætextu maioris pensionis renuntient beneficium indigno, aut saltem minus digno. Vt enim supra diximus, sicut & electores, ita & renuntiantes tenentur confi-

deratis omnibus, digniorem eligere, in quo forsitan plura peccata committuntur, quam aduertantur. Hæc Vasquez, satis quidem rigidè.

Opinio igitur contraria amplectenda mihi videtur, vt amplexi sint Regin. tom. 1. lib. 30. tr. 3. c. 14. n. 170. Lessius lib. 2. c. 34. dub. 13. n. 61. & Malderus in 2. 2. tr. 9. c. 1. dub. 7. qui citat Caletanum, Sâ & Saloniū. Et ratio est; quia cum iste resignans non sit distributor, si iure permittatur in fauorè resignare, potest resignare digno, cui voluerit; neque hic est locus concursui, tamquam ad commune bonum, ex parte totius distribuendum, sed pars parti ius suum transfert. Vnde patet, etiam tunc collatorem non peccaturum acquiescendo resignationi minus digno, relicto digniori; & sic Petrus de Aragona in 2. 2. q. 63. art. 2. ait, hanc sententiam esse conformem praxi receptæ, etiam ipsius Summi Pontificis.

RESOL. XLII. Solent litigantes conducere Aduocatos, & Procuratores ad annum, vel annos, sub certa annua mercede, seu salario ad omnes causas, quas habent, vel habituri sunt; queritur modò an si nullas causas in illo anno partes habuerint, Aduocati licitè petant salarium?

NEGatiue videtur respondendum per ea, quæ adducit Flores de Mena var. q. lib. 1. q. 8. n. 54. & Azor p. 3. lib. 13. c. 29. q. 10. vbi ex Bartolo l. diem functo, ff. de officio assessorum, ait salarium tantum deberi pro rata temporis, quo laboratum est in lite: labor enim recipit diuisionem, sicut & tempus: & consequenter, merces promissa pro labore, recipit diuisionem.

Sed Ioan. Guttier. contrariam secutus est sententiam, quam multis rationibus confirmat. Primò, quia non stetit per eum, vt in l. fin. C. de cond. causa data, & l. Qui operas, §. fin. ff. locati. Ille enim paratus erat ex sua parte adimplere promissum, hoc est, aduocare omnes causas clientis sui: quare si illas non habuit, Aduocato non erit imputandum. Secundò, probatur ratione vinculi obligationis, qua ipse Aduocatus adstrictus erat ad aduocandum pro suo cliente: quæ quidem obligatio in habitu, licet ad actum non sit reducta propter defectum causarum, tamen pecunia est æstimabilis, maximè cum talis Aduocatus, propter hanc obligationem non possit pro aliis contra suum clientem aduocare, sicque priuatur sua libertate, speque lucrandi ab aliis. Potuit enim verisimiliter contingere, vt auctius salarium sibi ab aduersis partibus offerretur, si pro suo cliente non teneretur: quæ omnia cõsiderabilia sunt, atque pecunia æstimanda. Tertiò, quia stante dicta conuentione, etiam si cliens plures causas haberet, & respectu earum exiguum esset salarium, non posset hoc casu Aduocatus maius salarium petere. Ergo eodem modo si cliens nullas causas habeat illo anno, quas Aduocatus exoret, tenetur ad totum salarium. Hæc Guttierrez Pract. q. lib. 1. q. 32. n. 1. & 2. cum Matthæo de Afflictis in constit. huius Regni Sicil. rubr. 82. de salario Aduocatorum, n. 4. & Azcued. in l. 10. tit. 16. lib. 2. n. 4. nouæ collectionis Regiæ.

Sed ego media via incedendo, puto saltem in foro conscientiæ non esse tali Aduocato salarium denegandum, neque verò integrè soluendum, sed dimi-

diminuendum iuxta prudentiam & arbitrium boni viri. Ita Bobadilla in *polit. tom. 2. lib. 3. c. 14. n. 63.* Et ratio est, quia si pro suo cliente in illo anno aduocaret, multas occupationes & labores sustineret, quibus non adhibitis, non sustinuit. Verum est, quod si talis Aduocatus eius foret ingenij, ut optabilis ei esset, ita laborare, quam otari, nihil de salario minuendum esset, nisi alia diminuendi causa subesset. Et hæc decisio est de mente Rebellij de *oblig. iust. p. 2. lib. 14. q. 14. n. 7. & 8.*

RESOL. XLIII. *An puer existens in utero matris possit baptizari?*

Negit Bonacina de *sacram. disp. 2. q. 2. punct. 6. n. 6.* & Comitolum in *resp. mor. lib. 1. q. 13. n. 2.* Alexander de Ales *p. 4. q. 8. membr. 7. art. 2. §. 1.* Richard. in *4. dist. 6. art. 2. q. 1.* D. Anton. *p. 3. tit. 14. c. 15. §. 1.* Syluest. *ver. Baptismus 6. n. 3.* & alij. Nam, ut ait D. Thom. in *3. q. 68. art. 11. ex D. August. Epist. ad Dardanum;* Nemo renascitur spiritaliter, nisi prius nascatur naturaliter. Sed baptismus est quædam spiritalis regeneratio, ergo non debet aliquis baptizari, priusquam ex utero nascatur.

Sed ego puto, posse puerum in utero matris baptizari, si in aliqua sui parte aqua lauari possit. Ita contra Comitolum, qui mordicus contrariam sententiam tenet, sentiunt hi omnes, Zambran. in *suis decas. cas. conf. c. 1. dub. 3. n. 6.* Ledesma *n. 14. q. 9. art. 11.* Suarez *tom. 3. in 3. p. q. 68. art. 11.* Valent. *tom. 4. disp. 4. qu. 1. punct. 2.* Alphons. Vivald. in *Candelabro aur. p. 1. n. 16.* Victoria in *sum. q. 32.* Gabriel in *4. dist. 4. q. 2. art. 3. dub. 2.* & Coninch de *Sacram. q. 68. art. 11. n. 90.* Nam in tali casu reperiuntur omnia essentialia ad baptismum requisita, nempe ablutio cum debita forma verborum.

Ad argumentum verò Comitoli, & aliorum responderetur, ut quis possit per baptismum nasci, sufficit, ut ea procedat natiuitas, qua quis de non homine fit homo; modò possit lauari, ut patet in iis, qui tantum manum exerunt, aut exsecantur ex utero matris mortuæ, quo casu non nascerentur naturaliter. Ergo cum dicitur debere hominem prius nasci ex utero matris, vel ex parte antequam baptizetur, hoc non est intelligendum de propria natiuitate. Quacumque enim ratione fieri possit, ut abluatur, id satis erit ad valorem Baptismi, etiam si propria natiuitas humana non procedat, quia substantia Sacramenti consistit in ablutione, cum debita forma verborum; quæ quidem substantialia, ut diximus, adsunt in nostro casu.

RESOL. XLIV. *An mulier condemnata ad mortem, possit prius secari, si adesset periculum ne ex aliquo morbo ante partum unâ cum prole moreretur, & spes adsit ut infans hoc modo possit baptizari?*

Notandum primò ex Coninch de *Sacr. to. 1. q. 66. art. 7. dub. 1. n. 75.* secundum communem sententiam DD. non licere matri consentire se adhuc viuâ secari, ut possit puer baptizari, quia illa sectio esset directa occisio matris; mortua autem statim secunda est, ut puer baptizari possit, si adhuc viuât.

Notandum secundo, ex Couarr. *lib. 4. var. resol. c. 4.* Reginald. Vivaldo, Barth. ab Angelis, Victoria,

Pars II.

& aliis, quos citat & sequitur Bonac. de *Sacr. disp. 2. q. 2. punct. 6. n. 9.* si mater grauida per iudicis sententiam damnetur ad mortem, differendam esse executionem sententiæ, donec mater pepererit. His notatis ad propositam quæstionem negativè respondit. Comitoli. in *resp. mor. lib. 1. q. 14. n. 2.* & Malder. in *2. 2. tr. 3. c. 1. dub. 16.* nam in maximum discrimen partus adduceretur, si è viuentis matris utero excidendus esset.

Sed Ægidius de Coninch de *Sacr. to. 1. q. 68. ar. 11. n. 92.* asserit hoc fieri posse, ait enim: Si aliqua mulier esset merita mortis, & ad eam iam cõdemnata, essetque periculû ne ex aliquo morbo ante partum unâ cû prole moreretur, posset seruato iuris ordine prius secari, si esset spes, fore, ut proles hoc modo posset baptizari. Ratio est, quia in hoc facto, nihil fit contra vllum ius. Hanc sententiam prius docuerat Suarez in *3. p. tom. 3. q. 68. art. 11.* Ad argumentum Comitoli, respondetur hanc opinionem tunc esse practicandâ ex mente Suarez, quem ipse tacito nomine impugnât, quando spes sit infantem non esse moriturum.

RESOL. XLV. *Utrum liceat baptizare infantes, filios infidelium inuitis parentibus?*

Prima sententia est D. Thom. qui asserit in *3. p. q. 68. art. 10.* & *2. 2. q. 10. ar. 10.* id nō licere, etiam si parêtes infideles sint subditi Principibus Christianis; imò etiam si fuerint Christianorum serui, nam parentes iure naturali habent custodiam & curam suorum filiorum, antequam ad vsum rationis perueniant. Ergo nulla auctoritate humana, siue Principum & dominorum, possunt hoc iure licitè priuari; priuarentur autem, si ipsis inuitis eorum filij baptizarentur, &c. Hanc sententiam amplectuntur omnes discipuli D. Thom. Caietanus, Sotus, Capreolus, Paludanus, Victoria, & alij.

Secunda sententia est Suarez in *3. p. tom. 3. disp. 25. sect. 4.* Petri de Cabrera de *Sacr. q. 68. art. 10. disp. vn. concl. 4. §. 7.* Nugni *tom. 2. in 3. q. 69. artic. 20. diff. 2. concl. 3.* qui asserunt, paruulos infidelium, qui sunt mancipia Christianorû, posse à dominis suis vendi, seu donari; & postquâ hac via fuerint à parentibus subtrahiti, licitè baptizari possunt, etiam parëtibus inconsultis, & reluctantibus; etiam si ipsi domini hac intentione & fine venderet, seu donarent tales paruulos, ut à parenrû cura subtrahiti baptizentur. Prior pars conclusionis est certa; nam qui est dominus alicuius rei, potest illam pro libito donare, & vendere. Secunda pars conclusionis probatur, quia illi paruuli tunc non sunt sub cura parentum, sed sub cura illorû, quibus venditi, vel donati sunt; ergo parentibus inconsultis, ex consensu eorum qui illorum curam gerunt, poterunt baptizari.

Tertia sententia est Vasquez in *3. p. to. 3. disp. 155. c. 4. n. 50.* Luisij Turriani in *2. 2. tom. 1. disp. 54. dub. 2.* Greg. Ruiz in *suis controuers. Theol. controu. 19.* vbi ait: Non modò filios seruorum infidelium vendi, & separari posse à parentibus ut baptizentur, & ita separatos baptizari rectè posse, si diligentia adhibeatur ne à parëtibus aliquo modo possint conueniri & subuerti; verum etiam antequam separentur, & vendantur, sub cura parentum existentes, sine

F

pec-

peccato baptizari posse, si res ipsa ex se consideretur. Et ad incommoda, quæ ex ista sententia sequi videntur, respondet n. 55. & 57. Nam ante adultam ætate à parentibus separari possunt, & sic nullam memoriam habebunt paternæ infidelitatis, & cæremoniæ, quibus contra Religionem nostram parentes uti consueverant. Alterum incommodum, quoad scandalum patris, quia ipse videns filium baptizatum contra voluntatem suam, Iudaicis aut Mahumetanis cæremoniis circa filium utitur in baptismi opprobrium & Religionis nostræ, ipsum circumcidendo, nihil ob stare potest, quoniam necessaria non sunt omittenda propter scandalum; huiusmodi autem est Baptismus, quem tamquam necessariū, dictis infantibus tribuimus. Hæc Vasquez, qui in c. 7. cum Turriano ubi sup. probat, dominos præcepto charitatis teneri tales paruulos sub cura parentum existentes baptizare.

Ad argumentum primæ sententiæ respondetur, ipsos parentes fieri indignos tali iure naturali, ratione abusus; idè nulli irrogatur iniuria, dum à dominis destituuntur suo iure iniuste possessio. Vnde Vasquez ubi sup. probat, parentes infideles non habere ius, ut ipsi solum curam gerant salutis spiritualis filiorum, nec permittant ullum alium in filio emendare id, in quo ipsi errant. Neque enim ius paternum naturale id concedere potest, neque diuinum id concessisse constat.

Omnes istæ tres sententiæ sunt probabiles, sed vltimam Vasquez libenter amplector, propter fauorem animarum dictorum infantum. De tota hac quæstione vide Lorcam in 2. 2. Reginaldum tom. 2. lib. 27. cap. vlt. à n. 68. Bonac. de Sac. disp. 2. q. 2. punct. 6. Valent. to. 4. disp. 4. q. 3. punct. 3. Barth. ab Angelis in exam. confess. dial. 2. §. 27. Vegham in sum. to. 1. c. 33. cas. 17. Syluium in 3. p. D. Thom. q. 68. art. 10. conclus. 1. & seq. Azeued. to. 5. lib. 8. tit. 2. l. 1. nu. 5. Afflict. dec. Neapol. 151. Ferretum vol. 1. conf. 76. n. 4. & 5. Perez. l. 1. tit. 4. lib. 8. ordin. fol. 117. Sor. in 4. dist. 15. qu. 1. art. 10. Ledesnam in sum. to. 1. de Sac. Baptismi. c. 8. à concl. 10. vsque ad concl. 16. Coninch de Sacram. to. 1. q. 68. art. 10. n. 63. Henriquez lib. 1. cap. 25. per totum. Zambran. in suis decis. cas. conf. c. 1. dub. 11. Yribarne in 4. sent. to. 1. disp. 18. sect. 1. Molfes. in sum. tom. 1. tract. 4. c. 1. n. 50. Mutinum in sua Theolog. mor. de Sacram. Baptismi. q. 14. Posseuin. de offic. Curat. cap. 6. nu. 14. & Azor p. 1. li. 8. c. 25. q. 2.

RESOL. XLVI. *Utrum obstetrices teneantur scire formam Baptismi, & modum baptizandi?*

Teneri putat Paludan. in 4. sent. disp. 5. q. 2. art. 1. n. 7. D. Antonin. p. 3. c. 15. §. 4. Turrecrem. in c. si mulier. de consec. dist. 4. in fin. & ex neotericis Nauar. in manu. c. 22. n. 6. Henriquez lib. 2. c. 29. n. vlt. Sà ver. Baptismus. nu. 12. Zambran. in suis decis. cap. 1. dub. 16. Reginald. to. 2. lib. 17. c. 6. n. 45. & nouissime Rodriq. in sum. Hispan. to. 3. c. 26. n. 5. ubi ait: *Vista la necesidad del Baptismo, y que muchas vezes no fuisse dilacion, por muy pequeña, que sea, y que ninguno mejor, y con mas breuedad puede acudir a ella, si no es la partera, no puedodexar de tener, que la charidad las obliga à saber la dicha forma, pues su officio es estar mas propinquas al parto, que las demas personas, y por respecto de la dicha propinquidad pue-*

den en vn puto remediar la criatura, que no perezca eternamente; y para la salud eterna della obligacion tiene saber la dicha forma. Putat igitur hi auctores, cum casus iste sit nimis frequens, ut experientia docet, & tali necessitati extremæ vix possit succurri, præterquam ab obstetrice, maximè quādo puer nondum integrè est natus; teneri dictas obstetrices ratione sui officij, succurrere necessitati extremæ, quæ annexa est sæpissime tali officio; ac consequenter scire formam Baptismi, saltem lingua vernacula, & modum baptizandi.

Sed licet hæc opinio sit pia, & consulenda, tamè probabilem puto contrariam sententiam, quam tuentur Suarez in 3. p. to. 3. disp. 21. sect. 5. ubi ait: Aliqui asserunt teneri feminas, quæ ex officio sunt obstetrices, ad scienda ea, quæ sunt substantialia ad Baptismum, scilicet materiam, & formam, saltem vernacula lingua. Quæ opinio est pia, & consulenda: tamen in rigore non video, quale sit hoc præceptum, quia non est positium Ecclesiasticum, ut constat; nullibi enim reperitur scriptum. Neque enim est naturale, quia non pertinet ad iustitiam, quæ ex vi sui muneris non obligatur obstetrice ad curandam salutem animæ pueri, sed solum ad rectè cooperandum natiuitati corporali eius. Neque etiam pertinet ad charitatem, quia licet supposita necessitate pueri, teneatur quilibet illum baptizare si potest, nō tamen tenetur vnusquisque esse paratus, aut instructus ad dandum baptismum, si fortasse inueniat proximū in necessitate constitutum. Ergo, neque charitas obligat obstetricem ad huiusmodi præparationem, seu dispositionem.

Ad argumentum Rodriquez, & Zambrani respondetur, quod licet fortasse sæpius in eo munere accadat talis necessitas; tamen rarissime euenit, vel non adesse aliquem alium, à quo possit infans baptizari, vel necessitatem esse tantam, ut non possit citò vocari, & expectari. Ergo propter rarissimum euentum non obligabit charitas ad prædictam scientiam. Vide Posseuin. de offic. Cur. c. 6. n. 26.

Nota verò, quod non solum obstetrices, & laici possunt baptizare sine vllò peccato in vernacula lingua; sed Sacerdotes peccant solum venialiter, proferendo formam Baptismi in lingua vulgari. Sic Nugnus in 3. p. to. 1. q. 60. art. 8. diff. 3. & Bonacina de Sacram. disp. 2. q. 2. punct. 4. n. 17.

RESOL. XLVII. *Quidam Parochus olim quesuit à me an qui in forma Baptismi relinqueret istas particulas, in, &, dicendo, Ego te baptizo nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti, conficeret Sacramentum? & si conficiat, an ita baptizando peccet mortaliter?*

Quoad particulam (In) Reginald. to. 2. lib. 24. c. 1. n. 30. Comitulus in resp. mor. lib. 1. qu. 9. n. 3. Tolet. lib. 2. c. 19. n. 2. Barthol. ab Angelis ubi inf. & alij putant, si in forma baptismi omittatur, Sacerdotem non conficere Sacramentum, & cōsequenter peccare mortaliter. Sed mihi placet opinio Hèriquez in sum. lib. 2. c. 8. n. 6. Bonac. de Sac. disp. 2. q. 2. punct. 4. n. 16. Coninch ubi inf. & aliorum; nam relicta illa particula (In) nō destruitur sensus formæ. Ergo validum erit Sacramentū. Probatur antecedens, nam idem

idem omnino est sensus, siue dicas In nomine Patris, siue nomine Patris. Imò (In) videtur tamquam per Hebraismum adiungi, sicut quando dicimus Credo in Deum, pulso, vel cano in cithara; quæ phrasi Hebræa, idem significant, quod Credo Deum; & cano cithara.

Quantum verò ad particulam, & Vivald. in *Candelabro aur. tr. de forma Baptismi*, n. 11. Barthol. ab Angelis in *suo exam. confess. dial.* 2. §. 115. Conrad. in *respons. cas. conf.* 10. 2. q. 84. Reginald. *vbi sup.* qui citat Syluestrum, & Innocentium, putant esse de essentia formæ. Et ratio est, quia personæ diuinæ cōstituuntur, & distinguuntur per relationes paternitatis, filiationis, & spirationis passiue; quæ quidem personæ debent in forma Baptismi exprimi, secundum eas maximè rationes, quibus constituuntur, & inter se distinguuntur; ad quam distinctionem indicandam particula, &, facit aliquid; ergo nō est relinquenda in forma Baptismi.

Ego verò contrariam sequor sententiam, cum Comitolo *vbi sup.* n. 5. & Toletio; quam secutus est etiam Coninch *de Sacram. to. 1. q. 66. art. 6. n. 61.* & Pitigian. in *4. sent. p. 1. dist. 3. q. 2. art. 12.* Nam informa, quæ caret cōiunctione, &, significatur, & inuocatur tota Trinitas; Ergo erit verum Sacramentum; relicta enim illa particula, &, remanet adhuc integer sensus formæ. Ex his igitur apparet, Sacerdotem conficere Sacramentum, si baptizaret hac forma, Ego te baptizo nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti, relinquendo particulā In, cum, &; nam mutatio nō est substantialis, nec destruit sensum formæ.

Quantum attinet ad peccatum ratione paruitatis materiæ, excusarem à culpa lethali; sic Bonacina *sup.* sicut etiam de omittente particulam, enim, in forma Eucharistiæ diximus *sup.* Et licet hoc sit cōtra communem vsum Ecclesiæ, tamen si hæ particula omittantur, sine scandalo & contemptu, non erit nisi peccatum veniale, vt in casu simili notauit Vasquez in *3. p. tom. 2. disp. 142. num. 30.* & Sotus in *4. dist. 3. q. vn. art. 5. §. quod si.* & Rubeus *de Sacram. in 4. sent. dist. 3.* cum Summa Corona *p. 4. de forma baptizandi*, num. 14.

RESOL. XLVIII. An si quis adderet aliquid formæ Baptismi, dicendo, verbi gratia; Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & B. Mariæ Virginis, vel omnium Sanctorum, conficeret Sacramentum?

Iacobus de Grassis in *suis dec. aur. p. 2. li. 1. c. 3. n. 24.* respondit negativè; ait enim: Additio semper vitiat Baptismum, quia formæ nihil addendū est, siue detrahendum, *cap. firmissime.* & c. si non significatur. de *Arrianis*, de *consecr. dist. 4.* & in hoc Host. in *sum. concordat*, dicēs, quòd si quis dicat, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & omnium Sanctorum, non est baptizatus, quia nihil debet iungi formæ. Ita etiam tenet Archidiaconus in *d. c. si non significatur.* Hæc Grassius.

Sed hæc sententia, ita absolute prolata, non est vera: non enim semper, vt vult Grassius, additio vitiat formam. Dico igitur distinguendo, cū Bonac. *de Sacram. disp. 2. q. 2. punct. 4. n. 16.* Barthol. ab Angelis in *suo exam. confess. dial. 2. §. 116.* Suarez *to. 3. in 3. p.*

Part II.

disp. 2. sect. 5. Henriquez *lib. 2. cap. 8. nu. 2.* Coninch *de Sacram. q. 60. art. 8. dub. 1. num. 70.* Summa Corona *p. 4. de forma Baptismi*, nu. 14. Durand. in *4. dist. 3. q. 2.* & Paludano *q. 11.* & Yribarne in *4. sent. tom. 1. disp. 3. sect. 6.* si Sacerdos, sic baptizans, intelligit in nomine B. Virginis baptizare, sicut in nomine Trinitatis, talis sensus est contrarius veræ fidei, & per cōsequens tollit veritatem Sacramenti. Sed si addit in Baptismo, vt eius intercessio profluat baptizato ad cōseruandam gratiam baptismalem, non tollitur perfectio Sacramenti. Sic D. Tho. in *3. p. q. 60. art. 8. to. 2. disp. 129. c. 7. n. 107.* putat illa verba, in nomine B. Virginis, non esse æquiuoca ad vtrūque sensum, quem supra diximus ex D. Thoma, sed semper falsum cōtinere, eò quòd illud in nomine, denotat auctoritatē: neque enim quis dicitur facere aliquid in nomine alterius, nisi auctoris. Hæc nāque vox hoc communi vsu significat, ac proinde eius significatio non pendet ex intētionē ministri. Hinc Rubeus *de Sacram. in 4. sent. dist. 2.* valde dubitat de Baptismo sub hac forma lato; nam, ait, talis additio, (nempe in nomine B. Virginis) ex se prorsus tollit significationē, ac mutat formæ sensum; atque perinde non obstat ministri legitima intentione, aufert veritatem Sacramenti. Hæc ille, & Pitigian. in *4. sent. p. 1. dist. 3. q. 2. art. 12.* sed non rectè; nam, etsi verba illa omnia simul sumpta significant errorem contrarium formæ, verba tamen essentialia etiam vt hic & nunc proferuntur, tã ex intentione proferentis, quàm secundum commune Christianorū audientium iudicium, prius tempore, quàm illa additio fiat, habent perfectam suam significationem; & consequenter operantur eodem instanti suum effectum, qui per verba subsequētia tolli nequit, qualemcumque hæc errorem significet. Non est ergo à communi sententia recedendum, quæ asserit, vt diximus, Sacerdotem conficere Sacramentum, etiam si addat formæ Baptismi, in nomine B. Virginis, dummodo per illa verba non intēdat baptizare in nomine Virginis, sicuti in nomine Patris, &c. sed tantum intēdat auxilium B. Virginis baptizato implorare.

Ad argumentum verò Iacobi de Grassis, respondetur, additionem non semper vitare Baptismum, si non tollat prorsus significationem formæ, quod non accidit ex dictis in nostro casu. Vide Alciat. in *l. 1. §. sed si mihi*, n. 6. ff. de verb. oblig. & Gasparum Caballinum in *suo milleloquio iuris*, p. 1. milleloq. 248.

RESOL. XLIX. Olim fuit inter me & Religiosum Dominicanæ familie orta hæc questio, an debitor morosus inculpabiliter, teneatur suo creditori ad interesse damni emergentis seu lucri cessantis?

Notandū est, pro defensione huius casus, debitorem ex delicto, vel quasi delicto, teneri sub mortali statim restituere, dum commodè potest, alioquin censetur esse in mora. *l. in re furtiua. ff. de cond. furt.* Debitor verò ex contractu, vel quasi contractu, tenetur restituere statim ac elapsus est terminus solutioni cōstitutus, etiam si non admonetur; nā dies definita interpellat pro domino *c. si. de loc. & cond.* Si verò nō fuit cōstitutus terminus ad soluendū, debitor non videtur esse in mora, aut grauius pecca-

peccare, non restituendo antequam admoneatur. Nam creditor sciens, & potens petere, videtur dilationem concedere, non petendo. Secus dicendum est, si petat, vel si non petat ob timorem, vel impotentiam, vel obliuionem; tunc enim debitor dicitur alienum retinere, inuito domino, & censetur esse in mora, non restituendo. Ita Petrus à Nauar. lib. 4. c. 3. n. 12. Azor. p. 3. lib. 4. c. 24. q. 2. Salonius in 2. 2. q. 77. art. 2. contr. 8. nu. 17. Rebellius p. 1. lib. 2. q. 17. sect. 1. nu. 4. Couarruias in reg. peccatum. p. 1. §. 1. n. 1. & iterum Rebell. p. 2. lib. 1. de contr. in genere q. 4. n. 2. Reginald. Medina, Syluest. & alij.

His suppositis, ad propositam dubitationem affirmatiuè respondit Molina de iust. tom. 2. disp. 315. nu. 2. vbi ait: Dicendum est eo ipso, quòd aliquid mutuo datur ad certum terminum, teneri mutuatarium ad damnum emergens, atque ad lucrum ex eo mutuanti cessans, quando in termino præfixo solutio non fiat; idque, esto absque mutuatarij culpa solutio non fiat, vel quòd soluendo non fuerit, vel alia simili de causa, quæ tamè ex parte mutuantis nõ proueniat. Ratio est, quoniam eo ipso, quòd terminus solutioni mutui præfigitur, tacitè ac virtute censetur interuenire pactum, quòd mutuatarius teneatur ad interesse, quo mutuas defectu solutionis in eo termino priuatur. Quare cum obligatio illa ex contractu oriatur, consequens est, vt esto absque culpa etiam iuridica mutuatarij solutio sit omissa, teneatur ad eiusmodi interesse, nulla expectata sententia. In hanc sententiam inclinatur etiam Emanuel Sà verb. mora. n. 2. vbi in fine asserit, hanc opinionem videri vsu mercatorum receptã. Reginaldus verò 10. 2. lib. 23. cap. 7. n. 77. cum Lelio Zechio in sum. tom. 2. tract. de vsur. c. 16. n. ... putat ex mora inculpabili oriri obligationem tantum ad interesse intrinsecum, id est, quod ex re mutuata profuxit; verbi gratia, mutuauit scenum, quod à tempore moræ vendere possem 20. & nunc tantum vendere possum 15. teneris restituere illius interesse; sed nõ oriri obligationem ad interesse extrinsecum, quod procedit quidem ab alio, quàm à mutuo nõ soluto, ipsa tamen non solutio dedit illi occasionem, vt verbi gratia, quãdo occasione sceni non soluti, fame mortua est vacca creditoris.

Sed ego absolute existimo, cum Ioan. Salas tract. de vsur. dub. 19. n. 5. quem nouissimè sequitur Bonacina de contract. disp. 3. q. 3. punct. 3. n. 5. Malderus in 2. 2. tract. 5. cap. 3. dub. 12. qu. 4. Lessius lib. 2. c. 8. dub. 10. n. 70. Rebellius p. 2. li. 8. q. 7. n. 4. & seq. quando mora est inculpabilis, & non præcessit pactum de soluendo interesse, procedente etiam ex mora inculpabili, debitorem non teneri de damnis, quia non potest obligari, nisi ex culpa vel pacto, quorum neutrum interuenit. Et hoc videntur docere aperte Syluester verb. mora. q. 1. & Armilla n. 2. de reg. iur. in 6. vbi dicitur, non est in mora, qui potest exceptione legitima se tueri; & omissio inuitabilis nullam habet rationem acceptionis, aut retentionis iniustæ, quæ constituatur radix obligationis ad restitutionem.

Ad argumentum Molinæ respondetur quòd tacitum pactum nõ videtur extendi ad hunc casum; alioquin enim nimis durum esset, cum ad impossi-

bile nullus obligetur, ex reg. 6. de reg. iur. in 6. Ex his apparet, non benè illum Religiosum dixisse, me de hoc casu consultum, opinionem improbabilem & nimis laxam consuluisse: est enim hæc opinio communior, & probabilior, quidquid asserat Molina.

RESOL. L. Petrus mutuauit centum Ioanni, queritur vtrum possit cum eo pacisci, vt sibi statim reddantur quinque ratione lucri cessantis

A Nimaduertendum est cum Petro à Nauar. de rest. li. 3. c. 2. n. 303. & aliis, de lucro cessante dupliciter posse fieri pactum; vno modo indeterminatè, vt scilicet interesse, quomodocumque postea euenerit, mutuatarius teneatur quantum ipsum fuerit refarcire. Altero modo pactum fieri potest determinatè, nempe paciscendo à principio de certo pretio, quod mutuatarius soluat pro lucro cessante, siue maius, siue minus, siue etiam nullum postea comperiatur cessare, quia tale pactum non innititur veritati lucri euenturi, sed verisimilitudini rationabiliter habitæ; sic Medina c. de acquisitis per vsuram. q. 3. ver. ergo resolutio. Sotus lib. 6. de iust. q. 1. art. 3. Nauarrus in Enchir. c. 17. n. vlt. & alij.

Hoc supposito, ad quæstionem respondendum est negatiuè, quia quod pro interesse soluitur, eidem subrogatur, neque eius, quod nondum extitit, subrogatio exigi potest; & certè si æstimatio fiat, vt lucrum cessans exigatur ab initio mutationis, ipsum non est tantum, quantum æstimatur. Namque si pro lucro cessante ex 1000. aureis mutuat, statim recipiatur aliquid, vt 100. aurei, tunc reuerà lucrum non cessat ex 1000. aureis, quia in effectu tantum 900. mutuantur. Accedit, quòd alioquin fieri posset, vt mutuatarius obligetur ad solutionem mutui, nihil accipiens; nam fieri potest, vt lucrum speratum aequet sortem, quod si ab initio mutuator capiat, nihil restabit mutuatario obligato ad solutionem sortis, quod iniquissimum est. Sic Petrus à Nauarra de rest. lib. 3. c. 2. n. 305. Reginaldus tom. 2. lib. 23. c. 8. n. 90. Rebellius de oblig. iust. p. 2. lib. 8. q. 6. n. 4. Nauarr. comment. de vsur. n. 54. Valentia tom. 3. disp. 5. q. 1. punct. 4. concl. 3. Rodriq. in sum. 10. 1. c. 100. n. 10. Megala in 2. 2. li. 2. c. 15. q. 2. n. 25.

Sed licet hæc opinio sit vera, ostendam confessariis duos modos, in quibus poenitentes mutuando possunt pacisci, vt statim sibi lucrum reddatur ex illo mutuo. Primus modus est Leonardi Lessij lib. 2. c. 20. dub. 11. num. 100. scilicet mutuando, verbi gratia, 100. aureos ea lege, vt statim mutuatarius reddat 9. ratione lucri cessantis ex 91. quos ipse retinet. Et hanc non esse vsuram probatur; quia hoc nihil est aliud, quàm mutuare 91. cum interesse, & alios nouem sine interesse, qui tamen statim sunt reddendi ad soluendum interesse ex 91. proueniens, in quo contractu non magis grauatur mutuatarius, quàm si differretur solutio interesse.

Secundus modus est Ioan. de Salas tract. de vsur. dub. 19. n. 11. & Ioan. Azorij p. 3. lib. 5. c. 5. q. 3. scilicet, non accipiendo illud lucrum cessans, ex ipsa summa pecuniæ, vel ex aliqua re fructifera; sed verbi gratia, in tanta quantitate olei, frumenti, vini, &c. Notabunt hæc confessarij, & in praxi, si expedierit, ad tollendas occasiones peccatorum, his monitis vtantur. Salua semper, &c.

RESOL. LI. *An Reliquiæ alicuius Sancti nouiter inuenta, debeant approbari ab Episcopo?*

Respondeo affirmatiuè, ex Concil. Trid. sess. 25. *de reliq. & vener. Sanctorum*, ubi ait, Nulla esse admittenda noua miracula, nec nouas reliquias recipiendas, nisi eodem recognoscente & approbante Episcopo; qui simul atque de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in consilium Theologis, & aliis piis viris, ea faciat, quæ veritati & pietati consentanea iudicauerit. Quod si aliquod dubium, vel aliqua de iis rebus grauior questio incidat, Episcopus antequam controuersiam dirimat, Metropolitanis, & comprovincialium Episcoporum, in Concilio Provinciali sententiâ expectet. Ita Tridentinum. Ex quibus verbis oriuntur aliquæ difficultates. vnde ad elucidationem huius materiæ.

Queritur primò, quænam certitudo requiratur in approbandis supradictis reliquiis? Respondeo, esse necessariam certitudinem moralem, deductâ ex probabilibus argumentis, non autem euentiam, & argumenta infallibiliter concludentia. Ita in terminis notauit Ambrosius Morales in 2. p. *Historia generalis Hisp. lib. 17. cap. 5. in fine*, narrans inuentionem Sanctorum corporum, quæ Cordubæ inuenta sunt anno 1575. & quia codex rarus est, ponam per extensum eius verba. *Para todo lo que desto se tratara conuiene mucho aduertir, como en la materia deste sancto negocio no puede haber euidencia, ni argumentos, que del todo concluyan, sino vna buena probabilidad moral, deduzida de buenos principios, y fundamentos, de dõde se forman razones, que tienen toda la fuerza, de que es capaz la materia, por ser estas cosas de suyo difficiles de aueriguar, y que se deue tener en mucho qualquier apparençia de buena razon, y conuertencia, que se puede hallar.* Et in lib. 13. c. 37. loquens de Cruce ab Angelis fabricata, tempore Regis Alphonsi cognominati *el casto*, sic asserit: *Es menester, que tengamos en semejantes cosas vna piadosa afecçion en nuestra alma, la qual sin saltar andando examinandolo todo, no ay nada que des heche, y condennar. Porque yo pregunto, que milagro podra haber auerigado, que reliquias de Santos ciertas, sino queremos creer con blandura de corazon, sino porfiar contradizien-* do? En todas se hallara siempre algo, de que se pueda dudar, si se andan escudriñando menudencias con rigor si se desembuelben particularidades, si poniendolo todo a pleyto queremos, que todo este aueriguado, y manifesto. Sic ille. quæ omnia satis explicat verba illa Concilij; Quæ pietati & veritati consentanea iudicauerit; & alia, quæ habentur in c. *placuit. de consecr. dist. 1.* ubi asseritur à Pontifice, quod illæ reliquæ sunt honorandæ, quæ certæ sunt, certæ videlicet non euidenter, sed ex rationibus probabilibus. Nam vt notat noster Naldus in *sum. ver. certum, num. 1.* & Syluest. *ver. matrimonium, q. 13.* ille dicitur certus, qui probabiliter, & non temerè credit.

Queritur secundò, an reliquæ Sancti nondum canonizati, possint approbari ab Episcopo?

Affirmatiuè videtur respondere Petrus de Loricæ in 3. p. *D. Thom. q. 25. art. 6. disp. 98. nu. 10.* Sed contraria sententia prorsus est amplectenda, vt contra Loricam rectè adnotauit Zipæus in *analyt. & c. lib. 3. de reliquiis, & vener. Sanctorum, n. 3.* vide etiam Azorium *tom. 1. lib. 9. c. 8. q. 8.* Suarez in 3. p. *tom. 1. disp. 55.*

Pars II.

sect. 2. & Barbosa de *potest. Episc. p. 3. alleg. 97. nu. 10.* qui citat multos alios, & idè illa verba Concilij, *Reliquias nouas*, accipiendæ sūt pro nouiter repertas.

Queritur tertio, an vota Theologorum sint in hoc casu consultiua tantum, ita vt Episcopus possit decernere aduersus eorum placita. Respondeo affirmatiuè. Ita Bonac. *tract. de leg. disp. 3. qu. 1. punct. 4. n. 5.* & Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 2. c. 43. n. 15.* Et ratio est, quia ubi solum alicuius consilium petitur, nõ est necesse illud sequi, vt patet ex *leg. cum pater, §. mando, ff. de leg. 2.* & probat Menoch. *vol. 1. conf. 69. n. 17. & 18.*

Quæritur quarto, an si oriatur aliqua grauis questio, & idè conuocetur Concilium Prouinciale, an vota dictorum Episcoporum sint decisiua, & non consultiua, vt de votis Theologorum diximus supra? Respondeo esse vota decisiua. Ita Bonacina, & Sanchez *ubi sup.* quia Concilium non petit consilium ab Episcopis, sed sententiam. Notandum verò, quod maior pars eorum sententiam faceret, vt supradicti auctores notant; nam sententiam, quam maior pars Concilij tulit, censetur à toto Concilio lata, l. *quod maior, ff. ad municip. & cap. apost. dist. 16.* Et non sufficeret, vt maior pars Episcoporum seorsim, & extra Concilium sententiam ferat, sed ipsam concilianter ferre debet in ipsomet Concilio, vt fecerunt Episcopi in Concilio Prouinciali Toletano anno 1583. approbando reliquias nouiter inuentas Sanctorum Fausti, Ianuarij, & Martialis, quas antea approbauerat Episcopus ciuitatis Cordubæ, quæ omnia inuenies apud Ambrosium Morales in *Hist. Hispan. lib. 17. c. 12.*

Queritur quinto, an Episcopus extra Diocesim reliquias approbare possit, vigore dicti Conc. Trident. Respondet affirmatiuè Barbosa de *potest. Episc. p. 3. alleg. 97. n. 14.* ubi asserit, posse Episcopum extra suam Diocesim existentem, absque aliqua Episcopi Diocesis licentia, approbationem facere, & facultatem concedere, vt in sua Diocesi publicè reliquæ collocentur venerandæ. Et ratio est, quia hæc non est iurisdictio contentiosa, sed voluntaria; iurisdictio autem voluntaria, exerceri potest extra Diocesim propriam, etiam sine facultate Episcopi illius loci, in quo exercetur iurisdictio; vide Bonacinam, & Sanchez *ubi supra.*

RESOL. LII. *An pœnitens teneatur acceptare iniunctam à Confessario pœnitentiam?*

Ita affirmatiuè respondendum videtur aliquibus, vt improbabilem negantem sententiam iudicet Nugnus in 3. p. *tom. 2. q. 15. art. 1. & q. 13. art. 2. diff. 2. concl. 1.* plus addit Suarez in 3. p. *tom. 4. disp. 38. sect. 7. n. 2.* & Coriolan. *tr. de cas. refer. p. 1. sect. 3. concl. 16. n. 3.* cum aliis. Imò Vasq. in 3. p. *to. 4. q. 94. art. 2. dub. 1. n. 5.* de fide hanc sententiam definitam esse existimat, quod antea docuerat Victoria in *sum. n. 209.* Et sic præter DD. antiquos, ferè omnes neoterici asserunt pœnitentem, sub onere peccati mortalis, debere acceptare iniunctam pœnitentiam à confessario. Ita docet Sanctarell. *tr. de blasphemia, c. 7. dub. 1. n. 8. in fi.* Valent. *to. 4. disp. 7. q. 14. punct. 4.* Sylu. in 3. p. *q. 18. art. 3. dub. 3.* Fagundez de *præcept. Eccl. tr. 2. lib. 2. c. 3. n. 18.* Tolet. in *sum. li. 3. c. 9. n. 3.* Henriq. *li. 2. c. 3. n. 11.* Bellar.

F 3

de

de pœnit. lib. 4. c. 13. Filliucius *to. 1. tr. 8. cap. 2. q. 8. n. 53.* Ledelma *in sum. to. 1. de pœnit. c. 23. concl. 8. dub. 1.* Bonacina *de Sacram. disp. 5. qu. 5. sect. 3. punct. 4. n. 1.* Megala *in 1. p. lib. 6. c. 3. num. 3.* Coninch *de Sacram. disp. 10. dub. 9. n. 79.* Villalobos *vbi infr.* & alij DD. afferunt pro hac sententia multas rationes, sed præcipuè, auctoritatem Concilij Tridentini, assentis, Sacerdotes habere potestatem ligandi. Sed si pœnitens posset respuere pœnitentiam, Sacerdos non haberet talem potestatem. Ergo, &c.

His tamè non obstantibus, non desunt Doctores, qui post Concilium Tridentinum, contrariam docuere sententiam. Hi sunt Gregorius Ruyz *in controu. sup. 4. sent. contr. 94.* Raphaël de Cesare *in consol. anim. dial. 8. ca. 26.* Beia *in respons. cas. cons. p. 3. cas. 3.* Nauatrus *in man. c. 20. n. 26.* & nouissimè Yribarne *in 4. sent. tom. 2. dist. 19. q. 1. disp. 17. sect. 3.* & Pitigianus etiam *in 4. eod. dist. 19. q. vn. art. 3.* præter DD. qui ante Concilium scripserunt, & etiam post Concilium probabilem vocant hanc opinionem Sotus *in 4. dist. 20. q. 2. art. 1.* Zerola *in praxi pœnit. c. 25. q. 9.* ex ordine Prædicatorum Ioan. de la Cruz *in direct. cons. p. 2. de Sacram. pœnit. q. 4. dub. 3. concl. 1.* & nouissimè Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 9. dub. 28. n. 4.* vbi sic ait: *En práctica se ha de decir, que si el penitente no quiere aceptar la penitencia, y en lo demás legó bien dispuesto, debe el Sacerdote absolverle, contra su opinion, porque la opinion contraria, es probable práctica, pues la tienen hombres tan doctos.* Ita Villalobos, qui ad partes hanc opinionem ibi doctè pertractat. Et ratio est, quia peccator in hac vita non tenetur satisfacere pro pœnæ temporali; & ideo potest eam remittere in Purgatorium, ac proinde non tenetur quoad hoc obedire Iudici, ac Confessori, id præcipienti. Respondent verò ad argumentum Concilij, dicendo posse Sacerdotè ligare ad pœnam, sicut in eodem Concilio, & absoluerè à culpa: sed constat apud omnes non posse absoluerè nolentem, sed tantum volentem; ita cōcedendum est posse ligare pœnitentem volentem, & pœnitentem acceptatam: sed non sequitur, hoc posse, etiam nolentem, sicut, ut dictum est, absoluerè nolentem non posset.

Notandum est etiam, aliquos Doctores asserere pœnitentem, non respuentem omnem pœnitentiam, sed aliqualem, licet parvam, ut vnum Pater noster, &c. acceptantem, non esse à confessario sine absolutionis beneficio dimittendum. Ita Reginaldus *in praxi, to. 1. lib. 7. cap. 2. n. 15.* Homobonus *in exam. Eccl. p. 1. tr. 5. cap. 15. q. 92.* Hostiens. *in sum. de pœn. §. & an sit, ver. quid de operibus.* Abb. *in c. significauit, n. 2. eod. tit.* Molfesius *in sum. to. 1. tr. 7. c. 25. n. 57.* & alij. Sed sufficiat, in re tam graui, varias sententiās proposuisse, & DD. post Concil. Trident. maximè pro secunda sententia non sine labore, in gratiam studiosorum collegisse, nihil tamen de eorum placitis approbando, vel reprobando.

RESOL. LIII. *Vtrum vnus confessorius possit impositam pœnitentiam ab alio commutare?*

Negantem sententiam amplexus est Nugnus *in 3. p. to. 2. q. 13. dub. 4.* Vasquez *in 3. p. vbi infr. n. 8.* Ledelma *in sum. tom. 1. tr. de pœnit. c. 23. concl. 8. dub. 2.* Sot. *in 4. dist. 20. q. 2. art. 3.* & alij, eò quòd par in pa-

rem nō habeat imperium, vt habetur *in l. ille à quo, §. tempestiūm. ff. ad Trebell.* & quia ad retractandam, seu reuocandam sententiā vnus Iudicis, adiri debet superior per viam appellationis, quia æqualis id facere nequit, ex *c. dilectus, 2. de rescript. c. vt debuit honor, de appell. l. si quis aduersus, C. de precibus Imp. offer.* & aliis iuribus.

At his non obstantibus, affirmatiuam sententiam, & rectè, docet Syluest. *ver. confess. 6. n. 4.* Rosel. *ver. confess. Sacram. n. 11.* & omnes neoterici infrā citandi. Et ratio est, quia sicut absolutio potest super eadem peccata repeti, ita iudicium & sententia. Nec obstant in contrarium adducta, quòd par in parem nō habet imperium; nam secundus Sacerdos, pœnitentiam commutans, nullum exercet imperium in priorem, sed in pœnitentem; nec propriè reuocat sententiā prioris, sed suam proferit: & hoc posterius iudicium non instituitur ad derogandum priori, sed ad consulendum pœnitenti, in cuius fauorem talis iteratio cōceditur. Neque totum hoc efficitur per modum appellationis, vt putant aduersarij, sed per modum noui iudicij æqualis iudicio præcedenti, quorum iudiciorum neutrum aduersatur alteri, sed ipsum in sua integritate relinquit.

His tamen ita suppositis, difficultas in praxi occurrens est, an Sacerdos possit commutare pœnitentiam, non audita priori confessione eorundem peccatorum? Non posse docet Vasquez *vbi infrā, n. 7.* Suarez *to. 4. disp. 38. sect. 10. n. 8.* Filliucius *tom. 1. tract. 8. c. 2. n. 50.* Pelantius *in add. ad 3. p. q. 18. de satisfact. Sacram. disp. 2. conclus. 3.* Coninch *de Sacram. disp. 10. dub. 12. concl. 3. nu. 101.* Reginaldus *in praxi, tom. 1. lib. 7. c. 8. n. 93.* Fagundez *de præcept. Eccl. tract. 2. lib. 9. cap. 4. n. 15. 17. & 22.* & ex nostris Molfesius *in sum. to. 1. tract. 7. c. 23. n. 71.* Megala *in 1. p. lib. 6. c. 5. q. 3. n. 5.* qui asserit, nullo modo sustineri posse contrariam sententiam. Ratio est, quia omnis actus iudicialis debet fieri cognita causa, circa quam versatur.

Sed ego existimo, supradictos Doctores in Cathedra, vel in cella hanc opinionem docuisse; sed in confessionario, cōtrariam sententiā praticasse; nam ontus nimis magnum esset pro confessariis, & pœnitentibus, in commutatione alicuius pœnitentiæ præteritas iterare confessiones. Ideò existimo probabilissimam esse illam sententiam, quæ docet posse confessarios, non audita priori confessione eorundem peccatorum pœnitentias commutare. Et ita docet Nauar. *in man. c. 26. n. 22.* Toller. *in sum. lib. 3. c. 11. n. 5.* Portel *in addit. ad dub. reg. ver. pœn. Sacram. n. 8.* Henriquez *in sum. lib. 15. de pœn. cap. 22. n. 1.* Beia *p. 1. cas. 15.* Raphaël de Cesare *in consol. anim. dial. 8. c. 26.* Victoria *in sum. c. 211. Io. de la Cruz in direct. cons. p. 2. de pœnit. q. 4. dub. 4. concl. 2. in fin.* Villalobos *in sum. p. 1. tract. 9. dub. 79. n. 5.* Emanuel Sà *ver. satisfactio, n. 5.* Rodriq. *in sum. tom. 1. c. 56. concl. 7. n. 8.* Vivaldus *in candel. de satisfact. n. 31.* Ioan. Valerus vir doctissimus *vbi infr.* & alij, vel vt melius dicā, communis vsus confessariorum; & hanc etiam sententiam probabilem, & practicè securam vocauit Anton. Fernandez *in exam. Theol. mor. p. 3. c. 6. §. 7. n. 20. in fin.* & Syluius *in addit. ad 3. p. q. 18. art. 3. dub. 4. conclus. 1.* Et ratio est, quia resens confessor potest de
tota

tota simul causa pœnitentis, iuxta præsentem dispositionem iudicare, prout magis expedire iudicauerit ipsi pœnitenti.

Sed graue hic emergit dubium, an secundus confessarius, qui non habet potestatem absoluendi à peccatis referuatis, super quibus pœnitentia imposita est, possit hoc non obstante, pœnitentiam illam commutare? Negatiuè respōdet Suarez, Filiucius, Mollesius, Megala, Fagūdez, & ferè omnes DD. suprà citati. Sed contrariam sententiam docet Valquez in 3. p. tom. 4. q. 94. art. 2. dub. 3. n. 9. Fernandez Societatis Iesu in instruct. confess. p. 1. docum. 7. n. 5. & Io. Valerus in differentiis vtriusque fori, ver. iurisd. dictio, diff. 1. n. 7. Et ratio est, quia constat quod per absolutionem casuum referuatorum, remanet illa peccata non referuata; ergo, & consequenter non remanebit referuata pœnitentia pro eis imposita. Hæc sententia est probabilis, & iuta in praxi.

Sed pro coronide huius disputationis videamus, an dicta commutatio faciendâ sit in Sacramentali Confessione, vel extra. Megala, Suarez to. 4. disp. 18. sect. 4. n. 8. & alij asserunt Nauarrum docuisse, confessarium posse commutare pœnitentiam extra Sacramentum pœnitentia; sed falluntur, quia Nauarrus solummodo dicit non esse necessariam iterationem confessionis peccatorum, super quibus data fuit pœnitentia, quando postulatur commutatio eiusdem: hoc autem non est dicere, extra confessionem Sacramentalem fieri posse dictam commutationem. Bonacina de Sacram. disp. 4. q. 5. sect. 3. punct. n. 7. asserit Rodriguez, & Summam Coronam docere hanc sententiam, sed apud ipsos illam non inuenio; sed illam docet Victorellus in notis ad Emanuelem Sâ, ver. satisfactio, n. 5. & Valentia tom. 4. disp. 7. q. 14. punct. 4. vbi sic asserit: Est notandum, vt pœnitentia rectè commutari possit, omnia fore necesse vt peccata, pro quibus imposita fuit, illi pateant aliquo modo, qui est eam commutaturus; quamuis non est quidem opus, vt ei manifestetur rursus per Sacramentale confessionem. Ita Valentia.

Sed contrariam sententiam omnino amplectendam esse iudico ex communi Doctorum sententia. Vide omnes citatos auctores. Ratio est, quia tam solutio, quam ligatio pœnitentis actus sunt clauis, qui necessario requirunt Sacramentum; ergo sicut posterior confessarius non potest ligare absque Sacramento, ita neque soluere. Dicta igitur commutatio faciendâ erit à confessario secundo in Sacramentali confessione, & non extra. Limita tamen hanc sententiam, nisi ab eodemmet confessario pœnitentia commutaretur; nam si id fiat intra vnum, aut alterum diem, posset pœnitentiam extra Sacramentum commutare, quia in isto casu adhuc censetur idem iudicium. Ita Sotus in 4. dist. 20. q. 2. art. 3. Valerus vbi sup. ver. Index, diff. 23. num. 5. & alij. Vnde nimis scrupulosè in hoc loquitur noster Megala vbi sup. asserens hoc fieri non posse, nisi intra spatium mediæ horæ; sed Henriq. lib. de pœnit. c. 21. §. fin. cum Ledesina, & Vinaldo, & Valero vbi sup. putat idè fieri posse intra triduum, aut hebdomadam, si redeat pœnitens. Sed notandum est, quod si pœnitentia sit tantum medicinalis; potest vtiq; tunc omnis confessarius extra confessio-

nem Sacramentalem, dictam pœnitentiam commutare, suspendere, atque super ea dispensare, & hoc sæpè practicaui, ait Valerus vbi sup. qui etiam putat eundem confessarium posse commutare pœnitentiam sine causa; quia sicut fuit in eius arbitrio illam imponere, ita in eodem debet esse illius commutatio; nam vnaquæque res propter quascumque causas nascitur, propter easdem dissoluitur: sed cum petitur commutatio ab alio Sacerdote, requiritur causa.

Et idè reassumens omnia supradicta, assero posse quemlibet confessarium ex iusta causa commutare pœnitentiam; etiam si fuerit data super peccata referuata, & etiam non iterata priori confessione, dummodo hoc efficiat in Sacramentali confessione, non autem extra; quod si commutauerit, idem confessarius poterit quidem extra confessionem, si ad plurimum intra hebdomadam pœnitens redeat.

Et hæc dicta sufficiant circa præsentem questionem. Sed si aliquis quæreret, an pœnitens auctoritate propria commutare possit pœnitentiam à confessario sibi impositam, in opus euidenter melius. Respondeo affirmatiuè, & ita etiam probabiliter docet Portel in add. ad dub. reg. ver. pœnitentia Sacramentalis, n. 6. vbi sic asserit: Potest pœnitens auctoritate propria commutare pœnitentiam sibi impositam in aliud opus euidenter melius. Probatur à simili. Nam omnes dicunt posse quemlibet suum votum commutare auctoritate propria in opus euidenter melius, vt qui vouit dicere tertiam partem Rosarij, poterit commutare in vnum diem ieiunij; est autem eadem ratio, in præcepto orto ex voto, & ex mandato confessoris. Ita probabiliter Portel; licet aliqui etiam magis probabiliter contrarium asserant. Sed hæc dicta sufficiant circa pœnitentia commutationem; hoc vnum addam valdè notandum posse pœnitentem pœnitentiam à confessario iniunctam per annum differre. Ita docet ex Societate Iesu Antonius Fernandez in instruct. confessar. p. 1. docum. 7. §. 2. n. 2. vbi sic ait: Tiene obligacion el penitente de complir la penitencia por lo menos de vn año. si no le obligo el Confessor dentro de menos tiempo, colligese del cap. omnis de pœnit. ibi, Et iniunctam sibi pœnitentiam. Sic Fernandez, qui hoc etiam docuerat in docum. 4. n. 5.

RESOL. LIV. An Equites Commendatarij D. Ioannis infuentes redditus bonorum suorum in vsus illicitos, peccent contra paupertatem, & accipientes teneantur ad restitutionem?

Affirmatiuè respondet Azorius tom. 1. lib. 13. c. 4. q. 10. & ante illum hoc etiam docuerat Molina Iuriconsultus, Nauarrus, Motta, Ayala, & alij apud Sanchez vbi infr. vide etiam Ricciū p. 3. dec. 321. n. 4. & Suarez de Relig. to. 3. li. 8. c. 16. n. 24.

Sed contrariam sententiam amplexus est Pater Franciscus Alcozer in suo tract. de ludo, c. 39. & quia codex rarus est, ponam per extensum eius verba: Los Commendadores de San Iuan de San Iago, de Calatrava, y de Alcantara disponen libremente de sus bienes en vida, y los gozan, y dan, y enagenan, y traspassan en las personas, que quieren, como qualesquier otros seglares libres.

disponen de los bienes, que tienen. Esto se entiende de los frutos, y rentas de las encomiendas, que de la orden tienen. Mas las heredades, villas, y lugares de las dichas encomiendas no la pueden dar, ny enagenar; Así mismo s'entende, que gozan, y enagenan, como quieren los bienes muebles, y frutos de los bienes, que han adquirido por titulo d'herencia, o donacion, o otro titulo iusto de sus poderes, y deudos, y amigos, y señores, o officios, o de otra manera. Esto prasu-puesto digo, que los, que iuegan, y gañan a los tales lo adquieren iustamente, y no son obligados a restitucion, porque los tales bienes ellos los gozan, y poseen, y disponen dellos, como los seglares libres, disponen de los bienes, que tienen. Ita Alcozer. Sed pro maiori elucidatione, & intelligentia, suppono, quod supradicti Equites, licet voueant paupertatem, vouent tamen illam, prout vsus permittit, & toleratus apud eos recipit. Non itaque Religiosorum Claustralium rigidam paupertatem vouent, sed bona sua retinent, amouibilia tamē, ad nutum Magni Magistri, & de illis disponunt, licet in morte non possint absque Superioris licentia testari: & ideò votum eorum de proprio non retinendo, intelligendum est quoad dominium, non autem quoad vsum, distributionem, & vsum fructum. Ita de Equitibus D. Ioannis locuti sunt Sanchez in *sum. tom. 2. lib. 7. c. 8. n. 39.* Genuenlis in *practicab. Eccl. Tricen. 1. q. 2. n. 3.* Barthol. à S. Fausto in *thes. Relig. lib. 8. q. 80. n. 2.* Homobon. de Bonis in *exam. Eccl. p. 1. tr. 7. c. 12. q. 58.* Grassius *tom. 1. lib. 3. cons. 11. n. 23.* Vide etiam Vasquez *opusc. de reddit. c. 3. dub. 9. n. 40.* & alios. & licet eorū Regula, & forma Professionis aliquid plus præferat, & ab illis requirere videatur, attamen longæuius vsus, & antiquissima consuetudo ita interpretata est dictam eorum Regulam, & Professionem, & hoc cum scientia, & sine contradictione Superiorum. Adde quod multi eorū, imò ferè omnes, minimè professionem emitterēt, si sub onere peccati mortalis tenerētur ad aliam strictiorem paupertatem, & vitæ rationē, quàm quod hodie inter illos seruare consuetum est. Cum igitur supradicti Milites bona sua retineant, & de illis liberè disponant, infumendo illa in vsus illicitos, peccabunt quidem, non autem contra paupertatem; nec recipientes obligationem restitutionis habebunt: nam probabilis illa est opinio, quæ asserit Religiosos, etiam mendicantes, si licentiam habent de aliquibus bonis disponendi, si illa in vsus illicitos infumāt, peccare quidem, sed non contra votum paupertatis, nec ab illis recipientes aliquo restitutionis nexu vinciri.

Et ita loquens in casu nostro de Militibus Religiosis docet ex Societate Iesu Pater Salas *tract. de ludo, dub. 21. n. 6.* qui citat Angles, Lopez, Medinam, & alios; & etiam probabilem vocauit hanc sententiam Io. de la Cruz *de statu Relig. li. 1. cap. 3. dub. 1. concl. 2.* & Petrus Ledesma in *add. ad 2. p. sue summe, tract. de statibus, c. 4. diff. 4.* vbi asserit, illam docuisse doctissimum & religiosissimum Magistrum Gallo, & multos alios Magistros, ex schola D. Thomæ; & ex Societate Iesu tenet etiam hanc sententiam Rebellius *p. 2. lib. 12. q. 4. sect. 7. nu. 6.* licet contrariam opinionem probabiliorē esse putem, quam præter Doctores, quos citat Salas *vb. sup. n. 1.*

tenet Sanchez in *sum. to. 2. lib. 7. c. 19. n. 81.* & nouissimè Fagundez de *præcept. Eccl. tract. 2. lib. 8. c. 6. n. 15.* Cenedo de *pauper. Relig. dub. 17. num. 7.* & seqq. cum Llamas in *sum. p. 3. meth. c. 9. §. 13.* & alij.

Ex his apparet, meretrices dictorum Equitum, & ludentes cum ipsis, & ipsos quoque Equites, si restitutionem facere noluerint, posse à Confessariis, secundum supradictam opinionem probabilem, sacramentalem absolutionem sine vilo onere restitutionis obtinere. Post hæc scripta inueni supradictam opinionē in terminis docere Michaëlem Zanardum in *direct. Confess. p. 2. præcept. 4. cap. 33. q. 8.* vbi sic asserit: Si Eques (loquitur etiam de Militibus D. Ioannis) redditus commendarum suarum in pessimos vsus expendat, quamuis peccet mortaliter, cū hæc bona sint ei data, vt viuat iuxta statum suum, & non vt ea dilapidet in pessima contra proprium statum; tamen non obligatur ad restitutionem, quia hæc bona sunt ei data, vt de eis faciat quidquid ei placuerit, vel expedierit, non intendendo eum obligare ex contractu, & vi iustitię commutatiuæ, vt si ea in malos vsus consumpserit, teneatur ad restitutionem. Hæc Zanardus. Vnde remanet satis probabilis nostra sententia.

Scripsi hæc in re tam graui, quasi coactus, & Deus scit si cum magna & intima cordis tristitia, vt fragilibus conscientijs aliquod remedium exhiberem. Nam si contraria sententia in praxi omnino amplectenda esset, vt olim cum Azorio mordicus cōsulebam, mille laqueis restitutionis penè innumerari tenerentur, & nemo restitueret. Et hanc opinionem, tamquam probabilem, tenet etiam multi viri docti, de hac re à me consulti, tam ex nostra Religione, quàm ex Societate Iesu, & inter illos præcipuè P. Franciscus Bardi, vir Scholasticæ & Moralis Theologiæ peritissimus.

RESOL. LV. Quando quis Beatificatus est, & concessa fuit facultas, vt Sacerdotes certa Religionis possint de illo Missam celebrare, vt concessum fuit in Beatificatione nostri B. Andrea Auellini; queritur in tali casu, an omnes alij Sacerdotes seculares & regulares possint celebrare Missam de eo Beato in Ecclesia assignata in Decreto Beatificationis?

Videtur respondendum affirmatiuè, quia fauores, & priuilegia sunt amplianda, ex *cap. olim. de verb. signif. l. beneficium, ff. de constit. l. hoc modo ff. de condit. & l. cum quidam, ff. de lib. & posth.* vbi Gloss. plura refert, & Azened. *to. 6. l. 9. tit. 18. l. 10. n. 5.*

Sed hæc opinio mihi non placet, sicut & multis doctissimis viris de hac re à me consultis; & illam reprobant ex Societate Aloyf. Turrianus in *2. 2. to. 1. 13. dub. 8.* & ex nostra Religione Molfesius in *sum. to. 1. tract. 11. cap. 6. n. 51.* & ita fuisse determinatum per Theologos Salmanticenses, testatus est mihi ex Prædicatorum familia vir doctissimus & amicissimus, M. Dominicus de los Reys, confessarius quondam Serenissimi Principis Philiberti. Et ratio est, primò, quia Alexander III. in *c. 1. de reliq. & vener. Sanctorum*, prohibuit aliquem colere cultu publico, sine Apostolica Sedis facultate. Sed talis facultas non videretur concessa omnibus Sacerdotibus, ex eo, quod certa Religionis Sacerdotibus expref-

expressè concedatur. Ergo, &c. Probatur minor; nam clarè apparet per facultatis formam subintellecta restrictio: & inclusio vnius, vt loquuntur Doctores, est exclusio alterius, ex auctoritate *l. cum Prator, ff. de iudic. & l. maritus, C. de Procurat.*

Secundò, in dictis Bullis Pontificiis pro dicenda Missa Beatorum designantur à Summo Pontifice dies, & personæ. Sed, vt respondit Sacra Congregatio, & Cardinalis Bellarminus, teste Turriano, Missa non potest dici extra illum diem. Ergo neque ab aliis personis, præter illas ibi assignatas.

Tertiò, priuilegia, & gratiæ censentur solummodò concessæ iis personis, quæ sunt in priuilegio expressæ. Sed in nostro casu priuilegium dicendi Missam conceditur Sacerdotibus illarum Religionum. Ergo, &c. Minor patet ex cõtextu Bullarum. Maior probatur à Martino Bonac. *tra. de leg. disp. 1. q. 3. punct. 7. §. 2. n. 1.* & aliis. Tum quia priuilegia ad eos solum extenduntur, ad quos extenditur intentio concedentis. Sed intentio concedentis non censetur ad alios extendi, quàm ad eos, qui exprimuntur in priuilegio. Ergo, &c.

Hinc ex communi Doctorum sententia notauit Salas *de leg. disp. 14. sect. 9. n. 48.* & Suarez *lib. 8. c. 26. n. 11.* Priuilegia non esse extendenda de persona ad personam, etiam si adsit similitudo rationis; nam vis priuilegij non est posita in ratione, sed in voluntate concedentis; idè non satis est, quòd in alia persona sit similis ratio, si voluntas concedentis ad illas non extendatur; non autem censetur extendi, si non exprimatur; nam inter homines, voluntas non operatur, nisi vt significata. Ergo, &c.

Quartò, gratia censetur concessa iuxta verba supplicationis; vnde Princeps precibus sibi porrectis, solet se accommodare, *l. si preces, ff. de legib. & C. inter dilectos, §. ceteri, de fide instrum.* Simon de Prætis *de interpret. vlt. volunt. to. 2. lib. 3. interp. 2. dub. 1. solut. 8. n. 23.* Moneta *de commut. vlt. volunt. c. 6. concl. 6.* Matienzo *lib. 5. recopil. tit. 11. l. 29. nu. 1.* Iason *in l. Gallus, in 1. lect. §. idem credendum, n. 10. ff. de lib. & posth.* Loaz *de matrimonio Regis Angliæ, dub. 5. num. 28.* Cacheran. *concl. 19. n. 2.* Menochius *lib. 1. conf. 33. n. 14. & lib. 2. conf. 180. nu. 1.* Parisius *lib. 4. conf. 3. n. 58.* & Mandell. *lib. 2. consil. 281. num. 15.* vbi ait, quòd si aliquid non fuerit petitum in supplicatione, esset absurdum dicere, quòd censetur concessum. Sed in procemio & tenore Bullæ Beatificationis dicti B. Andrea, Clericos regulares Missam pro ipsis postulasse apparet, & non pro omnibus. Ergo concludendum est, Summum Pontificem ipsis, & non aliis, talem gratiam concessisse. Quod ex verbis ipsius Bullæ ita manifestum est, vt frustra argumentationes pro confirmanda hac opinione cõgerere mihi videat; idè hoc vnum addam, Quòd quando verba alicuius rescripti, & priuilegij sunt satis clara, & certam habent significationem, nulla est adhibenda extensio, & interpretatio; sed tenor, & forma priuilegij est obseruanda, vt obseruauit Salas *sect. 9. n. 53.* Bonac. *§. n. 3.* Marius Antoninus *lib. 5. resol. 17. n. 1.* Franc. Bec. *conf. 32. n. 3.* Bald. *in l. 1. §. si is qui, in lect. antiqua, in fin. ff. de exercit. act.* Tiraquel. *in l. si vnuquod, in ver. liber sis, n. 8. C. de reuoc. don.* & Suredus *to. 1. conf. 140. nu. 21.* vbi asserit, ad vnguem, seruandum esse

priuilegij tenorem, & nõ esse recedendum à forma verborum ipsius. Sed in dictis Bullis Pontificiis verba sunt satis clara, & certam habent significationem. Ergo nulla est adhibenda interpretatio, & extensio, sed forma ipsarum est obseruanda.

Restat modò respondere ad argumentum in principio positum. Dico igitur, fauores, & priuilegia tunc esse amplianda, quãdo id recta ratio permittit rationabiliter fieri posse, seruata verborum proprietate: quod fieri non posse in nostro casu, patet ex rationibus suprà adductis; & ita asserunt Bonacina, Salas, Suarez, & alij. Vide Dec. *in c. sanè, de priuileg. n. 20.*

RESOL. LVI. *An cogentes feminas intrare Monasterium educationis causa, incidant in excommunicationem latam in Conc. Trid. sess. 25. de Regular. c. 18.*

Respondeo distinguendo; vel dictæ feminae sunt impuberes, vel sunt puberes; si sunt impuberes, dico parentes illas cogentes non incurrere in hanc excommunicationem; nam pater & mater ex lure Canonico, vt probat Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 4. c. 19. n. 8. & 9.* habent ius naturale offerendi filios religioni; & talis filius sic oblati, tenetur obedire patri ordinanti suam educationem; & antequam annos pubertatis attingat, non potest à Monasterio exire, & hoc Ius Canonicum non fuit hic à Concilio reuocatum. Et ita hanc sententiam in terminis docet Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 5. c. 9. nu. 4.* & doctus Portel *in addit. ad dubia regul. ver. clausura Monialium, n. 4.* quidquid postea, quod valde miror, dubitanter asserat *in ver. Moniales, n. 18.* Si autem dictæ feminae cogantur intrare Monasterium puberes, id est, post annos duodecim,

Prima opinio est affirmatiua, etiam si cogentes non dicant, vt intrent ad habitum suscipiendum, neque ad professionem emittendam, sed solum, vt ibi maneant cum habitu sæculari, vsque ad occasionem nubendi. Ita docet Barbosa *de potest. Episcop. p. 3. alleg. 104. nu. 5. & in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 31. c. 12. n. 4.* Raynerius *in catal. censur. c. 6. excom. 63.* Megala *in 3. p. lib. 4. c. 6. n. 100.* Zipæus *in iure Pontificio nouo, lib. 3. de reg. n. 30.* Ledesma *in addit. ad sum. to. 2. tract. de statib. c. 5. concl. 8.* Zerola *in praxi Episc. p. 2. ver. Moniales, qu. 13.* & Filiucius *tom. 1. tract. 14. c. 6. n. 89.* & ante omnes, sapientissimus senex Nauarr. *consil. 56. de sent. excomm. in 1. edit. & consil. 6. de regul. in 2. edit.* & Filiucius cum Raynerio citant pro hac sententia Suarez *de cens. disp. 23. sect. 5. n. 9.* Sed ipse postea, vt infra videbimus, explicuit circa præsentem materiam sensum suum, non vt citati Doctores accipiebant.

Secunda opinio limitat supradictam sententiam, & asserit, tunc cogentes feminas intrare Monasterium, incurrere in dictam excommunicationem, quãdo coactio illa ingressus efficeretur in ordine, vel cum animo ad postea suscipiendum habitum Religionis, siue suasionibus Monialium, siue alia via: secus si hoc nullo modo intenderent ipsi cogentes, tunc enim non incurrerent. Ita ex Emanuele Rodriguez *in sum. to. 2. c. 8. n. 9.* Portel *in addit. ad dubia regul. ver. Moniales, n. 14.* & Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 4. c. 4. n. 12.*

Tertia

Tertia opinio est P. Suarez *de relig. to. 3. lib. 5. c. 9. dub. 4.* vbi ait, Concilium locutum fuisse, non de omni ingressu Monasterij, sed de illo, qui per se ordinatur à parentibus ad susceptionem habitus, & sub hac conditione, seu pactione fit. Igitur secundum Suarez, videtur tunc cogētes feminas intrare Monasterium, incurrere in excommunicationem, quando haberent animum, vt ibi inuitæ permanent, & suscipiant habitum; secus autem si habeant animum, vt ibi custodiantur, vel etiam vt paulatim afficiantur, & postea, si voluerint, habitum suscipiant.

Quid ego sentiam, dicam breuiter. Omnes supradictæ opiniones sunt satis probabiles, & tutæ in praxi; sed ego primam libenter amplector, quia Concilium, sicut expressit susceptionem habitus, aut professionem, sic etiam expressit disunctionē Monasterij ingressum. Sed in alternatiuis sufficit alterius partis veritas. Ergo, &c. Item Concilium expressit, ac prohibuit, sine vlla distinctione, sed simpliciter ingressum Monasterij; ergo, vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus: & optimè, sancteque Concilium absolute locutum est; quia per illum ingressum, vt sic dicam, datur occasio, vt postea puella in Monasterio ob verecundiam femineam, & Monialium suasionem suscipiat habitum inuoluntariè. Ergo, &c. Nota verò, quòd Concilium non solum prohibet directam, sed etiam indirectam coactionem. Vt si, verbi gratia, parentes malè tractent puellas in victu, vestitu, verbis, & aliis actionibus, contumeliose illas tractando; nam si ita facerent, dictam excommunicationem vtique incurrerent. Et hæc dicta procedunt quoad excommunicationem; nam quoad peccatum, puto non excusari parentes cogentes feminas ad ingressum Monasterij, etiam stando in quacumque opinione ex suprà positis. Nā, vt bene obseruat Suarez, cum femina maioris ætatis sint sui iuris in omnibus his, quæ ad statum animæ suæ pertinent, non possunt licitè, & sine peccato à parentibus cogi ad tam arctam custodiam, & rigidam clausuram, & talem viuendi modum, etiam temporalem; secus si ad aliquod tempus talis ingressus censetur moraliter necessarius ad decetiam, & custodiam ipsarum.

Ex his apparet, quàm cautè debeant parentes in hoc tam graui negotio incedere. Sed quia vt plurimum puellæ nobilium ingrediuntur Monasterium tantum ex metu reuerentiali, & non ex minis, seu coactione; vt in supradictis suppositum est; idèò queritur ad Confessarios, & Pœnitentiū consolationem, an in tali casu incidat in excommunicationem Concilij? Respondeo negatiuè cum Riccio in *praxi, tom. 1. resol. 599. n. 4.* & Portel in *addit. ad dubia regular. verb. Moniales, n. 11.* & quia codex rarus est, ponam eius verba: In hoc casu (ait) credo metum reuerentialem non inducere excommunicationem, quia parentes, vel consanguinei in illo timore incutiendo, non se habent actiue, etiam si manifestent puellæ talem statum monachalem illi conuenire, & quòd non habeat dotem pro matrimonio, vel eò quòd non illi securum erit manere in seculo, absque matrimonio, & absque mona-

chatu. Et hæc est praxis in tota ferè Ecclesia, iuxta quam facientes parētes nemo iudicat excommunicatos; imò etiam si parentes, vel alij importunis precibus suaderent puellæ, vt ingrederetur, nō incurrerent, quia suasio etiam importuna nō est coactio. Ita Portel, cui etiam addam Villalobos in *sum. p. 1. tract. 17. dub. 31. nu. 11.* vbi sic asserit: *Se libran de la excommunication los padres nobles, que embian a sus hijas siendo niñas à criar se en los Monasterios, para que sean monjas, o siendo ya grandes les dicen, que no tienen dote para casarlas, y así que solos les queda entrar se en vn Monasterio, que estos no les hazen fuerza, pues siempre, quedan libres para no ser monjas.* Hæc ille. Vbi etiam obseruat, & post illum etiam notauit Suarez, Cardinalium Congregationem docuisse, non incurrere hanc censuram illum, qui filiam relinquit heredem, cum pacto, vt aliquod Monasterium ingre-diatur; quòd si renuerit, ipsum Monasterium heredē instituit, & filia solum alimenta necessaria relinquit. Et ratio est, quia illa non est coactio, nec inductio per vim, sed potius per modum concupiscentiæ, quæ omnia notent Cōfessarij, sunt enim multum conducentia ad sedandos multos scrupulos, & pro praxi Confessariorū. Salua semper, &c.

RESOL. LVII. An sit Simonia vendere locum honoratorem pro sepultura?

Affirmatiuam sententiā docet Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 4. de Simonia, c. 14. n. 22.* Reginaldus in *praxi, tom. 2. lib. 23. c. 16. n. 226.* Filliucius *to. 3. tract. 45. cap. 3. n. 26.* Raphaël de la Torre in *2. 2. tom. 2. q. 100. art. 4. disp. 7.* & Malderus in *2. 2. tr. 9. c. 3. dub. 9.*

Sed contrariam sententiā amplectendam esse puto, maximè de hoc stante consuetudine vniuersali; & ita in specie contra Suarez docet Garfias *de Benef. tom. 1. p. 5. cap. 9. n. 117. in addit.* vbi citat Sotum, Spin. Gratianum, Lara, Salazar, & Humadam, quibus ego addo doctissimos Theologos, Ioan. de la Cruz in *direct. conf. p. 1. precep. 7. q. 4. dub. 9. concl. 2.* Rodriq. in *qq. regul. tom. 3. q. 58. art. 2.* Arag. in *2. 2. q. 100. art. 4.* Philarc. *de offic. Sacerd. tom. 2. p. 2. lib. 6. c. 9.* ex Societate Iesu Emanuele Sà *verb. Simonia, n. 2.* ex nostra Religione Naldum in *sum. verb. sepultura, n. 8.* & tandem nouissimè Barbof. in *sum. collect. to. 2. lib. 3. tit. 28. cap. 13. n. 2.* Ragucium *de Eccl. discipl. q. 86. n. 3.* & Genuensem in *praxi Archiep. cap. 32. n. 19.* cum aliis. Dico igitur, quòd aut pretium petitur pro sepultura simpliciter, aut pro aptiori loco sepultura. Primo casu pretium peti non potest, absque labe Simoniæ; quod cessat secundo casu, quando locus honorabilior petitur pro sepultura; nam cum talis locus non sit necessarius ad sepulturam, non venditur sepultura, nec sacrum, contra Suarez; & Ecclesia cœmeteria habet, vbi gratis sepeliri homines possunt. Situs igitur, & locus dignior non videtur concernere spiritualia, unde tamquam non necessarius vendi potest; & idèò si aliquis eligat honorabiliorem locum in Ecclesia, propter talem præminentiam, potest ille honor pretio æstimari, & vendi; cum hoc casu non vendatur sepultura, quæ gratis præstanda est, sed ille locus aptior, & honorabilior. Et ita fuisse decisum in Rota, in causa Terraconensis sepultura 17. Maij, 1572. coram Lancel-

Lancellotto testatur ex Gratiano, Gasias vbi sup. Nec sacri Canones aliud prohibent, quàm quòd Clerici nolint mortuum in loco sacro sepeliri, nisi aliquid detur pro terra; sed non si quis nolit sepeliri in loco communi aliorum, sed petit locum honoratorem; nam in hoc casu non erit Simonia aliquid exigere: sicut & vasa sacra, & capellæ, venduntur ratione materiæ. Et ita ego sentio, in fauorem consulentis.

RESOL. LVIII. *An Bulla Sixti V. contra Astrologiam iudicariam obliget non solum in foro exteriori, sed etiam in foro conscientie.*

Affirmatiuam sententiam docent Doctores, quos citat & sequitur Sanchez in *sum. to. 1. li. 1. cap. 38. n. 34.* quibus ego addo Homobon. de *exam. Eccl. p. 1. tract. 6 cap. 5. q. 22.* Flauium Cherubinum in *compen. Bull. to. 2. Constit. 17. Sixti V. Schol. 1.* Peirinum in *Privil. Minim. to. 2. Const. 9. Pauli V. §. 2. n. 24.* & Farinac. de *heresi. q. 181. §. 1. n. 59.*

Sed contrariam sententiam non minùs probabilem docet Suarez, Valentia, & Rodriquez apud Sanchez *vbi sup.* quibus ego addo Molfesum in *sum. p. 1. tr. 11. c. 7. n. 120.* Nald. in *sum. verb. Astrologus, n. 4.* & Raphaël de la Torre in *2. 2. q. 95. art. 5. disp. 2. fol. mihi 271.* Et ideò Homobon. Peirinus, & Sanchez *loc. cit.* vocant tantùm tutiorem, & verio rem sententiam affirmatiuam, quam ipsi tenent. Itaque, secundum mentem horum Doctorum, Bulla Sixti V. lata est pro foro externo. vnde quidquid licitum erat de iure antiquo prædicere ante dictam Bullam, & nunc etiam in foro conscientie, secluso scandalo, erit licitum. Quenam verò futura contingentia, & quomodo erant licita prædicere ante dictam Bullam, vide Caictanum in *2. 2. q. 95. art. 5.* Valent. *to. 3. disp. 6. q. 12. punct. 3.* Delrium *disquis. mag. lib. 4. c. 3. q. 1. concl. 2.* Tolet. in *sum. lib. 4. c. 15. n. 6.* & alios. Ego autem nò damnarem illum qui hæc prædiceret, sola illa tenuissima coniectura, & certitudine, quæ sciri possunt per astra, verum est quòd his non obstantibus, contra supradictos possunt in foro externo Doctores Inquisitores procedere. Vide etiam circa præsentem quæstionem Filiuc. *to. 2. tr. 24. c. 4. n. 84.*

RESOL. LIX. *An Aduocatus teneatur de culpa leui*

Affirmatiuè respondet Villalobos in *sum. tom. 2. tra. 10. diff. 4. n. 10.* Io. Valerus in *diff. vtriusque fori. ver. damnum. diff. 1. n. 7.* Ledesma in *sum. p. 2. tra. 8. c. 36. concl. 3.* Salon. in *2. 2. tom. 1. qu. 71. art. 2. controu. vnica concl. 2.* Rebell. *p. 2. lib. 1. q. 10. n. 7.* Molina *to. 3. tr. 2. disp. 730. nu. 2.* Sayrus in *Clau. Regia. lib. 10. tra. 2. c. 8. n. 11.* Reginaldus in *praxi. tom. 1. lib. 10. c. 9. sect. 3. n. 90.* Nauar. de *restu. lib. 3. c. 3. n. 3.* Bannez in *2. 2. qu. 71. art. 4. dub. 2. conclus. 2.* & Io. de la Cruz in *direct. consc. p. 1. præcept. 8. art. 5. dub. 19. conclus. 3.* vbi sic asserit: Ex dictis patet, peccare mortaliter aduocatum paratum admittere plures causas, etiam iustas, cum exponat se periculo morali committendi culpas leues ob plura negotia. Ita ille.

Sed si hæc sententia esset tenenda, vñ, vñ, vñ, Aduocatis: & ideò contrariam opinionem non minùs probabilem esse existimo, quam tuentur Lessius *lib. 2. c. 7. dub. 7. nu. 31. & 32.* Azorius *p. 3. lib. 13. cap. 29.*

dub. 5. Malderus in *2. 2. tr. 6. c. 3. dub. 10.* Fernandez in *exam. Theol. mor. lib. 4. q. 44. n. 2.* Grassius *dec. p. 1. lib. 3. c. 8. n. 4.* Nauar. in *man. c. 25. n. 28.* Rodriquez in *sum. to. 1. c. 6. n. 6.* Ortiz in *sum. c. 8. n. 3.* Turrianus *to. 2. in 2. 2. disp. 11. dub. 4. n. 3. & 5.* & alij. Dico igitur, neminem teneri in foro conscientie ex culpa leui, vel leuissima in officio, sed solum ex graui; quia nemo tenetur in officio vel artificio esse prudentior, & diligentior, quàm passim homines eiusdem conditionis esse solent: & ideò Aduocatus nò tenetur esse diligentior, aut prudentior, quàm passim boni Aduocati esse solent. Vnde si contingat causam amittere, eò quòd non præstitit quod doctissimus & diligentissimus præstitisset; tamè si bona fide præstitit quod solent diligentes & docti in similibus causis, non tenetur ad restitutionem. Ita Lessius *vbi sup.*

RESOL. LX. *Quid facere debeat Confessarius, qui malè absoluit pœnitentem de aliquo casu reservato, non habens iurisdictionem.*

Hic casus in praxi potest frequenter accidere, & communiter respondent Theologi, quòd debet petere iurisdictionem à Superiore, & postea si non adest scandalum, monere pœnitentem ad iterum confitendum; vel si pœnitens inscius veniat ad secundam confessionem, petat Cōfessarius ab eo, an doleat etiam de peccatis præcedente confessione dictis, & cupiat, si qua ratione necesse sit, etiam ab iis absolui. & si dicat, quòd sic, illum absoluat, nihil de defectu primæ confessionis dicendo. Vide Coninch de *Sacram. disp. 8. dub. 17. n. 141. & 143.* Nagn. *to. 2. in addi. ad 3. p. q. 8. art. 3.* Floron. *tract. de cas. reser. p. 1. c. 5. §. 1.* Posseuin. de *offi. cur. c. 7. n. 64.* Homobon. *tr. de cas. reser. c. 6. n. 5.* Conrad. in *resp. cas. consc. p. 1. q. 18.* Nauar. in *man. c. 26. n. 14.* Sylu. in *add. ad 3. p. q. 8. ar. 4. queritur 8. concl. 1. & 2.* & alij communiter. Sed his non obstantibus, inuenio Io. Valerum in *diff. vtriusque fori. ver. pœnitentia. diff. 9. n. 2. in fin.* cum aliquibus docere, in tali casu, cum pœnitens est ignarus, nihil à Confessario faciendū esse, nec à Superiore licentiam absolendi impetrandam esse, ex *arg. cap. quia circa, de consang. & affin.* quia taliter absolutus est ab omnibus; scilicet directè à non reservatis, & indirectè à reservatis per infusionem gratiæ. Ergo, &c. Ita ille, & citat Cordubam, & Henriquez. Sed tu tene communem sententiam, quæ quidem, vt diximus, procedit, quando Confessarius potest sine scandalo admonere pœnitentem: quando verò scandalum adsit, vel non adsit, remittitur arbitrio prudentis Confessarij. Non reticeam tamen, quòd Philippus Faber Lector S. Theol. in Academia Patavina, difficile putat in tali casu reuerà non adesse scandalum. Ita ille in *disp. de pœnit. in 4. sent. dist. 19. q. vnica, disp. 32. c. 3. n. 18.*

RESOL. LXI. *An ad Prelaturas regulares Generalis teneatur eligere digniores?*

Affirmatiuam sententiam docent communiter Fernandez in *instr. confess. p. 2. c. 4. nu. 11.* Nauar. *lib. 2. c. 2. n. 159.* Rebell. *p. 1. lib. 3. q. 4. concl. 5.* & Portel in *dub. reg. verb. electio. n. 6.* vbi sic ait: Regulares etiā tenentur ad officia eligere digniores; sunt enim Prelaturæ regulares, & cetera officia, beneficia Ecclesia.

clesiastica: & proinde etiam in illis militat ratio naturalis, & dispositio iuris, ut eligatur dignior. Idem etiam docet Turrian. *to. 2. in 2. 2. disp. 2. 2. dub. 4. n. 1.* ubi quaerit, an Religiosi in suis electionibus teneantur eligere digniorem; & ita respondit, Est obligatio eligendi digniorem, considerata qualitate officij, & Constitutionibus Religionis cuiuslibet. Quod si ad solum Generalem Religionis pertineat eligere superiores, ipse obligabitur ad eligendum digniorem, vel æquè dignum, post sufficientem & exactam diligentiam, circa cognitionem personarum. Ita Turrianus.

Sed his nõ obstantibus, Io. Valer. *in differ. vtriusque fori, ver. electio, diff. 1. n. 1.* ponit aliquas causas excusantes à peccato eligentes minùs dignum, dummodo sit dignus; ut cum eligitur (aut ille) Prælatus regularis non habens ex electione beneficium, sed tantum onus, & officium, ut sunt nostri Prioratus, & Prioratus Dominicanorum, & similes. Ita singulariter Caiet. *ver. Electio. Prælati.* Et facit Concil. Trid. *sess. 7. c. 3.* ubi sufficit eligere dignum ad curata inferiora. Vnde quod dicitur *sess. 12. c. 1.* intelligitur de electione Episcoporum, & aliorum superiorum. Ita Valerus. Et, quod mirum est, Filliuc. Soc. Iesu *to. 3. tr. 4. c. 4. nu. 187.* asserit absolute, esse probabilem illam sententiam, quæ asserit sufficere in qualibet electione eligere dignum, prætermisso digniori. Sed an hæc opinio sit probabilis, remitto me iudicio aliorum; nam est contra communem, ut notat Barbof. *in collect. to. 1. li. 1. tit. 6. c. 19. n. 4.* qui citat 33. Doctores. Ad auctoritatē verò Concil. Trid. *sess. 7. c. 3.* quæ adducit Valerus, & Filliuc. Respondeo, quod Concilium requirit, ut beneficia conferantur dignis, non ut collatio sit sine peccato, sed ut non sit irritanda in foro externo, ut patet ex verbis sequentibus; aliter facta collatio omnino irritetur. Et eodem modo intelligi possunt quidam Canonistæ, ut Petrus Tholosanus *in partit. iur. can. lib. 1. tit. 29. c. 1. n. 1.* & alij, dum dicunt sufficere, ut eligatur idoneus; & sic ex Couar. respondent ad auctoritatem Concilij, Lessius *li. 2. c. 34. dub. 14. n. 69.* & alij. Nec facit pro Filliucio & Valero *c. cum nobis, de elect.* & electus potest, quatenus habet litteraturam non eminentem, sed solum convenientem, sufficere; nam, ut olim respondebam cuidam viro docto, electus in illo Canone erat Subdiaconus Pontificis, & cum competenti litteratura habebat curialitatem antiquam; idè ob experientiam bene regendi, quam acquisivisse præsumitur, diu vivens in Curia, poterat præferri digniori. Et ita explicat hunc Canonem Alexander Raudensis *decis. 66. cas. 17.* & ita declarasse Leonem X. refert Aloyf. Ricc. *in suis collectan. p. 4. collect. 931.* & alij.

RESOL. LXII. *An quis teneatur alloqui, salutare, resalutare, & familiaritatem cum inimico habere, vel alia signa amicitie ei ostendere, si ipse hac omnia procuret?*

Circa præsentem questionem vide Malder. *in 2. 2. q. 25. art. 9.* Azor. *p. 2. li. 12. c. 3. q. 5. & seq.* Coninch *de fide, spe, & charitate, disp. 24. dub. 6. nu. 89. & seq.* Valent. *tom. 3. disp. 3. q. 3. punct. 2.* Bannez *in 2. 2. q. 25. art. 9. dub. 3.* Nauar. *c. 14. n. 15.* Layman *in Theol. mor. lib. 2. tr. 3. c. 4. nu. 2.* Sylviu. *in 2. 2. q. 25. art. 9. concl. 2.* Reginald. *tom. 2. lib. 17. c. 12. sect. 2. n. 123. & seq.* Filliuc.

to. 2. tr. 28. c. 1. n. 19. Fernandez *in exam. Theol. mor. p. 1. c. 3. §. 7. n. 1.* Villalobos *in sum. to. 2. tract. 3. diff. 6. n. 4.* Homobon. *de exam. Eccl. p. 1. tr. 6. c. 25. q. 114.* Molfesum *in sum. tom. 1. tr. 11. c. 5. n. 33.* Ledesnam *in sum. to. 2. tr. 3. c. 2. concl. 5.* Io. de la Cruz *in direct. conse. p. 1. præcep. 1. art. 3. dub. 1.* Tanner. *in 2. 2. disp. 2. q. 3. dub. 1. n. 12.* & tandem doctissimum Lorca *in 2. 2. q. 25. art. 6. sect. 3. disp. 25. memb. 3. n. 28.* ubi loquens præsertim de salutatione & allocutione, sic asserit: Hæc eodem modo debentur inimico, quo aliis. Videndum ergo erit qualiter hominibus debita sunt. Dicendum est primò, allocutio, & conuersatio, non sunt de generalibus signis dilectionis, quæ omnibus hominibus debentur, sed de specialibus; & idè non debentur, nisi coniunctis. Secundò, salutatio anticipata nulli debetur, nisi quibusdam personis dignitate præcellentibus honoris causa. Tertiò, resalutatio, & responsio omnibus hominibus debita est virtute affabilitatis, præsertim concubus. Quartò, ommissio allocutionis, & salutationis, etiam quando debita est, non est regulariter peccatum mortale; nam opponitur affabilitati, quæ non est tantæ obligationis: nisi fortè ex circumstantia personæ, & aliis, cederet in magnam iniuriam, vel propter scandalum, quod raro fit, & prudētis arbitrio discerni oportet. Ita Lorca, ex quibus *n. 30.* infert, non esse certum peccate mortaliter eum, qui occurrentibus pluribus, inter quos est inimicus, salutat omnes, excepto inimico. Primò, quia ut dictum est, ommissio salutationis, etiam debita, regulariter non est peccatum mortale. Secundò, quia potest id facere, non in odiu, & repulsam inimici, sed in significationem proprii grauaminis, & iniuriæ. Hæc Lorca, licet non approbentur à Filliucio, Sylviu, & aliis *ubi sup.* præsertim quando prius inimicus salutauit. Non reticeam etiam Valer. *in differ. vtriusque fori, ver. remissio, diff. 2. n. 4.* asserere, negationem allocutionis, & salutationis, propter aliquam inimicitiam, non esse scandalosam inter personas, de quibus non est dubitandum, nec ambigendum, vtrum sint animo in aliquem malevolentia suffuso, ut inter patrem & filium, inter Prælatum & subditum, & inter Religiosos, qui quotidie celebrant, & sunt exemplares; sed hoc vltimum aliquibus displicet. Vide etiam circa præsentem questionem Zanard. *in direct. confess. p. 2. præcept. 1. c. 17.*

RESOL. LXIII. *An testis teneatur respondere, si Iudex interroget, quando crimen est notorium, & publicum, sed ignoratur auctor ipsius?*

Vit exempli gratia, homo mortuus inuentus in vico, vel domus aliqua furto deprædata, & spoliata; Iudex ad evitandum scandalum, & propter bonum commune, vult recipere de vicinis informationes de ipso negotio, & casu. Queritur, an ipsi si sciunt auctorem delicti, teneantur interrogati respondere? Aliqui sentiunt, Iudicem in tali casu nõ posse inquirere, neque interrogare; & peccare aliter facièdo. Ita Caiet. *in 2. 2. q. 69. art. 2.* Sotus *de reg. sec. memb. 2. q. 6. concl. 1. & de iust. lib. 5. q. 2. art. 2.* & ex veteribus Palu. *in 4. dist. 19.* & Adria. *quod l. 111.* quia tunc procedendum est per inquisitionem, quando de

de auctore est fama, vel indicia, *c. cum oporteat, de accus. c. inquisitionis, & c. qualiter & quando, eod. tit.* Hęc opinio est probabilis. Sed contrariam probabilitatem merito docent Doctores *vbi inf.* quibus adde Malder. *in 2. 2. tract. 6. cap. 1. dub. 18.* Villalob. *in sum. rom. 2. tract. 14. diff. 7. n. 2.* Valent. *tom. 3. disp. 5. q. 1. 4. punct. 1.* Bannez *in 2. 2. q. 70. art. 1. dub. 2.* & alij penes ipsos. Et ratio est propter magnam utilitatem boni communis, aliàs sæpè manerent impunita crimina, non sine scandalo subditorum. Et licet aliquando hoc vel illud crimen immediatè non sit contra bonum commune, tamen plura crimina impunita manere, non posset non esse & cum scandalo, & contra commune bonum; & Canones in contrarium adducti loquuntur de inquisitione speciali, qua inquiritur de Petro, vel Paulo; non autè de ea, qua in genere quæritur, quis fecerit. His suppositis, difficultas est, an in tali casu testis qui scit auctorem delicti, teneatur illum manifestare Iudici interroganti in genere? Affirmatiuè respondent Aragon. *in 2. 2. q. 69. art. 2. dub. vlt.* & ex neotericis mordicus docent hanc sententiam Io. Valer. *in differ. vtriusque fori, ver. inquisitio, n. 9.* Miranda *de ordine iudic. to. 1. q. 6. art. 6. concl. 3.* & alij; quia cum Iudex in proposito casu ius habeat procedendi propter bonum commune conseruandum, & testes interrogandi, manifestè sequitur quòd teneantur & ipsi, propter idem bonum commune conseruandum, illi veritatem dicere & occultum reum reuelare. Sed contrariam sententiam docet communiter neoterici, vt Turrian. *tom. 2. in 2. 2. disp. 50. dub. 5. nu. 9.* Filliucius *to. 2. tract. 40. c. 6. n. 185.* Lessius *lib. 2. c. 29. dub. 14. n. 118.* Bonac. *de leg. disp. 10. q. 2. punct. 5. n. 14.* Nauar. *de restit. lib. 2. c. 4. nu. 67.* Salom. *de iust. in 2. 2. to. 1. q. 69. art. 2. contr. 7.* & alij; & præter alias rationes, quas adducunt præfati Doctores, probatur hęc opinio, quia quando dubium est, an Iudex iuridicè interroget, & probabilis sententia asserit, ipsium non interrogare iuridicè, ac proinde, quod idem est, ipsum non esse Iudicem; in eo casu, subditus non debet obedire, quia potest amplecti probabilem opinionem, quæ affirmat Iudicem non esse superiorem in eo casu: vnde sequitur, in casu nostro posse testem vel manifestare, vel occultare veritatem, si sciat vtramque opinionem esse probabilem, vt reuera est. Ita Turrianus, qui reprobat rationem Petri à Nauarra, nempe in hoc casu Iudicem habere ius interrogandi, & reum non respondendi, ita vt detur bellum ex vtraque parte iustum; sed hanc rationem defendit Filliuc. *vbi sup.* Quidquid verò sit de hoc, apparet me in facti contingentia, rectè olim consuluisse, testem non teneri in tali casu, ad interrogata respondere, licet aliqui tunc in contrarium sentiebant, trepidantes timore, vbi non erat timor.

RESOL. LXIV. De quibusdam dubiis circa vsum matrimonij.

Quidam in modo extraordinario coeundi cum vxore, aliquam seminis quantitatem extra vas emittebat, & procreandorum liberorum periculus, in fine copulæ extra vas totum semen effundebat; quæsitum à me fuit, an in his casibus vxor

sine culpa poterat debitum reddere? Hi casus possunt in praxi sæpius occurrere; ideo ignoscant pudicæ aures. Et ad vtrumque casum respondeo affirmatiuè. Ad primum dico, non solum quoad vxorem, sed etiam quoad maritum, non esse peccatum mortale, si eo copulæ modo aliqua pars seminis elabatur, dummodo retineatur alia; nam, vt docent Medici, non retinetur in matrice tota seminis quantitas. Ergo. Neque rursus esse peccatum mortale existimo, quamuis & eo modo concumbendi non ita certum sit fore conceptum; non enim coniuges tenentur vt mediò certiori ad prolem suscipiendam; sed satis est, si vtantur conuenienti. Et hæc omnia docet Basil. Pontius *de matrim. lib. 10. cap. 11. n. 3.* qui etiam *n. 8.* affirmatiuè quoad vxorem respondet ad dubium secundum suprà positum, licet aliqui viri doctissimi, vt ipse ait, contrarium sentirent. Dico igitur peccare quidem mortaliter virum, & feminam, si de eius consensu id efficiatur: at si illa non cōsentiat, licitè existimo posse petere, & reddere debitum marito, etiam si ille in fine copulæ semen extra vas effundat. Et ratio est, quia quoties peto actum ab aliquo, quem ille potest bene, vel malè præstare, non pecco, neque præbeo causam peccati; alter enim suâ malitiâ malè facit, cum rectè possit efficere. Sed hoc totum procedit in casu nostro. Ergo. Et si vera esset contraria sententia, asserit Pontius, non solum non posset vxor marito, ita prauè affecto, reddere petenti, sed neque ab eo petere; eadem enim militat ratio.

RESOL. LXV. An Princeps possit concedere licentiam, vt aliquis domum exponat ludo?

Suppono contra Scacc. *tr. de commer. §. 1. q. 1. n. 104.* ludum alearum, & taxillorum, de iure naturæ non esse prohibitum; est enim res indifferens, neque per se destinata ad vltim præuæ actionis. Ita Molin. *de iust. tract. 2. disp. 510.* & Steph. Costa *tract. de ludo, art. 4. n. 5.* & alij.

Suppono secundò, contra Comitolum *l. 3. resolut. mor. q. 10.* leges ciuiles prohibentes ludum taxillorum, & alearum, esse contraria consuetudine abrogatas. Ita Regius *in suis resolut. casu. 23. nu. 2.* Homobon. *de exam. Eccl. p. 2. tract. 9. c. 24. q. 23.* Salas *tract. de ludo, dub. 3. n. 5.* Lessius *lib. 2. c. 26. dub. 1.* & alij. Vnde ita ludentes, ex vi supradictarum legum, seculis aliis circumstantiis, puto neque peccare venialiter, vt docet Filliuc. *tom. 2. tract. 38. cap. 4. n. 58.* & alij penes ipsum.

His ita constitutis quæritur, an habètes expostas domos ad ludendū peccent mortaliter? Negatiuam sententiam amplexus est quidā Vincentius Iustinianus ex Dominicana familia apud Lopez *vbi inf.* nam ex auctoritate D. Thom. *2. 2. q. 169. ar. 2. ad 4.* & exemplis adductis post Sanch. à Bonac. *tr. de legib. disp. 2. q. 4. punct. 2. §. vii.* licitum est ministrare, & vendere res indifferentes, etiam cū cognitione prauæ abusus. Sed ludus taxillorum est indifferens, nec per se determinatus ad vltim præuæ actionis. Ergo præbere taxillos ludentibus, nō erit peccatū mortale, etiam si ludendo blasphemēt, & rixentur; & ideo Iustinianus pro sua firmata sententiā, adducebat licitū esse vendere ornamenta meretrici, seu

domum locare. Ergo, His tamen minimè suffragantibus, puto contrariam sententiam tenendam esse. Dico igitur, quòd illicitum est ministrare res indifferentes, quando in tali tempore & loco moraliter quasi semper destinantur ad prauum vsum. Sed hoc euenit in casu nostro. Ergo, &c. Maiorem propositionem docet P. Suar. *tr. de charitate, disp. 10. sect. 4. n. 2. & 6.* Cominch *de actib. super. disp. 18. dub. 13. n. 217.* & alij. Et ratio est, quia tunc talia præbere, esset præbere moraliter occasionem peccandi, & moraliter loquendo esset scandalum cooperationis. Minorem propositionem docet lacrymabilis experientia; nam talis ludus in tali tempore & loco semper moraliter destinatur ad prauum vsum; nam, vel ibi ludunt minores, vel blasphemantur, vel rixæ excitantur, vel dilapidantur bona, vel furtâ committuntur, vel adsunt periuria, vel vxorum ornamenta amittuntur, vel pro vili pretio venduntur, &c. Vnde dixit P. Sanch. *in opere morali, tom. 1. li. 1. c. 7. n. 39.* quòd talis ludus rarissimè absque peccato mortali exercetur: quare ex naturali lege oritur obligatio non ministrandi hanc materiam ita ludentibus. Sic Sanch. Et idè in terminis nostram sententiam amplexi sunt Gabr. *in 4. dist. 13. q. 13. dub. 6. Syluest. ver. ludus, q. 15.* Nauar. *in man. cap. 19. n. 15.* Comitoli. *lib. 3. q. 7.* Zanard. *in direct. Theol. p. 2. præcept. 3. c. 28.* Io. de la Cruz *in direct. conf. p. 1. præcept. 7. art. 5. dub. 13. concl. 4. in fin.* Pitigian. *in 4. sent. tom. 2. dist. 15. q. 2. art. 5. ver. dico decimò.* Lopez *in instr. p. 2. c. 32. §. iam scitu.* Iacobus de Grassis *p. 1. lib. 2. c. 122. n. 19.* & alij.

Secundò infertur contra Molfesum *in sum. to. 2. tract. 12. c. 21. n. 40.* Principes non posse præbere facultatem & licentiam exponendi domum ludo. Et ratio est manifesta; nam Princeps non potest dare facultatē & licentiam peccandi mortaliter. Sed si quis exponeret domum ad ita ludendum, peccaret mortaliter, vt ex communi sententia Doctorum suprâ probatum est. Ergo Principes non possunt supradictum ludum per facultatem & licentiam posituam concedere. Imò, neque possunt hoc permittere, sed tenentur posituè sub onere peccati mortalis talem ludum prohibere, & exponentes dictam domum punire, vt docet Bellochius *ubi sup.* & Alcozer *de ludo, c. 45.* cum Iac. de Grassis *loco cit.* & aliis. Et ratio est clara, quia Principes ex officio tenentur, sub pœna peccati mortalis, impedire mala quæ extant in Republica. Sed talis ludus modo supradictus est sentina omnium malorum. Ergo, &c. Nec valet dicere, quòd Princeps potest permittere ludum, in quo aliqui destinantur trirēibus, vulgò dictum, *dili bonauoglia*, & ludum militum, vulgò dictum, *nel corpo di guardia*. Nam responderetur in supradictis ludis impediri maius malum, quòd est abundantia malorum hominum in Ciuitate; & ita optimum est illos ad seruitium Regis destinare, & milites non ludendo per vicos & plateas Ciuitatis circuirent perpetrando maiora mala, vel per otium machinarentur aliquid contra Regem, vel quid simile: quæ omnia non militanti, dum aliqua domus exponitur Ciuibus ad ludendum.

Restat modò respondere ad argumentum contrariæ sententiæ. Dico igitur, tunc esse licitum ministrare res indifferentes, quando in tali loco & tempore moraliter quasi semper non deputantur ad vsum prauum, quod, vt diximus, nō accidit in casu nostro. Vel respondeo cum Lorca *in 2. 2. q. 10. art. 9.* tunc licitum esse ministrare indifferentia, cum cognitione prauī vsus, quādo nō ministratur in ipso exercitio, aut exercitium parātī: secus autē si ministraretur exercenti actū prauam actionem, vt accidit in casu nostro; nam ministrantur taxilli, candelæ, &c. actū ludentibus, blasphemando, rixando, &c. Et ratio est, quia dictæ res indifferentes tunc vel non possunt hoc modo dari sine expressa intentione malī euentus, vel ex circumstantiis efficiuntur

omnes Principes Christianos, vt omnino hanc contagiosam pestem penitus à suis locis tollant, prohibendo sub grauissimis pœnis, ne de cetero amplius domum, seu barattariam ad ludendum expositam teneant, seu quidpiam habeant. Ita Bellochius *ubi suprà.*

Ex quibus omnibus infertur, Primò, exponentes domum supradictò ludo, non solum peccare mortaliter, sed etiam, si principales lusores tenentur ad restitutionem, & non restituant, teneri ipsos restituere. Ita Ioannes de la Cruz *in direct. conf. p. 1. præcept. 7. art. 5. dub. 13. conclus. 4. in fin.* Naldus *in sum. verb. ludus, n. 6.* Ortiz *in sum. c. 18. n. 7.* Bellochius *ubi sup. in praxi de cas. refer. p. 2. q. 4. n. 466.* Pitigianus *in 4. sent. to. 2. dist. 15. q. 2. art. 5. ver. dico decimò.* Lopez *in instr. p. 2. c. 32. §. iam scitu.* Iacobus de Grassis *p. 1. lib. 2. c. 122. n. 19.* & alij.

Secundò infertur contra Molfesum *in sum. to. 2. tract. 12. c. 21. n. 40.* Principes non posse præbere facultatem & licentiam exponendi domum ludo. Et ratio est manifesta; nam Princeps non potest dare facultatē & licentiam peccandi mortaliter. Sed si quis exponeret domum ad ita ludendum, peccaret mortaliter, vt ex communi sententia Doctorum suprâ probatum est. Ergo Principes non possunt supradictum ludum per facultatem & licentiam posituam concedere. Imò, neque possunt hoc permittere, sed tenentur posituè sub onere peccati mortalis talem ludum prohibere, & exponentes dictam domum punire, vt docet Bellochius *ubi sup.* & Alcozer *de ludo, c. 45.* cum Iac. de Grassis *loco cit.* & aliis. Et ratio est clara, quia Principes ex officio tenentur, sub pœna peccati mortalis, impedire mala quæ extant in Republica. Sed talis ludus modo supradictus est sentina omnium malorum. Ergo, &c. Nec valet dicere, quòd Princeps potest permittere ludum, in quo aliqui destinantur trirēibus, vulgò dictum, *dili bonauoglia*, & ludum militum, vulgò dictum, *nel corpo di guardia*. Nam responderetur in supradictis ludis impediri maius malum, quòd est abundantia malorum hominum in Ciuitate; & ita optimum est illos ad seruitium Regis destinare, & milites non ludendo per vicos & plateas Ciuitatis circuirent perpetrando maiora mala, vel per otium machinarentur aliquid contra Regem, vel quid simile: quæ omnia non militanti, dum aliqua domus exponitur Ciuibus ad ludendum.

Restat modò respondere ad argumentum contrariæ sententiæ. Dico igitur, tunc esse licitum ministrare res indifferentes, quando in tali loco & tempore moraliter quasi semper non deputantur ad vsum prauum, quod, vt diximus, nō accidit in casu nostro. Vel respondeo cum Lorca *in 2. 2. q. 10. art. 9.* tunc licitum esse ministrare indifferentia, cum cognitione prauī vsus, quādo nō ministratur in ipso exercitio, aut exercitium parātī: secus autē si ministraretur exercenti actū prauam actionem, vt accidit in casu nostro; nam ministrantur taxilli, candelæ, &c. actū ludentibus, blasphemando, rixando, &c. Et ratio est, quia dictæ res indifferentes tunc vel non possunt hoc modo dari sine expressa intentione malī euentus, vel ex circumstantiis efficiuntur

ficiuntur causa per se, hic & nunc illius effectus prauus. Ergo, &c. Vnde etiam patet responsio ad exempla, quæ pro sua sententia adducebat Iustinianus, nempe licitum esse locare domum & vendere ornamenta meretrici; nam qui locat meretrici domum, non ita directè adiumento est illi ad peccatum, quia usus domus non est ita proximè ordinatus ad malum finem, neque ita directè sicut ministrare aleas & mensam. Quia hoc perinde est, ac si quis subministraret meretrici lectulum, ubi cum amasio cubaret, quod nemo admittit. Et ita etiam dicendum est de vendentibus ornamenta; non enim ita directè adiumentum præstant ad concubinatus crimen. Sed susceptores lusorum in domum, qui instrumenta eis ad ludum subministrant, aleas scilicet, & mensam ad peccatum mortale ludi directè opem ferunt, Ergo, &c. Vnde patet suprà dictam opinionem Iustiniani, quam adducit & refellit Lopez, esse falsam, & contra communem sententiam Doctorum, qui, ut suprà probatum est, omnes asserunt, supradictos susceptores lusorum peccare mortaliter. Vnde sequitur, non posse Principes licentiam præbere, ut aliqua domus ludo sit exposita: & ita olim à Serenissimo Principe Philiberto interrogatus consului; & ita etiam tunc consultus respondit Pater Ioseph de Augustino Societatis Iesu, vir litteris & probitate insignis, satis quidem notus, sed nunquam satis laudatus.

RESOL. LXVI. *Quoniam tempore Senatores Ciuitatum, & præcipue huius Urbis Panormi, prouisionem frumentorum facere debeant? & an postea dictum frumentum possint vilius populo vendere quam emerant?*

Implorato prius auxilio B. Andrea dictæ felicissimæ Urbis Patroni. Respondeo ad primum, & suppono ea, quæ prudenter notauit politicus Bobadill. tom. 2. lib. 3. c. 3. n. 6. ubi sic asserit: *Por ser el pan mas principal de los mantenimientos del hombre, l'abundancia del, suple la falta de los otros mantenimientos, pero la falta del, no se suple con l'abundancia dellos; y del bueno, d' mal gouierno del pan resulta carestia, d' barato, en todas las demas cosas, por lo qual dene el Corregidor ser muy cuidadoso, en que su ciudad, y prouincia este asaz proueyda, y bastecida de trigo, y de pan cozido.* Hoc supposito, constanter assero, Senatores huius Urbis debere in conscientia eo tempore frumenta emere, quo vilius venduntur, ut sæpius solet accidere tempore reollectionis, vel alio tempore, in quo viri prudentes consideratis omnibus circumstantiis id facere in utilitatem Reipublicæ probabiliter existimabunt. Probatum hæc propositio. Nam dicti Senatores ex iustitia & ratione officij tenentur in conscientia tractare & agere rem Ciuitatis utiliter. Sed tempore reollectionis, vel paulò post ad est maior abundantia, & copia frumentorum, & vilius emuntur. Ergo tunc tenentur illa emere, vel alio tempore, ut suprà. Vnde quia contrarium sæpius efficitur à Senatoribus subsequenter, postea longè carius emuntur, cum magno dispendio & interesse populorum & Ciuitatis.

Sed audiamus virum doctissimum de hac re differentem, is est Michael de Palatio in sua praxi de contrahib. lib. 2. c. 2. f. mibi 61. col. 1. & quia Codex

rarus est, ponam eius verba per extensum, itaque sic asserit: Scito Rectores Ciuitatis esse sæpè culpandos, quippe cum potuissent sæpè frumeta colligere in horreum publicum, quando frumenta vilius valent, scilicet sub collectione frugum, præstolantur tempora cariora, cum tamen teneantur providere Reipublicæ minori impendio quo potuissent: ceterum inertes sunt frequenter in tanto negotio, quia non de sua re, sed de Reipublicæ negotio agitur. Ita Palatius, cui adiciatur etiam Villadiego in instruct. polit. c. 5. §. 17. n. 54. & Bobadil. ubi sup. n. 42. ubi sic ait: *El auer sido el Agosto fertil, no dene ser causa al Corregidor para descuydar en la prouision del trigo, porque antes en el tiempo de l'abundancia se ha de hazer para el de sterilidad, y por la comodidad del precio, que entonces ay, y porque de la tierra fertil de ordinario suele haber saca, &c.* Quæ quidem vltima verba valdè notanda sunt. Nam sæpius accidit Senatores, propter optimam reollectionem, non facere statim frumentorum prouisionem, sed postea, cum Regale patrimonium concedat extractionem frumentorum, & ut vulgò dicitur, *li tratti*, extra Regnum, cum magno interesse sunt adstricti emere frumenta non vilius, ut antè potuerant, sed longè carius, in damnum miseræ plebis & Ciuitatis. Ex quibus omnibus manifestè apparet, Senatores desides circa prouisionem frumentorum non sine magno periculo & onere conscientie id efficere. Ideo existimo necessarium esse huic malo quam citius occurrere & providere; ex illo enim grauissimū Reipublicæ damnum oriri, experientia lacrymabilis quotidie nos docet. Vnde crederem pro bono Ciuitatis, Prætores & Senatores in mense Maij mutandos esse; nam ita vti quisque (ut sic loquar) rem suam ageret, & ita prouidè ac oculatim pro anno suæ gubernationis, victualium prouisionem efficeret. Saluo semper, &c.

Ad secundum dubium respondeo negatiuè. Est enim pessimus abusus, & non ferendus, vendere scilicet frumenta vilius quam emuntur, & hoc facientes, faciunt contra rationem, contra ius commune, contra ius particulare, contra mentem Regis, & contra Iurisconsultorum & Theologorum sententiam. Et primò faciunt contra rationem; nam cum Ciuitas nostra non possideat redditus, neque bona aliqua, nescio quo pacto possit vendere frumenta viliori pretio quam emerat, ut postea ingenti ære alieno prematur. Nec valet dicere, quod cum Ciuitas tale debitum in gratiam populi contraxerit, possit postea, quando vult, cum aliqua gabella illud soluere. Nam respondetur, cum gabella sit vniuersalis, illam postea necesse est ut soluat non solum populus, sed multi alij, qui tale beneficium non acceperunt: & sic gabella esset iniusta, quia vnus solueret pro alio; imò ex ipso populo, aliqui minorem, aliqui maiore summam soluerent, quam antea ex utilitate dictæ venditionis frumentorum à Ciuitate perceperant, quod etiam esset iniustum. Ergo, &c. Secundò, faciunt contra ius commune; nam ita habetur in l. 3. ff. ad leg. Iuliam annon. ubi textus sic ait: Imper. Antoninus & Pius responderunt minimè æquum esse Decuriones vilius præstare frumenta, Ciuibus

fuis, quàm annona exigit, & Glossa ibi adducit etiam. *Non debere, ff. ad municip. & l. Decuriones, ff. de administ. rer. ad Ciu. pertinent.* Tertio, faciunt contra ius particulare; nam in cap. 41. Ordinationum huius Ciuitatis sic habetur: *Si guarderanno li Preuri, e Giurati di vendere dette vittouaglie à manco prezzo di quel che le compraranno.* & in Ordinationibus impressis anno 1614. tempore Ducis Ossunæ cap. 46. sic habetur: *Accioche l'amministrazione di vittouaglie non habbia mai interesse alcuno, ne per questa occasione si habbia da imporre gabella con danno vniversale di ogni sorte di persone, ordiniamo, che ogni sorte di vittouaglie, che compraranno li spectabili officiali per seruizio della Città, li debbano far vendere distintamente secundo la qualità loro, di maniera, che delle istesse vittouaglie, se ne caui il prezzo di quanto si haueranno comprato, con aggregarci l'interesse della moneta, e tutte altre spese per condurre, e conservare dette vittouaglie.* Quarto faciunt contra mentem Regis; ita enim præcepit sapientissimus Philippus II. vt testatur à Ponte vbi inf. sic asserens: Mandauit memorandus Rex Philippus II. per suas particulares litteras, etiam cum additione sua propria manu scriptas à me informatus, dum Regentis officium exercebam in supremo Italiæ Consilio, omnino tolli abusum emendi per Ciuitatem Neapolis frumentum caro, & distribuendo vilius postea inter Ciues. Sic ille. Quinto, faciunt contra mentem Iurisperitorum, nam contra tale pessimum factum inuehitur dictus celeberrimus Iurisperitus Ioan. Franc. à Ponte, qui tandem post tot dignitates in sæculo obtentas, in nostram Religionem se adscripsit. Is in tract. de potest. Proregis, tit. 2. §. 5. per. tot. clarè demonstrat ruinam Ciuitatis Neapolis ex hoc abusu emanasse, quem ex multis rationibus detestatur: legatur quæso dictus Auctor, qui solidè & doctè, vt semper solet, hanc materiam pertractat, & illius additionator, Ioannes Baptista de Thoro citat pro hac sententia Bonifacium & Leseum. Vide etiam doctissimum Ludovicum Mexiam in prag. taxe panis, conclus. 4. num. 30. Sexto, faciunt contra sententiam Theologorum; & ita Turrian, in 2. 2. tom. 2. disp. 41. dub. 3. nu. 3. supponit tamquam certum, Ciuitates vendere frumentum eo pretio, quo emptum fuit. Et clarè hoc etiam docet Ioan. de la Cruz in direct. cons. p. 1. præcep. 7. q. 3. dub. 5. concl. 2. in fin. & P. Salas tract. de empt. dub. 6. num. 3. non solum hoc supponit, sed etiam rectè addit, Rempubicam diuidere inter Ciues expensas, quas in tritico aduehendo & seruando facit.

Imò Michael de Palatio vbi sup. lib. 2. c. 1. asserit, quòd si aliqua Respublica tempore consueto, solitam prouisionem frumentorum maturè fecit, si postea ex aliquo accidenti vilius venderetur, posset in tali casu nihilominus dicta frumenta carius vendere eo pretio, quo emerat, inuitis Ciuibus & popularibus, adiunctis etiam expensis. & Rodriguez nouissimè in sum. tom. 4. c. 137. num. 3. sic asserit: *Puede la Republica obligar à todos los mercaderes suyos, y de su distrito agastar el trigo, conforme lo que costó, auendole comprado, para que no buuiesse falta en ella.* & ita accidisse in praxi, in quadam Hispaniæ Ciui-

tate, testatur ipse Rodriguez, sic consulens Decurionibus illius Urbis, licet frumentum subsequenti anno vilius venderetur, quàm anno superiori fuerat ab illa Republica emptum; & ita etiam expressè docet Faustus in speculo Confess. disp. 6. quæst. 77. & 78.

Ex quibus omnibus concludendum est, nullo modo ferendum esse abusum vendendi scilicet frumenta vilius quàm fuerint emptæ: & contrarium prædicare, vt latè probatum est, contra omnem rationem erit. Itaque Illustrissimi Senatores circa præsens dubium, habeant oculos ad Deum, ad Rempubicam, & ad rectam gubernationem, & non ad satisfactionem auræ popularis, vt loquitur à Ponte vbi sup. Saluo semper meliori iudicio aliorum præstantissimorum virorum, quibus hæc omnia, & me ipsum humiliter submitto.

Post hæc scripta, elapso iam anno, Serenissimus Rex nostram sententiam per epistolam directam Excellentissimo Proregi Marchioni Tauraræ, seruandam esse ab omnibus Ciuitatibus huius Regni determinauit, quam epistolam huc per extensum apponere non grauabor. Igitur eius verba hæc sunt: *Ha se entendido, que el trigo, que compran las Ciudades de Palermo, y Mesina, y otras deste Reyno, se suele vender à mas buen precio, del que les ha costado, de que se les sigue mucho interes, y danno. y porque esto es contra las ordenes, que estan dadas, y conbiene al bien publico, y a mi seruicio à tajar esto para adelante, he querido encargalos, y mandarlos, como lo hago proueyas, y deys orden que el trigo, que compraren las dichas Ciudades de Palermo, y Mesina, y otras deste Reyno, no se venda, ni pueda vender se a menos precio, del que les buuiere costado, y que se obseruen, y guarden las ordenes, que ay cerca d'esto sin dispensar à ellas, en ninguna manera, que tal es mi voluntad.* De Madrid à veynte y tres de Enero 1627. To el Rey. Quæ quidem epistola fuit postea executoriata per ipsum Proregem, & Regale Patrimonium, die 17. Aprilis, & à Senatu huius Urbis die 19. eiusdem mensis in eodem anno Domini 1627. tempore quo erat Prætor Illustrissimus Dominus Cæsar Caietanus Marchio Xiurtini, vir pro bono publico natus.

RESOL. LXVII. De electionibus Officialium ritè sciendi, & præsertim ab Illustrissimo Senatu huius Urbis Panormitane.

Sciendum est, quòd de iure communi constat Spectare ad Senatores Ciuitatis Officialium electionem. Sic obseruauerunt inter multos doctissimi Iurisperiti Azened. & Matienzo in l. 1. lib. 5. tit. 18. Recop. cum Villadiego in polit. c. 1. §. 17. na. 32. Deinde sciendum est etiam, quòd electio Officialium nostræ Ciuitatis ita prædicatur: ex multis eliguntur tres per secreta suffragia, qui postea mittuntur in urnam, & primus qui postea sine fraude à deputata persona sumitur, is officium consequitur. Quòd autem hæc electio per sortes sit valida, ultra Doctores, quos citat & sequitur Sanchez vbi inf. lib. 2. c. 38. num. 58. tenet Portel in addit. ad dub. regul. ver. electio, num. 4. & sic Romæ olim (vt loquitur Tacitus) urna, quid esset agendum, decernebat, vt & notant eruditissimus Torrent, in illa verba Hor. lib. 1.

lib. 1. ode 4. Nec regna viri fortiter tales; ubi ait: Sortiri Iudices & Magistratus dicebant Romani; cumque Iudices qui Magistratus ac Prouinciarum Rectores futuri erant, sorte eligebantur. quod etiam ex pluribus notauit eruditus Iurisconsultus Turreblanca in epitom. delict. seu de magia, lib. 1. cap. 2. n. 50. & ad hunc morem alluisse Virg. 6. Aeneid. in illis verbis: *Quæstor Minos urnam mouet*, putauit Beroaldus in Suet. cap. 29. in vita Octauij Augusti. & tandem, sic etiam olim fieri in nostra Sicilia, ex Plutarcho obseruat Deltius in disquis. mag. lib. 4. c. 4. g. 1. His suppositis,

Dico primò, Senatores ante dictam electionem præstare iuramentum de bene eligendo, & sic faciendū esse testatur Auendagno de exequend. mand. c. 19. n. 14. vnde si non bene eligūt, periuri efficiuntur. Nam vt notat Sanchez in sum. to. 1. lib. 3. c. 13. n. 3. & Portel vbi sup. ver. iuramentum, n. 20. cum Maldero in 2. 2. tract. 10. n. 6. dub. 9. concl. 4. iuramentum quod faciunt Rectores & Consiliarij in Congregationibus, obligabit ad mortale, si materia sit grauis. Hoc accidit in casu nostro, quia agitur de electione officiorū magni momenti, in damnum seu vtilitatem Reipublicæ. Ergo, &c. Et idè propter periculum tale iuramentum frangendi, in multis partibus non præstatur, vt obseruat Bobadilla in sua polit. to. 2. lib. 3. c. 8. n. 46. his verbis: *Aunque para iustificacion de eligir los officios dispone la ley, que iuren los Regidores de hazer la eleccion bien, y fielmente. Verdad es, que no se practica así, por la euidente sospecha de los perjuros, que succeden de los incautos iuramentos, mayormente, que ordinario estas elecciones se hazen apasionadamente.* Faxit Deus hoc in nostra Ciuitate numquam accidere. Sed quo pacto Senatores obseruabunt iuramentum de bene eligendo? Respondeo, &

Dico secundò, vt supradicti Senatores bene eligant, & iuramentum obseruent, asserunt multi debere ad dicta officia magni momenti eligere digniores. Sed dicit aliquis, durus est hic sermo; durus quidè, sed verus & communis inter Doctores: accipe patricos ex multis. Doctus Iurisconsultus Auiles in c. 17. pratorum, verb. eligant, n. 2. De iure communi ad Consiliū Ciuitatis spectat facere electionem Officialium, & talis electio debet fieri de magis idoneo. Ioan. Valer. in differ. vtriusque fori, ver. electio, differ. 2. num. 3. Quilibet Distributor, seu Collator munerum Reip. tenetur ea conferre dignioribus sub poena peccati mortalis. Bobadilla in polit. to. 2. lib. 3. c. 8. n. 45. *Toca à los Regidores la eleccion de los officios, y deuen eligir los mas idoneos, esertos para ellos.* Bannez in 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 6. Senatores infideles sunt & iniusti contra Rempublicam, & contra bonum eligendorum, si ad officia quæ distribuunt, suffragia omnium dispenlent minus dignis, quia inter ipsos & Rempublicam est pactum formale, vel virtuale de eligendo digniore. Ledesma in sum. tom. 2. tract. 7. c. 2. diff. 5. *Quando la eleccion de los officios se haze por votos, y el que ha de ser parte, ò Ciudadano della Republica cuyos es el officio, es peccado mortal de acceptacion de personas no eligir el mas digno. El exemplo es, quando los Regidores eligen los Ministros de la Republica. esto tienen communmente los di-*

Pars II.

scipulos de S. Thomas, y se confirma, porque aunque estos officios principalmente se instituyan por el bien publico, y por la publica necesidad. Pero secundariamente se ordenan al bien de los mismos Ciudadanos luego, quando se cumple con el bien comun; tambien se ha de tener attention a la dignidad, y meritos de los Ciudadanos, y el modo de proceder por votos se declara, que se distribuye en los Ciudadanos, y partes de la Republica luego ha se de guardar la forma de la Iusticia distributua. Salon. in 2. 2. tom. 7. q. 63. art. 5. controu. 9. concl. 2. Quando officia prouidentur per plura suffragia, idè vult Respublica fieri electionem illam à pluribus, vt multorum iudiciis & rationibus propositis melius Reipublicæ consulatur. Repugnat autem omnino huic fini & scopo, eligere dignum, relicto digniore: ergo id non licet. Lessius lib. 2. c. 32. dub. 3. n. 17. Mens Reipublicæ & Principis est, vt officia conferantur dignissimis, & cum tali onere permittit quædam conferri à supremis suis Officialibus, vel à Gubernatoribus oppidorum, vel à Præfecto militum in militia. Ergo hi omnes tenentur conferre maximè idoneis, alioquin peccant in re graui contra fidem, quam Principi & Reipublicæ debent. Ioan. Maderiaga in tract. de Senatu, cap. 42. *En las elecciones, que los apuntamientos Consistorios, ò Consejos hazen de los officios, que los Ciudadanos acostumbra proueer, y distribuir entre si mismos, es necessario guardar las reglas de la Iusticia distributua, sd pena de peccado mortal, y así se han de proueer de ordinario en los mas dignos, y mas bien quistos, y menos codiciosos; si no es, que sean officios de poca importancia.* Pet. de Arag. in 2. 2. q. 63. art. 2. Si Respublica ad plura suffragia eligeret Ministros, quilibet sub peccato mortali teneretur suffragari digniori.

Docet etiam hanc sententiam Innocent. in cap. cum olim, de restit. n. 2. & Platea in l. humilioribus, ad Cod. de susceptor. n. 2. lib. 10. cum aliis communiter. Ratio potissima est, quia hæc officia sunt bona communia, quæ ordinantur in bonum Reipublicæ, & in dignitatem & honorem personæ; ergo dispensanda sunt dignioribus. Probatur antecedens. Nam dicta officia instituta sunt ad cōseruationem & gubernationem Reipublicæ, & fructuosa sunt, & honorifica. Ergo respondent meritis tamquam præmia. Ex his apparet, vt notat Lessius vbi sup. n. 15. quàm pessimè faciant illi Senatores, qui promouent eos tantum, qui sanguine vel amicitia ipsis iuncti sunt, vel munera obtulerunt, vt priuatis ipsorum intentionibus melius seruiant, præteritis alijs longè aptioribus. His tamen non obstantibus,

Dico tertio, aliquos asserere, esse opinionem probabilem illam, quæ docet in officiis secularibus sufficere eligere dignum, relicto digniori. Ita Caietan. in sum. ver. electio. Valquez opusc. de benef. c. 2. §. 5. dub. 13. n. 97. cum Molfesio in sum. to. 1. tract. 6. c. 6. n. 83. & Homobon. in exam. Eccl. p. 2. tract. 9. c. 4. q. 7. Sed posset aliquis respondere, supradictos auctores loqui in casu, quo Princeps supremus officia dispensaret: secus autem si dicta officia dispenserent Ministri inferiores, & maximè si hoc efficerent per secreta suffragia, vt est in casu nostro: & ita videtur sentire Maderiaga vbi sup. Vel respon-

respondetur, supradictam sententiam esse contra communem opinionem Iurisperitorum & Theologorum, & præter DD. suprà citatos, illi aduersantur Gaugerius Hispanus in *sum. Caietani. ver. electio*, littera B. Petr. de Ala in *tract. de decur. Christ. c. 16*. Ioan. de la Cruz in *direct. conf. p. 1. præcep. 7. q. 7. art. 2. dub. 11. concl. 2.* Malder. in *2. 2. tract. 1. c. 1. dub. 5.* Reginald. *to. 2. lib. 25. c. 3. n. 35. in fin.* Valent. *to. 3. disp. 5. q. 7. punct. 2. §. 5.* Rebellius *p. 1. lib. 3. q. 4. n. 13.* Turrian. in *2. 2. tom. 2. disp. 23. dub. 1. n. 6.* Vegha in *sum. part. 1. c. 8. n. 4.* Sed quidquid sit de probabilitate huius opinionis,

Dico quartò, Senatores eligentes indignos non solum peccare mortaliter, sed teneri ad resarcienda damna ex tali electione secuta. Ita DD. citati, & Naldus in *sum. ver. eligere*, n. 6. Fernand. in *instruct. Confess. p. 2. c. 21. n. 5.* Couar. in *reg. peccat. §. 7. n. 6.* cum Miranda in *manu. pral. tom. 2. q. 23. art. 13. concl. 2.* Sed ponam hic verba, quæ doctus P. Maderiaga in *citato lib. de senatu*, c. 42. piè & solidè scripsit: *Quantos de estos peccados se venen algunos pidiendo el officio, que no merecen, y los que ruegan por ellos, y los que consienten sin acordarse jamas de confesarlos, ni de restituir los daños, que aquel hizo ala Republica, que no saltara, que hazer con ellos, el dia del juyzio.* Itaque Senatores peccabunt mortaliter, cum onere restitutionis, & erunt periuri eligentes indignos; non autem ad restitutionem tenerentur, nec peccarent mortaliter, secundum opinionem Caietani, & Valquez ubi sup. si eligerent dignos omittis dignioribus: secus secundum aliam opinionem positam in dicto secundo. In altero etiam casu peccabunt morta-

liter, de quo dicendum est in sequenti dicto.

Dico quintò, electi ad suprà dicta officia postquam in pileo positi sunt (vulgò dicitur *in biretta*) æqualiter habent ius ad illam dignitatem; & ideo si Prætor, vel aliquis ex Senatoribus vnum pro alio legat, vel aliquam chartulam ex tribus paulò grandiore efficiat, ut illam facilius aliis in pileo relictis sumat, is peccat mortaliter, propter iniuriam, quam fraudulentè infert aliis duobus in re graui. Nam, ut diximus, suprà dicta officia non solum ordinantur ad vtilitatem Reipublicæ, sed etiam ad vtilitatem & honorem Ciuum; sunt enim fructuosa & honorifica. Et ita in terminis docet Suarez *de relig. to. 1. lib. 2. c. 22. n. 16.* ubi sic ait: *Quartò potest hoc esse peccatum ex modo, ut si quis fraudibus vratur in sortibus, sicut in ludo; tunc enim esset iniustitia.* Sanchez in *sum. to. 1. lib. 2. c. 38. n. 68.* sic etiam asserit: *Esset iniustitia missis sortibus inter eos, qui non habent partem ad rem illam, vel si excluderentur aliqui habentes partem, quia in priori casu æqua statueretur conditio habentium ius impar, in posteriori autem defraudarentur porrientes æquali iure.* Sic ille, quod antea docuerat Toletus *lib. 4. cap. 15. n. 2.* cum Sayro in *Clauis Regia, lib. 4. c. 5. n. 20.* & postea docuit Martinus Bonacina *de leg. disp. 3. q. 5. punct. 3. n. 12.*

Scripsi hæc ad instantiam Vincentij Vanni Syndici meritissimi huius Ciuitatis, viri integerrimi & amicissimi. Faxit Deus, ut sint profutura, si non ad electionem dignioris, ut probaui dicto secundo, saltem ad abominationem fraudis, de qua paulò suprà in dicto quinto.

TRACTATUS XVI.

& II. Miscellaneus.

RESOLVTIO I. An Confessarius, qui culpabiliter non obligauit penitentem ad restituendum, teneatur ipse restituere?

D I D A C V S Nugnus in *addit. ad 3. p. tom. 2. q. 8. art. 4. dub. 5. fol. mibi 275.* & Zanard. in *direct. Confess. p. 2. præcep. 7. c. 26. dub. 3.* docent sententiam affirmatiuam. sic etiam docet Gabriel in *4. dist. 15. q. 2. art. 3.* Syluester *ver. vsura 7. q. 2.* præter alios neotericos, quos citat Bonacina ubi inf. Et ratio est, quia tam Parochus, quam alius Confessarius (nam gerit vices Parochi) tenetur ex officio docere penitentem necessaria. Ergo, cum non admonet penitentem restituere, non adimplet id quod debet. Ergo, ait Nugnus, tenetur ipse ad restitutionem, quia non admonendo, virtualiter dicit illum non teneri, atque adeò est causa moralis, ut penitens non restituat, & consequenter est causa damni alterius tertij, & ideo si non est aliud remedium, ipse tenebitur ad restitutionem, quia verè intulit damnum contra iustitiam, tacendo, quando loqui tenebatur.

Verùm contraria sententia semper visa est mihi

probabilior, & sæpius illam in praxi secutus sum. Dico igitur, non solum Confessarios, sed Prælatos & Parochos, quando ex ignorantia etiam vincibili non obligant penitentem ad restituendum, ad nullam restitutionem teneri; nam officium, quod Confessario ex iustitia incumbit, solum est in ordine ad spiritualia, & negligens in officio, contra religionem peccat potius quam contra iustitiam. Et ita amplexi sunt hanc sententiam nouissimè Mart. Bonacina *de restit. disp. 1. q. 2. punct. 13. n. 13.* & præter DD. quos ipse citat, tenent etiam hanc opinionem Filiucius in *q. moral. to. 2. tract. 7. c. 12. q. 7. n. 374.* Malderus in *2. 2. tract. 5. c. 3. dub. 24.* Barthol. à S. Fausto in *speculo Confessar. disp. 4. q. 121. n. 7.* & 8. Egidius de Coninch *de sacram. disp. 8. dub. 17. n. 144.* & Rebellius *de oblig. iust. p. 2. lib. 17. q. vlt. n. 12.* & p. 1. lib. 2. q. 14. sect. 8. n. 65. Hæc sententia limitanda est, modò Confessarius non dicat penitenti obligato restituere, ut non restituat, vel faciat restituere cum non teneatur. Ita Suarez in *3. p. to. 4. disp. 32. sect. 6.* Rebellius, & alij.

Ad argumentum Nugni, patet ex dictis responso. Nam Confessarius nō tenetur ex officio temporalibus creditorū bonis prospicere, cum ab eis merce-

mercedem non accipiat, nec eorum gratiâ officium habeat, sed solum ad procurandum bonum pœnitentis. Vnde quamuis ipsi quidem pœnitenti teneatur Confessarius ex officio iniungere restitutionem, non tamen ad hoc tenetur obligatione iustitiæ, quam habet erga creditorem; sed ex obligatione erga pœnitentem, qua tenetur salutem spirituali eius consulere: quare si id negligat, peccabit quidem, sed non tenebitur ad restitutionem.

RESOL. II. *An Parochus teneatur audire Confessionem subditi, quoties ille voluerit confiteri?*

PRIMA opinio est affirmatiua. Ita Bonacin. de sacram. disp. 5. q. 7. punct. 4. §. 2. n. 23. & præter DD. quos ipse citat, docent etiam hanc sententiam Io. Azor. p. 1. lib. 2. c. 17. q. 10. Aegidius de Coninch de sacram. disp. 8. dub. 17. n. 129. & P. Molfesius in sum. 10. 1. tract. 7. c. 22. n. 36. qui omnes asserunt Parochum teneri, vel per se, vel per alium confessiones subditorum audire non solum quando alter tenetur confiteri, sed etiam alias, quoties id rationabiliter petit, siue ratione festi occurrentis, aut indulgentiarum propositarum, siue quia tunc temporis (verbi gratia singulis mensibus, aut decimoquarto die) solet confiteri, aut quia habet aliqua peccata, quæ ipsius conscientiam grauant, aut aliam similem ob causam Ratio est, quia ex officio tenetur suis subditis Sacramenta ministrare, & subditi habent ius petendi. Ergo, &c. Limitat hanc sententiam Vasq. in 3. p. 10. 4. q. 93. art. 3. dub. 6. n. 3. quando tanta frequentia confessionis expediret salutem & profectui spirituali subditi: sunt enim qui ita frequenter confiteantur, ut omnino sit inutile, quia & confessionis virtus contemnitur; imò & aliquando expedit conscientie subditi cessare à confessione propter scrupulorum perturbationem. Denique diligenter inspiciendum est, quid unicuique pœnitenti conueniat. Limitat secundò hanc sententiam Didacus Nugnus in Addit. ad 3. p. 10. 2. q. 8. art. 4. dub. 3. & excusat Parochum à mortali peccato, qui semel aut iterum denegat confessionem petenti rationabiliter.

Secunda opinio est negatiua, quam post Medinam Cod. de confess. q. 37. Richardum in 4. dist. 18. art. 2. q. 2. Sylvestrum ver. Confessor. 1. num. 14. Armil. ver. absol. n. 28. docet nouissimè ex neotericis Valerius Reginaldus in praxi, tom. 1. lib. 1. cap. 8. n. 81. ubi existimat Curatum non teneri sub pœna peccati mortalis audire subditorum confessiones extra casum quo confiteri tenetur, vel iure humano, ut semel in anno; vel iure diuino, ut in verisimili mortis periculo; aut quoties tale remedium eis necessarium esse videtur, ad aliquod peccatum mortale vitandum. Et ratio est, quia, aut tenetur Parochus audire confessiones subditorum ratione charitatis, aut ratione officij: non primum, quia teneretur audire etiam aliorum confessiones, qui non sunt ipsius subditi; & cum alius Sacerdos non peccet mortaliter contra charitatem, nolendo audire alicuius confessionem, neque peccabit Curatus. Nec etiam ratione pastoralis officij mortaliter peccare contra iustitiam pater, quia officio suo satisfacit, si onera sibi à iure, vel à superiore imposita cõpleat.

Sed neque ius, neque superior imponit Curato Sacramentum Pœnitentiæ ministrare subditis, nisi cum necessarium est hos illud recipere. Ergo. Vnde quamuis Curato commissâ sit cura subditorum, tamquam patri filiorum spiritualium; tamen sicut pater carnalis satisfacit suo officio, dando filiis necessaria, aliis abundantioribus denegatis; ita etiam Curatus suo muneri satisfacere iudicandus est, Sacramenta necessaria tunc ministrando subditis, cum eorum suscipiendorum necessitas vrget. Ergo, &c.

Tertia opinio est Ioan. Baptistæ Posseni de offic. Curati, c. 5. q. 7. qui distinguendo asserit Curatum teneri dare Sacramenta toties quoties petuntur, sub mortali, quando qui petit est in Paschate, aut morte. At si communicatur vel confitetur ex deuotione, tunc teneri sub mortali, quando si non dederit, qui petit non habet alium à quo recipiat: si verò habet à quo possit recipere, & recipiat, non teneri sub mortali. Quia si Curatus teneretur sub mortali, teneretur ratione damni notabilis, quod Parochianus sustinet. At cum nullo dâno afficiatur, sub distinctione dicta, videtur etiam Curatum non peccare mortaliter Sacramentum non cõferendo. Omnes istæ tres sententiæ sunt probabiles.

RESOL. III. *Quidam Diaconus cum Ordinem Sacerdotalem sumeret, tetigit Calicem cum patena, sed non tetigit Hostiam; quæsiuit à me postea, an talis contractus sit de necessitate Sacramenti?*

ALII, ut notat Coninch de sacram. disp. 20. dub. 7. n. 57. putant ordinandum Sacerdotem, non solum debere tangere physice ipsum Calicem, ac patenam, sed etiam ipsam Hostiam.

Sed contraria opinio prorsus est tenenda, quam docent Sotus in 4. dist. 24. q. 1. art. 2. Zambranus in decis. cas. conf. c. 6. dub. unico, n. 11. Summa Corona p. 3. c. 8. de causa materiali, n. 11. Chamerotha de sacram. tract. 11. cap. 3. dub. 4. Valent. tom. 4. disp. 9. q. 1. punct. 5. Ledesma in sum. tom. 1. de sacram. ordinis, cap. 3. f. mihi 415. Vegha in sum. tom. 2. c. 57. cas. 5. & in speculo to. 2. c. 14. §. 5. n. 21. Victorellus in Addit. ad tract. de ordine Martini Fornarij c. 2. Bonacina de sacram. disp. 8. q. vnic. punct. 3. num. 10. & Didacus Nugnus in Addit. ad 3. p. 10. 2. q. 24. art. 5. diff. 2. ubi quærit quid dicendum, si quis tangat vna manu Calicem, ut est in consuetudine, altera verò manu tangat patenam, non Hostiam, vel Hostiam & non patenam? & respondet, tunc esse verum Sacramentum. Et ratio est, quia sicut vinum sufficienter tangitur tacto Calice, in quo est; ita & Hostia sufficienter tangitur tacta patena, in qua est, vel etiam Calice, in quo est patena cum Hostia: nam etiam in aliis rebus humanis, non solent specialiter tangi omnia quæ traduntur, quando vnum eorum est in alio. Item in Rituali, ubi quæ in hoc contactu necessaria sunt, exactissimè describuntur, illud nullo modo, vel leuiter insinuat, nec etiam Episcopus ordinans, eiusque ministri sunt solliciti, ut fiat. Imò hæc opinio erit etiam vera in sententia eorum, qui putant contactum physicum esse de necessitate Sacramenti, & eam debere sic intelligi, ut sit probabilis, obseruat Vasq. in 3. p. 10. 3. disp. 246. c. 2. nu. 19. & 20.

Nam cum ordinandi habeant tunc manus linteis colligatas, difficillime fieri potest, ut ipsam Hostiam simul cum Calice tangant, præsertim quando habent digitos breuiiores.

Non reticemus tamen ad tollendos omnes scrupulos, esse opinionem probabilem illam, quam docet Sotus *vbi sup.* Victoria in *sum. sacram.* q. 230. Armil. *ver. ordo*, n. 4. Henriquez *lib. 1. cap. 9. n. 11.* & *lib. 10. cap. 10. n. 1. lintera D.* & B. Ledesma 2. 2. q. 36. art. 5. Reginald. in *praxi*, tom. 2. lib. 30. tract. 1. c. 2. n. 8. Molfes. in *sum. tom. 1. tract. 2. c. 1. n. 42.* cum Vasquez *loc. cit.* nempe, non esse necessarium, ut ordinandus tangat physice materiam, sed sufficere si extensione manuum ostendat se eam ab ordinante acceptare, quia Concilium Florentinum de Ordine, nihil meminit de contactu, sed tantum de traditione, cum tamen diligentissime egerit de necessariis pertinentibus ad essentiam Sacramentorum. Secundò, traditio instrumentorum tantum deseruit ad determinandam potestatem, quæ datur. Sed ad hoc non requiritur contactus, sed ostensio præfens cum signo acceptatio, quia non est eadem ratio, quæ in Baptismo, Confirmatione, & Vnctione; non enim dicitur quis lauari, vel vngi, nisi aqua vel oleum attingat eius corpus. Tertiò confirmatur, quia verè dicitur quis accipere equum vel nummos in suos, licet illos non tangat, modò sit ostensio præfens, qua tradantur, & ab ipso acceptentur. Denique aliquando potest acquiri possessio, & esse vera traditio, sine reali apprehensione, modò sit aliquod signum exterius loco illius apprehensionis realis, ut patet. Ergo, &c. Hæc omnia intelligenda sunt de necessitate Sacramenti: nam de necessitate præcepti ordinandus, ut notat Coninch de *sacram. disp.* 20. dub. 7. n. 71. concl. 6. tenetur tangere saltem Calicem & patenam.

RESOL. IV. Quis suscepit Ordinem Diaconatus ante Confirmationem, queritur an peccaverit mortaliter?

Didacus Nugnus in *addit.* ad 3. p. 10. 2. q. 35. art. 4. Martinus Fornarius *tract. de ordine*, c. 3. n. 3. & Bonac. de *Sacr. disp.* 8. q. vnica, punct. 5. nu. 10. Tolet. in *sum. lib. 1. c. 71. n. 6.* & Maiol. de *irregul. lib. 4. c. 12.* docent peccare mortaliter, cum faciat contra Tridentini præceptum *sess. 22. c. 4. de reform.* vbi ait, Prima tonsura non initientur, qui Confirmationem non susceperint.

Verior tamen est opposita sententia, quam hoc nostro ævo communiter sequuntur. Ita Sotus in 4. dist. q. vnica, art. 8. Victoria de *sacr. ordinis* q. 232. Candelabrum aureum de *confirm. num.* 41. Auila de *conf. p. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 3.* Suarez *to. 3. in 3. p. disp. 38. sect. 1.* Valent. *tom. 4. disp. 5. q. 2. punct. 3.* Nauar. in *manu. c. 22. n. 9.* Molfes. in *sum. tom. 1. tract. 2. cap. 11. n. 7.* Azor. p. 2. lib. 3. c. 48. q. 1. & Coninch de *sacr. disp.* 20. dub. 10. n. 103. & q. 72. art. 8. num. 90. vbi asserit: Addunt aliqui esse peccatum mortale, suscipere Ordines ante Confirmationem; sed melius negat Nauarrus, qui docet etiam Episcopum non peccare mortaliter ordinando non confirmatum; aut etiam antequam ipse confirmatus sit, Confirmationem aut Ordines conferendo.

Ad argumentum Bonacinæ & aliorum respon-

detur, quòd in verbis Concilij Tridentini, nihil præcipitur initiandis, sed præscribitur Episcopis quid facere debeant: quamvis nec hic stricta aliqua obligatio imponitur, quia nullum est verbum, quo strictum præceptum indicetur. Nota verò, quòd Toletus & Maiolus *vbi sup.* putant non solum susipientem Ordinem ante Confirmationem peccare mortaliter, sed etiam incurrere in irregularitatem. Sed hæc opinio merito reiicitur à Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 42. sect. 3. num. 14. Nauar. in *sum. c. 22. n. 9.* Henriquez *lib. 14. cap. 6. n. 3.* Soto in *dist. 24. q. 1. art. 4.* Auila *vbi sup.* & aliis.

RESOL. V. Quidam Clericus in hac Ciuitate suscepit sacros Ordines, cum patrimonio ficto, & per multos annos celebravit: quæsit, an in ordinatione, ratione patrimonij ficti, incurrerit suspensionem, & postea celebrando irregularitatem?

Difficilis sanè quæstio. Ponam opiniones DD. Quam malueris elige. Affirmatiuam sententiam amplexi sunt Nauarrus in *manu. c. 27. num. 158.* Sanchez de *matrim. lib. 6. disp. 32. n. 8.* & præter alios, quos citat & sequitur Bonac. de *Sacr. disp.* 8. q. vnica, punct. 5. n. 24. tenet hanc sententiam Comitoli in *resp. mor. lib. 6. q. 38.* Spino. in *specul. testam. gl.* 18. n. 75. Filluc. *to. 1. tract. 17. c. 1. n. 89.* Ioan. de la Cruz in *direct. conf. p. 2. tract. de sacram. ordinis*, dub. 6. concl. 2. Scortia in *Pontif. const. epito.* 147. theorem. 149. Valer. Reginald. in *praxi tom. 2. lib. 32. tract. 2. cap. 25. sect. 3. n. 71.* qui cum Suarez in 3. p. tom. 5. disp. 31. sect. 1. n. 35. putat talem clericum incurrere duas suspensiones; vnā, ut sine sufficienti titulo; alteram, ut sine proprij Episcopi facultate ordinatum. Ratio quare incurrat istam secundam suspensionem, adducitur à Reginaldo, & est, quia ordinatur sine litteris dimissoriis. Nam Episcopus conferens huiusmodi litteras, titulo patrimonij, non daret illas si sciret patrimonium esse fictum. Ergo dictæ litteræ sunt subreptitiæ, & per cōsequens cēsentur nullæ, & nullius effectus. Rationem verò, quare incurrat suspensionem propter patrimonium fictū, adducit Bonacina, quia Concilium Trident. *sess. 21. c. 2. de reform.* videtur innouare canones antiquos contra eos, qui artibus & fallacijs se fingunt habere idoneas facultates. Et canones sunt, c. neminem. & c. sanctorum, 70. dist. in quibus definitur, esse suspensum, qui ordinatur sine beneficio, & patrimonio.

Mihi verò contraria sententia videtur probabilior, & ideo in praxi tutissima, quam docent Gonzalez ad 8. Reg. Cancell. gloss. 5. §. 10. n. 25. Homobon. de *exam. Eccl. p. 2. tract. 11. c. 10. q. 22.* Flaminius de *Resign. benef. lib. 2. q. 6. n. 18.* Toletus *lib. 1. c. 48. n. 5.* Coninch de *sacr. disp.* 16. dub. 5. n. 38. Garrias de *benef. to. 1. p. 2. c. 5. n. 20.* & seq. Squillante de *oblig. cler. p. 2. dub. 4.* Piafeci in *praxi Episc. p. 1. c. 1. art. 7. n. 5.* Auila de *conf. p. 3. disp. 5.* Henriquez *lib. 13. c. 37. n. 2.* & in glossa, littera G. refert pro ea multos & graves Theologos, quos ipse cōsultuit, & Sayrus de *conf. lib. 4. c. 14. n. 16.* vbi asserit nimis rigide, contrariam sententiam esse falsam, quia secundum declarationem Cōgregationis Concilij, & vsum Pœnitentiariæ, ordinatus sine titulo, non est suspensus, neque etiam Tridentinum innouat pœnam illā suspensionis in d. c. neminem.

c. nēminem, &c. iure antiquo latam contra ordinaros absque titulo, quæ pœna iam ante Tridentinum per alios canones, scilicet illū *c. Episcopus*, qui est Alexandri III. & alterum, qui est Innocentij III. in *c. cum secundum Apostolum, de præbendis*, sublata fuit; sed solum innouat pœnas horum duorum canonum recentiorum, *Episcopus*, & *cum secundum Apostolum*, in quibus in pœnam ordinatoris statutum est, vt Episcopi, eos quos sine titulo aut beneficio, de quo necessaria vitæ percipiant, ordinauerint, suis sumptibus alere teneantur, donec de beneficio eis prouiderint.

Ad argumentum Bonacinae, respondetur, intentionem Concilij solum esse innouare pœnas antiquorum canonum, qui non erant sublati, & correcti alio capone; vnde antiqua suspensio nouo iure *c. cum secundum Apostolum*, sublata, non innouatur à Concilio; nec est audiendus Vasquez in 3. p. tom. 3. disp. 246. c. 6. n. 61. Bonacina, & alij contrarium sentientes; nam ita declarauit Congregatio Cardinalium his verbis, apud Piafeciū *vbi sup.* Concilium renouat tantum pœnas, *c. cum secundum, extra de præbendis*, in hoc capite.

Ad argumentum Reginaldi, respondet Henriquez *vbi sup.* vbi ait: Qui ob fictum patrimonium initiat, non incurrit aliam suspensionem latam contra eos, qui absque Reuerendis proprii Episcopi initiantur; quamuis enim per fraudem, licentiam, & Reuerendas obtineant, est tamen vera licentia. Hæc ille.

Nec obstat dicere, quod obtinuisse Reuerendas ex causa falsa, est idem quod non obtinuisse illas, quia vt notat Auila *loc. cit.* Episcopus debet facere sufficientem diligentiam, vt cognoscat an patrimonium sit verū. Deinde, si fictio patrimonij sufficeret ad incurrendā illam suspensionem, sufficeret etiam falsitas in probatione morum, & generis. Dicendum est igitur, supradictum clericum ordinatum sine titulo, non fuisse suspensum, atque adeo celebrando non incurrisse irregularitatem.

Nec valet dicere, supradictum clericum incurrisse in suspensionem ex Bulla Sixti V. contra clericos malè promotos, vt notat Gonzalez *vbi supra*. Nam respondeo, illam Constitutionem fuisse à Clem. VIII. redactam ad terminos iuris communis, vt notauit Viualdus in *fine Candelabri*, & alij. Notandum est tamen, quod etiam, stando in nostra sententia, taliter ordinatus potest puniri extraordinariè ab Episcopo, cum à iure certa pœna sancita non sit, vt obseruat Gonzalez n. 32. & forsan Episcopus illi necessaria denegare potest, cum ipse in culpa non fuerit, sed deceptus ab ordinato.

RESOL. VI. An post commutationem alicuius voti, licitum sit vouenti redire ad prius votum, etiamsi commutatio facta fuerit in melius?

NEGatiuè respondet Filliuc. in *suis q. mor. to. 2. tract. 26. c. 10. n. 288.* Suarez de relig. tom. 2. lib. 6. cap. 20. n. 1. & 4. Regin. in *sua praxi tom. 2. lib. 10. c. n. 362.* & Raphael de la Torre in 2. 2. tom. 1. q. 88. ar. 12. disp. 5. n. 12. nam, ait ipse, & Filliucius, illa commutatio habet vim voti, quare non poterit ex se

commutare; quia virtute commutaret in minus, cum supponamus, commutationem factam fuisse in melius. Ergo, &c.

Sed contraria sententia semper mihi visa est probabilior, quam ex neotericis amplexi sunt Sanch. de *mar. tom. 2. lib. 8. disp. 9. n. 21.* & præter DD. quos citat & sequitur Bonac. *tr. de leg. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 3. n. 20.* tenet etiam hanc opinionē Ioan. Malderus in 2. 2. tr. 10. c. 5. dub. 11. q. 9. vbi quærit, an is cuius votum ex causa semel commutatum est, satisfaciat, si relicto opere substituto, impleat primum votum? Et respondit omnino satisfacere, quia potest quisque ei renuntiare, quod pro se noscitur introductum, *c. statuius, de Regul.* Certum autem est commutationem fieri in fauorem eius, qui vouit: imò commutatio sub ea tacitè sit conditione, vt vouens impleat rem substitutam; nisi malit votum implere, ne iustæ pœnitudinis humanitas amputetur, quomodo & appellationem interpositam licet reuocare, *l. si quis libellos, C. de appell.* Vnde colligitur, hoc locum habere etiam, quando commutatio facta est in melius. Sic Malderus.

Hinc infert Lessius lib. 2. c. 40. dub. 11. n. 97. quod si sapius facta sit commutatio, posse seruari quiduis illorum, in quod facta fuit. Verbi gratia, votum peregrinationis annuæ, commutatum est in mensuram confessionem, mensura confessio in ieiunium hebdomadarium, ieiunium hebdomadarium in certas preces quotidianas; potest vouens satisfacere voto, vel recitando illas preces, vel ieiunando singulis hebdomadis, vel confitendo singulis mensibus, vel annuam peregrinationem suscipiendo. Sic ille.

Limitanda tamen est hæc sententia, cum Sanchez *vbi sup. n. 27.* & Molfes. in *sum. tom. 1. tract. 2. l. c. 15. n. 223.* nisi vouens acceptaret commutationem in melius bonum, & id consultò faceret ad maiorem Dei cultum augendum; tunc non potest ad priorem materiam redire, quia illa commutatio facta est, non in sui, sed in Dei fauorem. Secus autem crederem, si in hoc euentu commutatio facta esset in bonum æquale; imò si res sit dubia, an commutatio in melius facta, sit in Dei fauorem, puto licitum esse vouenti redire ad priorem materiam, & primum votum.

Restat modò respondere ad argumentum contrariæ sententiæ. Dico igitur illam commutationem non habere vim noui voti independentet à priori, sed prius votum in materiam commutatam extinguitur ad eum effectum, vt acceptans illam commutationem, nullo euentu teneatur ad prius votum, & priorem materiam, sed totum hoc cum conditione, ad eum effectum, vt qualiscumque sit materia subrogata, liberum sit vouenti, redire ad prioris voti materiam.

RESOL. VII. Vtrum commutatio voti in bonum æquale, possit fieri propria auctoritate vouentis?

NON posse respondent communiter, & ultra 15. DD. quos citat & sequitur Sanchez in *sum. to. 1. lib. 4. c. 49. n. 12.* docet etiam hanc sententiam Suarez de relig. tom. 2. lib. 6. c. 19. n. 3. & seq. Filliuc. in *quest. mor. tom. 2. tract. 26. cap. 10. n. 283.* Reginald. in *sua*

sua praxi tom. 1. lib. 18. c. 1. n. 249. Molfes, in sum. to. 1. tract. 11. c. 15. num. 197. Malder, in 2. 2. tract. 10. c. 15. dub. 11. & Raphael de la Torre in 2. 2. tom. 1. q. 88. art. 12. disp. 5. n. 12.

Sed contrariam sententiam probabiliter sustineri posse, docent etiam aduersarij. vt Suarez *vbi sup. n. 4. in initio*, docuit etiam Aragon. *in 2. 2. q. 88. art. 12. dub. 1. dist. 3. & illam tenet nouissimè Bonac. tract. de leg. disp. 4. q. 2. pun. 7. §. 3. nu. 7. & præter DD. quos ipse citat, tenet etiam Fernandez in suo exam. Theol. mor. p. 1. c. 6. §. 11. n. 2. vbi ait: Tota controuersia est de commutatione in euidenter æquale, quæ auctoritate fieri possit. Dico igitur, si euident sit arbitrio prudentis huiusmodi æqualitas, posse fieri hanc commutationem à vouente. Ratio est, quia solum hac in re requiritur iudicium superioris, vt decernat quid Deo acceptum sit; euident autem est acceptum esse Deo æquale. Ergo. Sic ille.*

Idque dicendum est, cum vtraque materia est æquæ grata Deo, nil refert vtra illarum eligatur. Sed notandum est, quod materiam subrogatam euidenter constare debet esse æqualem; nam si sit dubia, non erit licita talis commutatio, quia in dubio melior est conditio possidentis. Sed in tali casu votum possidet. Ergo illud adimplendum est. Ita Arag. & alij *vbi sup.*

Notandum est etiam, ex mente aduersariorum, quidquid asserat Suar. *vbi sup. c. 20. n. 9. & c. 19. n. 14.* quod quamuis commutatio voti sit facta propria auctoritate in bonum æquale, aut in minus, non est omnino irrita, sed tenetur vouens, vel prius votum implere, vel supplere quod commutationi defuit, vt esset in bonum euidenter melius: quare sufficit tunc propria auctoritate supplere, quod ad euidenter melius sufficiebat. Ita Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 4. c. 51. n. 14. & 12.*

Sed secundum aliam opinionem probabilem non tenebitur aliquid aliud supplere, quia sufficit, vt diximus, quod votum commutetur in æquale, etiam auctoritate solum ipsius vouentis.

RESOL. VIII. *Olim quidam Confessarius scrupulis cruciabatur, ad cognoscendam iustam causam, pro commutatione votorum.*

Respondi, verum esse, ex communi DD. sententia, quod quando commutantur vota, etiam in bonum æquale, est opus aliqua causa, vltra Prælati auctoritatem. Ita Clauis Regia *lib. 6. ca. 12. n. 8. & 25. Filliuc. in q. mor. tom. 2. tract. 26. c. 10. n. 285. Azorius tom. 1. lib. 1. c. 18. q. 3. Grassius in dec. p. 1. li. 2. c. 30. n. 6. Malder. in 2. 2. tract. 10. cap. 5. dub. 11. q. 5. & alij. Tamen sufficit, vt ista causa sit levis, & parua. Et sic ait Fernandez *in exam. Theol. mor. p. 1. c. 6. §. 11. n. 4. & Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 11. n. 96.* quod causa sufficiens ad commutandum votum in æquale, satis erit si suauius hilariusque vouens adimplebit materiam voti subrogati.*

Imò putat Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 4. c. 50. n. 23.* solum petitionem vouentis, vt votum commutetur, esse causam sufficientem ad commutandum. Idè rectè asseruit Caietanus, tunc Prælaturum sine causa commutaturum, quando pro libito, ante subditi petitionem, nec intuitu illius gratificatio-

nis commutat. Ita ille *in 2. 2. q. 88. art. 12. col. 2. ver. in commutatione autem votorum. & in sum. ver. votum. s. vlt. ver. rationabilis autem causa.*

Plus addam, cum Sanchez *vbi sup. c. 51. n. 15.* Sacerdotem commutantem votum in æquale, sine iusta & legitima causa, peccare tantum venialiter, licet peccare mortaliter asserat Raphael de la Torre *in 2. 2. tom. 1. q. 88. art. 12. disp. 5. n. 7.* Et ratio est, nam commutatio illa, vt probat Sanchez *n. 8.* valet, & abusus potestatis est in re leuissima, neque magnum detrimentum ex ea cultui diuino infertur, & talis commutatio in rigore leuissimam causam requirit, ita vt Suarez *de relig. tom. 2. lib. 6. c. 20. n. 7.* dixerit moraliter in commutatione votorum, nunquam deesse causam.

Nota verò, quod supradicta intelliguntur virtute priuilegiorum regularium, vel quando delegatur hæc potestas in fauorem priuatæ personæ, vel quando Prælati ex potestate ordinaria, talia vota commutat. Nam quando commutantur virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi, nulla alia est opus causa, quam conferre eleemosynam præscriptam in Bulla, propter belli subsidium, & exequi opera in Iubilæo præscripta. Ita Suarez *vbi sup. lib. 6. c. 19. n. 5. & Sanchez c. 50. n. 19.*

Dicendum est etiam, aduersus Reginald. *in praxi tom. 2. lib. 18. ca. 348. Azor. p. 1. lib. 11. c. 18. q. 6.* Raphael de la Torre *in 2. 2. tom. 1. q. 88. art. 12. disp. vlt. n. 1.* Suarez, Sanchez, & alios DD, quos ipse citat, per Bullam Cruciatæ, & per Iubilæum, posse confessarios commutare vota in aliquid minus. Ita nouissimè tenet Bonacina *tract. de leg. disp. 4. q. 2. pun. 6. §. 3. n. 11. & alij*, quorum opinionem probabilem vocat Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 11. n. 95. vel n. 109.* His cognitis, nescio quomodo confessarij amplius habebunt scrupulos circa iustam causam, quæ necessaria est in commutatione votorum.

RESOL. IX. *Plausibilis est Confessariis illa questio, an qui voluntarie, vel ex obliuione tempore Iubilæi, non petiit commutationem alicuius voti, possit deinde post transactum Iubilæum, etiam post multos annos, eandem commutationem obtinere: supponimus omnia opera præscripta fecisse, & Iubilæum consecutum fuisse. Idem dicendum est de dispensatione in irregularitate, & reliquis in Iubilæo concessis.*

Negantem sententiam amplexus est Regius *in suis resol. cas. 21. per tot.* qui citat Beiam & Grassium. Idem docet Suarez *de relig. tom. 2. lib. 6. cap. 16. n. 14. & 15. Bonac. tract. de leg. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 3. n. 14. & nouissimè Filliuc. in q. mor. tom. 2. tract. 26. c. 10. n. 302.* Et ratio est, quia sacerdos, qui caret iurisdictione, non potest dispensare, & commutare vota. Sed confessarius transacto Iubilæo, caret iurisdictione, cum illa facultas absoluendi, dispensandi, & commutandi sit alligata tempori quindecim dierum. Ergo, &c. Nec valet exemplum de peccatis obliuiscendis, de quibus postea transacto Iubilæo potest quis absolutionem obtinere; nā est dispensatio inter vota, & peccata reseruata obliuiscendis: hæc enim si habeant annexam censuram, per absolutionem generaliter tollitur censura; si non habeant, tollitur saltem reseruatio; quia absoluntur indirectè, hoc ipso,

ipſo, quòd per obliuionem non fuerint confeſſa.

Sed ego contrariam opinionem etiam probabilem & tutà in praxi eſſe exiſtimo. Et illam tuetur Henricus in ſum. lib. 7. de indulgen. c. 11. n. 4. Sayrus in Clau Regia lib. 6. c. 12. n. 17. & alij. quos citat & ſequitur Sanchez in ſum. tom. 1. lib. 4. c. 54. n. 39. & 40. Nã, quamuis opera in Iubilæo præſcripta, ad eius executionem alligentur tempori designato in eo, ita vt eo tempore tranſacto, fieri nequeant: at iis factis in illo tempore, conſequens Iubilæum comparat priuilegium, vt abſoluatur ab omnibus reſeruatis, & in quibuſdam ſecum diſpenſetur, & vt commutentur ei vota, vſque ad Iubilæi tempus emiſſa. Quod vtique priuilegium tempori certo aſcriptum non eſt, vt conſtat ex ipſius tenore, qui vbi prius opera faciendâ tempori alligauit, deſcendens ad priuilegia conceſſa, ſic ait abſque vlla temporis limitatione: Concedimus, vt poſſint hæc vice tantum, idoneos preſbyteros approbatos eligere, qui eorum confeſſionibus diligenter auditis, licite valeant ipſos abſoluere, &c. necnon & vota commutare, &c. Sicut ſi Pontifex eroganti certo die eleemoſynam concedat priuilegium aliquod, erogatio eleemoſynæ alligatur tempori, non autem priuilegium. Et confirmatur, quia in Bulla Cruciatâ, expreſſit Pontifex, finito anno, ceſſare omnia eius priuilegia. Itaque cum in Iubilæo hoc non exprimat, apparet non velle illa ceſſare.

Ex his patet reſponſio ad argumentum Bonacina, & aliorum. Nam dicimus, Sacerdotem etiam tranſacto Iubilæo, habere iuriſdictionem & poteſtatem commutandi vota illius pœnitentis qui Iubilæum conſecutus eſt; nam priuilegium commutandi talia vota non erat alligatum tempori, ſicuti alia opera ad conſequendum ſupradictum Iubilæum. Et ita hanc ſententiam præter Doctores citatos, nouiſſimè amplexus eſt Leonardus Leſſius in vlt. edit. operis ſui doctiſſimi de iuſtit. & iure lib. 2. cap. 40. dub. 16. n. 109.

RESOL. X. Quidam obtinuit commutationem multorum votorum virtute Iubilæi, quod intendebat lucrari, ſed poſtea conſultò & deliberata voluntate omiſit opera in Iubilæo præſcripta, & illud non obtinuit; quaſi ſit, an remaneat ſecurus in conſcientia de tali votorum commutatione, quod eſt querere, an vota commutata vigore alicuius Iubilæi, reuiuſcant eo poſtea non obtento?

EX neotericis P. Raphael de la Torre in 2. 2. to. 1. l. q. 88. art. 12. diſp. vlt. nu. 5. Nugnus in addit. ad 3. p. 6. 2. q. 9. art. 2. dub. 4. in ſin. aſſerunt reuiuſcere, & talem non eſſe ſecurum in conſcientia, & idèò dicendum exiſtimant in hoc caſu, talem commutationem, aut diſpenſationem voti non eſſe omnino firmam, ſed manere votum quaſi ſuſpenſum, vſque dum compleantur omnes diligentia præſcriptæ pro obtinendo Iubilæo. Probatur: gratia & fauor Iubilæi conceditur ſub iſtis conditionibus, & non aliter. Sed vna ex præcipuis, quæ per huiusmodi Iubilæa conceduntur, eſt commutatio, aut diſpenſatio voti. Ergo niſi conditiones compleantur, non erit valida commutatio talis voti.

Deinde, non videtur veriſimile, Pontificem voluiſſe abſolutè diſpenſare cum eo, qui voluntariè Iubilæum omittit.

At contraria ſententia omnino eſt amplectenda, quam ſequitur Suarez de relig. to. 2. l. 6. c. 16. n. 10. Sanchez in ſum. to. 1. lib. 4. c. 55. n. 49. & præter DD. quos ipſi citant, docet etiam hanc ſententiam Bonacina tract. de leg. diſp. 4. q. 2. punct. 7. §. 3. n. 18. Rodriq. in ſum. to. 4. c. 188. n. 9. Naldus in ſum. ver. indulgentia, n. 4. Filliucius in qq. mor. to. 2. tract. 26. cap. 10. n. 300. Moſſel. in ſum. tom. 1. tract. 7. c. 19. n. 39. & 41. cum aliis. Et ratio eſt, quia Summus Pontifex in Iubilæo, nulla conditione appoſita, abſolutè concedit poteſtatem abſoluendi à reſeruatis, & commutandi vota. Ergo, cum ſemel legitime facta fuerit, ac proinde votum extinctum, abſurdum eſt dicere, poſtea non obtento Iubilæo, reuiuſcere. Probatur verò, quòd Summus Pontifex non dat talè poteſtatem ad commutandum, cum dependentia à futuro euentu; nam ſi id intenderet, potiùs ordinaret, vt commutatio non fieret, niſi poſt reliqua completa; vel ſaltem clariùs illam conditionem exprimeret in re tam graui. Vnde patet reſponſio ad ſecundum argumentum. Ad primum verò reſpondetur, licet concedatur hæc gratia commutandi vota, propter effectum Iubilæi, & faciliùs obtineatur, non inde ſequitur dari conditionaliter, aliàs non haberet effectum, donec impleretur conditio, quòd eſt falſum; nam ſtatim poteſt votum non ſeruari, vel expleri per aliud opus, in quod commutatum eſt. Satis ergo eſt, quòd detur ſub tali onere, quod non ſit conditio, ſed modus.

Aduertant tamen Confeſſarij, cum Sanchez, & aliis vbi ſup. n. 50. & 51. ſupradictam doctrinam eſſe veram, etiam ſi Confeſſarius commutauerit talia vota, non præſcribendo opera ſubrogata, ſed ea à ſe, vel ab alio poſtea tranſacto Iubilæo præſcribenda remittens. Et ratio eſt clara, quia verè & legitime commutatio dictorum votorum iam erat facta. Secus dicendum eſt de voris obligatis; nam tranſacto Iubilæo, non obtento à pœnitente, minimè poſſunt commutari, licet talia vota ſpecialia eo tempore ſint legitime commutata, quia cum ea non ſint verè ſublata, & pœnitens per conſecutionem Iubilæi priuilegium non obtinuerit, ſequitur omnino non poſſe à Confeſſariis auferri, quia commutarent illa vota ſine iuriſdictione, & poteſtate delegata.

RESOL. XI. Conuenienter ſuperiori quaſtioni iſtam adiungimus, an qui voti commutationem accepit vigore alicuius Iubilæi, peccet poſtea mortaliter, ſi voluntariè omittat onera Iubilæi, & illud non conſequatur?

Aſſeruit reſpondet P. Emanuel Rodriguez in ſum. tom. 4. c. 188. n. 10. P. Suarez de Relig. to. 2. lib. 6. c. 16. n. 11. & Filliuc. in qq. moral. to. 2. tract. 26. c. 10. n. 301. ſiue contra pactum implicitum, & iuſtum; ſiue contra obligationem relictam ex voto, & incluſam in tali commutatione, ſeu diſpenſatione; nam diſpenſatio, vel commutatio ſemper intelligitur data ſub onere faciendi quod in ſe eſt, ex parte pœnitentis ad gratiam conſequendam.

Igitur cum contra pactum implicitum, & aliqui iuſtum, delinquat in re graui, conſequenter peccabit mortaliter. Et hanc eſſe præſumptam Pontificis intentionem, talem facultatem concedentis, dicendum videtur.

Altera opinio, cui tamquam probabiliori adhæreo, negat peccare mortaliter, quia penitens nil promittit, nec obligationem ullam Confessarius imposuit; nec etiam de tali Pontificis intentione constat, & ille, si vellet, posset hanc suam voluntatem explicare. Ideo non debemus præceptum imponere absque virginti fundamento. Ita Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 4. c. 55. n. 54.* & præter DD. quos ipse citat, docet hanc sententiam Martinus Bonacina *tract. de sacr. disp. 5. q. 7. punct. 5. n. 18.*

Ad argumentum contrariæ sententiæ, negandum est, ex natura rei includi id pactum in ea actione, neque illud propositum transire in pactum, vel computari penitentia acceptatæ; & de Pontificis intentione dictum est supra, non constare. Vnde supradicta sententia applicanda est etiã in casu, quo aliquis obtinisset absolutionem à peccatis reservatis, & censuris, & postea omitteret opera præscripta in Iubilæo, neque illud acciperet; puto enim contra Suarez in *3. p. tom. 4. disp. 31. sect. 4. n. 5.* & alios, talem non peccare mortaliter postea omitendo Iubilæum. Ita Henriquez in *sum. lib. 6. de pen. c. 16. n. 6.* & Bonacina *vbi sup.*

RESOL. XII. Multi licet sciant, quoad substantiam, Symbolum, Decalogum, & orationem Dominicam, nesciunt tamen memoriter, & eo ordine, quo proponuntur addiscenda; queritur an peccent mortaliter?

Affirmatiue respondet Farinacius *de hæresi q. 179. §. 5. nu. 8.* quem sequitur Antonius Naldus in *sum. ver. Christianus 2. num. 1.* & probat ex usu præcipuarum urbium, in quibus Confessarii, & periti omnes rerum Ecclesiasticarum, in dubio reputant eiusmodi præceptum obligare sub mortali; & propterea absolutio sacramentalis solet eis denegari, qui prædicta memoriter non tenent; & in plerisque Synodis diocesanis cauetur, ne prædicti admittantur ad matrimonium, neque ad leuandos pueros de sacro fonte baptismatis. Hæc Naldus.

At mihi contraria sententia prorsus placet, quam tuetur Azor. in *sum. tom. ... lib. 8. c. 7. q. 5.* Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 2. c. 3. n. 19.* & præter DD. quos ipse citat, docet etiam hanc sententiam Martinus Bonacina *tract. de leg. disp. 3. q. 6. punct. 2. n. 14.* & nouissimè P. Suarez *tract. de fide, disp. 13. sect. 5. n. 8.* vbi asserit: Certum est, non esse obligationem grauem retinendi memoriã verba Symboli, vel præceptorum, ita vt sit peccatum mortale hoc omittere. Et ratio esse potest, quia vel de præcepto non satis constat, quia nec ab aliquo Pontifice, nec in aliquo Concilio generali latum inuenitur; vel quia alij Canones, qui de hoc loquuntur, de substantia mysteriorum sufficienter intelliguntur, vel certè, quia materia illa levis est, si præcisè in verbis, vel in eorum ordine sistatur. Probabile autem est, si ex pura negligentia hoc omitatur, non carere aliqua culpa, saltè veniali, quia præter Canones, qui hoc insinuant iuxta communem usum Ecclesiæ, talis negligentia censetur aliquo modo culpabilis, & in aliis aliquando scandalum generat. Si verò quis meliorem diligentiam adhibeat, & nihilomi-

nus ob naturalem defectum, vel incapacitatem, verba retinere non possit, facillè poterit ab omni culpa excusari. Ita ille. Et sic etiam hanc opinionem docuit Vincentius Fillucius in *qq. mor. tom. 2. tract. 22. cap. 2. n. 37.* qui citat Nauarrum in *manuali c. 11. n. 22.*

RESOL. XIII. An Regulares, qui volunt sacris Ordinibus initiari, debeant habere dimissorias ab Episcopis, in quorum diocesi tunc manent?

Affirmatiue respondendum videtur. Nam Gregor. XIII. statuit, vt Regulares suscipiant Ordines sacros ab Episcopis, in quorum diocesi sunt monasteria, in quibus tunc degunt, vel dimissorias ab eis accipiant. Et hoc etiam colligitur ex Concilio Trident. *sess. 23. c. 8.* & ita hanc opinionem tenet & docet Henriquez in *sum. lib. 10. c. 23. n. 4.* & quod mirum est, nouissimè P. Vincentius Fillucius in *sum. qq. mor. tom. 1. tract. 9. c. 5. n. 98.* qui excipiunt Societatem Iesu, in qua ex priuilegio, satis est dimissoria proprii Superioris.

Sed contraria sententia absolute de omnibus Religionibus tenenda est. Nam de mandato S. D. N. Sixti V. auditi fuerunt procuratores Religionum super declaratione Gregorii XIII. in qua, vt diximus, Regulares tenebantur recipere Ordines sacros, vel dimissorias ab Episcopis: & idem Sanctissimus, hoc non obstante, ex sententia pronuntiavit, posse Regulares concedere dimissorias ad Episcopum diocesis; quod si abfuerit, ad quemcumque, dummodo ab Episcopo, qui Ordines contulerit, examinentur quoad doctrinam. E tandem Clemens VIII. præscripsit Regularibus modum & formam concedendi dimissorias suis subditis. Verba declarationis sunt hæc: De mandato S. D. N. Clementis diuina providentia Papæ VIII. tenore præsentium mandatur omnibus, & singulis quorumcumque Regularium Superioribus, vt de cetero obseruent, & obseruari faciant ea quæ in decreto Sacre Congregat. Concilij Tridentini continentur, cuius tenor est talis.

Congregatio Concilij censuit, Superiores Regulares posse suo subdito itidem Regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere, ad Episcopum tamen diocesenum, nempe illius Monasterij, in cuius familia ab his, ad quos pertinet, is Regularis positus fuerit; & si diocesanus abfuerit, vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum, dum tamen ab eo Episcopo, qui Ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriarum, in id tempus, quo Episcopus diocesanus vel abfuerit, vel nullas habiturus esset ordinationes.

Verum, cum à Superioribus Regularibus Episcopo diocesano absente, vel ordinationes non habente, litteræ dimissoriæ dabuntur, in eis vtrique huiusmodi causam absentia diocesani Episcopi vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse. Quod qui non fecerint, officij & dignitatis, seu administrationis, ac vocis activæ & passivæ priuationis, ac aliàs arbitrio eiusdem S. D. N.

N. Papæ reservatas pœnas incurrunt. In quorum, &c. Dat. Romæ die 15. Martij Ann. 1596. Hoc decretum inuenies apud Piafecium in *praxi Episcopali*, p. 1. c. 1. n. 14. Quarantam in *summa Bullarj*, ver. ordo, in fine, fol. mibi 392. Naldum in *sum. verb. ordo*, n. 26. vide Petr. Ledesimam in *sum. to. I. de Sacram. Ordinis*, c. 8. concl. 10. fol. mibi 448. & nostrum P. Molfesum in *sum. to. I. tract. 2. c. 2. n. 23. & seq.*

RESOL. XIV. *Quidam creditor Principis seu Ciuitatis, fraudando gabellam, volebat sibi compensare debitum; quæsiuit an hoc, seruatis legibus compensationis, esset licitum?*

RESPONDI, Reginald. in *praxi*, tom. 1. lib. 10. c. 24. n. 383. & Iacobum de Graffis in *dec. aur. p. 1. lib. 2. cap. 125. n. 39.* negantem sustinere sententiam; sic enim ait. Potest gabella fraudari, quando defraudantes essent iniuste damnificati à dominis, quia possent sibi satisfacere. Sed nota, quòd istud bene procederet, quòd Princeps exigeret nomine proprio omnes gabellas per suos Procuratores; secus vbi locaret aliis subditis gabellas alias iustas, & ipsi certam pensionem in quemcumque euentum reportarent, vt communiter fit ferè per totam Italiam: tunc enim non posset fraudari. Et ratio est, quia non fit damnum extorsoribus, sed conductoribus gabellarum iustarum, quibus nihil est imputandum, ex quo iustas gabellas exigunt, & compensatio non debet fieri, nisi inter easdem personas; nam res inter alios acta, aliis præiudicare non debet, c. penult. de re iud. & damnum, & pœna suos debet auctores tenere, & non alios, c. quæsiuit de his, quæ sunt à maiori parte capituli. Sic Graffius, & alij.

At mihi contraria sententia semper placuit, & in praxi semper consului, & illam docet Pet. à Nauar. de *restit. lib. 3. c. 1. nu. 247.* quem citat & sequitur Lessius de *iust. lib. 2. c. 33. dub. 10. n. 75.* cum Bonac. de *contract. disp. 2. q. 9. punct. 1. num. 12.* qui citat Vasquez & Molinam, & præter illos tenet etiam hanc sententiam Bartholomæus à S. Fausto in *speculo confess. disp. 33. q. 37.* Turrianus in *2. 2. tom. 2. disp. 46. dub. 3. nu. 2.* Molfes. in *sum. tom. 2. tract. 12. cap. 22. nu. 142. & 143.* Vegha in *sum. p. 1. cap. 15. cas. 10.* & Malderus in *2. 2. tract. 5. c. 9. dub. 16.* vbi ait: Etiam si Princeps locauerit vectigal, nihilominus licere creditori facere compensationem; secus tamen si Princeps illud vendiderit: tunc enim non poterit creditor compensare, nisi fortè quando creditum antiquius fuerit venditione.

Ad argumentum Iacobi de Graffis in principio positum, respondetur; Conductores gabellæ verè damnum non accipere: norunt tamen subditorum fraudes, & ideo redimunt gabellam longè minoris, quàm valet: vnde & in ipso contractu censentur esse parati talia incommoda subire.

RESOL. XV. *Quidam vir nobilis consuluerat alteri, vt homicidium committeret, sed postea ante perpetratum facinus, consilium reuocauit, multas rationes ad dissuadendum adhibens; quæsiuit à me postea, an teneretur ad restitutionem damni ex illo homicidio subsequenti?*

VIDAM vir doctus Societatis Iesu, consultus etiam de hoc casu, affirmatiuè respondit, &

Pars II.

fatis quidem probabiliter; ita enim docet P. Molina de *iust. tom. 3. tract. 2. disp. 731. nu. 1.* Lessius *lib. 2. cap. 13. dub. 3. nu. 17.* Bartholomæus à S. Fausto in *speculo confess. disp. 4. quæst. 69. num. 3.* Megala in *2. 2. lib. 2. cap. 2. q. 3. nu. 26.* Malderus in *2. 2. tract. 4. cap. 2. dub. 3.* vbi agit de consulente. Et ratio est, quia hæc est differentia inter mandantem & consulentem; nam mandatarius non exequitur mandatum nomine proprio, sed nomine, & in gratiam mandantis. Ergo postquam reuocatum est mandatum, & hoc ei notificatum est, si mandatarius his non obstantibus committat delictum, illud committit nomine proprio, & proprio arbitrio. Ergo ei imputabitur. Secus est in consulente, quia ostensione commodi, vel honoris, consulens voluntatem alterius ad damnum inferendum promouit, & hæc motio tamdiu durat, quamdiu ipse tali consilio incitatus damnum conceptum vult exequi: hinc, ait P. Molina, consilium datur gratia eius cui datur, vt is illo vtatur, tamquam suum negotium agens; eaque ratione, quodcumque is illo promotus, damnum iniuste infert, imputatur opus, quo damnum infert, atque effectus ei, qui tale consilium dedit, tamquam causæ, per id consilium ad id opus, ad eumque effectum cooperanti.

Ego verò dictum consulentem ad restitutionem non obligavi, tenens contrariam sententiam, quam probabilem vocat Lessius *sup. nu. 18.* & illam docet doctissimus Nauarra de *restit. lib. 3. c. 4. nu. 27.* Salon. in *2. 2. q. 62. art. 7. contr. 9.* Reginald. in *praxi*, tom. 1. lib. 10. c. 10. q. 1. nu. 108. & Azor. p. 3. lib. 4. c. 11. q. 2. Et ratio est, quia quando consulens fecit quod potest, vt consilium suum euertat, vel ostendit omnibus cõsideratis esse iniquum, & non sequendum, non videtur executor ipsius consilio moueri, sed sua malitia. Ergo, &c.

Notandum est igitur, contra DD. aduersæ sententiæ, discrimen inter mandantem & consulentem.

RESOL. XVI. *Quæritur, an consulens homicidium, de quo supra dictum est, postquam reuocando consilium, nihil poterat persuadere; an, inquam, tenebatur non solum ex charitate, sed etiam ex iustitia monere eum seceret, contra quem huiusmodi consilium datum fuit, ad effectum se tuendi?*

TENERI ex lege iustitiæ putant aliqui, quos sequitur Bartholomæus à S. Fausto in *spec. confess. disp. 4. quæst. 72.*

Multi verò putant, eum obligari ad reuocandum consilium lege iustitiæ, quoniam nondum est delictum perpetratum; sed reuocato consilio, non cogi lege iustitiæ monere seceret eum, contra quem consilium est datum, sed lege charitatis, si commodè potest admonere illum. Quare si reuocato consilio delictum fuerit admissum, non cogitur, inquiunt, compensare damnum, quia non est consilio ipsius secutum, cum ille aliud delictum admisserit, quia voluit ex sua malitia, non quia consilium est illi datum. Hæc Azor. p. 3. lib. 4. c. 11. q. 3. ex sententia multorum, quam probabilem vocat, sicut & ego etiam existimo.

H

RE

RESOL. XVII. An Episcopus possit ex vrgentissima necessitate dispensare in impedimentis dirimentibus matrimonium, ante contractum ipsum matrimonium?

Dixi ante contractum ipsum matrimonium, nam post contractum, quando ipsum impedimentum est occultum, & matrimonium publicum, nec coniuges possunt separari absque scandalo, nec ad Summum Pontificem patet recusus propter paupertatem, vel locorum distantiam, vel ob alia legitima impedimenta; clarum est posse Episcopum dispensare contra Sotum, Medina, & Cordubam. Ita tenet communis DD. sententia, Coninch de Sacram. disp. 33. dub. 3. nu. 32. Syluest. verb. dispensatio, q. 9. §. 15. Fernandez in exam. Theol. p. 3. c. 16. §. 4. n. 1. Roderiquez in sum. tom. 3. c. 35. n. 7. Franc. Leo in thesfor. Eccl. p. 2. cap. 8. n. 43. Gomez in Bulla Cruciate, claus. 9. n. 58. Nauarr. cap. 22. n. 85. Valent. tom. 4. disp. 10. q. 5. punct. 5. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. nu. 128. Guttierrez canon. qq. lib. 1. c. 23. nu. 18. & de matrimonio c. 49. n. 6. & seq. Armilla ver. dispensatio, nu. 20. Henriquez lib. 12. c. 3. n. 2. Sanchez, Villalobos, Bonacina, Reginald. vbi infr. & alij.

Tota igitur difficultas est, an possit ante contractum matrimonium. Solus Sanchez de matrim. lib. 2. cap. 40. n. 7. nullius auctoris (vt ipse ait) patrocinio fretus asseruit, posse Episcopum dispensare aliquando in impedimento dirimente, antequam matrimonium contrahatur, quando vrgentissima necessitas id postulare; ponit exemplum. Accedit manè confessura, quæ reperitur habere impedimentum dirimens, cuius detectio infamiam ei pareret, & sunt omnia iam parata ad nuptias celebrandas vespere, & tentatis omnibus medijs, nulla euadendi via aperitur ad tollendam infamiam vel suspicionem grauis delicti in confessione manifestati, si tunc non celebrentur nuptiæ; in tali casu, posse Episcopum dispensare, ait Sanchez.

Hanc sententiam non audebam consulere, sed modò considerando rationes, quas adducit Sanchez, & quia inueni multos Doctores, qui illum sequuntur, puto hanc opinionem esse probabilem. Doctores qui sequuntur Sanchez, hi sunt, Henriquez de Villalobos in sum. tom. 1. tract. 14. diff. 25. n. 6. Bonac. tract. de matrim. q. 3. punct. 15. n. 6. qui malè citat pro hac opinione Valentiam, & Henriquez vbi sup. & tandem inueni docere etiam hanc opinionem Molfes. in sum. tom. 1. tract. 4. c. 12. nu. 35. Barbosa de potest. Episc. p. 2. alleg. 35. nu. 5. Homobon. de exam. Eccl. p. 1. tract. 5. c. 5. q. 32. Victorel. in notis ad man. Nauar. c. 22. n. 85. Basil. Pontium de matrim. lib. 8. c. 13. n. 6. qui citat Vasquez & Salas, Valerium Reginald. in praxi, to. 2. lib. 3. c. 27. nu. 205. Fretus igitur auctoritate horum Doctorum, dico quando nulla alia media sufficerent, ad magnam necessitatem, quæ vrget, euadendam, tunc posse Episcopum, etiam ante matrimonium contractum, in impedimento matrimonij dirimente dispensare. Et ratio est, quia impedimentum dirimens est de iure humano, & ideo sicut Episcopus, ex magna necessitate post contractum matrimonium, vt asserunt omnes DD. potest dispensare in impedimento dirimente, cur non poterit antea? militat enim eadem ratio. Cetera argumenta videbis apud Sanchez.

RESOL. XVIII. Ex occasione cuiusdam homicidij casualis, fuit olim à me quaesitum, virum ad irregularitatem ex delicto incurrendam, requiratur culpa mortalis, ita vt negligentia venialis non sufficiat?

EX nostris P. Megala in 3. p. lib. 7. cap. 2. q. 1. n. 7. & q. 5. nu. 110. ex Societate Iesu P. Molina de iustit. to. 4. tract. 3. disp. 77. n. 4. ex Dominicanorum familia Illustrissimus Caiet. in 2. 2. q. 64. art. 8. cum Petro de Aragona ibid. & alij putant culpam venialem sufficere ad irregularitatem incurrendam; & præcipuè probat hoc Megala ex c. continebatur, de homicidio. Deinde, ait Molina, irregularitas ex eo proveniens, quòd aliquis se immisceat causæ sanguinis, incurrere potest, absque alia culpa (quin & cum merito) propter solum homicidium, aut mutilationem, quæ sint sublecuta, vt patet in laico, qui licitè ac meritorie in ea causa accusauit, & Iudice, qui similiter licitè ac meritorie sententiã tulit. Ergo, &c.

At ego contrariam sententiam probabiliorè esse semper censui, & illam in facti contingentia consului. Ita docent præter DD. quos citat & sequitur Sayrus de censur. lib. 7. c. 5. n. 5. Suarez de cens. disp. 40. sect. 3. nu. 19. Coninch de Sacram. disp. 18. dub. 2. nu. 13. Bonac. de censur. disp. 7. q. 1. punct. 2. nu. 1. Filliuc. in qq. mor. to. 1. tract. 20. c. 3. à n. 58. vsque ad n. 64. Villalob. in sum. tract. 21. diff. 22. n. 8. & 14. Sanchez de matr. to. 3. lib. 9. disp. 32. n. 34. & alij. Dico igitur, ad incurrendam irregularitatem, requiri peccatum mortale, & non sufficere quamcumque negligentiam venialem. Et ratio est, quia irregularitas est pœna grauißima, & quia pœna debet proportionari delicto. Ergo non est verisimile incurrere ob culpam, & negligentiam tantum venialem. Ceteras rationes vide apud citatos auctores.

Restat respondere ad argumenta in contrarium. Ad argumentum Megalæ respondetur, secundum aliquos, Clericum illum, de quo in c. continebatur, peccasse mortaliter ludendo cum laico ioco satis indecenti, vt patet. Ergo. Ita Sayrus vbi sup. Sed hæc responsio non ita arridet Suarez, & ipse aliam meliorem dat, disp. 45. sect. 6. n. 3. adi illud, & non pigebit.

Ad argumentum Molinæ respondeo, non obstare quòd aliquando incurratur irregularitas ex homicidio, sine culpa, dummodo homicidium illud factum sit publica auctoritate ex defectu lenitatis, non autem priuata ex delicto, vt est in casu nostro: nam tale homicidium debet esse culpabile, ideoque voluntarium, saltem indirectè.

RESOL. XIX. Solent quamplurimi in morte relinquere Confessarius aliquam pecuniarum summam, pauperibus ab ipsis eligendis distribuendam; quaesitum à me fuit, an dicti Confessarii teneantur pro supradicta elemosyna consequenda eligere pauperiores?

Affirmatiuè respondet Pala. Ruu. in rep. c. per restras, de don. inter vir. col. 356. & saltem peccat venialiter Confessarium eligendo idoneum pauperem, si alius est pauperior, putat Ioan. Valer. in suis different. vtriusque fori, verb. electio, diff. 2. n. 4. in fine. Idem putant quando elemosyna fuit relicta ad feminas maritandas.

At ego cum Illustrissimo Cardinali Francisco Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 5. nu. 6. contrariam sententiam puto esse veriorē; eius verba sunt hæc: Notandum est, quod is cui committitur electio pauperum, non habet necesse eligere pauperiorem, Bar. in l. vnum ex familia, §. 1. in fin. de leg. 2. Bald. in l. cum quidam, ad fin. de leg. 2. nam locus est gratificationi, nec peccat, qui vnum pauperem alteri pretulit, idem Bald. in rep. leg. 1. n. 31. ver. item quæritur, de sacros. Eccles. Ita Mantica. Sed de hac questione alibi in superiori tract. latius dictum est: an verò legatum relictū ad pauperes, possit in vnum distribui, vide Cened. collect. 114. nu. 2. Pet. Magdalen. de testam. p. 2. c. 2. n. 43. & Auilez in c. 2. Prætorum, in Glossa niguno, n. 3.

RESOL. XX. An qui suscipit primam tonsuram, vel minoribus Ordinibus initiatur, animo non ascendendi ad alios Ordines, sed gaudendi privilegio fori, & exemptione à tributis, peccet mortaliter?

Nonissimè August. Barbosa de potest. Episcop. p. 2. alleg. 11. n. 12. cum Bannez in 2. 2. q. 12. art. 1. in 2. diff. concl. vlt. partem tuetur affirmatiuam, & præter ipsos, tenet etiam hanc sententiam Ledesma in sum. to. 11. tr. de sac. ordinis, c. 7. concl. 3. fol. mibi 435. qui citat Nauar. Et ratio est, quia Conc. Trid. sess. 23. c. 4. ait: Prima tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & scribere nesciant, & de quibus probabilis coniectura non sit, eos non secularis iudicii fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.

At contraria sententia semper visa est mihi probabilior, & illam ex neoterics amplexi sunt Villalobos in sum. tr. 11. diff. 14. nu. 2. Sanchez de matrim. to. 2. lib. 7. disp. 31. nu. 16. & 17. Coninch de sac. tom. 2. disp. 20. n. 104. & 105. & alij.

Ad auctoritatem Concilij Tridentini respondetur, solum ostendere, quid ipsa decentia, & illius status reuerentia postulet, & idè nullis vitur verbis præceptiuis, ad peccati mortalis obligationem sufficientibus.

RESOL. XXI. Quidam calcibus percussit Clericum in publica platea, & cum à tali excommunicatione non posse ab Episcopo absolui dixissent aliqui viri docti, quæsierunt à me quid in hac re ego sentirem?

Respondi pro illis Theologis adesse Sayr. de cens. lib. 3. c. 28. n. 6. qui putat, quod ratione loci publici percussio aliàs levis efficitur enormis: sed cum percussio, de qua loquimur, fuerit facta in publica platea, erit enormis, & consequenter eius absolutio reservata Papæ. Ita etiam cum Sayro tenent Abbas, Syluester, Tabiena, Grassius, D. Antoninus, & alij apud Maceratenf. var. resol. lib. 11. n. 10.

Sed ego contrariam sententiam consului. Nam puto cum Nauar. c. 27. n. 92. Aloysio Riccio in dec. curia Archiep. Neapol. p. 2. dec. 194. nu. 2. & dec. 250. nu. 3. Reginald. in praxi, to. 1. lib. 1. c. 19. sect. 1. nu. 240. Philiarcho in sum. de excom. lib. 3. c. 33. in fin. & alijs, iniuriam factam in loco publico, tunc esse grauem & enormem, quando concurrunt duo, nempe quod

fit notabilis, & gignat magnum scādalum. Et hanc opinionem putat probabilem ipse Sayrus vbi sup. sed asserit his non obstantibus, non esse tenendam, quia vt etiam notat Bonac. de cens. disp. 2. q. 4. punct. 5. nu. 2. ex quadam Bulla Innocentij IV. quam affert Nauar. sup. n. 91. in dubijs percussiones declarandæ sūt potius graues & enormes, quàm leues, ne præbeatur occasio lædendi statum Ecclesiasticum.

Sed respondeo cum Filliuc. in quæst. moral. tom. 1. tr. 15. c. 1. n. 45. quod supradicta Bulla est incerti auctoris, & non continetur in iure. Ex his omnibus tunc putavi potuisse Episcopum ab excommunicatione dictum delinquentem absolueri.

RESOL. XXII. Olim interrogatus fui, quot testes requirantur, vt factum dicatur notorium in percussione Clerici?

Notitiam quinque hominum non efficere notorium facti putauit Pet. de Aragon. in 2. 2. q. 10. art. 9. Nec etiam notitiam sex hominum illud facere posse, nisi hi sint maior pars illius congregationis, putauit Reginald. in praxi, tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 121.

Sed Mascardus de probat. tom. 2. concl. 1101. nu. 18. & Marius Antoninus var. resol. lib. 3. resol. 11. num. 10. putant ad inducendum notorium ad minus septem testes requiri. Imò Adrianus in 4. tract. de Sacram. Eucharist. non longè à fine, §. oritur quæstio. extendit ad decem.

Communitè verò DD. hoc relinquunt iudicio prudentis viri, vt ex varijs circumstantijs, & qualitate actus, loci, & temporis arbitretur, quod factū dicatur ita notorium, vt nulla possit tergiversatione celari. Communitè autem ex tribus causatur notorium, scilicet ex hominum scientia, & loci, & temporis qualitate. Ita post DD. quos citat & sequitur Bonac. de cens. disp. 2. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 5. tenet etiam Sayrus de cens. lib. 2. c. 12. n. 2.

Hinc colligit ex Nauarro & Soto Auila de cens. p. 2. cap. 6. disp. 2. dub. 4. percutientem Clericum coram decem, vel duodecim, non esse notorium in magna ciuitate; benè tamen in oppido paruo, vicinia, seu collegio.

RESOL. XXIII. An vxor infcio marito possit tribuere eleemosynam, vt Deus auertat graue mariti damnum, ne scilicet eum puniat, vel vt impetret eius conuersionem à statu malo?

Arò admittendam esse affirmatiuam sententiā in hac quæstione putat Coninch de actibus supernat. lib. 4. disp. 27. dub. 5. nu. 56. præsertim quando manifestè non cōstat virum esse notabiliter negligentem in eleemosynis præbendis, & suo officio hac in re nullo modo satisfacere. Et inter alias rationes adducit, quod contrarium sentiendo videtur nimium laxari libertas vxorum; nam multa imprudenter largirentur, sub prætextu, vt viri ab aliquibus peccatis emendarentur. Et hanc sententiam tenet etiam Fernandez in exam. Theol. mor. p. 1. c. 16. §. 6. nu. 2. & Molina de iust. tom. 2. disp. 274. nu. 124. vbi contra Nauarrum vbi inf. absolute asserit, non posse vxorem ad vitandum spirituale damnum viri, contra ipsius beneplacitum facere eleemosynas.

Sed ego puto contrariam sententiam esse probabi-

babiliorem, & tutam in praxi, & illam docet Malder, in 2. 2. q. 32. à n. 8. Vaquez *opusc. de elemosyna*, c. 4. n. 4. Bonac. *de contract. disp. 2. q. 10. punct. 2. n. 9.* Graffius *tom. 1. lib. 2. c. 60. n. 9.* Nauar. in *man. c. 17. nu. 154.* Nauar. *lib. 3. cap. 1. n. 83.* qui citat Syluestrum & Gabrielelem. Lessius *lib. 2. c. 12. dub. 14. n. 85.* Lorca in 2. 2. q. 32. art. 9. sect. 3. disp. 36. n. 9. Turrianus etiam in 2. 2. tom. 1. disp. 84. dub. 1. Molfesius in *sum. to. 1. c. 16. tract. 1. n. 36.* Filliuc. in *qq. mor. tom. 2. tract. 34. cap. 2. nu. 44.* & alij. Et addit Reginald. *tom. 1. lib. 4. cap. 22. n. 278.* cum Syluestro *ver. elemosyna*, n. 8. hoc etiam esse verum, si vxor crederet, quod si maritus tale quid sciret, id illi displiceret. Et ratio est, quia in tali casu maritus est irrationabiliter inuitus. Confirmatur exemplo Abigail 1. Reg. 15. quæ prudenter & piè, misit munera Dauid, quæ maritus impiè negauerat.

Ad argumentum, quod adducit Coninch, respondetur, non dari ex nostra sententia nimiam libertatem vxoribus; nam tales elemosynæ sunt dandæ in moderata quantitate, considerata quantitate bonorum; nam aliter esset quidem maritus rationabiliter inuitus. Imò puto, non esse faciendas, quando timerentur maximæ contentiones. Vxores igitur, in tali casu se remittant ad consilium & arbitrium prudentis Confessarij, qui considerando statum viri, & quantitatem bonorum, taxabit summam elemosynæ ab vxore pauperibus tradendam.

RESOL. XXIV. *Vtrum Episcopi, & alij ratione maioris doctrinæ, aut nobilitatis, possint plus ex redditibus Ecclesiasticis in sua sustentatione insumere?*

Negatiuè respondet Lorca in 2. 2. q. 32. art. 9. disp. 40. sect. 3. memb. 2. n. 39. vbi ait: In assignanda Ecclesiasticis congrua sustentatione, non est attendenda nobilitas, aut litteræ, ita vt possit augere statum, & sumptus, qui nobilis vel litteratus præ alijs ad dignitatem Ecclesiæ assumitur. Nam nō video, quod intuitu litterarum sibi amplius debitum sit, præsertim cum omnes Ecclesiastici litteris instructi esse debeant, iuxta exigentiam dignitatum. Titulo autem nobilitatis, nullo modo potest mensuram sustentationis extendere. Nec si filius Regis Episcopus fiat, potest de bonis Ecclesiæ ampliorem maiestatem, quam alius quicumque in eodem Episcopatu gerere; quoniam Episcopatus, status sanctitatis, & perfectionis est, in quo potius nobilitas & fastus secularis demittendi sunt, quam fouendi; & qui illum statum proficitur, potius debet Ecclesiasticæ modestiæ humanam nobilitatem submittere, quam Ecclesiæ humilitatem ad sæculi pompam reducere. Nec beneficia Ecclesiastica instituta sunt, vt foueatur secularis nobilitas, & pompa illi debita, sed vt ministrorum Ecclesiæ honor pro dignitate officij conseruetur. Hæc Lorca.

At contrariam sententiam probabiliorē existimo, & illam amplexi sunt Molina *de iust. to. 1. tract. 2. disp. 145.* & nouissimè Coninch *de actibus supernatur. lib. 2. disp. 27. dub. 11. nu. 194.* Dico igitur, Ecclesiasticos valde nobiles, aut magnæ litteraturæ, ceteris paribus, posse plus alijs minùs nobilibus, & minùs doctis, in sua sustentatione insumere; debet tamen talis excessus sustentationis esse moderatus, vt non

excedat decentē Ecclesiasticorū modestiam. Vnde Principum filij, non debent tantum in sua sustentatione expendere ex bonis Episcopatus, quantum possent insumere ex bonis patrimonialibus, & secularibus, si ea illis æqualia haberent; nam alia sustentatio conueniens est Principi seculari, alia Ecclesiastico. Et hæc etiam intelligenda sunt, dummodo supradicti Ecclesiastici non negligent elemosynas, quas pauperibus præbere tenentur, iuxta obligationem, de qua infra. Ad argumenta Lorca respondet Coninch; lege illum, & non pigebit.

RESOL. XXV. *Difficilis pro praxi in gratiam Confessariorum est ista quaestio, An longo tempore rem alienam non restituens, vnum tantum, vel plura peccata committat?*

Respondeo ex Lessio *lib. 2. c. 22. dub. 3. n. 11. & seq.* Molina *de iust. tract. 2. disp. 753. nu. 5.* Rebellio *de oblig. iust. p. 1. lib. 2. q. 17. sect. 2.* Vaquez in 2. p. tom. 1. disp. 75. c. 2. Turrianus in 2. 2. to. 2. disp. 17. dub. 1. num. 3. 4. & 5. & alijs, iniquum detentorem rei alienæ non esse, vt voluit Caiet. 2. 2. q. 66. art. 3. in solo peccato habituali, sed continuo actu peccare, dum non restituit, suumque peccatum extrinsecè augere, donec voluntariè restitutionem omittit. Et ratio est, quia non restituendo rem ablatam, lædit semper dominum rei. Ita enim non potest possidere, nec vti re sua. Sed ista læsio assidue procedit à libera voluntate non restituendi, vel ab omissione libera voluntatis. Ergo est peccatum actuale, eo scilicet modo, quo in omissione operis externi, qua alius læditur, est peccatum actuale.

Sed ex ista doctrina non haberent Confessarij multos scrupulos, si dicta ommissio restitutionis, quæ constituit furem, vt dictum est, in continuo actuali peccato, non interromperetur: nam discontinuata, multiplicantur postea multa peccata numero distincta. Multipliciter verò interruptitur, ita vt formaliter non continuetur. Primò, quando quis, qui restituere tenetur, factus est impotens ad restituendum. Secundò, quando proponit restituere. Tertiò, per somnum. Quartò, per inconsiderantiam naturalem, & obliuionem obligationis restituendi. Ita Vaquez *vbi sup.* & Turrianus. Quintò, quando creditor exigit ab eo debitum, & non reddit. Sextò, quando videt creditorem egere, & non soluit. Ita Sotus *de iust. lib. 4. q. 7. art. 4.* & similia habet Nauar. *c. 17. n. 54.*

Ex supradictis modis apparet, quàm sæpius fur non restituendo multiplicet peccata, necessariò in confessione aperienda, ita vt parum adiuuet pro facilitate confitendi communis opinio, quæ asserit, vt diximus, omissionem restitutionis constituisse furem in peccato actuali: nam dicta ommissio interruptitur sæpius per supradictos modos, qui multiplicant peccata numero distincta. Sed his non obstantibus, quia supradicta opinio (propter pluralitatem & numerum peccatorum, quæ tempore, quo non restituitur, incurruntur) multum Confessarijs & pœnitentibus est onerosa, ponam hic opinionem probabilem, & tutam in praxi. Dico igitur:

In duobus tantum casibus, committit quis peccatum

carum nouum in omissione restitutionis. Primò, quoties directè & expresse renouatur propositum retinendi rem alienam, per specialem actum. Et ad hoc non sufficit qualecumque propositum renouatum; sed requiritur quòd ita proponat quis rem alienam retinere, quòd etiam si numquam id decreuisset, modò decerneret. Nam si propositum est simplex, & sine ista reflexione, potius dicitur continuatio proprii propositi, quàm nouus actus. Quia licet sit nouus, & distinctus physicè, non tamen moraliter, quod pertinet ad nostrum institutum. Secundus modus est, quando quis proposuit restituere, & postea data opportunitate non restituit. Tunc enim, saltem indirectè, est noua voluntas, & per consequens nouum peccatum. Ita Petr. Aragon. in 2. 2. q. 62. art. 8. & post illum Emanuel Rodriguez in sum. to. 2. c. 46. n. 1. & Malder. in 2. 2. tr. 4. c. 11. dub. 7. vbi aduersus Vasquez & alios putat, quòd si solum per naturalem quietem, vel inaduertentiam fuerit interruptus animus actualis retentionis rei alienæ, hoc non sufficere, vt fur postmodum renouans eiusmodi animum, censeatur admittere distinctum numero peccatum. Vt enim actualiter censeatur quis suo possidere nomine, sufficit quòd animo sic tenendi rem apprehenderit, eumque animum non retractant. Deinde non est necesse, vt is qui idem & moraliter vnum peccatum censeatur continuasse, continuò peccauerit actu: actus enim solum physicè interruptus, potest moraliter censeari vnus. Sic Malderus & Sayrus in *Clauis Regia lib. 10. tract. 5. c. 5. n. 19.* vbi asserit, quòd nimis durum esset affirmare toties de nouo peccare, quoties fur post iniquam primam acceptionem dormitioni se traderet, aut illius obliuisceretur, cum multoties in die contingeret hoc modo peccare de nouo, omniaque scrupulis plena essent. Ita ille.

Dicendum est igitur ex dictis, tunc iniquum detentorem peccare de nouo mortaliter, quando renouat de nouo propositum non restituendi, vt si animo dicat, etiam retinere nò proposuisses, nunc omnino propono. Vel secundò, quando interrumpit prius animum furtiuum firmo restituendi proposito, & postea data opportunitate non restituit. In omnibus aliis autem casibus, quos diuersi auctores enumerant, & refert Barth. à S. Fausto in *spec. Confess. disp. 4. q. 203.* puto cum Maldero, Aragona, & Sayro vbi sup. non esse nouum peccatum, sed circumstantiam aggrauantem illud, & iuxta nostram sententiam non necessariò in confessione aperiendam. Sed aliam benigniorem sententiam circa præsentem quæstionem vide in tract. de Circumstantiis aggrauantibus. Et hæc dicta sufficiant circa præsentem quæstionem, ex qua maximè & præcipuè notandum est, pro sedandis scrupulis, per somnum & naturalem inaduertentiam, iniquum rei alienæ detentorem non multiplicare peccata numero distincta. Salua, &c.

RESOL. XXVI. Confessarius quidam angebatur magnis scrupulis in excipiendis confessionibus cuiusdam diuitis, circa præceptum largiendi eleemosynam; tunc ego in eius gratiam hæc ex multis DD. adnotaui.

Primò diuites, etiam si habuerint superflua, non tenentur, neque sub veniali peccato, dare elee-

mosynas in communi necessitate, qua solent esse quotidiani pauperes. Ita Syluest. Alensis, Armilla, Paludanus, Gabriel, D. Antoninus, Adrianus, & alij. & ex neotericis Malderus in 2. 2. q. 27. art. 6. dub. 4. prop. 2. Molfes. in sum. tom. 1. tract. 1. c. 16. nu. 20. Sotus de iust. lib. 5. q. 8. art. 1. Nauarr. in man. c. 24. nu. 5. & 9. Medina C. de elemos. q. 3. Toletus de 7. peccatis mort. c. 36.

Secundò, etiam in graui necessitate pauperum, diues qui habuerit superflua, non peccaret mortaliter, si non præberet in eleemosynam. Hæc opinio mihi placet, illamque docet Gabriel in 4. dist. 16. q. 4. concl. 5. Alensis 4. p. q. 113. membr. 1. cum aliis, & probabilem vocat Malderus in 2. 2. D. Thom. q. 2. art. 6. dub. 4. §. Respondeo.

Tertiò, etiam si esset vera opinio DD. asserentium diuites teneri sub mortali præbere eleemosynam, non solum in extrema & graui, sed etiam in communi necessitate pauperum; tamen non tenerentur inquirere pauperes, sed solum misereri occurrentibus, & non impedire nimia austeritate, vel alio modo, ne occurrant. Neque etiam tenerentur omnibus communiter indigentibus subuenire, sed aliquibus: nec tenentur in totum alicuius indigentiam subleuare, sed satis est aliquid ei dare. Ita Lorca in 2. 2. sect. 3. disp. 39. memb. 2. n. 30. Bonacina de legibus, disp. 3. q. 4. punct. 6. num. 10. Vasquez vbi infra, & alij.

Quartò, notandum est, quòd bona, quæ conseruantur ad acquirendum maiorem statum pro se & suis consanguineis, non dicuntur superflua status: ascensus enim ad superiorem statum, ad necessitatem & conuenientiam status reuocandus est, ita vt ea non censeantur superflua, quæ licet excedant mensuram status præsentis, conducere tamen possunt & reseruantur, vt homo altiore statum acquirat, & acquisitum conseruet. Ita Vasquez opusc. de restit. c. 1. dub. 3. n. 27. & 32. Et idè in c. 4. n. 14. asserunt, quòd in secularibus, etiam in Regibus, vix inueniuntur superflua status. Vide etiam Nauarrum in sum. c. 24. n. 6. Nauarram de restit. lib. 3. c. 1. nu. 366. Malderum in 2. 2. q. 27. art. 6. dub. 4. ver. contra hanc propositionem, & dub. 6. circa finem.

Quintò, diues cum diminutione & detrimento proprii status, non tenetur subuenire proximo in extrema necessitate constituto; quia, vt fert opinio grauissimorum DD. quamuis teneat defendere vitam innocentis, qui iniuste inuaditur, tamen si graue detrimentum facultatum interueniat, non tenetur. Non ergo diues tenebitur extremam necessitatem alterius cum graui iactura status depellere. Ita Molfesius in sum. tom. 1. tract. 1. cap. 16. nu. 28. cum Lorca in 2. 2. sect. 3. disp. 39. mem. 2. num. 39. & Agidio de Coninch de actibus supernat. disp. 27. dub. 8. concl. 4. n. 134. & D. Antoninus 2. p. tit. 1. c. 24. n. 5. putauit D. Thomam hanc opinionem tenuisse, vt illam etiam tenet Rosella, & Summa Pisana ver. eleemosyna.

Ex his apparet, diuites non esse facile condemnandos circa præceptum largiendi eleemosynam, quia non tenentur inquirere pauperes, nec tenentur largiri eleemosynam in communibus necessitatibus; & bona superflua non facile in ipsis etiam distissimis reperiuntur. Vnde ex his facile Confes-

farij scrupulos deponere possunt, licet consulere debeant diuitibus, vt eleemosynam pauperibus abundè erogent.

RESOL. XXVII. *Quidam Religiosus inchoabat annum vigesimum tertium hora vigesima tertia diei, sed manè in eodem die recepit Ordinem Diaconatus; queritur an peccauerit, & in suspensionem inciderit, tamquam ordinatus ante legitimam ætatem?*

Suppono, ex Tridentino & communi DD. sententia, cum Filliucio *tom. 1. tract. 9. c. 4. n. 84.* Miranda in *manual. prel. p. 1. q. 39. art. 2.* ad licitè suscipiendos Ordines requiri ætatem legitimam; nam ad primam tonsuram, & minores Ordines, requiruntur saltem septem anni completi, ad Subdiaconatum vigintiduo inchoati, ad Diaconatum vigintitres inchoati, & ad Presbyteratum viginti quinque. Vnde si aliquis initiaretur Ordinibus sacris ante dictam ætatem, in suspensionem incurreret latam in Bulla Pij II.

His suppositis, affirmatiuè ad casum propositum respondet Villalobos in *sum. to. 1. tract. 11. dub. 11. n. 2.* vbi sic asserit: *Estos años basta, que sean comenzados. Mas no bastaria si le saltase vno, ò dos dias para complir la edad, segun la mas probable opinion (aunque à algunos parece lo contrario) porque de derecho de verdad el tal no esta en año incepto, y ansi non habetur pro completo. Mas si llega à la verdad el dezar, que si à caso le saltase medio dia, se podria ordenar. Mas lo contrario tengo por mas cierto, porque este aunque este medio dia, no mas, ante de entrar en el año, aun no esta en el año, lo qual es necessario.* Ita ille, & ante illum Nauarrus *to. 1. de tempore ordinand. conf. 9.*

Hæc sententia est probabilis, sed non minùs probabilem contrariam existimo, quod etiam concedit ipse Villalobos, vt suprà apparet, & illam in terminis docet Ledesma in *sum. tom. 1. tract. de sacram. ord. c. 7. fol. milii 430.* ita asserens: *Si vno huiesse de complir la edad el mismo dia de los ordenes a la tarde, ò de noche si se ordenasse à la mañana, ò vna cosa así semejante, no parece à mi, que hauria mucho escrupulo, de otra suerte, no lo tengo por seguro, y acertado.* Sic Ledesma. Ex his apparet, dictum Religiosum non incurrisse suspensionem illam, de qua suprà, saluo semper meliori iudicio.

Notandum est tamen, quòd stando in rigorosa sententia, quòd annus debeat esse iam inceptus, sufficit tamen ad singulos Ordines, vel per vnum medium diem annum necessarium à Concilio Tridentino, vt suprà, inchoatum fuisse. Et ita docet Coninch de *Sacram. disp. 20. dub. 10. n. 102.* & Bonacina etiam de *Sacram. disp. 8. q. vnica, punct. 5. n. 12.*

RESOL. XXVIII. *An ex aliqua iusta causa possit Episcopus conferre maiores Ordines die Dominica?*

Supponendum est ex communi doctrina, cum Vasquez in *3. p. tom. 5. disp. 246. c. 5. n. 25.* Bonacina de *Sacram. disp. 8. q. vn. punct. 6. n. 1.* & aliis, quòd maiores Ordines, non nisi in Sabbatho quatuor temporum anni, aut in Sabbatho sancto, aut in Sabbatho ante Dominicam Passionis dari possunt. Hoc supposito, respondet affirmatiuè ad casum propositum Villalobos in *sum. to. 1. tract. 11. dub. 13.* vbi sic ait: *Ha se de aduertir, que tambien se pueden hazer los or-*

denes el Domingo siguiente por la mañana con tal que el, que ordena, y el que se ha de ordenar continuen el ayuno del Sabado antes, porque entonces la mañana del Domingo se trae al Sabado por la continuacion del ayuno, como dize vn texto. Mas esto no lo ha de hazer el Obispo sin necesidad, la qual seria si el Sabado no las pudo hazer, por hallarse enfermo, que entones podria diferirlas para el otro dia. Ita ille, ex Henriquez, quem ipse minimè citat lib. 10. c. 12. n. 12. vbi ita asserit: *Potest Episcopus maiores Ordines Dominica sequenti Sabbathum prædictum conferre, si causa sublit, dummodo ieiunium Sabbathi continuet vsque ad Dominicam, quod continuari dicitur post Missam Sabbathi, nisi sumperit ablutionem.*

Notandum est etiam circa præsentem materiam de temporibus ordinandorum, quòd minores Ordines Episcopus conferre potest tribus, aut etiam pluribus in qualibet Dominica aut festiuo die, dummodo non videatur facere ordinationem generalem: & consuetudo Episcoporum recepta concedit, vt feria sexta vespere ante Sabbathum, in quo Sabbatho iure possunt omnes Ordines conferri, liceat dare Ordines minores. Ita Reginaldus *to. 2. lib. 30. tract. 1. c. 5. n. 26.* Henriquez *vbi sup.* Villalobos *n. 4.* & Vasquez, qui notat primam tonsuram quouis anni tempore, quouis die, hora, & loco dari posse; & contra Nauarrum, & alios, non esse iure veritum, eodem die quatuor minores Ordines, & vnum sacrum recipere; & aliquando testatur se vidisse minores Ordines simul cum Subdiaconatu in eodem die eidem conferri. Ita ille *vbi suprà, n. 47. & 48.* quidquid in contrarium asserat Reginaldus *loc. cit. n. 28.* & alij.

RESOL. XXIX. *Vtrum Religiosus qui parum intelligit linguam Latinam, sit ad sacros Ordines, & præsertim ad Sacerdotium admittendus?*

Videtur respondendum negatiuè ex Concilio Tridentino, quod asserit Bonac. de *sac. disp. 8. q. vn. punct. 5. nu. 16.* & Riccius in *praxi, to. 1. resol. 269. n. 3.* vbi etiam ad suscipiendos Ordines minores requiritur, vt ordinandus intelligat linguam Latinam, & ideò talis Religiosus ex defectu scientiæ videtur irregularis, vt communiter docent Doctores, quidquid in contrarium asserat Henriquez *lib. 10. c. 16. n. 2.* & in *Glossa littera Q. & lib. 14. c. 8. num. 11.* & in *Glossa littera B.* quem postea sequitur Gasias de *benefic. to. 2. p. 7. c. 7. nu. 19.* putantes defectum scientiæ prohibere susceptionem Ordinum, sed non facere irregularem.

At his minimè obstantibus, non desunt doctissimi viri, qui asserunt posse Episcopos sine vllò scrupulo ordinare Regularem ordine Presbyteratus, qui benè legit & cantat, quamuis sit minùs litteratus; sic enim in aliorum societate, & pro officiis Religionis videtur idoneus minister. Et ita docet Portel in *dub. Regul. ver. ordines sacri, nu. 6.* Henriquez *lib. 10. c. 16. nu. 2.* & Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 21. dub. 34. n. 5.* vbi sic asserit: *Quanto a los Religiosos es cosa muy cierta, que no han menester tanta ciencia para ordenarse, como los Clerigos seglares, que por viuir en comunidad se suple mucha, y en haziendo el defecto se lo reprehenden. Y ansi digo, que para que se ordene vn Religioso basta,*

bastá, que entienda lo que son los Sacramentos, y en especial el del altar, su forma, su materia, y quien es su ministro, y que sepa bien leer, y pronunciar el latín, aunque sepa muy poco del, en especial sabiendo cantar. Y así no tienen que escrúpulo en esto los Señores Obispos, y no obsta contra esto el Concilio Tridentino, porque vemos en uso entre los hombres doctos, y de buena consciencia lo que queda dicho, y aun respecto de los seglares no se pide comunemente, que los que se ordenan de Misa, sean bastantes para enseñar al pueblo. Y así pues esta recibido entre ombres tan doctos, y graues desta forma, y el negocio de derecho positivo, muy bastante es para quitar el escrúpulo, mayormente, que el Concilio no habla con palabras muy apretadas: lo mismo se podría decir de los Cantores, Canonigos, Racioneros de las Iglesias Cathedrales, siendo hombres virtuosos, porque corre en ellos la misma razón, y lo ven en práctica. Hæc Villalobos, quæ quidem sunt multum à Dominis Examinatoribus adnotanda, quia valdè practicabilia.

Sed non reticeam contrariam sententiam in terminis docuisse Petrum Ledesmam in sum. to. 1. tr. de sacr. ordinis. c. 7. concl. 4. fol. mihi 436. vbi ita ait: No me parece, que es licito, que el Obispo ordene de ordenes mayores al Religioso, que lee bien, y canta, aunque no sepa tanto en lo que toca al latín, y en lo que toca a lo demas. Esto digo contra algunos modernos Theologos, que enseñan verdad. Porque el Concilio Tridentino pone grande rigor en lo que toca a la sciencia, y saber, y particularmente en lo que toca el entender latino, y así no me parece licito. También porque este tal teniendo tan corta sciencia, y tan limitado saber, no puede en ninguna manera ministrar bien, y diuindamente en sus ordenes, luego no es licito ordenar el tal religioso; y por ser religioso, no es bien, que sepa menos, que los demas, antes es razón, que sepa mas, pues deue ministrar mejor en sus propios ordenes, que los demas. Ita ille.

Sed prima sententia est satis probabilis, & tuta in praxi. Notandum est tamen, quòd examen de sciencia & doctrina Regulariū debet fieri ab Episcopo, vt contra aliquos recentiores notat Vasquez in 3. p. 10. 5. disp. 2. 46. c. 6. n. 55. & alij, & pater ex Concilio Tridentino sess. 23. de reform. c. 12. sed obseruat Miranda in manuali Prælat. to. 1. q. 39. art. 2. quòd deuoti atque prudentes Episcopi hac in re suam exonerant conscientiam cum cōscientiis Prælatorum, ipsorum cōmēdatitiis litteris plenam atque omnimodam fidem adhibendo; vnde rectè Villalobos in sum. to. 1. tract. 11. dub. 14. n. 5. sic asseruit: Los Obispos tienen derecho para examinar los Religiosos, que han de ordenar, como consta del Concilio Tridentino. Mas bien podian passar los Obispos con el examen de los Prelados, teniendo dellos buen concepto quanto à esto, que como los cometen à vn Examinador, tambien los pueden cometer à vn Prelado. Et ita etiam docet Portel in addit. ad dubia Regular. ver. Ordines sacri, n. 1.

RESOL. XXX. An Gregorij XIII. excommunicationem incurrant ingredientes Monasteria Monialium, non prætextu licentiarum, sed absque vlla prorsus licentia, etiam ad malum finem?

Affirmatiuam sententiam amplexus est Navar. in manuali. c. 27. n. 50. Quaranta in sum. Bullarij, ver. Monasteria Monialium. Azor. p. 1. lib. 13. c. 8. q. vlt. Beia p. 1. cas. 30. Villagut. de vsur. q. 35. n. vlt. & nouissimè Flavius Cherubinus in compend. Bullarij, tom. 2.

conflit. 28. Greg. XIII. schol. 1. Homobon. in exam. Eccl. p. 1. tr. 5. c. 9. q. 60. Aloyfius Riccius in praxi, to. 1. Resol. 544. nu. 4. Filiuc. to. 1. tr. 15. c. 5. nu. 119. Rainerius in Catal. censur. c. 9. excom. 15.

Probatur primò; nam, vt ait Nauarrus & Villagut. ita declarauit Pius V. & Gregorius XIII. Secundò, quia lex, quantumcumque pœnalis, extenditur ex rationis identitate ad casum similem, vt probat Lambertin. de iure patron. li. 2. p. 1. q. 10. ar. 4. Gomez var. lib. 1. cap. 5. nu. 12. Molina Iurifconsultus de primogen. Hispan lib. 1. c. 5. nu. 10. Guttier. qq. canon. lib. 1. c. 10. n. 3. & conf. 50. n. 8. Roland. à Valle conf. 27. n. 48. vol. 1. & alij. Et ita, ait Beia vbi sup. receptum est in tota Italia.

Sed contrariam sententiam probabiliorē esse iudico, quam tuetur & docet Sanchez in sum. to. 2. lib. 6. c. 16. n. 78. qui citat Suarez, Zerolam, Philarchum, Sayrum, & Rodriguez, quibus ego addo Mirandam in man. pral. tract. de Monialibus, q. 2. ar. 10. concl. 1. Megal. in 3. p. lib. 4. c. 3. q. 2. n. 11. Barbosa de potest. Episc. p. 3. alleg. 102. n. 37. Hieron. Campanile in diuer. iur. can. rubr. 12. cap. 16. nu. 24. Et ratio est, quia cum excommunicatio sit pœnalis, nō est amplianda, sed potiùs restringenda, nec extendenda ad alium casum, etiam si ei sit similis, aut etiam maior ratio. Et cum hæc Bulla sit valdè rigida, & contineat grauissimas pœnas, non est extendenda ad casum in illa minimè comprehensum. Solū igitur incurrunt in excommunicationem fulminatam in dicta Bulla, admittentes & ingredientiæ prætextu licentiarum, non autem qui admittunt & ingrediuntur sine licentia, etiam si ingrediantur & admittantur ad malum finem.

Ad primum argumentum contrariæ sententiæ respondetur, de illis Pontificis responsionibus non constare authenticè. Ad secundum respondetur, non esse certum, legem pœnalem extendendam esse quoad pœnam in ea contentam ad casum non expressum, etiam si in illo eadem inueniatur ratio; imò oppositum est verius, & omnino tenendum. Ita docent Barbosa de potest. Episc. p. 3. alleg. 101. nu. 82. Anton. c. fin. n. 58. de consuet. Caltrus lib. 1. de leg. pœnal. c. 7. dec. 3. Sanchez de matr. to. 2. lib. 10. disp. 4. num. 3. & alij communiter. Vide etiam pro confirmanda nostra sententia, Caietanum ver. excomm. in princ. & in c. 47. & Glossam communiter receptam in Clem. 1. de consang. & affin. pro quo etiam facit Decret. in cap. quicumque, de sent. excomm.

RESOL. XXXI. An Moniales admittentes aliquem intra septa Monasterij, prætextu licentiarum, incurrant in excommunicationem?

Incurrere existimant multi, & ita nouissimè docuit Filiuc. to. 1. tract. 15. c. 5. nu. 119. asserens, sic habere praxim sacræ pœnitentiariæ.

Sed negantem sententiam (quam etiam probabilem & tutam in praxi esse iudico) sustinent Rodriguez in qq. regul. to. 1. q. 47. art. 3. & post illum Sanchez in sum. tom. 2. lib. 6. c. 16. n. 84. quibus ego addo Mirandam in manual. pral. tract. de monial. q. 2. art. 12. concl. 3. & Barbosa de potest. Episc. p. 3. alleg. 102. n. 33. Et ratio est, quia pœnæ appositæ in dicta Bulla, imponuntur Abbatissis & Abbatibus Conuentualibus

bus, &c. Et ibi nulla de Monialibus efficitur mentio. Et tamen in dicto motu proprio volens Sum. Pontifex comprehendere sub pœnis, quascumque Moniales admittentes illos, qui ingrediuntur Monasteria cum licentia Episcopi, in casibus non necessariis, totum hoc expressit, dicens indefinitè, *Moniales*. Ergo si idem voluisset suprà in aliis pœnis, hoc expressisset, sicut postea, ut diximus, expressit.

RESOL. XXXII. *An Moniales admittentes aliquem intra septa Monasterij, etiam ad malum finem, incurrant in aliquam excommunicationem?*

Suprà diximus, non incurrere excommunicationem inflatam in Bulla Greg. XIII. sed dubium est an incurrant in excommunicationem latam in Concil. Trident. sess. 25. de regul. c. 5. Negatiuè verò respondendum est, quia in textu Concilij excommunicatio fulminatur cōtra ingredientes Monialium Monasteria; de Monialibus, seu aliis admittentibus nullam facit mentionem: & ut suprà probatum satis est, excommunicatio non extenditur de casu ad casum; etiam si similis ratio adsit. Et ita scribens litteras Moniali, & mittens, non incidit in censuram comminatum aduersus colloquentes cum Monialibus, ut probat Barbosa de potest. Episc. alleg. 102. n. 82. & alij.

RESOL. XXXIII. *An ingredientes septa Monasterij, & cum aliqua sacra Virgine incestum committentes, si casus sit occultus, possint ab Episcopo absolutionem excommunicationis obtinere?*

Negatiuè respondet Cappeauilla tr. de cas. refer. c. 14. q. 3. diff. 2. Iac. de Grassis in pract. lib. 1. c. 5. n. 17. Zecchi de cas. refer. cas. 10. nu. 1. Aloysius Riccius in praxi, to. 1. resol. 544. nu. 5. cum aliis. Et ita asserunt respondiisse sacram Cardinalium Congregationem. Et ratio est, quia reservatio huius excommunicationis fuit publicata, & facta post editum Concilium Tridentinum.

Sed contrariam sententiam in terminis nostræ Bullæ docet Homobon. de Bonis in exam. Eccl. p. 1. tr. 7. c. 17. q. 26. & in tr. de statibus, p. 1. cap. 24. Zerola in praxi Episc. p. 1. ver. Moniales, q. 8. Sanchez in sum. to. 2. lib. 6. c. 15. n. 76. vide etiam P. Peregrinum tract. de duello, q. 37. n. 3. & Suarez in 3. p. disp. 30. sect. 2. n. 12. & 13. & alij. Et ratio est, quia cū in reservatione huius excommunicationis non efficiatur mētio de Concilio Tridentino, non censetur illi derogatum ex cōmuni DD. sententia; quia decreta alicuius Concilij generalis, ita matura deliberatione sancita sunt, ut videantur continere vim clausulæ derogatoriæ ad alia decreta posteriora contraria, nisi de illis specificam faciant mentionem, ut docet Henriquez lib. 7. cap. 26. nu. 3. Viualdus in Candel. p. 3. c. 12. n. 22. vide etiam Menoch. vol. 3. conf. 294. nu. 11. & 12. Guttierrez in l. nemo potest. de leg. 1. num. 173. Cuauc. p. 1. dec. 29. num. 16. Couar. lib. 4. var. cap. 16. Parisium lib. 2. conf. 2. n. 30. & alios.

Dicendum est igitur, Episcopum vigore Concilij Tridentini sess. 25. cap. 6. posse absolueri ab excommunicatione, dummodo sit occulta cōtracta ex ingressu ad Monasteria Monialium contra prohibitionem Gregorij XIII. quod etiam potest facere Confessarius vigore Bullæ Cruciatæ.

RESOL. XXXIV. *Cū in Regno adsit magna penuria carnis, & in perniciem rei frumentaria, in dies plura animalia macellentur, dubitatur, an sine metu excommunicationis, liceat emere à Turcis supradicta animalia, & cum illis alia victualia permutare?*

Respondendum videtur negatiuè, ex auctoritate cap. quod olim. de Iud. & Clementis Papæ V. in Extrau. multa mentis, eod. tit. vbi ex renouat. Extrau. Nicolai Papæ IV. incip. Olim. Et hanc sententiam videntur docere doctiss. Iuriconsultus Alexander vol. 7. conf. 130. Boërius dec. 178. & Straccha tract. de mercatura, p. 2. à num. 49. vsque ad 51. adi illos, & non pigebit.

Sed mihi, supposita veritate facti, (quod an ita sit, videant illi ad quos spectat) contraria sententia probatur; nam puto licitum esse deferre infidelibus etiam res prohibitas, quando deferuntur in Christianorum vtilitatem, ut si commutentur, vel vendantur pro iis, quibus indigent magis Christiani, ita ut maior sit eorum commoditas, quam damnum inde proueniens. Ita ex Societate Iesu Valer. Reginald. in praxi, tom. 1. lib. 9. c. 18. n. 301. & ex Dominicana familia Ant. de Soula in exposit. Bullæ Cænæ, c. 8. disp. 51. n. 2. & Alterius de cens. to. 1. disp. 8. lib. 5. c. 5. col. 4. §. ut probetur.

Adde quod commercium prohibitum cum infidelibus, non intelligitur tempore necessitatis, ut in casu simili, & aliis, notauit nouissimè Coninch de act. supern. lib. 2. disp. 18. n. 168. cum Suarez tract. de fide, disp. 18. sect. 6. num. 8. Et ratio est, quia ut notauit Filliucius in qq. mor. to. 1. tract. 16. c. 6. n. 147. & Sayrus de cens. lib. 3. cap. 12. n. 34. præceptum Ecclesiasticum non obligat cum tanto rigore; & necessitas in hac materia accipitur moraliter, ut etiam in casu simili notauit Anton. Ricciull. in tract. de iure person. lib. 2. c. 41. nu. 19. & Tabiena ver. medicus, n. 17. & ver. Iudæus, n. 6. Talem verò necessitatem extare in casu nostro multi asserunt. Ergo licitum erit tale commercium, & permutationes rerum.

Nec obstant ea, quæ in contrarium adduximus; nam illi Doctores, & c. quod olim, non loquuntur in casu nostro, videlicet necessitatis, seu quando victualia deferuntur propter maiorem vtilitatem, quam nos Christiani percipimus.

Ad Extrauag. Nicolai & Clementis respondeo cum Syluestro ver. excommunicatio 7. n. 60. & Petro de Lorca in 2. 2. D. Thoma, disp. 51. n. 7. ibi Pontifices prohibere deferre victualia & alia mercimonia in Alexandriam, vel alia loca Saracenorum terræ Ægypti, non autem prohibere supradicta deferre ad alios Saracenos; & si hoc prohiberent, respondendum est, ut suprà ad c. quod olim, de Iud. non loqui videlicet in casu nostro.

Sed vide, si libet, circa præsentem quæstionem Conradum de contract. tract. 3. q. 51. concl. 1. Gambarrupia tr. de casib. refer. c. 7. Bonacinam de leg. disp. 3. q. 2. punct. 5. nu. 2. Molfes. in sum. to. 1. tr. 11. c. 2. nu. 23. Sayrum de cens. lib. 3. c. 11. Alterium etiam de cens. tom. 1. disp. 8. lib. 5. c. 1. & seq. Suarez in 3. p. D. Tho. to. 5. disp. 21. sect. 2. Nauar. in c. Ita quorundam, de Iud. Filliuc. to. 1. tr. 16. c. 6. n. 139. Azorium p. 1. lib. 8. c. 23. Duardum in Bull. Cæn. lib. 2. can. 7. q. 1. & 2. Tabienam ver. excomm. 6. n. 5. & 6. Naldum in sum. ver. Infidelis, n. 2. qui fufifimè

simè tractant, quando iure positivo sit licitum, vel prohibitum infidelibus mercedem deferre.

RESOL. XXXV. *An sint habendi tractatus ante electionem?*

Ambitio, tamquam pestis electionum, fuit ita sacris Canonibus exosa, ut per *cap. cum post petitionem, de elect.* cassanda & annullanda sit electio illius, qui etiam requisitus antequam esset electus, consentit electioni de se faciendæ, & ita notavit Miranda in *manuali prel. p. 2. q. 23. art. 30. concl. 1.* & Pet. de Greg. *tr. de elect. c. 9. nu. 6.* unde in *c. per inquisitionem, eod. tit. de elect.* statuitur, per multas causas electionem Episcopi Tholosani esse indignā, & præcipuè, quia ipse & eius amici ante suam electionem habuerant colloquium cum quibusdam Canonicis, eosque sollicitauerant precibus, ut ipsum eligerent in Episcopum; ubi Abbas noster Panormitanus *num. 5.* infert, quod sollicitans electores pro sua electione, facit se indignum, quia probatur ambitiosus. Et hoc non solum quando sollicitat per se, sed etiam per alios, ut patet ex textu *ubi sup.*

His ita suppositis, iuris communis vestigia sequendo, sanctè determinatur in aliquibus Religionibus sub pœna excommunicationis lata sententia, ut ante electionem nullus tractatus de illa habeatur. In quibus verbis non prohibentur tractatus consultorij, sed tractatus ambitiosi, pactionales, conditionales, &c. ut rectè notavit Pet. Basilus in *direct. elect. p. 3. cap. 3.* Guilielmus Mandagotus in *Miscellan. c. de elect. n. 12.* & ante illos Abbas in *c. bone memoria el. 2. n. 12. de elect.* cum aliis.

Igitur permixtus est ante electionem tractatus consultorius; & ita in *c. si transiit, dist. 79.* probatur quod viuentis Papa habeatur tractatus consultorius de substitutione Summi Pontificis. Ex quo asserit Cucus in *inst. can. lib. 4. tit. 1. nu. 185.* quod potestas consulendi, ac de personæ alicuius qualitate sermonem inter se habendi, ut sciant an dignus quis sit, qui re postulante eligi possit, non est adempta Collegio, viuentis adhuc Prælato. Et Petr. Gregorius in *inst. vir. can. lib. 1. tit. 29. c. 5.* obseruat, quod Glossa *c. in nomine Domini, ver. tractantes, dist. 25.* vult quod postquam in vnum locum conuenerint electores, habeant tractatum antequam eligant, nominando vtrumque plures per modum cōsultationis, qui videantur digni electione, & fiat collatio nominatorum personæ ad personam & meritorum. Sed quia hodie electiones ut plurimum efficiuntur per secreta suffragia, non præmittitur talis tractatus electioni, qui antea erat ita necessarius, ut aliter non valeret electio, ut patet in *c. Genesi, de elect.*

Patet igitur ex dictis, posse Regulare huiusmodi Religionum, ubi adest talis prohibitio, cum electoribus, vel aliis per modum consultationis tractatum habere de aliquo eligendo, ut sciat an talis sit dignus, vel si sciat, ut alios informet & persua-deat, ut illum eligant, dummodo hoc non efficiatur ex consensu, seu opera ipsius eligendi, sed sponte ab electoribus propter illius merita. Nam si talis tractatus efficeretur per seipsum, vel per alios, esset tractatus ambitiosus, ut *supr. in c. per inquisitionem, de elect.* & ideo prohibitus, ut pactionalis, conuentio-

nalis, conditionalis, &c. Et ita determinavit Mol-fesius, heu quondam noster, in *sum. to. 1. tract. 6. c. 16. nu. 147.* ubi sic asserit: Ambitiosus per canones repellitur tamquam indignus, ab electione. Quod est valdè notandum contra eos, qui etiam procurare solent, ut eligantur ab aliis, nam nullæ sunt postea electiones; ut præcipuè sancitur per nostras constitutiones, quibus etiam huiusmodi tractatus præcedentes prohibentur, ad euitandam omnem suspicionem ambitionis. Ita ille, & ego.

RESOL. XXXVI. *An qui emisit votum Religionis, satisfaciatur, si habitum D. Ioannis assumat?*

Prima facie, videtur respondendum negatiuè, non quia dicti milites non sint verè Religiosi, ut falsò docuerunt Iacobus de Grassis *to. 1. lib. 3. conf. 11. nu. 14. de regul. Gonzalez in regul. 8. Cancell. Gloss. 8. n. 57. & 65.* Mandosius etiam in *reg. 3. Cancell. q. 11. n. 3.* Sarmiento de *redd. Eccl. lib. 4. q. 1. num. 13.* Cabedo de *patr. reg. Cor. 15. num. 16. & 18.* Tallada de *visi. carcer. cap. 11. §. 4. n. 13.* & facit Abbas in *rubr. de reg. 6. nu. 4.* Syluest. *verb. Relig. 1. q. 1. verb. tertium Hospitalarij, cum Soto de iust. lib. 7. q. 5. art. 3.* sed quia regulariter ille, qui vouit Religionem, intendit statum viuientium in communi, & alienum à tumultu, pompis, ac viris secularibus. Et ita docent Portel in *addit. ad dub. regul. ver. Religiosus, n. 4.* Sanchez in *sum. to. 1. lib. 4. c. 16. n. 12.* Corduba in *sum. q. 148.* Barthol. à S. Fausto in *thes. relig. lib. 1. q. 187. nu. 3.* Zecchius *ubi inf. cum aliis.* Hæc sententia est probabilis.

Sed contrariam non minùs probabilem esse pu-to, quam tuerentur Aragon. in *2. 2. q. 88. art. 11.* Rodriguez *p. 2. c. 97. n. 8.* & ex Societate Iesu Azor. *tom. 1. lib. 13. c. 4. q. 4.* & post illos Fernandez in *exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. sect. 11. §. 18. nu. 10.* Regius in *resol. cas. conf. cas. 53. nu. 15.* & ex Dominicanorum familia Hieronymus Cenedo de *paupert. Religios. dub. 10. nu. 6.* qui omnes asserunt, quod si quis faciat votum Religionis, optimè satisfaciatur voto, si Religionè Equitum D. Ioannis ingrediatur, nisi aliud cum vouerit expresse; quia dicti Equites sunt verè, absolute, & simpliciter Religiosi, & more aliorum Religio-forum tria solemnia vota emittunt, sub regula ab Gelasio II. & Honorio IX. approbata, & in ipsis Bullis Pontificiis absolute Religiosi appellantur. Et ideo hanc sententiam probabilem etiam vocauit Vecchius in *praxi Nouitiorum, disp. 10. dub. 2. n. 4.* & Barth. à S. Fausto *ubi sup.* Nam contrariam, quam ipsi tuerentur, vocant tantum probabiliorē; & à fortiori, docet etiam nostram sententiam Basil. Pontius *tract. de impedim. matrim. causa 27. q. 2. §. 4.* ubi existimat votum de suscipienda Religione satis aliquem adimplere, si Ordinem D. Iacobi suscipiat, & profiteatur in illo, ex cōfirmatione Alexandri III. quæ in stabilimentis eiusdem Ordinis præmittitur, & non ex aliis litteris Pontificiis, quibus ea votorum, sub qua eum Ordinem confirmauerat Alexander III. immutata aliqua ex parte sit. Et hæc opinio est valdè notanda, quia est noua, & à viro sapientissimo emanata.

RESOL. XXXVII. *An in obtinendis beneficiis, liceat pacisci de aliquo temporali retribuendo, tamquam motiuo, seu pro recompensatione gratuita?*

Vide-

Videtur respondendum negatiuè ex v. finali, extra de pactis, vbi hæc verba habentur: In spiritualibus omnis pactio omnisque conuentio cessare debet. & in c. quæsitum, extra de rerum permut. adnotatur eiusmodi pacta continere semper labem simoniæ; vide etiam c. tua nos, de simonia. & cap. quam Pio l. q. 2.

Non reticeam tamen, contrarium docere Valent. to. 3. disp. 6. q. 16. punct. 3. vbi sic asserit: Duobus modis potest fieri tale pactum, de quo loquimur; vno modo ita, vt promissio temporalis petatur aliquo modo in iure prohibito, aut quasi temporale debeat ratione rei spiritualis, tamquam eius pretium, vt spiritualis est. Et sic certum est, id esse simoniam prohibitam, vel iure naturæ, vel iure positio. At eiusmodi pacta damnantur in capitulis citatis pro contraria sententia. Altero modo potest pactum fieri ita, vt petatur promissio temporalis eo modo, & eodem prorsus titulo conferendi, quo licitum est ipsum temporale actu recipere & dare pro spirituali, videlicet tamquam stipendium, vel remunerationem quamdam cuiusdam operis, vel officij, quod secundum communem quidem rationem officij consideratum meretur etiam ex iustitia recompensationem; & consideratum etiam vt officium spirituale, meretur remunerationem gratuitam: & sic de temporali pro spirituali pacisci, in foro conscientie licitum est. Ita Valentia, qui citat Gabrielem, Caietanum, Sotum, & alios. Et ita etiam nouissimè post Valentiam, docet hanc sententiam ex eiusdem Societate Iesu Adamus Tannerus in 2. 2. disp. 5. q. 8. dub. 3. n. 76.

Igitur dicendum est probabiliter, quòd eo modo quo sine simonia licet temporale pro spirituali dare vel recipere, etiam licet de hoc ipso pacisci, nempe tamquam dando vel ex gratitudine, vel etiam ex iustitia, non quidem pro re spirituali vt spiritualis est, sed spectata secundum communem rationem laboris, prout ex obligatione onerosa suscipitur.

Vnde ex hoc capite, nempe pro suscepto labore, Suarez de relig. tom. 1. lib. 4. conf. 53. n. 17. ex Nauarro adnotauit, non esse simoniam, si aliquid detur pro labore suscepto eundo & redeundo ad beneficij collatorè, vel in recompensatione alicuius damni, quod ea de causa patitur, aut alterius lucri, quod amittit. Sed cauendum est, ne sub hoc colore, aliquid accipiat ultra æstimationem talis laboris, vel damni secundum se spectati, aliàs simonia non euitabitur. Ita Suarez. Sed quoad hoc vltimum, impugnatur nominatim à Rodriquez in sum. to. 4. c. 133. n. 19. quia, el dicho trabajo (hæc sunt eius verba) y la recompensa del daño, y de la ganancia, que se pierde, son cosas meramente temporales, las quales con dineros se pueden vender. Empero sera peccado de iniusticia, mortal & venial segun el exceso del dinero, que se da. Hæc ille. Igitur secundum Rodriquez, si detur aliquid notabile ultra æstimationem laboris, non erit peccatum simoniæ, sed iniustitiæ, quia emitur ille labor ultra iustum pretium, quod meretur. Sed hoc peccatum iniustitiæ, existimo ego quòd euitari etiam potest, si illud plus, quod labor ille non meretur, detur liberaliter, & gratis; ita vt in tali casu adsit contra-

ctus iustæ emptionis, & liberæ donationis. Notentur hæc, quia sedabunt multos scrupulos.

RESOL. XXXVIII. An habens rem cum meretrice, teneatur in conscientia soluere ei mercedem solitam, siue eam promiserit, siue non?

Affirmatiuam sententiam docent communiter Doctores, inter quos videndi sunt Homobon. in exam. Eccl. p. 2. tr. 9. c. 9. q. 24. Reginus in resol. cas. 8. per totum. Sayrus in Clau. Regia, lib. 10. tr. 5. c. 3. nu. 34. Aragon. in 2. 2. quæst. 32. art. 7. & q. 62. art. 5. concl. 8. Azor. p. 3. lib. 4. c. 21. q. 2. Salomius in 2. 2. q. 62. art. 5. contr. 4. concl. 1. & 2. Caiet. in 2. 2. q. 32. ar. 7. Cordub. lib. 1. q. 32. art. 2. Sotus de iust. lib. 4. q. 7. art. 1. Syluius in 2. 2. q. 32. art. 7. concl. 3. Tannerus in 2. 2. disp. 4. dub. 10. num. 300. Malderus in 2. 2. tract. 1. c. 9. dub. 7. Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 14. dub. 1. Villalobos in sum. to. 2. tract. 11. diff. 16. num. 8. Rebellius p. 2. lib. 18. q. 1. n. 9. Lopez p. 1. c. 105. Lessius lib. 2. c. 14. dub. 8. Et ratio est, quia pro omni actu pretio æstimabili, potest accipi merces. Sed actus meretricius, si consideretur, non vt turpis, & illicitus, sed vt naturalis, & delectationi hominum accommodatus, potest pretio æstimari. Ergo, &c.

Igitur materia, pro qua datur turpe lucrum, etsi sit res illicita, non est tamen res inuendibilis: & de actu fornicationis, etsi prohibitum sit sub mortali ne fiat, non est tamen iustum, vt si committatur, gratis committatur, & per consequens, neque prohibitum, vt pro illo merces accipiat. Et licet sit illicitum, dare vel recipere pretium ante fornicationem commissam, quia talis datio, vel acceptio includit consensum in fornicationem. Post peccatum verò commissum datio & acceptio potest esse absque peccato, si nimirum detur & accipiat, non ex complacentia peccati, sed ratione obsequij, vel pacti, vel laboris alteri præstiti.

His tamen non obstantibus, non desunt DD. qui probabiliter contrariam sententiam docent, vt Durandus in 3. dist. 39. quæst. 4. Medina C. de restit. q. 20. Nauar. c. 17. n. 40. in fin. & ex neotericis Paulus Comitulus in resp. mor. lib. 3. q. 5. & Io. Valerus in differ. vtriusque fori, ver. Promissio, differ. 8. vbi putat supra dictos Doctores supponere falsum, nempe vsum corporis meretricis ad actum venereum, esse in foro conscientie vendibilem, ipsumque separari posse ab ipso peccato. Nam in ipso vsum corporis turpi, consistit perfectio & consummatio peccati; quomodo igitur potest separari in rei veritate, ab ipso peccato? Reuerà enim meretrix petit mercedem, propter delectationem illam libidinofam, quam debet exhibere ad se accedenti, per vsum sui corporis; & propter eandem promittit vir mercedem, & sic propter peccatum. Ceteras rationes vide apud Valerum & Nauarr. vbi supra. Ex quibus apparet, vtramque sententiam esse probabilem, licet prima sit probabilior. Vnde non erit neganda absolutio, si aliquis rem habuerit cum meretrice, si postea nollet soluere mercedem consuetam, etiam si eam dare promiserit.

Notandum est tamen cum Valero vbi sup. & Toller. lib. 2. cap. 21. n. 7. quòd datio & acceptio pro fornicatione, actu est mala, quia pro re turpi, & ob pecca-

peccatum; sed non contra iustitiam: & ideo etiam secundum hanc posteriorem sententiam, meretrix non tenetur restituere. Item dicendum est, contra Lopez, feminas accipientes munera à suis amatoribus, spe consequendi ab ipsis, quod prauè concupiscunt, si non consentiant, non esse obnoxias restitutioni, quia nullus est amator, qui non verecundaretur & erubesceret, si præfata munera sibi remitteretur; verè enim ea donant, licet ob deflexum finem, & supradictæ feminae non recipiunt ea sub pacto, siue tamquam pretium impudicitiae, sed tamquam incitamentum. Et ita docet Valerus *vbi sup. verb. Restitutio, diff. 34.* & Rebellius *p. 1. lib. 3. q. 7. n. 6.*

RESOL. XXXIX. *An aliquid pro alio inuito creditore, solui possit?*

Negatiuè respondeo cum Tannero in *2. 2. disp. 4. q. 6. dub. 14. nu. 375.* Turriano in *2. 2. to. 2. disp. 10. dub. 1. nu. 2. & 3.* Valentia *tom. 3. disp. 7. q. 6. punct. 7.* & aliis, quando res ablatæ non sunt vñ consumptibiles; secus si essent, vt pecuniæ, frumentum, &c. & ideo non est in optione creditoris soluere æstimationem rei debitæ; vt si quis abstulit ab alio librũ, equum, & similia, vel debet ex causâ legati, vel aliàs domum, oliuetum, vineam, & similia, non est in eius potestate soluere pro specie debita æstimationem, seu valorem illius; nam vt patet ex *l. eum à quo, & ex l. manifesti, C. de solut.* aliud pro alio inuito domino, reddi non potest, si res extat.

Non reticeam tamen Ioan. Valerum in *different. vñusque fori, ver. debitum, differ. 8. n. 1.* asserere, supradicta esse vera in foro exteriori, non autem in foro conscientiae, in quo ex vi restitutionis, vel obligationis ad rem reddendam, satisfaciunt quis reddendo eius æstimationem, & valorem, vel aliam rem eiusdem prorsus bonitatis, & quantitatis; quia sic reparatur damnum secundum æqualitatem. Dixi, ex vi restitutionis, vel obligationis ad rem reddendam; quia alia ratione, posset peccare, si rem in specie non restituit, videlicet contra charitatem, dando occasionem domino contristationis, & iræ, quando scit id eum ægrè laturum; aliàs enim, si hoc non timetur, nullum quis peccatum committit, non restituendo rem in specie ablatam, etiam si extet. Ita Valerus, qui pro hac sententia citat Petrum à Nauarra *lib. 5. c. 1. n. 5.*

RESOL. XL. *An qui emit domum, vel fundum ad plura debita hypothecatum, teneatur dicta debita in conscientia soluere?*

Affirmatiuè respondent aliqui ex auctoritate *l. si conuenit, §. fundus, ff. de pign. act. l. alienatio, ff. de contrah. empt.* & ex *cap. cum non sint, de decim.* quia res cum suo onere trāsīt. Sed fundũ, seu domus emptas, pro pluribus debitis est hypothecata. Ergo, &c.

At his non obstantibus, Ioan. Valerus in *different. vñusque fori, ver. debitum, diff. 11.* asserit, quòd si in rei veritate, principalis debitor ob suam inopiam non sit soluendo, non tenetur emptor rei hypothecatae præfata debita soluere. Tum quia nihil peruenit ad eum de prædictis debitis. Tum quia cum principalis propter inopiam remaneat coram Deo deobligatus, per consequens multò magis iste emptor

rei hypothecatae; quia accessorium sequitur naturam sui principalis. Nec obstat venditorem posse rei suæ onus hypothecæ imponere, quod tranſit in emptorem.

Nam respondeo, quòd licet onus illud reale sit penes rem, obligatio tamen conscientiae solum respicit personam venditoris onus imponentis, qui solum tranſmisit in emptorem actionem realem passiuè, non tamen personalem; vnde donec per iudicem condemnatur, non tenetur in conscientia ad solutionem illorum. Ita Valerus, qui an loquatur de censibus decursis, & an eius opinio sit probabilis, remitto me iudicio aliorum.

RESOL. XLI. *An si aliquando multis imminet periculum vite, vt fit in naufragio, bello, peste, &c. tunc singuli possint breuiter dicere aliqua peccata, & sic absolui?*

Negantem sententiam docet Nauarrus de *pæn. & rem. lib. 5. conf. 13. nu. 2.* sed, vt verum fatear, bonus iste senex fuit non parum moribundis infensus, nam illis etiam denegauit absolutionem per nutus, & signa.

Dicendum est igitur, posse Confessarium in supradicto casu, pœnitentes absolui, non audiendo omnia peccata. Ita docet Suarez in *3. p. tom. 4. disp. 23. sect. 1.* Coninch de *Sacr. disp. 7. dub. 9. n. 74.* Io. de la Cruz in *direct. p. 2. de Sacr. pæn. q. 3. dub. 5. concl. 3.* & Villalobos in *sum. to. 1. tract. 9. dub. 33. nu. 6.* vbi sic asserit: *El Confessor que confiesa los que estan en tormenta, basta, que oya dos, ò quatro peccados à cada vno, y assi los absuelva, si no puede oyrlos enteramente. La razon es, porque puede vno callar el peccado, por el daño temporal, que se sigue à otro, luego mejor podra por el peligro espiritual de los otros, que si no es assi, no se pueden confesar.*

Sed plus addit Vasquez (attendat Lector in *3. p. to. 4. q. 95. dub. 2. art. 2. nu. 2.* nempe quòd in tali casu, tenetur Sacerdos ex charitate, vt aliis subuenire possit, confessionem non perficere; imò si ipse non vellet, quia forsan scrupulo detineretur, aut alia de causâ, pœnitens, qui videret aliorum periculum, potest non perficere confessionem, imò tenetur, & quia teneretur aliis succurrere, nec detinere Sacerdotem. Ita Vasquez.

Notandum est etiam, quòd quando imminens periculum, aliud non permetteret, possent omnes simul ostendere dolorem, & aliqua peccata confiteri, & sic simul omnes absolui vnica forma. Ita Coninch *vbi sup.* & Doctores, quos citat & sequitur Fagundez de *præcepto Eccles. tract. 2. lib. 2. c. 13. n. 11.* Restat modò respondere ad argumentum contrariæ sententiæ. Dico igitur talem confessionem esse integram formaliter, sed non materialiter.

RESOL. XLII. *An excommunicatus, si non possit satisfacere, debeat saltem prestare Confessario iuratoriæ cautionem?*

Doctores cõmuniter affirmatiuam sententiam docent; sed cum viderem Confessarios etiam communiter id in praxi nõ obseruare, non parum laboraui, vt inuenirẽ aliquos Doctores, pro tuenda eorum praxi, & pro contraria sententia firmanda; & tandem inueni Ioannem Valerum in *diff. vñusque fori, ver. absolutio, diff. 5. n. 3. & diff. 11 in fin.* & Henriquez

riquez lib. 7. c. 13. n. 2. in Glossa littera I. & c. 28. nu. 3. in Glossa littera A. asserere, in foro conscientie, satis esse propositum firmum pœnitentis, quia cautio iuratoria c. solet. de sentent. excomm. in 6. requiritur tantum pro foro exteriori, in casibus expressis. Et ita etiam docet Nauarrus cap. 27. num. 278. sic limitans quod dicit in c. 26. n. 2.

Dicendum est igitur probabiliter, cum supradictis Doctoribus, quod ille processus satisfactionis, & cautionis pignoratitiæ, & iuratoriæ, videtur intelligendus pro foro exteriori, nam in foro pœnitentialem deficiente possibilitate pœnitentis, propositum eius firmum tantum valet, quantum datio pignorum, vel fideiussorum, in foro iudiciali. Ergo in foro conscientie, satis erit credere pœnitenti.

RESOL. XLIII. An Ecclesia tribuat iurisdictionem, quando adest communis error, sine titulo collato?

VT gesta valeant, non satis est communis error sed necessarius est titulus collatus à superiore, quamvis inualidus sit ob aliquod vitium latens: quare dum aliquis sine titulo, & auctoritate superioris in officium Iudicis, Parochi, aut Confessoris se intrufit, licet communis error facti accedat, gesta per illum ad utrumque forum pertinentia, sunt prorsus inualida. Ita ex c. infamis, ver. verumtamen 3. q. 7. & ex l. Barbarius, de offic. Præf. probat Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 21. n. 49. & præter Doctores, quos ipse citat, docet etiam hanc sententiam Lessius li. 2. c. 29. dub. 8. num. 68. Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 26. sect. 6. n. 7. Reginald. in praxi, to. 1. lib. 1. nu. 102. & 103. Coninch de Sacram. disp. 8. dub. 3. num. 22. & dub. 6. nu. 47. Villalobos in sum. tom. 2. tract. 1. diff. 13. nu. 5. Filliuc. to. 1. tract. 7. c. 9. n. 227. Ioan. Valerus in differ. vtriusque fori, ver. nullitas, differ. 7. n. 2. & nouissime Fagundes præcep. 2. lib. 7. c. 2. n. 73. & alij.

At his minimè obstantibus, quod est valdè notandum, non desunt viri doctissimi asserentes, quod vt gesta valeant, tam in foro externo, quam conscientie, satis sit haberi communem errorem, nec necessarium esse titulum collatum à superiore legitimo. Et ita docet Basilius Pontius de matrim. lib. 3. c. 22. n. 46. & post illum Ioan. Sancius in select. disp. 44. n. 3.

Notent hoc Confessarij, quia hæc opinio est noua, & satis probabilis, & ex illa bono communi magis consulitur, quam si præter communem errorem titulus quoque foret necessarius. Rationes huius sententiæ adducit Basilius Pontius vbi sup.

RESOL. XLIV. An Prælati Religionum possint sine approbatione Ordinarij audire secularium confessiones?

Negatiuam sententiam & meritò, tenet Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 28. sect. 4. nu. 21. Rodriquez in Bulla Cruc. §. 9. dub. 1. nu. 4. & alij.

Sed hinc non reticeam contrarium docere Henriquez lib. de indulgentiis, c. 22. n. 3. in glossa littera R. vbi citat Mancium, Gallum, Medinam, & Bannez. Id etiam docet nouissime, contra Suarez, Ioannes Valerus in differ. vtriusque fori, ver. nullitas, diff. 5. n. 3. vbi asserit: Prælatos Religionum, vt sunt Priores, Guardiani, Ministri, & similes, licet non habeant approbationem, & licentiam ab Episcopis, posse

nihilominus audire confessiones, secularium: quia quamvis strictè non habeant beneficium Parochiale, largo tamen modo dicuntur ipsum habere, quia habet curam animarum, & sunt communiter probatiores, & digniores tam litteris quam moribus, plerisque secularibus habentibus curata, & consequenter per eos sufficienter satis fit menti Concilij Tridentini. Ita Valerus, qui etiam ibidem, paulò post, docet Sacerdotes simplices, sine licentia & approbatione Episcopi, posse absolueri non solum peccata venialia & mortalia, aliàs ritè confessi, sed etiam peccata mortalia in confessione oblita; & hæc sunt eius verba: Ego puto probabile, peccata oblita (cùm iam sint indirectè absoluta in prima confessione) posse postea absolui à quocumque etiam non exposito, seu approbato. Sic Valerus; sed an probabiliter, iudicent alij; sicut de alia opinione Ioannis Sancij in select. disp. 49. à n. 11. vsque ad 14. vbi acutè & solidè probat Equites D. Ioannis, D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatraue, vt potè verè Religiosos (vt nos alibi satis probauimus) posse peccata confiteri simplici Sacerdoti, non approbato ab Episcopo.

RESOL. XLV. An quis teneatur occasionem proximam vitare cum suo magno detrimento, ita vt Confessarius non possit illum absolueri?

Respondeo negatiuè, si pœnitens habeat propositum ampliùs non peccandi; quia in hoc casu non dicitur velle occasionem, sed permittere, cùm non vitare occasionem, non oriatur quia velit pœnitens in illa permanere, sed quia velit non incurrere damnum in vita, honore, & pecuniis, quod abiecta occasione obuenerit.

Sed difficultas est, quando nullus apparet profectus, an sit impertienda toties quoties absolutio? Negatiuè respondet Suarez in 3. p. to. 4. disp. 32. sect. 2. in fin. Grassius in decis. p. 1. lib. 1. c. 28. nu. 23. Reginald. in praxi, to. 1. lib. 8. n. 19. Nauar. in c. 3. n. 21. & alij.

Sed contrariam sententiam docet Viualdus in Candelabro, tit. de absolutione, §. casus Episcopis reseruati, n. 43. & nouissime Ioannes Sancius in select. disp. 10. n. 16. vbi aduersus Suarez sic asserit: Infero octauò, filium familias non potentem eicere domo ancillam, cui sæpè copulatur, fore absoluumdum toties quoties verè pœnituerit, non solum quādo aliqua emendatio notatur, vt tenet Suarez, & alij; verum etiam quando nullus apparet profectus: impossibile sanè moraliter non est, pœnitentem modò verè dolere de peccato, & proponere cauere; statim verò post reditum ad domum occasione instante mutare propositum, & inquiri ab his Doctoribus contrarium docentibus, an absoluerent ipsi pœnitentem, sæpè confitentem eadem peccata venialia, quādo nullus appareret profectus? Absolutionem sanè impendent; quamvis occasio peccandi venialiter non esset abscessa, non solum si in potestate pœnitentis non sit occasiōē remouere, imò etiam si posset. Igitur, & impertiri debent respectu mortalium, quando adfuerit dolor, & verum propositum cauendi in futurum.

Nec satisfacit responsio Coninch de sacr. disp. 2. dub. 14. in fin. quod faciliùs debeat dari absolutio respe-

respectu venialium, quàm mortalium, eò quòd facile magis committantur illa, quàm ista. Non, inquam, valet, nam etsi faciliùs committantur venialia, verumtamen propositum, & dolorem venialium gerere tenetur pœnitens, dum ea subiicit confessioni, saltem quando veniale, quod confitetur, esset totalis materia confessionis. At si respectu venialium reperiri queat verum propositum, & dolor absque aliquo profectu, quare respectu mortalium id inueniri nõ valebit? Dum verò pœnitens vero proposito est affectus, dignus est absolutione, quantumcumque nulla notetur emendatio. Hoc adeò verum est, quòd ea ratione asserat Suarez, & ceteri, negandam esse absolutionem, quando nullus apparet profectus, quòd præsumitur fictitium propositum pœnitentis: vellè ab eis audire, quare respectu venialium non adsit huiusmodi præsumptio, etsi nullus appareat profectus, & inchoata emendatio; interueniat tamen respectu mortalium? Ita Sancius. Quæ omnia ab ipso transcripsi, quia noua, & à viris doctis diiudicanda. Si verò, aduersus Sancium, dices in tali casu saltem propter reciduiam, erit absolutio neganda; respondebit Sancius negando, nam ipse in *disp. 9. n. 6. & seq.* docet numquam propter reciduiam, esse absolutionem denegandam, si pœnitens habeat dolorem de præterito, & propositum de futuro. Sed de hoc nos in *tract. de Circumstantiis*.

RESOL. XLVI. *Quanam conditiones sunt necessariae ad iustam compensationem faciendam?*

Respõdeo primò, vt debitum sit moraliter certum, ita vt debitor in conscientia teneatur ad debitum explendum, nec sine peccato prætermittere possit. Secundò, vt non plus capiat, quàm sibi debetur. Tertiò, quòd debitum sit actu, non potentiâ. Quartò, vt admoneat debitorem vel heredes iam debitum esse solutum, ne bis soluant.

Sed aliqui Doctores ponunt alteram conditionem, nempe si commodè rem tibi sublatâ, per Iudicem recuperare non possis; nam alioquin, si commodè rem tibi furto sublatam, per Iudicem recuperare potes, & non facis, peccas contra iustitiam legalem; nam Iudici iniuriam facis, officium eius usurpando. Ita communiter Doctores, & alij.

Sed ego contrarium puto cum Maldero in *2. 2. tr. 4. cap. 1. dub. 6.* & Ioanne Valero in *differ. vtriusque fori, ver. compensatio, diff. 3. n. 2.* quia quando ex occulta compensatione, neque scandalizas quemquam, neque turbas Rempublicâ, verius est licere clam auferre, etsi absque peculiari incommodo per Magistratum possis: neque inuadis munus Iudicis, qui ad publicam pacem tuendam constitutus est; & in tali casu agitur tantum de retinendo, & nõ de acquirendo de nouo. Ergo, &c. Et tandem hanc sententiam docet Villalobos in *sum. to. 2. tr. 11. dub. 23. n. 7.* vbi sic ait: *El que secretamente toma lo que se le de- ma, pudiendo lo pedir por iusticia, peca grauemente, como dize S. Thomas. Mas aduerto, que el dia de oy de ordinario se cobra mal, y con mucha costia, de manera, que pocas vezes obligara a esto, y parecieme que se me haze duro el decir, que en este caso, sea pecado mortal, porque no me parece, que haziendose secreto, sea tan grande el agrauio.*

Pars II.

que se haze al iuez, que lleque a pecado mortal. Ita ille.

Notandum est etiam, quod aliqui asserunt, iustam compensationem tunc esse, quando res sunt eiusdem rationis, quia quæ sunt diuersæ, non possunt parte inuita compensari. Ita Syluius in *2. 2. q. 62. art. 8. queritur 1. concl. 7. causa 5. & alij.* Sed falluntur, quia hoc procedit in foro externo, non autem in foro conscientie, in quo benè potest fieri compensatio in debitis diuersæ rationis, & sic in specie ad speciem, vel pecuniam; vt si mihi debes palliũ, ego verò tibi mulam, vel pecuniam, quia inuicem commodauimus; te nolente pallium, vel pecuniã reddere, possum mulã retinere. Ita Valerus *vbi sup.* cum Petro à Nauarra, & Ferdinando Rebelio.

Non desunt etiam Doctores, asserentes aliam conditionem necessariam esse in compensatione; nempe, vt res, ex qua fit priuata compensatio, non sit depositum, ex *c. bona fides, de depof.* Ita Syluius *vbi sup.* Medina in *C. de rest. q. 3. illat. 12.* Couar. in *c. quamuis pactum. 1. p. §. 4. n. 9. ver. item nota*, Iason in *§. bona fides, n. 72. insl. de act. & alij.*

Sed contrarium probabiliter docet Nauar. *lib. 3. c. 2. n. 389.* Tanner. *vbi insl. n. 411.* Lessius, & alij. Nã opinio contraria procedit in foro exteriori, & quando aliter obtineri possit compensatio: secus autem in foro conscientie, quia nulla iniuria, nec iniustitia fit deponenti; sed vis vi repellitur, nam aliter meum debitum recuperare nõ possum. Vini enim meis rebus facit, qui eas iniuste retinet. Nec habet deponens, ex quo conqueratur iustè, cum rem meam, seu id quod mihi debet, ipse restituere recusat, & idè ego mihi ipsi satisfacio.

Et tandem notandum est, quod superius dixi, vt compensatio sit iusta, opus est, vt debitum sit actu, non potentia, videlicet statim, & illo tempore restituendum: sed si fortè creditor non habeat spem rem suam recuperandi tempore præfixo; puto compensationem ante tempus præfixum fieri posse. Ita Tannerus in *2. 2. disp. 4. q. 6. dub. 14. num. 406.* quod est valdè notandum, quia quotidianum. Sed ad alia procedamus.

RESOL. XLVII. *An cliens possit pacisci cum Aduocato de quota litis?*

Communiter Doctores negatiuè respondent; sed ego non damnarem contrarium faciẽtes, & ita docet Victorellus in *Manual. Nauar. c. 25. n. 30.* vbi sic asserit: Qui iustam causam Aduocato probo defendendam committeret, sine vilo periculo iniustæ alicuius actionis in eo, promissa tertia aut quarta lucri parte, vt is ardentiori studio in iustâ iustæ causæ defensionem incumberet, & seipsum molestia sepius illum adeundi liberaret, lethale facinus mea sententia nõ parraret: nullam enim naturalem, aut diuinam, aut Ecclesiasticam legem violaret, sed solis ciuilis legis verbis (nõ fortasse legislatoris menti) aduersaretur. Sic Victorellus, & ita etiam docet Ioan. Valer. in *differ. vtriusque fori, ver. contractus, diff. 3.* Homobonus de *statib. p. 2. c. 5. nu. 5.* Et hanc opinionem probabilem putat Zanardus in *direct. confes. p. 2. præc. 3. c. 34. q. 8.* vbi contrariam sententiam, quam ipse tenet, vocat tantum tutiorem.

I

Dico

Dico igitur, communem opinionem negantem procedere in foro exteriori, non autem in foro conscientiae, ubi Deus est ille, qui videt veritatem, & non respicit praesumptionem, super quam fundantur leges prohibentes pactum inter aduocatum & clientem de quota litis. Ergo quoties deficit praesumptio fraudis, & iniustitiae, leges istae non obligabunt.

RESOL. XLVIII. *An si corruptor Virginis non adhibuerit vim, aut dolum, sed importunis precibus vehementibus, blanditiis, & persuasionibus induxerit illam ad consensum, teneatur ad restitutionem?*

Affirmatiuam sententiam docet communiter. Ita Medina in *sum. lib. 1. c. 14.* Cordub. *lib. 1. q. 13. dict. 4. & 7.* Caiet. in *sum. ver. res. §. quia verò.* Ang. in *Flor. de res. bon. ca. dub. 7. concl. 4.* Malder. in *2. 2. tra. 3. c. 4. dub. 4.* Bannez, Salon. in *2. 2. D. Thom. q. 62. art. 2.* Valent. *tom. 3. disp. 9. q. 3. punct. 3.* Nauar. *c. 16. n. 16. & 17.* Tolet. *lib. 5. cap. 11.* Syluius in *2. 2. q. 62. art. 2. queritur §. concl. 2.* Ioan. Valer. in *differ. vtriusque fori, ver. restitutio, diff. 10. n. 1. & alij.*

Sed mihi contraria sententia videtur etiam probabilis, & illam absolute docet Tanner. in *2. 2. disp. 4. q. 6. dub. 3. num. 134.* Turrian. *tom. 2. in 2. 2. disp. 30. dub. 2. n. 15.* Nauar. *lib. 2. ca. 3. nu. 444.* nam preces, & suauitates, potius augent, quam minuunt voluntarium. Nec obstat secundum eum, aliter consensum non fuisse; Fateor, inquit, sed sponte consensit. Multi enim, multa non facerent, nisi rogati, & tamen non ob id dicemus, iniuriose ab eis esse illud extortum.

Limitanda tamen, ait, haec sententia, nisi preces essent factae a persona, cui deberet puella reuerentiam, ut si esset eius Dominus, vel Princeps; preces enim Principis, vel Superioris, inducunt metum. Notandum est etiam, quod si puella, vi aut fraude violata, forte postea aequè commodis posita est nuptiis, ita ut nihil detrimenti acceperit; non debet ei quidquam necessario restitui. Ita ex Nauar. Lessius *lib. 2. c. 10. dub. 2. n. 11.* cum Tannero *vbi sup. n. 133.* & Tutriano *dub. 3. n. 2.* Filliuc. *tom. 2. tr. 32. c. 8. n. 221.* & Villalob. in *sum. to. 2. tr. 11. dub. 30. n. 14.* quidquid Rebellius & alij in contrarium asserant. Sicuti etiam stuprator virginis, si obtineat ab ea remissionem damnum eidem ratione stupri illatorum, tutus est in conscientia, nec requiritur ut etiam a patre ipsius obtineatur. Valerius *vbi sup. diff. 11. num. 1. & 2.* cum Tannero *loc. cit. n. 139.* Idem dicendum est, si virgo sponte consenserit, nihil restituendum esse paritibus, pro violata integritate virginali, & grauata dote, vel similibus damnis inde consecutis, docet Sotus *lib. 4. q. 7. art. 1. ad 2.* Tannerus *vbi sup. n. 130.* Filliuc. *nu. 219.* contra Valent. *loc. cit.* & Carbonium *de res. q. 16. & alios.*

RESOL. XLIX. *Solent Mercatores in suis libris scribere rationes dati, & accepti, & quid ipsis debeat; queritur, an possit postea debitor eligere, in quo debito pecunia sibi debita compensetur?*

Respondeo affirmatiuè cum Greg. Lopez *p. 5. tit. 14. l. 10. glo. 5.* & Imola in *l. 1. C. de solut. col. fin.* quos citat & sequitur Io. de Heuia in *Labyrintho com. mer. lib. 2. c. 7. num. 46.* vbi sic ait: En los libros de los

Mercaderes en que se escriue, lo que deuen hauer, y lo que deuen dar; puede el deudor en este caso elegir, en qual debito se ha de compensar lo que se pago segun vna notable determinacion de Imola referida, y seguida por Gregorio Lopez. Sic ille. Et ratio desumitur ex auctoritate *l. 1. 2. 3. & 4. ff. de sol.* quia quando quis est debitor ex pluribus causis eidem creditori, in potestate debitoris est, soluere prius vtri debito maluerit; quia debitor potest legem dicere rei suae, nempe, ut sit pro debito, quod ipsi sibi placuerit: unde quando quis est debitor ex pluribus causis, si aliquid soluat, id censetur soluere pro debito, quod magis grauat, nisi debitor contrarium exprimat. Et ita docet Lessius *li. 2. c. 23. dub. 10. nu. 86.* Filliuc. *tom. 2. tract. 35. p. 2. c. 10. n. 472.* Salas *tr. de cambus, dub. 23. nu. 1. & 3.* Malderus in *2. 2. tra. 5. c. 4. dub. 10.* Scaccia *tract. de comm. §. 2. gl. 5. c. 95.* Heuia *vbi sup. nu. 35.* Ex quibus duo vltimi, Scaccia videlicet & Heuia, obseruant etiam, quod si aliquod debitum debetur Paulo cum fideiussore, & aliquod sine fideiussore; & Ioannes debitor soluat aliquam pecuniarum summam, censetur illam soluere pro debito cum fideiussore. Idem etiam docet Molina *de iust. tom. 2. tr. 2. disp. 565. num. 5.* qui etiam *n. 4.* adnotat, si terminus praefixus solutioni alicuius debitorum iam aduenit, & debita alia sunt in diem futurum, aut sub conditione pendente adhuc in futurum, solutio censetur facta pro debito, aut debitis, quorum terminus iam aduenit, non verò pro iis, quorum terminus pendet adhuc in futurum, ex *l. ceterum. ff. de solut.* Item si debitor creditori aliquid debeat nomine proprio, & aliquid tamquam fideiussor alterius, solutio facta censetur pro eo, quod debet nomine proprio. Quando item vnum debitum est liquidum, aliud non item, solutio facta censetur pro debito liquido, & non pro non liquido. Item si vnum deberetur sub pignore, aut hypotheca, & aliud cum fideiussoribus, potius solutionem esse censendam factam ad liberandum fideiussores, quam ad redimendum proprium pignus, & hypothecam. Haec omnia Molina, Heuia, & Scaccia *vbi sup.*

RESOL. L. *An legatum factum puellis, ut nubant, debeat si aliqua dotem habeat, sed non sufficientem; vbi etiam plura de legatis pro Virginitatibus maritandis.*

Respondet affirmatiuè Homobonus de *exam. Eccl. p. 2. tract. 9. c. 9. q. 22.* vbi sic asserit: Legatum factum puellis, potest dari illis puellis, quae dotem quidem habent, sed non integram, cum qua commodè nubere possint; modo ille puellae his qualitatibus praeditae sint, quae in testamento, vel fundatione requiruntur.

Sed circa legata pro Virginitatibus maritandis, multa scitu digna inuenies apud Eram de *Anniversariis, lib. 1. cap. 21.* vbi notat, Primò quod legatum pro Virginitatibus maritandis non patitur commutationem cum alio pio opere, nisi id faciat Romanus Pontifex de plenitudine potestatis. Secundò, legatum speciale alicui nominate puellae relictum pro ea maritanda, consequitur si ingrediarur Religionem; & idè vxor, cui relinquitur si id iuliter viuat. Non tamè ita erit in legito relictò generatim pro Virginitatibus, seu puellis incertis maritandis: nam si accedat aliqua puella, decet se velle ingredi Religionem, & lucrari

lucrari legatum, non est ei dandum. Tertiò, legatum relictum pro Virginibus orphanis maritandis, potest dari habentibus patres pauperes, & inutiles, nisi concurrant simul Virgines, verè parentibus orbatæ; nam in tali casu, istæ præferendæ sunt illis. Quartò, legatum relictum pro orphanis puellis maritandis, potest dari puellis vulgo conceptis, & expositis, quæ etsi parentes habeant, eos demonstrare non possunt. Et hoc etiam procedit, si legatum relictum pro Virginibus maritandis, requirat quòd puellæ sint naturales loci: nam etiam expositæ consequentur dotem, cum præsumantur esse eius patriæ, in qua expositæ fuerunt. Sed in hoc casu, puellæ verè orbatæ præferendæ sunt vulgo conceptis. Quintò, legatum relictum si non dicat pro Virginibus maritandis, sed pro orphanis, seu puellis maritandis, ad illud consequendum admittantur viduæ. Hæc omnia Lara *vbi sup.*

Nota etiam quòd ipse n. 90. docet quòd legatū relictum pro Virginibus maritandis, potest retineri in utroque foro, iustitiæ & cōscientiæ, ab ea quæ ante matrimonium, etsi opinione esset habita pro Virgine; in rei veritate non erat, nisi constet relinquentem dictum legatum noluisse dari non habentibus qualitatem virginittatis, quod rarò continget: sed si adest simplex dispositio relinquentis legatum, pro orphanis virginibus maritandis, in tali casu, vt dixi, puella, quæ tempore cōtracti matrimonij nō virgo, sed corrupta erat, potest secunda conscientia retinere legatū relictum pro Virginibus maritandis. Et ita ego in facti contingentia consului. Notandum est etiam, circa præsentem materiam, quòd legatum relictum pro dotandis puellis, debetur puellis nuptis sine dote, vel cum modica dote, quia causa pietatis adhuc durat; secus autè, si diceret pro puellis maritandis. Sanchez *vbi inf. n. 63.* ita Homobon. *de exam. Eccl. p. 2. tract. 9. c. 10. q. 28.* & Genuensis *in pract. Eccl. tricen. 13. q. 386. num. 1.* qui etiam *in q. 387.* notat, legatum pro dote puellæ pauperis deberi, si illa potest viuere ex labore suo, & legatum relictum alicui puellæ pro dote, si factum sit pro anima testatoris, si illa moriatur antequam nubat, non extingui, sed deberi alteri puellæ pauperi. Item si testator iubeat Virgines maritare, nec exprimat numerum, fiet electio inspecta qualitate defuncti, & eius facultatibus; vt docet Lara *vbi sup. de Annivers. lib. 1. c. 10. nu. 97.*

Aduerte etiam, quòd legatum relictum feminis in matrimonium collocandis, non potest tradi viduis secundò nubentibus: si tamen non cōsummassent primum matrimonium, atque etiam si nullæ extarent femine nobiles, quibus posset id legatum impertiri, tunc quidem possent habere legatum. Nald. *in sum. ver. legatum, nu. 42.* & Sanchez *to. 2. lib. 7. disp. 91. n. 55. 56. & 57.* qui etiam *num. 61.* notat, legatum pro maritandis, non posse cōferri nisi feminis, quæ sunt ætate nobiles, nimirum duodecim annos natæ. & *num. 65.* aduersus Mantica *de coniect. vlt. vol. lib. 12. tit. 1. num. 13.* docet legatum pro certa persona maritanda deberi, quamuis ea tempore testamēti maritata esset, & à fortiori, si postea nubat testatore superstite. Item legatum relictum pro prima filia maritanda, si maior natu de-

cesserit, & secundò genita prior nupserit, legatum ei non deberi copiosè respondet Roman. *in cons. 308.* sed contrarium respondet Imola *in cons. 103.* At hoc ex coniecturis determinandum esse, rectè docet Mantica *vbi sup. lib. 8. tit. 7. n. 10.*

Et tandem, pro coronide huius Resolutionis, si legentur Titio ducenta, si uxorem duxerit, centum verò si Religionem; non centum, sed ducenta cōsequi debere, & ita docet Lessius *lib. 2. ca. 18. dub. 15. n. 124. in fin. 10a.* Valerius *in differ. viriusque fori, ver. testamentum, diff. 10.* Bonacina *de rest. disp. 3. q. 1. punct. 4. n. 10.* Rebellius *p. 2. lib. 18. q. 16. n. 3.* Basilius Pontius *de impedi. matri. causa 27. q. 2. cap. 17. §. 1. fol. mihi 266.* Comitulus *lib. 7. q. 7. n. 5.* Beia *p. 1. cas. 34. & 66.* Rodriguez *in sum. tom. 3. c. 240. nu. 1.* Martha *de iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 8.* Barbosa *de potest. Episc. p. 3. alleg. 83. nu. 28.* quidquid in contrarium asserat Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 1. disp. 34.* & alij penes ipsum, quibus ego addo Villalobos *in sum. to. 2. tr. 30. diff. 29. n. 7.* Vide etiam præsentem quæstionem ad partes discussam latè apud Ambrosinum *p. 2. dec. 30. per tot. Cened. in Canon. qq. q. 35. per tot. & Menoch. vol. 2. consil. 169. per tot. & alios.* Notentur hæc omnia, quia in nostris Doctoribus non passim obuia.

RESOL. LI. An dubius in fide sit hæreticus?

Affirmatiuè respondent sexdecim Doctores, Apud Sanchez *vbi inf.* quibus ego addo Villalobos *in sum. tom. 2. tract. 1. dub. 10. nu. 3.* Syluium *in 2. 2. D. Thom. q. 11. art. 1.* Fabrum *de sac. ordinis, dist. 25. q. 5. disp. 3. cap. 4. num. 112.* Homobon. *de exam. Eccl. p. 2. tr. 12. c. 4. q. 16.* Molfes *in sum. to. 1. tract. 8. c. 8. num. 44.* Lara *in 2. 2. q. 11. art. 3. disp. 42. n. 5.* & Coninch *de dotib. supernat. disp. 18. dub. 7. n. 102.*

Sed contrariam sententiam non minùs probabilem esse existimo, quam tuentur Cano *de Locis, lib. 12. c. 9.* & Emanuel Sà *ver. Hæresis, nu. 1.* quos citat & sequitur Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 2. c. 7. num. 12.* quibus ego addo Tanner. *in 2. 2. disp. 1. q. 8. dub. 6. n. 109.* Portel *in addit. ad dub. regul. ver. Hæresis, n. 4.* & Puteanum *in 2. 2. D. Thom. q. 11. art. 2. dub. 2.* Et ratio est, quia de ratione hæresis est electio erroris contra fidem. Sed dubitans nondum aliquid eligit, sed manet in dubio, & in ancipiti. Ergo non est hæreticus. Deinde, hæresis est error fidei contrarius, seu assensus contra fidem: at dubitans nullum fert assensum pro, nec contra, hoc est enim dubitare, id est, neque assentire, neque dissentire. Ergo si nullū habet assensum, nullum errorem habet contra fidem, nec proinde hæreticus est.

Ad auctoritatem verò Stephani Papæ *in c. 1. de heret. vbi asserit, dubiū in fide esse infidelem;* Respondetur, hoc esse verum priuatiuè, quia scilicet priuatur certitudine assensus necessaria ad habitū fidei retinendum: non autem esse verum cōtrariè; quasi habeat actū fidei cōtrarium, cum reuerà non habeat. Secūdo respondetur, quòd dubius in fide, dicitur infidelis, quoad forū externum. Et tandem dico dubium in fide esse infidelem, ex mente dicti Pōntificis, quotiescumque hæret, & præterea reflectit se supra suam cogitationē dubiam, & elicit iudiciū erroneū circa res fidei, ita vt de facto putet illas esse tātū probabiles. Hic ergo, qui hac ratione dubi-

dubitat, est verè infidelis. Opinio igitur nostra est satis probabilis, & tuta in praxi. Vnde Portel *vbi sup.* asserit, ex consilio etiam cuiusdam insignis Theologi, excusasse quemdam, qui dubitabat, an Christus Dominus verè esset in Eucharistia; quia intellectus talis dubitantis dubius & pendulus fuit, & nullum iudicium formavit. Hæc doctrina est valdè notanda à Confessariis.

RESOL. LII. *An si in ipso conflictu duelli sit aliquis vulneratus, & eodem die, vel alio postea moriatur, privari debeat Ecclesiastica sepultura?*

Affirmativam sententiam docet noster P. Peregrinus in *suo tr. de duello q. 7. n. 4.* quia in eodè conflictu dicitur mori, qui ex vulnere habito in conflictu moritur; sicut Ecclesia dicitur sanguine polluta, si quis in Ecclesia est vulneratus, licet sanguinem non effundat in Ecclesia, sed extra illam.

At huic doctrinæ non assentior, & discedo ab opinione viri doctissimi, & amicissimi, qui pœnam Concilij Tridentini ultra rigorem litteræ extendit. Et ita nostram sententiam docet Sancius in *select. disp. 36. n. 9.* qui respondet ad argumentum Peregrini. Cum igitur verificetur satis litteræ proprietates, appositæ in Concilio, negando sepulturam decedenti in ipso loco duelli; non oportet huiusmodi pœnam extendere, ut inflictam quoque illis, qui ex vulnere in duello illato decedunt, licet viui discesserint à loco conflictus.

RESOL. LIII. *An si quis provocet aliquem ad duellum, sese conferens postea ad præfixum locum, & præfixo tempore, ibique frustra expectato inimico discedens, incidat in excommunicationem Bulla Greg. XIII.*

Hic casus frequenter solet accidere: & affirmativam sententiam docet Peregrinus *tr. de duello, q. 4. per tot.* sed mihi contraria opinio placet, & ita tenet Comitulus, Delrius, & Sanchez, quos citat & sequitur Scortia in *Bull. Pont. Epit. 155. Theor. 392.* quibus ego addo Megalam in *3. p. lib. 4. cap. 4. num. 11.* Notandum est obiter pro hac materia de duello, excommunicationem incurrere, si quis diceret: Vade quæsitum gladium, hîc te expecto; vel: Veni ad talem locum, te ibi expecto; vel si existens in naui, vel alibi dicat: Egrediamur in terram, vel foras; te expecto in tali loco; vel: Quisque nostrum abeat quæsitum ensẽ, in tali loco mox pugnaturi. Secus si quis offensus dicat offendentem: Distringe ensẽ, tecum enim pugnare volo. Sed non grauabor hîc apponere casum, de quo olim interrogatus fui. Quidam offensus ab N. illum provocavit ad duellum, certo in loco, &c. non tamen habebat animum pugnandi, & certò sciebat pugnam non secururam; amici enim vtriusque hoc impedissent: sed hoc efficiebat ad satisfaciendum honori læso. Respondi tunc supradictum non incurrisse in excommunicationem; & ita docet in strictiori casu Filliuc. *tom. 1. tract. 15. cap. 5. num. 113.* nempe etiam si venirent in locum designatum, sed amici vtriusque ictus conuentos reciperent in se, dummodo prius duellantes de hoc securi essent, & animum pugnandi non haberent. Sed ad alia transeamus.

RESOL. LIV. *An ad expellendum semen corruptum, vel ad sedandum pruritus, liceat refricare verenda, cum periculo pollutionis, non tamen consensu in ea?*

Affirmativè respondeo, cum Sanchez, Filliucio, Reginaldo, & Bonac. quos citat & sequitur Io. Sancius vir doctissimus in *suis disp. select. disp. 21. m. 29.* & idem docet ex recentioribus Villalobos in *sum. tom. 2. tr. 40. diff. 16. n. 4. & 5.* vbi etiam docet, cum Sanchez de *matr. lib. 9. disp. 17. nu. 19.* & multis ex Societate Iesu, fas esse confricare verenda ad expellendum semen corruptum, licet præter intentionem sequatur veri seminis emissio; & licet femina id conaretur efficere non solum fricatione partium verendarum, sed etiam cum intromissione digitorum usque ad os vteri. Et hanc opinionem præter Sanchez, & Villalobos, docet etiam Bonac. de *matr. q. 4. punct. 10. n. 12.* Et ratio est, quia in his casibus pollutio sequitur præter intentionem operantis. Ergo.

Hinc deducitur decisio multorum casuum. Primo, licere chirurgo contrectare verenda infirmicurationis causa, cum periculo pollutionis. Ita Vasquez in *p. 2. to. 1. disp. 115. n. 9.* Lessius *li. 4. c. 3. dub. 14. n. 48.* Ioan. de la Cruz in *direct. cons. præcep. 6. dub. 9.* & alij. Secundò, curforem non constrictum esse pedestrem incedere, quamvis sit expertus pollutionem se pati. Ita Filliucius *tom. 2. tr. 30. n. 150.* Sayrus in *Clavi Regia, lib. 8. c. 5. nu. 12.* Sanchez *lib. 9. disp. 45. n. 8.* & alij.

Tertiò, accubantem, & sentientem se ex tali situ in pollutionem venire in somno, vel etiam in vigilia, dum absit periculum consensus, non teneri aliter decumbere, etiam si posset aliter commodè dormire. Ita Sancius *vbi sup. in select. disp. 21. n. 12.* qui *n. 18. in fin.* docet etiam, quòd non tenetur quis lectum deferere, etiam si cum membri erectione gustus carnis præsentatur, dummodo non adsit periculum consentiendi; sed alij tenent, quòd tenetur quis lectum deferere, si sentiat delectationem veneream, etiam sine membri erectione. Hæc omnia inuenies apud Io. Sancium *vbi sup.* qui plus addit, ut nos etiam alibi notauimus, nempe quòdlibet peccatum mortale in genere luxuriæ, non esse causam efficaciter influentem in pollutionem; & idèò pollutionem ex illa causa aduenientem in somnis, non esse necessariò cõsistendam. Putat igitur verba impudica, & cogitationes turpes, quæ sunt crimina mortalia, etsi sint causæ per se ordinatæ ad pollutionem, non tamen efficaciter in illam influere; aliàs ferè numquam apponerentur, quin sequeretur pollutio. Sed contrarium tamen euenire, experientia demonstrat. Ergo, &c. Idèò cum inefficaces causæ sint pollutionis, non magis influunt in eam, quàm si essent per accidens causæ. Si ergo quãdo verba turpia, vel cogitatio turpis præsens est, nõ influit in pollutionem, nec appetitum efficaciter mouet ad illam habendam, quomodo credi potest influxuram quando absens est, utpote in somnis? Limita hæc omnia, nisi cogitatio turpis coniungeretur cum membri erectione, per tempus durante, seu cum magna commotione spirituum genitalium. Ita Sancius *vbi sup.* Sed an probabiliter, remitto me iudicio aliorum.

TRACTATUS XVII.

& III. Miscellaneus.

RESOLVTIO I. *Votum pro Illustrissimo Senatu Panormitano circa moderationem Priuilegij, seu Consuetudinis, permittentis Ciuibus huius urbis, non vendere vinum de eorum vineis collectum, iuxta taxam.*

IN CA præsentem questionem, supposita veritate facti, pro dominis vinearum faciunt hæc argumenta. Primò, ex causa iusta, iustè cõceditur aliquibus vendere, vltra taxam, vt notat Megala in 2.2. li. 2. c. 6. q. 3. num. 103. Molina tom. 2. tr. 2. disp. 364. n. 17. & Ledesma in sum. 10. 2. tr. 7. cap. 32. diff. 12. Sed hoc accidit in casu nostro. Ergo, &c.

Secundò, priuilegium quod transiit in vim contractus, est vltro citroque obligatorium, nec potest sine causa reuocari; vt notant vndecim Doctores, quos citat doctissimus Regens noster Corsetius in *Propugnaculo vectigalis aduersus Messanenſes*, fol. 25. quibus ego addo ex Iurisperitis Gomez in l. 40. *Tauri*, n. 89. Menochium *conf.* 661. nu. 12. Molinam de *primog.* lib. 4. c. 3. nu. 18. Cabedum *Lusit. decis.* 93. n. 14. Riccium p. 4. *collect.* 862. Borrellum de *præſtan. Reg. Cathol.* p. 53. nu. 9. Martam de *claus. p. 1. claus.* 195. n. 9. Valasium *consult.* 72. n. 5. & *conf.* 120. nu. 9. & ex Theologis Salas de *leg. disp.* 20. *sect.* 18. n. 126. Suarez etiam de *leg. lib.* 8. cap. 37. n. 7. Sanchez de *matrim.* tom. 2. lib. 8. disp. 33. nu. 20. & nouissimè doctissimum Basilium Pontium etiam de *matr. lib.* 8. cap. 19. §. 1. nu. 12. Sed priuilegium, de quo loquimur, transiisse in vim contractus apparet, quia ex illo allekti, idèd aliqui vineas emerunt. Ergo, &c.

Tertiò, pretium vini, quod Senatus vult moderare, non videtur ita excessiuum, vt aliqui supponunt, si consideretur notabilis excessus bonitatis supradicti vini; & idèd docuit Homobonus de *exam. Eccles. p. 2. tract.* 9. c. 3. q. 3. Molina tom. 2. tract. 2. disp. 362. nu. 7. Reginaldus tom. 2. lib. 25. cap. 16. *sect.* 3. n. 284. Bonacin. de *contr. disp.* 3. q. 3. *punct.* 4. n. 12. cum alijs, quòd frumentum notabiliter melius, potest vendi vltra taxam. Sed vinum, de quo loquimur, est sine comparatione, notabiliter melius. Ergo iustè ita carius venditur.

Quartò, domini vinearum vt plurimum ita carius vendunt vinum in æstate. Sed in dicto tempore adsunt multi emptores, & penuria vini. Ergo iustè eius pretium augetur, vt notat Lessius lib. 2. c. 21. *dub.* 4. n. 30. Fillucius tom. 2. tract. 35. c. 4. n. 93. & alij communiter. Adde, quòd vinum multum minuitur in quantitate, quando à dominis in æstate conseruatur. Ergo, &c.

Quintò, statuta alicuius Ciuitatis, per suum superiorem confirmata, non possunt remitti ab ipsa Ciuitate. Sed consuetudines Ciuitatis Panormi fuerunt à Carolo V. confirmatæ. Ergo non possunt amplius per ipsam Ciuitatem solam, sine consensu Regis, remitti, vel mutari.

Part II.

Sextò, in tali vèditiõne nulla iniuria fit emptoribus, quippe qui emere non coguntur. Volenti autem, ac consentienti nulla fit iniuria. Ergo, &c. Et ita in simili casu assererebant aliqui apud Molinam tom. 2. tr. 2. disp. 364. nu. 11. Adde quòd in tali venditiõne censentur emptores excessum pretij liberè condonasse.

Septimò, in l. 1. §. si heres. ff. ad Trebell. & in l. que- rebatur, ad l. Falcid. & in l. si quis vxor. §. vlt. ff. de fure. habetur quòd res tanti valet, quanti vendi potest. Idè in l. si pretio. §. vlt. ff. locati. dicitur, quòd si emendo & vendendo naturaliter concessum est, quòd pluriſ sit, minoris emere; quod minoris sit, pluri� vèdere; & ita inuicè se circumscribere. Ergo, &c.

Octauò, tandem sic argumentor. Hoc incrementum, vltra taxam legalem, ab Illustriss. Senatu dominis vinearum concessum, videtur iniustum, quia ex illo sequitur, quòd eodem pretio vendatur vinum tempore sterilitatis, quo venditur tempore abundantia. Sed hoc est iniquum. Ergo, &c. Et ita, tempore magnæ sterilitatis, Pragmatica, & taxam frumenti non esse seruandam, testatur Nauar. c. 25. n. 88. Molina tom. 2. tract. 2. disp. 364. Reb. p. 2. lib. 9. q. 2. *sect.* 3. n. 14. & alij.

Sed his minimè suffragantibus, dicendù est, ad Illustriss. Senatuum spectare, ne victualia pretio excessiuo vendantur pro libidine venditorum; vt habetur in l. 1. §. cura carnis. ff. de offic. Præſect. Urb. & notauit Auila c. 17. *Prætorum. glossa. Arasonables*, nu. 2. & 4. Mexia in *prag. taxa panis. concl.* 1. nu. 3. & alij communiter: non enim ad bonum regimen confert, relinquere arbitrio venditorum pretia rerum, vt solidè probat Salon. tom. 2. in 2.2. q. 97. *art.* 1. *contr.* 2. n. 9. *Mercato. de contr. lib.* 2. cap. 6. Lopez etiam de *contr. lib.* 1. cap. 3. & alij. Confirmatur hoc etiam ex l. pretia, ad legem Falcidiam, vbi sancitur, pretia rerum non debere ex affectu & vtilitate singulorum institui. Vnde ex his colligit Ioann. Valerius in *differ. vtriusque fori. ver. venditio*, diff. 1. n. 2. in quantum animæ discrimen sint demerſi communiter omnes vendentes res, quarum pretium à Republica non taxatur. Nam solent petere vt plurimum pretium adeò immoderatum, vt facilè decipiant in geminato, & amplius: quod est valdè deplorandum. Ita Valerius.

Nec valet dicere, supradictum vinum ita carius vendi ex priuilegio, seu cõsuetudine, quam domini vinearum habent. Nam respondetur, quòd priuilegium eorum, quod patet ex contextu consuetudinis, & notat Marius Muta hic in c. 61. nu. 19. est, vt possint vendere vinum vltra taxam metæ. Sed non sequitur ex hoc, vt habeant priuilegium vendendi vinum, quo pretio voluerint, & exorbitanter; nam si aliqui quoad priuilegium à lege taxationis eximuntur, comparatione ipsorum manet latitudo pretij naturalis. Vnde in casu simili notauit Turrian. in 2.2. tom. 2. disp. 57. *dub.* 5. nu. 2. Molina

tom. 2. tract. 2. diff. 364. nu. 13. Ledesma in sum. tom. 2. tract. 8. ca. 32. diff. 11. quod alienigenæ asportantes in Lusitaniam triticum ex Castella, à lege taxationis, per leges, & priuilegium eximuntur (vt sunt in nostro casu domini vinearum) & tamen, hoc priuilegio non obstante, tenentur ex mente supradictorum DD. vendere dictum triticum intra latitudinem iusti pretij naturalis, quod in eo loco, ex natura rei, seclufa taxatione legis, haberent: in qua latitudine poterunt vendere pretio supremo, non autem maiori: nec ad hoc concessa est facultas, aut donatio Regis, vel Reipublicæ, ait Turrian. & Molin. vbi sup. quæ omnia determinant in specie casum nostrum, sicut etiam determinatur per ea quæ adducit Megala in cons. 20. num. 5. & seq. vide etiam Filliuc. tom. 2. tr. 35. c. 4. n. 39.

Deinde etiam pro Illustriss. Senatu dicendum est, quod priuilegium meretur amittere, qui priuilegio abutitur, vt habetur in c. suarum, de priuileg. & in aliis iuribus adductis per Barbos. in suis collect. to. 2. lib. 5. tit. 33. c. 11. nu. 25. & priuilegium, cuiuscumque conditionis & qualitatis sit, cessat omnino, quando incipit esse iniquum: vt patet in l. ex facto, de vulg. & pupill. & in c. suggestum, de decim. & notauit doctissimus Iurisconsultus Christophorus de Anguiano in tr. de leg. tom. 1. lib. 2. contr. 15. num. 19. Hæc autem omnia euenire in casu nostro patet; nam domini vinearum abutuntur supradicto priuilegio, nam illud eis concessum fuit, vt feruentius ad vinearum culturam incumberent, permanendo tamen in venditione vini intra limites iustitiæ, non autem vendendo illud exorbitanter. neque Illustrissimus Senatus poterat permittere vendi vinum à dominis supradictis pretio excessiuo, nam hoc esset cedere priuilegium iniquum contra iustitiam commutatiuam, quæ consistit in æqualitate rei & pretij, vt post D. Thomam in 2. 2. q. 77. ar. 2. in corp. & ad primum, docet Regius in suis resol. cas. 10. n. 1. Homobon. de exam. Eccl. p. 2. tr. 9. c. 3. q. 3. Vegha in sum. tom. 1. cap. 121. cas. 6. Turrianus tom. 2. in 2. 2. disput. 57. dub. 1. n. 3. & alij communiter.

Vnde ex his omnibus apparet, rectè Illustrissimū Senatum abstulisse abusum supradicti priuilegij, & illud moderasse intra latitudinem iusti pretij naturalis: & si aliquid amplius, vltra pretium rigorosum naturale, in ista taxatione Senatus imposuerit, vt in posterum iustificetur, dicendum est, excessum illum à Republica, & omni populo concedi, ac condonari, quia bono communi expedit, ita ciues allicere ad vinearum culturam.

Restat modò respondere ad argumenta superius adiuncta. Ideò ad primum respondetur, rectè aliquando aliquibus permissum esse, vendere vltra taxam, vt est in casu nostro, non autem exorbitanter, vt asserunt mihi fecisse vsque adhuc dominos vinearum; sed intra latitudinem iusti pretij naturalis, vt de alienigenis asportantibus frumentum in Regnum Lusitaniam, supra notatum est.

Ad secundum respondetur, quod dictum priuilegium, dato & concessò quod transierit in vim contractus, modò non tollitur ab Illustriss. Senatu, sed reducitur intra limites iustitiæ, & vt à principio concessum fuit; & ego puto, maiores no-

stros vendidisse quidem, vt hodie multi faciunt vinum vltra taxam, non autem extra latitudinem pretij naturalis.

Ad tertium respondetur, contra opinionem Molinæ, & aliorum, insurgere Filliucium tom. 2. tract. 35. c. 4. n. 86. Salas tract. de empt. & vend. dub. 12. n. 9. & alios. Sed quidquid sit de probabilitate huius sententiæ, etiam secundum illam respondeo, quod excessus bonitatis supradictorum vinorum, meretur aliquid amplius, non autem totum id, quod domini vinearum exquirunt. Et Illustrissimus Senatus hoc maturè considerans, & omnes alias circumstantias in tali casu necessariò considerandas, ideò licentiam præbet, vt in posterum vltra taxam pretij legitimi, cum aliquo incremento, vinum supradictum vendatur. Et notandum est cum Azor. p. 3. lib. 8. c. 22. q. 3. Ioan. de la Cruz in direct. cons. p. 1. Præcept. 7. q. 3. dub. 2. concl. 2. & aliis communiter, quod in casu nostro, & similibus, non est à Senatoribus taxandum infimum pretium pro viiori vino, nec supremum pro perfectiori, sed medium vtrique proportionatum; nec in hoc attendenda sunt damna, vel commoda vnius, aut alterius.

Ad quartum respondetur, quod quia Senatus istas & alias circumstantias, vt supra dictum est, maturè considerauit, ideò concedit, quod dictum vinum cum incremento vendatur. Sed non sequitur, quod stante dicta penuria vini, & abundantia emptorum, possit vendi pretio exorbitanti, vt modò vendi supponit Senatus.

Ad quintum respondetur, negando assumptū, cum doctissimo Iurisconsulto Hispano Christophoro de Anguiano, qui nouissimè edidit tract. de leg. tom. 1. lib. 3. contr. 6. n. 2. vbi probat, quod statuta Communitatum inferiorum, puta vnius Ciuitatis, per Principem confirmata, possent per easdē Communitates remitti, & confirmatio Principis in tali casu solum operatur firmitatem statuti, qua non obstante possunt Ciues, vt vniuersi illud reuocare, vt accidit in casu nostro; licet nō reuocetur absolute dicta cōsuetudo, sed abusus circa illā tollitur.

Ad sextum respondetur, non esse licitum maius pretiū pro vino recipere, quia nemo cogitur illud emere: volenti autem non fit iniuria; nam pari ratione, vt bene ait Rebellius p. 2. lib. 9. q. 2. sent. 1. nu. 7. nulla emptio, quantumvis magno pretio ab emptore nō coactò facta, esset iniusta: nec item vsura damnanda, si ex credito, vel ex mutuo, lucrum à debitore non coactò reciperetur; quæ omnia cedere absurdum est. Ergo, &c. Falsum est etiam, emptores in tali casu censi excessum pretij condonare. Nam respondeo cum Io. Valero in differ. vtriusque fori, diff. 1. nu. 2. ver. venditio, vix esse vllum, qui sponte velit dare plus iusto pretio; sed communiter id contingere, vel quia decipitur ignorās verum pretium, vel quia non potest aliter rem habere. Imò Lessius lib. 2. c. 21. dub. 4. n. 37. & Tanner. in 2. 2. D. Thom. disp. 4. q. 7. dub. 2. nu. 33. Nauar. de rest. lib. 3. cap. 2. à n. 45. & alij docent, talem donationem minimè præsumendam esse, nisi coniunctio aliqua sanguinis, vel amicitie intercedat, etiam si emptores sciant pretium rei, & liberè contrahant, absque

fraudis aut coactionis admixtione. Vide etiā Salas de empt. & vend. dub. 26. n. 8. & Filliuc. tom. 2. tract. 25. c. 3. n. 69. & 70. Adde quod in nostro casu, ementes putabant pretium illud esse iustum, propter priuilegium, quod domini vinearum asseriebant habere, & ideo non potest vlla species donationis in tali emptione præsupponi. Ergo, &c.

Ad septimum respondetur, quod res tanti valet, quanti vendi potest, in quibusdam rebus raris, curiosis & pretiosis, quæ solum ad splendorem pertinent. Sed verius est contrarium, & ita docet Tanner. in 2. 2. disp. 4. q. 7. dub. 2. num. 34. Lessius lib. 2. cap. 21. dub. 3. num. 16. Bonacina de contract. disp. 3. q. 2. punct. 4. n. 28. Nauarrus c. 27. nu. 78. cum aliis. Aliqui verò asserunt, supradictum axioma esse verum in venditione sub hasta; sed hoc displicet Molinæ tom. 2. tract. 2. disp. 349. n. 11. Megalæ in 2. 2. lib. 2. c. 6. q. 2. n. 70. Molfes. in sum. tom. 2. tr. 12. c. 5. n. 148. Salon. in 2. 2. q. 77. ar. 1. contr. 5. & alii.

Dicendum est igitur, quod res tanti valet, quanti vendi potest, intra latitudinem iusti pretij naturalis, non autem extra; & ita docet Azor. p. 3. lib. 8. c. 21. q. 5. Lopez de contract. lib. 1. cap. 13. Io. Valer. in differ. vtriusque fori, ver. venditio, differ. 1. n. 1. qui citat Nauarram, Rebellium, & alios communiter.

Ad illud verò, quod per *si pretio*, concedatur licere naturaliter ementes & vendentes se decipere; Respondeo cum Malder. in 2. 2. tr. 5. cap. 2. dub. 2. Turrian. tom. 2. in 2. 2. disp. 75. num. 4. Pligiano in 4. sent. to. 2. dist. 15. q. 2. art. 2. & aliis DD. supracitatis, illa verba, *licere naturaliter*, intelligenda esse de deceptione intra medium iusti pretij: vel concessum esse in foro externo, idque naturaliter, quod naturalis ratio dicet, eiusmodi concessione vitandas esse lites. Secundum ergo naturalem rationem in foro externo significatur, permitti quod coram Deo, & secundum eandem rationem naturalem non licet: & ita etiam respondet Glossa in c. cum dilecti, de empt. & vend. post D. Thom. in 2. 2. q. 77. ar. 1. ad 1. vide etiam Salas tract. de empt. dub. 26. n. 8.

Ad vltimum respondetur, quod tempore maximæ sterilitatis, quod Deus auertat, Illustrissimus Senatus in hoc tunc maturè prouidebit; & aliquis contra Doctores illos, posset etiam respondere, nihil immutandum esse, quia in tali casu annus penuriæ compensatur cū anno abundantia, & ideo asserunt Doctores, quod taxa frumenti in anno magnæ sterilitatis non est immutanda, sed seruanda. Et ita docet Petr. Nauar. de rest. lib. 3. ca. 2. num. 2. Michael de Palatio de contract. lib. 2. c. Pontius var. disput. 1. q. 2. scholastic. cap. 7. in fi. Ledesma in sum. tom. 2. tract. 8. cap. 23. diff. 19. Salas de empt. & vend. dub. 7. n. 3. & nouissimè Io. dela Cruz in direct. conf. p. 1. praecept. 7. q. 3. dub. 3. concl. 1. vbi asserit, hanc sententiam esse communem in schola Diui Thomæ, & inter Regios Hispaniæ Consiliarios.

Et hæc circa præsentem dubitationem satis dicta sint, quæ olim scripti ad instantiam Illustrissimi D. Cæsaris Caietani Marchionis Sciurtini Pætoris huius Urbis, viri amicissimi, probitate & rerum experientia insignis.

RESOL. II. Felix dedit Confessario vncias septuaginta,

vt restitueret Ioanni suo creditori: post duos annos scit Confessarium non restituisse; queritur, an denud dictus Felix debeat restitueret

Quidam Theologus magni nominis, respondit debere restituere; & probabiliter quidem, nam non desunt DD. qui hanc affirmatiuam tuerentur sententiam; hi sunt Nauar. & D. Antoninus apud Lessium, vbi inf. Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 62. art. 6. queritur 9. Fabr. de rest. in 4. sent. dist. 15. quaest. 2. disp. 50. c. 4. n. 159. Lazarius de monit. sect. 4. q. 5. num. 5. & 6. Conrad. in resp. cas. conf. p. 2. q. 445. Pet. Nauarr. lib. 4. c. 5. dub. 1. n. 19. Clauis Regia lib. 10. tract. 5. cap. 9. n. 3. & 9. Tolet. lib. 5. cap. 24. num. 2. & Homobon. de exam. Eccl. p. 2. tr. 10. ca. 2. q. 2. suppos. 1. Et confirmatur ratione, nam res ex delicto debita, antequam ad creditorem perueniat, ipsi perit debitori; nō enim debet creditor damnum pati ob debitoris delictum, vt benè probant Rebellius p. 1. lib. 2. q. 13. sect. 3. Molina de contr. tom. 2. tract. 2. disp. 296. n. ... Azor. p. 3. lib. 4. c. 33. & alij.

Sed mihi etiam probabilis semper visa est contraria sententia, & sic in praxi nō condemnaui dictum Felicem ad denud restituendum; nam cum ipse non deberet cum infamia restituere, quantum in se fecit quod potuit; & si Ioannes creditor, ad restituendum non consentiret, esset irrationabiliter inuitus. Et Lessius lib. 2. c. 16. dub. 6. nu. 67. in fin. cum Filliucio in q. mor. tom. 1. tract. 32. c. 5. num. 135. probabilem vocat hanc opinionem, & in terminis illam amplectitur nouissimè Cenedo de pauper. relig. dub. 34. n. 8.

RESOL. III. Quidam vir nobilis est in mora soluendi debitum vnciarum ducentarum ex contractu; sapius confitetur, & non restituit, habet tamen animum restituendi; queritur à Confessario, an sit illi absolutio deneganda; maximè cūm creditor multoties ab illo petierit solutionem?

Videtur respondendum quod sic; nam præceptum restituendi, quamuis formaliter sit affirmatiuum, præcipitur enim solutio; est etiam ex parte præceptum negatiuum. Ergo statim est adimplendum. Vide Salonium, Aragon. & Bannez in 2. 2. q. 62. art. 8. Valent. tom. 3. disp. 4. q. 6. punct. 7. Rebell. lib. 2. de rest. q. 17. num. 2. Azor. p. 3. lib. 4. cap. 34. & alios communiter.

Sed mihi non ita rigidè in hoc casu procedendum esse videtur; nam quando debitor habet animum soluendi, neque ex tali dilatione detrimentum sequitur creditori, ob eam iniustam moram, mortalis culpæ minimè condemnandus videtur; talis enim dilatio, non est ipsi creditori adeo iniuriosa, vt debitor iudicandus sit lethalis criminis reus. Non auderem hanc sequi sententiam, si patronos non haberet Molin. de iust. tom. 3. tra. 2. disp. 753. n. 1. & Bonac. de contract. disp. 1. q. 6. punct. vnico. n. 4.

Notent hanc decisionem Confessarij, nam multos tollit scrupulos, maximè in confessione nobilium, qui per multos menses sine aliqua iusta causa differunt restitutionem; sed vrgeant semper propter solutionem, maximè quando mora esset admodum magna, & cōmodè posset fieri restitutio.

RESOL. IV. *Petrus emit rem furtiuam mala fide; postea comperto vero domino, queritur, an teneatur illi restituere, & non furi ad repetendum pretium, quod pro ea dedit?*

Respondeo clarum esse, cum qui rem alienam bona fide accepit, non teneri illam vero domino restituere, sed posse restituere illi, à quo bona fide accepit; est communis opinio DD. vide Pet. à Nauarr. lib. 3. c. 4. p. 3. dub. 4. Vasquez opus. de rest. c. 9. §. 2. dub. 2. n. 13. Rebellium p. 1. lib. 2. q. 9. num. 3. Azor. p. 3. lib. 4. c. 3. q. 1. Salonium, & Aragonium in 2. 2. q. 62. art. 6. cum aliis.

Sed difficultas est, quando res aliena mala fide emitur; nam vero domino, & non furi restituenda esse probat Dominicus Bannez 2. 2. q. 66. art. 6. Rebellius loc. cit. n. 4. Vasquez l. c. n. 14. Molin. tom. 3. disp. 722. Sotus lib. 4. q. 7. art. 2. Medina, Couarruias, quos citat & sequitur Reginaldus to. 1. lib. 10. c. 5. n. 40. cum aliis.

His vero non obstantibus, censeo aliam sententiam esse probabilem, quæ asserit emptorem male fidei posse contractum cum fure initum rescindere, & recuperare pretium, quod pro ea dedit. Sic censuerunt Alexander de Ales p. 5. q. 86. n. 3. art. 5. Gabriel in 4. dist. 15. q. 3. art. 3. dub. 5. Angel. ver. restitutio l. n. 1. & Syluester ver. restit. q. 7. Paludan. in 4. dist. 15. q. 3. dub. 5. Petrus à Nauarr. lib. 3. cap. 4. p. 3. dub. 4. D. Antoninus p. 2. tit. 1. c. 12. §. 16. & absolute tenet etiam hanc opinionem Tolet. lib. 5. c. 17. nu. 13. & probabilem illam vocat Malderus in 2. 2. tract. 4. cap. 3. dub. 2. Nec destituta videtur ratione; nam emptor malæ fidei rescindendo contractum, & reddendo rem alienam furi, non constituit illam peiori loco, quam erat antè; & vnusquisque tenetur, & potest magis sibi ipsi consulere, quam alteri. Vide etiam Ant. Fernandez in suo exam. Theol. p. 1. c. 18. §. 1. n. 14. qui hanc sequitur & defendit sententiam, citans Perez ex Societate Iesu. Ex his patet responsio ad quaesitum in principio positum; potest enim Confessarius consulere, ut Petrus rem furtiuam, ad recuperandum pretium, sine vllò scrupulo furi, & non vero domino, restituat.

RESOL. V. *Petrus deambulando per ciuitatem, inuenit crumenam cum magna pecuniarum quantitate: facta debita diligentia non reperit dominum; ideo per multos annos illas sibi retinuit; nunc Confessarius denegat illi absolutionem, si pauperibus dictas pecunias non restituat; queritur quid faciendum?*

Respondeo, magnam esse quaestionem inter DD. cui facienda sit inuentorum restitutio, habentium dominum, sed incertum, & an inuentor possit ea sibi retinere. Salon. in 2. 2. q. 62. art. 5. contr. 5. Valent. tom. 3. disp. 5. q. 6. punct. 4. Nauarr. de restit. lib. 4. c. 2. dub. 7. num. 59. Sayrus in Clau. Regia. lib. 10. tract. 5. c. 2. in princ. Rebellius p. 1. lib. 2. q. 12. sect. 1. Reginald. tom. 1. lib. 10. c. 14. nu. 194. Azor. p. 3. lib. 4. cap. 127. Malderus in 2. 2. tract. 4. cap. 4. dub. 3. Nauar. c. 17. nu. 170. Syluest. ver. inuentum, nu. 2. Couar. ad reg. peccatum. 3. p. §. 1. nu. 1. Molina tom. 3. disp. 746. Fernandez in suo exam. Theol. p. 1. c. 15. §. 4. num. 9. & alij, asserunt restituenda esse pauperibus, modo prius adhibita fue-

rit sufficiens diligentia in inquirendo domino, nec posse inuentorem sibi retinere. Probatur, nam hæc videtur rationalis voluntas dominorum. Secundo; quia sic faciendam esse hanc restitutionem communi consuetudine receptum est.

Sed contrariam sententiam amplexi sunt Sarmiento lib. 6. sect. c. 10. Per. de Aragon. i. 2. 2. q. 62. ar. 5. f. mihi 168. col. 2. Sotus lib. 5. de iust. q. 3. art. 3. Pet. à Nauarr. lib. 4. c. 12. n. 75. & probabilem vocat Megala in 2. 2. lib. 2. c. 4. nu. 33. & Lessius lib. 2. cap. 14. dub. 7. n. 48. in fin. Probatur ratione; nam, ut ait Sarmiento, in iure eadem reputantur, ignorari dominum rei, & rem nullum habere dominum. Sed quando res nullum habent dominum, efficiuntur primi occupantis. Ergo, &c.

His ita suppositis, poterat Petrus sibi retinere illas pecunias, sequendo hanc posteriorem opinionem; ideo Confessarius non debebat illi denegare absolutionem, est enim hæc sententia in fauorem Petri probabilis; & tuta in praxi. Salua, &c.

RESOL. VI. *Quidam vir nobilis contraxit sponsalia, & per multos dies causa delectationis osculabatur, & tangebatur sponfam; queritur an peccauerit mortaliter?*

Peccasse, respondit illi Theologus cuiusdā Religionis, nixus, ut ipse dicebat, auctoritate Rebellij, art. 2. lib. 3. q. 19. sect. 2. cui ego addebam Anton. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 4. c. 2. §. 4. nu. 4. & p. 3. cap. 21. §. 1. nu. 11. & nouissimè Rodriquez in sum. tom. 3. c. 102. nu. 1. & Comitol. in respons. mor. lib. 3. q. 20. n. 4. & alios.

Sed contrariam sententiam prorsus esse sustinendam puto. Dico igitur, quando tactus non sunt impudici, nec adest periculum pollutionis, excusantur à culpa mortali inter sponso de futuro; & ratio est clara. Quia sicut copula cohonestatur à matrimonio, ita sponsalia, quæ sunt via ad matrimonium, debent cohonestare hos tactus, & oscula, quæ sunt quedam inchoatio ad ipsam copulam. Et sic hanc opinionem probabilem vocat Lessius lib. 4. c. 3. dub. 8. nu. 58. Bonacina de matr. q. 4. punct. 9. n. 6. & illam sequuntur Sanchez de matr. tom. 3. lib. 9. disp. 47. n. 49. Tolet. in sum. lib. 4. c. 14. nu. 4. Nauar. in manu. c. 14. nu. 18. & c. 16. nu. 12. Reginaldus in praxi, tom. 2. lib. 2. c. 1. n. 6. Caiet. in 2. 2. q. 15. art. 4. Mollesius in sum. tom. 1. tract. 4. cap. 15. n. 4. & 5. Valent. tom. 3. disp. 9. quaest. 3. punct. 3. Salas in p. 2. tom. 2. q. 84. tract. 13. disp. 6. sect. 26. num. 74. Clauis Regia lib. 8. cap. 6. n. 1. Granado in p. 2. contr. C. tract. 4. disp. 7. num. 4. Iac. de Graffis p. 1. dec. lib. 2. c. 82. nu. 3. Lopez p. 1. instruct. c. 54. & 79.

Norat etiam Salas, cum multis recentioribus, quod sicut sponsis de futuro, ut dictum est, licita sunt oscula, amplexus, & similes tactus cum suis sponsis, ita delectationes, & commotiones sensibiles, quæ ex cogitatis osculis, & amplexibus resultant, sed non ex aliis tactibus. Ita enim Sanchez lib. 9. disp. 47. n. 6. aduersus Rebellium ubi sup. Et ratio est, quia illa delectatio est de obiecto heno, & tamquam præsens apprehenditur, & in præsentia est eis licitum. Ergo, &c.

Tandem nota ex Sanchez ubi sup. disp. 46. nu. 50. dicta oscula & amplexus esse licita, etiam si pollutio

tio præuisa sequatur, dummodo id faciant necessitate compulsi, & sine periculo consensus in pollutionem, cum inurbani & austeri haberentur, nisi ita se inuicem oscularentur, & amplexarétur. Hoc quod dictum est de osculis, & tactibus, similiter & multò magis dicendù est de colloquiis & aspectibus, ut notat Nauar. *cap. 16. n. 12.* Sed limitat hoc Sanchez *n. 54.* modò aspectus nò sint valdè impudici, ut partium verendarum, sicut in simili de tactibus dixerat *n. 52.* Sed hanc limitationem impugnat Salas *vbi sup. sect. 26. n. 177.* quia tactus verendorum libidinosi maiorem habent affinitatè cum copula, quàm aspectus libidinosi earum partium. Hæc Salas. Sed an satis probabiliter, iudicent viri docti. Ex his patet responsio ad quæsitum.

RESOL. VII. *Quedam mulier multas pecunias per adulterium acquisiuit; quaritur an marito sint restituendæ?*

Alientem sententiam affirmant nò infimæ classis Theologi, quorum nomina accipe. Ludou. Molina *de iust. & iure, to. 1. tract. 2. disp. 94.* Reginald. *in praxi, to. 1. lib. 10. c. 13. num. 193.* Pet à Nauar. *lib. 3. de rest. c. 1. nu. 136.* Bannez *in 2. 2. q. 62. art. 5. dub. 5.* & nouissimè Couarr. *in 2. 2. tom. 2. disp. 14. dub. 1. num. 5.* Hi omnes asserunt, coniugatas omne pretium per adulterium acquisitum debere reddere marito, ac si aliter laborando illud acquisiuisent; volunt tamen occultè esse reddendum, ut propriæ famæ consulatur, & alia mala vitentur: nisi tamen tale pretium ab iis acceperint, qui potestatem alienandi non habent, ut Religiosi, filii familias, &c. Et ratio est, quia maritus est dominus corporis vxoris suæ quoad actus coniugales. Vide etiam Sotum *de iust. lib. 4. q. 7. art. 1. ad 2.* cum Barthol. à S. Fausto *in speculo confess. disp. 27. q. 11.*

Et licet hæc opinio tantorum virorum auctoritate sit fulcita, semper tamquam probabiliorem contrariam sententiam tenui, quam nouissimè tenet etiam noster Megala *in p. 2. lib. 2. c. 32. q. ... nu. 24.* Bonacina *de contract. disp. 1. q. 3. punct. 3. n. 12.* & Grafius *tom. 1. consil. lib. 5. de furtis, consil. 2.*

Sed dices cum Rebello *de oblig. iust. p. 1. lib. 3. q. 10. num. 1.* & 2. saltem propter iniuriam adulterij faciendâ est marito aliqua restitutio.

Respondeo cum Lessio *lib. 2. c. 10. dub. 5.* ob adulterium non deberi aliquam restitutionem, quia non pro omni iniuria debetur restitutio pecuniaria, sed debetur pro iniuria, cum damno pecunia æstimabili.

Dices secundò, acceptum pro opere quod leges puniunt, est restituendum, ut est communis Iurifconsultorum & Canonistarum opinio; sic Paulus, & Salicetus *in l. idem si ob stuprum. ff. de conduct. ob turp. caus.* & Alexander *in l. generaliter. de verb. oblig.* & alij quos refert Couarruias *ad reg. peccatum, p. 2. §. 2.* Sed adulterium à lege punitur. Ergo acceptum ob adulterium, si notum marito, est saltem restituendum vel pauperibus, ut multi apud Couar. asserunt, vel ei qui dedit, ut vult Sotus & Couar.

Respondeo, hanc opinionem esse probabilem, ut ait Lessius *lib. 2. c. 14. dub. 8. n. 60.* Sed contraria sententia tamquam probabilior est amplectenda, eamque tenent Lessius *loc. cit.* Azor. *p. 3. lib. 4. c. 21.*

q. 2. Valq. opus. de rest. c. 7. dub. 2. Syluest. *ver. restit. 2. §. 2. in fine.* Nauar. *c. 7. n. 134.* & alij. Probatur ratione; nam leges, quas aduersarij citant, licet pacta turpia rescindant, & tollant obligationem civilem, ob quâ possit in iudicio peti promissum; non tamen reddunt irritam acquisitionem pecuniarum ex tali causa, nec faciunt inhabilem accipientem ad comparandum earum dominium. Dicendum est igitur ex dictis, posse mulieres coniugatas retinere sibi lucrum ex adulterio acceptum; neque restitutioni marito vel aliis obnoxias esse. Salua, &c.

RESOL. VIII. *Petrus in ludo prohibito taxillorum perdidit magnam pecuniarum quantitatem; quaritur, an illam in foro conscientia teneatur soluere?*

Quòd sic respondit Azor. *p. 3. lib. 5. cap. 24. q. 7.* Bannez *in 2. 2. q. 32. art. 7.* Rebilius *p. 2. lib. 12. q. 8. nu. 6.* & 7. Valent. *tom. 3. disp. 5. q. 6. punct. 5. dub. 8.* Salonijs *in 2. 2. q. 62. art. 6. q. 5. de dominio*, Garfias *de contract. lib. 2. c. 19.* & alij. Fundamentum huius opinionis est; nam iure naturæ promissio cum mutua est, obligat in conscientia, nisi iure positiuo irritetur. Sed promissio facta in ludo, nullo iure positiuo irrita est, quia solum per leges datur actio ad repetendum, *l. aleorum, C. de religiof. & sumpt. sum.* Ergo obligat in conscientia.

At contrariam sententiam tamquam probabiliorem amplectendam esse iudico; illamque sequuntur Malderus *in 2. 2. tract. 1. c. 12. dub. 3.* Lessius *lib. 2. cap. 26. dub. 4.* Aragon. *in 2. 2. q. 21. art. 7. & q. 62. art. 1.* Ledesma *in sum. tom. 2. tract. 31. cap. 2. concl. 11.* Molina *tom. 2. tract. 2. disp. 515. concl. 4.* Philarchus *de offic. sacer. tom. 2. p. 2. lib. 5. c. 2. n. 11.* & Tolet. *lib. 5. c. 27.* Et ratio est; nam cui datur actio ad repetendum, à fortiori conceditur exceptio ad non soluendum, iuxta regulas vtriusque iuris. Sed in ludo prohibito, ut supra dictum est, datur actio ad repetendum. Ergo dabitur exceptio ad non soluendum. Deinde, cur per inutiles ambages & circuitus duceretur victus, ut rem sibi debitam recuperaret, cum ab initio posset non soluere? Et sic præter citatos DD. sequuntur etiam hanc sententiam Medina *in sum. lib. 1. cap. 14. §. 29.* & Couarruias *reg. peccatum, p. 2. §. 4. n. 8.*

Hæc omnia intelligenda sunt stando in iure cõmuni; nam si in aliquibus locis non conceditur repetitio perdenti, consequenter neque conceditur exceptio, ut non soluat.

Secundò intelligenda sunt, si ludentes non cesserunt iuri suo, & renuntiauerunt beneficio legis concedentis repetitionem, licet Rebili. *lib. 12. q. 2. n. 8.* cum Couar. hanc renuntiationem inualidam esse putet; quia facultas repetendi non concessa est tantum in fauorem perdentis, sed in fauorẽ Reipublicæ. Vide Sa. *ver. ludus, nu. 9.* Sed Sotus & Azorius id negare videntur. Ex his omnibus manifesta est responsio circa quæsitum.

RESOL. IX. *Proposita mihi sæpius fuit hæc quæstio; An promissio externa, legitime ab alio acceptata, obliget in conscientia?*

Doctores, qui affirmatiuam tenent sententiam, hi sunt: Sanchez *de matr. lib. 1. disp. 5. nu. 20.* Lessius

sius lib. 2. c. 18. dub. 8. n. 55. Nauar. c. 18. n. 6. Turrian. in 2. 2. tom. 2. disp. 64. dub. 16. nu. 5. Vasquez in 1. p. disp. 85. c. 6. nu. 42. Filiuc. in q. mor. tom. 2. tr. 33. c. 2. n. 28. Malder. in 2. 2. tr. 1. c. 9. dub. 8. Beia in resp. p. 4. cas. 25. Saloni. in 2. 2. q. 5. de dominio, art. 3. dub. 1. D. Antoninus p. 2. tit. 10. c. 1. §. 4. & alij.

Probat hęc opinio; nam promissio acceptata est verè pactum, vt patet ex ipsius pacti definitione in 1. ff. de pactis, & in 1. 3. ff. de pollic. Sed pactum non seruans, potest excommunicari ex c. 1. de pactis. Ergo peccat mortaliter qui promissionem non seruat. Deinde qui non stat promissis, contrariatur iustitiæ legali, quæ respicit conuictum, & societatem humanam in promissis seruandis. Ergo, &c. Alias etiam rationes adducunt DD. citati pro hac firmanda opinione.

Sed contrariam sententiam probabilem vocat Lessius vbi sup. num. 54. & expressè sequuntur illam Fumus ver. perfidia, Caietan. in 2. 2. q. 113. art. 1. dub. 4. Henriquez lib. 13. c. 17. nu. 6. & nouissimè Petrus de Ledesma in sum. tom. 1. tract. 10. cap. 3. fol. mihi 544. col. 2. & Fernandez in suo exam. Theol. p. 1. c. 15. §. 8. nu. 11. Nam frangere fidem in promissis non opponitur iustitiæ, sed fidelitati; veracitas enim, vt ait Cicero lib. 1. de offic. est dictorum, conuentorumque constantia. Igitur frangere hanc fidem, non est nisi mendacium; quod cum non sit perniciosum, non potest esse mortale, sed tantum veniale. Ergo, &c. Nota quòd aliquando per accidens, qui non prestat promissum, potest peccare mortaliter, vt quando sequitur notabile detrimentum propter promissionem non præstitam; & sic, ait Rebellius p. 2. lib. 18. q. 4. nu. 5. & Maior in 4. dist. 38. q. 2. peccat medicus, si operam promissam periclitanti non præstat, eaque de causa agrotus graue damnum passus est; & sic in similibus.

Hinc etiam nota, quòd si aliquis Sacerdos, non ratione stipendij, sed liberaliter promissit alteri vnum Sacrum animo se obligandi, non peccat mortaliter omittendo. Et ratio est, quia illa omisio Sacri ex liberalitate promissi, in genere damnorum spiritualium non est tanti momenti, vt sit peccatum mortale. Sic tenet Sanchez de matr. to. 1. lib. 1. disp. 5. nu. 25. & nouissimè Rodriguez in sum. tom. 4. c. 107. n. 4. cum Maldero vbi sup. quidquid in contrarium dicat Pet. à Nauar. de rest. lib. 2. c. 2. dub. 7. num. 329. & Bonac. de contr. disp. 3. q. 11. punct. 1. nu. 8. Ex his omnibus probabiliter respondendum est ad propositam quæstionem, non præstare promissionem externam etiam acceptatam, non esse peccatum mortale.

RESOL. X. Quidam adolescens fecit votum, non solum ingrediendi, sed etiam profitendi in quadam Religione, sed in tempore Nouitiatus deprehendit eam sibi propter vitæ asperitatem non esse accommodam; queritur, an stante voto profitendi possit egredi?

Certamen hac de re mihi fuit cum homine amicitissimo, & huius litteraturæ non indocto; nam ille mordicus negatiuam sententiam sustinebat, quam sequuntur hi omnes: D. Thom. 2. 2. q. vlt. art. 4. & ibi Caiet. dub. 1. Valent. tom. 3. disp. 6. q. 6. punct. 4. Azor. p. 1. lib. 11. c. 2. q. 8. Philarch. de offic. Sa-

cerd. tom. 1. p. 3. lib. 5. c. 20. Nauar. c. 12. num. 47. D. Antoninus p. 3. tit. 16. cap. 2. §. 5. Sanchez in opere morali, tom. 1. lib. 4. c. 16. num. 81. Bonac. tract. de leg. disp. 4. q. 2. punct. 5. §. 6. nu. 22. & alij. Rationes quibus fulcitur hęc opinio, hæ sunt; nam qui vouet ingressum, & perseuerantiam in Religione, duo promittitur: igitur non satisfacit solo ingressu, sed opus est vt perseueret & profiteatur: hæc enim est differentia inter votum ingrediendi, & profitendi in Religione. Nam qui vouit se ingressurum Religionem, solum videtur promittere, si in probatione deprehenderit eam sibi conuenientem, profiteri. Vnde si bona fide iudicet propter ingenium suum inconstans, vel propter illius asperitatem, eam sibi minimè conuenientem, non tenetur profiteri. Sed qui vouit non solum ingressum, sed etiam professionem, videtur se ita voluisse obligare, vt non possit egredi villo modo, nisi tanta sit difficultas, vt censetur intolerabilis, vnde votum cessaret ratione impossibilitatis.

At his minimè suffragantibus, contrariam sententiam probabilem & tutam in praxi esse iudico, quam sustinent ex Societate Iesu, Valerius Reginaldus in praxi, tom. 2. lib. 18. c. 25. n. 383. Sotus de iust. lib. 3. q. 2. art. 1. ad 5. Aragonius in 2. 2. q. 88. art. 3. ver. Est & aliud dubium, Petrus de Ledesma in sum. to. 2. tract. 10. cap. 3. dub. 7. cas. 4. & Lessius lib. 2. c. 41. dub. 5. num. 48. vt eam quis sine scrupulo amplecti possit, probabilem vocat. Nec destituta hæc opinio videtur ratione. Nam asserunt, vtrumque votum ingrediendi, & profitendi in Religione, intelligendū esse secundum canones annum Nouitiatus cōcedentes; vt si intra hoc tēpus Religio minimè placeat, integrū sit egredi; & sic in ipso voto perseuerantiæ, hæc tacita conditio ex dispositione iuris inest. Deinde Concil. Tridentinum sess. 25. c. 15. irritā facit professionem ante annum Nouitiatus impletum, ne tollatur Nouitio potestas exeundi, si intra illud tempus deprehendit illam Religionem sibi non congruere. Et in c. 16. omnes renuntiationes suspendit in tempus professionis, vnde apparet mentem Concilij illam esse, vt hoc votum intelligendum sit cōditionaliter, nempe si bona fide deprehendero Religionem mihi conuenire. Ex his apparet hanc opinionem & auctoritate DD. & rationibus non falsam, vt vir amicitissimus asseribat, sed probabilissimam esse.

RESOL. XI. Consultus sum quàm sepius: An Confessarius, qui carnaliter pœnitentem cognouit, teneatur in confessione exprimere hanc circumstantiam, vel an sufficiat tantum dicere, se copulam cum coniugata, vel soluta habuisse?

R. Espondeo, affirmatiuam sententiam tenuisse Armillam ver. circumstantia, nu. 12. Vualdum in suo Candelabro. p. 1. de confess. nu. 50. Lopez p. 1. instruct. c. 35. §. 2. respondeo. & nouissimè Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 55. n. 4. Egidium de Coninch de Sacram. tom. 2. disp. 32. dub. 2. n. 23. Nugnez in Addit. ad 3. part. q. 9. art. 2. dub. 3. Et probant, quia talis copula singulariter repugnat reuerentiæ, tam ipsi Sacramento, quàm Confessario debitæ, qui est quasi spiritualis pater ipsius pœnitentis; vnde in c. omnis 30. q. 1. dicitur

citur: Omnes quos in pœnitentia suscipimus, ita nostri sunt spirituales filij, vt & ipsi, quos vel nobis suscipientibus, vel sub trinæ mersionis vocabulo mergentibus, vnda sacri baptismatis regenerat. Vbi vides esse nostras spirituales filias, non solum quas baptizamus, sed etiam quas in confessione absoluiamus. Ergo, &c.

Sed licet hæc opinio sit probabilis, tamen contraria semper mihi visa est probabilior. Et ratio est, quia incestus committitur inter cognatos. Sed Sacramentum pœnitentiæ non inducit cognationem spirituales, cum in nullo iure expressa reperiatur; vnde illud *c. omnis*, citatum, intelligitur de incestu metaphorico & improprio. Ergo peccatum commissum cum pœnitente, non habet malitiam incestus, necessariò in confessione explicandam. Probatur totum hoc ex *c. fin. de cogn. spirit. in 6.* vbi decernitur, cognationem hanc oriri ex Baptismo & Confirmatione; & postea subditur: Ex datione verò aliorum Sacramentorum cognatio spiritualis nequaquam oritur, quæ matrimonium impediat, vel dissoluat. Et sic hanc opinionem tuentur Azorius p. 3. lib. 3. c. 9. q. 5. & 9. Emanuel Sà ver. conf. nu. 26. & ver. luxuria. n. 2. Bonacina de matr. q. 4. punct. 16. nu. 7. & de Sacram. disp. 5. quest. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. n. 9. Petrus de Ledesma de matrim. q. 56. art. 2. dub. vlt. & alij, quos citat & sequitur Sancius in select. disp. 11. n. 3. adde etiam quòd Vegha in sum. tom. 1. c. 55. cas. 19. & Rodriguez tom. 1. cap. 209. nu. 1. asserunt hanc esse solum circumstantiam aggrauantem. Sed secundum nostram opinionem, circumstantiæ aggrauantes non sunt necessariò in confessione aperiendæ. Ergo neque ista erit etiam aperienda. Et sic patet responsio ad quæsitum; de quo etiam sup. in Tract. de circumstantiis.

RESOL. XII. Petrus habuit rem cum puella virgine, ipsa tamen consentiente; queritur, an hoc sit stuprum habens malitiam specie distinctam à simplici fornicatione, & necessariò in confessione explicandam?

Olim affirmatiuam sententiã mordicus sustinebam cum Villalob. in sum. tom. 2. tract. 30. diff. 10. nu. 6. Filliuc. tom. 2. tract. 30. c. 3. num. 66. Valent. tom. 3. disp. 9. q. 3. punct. 3. Caiet. 2. 2. q. 154. art. 6. ad 1. dub. 1. ac. de Graff. dec. aur. p. 1. lib. 2. c. 79. Azor. p. 3. lib. 3. cap. 11. q. 5. Suarez tom. 4. disp. 22. sect. 4. num. 6. nam in hac defloratione virginis reperitur iniustitia, non contra ipsam personam virginis, quia cōsentienti non fit iniuria, sed contra finem naturæ, ad quem concessit virginem claustrum: cui non potest puella renuntiare; est enim custos, non domina illius signaculi. Adde quòd si filia nubat inconsulto patre, absque iusta causa, peccat contra pietatem paternam: ergo multò magis peccabit, quando consentit se violari; tum quia vt dictum est, non habet dominium suæ integritatis corporalis, sicut neque habet dominium suæ vitæ; tum etiam quia pater habet curam specialem corporis filiæ, vt habetur Eccl. 7. *Filia tibi sunt: serua corpus illatum*. Igitur per stuprum infertur iniuria patri, qui custos est corporis filiæ suæ, siue illa consentiat, siue dissentiat; nam per filiæ consensum, non subtrahitur filia à custodia & cura patris, vel tutorum,

qui gerunt curam patris. Imò nec ipsa poterit cōsentire, sicut nemo potest cōsentire, vt sibi absindatur manus. Sed per stuprum fit scissio quædam & ruptio cuiusdam membranæ carnis, vt vult Velsalius de corporis humani fabrica, lib. 5. & Fraghosus de Anatom. lib. 1. c. 19. Ergo per stuprum verè infertur iniuria, etiam si puella consentiat.

Sed re melius considerata, contrariam sententiam amplexus sum, & censeo stuprum si fiat cōsentiente puella, non continere specialem deformitatem, vel iniuriam supra simplicem fornicationem. Ratio huius sententiæ est, quia non reperitur in stupro specialis deformitas, nisi adsit specialis iniuria. Sed quando puella voluntariè consentit, non infertur iniuria; nam scienti & cōsentienti nō fit iniuria. Ergo in stupro propter cōsensum puellæ non reperitur specialis iniuria. Nec valet dicere, quòd in stupro saltem reperitur iniuria contra parentes, vel tutores inuitos: hoc enim falsum est; nā puella est domina suæ virginis integritatis. Confirmatur, nam contra Valentiam 2. 2. disp. 9. q. 3. punct. 3. Gutierrez qq. canon. lib. 1. c. 37. nu. 24. Lopez p. 1. instruct. c. 77. Rodriguez tom. 1. cap. 208. num. 3. & alios, verior sententia habet, violatorem virginis consentientis, nil teneri restituere parentibus, quibus virgo violata subest, vt asserunt Petrus à Nauarra lib. 2. c. 3. p. 4. num. 423. Banhez 2. 2. q. 62. art. 2. dub. 7. Sotus, Veracruz, & alij apud Sanchez vbi inf. Ergo nulla iniustitia & iniuria confurgit per stuprum aduersus ius paternum. Dicendum est igitur, non dari speciem stupri sine raptu; atque ita violationem virginis sponte consentientis, etiam si sit sub cura paterna, non differre à simplici fornicatione. Et sic hanc sententiam sustinent & sequuntur Sancius in select. disp. 29. num. 7. Lessius lib. 2. c. 10. dub. 1. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 14. num. 1. Vasq. opusc. de rest. c. 3. §. 1. dub. 1. n. 6. Coninch de Sacramen. to. 2. disp. 7. dub. 4. nu. 19. & alij doctissimi neoterici.

Hinc sequitur, vt notat Lessius nu. 8. delectationes & desideria in adolescente circa virginem, nō habere specialem malitiam mortalem supra alias delectationes, modò adolescens non habeat voluntatem inferendæ violentiæ. Vnde satis est in confessione, si dicat se delectationem habuisse, vel desiderium circa feminam solutam; vel se copulā habuisse cum soluta, etiam si habuerit copulam cum puella, modò ipsa, vt supra dictum est, consenserit. Et hæc circa hanc quæstionem satis est dixisse. Ad argumenta contrariæ sententiæ patet responsio ex dictis.

RESOL. XIII. Quidam Sacerdos Capellanus cuiusdam Parochia, existens in peccato mortali, ministravit per multos menses egrotis sacram Eucharistiam; queritur, an toties in tali administratione peccauerit mortaliter?

Videtur omnino affirmatiuè respondendum. Nam istud ministerium est actus per se perti-nens ad Ordinis Sacramentum, & idèd minister concurret per characterem ad talem actum, vt minister religionis, & ex officio. Item, quia hoc ministerium immediatè versatur circa Sacramentum omnium sanctissimum, atque adeò exigit sanctitatem

rem in ministro, qui si in peccato ministrat, peccat mortaliter. Et tandem cum hoc Sacramentum sit ceteris excellentius, propter realem Christi praesentiam, si peccat mortaliter, alia Sacramenta in mortali conferens, multò magis conferendo hoc Sacramentum, quod nisi à ministro consecrato, & ex officio conferri non potest. Et sic hanc opinionem sequuntur D. Thomas in 4. dist. 5. quest. 2. art. 2. q. 4. ad 2. Paludanus dist. 13. q. 1. art. 4. concl. 1. Richardus dist. 23. art. 1. q. 3. Sotus q. 1. art. 4. Suarez disp. 16. sect. 4. & disp. 72. sect. 4. Valentia tom. 4. disp. 6. q. 10. punct. 1. Bonacina de sacram. disp. 4. q. 5. punct. 2. num. 3. & alij.

Verùm oppositam sententiam docuerunt Henricus quodlibet. 6. q. 30. Martinus de Ledesma in 4. p. 1. q. 5. art. 6. dub. 3. & Petrus de Ledesma in sum. to. 1. de sacram. in communi, c. 6. concl. 8. diff. 5. fol. mihi 13. nempe non esse peccatum mortale, sed tantum veniale, aliis extra Missam Eucharistiam ministrare. Et ratio est, quia licet hoc ministeriū per se spectet ad potestatem characteris, & ad ministrum tantum ex officio, non tamen est actio causatiua gratiae, per se loquendo, quia minister in eo casu, non est per se causa gratiae, sed tantum conditio sine qua non; nempe causa applicans. Nec tangit nisi species materiales, quae sanctitatem in se non habent, nisi sicut signa. Item, quia id olim fecerunt laici, & posset minister digitos panniculo circumnoluerè, ne species consecratas immediatè tangat. Et tandem, quia si quis Corpus Christi tetigisset, cum super terram ambulauit, existens in peccato mortali, non peccasset mortaliter. Ergo neque modò aliis Eucharistiam in peccato administrans. Haec sententia videtur mihi probabilis, sicut etiam visa est Pet. de Cabrera in 3. p. D. Thom. de sacrament. q. 64. art. 6. disp. 1. §. 5. num. 17. ex quo sumpta est ista Decisio. Et sic respondendum est ad superius questum, dictum Sacerdotem administrantem agrotis Eucharistiam in peccato mortali, non peccasse, nisi venialiter. Salua, &c.

RESOL. XIV. Olim allata fuerunt mihi duae dubitationes, an Sacerdos, qui omittit in consecratione particulam (Enim) conficiat Sacramentum, vel saltem peccet mortaliter? Secundo, quid si dicat, Hic est enim Calix, s. pro x. vrando:

AD primam dubitationem respondet Fernandez in suo exam. Thol. p. 3. c. 4. §. 6. n. 1. & Didacus Nugnus in 3. p. tom. 1. q. 78. art. 2. dictum Sacerdotem conficere Sacramentum, sed peccare mortaliter. Et si arguas, ait ille, contra hoc, quoniam illa particula est res leuissima, & ex alia parte verè conficitur Sacramentum sine illa. Ergo, licet habeat forma aliquam imperfectionem sine illa, erit tamen imperfectio leuissima, atque adeò ex paruitate materiae, erit tantum peccatum veniale illam omittere. Respondetur, quòd licet illa particula secundum se sit leuissima, tamen prout continetur in forma, res grauis est, quoniam maximè conueniebat ad excellentiam istius Sacramenti, vt expressè significaretur certitudo consecrationis; & vniuersa Ecclesia ponit illam particulam, tamquam rem grauem. Haec Nugnus.

Sed ego, his non obstantibus, consului talè Sacerdotem conficere Sacramentum, & contra Nugnū peccare tantum venialiter; nam sine illa particula (Enim) adhuc saluatur sensus ipsius formae. Ergo. Et leuitas materiae excusat à peccato mortali; & ita sentiunt Henriquez lib. 8. ca. 16. n. 4. Coninch in 3. p. q. 78. art. 2. dub. 2. num. 37. Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 59. sect. 1. Sed ponam hic pro tollendis scrupulis aurea verba Pet. de Cabrera in 3. p. de sacram. q. 60. art. 8. disp. 2. n. 2. Quando mutatio (ait ille) & secundum rei veritatem, & secundum aestimationem ipsius ministri, accidentaliter se habet ad formam Sacramenti, nec tollit eius veritatem; tunc minister peccabit tantum venialiter propter leuitatem materiae immutatae, vel additae. Imò crediderim, quòd etiam si id faciat ex contempto, non peccabit mortaliter, dummodo contemptus sistat intra limites illius leuis materiae. Etenim, contemptus diuinæ legis, determinatus ad materiam peccati venialis, solum est culpa venialis. Et Soto existimac hoc esse probabile. Quo fit, vt qui in forma Eucharistiae pratermitteret illam particulam (Enim) non peccaret mortaliter. Haec Cabrera. Sicut etiā, vt notat Valentia ex Soto tom. 4. disp. 7. q. 1. punct. 3. si Sacerdos dicendo tantum, Te absoluo, &c. relinqueret, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, secluso scandalo & contemptu, non peccaret mortaliter. Et secundum Bonac. & alios de sacram. disp. 2. q. 2. punct. 4. nu. 16. qui in forma baptismi omitteret, Amen, Ego, in, & diceret, Baptizo te nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, ratione paruitatis materiae, non peccaret mortaliter. Et haec circa primam dubitationem.

Quoad secundam, respondi eodem pacto; nempe Sacerdotem conficere Sacramentum, & non peccare, nisi tantum venialiter, secluso scandalo & contemptu. Ita Pirigian. in 4. sent. p. 2. dist. 3. q. 2. art. 14. Et ratio est, quia illa littera, s. ex communi modo concipiendi, non tollit significationem substantialem. Quamuis enim in rigore, vox illa, calix, habeat aliam significationem, quam calix; tamen quatenus profertur in ipso actu, & forma consecrationis vini, significat calicem ex communi modo percipiendi; & per consequens deprauatio, & corruptio illius vocis, non reddit irritum Sacramentum; nam talis variatio non censetur substantialis, sed accidentalis. Habeo pro hac opinione omnes illos auctores, qui asserunt Sacramentum baptismi administratum sub hac forma, Ego te baptizo in nomine Patris, Filia, & Spiritus sancti, validum esse: hi sunt D. Thom. in 3. p. q. 60. art. 7. ad 4. Angel. rer. Baptisma, 2. nu. 15. Tabiena eod. verb. cap. 3. nu. 16. D. Antonin. 3. p. tit. 14. c. 13. §. 3. Sotus in 4. dist. 1. q. 1. art. 7. Suarez, & alij. Excusabitur etiam, vt dixi, à peccato mortali, ratione leuitatis materiae. Salua, &c.

RESOL. XV. Mulier quaedam domi puerum baptizauit Italicè, hac verba pronuntians, Io te battezo, col nome de Padre, col nome del Figliuolo, & col nome dello Spirito sancto; statim quesitum fuit à me, an Sacramentum sub tali forma administratum fuerit validum:

Martinus Bonacina, vir huius litteraturæ consultissimus de *Sacr. disp. 2. q. 2. punct. 4. n. 5.* negatiuè respondit; nam, ait ille, dicendo, *In nomine Patris, in nomine Filij, &c.* licet exprimitur trinitas personarum, non exprimitur tamen vnitas essentiae, quæ in forma baptismi est de substantia. Ergo. Vnde si aliquis baptizaret, *In nominibus Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, non conficeret Sacramentum; quia illa dictio, *in nominibus*, non importat vnitatem essentiae & virtutis, sed potius numerat personas & relationes. Et quamuis huiusmodi numeratio sit vera, quia tamen vnitas personarum in deitate non explicatur, ideò talis forma non est sufficiens. Sic communiter DD. Item si aliquis baptizaret, vt olim quædam mulier apud Comitolum in *resol. mor. li. 1. q. 10.* sub hac forma, *Io te battezo co'l Padre, co'l Figliuolo, & con lo Spirito santo*, inualidum esset Sacramentum, quia in his verbis non exprimitur vnitas diuinæ essentiae. Ergo. Vide etiam Didacum Nugnum in *3. p. tom. 1. q. 66. ar. 5. diffie. 4. fol. 157.*

Sed quidquid dicat Bonac. contraria sententia est prorsus amplectenda; nam, vt asserit Suarez *tom. 3. disp. 21. sect. 3.* Coninch in *3. p. q. 66. art. 6. n. 58.* & Pet. Cabrera de *Sacram. q. 66. art. 5. nu. 22.* & alij, qui baptizat sub hac forma, *Ego te baptizo in nomine Patris, in nomine Filij, &c.* non ideò asserit esse plura nomina, sicut qui diceret in nominibus; sed idem essentiale Dei nomen commune tribus, ter repetit; quod rectè fieri potest absque pluralitate, sicut verè dicitur Pater Deus, Filius Deus, Spiritus sanctus Deus; sed Dij nuncupari non possunt, quia hoc significat naturarum pluralitatem, illud verò minimè, quia sunt vnus & idem Deus. Et sic in nostro casu, consului dictum infantem fuisse, & esse verè baptizatum.

RESOL. XVI. *Quidam Sacerdos post consecrationem Sanguinis, inuenit in Calice aliquas guttas separatas à vino, & illas cum purificatorio ante sumptionem Sanguinis absterfit; queritur, an illa gutta fuerint consecrata?*

Referam, quæ de hac questione apud auctores inuenio. Coninch de *Sacram. q. 74. art. 2. dub. 3. n. 43.* hæc asserit: Nota legitimam intentionem consecrationis calicis, secundum communem & optimam praxim, ferri solùm circa omnè humorem consecrabilem, qui in calice per modum continui, aut quasi continui continetur, vt comprehendat etiam aquam vino permixtam, & guttas vini, quæ proximæ continuo liquore calici intrinsecus adhærent, ita vt parua calicis agitatione reliquo vino misceantur. Tales enim guttas vini, vel prius abstergi, vel cum reliquo vino consecrari omnino expedit, ne materia non consecrata misceatur consecratæ. Quare, nisi consecrans aliud expresse intendat, censetur communiter hanc totam materiam, & nullam aliam consecrare, & consequenter nec guttas remotiores circa extremum labrum calici adhærentes. Quamuis magis expediat, prius omnes guttas, præsertim remotas, abstergere, & tunc simpliciter omnem materiam consecrabilem, quæ est in calice, consecrare. Hæc Egidius.

Sed Martinus Bonac. tract. de *Sacr. disp. 4. quest. 2. punct. 6. n. 7.* absolute asserit, omnes vini guttas, quæ sunt in calice, licet separatas à vino, manere consecratas; & reddit rationem, nam intentio Sacerdotis ferri videtur circa totam materiam in calice existentem, quæ demonstratur per particulam, *Hic*, vt patet à simili de consecratione plurium hostiarum in eodem vase existentium.

Ex his existimandum erat, peccasse mortaliter Sacerdotem illum, qui vini guttas existentes in calice, post consecrationem absterfit, nam erant consecratæ.

Attamen illi, pro sua consolatione, contrariam sententiam apud Reginaldum demonstraui; sic enim ait in *praxi to. 2. lib. 29. c. 2. n. 19.* Si aliquæ sunt guttæ vini vel extra calicem, vel in calice separatæ à toto vino, quod in calice ipso continetur, eas probabiliter iudicati non consecratas, ob defectum intentionis; namque intentio habenda circa materiam calicis est, vt Sacerdos intendat consecrare illud, quod per modum vini continui potabile existit intra calicem. Sic ille.

RESOL. XVII. *Quidam Episcopus in sua Diocesi confirmauit subditum alterius Episcopi, & hoc extra Ecclesiam; queritur, an peccauerit?*

Peccasse mortaliter, putat Petr. de Ledesma in *sum. tom. 1. de sacr. confirmat. c. 9.* cuius verba sunt: *El Obispo de vn Obispado, si confirma aquel que es de otro Obispado sin licencia del otro Obispo, pecca mortalmente, como peccaria mortalmente el Obispo, que ordenasse vn subdito del otro Obispo sin su licencia. Tambien peccaria mortalmente, el que en el tal caso se confirmasse, sino es que tuuiesse ignorancia inuincible.* Hæc ille; quam opinionem sequitur etiam Bartholomæus ab Angelo *dialog. 3. §. 62.* Aloysius Riccius in *praxi var. resol. p. 2. resol. 24.* Tolet. *lib. 2. cap. 24. n. 5.* Viualdus, & alij.

At mihi probabilior semper visa est contraria sententia, quam tuentur Henriquez *lib. 3. c. 6.* & Emanuel Sà *ver. confirmatio. n. 2.* Et ratio est, quia licet suscipiens Sacramentum Confirmationis, sit subditus alterius Episcopi, tamen præsumitur hoc ratum & gratum fore proprio Episcopo. Sed seclusa rati habitatione, erit mortale, vt docet prima opinio.

Nec etiam peccauit mortaliter, quia ministrauit hoc Sacramentum extra ecclesiam. Nam licet Didacus Nugnus in *3. p. to. 1. q. 72. ar. 12.* teneat affirmatiuam sententiam, quia excellentius est hoc Sacramentum, quam baptismus; sed peccatum mortale est baptizare aliquem extra Ecclesiam, si ne necessitate. Ergo etiam confirmare. Deinde probatur ex vniuersali consuetudine totius Ecclesie, quæ in re graui obligat sub peccato mortali.

Attamen mihi semper placuit contraria sententia, quam sequitur ex antiquis Paludanus in *4. q. 3. art. 3.* & ex recentioribus Suarez in *3. part. tom. 3. disp. 38. sect. 1.* ait esse probabilem; & Martinus Bonacin. de *Sacrament. disp. 3. q. vnic. punct. 2.* existimat, consuetudinem confirmandi in Ecclesia, non esse receptam cum tanto onere, vt reum lethalis culpæ constituat; nimis ergo rigidè in hac re locutus est Nugnus.

RESOL. XVIII. *An Petrus satisfecit præcepto Missæ, qui eodem tempore Sacrum duorum Sacerdotum media ex parte audiuit; nempe Missam vnius Sacerdotis vsque ad Consecrationem, & Missam alterius Sacerdotis à Consecratione vsque ad finem?*

Respondeo hoc successiue fieri posse, vt si quis veniens ad Ecclesiam tempore eleuationis Missæ reliquum illius audiat, & postea partem alterius vsque ad eleuationem. Sic Nauar. c. 21. n. 2. Emanuel Sà ver. *Missæ auditio*. n. 2. Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 1. Henriquez lib. 9. c. 25. num. 8. Barthol. ab Angelo de Missa, §. 782. & alij communiter, qui asserunt hoc facere, solum esse peccatum veniale, siue iusta causa.

Tota ergo difficultas est, an hoc sit licitum in eodem tempore. Negat Reginald. tom. 2. lib. 19. c. 2. q. 3. n. 26. vbi ait: Ceterum videtur omnino tenendum, Missæ auditionem non integrari sufficienter per duas medietates, quando quis vnā medietatem audit ab vno Sacerdote, qui Missam incipit, & eodem tempore alteram medietatem ab altero Sacerdote, qui est in medio Missæ; nam consuetudo in contrarium ostendit aliam fuisse mentem Ecclesiæ præcipientis Missæ auditionem. Id quod indicare videntur verba c. *Missas speciali ordine*; inter partes verò, quæ simul sunt, non seruatur ordo.

Sed hæc ratio Reginaldi mihi non placet, nam illud verbum, *speciali ordine*, non videtur construendum cum verbo *audire*, sed cum verbo *Præcipimus*, ita vt sensus sit; speciali ordinatione, seu lege præcipimus Missas audire. Sed audiamus Nugnum tom. 1. in 3. p. q. 83. art. 6. ad 3. melius in hac re philosophantem, asserit enim: Actio audiendi Missam cum sit successiua, habens veras partes, impossibile est, quòd sit simpli; atque adeò quando aliquis audit simul duas Missas secundum differentes partes, non possunt illæ duæ partes reputari tamquam partes eiusdem Missæ, etiam moraliter loquendo, vt reputatur quando audiuntur in diuersis temporibus; sed ambæ simul sumptæ reputantur, tamquam vnica pars tantum; & ideirò nullo modo potest dici, quòd ille audiat integram Missam: quemadmodum si aliquis homo haberet intellectum Angelicum, ita vt posset attendere ad primum versum horæ canonicæ recitando illum, & ad secundum, qui recitaretur ab alio socio, & hoc modo recitaret totam horam canonicam, res certissima est quòd non adimpleret præceptum, licet adimpleatur recitando vnum versum, & audiendo alterum recto ordine. Hæc Nugnus, quem sequitur Coninch de *Sacr.* in 3. p. q. 73. art. 6. dub. 2. n. 288. Suarez, & alij.

Sed non pauci contrariam tenent sententiam, quam probabilem vocat ex nostris Molfes. in *sum.* tom. 1. tract. 3. c. 17. n. 36. in fi. nec destituta videtur ratione; nam Ecclesia non præcipit, vt Missa audiat ab vno Sacerdote, sed simpliciter præcipit Missam audire: duæ autem medietates Missæ, constituunt vnā Missam: & quamuis Missa debeat audiri secundum suum ordinem, tamen hoc non est de necessitate præcepti, sicuti alibi diximus

de illo, qui horas canonicas recitat non seruato ordine, quem non peccare mortaliter probauimus. Et ideò Io. Azor. p. 1. lib. 7. cap. 3. quest. 3. dixit, quòd vera est illa opinio communiter recepta, & etiam ab ipso, nempe posse aliquem satisfacere præcepto Missæ; si in diuersis temporibus audiat partem Missæ ab vno Sacerdote, & partem ab altero; erit etiam vera altera opinio, quæ concedit posse hoc fieri in eodem tempore. Nam quod pertinet, ait Azorius, ad attentionem, potest ad vtrūque animum intendere. Adducunt aliqui pro hac firmanda opinione, id quòd notat Io. Maior in 4. dist. 12. q. 8. dub. 1. Ledesma in *sum.* tom. 1. de *Sacr.* Euchar. c. 27. & Sanchez in *decal.* lib. 1. c. 14. nu. 12. cum Scortia de *sacrificio Missæ* lib. 2. c. 20. n. 10. nempe, qui duplicem Missam audire tenetur, posse eas simul audire, dum eæ in duplici altari simul celebrantur. Hæc apud auctores circa præsentem questionem inueni. Non reticeam tamen, Reuerendissimum D. Franciscum de la Riba, Vicarium Generalem in hoc Archiepiscop. Panormitano, virum prudentia, morum probitate ac doctrina celeberrimum, de hac questione à me consultum, affirmatiue respondisse.

RESOL. XIX. *Queritur, an illæ particule, vel Hostiæ quas quis infcio Sacerdote consecrandas apposuit in corporali, remaneant consecratæ?*

Ex communi DD. sententia, negatiue respondendum est; nam materia consecranda debet determinare per intentionem consecrantis: vnde Coninch in 3. p. q. 74. art. 2. dub. 3. n. 39. ait: Si Sacerdote omnino infcio essent appositæ aliquæ hostiæ consecrandæ, non posset centeri has velle consecrare, etsi essent positæ in corporali; quia voluntas non potest ferri in omnino incognitum. Intentio autem consecrandi, quæ includitur præcisè in voluntate celebrandi Sacrum, tantum necessariò fertur circa materiam, quam manibus tenet tempore consecrationis, vel quæ est in calice: nisi aliquæ circumstantiæ cogant eam ad alia extendi. Ad quòd necessarium est, vt hæc sint cognitæ à Sacerdote; quia intentio, vt dictum est, non fertur in omnino incognitum. Ita etiam Summa Angelica ver. *Euchar.* 1. §. 26. & Tabiena ver. *Euchar.* 2. §. 4. cum Barthol. ab Angelis *dialog.* 4. §. 380. & alij.

Sed quia aduersus hanc sententiam, inuenio neotericum quemdam disputantem, in gratiam lectorum non reticeam eius verba. Igitur Didac. Nugnus tom. 1. in 3. p. q. 74. art. 2. diff. vlt. ait: Quòd si hostiæ positæ addatur alia, Sacerdote infcio, consecratio vtriusque valida est. Et ratio est, quoniam dum Sacerdos non habet irreligiosam intentionem, semper intelligitur, & præsumitur habere religiosam intentionem, quam debet habere; quæ talis est: Mea intentio est consecrare istam hostiam, quia credo istam futuram esse præsentem; si tamen fuerit alia præsens, mea intentio est illam consecrare. Et licet hoc non dicat expressè, dicit tamen virtualiter, & includitur totum hoc in eo, quòd est habuisse rectam intentionem: aliud est, si habuit à principio formalem intentionem non consecrandi, nisi istam, quia tunc si fortè apponatur

ponatur alia, nullum est Sacramentum. Hæc Nugnus. Nec valet dicere, quod materia consecranda debeat esse aliquo modo, vt diximus, determinata per intentionem consecrantis, vt probat Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 43. sect. 6. Vasquez in 3. part. 20. 3. disp. 7. c. 1. n. 6. Henriquez lib. 8. c. 14. n. 5. Toletus lib. 2. c. 25. num. 6. & alij. Nam respondet Nugnus, quod etiam in isto casu determinatur materia ex intentione Sacerdotis, quoniam quando accedit ad consecrandum, debet habere intentionem consecrandi illam, quam habet præsentem, atque adeo non impedit quod sit alia, quam ipse apposuit à principio. An hæc opinio sit sequenda, videant viri docti.

RESOL. XX. Ex quadam huius regni Ciuitate, relata hæc questio mihi fuit, Possitne quidam Religiosus surdaster ad sacros Ordines promoueri?

Paulus Comitoli in suis resp. mor. lib. 6. q. 55. negatiue respondit, & multis rationibus conatur hanc suam confirmare sententiam; sed præcipuè hoc argumento: Gelasius Papa ad clericorum munera eos promoueri vetat, qui sunt vitiat corpore. Verùm surdaster est vitiat corpore. Ergo ad munera clericorum promoueri non potest. Minor ad hunc modum probatur. Is est vitiat corpore, qui corporis vitio aliquo laborat. Verùm surdaster corporis vitio laborat, est enim surdastitas vitium auditus, seu aurium, & quilibet surdaster auditur est vitiat. Ergo est corpore vitiat.

At ipse DD. volumina voluens, contrariam sententiam communiorē inueni, quāti sequuntur hi omnes: Sayrus de cens. lib. 6. c. 8. n. 17. Bonacina de cens. disp. 7. q. 2. punct. 2. n. 7. & ex ipsa Comitoli familia Reginald. tom. 2. lib. 30. tract. 2. c. 5. sect. 2. n. 50. cum Maiolo de irreg. lib. 1. c. 25. n. 1. & Iac. de Graff. dec. aur. lib. 4. c. 27. n. 51. qui asserunt; Surdaster cum quis est, seu cum vel difficilè audit, vel altera aure tantum surdus est, nullo iure prohibetur ad sacros Ordines promoueri.

Ad argumentum verò Comitoli potest quis respondere, non omne vitium corporis adducere irregularitatem, sed tantum illud, quod adducit nimiam deformitatem apparentem, quam non habet surdaster, & qui altera aure surdus est. Salua semper, &c.

RESOL. XXI. Canonicus mihi coniunctissimus, litteris ad me missis, scire auebat; verum Sacerdos Beneficiarius exerceans per multos annos crimen sodomiticum cum femina occultè tamen, & sine scandalo, incurrerit in irregularitatem, & in pœnas Extrauag. Pij V.

Responsum negatiuum accepit, & primò quoad irregularitatem, licet sodomia ratione infamiae illam inducat, c. infames 9. q. 1. cum sit crimen enormissimum, vt habetur in cap. adulterij 32. q. 7. tamen cum occultè exercetur, non inducit irregularitatem, vt tradit Nauar. c. 27. n. 249. cum Valent. tom. 4. disp. 7. q. 19. punct. 3. §. 5. & Coninch de Sacram. disp. 18. dub. 7. n. 56. & habetur expressè in c. ult. de temp. ord. Cuius rei ratio est clara; nam crimen occultum non parit infamiam: secus autem

Part 11.

si esset publicum, vt ex multis probat Auila de cens. p. 7. disp. 4. concl. 1. quæ doctrina procedit in omnibus aliis criminibus, quibus à iure infamia annexa est; vt sunt periurium in iudicio, simonia, vsuræ vsurarum, sacrilegium, duellum, hæresis, eiusque fauor, crimen læsæ maiestatis, persecutio hostilis Cardinalium, & similia. Cum igitur dictus Sacerdos non sit sodomita publicus, non erit irregularis.

Quoad pœnas Bullæ Pij V. priuationis priuilegij clericalis, officij, & beneficij, &c. dico probabiliorē esse illam sententiā, quæ asserit, dictam Bullam non esse receptam in vsu quoad forum interius: sic Henriquez lib. 14. cap. 5. n. 1. lit. F. Auila de cens. p. 7. disp. 4. dub. 7. concl. 8. in fin. cum Greg. Sayro lib. 7. c. 12. n. 23. Adde, quod licet dicta Bulla esset recepta etiam in foro conscientiae, tamen dictus Sacerdos exercens actum sodomiticū cum muliere, non incurreret in præfatas pœnas. Sic Azor. in terminis p. 3. lib. 3. c. 19. q. 3. vbi quaerit; An in hac extrauaganti Pij V. cōprehendatur clericus committens copulam contra naturam cum femina: & respondet, minimè; quia licet vas sit contra naturam, non est tamen peccatum sodomiticum; quia sodomia est cōcubitus, in quo non seruatur debitus sexus: vt ipse Azorius c. 20. probat ex D. Thom. 2. 2. q. 154. art. 11. & Caietan. ibid. Scio contrariani opinionem tenere Sayrum de cens. vbi sup. n. 23. in fi. Aloysium Riccium in sua praxi p. 1. resol. 302. n. 2. Garfiam de benef. tom. 2. p. 11. c. 10. §. 2. n. 207. & Prosperum de Augustino in addit. ad sum. Bullarj Stephani Quaranta, ver. sodomia, vbi ait: Præsentis constitutionis dispositionem & pœnas ampliamus, non solum in clerico sodomita masculorum concubitore, sed & in eo qui feminam præpostera venere cognouerit, cum in hoc casu sodomia propriè committi dicatur; & citat Afflictum, Menochium, Clarum, Couarruuiam, & alios. Sed mihi opinio Azorij probabilior videtur. Sed de hac questione iterum infra redibit sermo.

RESOL. XXII. Quis manifestauit complicem in confessione, cum haberet copiam adeundi alium Confessarium, cui non erat notus complex: in alia verò confessione, cum scrupulum de hoc haberet, manifestauit Confessario; qui sacrilegam putauit primam confessionem, dum in ipsa pœnitens peccauit mortaliter, manifestando peccatum occultum proximi sine necessitate, & ideo repetendam esse dicebat. Consultus ego de hac re ab ipsomet pœnitente, negatiue respondi.

Relinquendo multas alias rationes, sciendum est, quod magna est inter DD. controuersia, an sit peccatum mortale reuelare crimen occultum vni, vel duobus viris prudentibus, qui secreto retinebunt. Partem negatiuam amplexi sunt Salonijs & Bannez in 2. 2. q. 73. art. 2. ille controu. 1. concl. 1. hic dub. 1. & alij apud Clauem Regiam lib. 11. c. 6. n. 12. & Bonacin. de contr. disp. 2. q. 4. punct. 3. n. 2. & nouissimè Io. Malderus in 2. 2. tract. 7. c. 1. dub. 4. cum Alphonsio de Vegha in sum. tom. 2. cap. 8. cas. 12. & Ioan. Azorio tom. 3. lib. 5. c. 9. q. 2. Probatur hæc opinio; nam, vt ait Malderus, si temerè de proximo iudices, iniuria est mortalis, non ob-

K 2

stanta

stante quod versetur in materia simili, in qua hæc detractio: ergo paruitas hic à mortali non excusat. Confirmatur ex affinitate istorum peccatorum, quæ patet Iacobi 4. *Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem, detrahit legi, & iudicat legem.* Sed ad hoc argumentum respondet Bonacina, negando consequentiam; & ratio disparitatis est, quia per iudicium temerarium, fit alteri gravis iniuria, cum ex leuibus indiciis imponatur illi crimen; quod potest esse falsum: imponere autem falsum crimen, est peccatum mortale. Quare aliud est manifestare viro taciturno verum crimen, aliud manifestare vel imponere falsum crimen per detractioem, vel iudicium temerarium: primum excusatur à culpa; non autem secundum. Alia verò argumenta pro hac firmanda opinione, videnda sunt apud citatos DD.

Sed mihi licet hæc opinio communis & probabilior videatur, contrariam etiam tamquã probabilem amplectendam esse non dubito, etiam sine vlla limitatione, cum quã sequitur illam Lessius lib. 2. c. 11. n. 70. Dico igitur absolute, & sine restrictione, non esse peccatum mortale, reuelare crimen proximi vni, vel duobus, quibus dicere perinde fit, ac si nulli diceretur; quia cum absit periculum diuulgationis, hoc videtur esse leue detrimentum in fama. Sic Caietan. in 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 1. Per. à Nauarralib. 2. c. 4. n. 335. & ex neotericis Societatis Iesu, Valerius Reginaldus tom. 2. lib. 2. 24. c. 4. n. 75. & alij. Ex his apparet, dictum pœnitentem manifestando complicem Confessario, non peccasse mortaliter; vnde patet responsio suprà posita quæstionis.

RESOL. XXIII. *Olim orta est inter aliquos Sacerdotes magna controuersia, an tactus impudici facti in Ecclesia habeant specialem malitiam sacrilegij mortalis, necessariò in confessione explicandam?*

Affirmant plures, & præsertim ex neotericis Ortiz in sum. notab. 5. in fi. circa 6. præceptum. Io. Salas in p. 2. tom. 2. tract. 12. disp. 6. sect. 22. n. 150. in fin. & Franciscus Suarez de relig. 10. 1. lib. 3. c. 7. n. 11. vbi citat Card. Syluest. Lopez, Rodríguez, & Ledesmam. Et ratio huius sententiæ non fundatur in Ecclesiastica prohibitione; nam hæc prohibitio facta non est, nisi de seminis emissionem in Ecclesia. Ergo censent hos tactus impudicos in Ecclesia factos mortalia sacrilegia, ex vilegis naturalis auersantis illos actus in loco sacro, tamquam indecentissimos sanctitati eius. In quo genere actus illi reputantur prudenter materia grauis, & sufficiens ad grauem irreuerentiam loci sacri. Fortasse tamen non erit idem de turpi aspectu, aut nutu, aut leui verbo, maxime quando in transitu, & sine notabili mora & scandalo fiunt; quia non videntur materia ita grauis. De quo non potest ferri certa regula, sed id prudenti iudicio relinquendum est. Hæc Suarez.

Sed nimis scrupulosè. Puto igitur cum Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 15. n. 21. & Conineh de Sacram. disp. 7. dub. 4. n. 22. probabilius esse, tactus turpes & impudicos habitos in Ecclesia, modò non adsit periculum pollutionis, ratione loci sacri

non habere specialem malitiam sacrilegij in confessione aperiendam. Et ratio est, quia vt docet Valentia 2. 2. disp. 6. quæst. 15. punct. 1. §. Præterea, cum Henriquez lib. 5. de pœnit. c. 6. n. 5. Vasquez in p. 2. to. 1. q. 72. art. 6. disp. 98. n. 4. malitia & specialis deformitas sacrilegij non confurgit ex iure naturæ, sed ex solo Ecclesiæ statuto, quod decernit Ecclesias tantum ex sanguinis & seminis effusione violari, Itaque, vt optimè etiam docet Caietan. tom. 1. tract. 18. respons. resp. 12. dub. 1. tunc loci circumstantia sacrilegium constituit, cum peccata in eo admissa impediant diuina posse ibi celebrari, mortuos sepeliri, &c. Sed tactibus, quamuis impudicis, vt patet, non violatur Ecclesia, neque per illos impediuntur diuina officia. Ergo tales tactus, etiam turpes, non erunt sacrilegi, neque continebunt circumstantiam in confessione detegendam. Post hæc scripta, inueni sententiam Suarez, & aliorum, tenere etiam ex neotericis Raphaël de la Torre in 2. 2. tom. 2. quæst. 99. art. 4. disp. 7. vbi quærit, quando sacrilegia pertinentia ad actus turpes in Ecclesia sunt peccata mortalia? Et respondit esse mortalia in fornicatione, pollutione, & tactibus impudicis in partibus inhonestis, & ideo aperienda in confessione. Sed nostra opinio tutò praticari potest; de quo etiam suprà dictum est.

RESOL. XXIV. *Quidam vir timorata conscientia audiuit detrahentem de re graui, & non correxit; quæritur, an à lethali culpa excusari possit?*

Respondeo, si illa detractio fuit facta solum ante ipsum, vel alterum virum probum, & taciturnum, detrahentem non peccasse mortaliter, iuxta opinionem probabilem Cordubæ quæst. 2. concl. 5. & aliorum, quos retuli suprà; quia talis infamia non censetur notabilis. Ergo neque peccarunt mortaliter audientes; quidquid in contrarium asserat Malderus in 2. 2. tract. 7. c. 1. dub. 4. & ex parte Lessius lib. 2. c. 11. dub. 4. n. 21.

Dico secundò, etiam si illa detractio fuit facta coram pluribus, excusabitur à mortali, per ea quæ mihi ipse consulens interrogatus respondit; nam vt optimè notauit Bonacina tract. de contr. act. disp. 2. quæst. 4. punct. 11. n. 8. audiens detrahentem non debet in dubio præsumere loquentem malum, nisi habeat sufficientes coniecturas in contrarium: & cum ipse nesciat, an delictum quod ab alio narratur, sit publicum vel occultum, & vtrum iuste vel iniuste narretur, non peccat non obstando narrationi; fieri enim potest, vt iuste quis narret, & consequenter alius faciat iniuriam narranti obstando, ac si corripere de peccato, quod nescit esse peccatum. Hoc etiam obseruauit Rebellius de oblig. iust. p. 1. lib. 4. q. 6. n. 3. & Ioan. Malderus in 2. 2. tract. 7. cap. 1. dub. 15. vbi ait, possessionem famæ dubiam, te quidem arcere à detrahendo, sed non sufficere, vt detrahentem iudices; quia & ipse in dubio, possessione bonæ opinionis exuendus non est. Notent hanc doctrinam Confessarij, sic enim tollent multos scrupulos, quibus viri timorati in tali casu angi solent; & etiam propter hanc rationem

hem colligitur sepius, priuatas personas excusari à mortali, non obstando detrahentibus.

Alia verò causæ, quæ excusant non obstando detractiōi, videndæ sunt apud Molinam *tom. 5. tract. 4. disp. 34.* Azorium *p. 3. lib. 13. c. 7. in fine.* Aragon. *in 2. 2. q. 63. art. 4.* Lessium *lib. 2. c. 11. dub. 4. n. 21.* Reginaldum *tom. 2. lib. 2. 4. c. 4. q. 8. n. 95.* Petrum à Nauarra *de restit. lib. 2. c. 4. n. 337. & 338.* Valentiam *tom. 3. disp. 5. q. 17. punct. 4.* Salonium *in 2. 2. q. 73. ar. 4.* Sotum *lib. 5. q. 10. art. 4.* Sayrum *in Clau Regia lib. 11. cap. 9. num. 37.* & Rebellium, Malderum, Bonacinam *vbi supra.*

RESOL. XXV. *Petrus in confessione accusauit se decies adulterasse, sed postea cognouit se quinquies tantum in peccatum adulterij incidisse; queritur, an quando deinde confitetur, debeat certum numerum declarare, & dicere se tantum quinquies peccasse?*

Martinus Bonacina *vbi inf.* ait hanc difficultatem nullum expressis verbis declarasse; sed ego inuenio ad illam affirmatiuè respondere Ioannem Yribarne *in 4. sent. dist. 17. disp. 57. sect. 8. to. 2.* vbi querit, Quid iuris, si peracta confessione occurrant memoriæ aliqua peccata mortalia, quorum in foro illo nō meminit; & respondit: Quod si error in assignando numero fuit notabilis, tenetur pœnitens denuò forum repetere, & illa explanare. Vt exempli causa, si bis, vel ter mœchatus est, & confessus est se decies mœchatum fuisse, denuncitur iterum confiteri. Sic ille.

Sed mihi prorsus placet opinio contraria Bonacinæ de *Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 3. n. 3.* nam si bona fide maiorem numerum peccatorum mortalium in confessione expressit, non solum tenetur repetere confessionem, vtpote validam & integram formaliter, verum neque tenetur errorem maioris numeri confiteri. Ratio est, tum quia peccata sua confessioni semel subiecit, eorumque absolutionem obtinuit à Confessario, iudicium ferente circa minorem numerum in maiori contentum; tum quia secunda confessio esset potius excusatio, quam accusatio. Nec valet dicere, quod in tali casu deciperetur Confessarius in materia graui; nam respondeo, quod sic pœnitens deciperet Confessarium, non formaliter, sed tantum materialiter in sui præiudicium & incommodum; nam ratione maioris numeri expressi, maior pœnitentia fuit illi à Confessario iniuncta. Hæ sunt rationes Bonacinæ pro sua firmanda opinione, quam etiam ex nostris docuit P. D. Marcellus Megala *in 1. p. instit. confessor. lib. 5. c. 18. n. 10.* vbi postquā dixisset ex communi sententia DD. quod si quis in confessione manifestando numerum, si error notabilis sit, tenetur verum numerum manifestare: At si errauit in excessu, confitendo maiorem numerum notabiliter, non putat eum teneri ad verum numerum manifestandum; quia cum bona fide & absque dolo id fecerit, confessio non fuit infidelis, nec peccaminosa, & verè fuit integra, & quia in numero maiori minor numerus continetur. Hæc opinio prorsus est sequenda.

RESOL. XXVI. *Olim per litteras quesitus fui à quodam Sacerdote, verum Episcopus possit legatum aliquod in æquale, aut melius commutare?*

Et digladiantes hinc inde DD. tam recentiores, quam veteres inueni; aliqui affirmant, aliqui negant. Negant ex nostris P. Naldus *ver. legatum, n. 39.* Molfelius *in sum. tom. 2. tract. 13. c. 5. n. 182.* & ex Societate Iesu P. Molina *de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 240.* ex Iuristis Guido Papæ *dec. 556.* Bertachinus *tract. de Episc. p. 4. n. 79.* Capella Tholosana *dec. 26.* Abbas *in c. tua nobis, de testa. n. 4.* Aloysius Riccius *part. 2. dec. 125.* & alij. Probatur hæc sententia multis rationibus, & primò per textum *l. legatum, ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin.*

Secundò, quia voluntas testatoris pro lege est seruanda, *l. in conditionibus primum locum, de cond. & demonstr. & c. vltima voluntas 13 q. 2.* Tertiò, quia sic videtur definitum, vt ait Molina, & alij, *in Clem. quia contingit, de Religios. dom.* his verbis: Cum ea, quæ ad certum vsum sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium (salua Sedis Apostolicæ auctoritate) conuerti. Hæc ibi Clemens V. approbante Concilio Viennensi. Et anniuersarium, quod relinquitur pro virginibus maritandis, nullo modo patitur commutationem, ait Illephonsus Perez *de Annuer. & Capellaniis, lib. 1. c. 14. n. 38 & c. 22. n. 10.*

Aliqui DD. limitant hanc sententiam, & asserunt, pro vna vice tantum posse Episcopum commutare aliquod legatum ex aliqua causa. Ita M. Anton. Genuens *in praxi Archiep. c. 19. n. 5.* & Riccius *in collect. p. 3. collect. 558.*

Sed contrariam sententiam absolutè secuti sunt M. Ant. Genuens, mutans opinionem *in practicab. Eccles. tricen. 8. q. 213.* Syluester *ver. legatum 4. q. 12.* Valquez *opuscul. de testam. c. 8. §. 5. dub. 3. n. 104.* Iac. de Graffis *tom. 1. Consilior. lib. 3. conf. 2. n. 10.* Comitulus *in respon. mor. lib. 7. q. 9. n. 2.* Beia *in resp. cas. conf. p. 4. cas. 22.* Lucas de Penna latissimè *in l. vnic. C. de expensis lud. & Fernandez in exam. Thcol. p. 4. cap. 18. §. 2. n. 2.* qui citat D. Antoninum, Angelum, Tabienam, Armillam, Bartolum, & alios. Hi omnes asserunt, etiam si non adsit aliquod impedimentum iuris, vel facti, posse Episcopum commutare legatum in æquale, vel melius, maximè cum consensu heredum. Nec in hoc casu Episcopi infringunt voluntatem testatorum, sed potius dicendum est interpretari: sic enim commutando, seruant non explicitam & formalem, sed virtualem & interpretatiuam dispositionem testatoris.

Ad auctoritatè verò *Clem. si quis contingit.* quam refert Molina, & alij, respondetur cum Luca de Penna *vbi sup.* & aliis, illud Decretum Pontificis non procedere vbi iusta commutationis causa subest; quod patet ex eo, quod ibi bona illa collata fuerunt, vt pauperes leprâ infecti reciperentur, quod rectores hospitalium renuebant inhumani-ter facere, quin etiam proventus eosdem in suos vsus conuertebant. Iustè ergo ibi subiungitur, Cum tamen ea, quæ ad certum vsum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium, salua quidem Sedis Apostolicæ auctoritate conuerti.

Nec valet dicere, huic opinioni obstare Concilium Tridentinum *de reform. sess. 22. c. 6.* ubi requirit in his commutationibus iustam & necessariam causam; nam responderet Comitulus *vbi sup.* in isto loco Concilij particulam illam, & habere vim disiungendi, & idem esse quod, *vel, aut, seu; vt in lib. 2. Physicorum tex. 3.* ubi Aristoteles definit naturam esse principium aliquod mouendi, & quiescendi. In quibus verbis particula, &, est pro *vel.* Igitur verba Concilij non sunt accipienda coniunctiue, sed disiunctiue; & sic Episcopus potest commutare legata vel ex necessaria causa, vel ex iusta. Sed ad intelligentiam huius quaestionis, notandum est duplicem posse reperiri causam iustam permu- tandi legatum pium. Vnam, quae se tenet ex parte rei, hoc est, cum in aequale aliud, vel melius, fit permutatio. Alteram, quae se solum tenet ex parte commutantis, hoc est, vt fiat bono fine, quamuis neque in aequale, neque in melius. Ad permu- tanda ergo legata pia, absque causa se tenete ex parte rei, sed tenente se solum ex parte commutantis, requiritur auctoritas Papae. Sed ad illa permu- tanda cum causa se tenente ex parte rei, sufficit auctoritas Episcopi. Hae Syluester & Beia *vbi sup.*

Ex his omnibus patet, me olim contra quem- dam Theologum recte respondisse cum Genuensi *vbi sup.* legatum pro ornamentis & fabrica Eccle- siae, potuisse Episcopum in celebrationem Missa- rum commutare.

RESOL. XXVII. *Vir quidam nobilissimus, cum in ludo taxillorum magnam pecuniarum summam perdidisset, coegit socium ad persistendum in ludo, unde postea pecuniam perditam iterum acquisiuit, imò plus quam perdiderat antea, vicit; quaritur, an teneatur ad restitu- tionem?*

Causus hic frequens est, & erit Confessarius multum utilis. Affirmatiue dicto viro nobili respondit quidam Theologus, & ita in terminis tenent hanc sententiam absolute Clauis Regia *lib. 11. c. 13. n. 1.* Malderus *in 2. 2. tract. 1. c. 12. dub. 3.* Fernandez *in suo exam. Theol. mor. p. 1. c. 15. §. 6. n. 6.* & ex nostris P. Molfesius *in sum. to. 2. tract. 12. cap. 21. n. 59.* Cardinalis verò Toletus *lib. 5. c. 27. n. 7.* quem sequitur noster P. Megala *2. 2. lib. 2. c. 19. q. 3. num. 16.* obligat hunc cogentem, & ita lucrantem, resti- tuere eam tantum partem, quam supra quod per- diderat, lucratus est.

Hanc sententiam sine vlla limitatione etiam ne- cesse est vt teneant omnes illi DD. qui asserunt nexu restitutionis vinciri illum, qui traxit alterum ad ludum minis, precibus importunis, &c. Hi sunt Alphons. de Vegha *in sum. p. 2. c. 13. cas. 12.* Rebellius *de oblig. iust. p. 2. lib. 12. q. 3. n. 7.* Azorius *p. 3. c. 25. lib. 5. q. 1.* Valentia *to. 3. disp. 5. q. 9. punct. 5. dub. 8.* Comitulus *in resol. mor. lib. 3. q. 9. n. 2.* Salas *tract. de ludo, dub. 6. n. 2.* cum Bannez, & Aragon *in 2. 2. q. 32. ar. 7. ad 2.* & aliis. Probatur haec opinio; nam qui ita ludit, inuoluntarie ludit. Ergo. Secundò contractus graui metu factus, est irritus iure naturae, & domi- nium non transfert. Sed in nostro casu interuenit metus, & vis, aut tanta importunitas, quae aequiua- leat violentiae. Ergo talis contractus ludi erit irri-

tus, ac proinde obligabit ad restitutionem. Tertio; per vim si cogam aliquem ludere cum alio, & pe- riculo dare rem suam, si illi damnum inde proue- niat, clarum est quòd ad restitutionem tenebor. Ergo etiam tenebor, si cogam aliquem mecum ludere; nam militat virobique eadem ratio. Hanc sententiam propter has rationes, & alias, quas in- uenies apud DD. citatos, Reginaldus *tom. 1. lib. 10. c. 25. n. 385.* ait esse in praxi sequendam.

At mihi contraria opinio, his non obstantibus, probabilis etiam videtur, sicut etiam probabilis visa est Lessius *lib. 2. c. 26. dub. 2. n. 9.* & absolute illam sequuntur Adrianus *de restit. quest. de ludo.* Gasias *de contract. p. 2. c. 19.* & ex neotericis Lud. Molina *de iust. & inre tract. 2. disp. 516. n. 2.* Nam talis contra- ctus ludi fuit validus, & iustus; nam si hoc non esset, qui ludit attractus, vincendo teneretur ad restitutionem. Cum itaque sic inductus si vincat, potest retinere lucrum; ergo etiam qui induxit, poterit etiam, si lucratur; nam si talis contractus est validus ex parte attracti, erit etiam ex parte attrahentis; debet enim esse par vtriusque condi- tio. Item, attrahentem alterum per minas ad lu- dum, esse dignum vt priuetur lucro per senten- tiam, non tamen verum est, esse ipso facto priua- tum. Adde, quòd proprie non fuit causa damni, quia ex illo ludo poterat sequi inuoluntarie attra- ctio tam lucrum, quam damnum. Ceteras rationes vide apud Molinam *vbi sup.* Ex his apparet respon- sio ad quaesitum, cum haec opinio secunda sit prob- abilis, posse dictum virum nobilem à Confes- sario excusari à restitutione.

RESOL. XXVIII. *Fuit saepius à diuersis Confessariis ad me delata ista quaestio, An gabella possit imponi rebus ad proprios vsus necessariis, nimirum carnibus, pisci- bus, fali, frumento, oleo, &c. & si poenitens nollet resti- tuere defraudationem talis gabellae, an sit illi denegan- da absolutio?*

Memini tunc me respondisse, Molinam *tom. 3. disp. 669. n. 2.* Suarez *de leg. lib. 5. c. 15. n. 3.* Valsq. *opus. de rest. c. 6. §. 3. dub. 1.* Azorium *p. 3. lib. 5. c. 21. q. 1.* Malder. *in 2. 2. tr. 5. c. 6. dub. 6. lo. de la Cruz in direct. cons. p. 1. precept. 7. art. 3. dub. 1. concl. 1.* Turrian. *in 2. 2. to. 2. disp. 14. dub. 3. n. 2.* & alios, affirmatiuam sen- tentiam tenere; nam tales gabellae non sunt pro- hibitae iure naturalis, sed solum ciuili. Sed ius ciuile potest consuetudine abrogari. Ergo, vbicumque talis consuetudo extiterit, talis gabella non erit in- iusta. Suarez verò probat impositionem huius ga- bellae non esse iniustam, quia prohibitam; & re- spondet ad ius ciuile, neque quia malà. Ergo, &c. Hanc opinionem secuti sunt Lessius *li. 2. c. 33. dub. 7.* Reginald. *to. 1. lib. 10. c. 25. n. 377.* Molfes. *in sum. to. 2. tract. 12. c. 22. n. 96.* non absolute, sed in his quatuor casibus. Primò, quando urget necessitas publica, & vectigalia aliunde colligi non possunt, neque sufficiunt. Secundò, quando haec gabella ex com- muni & libero consensu populi statuitur. Tertio, quando securitati praedictarum rerum deuectarum, alia via consili non potest. Quarto, quando consuetudo, quae hominum memoriam excedit, obtinuit vt super huiusmodi rebus vectigalia im- ponantur.

Sed hanc sententiam non esse amplectendam defendunt non infimæ classis Theologi. Hi sunt Caiet. *ver. vestigal.* Zanardus *in suo direct.* p. 2. c. 12. *in expos.* 7. *præcepti.* Medina *in p. 2. q. 96. art. 4. fol. mihi* 513. Sotus *de iust. lib. 3. q. 6. art. 7. Tolet. lib. 5. c. 73. nu. 1.* Angel. *ver. Pedagogium.* n. 3. Sayrus *de cens. lib. 3. c. 9. n. 9.* Bertazzol. *vol. 1. conf. 207. nu. 4.* Roland. *vol. 3. conf. 42. n. 28.* Becius *conf. 96. n. 5. & 18.* & alij. Probatur hæc opinio. Quando non seruatur iusta forma gabellæ, gabella est iniusta. Sed in nostro casu non seruatur iusta forma gabellæ. Ergo est iniusta. Maior est certa. Minor probatur; quia in tali genere tributorum, pauperes plus grauantur, quam grauari debeant: postulat enim iusta forma tributorum, ut pauperes non magis onerentur, quam diuites. Sed in nostro casu non seruatur proportio geometrica inter diuites & pauperes. Ergo, &c. Hæc sententia mihi videtur probabilis, licuti etiam visa est Martino Bonacinae *de contract. disp. 2. q. 9. punct. 1. nu. 5.* licet ego sequar contrariam probabilior. Quare dicendum videtur, non debere Confessarium denegare absolutionem pœnitenti, qui nollet restituere talium gabellarum defraudationem.

RESOL. XXIX. *An non solum in extrema, sed etiam in graui necessitate, sit licitum pauperibus occultè surripere ab opulentis, si aliter illud malum graue auertere nequeant?*

Communis opinio negat; & ratio est, quia licet diuites possint, & debeant subuenire talem necessitatem patienti; tamen sunt multi alij egeni occurrentes in pari necessitate constituti, quibus subuenire conuenientius esse iudicabunt; nam arbitrio eorum relictum esse hoc censetur, & reuera est; quia præceptum elemosynæ non datur determinatum ad certam circumstantiam. Adde, quod si hæc libertas daretur egenis, pateret via furtis, & rapinis; nam facile vnusquisque putaret se grauem pati necessitatem, & diuites superflua habere. Hanc opinionem sequuntur Azor. *p. 2. lib. 12. c. 8. q. 8.* Turrian. *in 2. 2. disp. 82. dub. 8.* Valentia *to. 3. disp. 5. q. 6. punct. 5.* Sotus *lib. 1. de iust. q. 7. art. 4.* Reginald. *tom. 1. lib. 4. c. 20. nu. 967.* Caiet. *in 2. 2. q. 66. art. 7.* cum Salonio *ibid. concl. 2.* qui asserit, hoc ita esse, quia grauis necessitas non facit res communes, ut facit extrema, nec tribuit ius in aliena.

Non desunt tamen, pro contraria firmanda opinione, rationes & DD. Dico igitur, cum Bonacina *de contr. disp. 1. q. vlt. punct. 1. nu. 32.* probabilem esse illam sententiam, quæ asserit, in graui necessitate licere furari aliena occultè. Per grauem necessitatem, intelligo non quouis modo grauem, sed valde grauem, etsi non extremam; puta si fuerit necessitas morbi, famis, nuditatis, &c. Nam cum diues in isto casu teneatur dare, ita pauper potest accipere, absque iniuria ipsius; nam facit id ad quod ipse tenetur. Secundò, grauis necessitas facilius conuertitur in extremam. Ergo si pauper potest surripere in extrema, poterit etiam in graui necessitate; cum non appareat, cur hoc solum ad extremam necessitatem restringendum sit. Tertiò, diues in hoc casu non potest cum ratione esse inuitus circa substantiam acceptionis, licet mo-

dus displicere possit, si accipias antequam petieris, & inopiam tuam demonstratis. Ergo talis surreptio non erit peccatum mortale, si hic ordo non seruetur. Et sic hanc sententiam amplexi sunt Malder. *in 2. 2. q. 32. art. 6. dub. 6.* Lessius *lib. 2. c. 12. dub. 12. n. 71.* Pet. à Nauarr. *li. 3. p. 4. c. 1. dub. 5.* Angelus *ver. furtum, nu. 37.* Emanuel Sà *ver. furtum, n. 1.* Medina, Syluester, Nauarrus, & alij; quibus ego libenter assentior. Salua, &c.

RESOL. XXX. *Utrum decretum super absolutione à casibus reſeruatis, deroget priuilegiis Confessariorum commorantium in hoc Sicilia Regno, & Sardinia?*

Notandum est, quod hodie quicumque secularis, siue Regularis, absolvere præsumens à casibus Episcopis reſeruatis, seu contentis in Bulla Cœnæ, & ab aliis quibuscumque etiā extra illam Apostolicæ Sedi reſeruatis, excommunicationem ipso facto incurrit, & illius absolutio est Pontifici reſeruata, non obstantibus quibuscumque priuilegiis, ut patet per Decretum Sacræ Congregationis Illustrissimorum Cardinalium super negotiis Episcoporum, & Regularium editum die 9. mensis Ianuarij 1601. & ex declaratione illius edita die 26. Nouembris 1602. quam inuenies apud Finellium *de cas. reſer. c. 6. n. 6.* & alios.

His suppositis, quæritur modò, an Regulares existentes in hoc Regno, virtute suorum priuilegiorum possint absolvere à dictis casibus. Et ratio dubitandi est; nam supradictum Decretum Congregationis est directum Regularibus, per vniuersam Italiam extra Urbem degentibus. Megala *in 1. p. l. 1. ca. 13. n. 20.* sententiam negatiuam amplexus est; quia, ait ille, ita practicatur in Sicilia, quæ praxis fundari potest *in l. Insulae de iud. ubi ita habetur: Insulae Italiae sunt. & sic tradunt etiam Bartol. in tract. de Insula, §. nullus, n. 2.* Cepolla *in tract. de ſeruit. rust. præd. c. 26. de mari, n. 16.* Cumia *de ritibus Regni Siciliae, c. 6. n. 38.* & Martha *de iurisdic. p. 1. c. 26. n. 33.* Ergo cum sint dictæ Insulae partes Italiae, & Decretum prohibeat absolutionem à reſeruatis virtute priuilegiorum Confessariis degentibus in vniuersa Italia, comprehendit etiam eos, qui in Insulis prædictis degunt.

At Horatius Gambarupta *de cas. reſer. cap. 3. num. 8.* contrariam opinionem amplexus est, ubi ait: An hoc Decretum extendatur ad Insulas Italicæ adiacentes, ut sunt Sicilia, Corsica, & Sardinia, &c. Qui Italiam describunt, ut Plinius *lib. 3. c. 5.* & Ptolomæus *in sua Geographia lib. 3. tab. 5. Europe;* has Insulas in Italia non admittunt. Nisi forte dicamus, præsertim de Corsica, cum sit in mari Ligustico, ita & in Liguria comprehendi, quæ est pars Italiae; nam de Sardinia & Sicilia minùs videtur dubiū, cum sint extra Italiam, & mare, in quo sunt, non possit dici Italum, sed Afrum, aut medium inter Afrum & Italum, ut est Sardinia. Ideò non erede ad eas Insulas se extendere hoc Decretum. Hæc ille, satis probabiliter. Adde, quod Clemens VIII. in litteris Indictionis sex decimarum super omnibus fructibus, & pensionibus Ecclesiasticis Italiae, emanatis sexto Idus Maij 1601. specialem mentionem facit de prædictis Insulis, dicendo se in-

ponere prædictas decimas super fructus beneficiorum in Italia vniuersa, & in Insulis Italiae adiacentibus consistentium. Ita etiam expressit Urbanus VIII. in Decretis de celebratione Missarum, dat. Romæ die 21. Iunii 1625. Quod frustra Summi Pontifices fecissent, si aliàs sub nomine vniuersæ Italiae venissent; cum expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operetur. *l. 3. ff. de leg.* Sed post hæc scripta, Sacra Cardinalium Congregatio sub die 18. Notembris 1628. ex mandato Urbani VIII. derogat priuilegiis Regularium absoluedi à casibus reservatis Episcoporum, etiamsi extarent extra Italiam; & sic contraria sententia non potest amplius sustineri.

RESOL. XXXI. *Quis omisit aliqua peccata in confessione, ex ignorantia vincibili oblitus, in qua obliuione peccauit lethali; nimirum quia non adhibuit diligentiam necessariam in examinanda conscientia; queritur, an talis confessio fuerit inualida, & ideo iteranda?*

Resolutio huius casus pendet ex illa questione, an detur confessio valida quantum ad substantiam, ita ut non teneatur homo confiteri eadem peccata, atque adeo sit verum Sacramentum confessionis, & nihilominus quod sit confessio informis, id est, non conferens gratiam; sicuti est verus baptismus informis in illo, qui baptizatur, cum intentione peccandi. Partem negatiuam tueretur Vasquez in 3. p. 10. 4. q. 92. art. 2. & 3. Coninch de Sacram. disp. 4. dub. 5. n. 40. & dub. 11. m. 71. & Suarez in 3. p. tom. 4. cum aliis. Et ratio est, quia in tali casu, vel pœnitens confitetur sua peccata sufficienter, & est sufficienter dispositus, vel non. Si dicatur primum, confessio erit formata; si verò dicatur secundum, nulla est confessio; nam ipsa dispositio est in hac parte pars substantialis Sacramenti. Ergo non potest dari confessio informis. Si respondeas, quod talis pœnitens non est sufficienter dispositus, non tamen cognoscit illam suam indispositionem; contra hanc responsionem sit secundum argumentum. Vel talis ignorantia est vincibilis, vel inuincibilis; si est inuincibilis, excusatur omnino à peccato, & sic talis confessio erit formata; si est vincibilis talis ignorantia, est peccatum mortale. Ergo non potest efficere, ut Sacramentum sit validum. Hæc sententia est probabilis.

Sed contraria, communiter recepta in schola D. Thomæ, probabilis etiam mihi videtur; quam relictis veteribus, sequuntur Sotus in 4. dist. 18. q. 3. art. 2. & 3. Canus in relect. de pœnit. p. 5. Caiet. in 1. tom. opus. 1. 5. q. 5. & nouissimè Ioan. de la Cruz in direct. consc. p. 1. de Sacram. pœnit. qu. 3. dub. 9. conc. 2. Pet. Fay in addit. ad 3. p. q. 9. art. 1. disp. 1. Simplicianus Mutinus in sua Theol. mor. de Sacram. pœnit. q. 30. Nugnus in 3. p. tom. 2. quest. 9. art. 1. sol. mihi 303. & Pet. de Ledesma in sum. tom. 1. tract. de Sacram. pœnit. cap. 13. concl. 6. fol. mihi 310. Martinus de Ledesma 2. p. 4. quest. 8. art. 1. dub. 3. Conarrui. in c. Alma mater, p. 1. §. 4. n. 13. & alij. Probatur, quia sicut Baptismus & alia Sacramenta verè recipi possunt integra secundum essentiam, absque fructu gratiæ; propter prauam dispositionem suscipientis. Ergo ita & Sacramentum pœnitentiæ.

Ad argumenta in contrarium, & præcipuè ad secundum, ex quo pendet solutio primi, respondetur, ignorantiam non posse esse rationem formalem, ut conficiatur Sacramentum, posse tamen esse conditionem requisitam. Et hoc non habet in quantum ipsa ignorantia est peccatum, sed in quantum tollit peccatum maius, scilicet peccatum ex certa scientia, quod non solum opponitur gratiæ, sed etiam substantiæ huius Sacramenti. His ita prælibatis, respondeo ad propositam dubitationem negatiuè; nam ex defectu integritatis contra Vasquez & Suarez *vbi sup.* potest dari Sacramentum informe, sed validum: sic Nugnus & Ledesma *loc. cit.* Et casus erit, quando pœnitens habet sufficientem dolorem, & confitetur omnia peccata, quæ occurrunt memoriæ, ad quod fecit aliqualem diligentiam; sed non ita, ut tanta quantitas necessaria erat, sed pœnitens ex illa ignorantia mortaliter culpabili, iudicauit talem diligentiam sufficientem esse. Licet igitur hæc confessio sit sacrilega, quia scilicet in illa peccat pœnitens mortaliter, tamen valida est, quantum ad substantiam, ita ut non sit iteranda, & non teneatur pœnitens eadem peccata iterum confiteri.

Ex hac doctrina recepta, ut dixi, communiter à Thomistis, possunt Confessarii non raro excusare pœnitentes ab onere reiterandi confessiones. Regula verò ad cognoscendum, quando præparatio fuerit sufficiens ad validitatem confessionis iterandæ, vel non iterandæ, hæc est. Si post confessionem plura peccata occurrant memoriæ, quam in confessione explicata sint, non fuit diligentia sufficiens. Si autem occurrant aliqua peccata multò pauciora, quam confessæ, credendum est, quod fuit diligentia sufficiens, & à fortiori fuit sufficiens, ut confessio esset valida. Vnde in similibus casibus non est homo obligatus ad iterandam confessionem; sed debet se accusare de illis peccatis non confessis, & de negligentia saltem ad cautelam. Hæc Nugnus *vbi sup.* quæ Confessariis ad tollendos scrupulos multum plausibilia futura esse confido; & est sententia communis Patrum Dominicanorum.

RESOL. XXXII. *Cum Concilium Tridentinum asserat sess. II. Can. 17. Sacramenta tribus perfici, materia, forma, & intentione ministri; & cum intentio sit triplex, habitualis, virtualis, & actualis; queritur quæ sit sufficiens ad validè consociendum Sacramentum?*

Omnes DD. asserunt intentionem habitualement non sufficere, sed virtualem requiri, & actualement non esse necessariam; discordant tamen in assignando, quænam intentio virtualis sufficiat.

Prima sententia est Valentia *tom. 4. disp. 3. q. 5. punct. 3. vers. Intentio autem implicita*, & Henriquez in sum. lib. 1. cap. 10. num. 2. *vbi ait: Intentio virtualis dicenda etiam est illa, quæ quamuis non videatur fluxisse ex efficaci vi vel motu primæ intentionis; aut quia licet nunquam habuit intentionem sic explicitam, volo facere quod Ecclesia Romana intendit, & quod Christus instituit; habuit tamen confusam, ut si quis Ordines sacros suscipit, ut fiat Sacerdos & minister Ecclesiæ, & absque alia forma intentionis (si nunquam habuit contrariam) consuevit celebrare, & ministrare Sacramenta,*
etiam

etiam cum distractione mentis: hic enim conficit Eucharistiam, & alia Sacramenta Hæc Henric.

Secunda sententia est communiter omnium aliorum DD. qui asserunt, intentionem virtutalem necessariam ad Sacramentum illam esse, quæ actu trāsivit & virtute manauit ex impressione in imaginatione relicta ex primo proposito, quo quis humano modo ad agendum se applicuit, quæ excitatur potentia motiua, vt actus initio propositos (qui primum actum immediatè sequuntur, aut cum eo saltem mediatè connexi sunt) perficiat, homine interim alia omnia cogitante, donec actu aliquo contrario interrumpatur. Vt verbi gratia, incipit quis Sacrum intendens celebrare, & postea totum Sacrum omnino distractus ordine suo perficit; hic habet intentionem virtutalem, nam in illa Missa omnes illæ actiones, à prima illa intentione verè secundum modum agendi humanum procedunt ratione imaginationis, quam prima illa voluntas applicauit; sic Coninch de Sacram. q. 64. art. 8. dub. 2. n. 71. Cabrera de Sacram. q. 64. art. 8. disp. 1. §. 5. n. 41. Vasquez in 3. p. tom. 2. disp. 138. cap. 6. Pelantius in 3. p. q. 64. art. 8. disp. 2. Molfenius in sum. tom. 1. tract. 3. c. 4. nu. 11. Nugnus in 3. p. tom. 1. q. 64. art. 8. Bonac. de Sacram. disp. 1. q. 3. punct. 2. §. 3. n. 11. Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 13. sect. 3. Camerota de Sacram. tract. 1. cap. 2. q. 7. Summa Corona p. 4. c. 4. n. 56. Antonius de Litteratis in sum. q. 1. c. 23. num. 15. Fernandez in suo exam. Theol. p. 3. c. 1. §. 4. n. 6. & alij.

Tertia opinio est Valerij Reginaldi in praxi, to. 2. lib. 26. c. 3. n. 38. qui posuit duplicem intentionem virtutalem si ff. ientem ad conficiendum Sacramentum; vno modo, vt explicatum est in secunda opinione, altero modo, ait ille, intentio virtualis dicitur, quæ ex natura sua, vel ex Ecclesiæ institutione comprehenditur sub altera intentione, cum qua sic coniuncta est, vt ea præsentè, censeatur ipsa quoque adesse. Illa scilicet ratione, qua votum castitatis ita comprehenditur Subdiaconatu, vt eo ipso, quod quis vult ad hunc promoueri, censeatur velle consentire in votum perpetuæ castitatis seruandæ. Sic igitur eo ipso, quod Sacerdos vult secundum Sacerdotum consuetudinem induere vestes Sacerdotales, habet virtutalem intentionem celebrandi Missam. Quia enim induere vestes Sacerdotales, medium est ab Ecclesiâ institutum ad Missæ celebrationem; fit vt in tali actione induendi comprehendatur virtualiter actio celebrandi, & in intentione induendi intentio celebrandi; donec adhibeatur actus contrarius, per quem hæc tollatur. Atque huiusmodi quoque intentionem virtutalem ad Sacramentum sufficere dicendum est; alioquin dicendum erit multos Sacerdotes non consecrare, nec alia Sacramenta conficere. Ita Reginaldus. Quid sentiam, dicam breuiter. Prima opinio Henriquez videtur mihi nimis laxa, secunda opinio est probabilior, tertia Reginaldi est probabilis; quam quidem si amplectantur Sacerdotes, ex multis scrupulis, quibus angi solent, liberi immunefque erunt. Salua semper, &c.

RESOL. XXXIII. Olim cum quodam Religioso fuit mihi magna altercatio; an in cogitationibus veneris

fit peccatum mortale, si voluntas non consentiat positivè, nec etiam positivè dissentiat, sed tantum permittit se habere?

Partem affirmatiuam tueritur Vasquez in p. 2. tom. 1. disp. 108. c. 2. n. 2. Zúñel in p. 2. q. 74. art. 4. dub. 1. disp. 2. concl. 2. Valent. tom. 2. disp. 6. q. 4. punct. 3. Lessius de iust. lib. 4. c. 3. dub. 15. num. 117. Bonacin. de matrim. q. 4. punct. 7. n. 7. Becanus in sua Theol. schol. p. 2. tract. 2. c. 5. q. 5. n. 4. Azor. tom. 1. lib. 4. cap. 6. q. 6. Sayrus in Clavi Regia lib. 8. cap. 7. n. 3. & Curiel in p. 2. q. 74. art. 8. dub. 2. §. 2. fol. mihi 493. Et ratio est, nam in tali casu si non adest consensus formalis, adest tamen consensus interpretatiuus. Sed consensus interpretatiuus, æquiualeat formali. Ergo si consensus formalis in delectationibus veneris est peccatum mortale, etiam erit consensus interpretatiuus. Hæc opinio est probabilior.

Sed contrariam non fallam, vt ille Religiosus aiebat, sed probabilem cum Sanchez tom. 3. de matrim. lib. 9. disp. 45. n. 25. & Bonacina vbi sup. nu. 8. esse existimo. Dico igitur non esse peccatum mortale, quando voluntas se habet negatiuè, non impediendo, vel non reprimendo motus, & tentationes, quas potest reprimere, animum aliò diuertendo: necessaria est enim positia complacentia in motibus sensualitatis, vt imputentur ad peccatum mortale, cum non adsit interpretatiuus consensus, quia non tenetur illam cogitationem expellere, quando non est periculum formalis & expressi consensus; sic Caietan. in sum. ver. delectatio. Philarchus tom. 1. p. 2. li. 4. cap. 18. Herrera in 2. sent. disp. 133. q. 7. concl. 2. Reginaldus tom. 1. lib. 15. c. 18. n. 65. & tom. 2. lib. 22. cap. 2. n. 10. condit. 3. Petr. Lorca in p. 2. tom. 2. disp. 28. nu. 62. cum Molfesio in sum. tom. 1. tract. 8. c. 8. n. 43. & 45. Nauarr. in sum. cap. 11. num. 12. Corduba in suo quest. lib. 1. q. 23. dub. 10. ad 7. & aliis quam pluribus apud Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. c. 2. num. 13. & apud Ioann. Salas in p. 2. tom. 2. disp. 6. sect. 3. n. 25. Et ratio, qua fulcitur hæc opinio, est ista: Nemo peccat mortaliter, nisi transgrediat aliquod præceptum obligans ad mortale; sed hoc non fit in tali casu, quia tota obligatio, quæ potest esse in tali casu, oritur ex illo præcepto negatiuo, Non concupisces. Sed hæc præceptum non obligat ad depellendam concupiscentiam, sed solum ad non consentiendum. Ergo sufficit non consentire, & solum negatiuè se habere. Confirmatur, quoniam, vt ait Lorca vbi sup. contingere potest, hos motus permitti propter iustam causam absque vlla culpa, & in hoc conueniunt nobiscum Auctores primæ sententiæ. Ergo etiam si absque iusta causa permittantur otiose, vel ex causa veniali, non erunt peccatum mortale, quia quod per se malum est, propter nullum finem potest iuste fieri: si ergo aliquando contingit hanc permissionem esse licitam, ex genere suo non est mala.

Ad argumentum in contrarium responderetur; Quando equalis obligatio est non permittendi, & non procurandi, consensus formalis & interpretatiuus sunt æquales in malitia, & si vnus mortalis est, alter etiam est mortalis; non tamen est eadem obligatio non procurandi, & non permittendi cogitationes rerum turpium, & ideo consensus forma-

formalis potest esse mortalis, consensu interpretatio existente veniali; sic posset aliquis magis obligari ad non procurandam dignitatem, vel aliquid aliud, quam ad illud reficiendum. Sic velle occidere hominem, est peccatum mortale contra iustitiam, sed non pascere illum in extrema necessitate, aliquando est peccatum veniale contra misericordiam, aliquando mortale contra eandem virtutem, aliquando verò est mortale contra iustitiam. Itaque non semper consensus interpretatiuus, & virtualis alienæ mortis, æquivalet, nec ferè æquivalet formali. Ita Salas *vbi sup. n. 33.*

RESOL. XXXIV. *Celebris est illa questio inter Theologos nostri temporis, an in delectatione morosa fatenda sint circumstantia operis; quod est querere, an delectatio sumat speciem ex opere externo?*

Petrus de Lorca in p. 2. tom. 2. disp. 28. de peccatis, membr. 3. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. cap. 2. num. 11. Martinez in p. 2. q. 15. art. 4. dub. 1. Bonacina de matr. q. 4. punct. 8. n. 18. Lessius lib. 4. c. 3. dub. 15. num. 123. in fin. & Rodriguez in sum. tom. 3. c. 101. n. 3. affirmatiue respondent. Et probatur hæc opinio generali principio, & per se noto. Actus voluntatis speciem sumunt ab obiectis: opus autem exterius est obiectum interioris delectationis. Ergo ab illo sumit speciem. Id autem quod ab alio sumit speciem, est eiusdem speciei cum illo. Ergo delectatio est eiusdem speciei cum opere.

Non desunt tamen pro contraria opinione Auctores magni nominis; hi sunt Vasquez in p. 2. to. 2. disp. 112. c. 2. Sayrus in Clau. Regia lib. 8. cap. 7. n. 19. & nouissimè Valerius Reginaldus tom. 2. lib. 12. cap. 2. sect. 3. n. 13. Pro cuius declaratione notandum est, esse duo genera actuum voluntatis; aliud est actum efficacium, quales sunt qui respiciunt executionem; aliud est actum inefficacium, qui sunt simplices affectus in obiecta extra executionem. His positis assero, vel delectationes morose consistunt in efficaci voluntate, vel in simplici complacentia: si delectationes sunt consensus efficaces, diuersæ sunt eorum species, perinde ac operum illicitorum, quæ dant eis suam malitiam, & in hoc casu sumunt malitiam ex opere externo; si autem delectationes sunt simplices complacentiæ, sine vlllo affectu ad opus, omnes sunt vnius speciei, cum sint eiusdem malitiæ, utpote oppositæ vni tantum virtuti castitatis, ac eodem modo, nimirum per turpitudinem veneream, in qua absolute versantur. Nam verbi gratia, delectatio simplici complacentiæ de coniugata, non versatur circa illud obiectum, quatenus est iniuriosum alteri, quia scilicet persona illa sit iuncta matrimonio, aut quod marito fiat iniuria; sed versatur circa illud obiectum, quatenus est delectabile secundum tactum, nimirum quia mulier pulchra. Ergo non contrahit malitiam ab illa circumstantia. Probatur consequentia: quia in illa delectatione, neque expressè, neque interpretatiue approbatur iniuria in maritum, cum nullo modo consentiatur in opus externum, ut re ipsa exequendum, quo solo iniuria irrogatur. Idem videtur dicendum si persona sit affinis, vel Religiosa: præcinditur enim ab hac circumstantia, nec quæ

quidquam confert ad illam delectationem. Ita Lessius, qui probabilem, ut reuera est, vocat hanc opinionem, sicuti etiam vocauit Bonacin. *vbi sup. Emanuel Sa. rer. luxuria. n. 3.* Io. Salas in p. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 6. sect. 6. n. 56.

Nota verò, quod excipiuntur ex ista doctrina duo casus. Primus est coniugatorum. Secundus est habentium votum absolutum castitatis: hi enim in quauis delectatione morosa, non solum peccant contra castitatem, sed etiam illi contra fidem in matrimonio datam, illi contra Religionem. sic Reginaldus, Bonacina, Vasquez, & Coninch *vbi supra.*

Ad argumentum contrariæ sententiæ respondetur, voluntatem efficacem accipere malitiam ab opere externo, quod habet pro obiecto secundum analogiam deriuatam; delectationem verò simplici complacentiæ non item. sic Vasquez *loc. cit.*

RESOL. XXXV. *Pluries à nonnullis Confessariis questus fui, an Comædiis interesse sit peccatum mortale?*

Respondi rem esse periculosam, & peccatum lethale existimauit Comitulus in resp. mor. li. 5. quest. 21.

Tamen si audiantur ob solam vanam curiositatem, absque periculo probabili lapsus, etiam si res turpes repræsententur, & modus repræsentandi sit turpis, ego puto non esse peccatum mortale. Ita Bonacina, & Squillante *vbi inf.* Sanchez de matrim. li. 9. disp. 47. n. 41. Alphonsus de Mendoza questione nona positiua, n. 11. fol. mihi 607. Rodriguez in sum. tom. 3. c. 71. n. 1. Io. Salas in p. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 6. sect. 24. nu. 165. Lorca in p. 2. tom. 2. disp. 28. de peccatis, membr. 3. §. ex dictis in fine, *vbi ait:* Excusari possunt qui audiunt comædias, vel legunt libros, in quibus res turpes & facinoræ repræsentantur. Si enim delectatio sistat in repræsentatione ipsa, & non procedat ad rem repræsentatam, & absit periculum consensus in actus ipsos, non est peccatum mortale. Sic ille, & Azorius p. 3. lib. 5. c. 27. q. 7.

Quæ quidem opinio non solum tenenda est quoad sæculares, sed etiam quoad Clericos: non enim peccant mortaliter cessante scandalo, quod puto modò non esse, quia frequentissimè est Clericos comædiis interessere, neque ob id sæculares ad peccatum mouentur; nam eodem modo audient comædias, licet Clerici abessent, & cum eodem detrimento, si quod patiuntur. Nec obstat prohibitio c. Clerici 2. de vita & honest. Cleric. quia secundum Innocentium in d. c. est tantum de honestate: vel quod verius credo cum Caiet. in sum. ver. Clericorum peccata, ille textus non obligat sub mortali, cessante scandalo, & contemptu. Deinde contraria consuetudine videtur abrogatus. Et sic hanc opinionem sequuntur Sanchez, Rodriguez, & Salas *vbi sup.* & nouissimè Paulus Squillante de oblig. Cler. p. 2. nu. 45. Bonacina de matrim. q. 4. punct. 9. n. 22. & alij.

RESOL. XXXVI. *Quidam vir in absentia coniugis sapius habuit delectationem de actu coniugij præterito, & etiā futuro, ac si actu præsens esset, sine tamen aliquo periculo pollutionis. Confessarius in confessione obligauit illum*

lum ad explicandum numerum dictarum delectationum; quasuit postea à me, an verè in illis delectationibus peccauerit mortaliter?

QUOD sic, opinatus est Sylvest. ver. delectatio, n. 2. & Nauar. c. 16. nu. 10. quos secuti sunt Neoterici multi, vt Io. Salas in p. 2. to. 1. tr. 13. disp. 6. sect. 30. n. 205. Azor. to. 1. lib. 4. c. 6. quasi 8. Fernandez in suo exam. Theol. p. 4. c. 2. §. 4. n. 6. & nouissimè Rodriq. in sum. 10. 3. cap. 88. nu. 7. Probatur, quia de similibus idem ius & iudicium est. Sed in viduis esset lethale delectari de copula præterita, quasi tunc esset præsens. Ergo idem erit & in coniugatis.

At ego semper in praxi contrariam sententiam amplexus sum, cum Curiele in p. 2. q. 74. dub. 3. §. 2. diff. 3. Zanard. in direct. Theol. p. 1. tract. de matrim. c. 41. Bonac. de matrim. q. 4. punct. 8. n. 12. Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 44. n. 3. Vasquez in p. 2. to. 2. disp. 113. c. 2. n. 2. Lessio de iust. lib. 4. c. 3. dub. 1. num. 121. Reginald. tom. 1. lib. 11. c. 5. n. 52. Medina in p. 2. q. 74. art. 8. & Coninch de Sac. disp. 34. dub. 11. n. 113. Et ratio est, quia delectatio sumit malitiam & bonitatem ex obiecto. At obiectum huius delectationis est licitum. Ergo licita erit & delectatio. Et hæc opinio procedit, etiam si ex tali delectatione procederet aliqua commotio, & alteratio in partibus pudendis, absque periculo tamen pollutionis. Sic Bonacina, Zanardus, Vasquez, & Sanchez *ubi sup.*

Ad argumentum contrarium respondetur, disparitatem esse manifestam; nam vidua non potest ita delectari circa actum habitum cum coniuge defuncto, quia hic actus iam in præsentia est illicitus; non autem est illicitus coniugatus. Potest igitur coniux sumere delectationem de actu coniugij præterito, vel futuro, etiam si illum tamquam presentem, & nunc exercitum per imaginationem constituat, & sic copula imaginaria se oblectare.

RESOL. XXXVII. Olim per litteras à quodam sacerdote interrogatus fui, de opinionibus Doctorum circa præsentem casus. Primum, an peccaret mortaliter, si quis confriicaret membra pudenda brutorum, sine vlla delectatione, sed solum ex curiositate inspicendi semen. Secundò, si coniugatus immitteret membrum virile in os femina, peccaret etiam mortaliter. Tertiò, si absente coniuge liceret se ipsum tangere libidinis & voluptatis causa, absque pollutionis periculo?

Obscena sunt hæc fateor, sed Confessarij debent discernere inter lepram & lepram, & omnia munda mundis. Dico ergo ad primum casum, quòd Bonac. de matr. q. 4. punct. 9. n. 15. & Io. Salas in p. 2. to. 2. tr. 13. disp. 6. sect. 20. n. 148. respondit affirmatiuè, propter magnum periculum pollutionis, vel inordinari alicuius affectus, & frustra conatur ille, vt sic brutum semen expellat, naturale enim est in solo coitu semen effundere. At Thom. Sanchez de matr. 10. 3. l. 9. disp. 46. n. 15. ait cõmuniter non esse mortale, obscenas brutorum partes confricare, quia inde non excitatur tam vehemens delectatio, & solum ex curiositate fit; & quamuis confricans intenderet, vt brutum semen expelleret ex curiositate illud videndi, non esse mortale, quia non est mortale impedire bruti generationem, aut efficere vt abortiat, sicut nec ipsum necare; licet contrarium sit probabilius.

Ad secundum respondit etiam Sanchez *ubi sup.* disp. 17. n. 5. negatiuè; sicut etiam ego opinor non peccare mortaliter, si coniux intra vas naturale feminae digitos quasi membrum virile immitat. Ratio est, quia talis tactus non est medium improporionatum, nec alterius ordinis luxuriæ, sicuti est inchoatio copulae sodomitica, etiam non animo consummandi, nisi intra vas legitimum; licet Nauarr. lib. de pen. & remiss. conf. 7. Angelus ver. debitum, n. 25. & nouissimè Zerola in praxi penit. cap. 12. q. 25. cum Iacobo de Graffis tom. 1. lib. 5. de adult. conf. 3. n. 11. Gambacurta tract. de cas. refer. cas. 2. de sodomia, n. 5. Zanardus in direct. confess. p. 1. tr. de matr. c. 41. §. 10. hoc vltimum etiam coniugatis concedant. Sed non posse dictos actum sodomiticum incipere, contra præfatos DD. docet Bonacina de matr. q. 4. punct. 11. n. 12. Sanchez lib. 9. disp. 17. n. 4. & nouissimè Rodriq. in sum. 10. 3. c. 88. n. 2. & Basilius Pontius de matr. lib. 10. c. 11. n. 5.

Ad tertium Salas *ubi sup.* n. 119. sentit culpam esse lethalem, si coniux libidinis causa se ipsum tangat; nam, vt ait ipse, tactus qui hæc sunt cum coniuge, nec ad finem coniugij referuntur, reuera non sunt coniugales; nam fiunt à coniugato, ac si coniugatus non esset, sed solutus; ergo sunt mortales, non minùs, ac si essent in solutis, & sic etiam tenet Vasq. in p. 2. tom. 2. disp. 113. n. 4.

Atamen supradictus Sanch. loc. cit. disp. 44. n. 16. docet, secluso periculo pollutionis, non esse mortale, sed tantum veniale hoc facere; cum hac tamen limitatione, nisi tactus ex natura sua accommodatus sit, vt homo in se ipso quantum possit effingat contum. Et ratio est, quia cum tactus ille suapte natura indifferens sit ad copulam coniugalem, & ad illicitam; possitque ad vnam & alteram referri, nec ex intentione tangentis se, à sua natura, & ab hoc ordine distrahatur, vt ad copulam illicitam ordinetur, non est cur de culpa mortali dammandus sit. Et sic hanc sententiam secuti sunt etiam multi alij Theologi Societatis Iesu, vt ipse Salas loc. cit. n. 128. notauit.

Ad argumentum in contrarium responderetur, non posse dici eum tactum non esse actum coniugis, quia non habetur cum coniuge; quoniam vt actus coniugis sit, non opus est cum coniuge fieri; sed satis est, vt ad actum matrimonialem presentis coniugij suapte natura ordinari possit, nec ab hoc scopo ex intentione operantis aberret. Prima opinio probabilior est.

RESOL. XXXVIII. Quidam vir coniugatus semine intra vas emisso, membrum virile extrahit, manente semine valde irritata libidine, quæ postea tactibus se excitando seminat; queritur, an ita faciens peccet mortaliter?

Lethaliter peccare opinatus est nouissimè Emanuel Rodriguez in sum. p. 3. c. 88. n. 4. & quia codex rarus est, ponam eius verba: *Auiendo el marido consumado la copula extrahendo membrum extra vas, no es licito a la muger prouocarse con tocamientos, para que tambien effundat semen intra vas, attento que estos tocamientos, pasada la copula son intrinsecamente malos, ni se puede dezir, que la prouocacion con ellos es vna perfecta cõsumacion del acto cõugal precedere, pues la copula cõugal*

conugal ya tuuo su perfecta consumacion, auiedo com-
plido el marido, cuyo semen basta para que se siega la ge-
neracion. Putat igitur Rodriquez hoc esse illicitum,
quia actus ille omnino consummatus est ex
parte finis, qui est generatio; cum ad illam femi-
neum semen minimè necessarium sit.

At opinio contraria placuit Sanch. *to. 3. de matr. lib. 9. disp. 17. n. 12.* Bonac. *de matr. q. 4. punct. 6. n. 15.* & probabilior vocatur à Filliucio *in suis qq. mor. tom. 1. tr. 10. p. 1. c. 9. n. 230.* & illam nouissimè amplexus est Lessius *l. 4. c. 3. dub. 14. n. 94.* in editione facta Parisiis apud Rolinum Theodoricū anno 1618. Homob. *de exam Eccl. p. 1. tr. 7. c. 28. q. 126.* Zanaard. *in direct. Theol. p. 1. de Sacr. matr. c. 41. §. 11. dico.* Et ratio est, quia aliàs euidentissimo periculo peccati mortalis exponerentur feminae, cum frequenter viri prius feminent. Et cum illicò recedant, manet in illis valdè irritata libido. Nec tunc illa prouocatio est illicita, quia est actus coniugal perfectio, ac consummatio. Nam licet semen mulieris non sit ad generationem necessarium, valdè tamen confert, ut probat ipsemet Sanch. *ibid. n. 8.* Vnde patet responsio ad argumentum Rodriquez, quod affert in contrarium.

RESOL. XXXIX. *Quidam sacerdos noluit absolutio-
nem sacramentalem impendere cuidam in triremibus
per totam vitam condemnato, quia habebat volunta-
tem quamprimum fugiendi; tunc statim resolutionem
huius casus à me enixe petierunt.*

RESPONDI, nimis rigidè in hoc se gerere Confessarium; nam licet Vasquez *in p. 2. q. 96. art. 5. disp. 17. c. 1. n. 7.* Becanus *in sua Theol. Salas p. 2. to. 1. tr. 3. cap. 7. q. 8. n. 4.* Valentia *tom. 3. disp. 5. q. 13. punct. 4.* Sayrus *in Clau. Regia lib. 12. c. 18. n. 8.* & alij asserant, non esse licitam fugam triremibus damnato, nisi, ut limitat Vasquez & Becanus, extra territorium Principis esset, cui subiectus est; nam ibi videtur esse solutus ab obedientia Principis,

Tamen absolutè contraria sententia, ut probabilior, tenenda est, quam tuerentur hi omnes; Lessius *lib. 2. c. 31. dub. 5. n. 39.* Malderus *in 2. 2. tract. 6. cap. 3. dub. 6.* Salas *de leg. tract. 14. disp. 15. sect. 6. n. 88.* Ledefma *in sum. tom. 2. tract. 8. c. 24.* & alij. Et ratio est; nam, ut ait Lessius, reus non tam condemnatur, ut in triremibus sponte maneat, quam ut detineatur. Deinde nimis durum & graue esset obligare in conscientia ad sponte ibi manendum, quando esset euadendi spes. Post hæc scripta, inueni etiam hanc sententiam amplexum esse nouissimè Sanchez *in sum. tom. 2. lib. 6. c. 8. n. 16.* qui rectè asserit, hanc fugam secularibus quidem licere, non autem Religiosis; licet Bannez *in 2. 2. q. 69. art. 4. post concl. 5.* contrarium asserere videatur, ait enim Religiosum durissimæ pœnæ subeundæ damnum posse fugere, non ut vagetur, sed ut superiorem, aut Pontificem adeat veniam petiturus. Ex his apparet, potuisse supradictum Confessarium illum pœnitentem absolvere, sicut ex ista consultatione motum intelligo postea fecisse.

RESOL. XL. *An si quis capitale maius, quod vulgò dicitur, Tutto il resto, in sponfione aliqua exposuerit, possit ille, qui capitale minus habet, acceptare sponfionem, & lucrari illud plus sine onere restitutionis?*

VIDETUR quòd non. Et ita tenet Alcozer *tract. de ludo. c. 16.* quia non est æqualis conditio ludi ex parte vtriusque. Martinus verò Bonacina *de contract. disp. 2. q. 3. punct. 2. nu. 19.* & Barthol. à S. Faustino *in spec. confess. disp. 32. q. 36. n. 3.* asserunt, quòd si fortè alter, cuius pecunia maior est, norit inæqualitatem, & consentiat, quod quasi semper euenit, ut patet ex communi vsu ludentium, tunc licitum esse ludum. Quia sic vsu videtur receptum in sponfionibus, quæ vulgò scommesse nuncupantur, in quibus vnus aliquando minorem quantitatem pecuniæ exponit, quam alter. Et tandem videmus, ut aliqui vendant libertatem suam ad remigandum in triremibus pro pecunia, quæ est longè inferior libertate. Et hanc opinionem ex Neotericis tenet etiam Azor. *p. 3. lib. 5. c. 25. q. 7.*

Ad argumentum in contrarium respondeo, quòd licet in tali casu non sit æqualis conditio ex parte vtriusque, tamen scienti & consentienti non fit iniuria. Vide Io. Salas *tract. de ludo. dub. 13. n. 3.*

RESOL. XLI. *Sapè mihi ab exteris, & à nostris delata fuit hæc questio; An Petrus, qui leuem quantitatem aufert à Ioanne, à quo alij abstulerant notabilem, peccet mortaliter?*

MARTINUS Bonacina, vir doctus nostri temporis, *de contract. disp. 2. q. 8. punct. 2. n. 5.* affirmatiuam sententiam docet; nam sicut furtum leue ab vno commissum integrare potest materiam sufficientem ad mortale, cum leui furto ab alio commissio; ita potest continuari cum maiore, quæ maius damnum inferatur, & imputetur ad peccatum mortale.

Sed Gabriel Vasquez *in p. 2. tom. 2. quest. 88. art. 4. disp. 146. c. 2. n. 6.* Sanchez *in sum. tom. 2. lib. 7. cap. 21. n. 23.* sententiam negantem amplexi sunt; quia Petrus non est causa notabilis damni, quia iam ab alio fuerat illatum, & furtum suum est in parua quantitate, non sufficiens ad mortale.

Ad argumentum Bonacinae respondetur, inter illos casus esse disparem rationem; nam in priori casu, cum non sit maior ratio, quare vni potius quam alteri notabile damnum imputetur, singulis imputari debet: in nostro casu non item; quia cum aliqui determinatè fuerint causa per se notabilis damni, alius qui cum illis paruam quantitatem vsurpauit, non debet censerì confors notabilis damni, atque non peccabit mortaliter. Sed huic quæstioni meritò proxima adiuncta erit.

RESOL. XLII. *Petrus, qui nullo modo aliqua exhortatione fuit causa ut alij minuta furtiva à Ioanne acciperent, si hæc furtiva sciat, peccatne mortaliter modicum cum ipsis vel separatim accipiendo, si tota illa furtiva simul cum suo considerata perueniant ad materiam notabilem?*

CASUS hic frequenter accidit, & maximè inter seruos nobilium. Affirmatiuam sententiam recipiunt DD. communiter. Ita Vasquez *tom. 2. in p. 2. disp. 146. c. 2. num. 5.* Suarez *tom. 5. in 3. p. disp. 20. sect. 2. n. 3.* Rebel. *de oblig. iust. p. 1. lib. 3. q. 15. sect. 5. nu. 41.* Filliuc. *tom. 2. tract. 31. c. 10. n. 249.* Couar. *lib. 1. var. c. 3. n. 12.* P. de Ledefma *in sum. tom. 1. tr. 8. c. 21. diff. 3.* Maior,

Maior, Medina, Martinus Ledesma, Salonijs, Cordaba, Lopez, Sayrus, Rodriquez, Angles, Petrus Navarra apud Sanchez *vbi inf.* & præter hos Bonac. *de contr. disp. 2. q. 8. punct. 2. nu. 6. & 7.* Megala *2. 2. lib. 2. c. 1. q. 3. n. 4. 1.* & Turrian. *in 2. 2. 10. 2. disp. 35. dub. 2. n. 2. & 3.* Et ratio est, nam licet Petrus, quod furatur sit in se minimum, at cōiunctum cum paritibus, quas scit alios furari, efficit quantitatem notabilem, & est causa damni notabilis; nam ratione scientiæ suum damnum continuatur cum aliis: ergo peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem.

Addit etiam Rebellius, quod si ita furantes concurrant seorsum, ut nemo de damno notabili per illos illato, vel inferendo sciat; postquam tamen vni eorum cōsiterit de damno illato notabili, tenetur sub mortali suam partem, licet modicam, restituere: sed si vnus restituat suam partem, & reliqua quantitas non sufficiat ad mortale, reliqui nō tenentur ad aliam restitutionem, quia iam cessat notabile damnum, nec illud harum partium retentione inferitur. Limitat tamen idem Rebellius hanc opinionem, ut locum non habeat, si inter vnum furtum & alia sit magna distantia, ut si post tres menses vel quatuor postquam alij furati sunt, quis furaretur, quia more humano talia furti non coniunguntur ad efficiendū vnum damnum. Hæc opinio non obstante supradicta Rebellij limitatione, nimis rigida mihi videtur, & si omnino amplectenda esset, magnum onus, & scrupulos haberent Confessarij.

Dico igitur, contrariā opinionem probabilem esse, & tutam in praxi, quam tuentur ex Neotericis Tannerus *in 2. 2. D. Tho. disp. 4. q. 6. dub. 9. n. 285.* Lessius *lib. 2. c. 12. dub. 9. n. 52.* Salas *in p. 2. 2. q. 88. tr. 13. disp. 16. sect. 27. n. 92.* Malderus *in 2. 2. D. Tho. tract. 4. c. 1. dub. 5. casu 3.* Sanchez *in sum. to. 2. lib. 7. c. 21. nu. 12.* asserunt enim, quando plures alicui graue damnum scienter inferunt per minuta furti, ab vnoquoque eorum diuifim commissa, ut nullus alium inuenit, nec in causa fuerit ut alius concurreret, nō peccare mortaliter, neque teneri ad restitutionem. Ratione probatur hæc opinio. Omnis ex his, qui ita furatur, infert paruum damnum; ergo ex hoc capite non peccat mortaliter. Deinde qui ita furatur, nemini est causa vel occasio furandi alias paruas quantitates. Ergo ex eo, quod alij furentur, non aggrauatur eius peccatum; non enim cooperatur simpliciter magno damno, sed in parua quantitate, & præter ipsius intentionem est, ut illa parua quantitas cum aliis furtis minimis iungatur. Alię rationes fusę adducuntur à Lessio, Salas, & Sanch. *vbi sup.* Restat nunc respondere ad argumentum contrarię sententię. Dico igitur esse causam partialem damni notabilis, ut est in nostro casu, non est esse causam eius simpliciter, sed secundum quid. Ergo illud furtum non erit peccatum mortale, siue sit causa illius damni accipiendi, siue retinendo, quia non verē influit illud damnum notabile, cum præter intentionē, & per accidens eueniat furtum aliorum.

RESOL. XLIII. *Quis post quantitatem notabilem per minima furti sublatam, addit furti alia parua, quaeritur, an per quodlibet nouum furtulum, nouum peccatum lethale committat?*

Par. II.

PRIMA opinio affirmatiua est Fernadi Rebellij *de oblig. iust. p. 1. lib. 3. q. 15. sect. 4. n. 38.* Bonacina *de contr. disp. 2. q. 8. punct. 2. n. 4.* & Sanchez *in sum. to. 2. lib. 7. cap. 21. n. 7.* nam ita illam quantitatem præcedentem, & damnum notabile vult facere maius, nec enim propter prius peccatum commissum fur melioris conditionis effici debet. Deinde fur per illud nouum furtum, & aduertentiam præteritorum, sine vlla voluntate restituendi, implicite renouat actum voluntatis retinendi notabilem rem alienam. Sed actus peccatorum, quoties renouantur, toties peccatum nouum committitur. Ergo, &c.

Secunda opinio media est nostri P. Megala *2. 2. lib. 2. c. 1. q. 3. n. 35.* ait enim; Vel fur dum noua furti committit, actum voluntatis non restituendi interrumpet per aliquem ex modis, quibus interrumpitur actus peccatorum; aut talem actum non interrumpet. In primo casu, censet furē toties peccare, quoties furtum leue cum aduertentia priorum committit; secus autem in secundo casu.

Tertia opinio negatiua est Ioannis de Salas *in p. 2. 2. q. 88. tract. 13. disp. 16. sect. 27. nu. 90.* Leonardi Lessij *de iust. lib. 2. cap. 12. dub. 8. n. 44.* & Filliucij *in q. mor. to. 2. tr. 31. c. 10. n. 246.* per se non esse peccata mortalia furti illa parua, quæ postea adduntur ad præteritam magnam quantitatem. Ratio est, quia non consummat notabilem quantitatem, sed consummatam augent. Erit igitur peccatum lethale sola illa voluntas retinendi illa minuta furti simul cum aliis, & hoc peccatum voluntatis, & externæ retentionis sensim crescet, prout plus & plus retinebitur. Si verò illa noua furti nouum peccatum mortale inchoent, & ascendant ad notabilem aliam quantitatem, erunt tunc peccata mortifera. Hæc opinio, ut sunt & aliæ duæ priores, est etiam probabilis, & tuta in praxi. Vide etiam ea, quæ de hac quæstione diximus probabiliter *in tract. de Paupertate religiosa.*

RESOL. XLIV. *Quidam vir nobilis possidebat multa bona, dubitans esse sua; quesivit à me, an teneatur illa restituere?*

RESPONDI; Vel incepit possidere dubitans, vel non. In primo casu tenetur adhibere diligentiam, ut inueniatur verus dominus, & ei restituere bona illa cum fructibus etiam cōsumptis: post adhibitam verò diligentiam, si manet adhuc dubius, non est obligandus ad integram restitutionem, sed solum ad partem pro ratione dubij, quam debet tribuere creditori, de quo dubitat: si verò talis persona sit ignota, pauperibus tribuenda est. Itaque si dubium sit æquale, dimidium restituere debet, & quod minus probabile est rem esse alienam, tantò minus non tenetur restituere, iuxta quantitatem dubij perseverantis. Sic Lessius *de iust. lib. 2. cap. 14. dub. 4. n. 25.* Sanchez *in sum. to. 1. lib. 2. c. 23. n. 177.* Rebellius *de oblig. iust. p. 1. lib. 2. q. 5. n. 7.* Molina *de iust. to. 3. disp. 721. n. 3.* & alij.

In secundo autē casu, scilicet quando initio rem bona fide accepit, vel habuit, si postea incipiat dubitare, tenetur etiam inquirere veritatem; & manente dubio, si æqualiter dubitet, non tenetur quidquam restituere; nam in dubio melior est cōditio possidentis, regula *in pari 65. de regul. iur. in 6.*

L

&

& ita communiter docent Doctores. Salonijs 2.2. q.62. art.6. contr.4. concl.4. Rodriguez in sum. tom.2. c.43. n.4. Medina in p.2. q.19. art.6. propos.1. Molina de iust. 10.1. tr.2.2. disp.25. Henriquez in sum. lib.14. de irreg. c.15. in fin. Sayrus in Clau Regia lib.10. tract.2. c.3. n.29. Coninch de Sacram. disp.34. dub.10. n.85. Lessius, Rebellius vbi sup. & alij.

Sed difficultas est, quando quis inæqualiter dubitat, & magis inclinat in eam partem, vt res aliena sit, & in hoc casu Valentia tom.3. disp.3. q.16. punct.2. Bannez in 2.2. q.40. art.1. dub.5. concl.4. Ledesma de matrim. q.45. art.1. ad 3. & Salonijs vbi sup. asserunt, sic dubitantem teneri partem restituere pro ratione maioris illius propensionis. Et ratio est; nam in pari causa, vt diximus, melior est conditio possidentis. Sed quando possidēs magis inclinat in eam partem, vt res sit aliena, non dicitur potior causa. Ergo ratione istius imparitatis, & inclinationis, tenetur aliquid restituere illi, cuius rem esse dubitat.

Secunda tamen opinio, cui tamquam probabiliori adhæreo, asserit sic dubitantem non teneri ad ullam restitutionem; quia possessio certa præualeat rationibus inducētibus in partem oppositā, dummodo non sint adeo efficaces, vt illius partis assensum generent. Ita Sanchez in sum. to.1. lib.1. cap.10. n.9. Vasquez in p.2. q.19. art.6. disp.66. c.7. n.42. Aragon. in 2.2. q.62. art.1. Imò addit Salas in p.2. q.21. tract.8. disp. vn. sect.23. n.231. hoc esse verum non solum quando rationes pro contraria parte assensum non generant, sed etiam quando eum generant, dummodo non conuincant, nec assensus sit certus physicē, aut moraliter, sed merē opinatiuus; adhuc enim verē res est dubia, ac possessio omnibus rationibus non conuincētibz præponderat.

Ad argumentum contrarię sententię respondetur, possessionem certam, vt dictum est, præualere, & meliorem esse possidentis conditione, etiam si dubium non sit par, & æquale. Ex his patet responsio ad suprā positum quæsitum.

RESOL. XLV. Fuit olim mihi magna altercatio cum quodam Confessario, qui volebat absolutionem impendere cuidam viro nobili, qui dubitabat si emiserat votum D. Virginis Lauretane. & per multum tempus non adimpleuit, neque adimplere volebat.

Pro dicto Confessario nō defunt Auctores, neque rationes. Nā Vasquez in p.2. q.19. art.6. disp.65. c.3. & disp.66. c.1. Azor. p.1. lib.2. c.18. q.4. & lib.11. c.5. q.2. Io. Salas in p.2. q.21. tr.8. disp. vn. sect.17. n.152. Sayrus in Clau Regia lib.1. c.13. n.9. & 36. & nouissimē Turrian. in 2.2. to.2. disp.64. dub.11. n.6. asserunt in hac materia meliorem non esse conditionem possidentis; ducuntur primò, quia aliās nullū præceptum obligaret in dubio, cum semper possidentis libertatem conditio potior esset. Secundò, ex c. ad audientiam, & c. significasti, el. secundo. vbi decernitur dubitantem dubio facti, nempe an homicidium commiserit, censendum esse irregularem.

Sed opinio contraria, tamquam probabilior tenenda est, & illam sequuntur Coninch de Sacram. disp.34. dub.10. n.86. Sanchez de matrim. tom.1. lib.2. disp.41. num.32. & in sum. to.1. lib.1. c.10. n.11. Suarez in 3. p. tom.5. disp.40. sect.5. n.14. & sect.6. nu.8. Rebellius

de oblig. iust. p.2. lib.1. q.2. sect.2. Henriquez lib.14. c.4. n.4. & alij apud Sanchez vbi suprā. Et ratio est, quia possessio est titulus vniuersalis omnibus virtutibus, eo modo quo aliqua pars potētialis iustitię, vt obedientia Dei transcendit omnes virtutes. Ergo si suffragatur in materia iustitię, etiam debet suffragari in materia aliarū virtutum. Et sic expressē in dubio voti sentiunt Sotus de iust. lib.7. qu.3. art.2. Medina in sum. lib.1. cap.14. §.7. Lopez in instr. p.1. c.45. §. dubitans de voto. Rodriguez in sum. to.2. c.49. n.5. Henriquez lib.11. de matrim. c.11. n.5. & lib.8. de Eucharistia, c.45. n.3. in glossa littera P.

Ad argumenta contraria respondetur. Ad primum, negatur sequela; quia aliquādo possessio est pro præcepto, & tunc in dubio obligat: vt verbi gratia, constat de lege, vel præcepto; dubium autem est, an in aliquo casu, ratione necessitatis, aut alterius circumstantię occurrentis, eximatur aliquis ab obligatione; tunc tenetur ad obseruationem præcepti, quia lex tunc possidet: & ita dicendum est de voto in simili dubio. Ita Medina in p.2. q.96. art.6. ad fin. propos.3.

Ad secundum respondetur, in dictis capitibus dicitur esse tutiorem partem eligendam, non quia in omni casu sit eligenda, sed solum in his casibus, in quibus superior præceperit esse eligendam; & sic illa capitula non faciunt contra nos, quia cum irregularitas sit ex iure humano, placuit Pontifici in Ordinum reuerentiam, vt in hoc dubio ab ipsis abstinere, non obstante possessione.

RESOL. XLVI. An penitens, qui lubricam & debilem habet memoriam, teneatur scribere peccata?

Martinus Bonacina vir doctus in tr. de Sacram. disp.5. q.5. sect.2. punct. vlt. nu.6. tenet affirmatiuam sententiam, si possit sua peccata absque probabili periculo scribere tempore confessionis, aut etiam antea.

Sed absolutē, & sine vlla limitatione, opinione negatiuam tenendam esse videtur Suarez to.4. in 3. p. disp.36. sect.5. n.6. Valentia to.4. disp.7. q.11. punct.1. circa finem. Henriquez lib.4. c.4. n.8. Et ratio huius sententię illa est, quia, vt benē notat Vasquez to.4. in 3. p. q.90. ar.1. dub. n.24. solum adest præceptum præmittendi examen ante confessionem, non verò conseruandi memoriam peccatorum. Ergo non tenemur illa scribere. Imò Sotus in 4. dist.18. q.2. art.4. ad vlt. putauit hoc penitentibus nō esse consulendum. Sed melius Caiet. ver. confessio, condit.11. Nugnus tom.2. in 3. p. qu.9. art.2. diff. vn. ver. circa 8. concl. Coninch de Sacram. in 3. p. disp.7. dub.9. n.72. & alij asserunt, licet hoc necessarium non sit, suadendum tamen; quia diligentia hac in re laudanda est, modò euitentur scrupuli, & nimia anxietas. Et notent scrupulosi circa hanc materiam, quod in perscrutanda conscientia, & numero peccatorū ante confessionem, peccabunt venialiter adhibendo nimiam diligentiam, & curam maiorem, quam oporteat; quia vt tradit D. Thom. p.2. qu.64. art.1. in omni virtute morali peccatur nō solum per defectum, sed etiam per excessum. Ita Marcellus Megala in 1. p. lib.5. c.9. n.7. ex mente & doctrina Nauarri in c. fratres, n.71. de pen. dist.5.

RESOL. XLVII. *Utrum tempore Iubilæi Regulares teneantur eligere Confessarium, non à suo Prelato, sed ab Episcopo loci approbato?*

Affirmatiuè respondet Molfesius in *sum. tom. 1. tract. 7. cap. 16. n. 18. & 27.* Suarez *tom. 4. in 3. p. disp. 28. sect. 6. nu. 11.* Reginaldus in *praxi, tom. 1. lib. 1. c. 15. sect. 2. n. 175.* Vegha in *sum. tom. 2. c. 7. cas. 32.* Homobonus de *casib. refer. p. 1. c. 5.* & nouissimè Naldus in *sum. ver. indulgentia. n. 9.* & consequenter asserunt, non lucrari Iubilæum, nisi peccatorum suorum confessionem faciant Sacerdoti ab Episcopo loci approbato.

At Martino Bonacinae de *Sacr. disp. 5. q. 7. punct. 4. §. 1. n. 25.* contraria opinio probabilis etiam videtur; nam verba in Iubilæo apposita, quod Regulares possint eligere Confessarium ab Ordinario approbato, non intelligenda sunt priuatiuè, quasi Summus Pontifex velit priuare pœnitentem iure suo, quo potest confiteri Sacerdoti approbato à suo Prelato; sed potiùs intelligenda sunt cumlatiue & ampliatiue in fauorem ipsius pœnitētis; ita ut non solum possit confiteri suo Parocho, aut alteri Sacerdoti, sicut poterat ante Iubilæum, verum etiam possit alium quemlibet Sacerdotem approbato ab Ordinario eligere, quamuis ante Iubilæum non possit illi confiteri. Adde, quod si contraria opinio esset sequenda, sequeretur multos defraudari fructu Iubilæi; cum multa extēt Religiosorum monasteria, in quibus nullus Confessarius ab Episcopo loci approbatus reperitur: aut saltem sequeretur cogi Religiosum à claustris exire ad emendicandum sibi Confessarium; quod non videtur iuxta benignam Summi Pontificis intentionem. Hæc Bonacina, & alij.

RESOL. XLVIII. *In compilatione processus pro canonizatione P. N. B. Andrea quæsitum fuit à me, quamnam esset differentia inter Miraculum & Gratiame?*

Respondi miracula fieri subito, in instanti, & perfectè; sic Gennentis in *praxi Archiepisc. c. 49. n. 1.* Piassec in *praxi Episc. p. 2. cap. 3. art. 3. n. 7.* Aloysius Ric. in *praxi fori Eccl. p. 1. resol. 485. n. 7.* Zerola in *praxi Episc. p. 1. ver. miraculum. q. 2.* & D. Thom. in *3. p. q. 44. art. 3. ad 2. ubi* respondet ad argumētum illius cæci Marc. 8. qui non recepit statim visum, sed audiamus eius verba. Christus in instanti infirmis perfectam sanitatem conferebat: unde super illud Matth. 8. *Et surrexit, & ministrabat illis*, dicit Hieronymus: *Santas quæ cōfertur à Domino, tota simul redit.* Specialiter autem in illo cæco contrariū fuit, propter infidelitatem ipsius, ut Chrysostomus dicit; vel sicut Beda dicit, quem vno verbo totum simul curare poterat, paulatim curat, ut magnitudinē humanæ cæcitatē ostēdat, quæ vix, & quasi per gradus ad lucem redeat. Hæc D. Tho. Quando ergo apparet infirmos succelluè, & non in totum fuissē liberatos ab infirmitatibus, dicendum est illa non esse miracula, non tamen negandum, quin nō sint gratiæ; quarum quotidie infinitum numerum misericors Deus elargitur nobis intercessione & merito Sanctorum. Post hæc scripta inueni miraculum posse fieri successiue, & non in instanti. sic Caiet. qu. 2. tentat. 12. ad 3. & Vasquez in *1. p. tom. 2.*

Pars II.

disp. 214. c. 2. n. 9. Maluitius de *canonizat. Sanct. dub. 3. n. 51. in tract. to. 14. fol. mihi 101.* & noster Molfesius *tom. 2. concl. 46. num...*

RESOL. XLIX. *In præterito Iubilæo, cum quis illud obtinisset in prima hebdomada, incidit postea in casus referuatos, & fuit in secunda hebdomada iterum à quodam Confessario absolutus; quæsitum à me postea dictus Confessarius, an peccauerit, & teneatur de errore admonere pœnitentem?*

Respondi esse maximam inter DD. difficultatē, an si quis priori hebdomada expleuit opera iniuncta in Iubilæo, & illud comparauit, possit in secunda hebdomada iterum lucrari, & à referuatis absolui. Negantem sententiam sustinet Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 7. c. 8. n. 9.* Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 4. c. 54. n. 30.* Suarez de *releg. to. 2. lib. 6. c. 16. nu. 16.* Bonacina de *Sacram. disp. 5. q. 7. punct. 5. §. 3. n. 17.* Rodriguez in *sum. tom. 4. c. 188. n. 2.* & nouissimè Raphael de la Torre *to. 1. in 2.2. q. 88. art. 12. disp. 6. n. 8.* ubi ait: Annotandum est, falsam esse sententiam existimantem, quod si quis in prima hebdomada factis omnibus diligentis ad gratiam Iubilæi consequendā, obtineat voti alicuius cōmutationem, si postea iterum vouerit, potest sequenti hebdomada illius voti nouiter facti cōmutationem obtinere, si iterum faciat diligentiam ad consequendā gratiam Iubilæi necessariam; falsā, inquam, est hæc positio, quia in forma Iubilæi expressè habetur, gratiam consequendam esse vna è duabus hebdomadibus disiunctiue; ait enim, qui prima hebdomada post publicationē, vel in sequenti post illam.

At cōtraria sententia non falsa, ut ait Torres, sed probabilis visa est Bonacinae, qui contrariam opinionem vocat tantum probabiliorē; & illam absolute tuentur hi omnes, Iacobus de Graffis in *append. ad suas dec. lib. 2. c. 5. n. 23.* Alphonsus de Vegha in *sum. to. 3. c. 7. cas. 19.* ex Societate Iesu Henriquez de *Indulg. lib. 7. c. 11. n. 1. de pœnit. lib. 6. c. 16. n. 3.* & Reginaldus in *sua praxi, to. 1. lib. 8. c. 5. sect. 2. n. 64.* ex nostra Religione P. Molfesius in *sum. to. 1. tr. 7. c. 16. nu. 45.* quia, ut ipse ait, si propter opera indulgentia conceditur, & duabus vicibus quis adimplet opera in tempore præfixo, non est ratio conuincens, cur bis indulgentiam prædictam non lucretur. Deinde est valdè probabile; indulgentiam tempore limitato concessam, modò in ea non limitetur ut semel tantum acquiratur, posse plus quam semel comparari. Ergo, &c. Tertiò, quia versamur in materia fauorabili, nulli perniciofa; ergo latam interpretationem admittit. Quartò, absolutio referuatorum potest sæpius obtineri ante consecutionem Iubilæi; ergo etiam potest obtineri obtento Iubilæo, si tamen non sit transactum tempus Iubilæi.

Ad argumētum Raphaelis de la Torre, & aliorum, respondetur ex mente nostri Molfesij, illam particulam disiunctiuam respicere comoditatem ipsorum fidelium, ut qui nō possit, vel nolit prima hebdomada opera adimplere, adimpleat in secunda. At nō sequitur exclusio, ut nequeat duabus vicibus quis indulgentiam lucrari, si opera faciat. Hæc ille. Et ita stāte probabilitate huius opinionis,

L 2

ad

ad nihil obligauit supradictum Confessarium, qui in secunda hebdomada Iubilæi absoluerat alia vice illum pœnitentem.

RESOL. L. *Olim rustici confessionem audiui, qui mulum surripuerat cuiusdam viri nobilissimi, & prædiuini, & per spatium multorum annorum locauerat; dubitauit tunc, an non solum ad restitutionem muli, sed etiam ad pretium locationis teneretur?*

ET pro parte negativa stat Nauarr. in man. c. 17. n. 15. & Ludouicus Lopez in instruct. p. 1. c. 101. in fin. qui docent, eum, qui torquem aureum furto accepit, si illum locauit, non obligari ad restitutionem pretij locationis; ergo à simili & in casu nostro. Et probari potest hæc opinio; nam fructus alicuius rei purè industriales, non sunt restituendi, sed tantum fructus naturales, vt docet Syluester ver. *furtum*, q. 19. & ver. *restitutio*, 3. q. 7. & 9. & DD. communiter. Sed istud pretium locationis pertinet ad negotiationem, & industriam; ergo non est restituendum.

At contrariam sententiam amplexus est Sánchez in sum. to. 1. lib. 2. c. 23. n. 132. & nouissimè Malderus & Turrianus in 2. 2. D. Thom. hic to. 2. disp. 10. dub. 2. n. 14. ille tract. 4. cap. 1. dub. 10. Ratio est, quia illud pretium non est fructus purè industrialis, quia nõ respondet soli industriæ, sed ipsi rei, licet enim in locatione possit esse aliquid industriæ, pretium tamen vsus ipsius rei illi respondet. Vnde patet responsio ad argumentum in principio positum. Et sic Nauarra de rest. lib. 4. c. 1. dub. 6. Rebellius de oblig. iust. p. 1. lib. 2. q. 5. n. 4. & Molina de iust. tom. 3. disp. 719. nu. vlt. falsam vocarunt opinionem Nauarri, licet post illos, probabilis visa est nostro P. D. Marcello Megalæ in 2. 2. lib. 2. c. 7. n. 85. & Martinus Bonacina de contract. disp. 1. q. 3. punct. vlt. §. 1. num. 4. & Azorius p. 3. lib. 4. q. 3. contrariam sententiam vocant tantum probabiliorē, & veriorē.

Sed quidquid sit de hoc, ego nõ obligauit supradictum rusticum ad restitutionem pretij locationis muli; nam, vt optimè notat Lessius de iust. lib. 2. c. 12. dub. 17. n. 114. sententia Nauarri locum habet, & amplecti potest; quando dominus est vir diues, qui tale pretium locationis non putaretur velle; & sic erat in nostro casu, licet oppositum sit probabilius. Possunt igitur Confessarii, sine vilo scrupulo, in duobus casibus non obligare pœnitentes ad restitutionem pretij locationis alicuius rei. Primò, in casu Lessij supraposito. Secundò, quando res talis sit, quæ locari non solet. Verbi gratia, si pecuniæ, vel aliæ res locentur ad ostentationem; nam tunc credo quòd potius reputabitur fructus extraordinariæ industriæ; & ad hanc speciem videtur Nauarrus extendisse locationē torquis aurei. Ita Malderus vbi sup. contra Sanchez loco cit. n. 133.

RESOL. LI. *Pendet decisio multorum casuum ex illa celebri questione; vtrum fur & quiuis alius iniquus possessor, teneatur restituere meliorem summam, ad quam excreuit res furata tempore detentionis, maxime si fur illam vendidit in illo optimo statu?*

PRO decisione huius questionis, notandum est ex communi sententia DD. augmentum pretij,

quo aliqua res venditur, vel fundatur in bonitate intrinseca ipsius rei, vt quādo equus factus est pinguis, & creuit in aliqua circumstantia, & causa extrinseca; vt quando triticum tunc venditur, quando ad sunt multi mercatores ad emendum, vel quādo transfertur ad alium locum, vbi plurius valet; hoc supposito, circa suprapositam questionem tres sententias apud DD. inuenio.

Prima opinio est Lessij lib. 2. c. 12. dub. 16. nu. 105. asserentis, si res intrinseco augmento melior effecta, vendita est, vel aliter alienata per furem, tenetur domino restituere æstimationē, quam habet in illo statu (deductis tamen impenfis) etiam si apud dominum non erat melior futura.

Si autem solum extrinseca æstimatione aucta est, eaque tunc vendita est, & dominus eam venditurus non erat, tenetur solum ad æstimationem & pretium, quod tunc apud dominum habitura fuisset, & non ad pretium, quo tunc vendita est. Et ratio apparet clara; nam in primo casu, augmentum pretij prouenit ex ipsa re; in secundo autem casu prouenit ex causa extrinseca, v.g. ob raritatem rei, vel copiam emptorum, &c.

Secunda opinio est Ioannis Malderi in 2. 2. tra. 4. c. 1. dub. 9. in fin. qui asserit, nõ solum vero domino restituendum esse pretium, & augmentum proueniens intrinsece, & ex ipsa re; sed etiam contra Lessium, quando prouenit ex causa extrinseca: & ratio quam adducit, est ista; nam cum res maneat domini, pretium etiam extrinsecum eius domino crescit, & industria furis non est versata circa augendum pretium, sed circa rei alienæ conseruationem, quæ secundum latitudinem pretij sui in fortunis domini est.

Tertia opinio est Martini Bonacinae de contract. disp. 1. quest. 3. punct. 11 n. 9. qui absoluit docet, quòd quando augmentum pretij fundabatur in causa tam intrinseca quàm extrinseca, & dominus rem suam nõ vendidisset tanto pretio, sed illam seruasset usque ad tempus, quo pretium rei diminutum fuisset, aut illa consumpsisset eo tempore quo nõ creuisset in pretio; furem non teneti ad restituendum pretium, quo rem alienam vendidit, vel quo valuit eo tempore, quo eam contempsit, sed teneri ad illud pretium restituendum, quo dominus rem suam vendidisset, vel quatenus fur censetur damnum domino intulisse. Hæc Bonacina; quæ quidē opinio est singularis, & notanda. Et ratio, quæ fertur, hæc est, quia in tali casu iniquus possessor videtur satisfacere seruando dominum indemnem; nam si fur tenetur ad restituendum illud augmentum pretij, est quia censetur in eo pretio damnum domino intulisse. Sed ex suppositione, fur non intulit damnum domino in eo augmento. Ergo, &c. Probatur minor; nam dominus non vendidisset rem suam tanto pretio, sed illam seruasset usque ad tempus, quo pretium decreuisset, vel eam consumpsisset eo tempore quo non creuisset in pretio. Ergo, &c.

Sed hoc argumentum mihi non placet; nam licet nullum damnum dominus à fure recipiat, si ad statum, in quo futurus esset, attendamus; posito quòd ad tempus minoris valoris rem furata esset seruata.

seruaturus, recipit tamen damnum attento priori statu, in quo dominium habuit rei plus valentis, quam iniuste vendidisti; atque adeo illius maioris valoris, in quo per iniuriam à fure fuit damnificatus, satisfactio ratione iniuste acceptionis exhibenda videtur. At his non obstantibus, hæc opinio Bonacine probabilis mihi videtur, & illam Confessarij in praxi sequi possunt, qui etiam notent pro complemento huius quæstionis, quod Nauarrus *c. 17. num. 26.* putauit iniquum possessorem, etiam si non vendidisset rem furatam ablatam, teneri ad restitutionem iuxta summam estimationem, quam aliquando tempore detentionis habuit. Verbi gratia, ut supra dixi, furatus es dolium vini, quod tunc valebat tres uncias, sed ante restitutionem excreuit ad quinque, deinde paulatim remisit ad tres; Nauarrus dicit te teneri ad quinque, quia cum res illa fuit melior effecta, erat domini, & fur tenebatur cum illa melioratione tunc restituere. Sed ab hac obligatione numquam fuit liberatus, non per remissionem, non per donationem, vel solutionem. Ergo semper manet obligatus.

Et ita propter hanc rationem, opinionem Nauarri probabilem asseruit Vasquez *opus. de restit. c. 5. §. 1. dub. 12. n. 78.* & illam amplectuntur Syluester *verb. furtum, q. 16.* Angel. *ver. furtum, §. 44.* & Gabriel *in 4. dist. 15. q. 2. art. 1.*

Sed contraria opinio est verior, & probabilior, quam sequuntur omnes recēiores, Lessius, Bonacina *vbi sup. Rebellius p. 1. lib. 2. quæst. 6.* & nouissimè Turrianus *in 2. 2. to. 2. disp. 10. dub. 2. n. 2. & seq.* cum Megala *in 2. 2. lib. 2. c. 1. q. 8. nu. 102.* & tunc sententia Nauarri est amplectenda, quando dominus illam rem ablatam furatam, erat venditurus in optimo statu, vel summa estimatione; nam in hoc casu fur teneretur præter rem ipsam restituere estimationem illius incrementi, vel pretium rei, quo dominus eam vendidisset. Non autem si non erat venditurus, ut putauit Nauarrus; nam tunc sufficit restituere rem uti est, si tamen res non esset effecta deterior, vel minoris pretij, quam erat antea, & hoc euenturum non erat apud verum dominum; in his enim casibus solum lucrum cessans, & damnum emergens ex illa detēione, vero domino refarciendum est. Omnes igitur opiniones, in hac Resolutione politæ, sunt probabiles. Salua semper, &c.

RESOL. LII. Merito superiori quæstioni hæc adiuncta erit, utrum iniquus possessor teneatur ad restitutionem iuxta summum valorem, & incrementum, quod res habuit tempore acceptionis, vel detentionis, quando ignoratur quo tempore verus dominus esset rem illam venditurus?

Lessius *lib. 2. cap. 12. dub. 16. n. 109.* docet passim DD. affirmatiuè respondere. Et ratio est, quia in eo statu vendi poterat; & in dubio melior est conditio innocentis, in eiusque fauorē inclinandum; & ita hanc sententiā docet etiam Vasquez *opus. de restit. c. 5. §. 1. dub. 13. n. 77.* Hæc opinio est probabilis.

Sed ego existimo restitutionem in tali casu faciendam esse, non secundum quantitatem pretij maximi, neque secundum pretium medium. Et ratio est, nam sicut dominus poterat vendere rem il-

lam pretio rigoroso, poterat etiam vendere pretio minimo. Ergo creditori, & debitori consulitur, dum restituitur pretium medium. Quod si omnino sit incertum, quo pretio res illa sit vendenda, remittendū est negotium ad viri prudentis arbitriū, qui considerabit regulas communes, ad assignandum pretium, videlicet quantitatem, & qualitatem illius rei, copiam, vel penuriam emptorum, &c. Ita Turrianus *in 2. 2. D. Thom. to. 2. disp. 10. dub. 2. n. 7.*

Ad argumentum in contrarium respondet, inclinandum esse in fauorem innocentis in foro externo, & quoniam non suppetit melior ratio constituendæ equalitatis inter creditorem, & debitorem. Sed hoc non accidit in casu nostro. Ergo.

RESOL. LIII. Illustriss. Cardin. Archiepisc. reseruauit in hac sua Diocesi Panormitana aliquos casus, sed multis Regularium Superioribus dedit potestatem ab illis absolueri; interrogatus sapius sui à nostratibus, & exteris, an dicti Superiores Regularium possent istam auctoritatem concedere alicui particulari? Idem queritur de Pœnitentiariis.

Respondi non posse eandem potestatem subdelegare, nisi habuerint expressam ad hoc licentiam ab Episcopo: delegatus enim ad nudum ministerium non potest subdelegare; & sic nō possunt concedere omnes casus simul alicui Confessario, ut ab eis absoluat toties, quoties acciderit. Possunt tamen absolutionē casus particularis in facto occurrentis alteri committere. Verbi gratia, cum petitur ab aliquo Confessario inferiori, qui asserit se habere pœnitentem cum tali casu reseruato; tunc potest dictus Superior, & Pœnitentiarius dare auctoritatem dicto Confessario, ut illum absoluat ab eo casu. Et aliter faciendo, confessiones erunt nullæ ex defectu iurisdictionis. Ita in terminis Piafescius *in praxi Episc. p. 2. c. 1. n. 15.* Aloysius Ricc. *in praxi fori Eccl. p. 1. resol. 4. n. 1.* Zerola *in praxi pœnit. c. 25. q. 17. & in praxi Episc. p. 1. ver. Pœnitentiarius, q. 4.* Finellius *de casib. refer. c. 9. n. 11.* Homob. *de casib. reseru. p. 1. cap. 5.* Circa præsentem materiam, vide etiam Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. tota disp. 31.* & Molin. *de iust. & iur. tr. 5. disp. 15. n. 4.*

RESOL. LIV. Petrus confessionem fecit die Natiuitatis Domini, sed postea in multa peccata incidens tempore Quadragesimæ, scelera illa Confessario non exposuit; queritur, an illa prima confessione satisfecerit præcepto Ecclesiæ annuæ confessionis? Quod est querere, an fideles satisfaciant præcepto confessionis, quo umque anni tempore confitendo, vel teneantur confiteri tempore Quadragesimæ?

Noster P. D. Marcellus Megala *in 1. p. li. 5. cap. 3. n. 3.* secundum ius commune asserit sufficere hoc præceptum adimpleri quocumque anni tempore, quia *in c. omnis*, ex quo iure habemus præceptum annuæ confessionis, solummodo præcipitur, ut fiat semel in anno. Ergo sufficit, ut quocumque anni tempore fiat. Verum, quia cōsuetudo vniuersalis Ecclesiæ, quæ facit ius commune, ut habetur *in Clem. fin. de etat. & qualit.* iam obtinuit, ut adimpleatur tēpore Quadragesimæ; ergo seruanda est, ut

in l. minimè, ff. de leg. quam consuetudinem cum probauerit Concil. Trident. sess. 14. cap. 5. in fi. inde fit, vt hodie vnusquisque dicto tempore Quadragesima confiteri teneatur, & hanc opinionem expressè docet Medina C. de pœnit. qu. 18. de confessione semel in anno facienda. Hæc Megala.

Sed pace doctissimi viri, cōtrariam sententiam probabiliorem, & veriolem esse assero cum Vasquez in 3. p. tom. 4. qu. 90. art. 3. dub. 1. Syluio in add. ad 3. p. q. 6. art. 5. dub. 3. n. 9. & Nugno in addit. ad 3. p. tom. 2. qu. 6. art. 5. diff. 4. fol. mihi 250. qui ad argumenta oppositæ sententiæ respondent distinguendo: asserunt enim quòd quando consuetudo est vniuersalis, & intelligunt homines se obligari ad talem actum ratione sui, & non ex aliquo accidenti, habet in hoc casu consuetudo illa vim præcepti. Quando verò consuetudo non est ita vniuersalis, & ex alia parte non censentur homines se obligari ad talem actum secundum se, sed ex aliquo accidenti, non habet talis consuetudo vim præcepti ad illum actum secundum se consideratum, & ita contingit in nostro casu; solum enim intelligunt homines se obligari ad confessionem Paschatis propter communionem. Ita illa consuetudo fuit introducta, vt homines præpararentur ad communionem, ad quam tempore Paschæ tenentur, ita vt etiam simul implerent præceptum confessionis: non verò introducta fuit hæc consuetudo pro præcepto confessionis secundum se.

Ad auctoritatem Tridentini patet responsio ex dictis; nam in illis verbis Concilij, tantum in sensu supradicto approbatur illa consuetudo confessionis, & ibi Cōcilium tantum voluit significare cōtra Hæreticos, retinendum esse morem illum cōfitendi; sed quòd secundum se ratione confessionis eo tempore obligaret, & ita retineretur, non curauit: vnde quando dicit Concilium, quem morem, &c. ad illud refert, quòd dixerat obseruari morem in Ecclesia cōfitendi, de quo erat institutum. Hæc Nugnus, & Vasquez.

Dicendum est igitur absolute, si quis confessionem fecit intra annum, non teneri postea in Quadragesima confiteri; cum iam adimpleuerit præceptum annuæ confessionis. Ita Sotus in 4. dist. 18. q. 1. art. 4. Canus in relect. de pœnit. p. 5. Valentia to. 4. disp. 7. q. 9. punct. 4. Reginald. in praxi, tom. 1. li. 6. c. 2. n. 33. Molles. in sum. to. 1. tract. 7. c. 10. n. 23. Azor. p. 1. lib. 2. c. 38. q. 7. Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 36. sect. 3. n. 4. Henriquez lib. 4. de Sacr. c. 4. nu. 7. Coninch de Sacr. disp. 5. dub. 7. num. 58. Victoria in sum. q. 137. Zerola in praxi pœnit. c. 10. q. 9. & alij DD. communiter. Fieri tamen potest, vt alio titulo teneatur confiteri, vt si post confessionem peccauit mortaliter, & suscepturus est Eucharistiam in Paschate; aut si mortis articulus superueniat: in his enim casibus tenetur denuò confiteri.

RESOL. LV. An adulter, qui filium suscepit ex adulterio, illumq; reliquit inter filios legitimos mariti adulteræ, præter alimenta, teneatur etiam occurrere damno hereditatis, quæ legitimis heredibus adimittitur, vel damno dotis (& de hoc casu olim interrogatus fui) quam pater putatiuus tradidit puellæ spurie, credens eam esse propriam filiam?

Communiter DD. respondent affirmatiue. Ita Lessius de iust. lib. 2. c. 10. dub. 6. n. 46. Turrian. in 2. 2. tom. 2. disp. 30. dub. 2. Finell. de casib. refer. cas. 10. n. 18. Megala in 2. 2. lib. 1. c. 2. n. 13. Vasquez opusc. de testam. c. 5. §. 1. n. 22. Rebell. de oblig. iust. p. 1. lib. 3. q. 10. nu. 11. Malder. in 2. 2. tract. 3. c. 4. dub. 9. Iac. de Graff. p. 2. lib. 2. cap. 132. n. 26. Azor. p. 3. lib. 5. cap. 6. & 7. Alphons. de Vegha in sum. tom. 1. c. 13. cas. 8. Aragon. in 2. 2. q. 62. art. 6. Rodriquez in sum. tom. 1. c. 188. nu. 1. Nauar. c. 16. n. 40. Armilla ver. adulterium. n. 7. Reginald. in praxi, to. 1. lib. 10. cap. 19. q. 3. nu. 278. & alij. Asserunt enim, adulterum, ex quo susceptus est spurius, teneri sicut adulteram ad resarciendum damna subsecuta. Et ratio est, quia adulter nō minus quam adultera, est causa talis damni.

Verum Dominicus Sotus lib. 4. de iust. q. 7. art. 2. & Henriquez lib. de matr. c. 21. nu. 3. qui citat etiam Pennam, docent etiā si adulter agnoscat esse suam prolem, non teneri ad resarciendum damna legitimis filiis, modò ipse non fuerit auctor suppositionis. Et ratio est, quia horum damnorum sola adultera est causa, quia ipsa filium adulterinum supponit tamquam filium legitimum, cum tamē adulter non supponat; sed solum tacendo permittat, vt filius adulterinus supponatur. Hanc opinionem, tamquam probabilem, amplectitur etiam Barth. à S. Fausto in speculo confess. disp. 23. q. 8. n. 8. qui asserit hanc rationem; nam si adultera procuraret abortum, non diceretur adulter causa homicidij, quia ipse suppeditauit prolem, nisi suauisset, vel adiunisset. Ergo pari ratione, non censetur causa suppositionis, ac proinde nec damni ex suppositione secuti: non enim videtur esse magis causa suppositionis, quam abortionis, cum neutrum cōsuluerit, & vtrumque ex libera voluntate adulteræ secutum est. Ergo nec ipse, sed mater tenebitur ad restitutionem. Hec ille. Est igitur hæc sententia probabilis: licet opposita sit probabilior, & tuta in praxi. vnde Pitigian. in 4. sen. p. 2. dist. 15. q. 2. art. 5. contrariam opinionem tantum probabiliorem vocauit. Ergo secundum Pitigianum, sententia Soti erit probabilis, sicuti etiam visa est multis recentioribus, vt testatur Lessius de iust. li. 2. c. 10. dub. 6. n. 43.

Restat modò respondere ad argumentum oppositæ sententiæ. Dico igitur, adulterum non esse causam proximam illorum damnorum, sed remotam, cum ipse non intenderit generare, sed solum explere suam libidinem: adulteram verò esse causam proximam, quia partum spurium, tamquam legitimum marito suo supposuit. Ergo ipsa sola tenetur ad restitutionem. Notent Confessarij, quòd in isto casu adulter tenetur restituere saltem alimenta proli impensa, à tertio anno ætatis, & deinceps, quamdiu parens tenetur filium alere, etiam si nō fuerit causa suppositionis. Et ita etiam sentiunt aliqui viri docti de hac re consulti.

RESOL. LVI. Hic Panormi sodomia reseruatur à Domino Archiepiscopo; quidam iter agens per aliam Diocesim fuit absolutus à tali casu à quodam Sacerdote ordinario; postea Panormum rediens, cum incidenter in altera confessione id explicaret, noluit Confessarius illum absolueret, asserendo illam confessionem fuisse m-

*validam, & ipsum non habere potestatem absolue-
di à casibus referuatis; quæsitum à me fuit, an hæc opinio
esset vera?*

Respondi illam mordicus docere ex Societate
Iesu Paul. Comitoli. in suis responsis. mor. lib. 1. q. 28.
n. 2. Nugnum in addit. ad 3. p. tom. 2. q. 8. art. 4. dub. 10.
fol. mihi 296. Sotum in 4. sent. dist. 18. q. 2. art. 4. & ex
nostris P. Megalam in 1. p. lib. 1. c. 10. n. 14. Graff. p. 1.
l. 1. c. 13. n. 46. & plerosque alios, qui omnes asserunt
iter facientes, licet possint in omni loco confiteri
peccata sua cuicumque Sacerdoti approbato, &
hoc ex præsumpta cōcessione proprii Pastoris; ta-
men hoc illis minimè licere, si habent casus referu-
atos. Probat hanc sententiam Comitulus & Nu-
gnus præcipuè ex auctoritate Bonifacii VIII. cap. si
Episcopus, de pœnit. & remis. lib. 6. ubi ait: Si Episcopus
suo subdito concesserit, ut sibi possit idoneum eli-
gere confessorem; ille, quem is elegerit in casibus,
qui eidem Episcopo specialiter referuantur, nul-
lam habet penitus potestatem. Deinde si opinio
contraria esset vera, multi peregrinarentur hac so-
la intentione, ut absoluerentur à casibus referuatis.
Sed hoc est maximum inconueniens. Ergo.

At verius, & magis probabiliter dicendum mihi
videtur, subditum vnius Episcopi iter agentem per
aliam Diœcesim, non solum confiteri posse Con-
fessoribus illius Episcopatus, sed etiam à casibus
referuatis absolui; licet Confessarius non habeat in
illo Episcopatu facultatem circa peccata referua-
ta; dummodo peccatum non sit referuatum in
viroque Episcopatu, ut non erat in casu nostro;
quia tunc clarum est, non posse remitti à tali Cō-
fessario. Ita Suarez ubi infra, Reginald. in praxi, to. 1.
lib. 8. c. 5. sect. 3. nu. 69. Henriq. lib. 6. c. 14. num. 8. lit. Q.
Homobonus de casib. refer. p. 1. c. 2. f. 46. & alij. Et ra-
tio est, nam ut ait Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 30. sect. 1.
n. 4. qui iter agit in alieno Episcopatu, non ideo ibi
confitetur, & absolui potest, quia utitur facultate
eligendi Cōfessorem; sed quia hoc ipso, quod ver-
satur in alieno Episcopatu, potest ibi absolui, mo-
re incolarum illius Diœcesis, & ita se gerere, ac si
esset subditus Episcopi illius loci: hoc enim sensu
intelligi debet consuetudo approbata ab Eugenio
IV. quam habent peregrinantes in itinere confi-
tendi. Sed quia in illa Diœcesi, non sunt referuata
peccata illa, quæ in proprio Episcopatu sunt. Ergo
ab illis poterit absolui à quocumque Confessario
approbato, in referuata potestatem non habente.

Vnde patet responsio ad primum argumentum
Comitoli, & Nugni. Nam, ut diximus, in nostro
casu, pœnitens non utitur facultate eligendi Con-
fessarium, sed se habet tamquàm incola illius Diœ-
cesis: & patet à simili, nam ut notat Homobonus
ubi supra, iter faciens, si casus habeat referuatos E-
piscopo loci, in quo confitetur, qui non sint referu-
ati Episcopo proprii domicilij, clarum est non
posse à quolibet simplici Confessario absolui, quia
iudicandus est iuxta leges loci, in quo reperitur.
Ergo si habeat casus referuatos Episcopo proprii
domicilij, & non Episcopo loci, videtur posse ab-
solui à Sacerdote ordinario, ex ratione supradicta.
Vel responderi potest, quod licet tales peregrinā-
tes eligerent Confessarium, ex facultate proprii,

consuetudinem ita talem licentiam interpretari, ut
possint absolui etiam à casibus referuatis à quo-
cumque Confessario, in illo loco approbato.

Ad secundum argumentum respondeo, ex Co-
ninch de sacr. disp. 8. dub. 8. num. 61. Graffio in suis dec.
aur. p. 1. lib. 1. c. 13. n. 47. & Homob. loco cit. nostram
sententiam intelligendam esse de iis, qui non sus-
cipiunt peregrinationem in fraudem legis, ea so-
lum de causa, ut possint aliis cōfiteri. Ex his omni-
bus apparet, dictum pœnitentem, de quo consul-
tus fui, ritè absolutum fuisse.

RESOL. LVII. *Quæritur, quæ quantitas requiratur, ut
furtum sit peccatum mortale?*

Quot sunt Doctores, tot sunt opiniones circa
hanc quæstionem. Prima opinio est Martini
Nauarri in manu. c. 17. nu. 4. qui nimis strictè putat,
dimidium regalem esse quantitatem notabilem,
quæ constituat furtum mortiferum.

Secunda opinio est Cordub. in sum. quæst. 109. &
Salon. in 2. 2. to. 1. q. 66. art. 6. contr. 1. qui dicunt ab-
solutè, & simpliciter; vnum argenteum esse mate-
riam sufficientem peccati mortalis; ista opinio à
Turriano in 2. 2. tom. 2. disp. 33. dub. 2. nu. 17. tribuitur
Couar. lib. 1. var. c. 3. n. 12. sed reuerà Couar. ibi nihil
tale affirmat.

Tertia opinio est Barthol. Medinae in p. 2. qu. 88.
ar. 8. cum multis aliis, qui asserunt non esse furtum
mortale, nisi ad summam duorum argenteorum
ascendat.

Quarta opinio est Greg. de Valentia tom. 3. disp.
6. q. 19. punct. 16. Rebell. p. 1. lib. 3. qu. 15. sect. 2. num. 22.
asserentis absolutè esse peccatum mortale accepe-
re tres argenteos, etiam si à diuitibus auferantur.

Quinta opinio est Alphonsi de Vegha in sum.
tom. 1. c. 129. cas. 12. qui docet quatuor, vel quinque
regales constituere furtum notabile.

Sexta opinio est Ludou. Molin. de iust. to. 3. disp.
685. qui ait tantum pecuniæ valorem, qui in vno-
quoque loco satis est ad conducendas operas vnius
diei fossoris terræ, videri materiam sufficiētem ad
furtum lethale, in ordine ad eos qui non sunt val-
dè diuites.

Septima opinio est Barthol. à S. Fausto in speculo
confess. disp. 2. q. 18. num. 16. & Gregorij Sayri in Clauis
Regiæ, ubi ait, quod secluso omni alio damno ex-
trinsæco, trium Iuliorum summam, etiam si à ditis-
simis auferatur, esse materiam notabilem: & in or-
dine ad personas mediocres, quæ non sunt paupe-
res, vel valdè diuites, quantitatem duorum Iulio-
rum: in ordine verò ad pauperem, qui viuunt men-
dicando, vnum argenteum, vel Iulium.

Octaua opinio est Bonac. de contr. disp. 2. quæst. 8.
punct. 1. n. 7. ubi distinguendo etiam asserit, quatuor
esse genera personarum, in ordine ad quas confi-
deranda est grauitas, & leuitas furti. Primò, aliæ
sunt personæ illustres, quæ splendidè alunt fami-
liam. Secundò, aliæ quæ viuunt ex suis redditibus;
quales sunt communes diuites. Tertiò, aliæ quæ se
suo sustentant artificio, & opera. Quartò, aliæ quæ
mendicando viuunt. Respectu personarum primi
generis nummus aureus, ut minimum est materia
notabilis, & sufficiens ad peccatum mortale. Re-

specu personarum secundi generis, quatuor regales circiter plus minuse. Respecu personarum tertij generis, duo regales. Et eadem respecu personarum quarti generis, vnus regalis erit grauis materia.

Hac opinio est omnium probabilior, quam tenet etiam Nauar. *de rest. lib. 3. c. 1. n. 39.* & Reginald. *in praxi. to. 2. lib. 2. c. 1. q. 4. n. 19.* dicentes quantitatem notabilem respecu diuitum esse circiter vnus nummi aurei, seu 60. assium; respecu vero personarum communium, circiter viginti assium; & demum respecu pauperum, circiter septem assium.

Nona opinio, quæ mihi non placet, est Rodriquez, qui absolute asserit *in sum.* quam nuper edidit, *tom. 5. cap. 118. n. 27. & 29.* illam esse notabilem quantitatem, quæ excedit duos aureos, & Angel. *ver. fur. tom. 1. n. 34.* & Syluest. *eod. ver. q. 2. n. 5.* tenet hanc sententiam in ordine ad opulentos; an etiam hanc opinionem doceat Sotus *lib. 5. de iust. q. 3. art. 3. ad 3.* Negat Vasq. *opusc. de rest. c. 5. §. 1. dub. 5. n. 30.* sed affirmant Turrian. Barth. à S. Fausto *vbi sup.* & Petr. de Aragon. *2. 2. q. 66. art. 6. causa 10.* Lessius *vbi inf.* & communiter DD. Sed circa totam hanc questionem vide Megalam *in sum. 2. 2. lib. 2. c. 1. q. 3.* Rebell. *de oblig. iust. p. 1. lib. 3. q. 15. sect. 1.* lac. de Graffis *in suis dec. p. 1. lib. 2. c. 97. n. 27.* Bannez *in 2. 2. q. 66. art. 6.* qui nimis laxam opinionem ponit. Malder. etiam *in 2. 2. tract. 4. c. 1. dub. 3.* Lessium *lib. 2. c. 12. dub. 6. n. 29.* & Azor. *p. 3. lib. 5. cap. 13. q. 2.* Medin. C. *de rest. q. 10.* Tolet. *in sum. lib. 5. cap. 16. n. 3.* Turrian. *in 2. 2. tom. 2. disp. 33. dub. 2.* Sanchez *in opere mor. tom. 2. lib. 7. c. 20. num. 3.* Cenedum *de paupert. Relig. dub. 33.* Conrad. *in resp. p. 1. c. 166.* Sayrum *in Clau. Regia lib. 9. cap. 15. à n. 9. vsque ad 15.* & alios.

RESOL. LVIII. *Quidam seruus aliquid sibi subtrahebat de necessariis sine domini incommodo, & præter opera præscripta ex quibus lucrum colligebat; interrogatus fuit, an de his acquireret sibi dominium, vel domino? Quod est querere, an seruus possit habere aliquarum rerum dominium, & de rebus à se acquisitis disponere?*

Nonissimè Turrian. *in 2. 2. tom. 2. disp. 35. dub. 2. n. 8.* asserit seruum, & ancillam, si peculiariter vigilando, vel de sibi necessariis aliqua bona lucretur, non posse de illis liberè disponere. & Petr. de Aragon. *in 2. 2. q. 62. art. 1. & 2.* cum multis aliis absolute docent. seruos ita esse dominorum suorum, vt quidquid acquirant, domino acquirant. Probatur ex *l. id vestimentum. ff. de peculio*, vbi dicitur seruum non esse dominum vestimentum quotidiani, quia qui ab alio possidetur, nihil possidere potest. Secundum hanc opinionem possunt domini accipere res seruorum; quia, vt diximus, ius omnia serui subiecit potestati dominorum; & ita absolute sustinet hanc sententiam Megala *in sum. p. 2. lib. 6. c. 19. qu. 2. n. 15.* & adducit textum ex *l. acquiritur. §. igitur. ff. de acquir. re. dom.* vbi habetur, Quod serui nostri ex qualibet causa acquirant, id nobis acquiritur: ipse enim seruus, qui in potestate alterius est, nihil suum habere potest; cuiuscunque enim rei possessionem adepti fuerint, id nos possidere videmur.

At verius, & magis probabiliter dicendum est, seruos posse habere aliquarum rerum dominium

imperfectum, & secundum quid, ita vt eas non teneantur suis dominis tradere: casus autem præcipui in quibus possunt aliquod peculium habere, sunt isti. Primò, si dominus expresse vel tacite consentiat aliquas res habere. Secundò, si aliquis det seruo, ea conditione, vt ad dominum suum non perueniat. Tertiò, si aliquid detur absolute, & sine conditione, non tamen intuitu ipsius domini; vt verbi gratia, propter industriam, vel aliquod seruitium factum; nam in hoc casu ille qui dat, videtur dare, vt illa res scilicet non sit domini, sed serui. Quartò, si aliquid detur in compensationem iniuriæ illatæ. Quintò, si aliquid lucretur sua pecunia, & ex rebus sibi datis, vt supra: vnde suum facit lucrum acquisitum per ludum licitum, vel illicitum. Sextò, si aliquid sibi subtrahat, absque domini detrimento, quod licite poterat consumere, vel expendere. Septimò, quando propter turpem corporis usum, aliquid ei datur. Ita Bart. à S. Fausto *in spec. confess. disp. 1. q. 19. nu. 4.* Lessius *de iust. lib. 2. c. 4. dub. 4. n. 15.* Rebell. *de oblig. iust. p. 1. lib. 1. q. 11. sect. 2.* Malder. *in 2. 2. tract. 1. c. 4. dub. 6.* Rodriq. *in sum. tom. 1. c. 89. concl. 6. n. 8.* Nauar. *de restit. lib. 3. c. 1. dub. 5. n. 221.*

Nota verò, quod ista doctrina non solum procedit, vt opinatur Vegha *in sum. to. 1. c. 105. q. 4. & 5.* cum Lopez, in seruis, qui domi nascuntur, sed etiam in seruis emptitiis, & in bello captis.

Nota secundò, quod in dictis casibus serui absolute dominium acquirunt, ita vt sine iniuria dominus non possit eis auferre, & ipsi re eiusmodi fraudati, possint vt compensatione occulta.

Ad leges quas pro contraria sententia afferebat Megala, & alij, Respondet Sotus *lib. 4. de iust. q. 2. art. 2.* procedere quoad seruos, qui se sponte vèdiderunt, non verò quoad alios seruos. Sed mihi absolute, & sine vlla limitatione cum Maldero, Lessio, Rebellio, & aliis dicendum videtur, illas leges Cæsareas legitima cõsuetudine abrogatas, & mitigatas esse in fauorem omnium seruorum, tamquam miserabilium personarum; passim enim videmus cuiusque generis seruos pecunia se redimere, quod non pecunia domini, vel aliena, sed propria hoc facere possunt. Ergo, &c.

Dices, si seruus, qui se & suas operas vèdidit, & tempus quo laborare tenebatur, ludendo, vel alia negotia faciendo expendit, lucrum illud ad quem pertinet? Respondent aliqui ad dominum pertinere. Mihi verò cum Rebellio magis probabiliter asserendum videtur, in hoc casu seruum teneri tantum ad restitutionem damni dati per omissionem operarum debitarum; hoc enim putandum est in sua venditione seruum intendisse.

RESOL. LIX. *An in fauorem Principis præsumendum sit in dubio positiuo: Habet verbi gratia subditus rationes probabiles, vt aliquod tributum sit iniustum; ad sunt verò pro Principe & iustitia vectigalis alie rationes probabiles; queritur, an teneatur soluere tributum?*

Svarez *de legib. lib. 5. cap. 18. n. 20.* Vasquez *opusc. de rest. cap. 6. §. 3. dub. 5. n. 78.* Turrian. *in 2. 2. to. 2. disp. 46. dub. 6. numer. 5.* & alij affirmatiue respondent, iuxta illud dictum commune: In dubio præsumendum pro sententia superioris. Ceteras rationes, quæ

quæ quidem efficiunt hanc sententiam probabiliorem, quàm oppositam, vide apud auctores citatos.

Sed contrariam opinionem probabilem, & in praxi tutam, docent viri docti, non minoris literaturæ quàm aduersarij: hi sunt ex Societate Iesu Leonard. Lessius *de iust. lib. 2. c. 33. dub. 9. n. 67.* Valer. Reginald. *in praxi. tom. 1. lib. 10. c. 25. sect. 1. n. 374.* ex nostra Religione P. Megala *in p. 2. lib. 2. c. 17. q. 8. n. 132.* & Nauar. *de rest. lib. 3. cap. 1. p. 3. dub. 13. n. 267.* Salloni. *de iust. tom. 1. q. 5. art. 4. controu. 2. ante 1. concl. ver. obseruamus 2.* Barthol. à S. Fausto *in speculo confess. disp. 33. q. 27. n. 3.* Sanchez *in sum. 10. 2. lib. 6. c. 3. n. 7.* & nouissimè Malder. *in 2. 2. tr. 1. c. 6. dub. 4. §. dico 6. vbi asserit: Si vtrumque probabile sit, tributi causam esse iustam, & non esse iustam, exigit Princeps iustè, & negat populus iustè; & ratio huius sententiæ prima est, quia possunt se conformare opinioni probabili. Secunda, quia in tali casu melior est cōditio possidentis. Tertia, quia in tali casu datur bellum ex vtraque parte iustum; nam ignorātia facit, vt vterque, propter rationes speciem veritatis habentes, bona fide iustitiam à se stare putet.*

Ad argumentum in contrarium respondent, illud dictum intelligendum esse in dubio negatiuo, non autem in dubio positiuo; vel in casu, in quo nō agitur de interesse, seu damno inferioris. Circa præsentem quæstionem vide etiam Azor. *p. 3. lib. 5. cap. 22. q. 7.*

RESOL. LX. *In multis regionibus extant Pandectæ, & statuta, in quibus Notarij, Commissarij, & ceteris iustitiæ administrum taxata sunt stipendia; queritur, an modò obligent in conscientia, stante varietate temporum & circumstantiarum.*

Respondeo negatiuè. Ita Molina *de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 83.* & Basil. Pontius *p. 1. var. disp. q. 2. scholast. c. 7.* qui citat D. Antonin. *p. 2. tit. 7. c. 5. §. 1. & p. 3. tit. 1. cap. vlt. §. 11.* & Syluestrum *ver. restit. 3. q. 5. promunt. 10.* Nam nisi illæ leges iustum pretium contineant pro varietate temporum, & iuxta illam mutentur, iniustæ sunt, & iustè poterit tabellio accipere sibi incrementum, vsque ad limites iusti pretij. Sciendum est enim, crescete pecunia decrescere valorem illius ad ceteras res pecunia comparandas, atque adeò crescere valorem ceterarum rerum compensatione pecuniæ. Vnde cum his temporibus, quod non erat antiquitus, excreuerit pecunia, decreuit ex hoc valor illius, & creuit valor aliarum rerum, & ita facile fieri potest, vt pretium olim iustum, nunc sit infra iustum infimum: hanc etiam opinionem tenet Tolet. *in sum. lib. 5. c. 62. n. 7.* vbi asserit, Notarium nō debere excedere pretium iustum instrumenti: hoc autem est frequenter lege taxatum. In qua taxatione, notandum est apud aliquas regiones exigui taxationes has secundum pretia vilissima, quia sunt antiquissima, quando res minimo pretio emebantur, & tunc ipsa officia minus multò valebant, modò autem multum valent. Et quamuis iustè possit Notarius excedere illa taxata pretia, tamen vnum obstat, nimirum iuramentum, quod singulis annis, aut in principio officij facit, puta obseruandi illam taxationem; ob id peccat

transgrediendo. Vnde sanctissime facerent Principes, si pretium conueniens habita temporum & regionum ratione imponent; aut tale iuramentum, quo multi illaqueantur, auferrent. Hæc Tolet. quem sequitur Reginald. *in praxi. tom. 1. lib. 25. c. 57. sect. 3. n. 992.*

Verum ego puto, cōtra Toletum, neque Notarium, neque alios ministros virtute iuramenti teneri ad obseruanda ea statuta, & illas Pandectas; & ideo non peccare, quia in dissuetudinem abiierunt, vt iniusta; & illud iuramentum est de solis statutis seruandis, quatenus ea obligant. Ergo, si ex aliqua causa obligare desinunt, cessabit iuramenti obligatio, eò quod iam illa non sunt statuta; & iuramentum fuit illis accessorium, quatenus statuta erant. Igitur iuramentum aliquod seruandi statutum, intelligitur, quatenus illud iustum est, & obligatorium: non ergo obligabit illud iuramentum ad eam taxam, quatenus iniusta est; & ita hanc opinionem in terminis tenet Sanchez *in opere moral. tom. 1. lib. 3. c. 14. n. 14.* & Molfes. *in sum. tom. 2. tract. 12. c. 5. n. 67.*

RESOL. LXI. *An Bulla Pij V. contra Clericos sodomitas obliget in foro conscientie, & sit vsu recepta*

Obligare putauit Nauarr. *in man. c. 27. n. 249.* & in hanc opinionem inclinat. Gambarupta *de casibus reservatis, cas. 2. n. 4.*

Sed contrariam sententiam docuit Iac. de Graff. *in suis dec. p. 1. lib. 2. c. 90. n. 4.* & 5. vbi probat supradictam Extrauagantem tantum pertinere ad forum exterius. Et non esse in foro conscientie vsu receptam tradiderunt Belloch. *in praxi. de cas. refer. p. 2. q. 1. n. 221.* Auila *de cens. disp. 4. dub. 7. concl. 7. in fin.* Henriquez *in sum. lib. 14. c. 5. n. 1.* & Prosper de August. *in addit. ad sum. Quaranta, verb. sodomia.* & ita asserit respondisse multos viros doctos, & inquit Suarez *de cens. disp. 31. sect. 4. n. 22.* & absolutè tenet Filliuc. *de cas. refer. p. 2. cap. 7. §. 1. num. 8.* vbi testatur, quendam ex Societate Iesu testatum fuisse, Cardinalem Sabellium Vicarium Romani Pontificis consultum respondisse, hanc Bullam non esse vsu receptam. Sed quia fieri potest vt alicubi sit vsu recepta, ideo queritur,

RESOL. LXII. *An Clericus incurrat in penas supradictæ Bullæ, si habeat rem cum aliqua muliere in vase præpostero*

Affirmatiuam sententiam docet Sayeus *de cens. lib. 7. cap. 12. n. 23.* Campanile *in diuer. iur. Can. rubr. 11. c. 22. num. 17.* Gasias *de benef. tom. 2. p. 11. c. 10. §. 2. n. 207.* Prosper de August. *in addit. ad sum. Quaranta, verb. sodomia.* & Aloys. Ricc. *in praxi. p. 3. resol. 60. n. 4.* & p. 1. resol. 302. num. 2. & in Collectaneis decis. p. 5. collect. 1877. Et ratio est, quia concubitus cum femina in vase præpostero est verè sodomia, vt tenet Homob. *in exam. Eccl. p. 1. tr. 7. c. 28. q. 114.* Reginald. *in praxi. to. 2. lib. 22. c. 3. sect. 10. n. 49.* Lessius *lib. 4. c. 3. dub. 13. num. 90.* Llamas *in sum. p. 3. c. 8. §. 21.* Menoch. *lib. 2. de arbitr. cent. 3. cas. 286. n. 5.* qui citat Cardinal. Dec. Afflict. & alios. vide etiam Iulium Clarum *lib. 5. §. sodomia, n. 23.* & Lambertinum *de iure patron. p. 1. lib. 22. in art. 1. principali, n. 3.*

Et ideo Iac. de Graff. in *praxi*, lib. 1. c. 11. n. 2. cum Riccio *vbi sup.* & Gambarupta de *cas. refer. cas. 2. n. 3.* Homobon. de *cas. res. p. 2. cas. 5. sect. 5.* asseruit, concubitus cum femina contra naturam, esse includendum in casu reservato sodomie.

At mihi contraria sententia semper visa est etiam probabilis, & probabilem etiam illam vocat Barbosa in *collect. tom. 2. lib. 5. tit. 31. c. 4. n. 10.* & in terminis nostrae Bullae eam docet Azor. *p. 3. lib. 3. c. 19. q. 3.* Floronus de *cas. refer. p. 2. cas. 7. §. 1. nu. 9.* & Belloch. *vbi sup. n. 219.* vbi probant, Clericum non incurrere in penas huius Extravagantis, si cognoscat feminam extra vas debitum. Et ratio est, quia sodomia est peccatum contra sexum, & debitum instrumentum. Sed quando aliquis praeposterè cognoscit mulierem, si non servat debitum & vas, servat tamen sexum. Ergo non committit propriè sodomiam. Et ita docet D. Thom. 2. 2. *qu. 154. art. 11.* cum Caiet. Azor. *vbi sup. cap. 20. q. 1.* Tannerus in 2. 2. *disp. 3. q. 3. punct. 6. n. 149.* Valent. *tom. 3. disp. 9. q. 3. punct. 3.* Zanardus in *direct. p. 2. precept. 6. c. 10.* Ioan. de la Cruz in *director. conf. p. 1. precept. 7. art. 7. dub. 8. concl. 1.* Ledesma *p. 2. tract. 27. cap. 15. concl. 1.* Henriquez lib. 11. c. 17. n. 6. in *gl. lit. A & B.* Bonac. *tract. de matrim. q. 4. punct. 11. propos. 1.* Filiuc. *tom. 1. tract. 30. cap. 8. nu. 158.* cum aliis.

Ex his apparet, me probabiliter olim respondisse, quendam non incurrille in casum reservatum sodomie, dum habuit rem cum muliere in vase praepostero. & ita tenent Syluius in D. Thom. 2. 2. c. 154. *art. 12.* Bonac. *vbi sup. n. 5.* Chapeauilla de *cas. refer. c. 15. q. 2.* Summa Corona *p. 2. c. 2. n. 16.* Floronus de *cas. refer. p. 2. cas. 77. n. 6.* & Iac. de Graff. sibi contrarius in *tom. 2. lib. 5. conf. 3.* cum aliis.

RESOL. LXIII. An Clericus incurrat in penas supradictae Extravagantis, si non emisit semen intra vas?

Respondeo negativè, & ita in terminis docuit Bellochius in *praxi de cas. refer. p. 2. q. 1. num. 220.* Azor. *p. 3. lib. 3. cap. 19. qu. 4.* Salzedo in *add. ad pract. crim. Diaz c. 38.* Iac. de Graff. in *dec. p. 1. lib. 2. cap. 90. n. 11.* Rodriq. in *sum. p. 1. c. 208.* Floronus de *cas. res. p. 2. cas. 7. n. 8.* & 9. Sayrus de *ens. lib. 7. cap. 12. num. 23.* Campanile in *direct. iur. Can. rubr. 11. c. 22. nu. 14.* Ledesma in *sum. tom. 2. tract. 27. c. 15. concl. 4.* Zanardus in *direct. Theol. p. 2. precept. 6. c. 9.* Chapeauilla de *cas. res. c. 15. q. 3. p. 2.* Finellius de *cas. refer. c. 9. n. 6.* Coriol. de *cas. res. p. 2. cas. 9. n. 25. in fin.* Filiuc. *tom. 1. tract. 17. cap. 7. n. 127.* Aloyf. Ricc. in *praxi, to. 3. resol. 62. n. 2.* & *p. 1. resol. 392. n. 2.* Prosper de August. in *addit. ad sum. Quaranta, verb. sodomia.* Suarez de *ens. disp. 31. sect. 4. n. 21.* Et ratio est, quia quando lex prohibet aliquod delictum, intelligit de delicto consummato. Sed quando semen intra vas non immittitur, non dicitur sodomia consummata. Ergo, &c. Maior patet ex auctoritate *cap. hac autem, dist. 5. de pen. & ex l. 1. §. hac verba, ff. quod quisque iuris.* Minor probatur ex communi DD. sententia, qui asserunt non esse perfectè sodomiam, quando masculus habet rem cum masculo, si non emittat semen intra vas. Vide Reginald. *to. 2. lib. 22. c. 3. sect. 10. n. 49.* Sanchez de *matrim. tom. 3. lib. 10. disp. 4. n. 13.* & alios.

Hinc rectè deducitur ad incurrendum casum

reservatum sodomie, necessarium esse, ut semen intra vas effundatur, sin aliter, non erit propriè sodomia, & per consequens, nec casus reservatus. Ita Bonac. de *matrim. q. 4. punct. 11. n. 2.* Finellius de *cas. res. cas. 9. n. 6.* Chapeauilla *c. 25. q. 2.* Grassius *tom. 1. lib. 5. conf. 3. n. 20.* de adulter. Homobon. de *cas. res. p. 2. c. 4. sect. 5.* & in *exam. Eccl. p. 1. tract. 7. c. 38. q. 114.* vbi asserit, tunc sodomiam esse casum Episcopo reservatum, quando delictum est consummatum, & perfectum; quod accidit, quando seminatio facta est in vase obseceno; vel etiam ex multorum sententia, si membrum ex partibus pudendis extrahatur, & extra vas semen effundatur. Quae quidem ultima verba sunt valde adnotanda; licet aliqui contrarium sentiant: nam in tali casu sodomia non est consummata, sed attentata. Ergo non est casus reservatus; sicut etiam non erit casus reservatus, si membrum intra vas ponatur per multum spatium temporis, incipiendo, & proseguendo actum sodomiticum, sed semen non effundatur. Vide Molfes. in *sum. to. 1. tr. 7. c. 20. cas. 9. n. 109.*

RESOL. LXIV. An in penas dictae Bullae incidant Clerici, tam agentes vitium sodomiticum, quam patientes?

Affirmatiuam sententiam amplexus est Aloyf. Ricc. in *praxi, to. 3. resol. 57. n. 7.* Floronus in *tr. de cas. res. p. 2. cas. 7. §. 1. nu. 6.* & Coriolan. *tr. de cas. refer. p. 2. cas. 9. §. 10. n. 39.* quia tam clericus agens, quam patiens dicitur sodomiam perpetrare: unde iura, penas infligunt contra sodomitas, loquuntur tam in agente, quam in patiente, ut constat ex auctoritate l. cum vir. C. de adulter. §. 1. in *authent. vt non luxurientur contra naturam.* & rectè quidem, nam in correlatiuis dispositum in vno, censetur etiam dispositum in alio ex illis; & ita Bonac. *tr. de matr. q. 4. punct. 11. n. 2.* Finellius *tr. de cas. refer. cas. 9. n. 5.* & alij, putant in casum reservatum sodomie incurrere tam agentem, quam patientem.

Sed in contrarium posset aliquis dicere, patientes non posse propriè dici sodomitas, sed molles, iuxta illud D. Pauli 1. Cor. 6. Neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores regnum Dei possidebunt. Vbi Glossa sic exponit, quam sequitur D. Thom. in 2. 2. *q. 138. art. 1. ad 1.* & Caiet. in *sum. verb. molles, in fin.* vbi asserit, quod molles dupliciter dicuntur, vel quia patientes sunt cum aliis, vel quia peragunt in se pollutionem voluntariam. Deinde tum ex diuersitate vocabuli, tum ex diuersitate pœne, tum ex grauitate sceleris adest magna differentia inter agentem, & patientem; nam maius est peccatum agentis, quam patientis, ut notauit D. Antonin. in *sum. p. 3. tit. 17. c. 17. §. 4.* & in foro contentioso maior pœna imponitur agenti, quam patienti. Vnde Iac. de Graff. in *pract. cas. res. lib. 1. c. 11. n. 7. §. 26.* putauit, quod reservatio casus sodomie extendatur solum ad agentem, & non ad patientem. An verò hæc opinio sit probabilis, iudicent viri docti.

RESOL. LXV. An Clericus crimen sodomiticum admittens semel, bis, aut ter, incurrat penas supradictae Bullae?

Affirmatiuam sententiam tenuit Azeued. lib. 8. *recopil. l. 1. tit. 21. n. 22.* & 23. Io. de Vela de *penis delict.*

delict. cap. 33. Censuallos in tract. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 87. n. 4. Ignatius de Salzedo *in addit. ad pract. crim. Bernardi Diaz c. 8. lit. C.* & post illum nouissimè Flavius Cherubinus *in compend. Bullarj constit. 72. p. ij. v. schol. 2.* & ex Theologis Aldrete *de discip. relig. lib. 2. c. 15. §. 5. n. 28.* Et hanc sententiam probabilem vocat Ledesma *in sum. p. 2. tr. 27. c. 17. c. 15. concl. 4.* Et ratio est, quia si in laicis huius criminis frequentia minimè desideretur, quare in clericis idem non erit iudicandum?

Deinde, licet Pontifex in hac Bulla vtatur hoc verbo, *exercentes*; tamen Pontifices in Canonicis decretis tam rigidam & exactam verborum proprietatem obseruare non solent: & Pius V. in hac Extrauag. confirmat aliam editam anno 1. sui Pontificatus, in qua non verbo, *exercentes*, sed *perpetrantes*, vsus est. Ergo, &c.

Sed nimis rigida sunt hæc; idè negantem sententiam docent communiter DD. Hi sunt Madius *in tract. de sacris ordin. c. 22. n. 9.* Bellocius *in praxi de cas. refer. p. 2. q. 1. nu. 217.* Homobon. *de cas. refer. p. 2. c. 4. sect. 5. cas. ...* Grassius *in dec. p. 1. lib. 2. c. 90. n. 12.* Rodriguez *in sum. p. 1. c. 208. n. 2.* Floronus *de cas. refer. p. 2. cas. 7. §. 1. n. 9.* Sayrus *de cens. lib. 7. c. 12. n. 23.* Campanile *in diuer. iur. Canon. rubr. 11. cap. 22. nu. 11.* Zanardus *in direct. Theol. p. 2. praecep. 9. cap. 9.* Finellus *de cas. refer. cas. 9. nu. 6.* Azor. *p. 3. lib. 3. c. 19. nu. 2.* Nauarrus *in man. c. 27. n. 250.* Auila *de cens. p. 7. disp. 4. concl. 7.* Corriolan. *de cas. refer. p. 2. cas. 9. n. 25.* Filiuc. *tom. 1. tract. 17. c. 7. n. 127.* Aloysius Ricc. *in praxi, tom. 3. resol. 58. nu. 1. & p. 1. resol. 302. nu. 3.* Suar. *de cens. disp. 31.* Genuensis *in praxi Archiep. c. 97. n. 1.* Prosper de August. *in add. ad sum. Quaranta. verb. sodomia, sum. 4.* & alij, qui aduersus Salzedum *vbi sup.* & alios citatos ab Aldre. *de discipl. relig. lib. 2. c. 15. §. 5. à num. 26. vsque ad 34.* & Portel *in dub. Regul. ver. Pœna, n. 6.* asserunt non sufficere vnicum lapsum, vel si bis, aut ter tale crimen commiserit; nam in Bulla Summus Pontif. infligit has pœnas in clericos exercentes sodomiam: at in iure intelliguntur hi, qui aliquid faciunt frequenti vsu, & continuaro; sicut non dicitur artifex, seu mercator, qui semel, aut iterum id exercet; sed qui toties exercet, vt opinione vulgi habeatur pro tali. Et hanc opinionem insinuat etiam Henriquez *in sum. lib. 14. c. 5. n. 1. in Glossa lit. F.* Vide etiam Panor. *in c. 1. n. 24. de iud.* & copiosè Floron. *de cas. refer. vbi sup. p. 2. cas. 2. n. 1. & seq.* Hinc Genuensis *in praxi Archiepisc. c. 18. n. 15.* docet, nō esse denuntiandam mulierem, quæ semel maleficium fecit, aut superstitionem, nisi sciret hæresim manifestè, & simplicitas aut alia iusta causa non excusaret.

RESOL. LXVI. An clericus incurrat in pœnas dictæ Bullæ, si vitium bestialitatis commiserit?

Incurrere putauit Aloysius Ricc. *in praxi, tom. 3. resol. 59.* Campanile *in diuer. iur. Can. rub. 11. c. 22. n. 18.* Roland. à Valle *vol. 1. conf. 7. nu. 2.* Ledesma *in sum. tom. 2. tract. 27. c. 11. concl. 4.* Vegha *in sum. tom. 2. cap. 102. cas. 2.* Homobon. *de exam. Eccl. p. 2. tract. 11. c. 12. n. 26.* Narbona *in 3. p. recopil. lib. 4. tit. 1. l. 2. gl. 8. nu. 13.* Rodriguez *in sum. to. 1. c. 208. n. 2.* & Prosper de August. *in addit. ad sum. Quaranta. ver. sodomia, & nouissimè Belloch. de cas. refer. p. 2. q. 2. nu. 39.* Et ita

est, quia lex pœnalis extenditur de casu ad casum, quando militat eadem ratio, vt notat gloss. *in c. 1. de temp. ord. ver. Italia.* quam Glossam singularem vocauit Abbas *in c. nihil. de electione, & in c. finali. de re-script. & alij.*

At his non obstantibus, puto clericum vitium bestialitatis exercentem non incurrere in pœnas huius Bullæ; & ita tenet Barbosa *in suis collect. to. 2. lib. 5. tit. 31. c. 4. nu. 11.* Garfias *de benef. tom. 2. p. 11. c. 10. §. 2. n. 205.* & Bannez *in 2. 2. q. 64. art. 8.* Et ratio est; nam bestialitas non est propriè sodomia, contra quam edita fuit hæc Bulla: & lex pœnalis non est extendenda ad casum non expresse, etiam si in illo eadem inueniatur ratio, maximè in foro conscientiae, vt probat P. Miranda *in man. Pralat. tract. de monialibus, q. 2. art. 10. conclus. 1.* Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 10. disp. 4. n. 3.* Henriquez *in sum. lib. 7. c. 30. n. 4. in gloss. lit. C.* Garfias *vbi sup. num. 206.* Castrus *de leg. lib. 6. c. 3. n. 5. & c. 4. n. 2.* & alij.

Probat hæc opinio exemplis. Nam in Clem. vnica, *de consang. & affin.* excommunicantur Moniales professæ cuicumque nubentes, & accipientes illas in vxores, & excommunicantur etiam professi ineuntes matrimonium. Et tamen, vt notat Cardin. Ancharanus & Bonifacius hic, D. Antoninus *p. 3. tit. 24. art. 34.* Caietan. *in sum. ver. excommunicatio, c. 47.* cum Sanchez *de matr. tom. 2. lib. 7. disp. 48. n. 2.* si aliqua femina secularis iniret matrimonium cum professso, non incideret in dictam excommunicationem, sicut incideret in dictam excommunicationem vir ineundo matrimonium cum Moniali. Et tamen militat eadem ratio. Sed quia textus loquitur de masculis nubentibus cum Monialibus, & non de feminis nubentibus cum professis, licet; vt dixi, in vtrisque militet eadem ratio, tamen mulieres nubentes cum professis non incurrerent in excommunicationem, quia lex pœnalis restringenda est, & non amplianda, etiam ex identitate rationis.

Secundò, in Concil. Trid. *sess. 25. de regul. cap. 8.* excommunicantur omnes, qui cogunt mulieres ad ingrediendum Monasterium; & Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 4. c. 4. num. 3.* cum Suarez & Bannez asserunt sub nomine mulierum non esse includendos viros. Et tamen, etsi Concilium de solis cogentibus feminas loquatur, eius ratio finalis, quæ est libertati ingressus consulere, æquè procedit in viris coactis.

Tertiò, Religiosus administrans Sacramentum Pœnitentiæ, vel Baptismi, sine licentia Parochi, non incurrit pœnas Clem. 1. *de priuileg.* quia dicta Clementina loquitur solum de Sacramentis Eucharistiæ, Matrimonij, & Extremæ vnctionis. Et tamen in aliis Sacramentis Pœnitentiæ, & Baptismi, eadem militat ratio. Ita Glossa, & Abbas ibidem: quibus adde Capel. Tholos. *dec. 121.*

Quartò, Glossa *in Clement. 1. de decimis.* vbi asserit constitutionem illam; qua punitur Religiosus fraudans decimas Ecclesiæ, non extendi ad Clericos seculares eadem facientes.

Quintò, etiam Glossa *verb. suspensi, in cap. finali, de offic. deleg. lib. 6.* restringit pœnam dicti capituli ad solos conseruatores, de quibus loquitur, dicens

cens aliter esse in Delegato similia faciente.

Sextò, eadem Glossa *ver. moderatas, in fine, in cap. statutum, §. insuper, de rescr.* pœnam d. c. loquentis de delegato Papæ, non audet extendere ad delegatos Ordinarij, eundem excessum circa expensas facientes.

Septimò, Gregor. XIII. excommunicauit ingredienti Monasteria Monialium prætenu licentiarum: & tamen in hanc excommunicationem non incurrunt illi, qui dicta Monasteria sine prætenu licentiarum ingrediuntur, vt infra Deo dante videbimus: & docet Suarez *de cens. disp. 22. sect. 6. num. 11.*

Ex his omnibus apparet, legem pœnalem non esse extendendam de casu ad casum ex identitate rationis; vnde vt suprà diximus, Clericus committens vitium bestialitatis, non incurrat in pœnas huius Constit. Pij V. quia est edita contra Clericos exercentes sodomiam. Vnde apparet, me rectè olim consuluisse in casibus reseruatis, vtpote pœnalibus, strictam debere fieri interpretationem. Et ita tradiderunt ex nostris P. Naldus *in sum. cas. nu. 3.* Chappeauilla *de cas. rescr. cap. 6. q. 1.* Coriolan. etiam *de cas. rescr. p. 1. sect. 1. art. 5. nu. 4.* Homobon. p. 1. *de cas. rescr. c. 2.* Bonac. *de matrim. disp. 4. punct. 11. n. 5.* & *de Sacram. disp. 5. q. 7. punct. 5. §. 3. nu. 1.* Reginaldus *in praxi, tom. 1. c. 11. sect. 1. n. 127.* & alij, aduersus Floronum tract. *de cas. rescr. p. 1. c. 1. nu. 30.* & 40. Finell. *de cas. rescr. c. 5. n. 3.* & *cas. 4. n. 25.* Graffium *in pract. lib. 1. c. 4. reg. 4. n. 25.* & alios contrarium sentientes. Sed tu tene primam sententiam.

RESOL. LXVII. *Vtrum ad incurrendas pœnas supradictæ Bullæ exigatur sententia Iudicis, ita vt ante illam Clerici dictas pœnas non incurrant in conscientia?*

DVbius in hac remanet Nauarr. *in man. cap. 27. n. 250.* & potius videtur inclinare, quòd dictæ pœnæ incurrantur in foro conscientie. Ratio est, quia Pontifex in textu Bullæ dicit, *Primum;* quod verbum, cum sit præsentis temporis, continet sententiam latam.

Sed hæc sententia admodum dura, & rigorosa est; vnde mihi contraria vera videtur, quam tuentur & docent Sayrus *de cens. lib. 7. cap. 12. n. 24.* Homobon. *de exam. Eccles. p. 1. tract. 11. cap. 12. q. 26.* Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 46. nu. 28.* qui citat Graffium, Vegham & Rodriq. Auila *de cens. p. 7. disp. 4. dub. 7. concl. 7.* Henriquez *lib. 14. c. 5. nu. 1. in gl. lit. F.* Homobon. *de Bonis in exam. Theol. p. 1. tract. 5. c. 8. q. 15.* Floron. *de cas. rescr. p. 2. cas. 7. §. 1. n. 8.* Bonac. *de matrim. q. 4. punct. 11. nu. 2.* Finell. *de cas. rescr. cas. 9. n. 6.* Azor. p. 3. lib. 3. cap. 19. q. 5. Zanard. *in direct. p. 2. precep. 6. c. 9.* Suarez *de cens. disp. 31. sect. 4. n. 22.* Filliuc. *to. 1. tr. 17. n. 127.* & alij.

Probatur hæc opinio ex principiis de legibus; nam lex pœnalis, quæ non potest executioni demandari absque hominis actione, etiamsi ipso iure, vel ipso facto feratur, vel etiamsi dicatur nulla expectata declaratione ante Iudicis condemnationem, non obligat. Et ratio est, quia vsu & consuetudine, quæ est optima legum interpret, receptum est, vt nullus se priuet re antea obtemperata, nisi declaratoria criminis sententia à Iudice feratur.

Secundò, si talis lex obligaret ante Iudicis sententiam, esset nimis acerba: cogeret enim homines ad se prodendum, & ad exequendum in se durissimam pœnam; ad quod nulla lex obligat: leges enim humanæ faciles & tolerabiles esse debent, & humanæ imbecillitati accommodatæ. Ita Vasquez *in p. 2. tom. 2. disp. 168. n. 14.* Couarr. *in 4. p. 2. §. 8. nu. 3. illat. 3.* Becan. *in p. 2. tract. 3. cap. 2.* & Molina *de iustit. to. 1. tract. 2. disp. 95. nu. 14.* post citatos 10. Doctores, asserit hanc sententiam esse communem inter Theologos & Iurisperitos: & etiam pro illa citat 43. Doctores *Salas de legib. disp. 15. sect. 2. nu. 38.* vide etiam Villalob. *in sum. tract. 2. diff. 26. n. 2.* Molfes. *in sum. to. 1. tract. 9. c. 9. n. 35.* Lorca *in p. 2. to. 2. disp. 24. de legibus. Lessium lib. 2. c. 29. dub. 8. nu. 63.* Suarez *de legib. lib. 5. c. 5. & seq. 10. de la Cruz in direct. cons. p. 1. in princ. dub. 3. de legibus.*

Ex his deducitur resolutio multorum casuum. Et primò habetur intelligentia pœnarum appositarum in Bulla Sixti V. contra Clericos non deferentes habitum, & in Bulla Clem. VIII. contra Religiosos munera largientes: in illas enim nullus incurrat, nisi post Iudicis sententiam. Ita Molfes. *vbi sup.* Secundò, leges ponentes taxam tritico, & pœnas contraueniens, non obligant ante Iudicis condemnatoriam sententiam: tenentur quidem venditores restituere excessum pretij, non autem ad pœnam, nisi à Iudice condemnentur. Ita Villalob. *vbi sup. n. 3.* Item tertio, Beneficiarius potest beneficium retinere, donec declaratur delictum, propter quod priuatus est ipso facto beneficio; nisi forè in lege dicat pœnam in foro conscientie, statim subeundam esse. Surd. *dec. 247. per tot.* & Azor. p. 1. lib. 5. c. 7. q. 6. & alij. Quarto, Rectores Ecclesiarum alienantes bona Ecclesiastica, sine solemnitatibus necessariis, non tenentur abdicare beneficia per *Extravag. ambitiosa*, ante Iudicis latam sententiam; quia dicta Bulla ita fuit vsu recepta: sic Nauarr. *in man. c. 27. n. 110.* & Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 2. c. 22. n. 20.* cum aliis. Quintò, idem dicendum videtur de Religiosis, qui admittunt mulieres intra septa Monasterij, ex Motu proprio Pij V. Ita Rodriguez *in explicat. dictæ Bullæ, n. 32.* Item sextò, Superiorem alicuius Religionis, incidetem in aliquem casum absolutionis, seu priuationis ipso facto Prioratus, etiam si palam constet de crimine, dicendum est non incurrere dictam pœnam, donec per Superiorem declaratur, & consequenter tuta conscientia in eo manere posse, nec licere subditis illum expellere à Gubernatione. Ita Ioan. Valer. *in differ. vtriusque fori, ver. pœna, differ. 20. n. 4.* Item septimò, heretici, & alij, quorum bona ipso iure publicantur, non tenentur ante Iudicis sententiam, dicta bona restituere fisco. Ita Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 2. c. 20. n. 7.* qui 33. Doctores citat, tenentes hanc sententiam, & nouissimè Sanctarell. *tract. de hæresi, cap. 21. dub. 1. num. 6.* Dicendum est igitur, Clericos sodomitas non incurrere in pœnas Bullæ Pij V. ante sententiam Iudicis declaratoriam.

RESOL. LXVIII. *Praxis pro Confessariis circa absolutionem Clericis sodomitis impertiendam.*

SI Clericus non exerceat sodomiam, est sine dubio absolvendus. Si exerceat, aliqui putant esse absolvendum, dum per Confessarium, vel alium virum secretum procuretur noua prouisio beneficii, dignitatis, officii, &c. Sed ego puto, sine vlllo metu absolui posse absque noua prouisione. Quia, vt diximus, in foro conscientiae non obligatur ad ferendam poenam latam per istam Extrauagantem, si non praecedat sententia Iudicis declaratoria. Et cum in prima resolu. dixerimus dictam Extrauagantem in foro interiori non fuisse vsu receptam; ideo dicendum est absolute, tali Clerico sodomita, si sit contritus, etiam retento beneficio, officio, & dignitate, absolutionem omnino impertiendam esse.

RESOL. LXIX. *An Clericus sodomita occultus, sit suspensus; & si celebret, incurrat in irregularitatem?*

Hunc Clericum esse suspensum ipso iure ab executione ordinis, licet sit occultus, vnde si postea ministret, etiam post peractam poenitentiam, effici irregularem, in qua irregularitate solus Papa dispensare potest, putauit Couarr. in Clem. si furiosus, p. 1. §. 1. num. 6. Follet. in praxi crim. canon. p. 6. c. 37. n. 11. Iul. Clarus in §. sodomia, nu. 5. Franc. Marc. p. 2. dec. 687. n. 16. Lambertin. de iure patron. p. 1. lib. 2. q. 2. art. 18. n. 4. Salzedo in add. ad pract. crim. Bernardi Diaz, cap. 88. cum multis aliis citatis à P. Henriquez lib. 3. c. 36. nu. 1. in Glossa, lit. M. & à Petro Cencio in collect. ad ius canon. p. 2. collect. 130. num. 1. & hoc

asserunt accidere, non ob canones, & iura, quia nulla sunt quae inducant talem irregularitatem, sed propter enormitatem & grauitatem criminis.

Sed haec sententia merito ab omnibus reuocatur. Et ratio est clara, quia nullum crimen, quamuis enorme, inducit irregularitatem, si non sit notorium, praeter homicidium: hoc enim licet occultissimum, irregularitatem inducit. Et hoc patet ex c. ex tenore, de temp. ordin. vbi dicitur, ex nullo crimine quantumcumque graui, etiam degradatione digno, inducitur suspensio, vel irregularitas in susceptis, vel suscipiendis Ordinibus. Hoc etiam probatur ex c. fin. eod. tit. vbi dicitur, quod propter grauissima crimina, vt adulterium, periurium, &c. excepto homicidio, non debet quis post poenitentiam ab vsu, vel susceptione Ordinum impediri, nisi in iudicio comprobata, vel alias notoria fuerint. Et ita hanc sententiam docet Henriquez vbi sup. & lib. 14. c. 5. num. 1. lit. F. Auila de cens. p. 7. disp. 4. dub. 7. concl. 7. Floren. tract. de cas. refer. p. 2. cas. 7. §. 1. n. 7. Sayrus de cens. lib. 1. c. 12. nu. 22. Finell. de cas. refer. cas. 9. nu. 6. cum multis aliis, quos citat & sequitur Barbosa in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 31. c. 4. num. 5. Garfias tract. de benef. tom. 2. part. 11. n. 15. Vide etiam Ortiz in sum. c. 17. n. 114.

Ad argumentum Couarr. & aliorum respondetur, quod nulla irregularitas potest induci, nisi expressa in iure inueniatur. c. is qui, de sent. excom. in 6. Sed nullum crimen, vt supra probauimus, quantumuis enorme, inducit irregularitatem, nisi sit notorium. Ergo, &c. Et haec dicta sufficiant circa Bullam Pij V. contra Clericos sodomitas.

F I N I S.

I N D E X R E R V M

O M N I V M N O T A B I L I V M,

Quae in I. & II. harum Resolutionum Partibus continentur.

A.

AB B A T I S S A an possit concedere Monialibus licentiam donandi, quam potest Praelatus Religionis suis Religiosis. tract. 6. resol. 22.

Absolutio ab haeresi occulta an sit danda à Confessario virtute alicuius Iubilaei. tract. 5. resol. 1.

Absolutio ab haeresi occulta an possit concedi ab Episcopo vigore Concilij Trident. Vide, Episcopi.

Absolutio ab haeresi an possit concedi ab Inquisitoribus, vt singulis, an vero à toto Consistorio. tract. 5. resol. 3. in princ. & vers. Notandum.

Absolutio ab haeresi in articulo mortis an à quolibet Sacerdote possit concedi: & quid praesente Episcopo, vel Inquisitore. Vide, Haereticus. Vbi quid, si superueniat.

Absolutio ab haeresi occulta an possit dari à Praelatis Regularibus eorum subditis. tract. 5. resol. 6.

Absolutio à casibus contentis in Edicto Inquisitorum vir-

Parti II.

tute Bulla Cruciate, excepta tantum haeresi, an possit dari à Confessario. Vide, Confessarius.

Absolutio à casibus contentis in Edicto Inquisitorum, excepta tantum haeresi, an possit dari à Regularibus virtute suorum priuilegiorum. tract. 5. resol. 8.

Absolutio an sit danda Haeretico, qui ducitur ad comburendum, & moritur negatiuus. tract. 5. resol. 8. vers. Pro coronide.

Absolutio an possit à Confessario differri poenitenti propter consuetudinem peccandi, vel propter occasionem proximam. tract. 7. resol. 55. Et an talis absolutio possit denegari habenti consuetudinem iurandi. vers. Deducitur.

Absolutio à censuris an sit danda à Confessario electo, virtute Bullae Cruciate poenitenti, qui solum satisfecit Clerico, vel Monacho percusso. Vide, Confessarius.

Absolutio à censuris an sit danda à Confessario electo, virtute Bullae Cruciate poenitenti, qui non potest satisfacere parti. Vide, Confessarius.

Absolutio à censuris, virtute Bullae Cruciate & Iubilaei,

M

an

Index Rerum I. & II. Partis.

an possit dari extra Confessionem. tract. 11. resol. 25.

Absolutio an sit concedenda virtute Bullæ Cruciatæ excommunicatis nominatim, vel publicis percussoribus Clericorum vel alij, cuius excommunicatio deducta sit in foro contentioso, & lis non est finita. tract. 11. resol. 26.

Absolutio censurarum virtute Bullæ Cruciatæ an valeat in foro exteriori. tract. 11. resol. 26. vers. Sed his. Et quid possit facere Iudex in hoc casu. vers. Aduertant. Et quid in absolutione censurarum à iure. vers. Notandum est.

Absolutio in articulo mortis an possit dari petenti Confessionem à Confessario sub conditione, & an etiam sine conditione. tract. 13. resol. 13. vers. Imò existimo. Et an vnicus testis sufficeret testando infirmum signa penitentiae indicasse. Et an oporteat, talem testem iurare, & esse Christianum. ibid. vers. Notandum est.

Absolutus virtute Bullæ Cruciatæ ab excommunicatione sine satisfactione partis, an teneatur verum confiteri, tamquam non legitime, sed nulliter absolutus. tract. 11. resol. 22. Et quid comprehendatur sub nomine partis? Et quid sub nomine satisfactionis. vers. Notandum.

Absolutio excommunicationis contra contrauenientes Constitutioni Pap. Gregor. XV. circa immunitatem Ecclesiæ, an sit tantum reservata Summo Pontifici, an verò possit etiam concedi ab Episcopo. Vide, Contrauenientes.

Absolutio excommunicationis incurse à percutiente Clericum calcibus in publica platea, an possit obtineri ab Episcopo; an verò sit obtinenda à Papa. Vide, Percussor.

Absolutio excommunicationis occultæ ingredientium septa Monasterij, & cum aliqua virgine sacra incestum committentium. contra Const. Greg. XIII. an possit obtineri ab Episcopo, vel à Confessario virtute Bullæ Cruciatæ. tract. 16. resol. 33.

Absolutio peccatorum an sit à Confessario impertienda penitenti, toties, quoties eam petierit, quando nullus apparet profectus. tract. 16. resol. 45. vers. Sed difficultas est.

Absolutio an sit à Confessario deneganda penitenti propter reciduum, si penitens habeat dolorem de præterito, & propositum de futuro. tract. 16. resol. 45. vers. Si verò aduersus Sancium.

Absolutio an sit à Confessario deneganda penitenti condemnato in triremibus, toto tempore eius vite, si habeat semper voluntatem continuam, quamprimum fugiendi. tr. 17. resol. 39.

Absolutio an sit à Confessario impertienda Clerico sodomita. Vide, Clericus.

Acta an possint transcribi in diebus festiuis à Notariis, Commissariis, Officialibus Curie, & ab aliis transcribentibus sermones Predicatorum, & allegationes Doctorum pro mercede. tract. 15. resol. 35.

Adulterij crimen quando sit mixti fori. tract. 2. res. 87.

Adulter qui suscepit filium, relinquens illum inter filios legitimos mariti adultera, an præter alimenta teneatur etiam rescarcire damna legitimis heredibus. tract. 17. res. 55. Et quid si agnoscat prolem suam. vers. Verum Domini-
cus.

Adultera si procurauit abortum, adulter non dicitur causa homicidij, quia ipse suppeditauit prolem, nisi suasis-
set, vel adiunxisset. tract. 17. resol. 55. vers. Qui affert.

Aduocatus an teneatur ieiunare. Vide, Ieiunare.

Aduocatus an possit consulere secundum opinionem probabilem, relicta probabiliori? Et quid in causa sanguinis, vel amissionis omnium bonorum. tract. 13. resol. 4.

Aduocatus an possit sequi opinionem Antonij Fabri, Cuiacij, & similium Iurijconsultorum. Vide, Opinio.

Aduocatus an possit patrocinari non solum in causa probabili, sed etiam in causa dubia. tract. 13. resol. 3.

Aduocati, & Procuratores conducti ab aliquo cliente sub certa annua mercede ad patrocinandum in omnibus eius causis, si nullas causas habuerint, an possint petere salarium. tract. 15. resol. 42.

Aduocatus an teneatur de culpa leui. tract. 15. resol. 59.

Agens, seu respondens in cambio an debeat esse mercator, seu persona diues. tract. 8. resol. 3.

Alienatio rei Ecclesiasticæ facta à Rectoribus in euiden-
tem Ecclesiæ utilitatem, saluo assensu Sedis Apostolicæ, si ante assensum obtentum fuit tradita possessio an sit nulla? Et Rectores an inciderint in excommunicationem Paulinæ Ambitosæ. tract. 8. resol. 77.

Alimenta an debeantur filio spurio? Et an hæc causa sit mixti fori. tract. 2. resol. 86. Et alimentorum appellatione isto casu, quæ veniant. ibid. vers. Notandum. Et an debeantur consideratis diuitiis paternis, & eius qualitate, & dignitate. vers. Sed difficultas. Insuper, quæ dicuntur de parentibus erga filios, an dicantur etiam de filiis erga parentes. vers. Id verò.

Annus inceptus habetur pro completo: sed an sufficiat, vt per medium diem diatur inchoatus pro Ordinibus maioribus suscipiendis. tract. 16. resol. 27. vers. Notandum est.

Apostata à Religione an gaudeat immunitate Ecclesiæ. tract. 1. resol. 23.

Apostata se confitendo, an debeat explanare se esse apostatam; an verò sufficiat dicere: Lapsus sum in hæresim. tract. 7. resol. 54.

Appellationes, quæ dicuntur tuitiue, à Iudicibus laicis in causis Ecclesiasticis an concedantur, & an offendant libertatem Ecclesiasticam. tract. 2. resol. 103.

Assasinium an dicatur, si quis ex mandato alterius, pecunia mediante, occidit communem inimicum, vel ipso mandante presente. tract. 1. resol. 18. vers. Item gaudebit. Et an gaudeat immunitate Ecclesiæ.

Attentans extrahere per vim reum ab Ecclesiæ, an incadat in pœnas Constitutionis Pap. Greg. XIV. de immunitate Ecclesiarum. tract. 1. resol. 15.

Attentans occidere aliquem proditorie, effectu, & morte non secuta, an gaudeat immunitate Ecclesiæ. tract. 1. resol. 18.

B.

Baptismus an possit dari puero existenti in vtero matris. tract. 15. resol. 43.

Baptismus an liceat dari infantibus filiis infidelium inuitis parentibus. tract. 15. resol. 45.

Baptismi forma, & modus baptizandi an debeat sciri ab obstetricibus. tract. 15. resol. 46.

Baptismi forma si omittatur in istis particulis, scilicet In, & Et, an Sacramentum conficiatur, & ita quis baptizando an peccet mortaliter. tract. 15. resol. 47. Et quid si prædictæ forme aliquid addatur, an conficiatur Sacramentum. tract. 15. resol. 48.

Baptismus administratus verbis Italicis sub hac forma: Io ti battizzo col nome del Padre, col nome del Figliuolo, e col nome del Spirito Santo, an sit validus. tract. 17. resol. 15.

Barbitonfores an teneantur ieiunare. Vide, Ieiunare.

Barbitonfores in diebus festiuis an possint fœdere omnes, qui

Index Rerum I. & II. Partis.

qui ad eos accedunt. *tr. 15. res. 34. vers.* Quoad secundum.

Barones plures Regni an possint constituere unum, aut alterum in Procuratorem, ad effectum intrandi in Parlamentum. *Vide, Vniuersitates.*

Beneficij parochialis appellatione, que beneficia includantur. *tract. 11. resol. 8. vers.* Notandum est etiam.

Bestialitas non est proprie sodomia. *tract. 17. resol. 66. vers.* At his non obstantibus.

Blasphemia diuersa an sint in Confessione aperiende. Et quid, si blasphemia procederet ex odio Dei formali, aut contineret heresim. *tract. 7. resol. 50.*

Blasphemie plures vnico actu prolata contra Deum, & Sanctos, an in Confessione sint aperiende? Et quid si blasphemia procederet ex odio Dei formali, aut contineret heresim. *tract. 7. resol. 50.*

Bona fides operatur, vt celebrans contractum vsurarium, credens iustum, possit tantum retinere lucri, quantum acquisiisset per contractum licitum. *tract. 3. resol. 47. vers.* Sed contraria.

Bulla Pap. Gregor. XIV. de immunitate Ecclesiarum, an sit derogatoria iuris communis, & consuetudinum. *Vide, Constitutio.*

Bulla Papae Clem. VIII. de largitione munerum, de paupertate religiosa, an sit vsu recepta. *tract. 6. resol. 1. Et quot sint causeinales dictae Bullae. tract. 6. resol. 12.*

Bulla praedicta Clem. VIII. an sit introductiua iuris noui. *tract. 6. res. 2. Et circa que ibid. vers. Solum.*

Bulla praedicta Clem. VIII. an vendicat sibi locum, si Religiosus, vel Monialis det elemosynam. *tract. 6. resol. 11.*

Bulla Coene Domini ubi non est vsu recepta, an obliget in conscientia. *tract. 10. resol. 1. vers.* Vnde Puteanus.

Bulla Clem. VIII. de largitione munerum, cum dubitetur, an sit vsu recepta, stante supradicta dubitatione, si aliquis contra illam aliquid efficeret, an incurreret in penas illius. Idem in Bulla Paul. II. in Extrauag. Ambitiosa. de alienat. bonor. Ecclesiast. *tract. 10. resol. 3. vers.* Sed, vt dixi.

Bulla Pap. Greg. XIII. contra Clericos sodomitas, non extenditur contra Clericum abutentem femina in vase prapostero. *tract. 10. res. 26. vers.* Vnde ex his.

Bulla Cruciate, qua fuit capta in Regno, si capiens reperitur extra Regnum, an illi deferuiat quoad omnia indulta in ea contenta. *tract. 11. resol. 1.*

Bulla Cruciate dat priuilegium, vt tempore interdicti possit quis audire Missam: sed an illum obliget, vt teneatur audire sub pena peccati mortalis. *tract. 11. resol. 2.*

Bulla Cruciate an det priuilegium illam sumentibus, vt in ieiuniis alicuius Iubilai possint edere lacticia. *tr. 11. resol. 3.*

Bulla Cruciate priuilegium, quo quis dispensatur in esu carniarum, an operetur, vt censeatur dispensatus ad ieiunandum. *tract. 11. resol. 4.*

Bulla Cruciate sumpta a Regularibus, & Presbyteris, an concedat, vt ipsi in diebus Dominicis quadagesimalibus possint vti lacticiis. *tract. 11. resol. 5.*

Bulla Cruciate vt operetur, quando quis eam suscipit, an debeat esse in gratia. *tract. 11. resol. 6.*

Bulla Cruciate dat priuilegium, vt possit eligi Confessarius, dummodo sit approbatus ab Ordinario. Sed quid, si sit approbatus in vna Diocesi, & reperitur in alia, an possit eligi absque noua approbatione Ordinarii illius loci, in quo reperitur. *Vide, Confessarius. Vbi etiam habebis, qui includantur sub nomine Ordinarii.*

Part. II.

Bulla Cruciate an concedat, vt quis possit eligere in Confessarium habentem beneficium curatum. *tract. 11. resol. 8. Et quid si habeat beneficium curatum, & illud renuntiauit, vbi supra, vers.* Notandum est tamen.

Bulla Cruciate an concedat, vt approbatus ab Episcopo cum limitatione ex defectu aetatis ad confessiones virorum, & non mulierum, possit eligi, non solum a viris, sed etiam a feminis. Et an peccet talis Confessarius contrasaciendo. *Vide, Confessarius.*

Bulla Cruciate an concedat, vt Confessarius approbatus pro vno oppido possit eligi a poenitente in alio oppido. *tract. 11. resol. 10.*

Bulla Cruciate an permittat, vt approbatus ad tempus possit eligi transacto tempore. *Vide, Confessarius.*

Bulla Cruciate an permittat, vt qui olim fuit approbatus ab Ordinario, & postea reprobatu sine causa, & illegitime, possit eligi in Confessarium. *tract. 11. resol. 12.*

Bulla Cruciate an permittat, vt possit eligi in Confessarium Regularis approbatus ab Episcopo, sed prohibitus a Prelato Religionis? Et an peccaret confitendo isse prohibitus. *Vide, Confessarius. Vbi etiam, an talis absolueret posset poenitentes ab illis casibus, a quibus absolvere potest ex vi priuilegiorum Religionis.*

Bulla Cruciate an concedat, vt Regulares sine licentia suorum Prelatorum virtute dictae Bullae possint eligere Confessarium, vt illos absoluat a peccatis, casibus reservatis, & censuris. *tract. 11. resol. 14.*

Bullam an possint sumere Nouitij Regularium, vt virtute ipsius possint absolui a casibus reservatis. *tr. 11. res. 15.*

Bulla Cruciate an prosit peccanti ob spem absolutionis Bullae, & idem quari potest de Iubileo. *tract. 11. resol. 16.*

Bulla Cruciate an concedat, vt quis possit absolui a reservatis, & censuris, non solum ante, sed etiam post ipsius suspensionem incursum. *tract. 11. resol. 17. Idem queritur de commutatione votorum.*

Bulla Cruciate an possit operari, vt quis ex libito ab vno Confessario absolutionem obtineat a reservatis, & censuris, & ab alio postea commutationem votorum. *tract. 11. resol. 17. vers.* Notandum est etiam.

Bulla Cruciate, seu Iubileam, que dant licentiam poenitenti eligendi Confessarium, vt eum absoluat a reservatis censuris, aut si fecerit Confessionem inualidam obtinendo absolutionem a reservatis, an operetur, vt dicta peccata non sint amplius reservata, ita vt postea possit a quocumque Confessario ab illis absolui. *tract. 11. resol. 18.*

Bulla Cruciate an operetur, vt quis semel absolutus a peccatis reservatis oblitus, a Confessario ab eo electo, virtute dictae Bullae, si illorum recordetur, non teneatur recurrere ad Superiorem legitimum, vt iterum confiteatur dicta peccata oblita, & obtinere absolutionem, an verò possit absolui a quocumque Confessario. *tract. 11. resol. 19.*

Bulla Cruciate an det facultatem eligendi Sacerdotem, vt possit ab eo accipere Eucharistiam, & extremam Vnctionem. *tract. 11. resol. 20.*

Bulla Cruciate, que concedit commutationem votorum, an permittat, vt hac commutatio partim fieri possit in aliquod temporale subsidium, & partim in aliquod virtutum opus. Et quid in diuite, & quid in paupere. *Vide, Vota.*

Bulla Cruciate concedens absolutionem ab excommunicatione, an illam potestatem concedat sine satisfactione partis, an verò poenitens teneatur iterum confiteri, tamquam non legitime, sed nulliter absolutus. *tract. 11. resol. 22.*

Index Rerum I. & II. Partis.

Bulla Cruciate an concedat potestatem Confessario absoluendi à censuris illum, qui solùm satisfecit Clerico, vel Monacho percusso. tract. 11. resol. 23.

Bulla Cruciate an det facultatem Confessario absoluendi illum à censuris, qui non potest satisfacere parti. tract. 11. resol. 24.

Bulla Cruciate an concedat potestatem absoluendi à censuris extra confessionem. tract. 11. resol. 25. Vbi quid in Iubileo.

Bulla Cruciate an concedat facultatem absoluendi excommunicatos nominatim, vel publicos percussores Clericorum, vel alium, cuius excommunicatio deducta est in forum exterius, & lis non est finita. Vide, Absolutio.

Bulla Cruciate an det licentiam absoluendi à censuris in foro exteriori. Et quid possit facere Iudex in hoc casu. Et quid in absolutione censurarum à iure. Vide, Absolutio.

Bulla Cruciate an concedat facultatem dispensandi omnem irregularitatem, quæ est pœna. tract. 11. res. 27.

Bulla Cruciate an concedat Confessario facultatem absoluendi pœnitentem pluries à casibus reservatis Summo Pontifici. Et quid si illi casus essent occulti. Vide, Confessarius.

Bulla Cruciate concedens facultatem Confessariis absoluendi à casibus Bullæ Cœnæ, hæresi excepta, semel in vita, & semel in morte, an comprehendat alios casus positos in primo canone Bullæ Cœnæ, tamquam inclusos sub nomine hæresis, ita ut per dictam Bullam Cruciatam non possint absolui. tract. 11. resol. 29.

Bulla Cruciate an concedat licentiã absoluendi legentes libros hæreticos. tract. 11. resol. 30. vers. Sed etiam.

Bulla Cruciate an sit necessaria in absoluendo legentem librum hæreticum, qui non tractat de religione ex professo, neque continet multas hæreses, sed vnam tantum, tamquam excommunicatum in Bulla Cœnæ. tract. 11. res. 31. Et quid de legente librum Catholici cum Commentariis Hæreticorum. tract. 11. resol. 32.

Bulla Cruciate an sit necessaria pro absolutione illius, qui non per se ipsum, sed per alium librum hæreticum legit. tract. 11. resol. 33. Et an sit necessaria pro absolutione illius, qui de mandato alicuius legit. ibid. vers. Incurreret verò. & quid si fuerit compulsus. vers. Nota verò.

Bulla Cruciate an sit necessaria pro absolutione legentis epistolam misivam alicuius Hæretici, in qua aliquam hæresim doceret. Vide, Legens.

Bulla Cruciate an sit necessaria in absolutione illius, qui legit librum hæreticum in Gallia, Anglia, & aliis Provinciis, ubi Bulla Cœnæ non est recepta. Vide, Legens.

Bulla Cruciate an sit necessaria propter absolutionem idiotæ legentis librum hæreticum compositum lingua Latina, quam nullo modo ipse intelligit, & per consequens, an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ. Vide, Legēs.

Bulla Cruciate an sit necessaria propter absolutionem comburentis librum hæreticum, & non tradentis Inquisitoribus. Et consequenter an talis incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ. Vide, Comburentes.

Bulla Cruciate sicuti permittit commutationem votorum, an etiam permittat commutationem iuramentorum factorum circa eandem materiam votorum. tr. 11. res. 41.

Bulla Cruciate, quæ dat Confessario potestatem commutandi vota, an pariter det dispensandi. Vide, Confessarius.

Bulla Cruciate an concedat potestatem Confessario commutandi vota iuramento firmata. Vide, Vota.

Bulla Cruciate an concedat potestatem commutandi vota extra Confessionem sacramentalem: & quid quando commutatio sit virtute Iubilei, vel privilegij Regularium. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an concedat potestatem commutandi votum pœnale, quoad pœnam pecuniariam ex eius fractione incursum. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an det licentiam commutandi votum factum in fauorem tertij. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an concedat potestatem commutandi vota emissæ post susceptam Bullam. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an concedat facultatem commutandi votum factum de non petenda commutatione. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an det facultatem commutandi votum pœnale Religionis, seu castitatis. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an concedat facultatem commutandi vota Religionis, & castitatis conditionalia. Vide, Vota.

Bulla Cruciate an concedat facultatem commutandi votum ingrediendi Religionem arctiorem, in laxiorem. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an det facultatem commutandi omnia vota, quæ commutare potest Episcopus. Vide, Vota.

Bulla Cruciate an concedat facultatem commutandi votum castitatis factum pro tempore limitato. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an concedat facultatem commutandi votum non petendi debitum. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an permittat commutationem voti de non nubendo. Vide, Votum. Vbi etiam, quid si fuisset factum in fauorem alterius.

Bulla Cruciate an concedat potestatem commutandi votum virginitatis, quando constat non esse votum castitatis, sed solius integritatis corporis seruanda. Et quid, quando vouens est dubius de intentione. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an concedat facultatem commutandi votum non fornicandi, non uxorem ducendi certam mulierem, non committendi actum mollicitiei, aut abstinendi ab alio actu venereo. Vide, Votum non fornicandi.

Bulla Cruciate an permittat commutationem voti castitatis coniugalis. Vide, Votum castitatis.

Bulla Cruciate an concedat facultatem commutandi vota disiunctiva, quorum altera pars est reservata, ut si quis diceret: Voueo castitatem, aut Ordinem sacrum. Vide, Vota disiunctiva.

Bulla Cruciate an det potestatem commutandi votum assumendi Ordines sacros. Vide, Votum assumendi.

Bulla Cruciate an det facultatem commutandi votum castitatis, transenti ad nuptias, ut possit petere debitum. Vide, Votum castitatis.

Bulla Cruciate an concedat facultatem commutandi votum, quando diuersis votis varia ad castitatem pertinentia sunt promissa, ita ut ex omnibus illis iunctis resultet obligatio ad perfectam castitatem. Vide, Votum.

Bulla Cruciate, quæ vota permittit posse commutari. Vide, Vota.

Bulla Cruciate an permittat commutari iuramenta pœnalia, seu conditionalia castitatis, seu religionis. Vide, Iuramenta.

Bulla Cruciate an permittat commutationem voti castitatis vxoris, vel viri, emissi tempore consummati matrimonij. Vide, Votum. Vbi etiam, an soluto matrimonio?

Bulla Cruciate an concedat facultatem Confessario commutandi materiam, in quam fuit commutatum votum reservatum castitatis, seu Religionis, vel vltimam per-

Index Rerum I. & II. Partis.

peregrinationis. tract. 11. resol. 61.

Bulla Cruciate an det potestatem Confessorio commutandi vota castitatis seu Religionis, emissam sub protestatione expressa vouentis, ne ipse sit obligatus ad illorum executionem sub onere peccati mortalis, sed tantum venialis. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an concedat facultatem commutandi votum castitatis seu Religionis, emissum propter leuem metum. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an permittat facultatem commutandi votum disfunctionum, quando altera pars non reseruata est effecta impossibilis, ita vt eam vouens nequeat adimplere. tract. 11. resol. 74.

Bulla Cruciate an concedat facultatem commutandi votum factum cum intentione illud efficiendi reseruatum, vt scilicet, à nemine possit auferri, nisi petita commutatione à Summo Pontifice. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an concedat potestatem commutandi votum vouendi castitatem, seu Religionem. tr. 11. res. 76.

Bulla Cruciate an permittat, vt possit commutari votum Religionis Melitenfis. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an permittat commutationem voti Religionis D. Iacobi, Calatraue, & Alcantara. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an det potestatem commutandi votum perseuerandi in Religione, vt tempore Nouitatus liceat egredi ex iusta causa. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an concedat facultatem commutandi votum Religionis, vt ex iusta causa non impleatur tempore prescripto. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an permittat commutationem voti castitatis coniugalis. tract. 11. resol. 81.

Bulla Cruciate an permittat commutationem voti castitatis emissi cum licentia alterius coniugis. Et pariter an Episcopus possit dispensare. Vide, Votum.

Bulla Cruciate an det potestatem commutandi qualitatem adiectam voto vltimarum. tract. 11. resol. 83.

Bulla Cruciate an concedat facultatem commutandi votum castitatis, seu religionis, factum à persona subiecta potestati alterius, vt à coniugata, seruo, vel filio sine licentia viri, domini, vel patris. tract. 11. resol. 84.

Bulla Cruciate, an suspendat gratiam, per quam fuit concessum in aliqua Ecclesia Regularium altare priuilegiatum, in quo per Missam liberatur anima à Purgatorio. tract. 11. resol. 86.

Bulla Cruciate an suspendat priuilegia concessa in iure communi, & ea, quæ vsu tolerata consuetudinis approbantur. tract. 11. res. 87.

Bulla Cruciate an suspendat Indulgentias Regularium. tract. 11. resol. 88.

Bulla Cruciate faciens mentionem de Mendicantibus, an includat etiam alios Religiosos, qui mendicantes non sunt, sed ex beneficio Sedis Apostolicæ eorum fruuntur priuilegiis. tract. 11. resol. 89.

Bulla Cruciate an profit illi, qui scit patrem, vel amicum quolibet anno Bullam Cruciate sibi suscipere, & possit vti dicta Bulla priuilegiis, antequam pater, vel amicus, illum certiorum reddat de Bulla iam sumpta eius nomine. tract. 11. resol. 90.

Bulla, si elapso anno non promulgetur statim, sed pauld post promulganda erit, an duret, & possit quis intra illud tempus vti priuilegio primæ Bullæ. tract. 11. res. 91.

Bulla Cruciate, vt profit, an debeat sumi in primo die eius publicationis, an verò sufficiat, vt capiatur intra heb-

domadæ, & interim gaudeat illius priuilegiis. tr. 11. res. 92.

Bulla Cruciate, quæ durat per annum, si ante elapsum annum promulgetur secunda Bulla, an duret, donec transeat annus; & quis possit vti priuilegiis primæ Bullæ, non obstante publicatione alterius Bullæ. tract. 11. res. 94.

Bulla Cruciate capta ab aliquo pro amico, qui scripsit in ea illius nomen, an possit acceptari, & deleri nomen suum, & applicari alicui. tract. 11. resol. 95.

Bulla Cruciate capta à Petro pro Ioanne, qui iam ceperat alteram, non potest Petrus illam alteri applicare. tract. 11. resol. 95. vers. Notandum.

Bulla Cruciate vt profit alicui, non habet necesse, vt in ea scribatur eius nomen, nec si perdat, aut comburatur, quis propterea ea vti, & frui non possit. tract. 11. resol. 95. ver. Nota etiam. Et sufficit, vt mediocri diligentia conseruetur.

Bulla Cruciate an suspendatur per clausulam Bullæ Cæne. tract. 11. resol. 96.

Bulla Cruciate an suspendatur per Iubileum anni Sancti. tract. 11. resol. 97.

Bulla Cruciate priuilegia an sint fauorabilia, & amplianda. tract. 11. resol. 98.

Bulla Cruciate an possit prohiberi à Prælati Regularibus, ne sumatur ab eorum subditis: & Prælati ita prohibendo an peccent mortaliter. tract. 11. resol. 99. & saltem an possint limitare. vers. Verum est.

Bulla Cruciate an suspendat priuilegia Regularium commutandi vota, & in eis disponendi, & absoluedi à reseruatis. tract. 11. resol. 100.

Bulla Cruciate sumpta ex pecuniis male ablati, furatis, seu à meretricibus acquisitis an valeat. tract. 11. resol. 101.

Bulla Cruciate, quæ concedit Indulgentias visitanti quinque altaria, an pariter concedat visitanti ex vno loco sine motu corporali. tract. 11. resol. 102. Et hæc visitatio altarium potest fieri in eadem Ecclesia, vel in diuersis. vers. Sed notandum. Et quid quando in vnicuique tantum est vnica Ecclesia, habens tria, vel quatuor altaria. vers. Sed potest. Et si quis non potest ingredi Ecclesiam, quia est plena hominibus, an consequatur Indulgentiam Bullæ visitando talem Ecclesiam à foris, vt sibi possibile est. tr. 11. resol. 103.

Bulla Cruciate an concedat Indulgentiam visitanti quinque altaria multoties eodem die. tract. 11. resol. 104.

Bulla Cruciate, quæ concedit Indulgentiam visitanti quinque altaria, an requirat pariter, quod visitans sit confessus; an verò sufficiat fuisse confessum in Quadragesima præterita, & habere propositum confitendi in Quadragesima futura. Vide, Indulgentia.

Bulla Cruciate an requirat Confessionem pro lucrands Indulgentiis, quando quis non habet peccata mortalia, sed tantum venialia. tract. 11. resol. 107.

Bulla Cruciate quoties concedat Indulgentiam plenariam. tract. 11. resol. 109.

C.

Calix, qui vsu aurum amisit, & iterum postea deauratur, quoad illam superficiem, quæ tangit Sanguinem Christi, an debeat de nouo consecrari. tract. 15. resol. 3.

Cambium an sit licitum, si pro campario respondet Procurator camporis, non de propriis, vel alienis pecuniis, sed cum propriis ipsius camporis. tract. 8. resol. 1.

Cambium prædictum an licite exerceatur non solum à mercatoribus, sed etiam à personis priuatis, vt à mulieribus. tract. 8. res. 2. Et an supradictæ persone priuata possint

continū dare tale cambium, vbi suprà, vers. Sed an. Et an respondens pro ipsis debeat esse mercator, vel persona diues. tract. 8. resol. 3.

Cambium, vulgò dictum, con la rigorfa, an differat ab illo, quod vulgò dicitur, cò le cōtinuacioni. tr. 8. re. 4.

Cambia continuata seu recambia, an sint licita ratione tantum lucri cessantis, vel damni emergentis, vel etiam ratione emptionis, & venditionis. tract. 8. resol. 5.

Campfor debet dare ad cambium animo negotiandi illam pecuniam, eo modo, quo licite fit inter mercatores, siue adfit lucrum, siue non, & non debet habere peruersam intentionē lucrandi ex dilatione solutionis. tr. 8. res. 1. in fin.

Campfor potest sumere prouisiones cambiorum ex inueterata consuetudine: & qua est ista quantitas. Vide, Prouisiones. Et an idem procedat in recambiis.

Campfor an possit in recambiis, & continuationibus exigere toties quoties prouisiones. tract. 8. resol. 8.

Campfor an possit toties quoties recipere duas prouisiones, vnam in loco, vbi efficitur cambium, & alteram in mundinis, quam recipit eius agens. tract. 8. resol. 9.

Campfor, quod accipit ratione prouisionum, & interesse, an possit aduicere sorti principali, vt cambium continuatum augeatur. tract. 8. resol. 11.

Campfor non tenetur acceptare solutionem sortis, nisi simul soluantur interesse cambiorum, & prouisiones: imò in solutione primo loco potest recipere ad computum solutionem pro interesse, & prouisionibus. tract. 8. resol. 12. Et an predictus campfor aduicendo sorti interesse, & prouisiones, possit in foro externo puniri, tamquam vsurarius. tr. 8. resol. 13.

Campfor, qui bona fide dedit pecuniam Petro ad cambium soluendam Messanae, existimans ipsum habere pecuniam in tali loco, & postea comperiat non habere, an possit tantum exigere, quantum lucri percepisset, si Petrus soluisset Messanae. tract. 8. resol. 14.

Campfor cum campfario an possit à principio pacisci certum interesse in casu non solutionis. tr. 8. resol. 15. Vbi an saltem peccet mortaliter. vers. An verò.

Capitulum Generale per Bullam Pap. Clementis VIII. circa largitionem munerum habet potestatem cognoscendi, quae sit iusta causa ad munus elargiendum per Religiosum Superiorem, vel inferiorem. Sed, an sit dicta Bulla vsu recepta. tr. 6. res. 2. vers. Solum & vers. Ex his.

Capitulum Generale ex dicta Bulla an habeat cognitionem circa quantitatem muneris largiendi, an verò spectet ad eodē Conuentus, & Superiores. tract. 6. resol. 3.

Cardinalium declarationes an habeant vim legis. tr. 10. resol. 29.

Cardinalium decretum editum contra Religiosos accedentes ad loquendum cum Monialibus, an obliget ad peccatum mortale. tract. 10. resol. 22.

Carnes an licebit ministrare in diebus ieiunij paruulis ante expletum septennium? Quid de paganis, & perpetuo amentibus, seu furiosis. tract. 9. resol. 42.

Caupones, seu tabernarij proponentes cenam in die ieiunij omnibus indifferenter, an peccent mortaliter. tract. 9. resol. 39.

Causa iusta pro commutatione votorum quae requiratur. tract. 16. res. 8. vbi fit distinctio.

Census an possit constitui de pecunia debita, vel ex pretio mercium traditarum tempore contractus. tract. 8. resol. 44.

Cbiographa Thesaurarj Regni, & qualibet alia, quae

sunt difficilis exactionis an possint emi dimidio pretio. tr. 8. resol. 50.

Chorus constituitur ex assistentia quatuor Canonico-rum in choro. tract. 12. resol. 31. vers. Ex his.

Christianus non retinens memoriter verba Symboli decem preceptorum, aut orationis Dominicalis eo ordine, quo proponuntur addiscenda, licet sciat substantiam illorum, an peccet mortaliter, vel saltem venialiter. tr. 16. res. 12.

Cingulum an perdat benedictionem, si ita frangatur, vt neutra pars sufficiat ad cingendum Sacerdotem. tra. 15. resol. 4.

Circumstantiae notabiliter aggrauantes an sint à penitentibus in Confessione aperienda. tr. 7. res. 1. Et quid si illae speciem mutant. ibid. vers. Secundò.

Circumstantia maris, vel femina in peccato sodomie, & bestia huius, vel alterius speciei, in peccato bestialitatis, in Confessione an debeat explicari. tr. 7. resol. 2.

Circumstantia cum Sacerdote religioso in peccato sacrilegi, an debeat exprimi in Confessione; an verò sufficiat ducere cum Sacerdote, vel cum initiato sacris Ordinibus. tract. 7. resol. 3.

Circumstantia duplicis voti an sit aperienda in Confessione à Religioso, qui confitetur violasse votum castitatis. Vide, Religiosus.

Circumstantia, quod sponsus, vel sponsa de futuro se commiscuerunt carnaliter cum aliqua, vel cum aliquo, an sit aperienda in Confessione. Vide, Sponsus.

Circumstantia, quod penitens sit Episcopus, vel Generalis alicuius Religionis, an sit aperienda in Confessione. Vide, Episcopus. Vbi etiam, quid, si publice peccaret fornicatio.

Circumstantia, quod Nouitius, vel Nouitia se immiscuerunt cum soluto, an sit aperienda in Confessione. tract. 7. resol. 7.

Circumstantia, quod sit Sacerdos, vel initiatus sacris Ordinibus, si occidit, vel percussit aliquem, an sit aperienda in Confessione. Vide, Sacerdos.

Circumstantia suae virginitatis prima vice amissae, à viro an sit aperienda in confessione. Vide, Vir.

Circumstantia virginitatis an sit aperienda in confessione à virginibus sponte fornicantibus. tract. 7. resol. 11. Et quid de virginibus morose delectantibus circa aliquem. ibid. vers. Vide.

Circumstantia virginis an debeat exprimi in confessione à virgine sola se polluerente. Vide, Virgo.

Circumstantia, quod quis furatus est mille aureos, an sit exprimenda in Confessione; an verò sufficiat dicere: Furatus sum rem notabilem. Vide, Fur.

Circumstantia consuetudinis peccandi an sit explicanda in Confessione. tract. 7. resol. 15.

Circumstantia sub precepto obedientiae an sit aperienda in Confessione, si Prælatus precipit aliquid, & subditus non obediat. Vide, Religiosus.

Circumstantia, quod quis vnica voluntate voluisset plures homines occidere, aut pluries ad mulierem accedere, an sit aperienda in confessione. tract. 7. res. 17. Vbi etiam, an si vnico actu vellet occidere plures, quorum vnus esset pater proprius, alter Sacerdos, & alter secularis; & si delectaretur de tribus feminis, quarum vna esset Monialis, altera coniugata, & altera soluta. vers. Nili tamen.

Circumstantia gestationis Reliquiarum in actu venereo, vel illas dare amasia, an sit aperienda in confessione. tract. 7. resol. 18.

Circumstantia copula habita inter coniugatos in loco sacro,

sacro, an sit aperienda in confessione. tract. 7. resol. 19. Vbi, si per longum tempus in illo loco fuerint detenti, & longum tempus quod sit in hoc casu. ibid.

Circumstantia an sit aperienda in confessione, si quis haberet copulam in Oratorio alicuius domus, in quo de licentia Episcopi celebrantur Missae. tract. 7. resol. 20. Et quid dicendum, si copula habita sit in porta Ecclesiae à parte externa, vel in Monasterio, vel cellis Religiosorum. ibid.

Circumstantia, quod Clericus, vel Religiosus in ludo taxillorum, vel aliarum fraudauit proximum in re notabili, an sit aperienda in Confessione. Vide, Religiosus.

Circumstantia, quod quis non audiuit Missam in die Dominico, qui incidit in festum alicuius Sancti, in confessione an sit aperienda: an verò sufficiat dicere, se non auduisse Missam in die Dominico. tract. 7. resol. 22. Vbi idem de ieiunio, quod incidit in die vigiliae, & pariter quatuor anni temporibus, vel Quadragesime. Et idem de seruilibus factis in die duplicis festi, an sit vnicum peccatum. vers. Hinc.

Circumstantia finis quando sit explicanda in confessione. tract. 7. resol. 23.

Circumstantia, quod quis furatus est propter fornicationem, an sit aperienda in Confessione. tract. 7. resol. 23.

Circumstantia, quod quis fecit aliquid cum conscientia erronea: nec tamen in cogitatione distinxit illam actionem facere esse peccatum mortale, vel veniale, an in Confessione sit aperienda, quod fecit in conscientia erronea, si postea inuenit non esse peccatum mortale illud, quod fecit. tr. 7. resol. 24.

Circumstantia tactuum impudicorum factorum in Ecclesia, an sit aperienda in Confessione, tamquam constituens sacrilegium. tract. 7. resol. 25.

Circumstantia pollutionis occultae, vel fornicationis occultae commissae in Ecclesia, an sit aperienda in Confessione. tract. 7. resol. 26.

Circumstantia, quod quis furatus est in Ecclesia crumenam alicui, an sit in Confessione aperienda, tamquam constituens sacrilegium. tract. 7. resol. 27.

Circumstantia quantitatis, & numeri iniuriarum, & personarum, quando actu fuerunt prolatae, an sit declaranda in Confessione. tract. 7. resol. 28. Vbi, quid, quando iniuria sunt diuersae. Ac circa numerum personarum vide etiam tract. 7. resol. 29.

Circumstantia odij circa proximum, si fuerit circa personam, facultates, vel honorem, an sit aperienda in confessione. Vide, Odium.

Circumstantia incestus commissi cum matre, vel filia, aut sorore, vel nepte, an sit explicanda in Confessione, an verò sufficiat dicere: Peccauit peccato incestus bis, aut ter. tract. 7. resol. 31.

Circumstantia delicti commissi in die Iouis Sancti, vel eo die, quo ad Confessionem accedit, an sit explicanda in confessione. tract. 7. resol. 32.

Circumstantia, quod quis non esset peccaturus, nisi haberet confidentiam in Iubileo, vel Bulla Cruciatæ, an sit aperienda in confessione. Vide, Peccatum.

Circumstantia inductionis ad peccatum, an sit aperienda in Confessione, si aliter ad peccandum paratus esset. tract. 7. resol. 34.

Circumstantia modi in copula coniugali, an sit aperienda in Confessione. tr. 7. resol. 35. Et an, si adsit periculum effundendi semen. ibid. vers. Nisi.

Circumstantia officij an sit explicanda in Confessione ab Officiali, qui furatur res alienas, quas custodire tenetur ex officio. tract. 7. resol. 36.

Circumstantia raptus an sit aperienda in Confessione ab eo, qui rapuit virginem consentientem; an verò sit simplex fornicatio. tract. 7. resol. 37.

Circumstantia sacrilegij an debeat explicari in Confessione à Iudice, qui abstulit arma à confugiente in Ecclesiam. tract. 7. resol. 38.

Circumstantia durationis temporis an sit aperienda in confessione. tract. 7. resol. 39. Et quid, quando ex ea duratione oriretur maior numerus peccatorum. vers. Vnde.

Circumstantia tactus, & osculorum, quae secuta fuerunt post fornicationem, an sint aperienda in Confessione. Et an constituent nouum, & plura peccata, maxime si intercesserit temporis intervallum. Vide, Fornicarius.

Circumstantia, quod quis se exposuit periculo peccati, si illud commisit, an sit aperienda in Confessione. Et an sint plura peccata, maxime si inter periculum, & ipsum actum peccati intercesserit mora notabilis. tr. 7. resol. 44.

Circumstantiam oblitam in Confessione, quando poenitens confessus est peccatum, an teneatur tantum explicare in Confessione sequenti, si recordatus fuit; an verò obligatus sit iterum vtrumque confiteri. Vide, Poenitens.

Circumstantia qualitatis haereseos, vel superstitionis, an sit aperienda in Confessione à committente peccatum haereseos. tract. 7. resol. 49.

Circumstantia manifestatina complicitatis an sit aperienda in Confessione, si nullum damnum eueniat complici, nisi infamiae apud Confessarium. tract. 7. resol. 49. Et quid in articulo mortis. ibid. vers. Et hanc.

Circumstantia diuersitatis blasphemiarum an sit aperienda in Confessione. tract. 7. resol. 50. Et quid, si blasphemia procederet ex odio Dei formali, aut talis blasphemia contineret haereseos. ibid. vers. Nisi taliter.

Circumstantia plurium blasphemiarum vnicò actu prolatarum contra Deum, an sit manifestanda in Confessione. Et quid, si blasphemiae essent diuersae formaliter. Vide, Blasphemia.

Circumstantia supercubantiae super homine, si tantum est secuta pollutio, an sit aperienda in confessione. Vide, Pollutio.

Circumstantia sacrilegij an debeat exprimi in Confessione, si quis se solus polluat, tangendo Religiosum, vel in sacris constitutum. tract. 7. resol. 53.

Circumstantia apostasia an sit aperienda in Confessione, vel sufficiat dicere: Lapsus sum in haereseos. tr. 7. resol. 54.

Circumstantia recidui an sit in Confessione aperienda. tract. 7. resol. 55.

Circumstantia, Sum Prælati, an sit aperienda in Confessione, si Prælati omisit correctionem proximi, an verò sufficiat dicere: Omisi correctionem. Vide, Prælati.

Circumstantia diuturnitatis voluntaria retentionis de re aliena furto subtracta, an sit aperienda in Confessione. tract. 7. resol. 58.

Ciues Panormitani possunt vendere vinum ex eorum prædiis collectum ultra pretium à lege impositum, ut dicitur, à cannatella. tr. 8. resol. 88. Vbi, an vinum debeat esse collectum ex suis propriis vineis; an verò possit emi, & colligi ex aliis vineis. vers. Sed notandum.

Clausula appositæ in Bulla Cruciatæ, prius satisfacta parte, quid operetur, & sub nomine partis quis comprehendatur; & nomine satisfactionis quid intelligatur. tract. 11. resol. 22.

Clerici an gaudeant immunitate Ecclesiae pro criminibus non exceptis in Bulla Gregor. XIV. ita ut ab eorum

Index Rerum I. & II. Partis.

Iudicibus Ecclesiasticis inuiti extrahi non possint ab ea. tract. .resol. 24.

Clerici an sint exempti à iurisdictione, & legibus Principum secularium iure diuino, an verò iure positiuo. tract. 2. resol. 1.

Clerici an possint renuntiare priuilegio, & exemptioni libertatis Ecclesiasticae. tract. 2. resol. 3.

Clerici an sint exempti à legibus ciuilibus, quatenus cum libertate Ecclesiastica non pugnant. tract. 2. res. 8.

Clericus an possit spoliari armis prohibitis à ministro laico. Vide, Officialis.

Clericus ratione officij sibi concessi à Principe seculari delinquendo in eo, an possit ab ipso Principe puniri. Vide, Princeps.

Clericus creditor in confectione Inuentarij an possit citari à Iudice laico. tract. 2. resol. 21.

Clericus committens crimē lese maiestatis an possit puniri per Principes seculares, & eorum Iudices. tr. 2. res. 20.

Clericus depositarius an possit cogi à Iudice laico ad restituendum depositum, quoties se obligauit restituere in tribunali Iudicis secularis. tract. 2. resol. 22.

Clericus creditor debitoris secularis, qui petit dilationem ex cōsensu maioris partis creditorum, vel si velit beneficiorum cessionis bonorum in Iudicio seculari, an possit citari, vt exhibeat iura sua corā Iudice seculari. tr. 2. re. 23.

Clerici, qui sine habitu, & tonsura se immiscant in delictis grauissimis, an possint puniri à Iudice laico. Vide, Iudex.

Clericus heres laici, an teneatur prosequi coram Iudice seculari litem iam ceptam contra laicum, cui successit, an de nouo sit conueniendus coram Iudice Ecclesiastico. Vide, Iudex.

Clericus loquens irreuerenter coram Iudice laico, vel coram ipso delinquens, an possit puniri ab eo pœna pecuniaria. Vide, Iudex.

Clericus, qui assumpsit habitum clericalem post delictum commissum, intentione subtrahendi se à seculari iurisdictione, an possit puniri à Iudice laico. Vide, Iudex.

Clericus incedens in habitu laicali, an possit detineri per Iudicem secularem, donec Iudex Ecclesiasticus ferat declarationem super hac. tract. 2. resol. 28. vers. Nota verò.

Clericus in minoribus quando gaudeat priuilegio fori. tract. 2. resol. 29.

Clericus habens beneficium, sed non deferens habitum, & tonsuram, nec alicui Ecclesia deferuiens, an gaudeat priuilegio fori. tract. 2. resol. 20. vers. Quæritur primò.

Clericus in minoribus constitutus, habens tantum titulum, & collationem beneficii, non autem possessionem, an gaudeat priuilegio fori, & sit à iurisdictione laica exemptus. tract. 2. resol. 30.

Clericus predictus, qui habet pensionem tantum super aliquo beneficio, an gaudeat tamquam beneficiatus priuilegio fori, ita vt sit exemptus à iurisdictione seculari. tract. 2. resol. 3.

Clericus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit à Papa, vel ab Episcopo assignata, an gaudeat priuilegio fori. tract. 2. resol. 32.

Clericus si tantum deserat habitum, & non tonsuram, vel è contra, an gaudeat priuilegio fori, & sit exemptus à iurisdictione seculari. tract. 2. resol. 33.

Clericus, qui aliquando omittit habitum, & tonsuram an amittat priuilegium fori, & Iudex laicus possit illum punire. tract. 2. resol. 34.

Clericus incedens cum habitu, & tonsura, sed non deser-

uiens Ecclesie, an gaudeat priuilegio fori. tr. 2. res. 35.

Clericus in minoribus constitutus an sit exemptus à solutione gabellarum. Vide, Princeps.

Clericus an possit cogi ad soluendam gabellam impositam à Principe laico sine consensu Cleri, ex aliqua publica necessitate, vt pefus. Vide, Gabella.

Clericus, quando tenetur soluere gabellas, an possit cogi ad soluendum à Superiore laico. tract. 2. resol. 42.

Clericus, qui assumpsit habitum clericalem sine intentione clericandi, sed tantum in fraudem gabellarum, an possit cogi ad soluendum gabellam. Vide, Princeps.

Clericus negotiator, statim ante trinam monitionem an teneatur soluere gabellas, & Princeps laicus illas ab illo possit licite exigere. tract. 2. resol. 47.

Clericus coniugatus in ciuilibus an possit cognosci ab Officiali laico. Vide, Officialis.

Clericus assassinus notorius an possit puniri à Iudice laico. tract. 2. resol. 52. Vbi, quid in Clerico sodomita notorio. vers. Hoc etiam.

Clericus de iure communi potest gaudere, & vtitur beneficio statutorum, & priuilegiorum alicui Vniuersitati, vel certo generi personarum concessorum. tract. 2. resol. 59. vers. Sed his.

Clerici an possint extrahere eorum bona, vel fructus ab eorum pradiis collectos, non obstante statuto prohibente extractionem annonæ extra territorium, vt conseruetur abundantia in ciuitate. Vide, Statutum.

Clerici an possint introducere in ciuitatem vinum, vel aliud recollectum extra territorium, si adest statutum ita prohibens. Vide, Statuta.

Clericus heres non conficiens inuentarium, an teneatur ultra vires hereditarias. tract. 2. resol. 71.

Clericus vendens vinum, vel frumentum ultra metam, & taxam à Principe impositam, an possit à Iustitia seculari capi, & ei tolli in pœnam dicta victualia, vt à lege statutum est. tract. 2. resol. 72.

Clericus tenetur seruare legem taxantem pretia rerum, & quomodo intelligatur. tract. 2. resol. 72. vers. Sed hæc.

Clerici an teneantur, & possint compelli per Iudices seculares ad reparandam viam ante domus suas. tract. 2. resol. 76. Vbi etiam, an excusentur à pœna contra efficientes immunditias per vias publicas. vers. Et ad mandata.

Clericus, qui falsa mensura triticum, vinum, &c. vendit, an possit puniri à Iudice seculari. tract. 2. resol. 77.

Clerici an teneantur soluere gabellam impositam pro manutenendo exercitum in partibus inimicorum, vt tutius confinia Regni conseruentur. Vide, Gabella.

Clericus coniugatus vestes clericales, & tonsuram depoenens, si postea illas reassumat, an gaudeat priuilegio fori. tract. 2. res. 80.

Clerici an teneantur soluere gabellam impositam super pane, & vino. Vide, Gabella.

Clericus an possit se subicere Iudici seculari, tamquam arbitro. tract. 2. resol. 107.

Clericus testimonium falsum dicens coram Iudice seculari, an possit ab eo puniri. tr. 2. res. 110. Sed an per viam exceptionis possit Iudex secularis cognoscere de tali delicto, ad effectum eum repellendi à tali testimonio. ib. ver. An verò.

Clericus relegatus à Iudice Ecclesiastico, si durante relegatione efficiatur laicus, & frangat relegationem, an possit pro dicta fractura puniri à Iudice Ecclesiastico. tract. 2. resol. 119.

Clerici an teneantur cōtribuere, quando in Parlamen-

Index Rerum I. & II. Partis.

ro prabetur aliquod donatum pro custodia Regni, pro reparatione pontium, &c. tract. 3. resol. 22.

Clericus, qui in diuturna navigatione abiicit Breuiarium, an teneatur in Confessione aperire hanc circumstantiam; an verò sufficiat dicere: Omisi Horas canonicas decies. tract. 7. resol. 63. Quid, si habuit propositum omittendi Horas canonicas per decem dies, & deinde resipiscens non omisit nisi per quatuor, an teneatur sateri de tali proposito. ibid. vers. Notandum est tamen. Insuper, si post abiectum Breuiarium doluit de causa omissionis data, an amplius peccet, non habendo potestatem, & facultatem habendi Breuiarium. vers. Notandum.

Clericus in sacris constitutus, vel Religiosus, an possit per se negotiari. tract. 8. resol. 72. Et quid, si semel, aut bis. ibid. vers. Limita. Et an possit negotiari per alios, vbi supra. vers. Sed tota. Et an saltem peccet venialiter, in fine dictæ resol.

Clericus non in sacris constitutus, sed habens beneficium Ecclesiasticum, an possit per se ipsum negotiari. tract. 8. resol. 73.

Clerici an subiiciantur legibus Principum secularium, quæ spectant ad reipublicæ gubernationem, & pacem, & non repugnant cum sacris canonibus, & statu Clericorum? Vide, Leges.

Clerici minores an teneantur recitare Psalmos sub pœna peccati mortalis, quos Episcopus in ordinatione eis iniunxit. tract. 12. resol. 20.

Clericus suscipiens Ordinem Diaconatus ante confirmationem, an peccet mortaliter. Vide, Ordo.

Clericus suscipiens Ordines sacros cum patrimonio ficto, si per multos annos celebrauit, an in ordinatione ratione patrimonij ficti incurrit suspensionem, & postea celebrando irregularitatem. tract. 16. resol. 5.

Clericus, qui suscepit primam tonsuram, vel minoribus Ordinibus fuit initiatus animo non ascendendi ad alios Ordines, sed gaudendi privilegio fori, & exemptione à tributis, an peccet mortaliter. tract. 16. resol. 20.

Clericus furdaster an possit promoueri ad Ordines sacros. Vide, Ordines.

Clericus sodomita an sit obligatus in foro conscientie ex Bulla Pij V. contra Clericos sodomitas; & an dicta Bulla sit vsu recepta. tract. 17. resol. 61.

Clericus an incurrat in pœnas Bullæ Pij V. si habeat rem cum aliqua muliere in vase præpostero. tract. 16. resol. 62.

Clericus an incurrat in pœnas supradictæ Bullæ, si non emisit semen intra vas. tract. 17. resol. 63.

Clericus committens crimen sodomiticum semel, bis, aut ter, an incurrat in pœnas Constitutionis Pij V. contra Clericum sodomitam. tract. 17. resol. 65.

Clericus committens vitium bestialitatis, an incurrat in pœnas Constitutionis Pij V. contra Clericos sodomitas. tract. 17. resol. 66.

Clericus sodomita an incurrat pœnas Constitutionis Pij V. in conscientia ante sententiam Iudicis condemnatoriam. tract. 17. resol. 67.

Clericus sodomita an sit absolendus à Confessario. tract. 17. resol. 68.

Clericus sodomita occultus an sit suspensus, & si celebret, an incurrat in irregularitatem. tract. 17. resol. 69.

Cogentes feminas intrare Monasterium, educationis causa, an incidunt in excommunicationem latam in Concilio Trid. sess. 25. c. 18. Vide, Excommunicatio.

Cogitationes venereæ an faciant committi peccatum

mortale, si voluntas non consentiat positiuè, nec etiam positiuè dissentiat, sed tantum permisiuè se habeat. tr. 17. resol. 33.

Collatio serotina in ieiunio quanta, & qualis esse debeat. Vide, Ieiunium Vbi etiam an sit concedenda, si quis pluries sumpserit cibum inaduertenter in die ieiunij.

Collatio serotina in Vigilia Natiuitatis Domini, an possit sumi in magna quantitate ratione consuetudinis. Vide, Ieiunium. vbi etiam habebis, an talis conclusio procedat respectu Religiosorum.

Comburentes librum hereticum, & non tradentes Inquisitoribus, an incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ita vt indigeant propterea absolutione Bullæ Cruciatæ. tract. 11. resol. 37.

Comœdiis interesse an sit peccatum mortale. tract. 17. resol. 35. Et pariter an liceat Clericis illis interesse. vers. Quæ quidem opinio.

Commercium cum infidelibus est prohibitum: sed an hoc procedat in casu necessitatis, vel quando victuaria deferuntur propter maiorem vtilitatem, quam nos Christiani percipimus. tract. 16. resol. 34.

Commissarius Bullæ Cruciatæ an possit dispensare in aliquibus irregularitatibus. tract. 11. resol. 110.

Commissarius Cruciatæ an possit dispensare super irregularitates publicas contractas ex delicto. tr. 11. resol. 111.

Commissarius Cruciatæ an possit dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio casuali, & iniusta mutilatione membrorum. tract. 11. resol. 112.

Commissarius Cruciatæ an possit dispensare in irregularitate incurta propter hæresim occultam. tr. 11. resol. 114.

Commissarius Cruciatæ an possit dispensare in irregularitate contracta per malam susceptionem Ordinij, quia suscipiens erat excommunicatus, vel suspensus. tr. 11. resol. 115.

Commissarius Cruciatæ an possit dispensare in aliquo impedimento matrimonij. tract. 11. resol. 116. Vbi determinatur, posse in primo, & secundo gradu. Et an primus ille gradus, in quo potest dispensare, intelligendus sit in vtraque linea transversali, & recta. tract. 11. resol. 117.

Commissarius Cruciatæ quando dispensat super impedimento matrimonij occulto, & quando impedimentum dicatur occultum. tract. 11. resol. 118.

Commissarius Cruciatæ quando dispensat in impedimento matrimonij, an opus sit, vt qui ignorauit impedimentum, certior de illo efficiatur. tract. 11. resol. 119.

Compensatio vt iuste fiat in foro interiori, quanam conditiones sunt necessarie. tract. 16. resol. 46.

Conditiones impediētes, seu deteriores ingressum Religionis, apposite in testamentis, an sint admittenda. tract. 2. resol. 125.

Conductor laicus decimarum, coram quo Iudice sit conueniendus. Vide, Decimarum causa.

Conductor operariorum an teneatur eos solos vocare, qui cum moderato labore possunt operari sine fractione ieiunij, an verò quoscumque voluerit. tract. 9. resol. 13.

Confessarius, si à femina sollicitatus consensit ad actus turpes, & sermones inhonestos, an sit ab alijs, qui hoc sciunt, denuntiandus. Vide, Denuntiandus.

Confessarius, qui sollicitauit adolescentem in Confessione, an sit denuntiandus. Vide, Denuntiari.

Confessarius, qui in confessionario, vel in alio loco, sub prætextu Confessionis, non tamen Confessionis secutæ, sollicitauit feminam, an sit denuntiandus. Vide, Denuntiari.

Confessarius, qui ante, vel paulo post Confessionem solli-

Index Rerum I. & II. Partis.

solicitatione, an sit denunciandus: & quid si post longum tempus. Vide, Denuntiandus.

Confessarius, si extra Confessionem in confessorio feminam sollicitat, an sit denunciandus. tr. 4. res. 8.

Confessarius qui propter sollicitationem alterius confessus abiuravit, an sit denunciandus. Vide, Denuntiandus.

Confessarius electus virtute alicuius iubilat, in quo conceditur facultas absolventi ab omnibus casibus, etiam in Bulla Cene, an possit absolvere à crimine haresis occulta. tract. 5. res. 1.

Confessarius virtute Bullae Cruciatæ an possit absolvere penitentem à casibus contentis in Edicto Inquisitorum, exclusa tantum haresi tract. 5. res. 7.

Confessarius, qui carnaliter cognovit penitentem feminam, an teneatur in Confessione dictam circumstantiam explicare. tract. 7. res. 12. Et an sufficiat tantum dicere, se copulam cum coniugata, vel soluta habuisse. tract. 17. res. 11. Vbi, an tale peccatum dicatur sacrilegium, Et quid si cum viro filio accubaret. tract. 7. res. 56.

Confessarius existens in peccato mortali si excipit Confessiones multorum, an tantum unum peccatum mortale committat, an plura secundum numerum personarum, ita ut teneatur aperire hanc circumstantiam. tract. 7. res. 43.

Confessarius, qui incepit audire Confessionem in peccato mortali, sed postea ante absolutionem fecit actum contritionis, an teneatur postea quando confitetur, explicare se incepisse illam Confessionem in statu peccati. tr. 7. res. 47.

Confessarius propter consuetudinem peccandi an possit differre absolutionem. tract. 7. res. 55. in princ. & vers. Non reticebo.

Confessarius an habeat ius interrogandi penitentem de consuetudine peccandi. tra. 7. res. 55. vers. Et ideo putat.

Confessarius approbatus ab Ordinario in una diocesi, an ex privilegio Bullae Cruciatæ possit in alia sine nova Ordinarii loci approbatione in Confessarium eligi. tract. 11. res. 7. Et qui includantur sub nomine Ordinarii. ibid. vers. Notandum.

Confessarius approbatus ab Episcopo cum limitatione ex defectu ætatis ad Confessiones virorum, & non mulierum, an sit eligibilis per Bullam Cruciatæ non solum à viris, sed etiam à feminis. tr. 11. res. 9. Vbi etiam an talis Confessarius peccaret, si contra faceret. vers. Qui male.

Confessarius approbatus ab Ordinario pro uno oppido, an sit eligibilis per Bullam Cruciatæ in alio oppido. Vide, Bulla.

Confessarius, qui pro tempore determinato fuit approbatus, an sit eligibilis transacto illo tempore virtute Bullae Cruciatæ. tract. 11. res. 11.

Confessarius olim approbatus, sed postea ab Ordinario reprobatus sine causa, & illegitime, an possit virtute Bullae Cruciatæ eligi in Confessarium. Vide, Bulla.

Confessarius Regularis ab Episcopo approbatus, sed prohibitus à Prælo Religionis, an sit eligibilis per Bullam Cruciatæ ad Confessiones audiendas. tr. 11. res. 13. Et an peccaret mortaliter talis confitendo. vers. Restat modò. Et an etiam possit absolvere ab illis casibus, à quibus absolvere potest ex vi privilegiorum Religionis. vers. Notandum est.

Confessarius electus per Bullam Cruciatæ an possit absolvere penitentem, qui solum satisfecit Clerico, vel Monacho percusso, an verò debeat satisfacere Abbati, vel Monasterio. tract. 11. res. 23.

Confessarius electus virtute Bullae Cruciatæ, an possit

absolvere excommunicatum penitentem, qui non potest parti satisfacere. tract. 11. res. 24.

Confessarius virtute Bullae Cruciatæ an possit absolvere penitentem pluries à casibus Summo Pontifici reservatis. tract. 11. res. 28. Et quid si illi casus essent occulti. vers. Hæc doctrina.

Confessarii virtute Bullae Cruciatæ absolventes à casibus Bullae Cene, haresi excepta semel in vita, & semel in morte, an possint absolvere ab aliis casibus positus in primo canone Bullae Cene, tamquam inclusis sub nomine haresis, ita ut non possint per dictam Bullam Cruciatæ absolvi. tr. 11. res. 29.

Confessarius sicuti potest commutare vota virtute Bullae Cruciatæ, an pariter possit commutare iuramenta facta circa eandem materiam votorum. tract. 11. res. 41.

Confessarius, qui per Bullam Cruciatæ habet potestatem commutandi vota, an possit illa dispensare. tr. 11. res. 42.

Confessarius an peccet, si sine iusta causa nolit virtute Bullae Cruciatæ commutare vota. tract. 11. res. 44.

Confessarius ex iurisdictione ordinaria an possit commutare votum in bonum æquale, an verò indigeat Bulla Cruciatæ. tract. 11. res. 48.

Confessarius virtute Bullae Cruciatæ commutans aliquod votum absque debita investigatione æqualitatis, an peccet. tract. 11. res. 49.

Confessarius in fine anni an possit differre commutationem voti, etiam si annus Bullae Cruciatæ transeat, si velit maturius considerare super commutatione voti, dicendo penitenti: Commutio tibi hoc votum in id, quod ego, vel alius postea existimabit commutandum. tract. 11. res. 52. Et penitens tali casu violans votum, an peccet. ibid. vers. Notandum est verò.

Confessarius quæ vota possit commutare virtute Bullae Cruciatæ. tract. 11. res. 68.

Confessarius virtute Bullae Cruciatæ an possit commutare materiam subrogatam, in quam fuit commutatum votum reservatum castitatis, vel Religionis seu ultramarinae peregrinationis. tract. 11. res. 71.

Confiteri incipiens in fine anni, quo expirat Bulla Cruciatæ, si non potest finire ob iustas causas Confessionem, & absolutionem obtinere, an possit illam complere transacto anno, & obtinere absolutionem virtute Bullae Cruciatæ. tr. 11. res. 94.

Confessarius tempore mortis quomodo debeat imperiri Indulgentiam virtute Bullae Cruciatæ moribundo. Vide, Indulgentia. Et quid, si Clericus haberi non potest, an possit illam laicus concedere.

Confessarius virtute Bullae Cruciatæ an possit applicare Indulgentiam moribundo sensibus destituito, qui petit antea Confessionem. tract. 11. res. 108. Et quid si non petit, nec alia indicia exhibuit, an possit applicari. ibid. vers. Teneant hanc.

Confessarius an teneatur sequi opinionem penitentis. tract. 13. res. 11. Et si non absoluit, an peccet mortaliter, vel venialiter. vers. Et licet. Et quid, si Confessarius putat opinionem penitentis esse falsam. vers. Et hoc etiam. Et hæc an tantum procedant in Confessario proprio penitentis, an etiam in non proprio. vers. Et hæc.

Confessarius an possit in articulo mortis absolvere conditionaliter petentem absolutionem, & an sine conditione. Et an sufficiat vnicuique testem deponere, infirmum signa penitentis indicasse. Et iste testis an debeat iuramentum præstare. Et an debeat esse Christianus. Vide, Absolutio.

Confessarius ex negligentia culpabili non interrogans peni-

Index Rerum I. & II. Partis.

pœnitentem de circumstantia necessaria ad integritatem Confessionis, an teneatur monere illum de defectu commissio. tract. 15. resol. 7. Et an erit peccatum mortale omittere interrogationem necessariam per inadvertentiam, aut per obliuionem. vers. Notandum.

Confessarius extra Confessionem, sine licentia pœnitentis, an possit loqui cum illo de peccatis auditis in Confessione. Et quid, si pœnitens non dederit licentiam manifestandi. tract. 15. resol. 12. Et an dicatur fractor sigilli Confessionis. vers. Notandum est.

Confessarius dicens, in aliqua ciuitate, aut alio loco, ubi audit Confessiones, committi peccatum sodomie, vel aliud, an frangat sigillum confessionis. Et an ut fractor sigilli sit puniendus. tract. 15. resol. 13.

Confessarius absoluens cum opinione probabili pœnitentem, qui rem habuerat cum femina in vase præpostero, non obstante reseruatiōe peccati sodomie, an peccet. Et an efficiat illud Sacramentum nullum, si ille pœnitens aliud peccatum in illa Confessione non fuerat confessus. tr. 15. resol. 29.

Confessarius an possit commutare pœnitentiam pœnitenti impositam ab alio Confessario. Vide, Pœnitentia.

Confessarius malè absoluens pœnitentem de aliquo casu reseruato non habens iurisdictionem, quid facere debeat. tract. 15. resol. 60.

Confessarius, qui culpabiliter non obligauit pœnitentem ad restituendum, an ipse obligetur restituere. tract. 16. resol. 1.

Confessarius quando multis imminet periculum vite, ut in naufragio, bello, peste, &c. an possit pœnitentes absolvere, non audiendo omnia peccata eorum. tract. 16. resol. 41. Et an teneatur ex charitate Confessionem non perficere, ut aliis possit succurrere. vers. Sed pius. Et an quando imminet periculum, & aliud non permetteret, possint omnes simul ostendere dolorem, & aliqua peccata confiteri, & sic simul omnes absolui vnica forma. vers. Notandum est.

Confessarius an possit absolvere pœnitentem, qui non vult vitare occasionem proximam cum suo magno detrimento. Vide, Pœnitens, & vide, Absolutio.

Confessarius an possit absolvere pœnitentem condemnatum in trivemibus, toto tempore vite, si habet semper voluntatem continuam fugiendi. Vide, Absolutio.

Confessarius, qui absoluit pœnitentem à casibus reseruatis in secunda hebdomada, qui in prima hebdomada lucratus erat Indulgentiam Iubilæi, an teneatur admonere pœnitentem de errore. tract. 17. resol. 49.

Confessionis sigillum an dicatur frangi, si Confessarius cum licentia pœnitentis, in ordine ad consilium petendum, manifestauit aliqua peccata alicui Sacerdoti, qui postea de illis locutus est cum aliis. Vide, Sigillum.

Confessio subditi an debeat audiri à Parocho toties, quoties ille voluerit confiteri. Vide, Parochus.

Confessio facta ab aliquo, qui omisit aliqua peccata oblitus, ex ignorantia vincibili, in qua obliuione peccauit mortaliter, non adhibendo diligentiam necessariam in examinanda conscientia, an fuerit inualida. tract. 17. resol. 31.

Confessio quando sit iteranda, vel non iteranda ob diligentiam necessariam non adhibitam in examinanda conscientia: & hoc quomodo cognoscatur. tract. 17. resol. 31. vers. Regula verò.

Confessio peccatorum ut sciatur eorum numerus ab eo, qui habet memoriam labilem, & debilem, an debeat scribi. Vide, Pœnitens.

Confessionem debet præcedere examen conscientie, & non est adhibenda nimia diligentia, & cura maior, quam

oporteat, aliàs peccabitur venialiter sicut è contra; scilicet, si minima diligentia adhibeatur. tract. 17. resol. 46. vers. Et alij asserunt.

Confessio annua peccatorum secundum ius commune, potest fieri quocumque anni tempore. tr. 17. resol. 54. Sed de consuetudine vniuersalis Ecclesie sit tẽpore Quadragesimæ. vers. Verũ. Et an stãte dicta consuetudine possit adimpleri hoc præceptũ annua Confessionis confitendo in quacumque parte anni, etiã extra Quadragesimã. vers. Dicendũ est.

Confirmatio an debeat præcedere susceptionem Ordinis Diaconatus; & si non præcedat, an ita suscipiens peccet mortaliter. Vide, Ordo.

Confirmatio an possit dari ab Episcopo in sua diocesi absque labe peccati mortalis subdito alterius Episcopi. Vide Episcopus. Vbi etiam, quid, si daretur extra Ecclesiam.

Confricatio membri pudendi brutorum sine vlla delectatione facta ab aliquo, sed solum ex curiositate inspiciendi semen, an sit peccatum mortale. tr. 17. resol. 37. in princ.

Consecratio calicis, & patenæ, an debeat de nouo fieri, quando calix, & patena vsu aurum amiserunt, si postea iterum deaurantur quoad illam superficiem, quæ tangit Sanguinem Christi. tract. 15. resol. 3.

Consecratio vini in calice facta à Sacerdote, an censeatur facta de guttis vini, vel extra calicem, vel in calice separatis à toto vino, & consequenter illas Sacerdos abstergendo cum purificatorio ante sumptionem, an peccet mortaliter. tract. 17. resol. 16.

Consecratio hostiarum an censeatur facta à Sacerdote de hostiis, quas quis eo inscio apposuit consecrandas in corporali. tract. 17. resol. 19.

Constitutio Pap. Gregor. XIV. de immunitate Ecclesiarum, an sit derogatoria iuris communis, & consuetudinum. tract. 1. resol. 1.

Constitutiones Iustiniani Imperatoris, præsertim 35. 6. 57. & 58. an dicantur leges Ecclesiasticæ. tr. 2. resol. 106.

Constitutio Pap. Gregor. XV. contra sollicitantes in Confessione, non extenditur ad præterita delicta, sed tantum ad futura. tract. 4. resol. 25.

Constitutio Pap. Clem. VIII. de paupertate religiosa, de largitione munerum, excipiens certos casus, an extendatur ad alios similes. tract. 6. resol. 7.

Constitutio Pap. Pij V. incipiens, Decorum, quæ concedit Monialibus posse propter morbum lepræ, aut epidemia exire de Monasterio, an extendenda sit ad aliam infirmitatem, non tantum aliis nociuam, sed soli Moniali nociuam, cui exeunti à Monasterio remedium adhiberetur, si aliàs periculum vite, aut grauis, & diuturna infirmitatis probabiliter timetur. Vide, Decretum.

Constitutio Pap. Sixti V. contra astrologiam iudiciariam, an obliget, non solum in foro exteriori, sed etiam in foro conscientie. tract. 15. resol. 58.

Constitutio Gregor. XIII. cõtra ingredientes Monasteria Monialium sub prætextu licetiarum, ut excommunicatiōnem incurrant, an comprehendat ingredientibus absque vlla prorsus licentia, etiam ad malum finem. tra. 16. resol. 30. Et an hæc Constitutio comprehendat Moniales admittentes aliquem intra septa Monasterij sub prætextu licetie. tr. 16. resol. 30. Et saltem an incurrant in aliquam excommunicationem tales Moniales, admittentes aliquẽ intra septa Monasterij, etiam ad malum finem. tr. 16. resol. 31. Et absolutio talis excommunicationis an possit obtineri ab Episcopo, vel à Confessario virtute Bullæ Cruciatæ, quando est occulta. Vide, Absolutio.

Index Rerum I. & II. Partis.

Constitutio Pap. Pij V. quoad penas contra Sacerdotes sodomitas, an procedat in foro conscientie. tract. 17. res. 21. vers. Quoad penas. Et an procedat contra Sacerdotem exercentem actum sodomiticum cum femina. vers. An in hac, ubi etiam queritur, an illud sit peccatum sodomie.

Constitutio Pap. Pij V. contra Clericos sodomitas, an obliget in foro conscientie, & an sit vsu recepta. tract. 17. res. 61. Et an dicta Constitutio habeat locum, si Clerici habent rem cum femina in vase præpostero. Vide, Sodomia. Et an dicta Constitutio procedat, si semen est emissum extra vas. tract. 17. res. 63. Et pariter an procedat tam contra agentes vitium sodomiticum, quam contra patientes. tract. 17. res. 64.

Consuetudo maximè immemorabilis an possit reuocare libertatem Ecclesiasticam. Vide, Libertas. Vbi etiam quid accedente tolerantia Summi Pontificis.

Consuetudo immemorabilis exigendi tributa à Clericis, quam forte habent Principes, an sit sublata per Bullam Cene. tract. 2. res. 97.

Consuetudo potest abrogare iura humana, quando etiam incepit ex illicitis, & inhonestis actibus. tract. 9. res. 21. vers. Respondetur primò. Et posteri non tenentur esse solliciti in inuestiganda causa, imò possunt presumere eos habuisse causam iustam, vers. Respondetur secundò.

Consuetudo quando dubitatur an fuerit inducta ex animo deuotionis, vel ex animo se obligandi, an presumatur in dubio inducta fuisse animo se obligandi, an verò deuotionis. tract. 10. res. 30.

Consulens alteri, vt homicidium committat, si postea ante perpetratum facinus consilium reuocauit, adhibens multas rationes ad dissuadendum, quibus non obstantibus fuit commissum homicidium, an teneatur ad restitutionem damni subsecuti ex illo homicidio. tract. 16. res. 15. Et saltem an teneatur non solum ex charitate, sed etiam ex iustitia monere eum secedere, contra quem huiusmodi consilium datum fuit, ad effectum se tuendi. tract. 16. res. 16.

Consultor casuum conscientie an possit consulere in iis, qua pertinent ad utilitatem interrogantis iuxta opinionem aliorum contra propriam conscientiam. tract. 13. res. 14. Et an teneatur opinionem liberantem, & benigniorem interroganti declarare, quando de opinione liberante, & benigniori interrogatur à consiliente. vers. Imò. Et si interrogatur de practica obligatione, quid debeat consulere. vers. Si autem.

Consultor casuum conscientie an possit relicta opinione, quam probabiliorem tradit, iuxta probabilem consulere, quando eximit petentem consilium ab obligatione restitutionis, & alia quacumque. Et quid, quando ipsum ad quidpiam obligaret. tract. 13. res. 14. vers. Notandum.

Contractus massarij ad mercatorem, qui vulgò dicitur, alla meta, an sit licitus, si vendens non est agricola, neque dominus prædiorum, habens frumentum iure terragiorum, neque in solidum se obligat cum aliquo, qui talis sit. tra. 8. res. 16. Et sufficit habere frumenta in potentia morali, scilicet possibilitatem emendi. vers. Nam respondetur.

Contractus, alla meta, an possit sepius renouari. tra. 8. res. 18. Et si possit, an possit adici interesse sorti principali. tract. 8. res. 19.

Contractus, qui vulgò dicitur, à godere, an sit licitus, si pecunia traditur alteri, qui aliam rem tradit tradenti pecuniam cum hoc pacto, vt ipse vtatur re, alter verò pecunia. tract. 8. res. 18.

Contractus factus ab aliquo cum mercatore, vt de pe-

cunis ei datis tradat quinque pro centenariò in fine anni, an sit validus. Vide, Pactum.

Contractus usurarius bona fide celebratus operatur, vt illum celebrans possit retinere litem, quod acquisiuit ex contractu iusto. tract. 8. res. 47. vers. Qui fecit.

Contractus vt vulgò dicitur, à pagare, è consignare, qui frequenter solet celebrari in hoc Regno Sicilia, an sit licitus, an verò sapiat usuram. tract. 8. res. 65.

Contractus vulgò dictus, la beneficiata, vt sit licitus, quot requirat pro eius iustitia. tract. 8. res. 81.

Contractus facti à Principe cum suis subditis, an debeant seruari ab eo. Vide, Princeps.

Contractus an possint fieri à rusticis, & Notario in diebus festiuis absque peccato. Vide, Rustici.

Contrahens inualidè ob defectum consensus, vel cum impedimento dirimente, an obtenta dispensatione teneatur iterum consentire coram Parocho, & testibus. tract. 15. res. 5.

Contrauenientes Constitutioni Pap. Gregor. XIV. circa immunitatem Ecclesie, an sint absoluedi ab Episcopo, an verò talis absolutio excommunicationis sit reseruata Summo Pontifici. tract. 1. res. 41.

Crimen lese Maiestatis committens in personam Principis superiorem recognoscentis, an gaudeat immunitate Ecclesiarum. tract. 1. res. 6.

Crimen lese Maiestatis an tollat immunitatem Ecclesiarum. tract. 1. res. 7.

Crimen adulterij quando sit causa mixti fori. tract. 2. res. 87.

Custodes siliuarum ciuitatum, si non manifestant crimina, propter qua esset imponenda pena pecuniaria, an teneantur restituere penam illi, cui est applicata. tract. 10. res. 23. vers. Ideò quæro.

D.

Damnatus ad triremes perpetuo, vel ad tempus, si confugiat ad Ecclesiam, an gaudeat eius immunitate. tract. 1. res. 40.

Debitor laicus petens admitti ad miserabile beneficium cessionis bonorum, vel ad dilationem, ex consensu maioris partis suorum creditorum, an possit trahere Clericum ad forum suum. Vide, Clericus.

Debitor in mora an teneatur restituere lucrum cessans, vel damnum emergens creditori: vbi etiam an si mora interuenit cum culpa, vel sine. tract. 8. res. 43.

Debitor an possit extinguere creditum immaturum minori pretio, quo est obligatus, absque incurso usurarie prauitatis. tract. 8. res. 49.

Debitor, qui est obligatus soluere centum post annum, nunc vult soluere creditori quinquaginta, cum hoc pacto, vt creditor expectet per biennium solutionem aliorum quinquaginta, an committat usuram. tract. 8. res. 63.

Debitor morosus an sit monendus à creditore, antequàm creditor accipiat pecuniam ad interesse propter illius moram. tract. 8. res. 87.

Debitor morosus inculpabiliter an teneatur suo creditori ad interesse damni emergentis, seu lucri cessantis. tract. 13. res. 49.

Debitor an possit soluere aliquid pro alio, iniuncto creditore, in foro exteriori. tract. 16. res. 39. Et quid in foro interiori. vers. Non reticebo.

Debitor nobilis est in mora soluendi debitum ex contractu sepius est confessus, & non restituit, sed habet animum restituendi; & ex tali dilatione detrimentum non succ-

Index Rerum I. & II. Partis.

succedit creditori: an à Confessario sit absolvendus, & sit in peccato mortali. tract. 17. resol. 3.

Decimarum causa an sit spiritualis. tract. 2. resol. 90. Et quid quando decime sunt datae in feudum secularibus. tract. 2. resol. 91. Et quando Clerici petunt illas à laicis, qui praescriptione, & consuetudine immemorabili eis nunquam soliti sunt persolvere. tr. 2. resol. 92. Et quid, quando conuenitur conductor laicus decimarum. tract. 2. resol. 93.

Declarationes Concilij Tridentinae factae à Congregatione Eminentissimorum Cardinalium, an tantum sint doctrinales, an verò decisivae. tract. 6. resol. 32. vers. Restat modò.

Declarationes Cardinalium an habeant vim legis. Vide, Cardinales.

Decretum Cardinalium editum contra Religiosos accedentes ad loquendum cum Monialibus, an obliget ad peccatum mortale. tract. 10. resol. 22.

Decretum Pap. Pij V. incipiens, Decori, quod concedit Monialibus posse propter morbum leprose, & epidemia exire de Monasterio, an extendendum sit ad aliam infirmitatem, non tantum aliis nocuam, sed soli Moniali nocuam, cui exeunti à Monasterio remedium adhiberetur si aliis periculum vitae, aut grauis, & diuturnae infirmitatis probabiliter timeretur. tract. 11. resol. 23.

Decretum Cardinalium prohibens absolutionem à casibus reservatis virtute privilegiorum Confessariis degentibus in vniuersa Italia, an comprehendat degentes in Insulis Sicilia, Sardinia, & Corsica. tr. 17. resol. 30.

Defensio pro tuitione honoris, an possit licite extendi contra inferentem aliquod dedecus vsque ad mortem, inclusiue. tract. 15. resol. 15. vers. Qui affectus.

Delectationes morose in re venerea, an sint diuersae speciei, an eiusdem, ita vt necesse sit exprimere in Confessione; Delectatus sum cogitando cum coniugata, vel Moniali, aut cum libera, an verò nullo modo exprimere qualitatem obiecti. tract. 7. resol. 48.

Delectationes morosae an sumant speciem ex opere externo. tract. 17. resol. 34.

Delectationes coniugis saepius habita de actu coniugij praeterito, & etiam futuro, sine periculo pollutionis, an sint peccata mortalia ita vt earum numerus sit in Confessione explicandus. tract. 17. resol. 36.

Delictum vsurae an sit mixti fori. Vide, Vsura.

Delictum sollicitationis in Confessione, ex Constitutione Pap. Gregor. XV. an sufficienter probetur per testimonia duarum feminarum. tract. 4. resol. 28.

Delinquens prope Ecclesiam sub spe confugiendi ad eam, si postea confugit, an admittatur ad immunitatem Ecclesiarum. Vide, Immunitas.

Delinquens an amittat immunitatem Ecclesiae, si deceptus fuit dolosis verbis, & fallacijs ad egrediendum ab Ecclesia, & Iudex possit illum punire. Vide, Reus.

Delinquens confugiens ad palatium Episcopi, quod non sit intra confines, & quadraginta passus, sed longe ab Ecclesia distet, an gaudeat immunitate Ecclesiae. tract. 1. resol. 27.

Delinquens ex proposito, & sub spe amicitiae proditoriè aliam alicui nobili viro inferens, vel cum suis eum percutiens, an gaudeat immunitate Ecclesiae. Vide, Immunitas.

Delinquens semel punitus in foro Ecclesiastico, an pro eadem culpa, iterum à seculari Iudice possit puniri ad excessum poenae. tract. 2. resol. 107.

Part II.

Denuntiatio an sit facienda propter delictum commissum in Edicto Inquisitorum contentum, quando scit aliquis commissum fuisse, sed illud probare non potest. tract. 4. resol. 1.

Denuntiatio simplex est sufficiens ad inquirendum. tr. 4. resol. 1. vers. Et cum simplex.

Denuntiatio an sit facienda, praevia tamen correctione fraterna. tract. 4. resol. 2.

Denuntiatio an sit facienda, quando criminosis vigore praedicti Edicti est iam emendatus. tract. 4. resol. 3. Et quando cognoscitur emendatus. vers. Sed in hac. Et an procedat in Haeretico formali. vers. Limitat tamen.

Denunciare an teneatur filius patrem Haeticum. tr. 4. resol. 4. Et pariter an vxor, & frater teneantur denunciare maritum, & fratrem Haeticum. tract. 4. resol. 5. Et praedicta an procedant etiam in alijs criminosis extra haesim. tract. 4. resol. 6.

Denunciare an quis teneatur, si ex denuntiatione timeat damnum notabile in vita, fama, & bonis externis. tract. 4. resol. 7.

Denunciare an teneatur quis seipsum. tract. 4. resol. 8. Et an dicti criminosi teneantur denunciare complices. tract. 4. resol. 9.

Denunciare an obliget Edictum, quando Edictum fundatur in praesumptione, & ego scio, praesumptionem in tali casu deficere. tract. 4. resol. 10.

Denuntiandus an sit Confessarius, si fuerit à semina sollicitatus, & consentiat ad actus turpes, & sermones inhonestos, si ab alijs hoc scitur. tract. 4. resol. 11.

Denuntiari an debeat Confessarius, qui sollicitauit adolescentem in Confessione. tract. 4. resol. 12.

Denuntiari an debeat Confessarius, qui in confessionario, vel in alio loco, sub praetextu Confessionis, non tamen Confessionis secuta, sollicitauit feminam. tr. 4. resol. 13.

Denuntiandus an sit Confessarius, qui ante, vel pauld post Confessionem feminam sollicitauit. tract. 4. resol. 14. Et quid si post longum tempus sollicitauit. ibid. vers. His tamen.

Denuntiandus an sit laicus, vel Clericus, qui occulte ponit se in loco Confessionibus deputato, & inter Confessionem feminam illam ibi sollicitat. tract. 4. resol. 15.

Denuntiandus an sit laicus, vel saltem Clericus, qui simulauit, se esse Sacerdotem, si sollicitauerit feminam in Confessione, non tamen illam absolueno. tr. 4. resol. 16.

Denuntiandus an sit Sacerdos, qui non habet facultatem audiendi Confessiones ab Ordinario, si sollicitauerit feminam in Confessione, fingens habere potestatem. tract. 4. resol. 17.

Denuntiandus an sit Confessarius, si extra Confessionem, in confessionario tamen, feminam sollicitet. Vide, Confessarius.

Denuntiandus an sit Confessarius, qui in Confessione urget poenitentem de prostituenda sibi, vel alius, filia, consanguinea, amica, &c. tract. 14. resol. 19.

Denuntiandus an sit Confessarius, qui sollicitat feminam, non ad turpia, & inhonestas, sed ad alia peccata. tract. 4. resol. 20.

Denuntiandus an sit Confessarius ex paruitate materiae, stante Constitutione Gregor. XV. tract. 4. resol. 21.

Denuntiandus an sit mandans Confessario, vt sollicitet pro se poenitentem. tract. 4. resol. 22.

Denuntianda an sit mulier, quae sollicitauit Confessarium, ab ipso, vel ab alijs, qui hoc sciunt. Vide, Mulier.

N

De-

Index Rerum I. & II. Partis.

Denuntiandus an sit Confessarius, si aliquis scit sub sigillo naturali ab aliquo mulierem fuisse sollicitatam à tali Confessario. tract. 4. resol. 24.

Denuntiandus an sit Confessarius, qui sollicitauit puerum ante Constitutionem Gregorij XV. vel feminam extra Confessionem in confessionario, aut in quo, umque loco, ubi Confessiones sacramentales audiuntur. tract. 4. resol. 25.

Denuntiandus an sit Confessarius, qui propter sollicitationem alterius confessus abiurauit. tract. 4. resol. 26.

Denuntiationes, quæ debent fieri vigore Edicti Inquisitorum, an sint faciendæ ante Confessionem, ita ut non possit Confessarius talem absoluerè, nisi prius denuntiet. tr. 4. resol. 27.

Depositarius Clericus an possit cogi ad restituendum depositum à Iudice laico, quoties se obligauit restituere in Tribunali Iudicis secularis. Vide, Clericus.

Depositarius ex qua culpa teneatur, si res deposita perit penes ipsum. Et an contractus depositi sit mixtus cum alio contractu. tract. 8. resol. 74.

Detractio facta de re graui ab aliquo coram viro timorata conscientie, & altero probo, & taciturno, an sit peccatum mortale. Et quid si est facta coram pluribus. tra. 17. resol. 24.

Detractionem de re graui audientes, si non corrigunt detrahentem obstando detractiõni, an peccent mortaliter. tract. 17. resol. 24.

Diaconus sumendo Ordinem sacerdotalem tetigit calicem cum patena, sed non tetigit Hostiam; an adimpleuerit ea, quæ sunt de necessitate Sacramenti. tract. 16. resol. 3.

Dispensatio an possit licite fieri à Prælato, quando dubitat, virum causa dispensationis sit iusta. Vide Prælatus.

Dispensatio sine causa in lege propria, an sit valida. tract. 10. resol. 32.

Dispensans sine causa in lege propria, an peccet mortaliter. tract. 10. resol. 32. vers. Nota tamen.

Dispensatio facta à Prælato inferiori bona fide dispensante in causa non iusta, an sit valida. tract. 10. resol. 33.

Dispensatio facta ab inferiori in lege superioris, non præcognita prius causa, quando reuera erat iusta, & legitima, an sit valida. tract. 10. resol. 34.

Dispensans Superior in propria lege sine causa, an peccet mortaliter. tract. 10. resol. 35.

Dispensationem petens sine causa, an peccet mortaliter. tract. 10. resol. 35. vers. Itaque.

Dispensatio an sit valida, quando erratur in nomine diæcesis, vel si Petrus sit diæcesis Panormitana, & dicatur esse diæcesis Messanensis. tract. 10. resol. 36.

Dispensatio non vitatur, ut à Commissario executioni mandari non possit, si error aliquis iniuria scriptoris irrepperit. tract. 10. resol. 36. vers. Nota etiam.

Dispensare an possit Episcopus non certiorato Summo Pontifici, e, quem in casu pauperum suis sumptibus certiorare potest. Vide, Episcopus.

Dispensatio an sit valida circa irregularitatem homicidij, si non fuit explicata circumstantia sacerdotij, nempe, si occisus erat Sacerdos. tract. 10. resol. 38. Et quid, si Pontifex non esset dispensationem concessurus, si sciret dictam circumstantiam sacerdotij. ibid. vers. Et hoc puto.

Dispensatus in esu carnum, an censeatur dispensatus ad non ieiunandum. Vide, Ieiunare.

Dispensatus, ut possit edere carnes, seu lacticiam, an

possit simul edere pisces. tract. 9. resol. 26.

Dispensatio an sit valida super vno impedimento matrimonij, tacito alio, super quo in posterum petenda erat dispensatio. tract. 10. resol. 39.

Dispensationem obtinens ad contrahendum cum affine, vel consanguinea, sed ea non usus, si postea petit aliam dispensationem cum alia consanguinea, an teneatur in hac secunda petenda mentionem facere primæ dispensationis. tract. 10. resol. 40.

Dispensatio an reddatur subreptitia, si verum tacetur, quando tacetur aliquid, quod secundum stylum Curie est necessario declarandum. tract. 10. resol. 42.

Dispensatio obrepta ob causam, si causa cesset, an ipsa pariter cesset. tract. 10. resol. 41.

Dispensatio inter consanguineos, vel affines, an sit subreptitia, non facta mentione de copula habita inter eos. tra. 4. resol. 44. Et quid si in rescripto dicatur, si copula non fuerit. ibid. vers. Imò, & quamuis.

Dispensatio irregularitatis ad Ordinem propter pauperatatem propriam, vel propter indigentiam ministrorum Ecclesie, licet postea cesset illa causa ante susceptos Ordines, an remaneat valide, & vi illius dispensatus, & licet possit ordinari. tract. 10. resol. 41. vers. Vnde ex his. An idem in dispensato ad non ieiunandum per totam vitam, si cause infirmitatis cessent. vers. Item, si quis.

Diuinationes an differant specie, & sint in Confessione aperiendæ. Et quid, si fecit cum inuocatione demonum, vel cum pacto inito cum eis. tract. 7. resol. 66.

Diuturnitas voluntaria retentionis rei furata an sit aperienda in Confessione. Et an sint plura peccata commissæ, an verò vnum continuatum. tract. 7. resol. 58.

Dominus an teneatur compellere seruos, vel famulos ad obseruanda ieiunia, quæ volunt frangere. Vide, Pater.

Donatio remuneratoria an sit prohibita Religiosis virtute Constit. Clement. VIII. de largitione munerum. tr. 6. resol. 15. Et an possint dona excedere merita. tract. 6. resol. 16.

Donatio inter viuos facta ab Episcopo infra viginti dies ante eius obitum, est valida in foro conscientie. tract. 10. resol. 43. Maxime si fuit facta extra infirmitatem; imò talis donatio extra infirmitatem facta prope mortem, vel circa, valet in viroque foro. ibid. vers. Adeò vt.

Donatiua, quæ singulis tribus annis in Parlamento Regni fiunt Regi nostro, an sint voluntaria, an verò necessaria; ita vt verè impositiones dicantur. tract. 3. resol. 1. Vbi etiam ponuntur necessaria ad dictas impositiones imponendas. & tract. 3. resol. 2.

Donatiuum impositum alicui Regno propter bella, & sumptus, quos sustinet Rex in alijs Regnis, an dicatur, & sit iustum. tract. 3. resol. 3.

Donatiuum an dicatur iustum, si Rex imponat illud propter egestatem, in quam incidit Rex ex culpa sua, scilicet propter largitiones immoderatas, ludos, iniusta bella, & similia. tract. 3. resol. 4.

Donatiuum maxime extraordinarium, quod petitur, vt dicatur iustum in Parlamento, debet respicere vires Regni, & populorum, si suppetunt ad illud referendum. tract. 3. resol. 5.

Donatiuum si adhuc duraret per multos annos, an possit ex nunc, pro tunc, prorogari ad alios annos. tr. 3. resol. 24.

Donatiuum si non potest sufferrì à populo, an teneantur Barones contribuere. Vide, Vniuersitates.

Don-

Index Rerum I. & II. Partis.

Donatium ut contribuatur ab unoquoque brachio, an sufficiat maior pars congregatorum. tract. 3. res. 27.

Donatium ut sit iustum, quod petitur in Parlamento, quinam Theologi sint consulendi à Prorege, & ab intrantibus in Parlamentum. tract. 3. res. 32.

Dormire non valens de nocte ob ieiunium an sit obligatus ieiunare, an verò possit transmutare ordinem ieiunij, scilicet, manè collationem sumere, & serò cenam. Vide, Ieiunare.

Dotis causa an sit mixti fori, nempe, ut Index Ecclesiasticus possit cognoscere inter laicos de dote. Et quid, quando dos est relicta in testamento alicui pauperi. Vide, Index.

Dubitans an teneatur ad ieiunium, quid facere debeat. tract. 9. res. 15.

Duellum facit, ut moriens in ipso conflictu duelli sit priuandus sepultura Ecclesiastica. Et quid, si moritur ex vulnere in duello recepto eodem die, vel alio, an sit pariter priuandus sepultura. Vide, Moriens. Ad duellum prouocans aliquem, conferens se postea ad locum prefixum, & prefixo tempore, ibiq; frustra expectato inimico discedens, an incidat in excommunicationem Bulla Pap. Greg. XIII. tract. 16. res. 53.

E.

Ecclēsia, vel Monasterium heredes instituti non confidentes inuentarium, an teneantur ultra vires hereditarias. tract. 2. res. 70. vers. Notandum.

Ecclesia Regularium an dicantur collegiate. tract. 14. res. 76.

Ecclesia consecrata, quæ per effusionem iniuriosam sanguinis humani violatur, an possit reconciliari à Sacerdote simplici de licentia Episcopi. tract. 15. res. 6.

Electio pauperum alicui commissa, ut eis distribuatur elemosynam, an imponat necessitatem eligendi pauperiorem; an verò locus est gratificationi. Et distribuens an peccet, qui pauperem alteri prætulit. tract. 15. res. 8. Vbi quis dicatur pauper, & an habens talem potestatem possit eligere loca pia, Monasteria Religiosorum, & ipsosmet Religiosos. ibid. Circa prædicta vide tract. 15. res. 39. Et an sit locus gratificationi, & an saltem peccent venialiter non eligendo pauperiores. tract. 16. res. 19.

Electio in canonicatibus personalibus, alijsq; dignitatibus, & præbendis, & alijs simplicibus beneficiis curam animarum non habentibus, an possit fieri de digno, prætermissio digniori. tract. 15. res. 38. Et quid in beneficiis curatis, & in iis, quæ conferunt Pontifices & Reges. tract. 15. res. 40. Et an hæc obligatio eligendi digniorem, extendatur etiam ad resignantem beneficium suum in fauorem alterius. tract. 15. res. 41.

Electio in prælaturis regularibus an debeat fieri à Generali de dignioribus. Vide, Generalis.

Electio Officialium in vrbe Panormi, quæ sit per secreta suffragia, per quæ tres eliguntur, qui habuerint plura suffragia, & ponuntur in vrba, ex quibus primus vnus sumitur, & ille est Officialis, an debeat fieri de dignioribus; & an possit fieri cum fraude huiusmodi extractio. Vide, quia multa notabilia in hac materia in tract. 15. res. 67.

Electio ut legitime dicatur facta, an possint haberi tractatus ante eam. tract. 16. res. 35.

Elemosyna de bonis superfluis an sit facienda pauperioribus in communibus necessitatibus existentibus, sicuti in extremis cum obligatione peccati mortalis. tract. 15. res. 32. Latissimè circa hanc materiam quando diuites te-

Part. II.

neantur elemosynam præbere pauperibus sub peccato mortali, & quando non teneantur. tract. 16. res. 26.

Elemosyna an possit fieri absque aliquo scrupulo ab vxore nobilis viri secundum consuetudinem aliarum mulierum sue conditionis, non obstante prohibitione ei facta à viro. tract. 15. res. 33.

Elemosyna an possit tribui ab vxore, infcio viro, ut Deus auertat graue mariti damnum. Et quid si vxor crederet, quod si maritus tale sciret, id illi displiceret. Et quid, si elemosyna essent magna, & non moderata. Et quid, si timeretur, quod maxime orirentur contentiones. tract. 16. res. 23.

Emptio massarij ad mercatorem, quæ vulgò dicitur, alla meta, an sit licita, si venditor non sit agricola, neque dominus prædiorum, habens frumenta iure terragiorum, neque in solidum se obliget cum aliquo, qui talis sit. tract. 8. res. 16.

Emptor alla meta an possit petere summum valorem frumentorum in illo anno, & ut dicitur, le maggior valute. tract. 8. res. 17.

Emptio alla meta an possit sapius renouari. tract. 8. res. 18.

Emere res minoris anticipata solutione an liceat, cum aliqua res eo modo emi solent. tract. 8. res. 22. Vbi ponit multas circumstantias pro validitate emptionis.

Emptor fructuum, & carniū, electorum, maiori pretio taxato, an peccet. tract. 8. res. 35. vers. Sed hic.

Emere censum impositum ad rationem quinque pro centenarij, an liceat pro octoginta. tract. 8. res. 36. Vbi ponitur, quantum vilescant merces vltionea.

Emptio creditorum, vel chirographorum immaturorum, an possit fieri pro minori pretio, an verò sit vsuraria. tract. 8. res. 49. Vbi an tantum procedat respectu tertij, an etiam respectu debitoris.

Emere an liceat chirographa, seu apodixas Thesaurarij Regni, seu alia, quæ sunt difficultis solutionis pro dimidio pretio. Vide, Chirographa.

Emens rogatus à venditore vestem quadraginta, quæ valebat sexaginta, an teneatur aliquid restituere venditori. tr. 8. res. 53. Vbi quid, si emit pro triginta rem, quæ valebat sexaginta. vers. Imò Palatius.

Emptor rei, quæ reperitur obligata ad plura debita, an teneatur in conscientia illa debita soluere. tr. 16. res. 40.

Emptor mala fidei rei furtiue, postea si comperit verum dominum, an teneatur illi restituere rem, an verò possit restituere furi ad repetendum pretium, quod pro ea dedit. tract. 17. res. 4.

Episcopus, vel alius Prælatus Ecclesiasticus negligentiam committens, an possit suppleri per Iudicem secularem. tract. 2. res. 14. Vbi explicatur text. cap. filijs, vel nepotibus. 17. quæst. 7.

Episcopus, vel alia persona Ecclesiastica tamquam inobedientes mandatis regis, vel ex alijs delictis an possint expelli à Regno. Vide, Princeps.

Episcopus an possit visitare Hospitale, etiam si à patrono in ipsius fundatione aliter cautum sit, & maxime consentiente ipso Episcopo. tract. 2. res. 84. Vbi, & quid in casu negligentia. vers. Et tandem.

Episcopus an possit excommunicare Iudices laicos, qui volunt cognoscere delicta famulorum suorum. tract. 2. res. 98.

Episcopus transacto anno an sit executor vltimarum voluntatum, etiam quoad legata profana. tr. 2. res. 99.

Index Rerum I. & II. Partis.

Episcopus an possit visitare Hospitalia, vel Confraternitates quoad decentiam cultus divini, si existant sub protectione regia. tract. 2. resol. 101.

Episcopus an possit delegare causam Ecclesiasticam laico. tract. 2. resol. 115.

Episcopi, & Ecclesiastica persona vocata accedere ad Parlamentum, contravenientes, an possint expelli à Regno, tamquam inobedientes mandatis Regis. tract. 3. resol. 23.

Episcopi an possint cognoscere de crimine sollicitationis factæ in confessione à Confessariis, stante Bulla Pap. XV. tract. 4. resol. 29.

Episcopi an possint absolvere ab heresi occulta vigore Concilij Tridentini. tract. 5. resol. 2. Et si possunt, an illam possint committere alicui Confessario specialiter ad eum casum heresis deputato. vers. Notandum. el primo. Et an dictam absolutionem Episcopus possit impertiri extra Sacramentum Confessionis. vers. Notandum. el secundo.

Episcopus si peccat mortaliter, an teneatur explicare in Confessione circumstantiam, quod est Episcopus. tract. 7. resol. 6. Et quid, si publice fornicaretur. ibid. vers. Itaque ex his.

Episcopi an excusentur, si non curant, ut leges Pontificie promulgentur, & recipiantur. Vide, Leges.

Episcopus an possit dispensare non certiorato Summo Pontifice, quem in casu pauperum suis sumptibus certiorum reddere potest. tract. 10. resol. 37.

Episcopus an possit dispensare ad maiores Ordines in irregularitate proveniente ex homicidio, & iniusta mutilatione membrorum. tract. 11. resol. 112. vers. Et ita Episcopus.

Episcopus an possit reducere Missas appositas in fundatione alicuius beneficii ad minorem numerum virtute Concilij Tridentini. Vide, Missæ. Vbi, quid in Missis relictis pro defunctis. Et quid in Missis relictis post Concilium Trident. Et quid si solus Episcopus possit hoc facere, an verò cum Synodo. ibid.

Episcopus an possit præcipere, quod Sacerdotes non dicant Missas pro minori stipendio à lege taxato. tract. 14. resol. 13. vers. Et Villalobos.

Episcopus an possit compellere Capellanum, ut per se ipsum celebret, si in fundatione dispositum sit, quod Capellani celebrent. Vide, Missa. Vbi, an si in fundatione exprimitur, quod Capellanus actu debeat esse Sacerdos, & per se ipsum ferre beneficio. Et quid si non adessent illa verba, per se ipsum.

Episcopus an possit dispensare ex urgentissima necessitate in impedimentis dirimentibus matrimonium ante ipsum matrimonium. tract. 16. resol. 17.

Episcopi, & alij Ecclesiastici, ratione maioris doctrinæ, aut nobilitatis, an possint plus insumere ex redditibus Ecclesiasticis pro eorum sustentatione, quam alij minus docti, & minus nobiles. tract. 16. resol. 24.

Episcopus confirmando in sua Diocesi subditum alterius Episcopi, an peccaverit mortaliter. tract. 17. resol. 17. Et quid si confirmavit extra Ecclesiam. vers. Nec etiam.

Episcopus an possit legatum aliquod commutare in æquale, vel melius. tract. 17. resol. 26.

Episcopus an possit commutare legatum pro ornamentis, & fabrica Ecclesiæ, in celebrationem Missarum. tract. 17. resol. 26. vers. Ex his.

Eucharistia an possit sumi à Sacerdote per se ipsum extra Missam. Vide, Sacerdos. Vbi etiam, quid si ad est Diaconus, & an possit sumi in qualibet hora diei

post meridiem. tract. 14. resol. 54.

Eucharistia an possit tempore paschali ministrari à Sacerdote regulari secularibus, ut adimpleant preceptum Ecclesiasticum annuæ communionis. Vide, Sacerdos.

Eucharistia an possit à Sacerdote iterum ministrari infirmo, qui semel in articulo mortis non ieiunius sumpsit communionem per modum Viatici. Vide, Sacerdos.

Eucharistia semel data egroti ieiuno, infra quantum tempus possit de nouo ministrari altera communio tamquam infirmo à Sacerdote. Vide, Sacerdos.

Eucharistia per modum Viatici an possit à Sacerdote dari infirmo deliranti, qui propter febrem incidit in amentiam. Vide, Sacerdos.

Eucharistia an possit aliquando ministrari in sanitate amentibus. Vide, Sacerdos.

Eucharistia, ut sumatur quotidie, qua requirantur. tract. 14. resol. 79. vers. Primò.

Eucharistia an sit expediens ut concedatur coniugatis die habitæ copulæ. tract. 14. resol. 79. vers. Secundò. Vbi quid de illo, qui fornicationem, aut pollutionem voluntariam commisit, si de illa confiteatur.

Eucharistia an debeat concedi pueris statim atque habent usum rationis. tract. 14. resol. 79. vers. Tertiò.

Eucharistia an sit expediens Confessariis, ut non concedatur penitentibus causa emendandi venialia peccata, siue imperfectiones illorum. tract. 14. resol. 79. vers. Quartò.

Eucharistia, an sit expediens Prælati Religionum, priuare suos Religiosos, causa illos mortificandi. tract. 14. resol. 79. vers. Quintò. Idem de Confessariis erga suos penitentes. ibid.

Excommunicationem an incurrat attentans extrahere per vim rem ab Ecclesia secundum Constitut. Pap. Gregor. XV. Vide, Attentans.

Excommunicationem Bullæ Cane an incurrant imponentes gabellas, licet licitas, super bonis Ecclesiasticorum. Vide, Principes.

Excommunicatio contra alienantes bona Ecclesiarum, virtute Pauline, Ambitiosæ, an incurratur, quando alienatio est facta in euidentem Ecclesiæ utilitatem. tract. 8. resol. 77. vers. Sed hæc.

Excommunicatus excommunicatione exigente satisfactionem partis, si oblitus est confiteri hanc censuram, per generalem absolutionem, quæ datur ad cautelam, an remaneat absolutus à tali censura. tract. 11. resol. 19. vers. Notandum est tamen.

Excommunicatio an excusetur ob paruitatem materie in legentibus libros Hereticorum, & in retinentibus libros eorundem. Vbi quanam paruitas materie in utroque casu dicatur. tract. 11. resol. 30.

Excommunicatio an incurratur iuxta dispositionem Concilij Trident. sess. 25. cap. 18. si femina cogatur intrare Monasterium educationis causa. tract. 15. resol. 56.

Excommunicationem incurrunct ingredientes Monasteria Monialium sub pretextu licentiarum ex Constitut. Pap. Gregor. XIII. Et an eandem excommunicationem incurrant ingredientes dicta Monasteria absque prorsus vlla licentia, etiam ad malum finem. Vide, Constitutio Gregor. XIII. Vbi etiam an Moniales admittentes aliquem intra septa Monasterij sub pretextu licentiarum incurrant in dictam excommunicationem. Et an saltem incurrant in aliquam excommunicationem, quando talis admissio fit ad malum finem. ibid. Et talis excommunicatio an possit absolui ab Episcopo, vel Confessario, virtute Bullæ

Index Rerum I. & II. Partis.

Bulla Cruciata, quando est occulta. Vide, Absolutio.

Excommunicationem an incurrant ementes à Turcis animalia, & cum illis alia victualia permutantes in casu necessitatis, & penuriae. Vide, commercium.

Excommunicatus, si non potest satisfacere, an debeat saltem prestare Confessario iuratoriā cautionem; an verò in foro conscientiae sufficiat habere firmum propositum. tract. 16. resol. 4.

Existens in Ecclesia, si pilam tormentariam eiecerit in alium extra Ecclesiam existentem, & illum occidit, an gaudeat immunitate Ecclesiarum. tract. 1. resol. 9. Quid e contra, si existeret extra Ecclesiam, & occideret existentem in Ecclesia. ibid. vers. Notandum. Vbi etiam quid, si vulneraret.

Existens in Ecclesia mandans homicidium extra illam committi, vel existens extra Ecclesiam mandans homicidium intra illam committi, an gaudeat immunitate Ecclesiarum. tract. 1. resol. 10.

Expolians nuntios Regis, ut arcana Regis sciat, an gaudeat immunitate Ecclesiarum. Vide, Offendens.

Exponens se periculo peccandi peccat mortaliter. Et si post periculum committit actum, an committat aliud peccatum, an verò sit vnicum. Et quid si inter periculum, & actum interceperit mora notabilis. tract. 7. resol. 44.

Expositus in Hospitali an possit promoueri ad sacros Ordines absque aliqua dispensatione. tract. 15. resol. 22.

F.

Falsum testimonium Clericus dicens coram Iudice seculari, an possit ab eo puniri. Vide, Clericus. Vbi etiam, quid ad effectum repellendi eum à tali testimonio per viam exceptionis.

Familia laica Episcopi an gaudeat privilegio fori. tr. 2. resol. 97.

Famulus alicuius Domini, inscio eo, an possit cum Domini pecuniis, quas expendendas, vel conservandas habet, negotiari, & lucrum in utilitatem suam retinere. Vide, Thesaurarius. Et quid si Dominus tradat famulo pecuniam in auro, ut soluat suo creditori, non curans, qua specie id fiat, & ille eam commutet in monetam argenteam cum lucro, eamque creditori retento lucro, an teneatur restituere illud suo domino, vel creditori. ibid.

Famuli qui condiunt, & porrigunt cibos Dominis non ieiunantibus, non peccant, tamquam participes talis culpa. tr. 9. res. 38. vers. Secundò inferitur.

Festa indicta ab Episcopo iura suam diocesim, si quis reperiatur in loco exempto intra eandem diocesim, an teneatur servare. tract. 10. res. 14. vers. Ex his.

Festum an frangatur sub reatu peccati mortalis à rusticis cum dominis contrahentibus, & à Notariis celebrantibus contractus in diebus festiis. Vide, Rustici.

Festum an frangatur sub reatu peccati mortalis à barbitonforibus tondentibus omnes, qui accedunt ad eos in diebus festiis. Vide, Barbitonfores.

Festum an frangatur sub peccato mortali à Notariis, Commissariis, Officialibus Curie acta transcribentibus, sermones Prædicatorum, & allegationes Doctorum pro mercede. Vide, Acta.

Festum an frangatur sub reatu peccati mortalis à mulionibus, siue agasonibus, qui cum bestis, aut rhedis onerariis iter inchoaverunt in diebus festiis. tract. 15. res. 36.

Filius an teneatur denunciare patrem Hæreticum. Vide, Denuntiare.

Pars II.

Filiusfamilias, qui ludendo parum poterat perdere, sed lucratus est magnam pecuniarum summam, an teneatur ad aliquam restitutionem. tract. 8. resol. 67.

Filiusfamilias lucrum, quod reportat in ludo, ludendo cum licentia patris, an possit ludere absque licentia eiusdem. tract. 8. resol. 67. vers. Quia lucrum.

Filiusfamilias vigesimam partem alimentorum, quæ annualiter suppeditantur, potest alienare, & ludere. tra. 8. resol. 67. vers. Nota etiam.

Fiscus si non accusat, an teneatur penam restituere ei, cui est applicanda, si accusaret illum, qui condemnaretur ad penam iustam à lege præscriptam. tract. 10. res. 23. vers. Idè quæro.

Femina gravida ad superandas carnis tentationes an teneatur ieiunare cum periculo prolis. tract. 9. res. 30.

Femina ornans se secundum consuetudinem patriæ, si sciat ex hoc ornatu lascivie ab aliquo amari, an peccet mortaliter se ornando. tract. 15. resol. 30.

Femina exeundo de domo sua, si videat se ab amasio lascivie concupisci, an exeundo peccet mortaliter. tract. 15. resol. 30. vers. Ex his oritur.

Femina confabulando cum viro sibi in matrimonium coniungendo, dicens illi verba affectuosa, & amatoria, sed non turpia, ob quod in pollutionem, & distillationem incurrebat, sine tamen vlla delectatione, imò cum displicentia, an peccet mortaliter. Et si nolit desistere ab istis confabulationibus, an sit ei deneganda absolutio. tr. 15. res. 31.

Femina condemnata ad mortem, an possit prius secari, si adsit periculum, ne ex aliquo morbo ante partum vna cum prole moreretur, & spes adsit, ut infans hoc modo possit baptizari. Vide, Puer.

Fornicatio occulta commissæ in Ecclesia, an in Confessione sit aperienda, tamquam constituens sacrilegium. tr. 7. resol. 26.

Fornicarius an teneatur solum explicare actum, an verò circumstantias, ut puta tactus, & oscula, quæ secuta fuerunt copulam. tr. 7. resol. 42. Vbi quid, si intervenierit temporis intervallum. vers. Notandum est.

Fornicarius rem habens cum meretrice, an teneatur in conscientia soluere ei mercedem solitam, siue eam promiserit, siue non. tract. 16. resol. 38. Et ipsa meretrix an teneatur restituere acceptum ab amatoribus. vers. Notandum est.

Frater an teneatur denunciare fratrem hæreticum. Vide, Denuntiare.

Fraudantes vectigalia iusta an peccent, & teneantur ad restitutionem. Vide, Gabellam.

Fugiens ad Ecclesiam, an possit per Iudices Ecclesiasticos, vel laicos puniri pena exilij, vel ad perpetuos carceres. Vide, Reus. Vbi etiam an ad triremes.

Fugiens ad Ecclesiam gestando secum scopettones, seu archibusetos, an gaudeat immunitate Ecclesiæ. tract. 1. resol. 17.

Fugiens à manibus satellitum, si intraret in cubiculum agroti, ubi ad ipsum communicandum Sacerdos cum Sanctissimo Sacramento advenisset, & ibi à dictis satellitibus comprehensus fuisset, antequam Sacerdotem tangeret, an gaudeat immunitate Ecclesiæ. tract. 1. resol. 28.

Furtum rerum modicarum facientium magnam quantitatem, an inducat peccatum mortale, & faciat teneri ad restitutionem. tr. 6. res. 34. Vbi ponuntur quatuor limitationes.

Fur, qui suratus est mille aureos, an teneatur confitendo expri-

Index Rerum I. & II. Partis.

exprimere circumstantiam mille aureorum, an verò sufficiat dicere: Surripui rem notabilem. tract. 7. resol. 14.

Fur, qui furatur rem sacram de loco sacro, an in Confessione debeat exprimere, furatum fuisse de loco sacro. tra. 7. resol. 22. vers. Vnde.

Fur, si propter fornicationem furetur, an teneatur in Confessione hanc circumstantiam finis exprimere. tract. 7. resol. 23.

Furtum commissum in Ecclesia, quando constituat sacrilegium. tract. 7. resol. 27.

Furtum diuturnum voluntaria retentionis an sit vnum peccatum continuatum antiquum, an verò plura. tract. 7. resol. 58. in princ. & tract. 16. resol. 25.

Furtum commissum coram Iudice, vel cum manifesto periculo vite, an sit explicandum in Confessione, ita ut pœnitens rectè dicatur confiteri. tract. 7. resol. 61.

Furem, qui furatur mihi aliquas res, possum persequi, & si insert mihi vim, pro recuperatione bonorum ablatorum possum occidere. tract. 15. res. 15. vers. Quia ego possum.

Furari occulte opulentis, an sit licitum pauperibus in gravi necessitate existentibus, si aliter illud graue auertere non possint. tract. 17. resol. 29.

Furtum parua quantitatis factum Petro, si alij ab eodem abstulerunt notabilem quantitatem, an sit peccatum mortale. tract. 17. resol. 41.

Fur surripuit parua quantitatē Petro, si sciat, quod alij pariter furati sunt eidem Petro parua quantitatē, an peccet mortaliter modicum cum ipsis, vel separatim accipiendo, nulla ex parte sua exhortatione interueniente, si tota illa furta simul cum suo considerata perueniant ad materiam notabilem. tr. 17. re. 42. Et quid si nemo de damno notabili per alios illato, vel inferendo sciat, si postea vni eorum constiterit de damno illato notabili, an teneatur sub mortali suam partem, licet modicam, restituere. Et quid si inter vnum furtum, & alia sit magna distantia temporis. vers. Addit etiam.

Furta parua, quae adduntur quantitati notabili sublata per minima furta an constituent per quodlibet nouum furtiolum noua peccata mortalia. tract. 27. resol. 43.

Furtum, qui tenetur restituere, an eiusdem rei teneatur fructus pariter restituere. Vbi quid de naturalibus fructibus. Et quid de industrialibus. Et quid quando res furto subtracta, fuerit viri nobilissimi, & diuitis. tr. 17. res. 50.

Fur, & alius possessor mala fidei an teneatur restituere meliorem summam, ad quam excreuit res furto subtracta tempore detentionis, maxime si fur illam vendidit in illo optimo statu. tract. 17. resol. 51.

Fur, & alius possessor mala fidei, an teneatur ad restitutionem iuxta valorem summum, & incrementum, quod res habuit tempore acceptionis, vel detentionis, quando ignoratur, quo tempore verus dominus esset rem illam venditurus, an verò secundum pretium medium, aut minimum. tract. 17. resol. 52.

Furtum, vt sit peccatum mortale, quae quantitas requiratur. tract. 17. resol. 57.

Furtum commissum à persona publica alicuius rei, quae ex officio illam tenetur custodire, an operetur, vt hanc circumstantiam officij sui teneatur in Confessione explicare. tract. 7. resol. 36.

G.

Gabella an sit soluenda à Clericis in minoribus constitutis. Vide, Clericus.

Gabella an possit imponi, & exigi à Principibus sacula-

ribus contra Clericos non habentes requisita Concilij Tridentini. Vide, Principes.

Gabella an possit imponi à Principibus super bonis Nouitiorum. Vide, Principes.

Gabella an possit imponi à Principe laico super bonis Ecclesiasticis propter reparationem pontium, murorum, &c. tract. 2. resol. 39.

Gabella an possit imponi à Principe super bonis patrimonialibus Clericorum. Vide, Principes.

Gabella quando imponitur à Principe ex causa, & publica necessitate, etiam afficiente Clericos, & eorum bona, an sit necessarius consensus Cleri in imponenda dicta gabella. tract. 2. resol. 41. Et an requiratur consensus Papae. tract. 2. resol. 133. Et quid si supradictis casibus sufficerent facultates laicorum, an Clerici in aliquibus casibus teneantur. tract. 2. resol. 134.

Gabella an possit exigi per superiorem laicum à Clerico, quando Clericus tenetur soluere gabellam. Vide, Clericus.

Gabella an possit imponi à Principe laico super bonis Clericorum ipsis donatis, aut emptis. Vide, Principes.

Gabella an possit imponi, & exigi à Principe seculari super bonis Clericorum, qui assumpserunt habitum clericalem sine intentione clericandi, sed tantum in fraudem gabellarum. Vide, Principes.

Gabella an possint exigi à Senatu Panormitano ab Ecclesiasticis cum animo eas restituendi in fine anni. tract. 2. resol. 45.

Gabellam an possit licitè exigere Princeps à Clerico negotiatore, statim ante trinam monitionē. Vide, Clericus.

Gabella an sit contra libertatem Ecclesiasticam, si Princeps laicus iuste statuit pretium legitimum vini, & vult postea super emptore laico imponere gabellam, quam extra pretium legale iustum dandum venditori debeat ipse emptor tribuere pro bono, & necessitate publica. Vide, Principes.

Gabella an possit imponi, & exigi ab Equitibus D. Iacobi, Alcantare, & Calatraue. Vide, Principes.

Gabella imposita pro manutenendo exercitum in partibus inimicorum, vt tutius confinia conferuentur, an comprehendat Clericos. tract. 2. resol. 79.

Gabella imposita super pane, & vino, an sit soluenda à Clericis. tract. 2. resol. 83. vbi late examinatur doctrina Syluestri.

Gabella an dicatur iniusta, si excedit octauam partem valoris rei. tract. 2. resol. 133. vers. Quoad secundum.

Gabella vt iuste imponatur, duo requirit, de quibus tr. 3. resol. 2.

Gabella imposita alicui Regno propter bella, & sumptus, quos sustinet Rex in aliis Regnis, an sit iusta. Vide, Donatiuum.

Gabella siue tributum, vt legitime in Regno Sicilia imponatur, an sufficiat tantum causa necessaria de iure communi. tract. 3. resol. 15.

Gabella imposita pro soluendo donatiuo, de cuius iniustitia adsunt rationes probabiles, an non possit solui ab incolis Regni, etiam si pro Rege, & iniustitia donatiui adsint aliae rationes probabiles. tract. 3. resol. 21.

Gabellam iustam defraudantes an peccent mortaliter, & teneantur ad restitutionem. tract. 10. resol. 19.

Gabella an possit imponi super rebus, quae ad vsum proprium, vel familiae emuntur: & si imponatur, an dicatur iusta, & illam imponentes an incidant in excommunicationem.

Index Rerum I. & II. Partis.

tionem Bullæ Cœna, ita ut indigeant propter absolutionem Bullæ Cruciatæ. tract. 11. resol. 38. Et an possit imponi super rebus ad proprios usus necessariis: & an pœnitens, si non vult defraudationem gabellæ restituere, sit absolvens à Confessario. tract. 17. resol. 28.

Gabella iuste imposita an possit fraudari à creditore Principis, compensando debitum, quod sibi debet Princeps. Et quid si gabella esset alteri locata. tract. 16. resol. 14.

Gabella, siue tributum, an debeat solui, si ex vna parte adsint rationes probabiles, ut tributum sit iniustum, pro alia verò adsint rationes, ut vectigal sit iustum. tract. 17. resol. 59.

Generalis alicuius Religionis si peccat mortaliter, an teneatur in Confessione explicare istam circumstantiam, quod est Generalis. tract. 7. resol. 6. Et quid si publicè fornicetur. ibid. vers. Nisi.

Generales Religionum an possint reducere Missas ad minorem numerum absque Capitulo, sicuti Episcopi possunt absque Synodo. Vide, Missæ.

Generales Religionum an possint dispensare, ut celebratione certarum Missarum, cum pluribus collectis, oneribus plurium Missarum Regulares subditi satisfaciant. Vide, Missæ.

Generalis alicuius Religionis an teneatur eligere digniores ad prelaturas regulares. tract. 15. resol. 61.

H.

Heres ab intestato an teneatur in foro conscientie soluere legata in testamento relicta minus solemniter. tr. 8. resol. 75. Et an teneatur aliquid adde heredi instituto in testamento minus solemniter. vers. Dico igitur. Vbi etiam de relictis ad pias causas. Et an possit legatarius prædicto casu vii compensatione occulta. vers. Tertiò.

Heres non conficiens inuentarium an teneatur in foro conscientie soluere legata, vel debita defuncti si legata, & debita defuncti excedant vires hereditarias. tract. 10. resol. 27. vers. Cum igitur.

Heres ex testamento minus solemniter, si ei constat euidenter, nullam vim, nullam fraudem, ac nullum alium defectum in illo contigisse, an possit accipere, & sibi retinere bona testatoris in conscientia. tract. 10. resol. 27. vers. Hinc etiam.

Heres an teneatur supplere elemosynam pro dicendis Missis, data capacitate hereditatis, quando testator reliquit centum aureos pro centum Missis, si augeatur stipendium præstandum Sacerdoti pro celebrandis Missis. tract. 14. resol. 17.

Hereticus non solum ob heresim, verum etiam ob alia delicta distincta ab heresi, an gaudeat immunitate Ecclesiæ. tract. 1. resol. 29.

Hereticus ut incurrat in excommunicationem in foro conscientie, tria debet habere; primum, ut habeat errorem in intellectu: secundum, cum pertinacia: tertium, ut eius incredulitas subiacet humano sensui. tract. 5. resol. 1. in princ.

Hereticus occultus, qui medio Confessario non potuit obtinere facultatem ab Episcopo, seu Inquisitore, ut ab heresi absolueretur, quid facere debeat. tract. 5. resol. 4.

Hereticus occultus in articulo mortis an possit à quolibet Sacerdote absolui, & quid præsentem Episcopo, vel Inquisitore. tract. 5. resol. 5. Vbi quid, si superuiuat. vers. Notandum.

Hereticus occultus regularis an possit absolui ab heresi occulta à suo Prelato regulari. tract. 5. resol. 6.

Hereticus qui ducitur ad comburendum, & meretur negatiuus, an sit absolvens. Vide, Absolutio.

Hereticorum appellatione an comprehendantur Chirromantici, & Magi. tract. 11. resol. 30. vers. Sed de libris, Vbi an eorum libri iudicandi sint heretici.

Hereticus exterius, sed occultus impetravit in foro conscientie absolutionem ab heresi Romæ à quodam Pœnitentiaro Summi Pontificis: an incurrat in irregularitatem, & super illa possit Episcopus dispensare, ut suscipiat Ordines sacros. tract. 15. resol. 24.

Hereticus an dicatur dubius in fide. tr. 16. resol. 51.

Homicidium inimici per insidias, & non proditoriè, an excludat immunitatem Ecclesiæ. Vide, Immunitas.

Homicidium commissum prope Ecclesiæ sub spe consurgendi ad eam, si postea committens confugit ad Ecclesiæ, an tollat immunitatem Ecclesiæ. Vide, Immunitas.

Homicidium proditorium quando dicatur. tract. 1. resol. 5. vers. Nota verò. Et an dicatur committi, si aliquis occideret inimicum à tergo. vers. Vide contra.

Homicidium committens in Ecclesiâ, vel membrum mutilans, non deliberatè, sed accidentaliter, & calore iracundie, & prouocatus, an gaudeat immunitate Ecclesiæ. tract. 1. resol. 11.

Homicidium proditorium quando dicatur. tractat. 1. resol. 35.

Homicidium commissum in rixa subitò, & inopinatè, an non dicatur voluntarium simpliciter, sed casuale, ita ut occidens possit impetrare dispensationem ab Episcopo, qui potest dispensare super irregularitates occultas commissas ex homicidio casuali vigore Concilij Tridentini. sess. 24. c. 6. tract. 15. resol. 19.

Honoris recuperandi causa potest quis iniuria affectus fugientem prosequi, & illum occidere. tract. 5. resol. 15. vers. Qui affectus.

Hora canonica si recitantur sine debita attentione, & hoc voluntariè, an obligent ita recitantem ad restitutionem fructuum alicuius beneficii, quod habet. tract. 12. resol. 1.

Hora canonica sine attentione, saltem virtuali, an satisfaciant præcepto Ecclesiæ lato in cap. Dolentes. de celebrat. Missarum. tract. 12. resol. 2.

Hora canonica an dicantur perfectè recitata, ita ut adimpleatur præceptum, si quis in Officio serie recitet Officium alicuius Sancti, vel alterius serie. tract. 12. resol. 3. Et quid, si hoc fiat data opera. ibid. vers. Dicendum est.

Hora canonica si recitantur cum notabili interruptione inter Psalmos eius Hora, vel Nocturni, vel inter ipsos Psalmos, an incurratur peccatum mortale. tract. 12. resol. 4.

Hora canonica vnius diei si omnes omittantur, an vnum peccatum mortale committatur; an verò plura. tract. 12. resol. 5.

Hora canonica si recitantur à Canonico non canente in choro cum aliis, an ille hoc facere potuerit sine peccato mortali, & absque onere restituendi distributiones quotidianas. tract. 12. resol. 6.

Hora canonica si recitantur à Canonicis confabulantibus in choro, aut exercentibus actiones præfate attentioni repugnantes, an obligent ad restitutionem distributionum quotidianarum. tract. 12. resol. 7. Et saltem an peccent mortaliter. ibid. vers. Vbi assentit.

Hora canonica per multos annos fuerunt relicta, &

Index Rerum I. & II. Partis.

non recitata à quodam Sacerdote habente beneficium curatum cum multis oneribus, an teneatur restituere integrè omnes fructus interim receptos. tract. 12. resol. 8. Et quid si habebat beneficium perexiguum, & tenue, & relinquebat sapius recitationem Horarum canonicarum; an peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem. tract. 12. resol. 9. Et quodnam censetur beneficium tenue. vers. Sed, si quæras.

Hora canonica an possint à Regularibus, & aliis recitari, relicta consuetudine, vel Religionis, vel Ecclesie, secluso aliquo precepto, priuatim, secundum Breuiarium Romanum. tract. 12. resol. 10. Et si quis Clericus secularis vno, vel altero die diceret Officium per aliud Breuiarium à Romano, nempe per Breuiarium sancti Dominici, an ita recitando peccet mortaliter. ibid. vers. Imò contrà.

Hora canonica priuatim ab aliquo recitata, an ab illo debeant pronuntiari, ita vt se ipsum audiat. tract. 12. resol. 11.

Hora canonica, quæ priuatim persoluantur à duobus alternatim, an dicantur complete, & satisfactæ, si vnus tantum recitet lectiones, & alter socius tantum audiat; an verò lectiones debeant recitari alternatim. tract. 12. resol. 12.

Horis canonicis an satisfaciatur, qui detinetur in pulsandis organis, vel transferendis libris de vna parte in aliam, vel in thure præbendo; vel qui occupatur in pronuntiando lectionem in choro sibi iniunctam; an verò teneatur per se ipsum illam partem recitare si saltem non audiuerit. tract. 12. resol. 13.

Hora canonica si recitentur extra horas præscriptas, an faciant ita recitantem peccare mortaliter? tra. 12. resol. 14. Vbi quid, si recitentur in choro extra horas præscriptas. ibid. vers. Imò.

Hora canonica an dicantur complete, & satisfactæ, si quis recitaret Matutinum sequentis diei, antequàm Officium illius diei persolutum fuerit; an verò peccaret mortaliter, & non satisfaceret precepto. tract. 12. resol. 15.

Hora canonica an dicantur complete, & satisfactæ, si aliquis inuertat ordinem Officij, vel ordinem eiusdem horæ; an verò peccet mortaliter? tract. 12. resol. 16. Et quid si aliqui in choro inuenterent ordinem horarum, secluso scandalo. ibid. vers. Imò contra.

Hora canonica an debeant persolui à Monialibus, seu deputatis ad chorum sub onere peccati mortalis. tract. 12. resol. 17.

Hora canonica an debeant recitari à Monacho fugitivo? tract. 12. resol. 18.

Hora canonica ne recitentur, an potest Superior cum suis Religiosis dispensare. tract. 12. resol. 19.

Hora canonica an debeant persolui à beneficiario, statim ac acceptauit collationem beneficii; an verò quando possessionem pacificam beneficii est adeptus? tract. 12. resol. 21.

Hora canonica si non recitantur ab eo, qui ratione Ordinis sacri, & beneficii, tenetur eas persolvere, an committatur duplex peccatum? tract. 12. resol. 22.

Hora canonica si recitari omittantur ab aliquo, vel illarum notabilis pars, an teneatur omittens aperire id, quod omisit; an verò sufficiat dicere se peccatum mortale commississe in non persoluendo diuinum Officium. tract. 12. resol. 23.

Hora canonica si omittantur recitari à beneficiario habente plura beneficia, an committantur tot peccata mortalia quot sunt beneficia. tr. 12. resol. 23. vers. Notandum est.

Hora canonica si aliquibus diebus omittantur recitari à beneficiario, an ipse possit defectum alio die supplere, ita vt liberetur ab onere restitutionis, aut compensare dictum Officium diuinum omissum cum aliis pijs operibus? tract. 12. resol. 24.

Hora canonica si non recitantur à beneficiario primis sex mensibus, an teneatur ipse ad aliquam restitutionem iure naturali? tract. 12. resol. 25.

Horarum canonicarum pars leuis omissa à beneficiario quando dicatur, vt non obliget ad restituendum. tract. 12. resol. 26.

Horarum canonicarum omissarum restitutio cui facienda est? tract. 12. resol. 27.

Hora canonica an debeant persolui ab infirmo, quando Medicus dubitat, an morbus sit grauis, & recitatio nocua? tract. 12. resol. 28.

Horarum canonicarum si maiorem partem infirmus potest recitare, an teneatur illam persolvere? tract. 12. resol. 26.

Hora canonica an debeant recitari à non habente Breuiarium; an verò si sciret Psalmos, teneatur illos dicere sine lectionibus in Matutino, vel capitulis, & versiculis? tract. 12. resol. 30. Et quid si sciret alias lectiones, sine capitula, vna cum Psalmis? ibid. vers. Notandum.

Hora canonica debent recitari in choro à Canonico, qui si abest à choro sine causa, animo amittendi distributiones tempore absentie respondentes, an peccet mortaliter? tr. 12. resol. 31. Sed si Canonicus accedit ad chorum, & priuatim Officium recitat, peccat tantum venialiter, etiamsi in choro quatuor tantum assistant, nam quatuor Canonici faciunt chorum. ibid. vers. Ex his.

Hora canonica si recitantur cum notabili abscissione vltimarum syllabarum, an ille ita recitans peccet mortaliter, & teneatur denudò recitare? tract. 12. resol. 32.

Hora canonica si recitantur ab aliquo submissa voce, alijs canentibus, an dicantur persolutæ? Et an possit percipere ita recitans distributiones totaliter? tract. 12. resol. 33.

Hora canonica si intra annum à beneficiario omittantur per octo, vel decem dies, an illarum omisso operetur, vt teneatur ad restitutionem? tract. 12. resol. 24.

Hora canonica si recitantur ab habente privilegium recitandi Breuiario breui, vel dicendi horas ante tempus, an possint recitari eodem modo à socio cum illo absque culpa? tract. 12. resol. 35.

Hora canonica si debent recitari à Religiosis additis Breuiario Romano, an Prælatus possit in publica recitatione ex causa iusta dispensare in Officio vnus diei, vna, vel altera vice? tract. 12. resol. 30.

Hora canonica si recitantur ab aliquo, qui incepit recitare Officium animo non satisfaciendi pro tunc, sed postea iterandi; & tamen pertæsus postea vult satisfacere obligationi cum illa prima recitatione, an satisfaciatur. tract. 12. resol. 37.

Hora canonica vt persoluantur à Prælatis regularibus, an requirant assistentiam chori; an verò ratione muneris excusentur ab assistentia chori? tract. 12. resol. 38.

Hora canonica Matutini sequentis diei, in quo tempore possit dici? tract. 12. resol. 39.

Hora canonica an obligent, vt recitentur à Clericis, vel Religiosis condemnatis ad triremes? tract. 12. resol. 40.

Hora canonica ob paruitatem materie omissa, an non faciant

Index Rerum I. & II. Partis.

fiant aliquem incidere in peccatum mortale. Et quam paruas materia dicatur. tract. 12. resol. 41.

Hora canonica matutina an debeat recitari ab habente diurnum, recitante Psalmos feria sine lectionibus, & responsoriis. tract. 12. resol. 43.

Hora canonica matutina an debeat recitari à ceco, qui memoria retinet Psalmos, cum lectiones legere nequeat? Et an teneatur querere socium. tract. 12. resol. 43. vers. Ex quibus. Et quid si aliquis ceco se offerat in socium ad recitandum, an teneatur illum admittere. vers. Imò. Et quid de infirmo valente conuersari cum amicis, an teneatur Officium recitare. ibid. vers. Notandum.

Hospitalis bona quando alienantur, an requiratur Apostolicus assensus. tract. 8. resol. 77. in princ.

I.

Ieiumum, quam quantitatem admittat pro collatione serotina, & quam qualitatem ciborum. tract. 9. resol. 1.

Ieiunium an frangatur, si quis inaduertenter pluries sumeret cibum. tract. 9. resol. 1. vers. Nota. Et per hoc an à collatione serotina se debeat abstinere. eodem vers. Nota.

Ieiunare an teneantur peregrini iuxta mores locorum, per quæ transeunt, quorum presentia est in transitu per duos, vel tres dies. tract. 9. resol. 2. Vbi, quid, si adesset scandalum. vers. Restat. Et quid respectu vagorum. vers. Notandum verò. Et quid si peregrini haberent animum ibi permanendi per maiorem partem anni. vers. Imò ego. Et si haberent, si postea decernerant se breui discessuros, an teneantur lege ieiunij illius. vers. Et tandem.

Ieiunare an teneatur, qui discedit manè ex loco, ubi est ieiunium, peruenturus ad locum, ubi non ieiunatur, & consequenter possit comedere, vel sumere ientaculum, ubi ieiunium seruatur. tract. 9. resol. 3.

Ieiunare vouens tali die in pane, & aqua, an toties peccabit mortaliter, quoties biberit vinum. tract. 9. resol. 4.

Ieiunare vouens an teneatur se abstinere à lacticiis extra Quadragesimam. tract. 9. resol. 5. Vbi quid in habente Bullam Sanctæ Cruciatæ, ut in Regno Siciliae.

Ieiunium indictum à Confessario, vel ab aliquo Iubileo, an frangatur ex esu oñorum, & aliorum lacticiorum. tract. 9. resol. 6.

Ieiunare an excusentur sutores. tract. 9. resol. 7.

Ieiunare an teneantur barbitonfores. tract. 9. resol. 8.

Ieiunare an teneantur sartores. tract. 9. resol. 8.

Ieiunare qui non tenentur, ut fossores, ferrarij, & similes, an teneantur ieiunare vno, vel altero die, quo non laborant. tract. 9. resol. 9.

Ieiunare an teneantur Predicatores, & Lectores, qui docent alios. tract. 9. resol. 10. Vbi quid de Predicatoribus in diebus Dominicis. vers. Sed pro praxi. Et quid si Predicatores ex mercede concionentur. tract. 9. resol. 11.

Ieiunare an teneantur Musici. tract. 9. resol. 11.

Ieiunare an teneantur Aduocati, & Procuratores. tr. 9. resol. 12.

Ieiunare an teneantur pregnantæ, & lactentes. tract. 9. resol. 14. Et an si sint robuste nature. vers. Sed limitat. Et quid in dubio. vers. Adde.

Ieiunia duo frangens ab Ecclesia indicta, in vnum diem incidentia, an peccet dupliciter. tract. 9. resol. 16. Quid si vnum indictum esset ab Ecclesia, & aliud ex voto. vers. Secus si pertinerent. & an saltem teneatur penitens in Confessione aperire. vers. Quæres.

Ieiunare non tenetur, qui non expleuit vigesimumprimum annum, loquendo de ieiuniis ab Ecclesia indictis, secus ex vi alicuius Regule. tract. 9. resol. 16. vers. Nota etiam. Quid in ieiunio indicto à Iubileo, an adolescens non completo vigesimoprimum anno teneatur illud facere, ut gaudeat Iubileo. ibid. vers. Ex supradictis.

Ieiunia Iubilei, voti, & imposta pro penitentia cum Bulla Cruciatæ, an compleantur per comedentes oua, & alia lacticiis. tract. 9. resol. 17.

Ieiunia sui oppidi an teneatur obseruare absens. tract. 9. resol. 18.

Ieiunare obligatus in suo loco, an possit transire ad alium locum propinquum, ut effugiat obligationem præcepti. tract. 9. resol. 19.

Ieiunare an teneantur senes sexagenarij robusti. tract. 9. resol. 20. Et quid, si vouerunt toto tempore eorum vite ieiunare certis diebus in hebdomada, tales an excusentur. ibid. vers. Notandum.

Ieiunium quadragesimale, cetera q̃ ieiunia aliorum dierum, virtute Bullæ Cruciatæ, an frangantur ex comestione lardi, sagiminis, tamquam lacticiorum, quæ permittuntur passim virtute dictæ Bullæ. tract. 9. resol. 21.

Ieiunare vouens die Sabbathi, vel feria sexta, an teneatur ad id votum, si dies Natiuitatis Domini inciderit in illis diebus. tract. 9. resol. 22.

Ieiunium an frangatur, si quis interdiu parum cibi sumat, si potus simplex ei noceat. tract. 9. resol. 24. Et an hoc possit fieri toties, quoties biberit, dummodo non adsit fraus. vers. Dummodo.

Ieiunare an teneatur ille, cui fuit dispensatus esus carnis. tract. 9. resol. 25.

Ieiunans in diebus ieiuniorum, an possit notabiliter anticipare horam comedendi, absque labe peccati mortalis. tract. 9. resol. 27.

Ieiunans, ne videatur inurbanus, si sumat rogatus ab amico modicum cibum, an peccet saltem venialiter. tra. 9. resol. 29.

Ieiunare an teneatur femina grauida ad superandas carnis tentationes. Vide, Femina.

Ieiunantes in Quadragesima sine Bulla Cruciatæ, an possint edere edulium, vulgò dictum, vñ biscotto, mixtum cum ouo. tract. 9. resol. 31.

Ieiunans surgens à medio prandio, accurrens ad aliquid, an possit postea redire ad continuandum prandium absque fractione ieiunij. tract. 9. resol. 32. Vbi etiam, quid, si intercesserit longa temporis mora redeundi, an possit iterum redire ad conuiuias mutata intentione. vers. Notandum est. Et quid, si non adesset alius conuiuias, & quid si prandium instauraret intra breue tempus, ut quadrantem horæ, an frangatur ieiunium, si ille iterum comedit. vers. Sed plus. & secundum aliquos per mediam horam. vers. fin.

Ieiunans an possit manè sumere collationem serotinam, & nocturno tempore cenam capere. tract. 9. resol. 33. Et quid si fiat hæc mutatio absque rationabili causa, an peccet venialiter. vers. Hæc sententia. Si verò cum rationabili causa absque peccato veniali. vers. Notandum.

Ieiunans in serotina collatione, an possit sumere insculum ex pane cocto, vel pane cum amygdalis, etiam si sumatur in ea quantitate, quæ separatim sumi posset. tract. 9. resol. 34.

Ieiunium vigiliæ Natiuitatis Domini, an permittat collationem serotinam in magna quantitate ratione consuetu-

Index Rerum I. & II. Partis.

ſuetudinis. tract. 9. reſol. 35. Et an hac permiſſio procedat, etiam reſpectu Religioſorum. ibid. verſ. Sed an talis.

Ieiunare an teneatur deſeſſus ex labore ſumpto ob recreationem, vt ex ludo pile, vel ob querendam concubinam. tract. 9. reſol. 40. Vbi etiam, an ſi hac præiuderit eſſe in cauſa impotentia ad ieiunandum, an teneatur ab illis ſe abſtinere verſ. At his minimè. & verſ. Notandum eſt. Et quid ſi deſatigaretur ex aliquo labore, quem commodè in alium diem diſſerre poſſet. Et quid, ſi data opera illud ageret, vt non ieiunaret. tract. 9. reſol. 52.

Ieiunantes an poſſint ſemper ſumere lacticia ſine fractione ieiuniorum; & qua ſint iſta ieiunia, in quibus prohibeantur lacticia. tract. 9. reſ. 41.

Ieiunij diebus an licitum ſit miniſtrare carnes paruulis ante ſeptennium expletum, paganis, & amentibus perpetud. Vide, Carnes.

Ieiunium non frangitur ex paruitate materia, & quid in eſu carnum. tract. 9. reſol. 43.

Ieiunium non frangitur ex comeſtione inaduententer, etiam ſi eſſet carnum. tr. 9. reſ. 44. verſ. Sed Sanciſ.

Ieiunium frangens, an toties peccet, quoties comederit poſt ſecundam vicem eodem die. tract. 9. reſol. 44. Et an ſaltem venialiter. tract. 9. reſol. 53.

Ieiunium frangens comedendo carnes in die ieiunij, an toties peccet mortaliter, quoties comederit carnes in illa die. Vide, Peccatum. Vbi, quid in ieiunio voti.

Ieiunans in Quadrageſima comedendo lacticia abſque cauſa, & ſine Bulla Cruciatæ, quot peccata committat. tr. 9. reſ. 45. verſ. Notandum eſt etiam cum Portel.

Ieiunium an teneatur ſeruare peregrini proficiſcentes ad loca ſacra. Et quid de proficiſcentibus ad loca non ſacra. Vide, Peregrinantes.

Ieiunium non obligat, quoties quis exequitur aliquod opus pium, etiam ſine neceſſitate. tract. 9. reſ. 46. verſ. Sed abſolutè.

Ieiunare obligatus, ſi ob iuſtam cauſam comedit hora octaua, aut nona, an teneatur ad ieiunium. tr. 9. reſ. 48.

Ieiunare obligatur, qui habet vigefimum primum annum: & hoc tempus quomodo ſit computandum. tract. 9. reſol. 49.

Ieiunare an teneatur aliquis, ſi proficiſcitur à ciuitate, vbi non ſeruatur illud ieiunium, & accedit meridie ad locum domicilij, vbi ſeruatur, ſi nondum eſt violatum ieiunium. tract. 9. reſol. 50.

Ieiunare an teneatur, qui nocte non poteſt dormire, niſi cœnet, an verò poſſit ieiunare hoc modo, ſcilicet, manè ſumendo collationem, & ſerò cœnando ad ſaturitatem. tr. 9. reſol. 51.

Ieiunia impoſita ab Epifcopo an teneantur ſeruare Regulares. Vide, Regulares.

Ieiunium indiſtinctum ab Epifcopo intra ſuam Diœceſim non tenetur ſeruare ille, qui reperitur in loco exempto poſito intra eandem Diœceſim. tract. 10. reſol. 14. verſ. Ex his.

Ieiunia Iubilæi vbi non adeſt conſuetudo abſtinendi à lacticiis extra Quadrageſimam, poſſe fieri edendo illa abſque Bulla Cruciatæ. tr. 11. reſ. 3. verſ. Qui benè.

Ieiunans feria 4. 6. & Sabbatho, ſtante Iubilæo, ſi reperiatur in peccato mortali, an gaudeat indultis conceſſis in illo. tract. 11. reſol. 6. verſ. Vnde ſi quis.

Illegitimus occultus an poſſit obtinere diſpenſationem ab Epifcopo ad recipiendum ſacros Ordines. tr. 15. reſ. 21.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat committens gra-

uia delicta extra homicidium, & mutilationem membrorum in Eccleſiis, ſeu cœmeterijs. tract. 1. reſol. 2.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat delinquens prope Eccleſiam ſub ſpe conſugiendi ad eam. ſi poſtea ad eam conſugit. tract. 1. reſol. 3.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat, ſi quis proditoriè voluit aliquem occidere, & deuenit ad actum proximum, ſed caſu non occidit. tract. 1. reſol. 4.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat committens crimen læſæ maiestatis in perſonam Principis reſcognoſcentis ſuperiorem. Vide, Crimen læſæ.

Immunitas Eccleſiarum an amittatur à committente crimen læſæ maiestatis. Vide, Crimen læſæ.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat offendens ſtatuum Principum. Quid cudens falſam monetam. Quid offendens habentem ſaluum conductum. Quid tractans de creando Rege ipſo viuente. Et quid expolians nuntios Regis, vt arcana Regis ſciret. Vide, Offendens.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat ſciens machinationem contra perſonam Principis, & non reuelans. Vide, Sciens.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat exiſtens in Eccleſia, ſi alium occiderit exiſtentem extra Eccleſiam, eiciendo in eum pilam tormentariam. Vide, Exiſtens. Quid è contra, ſcilicet, ſi exiſteret extra Eccleſiam, & occideret exiſtentem in Eccleſia. ibid. Vbi etiam, quid ſi vulneret.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat exiſtens in Eccleſia, mandans homicidium extra illam committi, vel exiſtens extra Eccleſiam mandans homicidium intra illam committi. Vide, Exiſtens.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat, qui in Eccleſia commiſit homicidium, vel membrum mutilauit, non deliberatè, ſed accidentaliter, & calore iracundia, & prouocatus. Vide, Homicidium.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat reus captus à ſatellite, ſi cum ipſo per vim intrat in Eccleſiam, & vt ſe de illius manibus eximat, vulnerat illum cum magna ſanguinis effuſione. Vide, Reus.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat fugiens ad Eccleſiam, geſtando ſecum ſcopettones, ſeu archibuſſetos. Vide, Fugiens.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat reus effraſto carcere. Vide, Reus.

Immunitate Eccleſiarum an gaudeat teſtis falſum deponens, vt quis morti traderetur. Vide, Teſtis.

Immunitate Eccleſie an gaudeat homicida Fiſci Regij, vel Preſidis Iuſtitie. Vide, Occidens.

Immunitate Eccleſie an gaudeat apoſtata. Vide, Apoſtata.

Immunitate Eccleſie an gaudeant Clerici conſugientes ad Eccleſiam pro criminibus non exceptis in Bulla Gregor. XIV. Vide, Clerici.

Immunitas Eccleſie conſugientium ad eam pro criminibus non exceptis in Bulla Gregor. XIV. an ſit de iure diuino, vel poſitiuo. tract. 1. reſol. 24. verſ. Probatum.

Immunitate Eccleſie an gaudeant Religioſi conſugientes ad Eccleſiam: & quid ſi delinquunt in proprijs Monaſterijs. Vide, Religioſi.

Immunitate Eccleſie an gaudeat, qui deceptus fuit doſiſ verbis, & fallacijs, exire ab Eccleſia, & Index, an poſſit illum punire. Vide, Reus.

Immunitate Eccleſie an gaudeat, qui conſugit ad Palatium Epifcopi, quod non eſt intra confines, & quadrageſima

Index Rerum I. & II. Partis.

ginta passus, sed longe ab Ecclesia distat. Vide, Delinquens.

Immunitate Ecclesie an gaudeat fugiens à manibus satellitum, ut tangeret Sacerdotem deferentem Eucharistiam. tract. 1. resol. 28. Vbi quid, si intrasset cubiculum aegroti, & aduenisset Sacerdos cum Sanctissimo Sacramento, quem adhuc non tetigisset, & captus fuisset à satellitibus.

Immunitate Ecclesie an gaudeat Hereticus non solum ob hæresim, verum etiam ob alia delicta distincta ab hæresi. Vide, Hereticus.

Immunitate Ecclesie an gaudeat reus comprehensus à ministris iustitie extra locum sacrum, si per illum ducatur ad carcerem, vel ad supplicium, & ad mortem trahatur per aliquam Ecclesiam. Vide, Reus.

Immunitate Ecclesie an gaudeat, qui ex proposito, & sub spe amicitie proditoriè aliam alicui nobili viro inferret, vel sustibus eum percuteret. tract. 1. resol. 31.

Immunitate Ecclesie an gaudeat mercator, qui decoxit fraudulentè. Vide, Mercator.

Immunitate Ecclesie an gaudeat occidens inimicum ex premeditata animi deliberatione apostatè, non autem proditoriè, seu per insidias. tract. 1. resol. 33.

Immunitate Ecclesie an gaudeat occidens Clericum. Vide, Occidens.

Immunitate Ecclesie an gaudeat occidens amicum reconciliatum. Vide, Occidens.

Immunitate Ecclesie an gaudeat occidens aliquem veneno. tract. 1. resol. 36.

Immunitate Ecclesie an gaudeat suspectus vehementer de hæresi. tract. 1. resol. 38.

Immunitate Ecclesie an gaudeat damnatus ad trirèmes perpetuè, vel ad tempus, si confugiat ad Ecclesiam. Vide, Damnatus.

Incestus commissus cum matre, vel filia, aut sorore, vel nepte, an differat specie, ita ut committens illum teneatur exprimere circumstantiam persona sibi coniunctæ. Vide, Circumstantia.

Inductio ad peccatum an sit circumstantia aperienda in Confessione, quando ille erat paratus illud committere. Vide, Circumstantia.

Indulgentia, quæ conceduntur per Bullam Cruciatæ visitanti quinque altaria, an pariter concedantur visitanti ex vno loco quinque altaria sine motu corporali. tract. 11. res. 102. Et an hæc visitatio altarium quinque possit fieri in eadem Ecclesia, vel in diuersis. vers. Sed notandum. Et quid faciendum, quando in aliquo populo tantum est vnica Ecclesia habens tria, vel quatuor altaria. vers. Sed potest. Et si quis non potest ingredi Ecclesiam, quia est plena hominibus, an consequatur Indulgentiam Bullæ, visitando talem Ecclesiam à foris, ut sibi possibile est tr. 11. res. 103.

Indulgentia per Bullam Cruciatæ concessa visitanti quinque altaria, an possit obtineri pluries à visitante illa multoties eodem die. tract. 11. resol. 104.

Indulgentiam, quæ conceditur virtute Bullæ Cruciatæ in visitandis quinque altaribus, an lucretur, qui suscepit Bullam, & fuit confessus in Quadragesima præterita, & habet propositum confitendi in Quadragesima futura, an verò habeat necesse esse confessum actualiter. tract. 11. resol. 105.

Indulgentia, quæ conceditur omnibus verè poenitentibus, & confessis, & relictis sacra Eucharistia, concessa intelligitur suscipienti Bullam, & confesso in Quadragesima præterita, & habenti propositum confitendi in Quadragesi-

ma futura. tract. 11. resol. 105. vers. Hæc opinio.

Indulgentia, quæ conceditur virtute Bullæ tempore mortis moribundo, quomodo à Confessario debeat illi concedi. tract. 11. resol. 106.

Indulgentia concessa virtute Bullæ Cruciatæ in articulo mortis, quando Clericus haberi non potest, an à laico possit concedi morti obnoxio. tract. 11. resol. 106. vers. fin.

Indulgentias Bullæ Cruciatæ ut quis lucretur, an habeat necesse confiteri, si non habet peccata mortalia, sed tantum venialia. tract. 11. resol. 107.

Indulgentia Bullæ Cruciatæ an sit concedenda moribundo sensibus destituto, qui petit antea confessionem, & exhibuit alia indicia indicantia actum contritionis: & quid si hæc non fecerit. Vide, Confessarius.

Indulgentiam plenariam virtute Bullæ Cruciatæ quoties quis lucretur. Vide, Bulla Cruciatæ.

Infamia si resultet complici in Confessione apud Confessarium, an sit aperienda in Confessione. tract. 7. resol. 49.

Infamia an irrogetur in Confessione alicui complici, si nominatur, quando illud vitium declaratur Confessario sub sigillo Confessionis. tract. 7. res. 49.

Infans expositus in Hospitali, factus adolescens, an possit promoueri ad sacros Ordines absque aliqua dispensatione. Vide, Expositus.

Infidelis an gaudeat immunitate Ecclesiastica. tract. 1. resol. 22.

Infirmus, qui ex licentia comedit carnes in die ieiunij, an possit comedere tocinum, & alias res nociuas. tract. 9. resol. 47.

Infirmus, qui semel in articulo mortis sumpsit Eucharistiam per modum Viatici non ieiunus, an illam possit iterum accipere, tamquam infirmus, per modum Viatici. Vide, Sacerdos.

Infirmus delirans, qui propter febrim in amentiam incidit, an possit recipere à Sacerdote Viaticum. Vide, Sacerdos.

Inimicus an teneatur alloqui, salutare, resalutare, & familiaritatem cum inimico habere, vel alia signa amicitia ei ostendere, si ipse hæc omnia procuraret. tract. 15. res. 62.

Iniuria plures prolata contra plures personas vnicò actu, an sint explananda in confessione in numero iniuriarum, & personarum. tract. 7. resol. 28. Vbi etiam, quid si essent diuersæ speciei.

Inquisitores an possint procedere contra Iudices laicos, quibus eis fuit remissus Hereticus puniendus, si mitius contra illum se gerant. tract. 2. resol. 134.

Inquisitorum iurisdicção contra familiares suos in criminibus aliis diuersis ab hæresi, an sit Ecclesiastica, an verò secularis. tract. 2. resol. 136.

Inquisitores an habeant facultatem absoluedi ab hæresi, & an simul totum Consistorium, an verò singuli. tract. 5. resol. 3.

Insula Sicilia an sit pars Italia. tract. 17. resol. 30. vbi idem de Sardinia, & Corsica Insulis.

Intentio ministri requiritur ad conficiendum Sacramentum: sed, quantum intentio sit sufficiens ad illud conficiendum, cum triplex reperiatur intentio, scilicet habitualis, virtualis, & actualis. Vide, Sacramenta.

Interesse, & prouisiones, quæ accipit campsor in cambio, an ab eo possint adici sorti principali, ut cambium continuè magis augeatur. Vide, Prouisiones.

Interesse certum à principio an possit pacisci à campso-
re cum campsario in casu non solutionis. tract. 8. resol. 5.

Index Rerum I. & II. Partis.

Et an campfor saltem peccet mortaliter. vers. An verò. Interesse. quod petitur ex contractu, alla meta, an possit adici sorti principali, quando renouatur contractus. tract. 8. res. 19.

Interrogatus de futura copia mercium, vel de tritici, vel de moneta diminutione, vel de discessu Proregis, & aule, si dicat se nescire, vel respondeat negatiue; an peccet contra iustitiam, & teneatur restituere. tract. 8. res. 46.

Inuentarium non conscientis, Ecclesia, vel Monasterio heredibus institutis, an obligentur ultra vires hereditarias. Vide, Ecclesia.

Inuentor rei aliena facta debita diligentia in perquirendo domino, an possit sibi eam retinere, an verò teneatur restituere pauperibus. Vide, Restitutio.

Inuitans aliquem ad cenandum causa vrbauitatis, qui paratus est non ieiunare an peccet mortaliter. tract. 9. res. 38.

Irregularitas omnis, quæ est poena, an sit dispensabilis per Bullam Cruciatæ. Vide, Bulla.

Irregularitas an incurratur à viro nobili, qui occidit aliquem; & tamen poterat fugiendo, vitam seruare, ita vt egeat dispensatione, vt possit suscipere sacros Ordines. tr. 15. res. 16.

Irregularis an efficiatur mandans Petro, vt occidat Caium, si è conuerso Petrus fuerit occisus à Caio. Vide, Mandans.

Irregulares an efficiantur plures casu rixantes cum aliquo, qui fuit percussus vulnere lethali, ex quo mortuus est, si constat de percussore; an verò tantum percussor. tract. 15. res. 18.

Irregularitas an incurratur propter præcisionem digiti in rixa. tract. 15. res. 20. Et quid si absunderetur mamma femina. vers. Notent.

Irregularis an efficiatur Hereticus existens occultus, qui in foro conscientie absolutionem ab heresi Romæ impetravit à quodam Pœnitentiaro Summi Pontificis, ita vt possit promoueri ad sacros Ordines, & an super ea possit dispensare Episcopus. Vide, Hereticus.

Irregularitas, quæ prouenit ex delicto, vt incurratur, an requirat culpam mortalem, ita vt negligentia venialis non sufficiat. tract. 16. res. 18.

Irregularitas an incurratur per committentes crimen sodomiticum occultè, & sine scandalo. & an idem in aliis omnibus criminibus, quibus à Iure infamia annexa est. tract. 17. res. 21.

Irregularitas an incurratur per crimina occulta. Et quid per homicidium licet occultissimum. tract. 17. res. 69. vers. Sed hæc sententia.

Iubileum an profit ei, qui peccaret ob spem absolutionis ipsius. tract. 11. res. 16.

Iubileum, quod dat licentiam pœnitenti eligendi Confessionem, vt eum absoluat à reseruat. &c. si pœnitens facit Confessionem inualidam, obtinendo absolutionem à reseruat, an operetur, vt dicta peccata non sint amplius reseruata, ita vt postea possit à quocumque Confessario ab illis absolui. Vide, Bulla.

Iubileum anni sancti an suspendat Bullam Cruciatæ. Vide, Bulla.

Iubileum, quod requirit Confessionem fieri debere intra hebdomadam, & die Dominico sumi Eucharistiam, an dicatur adimpletum, & satisfactum, si die Dominico confiteatur, & sumat Eucharistiam. tract. 15. res. 28.

Iubileum si quis in prima hebdomada lucratus est, fa-

ciendo opera in illo requisita, an possit iterum illius Indulgentiam lucrari, faciendo de nouo opera requisita in secunda hebdomada. tract. 17. res. 49.

Iudex secularis an possit extrahere reum ab Ecclesia sine licentia Episcopi, si notoriè constat, reum non gaudere immunitate Ecclesie. Vide, Reus.

Iudex, qui non mandauit extrahi reum ab Ecclesia; sed satellites, vel alij eum extraxerunt vi, vel dolo; an teneatur restituere reum in Ecclesia, vel possit contra illum agi. tract. 1. res. 16.

Iudex laicus an possit citare Clericum creditorem in confectione alicuius inuentarii. Vide, Clericus.

Iudex laicus an possit compellere Clericum ad restituendum depositum, quoties se obligauit restituere in Tribunali Iudicis secularis. Vide, Clericus.

Iudex laicus an possit punire Clericos, qui sine habitu, & tonsura immiscunt se in delictis grauissimis, si non præcesserit trina monitio. tract. 2. res. 24.

Iudex laicus an possit iudicare causam Clericorum, qui sunt heredes alicuius secularis, quæ ante eius mortem coram se erat incepta. tract. 2. res. 25.

Iudex laicus an possit punire Clericum poena pecuniaria: quia reuerenter illi non est locutus; vel quia coram ipso deliquerit. tract. 2. res. 26.

Iudex laicus an possit punire Clericum, qui assumpsit habitum clericalem post delictum commissum, intentione subtrahendi se à seculari potestate. tract. 2. res. 27.

Iudex laicus an possit in casu contingenti cognoscere de clericatu, vel de habitu. tract. 2. res. 28.

Iudex laicus an & quando possit punire Clericum in minoribus constitutum. Vide, Clericus.

Iudex laicus an possit punire Clericum, qui aliquando dimisit habitum, & tonsuram. Vide, Clericus.

Iudex laicus an sit competens, quando agitur de possessorio matrimonij. tract. 2. res. 56.

Iudex laicus an possit cognoscere causam Clerici super recuperatione possessionis Ecclesie, à qua est eiectus per vim, vel super retentione possessionis beneficii, in qua ab alio turbatur. Vide, Officiales.

Iudex laicus an possit cognoscere ciuilitè, siue criminaliter causas aduersus equites D. Iacobi, Alcantara, & Calatrava. tract. 2. res. 73.

Iudex laicus an possit cognoscere crimen vsuræ, siue de iure, siue de facto queratur. tract. 2. res. 78.

Iudex laicus an possit procedere contra animalia Clericorum, quæ in alienis pascuis reperta sunt. tract. 2. res. 81.

Iudex Ecclesiasticus an possit punire laicum, qui crimen sacrilegij commisit. tract. 2. res. 82.

Iudex Ecclesiasticus an possit punire laicum, qui protulit verba iniuriosa contra Clericum. tract. 2. res. 82. vers. Et pro fine.

Iudex Ecclesiasticus an possit cognoscere inter laicos de alimentis debitis filio spurio. tract. 2. res. 86.

Iudex Ecclesiasticus an possit punire laicos concubinato. tract. 2. res. 88. Et an sit necessaria trina monitio. vers. Ex his infer.

Iudex Ecclesiasticus in criminibus mixti fori an possit laicos sine auxilio brachij secularis in carcerem detrudere. tract. 2. res. 89.

Iudex laicus an possit iudicare in causa decimarum. tract. 2. res. 90. Et an simul cum Iudice Ecclesiastico titulo compromissi. tract. 2. res. 93.

Iudex laicus an possit cognoscere de causis decimarum,

Index Rerum I. & II. Partis.

rum, si Clerici illas petunt à laicis, qui præscriptione, & consuetudine immemorabili eas nunquam soliti sunt persolvere. tract. 2. res. 92.

Iudex Ecclesiasticus an possit publicare testamentum, quando Clericus instituit heredem Clericum, vel laicus condidit testamentum ad pias causas. tract. 2. res. 100.

Iudex Ecclesiasticus in causis merè Ecclesiasticis, aut mixti fori, an teneatur exhibere processus Iudicibus secularibus, à quibus petit brachium. tract. 2. res. 108.

Iudex Ecclesiasticus an possit incidenter cognoscere de rebus temporalibus, & è contra Iudices laici de rebus Ecclesiasticis. tract. 2. res. 111.

Iudex secularis an possit cogere laicos ad condonandam obligationem iuramenti metu, aut iniuria extorti. tra. 2. res. 115. An **Iudex Ecclesiasticus** possit hoc idem efficere. vers. Notandum. ibid.

Iudex Ecclesiasticus an possit cognoscere principaliter inter laicos de causa dotis. tract. 2. res. 117. Vbi, quid quando est relicta in testamento alicui pauperi.

Iudex Ecclesiasticus an sit Iudex competens, non solum quoad relaxationem iuramenti; sed etiam ad effectum agendi, ut præstata relaxatione annullat, & rescindat contractum. tract. 2. res. 120.

Iudex secularis imploratus ab Ecclesiastico, ut præstet brachium suum, si non præstat, potest excommunicari. tra. 2. res. 121. vers. Notandum est.

Iudex Ecclesiasticus quando implorat brachium à Iudice seculari, an necessario debeat permutere censuras. tra. 2. res. 121.

Iudex Ecclesiasticus an sit competens in causis sponsaliorum. tract. 2. res. 131.

Iudex Ecclesiasticus, vel secularis, an sit Iudex competens, pendente lite super matrimonio, vel sponsalitiis in sequestrando puellam, causa explorandi voluntatem. tra. 2. res. 132.

Iudex laicus an possit auferre arma à confugiente in Ecclesiam absque sacrilegio, & an sit circumstantia necessaria in Confessione aperienda. tra. 7. res. 38. & tra. 1. res. 8.

Iudex, si non condemnat aliquem ad penam à lege scriptam, an teneatur restituere penam illi, cui esset applicanda si condemnaret. tra. 10. res. 23. vers. Ideo quæro.

Iudex an possit iudicare secundum probabilem opinionem communem, probabiliori relicta. tract. 13. res. 3. Et an possit iudicare sequendo opinionem probabilem relicta probabiliori, etiam contra propriam opinionem. ibid. vers. Dico igitur. Et an nunc possit iudicare secundum vnam, & nunc secundum aliam, secluso scandalo. Et si adesset scandalum, an teneretur ad restitutionem, & an saltem peccaret. vers. Hinc etiam.

Iuramentum an possit à Principe prohiberi, ne fiat; & si fiat, an possit impediri eius effectus, ut nullatenus sequatur obligatio. Vide, Princeps.

Iuramenta pœnalia seu conditionalia castitatis, seu religionis, an possint commutari virtute Bullæ Cruciatæ. tract. 11. res. 69.

Iurans amphibologicis verbis absque necessitate, an committat peccatum mortale. tract. 15. res. 25.

Iurisdictio an tribuatur ab Ecclesia, quando adest communis error sine titulo colorato, ut gesta valeant, tam in foro externo, quam in foro conscientie. tract. 16. res. 43.

L.

Lactantes an teneantur ieiunare. Vide, Ieiunare.
Lactancia in quibus diebus ieiunii prohibeantur. Pars II.

tur comedi. tractat. 9. res. 41.

Laicus relegatus à Iudice laico, pendente relegatione assumpsit clericatum, & fregit relegationem, à quo Iudice de fractura sit puniendus. tract. 2. res. 119.

Laicus, vel Clericus, qui occultè se ponat in loco Confessionibus deputato, & inter Confessionem feminam ibi sollicitet, an sit denunciandus. Vide, Denuntiandus.

Laicus, vel saltem Clericus, qui simulavit se Sacerdotem esse, si sollicitavit feminam in Confessione non absoluendo, an sit denunciandus Inquisitoribus. tra. 4. res. 16.

Lectores an teneantur ieiunare. Vide, Ieiunare.

Legatum relictum pro monachatu, an debeatur Tertiarius Sancti Francisci, & an dicantur Religiosi, & gaudeant privilegio fori. tract. 2. res. 85.

Legatum relictum ingredienti Religionem de centum, & si non ingrediatur de ducentis, si ingrediatur, an debeat solui summa ducentorum. tract. 2. res. 125. vers. Si legentur.

Legatarius an possit uti compensatione occulta de sibi relicto in testamento minus solemniter. Vide, Heres.

Legatum relictum femina in testamento, si caste vivat, in conscientia, an possit illud consequi, si caste non vixerit. tract. 10. res. 23. vers. Notandum est.

Legatum factum phellis, ut nubant; an debeatur, si aliqua dotem habeat, & non sufficientem. tract. 16. res. 50. Vbi etiam plura notatu digna pro virginibus circa hanc legati materiam.

Legatum an possit commutari ab Episcopo in equale, vel maius. Vide, Episcopus.

Legatum pro ornamentis, & fabrica Ecclesiæ, an possit commutari ab Episcopo in celebrationem Missarum. Vide, Episcopus.

Legatus natus an possit exercere iurisdictionem in Regularibus exemptos. tract. 2. res. 17.

Legens libros hereticos an possit absolui à censuris, virtute Bullæ Cruciatæ. Vide, Bulla.

Legens libros hereticos ob parvitatem materie an incidat in censuras Bullæ Cæne, & debeat ab illis absolui, virtute Bullæ Cruciatæ, & quam parvitas materie dicatur. tract. 11. res. 30.

Legens librum Heretici, qui non tractat de religione, neque continet multas hereses, sed vnam tantum, an incidat in excommunicationem Bullæ Cæne, ita ut per Bullam Cruciatam sit absoluendus. tract. 11. res. 31. Et quid si aliquis legerit librum Catholicum cum commentariis Hereticorum. tract. 11. res. 32.

Legens librum hereticum, non per se ipsum, sed per alium, an incurrat in excommunicationem Bullæ Cæne, ita ut per Bullam Cruciatam sit absoluendus. tract. 11. res. 33.

Legens ex mandato domini librum hereticum, an incidat in excommunicationem Bullæ Cæne, ita ut sit absoluendus per Bullam Cruciatam. tract. 11. res. 33. vers. Incurreret verò. Et quid, si fuerit compulsus. vers. Nota verò.

Legens epistolam misivam alicuius Heretici, in qua aliquam heresim docet, an incidat in excommunicationem Bullæ Cæne, ita ut indigeat Bulla Cruciatam pro absolutione. tract. 11. res. 34.

Legens libros hereticos in Gallia, Anglia, & aliis provinciis, ubi Bulla Cæne non est recepta, an hoc non obstante incidat in excommunicationem, & egeat Bulla Cruciatam propter absolutionem. tract. 11. res. 35.

Legens idiotam librum hereticum Latina lingua compositum, quam ipse nullo modo intelligit, an incidat in ex-

Index Rerum I. & II. Partis.

communicationem Bullæ Cænæ, ita ut per Bullam Cruciatæ sit absolvendus. tract. 11. resol. 36.

Legitimitas an possit fieri à Principe de filio laico Clerici. Vide, Princeps.

Lex prohibens, ne certa bona transferantur in Ecclesias sine licentia Regis, an sit valida; an verò contra libertatem Ecclesiasticam. tract. 2. resol. 103.

Leges humane pontificie ut obligent, an requiratur consensus, & acceptatio populi. tract. 10. resol. 1.

Lex à Principe legitime promulgata non acceptata à subditis sine causa, an obliget sub pena peccati. tract. 10. resol. 2.

Lex, si dubitatur, an sit vsu recepta, an presumendum, quod sit vsu recepta. tract. 10. resol. 3.

Lex ut non obliget, an sit necessarius consensus tacitus Principis, ut noscat vsu legem non recipi; & tamen toleret. tract. 10. resol. 4.

Leges pontificie ut promulgentur, & recipiantur, an Episcopi, & Principes excusentur, si non curant. tract. 10. resol. 5.

Leges an per supplicationem suspendantur, & an liceat eam porrigere. tract. 10. resol. 6.

Lex ut per non vsu auctoritate careat, an requiratur certum tempus, & opus sit aliqua præscriptione; an verò sufficiant contrarij actus. tract. 10. resol. 7.

Leges pontificie ut obligent, an necesse sit, ut promulgentur in singulis Diocæsibus, & prouinciis. tractat. 10. resol. 8.

Leges pontificie ut obligent, an sit necessarium, ut labantur duo menses à die promulgationis; an verò statim. tr. 10. resol. 9.

Leges editæ à Principe, an debeant ab eodem obseruari. tract. 10. resol. 10.

Leges synodales Episcoporum an ligent Regulares. tr. 10. resol. 11.

Leges Principum secularium spectantes ad reipublicæ gubernationem, & pacem, non pugnant cum sacris Canonibus, & statu Clericorum, an ligent Clericos. tract. 10. resol. 12. Vbi etiam an peccent mortaliter contraueniens, secluso scandalo. vers. Non reticebo.

Leges alicuius loci an obligent aduenas, & peregrinos ibi commorantes per aliquos dies, ad ieiunia, & festa illius loci, secluso scandalo. tract. 10. resol. 13. Vbi tenet, quod non; & eam conclusionem limitat non procedere in certis casibus. vers. Hæc tamen. Et an prædicti peregrini, & aduena teneantur seruare ieiunia, & festa proprii domicilij, quæ non seruantur in loco, in quo reperiuntur. tract. 10. resol. 14. Et quid, si ibi pariter seruantur. vers. Secundò notat.

Leges locorum, in quibus reperiuntur peregrini, an debeant ab eis seruari. tract. 10. resol. 15.

Leges locorum, in quibus reperiuntur vagi, an obligent eos. Vide, Vagi.

Leges pure penales in materia graui, an obligent in conscientia. tract. 10. resol. 17.

Lex prohibens aliquid sub pena mortis, mutilationis membrorum, perpetui carceris, damnationis ad triremes, confiscationis bonorum, aut amissionis multorum bonorum, an obliget sub mortali. tract. 10. resol. 18.

Lex penalis mixta an obliget sub reatu peccati mortalis. tract. 10. resol. 20.

Lex penalis Ecclesiastica an obliget sub pena peccati mortalis. tract. 10. resol. 21.

Lex edita à Cardinalibus contra Religiosos accedentes ad loquendum Monialibus, an obliget ad peccatum mortale. Vide, Decretum.

Lex penalis, ipso facto penam inferens, an obliget non solum in conscientia, sed etiam ut delinquens teneatur illam penam persolvere ante Iudicis sententiam. tract. 10. resol. 23.

Lex penalis priuans ipso facto aliquem voce actiua, & passiua, an obliget in conscientia hanc penam subire ante Iudicis condemnationem. tract. 10. resol. 24. Et quid, si ille se manifestando esse priuatum voce actiua, & passiua, ante Iudicis condemnationem se infamem redderet. ibid. vers. Et notandum.

Lex, si sit dubia, an obliget ad mortale; an verò ad veniale. Et in dubio, quid sit iudicandum. tract. 10. resol. 25.

Lex penalis ex identitate rationis, vel ex maiori parte, an sit extendenda ad alios casus. tract. 10. resol. 26.

Lex fundata in presumptione an obliget in conscientia, si presumptio in aliquo casu particulari deficiat. tract. 10. resol. 27.

Legis obligatio an cesset, quando cessat finis adequatus legis, in aliquo casu particulari. tract. 10. resol. 28.

Legis propriæ dispensatio sine causa, an sit valida. Vide, Dispenratio.

Legi propriæ dispensans sine causa, an peccet mortaliter. Vide, Dispenrans.

Legis superioris dispensatio facta ab inferiori, non cognita prius causa, quando reuera causa erat iusta, & legitima, an sit valida. Vide, Dispenratio.

Legi propriæ Superior dispensans sine causa, an peccet mortaliter. Vide, Dispenrans.

Legis dispensationem petens sine causa, an peccet mortaliter. Vide, Dispenratio.

Lex penalis non est extendenda ad casum non expressum, etiam si in illo inueniatur eadem ratio, maxime in foro conscientie. tract. 17. resol. 66. vers. Et lex penalis, Vbi ponuntur septem exempla.

Lex penalis, quæ non potest executioni mandari absque hominis actione, etiam si ipso iure, vel ipso facto feratur, vel etiam si dicatur, nulla expectata declaratione, non obligat ante Iudicis condemnationem. tr. 17. resol. 67. vers. Probatur hæc opinio. Vbi ponuntur multi casus, in quibus in penas nemo incurrit, nisi post sententiam Iudicis. vers. Ex his deducitur.

Libertas Ecclesiastica, quæ sunt exempti Clerici à legibus, & potestate Principum secularium, an sit de iure diuino, an verò positiuo. Vide, Clerici.

Libertas Ecclesiastica an possit reuocari per consuetudinem maximam immemorabilem. tract. 2. resol. 4. Et quid accedente tolerantia Summi Pontificis. tr. 2. resol. 5.

Libertas Ecclesiastica an possit renuntiari à Clericis. Vide, Clerici.

Libertati Ecclesiastica an possit derogari per priuilegium. Vide, Priuilegium.

Libertas Ecclesiastica à iurisdictione temporali concessa Clericis, à quo tempore inceperit. tract. 2. resol. 126.

Litanie in diebus Rogationum, siue in processionibus ab aliquo an debeant recitari priuatum, si non adest in choro. tract. 12. resol. 42.

Locare domos meretricibus an quis possit, etiam si illæ peruersæ sint honestas vicinas. tractat. 8. resol. 41. vers. Item.

Index Rerum I. & II. Partis.

Locare an possit quis domum pretio currenti, si sciat Aulam, & Proregem citò Messinam discessurum. tract. 8. resol. 45. Et quid si locator interrogatus dicat, se nescire; vel respondeat negativè, an teneatur ad restitutionem. tract. 8. resol. 46.

Locatio omnium vasorum, & medicamentorum facta ab aromatario suæ apothecæ per decem annos, quæ fuerunt pretio æstimata, & tradita conductori cum pacto expresso, ut teneatur conductor singulis annis soluere decem pro centenario pretij æstimati, & in fine conductionis teneatur restituere vasa, & medicamenta eodem pretio æstimanda, an sit licita. tract. 8. resol. 89.

Lucrum cessans quando debetur mutuanti, an debeatur in totum, vel in qua quantitate. Vide, Mutuans.

Ludentium conditio debet esse equalis. Et quid si aliquis scienter ponat maiorem summam, & alter minorem, an ponens minorem possit lucrari maiorem summam absque onere restitutionis. tract. 8. resolut. 66. & tractat. 17. resolut. 40.

Ludens ludo prohibito ad creditum, si perdidit magnam pecuniarum quantitatem, an teneatur illam in foro conscientie soluere collusori. tract. 17. resol. 8. Et soluta pecunia an concedatur perdati repetitio. Et quid, si in aliquibus locis non concedatur repetitio, an concedatur exceptio, ut non soluat. vers. Hæc omnia. Et quid si ludentes renuntiantur beneficio legis concedentis repetitionem. vers. Secundò.

Ludens cum aliquo ludo taxillorum, qui amisit pecuniarum quantitatem, si coegit postea collusorem ad persistendum in ludo minus, aut precibus importunis, & nedum recuperavit pecuniam perditam, sed maiorem quantitatem, an teneatur ad restitutionem. tractat. 17. resol. 27.

Ludo domum exponentes, an peccent mortaliter. tra. 15. resol. 65. vers. His ita constitutis. Et an teneantur ad restitutionem, si principales lusores tenentur ad restitutionem, & non restituunt. vers. Ex quibus omnibus.

M.

M*acellarius an possit accipere aliquid ultra taxam, vendendo carnes electas, saltem ratione laboris. tr. 8. resol. 35. vers. Sed Homobonus.*

Malitiæ plures an possint dari in eodem actu. tract. 7. resol. 29. vers. Sed resolutio.

Mandans Confessario, ut sollicitet pro se poenitentem, an sit denuntiandus. Vide, Denuntiandus.

Mandans Petro, ut occidat Cainum: sed evenit versa vice, scilicet, Caius occidit Petrum, an inciderit in irregularitatem. tract. 15. resol. 17.

Maritus, & vxor, si inter se habuerunt copulam in loco sacro, an teneantur explanare hanc circumstantiam in Confessione. Vide, Circumstantia.

Maritus, qui vult habere copulam cum vxore præpostere, vel sedendo, aut succumbendo, an peccet mortaliter, ita ut sit obligatus hoc exprimere in Confessione; & an peccet saltem venialiter. tract. 7. resol. 35.

Maritus coeundo modo extraordinario cum vxore, aliquam seminis quantitatem extra vas emittebat, & peritus procreandorum liberorum in fine copulæ extra vas totum semen effundebat, an vxor sine culpa poterit debitum reddere, & an maritus in aliquo casu non peccet. tract. 15. resol. 64.

Maritus immittendo membrum virile in os suæ vxoris, an peccet mortaliter. tr. 17. res. 37. vers. Ad secundum.

Maritus an possit vii in principio cum vxore copula sodomitica, non animo consummandi actum, & deinde intra vas legitimum immittere absque labe peccati mortalis. tract. 17. resol. 37. vers. Sicuti est inchoatio.

Maritus absente coniuge absque periculo pollutionis, & voluptatis an possit seipsum tangere causa libidinis, & voluptatis, sine incurso peccati mortalis. tract. 17. resol. 37. vers. Ad tertium.

Medicus si licentiam concedat edendi carnes absque legitima causa diebus prohibitis, an habeat necesse manifestare in Confessione illos dies fuisse consecratos ieiunio. tr. 7. resol. 60.

Medicus si iuxta regulas Medicinæ non habeat medicamentum certum, an possit sequi opinionem minus probabilem circa aliqua medicamenta, relicta probabiliori. tr. 13. resol. 7.

Mendacium si quis dicat interrogatus, vel tacet, an teneatur restituere. tract. 8. res. 46.

Mendicantium appellatione in Bulla Cruciatæ an includantur alij Religiosi, qui Mendicantes non sunt; sed ex beneficio Sedis Apostolicæ eorum fruuntur privilegiis. tr. 11. resol. 89.

Mercator, qui decoxit fraudulentè, an gaudeat immunitate Ecclesiæ. tract. 1. resol. 32.

Mercator, siue alius potest facere sine onere restitutionis, ne aliunde ab aliis merces portentur in civitatem aliquam, dummodo id non efficiat fraude, aut iniuriis, &c. sed ex industria, & bonis artibus. tract. 8. res. 27. vers. Ex his.

Mercator, siue alius quilibet potest suppressere merces suas usque ad tempus opportunum, quo eas maiori pretio vendat, secluso monopolio. tr. 8. res. 27. vers. Secundò.

Mercator, siue alius, qui transfert triticum extra territorium, excusatur, etiam si ob id pretium notabiliter augeatur. tract. 8. resol. 27. vers. Tertiò.

Merces vltionæ vilescant: quantum verò vilescant, sunt Doctores qui dicunt pro tertia parte: imò alij pro dimidia. tract. 8. resol. 36. vers. Quantum. & tract. 8. resol. 53. & resol. 78. vers. Difficultas est.

Meretrix non tenetur restituere, quod accepit ab amatoribus. tr. 16. res. 38. vers. Notandum est.

Milites D. Iacobi, Alcantara, & Calatraue, an dicantur Religiosi. Vide, Religiosi. Et an teneantur soluere gabellas. Vide, Gabella. Et an includantur in Bulla Clement. VIII. de paupertate religiosa, & de largitione munerum. tract. 6. resol. 23.

Milites Sancti Ioannis sumentes redditus bonorum suorum, & applicantes in vsus illicitos, an peccent contra paupertatem, & accipientes an teneantur ad restitutionem. tract. 15. resol. 54.

Milites S. Ioannis an sint verè Religiosi. tra. 16. res. 36. vers. Sed contrariam. Vbi, an qui emisit votum Religionis, satisfaciatur, si habitum S. Ioannis assumat.

Milites S. Ioannis, S. Iacobi, Alcantara, & Calatraue, an possint confiteri peccata cum simplici Sacerdote non approbato ab Episcopo. Vide, Sacerdos simplex.

Ministri Curia secularis an possint auferre arma prohibita à reo in Ecclesia. Vide, Officiales. Et an possint per vim auferre res furtivas à manibus furum existentium in Ecclesia. ibid.

Miraculum an differat à gratia. tract. 17. resol. 48.

Miraculum fit in continenti. tract. 17. resol. 48. in prin.

Index Rerum I. & II. Partis.

Et an etiā possit fieri successiue. ib. ver. Post hæc scripta.

Missa si omittatur audiri in die festo, causa studendi, an hac circumstantia sit aperienda in Confessione. tract. 8. resol. 62.

Missa audita in die festo à voluntariè distracto, an satisfaciatur præcepto de audiendo sacro. tract. 12. resol. 2. vers. Hæc doctrina.

Missa appositæ in fundatione alicuius beneficii an possint ab Episcopo reduci ad minorem numerum vigore Concilij Tridentini. tract. 14. res. 1.

Missa relicta pro defunctis in aliqua Ecclesia, possunt reduci ad minorem numerum, ab Episcopis vigore Concilij Tridentini. tract. 14. resol. 1. vers. Ex his apparet.

Missa relicta post Concil. Tridentin. an possint ab Episcopis reduci ad minorem numerum. tract. 14. res. 2.

Missa, quæ possunt reduci ab Episcopis ad minorem numerum, an sint reducende in Synodo. tract. 14. res. 3.

Missa sicuti possunt reduci ab Episcopis ad minorem numerum, an pariter possint reduci à Generalibus Religionum absque Capitulo. tract. 14. res. 4.

Missarum moderatio alicui concessa an comprehendat anniuersaria, & officia pro defunctis. tract. 14. res. 5.

Missa plures an possint reduci à Generalibus Religionum ad minorem numerum per celebrationem vnius Missæ cum pluribus collectis, ita vt Regulares subditi satisfaciant oneribus plurium Missarum. tract. 14. res. 6.

Missa stipendium ab Episcopo, vel consuetudine taxatum si à petere Missam non fuerit integrum, & iustum Sacerdoti datum, an potuerit suppleri à Sacerdote recipiente ab vno, vel diuersis tot pauca huiusmodi stipendia, quæ iuste elemosynæ æquiualeant, & vnico tantum sacrificio omnibus satisfaciatur. tr. 14. res. 7. Et quid si adest expressa promissio de dicenda Missa pro illo paruo stipendio. vers. Verū est. Pro Missa vnica an possit Sacerdos pauper accipere tot stipendia, quot sufficiant ad eius diurnam sustentationem. tract. 14. res. 8. Pro vna Missa Sacerdos in diebus festiuis an possit accipere duplicatum stipendium. Vide, Sacerdos.

Missa an dicantur satisfactæ à Sacerdote, qui elemosynam accepit pro dicendis Missis, & postea alteri Sacerdoti minus stipendium dedit, vt satisfaceret illis, quod ipse acceperit absque peccato, & onere restitutionis. tr. 14. resol. 14. Vbi etiam, an si illud plus alteri Sacerdoti prabeat. vers. Secunda. Et principalis conclusio an extēdatur ad capellam, cui pro paucis Missis dicendis pingue stipendium datum est, vt possit per alium Sacerdotem satisfieri, dato ei iusto stipendio tract. 14. res. 11.

Missa stipendium, si duplicatum à Sacerdote acceptum est ab amico intrinseco pro Missa dicenda, an possit ita accipiens per alium Sacerdotem satisfacere dato illi iusto stipendio Vide, Sacerdos.

Missa excessus consueti stipendij, an possit retineri à Sacerdote, qui per alium Sacerdotem Missas celebrare facit, si sponte condonetur ab illo Sacerdote. Vide Sacerdos. Vbi etiam, an excessus debeat manifestari.

Missa stipendium duplicatum an possit accipi à Sacerdote pro vna Missa dicenda applicante vni partem solitam, & alteri suam partem. Vide, Sacerdos.

Missa an possit celebrari, & applicari primo offerenti stipendium, quem Deus scit futurum primum, à Sacerdote paupere pro occurrenti die, non habente elemosynam pro celebranda Missa. Vide, Sacerdos.

Missa an possit quandoque celebrari à Sacerdote anticipatè. Vide, Sacerdos.

Missarum stipendium si augeatur, si testator reliquerit centum aureos pro celebrandis centum Missis, qui modo non sunt suffecturi, heres an teneatur supplere illam elemosynam data capacitate hereditatis. tract. 14. res. 17.

Missa vt celebraretur à Capellano per se ipsum, Episcopus an possit ad hoc illum compellere, si in fundatione dispositum sit, quod Capellani celebrent. tract. 14. res. 18. Vbi, an si in fundatione exprimat, quod Capellanus debeat esse actus Sacerdos, & per se ipsum seruire beneficio. vers. Vbi etiam. Et quid, si non adessent illa verba, per se ipsum, vers. Nota.

Missa si non celebrentur à Sacerdote simplici, nullo impedimento detento, an peccet mortaliter non celebrando modo communi, vt in Paschate, si non adsit scandalum, vel contemptus. Vide, Sacerdos.

Missa plures an sint celebranda in Ecclesiis, quando festum Annuntiationis cadit in die Sabbathi maioris hebdomada. tract. 14. res. 21.

Missam celebrans in peccato mortali an tripliciter peccet, nempe, quia indigne consecrat, indigne offert, & indigne sumit Corpus Christi. Vide, Sacerdos.

Missam celebrans in peccato mortali, an duo committat peccata, videlicet, vnum, quia celebrat in peccato; & alterū, quia omittit Confessionem illius peccati. Vide, Sacerdos.

Missam celebrans in peccato mortali, & sacram Eucharistiam non ab ipso consecratam pluribus dispensans, an vnum tantum peccatum committat. Vide, Sacerdos.

Missarum celebrationes differens ad longum tempus, ad quas ipse tenetur, an peccet mortaliter: & quod tempus longum dicatur. Vide, Sacerdos.

Missa an debeant celebrari à Parocho pro suis ouibus, & quoties: & an aliquæ debeant applicari illis. Vide, Sacerdos.

Missa an debeant celebrari à Capellano agrote per aliquos dies per alium Sacerdotem. Vide, Sacerdos.

Missam quotidie obligatus Sacerdos celebrare, an possit in hebdomada vnā omittere. Vide, Sacerdos. Vbi etiam, an possit ex aliqua congruente necessitate in anno quater, vel sexies celebrare pro se ipso, vel sibi valde coniuncto. vers. Sed hanc. Et quando Capellanus potest ex consuetudine introducta relinquere vnā Missam in hebdomada, an possit illam pro alio celebrare, & accipere stipendium. vers. Potest igitur.

Missam obligatus Sacerdos celebrare in certo templo, Oratorio, vel altari an peccet alibi celebrando, & an teneatur ad restitutionem. Vide, Sacerdos.

Missa votiuā an possit celebrari à Sacerdote in diebus Dominicis, & aliis festis duplicibus, absque incurso peccati mortalis. Vide, Sacerdos.

Missa de Beata Virgine, & de requie, quæ ex stipendio accepto à Sacerdote debet certis diebus celebrari, an possit omitti, & celebrari alia Missa currens in Missali prescripta. Vide, Sacerdos.

Missa Sancti Gregorij an debeant dici sine interruptione, & omnes de requie à Sacerdote obligato dicere Missas Sancti Gregorij. tract. 14. resol. 32.

Missa in qua hora potest celebrari à Sacerdote. tra. 14. resol. 33.

Missa celebratio in qua hora dici possit, & differri. tract. 14. resol. 34.

Missa tres in nocte Natiuitatis Domini, an possint celebrari ante auroram. tract. 14. res. 35.

Missa an possit dici à Sacerdote ante celebrationem Matutini Officij, absque peccato mortali. tract. 14. res. 36.

Missa

Index Rerum I. & II. Partis.

Missæ an possit celebrari extra Ecclesiam, secluso scandalo, & contemptu sine iusta causa. Vide, Sacerdos. Vbi an peccaret mortaliter, si sine iusta causa celebraret.

Missæ tres nolens Sacerdos celebrare in nocte Natiuitatis Domini, sed vnam tantum, an possit relinquere primam Missam, & dicere secundam, vel si placuerit tertiam. Vide, Sacerdos.

Missæ an celebretur absque incurso peccati mortalis, quando Sacerdos se induendo vestibus sacris relinquit orationes positas in Missali, quas se induendo Sacerdotes dicere solent. Vide, Sacerdos.

Missæ an celebretur absque incurso peccati mortalis à Sacerdote regulari, si in Canone pro nomine Episcopi, apponatur nomen Generalis sue Religionis. Vide, Sacerdos.

Missæ maior an possit celebrari à Sacerdote absque peccato, si non legat Epistolam, & Euangelium submissa voce, postea à Subdiacono, & Diacono canenda. Vide, Sacerdos.

Missæ an possit celebrari sine ministro respondente, ne in die festo careat Missæ, aut causa dandi moribundo Viaticum. Vide, Sacerdos.

Missæ an celebretur absque incurso peccati mortalis à Sacerdote in casu necessitatis adhibente feminam in ministrum pro responsione Missæ. tract. 14. resol. 44.

Missæ an possit celebrari à Sacerdote absque incurso peccati mortalis cum vno lumine olei, vel ad ipsius, in casu necessitatis. Vide, Sacerdos.

Missæ an celebretur absque incurso peccati mortalis à Sacerdote in aliquo loco, vbi non adest Missale. Vide, Sacerdos.

Missæ præterita die à Sacerdote applicata pro Petro, si Sacerdos postea celebrando Missam nihil de applicatione cogitauit, an intelligatur dicta pro Petro, vt satisfaciat sue obligationi. Vide, Sacerdos.

Missæ incepta an possit à Sacerdote finire, qui ante Missam confessus est, & postea celebrando recordatus est peccati mortalis in confessione obliti, non eliciendo actum contritionis, sed postea confitendo suo tempore peccatum oblitum. Vide, Sacerdos. Et si eliceret actum contritionis, an teneatur postea, quamprimum confiteri. tract. 14. resol. 61.

Missæ an celebretur absque incurso peccati mortalis, si Sacerdos ex intentione non nominat aliquem Sanctum eorum, qui in Canone Missæ ponuntur. Vide, Sacerdos.

Missæ noua si celebretur à Sacerdote, an possit Sacerdos in medio altaris se vertere ad populum, & oblationes ab ipso sponte factas accipere. Vide, Sacerdos.

Missæ an possit celebrari à Sacerdote, qui nocte misit, ad raucedinem faucium leniendam, saccharum in os paulatim deglutendum, si illud durauerit post mediam noctem, & dubitat, an aliquas partes illius in stomachum traiecerit. Vide, Sacerdos.

Missæ an possit celebrari à Sacerdote, qui mande solet deglutire aliquid ex propriis vnguibus, vel papyri. Vide, Sacerdos.

Missæ an celebretur absque incurso peccati mortalis à Sacerdote in celebrando non obseruante rubricas Missalis. Vide, Sacerdos.

Missæ plures aliquando à Sacerdote eodem die an possint celebrari. Vide, Sacerdos.

Missæ an possit celebrari in casu necessitatis à Sacerdote cum cingulo, stola, & manipulo non benedictis, & aliis vestibus. Vide, Sacerdos.

Missæ an possit celebrari à Sacerdote cooperto capite ex
Pars II.

caussa infirmitatis, & an sit necessaria licentia Episcopi, vel alterius. Vide, Sacerdos.

Missæ an celebretur absque incurso peccati mortalis à Sacerdote voluntarie omitente Credo, vel Gloria. tra. 14. resol. 59.

Missæ celebrata propter scandalum ex carentia Confessarii; an obliget Sacerdotem quamprimum confiteri. tract. 14. resol. 60. Vbi declaratur, quid importent illa verba, quamprimum.

Missæ feria sexta in Parasceue an sit audienda sub reatu peccati mortalis, si Festum Annuntiationis B. Virginis incidat in illum diem. tract. 14. resol. 62.

Missæ an possit celebrari à Sacerdote simplici contrito, deficiente copia Confessarii, dum iter facit, propter Missam præcepti, quam tenetur audire. tract. 14. resol. 63.

Missæ an possit celebrari à Sacerdote simplici, etiam non Parocho, dum iter facit sine præuia Confessione, dum non adest Sacerdos, vt alij Missam audiant, & non est alius, qui celebret. Vide, Sacerdos.

Missæ an possit celebrari à Sacerdote contrito sine præuia Confessione, si Confessarius, qui adest, non potest illum absolueri à casibus reservatis, in quibus est inuolutus. tr. 14. resol. 65.

Missæ an possit celebrari post cibum sumptum, à Sacerdote, propter communicandum infirmum, qui est in articulo mortis. Vide, Sacerdos.

Missæ in quibus casibus possit celebrari à Sacerdote non ieiuno. tract. 14. resol. 66. vers. Notandum.

Missæ in casu necessitatis, secluso scandalo, an possit celebrari cum lumine olei. Vide, Sacerdos.

Missæ an possit celebrari à Sacerdote absque necessitate, sine cingulo benedicto absque incurso peccati mortalis. Vide, Sacerdos.

Missæ an possit celebrari à Sacerdote in patena, & calice nondum consecratis si alius Sacerdos bona fide Missam antea celebrasset. Vide, Sacerdos.

Missæ dum celebratur, si Sacerdos sumpto iam Corpore, videt consecrasset calicem cum sola aqua, an debeat non solum vinum apponere, sed de nouo consecrare aliam Hostiam, incipiendo ab illis verbis: Qui pridie quam pateretur. Et an peccaret mortaliter ille, cui hæc fortasse acciderent, si inopinato casu perturbatus non susciperet, nec consecraret vinum. Vide, Sacerdos.

Missæ dum celebratur à Sacerdote, oblatione Hostia iam facta, si offeratur Sacerdoti particula pro communicando laico, an possit illam consecrare. tract. 14. resol. 71.

Missæ si celebretur à Sacerdote regulari cum applicatione ipsius contra intentionem Superioris, an talis applicatio valeat, & talis Sacerdos peccet. Vide, Sacerdos.

Missæ Regularibus concessa an possit ab aliis dici in ipsorum Regularium Ecclesiis. Et quid de Missa Sanctissimi Rosarii. tract. 14. resol. 74. & tract. 15. ref. 55.

Missæ duæ an debeant cantari in Ecclesiis cathedralibus, & collegiatis, quando casus occurrit, vna de festo post Tertiam, & alia de feria post Nonam, & an Ecclesiæ regularium dicantur collegiatae. tract. 14. ref. 76.

Missæ, quæ debet celebrari ab aliquo Sacerdote in aliqua Ecclesia absque applicatione sacrificij, an possit ab eo Sacerdote alteri applicari, & accipi aliud stipendium. tract. 14. ref. 80.

Missæ an dicatur perfecte audita, ita vt satisfiat præcepto, si pars Missæ audiat ab vno Sacerdote, & altera pars ab altero. tract. 17. resol. 18. Et quid, si eodem tempore medie-

Index Rerum I. & II. Partis.

ras audiat ab vno Sacerdote, & altera medietas ab altero Sacerdote, an satisfiat precepto. vers. Tota ergo.

Mixtio vini generosi cum aqua an possit fieri, & vendi vinum pretio à lege taxato. Vide, Vendere. Idem de tritico cum aliis speciebus. ibid.

Monasteria Monialium ingredientibus sub pretextu licentiarum, excommunicationem incurrunt ex Constitutione Greg. XII. Et in hac Constitutione an comprehendantur ingredientibus absque vlla prius licentia, etiam ad malum finem. Vide, Constitutio Greg. XIII. Vbi etiam, an talem excommunicationem incurrant Moniales admittentes aliquem intra septa Monasterij pretextu licentiarum, & an saltem incurrant in aliquam excommunicationem, etiam quando admittunt ad malum finem. ibid. Et absolutio talis excommunicationis, quando est occulta, an possit obtineri ab Episcopo seu Confessario, virtute Bullae Cruciatæ. Vide, Absolutio.

Monetam falsam eudens an gaudeat immunitate Ecclesiarum. Vide, Offendens.

Monialis, seu Religiosus cum licentia sui Prælati an possit facere amico, vel cognato torporalia magni valoris, vel picturam, & non incidere in penas Constitutionis Clem. VIII. Vide, Religiosus. Vbi etiam, quid, si Religiosus prius faceret picturam magni valoris sumptibus Monasterij, & postea donaret cum licentia Superioris.

Monialis cum licentia Abbatis, seu Prælati, an possit dare Confessario aliquid ultra stipendium assignatum. tract. 6. resol. 17.

Monopolium an sit contra iustitiam, quando mercatores conspirant, ut nemo eorum vendat, nisi pretio supremo, vel medio. tract. 8. resol. 24. vers. Notandum.

Monopolium mercatorum, ut non nisi certo pretio emant, non est iniquum, si reuera illud est iustum pretium. tract. 8. resol. 76. vers. Non enim.

Moriens ex causa duelli, ex vulnere illi illato, eodem die, vel alio, an sit priuandus Ecclesiastica sepultura, tamquam moriens in ipso conflictu duelli. tr. 16. resol. 52.

Mulier sollicitans Confessarium, an sit ab ipso, vel ab aliis, qui hoc sciunt, denuncianda. tract. 4. resol. 23.

Munera ut largiantur à Religioso absque contrauentione Constit. Clem. VIII. circa quantitatem, quis est Index. tract. 6. resol. 3.

Munera predicta, ut licite fiant, quanti valoris debeant esse, ne sint contra Constit. Clem. VIII. tract. 6. resol. 4.

Munera ut largiantur à Religioso absque contrauentione Constit. Clem. VIII. quam iustam causam requirant. tract. 6. resol. 2. Et quis dicatur cognitor ipsius cause. vers. Solùm. & vers. Ex his.

Munera si dentur à Religioso sine licentia sui Prælati, si sint valoris duorum aureorum, an incidatur in penas predictæ Constitutionis. tract. 6. resol. 5.

Musici an teneantur ieiunare. Vide, Ieiunare.

Mutuans potest mutuari, & esse simul asscurator, volente, & consentiente mutuatario. tract. 8. resol. 1. vers. Et sic in mutuo.

Mutuans, qui scit, breui tempore valorem monetæ diminuendum esse, an possit illam alicui mutuari cum pacto, ut eam sibi restituat iuxta valorem, quem dicta pecunia habet, non autem eo, quem habebit, tempore, quo erit restituendum mutuum. tract. 8. resol. 25. & resol. 45.

Mutuans potest mutuari alicui quinquaginta in pecunia, & quinquaginta in mercibus, si voluerit mutuatarius, imò totum potest dare in mercibus pro summo pretio ad

credendum, esto, quod sciat mutuatarium venditurum merces vilis, & seclusa obligatione ipsemet mutuens potest eas emere in iusto pretio. Vide, Vsuræ.

Mutuans an possit licite percipere lucrum cessans ex mutuo, si compensetur alio lustro, quo careret mutuens, si non mutuaret. tract. 8. resol. 34.

Mutuans an possit exigere aliquid pro periculo, & metu recuperandi debitum. tract. 8. resol. 37.

Mutuans pecuniarum summam putans se posse aliquid ex eo mutuo accipere: quod si sciisset, se licite non posse, alium non iniustum contractum celebrasset, an possit restituere lucrum, quod acquisisset celebrando contractum iustum. tract. 8. resol. 47.

Mutuans centum per duos annos, ita ut infra dictum tempus non possit petere dictas uncias centum, an possit accipere aliquid absque labe vsurarum. tract. 8. resol. 48.

Mutuans an possit licite deducere in pactum cum mutuatario, ut ipse mutuatarius statim emat, vendat, vel remutuet, &c. tract. 8. resol. 60.

Mutuans aliquid cum pacto, ut ille, qui recipit mutuum, conferat officium, vel Ecclesiasticum beneficium, an committat vsuram, vel simoniam. tract. 8. resol. 61.

Mutuans magnam pecuniarum summam excitauit mutuatarium ad mutui beneficium remunerandum, propter quod mutuatarius misit illi aliqua dona: an accipiens ista dona ultra sortem, committat vsuram. tract. 8. resol. 62. Et an licitum sit non mutuari, donec mutuatarius à me excitatus dicat, se daturum auctarium ex gratitudine. ibid. vers. Sed quæres. Et an sit vsura mentalis, velle accipere auctarium ab eo, quem scio non daturum, nisi timore, ne iterum negetur ei mutuum, aut ne videatur, & vocetur ingratus. vers. Verum, an sit.

Mutuanti ut debeatur lucrum cessans, quæ conditiones requirantur: & si interueniant, an totum lucrum cessans debeatur, vel in quâ quantitate. tract. 8. resol. 64.

Mutuans si ex dato mutuo incurrat in notabile damnum, antequam mutuatarius fuisset in mora soluendi, an possit aliquid à mutuatario recipere pro damno illato, & illud mutuatarius teneatur dare. tr. 8. resol. 71. Vbi fit distinctio, si adest pactum, vel si non adest. vers. Sed in hac.

Mutuans an possit inire pactum cum mutuatario, ut sibi statim reddantur quinque pro centenario ratione lucri cessantis. tract. 15. resol. 50.

Mutuare cum pacto, ut mihi remutues, cum opus habebis, aut ut iusto pretio à me emas, vel in meo molendino molas, an sit vsura. tract. 8. resol. 59.

Mutuare an possit quis licite pecunias alicui, cum hoc pacto, ut simul, & semel mutuatarius mutuet frumentum mutuantis pecunias, vel vendat iusto pretio, aut ut locet aliquod pradium. tract. 8. resol. 60. vers. Nec D. Thomas.

Mutuatarius an possit licite sumere mutuum ab vsurario sub vsuris, non solum ad subleuandam necessitatem, sed etiam propter conuiuium, & similia ad exigentiam proprii status, an verò videatur cooperari malitiæ vsurarij. tra. 8. resol. 31.

N.

Notarius, qui in diebus festiuis celebrat contractus rusticorum, an peccet. tract. 15. resol. 34.

Notarij, vel alij Officiales Curie, an possint in diebus festiuis acta transcribere. tract. 15. resol. 35. Vbi etiam de aliis transcribentibus sermones Predicatorum, & allegationes Doctorum pro mercede.

Index Rerum I. & II. Partis.

Notorium ut factum dicatur in percussione, quot testes requirantur. tract. 16. resol. 22.

Novitius an sit de Familia Monasterij, & pars Communitatis, quae excepta est. tract. 2. resol. 38. vers. Sed aduersus. Vbi an sit exemptus à solutione gabellarum.

Novitius an dicatur Religiosus, & an includatur in Bulla Clem. VIII. de paupertate religiosa. tract. 6. resol. 27.

Novitius an possit confiteri Confessario non designato, & si confiteatur, an confessio sit nulla. tract. 6. resol. 27. vers. Hinc.

Novitius non incidit in casus reseruatios à Superioribus Religionum. tract. 6. resol. 27. vers. Item.

Novitius, vel Novitia, si se immisceant cum soluta, vel soluto, an teneantur in Confessionibus explicare hanc circumstantiam. Vide, Circumstantia.

Novitij Regularium an possint sumere Bullam Cruciatam, & virtute ipsius absolui à casibus reseruatios. Vide, Bulla.

Novitij Regulares sumentes Bullam Cruciatam, an possint edere lactinia, prout seculares. tract. 11. resol. 15. vers. Notandum.

O.

Obstetricis an teneantur scire formam Baptismi, & modum baptizandi. Vide, Baptismus.

Occidens inimicum per insidias, & non proditorie, an gaudeat immunitate Ecclesiarum. Vide, Immunitas.

Occidens Fiscum Regium, vel Praesidem Iustitiae, an gaudeat immunitate Ecclesiae. tract. 1. resol. 20.

Occidens inimicum ex premeditata animi deliberatione apostatam, non autem proditorie, seu per insidias, an gaudeat immunitate Ecclesiae. Vide, Immunitas.

Occidens Clericum an gaudeat immunitate Ecclesiae. tract. 1. resol. 34.

Occidens amicum reconciliatum an gaudeat immunitate Ecclesiae. tract. 1. resol. 35.

Occidens aliquem veneno, an gaudeat immunitate Ecclesiae. Vide, Immunitas.

Odiū aduersus proximum an sit peccatum vnius speciei, an plurium, ita ut in confessione poenitens teneatur explicare, si odiū fuerit circa personam, vel facultates, vel circa honorem. tract. 7. resol. 30.

Offendens statuas Principum, an gaudeat immunitate Ecclesiarum. tract. 1. resol. 7. Quid de offendente habentem saluum conductum. Quid de tractante de creando Rege ipso viuentē. Quid de expoliante Nuntios Regis, vel alterius Principis, ut arcana Regis sciret. ibid.

Officiales Curiae secularis an possint in Ecclesia auferre arma prohibita à reo. tract. 1. resol. 8.

Officiales Curiae secularis an possint per vim auferre res furtiuas è manibus furum existentium in Ecclesia. tract. 1. resol. 8. vers. Nec mihi placet. Et an possint retinere reum, donec veniat licentia Episcopi, & obsidere Ecclesiam. ibid.

Officiales laici an possint cogere Clericos, ut triticum vendant, si necessitas adsit. Vide, Princeps.

Officialis laicus an possit spoliare Clericum armis prohibitis. tract. 2. resol. 10.

Officialis laicus an possit capere Clericum in flagranti crimine, & ducere illum, sine iniuria, ad Iudicem Ecclesiasticum. tract. 2. resol. 11. Quid si non in flagranti crimine, sed noctu cum armis prohibitis, vel mutato habitu inuentus sit. tract. 2. resol. 12.

Officiales Regij an possint detinere in Cancellariis Bullas

Apostolicas ad examinandum, & executioni mandandum. tract. 2. resol. 13.

Officiales Regij an possint cognoscere causas Ecclesiasticas per viam violentiae. tract. 2. resol. 14.

Officialis laicus inueniens personam Ecclesiasticam exportantem pecuniam, frumentum, & equos, &c. à Regno, contra legem, an possit talia auferre ab illo absque fractione libertatis Ecclesiasticae, & timore excommunicationis. tract. 2. resol. 16.

Officialis laicus an possit exercere iurisdictionem contra Clericos coniugatos, non in criminalibus, sed in civilibus. tract. 2. resol. 51.

Officialis laicus an possit punire Clericum assassinum notorium. Vide, Clericus. Vbi etiam, quid in Clerico sodomita notorio.

Officialis secularis processans occultè Clericum in causa criminali, cum intentione postea processum presentandi Praelato, an faciat contra libertatem Ecclesiasticam, & incidat in excommunicationem Bullae Coenae. tr. 2. resol. 53.

Officialis laicus, faciendo litteras hortatorias Episcopis, ut ab aliqua mala administratione desistant, an faciat contra libertatem Ecclesiasticam. tract. 2. resol. 55.

Officialis laicus an possit cognoscere causam Clerici super recuperatione possessionis Ecclesiae, à qua est eiectus per vim, vel super retentione possessionis beneficii, in qua ab alio turbetur. tract. 2. resol. 67.

Officiales laici an possint discutere facultates, & potestates alicuius Nuntij, missi in illam prouinciā à Summo Pontifice. tract. 2. resol. 68.

Officialis, qui furatur res alienas, quas ex officio custodire tenetur, an debeat explicare hanc circumstantiam officij sui in Confessione. Vide, Persona.

Officiales Curiae an possint transcribere acta in diebus festiuis, absque incurso peccato mortali. Vide, Notarij.

Omissio in Confessione an debeat explicari, an verò sufficiat tantum se accusare de causa omissioni data. tract. 7. resol. 74.

Omissio quando sit peccatum mortale. tract. 7. resol. 64.

Opinio probabilis, & minus tuta an licite possit amplecti, relicta opinione probabiliori, & magis tuta. tr. 13. resol. 1.

Opinio probabilis, & minus tuta, an licite possit amplecti in administratione Sacramentorum, relicta probabiliori, & tutiori. tract. 13. resol. 2. & tract. 15. resol. 29. vers. Sed ego.

Opinio probabilis an possit amplecti à Iudice iudicante, relicta communi, & probabiliori: & quid si iudicaret contra propriam opinionem: & an nunc possit iudicare secundum vnam, nunc secundum aliam, secluso scandalo: & quid si adesset scandalum, an peccaret, & teneretur ad restitutionem. Vide, Index.

Opinio probabilis an possit amplecti ab Aduocato consulente relicta probabiliori in causa sanguinis, vel amissionis omnium bonorum. Vide, Aduocatus.

Opinio Antonij Fabri, Cuiacij, & similium Iurisperitorum, an possit amplecti ab Aduocato. tr. 13. resol. 5.

Opinio dubia an possit amplecti ab Aduocato in patrocinando. Vide, Aduocatus.

Opinio minus probabilis an possit amplecti à Medico non habente medicamentum certum iuxta regulas medicinae circa aliqua medicamenta, relicta probabiliori. Vide, Medicus.

Opinio probabilis an operetur, ut Rex possit gerere bellum, licet ab alio Rege possideatur Regnum, etiam

Index Rerum I. & II. Partis.

ex opinione probabili. Vide, Rex.

Opinio probabilis quando potest in vita licite amplecti, an possit pariter in articulo mortis. tract. 13. resol. 9.

Opiniones variae quando versantur inter superiorem, & subditum, an faciant, ut subditus teneatur obedire superiori. Vide, Subditus.

Opinionem poenitentis an teneatur sequi Confessarius. Et quid si Confessarius putat, opinionem poenitentis esse falsam, & haec an tantum procedant in Confessario proprio consentientis, an etiam in non proprio. Vide, Confessarius.

Opinio speculativa probabilis an semper in praxi tunc amplecti possit. tract. 13. resol. 12.

Opinio quam eligenda est, illa, quae est Sacramento fauorabilis, an illa, quae est fauorabilis suscipienti Sacramentum. tract. 13. resol. 12.

Opinio probabilis an possit amplecti à Consultore casuum conscientiae, in iis, quae pertinent ad utilitatem interrogantis iuxta aliorum opinionem contra propriam, & an teneatur Consultor casuum conscientiae, declarare opinionem liberantem, & benigniorem interroganti, quando de opinione liberante, & benigniori interrogatur à consilio petente. Vide, Consultor.

Ordinarii appellatione, qui comprehendantur. tract. 11. resol. 7. vers. Notandum.

Ordo sacerdotalis, ut legitime dicatur sumptus à Diacono ordinando, an requirat contactum Hostiae, si ille tantum terigit calicem cum patena. Vide, Diaconus.

Ordo Diaconatus an possit suscipi absque peccato mortali ante Confirmationem. tract. 16. resol. 4.

Ordines sacri an possint suscipi cum patrimonio ficto absque incurfu alicuius suspensionis. Vide, Clericus.

Ordines sacri si volunt suscipi à Regularibus, an requiratur, ut illi debeant habere dimissiones ab Episcopis, in quorum diocesi tunc manent, an verò sufficiat, ut illas obtineant ab eorum Superioribus. tract. 16. resol. 13.

Ordines minores, & maiores ut legitime suscipiantur, quae aetas requiratur, & quando debeat esse completa, & quando sufficiat esse incepta, ut habeatur pro completa, & si deficiat medius dies, ut incipiat, an habeatur pro incepta. tract. 16. resol. 27.

Ordines minores quo tempore ab Episcopis possunt conferri. tract. 16. resol. 28. Vbi etiam de prima tonsura.

Ordines sacri, & sacerdotium, an absque villo scrupulo possint ab Episcopo conferri Religioso, qui parum intelligit linguam Latinam, sed bene legit & cantat. tr. 16. resol. 28. Et quid facere debeat Episcopus pro exoneratione sua conscientiae in illis examinandis. versic. Notandum est tamen.

Ordines sacri an possint conferri Clerico, qui est surdus. tract. 17. resol. 20.

P.

Pacta Summi Pontificis cum aliquo Rege, an dicantur privilegia, & an sint reuocata per Bullam Cæne. tr. 2. resol. 96.

Pactum ab aliquo initum cum mercatore, ut pro pecuniis ei datis accipiat in fine anni quinque pro centenario, an sit licitum. tract. 8. resol. 38.

Pactum de remutuando mutuanti, & de molendo in molendino eiusdem, inter mutuante, & mutuatarium, an sit validum, an verò sapiat usuram. tract. 8. resol. 39.

Pactum an licite possit fieri inter mutuante, & mutuatarium, ut sibi statim reddantur quinque pro cente-

nario, ratione lucri cessantis. Vide, Mutuans.

Pactum in obtinendis beneficiis de aliquo tempore retribuendo, tamquam motiuo, seu pro recompensatione gratuita, an sit licitum; an verò contineat labem simoniae. tract. 16. resol. 37. Et quid pro suscepto labore, versic. Unde ex hoc capite. Et an aliquid possit accipi ultra estimationem talis laboris: & quid, si illud ultra esset notabile. versic. Sed cauendum est. vsque ad finem.

Pactum de quota lite inter clientem, & Aduocatam, in foro interiori, an sit licitum. tr. 16. resol. 47.

Palatia Cardinalium an gaudeant immunitate, prout Ecclesia. tract. 1. resol. 37.

Papa an possit reuocare privilegia concessa contra libertatem Ecclesiasticam. tract. 2. resol. 6. vers. At posse.

Papa an possit delegare indistincte causas Ecclesiasticas Iudici laico. tract. 2. resol. 113.

Papa in toto orbe Christiano an habeat potestatem temporalem. tract. 2. resol. 122. & 123. Declaratur Extrauagans, Vnam sanctam, Bonifacii VIII.

Papa an sit Iudex competens de re graui inter duos supremos Principes, neminem in temporalibus recognoscentes. tract. 2. resol. 123.

Papa an immediate suam potestatem recipiat à Deo. tract. 2. resol. 126. vers. Nec obstat.

Papa quando respondet, tamquam priuatus Doctor, non condit legem. tract. 15. resol. 5. vers. Restat modò.

Parlamentarius si intrat tamquam Baro, & tamquam Procurator in Parlamentum, an possit dare duas voces, ut Baro, scilicet, respondendo affirmatiue alicui propositioni, & ut procurator negatiue. tract. 3. resol. 10.

Parlamentarij an possint credere Regi attestanti, se esse in necessitate. tract. 3. resol. 11. Vbi quid, quando moraliter constat contrarium. vers. Sed hæc.

Ad Parlamentarios an spectet assignare summam necessariam pro sustentatione Regis, & defensione Regni; an verò hoc remittatur ad arbitrium Regis. tr. 3. resol. 12.

Parlamentarius quando à maiori parte certò scitur, concludendum pro re aliqua iniusta, an possit pro illa die domi manere absque periculo peccati mortalis, & onere restitutionis. tract. 3. resol. 18. Et quid, quando non sufficeret maior pars ad concludendum, sed omnes sigillatim concurrere deberent, an aliquis possit manere domi, & non interuenire absque onere restitutionis, & labe peccati mortalis. tract. 3. resol. 19.

Parlamentarij quoad iustitiam donatiui, & ministri Regis quoad iustitiam tributorum, an teneantur sequi opinionem probabiliorum, relicta probabili. tr. 3. resol. 20.

Parlamentarij Ecclesiastici vocati accedere ad Parlamentum, si contraveniant, an possint expelli à Regno, tamquam inobedientes mandatis Regis. Vide, Episcopi.

Parlamentarij Procuratores in Parlamento an sedere debeant in loco, ubi eorum Barones sedere deberent, si in Parlamento adessent. tract. 3. resol. 28.

Parlamentarij an possint tribuere aliquod tributum Proregi Vbi, etiam si adesset licentia Regis. tr. 3. resol. 29.

Parlamentarius an possit se subscribere determinationi factæ à maiori parte in Parlamento, licet ipse contrarium votum emisit. tract. 3. resol. 30. Et quid, quando maior pars conclusit aperte rem iniustam in præiudicium Regni. ibid. vers. Difficultas.

Parlamentum ex aliqua causa an possit præbere donationem maius, & Rex an possit imponere nouum, vel antiquum augere tributum, si esset stipendium sumptibus Regis.

Index Rerum I. & II. Partis.

gis assignatum ex pacto inito cum ipso Rege. tractat. 3. resol. 13.

Parlamentum vt plurimum semper concluditur ex suffragiis maioris partis Parliamentariorum. tract. 3. ref. 16. Vbi, an peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem, si aliquis Parliamentarius consentiat iniuste pro donatio iniusto post conclusum Parlamentum. Et an teneatur, qui prior tulit suffragium, antequam sufficiens numerus esset donatio iniusto suffragatus. tract. 3. resol. 17.

Parlamentum in quo prabetur aliquod donatium pro custodia Regni, pro reparations pontium, &c. an comprehendat Ecclesiasticos, vt teneantur contribuere. tract. 3. resol. 22.

Parochus an teneatur sub peccato mortali audire Confessionem subditi, toties, quoties ille voluerit confiteri. tract. 16. ref. 2.

Patena, quæ vsu aurum amisit, & iterum postea deauratur, quoad illam superficiem, quæ tangit Sanguinem Christi, an debeat de nouo consecrari. tract. 15. resol. 3.

Pater, vel mater, an possit relinquere plus vni filio, quam aliis. tract. 8. resol. 83.

Pater, vel mater, an peccent mortaliter grauando legitimam filiorum gratuitis donationibus, vel minuendo onerosis, aut fictis contractibus. tract. 8. resol. 84. Vbi quid de donationibus remuneratoriis.

Pater, aut dominus, an teneantur compellere filios, vel seruos, aut famulos, ad obseruanda ieiunia, quæ volunt frangere. tract. 9. resol. 28.

Patronus alicuius beneficii, sed non primus fundator, an teneatur presentare dignorem sub peccato mortali. tr. 15. resol. 37.

Pauperes in graui necessitate existentes, an possint licite occultè surripere ab opulentis, si aliter illud malum graue auertere non possint. Vide, Furari.

Peccator, si in conscientia erronea fecit aliquid, & in cogitatione non dislinxit, an illam actionem facere esset peccatum mortale, vel veniale, an debeat in Confessione talem circumstantiam conscientia erronea aperire, si postea inuenit, non esse peccatum mortale illud, quod fecit. Vide, Circumstantia.

Peccatum carnis, quod committitur cum sponso, vel sponsa de futuro, an sit adulterium, an verò simplex fornicatio: & an illa circumstantia sit aperienda in Confessione. tract. 7. resol. 5.

Peccata plura solo numero distincta an possint dari in eodem actu. tract. 7. ref. 29. vers. Sed resolutio.

Peccatum carnale commissum in die Iouis sancti, vel eo die, quo ad Confessionem quis accedit, an mutet speciem peccati, ita vt poenitens teneatur illam circumstantiam in Confessione exprimere. Vide, Circumstantia.

Peccatum commissum sub spe confidentia obtinendi Iubilæum, aut Bullam Cruciatæ, an operetur, vt poenitens teneatur illam circumstantiam confidentia exprimere in Confessione. tract. 7. resol. 33.

Peccatum ex duratione temporis an sit aperiendum in Confessione; maxime si timetur esse ex ea plura peccata commissæ. tract. 7. ref. 39.

Peccatum mortale committit, qui se exponit periculo peccandi, & si post periculum committit actum, an committat illud peccatum, an verò sit vnicum. Et quid, si inter periculum, & actum intercesserit mora notabilis. Vide, Exponens.

Peccatum omissionis an sit necessarium explicari in

Confessione, an verò sufficiat tantum se accusare de causa omissionis data. tract. 7. resol. 64.

Peccatum omissionis quando sit peccatum mortale. tra. 7. resol. 64.

Peccatum fractionis ieiunij, an toties committatur, quoties post secundam vicem quis eodem die comederet. Vide, Ieiunium. Vbi etiam an saltem venialiter.

Peccatum mortale an toties committatur in die ieiunij, quoties aliquis in eo die comedit carnes. tract. 9. ref. 45. Et quid in ieiunio votiuo, vers. Notandum est.

Peccatum an committat saltem veniale, qui tertia, vel quarta vice comedit in die ieiunij. tract. 9. resol. 53.

Peccatum an committant subditi, si sine causa non recipiant legem à Principe legitime promulgatam. Vide, Lex.

Peccans ob spem absolutionis Bullæ, an gaudeat illius privilegio. Idem queritur de Iubilæo. Vide, Bulla.

Peccata seruata, semel nulliter confessa, ab habente Bullam Cruciatæ, an remaneant seruata, ita vt non possint à quocumque Confessario absolui. tract. 11. ref. 18.

Peccata seruata oblita in Confessione ab habente Bullam Cruciatæ, si poenitens recorderetur illorum, an remaneant seruata, ita vt legitimo Confessario sint confitenda; an verò possint à quocumque Confessario absolui. tra. 11. ref. 19. versic. At his. & vers. Et line.

Peccatum an committatur vnum, an verò plura, quando quis longo tempore rem alienam non restituit. tract. 16. resol. 25. Vide, Fur, & Circumstantia.

Percussor Clerici cum calcibus in platea publica, an possit absolui ab Episcopo, tanquam leuiter percutiens; an verò talis absolutio sit seruata Summo Pontifici. tract. 16. resol. 21.

Peregrini quorum presentia est in transitu per duos, vel tres dies, an teneantur ad ieiunia, & ad festa illius loci: & quid, dato scandalo: & quid si habeant animum ibi permanendi per maiorem partem anni: & quid, si postea breui mutauerint animum: & quid respectu vagorum. Vide, Ieiunare.

Peregrinus an teneatur ieiunare in loco, vbi seruatur ieiunium, quando in suo loco etiam seruatur. tract. 9. ref. 18. vers. Licet etiam. Et quid de vagis. vers. Nam vagi.

Peregrinantes ad loca sacra an excusentur à ieiunio. tract. 9. resol. 46. Et quid de peregrino non proficiente ad loca sacra. ibid. vers. Non reticebo.

Peregrini, & aduene an obligentur obseruare leges loci, vbi morantur per aliquos dies, respicientes ieiunia, & festa. Vide, Leges. Et an teneantur obseruare festa, & ieiunia proprii domicilij, quæ non seruantur in loco, in quo reperiuntur. ibid. Et quid, si seruantur in loco, in quo reperiuntur. Vide, Leges.

Peregrini an teneantur obseruare leges locorum, in quibus reperiuntur. Vide, Leges.

Peregrinantes siue iter agentes per aliam diocesim, possunt confiteri Confessoribus illius Diocesis; sed an etiam possint absolui in illa Diocesi à casibus seruatis in sua Diocesi. tract. 17. ref. 56.

Personæ Ecclesiastica committentes crimen læsæ Maiestatis, an puniri possint per Principes seculares, & eorum Iudices. Vide, Clericus.

Personæ miserabiles, scilicet viduæ, pupilli, vel aliæ personæ pauperes, nulla data negligentia Iudicis secularis, an possint aduersarios ad Iudicem Ecclesiasticum trahere, & in illius foro conuenire. tract. 2. resol. 118.

Per-

Index Rerum I. & II. Partis.

Persona publica si furatur res alienas, quæ ex officio custodire tenetur, an teneatur hanc circumstantiam officij explicare in Confessione. tract. 7. res. 36.

Pixis, in qua servatur Sacramentum Eucharistiæ, an debeat continere pallam, siue vas aliquod ex lino, quod benedictione corporalis benedictum sit. tract. 15. res. 2.

Pixis prædicta an benedici debeat. tract. 15. res. 2. vers. Ex his patet.

Pœna conuentionalis an soluenda sit ante sententiam Iudicis. tract. 8. res. 29.

Pœna conuentionalis non debetur in conscientia, nisi debitor sit in mora culpabili, vel si non sit moderata. Et quando dicatur mora notabilis, seu culpabilis. tract. 8. res. 29. vers. Notandum.

Pœna conuentionalis inter contrahentes an sit licita. tract. 8. res. 29. vers. Sed an supradicta.

Pœna conuentionalis appositæ in aliquo contractu, an sit ante Iudicis sententiam soluenda. tractat. 10. res. 23. vers. Secundo quæro.

Pœna an sit restituenda ab eo, qui est causa, quod non solvatur ante Iudicis condemnationem. tract. 10. res. 23. Hæc doctrina an procedat in pœna, quæ in testamentis apponitur. ibid. vers. Notandum est.

Pœne, in quibus casibus non incurrantur in conscientia, nisi post Iudicis sententiam. tract. 17. res. 67. vers. Ex his deducitur.

Pœnitens in Confessione an teneatur aperire Confessario circumstantias notabiliter aggrauantes. Vide, Circumstantia.

Pœnitens, qui abusus est cum bestia, an teneatur in Confessione explicare circumstantiam huius bestie, vel alterius. Vide, Circumstantia.

Pœnitens, qui commisit tria peccata fornicationis cum tribus feminis, an teneatur in Confessione dicere, se fornicasse cum tribus feminis. tract. 7. res. 13.

Pœnitens si confessus est peccatum, oblitus alicuius circumstantie, si postea recordatur, an satisfaciatur confitendo circumstantiam tantum, an verò debeat iterum confiteri utrumque. tract. 7. res. 45.

Pœnitens, qui commisit peccatum heresis, vel superstitionis, an teneatur explicare in Confessione qualitatem superstitionis, vel heresis. tract. 7. res. 46.

Pœnitens an si credat probabiliter, Confessarium non impensurum sibi absolutionem, si fateretur consuetudinem peccandi, an possit uti æquiuocatione negando consuetudinem. tract. 7. res. 55. vers. Vnde ex his. An idem dicendum sit, si interrogaretur de occasione proxima peccandi, an potest uti æquiuocatione. vers. Idem.

Pœnitens an teneatur acceptare pœnitentiam iniunctam a Confessario. tract. 15. res. 52. Et an possit dicere: Volo eam facere in Purgatorio. vers. Et ratio est.

Pœnitens, qui absolutionem obtinuit à peccatis reservatis, & censuris, vigore alicuius Iubilei, si postea omittit opera præscripta in Iubilæo, & illud non acciperet, an peccet mortaliter. tract. 16. res. 11. vers. Vnde supradicta.

Pœnitens an teneatur occasionem proximam vitare cum suo magno detrimento, ita ut Confessarius possit illum absolueret. tract. 16. res. 45.

Pœnitens, qui Confessario dedit 50. ut ea restitueret Petro suo creditori, si post duos annos scit Confessarium non restituisse, an de nouo teneatur illa restituere, cum restitutio non habuerit effectum. tract. 17. res. 2.

Pœnitens in Confessione manifestando complicem abs-

que necessitate, an committat sacrilegium, vel aliud peccatum mortale. Vide, Sacrilegium.

Pœnitens in Confessione se accusauit decies adulterium commisisse: postea recordatus fuit tantum quinque; an teneatur denud tertium numerum declarare, ut Confessio dicatur vera, integra, & fidelis. tract. 17. res. 25.

Pœnitens habens memoriam labilem, & debilem, an teneatur scribere peccata pro examine sue conscientie. tr. 17. res. 47.

Pœnitentia ab vno Confessario imposita, an possit commutari ex iusta causa ab alio Confessario. tract. 15. res. 53. Et quid, si fuerit data super peccatis reservatis, & an iterata priori Confessione, & an debeat fieri in sacramentali Confessione, an verò possit ab extra, quando commutatio sit ab eodem Confessario, & infra quantum tempus. ibid.

Pœnitentia an possit commutari in opus euidenter melius ab ipsomet pœnitente, propria auctoritate. tract. 15. res. 53. vers. Sed, si alius quæreret.

Pœnitentia à Confessario iniuncta, quanto tempore potest à pœnitente differri, ut compleatur. tract. 15. res. 53. vers. Sed hæc dicta sufficiant.

Pollutio occulta commissa in Ecclesia an contineat sacrilegij malitiam, ita ut in Confessione sit aperienda. tr. 7. res. 26.

Pollutione commissa ab homine supercubante super alio homine, sicut super muliere, an sit aperienda circumstantia supercubantia in Confessione. tract. 7. res. 52.

Polluens se solus tangendo aliquem professum, vel in sacris constitutum, an teneatur explanare circumstantiam professionis in Confessione. tract. 7. res. 33.

Pollutio præuisa, sed non intenta in ebrietate & nimia comestione, an sit aperienda in Confessione. tract. 7. res. 65.

Pollutio ex delectatione præuisa, non autem volita, non est peccatum mortale. tract. 7. res. 65. vers. Sed plus.

Pollutio si cum periculo sequatur ex fricatione venerorum ad expellendum semen corruptum, vel ad sedandum pruritum, dummodo non adsit consensus in ea, an sit peccatum mortale, & an talis fricatio sit licita. tract. 16. res. 54. Et an liceat Chirurgo contrahere verenda curationis causa, cum periculo pollutionis; & an cursori non incedere pedester, quamuis sit expertus pollutionem pati: & an liceat accubare, & sentire se ex tali situ in pollutionem venire, tam in somno, quam in vigilia: & an pollutio, quæ venit in somno ex verbis turpibus, & cogitationibus, sit peccatum mortale: & si sint causa per se ordinata ad pollutionem, non tamen efficaciter insuuant in illam. ibid. exactissime.

Possessor bonæ fidei inæqualiter dubitans, & magis inclinans in eam partem, ut res sit aliena, an teneatur iuxta inclinationem, & propensionem aliquid restituere. tra. 15. res. 10.

Possessor multorum bonorum dubitans esse sua, an teneatur illa restituere. tract. 17. resolut. 44. Vbi sit distinctio, aut incepit possidere dubitans, aut non: & quid, quando magis inclinat, ut sit aliena. vers. Sed difficultas est.

Pragmatica frumenti, vel aliarum rerum, tempore magnæ sterilitatis, & inopia, an sit seruanda in conscientia. tract. 8. res. 70.

Pragmatica in Regno nostro prohibens ferre sclopettum, vulgò dictum, sclopettoni, sub pœna capitis, an obliget sub pœna peccati mortalis. Vide, Lex,

Index Rerum I. & II. Partis.

Præcepta decem, aut Oratio Dominicalis, si non retinentur memoria eo ordine à fidelibus, quo proponuntur ad discenda, licet illorum sciatur substantia, an peccetur mortaliter, vel saltem venialiter. Vide, Christianus.

Prædicatores an teneantur ieiunare. Vide, Ieiunare. Vbi etiam, quid si concionentur ex mercede.

Pregnantes, & lactentes an teneantur ad ieiunium. Vide, Ieiunare.

Prelatus si omisit correctionem subditi, an satisfaciat in Confessione dicendo: Omisi correctionem, non exprimendo: Sum Prelatus. tract. 7. resol. 57.

Prelatus an possit licite dispensare, quando dubitat, utrum causa dispensationis sit iusta. tract. 10. resol. 31.

Prelatus inferior bona fide dispensans in causa non iusta, an valide dispense. Vide, Dispenatio.

Prelati Regulares an peccent mortaliter prohibendo, ne subditi sumant Bullam Cruciatam. tract. 11. resol. 99. Et an possint illam limitare. vers. Verum est.

Prelati Religionum an possint sine approbatione Ordinarii audire Confessiones secularium, & illos absolvere. tract. 16. resol. 44.

Pretium à lege taxatum bouibus, tritico, & aliis mercibus, an possit in conscientia transgredi propter notabilem bonitatem excedentem alias merces. tr. 8. res. 52.

Pretium iustum in rebus venditis sub hasta ob contentionem licitatorum, quando dicatur, & quid si excedat duplum, & plus quam valebat res taliter vendita. tract. 8. resol. 55.

Pretium decrescit, quando merces, quæ emuntur, sunt vltioneæ, & quantum decreseat. Vide, Merces.

Principes, vel Summus Pontifex, an possint reuocare priuilegium Ecclesiasticæ libertatis, concessum Clericis, & Religiosis. tract. 2. resol. 2.

Principes seculares an possint coercere Clericos panis in aliquibus casibus. tract. 2. resol. 7.

Principes & alij seculares Magistratus an possint cogere Clericos, ut triticum vendant, si necessitas id postulet. tract. 2. resol. 8.

Principes an possint expellere à Regno Episcopos, vel alias personas Ecclesiasticas inobedientes mandatis Regis, vel ex aliis delictis. tract. 2. res. 18.

Princeps secularis an possit punire Clericum delinquentem ratione Officii sibi ab ipso met Principe concessi. tract. 2. resol. 19.

Principes an possint imponere, & exigere gabellas à Clericis in minoribus institutis. tract. 2. resol. 36.

Principes an possint imponere & exigere gabellas à Clericis non habentibus requisita Concilij Tridentini, sess. 23. c. 6. tract. 2. resol. 37.

Principes an possint imponere gabellas super bonis Nocturnorum. tract. 2. resol. 38.

Principes an possint imponere gabellas super bonis Ecclesiasticis propter reparationem pontium, murorum, &c. Vide, Gabella.

Principes an possint imponere gabellas super bonis patrimonialibus Clericorum. tract. 2. resol. 40.

Princeps, vel alius Superior laicus sine consensu Clerici an possit imponere gabellas super eius bonis ex aliqua publica necessitate, ut pestis. Vide, Gabella.

Princeps secularis an possit imponere gabellas super bonis Clericorum, ipsis donatis, aut emptis. tr. 2. res. 42.

Princeps secularis an possit imponere gabellas super bonis Clericorum, qui habitum clericalem assumpserunt sine

intentione clericandi, sed tantum in fraudem collectarum. tract. 2. resol. 44.

Princeps secularis, vel aliqua respublica, si propter aliquam iustam causam auget tantillum pretium carnis, vini, olei, &c. ut illud plus conuertatur in illam causam, non quidem in grauamen Clericorum hoc faciens principaliter, sed generaliter in grauamen omnium, an incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, si tale tantillum exigat à Clericis. tract. 2. resol. 46.

Principes imponentes gabellas, licet licitas, super bonis Ecclesiasticorum, an incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ. tract. 2. resol. 48.

Princeps laicus iuste statuendo pretium legitimum vini, vult postea super emptore laico imponere gabellam, quam extra pretium legale iustum dandum venditori, debeat ipse emptor tribuere pro bono, & necessitate publica, an hoc faciat contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam. tract. 2. resol. 49.

Principes an possint imponere, & exigere gabellam ab Equitibus D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrane. tract. 2. resol. 50.

Principes an possint statuere ne laici vendant Clericis, ne molant, aut coquant panem, vel ne exhibeant aliqua seruitia, & obsequia. Vide, Statutum.

Principes, vel ministri Regij faciendo litteras hortatorias Episcopis, ut ab aliqua mala administratione desistant, an faciant contra libertatem Ecclesiasticam, & incidant in censuras Bullæ Cœnæ. Vide, Officialis.

Princeps ex iusta causa potest reuocare priuilegium Clericis, vel Ecclesiæ concessum, absque contrauentione libertatis Ecclesiasticæ. tract. 2. res. 58. vers. Primò.

Princeps statuendo, ne suis priuilegiis potiantur ij, qui subditi non sunt, an faciat contra libertatem Ecclesiasticam, & Clerici illis possint uti. tract. 2. res. 60.

Principes disponentes de iis, quæ ad funera, & exequias pertinent, an faciant contra libertatem Ecclesiasticam, & sint excommunicati. tract. 2. resol. 65.

Principes an possint discutere facultates, & potestates alicuius Nuntij, qui in illam prouinciam mittitur à Papa. tract. 2. res. 68.

Principes an possint statuere tollendo, & infringendo iuramentum appositum super contractibus. tract. 2. resolut. 74.

Princeps an possit exigere tributa à Clericis, quæ per immemorabilem consuetudinem semper fuerunt exacta. tract. 2. resol. 96.

Princeps an possit concedere legem aduersus filios nubes contra voluntatem parentum. tract. 2. resol. 105. Vbi quid si indigno nubant.

Princeps laicus an possit legitimare filium Clerici, si ipse filius sit Clericus. tract. 2. resol. 112. Vbi etiam, an si filius Clerici sit laicus. vers. Et nostra.

Princeps secularis an non tantum possit resistere iuramento, ita ut non fiat; sed etiam impedire effectum illius, ita ut si fiat, nullatenus sequatur obligatio. tract. 2. resol. 114.

Princeps secularis an possit relaxare obligationem iuramenti præstiti. tract. 2. resol. 115. Vbi etiam habebis, an possit condonare.

Principes an recipiant suam potestatem immediate à Deo. tract. 2. resol. 126.

Principes an possint leges condere circa matrimonium. tr. 2. res. 128. Vbi, quid circa accidentalia. vers. Ex his.

Prin-

Index Rerum I. & II. Partis.

Principes an excusentur, si non curant, ut leges pontificie promulgentur, & recipiantur. Vide, Leges.

Principes an teneantur leges suas seruare. Vide, Leges.

Principes an teneantur seruare contractus cum eorum subditis factos. tract. 10. resol. 10. vers. Notandum est.

Princeps an possit concedere licentiam, ut aliquis exponat impune domum ludo. tract. 15. resol. 65. Et an peccet mortaliter aliter faciendo, vers. Infertur. Et an possit permittere ludum militum, & di li bonauoglia. vers. Nec valet dicere.

Privilegium an possit derogare libertati Ecclesiastica. tract. 2. resol. 6.

Privilegium concessum ciuitatibus, ut qui ad eas conflunt habitationis causa, non possint per quinquennium ab eorum creditoribus conueniri, si Princeps in casu particulari excipiat aliquos debitores, inter quos nominat Clericum an duret, non obstante dicta promissione, tamquam contraria libertati Ecclesiastica. tr. 2. ref. 59.

Privilegium semel concessum à Principe Clericis, an possit ab eodem renouari absque contrauentione libertatis Ecclesiastica. tract. 2. resol. 61.

Privilegium exemptionis à iurisdictione temporali Clericis concessum, à quo tempore inceperit. Vide, Libertas.

Privilegium fori, ut à Religiosis professis amittatur, quot, & quæ requirantur. tract. 2. resol. 130. vers. Sunt necessaria.

Privilegia Bullæ Cruciatæ an sint fauorabilia, & amplianda. tract. 11. ref. 98.

Privilegia Regularium an suspendantur per Bullam Cruciatæ. tract. 11. ref. 100. Et an per Iubileum Anni Sancti. ibid. vers. Quod ita.

Privilegium, seu consuetudo, permittens ciuibus Urbis Panormi vendi vinum de eorum vineis collectum ultra taxam, an potuerit moderari ab Illustrissimo Senatu. tra. 17. ref. 1. vbi multa tractantur circa materiam privilegiorum, quando possunt moderari.

Privilegium celebrandi Missam concessum certis Sacerdotibus alicuius Religionis, in honorem beatificationis alicuius Beati, an possit extendi ad alios Sacerdotes seculares. Vide, Missa.

Procurator vnus an possit constitui à pluribus Vniuersitatibus, & Baronibus Regni, ad effectum intrandi in Parlamentum. tract. 3. resol. 7.

Procurator constitutus cum potestate substituendi, qui intrat in Parlamentum, an possit substituere aliquem in Procuratorem, si cognoscat iniustitiam donatiui. tract. 3. resol. 8.

Procuratores, & alij intrantes in Parlamentum, an debeant proponere aliquid, licet ab illo, qui caput est in brachio Parlamenti, non proponatur. tract. 3. resol. 9.

Procurator alicuius domini, eo inscio, an possit cum domini pecuniis, quas ad expendendum, vel ad conseruandum habet, negociari, & lucrum in suam vtilitatem conuertere. Vide, Thesaurarius. Et quid, si Dominus tradat pecuniam in auro ipsi procuratori, ut soluat alicui creditori, non curans, qua specie id fiat, si ille eam commutet in monetam argenteam cum lucro. eamq. soluat creditori, an teneatur restituere lucrum domino, vel creditori.

Procuratores an teneantur ieiunare. Vide, Ieiunare.

Professi per lapsum quinquennij ratificantes professionem, an in foro conscientie possint allegare, nullam fuisse professionem. tract. 10. resol. 27. vers. Item decretum.

Professio nulla ob iuris defectum, nempe, quod de Pro-

fessi vita, & moribus inquisitio non sit antea facta, iuxta Bullam Pap. Sixti V. an in foro conscientie possit dici nulla, si ex parte nullum subsit vitium. tract. 10. resol. 27. vers. Sicut etiam.

Promissio externa legitime ab alio acceptata, an obliget in conscientia sub peccato mortali. tract. 17. resol. 9.

Prouisiones cambiorum, in qua quantitate licite sumantur à mercatoribus. tract. 8. resol. 6. Vbi asserit, quod est tertia pars scuti pro singulis centenis scutis. Et an eadem quantitas tertia partis scuti pro singulo centenario licite sumatur in recambiis, & continuationibus. tract. 8. ref. 7. Et an toties, quoties fiant dicta recambia. tractat. 8. resol. 8.

Prouisiones cambiorum debentur, nedum ratione laboris, sed etiam ratione periculi amittendi sortem principalem. tract. 8. resol. 7. vers. Secundò aliqui.

Prouisiones due an possint sumi à campfore toties, quoties, scilicet, vna, vbi efficitur cambium, & altera in nundinis, quam recipit eius agens. tract. 8. resol. 9.

Prouisio an vna tantum debeat pro cambio magno, sicut pro paruo, cum idem labor sit in magno, sicut in paruo. tract. 8. ref. 10.

Prouisiones, & interesse quæ accipit campfor, an possint ab eo adici sorti, ut cambium continuatum magis augeatur. Vide, Campfor.

Prouocans ad duellum aliquem, si se contulit ad locum præfixum, & præfixo tempore, vbi frustra expectauit inimicum, unde discessit, an incidat in excommunicationem Bullæ Gregor. XIII. tract. 6. resol. 53.

Pueri ante annos pubertatis an includantur in reservatione casuum reservatorum, inter quos adest peccatum sodomia. tract. 15. resol. 1.

Puer existens in vtero matris an possit baptizari. Vide, Baptismus.

Puer existens in vtero ut baptizetur, an mater, si est condemnata ad mortem possit secari, si adsit periculum, ne ex aliquo morbo ante partum, vnà cum prole moreretur. tract. 13. resol. 44.

Punitus semel in foro Ecclesiastico pro eadem causa, an possit iterum à Iudice seculari puniri, etiam ad excessum pænæ. Vide, Delinquens.

R.

Reges an possint se intromittere, quando ab Episcopo non obseruatur aliquod decretum Concilij Tridentini. tract. 2. resol. 102.

Reges an immediatè recipiant suam potestatem à Deo. Vide, Principes.

Rex an possit, & debeat minuire, vel suspendere gratias, & pensiones aliquibus assignatas, etiam ex causâ remunerationis, non imponendo nouum tributum, nec requirendo donatiuum, quando vassalli, & vniuersitates regni sunt multum onerate. tract. 3. resol. 14.

Rex an possit gerere bellum ex opinione probabili, licet ab altero Rege possideatur regnum, etiam cum opinione probabili. tract. 13. resol. 8.

Regnicola an exteri licite efficiantur in Parlamentis. tract. 3. resol. 6.

Regnum Sicilia benignè est onerandum gabellis, & donatiuis. tract. 3. resol. 31.

Regulares, & Presbyteri sumentes Bullam Cruciatæ, an possint in diebus Dominicis quadragesimalibus vti lacticiis. Vide, Bulla.

Index Rerum I. & II. Partis.

Regularis approbatus ab Episcopo ad Confessiones audiendas, an possit audire Confessiones sine licentia sui Prælati. tract. 11. resol. 13.

Regulares sine licentia suorum Prælatorum virtute Bullæ Cruciatæ an possint eligere Confessarium, ut illos à peccatis, casibus reservatis, & censuris absoluant. Vide, Bulla Cruciatæ.

Regularis Sacerdos an peccet mortaliter, si in Canone Missæ pro nomine Episcopi ponat nomen Generalis sue Religionis. Vide, Sacerdos.

Regulares, qui se volunt sacris Ordinibus initiari, an debeant habere dimissorias ab Episcopis, in quorum diocesi tunc manent; an verò sufficiat eas habere ab eorum Superioribus. Vide, Ordines.

Regulares tempore Iubilæi an teneantur eligere Confessarium, non à suo Prælato, sed ab Episcopo loci approbati. tract. 17. resol. 47.

Regulares habentes potestatem ab Episcopo absoluendi à certis casibus sibi reservatis, an possint istam potestatem concedere alicui particulari generaliter. Et quid in casu particulariter designato. tract. 17. resol. 53. Et si non possunt, an Confessiones sint nullæ. vers. Et aliter, Idem queri potest de Penitentiariis. ibid.

Regula Cancellaria an obliget in foro interiori. tr. 10. resol. 43.

Religiosi an gaudeant immunitate Ecclesiæ, ita ut eorum Superiores non possint illos extrahere, si nolint ab Ecclesiis extrahi. Et quid, si delinquant in propriis Monasteriis. tr. 1. resol. 25.

Religiosi an dicantur Equites D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatravæ. tract. 2. resol. 50. vers. Sed contrariam. & tract. 2. resol. 73.

Religiosus professus, qui se immiscuit enormibus delictis, an perdat privilegium fori, ita ut Iudex secularis possit illum punire non frangendo libertatem Ecclesiasticam, si non fuerit monitus. tract. 2. resol. 130.

Religiosus si sine licentia sui Prælati præbet munusculum duorum aureorum, an incidat in pœnas Constit. Clem. VIII. Vide, Munera.

Religiosus, vel Monialis cum licentia sui Prælati an possit facere amico, vel cognato, corporalia magni valoris, vel picturam, & non incidere in pœnas dictæ Constit. tract. 6. resol. 6. Et quid, si Religiosus facit primò sumptibus Monasterij, an postea possit donare cum licentia superioris. vers. Notandum est.

Religiosus an possit dare leuiora alterius generis, licet non sint de leuibus comestibilibus, & ad deuotionem pertinentibus, prout in Bulla Clem. VIII. tract. 6. resol. 7.

Religiosus, qui non acceptat aliquod donum, sed rogat, ut detur amico, seu consanguineo suo; an peccet contra paupertatem, & Bullam prædictam. tract. 6. resol. 8.

Religiosus, qui celebrat aliquas Missas ad intentionem alicuius amici, sciens, dictum amicum stipendium pro illis accipere, an peccet contra paupertatem, & incidat in pœnas Constit. Clem. VIII. de largitione munerum. tract. 6. resol. 9. Vbi, quid, si Religiosus est obligatus celebrare pro suo conventu. vers. Lo qual entiendo. Et an possit donare cum licentia sui Superioris ea, qua acquisiuit ex elemosynis Missarum, quas sibi intra annum Conuentus, sue Religio concedit. ibid. vers. Notandum.

Religiosus, vel Monialis, si à parentibus consequatur magnam pecuniarum summam dispensandam ad eius beneplacitum, & cui voluerit, retinentibus pro sibi ipsis domi-

nium; dispensando, an peccet contra paupertatem, & contra Bullam Clem. VIII. de largitione munerum. tract. 6. resol. 10. Vbi limitatur procedere in casu determinato, & non in omni vsu. vers. Sed hæc.

Religiosus, vel Monialis, si det elemosynam, an contradicat Bullæ Clem. VIII. de largitione munerum. tract. 6. resol. 11.

Religiosus, quæ esculenta, & poculenta possit largiri, & ad quem valorem in terminis Constit. Clem. VIII. de largitione munerum. tract. 6. resol. 13.

Religiosi recipientes in Monasteriis aliquem, non occasione transitus, vel deuotionis; sed recreationis causa, an incidant in pœnas Constitut. prædictæ. tract. 6. resol. 14.

Religiosus an possit donare remuneratoria donatione, non contraveniendo Constit. Clem. VIII. prædictæ. tract. 6. resol. 15. & an dona debeant equipollere meritis. tract. 6. resol. 16.

Religiosus an possit largiri alteri Religioso absque incurfu pœnarum Bullæ Clem. VIII. tract. 6. resol. 18.

Religiosus cui fuerunt assignati annui redditus à Superiore ad suum usum sine aliqua restrictione, an parcius viuendo possit illud plus aliis donare absque contrauentione Bullæ Clem. VIII. tract. 6. resol. 19.

Religiosus quando largitur alteri Religioso munera leuiora, an habeat necesse habere licentiam expressam à Superiore, & in scriptis. tract. 6. resol. 20. Et an semper debeat habere dictam licentiam, quoties vult donare. tract. 6. resol. 21.

Religiosus, aut Monialis in susceptione habitus, aut professionis ex causa benedictionis, an possit aliquid dare proprio loci Ordinario, non obstante Bulla Clem. VIII. tract. 6. resol. 24.

Religiosus absque aliqua licentia Superioris an possit donare conciones, lectiones, & scripta, quæ sunt partus intellectus. tract. 6. resol. 25.

Religiosus, qui à suis deuotis accipit nummos, & inficio Prælato emit libros necessarios an peccet peccato proprietatis, & contraveniat Constitut. Clem. VIII. de paupertate religiosa. tract. 6. resol. 26.

Religiosus an possit sine licentia Prælati, & sine contrauentione Bullæ Clem. VIII. de largitione munerum, dare suam rationem, seu pitantiæ. tract. 6. resol. 28. vers. At mihi Vbi tenet, quod possit, & eam limitat duobus modis, vers. Limitatur tamen. & vers. Limitatur, nisi.

Religiosus an peccet contra votum paupertatis, & contra Bullam Clem. VIII. si absque Superioris licentia accipit pecuniam, ut ipse libere disponat in elemosynam nomine eius, qui dedit. tract. 6. resol. 29.

Religiosus, qui sine licentia Prælati solet sumere bona Monasterij pertinentia ad cibum, & potum; an infringat votum paupertatis, & committat peccatum mortale. tract. 6. resol. 30. Quid, si damnificatio Religionis esset minima, & in re extraordinaria, & pretiosiore. ibid. vers. Nisi. Et quid, si huiusmodi res sumerentur in magna quantitate, & occulte retenta paulatim consumerentur. ibid. vers. Secus.

Religiosus non frangit votum paupertatis, si det, vel accipiat aliquid, si habet tacitam, vel præsumptam voluntatem superioris, etiam in casu, in quo posset expressa licentia postulari, & ob aliquem humanum respectum omittitur. tract. 6. resol. 31. in princ.

Religiosus, seu Monialis cum licentia tacita Superioris an peccet mortaliter alienando, vel accipiendo aliquid

Index Rerum I. & II. Partis.

clandestine, sciens illum modum clandestinum diffpliciturum Superiori. tract. 6. resol. 31. Et quomodo de tali licentia debeat habere certitudinem. ibid. vers. Sed circa. & vers. Nota secundo.

Religiosi post Concilium Tridentinum an possint habere annuos redditus ad nutum Superiorum reuocabiles, & ad solos vsus honestos, & pios, & hoc ex causa legitima. tract. 6. resol. 32.

Religiosus si largiendo munera non dissiparet bona Religionis, nec tale donum foret vlla occasio ambitionis; an incideret in penas Bullæ Clem. VIII. de largitione munerum. tract. 6. resol. 33.

Religiosus paulatim modica accipiens, vel expendens, sine licentia Superioris, an peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem. tract. 6. resol. 34.

Religiosus, si ad proprium vsum accipiat paulatim comestibilia, si perueniat ad quantitatem notabilem, an peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem. tract. 6. resol. 35.

Religiosus vt commutat peccatum mortale, quam quantitatem debet vsurpare sine licentia Superioris; & ista quantitas, quomodo sit consideranda. tract. 6. resol. 36.

Religiosus an possit commodare, & mutuo dare aliqua, qua sibi sunt permessa ad ipsius vsum, absque incurso peccati mortalis. tract. 6. resol. 37.

Religiosus an possit commutare cum secularibus aliquas res absque iactura Conuentus. tract. 6. resol. 38.

Religiosus an possit dare aliquod munus absque licentia Superioris Religioso eiusdem Monasterij. Quid de re notabili: quid de parua: & quid si daret Religioso alterius Monasterij, eiusdem tamen Religionis. tract. 6. resol. 39. per tot.

Religiosus an peccet contra paupertatem, sumens aliquam rem de loco publico pro vsu temporali, vt exinde in eundem locum restituat. tract. 6. resol. 40.

Religiosus accipiendo ab amico aliqua comestibilia absque licentia Superioris, an peccet contra votum paupertatis. Vbi etiam quid, si essent magni valoris. tract. 6. resol. 41.

Religiosus an possit recipere aliquid sine licentia Superioris, si habeat intentionem petendi, priusquam expendat illud. tract. 6. resol. 42.

Religiosus, qui petit ab amico, vt deponat pecuniam penes aliquem, vel apud ipsummet Religiosum, vt quando opus erit, petat facultatem vtendi à Superiore, an frangat votum paupertatis. tract. 6. resol. 43.

Religiosus furans aliquid notabile ad vsum Fratris particularis, vel alicuius secularis, an incurrat in casum reservatum in decreto. Clem. VIII. tract. 6. resol. 44. Et an saltem in tali casu Superior possit reservare illud furtum, quatenus est peccatum proprietatis. tract. 6. resol. 45.

Religiosus preffessus an satisfaciatur in Confessione, si dicat, se violasse votum castitatis; non aperiendo votum solemne, quod habet. tract. 7. resol. 4. & resol. 9.

Religiosus si non obediat Prelato precipienti aliquid sub precepto obedientie, an peccet dupliciter, & teneatur istam circumstantiam aperire in Confessione. tract. 7. resol. 16.

Religiosus, vel Clericus sacris Ordinibus initiatus, ludendo taxillis, vel aleis, aliquem fraudauit in notabili quantitate, an satisfaciatur, in Confessione dicendo, se proximum in quantitate notabili fraudasse; an verò teneatur circumstantiam instrumenti, vel medij aperire, asserendo, illam fraudem fuisse in ludo taxillorum, vel aliarum. tract. 7. resol. 21. Et tales persone an peccent mortaliter ludendo ludis prohibitis, secluso scandalo, etiam si frequentent ludos. vers. His tamen,

Religiosus, vel Clericus in sacris constitutus, an possit negotiari per se, & an per alios. Vide, Clericus.

Religiosi an teneantur seruare leges synodales Episcoporum. Vide, Leges.

Religiosi an teneantur seruare ieiunia indicta, & imposita ab Episcopo. tract. 10. resol. 11. vers. Ideò. Et quid si adesset scandalum, vel per vsum, & consuetudinem acceptauerint.

Reliquia alicuius Sancti nouiter inuenta, an debeant approbati ab Episcopo. tract. 15. resol. 51. Et quam certitudo requiratur in approbandis supradictis Reliquiis. vers. Queritur primò. Et an Reliquia Sancti nondum canonizati possint approbati ab Episcopo. vers. Queritur secundo.

Et an requirantur vota Theologorum; & an eorum vota sint consultina, an verò necessaria. vers. Queritur tertio. Et quid si conuocetur Concilium prouinciale, an eius votum erit necessarium. vers. Queritur quarto. Et an Episcopus possit approbare Reliquias in aliena diocesi cum licentia Episcopi illius diocesis, & an absque illius licentia. vers. Queritur quinto.

Respondens, seu agens in cambio, an debeat esse mercator, vel persona diues. tract. 8. resol. 3.

Restitutio, qua à penitente fuit data Confessorio, vt daretur ab eo Ioanni creditori, si à Confessorio non fuit facta, an de nouo debeat fieri ab eodem penitente. Vide, Penitens.

Restitutio rerum inuentarum habentium dominum, sed incertum, cui sit facienda; & inuentor facta debita diligentia in perquirendo domino, & eo non inuento, an possit eas sibi retinere. tract. 17. resol. 5.

Reuenditores, vulgò dicti, rigatteri, an sint obligati ad restitutionem, etiam si caristiam inducant. tract. 8. resol. 27.

Reus fugiens ad Ecclesiam an possit per Iudices Ecclesiasticos, vel laicos puniri poena exilij, vel ad carceres perpetuos. tract. 1. resol. 2. Et an ad triremes. ibid. vers. Nota etiam.

Reus captus à satellite, si cum ipso satellite per vim intrat in Ecclesiam, & vt de illius membris se eximat, vulnerat illum cum magna sanguinis effusione; an gaudeat immunitate Ecclesiarum. tract. 1. resol. 13.

Reus si notoriè constat non gaudere immunitate Ecclesie, an possit illum Iudex secularis extrahere ab Ecclesia absque licentia Episcopi. tract. 1. resol. 14.

Reus extractus vi à satellitibus ab Ecclesia, vel ab aliis, absque mandato Iudicis, an sit restituendus in illa, an verò possit contra illum agi. Vide, Iudex.

Reus attentans aliquem occidere proditoriè, an gaudeat immunitate Ecclesie, si effectus, & mors secuta non fuit. Vide, Attentans.

Reus, qui effracto carcere ad Ecclesiam confugit an gaudeat immunitate Ecclesie. tract. 1. resol. 19.

Reus existens in Ecclesia an amittat immunitatem ipsius, si deceptus fuit dolois verbis, & fallaciis ad egredendum ab ea, ita vt Iudex possit illum punire. tract. 1. resol. 26.

Reus confugiens ad palatium Episcopi, quod non est intra confines, & quadraginta passus; sed longè ab Ecclesia distat, an gaudeat immunitate Ecclesie. Vide, Delinquens.

Reus captus à satellitibus, si aufugeret, & intraret in cubiculum egrotantis, vbi ad ipsum communicandum Sacerdos cum Sanctissimo Sacramento aduenisset, & vi à satellitibus comprehensus fuisset, antequam Sacerdotem tangeret;

Index Rerum I. & II. Partis.

ret; an gaudeat immunitate Ecclesia. Vide, Fugiens.

Reus comprehensus à ministris iustitiæ extra locum sacrum, si per illum ducatur ad carcerem, vel ad supplicium, & ad mortem trahatur per aliquam Ecclesiam, an gaudeat immunitate Ecclesia. tract. 1. resol. 30.

Reus iuridicè interrogatus, si neget crimen, ex cuius manifestatione condemnaretur ad pœnam pecuniariam; an teneatur restituere illam pœnam. tract. 10. resol. 23. vers. Idèd quæro.

Reus in iudicio à Iudice interrogatus secundùm ordinem iuris, si negat veritatem, qua manifestata condemnaretur, an teneatur in conscientia retractare dictum suum, antequàm finatur iudicium. Et an possit absolui à Confessario, si non proponit dicere veritatem. tract. 15. resol. 26. Et an propter semiplenam probationem, vel indicia equipollentia teneatur respondere in causa capitali. tract. 15. resol. 27. Et quid si agitur de pœna trivremum, mutilationis membrorum, vel confiscationis bonorum. vers. Quæ quidem doctrina.

Rustici an possint inter sese, vel cum dominis in diebus festiuis celebrare contractus sine peccato. tract. 15. resol. 34.

S.

Sacerdos, qui non habet facultatem audiendi Confessiones ab Ordinario, si sollicitauerit feminam in Confessione, fingens habere potestatem, an sit denuntiandus. Vide, Denuntiandus.

Sacerdos, vel initiatus sacris Ordinibus, si aliquem percutiat, vel occidat, an teneatur explanare hanc circumstantiam in Confessione. tract. 7. res. 8.

Sacerdos in Missa Eucharistiam ab aliis consecratam multis ministrans existens in peccato mortali, an committat peccatum mortale. tract. 7. res. 41. vers. Imò. Et esto, quòd committeret, secundùm aliquos, an teneatur in Confessione explicare numerum personarum, quibus ministravit. ibid. per totam.

Sacerdos ministrando excellentius Sacramentum existens in peccato mortali, an teneatur explicare in Confessione Sacramentum. Et quid, si esset in gravissimo peccato mortali, an teneatur explicare gravitatem peccati. tract. 7. resol. 59.

Sacerdos an possit accipere ab vno, seu diuersis, tot stipendia pro celebratione Missarum, quæ æquiualeant iusta elemosyna taxate ab Episcopo, vel consuetudine, & vnum tantum pro illis omnibus Missæ sacrificium offerre. Vide, Missæ.

Sacerdos pauper an possit pro vna Missa acciperet tot stipendia, quæ sufficiant ad eius diuturnam sustentationem. tract. 14. res. 8.

Sacerdos in diebus festiuis pro vna Missa an possit accipere duplicatum stipendium. tract. 14. resol. 9.

Sacerdos accipiens elemosynam pro dicendis Missis, an possit postea per alios satisfacere minori stipendio, licet iusto, eis dato sine onere restitutionis, & peccato. tract. 14. res. 10. Et quid, si illud plus alteri Sacerdoti prabeat. vers. Secunda est. Et an illud idem procedat in capella, cui pro paucis Missis dicendis pingue stipendium datum est, retento pro capella supra debitum. tract. 14. resol. 11.

Sacerdos, qui ab amico intrinseco accipit pro dicenda Missa duplicatum stipendium, an possit per alium Sacerdotem satisfacere, dato ei iusto stipendio. tract. 14. resol. 12.

Sacerdos, qui per alium Sacerdotem Missas celebrare facit, an possit sibi retinere excessum consueti stipendij, si spon-

te condonetur ab illo Sacerdote. tract. 14. resol. 13. Vbi adhuc excessum debeat manifestare.

Sacerdos an possit duplex stipendium pro vna Missa accipere, applicando vni partem solitam, & alteri suam partem. tract. 14. resol. 14.

Sacerdos pauper pro occurrenti die non habens elemosynam pro celebranda Missa, an possit Missam celebrare, & illam applicare primo offerenti stipendium, quem Deus scit futurum primum. tract. 14. resol. 15.

Sacerdos quandoque an possit celebrare Missas anticipatè. tract. 14. resol. 16.

Sacerdos simplex nullo impedimento detentus non celebrando, an peccet mortaliter, modò communicet in Paschate, nec adsit scandalum, vel contemptus. tract. 14. resol. 19.

Sacerdos sumens Corpus Christi per manus alterius ministri pro deuotione, seu in die Paschatis, an debeat stolum Ecclesiastico praecepto adhibere. tract. 14. res. 20.

Sacerdos excommunicatus celebrans an committat duplex peccatum, non præmissa Confessione, sciens se teneri vinculo peccati, & censura. tract. 14. res. 22.

Sacerdos ministrans aliis cum peccato mortali in Missa, vel extra Missam sacram Eucharistiam, an peccet mortaliter. tract. 14. resol. 23.

Sacerdos celebrans in peccato mortali an peccet tripliciter, mortaliter nempe, quia indignè consecrat, indignè offert, & indignè sumit Corpus Christi. tr. 14. res. 24.

Sacerdos celebrans in peccato, an committat duo peccata, videlicet, vnum, quia celebrat in peccato, & alterum, quia omisit confessionem illius peccati. tract. 14. resol. 24. vers. Nota etiam.

Sacerdos celebrans in peccato mortali, & sacram Eucharistiam non ab ipso consecratam pluribus dispensans, an vnum tantum peccatum committat. tract. 14. resol. 24. vers. Ex his.

Sacerdos an peccet mortaliter differendo celebrationes Missarum ad longum tempus, ad quas ipse tenetur. tract. 14. resol. 25. Vbi etiam habebis, quid sit longum tempus in hoc casu. vers. Sed quòd.

Sacerdos Parochus, an teneatur celebrare pro suis ouibus, & quoties; & an teneatur aliquas Missas illis applicare. tract. 14. resol. 26.

Sacerdos Capellanus agrotans per aliquos dies, an teneatur per alium Sacerdotem celebrare. tr. 14. res. 27.

Sacerdos obligatus quotidie celebrare, an possit ex causa maioris honestatis vnam Missam in hebdomada omittere. tract. 14. res. 28. Et an possit ex aliqua congruente necessitate in anno quater, vel sexies celebrare pro se ipso, vel valde sibi coniuncto. vers. Sed hanc. Et quando Capellanus potest ex consuetudine introducta relinquere vnam Missam in hebdomada, an possit illam pro alio celebrare, & accipere stipendium. ibid. vers. Potest igitur.

Sacerdos obligatus ad celebrandum in certo templo, oratorio, vel altari, an peccet alibi celebrando. tr. 14. res. 29. Et an teneatur ad restitutionem alibi celebrans, ibid. vers. Aduerte etiam.

Sacerdos, qui in diebus Dominicis, vel in aliis Festis duplicibus celebrat aliam Missam vociuam, an peccet mortaliter. tract. 14. resol. 30.

Sacerdos, qui certis diebus ex accepto stipendio debet dicere Missam de B. Virgine, vel de requie, &c. an possit in illis diebus dicere Missam currentem in Missali præscriptam. tract. 14. resol. 31.

Index Rerum I. & II. Partis.

Sacerdos obligatus dicere Missas D. Gregorij, an teneatur illas dicere sine interruptione, & omnes de requie. tra. 14. resol. 32.

Sacerdos in qua hora potest celebrare Missam. tract. 14. resol. 33.

Sacerdos in qua hora diei possit finire Missam. tr. 14. resol. 34.

Sacerdos in nocte Natiuitatis Domini an possit tres Missas celebrare ante auroram. Vide, Missa.

Sacerdos an possit dicere Missam absque incurso peccati mortalis ante celebrationem Matutini Officij. Vide, Missa.

Sacerdos deficientibus particulis an possit partem hostiae alteri praebere. tract. 14. resol. 37.

Sacerdos an possit celebrare Missam extra Ecclesiam, secluso scandalo, & contemptu, sine iusta causa. tract. 14. resol. 38. Et an peccet mortaliter, si sine iusta causa celebret. vers. Sed peccare.

Sacerdos in nocte Natiuitatis Domini nolens celebrare omnes tres Missas, sed vnā tantum, an possit relinquere primam Missam, & dicere secundam; vel, si placuerit, tertiam. tract. 14. resol. 39.

Sacerdos regularis an peccet mortaliter, si in canone Missae pro nomine Episcopi ponat nomen Generalis suae Religionis. tract. 14. resol. 40.

Sacerdos quando sacris vestibus se induit, an peccet mortaliter relinquendo orationes positas in Missali, quas se induendo Sacerdotes dicere solent. tract. 14. resol. 41.

Sacerdos in Missa maiori an peccet, si non legat subscripta voce Epistolam, & Euangelium, postea à Subdiacono, & Diacono canendum. tract. 14. resol. 42.

Sacerdos an peccet mortaliter, celebrando Missam sine ministro, ne careat Missa in die festo, aut causa dandi moribundo viaticum. tract. 14. resol. 43.

Sacerdos in casu necessitatis an possit adhibere feminam in ministram in responsione Missae. tract. 14. resol. 44. Vbi, an Sacerdos peccet mortaliter.

Sacerdos in necessitate celebrans cum vno lumine olei, vel adipis, an peccet mortaliter. tract. 14. resol. 45.

Sacerdos si celebret Missam in aliquo loco, vbi non adest Missale, an peccet mortaliter. tract. 14. resol. 46.

Sacerdos, qui praeterita die applicauit Missam pro Petro, si postea Missam celebrando nihil de applicatione cogitauerit, an satisfaciatur suae obligationi pro Petro, qui dedit stipendium. tract. 14. resol. 47.

Sacerdos ante Missam confessus, si postea celebrando peccati mortalis in Confessione obliti recordetur, an teneatur in tali casu elicere actum contritionis de illo peccato, an vero poterit sequi Missam inceptam, & non elicere actum contritionis, & postea confiteri suo tempore peccatum oblitum. tract. 14. resol. 48.

Sacerdos ex intentione non nominans aliquem Sanctum eorum, qui in Canone Missae ponuntur, an peccet mortaliter. tract. 14. resol. 49.

Sacerdos Missam nouam celebrans, an possit in medio altaris ad populum se vertere, & oblationes sibi ab ipso factas accipere. tract. 14. resol. 50.

Sacerdos, qui noctu misit ad raucedinem faucium leuendam, saccharum in os paulatim deglutendum, si illud durauerit post mediam noctem, & dubitat, an aliquas partes illius in stomachum traiecerit, an possit manē Missam celebrare. tract. 14. resol. 51.

Sacerdos, qui manē solet deglutire aliquid ex propriis

vinguibus vel papyri, &c. an possit celebrare Missam. tr. 14. resol. 52.

Sacerdos an possit se ipsum communicare extra Missam. tract. 14. resol. 53. Et quid si adesset Diaconus. vers. Obserua tamen.

Sacerdos extra Missam an possit se ipsum communicare in qualibet hora diei. tract. 14. resol. 54.

Sacerdos celebrando non obseruans rubricas Missalis, an peccet mortaliter. tract. 14. resol. 55.

Sacerdos aliquando eodem die an possit plures Missas celebrare. tract. 14. resol. 56.

Sacerdos an possit celebrare in casu necessitatis sine stola, manipulo, aut cingulo, vel celebrare in tali casu necessitatis cum stola, manipulo, aut cingulo non benedicto. tr. 14. resol. 57. Vbi etiam an possit praedicto casu celebrare sine aliquo indumento. Materia amictus debet esse linea, & alba.

Vestes, quomodo debeant esse, vt deseruiant celebrationi, & vna an possit deseruire pro alia. Vide latè ibid. vers. Nota verò, vsque ad finem.

Sacerdos an possit celebrare Missam capite cooperto ex causa alicuius infirmitatis, & an requiratur aliqua licentia. tract. 14. resol. 58.

Sacerdos in Missa voluntariè omittens Credo, seu Gloria, an peccet mortaliter. Vide, Missa.

Sacerdos, qui ex carentia Confessarij celebrauit propter scandalum, an teneatur quamprimum confiteri. Vide, Missa. Vbi, quid importent illa verba, quamprimum.

Sacerdos, qui in ipsa actione celebrandi recordatur alicuius peccati mortalis, licet tunc eliciat actum contritionis, an teneatur postea quamprimum confiteri. tract. 14. resol. 61.

Sacerdos simplex deficiente copia Confessarij an possit celebrare contritus, dum iter facit propter Missam praecipit, quam tenetur audire. Vide, Missa.

Sacerdos simplex, etiam non Parochus, dum iter facit, an possit celebrare sine praevia Confessione, dum non adesset Sacerdos, vt alij Missam audiant, & non est alius, qui celebret. tract. 14. resol. 64.

Sacerdos, qui habet casus reservatos, à quibus praesens Confessarius illum non posset absolueret, contritus sine praevia Confessione, an possit celebrare Missam. Vide, Missa.

Sacerdos an possit celebrare Missam post cibum sumpsum, ad communicandum infirmum, qui est in articulo mortis. tract. 14. resol. 66.

Sacerdos in quibus casibus non ieiunius possit celebrare Missam. Vide, Missa.

Sacerdos in casu necessitatis, secluso etiam scandalo, an possit Missam celebrare cum lumine olei. tract. 14. resol. 67.

Sacerdos, si absque necessitate celebrasset cum cingulo non benedicto, an peccaret mortaliter. tr. 14. resol. 68.

Sacerdos an possit celebrare in patena, & calice nondum consecrato, & cum vestimentis nondum benedictis, si alius Sacerdos bona fide cum ipsis Missam antea celebrasset. tract. 14. resol. 69.

Sacerdos sumpto iam Corpore, si videt consecrasse calicem per inconsiderationem cum sola aqua, an debeat non solum vinum apponere, sed de nouo consecrare aliam hostiam, incipiendo ab illis verbis: Qui pridie quam pateretur. tract. 14. resol. 70. Et an peccet mortaliter, si cui hoc fortasse acciderint, & non susciperet, nec consecraret vinum. ibid. vers. Notandum est, in fin.

Index Rerum I. & II. Partis.

Sacerdos celebrando Missam, oblatione hostia iam facta, si offeratur Sacerdoti particula pro communicando laico, an possit illam consecrare. tract. 14. resol. 71.

Sacerdos Regularis an possit applicare Missas contra intentionem Superioris, ita ut valeat talis applicatio, & an saltem peccet. tract. 14. resol. 72.

Sacerdos Regularis tempore Paschali an possit ministrare Eucharistiam secularibus, ut adimpleant preceptum Ecclesiasticum annue communionis. tract. 14. resol. 73.

Sacerdos, an possit dicere Missam Regularibus concessam in Ecclesiis ipsorum Regularium, & quid de Missa Sanctissimi Rosarii. Vide, Missa.

Sacerdos an possit iterum subministrare Eucharistiam infirmo, qui semel in articulo mortis non ieiunus sumpsit Communionem per modum Viatici. tract. 14. resol. 75.

Sacerdos, qui semel egrotans non ieiunans Eucharistiam ministravit, infra quantum tempus possit eidem alteram communionem, tamquam infirmo, præbere. tract. 14. resol. 77.

Sacerdos an possit præbere viaticum infirmo deliranti, qui propter febrim in amentiam incidit. tract. 14. resol. 78. Et an possit aliquando in sanitate communicare prædictos amentes. tract. 14. resol. 79.

Sacerdos, qui in aliqua Ecclesia celebrare tenetur sine applicatione sacrificii, an possit aliud stipendium pro eadem Missa accipere, & alteri applicare. tract. 14. resol. 80.

Sacerdos simplex sine licentia, & approbatione Episcopi, an possit absolovere peccata venialia, & mortalia non rite confessa, & pariter mortalia in Confessione oblita. tract. 16. resol. 44.

Sacerdos simplex non approbatus ab Episcopo, an possit audire Confessiones Equitum D. Ioannis, D. Iacobi, Alcantarae, & Calatrae, & illos absolovere. tract. 16. resol. 44. vers. Vbi acutè.

Sacerdos non ratione stipendii, sed liberaliter promittens alicui vnum Sacramentum, animo se obligandi, an peccet mortaliter omittendo. tract. 17. resol. 9. vers. Hinc etiam.

Sacerdos existens in peccato mortali, ministrans egrotis sacram Eucharistiam per multos annos, an toties peccauerit mortaliter. tract. 17. resol. 13.

Sacerdos omittens in consecratione particulam, enim; an conficiat Sacramentum; vel saltem, an peccet mortaliter. tract. 17. resol. 14.

Sacerdos, si in consecratione dicat: Hic est calix, s. pro, x. viendo, an conficiat Sacramentum, & saltem an peccet mortaliter. tract. 17. resol. 14. vers. Quoad secundam.

Sacerdos post consecrationem sanguinis inueniens in calice aliquas guttas separatas à vino, & illas cum purificatorio ante sumptionem sanguinis abstergens, an peccet mortaliter, si illa fuerint consecrata. Vide, Consecratio.

Sacerdos an censeatur consecrassè hostias, quas quis eo inscio apposuit consecrandas in corporali. Vide, Consecratio.

Sacerdos beneficiarius per multos annos exercens occultè, & sine scandalo crimen sodomiticum cum femina, an incurrerit in irregularitatem, & in penas Extraneantis Pij V. Pontificis. tract. 17. resol. 21.

Sacramenta ex tribus perficiuntur, scilicet, materia, forma, & intentione ministri: cumq; intentio sit triplex, habitus, virtualis, & actualis, quamam intentio

fit sufficiens ad validè conficiendum Sacramentum. tr. 17. resol. 32.

Sacrilegium an sit mixti fori. tr. 2. resol. 82.

Sacrilega mulier an teneatur explicare circumstantiam Sacerdotis, Religiosi, vel initiati sacris Ordinibus. Vide, Circumstantia.

Sacrilegium an committatur in Ecclesia propter tactus impudicos ibi commissos, ita ut committens teneatur in Confessione hanc circumstantiam exprimere. tract. 7. resol. 25.

Sacrilegium an committatur in Ecclesia si quis furtum committit rerum priuararum. tract. 7. resol. 27.

Sacrilegium an committatur à Iudice auferente arma in Ecclesia ab eo, qui confugit in eam. tract. 7. resol. 38.

Sacrilegium an committatur à penitente manifestante complicem in Confessione, absque necessitate. tract. 17. resol. 22. vel aliud peccatum mortale. vers. Sed mihi.

Sacrilegium an committatur per tactus impudicos factos in Ecclesia, ita ut sit necesse sacrilegij circumstantiam in Confessione explicare. tract. 17. resolut. 23. Vide, Tactus.

Salarium an debeat præstari à dominis, famulis infirmis. tract. 8. resol. 86.

Salarium, vel stipendium, si non condignum seruiiis alicui tribuitur, potest illud acceptans sibi resarcire, etiamsi à principio ob paupertatem coactus sit pacisci pro iniusto, & inequali stipendio. tract. 14. resol. 7.

Salarium an licitè petatur ab Aduocatis, & Procuratoribus, qui fuerint conducti sub certa mercede ad annum, si nullas causas habuerint ipsorum conductores in illo anno. Vide, Aduocati.

Sartores an possint accipere à mercatoribus vendentibus partem pretij, quando dicti sartores commissionato nomine emunt merces à dictis mercatoribus. tract. 8. resol. 26.

Sartores an teneantur ieiunare. Vide, Ieiunare.

Sciens machinationem contra personam Principis, & non reuelans, an gaudeat immunitate Ecclesiarum. tra. 1. resol. 7. vers. An verò.

Sciens sub sigillo naturali ab aliquo mulierem fuisse sollicitatam à Confessario, an teneatur illum denuntiare. tract. 14. resol. 24.

Sciens valorem moneta breui tempore esse diminuentum, an possit illam alicui mutuari, ut eam sibi restituat, iuxta valorem, quem dicta pecunia habet, non eo, quem habebit tempore, quo restituendum erit mutuum. Vide, Mutuans.

Senatus Panormitanus, vel alie Respublica, an possint licitè exigere gabellas ab Ecclesiasticis animo restituendi eas in fine anni. Vide, Gabella.

Senatus Panormitanus, & alie Vniuersitates, quo tempore teneantur facere provisionem frumentorum, & an dicta frumenta possint postea vendi populo vilius, quam empta fuerunt. tract. 15. resol. 66.

Senes sexagenarii robusti an teneantur ieiunare. tract. 9. resol. 20. Et quid, si vouerunt ieiunare certis diebus hebdomadae, toto tempore eorum vite. ibid. vers. Notandum.

Seruus an possit aliquid sibi acquirere subtrahendo illud à semetipso de necessariis, sine domini incommodo. tr. 17. resol. 58.

Seruus an possit habere aliquarum rerum dominium, & de rebus à se acquisitis disponere. tract. 17. resol. 58. vers.

At verius, Et an procedat in seruis emptitiis, & in bello captis. vers. Nota vero. Et an possit uti compensatione occulta contra dominum, si dominus auferret ab eo res huiusmodi acquisitas. vers. Nota secundo. Et an principalis conclusio procedat in seruis, qui se sponte vendiderunt. vers. Procedere quoad seruos.

Sigillum Confessionis an dicatur frangi, si Confessarius cum licentia penitentis, in ordine ad consilium petendum, manifestauit aliqua peccata alicui Sacerdoti, qui postea de ipsis cum aliis locutus est. tract. 15. resol. 14.

Simonia an committatur, si aliquis mutuat aliquid cum pacto, ut ille, qui recepit mutuum, conferat beneficium Ecclesiasticum. tract. 8. resol. 61.

Simonia an committatur, si vendatur locus honoratior pro sepultura. tract. 15. resol. 57.

Simonia an sit in beneficiis obtinendis pacisci de aliquo temporali retribuendo, seu pro recompensatione gratuita, an vero liceat. Et quid pro suscepto labore. Et an aliquid possit accipi ultra estimationem talis laboris. Et quid, si illud ultra esset notabile. Vide, Pactum.

Sodomia an dicatur committi cum femina in vase proptero. Vide, Constitutio Pap. Pij V. Et an Clericus habendo rem cum aliqua femina in dicto vase, incidat in penas Bullæ Pij V. contra Clericum sodomitam.

Sodomita cum mari, vel cum femina, in Confessione an teneatur explicare circumstantiam maris, vel femina. Vide, Circumstantia.

Solutio simpliciter à debitore facta creditori, in quam causam in dubio censeatur facta. tract. 16. resol. 39. Vbi ponuntur multi casus.

Sponsaliorum causa an sit mixti fori. tract. 2. resol. 130.

Sponsiones an possint esse inæquales, scilicet, aliquem ponere maius capitale, & alterum minus; & ponentem minus acceptare sponsonem, & lucrari illud plus absque onere restitutionis. tract. 8. resol. 66.

Sponsus, vel sponsa de futuro carnaliter se commiscen-tes, an teneantur istam circumstantiam sponsalitiæ explicare in Confessione. tract. 7. resol. 5.

Sponsus de futuro per multos dies causa delectationis osculatur, & tangebat sponsam, an peccauerit mortaliter. tract. 17. resol. 6.

Statutum laicorum, ne laici vendant Clericis, ne molant, aut coquant panem, vel ne exhibeant aliqua seruitia, & obsequia; an non valeat tamquam contra libertatem Ecclesiasticam. tract. 2. resol. 54.

Statutum disponens, mulierem nubentem extra territorium, cum sua familia priuandam fore hereditate; & si ei sit quesita, an sit contra libertatem Ecclesiasticam. tract. 2. resol. 57.

Statutum ut immobilia non alienentur in extraneos, prohibendo expresse alienationem in personas Ecclesiasticas, an sit contra libertatem Ecclesiasticam. tract. 2. resol. 58.

Statutum, per quod tolluntur Clericis ea, quæ de iure communi illis competunt, est contra libertatem Ecclesiasticam. tract. 2. resol. 59. vers. Notandum.

Statutum Principis, per quod Clericis, & Ecclesia denegantur beneficia, & priuilegia aliorum statutorum, an sit contra libertatem Ecclesiasticam. tract. 2. resol. 59. vers. Primò, in fin.

Statutum Principis, ne suis priuilegiis potiantur ij, qui

subditi non sunt, an valeat tamquam contra libertatem Ecclesiasticam. Vide, Princeps.

Statutum Principis, ne in eius statu possint edificari de nouo Ecclesia, & Monasteria sine eius licentia, an derogat immunitati Ecclesiastica, & sit nullum. tract. 2. resol. 62.

Statuta, quibus cauetur, ne quis possessionem apprehendat alicuius Ecclesia, vel beneficii, sine licentia Principis, vel suorum ministrorum, an sit contra libertatem Ecclesiasticam. tract. 2. resol. 63.

Statutum mandans bona relicta Ecclesia infra certum tempus vendi, an sit contra libertatem Ecclesiasticam. tr. 2. resol. 64.

Statuta disponentia de iis, quæ ad funera, & exequias pertinent, an sint valida; vel contra libertatem Ecclesiasticam. Vide, Princeps.

Statutum in dubiis, an sit iudicandum contra libertatem Ecclesiasticam. tract. 2. resol. 66.

Statutum prohibens extractionem annonæ extra territorium, ut conseruetur abundantia in ciuitate, an comprehendat Clericos extrahentes eorum bona, vel fructus à suis prædiis collectos. tract. 2. resol. 69.

Statuta prohibentia introduci in ciuitatem vinum re- collectum, vel aliud, extra territorium, an comprehendat Clericos. tract. 2. resol. 70.

Statutum, quod adiens hereditatem, non confecto inuentario, teneatur ultra vires hereditarias, an comprehendat Clericos. tract. 2. resol. 71.

Statutum infringens iuramentum appositum super certis contractibus, an valeat. tract. 2. resol. 74.

Statutum, quo cauetur, ne filia, vel filius possit contrahere matrimonium sine consensu patris, alias cadant ab hereditate, an valeat. tract. 2. resol. 75.

Statutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius ciuitatis, an sit inualidum, tamquam infringens libertatem Ecclesiasticam. tract. 2. resol. 75. vers. Vide Statutum.

Statutum laicorum imponens penam aduersus eos, quorum pecora, & animalia reperta sunt in alienis pascuis, an liget Clericum. Vide, Iudex.

Statutum prohibens, ne certa bona transferantur in Ecclesiam sine licentia Regis, an sit validum. Vide, Iudex.

Statutum, ut quis, qui nondum habet ius in re bonorum, quæ possessurus est, dominus sit, si non ingrediatur Religionem; si vero ingrediatur, amittat; an sit illicitum, tamquam contra libertatem Ecclesiasticam. tract. 2. resol. 125.

Statutum de non edificandis Monasteriis sine licentia Principis, an sit contra libertatem Ecclesiasticam. tract. 2. resol. 129.

Statuta, siue pandecte, olim taxantia stipendia, & iura competentia Notariis, Commissariis, & ceteris iustitiæ ministris, an modo obligent in conscientia, & teneantur ad restitutionem, si plus taxato percipiant, stante varietate temporum, & circumstantiarum. tra. 17. resol. 60.

Stuprator virginis, si non adhibuerit vim, aut dolum, sed importunis precibus, vehementibus blanditiis, & persuasionibus induxerit illam ad consensum, an teneatur ad restitutionem. tract. 16. resol. 48. Et quid, si preces essent factæ à persona, cui deberet puella reuerentiam. vers. Limitanda. Et quid, si puella vi, aut fraude violata, for-

Index Rerum I. & II. Partis.

re postea aequè commodis potita est nuptiis, ita ut nihil detrimenti acceperit, an debeat ei quidquam necessarium restituere. *vers.* Notandum est. Et quid, si stuprator obtineat ab ea remissionem damnorum, eidem ratione stupri illatorum, an tutus sit in conscientia. Et an requiratur, ut eam remissionem obtineat à patre puellæ. *vers.* Sicuti etiam. Et quid, si virgo sponte consenserit, an aliquid sit restituendum parentibus pro violata virginitate, & damnis inde secutis. *vers.* Idem dicendum.

Stuprum an committatur à sponte consentiente, & an differat specie à simplici fornicatione. *tract.* 7. *resol.* 11. & *tractat.* 17. *resol.* 12. Vbi, quid si esset sub cura paterna, & an teneatur restituere aliquid parentibus. *vers.* Verior sententia.

Subditus an teneatur obedire Superiori, quando varietas opinionum versatur inter superiorem, & subditum. *tract.* 13. *resol.* 10.

Suspectus vehementer de hæresi, an gaudeat immunitate Ecclesiæ. *tract.* 1. *resol.* 38.

Sutores an excusentur à legibus ieiunij. *Vide*, Ieiunare.

T.

Tactus impudici facti in Ecclesia an habeant malitiam sacrilegij mortalis, ita ut hæc circumstantia sit aperienda in Confessione. *tractat.* 7. *resol.* 25. & *tract.* 17. *resol.* 23.

Theologi, qui, & quomodo consulendi sunt à Prorege, vel ab iurantibus in Parlamentum pro resolutione iustitiæ donatiui. *tract.* 3. *resol.* 32.

Tertiarij Ordinis Sancti Francisci, vulgò dicti, Bizochæ, an dicantur Religiosi, & gaudeant privilegio fori, & an consequantur legatum relictum pro Monachatu. *Vide*, Legatum.

Testamentum an possit publicari à Iudice Ecclesiastico, quando Clericus instituit heredem Clericum, vel laicum condidit testamentum ad pias causas. *Vide*, Iudex.

Testator an possit tuta conscientia in eius testamento heredem instituere extraneum, & relinquere fratrem, aut consobrinum. *tract.* 8. *resol.* 85.

Testis falsum deponens, ut quis morti traderetur, effugiens effracto carcere ad Ecclesiam, an gaudeat immunitate Ecclesiæ. *tract.* 1. *resol.* 19. *vers.* Ad secundam.

Testis, qui simul fuit interrogatus super pluribus capitulis, & articulis diversis sub iuramento, & super omnibus fuit mentitus, an committat plura peccata, & teneatur illam circumstantiam in Confessione aperire. *tract.* 7. *resol.* 40.

Testis non deponens contra reum, propter quod reus non condemnatur ad pœnam pecuniariam, an teneatur restituere pœnam illi, cui est applicanda, si deponeret. *tract.* 10. *resol.* 23. *vers.* Ideò quæro.

Testis an teneatur respondere Iudici interroganti, quando crimen est notorium, & publicum, sed ignoratur auctor, & testis scit illum, & an teneatur manifestare. *tr.* 15. *resol.* 63.

Textus c. filiis, vel nepotibus. 17. q. 7. explicatur. *tract.* 2. *resol.* 14.

Thesaurarius alienius Principis, vel Procurator, aut famulus alicuius domini, ipsi insciis, an possit cum pecuniis illorum, quas ad expendendum, & conservandum habet, negotiari, & lucrum in suam utilitatem vertere. *tract.* 8. *resol.* 32. Et quid, si dominus tradat ei pecuniam

in auro, ut soluat eius creditori, non curans, qua specie id fiat, si ille commutat eam in monetam argenteam cum lucro, eamq; soluat creditori retento lucro, an teneatur restituere illud lucrum domino, aut creditori ibi. *vers.* *Vide* Molinam.

Tractans de creando Rege, ipso vivente, an gaudeat immunitate Ecclesiæ. *vers.* Offendens.

Tutor, vel curator, quando vult dari minori Clerico, vel mente capto, an detur à Iudice seculari, & an ab Ecclesiastico. *tract.* 2. *resol.* 95.

V.

Vagi, qui certum domicilium non habent, particulis legibus locorum, per quæ vagantur, non vincuntur. *tract.* 9. *resol.* 18. *vers.* Nam vagi.

Vagi an teneantur servare legem locorum in quibus reperiuntur. *tract.* 10. *resol.* 16.

Vendere an possit quis aliquid cum vitio occulto, quod si emptor sciret, non esset rem empturus, saltem eodem pretio. *tractat.* 8. *resolut.* 39. Et an debeat diminuire de pretio tantum, quando minus res propter defectum valet, in princip. Et quid, si venditor probabiliter intelligit emptorem emere rem illam ad reuendendum, an debeat manifestare occultum vitium. *ibidem.* *vers.* Notandum.

Vendere an possit quis res indifferentes ad bonum, & malum usum suis, quos nouerit ad peccatum abusu. *tract.* 8. *resol.* 41. Vbi idem in locutione, & aliis similibus casibus, *vers.* Dico igitur.

Vendere an quis possit rem pretio currenti, si sciat, pretium mercis mox esse diminuendum, & decretum super hoc esse conditum, sed non promulgatum. *tract.* 8. *resol.* 45. *vers.* Ex his.

Vendere an possit ille pretio à lege taxato, tuta conscientia, absque onere restitutionis, qui miscuit vinum generosum cum aqua, quod non est effectum deterius eo, quod passim venditur. *tract.* 8. *resol.* 51. Idem de tritico mixto cum secala, & aliis.

Vendere tuta conscientia an quis possit merces maiori pretio à lege taxato, excedentes alias in notabili bonitate. *Vide*, Pretium.

Vendere an liceat frumentum, vel alias merces, tempore magna sterilitatis, & inopia, pretio ei communi, an pretio taxato per Pragmaticam, & an ea sit seruanda in conscientia. *tract.* 8. *resol.* 70.

Vendi in quibus casibus potest res aliquando carius, quam alioquin venderetur. *tract.* 8. *resol.* 23.

Venditio vltionea vilescit, & quantum vilescat. *tra.* 8. *resol.* 36. & *resol.* 53.

Venditio an dicatur iusta, quando vna substantia aequè bona datur emptori pro alia, vel etiam si sit aliquantulum deterius. *tract.* 8. *resol.* 39. *vers.* Hinc etiam.

Venditio an dicatur iusta, si venditor sciat, rem breui minus valituram, & vendat pretio currenti. *tract.* 8. *resol.* 40. Et an idem procedat in Senatoribus Urbis Patrum, & Consiliariis Regis, quando sciunt, breui esse diminuendum pretium rebus ex lege, vel mandato Principis, & vendunt. *tract.* 8. *resol.* 42. Et an possint disferre eam manifestationem eo fine, ut prius vendant res suas pretio currenti in damnum aliorum. *vers.* Non possunt. Sed vide, quæ dicuntur. *tr. act.* 8. *resol.* 54.

Index Rerum I. & II. Partis.

Venditor an possit vendere res credita pecunia pretio rigoso, & postea illas statim emere numerata pecunia. pretio infimo, vel medio. tract. 8. resol. 20. Et quid, si venditor iniret pactum cum emptore, ut rem emptam iterum sibi vendat pretio infimo, vel medio. vers. Limitanda. & tr. 8. ref. 33. vers. Et satis.

Venditor an possit licite vendere plures res illas, quae communiter credita pecunia plures venduntur. tract. 8. resol. 21.

Venditor quilibet, qui non exercuit monopolium, an possit iuste suas merces vendere pretio illo, quod monopolium creauit. tract. 8. ref. 24.

Venditor mercator, qui vendit creditum, si aliquid accipit ultra pretium rigorosum, dicens, se id accipere ratione lucri cessantis, & quod si statim ei solueretur merces pretio summo, aut medio, tantumdem, aut plus lucraretur, quam recipit ultra sortem, an dicatur usurarius, & an possit licite ita vendere. tract. 8. resol. 34.

Vendentes fructus meliores pretio maiori, deteriores vero pretio taxato, an peccent, & sint obligati ad restitutionem. Idem queritur de macellario vendente carnes electas maiori pretio taxato. tract. 8. resol. 35.

Venditor ad creditum an possit ultra pretium iustum exigere aliquid ex eo, quia se exponit periculo amittendi pretium. tract. 8. resol. 37. & resol. 57.

Venditio facta, tempore a muliere, ut pretium eo tempore soluatur, an sit licita, si aliquid aliud ultra iustum pretium soluatur: & hoc augmentum pretij quantum debeat esse. tract. 8. resol. 38.

Venditor interrogatus de futura copia mercium, vel de tritico, vel diminutione monetae, vel de discessu Proregis, & Aulae, si dicat, se nescire, vel respondeat negatiue, an peccet contra iustitiam, & teneatur ad restitutionem. tract. 8. resol. 46.

Vendens rem sub hasta plus duplo, quam valebat, ob contentionem, & fernorem licitantium, an teneatur aliquid restituere. tract. 8. ref. 55.

Venditor an possit vendere pretio, quo voluerit, gemmas insignes, canes, falcones, picturas antiquas, vel alia similia, quae non habent pretium taxatum a Principe, vel a communi hominum aestimatione. tract. 8. resol. 56.

Venditor vini cum aqua mixti, descendendo in pretio tantum, quantum cum eo vitio valet, quod emptori non manifestat, an peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem. tract. 8. resol. 80. Quid, si illud erat conseruaturus, vel alteri venditurus. vers. Secus. Et quid, si talis venditio sapius efficiatur. vers. Alteram.

Venditores ciborum prohibitorum in diebus ieiuniorum, an peccent, tamquam cooperantes peccato illorum, qui mala fide emunt. tract. 9. resol. 38. vers. Ex his inferitur.

Violantes Ecclesias frangendo fores, vel comburendo eas, an gaudeant immunitate Ecclesiae. tract. 1. resol. 21.

Virgo si prima vice virginitatem amisit, an teneatur hanc circumstantiam sui floris in Confessione aperire. tract. 7. resol. 10.

Virgines sponte primo fornicantes, an teneantur in Confessione istam circumstantiam explicare. tract. 7. resol. 11. Et quid de virginibus morose delectantibus circa aliquem. ibid. vers. Vnde.

Virgo sola si se polluat, non tenetur in Confessione ex-

primere circumstantiam virginitatis. tract. 7. ref. 11. vers. Et tandem.

Virgo si consentiat raptui, & deflorationi, operatur, ut fornicator non teneatur de raptu, & stupro, etiam si parentes reclamant ob iniuriam factam eis. tract. 7. resol. 37. vers. Sed tu.

Vniuersitates plures an possint constituere vnum, aut alterum in Procuratorem, ad effectum intrandi in Parlamentum. tract. 7. resol. 7.

Vniuersitates populares si onus donatiui sufferre non possunt, an teneantur Barones Regni ad contribuendum. tract. 3. ref. 26.

Volens aliquem occidere proditoriè, si deuenit ad actum proximum, sed casu non occidit, an gaudeat immunitate Ecclesiae. Vide, Immunitas.

Votum faciens ieiunare tali die in pane, & aqua, an toties peccabit mortaliter, quoties biberit vinum. Vide, Ieiunare.

Votum de ieiunando feria sexta, vel Sabbatho, an obliget, si dies Natiuitatis Domini inciderit in istis diebus. Vide, Ieiunare volens.

Vota diuturna quando commutantur per Bullam Cruciatam, an sint commutanda totaliter in temporale aliquid belli subsidium; an vero, partim in temporale, & partim in alia virtutum opera. tract. 11. resol. 21. Et quid in commutatione votorum pauperum. ibidem, vers. An vero.

Vota, quae commutantur per priuilegium Bullae Cruciatæ, an requirant iustam causam. tractat. 11. resolut. 39.

Votorum commutatio, quae fit per Bullam Cruciatam, an possit fieri in minus bonum. tract. 11. resol. 40.

Vota sicuti commutantur per Bullam Cruciatam, an pariter commutari possint iuramenta facta circa eandem materiam votorum. tract. 11. resol. 41.

Vota iuramento firmata an possint per Bullam Cruciatam a Confessario commutari. tract. 11. resol. 43.

Vota si nolit sine iusta causa Confessarius commutare virtute Bullae Cruciatæ, an peccet. tract. 11. resol. 44.

Voti commutatio virtute Bullae Cruciatæ an debeat fieri in Confessione sacramentali. tract. 11. resol. 45. Et quid, quando efficitur per aliquod Iubilaeum, vel priuilegium Regularium. ibid. vers. Et haec.

Votum poenale, quoad poenam pecuniariam ex eius fractione incursum, an possit commutari virtute Bullae Cruciatæ. tract. 11. resol. 46.

Votum factum in fauorem tertij, an possit commutari virtute Bullae Cruciatæ. tr. 11. ref. 47. Et quid, si dictum votum fuerit acceptatum a dicto tertio. vers. Secus autem. Vbi etiam, quid si fuerit directum tertio.

Votum an possit commutari in bonum aequale a Confessario ex iurisdictione ordinaria; an vero indigeat Bulla Cruciatæ. Vide, Confessarius.

Vota facta post susceptam Bullam Cruciatam, an possint commutari a Confessario virtute dictae Bullae. tract. 11. resol. 50.

Votum factum de non petenda commutatione, an possit per Bullam Cruciatam commutari. tract. 11. resol. 51.

Votum poenale Religionis, seu castitatis, an sit per Bullam Cruciatam commutabile, seu dispensabile. tra. 11. ref. 53. Et an per Episcopum possit commutari, & dispensari. vers. Et ideo.

Index Rerum I. & II. Partis.

Vota Religionis, & castitatis conditionalia an possint virtute Bullæ Cruciatæ à Confessario commutari. tract. 11. resol. 54. Et an possint pariter commutari prædicta vota ab Episcopis. ibid. vers. Et ita.

Votum ingrediendi Religionem ætiores, an possit commutari virtute Bullæ Cruciatæ in laxiorem Religionem. tractat. 11. resol. 55. Et an possit dispensari ab Episcopo. ibidem, vers. Et ideo. Vota omnia, quæ ab Episcopo commutari possunt, an pariter virtute Bullæ Cruciatæ commutari possint à Confessario. tract. 11. resol. 56. Et quid, quando Episcopus commutat, tamquam delegatus Sedis Apostolicæ. ibidem, vers. Notandum.

Votum castitatis factum pro tempore limitato, an possit commutari à Confessario per Bullam Cruciatæ. tract. 11. resol. 57. Et an per Episcopum possit dispensari. ibidem, vers. Et ideo.

Votum non petendi debitum per Bullam Cruciatæ, an possit commutari à Confessario. tract. 11. resol. 58. Et an etiam ab Episcopo. vers. Et ideo.

Votum non nubendi an sit commutabile per Bullam Cruciatæ. tract. 11. resol. 59. Et quid, si fuit emissum in favorem alterius. ibid. vers. Limitat.

Votum virginitatis, quando constat non esse votum castitatis, sed solum integritatis corporis servande, an possit commutari per Bullam Cruciatæ. tract. 11. resol. 60. Et an Episcopus possit dispensare. vers. Et ita. Et quid, quando vouens est dubius de intentione. vers. Notandum.

Votum non fornicandi, non tenendi certam mulierem, non committendi actum mollitiei, aut abstinendi ab alio actu venereo, an sit commutabile per Bullam Cruciatæ. tract. 11. resol. 61. Vbi etiam an Episcopus possit dispensare.

Votum castitatis coniugalis an sit commutabile per Bullam Cruciatæ, & an Episcopus possit dispensare. tract. 11. resol. 62.

Vota disiunctiva, quorum altera pars est reservata, & altera non, ut si aliquis diceret: Voueo castitatem, aut Ordinem sacrum, an insimul sint virtute Bullæ Cruciatæ commutabilia. tract. 11. resol. 63. Et an Episcopus possit ea dispensare vers. Et ideo. Et quid, si vouens in prædictis votis disiunctivis statueret postea non ordinari, an ex vi voti determinatè obligetur ad castitatem, ita ut Confessarius non possit amplius votum illud virtute Bullæ Cruciatæ commutare. tract. 11. resol. 65.

Votum assumendi Ordines sacros, an sit per Bullam Cruciatæ commutabile. tract. 11. resol. 64. Vbi an etiam possit illud Episcopus dispensare. vers. Et ita.

Votum castitatis transeuntis ad nuptias virtute Bullæ Cruciatæ, an possit commutari, & possit peti ab eo vouente debitum. tract. 11. resol. 66. Et hoc casu an possit dispensare Episcopus. vers. Sed dices.

Votum quando diversis votis varia ad castitatem pertinentia sunt promissa, ita ut ex illis omnibus iunctis resultet obligatio ad perfectam castitatem, an sit commutabile virtute Bullæ Cruciatæ. tract. 11. resol. 67. Vbi etiam an possit Episcopus dispensare.

Vota, quænam sint commutabilia à Confessario virtute Bullæ Cruciatæ. tract. 11. resol. 68.

Votum castitatis viri, vel uxoris, emissum tempore matrimonij consummati, an possit commutari virtute Bullæ Cruciatæ. tract. 11. resol. 70. Et an sit dispensabile ab Epi-

scopo. ibid. Et mortuo viro, vel uxore, quæ non vouerunt, an vouens teneatur servare votum castitatis, tempore matrimonij promissæ, ita ut non sit commutabile. ibid. in fine.

Votum castitatis, seu Religionis, factum cum expressa protestatione, ne ad illorum executionem ipse vouens sit obligatus sub onere peccati mortalis, sed tantum venialis; an sit commutabile per Confessarium virtute Bullæ Cruciatæ. tract. 11. resol. 72. Et an illud pariter possit dispensare Episcopus. ibid.

Votum castitatis, seu Religionis, emissum propter leuemetum, an sit commutabile virtute Bullæ Cruciatæ. tr. 11. resol. 73.

Votum disiunctivum, cuius altera pars est reservata, & altera non, quando pars non reservata est effecta impossibilis, ita ut vouens nequeat eam partem non reservatam adimplere, an sit commutabile virtute Bullæ Cruciatæ. tract. 11. resol. 74.

Votum emissum cum intentione efficiendi illud reservatum, ut, scilicet, votum à nemine possit auferri, nisi petita commutatione à Summo Pontifice, an sit commutabile per Bullam Cruciatæ. tract. 11. resol. 75.

Votum vouendi castitatem, seu Religionem, an sit commutabile virtute Bullæ Cruciatæ. tr. 11. resol. 76.

Votum Religionis Melitensis an possit commutari virtute Bullæ Cruciatæ. tract. 11. resol. 77.

Votum Religionis D. Iacobi, Calatravæ, & Alcántaræ an sit commutabile virtute Bullæ Cruciatæ. tractat. 11. resol. 78.

Votum perseverandi in Religione, an sit commutabile, ita ut tempore Nouitatus liceat egredi de Religione virtute Bullæ Cruciatæ. tract. 11. resol. 79.

Votum Religionis, ut ex iusta causa non impleatur tempore præscripto, an sit commutabile per Bullam Cruciatæ. tract. 11. resol. 80.

Votum castitatis coniugalis an sit commutabile per Bullam Cruciatæ. tract. 11. resol. 81.

Votum castitatis emissum cum licentia alterius coniugis, an sit commutabile per Bullam Cruciatæ. tract. 11. resol. 82. Et an Episcopus possit illud dispensare. ibid. vers. Putat posse.

Votum castitatis, seu Religionis, factum à persona subiecta potestati alterius, ut à coniugata, seruo, vel filio, sine licentia viri, domini, vel patris, an sit commutabile. Vide, Bulla Cruciatæ.

Votum pluries commutatum virtute Bullæ Cruciatæ an possit vouens suscipere de nouo, omisis illis, in quibus facta est commutatio. tract. 11. resol. 85.

Vouens ieiunare an teneatur se abstinere à lacticinis extra Quadragesimam. Vide, Ieiunare. Vbi etiam data Bulla Cruciatæ.

Vouens non comedere ova in feria sexta, vel die Sabbathi, an possit comedere carnes in die Natiuitatis Domini, qui inciderit in illis diebus. tract. 9. resol. 22. vers. Notandum est.

Vouens si pendente commutatione faciendâ per Confessarium volentem maturius considerare super commutatione, violauerit votum, an peccet. tract. 11. resol. 52. vers. Notandum.

Vouens dubius, si votum emisit, vel ne, sed magis inclinans in eam partem, ut emisit, an propter istam suspicionem voti teneatur ad illud adimplendum, non integrè quidem, sed ad partem pro ratione maioris propensionis. tr. 15. resol. 9.

Index Rerum I. & II. Partis.

Vouens post commutationem alicuius voti factam in melius, an possit redire ad primum votum. tract. 16. resol. 6.

Vouens, qui commutationem alicuius voti accepit vigore alicuius Iubilaei, si voluntarie omisit onera iniuncta à Iubilaeo, & illud non fuit consecutus, an peccet postea mortaliter tract. 16. resol. 11.

Votum an possit commutari in bonum aequale à vouente propria auctoritate. tract. 16. resol. 7.

Vota ut possint commutari, quam iustam causam requirant. Vide, Causa.

Votum si non fuit commutatum tempore alicuius Iubilaei, vel voluntarie, vel ex obliuione, an quis transacto tempore Iubilaei per multos annos possit eandem commutationem obtinere, si omnia praescripta in Iubilaeo compleuerit, & illud consecutus fuerit. tract. 16. resol. 9.

Vota commutata vigore alicuius Iubilaei, quod intendebatur obtineri, si postea consultò, & deliberata voluntate non fuit obtentum, an reuiviscant, & talis commutatio remaneat suspensa, donec Iubilaeum effectiue obtineatur. tract. 16. resol. 10.

Votum Religionis an adimpleatur, si quis habitum sancti Ioannis assumat. tract. 16. resol. 36. Et quid, si Ordinem sancti Iacobi suscipiat. tract. 16. resol. 36. vers. Et à fortiori.

Votum ingrediendi Religionem, & profitendi in ea, si tempore Nouitiatu vouens deprehendit, non esse sibi commodam, an obliget, ut non possit egredi, sed debeat in ea perseverare. tract. 17. resol. 10.

Votum in dubio an praesumatur emissum ab aliquo, si ipse dubitat, an emisit, & si per multum tempus non adimpleuit, neque adimplere voluit, an sit ei deneganda absolutio. tract. 17. resol. 45.

Voti commutatione obtenta virtute alicuius Iubilaei à faciende opera in prima hebdomada, si postea iterum voueat, an possit sequenti hebdomada illius voti nouiter facti commutationem obtinere, si iterum faciat diligentias ad consequendam gratiam Iubilaei necessarias. tract. 17. resol. 49. vers. At notandum.

Vsura an sit, siue queratur de iure, siue de facto, & an sit mixti fori. tract. 2. resol. 78. vers. Sed meritò.

Vsura est mutuare obligando mutuatarium, ut dimidium mutuum accipiat in mercibus: secus si fiat sine obligatione, dicendo, se nolle mutuare tantam pecuniam, sed quod accipiat mutuatarius, si velit, aliquid in mercibus, etiam si fiat mutuans mutuatarium venditurum vilius illas merces. tract. 8. resol. 33. Imò potest mutuans illas mer-

ces emere à tali mutuatario, seclusa obligatione hoc faciendi. vers. Et licet. Latius vide tract. 8. resol. 58.

Vsura an dicatur, si mutuans percipit lucrum cessans ex mutuo, si compensetur alio lucro, quo careret mutuans, si non mutuaret. Vide, Mutuans.

Vsura an sit, mutuare, & deducere in pactum, ut mihi, cum opus habebò, remutues, aut ut à me iusto pretio emas, vel in meo molendino molas. Vide, Mutuare.

Vsura an sit, si mutuans deducat in pactum, ut mutuatarius statim emat à mutuantem, vendat, vel remutuet eadem. Vide, Mutuans.

Vsura an committatur, si aliquis mutuet alicui pecunias, ut simul, & semel mutuatarius mutuet sibi frumentum, aut vendat, aut locet aliquod praedium. Vide, Mutuare.

Vsura an dicatur, mutuare aliquid cum pacto, ut ille, qui accipit mutuum, conferat officium, vel beneficium Ecclesiasticum. tract. 8. resol. 61.

Vsurarius an dicatur in foro exteriori campfor, qui adiecit sorti interesse, & prouisiones cambiorum, ita ut in eo foro possit, tamquam vsurarius, puniri. tract. 8. resol. 13.

Vsurarius an sit mutuans pecuniam excitando mutuatarium ad mutui beneficium remunerandum, & mutuatarius sic excitatus mittat illi aliqua dona, quae ille recipit ultra sortem: & an licitum sit non mutuare, donec mutuatarius à me excitatus dicat, se daturum auctarium ex gratitudine: & an sit vsura mentalis velle accipere auctarium ab eo, quem scio non daturum, nisi timore, ne iterum negetur ei mutuum, aut ne videatur, & vocetur ingratus. Vide, Mutuans magnam.

Vxor an reneatur denuntiare marito haereticum. Vide, Denuntiare.

Vxor an peccet, si in quadam Ecclesia Regularium reddidit coniugale debitum marito dicenti, se amplius non posse continere. tract. 7. resol. 19. vers. Ex his.

Vxor viri nobilis an possit facere eleemosynam secundum consuetudinem aliarum mulierum sua conditionis, absque aliquo scrupulo, si maritus hoc sciens illi expresse prohiberet. Vide, Eleemosyna.

Vxor multas pecunias acquirens ex adulterio, an teneatur eas restituere marito, vel pauperibus. tract. 17. resol. 7.

Vxor an peccet mortaliter, si maritus, semine intra vas emisso, membrum virile extrahit, & ipsa ex hoc valde libidine irritata postea tactibus se excitando seminat. tr. 17. resol. 38.

F I N I S.

